

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

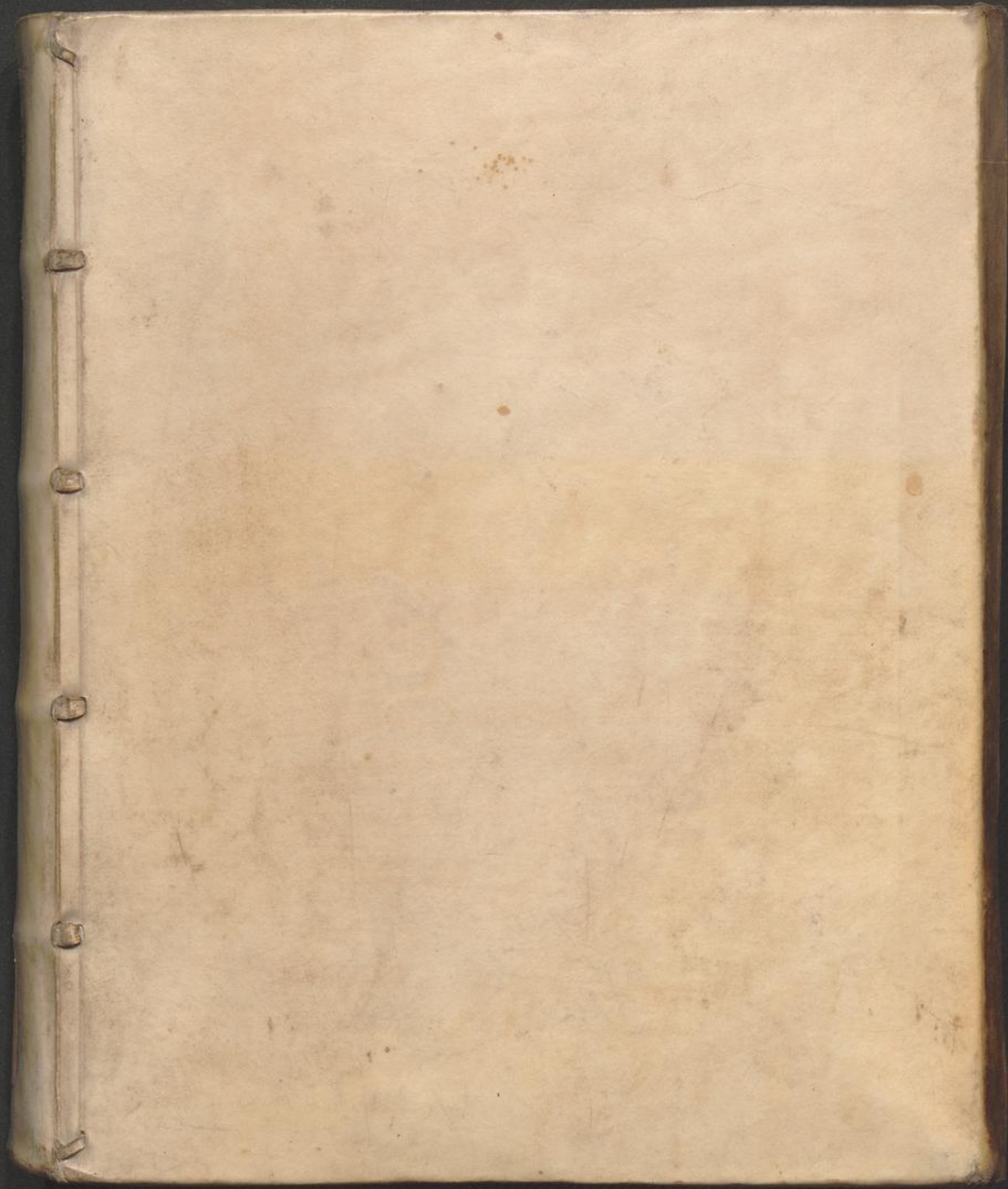
Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Avtvmnalis - A Dominica Decimaquinta post Pentecosten, ad
Adventum

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

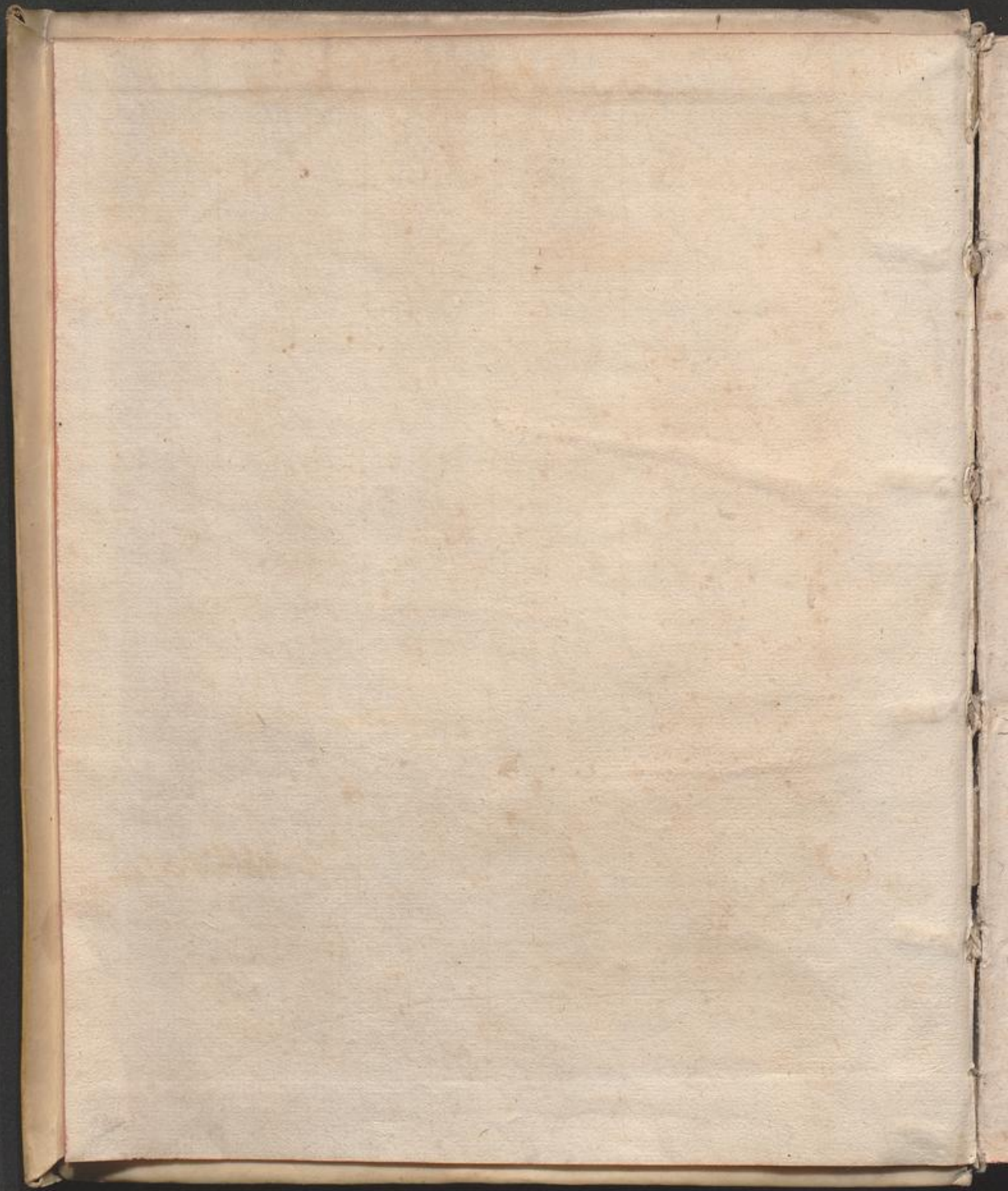
urn:nbn:de:hbz:466:1-44846

Th. 2592.

J. X
16

EPHEMERIS

ECCLESIASTICA CONCIONATORVM

HOC EST

CONSIDERATIONES METHODICÆ
SEV VERITATES PRACTICÆ

EX

VITA DOMINI JESU, SANCTORUMQUE GESTIS IN
Singularum anni dies mira facilitate & solertia distributæ

AB OMNIBVS VERBI DIVINI PRÆDICATORIBVS, SACRORVM
Asceteriorum Magistris & Directoribus, Animarum Pastoribus, sacrisque catibus

LEGENDÆ, CONSIDERANDÆ,
PRÆDICANDÆ.

JUXTA QUATUOR ANNI STATIONES QUADRIpartitæ

PARS QVARTA, PARS AVTVMNALIS.

A Dominica Decimaquinta post Pentecosten, ad Adventum.

Authore R. P. JULIANO HAYNEVVE

Societatis JESU Sacerdote

Cum indicibus necessariis.

COLONIE AGRIPPINÆ.

Apud JOANNEM BUSÆUM Bibliopolam sub Monocroto, Anno M.DC.LXV.

Cum Privilegio Sacrae Caesareae Majestatis.

INDEX
VERITATVM
IN SINGVLOS DIES,
QVARTÆ PARTIS.

*DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN,
De Adolescente, filio Vidua suscitato.*

Adolescenti frequentius Mors cogitanda quam Senî.	pag. 1.
Sicut à peccato, sic à peccati reliquiis resurgendum.	5
Alia indicatur opportuna Evangelio.	5
<i>Mac Heblomada, facta initia ab interrogazione Domini, Quid de se sentiant homines, ad sequentem historia seriem considerantur humana iudicia plurimum à Divinis disidere, atque ut Divina humanis præferantur proponenda Veritates possimum suadent.</i>	
FERIA 2. <i>Quem dicunt homines esse filium hominû?</i>	
Humana de nobis iudicia sic sunt humanè audienda, ut non tamen humanitûs au- diantur.	6
Nisi se quisquis apud Christum conformet, sibi Christum ineptè conformabit.	7
<i>Tu es Christus filius Dei.</i>	
Nisi diligenter ad veritas, ore facta confessio, factis à te negatur.	8
FERIA 3. <i>Non sapis ea qua Dei sunt, sed ea qua hominum.</i>	
Qui melius de pœnis sentiunt, hi minus pœnas sentiunt.	9
FERIA 4. <i>Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, &c.</i>	
Nihil est in abnegatione rationabilius, quàm quod in illa videntur minus rationa- bile.	12
FERIA 5. <i>De Transfiguratione Domini, Domine, bonum est nos hic esse.</i>	
Si nec in ipso cœlesti gustu sistendum est, longè minus in sensuali.	14
FERIA 6. <i>De expulso damone quem Apostoli non potuerunt eicere.</i>	
Quod monet Sapiens: Eris eruditus in omnibus: aut eris contra Demonem rudis in omnibus.	17
SABBATO. <i>Didrachma soluit Christus.</i>	
Quod Exatores à Christo semel, hoc semper ab Illo exigunt, qui sub spe vestis pec- cant liberius.	20
Qua unâ re potissimum à majori divino cultu avocamur: eadem potius ad Eum ad- vocandi essemus.	ibid.

*DOMINICA 16. De Hydropico sanato,
Observabant eum.*

Quanto inter probos putatur Invidia levior, tanto est sæpe gravior.

)(2

22
Qui

VERITATUM.

Qui paratus est servare omnia sibi observanda, paratus etiam est in omnibus observari. 24

Vel è contra.

Qui non est paratus observari in omnibus, non est paratus observare omnia sibi observanda. *ibid.*

Hydropsis animi Concupiscentia quò sibi est indulgentior, sibi est dirior. 27
 Multa inde alia producuntur, conformiter Evangelio.

Hæc Hebdomada: De Infantia Christiana cuius partes quadam sunt, qua inde occurrunt ex Evangelio consideranda.

FERIA 2. Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, &c.

Aut baptismalis servanda est Innocentia, aut per Infantiam spirituale revocanda. 31

Nisi ab omni cupiditate voluntas sicut ab omni errore Intellectus verè convertatur, vix ulla est vera Conversio. 32

Non est ætas maturior Infantia Christiana. 33

FERIA 3. Qui minor est inter vos, hic major est.

Quam verè Christus major est inter omnes homines, tam certò qui minor est inter nos omnes, hic major est. 35

FERIA 4. Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum.

Si quis corripui noluerit, hoc ipso magis est corripendus. 37

FERIA 5. De condonandis iniuriis non septies, sed septuagies septies.

Si semel sunt condonandæ Injuriae, sunt semper condonandæ.

Vel nullas umquam rectè voles condonare injurias, vel semper omnes condonare voles. 39

FERIA 6. De humilitate ad ceteras comparata virtutes.

Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt, vobis, dicite tervi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. *Luc. 17.*

Interrogatus quid primum in præceptis Christianæ Religionis observandum, quid secundum, quid tertium? Responde cum S. Augustino Humilitatem. 41.

SABBATO. De commotione Apostolorum contra Samaritanos, Vnde dicimus ut ignis, &c.

Non in commotione Dominus, & non in Igne Dominus. 43

DOMINICA 17. De magno Charitatis mandato, & de Christo D.

Non quantum, sed ex quanto fiat quidquid sit, quærit Deus. 47

Diminutio cupiditatis, augmentum est Charitatis.

Augmentum cupiditatis est diminutio Charitatis. 48

Cupiditas non refrænata, rapina quædam est in holocausto & sacrilegium. 49

In levi quidem cupiditate pars aliqua nostri cordis detrahitur: In gravi autem totum Cor Deo perit. *ibid.*

Hæc hebdomada, occasione Adolescentis vocati à Christo ad perfectionem, & nolentis sequi vocantem, multa contra inordinatos affectus circa divitias, & reliqua temporalia producuntur.

FERIA 2. Vnum tibi deest.

Verendum,

I N D E X

Verendum, ne quod deest ad perfectionem, deest etiam ad salutem.	53
FERIA 3. <i>Vade, vende qua habes.</i>	
Hoc amanti cælum paupertas est, quod amanti terram, divitiæ.	53
FERIA 4. <i>Cum audisset adolescens, abiit tristis.</i>	
Animo inordinate affecto ad res creatas, angustia sunt undique.	56
FERIA 5. <i>Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt!</i>	
Quanto id minus verum putant divites, quod de ipsis Christus dixerit, tanto id magis verum est purandum.	58
Non sit à Christo divitibus difficultas regni cælorum, sed illam sibi faciunt divites contra ipsum Christum.	59
Quanta est facilitas divitiarum ut amentur, tanta est difficultas divitum ut salventur.	ibid.
Nisi dives divitias faciat bonas, divitiæ malum facient divitem.	ibid.
Aut cælum perit divitiis, aut emitur.	ibid.
Non minus errat malus dives qui se excusat quod divitiæ non sint malæ; quam si quis accusaret divitem, quasi sint malæ divitiæ.	61
Quantumcunque sint necessariæ & licitæ divitiæ, nunquam est tamen necessarium & licitum, velle esse divitem sicut omnes volunt.	62
Odiolas facit divitias non solum paupertatis amor sed timor: Si timetur inopia, magis timenda copia.	ibid.
Si quod futurum est in æterna vita fieret in præsenti, nemo dubitaret pauperem esse divite ditiozem.	ibid.
Non est tam certum ad salutem servare sibi aliquid quod dones pauperibus, quam talem esse pauperem qui nec sibi nec aliis quidquam servet.	63
Vix se ullus talem putat divitem, qualis in Evangelio improbatur; Et vix tamen ullus est qui non sit talis.	64
FERIA 6. <i>Ecce nos reliquimus omnia, &c.</i>	
Nulli melius sunt omnia, quam omnia relinquenti.	66
Plura dat Christo qui dat omnia licet pauca & vilia, quam qui multa & pretiosa, non datis omnibus.	67
Væ Religioso non relinquenti omnia.	ibid.
Sua omnia melius relinquit qui se relinquit non relictis suis bonis, quam qui sua bona relinqueret se non relictis.	68
Ne terreatis difficultate relinquenti omnia, minor est difficultas omnia relinquenti, quam partem aliquam.	ibid.
SABBATO <i>De promisso Censuplo relinquentibus omnia.</i>	
Qui se dicit omnia reliquisse nec contentus vivit, mentitur aut mendacem facit Christum.	69

DOMINICA 18. De Sanato Paralytico.

Quod sanati corporis erat indicium, ferre lectum à quo ferebatur, hoc est sanati animi si regat appetitum à quo regebatur.

Remittuntur tibi peccata tua.

) 3

Nulla

VERITATUM.

Nulla nisi primatia satis esse potest cura de peccatis evitandis. ibid.

Hac hebdomada, De rebus opportunè agendis, & actionibus esse in Deum dirigendis agit; & parabola de otiosis operariis in vineam missis; & de occulto itinere Domini in urbem ad Festum Scopopiga.

FERIA 2. Quid hic status tota die otiosi.

Nihil est magis nostrum quam tempus: Et nihil est vniuersi nostrum.

Nihil est nobis tempore vilius, quo tamen nihil est pretiosius. 77

FERIA 3. Erunt uosissimi primi.

Quod fervori tempus negat, hoc fervor affert tempori. 78

FERIA 4. Tempus meum nondum aduenit.

Sic est omnia negotio tempus & opportunitas, ut nisi adsit tempus & opportunitas, vix ullum fiat negotium. 79

FERIA 5. Si quis voluerit voluntatem eius facere, &c.

Si non agis quod velit Deus, hoc unum infame habes quod respondeas, Nolo, non placet. 80

FERIA 6. Nolite iudicare secundum faciem.

Apparet quàm sis ipse iudicandus, qui de rebus ut apparet, iudicas. 81

SABBATO. Si quis sitis veniat ad me.

Qui vel uni creaturæ nimis adhæret, duo mala facit de quibus ipse Creator: Me derisus querunt fontem aquæ vivæ, &c. 82

DOMINICA 19 Parabola Regis invitantis ad nuptias filii sui. Et de veste nuptiali.

Non propter vestem nuptiæ, sed vestis propter nuptias. 83

Hac hebdomada, De cohibendo temerario iudicio, de cavendis peccatis, & mundanis affectibus, & capite octavo Ioannis.

FERIA 2. Accusant Iudæi mulierem adulteram.

Qui falso proximum accusat animo, licet verè, non minus tamen peccat quàm qui falsi accusat. 84

Malo zelo bonum facere, pejus ex se est, quàm bono zelo malum perpetrare. 85

Quò peccatum zelo perdendum est, hoc peccator est salvandus. 86

Sic peccator perdendus est, ut peccatum, non peccator pereat. 87

Homo peccator sic est perdendus, ut non homo sed peccator perdatur. 88

Accusantis lingua velut novacula: nisi sit illi tanta suæ linguæ cura, quanta est suæ manus curanti vulnus, tortorem agit non medicum. 89

Non est bona Severitas, nisi cum esset mala Suavitas. 90

Nemo bene alium arguit qui non est paratus argui, &c. 91

Vix alius est malus minus excusabilis, quàm qui male accusat alium. 92

Major perspicuitas in alienis, major in suis cæcitas: Et major in suis cæcitas major perspicuitas in alienis. 93

Si iustus est prior accusator sui, quanto magis injustus? 94

Non multum distat in vitio, vel decipere posse vel decipi Christianum. 95

FERIA 3. Ego sum Lux mundi.

Qui

- Qui mundi lucem Christum confiteris, & mundum potius quam Christum sequeris, palpas in meridie. 105
- FERIA 4. Neque me feceris, neque Patrem meum.
Quidquid de Christo se scire dicant Impii & mundani, Christum nescire dicendi sunt. 107
- FERIA 5. In peccato vestro moriemini.
Illud mundanis præcipue tremendum est verbum, In peccato vestro moriemini. 111
- FERIA 6. Omnis qui facit peccatum servus est peccati.
Unde est in servo peccati, servus suavior, inde est in seipso durior. 116
- SABBATO. Et vos inhonorastis me.
Sicut nostris vitiis nostræ virtutes comparentur, plus nostris vitiis inhonoratur Dominus, quam nostris virtutibus honoretur. 120

DOMINICA 20. De filio Reguli sanato.

- Potentes potenter tormenta patientur: Et fortioribus fortior instat cruciatio. 123
- Qui non magis salutem filii quam sanitatem amat, non amat filium. 126
- Divina licet præcepta certis Parentes erga filios non ligent verbis, non minus tamen Parentes obligantur. 128
- Incipiebat enim mori.
Ex Patre vulnus est, quo mori filius incipit. 129
- Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.
Major est infamia non credere Christo quam Christum. 132
- Credidit Ioseph, & domus eius tota.
Qualis Pater familias, talis tota plerumque familia: Si quid à tuis velis, primum à te. 133
- Qualis est Intellectus, talis & reliqua tota intellectualis creatura. 134
- Hæc hebdomada, Historia Caci nati, unde ad Divinam luminem fideliter acceptanda, & in effectum adducenda differitur.
- FERIA 2. Neque hic peccavit, nec parentes eius, &c.
In tenebris quies, dicendum quod cum Iobo: In tenebris stravi lectulum meum. 136
- FERIA 3. Fecit lutum ex spuro, &c.
Qui conferenda dimittit medium Gratiæ, mediam is amittit & meliorem Gratiam. 139
- FERIA 4. Ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit, &c.
Vera gratitudo in tenebris apparet clarius quam in lumine. 142
- FERIA 5. Tu quid dicis de illo? Ille autem dixit, quia Prophetæ est.
Cos bonæ libertatis, mala libertas, &c. 146
- FERIA 6. Numquid & vos vultis eius Discipuli fieri?
Aut si æquus dispensator, aut iniquus dissipator. 148
- SABBATO. Credo Dominus, & prociens adoravi eum.
Volenti bonum & differenti, præstaret nolle quam differre. 152

*DOMINICA 21. Parabola debitoris
decem millium talentorum.*

- Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers ne parcat tibi Deus. 153
Patentiam habe in me.
- Divinæ debemus patientiæ quod non extrema quæque patimur. 156
Redde quod debes.
- Vel non erat tibi petenda debitorum remissio, vel non erat aliis deneganda. 158
Videntes confervi qua fiebant, contristati sunt valde, &c.
- Quo quis minus videt suum crimen, eò magis videtur ab aliis. Quò magis crimen videtur, eò minus debet tolerari. Qui crimen videt & tolerat, videtur esse reus, nec tolerabitur. 159
Serve nequam, omne debitum dimisti tibi, &c.
- Si Deum imitari nolumus in reddendo aliis bono quod nobis facit, nos Deus imitabitur in reddendo nobis malo quod aliis facimus. 160
Iratu8 Dominu8 eiu8 tradidit eum Tortoribus, &c.
- Peccatum quodlibet magis semper ac magis est timendum. 161
Hac Hebdomada, Dominu8 se Pastorem bonum ostendit unde conformes Veritates eruuntur.
- FERIA 2. *Proprias oves vocat nominatum, & educit eas.*
 Dominu8 regit me, & nihil mihi deerit:
 Si quod creditur necessarium petenti desit, credendum est potius non illud esse necessarium quàm quod petenti desit. 162
- FERIA 3. *Per me si quis introierit salvabitur, &c. pascua inveniet.*
 Pascuntur agni juxta ordinem suum. *Is. 5.*
 Sic in suo quisque pascitur ordine, ut nisi suo quisque se servet in ordine non pascatur. 166
- FERIA 4. *Ego sum Pastor bonus. Mercenarius fugit, & lupus rapit oves.*
 Quem Christus protegit si ab hoste vincatur, non est victoris virtus, sed victi vitium. 170
- FERIA 5. *Cognosco meas, & cognoscunt me mea.*
 Difficilem quantum vis tui curam, hæc si verba cures, facilem reddent: *Cognovit me meus Pastor, & ego novi eum.* 173
- FERIA 6. *Et animam meam pono pro ovibus meis.*
 Qui animam tuam pro mea Christus posuit, tanti æstimabilem fecit animam meam, quanti suam. 176
- SABBATO. *Oves mea vocem meam audiunt.*
 Sicut Imaginem aut Faciem Christi, sic eius Vocem fidelis anima reveretur. 180
 Semel locutum esse Christum, fidelis factis est animæ ut Vocem ejus temper audiat & sequatur. 182

**DOMINICA 22. Abeuntes Pharizæi concilium ini-
erunt ut caperent Iesum in sermone.**

- Deus non irridetur. Ipse deludet illusores. *Prov. 5.* 184
 Magister scimus quia verax es, &c. 188
 Adulator magis timendus quàm Calumniator. 188
 In omnibus sumentes scutum fidei. *Ephel. 6.*
 Hoc Evangelicæ fidei scutum est, quod sit Christus verax.
 Sic est porro tumendum in omnibus hoc scutum fidei, ut nisi sumas in omnibus, jam
 non sit scutum fidei. 189
 Cujus est imago hæc?
 Ad peccaticis animæ resipiscentiã, multum valet hæc quæstio, *Cujus est imago hæc?* 195
 Sicut portavimus Imaginem terreni hominis, portemus & Imaginem Cælestis.
I. Cor. 15. 196
 Non aliter in nobis formatur Imago Christi, quàm si nos in eandem Imaginem
 transformemur. 200
 Reddite quæ sunt Cæsari Cæsari, &c.
 Nisi reddantur Cæsari quæ sunt Cæsaris, non reddentur Deo quæ sunt Dei. 203
 Nō reddes Deo quæ Dei sunt, si quid Cæsari vel cuiquã reddas non propter Deū. 206
 Hæc hebdomada, consideranda occurrunt Caput undecimum Matthæi & decimum Lucæ, ex quibus
 quomodo sit componendus animus inter adversa & prospera demonstratur.
 FERIA 3. *Væ tibi Corozani! Væ tibi Bethsaida!*
 Qui tibi non cavent in prosperis, sunt illi stulti de quibus Sapiens: *Prosperitas stultorum
 perdet illos. Prov. 1.* 209
 FERIA 3. *Reversi sunt Septuaginta duo cum gaudio, &c.*
 Eras, nisi risum erit orem reputes. Deciperis nisi credas gaudium decipi. 212
 FERIA 4. *In ipsa hora exultavit in Spiritu sancto, &c.*
 Quàm facile est gaudere in prosperis, tam difficile est verè gaudere. 214
 Perfecti gaudii perfectum exemplar, Christus gaudens. *Ibid.*
 Sic est gaudendum in Domino, ut in eo solo sit gaudendum. 215
 Quale in prosperis fuerit gaudium, probatur in adversis. *Ibid.*
 Non est minus malum non gaudere bono gaudio, quàm gaudere malo. 217
 Sic servandum Domino in lætitia, ut si non lætetur in Domino servus, non lætetur
 in servo Dominus. *Ibid.*
 FERIA 5. *Venite ad me omnes qui laboratis, &c.*
 Sic laborantes Christus reficit, non ut labor ipsis deficiat, sed ne ipsi laborantes la-
 boris suo deficiant. 219
 FERIA 6. *Tollite jugum meum super vos, &c.*
 Jugum Christi licet in suave, ferendum esset; quãtò magis suave? 221
 SABBATO. *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.*
 Sic mitis & humilis invenit requiem, ut nisi simul sit mitis & humilis, non sit quie-
 tus. 226

**DOMINICA 23. De sanata muliere Hæmarboissa:
Et de suscitata puella mortua:**

Ex aliis locis referuntur multæ Veritates & fusius explanantur: Ac præsertim ad Illam quæ de suscitacione mortuæ traditur, adhibetur observatio valde notanda de duplici statu quarundam animarum, quarum quæ putantur viventes in carne, non vivunt, sed sunt mortuæ: & quæ non putantur mortuæ dum Christum in se suscipiunt, magis ac magis moriuntur. 228
Hæc etiam verba: *Non est mortua puella sed dormit*, in duplicem oppositum sensum appositè Religiosis novitiis applicantur. 231

Quod verò dixit Christus ad turbantes & tumultuantem turbam, *Recedite*, sic illustratur: 231
Accessus Christi, recessus mundi.

Qui mundum sibi retinet, Christum non obtinet. 230

Hæc hebdomada quæ diversa occurrunt ad Vnum illud tendunt de quo Dominus apud Martham.

FERIA 2. Porro unum est necessarium.

Veritas Veritatum his contenta Christi verbis. 243

FERIA 3. *Stulti! nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod deintus est, fecit?*

Quò quis in exteriori colendo homine videtur esse sapientior, eò est stultior si non magis interiorem colat. 246

FERIA 4. *Homo, quis me constituit iudicem aut divisorem inter vos?*

Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. 248

FERIA 5. *Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, &c.*

Non solum avarus est qui cupit aliena, sed qui cupidius servat sua; Servat autem cupidius qui sibi soli servat. 252

FERIA 6. *Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

Non avertes periculum nisi advertas diligentius. 256

SABBATO. *De fructu infructuosa, & de muliere incurvata.*

Mens incurvata, mens infructuosa. 258

DOMINICA 24. Nisi sit ultima.

Repetenda est Consideratio ex 1. parte, pro numero Dominicarum quæ supersunt ex celebrandis post Epiphaniam; consulendamque Directorium.

Hæc hebdomada, concurrunt quæ sequuntur in Evangelica serie, ad hunc finem, ut nos totos Christo dedamus.

FERIA 2. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos.*

Sicut nullis cœna est nisi vocatis, sic nulli vocantur à Domino nisi ad cœnam. 261

Quocumque nos Christus vocet, quasi ad cœnam vocat sive convivium. *ibid.*

FERIA 3. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, &c. non potest meus esse discipulus.*

Hoc est esse Christi discipulum, solius esse Christi. 264

FERIA 4. *De ovis perditis, quæ sita & inventa.*

Nunquam magis eris tuus, quam eum minùs eris tuus ut sis totus Christi. 266

FERIA 5. *De filio prodigo.*

Qui

I N D E X

Qui se à Christo subducit ut felicitus vivat, vivit miserius ipso misero prodigo. 268
 FERIA 6. De malo divite, & bono paupere Lazaro.
 Quam detestantur omnes sortem divitis Epulonis, eam pene omnes consecretantur.
 274.
 SABBATO. De vidua importuna iudici: Vindica me de adversario meo.
 Si nos ita Deus non vindicat de adversariis sicut Judex viduam, nos ita Deum non
 oramus sicut Vidua Judicem. 281

DOMINICA 25.

Prout occurret ex Directione officii, ut supra est monitum.
 Hac hebdomada, De Lazaro suscitato, etum sequente Concilio Iudeorum contra Dominum; ac de Ma-
 tre filiorum Zebedaei, & Caco illuminato.
 FERIA 2. De Lazaro infirmante. Infirmitas haec non est ad mortem, sed pro gloria Dei.
 Qui non libenter infirmatur pro Dei gloria, & gravius infirmatur, & contra Dei
 gloriam. 284
 FERIA 3. De Lazaro mortuo.
 Quò minus accepta mors est, eò magis acceptanda. 286
 Quod gravius in morte est malum, non ita effugies fugiendo mortem quam accep-
 tando. ibid.
 FERIA 4. De Lazaro suscitato, Lazare veni foras.
 Sicut non nisi per Christum vivis, sic non nisi propter ipsum vivas. 292
 Si quid est in rerum natura Christo difficile, natura est hominis in peccato indu-
 rati. 294
 FERIA 5. De Concilio Iudeorum. Expedit vobis ut unus moriatur homo, &c.
 Non minus expedit ad salutem ut vetus homo moriatur in nobis, quam ut novus
 Homo moreretur pro nobis. 300
 FERIA 6. Dic ut sedeant hi duo filii, &c.
 Sic petendus à Deo status, ut non quem quisque velit Deus donet: sed quem Deus
 donet, quisque velit. 304
 SABBATO. De Caco illuminato prope Jericho. Quid tibi vis faciam?
 Perversè cæcus est à quo sit querendum potius, quid sibi velit fieri, quam cum Apo-
 stolo querat, Domine quid me vis facere? 308

DOMINICA 26.

Quæcumque occurrat ex regulis divini officii, nisi sit ultima, petenda est ex Dominicis post
 Epiph.
 Hac hebdomada, Ierosolymam celeberrimo apparatu ingreditur Dominus, unde qua spectant ad Devotio-
 nem, præsertim expendantur.
 FERIA 2. De Zachæo, qui quærebat videre Iesum quis esset.
 Inventus etiam & cognitus Dominus semper est querendus: Quarite Dominum & con-
 firmamini:)(2

VERITATUM.

- firmamini: Quarite faciem eius semper. Pl. 10.* 311
- FERIA 3.** De Cena in Bethania. Et domus impleta est ex odore unguenti, Nullis parcendum bonis, ut Christi bonus odor simus. 315
- FERIA 4.** Iussu à Domino discipuli ad se adducere pullum asina, fecerunt sicut illis praeceperat Iesus. Quod in aliis virtutibus magis esse posset vituperabile, hoc est in Obedientia magis laudabile. 320
- FERIA 5.** Ozanna filio David, &c. Nisi Cor, Lingua & Manus ad Devotionem simul conspirant, Ipsa expirabit Devotio. 325
- FERIA 6.** Ex ore Infantium & lactentium perfecisti laudem, Sic sibi Christus placet in pueris, ut si pueros imitentur Viri, magis sibi Christus in viris placeat. 327
- SABBATO.** De quibusdam Gentilibus Philippo dicentibus: Domine, volumus Iesum videre. Si forte times Mediatorem Christum, non ille timet alios Mediatore. 338
Tot ipse tibi exhibet, si velis adhibendos, quot habet Sanctos. *ibid.*

DOMINICA 27.

- Ut supra est monitum, secundum regulas divini officii. *Haec hebdomada, postremum apud Iudaeos Dominus habet Sermonem, qui totus eò dirigitur ut sibi caveant à iactura Gratiarum quibus abutuntur.*
- FERIA 2.** De sicu maledicta, & ejectis e Templo Venditoribus. Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter, *Ierem. 48.* Facit autem fraudulenter qui facit negligenter. 334
- FERIA 3.** Parabola de duobus filiis à Patre in vineam ire in suis. Licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias. Quam pudendum tibi esset si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promittis Deo non exolvas. 340
- FERIA 4.** Parabola de vinea locata malis Agriculis. Verebimur filium meum. Cum sit iste omnis fructus ut auferatur peccatum, non vereur Filium Dei, qui peccate non vereur. *Malos male perdet.* Malos quidem omnes perdet Deus, sed non male omnes, nisi qui bene perdi nolint. Tam porro bonum est malis bene perdi, quam male perdi, malum est. *Cum audissent Pharisaei & discipuli eius, cognoverunt quod de ipsis diceret.* Tam facile est malis in aliena se persona nosse, quam in sua difficile. 350
- FERIA 5.** Omnia quaecunque dixerint vobis servate & facite: Secundum opera vero eorum nolite facere.

Sinon

I N D E X.

Si non facis quod doceris quia qui hoc docent non faciunt , tam falsò te exultas
quàm verè illi à Domino accusantur. 352

FERIA 6. *Serpentes genimina Viperaum, &c. De prudenti Zelo in arguendū aliis, ne dum ar-
guuntur, de ipsis destruantur.*

In arguendis aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas , serpentis virus exhibe-
bis. 355

SABBATO. *De Templi destructione quam prædicit Dominus.*

Chara Deo animā si chara esse desinit, tantò evadit vilior, quantò erat charior. 358

**DOMINICA 28. Sen postrema post Pen-
tecosten,**

Quantaunque sit numero, De signis destruenda Civitatis, & extremi appropinquantis Judicii.
Cùm videritū abominationem desolationis, &c.

Quidquid abominandum desolatæ civitati acciderit , nulla tam gravis abomina-
tio desolationis, quàm lethale peccatum. 362

Qui legit, intelligat.

Qui quod legit, intelligere negligit, negligentia suæ pœnas legit. 363

Tunc parebit signum filii hominis in caelo, & tunc plangent omnes, &c.

Quàm aperte parebit signum Crucis in Judicio , tam aperte patebit cur plangent
judicandi. 366

Nemo magis confundetur, quàm qui peccat ne confundatur. 368

Ab arbore ficæ diserte parabolam.

Non tantum quod sit Judicium ab arbore ficæ discendum est, sed quod sit valdè tre-
mendum. 370

Caelum & terra transibunt, Verba autem mea non transibunt.

Humana verba quàm sunt incerta, tam certa sunt & timenda Divina. 371

Hab hebdomada, quod superest considerandum ex verbis & factis Domini. Ad Eius usque passionem,
totum refertur ad Vigilantiam in nobis excitandam.

FERIA 2. *Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.*

Si sola solum Ratio, vel si solus Christus sufficeret, quantò magis simul Christus &
Ratio? 375

FERIA 3. *Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum.*

Qui non est semper paratus, nunquam est paratus. 378

FERIA 4. *Hoc autem scitote, quoniam si sciret Pater familias qua hora fur veniret, vigila-
ret, &c.*

Qui non observat furem, observatur à fure & capitur.

Sicut à fure sic à fine vitæ timendum est.

Vel omni hora vigilandum, vel nulla vigilatur. 382

FERIA 5. *Parabola de decem Virginibus.*

Perpetuata est quædam mentis Virginitas, perpetua Vigilantia, 384

FERIA

I N D E X

FERIA 6. *Parabola de Talentis.*
 Temperamenti regendi parata Ratio, parata ratio est reddendi Deo talenti: 387
 SABBATO. *Separabit eos ab invicem sicut Pastor segregat oves ab hœdis.*
 Qui nunc Pastorem tuum non agnoscis Christum, tunc te Christus suam non agnos-
 cet ovem. 391
Et statuet oves quidem à dextris suis, hœdos autem à sinistris.
 Qui nunc à dextris volunt statui, tunc à sinistris statuentur. ibid.
 Qui nunc primi esse volunt, tunc erunt infimi. ibid.
Amen dico vobis, quamdiu fecistis mihi, &c.
 Dum te à dando exculas, magis acculas. 392
Et ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in vitam æternam.
 Quod ageres iudicatus si posses, hoc ipsum debes agere iudicandus. 393
 Si rectè affectus esses, quo affectu esses vel in æternam vitam vel in æternum suppli-
 cium, hoc ipso dare gauderes, vel non dare timeres quod dandum est. ibid.
*Finem loquendi pariter omnes audiamus: Deum time & mandata ejus observa, Hoc est enim om-
 nis homo, &c. Eccl. 12.* ibid.

DIE 1. SEPTEMBRIS.

In Nativitate Beata MARIE Virginis.

Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora consurgens?
 Quàm sit nobis colenda nascens Virgo plus una monstrat Angelorum admiratio,
 quàm multa eorum ratio. 395
De Dominio B. Virginis, ex Nomine MARIE quod Dominam significat.
 Non est servus qui Domino suo plus debeat & minus reddat, quàm tu Christo &
 Virgini Matri. 399
Arrogantiam & superbiam deest. Prov. 8.
 Tàm proprium MARIE dicitur superbiam detestari, quàm proprium illi est MA-
 RIÆ nomen, seu quàm propriè MARIA dicitur Domina. 403
De alia nominis MARIE significatione, qua Mare amarum dicitur.
 Plorat MARIA nascens sicut cæteri, sed non quamobrem cæteri,
 Si quamobrem ploret MARIA nascens quæritur, plus illa cæteris omnibus plorasse
 reperitur. 404
 Sicest MARIA Refugium Peccatorum, ut quo passu ad Illam Peccatores confugi-
 unt, à peccatis refugiant. 408
 DIE 14. SEPTEMBRIS. *In Festo Exaltationis sanctæ Crucis.*
Exaltabo signum meum. Isa. 49.
 Dicenti Domino se Crucem suam exaltaturum, tam contradicit superbus, quàm se
 exaltat. 409
 DIE 21. SEPTEMBRIS. *In Festo S. Matthæi Apostoli.*
Similitudo vultus eorum, facies hominis, &c.
 Quis sit Homo novus & Evangelicus ex Matthæo cognoscitur, velut homo ex fa-
 cie. 414
 DIE 29. SEPTEMBRIS. *In Festo S. Michaelis Archangeli.*
Quis Deus similis tui? 415

VERITATUM.

Quis ut Deus? Qui expugnando daemone Michaelis est gladius, noster est, si nostra hæc verba facimus, Quis ut Deus?

417

DIE I. OCTOBRIS.

De Sancto Angelo Custode.

Ecce ego mitto Angelum meum qui præcedat te, observet eum, &c.

Non est minus observandus à nobis Angelus, quàm servandi sumus ab Angelo.
Nisi autem diligenter advertas, tunc minus illum observas cum magis esset observandus.

423

Frustra præcedit Angelus, nisi sequaris:

Nisi viam cum illo teneris, nec te custodiet in via, nec in locum paratum te introducer.

425

DIE 4. OCTOBRIS. *In Festo S. Francisci.*

Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum?

Sunt certa signa quibus in S. Francisco agnoscas & in te exprimas veram Sanctitatem, seu Evangelicam Perfectionem.

427

DIE 6. OCTOBRIS. *In Festo S. Brunonis.*

Ecce elonga vi fugiens, & mansi in solitudine.

Quo magis inter homines, eò minor homo.

Quò minus inter homines fueris, eò major homo evades.

434

DIE 15. OCTOBRIS. *In Festo S. Teresie.*

Vna mulier Hebraea confusionem fecit in domo Regis Nahuchodonosoris.

Aut pati, aut mori, vel contundi,

Aut pati, aut mori cum S. Teresia, vel confundi ab Ea, quod nolis pati.

Quam confusionem Juditha fecit in domo Nabuchodonosor, hanc Teresia fecit in universo mundo, qui nil volebat pati.

438

DIE 18. OCTOBRIS. *In Festo S. Lucae.*

Cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias.

Quæ laus Sanctorum est in Evangelio maxima, laus est Sancto Lucae maximè propria.

443

DIE 21. OCTOBRIS. *In Festo S. Ursulae.*

Multa filia congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas.

Ad congregandas Cæli divitias nihil aptius, quam aptum fieri ad congregandas Cælo animas.

446

DIE 28. OCTOBRIS. *In festo SS. Apostolorum Simonis & Iudæ.*

Ecce Simon Frater vester, &c.

Consilium & Fortitudo rebus benè agendis sic conveniunt, ut nisi simul conveniant, res nulla benè agatur.

Quæ simul juncta se juvant, disjuncta se destruant.

452

DIE I. NOVEMBRIS.

In Festo SS. Omnium.

Quæ variæ proponuntur Veritates ad quadruplex Caput referuntur.

455
DIE

INDEX VERITATUM.

DIE 2. NOVEMBRIS. In Commemoratione fidelium Defunctorum.

Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, &c. Job. 1.

Miserius est animæ neganti misericordiam quam poscenti. 467

Sicut à pœnis quas Boni patiuntur, cognoscuntur Beatorum gaudia: sic à Beatorum gaudiis cognosci possunt pœnæ quas Boni patiantur. ibid.

Incredulitatis est vel Crudelitatis nimia, non misereci petentium misericordiam Animarum. 468

DIE 21. NOVEMBRIS. In Festo S. Martini.

Expoliavit se Ionathas tunica, &c.

Momentum illud ex quo pendet aeternitas, sæpe momentum tale est quo se sua Martinus expoliavit tunica.

Sæpe momentum illud est, in quo petitur Eleëmofyna.

Sæpe momentum illud est, in quo de uno Virtutis actu statim agendo agitur.

DIE 21. NOVEMBRIS. In Festo Præsentationis B. MARIE Virginis.

Adducentur Regi Virginis post eam, Psalmi. 44.

Nemo est qui possit omni modo quod fecit B. Virgo facere: sed nemo est qui non possit suo modo quod illa fecit. 477

Id est, se offerre & præsentare.

Proxima ejus afferentur tibi.

Hoc ipso quo afferuntur & offeruntur Deo, proxima sunt B. Virginis. ibid.

Non se præsentat cum præsentata Virgine qui se magis in præsens offert, quam in futurum tempus. ibid.

DIE 25. NOVEMBRIS. In Festo S. Catharina Virginis & Martyris.

Corona aurea expressa signo Sanctitatis, & gloria honoris, & opus Virtutis seu fortitudinis. Ecclesi. 45.

De triplici aureola quam promeruit S. Catharina ut Martyr, Virgo & Doctrix, variaz proponuntur Veritates, jam alibi expositæ quibus hæ tres novæ adjunguntur.

Quot peccavit in Virginem Martyrem Tyrannus vitis, & quæ illam pluribus adauxit martyris & coronis. 480

Ne quemquam pudeat ab errore recedere, ac cedere Veritati.

Non enim minus est gloriofum in hoc certamine vinci, quam vincere. 481

Quam gloriofa est victoria finiti certaminis, tam metuendum est ne certamen non sit finitum.

Victori sæpe gravius à victoria certamen nascitur, quam dum certaret ut vinceret. ibid.

DOMINICA

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN.

DE ADOLESCENTE, FILIO VIDUÆ, SUSCITATO IN CIVITATE NAIM.

*Cum appropinquaret porta Civitatis, ecce defunctus efferebatur filius
unicus matris sue. Luc. 7.*

VERITAS PRACTICA.

Qui non est semper paratus mori, vix unquam paratus est.

RATIO. Et declaratio hujus Veritatis, atque aliarum qua spectant mortem, habetur infra in hac parte, hebdomada ulttima.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Adolescenti frequentius Mors cogitanda quam Seni.

RATIO EST. Quia cum sint rationes quadam cogitanda mortis, illi frequentius mors est cogitanda, cui magis haec competunt rationes.

Sed adolescenti magis quam seni haec competunt rationes cogitanda mortis. Ergo adolescenti frequentius mors cogitanda quam seni. Quod vix sibi persuadent Adolescentes.

DEFUNCTUS hic filius Viduæ qui efferebatur, cum esset adolescens, ut patet ex nomine quo Dominus eum suscitaturus compellavit, iuculentum huic ætati datur exemplar suæ spectandæ fragilitatis, suæ ordinandæ vitæ, suæ cogitandæ

Magis in parte quarta.

æ mortis, suæ procurandæ salutis. Omni quidem ætati dictum est: *Memorare novissimam.* *Ecclesi. 7.* Sed cum sint quædam hujus frequentandæ memoriæ rationes, illi præcipue dictum esse, credendum est, cui magis hæc competunt rationes. At certe cogitanti attentius, nulli magis videntur competere quam Adolescentibus, unde quantum illis incumbat crebram hanc & frequentem usurpare memoriam, facillimum erit concludere.

Totus itaque differendi ordo, atque ipse totus Discursus in eo vertitur, ut propositis rationibus cogitandæ mortis, quam potius Adolescenti conveniant, exponatur. Cum sint autem multæ rationes quæ proponi possint, tres potissimum seliguntur, quæ cum sint etiam satis perspicuæ, satis eas fuerit vel breviter indicare.

PRIMA est, ut vitæ præsentis æstimatio minuatur, & amor temperetur. Certum est quod sicut nimis hæc præsens vitæ ducitur, & nimis inde homo abducitur à recto vivendi tramite, sic si mortis frequentior haberetur memoria, cessaret illud omne quod in vitæ colenda est nimium, & majus bene vivendi studium quam vivendi sentiretur. *Qua est vitæ vestra?* inquit sanctus Jacobus: *Vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur: quasi diceret, quid est illud quod tanti facitis? si frequentius cogitaretis quid sit, non ita duceretis.*

At quinam ex omni ætate plures ducunt vitam, aut ne plures ducant, quinam mortis memoria

A

ria

sia magis contineri possunt? Non sane pueri qui nec vitæ nec mortis cogitandæ capaces sunt, neque item senes qui tot vitæ fallacis cruditi, sapiunt, vel serius damno suo, vel bene actæ vitæ fructu tranquillè potiuntur: Adolescentes verdò qui media florent ætatè, sicut spectati vivunt, ita quod vivunt plurimi faciunt & vehementer appetunt, nam spes tantum bonorum est, unde si spem illis præcidas longioris vitæ, simul abscindes quidquid inhaeret cordi tenacius, & illi se tantò magis temperabunt in amando, quando quod amant, minus sperabunt. Quid est autem aptius ad illam vitæ spem excidendam, quàm frequens mortis memoria, quæ dum animo repræsentat quod futurum est, sic animum à præsentibus avocat, ut non tam vitæ, quàm mortis statum induat? Hoc est quod Sapiens Ecclesiastes, ironicè juvenem ipsum alloquens, senio tamen & graviter admonebat: *Latare juvenis in adolescentia tua, & in bonis cor tuum in diebus juventutis tuae, & ambula in visu cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: Et scito quod pro omnibus hiis adducet te Deus in iudicium.* Quasi diceret, nolo, adolescens, aliter avocare te à tuis cupiditatibus quàm recordatione mortis & iudicij: Certò enim mihi constat, quod si cogitaveris te moriturum & iudicandum, facilè te continebis, & contemnes quod nimis aestimas. Unde sic pergit Sapiens: *Aufer iram à cordis tuo, & amore malitiam à carne tua.* Adolescentia enim & voluptas vana sunt. Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam venias tempus afflictionis, & appropinquent anni à quibus discas, non mihi placent. Id id, si quando velis mundum contemnere, & illo mundi contemptu placere Deo, hic tempus illud expectes quo per ætatem senescentem mundus ipse arefcit & displicet, nihil enim adeo magnum est & laudabile sic arefcens mundum despiciere: Sed cum in ipso juventutis æstu magis fervet amor rerum præsentium, tunc æstum mitiga, tunc ferventem compone animum, tunc quidquid avidius retines, projice; & dignum Creatori tuo munus offeres.

SECUNDA ratio cogitandæ mortis est, cum ex ipso rerum humanarum affectu periculum peccandi est, & illecebra cupiditatis explendæ, Nam si se saltem contineret animus citra omnem culpam in illa mundi qua trahitur voluptate, sibi quidem honorem suum detraheret: sic se

abjiciendo ad hæc ceteriora & infima: Sed tamen minor esset querela, ut ait Sapiens: at cum se inde in offensam Divini Numinis, & animæ suæ perniciem projicit, tunc certè coercendus & revocandus est: Tunc certè novissima memoret, ut non peccet, nihil enim potentius ad comprimendam libidinem, & avocandum peccatum, quàm ista novissimorum memoria. Quod in ipsis mundi exordiis Deus satis aperte indicavit, cum Adamum hæc una ratione deteruit à violando præcepto: *In quocumque die comideris, mors morieris.* Neque prius Tentator persuaserit fructum vetitum comedendum, nisi postquam intentatum illam mortis metum his excussit verbis: *Nequaquam morte moriemini.* Tanta vis est cogitæ mortis, ut dum aderit, peccatum absit, & dum aberit, peccatum adsit. *Et in æternum non peccabis.* Qua de sententia fufius in 2. parte, In die Cinerum.

Jam verdò licet omnis ætas ad peccandum sit proclivis, quis tamen dubitet proclivitatem illam longè esse periculosiorem in adolescentiâ: Quæ, ut sanctus Hieronymus, multa corporum bella sustinet, & inter incerta vitiorum, & carnis insillationes quasi ignis in ligno viridibus suffocatur. Quod paulo fufius profectur sanctus Augustinus: *Si ergo, inquit, puerulus & senilis ætas non est à temptationibus libera, quarum altera, id est puerilis, nondum bene ingreditur, altera jam egreditur istam vitam, & altera paulò antè non erat, altera paulò post non erit: quid sentiendum est de flagrantia juvenilis ætatis, quæ utriusque in medio constituta, & ab infirmitate pueritiae jam recessit, & nondum ad sorporem senectutis accessit? Hæc pluribus atque majoribus temptationum tempestatibus quatitur: hæc fluctuum crebriorè impetu sæculi mundanti operitur. Præsumit viribus, forma, dignitate jactatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exoptat, aut gaudet. Nonne huic ergo præcipue insonandum quod Triumphantibus olim ne se nimis efficerent, suggereretur, Memento te mortalem esse. Sic enim ut ait sanctus Ambrosius, *Adolescentes magis metu quam ratione revocantur à vitio.**

TERTIA denique ratio memorandæ crebri mortis est, ne ad eam imparati accedamus, nihil enim in morte magis timendum est quam imparatus animus, & nulli minus instructi sunt

Ecol. II.

Abia.

Sap. 13.

Gen. 2.

Ibid. 3.

Ecclesi. 7.

Ad Rom.

Ep. 2.

Ser. 246. de

Temp.

L. de Joseph.

20.

Et parati quam adolescentes qui se, naturali stan-
 te rerum statu, remotiores vident ab interitibus.
 Et nisi virtute ac industria consequantur quod
 natura refugit & abhorret, vix unquam tuto &
 securè diem suum extremum agent. Quomo-
 dum in proverbii sic adolescentem Sapiens ad-
 monebat: *Ne des alieni honorem tuum, & an-
 nos tuos crudeli, ne forè implentur extranei vi-
 vibus tuis. & labores tui sint in domo aliena, &
 gemas in novissimâ, quando consumpseris carnes
 tuas, & corpus tuum, & dicas, Cur detestatus
 sum disciplinam, & in irascationibus non acquie-
 vit cor meum, nec audivi vocem docentium me,
 & magistrum non inclinavi aurem meam? Et non-
 nullis interjectis, ipse morietur quia non habuit
 disciplinam, & in multitudine stultitia sue deci-
 piatur. Quasi diceret, si obundæ mortis disci-
 plinam accepisset, sic mortuus esset quasi non
 mortuus, quia mortis amaritudinem & alia
 damna non sensisset: Nunc verò qui nec vitæ
 nec mortis disciplinam se instrui voluit, quasi
 nondum tempus, sic sibi stultè palpat de lon-
 giori vita, & hac deceptus stultitia, quo non
 putat tempore, quo nescit loco, & modo, mi-
 serè morietur. O timendam adolescenti mor-
 tem, quam ne timeret cogitare noluit, ne sibi
 videretur mori, dum viveret! Sic enim dum
 sibi vivere videbitur, morte improvisa rapietur
 & ex illis erit qui quaerent mortem & non inven-
 nient eam, & desiderabunt mori, & mors fugiet
 ab eis, quia mortem ipsi à se fugarunt dum vive-
 rent. Veniat mors super illos: & descendant in in-
 fernum viventes. Mente scilicet dum hic vivunt,
 ne morientes illuc descendant.*

*Quam cum vidisset Dominus, mise-
 ricordia motus super eam, di-
 xit illi: Noli flere.*

VERITAS PRACTICA.

Qui nimis suos de flet & diligit, non satis diligit.

*Ratio declarata est in secunda parte, feria tertia
 majoris hebdomada, ubi quæ de nimia dele-
 ctione inter vivos dicuntur, huc aptè referri
 possunt.*

Noli flere.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Non certius in spem itur, quam contra spem.

*RATIO hujus etiam Veritatis exponitur in 3.
 parte, Feria tertia hebdomada septima post
 octavam Pentecostes, ubi hoc idem Evange-
 lium occurrit considerandum, & de spe reti-
 nenda in deploratis rebus agitur.*

Adolescens, tibi dico, surge.

VERITAS PRACTICA.

Quam Christo debet anima subjectionem, de-
 bet ita in corpore reddere, ac
 extra corpus.

*Declaratur hæc Veritas in 3. parte, Feria sexta
 hebdomada nona.*

Et resedit qui erat mortuus.

VERITAS PRACTICA.

Sicut à peccato, sic à peccati reliquiis re-
 surgendum.

*RATIO EST, Quia sic est à peccato resurgen-
 dum, ut quantum quidem possis cum Gratia,
 tantum coneris, ne recidas.*

*Sed nisi à peccati reliquiis sicut à peccato resurgas:
 non tantum conaberis, quantum potes cum
 Gratia, ne recidas.*

*Ergo sicut à peccato, sic à peccati reliquiis resur-
 gendum. Quod quia nondum tractatum est,
 paulò est attentius expendendum,*

I. P U N C T U M.

QUOD dicitur resedisse in loculo Ado-
 lescens, revocatus à morte ad vitam,
 neque inde exivisse nisi postquã edu-
 ctus fuit à Christo Domino qui eum Ma-
 tri reddidit, figura quædã est & imago Peccato-
 ris, à peccato quidẽ resurgentis, sed tamẽ in pec-
 catis reliquiis velut in loculo residentis: à quibus
 nisi se sinat retrahi, vix dicetur resurrexisse, aut
 quantocyus recidet. Quod eum sit frequentissimè

A s & per-

& pernicioſiſſimum, certè omni modo cavendum eſt, ac proinde diligenter ponderanda Veritas. Quod ſicut ab ipſo peccato, ſic à peccati reliquiis planè reſurgendum.

Jer. 4.

Sic enim reſurgendum eſt à peccato, ut quantum quidem poſſis cum Divina Gratia, tantum coneris ne recidas. Si reverteris Iſrael, ait Dominus, ad me convertere: ſi ab ſtuleris offendicula tua à facie mea, non commoveberis. Quasi diceret, ſic ſerò redeundum, ſicut ego intellego tibi eſſe redeundum, ut eò priuſ non revertaris unde converteris, ac propterea ſimul atque convertereris, aufer id omne quod te in lapſum poſſet inducere. Hoc eſt alioquin quod vehementius queritur & exprobrat ſuis, per alium Prophe-

Oſee 6.

tam: Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam tibi Iuda, diſericordia veſtra quaſi nubes matutina, & quaſi roſa mane pertranſiens. Id eſt, miſericordia qua voſo in voſ uti, voſ à peccatis veſtris revocando, tam parum diuturna eſt quam roſe ille matutinus qui ſtatim exſiccatur, quia voſ ſtatim in peccata reciditis; Unde & Chriſtus Dominus ſanato Paralytico: Ecce ſanus factus es, jam noli peccare, ne decerim tibi aliquid contingat. **SOSPITANTIS** Domini Verba ſunt, inquit ſanctus Cyprianus, & docentis, curatio, ac pariter monentis dat vitandi morem, dat innocentiſ legem, poſtquam contulit ſanitatē, nec habentis liberis & ſolutis vagari poſtmodum ſolentur, ſed ipſiſ poſitis qui ut ſanatus fuerat mancipato gravius comminatur, quod ſi ſcilicet minor culpa deliquiſſe ante, cum nec dum noſſes diſciplinam Dei. Sanctus item Bernardus: Si dixerit mihi IESVS, dimittitur tibi peccata tua, niſi ego peccare deſero, quid proderit? Exui tunicam meam, ſi reinduero eam quantum profici? Si rursus pedes meos quos laveram, inquina vero, numquid aliquid lauiſſe valebit? Sic paſſim Scripturæ omnes, Sanctique ad unum Patres quod Petrus Bleſenſis de hoc agens argumento, paucis ita reſert: Propoſitum poenitentis, perfeverantia comitetur. Quid enim omnia prædica proderunt poenitenti, ſi ad vomitum revertatur? Verbum Sapientis eſt, Vnus adificans, & unus deſtruit. ns quid eſt niſi labor? Ita & qui baptiſatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid profuit ei lavatio? Verbum auſuſſimi eſt: Inanis eſt poenitentia quam ſi quens culpa conquinat. Vultus iteratum ſanatur tardius: ſic luxus & peccans, veniam non meretur: nihil profunt lamenta, ſi replicantur peccata. Gregorius: qui admiſſa plangunt nec tamen deſerunt, ſe inaniter mundant,

Joan. 8.

3. P. Paſſ. adm. 31.

L. de diſcipl. & habitu Virg.

Serm. 3. in Cant.

De Confell. Sacram. Eccleſi. 34. Ibid. 30.

3. P. Paſſ. adm. 31.

& nequiter inquinant: Idcirco ſe lachrymâ lavant ut mundi ad ſordes redeant.

Denique non aliter deſinitur Contritio quam dolor animi ac deſeratio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Neque aliter Contritio valere dicitur niſi voluntatem peccandi excluſas. Expreſſa ſunt Tridentini verba, quæ Tu quidem non negas vera, ſed an verè te illis conformes quando Confeſſionem inſtituiſ, tu ipſe tecum recogita, & plange quàm crebri ſint lapſus tui. Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas! **CANIS** reverſus ad ſuum vomitum: & ſus lota in volutabro ſuis, Confundere, humiliare, & pete lumen ut agnoſcas unde ſint tui lapſus.

Seſſ. 14. c. 4.

Jer. 2. Pr. 26. 2. Pet. 3.

II. PUNCTUM.

SED niſi à peccati reliquiis ſicut à peccato reſurgas, non tantum conaberis quantum poteſ cum Gratia, ne recidas.

Ecce hinc unde lapſus, unde recidiva, & maiorum ſeges omnium. Et verò hic procedendum ordinatè. Primò de peccati reliquiis expreſſus eſt articulus Divi Thomæ, qui ait eas eſſe diſpoſitiones quaſdam remanentes in anima poſt remiſſionem culpæ mortalis, quæ quidem diſpoſitiones quia cauſatæ ſunt ex præcedentibus peccatis actibus, tamò gravioreſ aut leviores ſunt, quando peccati actus fuerunt vel crebrioreſ vel vehementiores, ex parte converſionis inordinatæ ad objectum peccati. Tam rari aut tam parum acres potuerunt eſſe aliquando in quibuſdam peccatoribus peccati actus, ut vix ullas tales diſpoſitiones & reliquias reliquerint, quando præcipuè non peccarunt ex libidine ſeu depravata Concupiſcentia. Tanta etiam eſſe potuit cuiuſpiam peccatoris Converſio, ut cum remiſſa culpa ſimul & poenæ omnes & reliquæ ſublata fuerint; ſed ſi ordinatum ſpectemus peccandi & reſurgendi à peccato ſtatim, ſicut pene omnes non aliter peccant quàm ex inordinato ad creaturas affectu, ita nec aliter reſurgunt, quàm cum illis diſpoſitionibus & reliquiis remanentibus ex tali pravo affectu: non quod affectus peccati remaneat in converſo peccatore, non enim converſus eſſet, ſi affectus peccati reſideret; ſed affectu etiam depoſito, remanent debilitatæ potentia naturalis quæ ſunt diſpoſitiones ad lapſum, niſi diligenter caveatur.

Atque hinc quod dem de conſiderandū venit, patet evidentiffimè quod niſi reſurgas ab his reliquiis, non id efficit, non id conaris quod debes cum Gratia, ne recida: man uero retines recidendi

causam. Aliud est enim eas habere naturaliter & aliud voluntarie. Nam licet remaneant naturaliter seu ex naturali causa quam vidimus esse præteritum peccati actum, non tamen ita præcisè nocent si contra obnitatur firma & constans voluntas: sed si desit hæc voluntas, & nisi diligenter vigiles ad roborandam cum gratia mentē & vires, tunc voluntariæ dicuntur illæ reliquiæ, saltem indirectè & negativè quatenus non vis & non efficis quod ex tua parte requiritur ad illas vel paulatim auferendas vel generosè continentias, ne te inducant in lapsum. *Auferes malum de medio tui.* Nihil ebreus in Scripturis, & in uno duntaxat Deuteronomio sexies iteratur: Ubi non peccati modò sed peccati causæ, radices, & fontana damnantur, Unde & Sapiens: *Convertens ad Dominum, & relinque peccata tua: peccare ante facit Dominum, & minus offendicula.* Id est, causas peccati quæ sunt velut lapides offendiculis.

Adde quod, cum resurgentem à peccato, expulsi acris invadant hostes, ut est in parabola de immundo spiritu qui sepe in alios nequiores assumit ut revertatur in domum suam, tunc profectò nisi poenitens reliquiis illis exuendis vacet, & se opportuna instruat armatura, anas adversario subministrabit quibus impetatur, elidatur, & in casum ruat: *Si athleta es, inquit S. Chrylologus, nudum in certamine descendere oportet? Si miles, armatum ad pugnam consistere non esse est.* Et post pauca: *propterea & nudum esse oportet, ut nullam Diabolo nobiscil luciantis anas præbeamus.* Et undiq; armari, ut nusquam lethalem plagam accipiamus.

Sic deniq; conspirandum cum gratia quæ sæpe quidem, si acquiesceres, simul ac culpam tollit, auferret etiam quidquid residuum esse potest, ac verò semper in id tendit & laborat ut saltem velis & possis pedetentim te his omnino exuere. Et *conspurgam super eos dicit Dominus, & perdam Babilonia nomen, & reliquias, & germen, & progeniem dicit Dominus.* Tu quid dices nisi simul collabores & connitaris? Nonne saltem agnosces te quantum debes non præstare, nec conari, ne recidas?

III. PUNCTUM.

SICUT igitur à peccato, sic à peccati reliquiis resurgendum; Cum sit ita resurgendum ut quantum in te est, nos recedere, & quantum potes cum Gratia, planè coneris ne recidas: Non id autem planè conari dicere, nisi simul resurgetes ab his reliquiis quæ te disponunt ad lapsum. Eo enim se conatus debet provehere ut vel eas om-

nino exuas, vel donec exuantur sic teipsū in divina potentia roboret & confortet, ne unquam obdormias, & dicas inimicus tuus: *prævalui adversus eum.* Hinc fortasse bis dictum, *Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Primò quidem à peccati culpa surgitur, deinde à peccati consequentibus poenis, velut à mortuis; quia sic integra restauratur vita, quia vix alioquin vives nisi exurgas, cum pene statim sis moriturus propter illam disponentem peccati causam quæ remanet in anima, nisi deponatur. *Ponam offendiculum coram eo, & ipse morietur, in peccato suo morietur.* Tunc verò sic exurgentem à mortuis Christus illuminat, id est, novis in dies illustrat & accendit luminibus, ut à purgante via procedens in eam quæ illuminati va dicitur, ad Bellam unionem admittatur, quæ est osculū otis à sponsa desideratum, si tamen prius pedes & manus fuerit osculata, ut præclare S. Bernardus & apud ad rem nostram: *Qui deus voluntariè poenitendi, opus est, inquit, ut addat & continentiam virtutem, ne iterum poenitenda, faciãq; novissimam mea peccata prioribus.* *Va enim mihi etiam poenitenti, si faciã subtraxeris manum sine quo nihil possum facere: nihil inquam quia nec poenitare nec continere. Audio proinde quod consilii Sapiens: Verbi, inquit, in oratione ne iteres. Parvo & quod ludex intendit arbori non faciã fructum boni.* Fator pro huiusmodi non sum omnino contentus priori gratia qua iam malorum sum poenitens, nisi & secundò accepero; ut videlicet dignos faciã poenitentia fructus, & deinceps nõ revertar ad vomitum. Hoc ergo restat mihi petendū & accipiendū quam præsumā aliorum & sacratiores contingere.

Est post pauca: *Heri de luto tractus, hodie vultus gloria præsentari, per manum tibi transiit sicut illa prius te tergat, illa te erigat. Quomodo erigat? Dando unde presumas. Quid istud? Decor continentia, & veripoenitentia fructus quæ sunt opera pietatis. Hæc te de stercore erigant, in spem audendi potiora. Et nonnullis interjectis: hæc via, hic ordo. Primo ad pedes prociidimus, & ploramus coram Domino quæ fecit nos, ea quæ fecimus nos: Secundo manum quantum sublevantur & roborantur genua dissoluta. Quid manum quantum quæ resistentem in loculo jam suscitatum educat, & pristina reddat libertati. Quod non sit plenius, quam vel sanando illam debilitatē peccati superstitem vel dando nobis continentiam qua retineamus illos motus propendentes in peccatum, & multis virtutum frequentatis actibus, oppositorum tandem habitus virtutum exuamus.*

O quam facilius peccatū admittitur quam dimittitur.

Ps. 127

Ephes. 5.

Ezech. 3.

Serm. 3. in Cant.

Ecclesi. 5.
1b. 3.

emittitur? o quantum illa praesertim peccata cavenda sunt, quae ex pravo affectu committuntur unde illae peccati superfluae reliquiae! O quam multi falluntur qui dum peccata confessi sunt, nihil sibi ultra cavendum putant! Quam longe Sapiens sapientius: *De propitiato peccato noli esse sine metu*; Et paulo ante: *Synagoga superborum non erit sanitas, frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligitur*. Nempe illi qui se minus huic veritati reddunt dociles, putantque se satis probe intelligere quae ad animi sui spectant statum, hi sunt

vere superbi, & horum synagoga est superborum, id est, ingens multitudo, & huic synagoga superborum non erit sanitas, non erit perfecta poenitentia, non diuturna, non firma, non sana; quia frutex seu semen peccati restat & radicatur in illis, dum se non continent, & non intelligunt quantum inde sibi obsint: tantoque magis sibi obsint, quanto minus intelligunt.

Vide in 1. parte, Dominica 4. Adventus. Et in 2. parte, Dominica Pascha.

HAC HEBDOMADA, venit JESUS in partes Caesareae Philippi, ubi suos interrogat quid de se sentiant homines, quidve ipsi discipuli: quos inter Petrus Divinitatem ejus confessus: praedicatur fore Caput Ecclesiae. Atque inde caepit Dominus docere suos quoniam oportet Christum pati & mori, quod nondum intelligens Petrus dehortatur Eum a morte. At vero is a Christo increpatur, multaque de Cruce ferenda subjiciuntur monita. Tu paulo post transfiguratur Dominus, Daemoniacum sanat, & statere invento in ore piscis solvit didrachma. Ex Matthaei decimo sexto & decimo septimo Capite. Marci octavo & nono. Lucae nono.

In quibus quod ad mores & virtutum praxim maximè spectat, considerantur humana Judicia plurimum a Divinis dissidere; atque ut Divina humanis praerantur, proponenda Veritates potissimum suadent.

FERIA SECUNDA.

INTERROGAT DOMINVS SVOS QVID
DE SE SENTIANT HOMINES.

Quem dicunt homines esse Filium hominis? Matth. 16.

VERITAS PRACTICA.

Humana de nobis judicia sic sunt humane audienda, ut non tamen humanitatis audiantur.

SENSUS ET RATIO EST, quod humanus audire humana judicia, est audire illa secundum sensum humanum, qui cum ordinariè sit inordinatus in his quae spectant nostram famam; si sic audiuntur, nihil aliud ex illis referatur quam vanitas & afflictio spiritus, prout scilicet fauent nostrae famae vel nocent. Nam si quid honorificum auditur, statim ex humano sensu insolescimus, quae est Vanitas maxima; Si quid vero dedecorosum auditur, tunc ex eodem sensu nimis abjicimur, quae est afflictio spiritus valde importuna.

Sed humana de nobis judicia sic sunt audienda,

non ut inde talis vanitas, & afflictio spiritus referantur, quin potius ut his purgetur animus vitiiis, & oppositis Virtutibus exornetur.

Ergo sic humane & benignè sunt audienda ut non humanitatis audiantur, non secundum illum humanum sensum, non ex amore proprio male ordinato; sed ex amore Veritatis, quo fit ut si quid in favorem audiat, tota laus Deo, a quo est totum bonum referatur. Si quid vero adverteatur quantum in unoquoque est, cum gratia Dei caveatur. *Cave tibi*, ait Sapiens, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas; nisi scilicet tibi attentè caveas ab humano sensu, qui nimis inde effertur naturali gaudio vel tristitia; Unde & Sapiens addit: *Audies vero illa quasi in somno vide, & vigilabis*. I.e. noctu & diu, seorsim & in quiete, diligenter audita expende ut ex his veritatem elicias, & invigiles cunctis actibus tuis, sic cognita Veritati conformandis. Vel sic

Ecclesi. 4.

fic fortè aptius, quasi in somnis vide, id est, quid-
quid audiveris dextrum vel sinistrum, ne auditis
magis crede ex humano & perverso sensu, quam
ipsis somniis: Unde sicut nec letari nec contrista-
ri debes ex somniis, sic neque ex auditis: sed vigi-
labis, sed attendes, & prospicies, ut ex omnibus
sapienter proficias potius quam deficias.

122.

Quò etiam spectat illud quod paulo post idem
Sapiens subjicit: *Amicū salutare non confundar:
à facie illius non me abscondam: Et si mala mihi e-
verunt per illum, sustinebo. Omnia qui audivit, ca-
vebit se ab eo.* Quod & Dominus uno verbo: *Ca-*

vete autem ab hominibus. Nunquam magis mo-
vetur humanus sensus in alterutrum humanorū
affectuum gaudij vel tristitiæ, quam cum inter
homines agitur: & nihil est periculosius ad salu-
tem quam sic humanis moveri affectibus, quan-
do præsertim de nobis agitur. *Videte itaque, quo-
modo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut
Sapientes: Non quasi humanis rapti sensibus, sed
ut rationabiles & Christiani, Virtute omnia me-
tentes, & de visis atque auditis vera discernen-
tes à falsis, & à caducis æterna.*

Ephes. 53

Vide in 3. parte. Dic 21. Junij.

QVAM SINT DIVERSI HOMINVM DE CHRISTO SENSVS.

*At illi dixerunt: Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam, alij
verò Jeremiam, aut unum ex Prophetis.* Matth. 16.

VERITAS PRACTICA.

*Nisi se quisque apte Christo conformet, sibi
Christum ineptè conformabit.*

RATIO EST. Quia nisi se quisque Christo
conformet, se videbit oppositum Christo, &
Christum sibi: nempe in ea saltem parte in qua
non est Christo conformis.

Secunde quis oppositum se Christo videat, vel
Christum sibi: sibi potius Christum conforma-
bit. Nimis enim durum est Christiano, Christum
suum Regem, suum Ducem, suum Pastorem &
Judicem sibi esse oppositum. Nam sicut si Chris-
tus pro nobis, quis contra nos? Sic si Christus
contra nos, quis pro nobis? *A facis ira tua non
est pax ossibus meis: Quam sit autem id ineptum,
imo & impium, tum per se patet, tum evidentè
declarat ista in Psalmis Domini vehemens ex-
probatio: Existimasti inique quod ero tui similis,
quasi diceret, ut interpretatur sanctus Augusti-
nus, parum est, quia mala facta tua placent tibi,
placere putas & mihi. Deum quia non poteris ul-
torem, vis habere participem: Et tanquam corruptum
iudicem, præda socium vis habere. Suspicias
as iniquitatem, quod ero tibi similis, dum non vis
tu mihi esse similis.*

137.

149.

Nisi ergo se quisque Christo conformet, sic
iniquè sibi Christum conformabit. Et sicut è Ju-
dæis alij pro suo quisque sensu & affectu dice-
bant Christum esse Ioannem Baptistam, alij au-
tem Eliam, alij verò Jeremiam: sic unusquisque

dicet eum esse mitem vel severum in peccatore
sive circa quædam peccata, prout quisque de his
peccatis sentiet. Sic amans impuritatis & osor a-
varitiæ, mitem eum in impuros, & in avaros seve-
rum dicet. Contra verò avarus justitiam ejus in
impuros exacuet, & quoties de suo vitio verba
fieri audiet, Bonitatem Dei, & mansuetudinem
boni Jesu prædicabit. Sic mundus eum non cog-
novit, quia sic mundus de illo diversè judicat
prout diversè afficitur. Sic ipse Dominus apud
Prophetam conqueritur, *In dolo reverterunt sciri* 167. 9.

Verè enim nesciunt Christum qui sic pro suo
sensu de illo judicant, Reverterunt autem scire,
quia cum possent noluerunt. In dolo denique re-
verterunt, quia sic dolosè & fraudulenter sibi de
Christo palpant, quasi non aliud judicent & ex-
optent quam quod ipse sentit: quasi non a-
liud scire de illo possent, quam quod sciunt.
Negj me scitis, inquit, negj Patrem meum. Un-
de & dilectus Discipulus: *In hoc scimus quoniam
cognovimus eum si mandata ejus observemus. Quò
dicit se nescire eum, & mandata ejus non custodit,
mendax est, & in hoc Veritas non est.* Et paulo post
*Omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est, &
hic est Antichristus.* Id est Christo non conformis
sed oppositus. Is autem solvit Jesum qui quæ in
illo vel ex illo sunt, sive credenda sive facienda,
non ita judicat & recipit sicut vera sunt, sed sic
cut ipse fingit, & sibi opposita quæque solvit ad
suum sensum.

Et hoc quidem Deus permittit in pœnâ præ-

99

vi affectus quem Christo subijcere noluerunt, sic in eo magis depravantur, ut credant nihil esse mali, nihil periculi, nihil contra Evangelium, nihil contra Christum. Ideo, inquit Apostolus, misit illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati. Nonne hoc pavendum? Sed quibus, & in quo, & an ex illis, nonne est quod expendas accuratè? Si quæ proponuntur de illo Veritates, attentius revolveres, non ita fortè ab illo dissentires, nam non ita Christus exhibetur qui uni palpet vicio & carpat aliud, Vos autem non ita didicistis Christum, si a mentem illum audistis, & in ipso scriptis, sicut est veritas in Iesu, deponere vos secundum pristinam conversationem, veterem ho-

minem qui corrumpitur secundum desideria cordis sui. Non est palpare vicio sic deponere veterem hominem, quo sempe deposito, marcescit omne vitium. Sed tam pauci sunt qui sic deponant & non aliquid sibi dolose referrent ut beatus sit ille vir cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolos.

Vide in 2. parte Dom. Sexagesimæ, ubi hæc Veritas exponitur:

Nisi Verbum Dei te convertat, tu pervertes Verbum Dei.

Et Dominicam 3. Quadrages. ad hæc Christi verb: Qui non est mecum, contra me est. Necnon infra in hac parte Feria 4. Heb. 29.

DE CONFESSIONE PETRI.

Tu es Christus filius Dei vivi. Matth. 16.

VERITAS PRACTICA.

Nisi diligenter advertas, ore facta confessio, factis à te negatur.

RATIO EST, Quia tunc ore facta Confessio factis à te negatur, si facta sint opposita Confessione. Sed nisi diligenter advertas facta tua, tua sunt opposita Confessione.

Ergo & ore facta Confessio factis à te negatur, quod cerè est potens motum ad advertenda diligenter.

CUM Dominus dixisset suis: Vos autem, quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens autem Iesus, dixit ei, Beatus es Simon Bar-lona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in caelis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalabunt adversus eam. Et dabo tibi claves regni Cælorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.

Tunc Petrum, inquit S. Chrysostomus, universo terrarum orbi Christus proposuit; Et S. Augustinus: Dignus cerè qui aedificandus in domo Dei populus lapsus esset ad fundamentum, columna ad sustentandum, clavus ad rognum. Quæ postquam tantillum expèderis: Tu ipse hoc profiteris quod S. Petrus: Tu es Christus filius Dei vivi. Hæc diutius in illa extendenda fide ad omnes qui Christum spectant articulos; Pete ut adaugeat illam in te acque in cunctis, fidem. In gemis quod sit tam rara fides

ut præ cæteris infidelibus, aut Hæreticis, aut Schismaticis, pauci sint Christiani; quin ex illis paucis, Multi sunt qui, ut ait Apostolus, confitentur se nosse Deum factum autem negant. Et quod deniq; modo est tibi dolentius deplorandum, Tu qui hæc legis, tu qui de Christo tam præclare sentis, & alios fortè doces, tu tamen nisi diligenter advertas, ore tuo iam factam Confessionem, factis ipse tuis negas & pervertis.

Nam si facta tua sint opposita tuæ Confessionem, nonne ipsa negatur Confessio? nonne sic est intelligendus Apostolus à quo defluxit hæc veritas? Nonne sunt expressa ejus ad Titum verba: Factis autem negant? Quid est negare factis concessa, nisi oppositum aliquid & repugnans facere sicut qui se verbo retraheret, aut qui mentiretur aut qui quovis modo sibi contradiceret, secumque pugnaret? Nonne sic dicitur mendacium esse non tantum cordis & eris, sed etiam operis, quando videlicet ori contradicit opus, ut cum peccatrix anima se convertam ait quia confessus est peccatum suum, quod tamen non deposuit, vel quod repetit, vel omnino non esse conversa dicitur, vel conversa in mendacio: Non est reverens ad me pravariatrix in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus. Sic D. Augustinus: Deprehenderis & detegeris Christiano, quando aliud agis, & aliud profiteris. Nempe hinc agnosceris non in te se quem profiteris, quia quod aliud agis, negat quod aliud profiteris.

At verò nisi diligenter advertas, hoc est quod modo tibi opponitur, hoc est quod agis, agendo aliud

Matth. 5.
Luc. 6.
16.

aliud quam confiteris: Facta tua, tuæ sunt oppo-
sita Confessioni: Confiteris Christum esse filium
Dei vivi, qui veritatem tam verè loquitur ut non
possit mentiri. Nonne id profiteris? agnoscis eti-
am ipsum dixisse, *Beatos pauperes spiritus: V a vo-
bis Divitiibus: Quod hominibus altum est, abomi-
nationem esse apud Deum: Thesaurizandum sibi
in celo & non in terra.* Nonne hoc confiteris? Jã
verò vide facta opposita, vide vias tuas, quorsum
labores & ubi magis thesaurizas? An in celo, vel
in terra? Nonne natura compellente & nisi cum
gratia vigiles, magis moveris in terram quam in
caelum? Nonne vel sapius actu & opere magis
laboras in acquirendis divitiis, honoribus, & ca-
eteris hujus mundi bonis, quam in his exuendis &
contemnendis? Cur porro nisi quia tu actu & o-
pere, sive ut vocant practice, tu pluris æstimas a-
bundantiam quam inopiam, honorem quam
contemptum, prospera & comoda hujus vitæ
quam incommoda & adversa? Nisi enim sic plu-
ris æstimates, non magis propterea laborares, &
fatageres, sicut magis laboras & fatigis.

At verò sic factis & opere pluris æstimare
quod Christus minoris ducit, nonne est factum
opponere suæ confessioni, nonne est factis negare
quod ore confiteris? Ore confiteris quod Chri-
stus dixit, & confiteris tam verum esse quam Ille
ait verax qui dixit: Et tamen factis ac opere Tu

quæ sunt alta hominibus quæris; Tu quæ sunt
terræ, thesaurizas: Tu quæ Christi sententia con-
demnanrur, tam longè aliis præfers quam bonis
malis; Tu te beatum putas si condemnata possi-
des, & contra miserum nisi possideas! Quid est
hoc, & quale istud factum nisi factum oppositum
tuæ Confessioni qua ore dicis quod Christus di-
xit? Quasi qui studium quoddam haberes contraria
in omnibus gerere quam ille mandavit, Ipsa sunt
verba S. Chrysostomi supra jam audita, ubi quæ
ad hanc spectant Veritatem fassus etiam expla-
nantur.

Vide in die Natalis. In die Transfigurationis
Domini; & alibi verbo *Christus. Fides.*

Ad conformandam verò plenius & Christo,
& fidei vitam, cogita te partem & membrum il-
lius Ecclesiæ quæ à Christo ædificatur super Pe-
trum. Cogita te velut lapidè in manu ædificantis
à quo debet tundi, secari, expoliri & collocari su-
in loco, nihil autè aliud esse istas functiones, præ-
suras & sectiones quam incommoda hujus vitæ,
quæ in refugis, fugis ædificari, fugis in tuo col-
locari loco, fugis tuæ salutis media. *Eccè est locus
apud me, & stabis supra Petram, dicebat Domi-
nus. Et ipsi tanquam lapides vivi supra ædificami-
ni.* Vide in die Dedicacionis in 1. parte. *Si subtra-
xeris se, non placebit anima mea.*

Lib. 1. de
Comp. c. 1.

Exodi 33.

FERIA TERTIA.

SENSVS HVMANI ET DIVINI CIRCA POENAS CONTRARIJ.

AD HÆC CHRISTI DOMINI VERBA:

Non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Matth. 16.

VERITAS PRACTICA.

Qui melius de poenis sentiunt, minus
hi poenas sentiunt.

RATIO EST, Quia hi minus poenas sentiunt
qui minorem habent animi cum panis repug-
nantiam.

Sed qui melius de panis sentiunt, minorem habent
cum ea animi repugnantiam.

Ergo & qui minus sentiunt. Quod quidem non est
ita considerandum, ut misergentur panis, quam
ut aquò ferantur animo.

Haynesiusque Pars quarta

I PUNCTUM.

EXPENDENDA sunt accuratè quæ à sacro
Evangelista referuntur, Exinde capit Iesus
ostendere discipulis suis quia oportet eum i-
re Ierosolymam & multa pati à senioribus, &
scribis, & principibus Sacerdotum, & occidi, & tertia
die resurgere. Et assumens eum Petrus capit incre-
pare illum dicens, Absit à se Domine, non erit sibi
hoc. Qui conversus dixit Petro, Vade post me Sata-
na, scandalum es mihi: quia non sapis ea quæ Dei
sunt, sed ea quæ hominum.

Quæ postrema Domini verba singulariter sunt
expendenda. Mirum enim esse potest, vel quomodo
Petrus quem paulò ante Dominus tam illu-
stri

B

stri

178. 11.
43.

mativa virtus, ut loquitur S. Doctor, qua retenta homo iudicans secundum superiorem sui partē quæ dicitur vis cogitativa rationalis, sic sibi attrahit & subijcit appetitum, ut non belluino more, sed humano seu rationabili moveatur, sic mitigatur ira aut timor, aut aliqui d. huiusmodi vel etiam instigatur. Verba sunt D. Thomæ. In aliis enim animalibus statim ad appetitum concupiscibilis & irascibilis sequitur motus, sicut orvis timens lupum, statim fugit, quia non est in eis superior appetitus qui refugnet; Sed homo si videlicet velit, nō statim moveatur secundū appetitum, sed expectatur imperium voluntatis quæ est appetitus superior, & quæ movere ac imperare debet secundum rationes & consideraciones illas universales de quibus ante dictum est.

Et hæc quidem de homine, quatenus homo est & à bellus ratione distinguitur, quæ sensus inferiores corriguntur, sed quia sæpe accidit, ut ipsa humana ratio consideraciones sibi proponat nimis naturales & humanas, secundum quas pœnæ videri possunt mala & damna, tunc recurrit ad superiorem rationem, seu ad superiores Consideraciones quàm sint humanæ, civiles & temporales dicunturque; illæ, ecclestes, æternæ & divinæ. Quibus conficiendis & consulendis intendit homo, nō ut homo tantum, sed ut fidelis & Christianus, & ex iis accipit regulas agendorum, ut sæpe dictum est ex sanctis Augustino & Thoma. Tūm verò tam præclare de pœnis sentit, quam de ipso Evangelio, quam de ipso cælo & de ipso Christo, qui totus est in pœnis celebrandis; & quo præclarior ac melius sentit, tantò minorem profectò eū eis habet repugnantiam, quia ut dictum est, appetitus sequitur apprehensivam facultatem quæ quantum est illustrata de pœnarum bono, tantum omnis cessat repugnantia.

O bona Crux qua decorem & pulchritudinem de membris Domini suscepisti! Videlicet quam redē Is de Cruce sentiat, qui hæc dixit: & quam proinde non ut tu invitè & repugnanter, sed lætè pœnas adeat!

III. PUNCTUM.

Qui melius igitur de panis sentiunt, minus hi panis sentiunt. Quia minus eas malū æstimant, imò bonum esse iudicant, ac proinde eas amant; aut certè si ut graves carni sentiunt, minus sentiunt illam gravitatem quæ valde mitigatur & dulcescit ex iudicio quod habent de earū utilitate & valore. Id enim quod in presenti est mo-

mentaneum & leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate æternæ gloria pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt. Sic agricola quantumcumque laboret, vix laborè sentit dum messem cogitat. Non enim presentia respicit, inquit S. Chrysostomus, sed futura spectat; non marcescentia semina sed vernantes speciat; non gravem imbrem, sed jucundissimam aere ventilationem. Idem & nos, non presentem spectamus tribulationem aut dolorem, sed orientem ex ipsa utilitatem, ex ipsa nascentem fructum.

Sic præclare Salvianus de Religiosis quorum vita in pœnis tota est, sed pœnæ totæ in gaudio quia eas volunt, quia eas magni faciunt, quia de his præclare sentiunt, Nulli, ut opinor, inquit, beatiores sunt, quàm qui ex scientia sua, atq; voto agunt. Humiles sunt religiosi, hoc volunt: Pauperes sunt, pauperie delectantur: In honorati sunt, honorè respiciunt. Lugent, lugere gestiunt; infirmi sunt, infirmitate lætantur. Velles tu quidè sic lætari pœnis, aut certè non contristari; Sed de illatum pretio quid sentis, quid cogitas? Non dubitabis forte in aliis, sive ut vocant speculativè, pretiosas illas ducere & prædicare, sed re ipsa quando quid tibi sufferendum occurrat, an illud pretiosum ducis? Si affirmas, certè lætaberis sufferendo, nam pretiosis delectamur: si negas te id pretiosum habere, ne mireris te non posse hinc delectari, quia delectamur tantum bono, neque umquam pœnis ullus oblectari potest nisi ut bonæ lunt; neque quàm bonæ fiat, æstimabit, nisi diu multumque de his cogitet: Vel fide agat, sic credendo quia Deus dixit, quia sic Ipse sentit & iudicat.

Hoc est in quo deficis, hoc est quod minus cogitas, & quod minus tibi persuasum habes: Unde tot gemitus, tot querelæ si quid vel leve pateris, Nescis pretium huius pœnæ, quod si scires non gemeres, & quod scires si attenderes Christi Verbis & Factis. Attendite ad me popule mei, & tribus in ea me audite, quia lex à me exiit & iudicium meum in lucem populorum requiescit. Lex scilicet patiendi, & manifestum iudicium de pœnarum pretio, in quo qui acquiescent quietè vivent. Aut si patienter vivunt quietè morientur.

Vide in 1. parte, Domin. 4. Adv. Et infra in hac parte, Fer. 3. & 6. Hebd. 22. de suavi iugo Christi.

Hom. 4. ad
Pop. ant.

L. 1. de ve-
ro iudicio
& Prov.
Dei.

17. 51.

FERIA QVARTA. DE ABNEGATIONE ET CRUCE FERENDA.

*Tunc Iesus dixit Discipulis suis: Si quis vult post me venire
abneget semetipsum, & tolrat Crucem suam,
& sequatur me. Matth. 16.*

VERITAS PRACTICA.

Nihil est in Abnegatione rationabilius,
quàm quod in illa videtur minus
rationabile.

*RATIO EST, Quia nihil est in unaquaque
Virtute rationabilius quàm id quo Virtus ipsa
perficitur.*

*Sed quod in Abnegatione videtur minus rationa-
bile, hoc ipsum est quo Virtus illa perficitur.*

*Ergo nihil est in Abnegatione rationabilius quàm
quod in illa videtur minus rationabile; Sic quo-
minus cessat excusatio Virtutis exercenda.*

I. PUNCTUM.

CUM ex humano sensu Petrus, Christo fu-
turam suam passionem denuntianti reffi-
tisset, opportunè Dominus ansa inde ac-
cepit edicendi generatim ut quisquis se
volet sequi, semetipsum, id est, sensum illum hu-
manum abnegaret, & Crucem ferret, rolando
scilicet laborem illum qui esset unicuique necessa-
rius sibi abnegando vel conformanda suæ cum
divina voluntati, ut alibi fute est à nobis explicat-
um cum ostenderetur hac celeberrima Domini
sententia Summam Evangelicæ contineri Do-
ctrinæ.

*L. 1. de or-
dine, Disc.
9. in Exer-
citiis, duo-
decima
Veritas.
In 3. parte
Ter. 6. infr.
Octavam
Corporis
Christi.*

De Cruce item ferenda particulares habentur
Veritates in 2. part. infra hebdom. Passionis Do-
mini, Et quæ passim de fide ac obedientia refe-
runtur non incommodè possent Abnegationi
competere. Quibus omnibus dictis & dicendis
cum sui Amatores objiciant repugnantiam non
modo sensus sed & rationis, quæ videtur non pa-
rium impeti per abnegationis praxim, idcirco vi-
sa est satis oporere quæ modò perpederet Veritas,
*Quod nihil est in Abnegatione rationabilius quàm
quod in illa videtur minus rationabile.* Sic enim
facile revincetur omnis illa quæ ad humanæ ra-
tionis defensionem obtenditur excusatio, cum non

modò nihil contra rationem in se abnegando fie-
ri dicitur, ut potius tum vel maxime Ratio sua in
dignitate conseruetur, cum minus coli putatur.

Sic porro breviter ac evidenter res in apertum
deducitur. Nihil est in unaquaque virtute rationa-
bilis quàm id quo virtus ipsa perficitur, seu quæ
id quod est perfectior Virtutis actus, ut cum
Virtus & Ratio sic ex æquo procedant ut quod est
virtus perfectior, sit etiam magis perfecta Ra-
tio: profectò inde est consequens, ut qui est su-
premus virtutis alicujus gradus, sit etiam su-
premus perfectæ in illo genere Rationis status: ac
proinde nihil sit in illa Virtute rationabilius quàm
quod in illa est superius & perfectius. Cum vene-
rit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte
est, inquit Apostolus. Unde & pergit: *Cum essem
parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut par-
vulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem fa-
ctus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli.* Q. d.
Crescente mecum ratione crevit simul & Virtus
Virtute autem perfecta & consummata, sic simul
Ratio perfecta & consummata fuit, ut quod esset
imperfectum, planè desineret: Sic Christus Do-
minus ætate simul crescebat, & gratia, & sapien-
tia: Id est, tantò perfectiores edebat Virtutum
gradus, quantò erat ætate perfectior; & quantò
perfectiores apparebant illi Virtutum gradus,
tantò & vis Rationis ejus apparebat perfectior.

Sic præclare Virtus universim à Clemente A-
lexandrino definitur, *concinna & congrua animi
affectio qua per totam vitam rationi subicitur.* Id
est, quæ sic convenit cum ratione, ut qua pro-
portione, quo passu & gradu procedit una, pro-
cedit & alia. Vide supra in 2. parte, in Festo san-
ctorum Philippi & Jacobi, ad hæc Domini ver-
ba: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovi-
stis me.* Deberet nempe Virtus respondere
tempori & ætati, tempus autem si ve-
ritatem deceat Virtute
perfici.

II. PUNCTUM.

SED quod in abnegatione videtur nimis ratio-

nabile, hoc ipsum est quo Virtus illa perficitur. Abnegatio enim, prout hic sumitur, Virtus est seu Virtutis instrumentum & pars illa qua quidquid in nobis recte Rationi, Virtuti & Gratiae se opponit, abnegatur, repellitur, & ita mortificatur, ut cesset oppositio. Dicitur autem negari, ut interpretatur Divus Chry-

Rom. 6. 7
Matth.

stomus, quasi non agnosceretur nostrum esse illud quod se opponit gratiae, quasi renuntiaretur illi quantum ad hoc quo se opponit: sicut si alius esset qui nihil ad nos spectaret. Cum autem multa occurrant sic abneganda, tum imprimis ipsa inferior Ratio quae ex humanis discursibus & motivis tota consistit; haec inquam saepe Fidei, Charitati, Obedientiae, Pietati, caritativaeque virtutibus se opponit, proponendo difficultates, detrimenta bonorum, famae & sanitatis, ac sexcenta obstacula quorum consideratione quidquid ex virtutibus agendum est, non videtur aequum, & rationi consonum; Contra nempe obstitit ratio commoditatis, ratio rei domesticae, ratio voluptatis, ratio famae captandae & similia naturae se spectantis consilium ac finium, quae sunt omnia prorsus abneganda ut virtutes exerceantur. *Omnia qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus*, inquit Dominus & Magister.

Luc. 14.

At vero parum rationabile tum quibusdam videtur sic se abnegare, sic sibi renuntiare. Nam si de vitandis duntaxat vitiis ageretur, libenter cederent, libenter sibi temperarent; sed de re honesta res est, agitur de honore, de promovenda familia, seu de repellenda injuria & cavendis detrimentis; quid justius & rationabilius quam in his jus suum prosequi? Quid minus rationabile quam in his abnegari & constringi ne quod rationi repugnat, expugnetur? Hoc est omnino quod in abnegatione videtur minus rationabile; atque hoc ipsum est quo ipsa Virtus abnegationis dicitur perfici. Nam quo altius procedat non habet: tunc autem perfici & consummari Virtus dicenda est ex parte saltem objecti, quando totam eius implet latitudinem, & qua praesertim parte objectum illud sublime est & excelsum. Sic perfecta Fortitudo est in suo genere quando vita exponitur pro fine laudabili & probato, sicut in martyrio. Sic Humilitas perfecta est quando ad infimum quod descendere potest, descendit. Sic Magnificencia,

mansuetudo, caeteraque prorsus Virtutes, sicut habent suos definitos agendi terminos, & certos perfectionis gradus, ita tum demum perfectae censentur quando illos attingunt; Unde *Ephesi 3.* Apostolus, ut possit comprehendere cum omnibus Sanctis, qua sit latitudo & longitudo, & sublimitas & profundum: scire etiam supereminentem scientiam Charitatem Christi, ut implemini in omnem plenitudinem Dei. Jam vero quodnam est summum Abnegationis nisi ut quae in nobis est illa pars, nisi ratio, nisi voluntas & intellectus? ac proinde intellectu abnegato quid restat ad perfectionem Abnegationis quae summum attingit, quo potest progredi? Hoc est proprie abnegare semetipsum, hoc est proprie semetipsum tradere, hoc est proprie perfectionem Evangelicam consequi. Sic praclare sanctus Gregorius: *Et forsasse laboriosum non est homini relinquere sua, sed valde laboriosum est abnegare quod habet: valde autem multum est, abnegare quod est.*

Rom. 12. in
Evang.

Atque hinc, sicut in caeteris votis quae ad perfectionem vitae nuncupantur, Obedientia principatum tenet, ita in ipsis obedientiae gradibus simplicitas & indiscreta quaedam discretio, sublimitas eminent? quia dum rationem & intellectum Deo sic subiciunt, totum illi hominem tradunt, O felicem traditionem quam nunquam homo magis est suus, quam dum minus est suus?

III. PUNCTUM.

Nihil est igitur in Abnegatione rationabilius, quam quod in illa videtur minus rationabile; Nihil quippe est in illa Virtute perfectius quam minus illud rationabile sua in praxi considerandum, nempe in proprii maestatione Judicij, quod est holocausti genus excellentissimum; ac proinde nihil rationabilius cum in una virtute, perfectum & rationabile sic ex aequo procedant, ut quantum deest uni, tantum & alteri: nec eorum subsistat alterutrum, nisi simul ac indivisim utrumque consistat.

1. Pet. 2.

Sicut modo geniti infantes, rationale, sine dolo, sine concupiscentia. Quid minus rationabile quam modo genitus infans? Sed quid magis rationabile quam homo propter Deum sic voluntarie genitus infans? Quid minus rationabile quam percutienti maxillam praebere alteram?

quàm detrahenti pallium, dare & tunicam? quàm nihil cuiquam recusare, & se beatiorem dando quam accipiendo reputare? At quid rationabilius quàm Christo ita consulenti credere? quàm Christum ita facientem sequi? quàm Christo spectante & remunerante hoc opus sic operari? Quid minus rationabile quàm quod credidit Abraham de sua mastando? quid magis rationabile quam quod credidit loquenti Deo? Quid minus rationabile quàm quod unus imperitæ linguæ Moses persuadeat Pharaoni ut dimittat universum Israël? quid rationabilius quàm quod homo Divina confortatus potentia possit illud quod permittit Deus? Quid minus rationabile quàm quod piscatores ad unius hominis vocem, sua omnia deserant, & se futuros hominum piscatores credant? sed quid rationabilius quam sic eò vocentem Christum sequi? Percurre quotquot in Evangelio dicta, quotquot in Christo & in sanctis facta, & advertes in singulis nihil esse majus quam quod minus apparet; nihil esse suavius, quam quod putatur asperius; & nihil esse rationabilius, quàm quod videtur minus rationabile. Sic est stulta Dei Sapientia, sic est infans maturitas, sic semper incipiens provectorio, sic indiscreta discretio, sic simplex prudentia & ovilis fortitudo. Ne unum separes ab alio, si quod eorum voles, nam simplicitas sine prudentia, rusticitas est: & pru-

dentia sine simplicitate, malitia.

Sic infantia Christiana nisi esset rationalis, in culpa esset: & humana rationalitas, nisi esset infans, non esset Christiana. Sic alius Christus est ruina & alius resurrectio, sic alius scandalum, & alius honor; sic alius odor mortis, & alius odor vitæ, prout videlicet quod in Christi cultu apparet minus rationabile minusque acceptandum, acceptatur aut rejicitur, prout se quisque sic abnegat ut non putet se magis rationabile Deo præstare posse obsequium quàm cum se velut hostiam mactet, rationem immolando fidei, obedientiæ, pietati, ceterisque virtutibus, quantum illæ quidem exigunt ut in suis actibus humana Divinæ cedat Ratio.

Vide quantum in hoc desis: quantum tibi sæpe arroges & præsumas, judicando de Divinis quasi humana essent; & humana ponderando quasi si essent Divina. Non sic Apostolus; Non sic Apostolici quique Vtri de quibus ait: *In carne ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem vadentes. omnem intellæctum in obsequium Christi.*

Vide Verbo, *Abnegatio. Infantia, Fides, Obedientia.*

FERIA QUINTA. DE TRANSFIGURATIONE DOMINI.

Domine, bonum est nos hic esse; Si vis, faciamus hic tria tabernacula. Matth. 17.

VERITAS PRACTICA,

Si nec in ipso cœlesti gustu sistendum est, longè minus in sensuali.

RATIO EST, Quia idcirco non est sistendum in cœlesti gustu ne nos à Christo sevocet.

Sed gustus sensualis nos longè magis à Christo sevocet.

Ergo longè minus in eo sistendum: in quo tamen adhuc hæret pertinacius.

I. PUNCTUM.

TRANSFIGURATI Christi Domini mysterium conjungens cum præcedentibus eius Verbis, sanctus Joannes Chrysothomus: *Quoniam, inquit, multa de periculo, multa de passione sua, multa de morte, & de cade Discipulorum loquutus est Dominus, Matth. & aspera complura atque ardua eis injunxit, & illa quidem in præsentis vitæ, & jam imminabant; bona verò in spe & expectatione erant, ut puta quia servarent animam suam si perderent eam, quia in gloria Patris sui venturus sit, & præmia redditurus: Vi visu etiam certiores faceret, & ostenderet quidnam sit illa Gloria cum qua venturus est, quantum capere poterant, in*

hanc presenti vita illi ostendit, ne aut sua aut Domini morte doleant, & maxime Petrus.

Postquam itaque sex dies completi fuerunt ab iis quæ proximè considerata sunt, Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem Fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut Sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illi Moyses & Elias cum eo loquentes. Respondens autem Petrus dixit ad Iesum. Domine, bonum est nos hic esse, si vis faciamus hic tria tabernacula. Tibi unum Moysi unum, & Elia unum. Addit sanctus Marcus, non enim sciebat quid diceret, nam certè si scivisset non dixisset. Ad eo erat raptus dulcedine spiritualis gustus quem sentiebat ut voluisset illuc semper manere cum Christo, & cum aliis qui tum aderant, quod profecto erat intempèstivum & inordinatum.

Marti 9,

Sic multi decipiuntur suavitate illius affectus quem plerumque percipiunt in orando, legendo vel aliis piis exercitiis quasi tum verè devoti essent & non aliter. Non est huic affectioni tenacius inharendum, ut ait apud Geison & alij Patres, qui deducunt Veritatem propositam & diligentius expendendam. Quod si nec in ipso celesti & spirituali gustu sistendum est, longè minus in sensuali.

L. 3. c. 8.

Ratio allata continet documentum in vita spirituali commendatissimum, & cui declarando & confirmando multum confert hoc Transfigurationis mysterium. Quidquid videlicet nos à Christo purè & unice considerando & amando se vocat, tam diligenter est cavendum quam ipse Christus vult & meretur à nobis purè diligi. De qua pura Charitate passim habes in unaquaque parte, sed præsertim in Adventu, Hebdomada tertia, quibus hæc addo pauca ex Apostolo, unde pateat quantum ipse spiritualis gustus nos à Christo avertat. Finis, inquit, præcepti est Charitas, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, à quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium. Quinque hic conglobantur valde observanda. primum est finem præcepti esse Charitatem, id est, omnium eorum scopum & complementum, quæ in scripturis commendantur ac præcipue in Novo Testamento: Vox enim magis fidelis qua utitur Apostolus expressè significat Evangelicam Doctrinam, sive à Christo, sive ab eius Discipulis denunciata, atque eò potissimum omnia tendere, ut diligamus; hunc esse omnium quæ fecit & dixit Dominus finem, quem ipse habuit, & quem nos habere vult in quodvis nostris operibus. Ubi jam

2 Tim. 1,

adverte generatim quanto in pretio nobis esse debeat Charitas, quantumque detrimenti ex eius defectu importari possit, cum in unaquaque re Finis maxime sit spectandus, quo si careas, vix profunt alia quæ assumpta erant velut media quædam ad illum finem. Deinde verò in particulari quantum à gustu spirituali sit cavendum, qui nos priveret illo sine in excellentioribus quæ possimus exercere operibus, nempe in Oratione, in Contemplatione, in Communione & aliis cum Christo communicationibus, ubi magis percipitur ille spiritualis gustus, & in quo percipiendo majus esse solet periculum, ne dum ei plus nimio adhaeremus, cum velut finem nobis illorum operum statuamus.

Secundum quod ait Apostolus, Charitas sit de corde puro, Id est, ut explicat S. Augustinus, quem sequuntur omnes Interpretes, corde sit vacuo ab omni amore sui, ut nihil omnino diligatur nisi quod diligendum est. At certè obstat gustus spiritualis, non in se quidem, sed in nobis, si nimis diligatur. Nam illa defectio nimia cum sit inordinatus nostri amor, quid inde sequitur nisi cordis impunitas, aut certe tanta puritatis diminutio, quantum erit ille amor nostri, seu quantum erit inordinatus?

L. de Doctr. Chr. c. 5.

Tertium, de Conscientia bona, Id est sic bene formata & directa, ut sit scientia & testimonium quoddam animæ sibi post accuratum examen affirmantis se purè & sanè Christum diligere, quantum quidem hic fieri & affirmari potest, sicut de se agebat S. Augustinus: Non dubia, sed certa conscientia, Domine, amo te; percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te. Possitne vero is de se idem testari qui nimio detinetur affectu quantumcumque spirituali: Possitne dici bona illa Conscientia quæ non esset ad regulam suam formata? Quænam est autem regula bonæ Conscientiæ nisi lex Dei? nisi lex illa Evangelica cuius finis est Charitas de corde puro? Hæc est puritas cordis quæ est regula seu bonitas ordinata, quæ bonam facit Conscientiam, & hæc puritas in gustu spirituali sic offenditur, sicque offensa Conscientiam movet & turbat, ut ipse S. Augustinus sibi à suaviori cantu Ecclesiæ multum timeret, quia multum inde afflictebatur: Fluctuo, inquit, inter partem voluptatis & experimentum salubritatis. Et post nonnulla quibus ait se cantus consuetudinè approbare in Ecclesiâ, sic pergit ad indicandam bonam Consuetudinem, Tamen cum mihi accidit ut me amplius cantus quàm res qua canitur moveat, penitenter mi peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem, Hæc

10. Confess. 6.

10. Conf 32

est videlicet puri cordis Charitas: hæc est divinæ Charitatis puritas, & bonæ Conscientiæ regula.

Quartum, de fide non ficta, non simulata, non sibi palpante, non sibi fingente nihil mali esse, non sibi applaudenti se ita credere quasi quod credat sic semper verum. Hæc est videlicet fides ficta quando in moralibus sibi quis format Conscientiam erroneam, quod maxime accidit in his rebus, ubi dominatur affectus, ut in gustu spiritualium quidquid placet, quando ex se non apparet malum, creditur bonum: & quidquid mali contra opponatur, non creditur, quia prævalet affectus nimis quo mens inescata minus est docilis & minus capax veræ fidei. Et quia qui sic inescantur non sibi hoc persuadent, nec se putant esse in mala fide, nec velent, ut ajunt, aliter de re credere quam quod credendum est, errant, falluntur, sibi hoc fingunt, fides ficta est & simulata, nam revera nisi nimio detinerentur affectu, dedoceri possent, & aliter credere.

Quis dixisset Apostolos nimis dolentes de Christi discessu, nimis Christum diligere, & hoc nimio affectu sic decipiut nisi eum temperarent non essent capaces S. Spiritus recipiendi; quis hoc inquam dixisset, nisi ille qui novit corda omnium? Quid credi posset purius quam ille amor in Christum? Et tamen non erat purus, quia erat inordinatus, erat immixtus amore proprio, erat affixus corporali presentia, contra ac erat ordinatum à Deo, ut supra in secunda parte dictum est. Dominica quarta post Pascha. Sic sibi fingunt se amantes, sic eorum fides ficta est & non sincera.

Unde, quod quintum & postremum est, à quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium. id est, nihil illis superfluit ex sua devotione sensibili, quam quod loquuntur; quod loquuntur vanum est & nullum, quia loquuntur de divinis prout sentiunt & male de his sentiunt. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitiis? Accinge sicut vir lumbos suos: interroga bo te, & responde mihi. Deus ipse est qui loquitur homini, de se loquenti, quia sic unicuique loquendum est de Deo & de divinis ut sit ipse paratus audire Deum loquentem, & ipsi respondeat interroganti. Sic loquendum semper sicut coram Deo non vaniloquere, non fide, non simulatè, quia coram Deo non sic auderes loqui, non sic illi vanè respondere.

II. PUNCTUM.

SED gustus sensualis nos longe magis à Christo servocat.

Per sensualem gustum intelligit illum natura-

lem affectum quem sentimus in honore nobis reddito, in lucro factu, in usu commoditatum, in amicitijs, in conversatione, & similibus objectis, non quidem ex se malis, sed inordinate amatis, id est, plusquam recta præscribit Ratio, & status seu gradus perfectionis ad quem se unusquisque vocatum videt. Hic affectus seu gustus naturalis, dicitur sensualis, quia vel ex sensibus humanis nascitur; vel sensus commovet, & in ijs acquiescit: sicque nos à Christo longè magis separat, quàm sensus & gustus spiritualis, propter transièntem materiam, affectum, & effectum. Præmo materia seu objectum gustus sensualis longè minus est purum quàm materia spiritualis ut per se patet. Deinde affectus sensualis solet esse vehementior & diuturnior quàm spiritualis, citò enim arefcit lachryma, non ita vero amor, aut odium aut alius qui vis affectus. Ac denique eius effectus sunt magis oppositi & adversi diligendo Christo quàm spirituales, nam magis cor humanum implicat, astringunt artius, occupant difficilius, divertunt longius, maculant fecidius & redeunt frequentius. Unde ut hic sensualis gustus evitetur, permittitur spiritualis: Sic suavis & dulcis affectus tuo Dominus testis, inquit S. Bernardus, contra male utique dulces vias carnis illecebras, & vincat dulcedinem dulcedo. Et post multa: omne quod blanditur de carne propria vel aliena, sacro-sancta carnis amoris postpone, tū videlicet permittitur ille amor sensibilis Christi, non ut in illo hæreatur tanquàm in fine, sed ut per illum alius amor qui ex se malignus est expellatur. In quo & mundi gloriam aq̄e comprehendit, ait S. Abbas, quia gloria mundi gloria est carnis, & qui in ea delectantur, carnales esse non dubium est. Tum verò pluribus docet istam sensibilem Christi amorem esse purificandum, ut possimus cum Apostolo dicere, nos & hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus. Quasi diceretur, ante quidem secundum carnem licebat aliquo modo sic nosse Christum, ut nemo alius præter ipsum diligeret, nunc verò cum sic exuti fuerimus omni alieno affectu, neque ipsum Christum sensibili diligemus affectu, ut in eo sistamus & immoremur tanquàm in bono nostro gustando, sed hoc etiam purificati gustu, Christum diligemus ex puro corde ut illi purè placeamus, non nobis. O verè tum defæcatum & Deificatū affectum! sed nisi etiā sic defæcatus sit, non erit purus quia faeces quibus purificandus erat, in eo remanebunt.

III. PUN-

Job. 58.

Serm. 20.
in Cant.

2. Cor. 5.

III. PUNCTUM

in, i.

*St nec igitur in ipso celesti & spiritali gustu sistendum, quanto longè minus in sensuali; Cum longè magis nos separet à puro Christi amore, quæ una erat Ratio. cur spiritalis gustus esset cavendus. Nam cum sint plurimi separationis huius à Christo gradus, atque hi tantò peiores sint quanto à Christo sunt longius distiti, certè si primi qui nos tantisper ab eo sevoant sunt cavendi, quanto magis consequentes & postremi qui nos damnosius ab eo separent? Et tamen in eis anima quantum adhuc inhæret? quantum tibi laus placet, honor delectat, & commoditas afficit? *Vsq; quòd delictis dissolveris filia vaga, quia creavit Dominus novum super terram: Leva tandem aliquando eum Apostolis oculos tuos, & vide solum Jesum; Levantes, inquit, oculos suos, neminem viderunt nisi solum Jesum. Quidquid creatum occurrat quantumcunque etiã spirituale, nihil illic nisi Jesum intueri, quia si quid illic boni spiritalis est, à Jesu solo, est à quò est omnis spiritalis benedictio, Sicut in ipso solo Deus nos diligit, nam dilectus est filius in quo sibi complacet Pater, & in quo illi omnia placent: Sic ille nobis placeat & in illo cuncta, nec aliter. Sicut in sanctissimo Sacramento, licet appareant species quæ dicuntur Sacramentales, solum ibi Jesus agnoscitur, colitur, adoratur. Sic pendè in singulis agnoscendis quia ex ipso & per ipsum constant.**

Atque ut magis etiam discas omnia sensibi-

lia temperare, audi quid loquatur cum illis Prophetis de Passione & de morte sua. Cur porro in tali lætitia? Ut se scilicet doceat lætitiã quamcumque sanctam & spiritualem sic esse temperandam, ne excedat & degeneret in sensualem, ne cum spiritu caperis, carne consummeris. *Gal. 3.*

Quod vel ex eo confirmatur, quòd ne ipsa quidè Beatitudo in se est diligenda sed in Deo, & in ipsa Deo, nec purus alioquin & satis castus amor esset, nec cum Prophetis possemus, quod tamen debemus dicere: *Quid mihi est in celo & à te quid volui super terram, defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum. Qui ecce qui elongans se à se, peribunt. Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhaerere Deo, bonum est, Ubi sanctus Augustinus: Non ab illo, inquit, petitur aliud primum. Qui aliud primum petit à Deo, & propterea vult servare Deo, carius facit quòd vult accipere, quam ipsum à quo vult accipere. Quid ergo nullum primum Dei? Nullum prator ipsum. Primum Dei, ipse Deus est, hoc amat, hoc diligit: si aliud dilexeris, non eris castus amor, Recedu ab igne immortalis, frigesces, corrumpetur, Noli recedere, corruptio tua eris fornicatio tua. Et post multa: Rapite eum quotquot potestis quotquot possessuri estis non sit angustia. Nullos in illo limites facietis, totum singuli possidebitis, & totum omnes habebitis. Ergo hoc fac diem hunc es, Vide in 2. parte, Dominicam 2. Quadragesimæ & in 3. in Festo Transfigurationis Domini.*

F E R I A S E X T A.

**DE EXPULSO A CHRISTO DÆMONE
QUEM APOSTOLI NON POTUERUNT EIICERE.**

Quare nos non potuimus ejicere eum? Et dixit illis, Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & jejunio. Marci 9.

Eccl. 42.

VERITAS PRACTICA.

Quod monet Sapiens: Eris eruditus in omnibus: aut eris contra Dæmonem rudis in omnibus,

RATIO EST, Quia contra Dæmonem eris rudis in omnibus, si suam in his rudis in quibus tecum congregatur.

Sed nisi sis eruditus in omnibus, in his eris rudis in quibus tecum congregatur.

Haynesius Pars quarta.

Ergo quod monet Sapiens, Eris eruditus in omnibus, aut eris contra Dæmonem rudis in omnibus. Quod cerè est præcavendum.

I. PUNCTUM.

ACCURATE inter alios rem gestam refert S. Marcus, qui videri debet & notari præcipue quomodo in hoc Dæmoniaco, nostræ & aliorum tentationes designatur,

C

signatur,

L. 30. Mor.
4. & l. 3.
Pastor.
In praemio.

signantur, quas saepe non ita possumus superare sicut alias, propter ignorantiam diversitatis mali & remedij adhibendi. Neque enim, ut ait sanctus Gregorius. *cunctos par morum qualitas astringit. Sape namque alius officium qua alium profunt; quia medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires jungit: & panis qui vitam fortium roberat, parvulorum nocet.* Aptè ergo illud Sapientis tibi & aliis contra omne genus tentationis: *Eris eruditus in omnibus, aut eruditus in omnibus in omnibus in eruditus & rudis.* Quia, ut habet Ratio, si vel tantillū in illis fueris rudis in quibus tecū Adversarius ille congregatur, satis est ut dicaris esse rudis in omnibus contra illum nam eruditio hic & in eruditio vel ruditas tantum spectantur relativè ad congressum & certamen habendum cum Dæmone. Unde si in omni congressu sis rudis, profectò dici debes rudis in omnibus; quid enim prodest in aliis esse eruditum, cum hic tantum eruditionem quaeramus & spectemus, quæ in consiliū requiritur ut certos & vincas acerrimè phes? *Induite vos*, inquit Apostolus, *armaturam Dei ut possitis stare adversus insidias Diaboli:* Quasi diceret, armaturam idcirco induitè, ut congregiamini cum illo adversario, & idcirco illam quaerite quæ est apta congressui, nam hic est finis induendæ armaturæ? quod & statim repetit, ne cui fiat dubium; *Propterea*, inquit, *accepiste armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo.* Id est, in die qua vobis erit concertandum. Quam tuncunque Rex Saul & alij Israelitæ armati essent ad prælium, nullus tamen eorum sibi satis esse videbatur ad congregiendum cum Gygante illo qui eos provocabat ad singulare certamen: Neque ipsi Gyganti suæ profuit armatura, cum in ea frontis parte ubi à Davide percussus est, inermis esset. *Frustra jacitur vite arte oculos pennatorum*, inquit Sapientis, Id est, non sic capiuntur pennata cum volant: oportet alias capiendis illis artes. O si tantum industriz nostræ in spirituali negotio conferremus, quantum in cæteris aliis quam longè tutius nobis esset provitum! Sed animi postrema cura, cura est animæ.

Ephes. 6.

2. Reg. 17.

1. Reg. 7.

II. PUNCTUM.

SED nisi sis eruditus in omnibus eris in his rudis in quibus tecum Adversarius congregatur. Nam cum astutia & calliditate potius quam robore nobiscum agat, in id præcipue contendit & insidiat, ut qua parte quis infirmus est,

ineruditus & inermis, hæc ipsa indefessè illum petat, & obruat. Sic luculentè sanctus Ignatius in suis Exercitiis spiritualibus. *Solet*, inquit, *Adversarius imitari aliquem belli ducem;* Et quæ plura referuntur in prima parte, Fer. quarta, infra Hebdomadam quartam post Epiphaniam. Quod & S. Gregorius tusè prosequitur ad illa verba Job: *Abcondita est in terra pedica eius, & decipula eius super semitam:* Expressius vero in Epistolis ubi hæc inter alia. *Quia non nunquam dum aliud attenditur, aliud non cavetur, oportet ut contra omnes hostis insidias quis quo debeat esse sollicitus, ne dum in uno vincit, superetur in altero.* Nam & terranus hostis qui munita loca cupit invadere, pugnandi arte sic utitur. *Latenter quidem ponit insidias & ad unius loci se expugnationem totus ostendit, ut dum ad defensionem loci illius ubi insiat periculum, invenitur, loca alia de quibus nulla est suspicio, capiuntur. Ea venit ut qui cognitis resistentiæ virtute repulses est, latens obtineat quod certando non potuit.*

Sic sanctus Hieronymus exponens locum illum Apostoli qui supra relatus est, *Insidias Diaboli*, quas ipse vocat veritatis; in eo maxime ponit, quod loca minimè munita objarvet, ut per ea irrepat ad arcè cordis & animæ. Sic S. Cyprianus: *Eam partem animæ quam infirmiorē conspicit, fraudulentus magis quam generosus inimicus aggreditur.* Sic denique S. Augustinus qui rectè observat Dæmonem esse vocatum hominem, ut est in parabula Zizaniorum, *Inimicus homo hoc fecit;* & hominem vocatū esse Diabolum, *unus ex vobis Diabolus est;* quia scilicet Dæmon hominem tentans humano se gerit modo: & à Dæmone homo tentatus Dæmoniacā pene induit feritate, O callidum & cautum hostem qui sic illudat homini! O incautum hominē qui se finat sic illudi!

III. PUNCTUM.

QUOD monet ergo Sapientis: *Eris eruditus in omnibus: aut eris contra Dæmonem rudis in omnibus;* Quia in quo deficiat, ille ibi totus te urgebit, & non magis tibi proderit eruditū, aut armatum fuisse in aliis, quam si omnino armatus aut eruditus non esses. Quid enim profunt arma, quid artes, quid scientia contra hunc hostem, si non his expugnatur armis? sicut enim non ferro nec manu cū illo concertatur, sic neq; armis quibuscunque spiritualibus nisi cuncta tibi adsint, quibus undecunq; te impetat, sis paratus ad impetum retundendum. *Et possitis*, inquit Apostolus, *resistere in die malo, & in omnibus*

Regula 16. ad spiritum dignoscendum.

Job. 18. L. 14. Mor. c. 6. L. 4. Ep. 12. L. 5. Ep. 16.

In ep. ad Ephes. 6.

Serm. 41. Zep. In Ps. 139. In Ps. 39. Matth. 17. Ioan. 8.

Ephes. 6.

perfecti stare. Id est, ut cum nihil in vobis defuerit quo resistatis in certando. sic steteris semper victores ut numquam victi jaceatis. Nam et si etiam multoties viceris. si vel semel vincaris, hoc uno rues in interitum unde te numquam erues. Sic saepe se vinci patitur ut semel vincat. Sic saepe à certando desistit ut postea decertaturus oblitat acius. Cui nomina mille, mille nocendi artes, propter quas fidelis sponsa Domini describitur esse in Canticis; sicut turris David qua edificata est cum propugnaculis: mille clypei pendens ex ea, omnia armatura fortium.

Cant. 4.

Hinc apertè sanctus Basiliius ad hæc verba Deuteronomij decimo quinto secundū septuaginta Interpretes, Attende tibi ipse, MILES es? collabora Evangelio, milita bonā militiā contra spiritus nequitia, adversus vitiosas carnis affectiones, induitor omnem armaturam Dei, ut probe te ei. si quis graciosus Ducitus qui huic te militiā adlegit. Proinde ut nullū implerem vitæ istius negotiū & perperam curam. Athleta es? attende tibi ipse ne quam ex legibus athletico agoni præscriptam inveniaturam transgressus: ut strenuus pugil, ipse habeto animam oculum nisi quam & variantem, sed attentum & perui-

gilum. Præmuni ac tuere passis manibus partes quarum plaga lethali sit. In adversarium, immo etiam oculum intendito fixus. Per vicia istius circuli salu ut perseveres, hæc sancit sententia, nimirum animo ut sis non supino, aut concidant, sed arrecto: non dormituriens sed per vigili ac sobrio, qui quo multa cum vigilantia præsens sit, & norit sibi præesse.

Hæc verò tibi particulatim. ubi & quando plus est ponendæ operæ modo essent applicanda, nam quod callidius emittitur Dæmon, hoc est ne quod univèrsim dicitur, tibi ascribas, & ascriptum in manu habeas. Quo velut gladio vel clypeo, semper sis paratus, temperque dicas sive ad aggrediendum sive ad resistendum, Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

Sic omni custodia servabū cor tuum: quia ex Prover. 4. ipso, vita procedit, ut monet Sapiens, & declaratur in prima parte. Fecit quarta infra Hebdomadam quartam post Epiphaniā, ubi quæ hinc plura desunt, reperies. Vide & sanctum Augustinum ad hunc Psalmi versiculum; Benedicā Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.

S A B B A T O.

DIDRACHMA SOLVIT CHRISTVS DOMINVS.

Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non solvit didrachma? Ait; Etiam. Matth. 17.

DIDRACHMA seu Didrachmum erat genus monetæ, respondens septem solidis Gallicis, quod primò ex lege iustum fuit quorannis solvi à Judæis in usum tabernaculi. Deinde vero subacta Judæa, Romani tributum illud traxerunt in rem suam, atque eorum nomine Publicani à singulis exigebant.

Non erat certè Christus Dominus huic tributo subiectus, unde pergit Evangelista: Et cum intrasset in domum, prævenit eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? A filio suo, an ab alienis? Et ille dixit, ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filij. Quasi diceret, ut interpretatur S. Augustinus: Filij Regum cum sua familia liberi sunt à Tributo pendēdo: quare magis

Ego qui Regū Regum naturalis sum filius, cum mea familia, immunitus ero & liber? Noluit tamen hac libertate uti, sed libens volens tributum solvit atque hanc inter alias Petro rationem protulit: Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & cum piscem qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius, invenies statorem: illum sumens da eis pro me, & c.

Sic interea Dominus suis, supremam suam declarare voluit majestatem, & summam libertatem qua solutus erat & liber ab omni tributo; cum non tantum terræ ac hominum, sed etiam piscium & maris, cui nullus princeps dominari potest, dominium se habere ostendit, quando à mari, & ex ore piscis petendum jubet illud tributum cui se solvendo libens subicit.

Ex quibus sic breviter expositis, tres erui possunt Veritates Practicæ ad triplicem perfectionis viam spectantes, & ita planè ut longiori discussu non sit opus ad eas fusius explanandas.

Prima dehortatur à peccato, peccantes liberius sub spe facilis obtinendæ veniæ, quibus hæc opponi debet Veritas:

Quod Exactores à Christo semel, hoc semper ab illo exigunt qui sub spe veniæ peccant liberius.

RATIO EST, Quia quod Exactores à Christo semel petierunt hoc videlicet fuit quod explicatum est, ut quod non debebat persolveret, atque ita cum esset liber, & Dominus, seipsum tamen servum & subditum faceret. Nonne hanc unam ab illis accepit Christus injuriam?

Sed hoc ipsum semper seu quoties peccant, qui sub spe veniæ peccant liberius, hoc ipsum à Christo exigunt, nempe ut quod ipsis non debet, pretium solvat quo peccatum dissolvatur. Cum enim peccando sperant veniam, non aliter sperant quàm illo quo datur modo: non est autem aliud dandæ veniæ modus, quàm soluto per Christum peccati pretio; quod enim semel fundendo sanguinem, pretium Christus solvit ad quælibet dissolvenda peccata hoc ipsum tã particulatim applicandum est cuilibet peccatori convertendo, ut nisi particulatim applicetur, numquam convertatur, quia nulla datur alioquin gratia sine qua certum est nullam fore conversionem.

Hebr. 6.

Atque hinc quod ait Apostolus de peccatoribus, quod rursus sibi ipsi crucifigant Christum, multi sic interpretantur, quasi diceret, hoc agere peccatorem ut Christus iterum crucifigatur; Nam hoc agit peccando quod sibi vult & quod sperat remitti; non autem potest remitti nisi: ut sius quodammodo crucifigatur Christus, id est, nisi hoc ipsum particulatim applicetur pretium, quod semel quidem fudit in cruce, sed quod valorem non habet nisi dum applicatur; Quæ de re alibi fusius.

Tam verò quod hic præcipuè respiciendum debet, non magis tenetur Christus hoc pretium applicare peccatori, quàm tributum solvere quod petebatur; non minus liber est ab illo peccati persolvendo sive applicando pretio, quàm liber et à tributo solvendo. Quot enim sunt peccatores quibus non ea datur gratia, quæ tibi oblata est ut convertaris? Quid porro in te est cur tibi hæc Christus gratiâ deberet potius quàm alijs,

cum nulli profus illam debeat, & absolute dicat, *Miserabor euitis inferior, & misericordiam præstabo cuius miseraber?*

Ex. 35. Rom. 9.

Et tamen, ô infanda præsumptio, tu hoc tamen peccator à Christo exigis, dum ab illo tam certus expectas gratiam, ut propterea liberius pecces, quasi hoc debito teneretur, quasi tuo jure id ab illo repeteres, quasi non esset gratia: nã si debita esset, non esset gratia. Nonne hoc est ab illo quoties peccas exigere, quod semel tantum Exactores petierunt, ut quod non debet solvat? At nonne hoc est satis impium ut inde pudeas, & à peccato deterrearis: nam vix est ullum peccatum, in quo hanc tacitè non tibi promittas veniam, cum si scires non condonandum peccatum, non ita facile peccato consentiret.

Rom. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

O quàm verè dictum à Domino; *Servire me fecisti in peccatis tuis* Primò quidem cū peccasti, subjiciendo libidinitæ Gratiam, legem, voluntatem & quidquid Christi est; tum deinde verò eum peccando tibi quodam tuo jure hanc eius vendicæ gratiam, quam hoc ipso vel præsertim offendis & repellis, quò tibi eam vendicæ. Sic proinde sapienter Ecclesiasticus; *Ne dixeris, peccavi, & quid mihi accidit trisite? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, nequò adducas peccatum super peccatum. Et ne dicas, Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserabitur, misericordia enim eius ira ab illo cito proximant.*

1. Cor. 15.

1. Cor.

Ecclesi. 31.

Vide in r. p. Die 12. Januarij. Et Fer. 3. Hebdom. 4. post Epiph.

SECUNDA Veritas, ad diminuendas quantumlibet leves offensas, & bonum etiam non imperatum libenter faciendum.

Qua una re potissimum à majori divino cultu avocatur: eadem potius ad eum advocandi esse mus.

RATIO EST, Quia libertate potissimum à majori Dei cultu avocatur: sive quia id nobis est liberum libertate Physica, quæ opponitur necessitati; sive quia non cogimur auctoritate superiori; sive quia nobis idlicitum fingimus quod ita placet. *Vi lamen habentes malitia libertatem*: sive quia non ex præcepto sed consilio tantum virtus exercenda offertur. *Non enim servituti subjectus est in hujusmodi.*

1. Petr. 2.

1. Cor. 7.

Sed hæc ipsa libertas est, cuius recto usu ad majorem Dei cultu potius avocandi esse mus.

Primò quidem, quod liberi sumus naturaliter, singulare donum Dei est, quo supra cæteros ani-

animantes ad imaginem Dei creati sumus, ut quemadmodum Deus in externis, sic in nostris humanis operibus liberè nos exerceamus ad vitam promerendam æternam. Quid est autem indignius quàm dono Dei abuti, vel ad illius offensam vel ad illius obsequium detruncandum?

sunt libertati, bonos efficias, & qua una re potissimum à Dei cultu avocaris, eadem potius ad Eum advoceris. *Deus ultionum Dominus: Deus ultionum liberè egit.* Lege, & expavesce, pervolvendo ea quæ in illo sequuntur Psalmo.

Matth. 20. An oculus tuus nequam est, quia ille bonus est? Nonne poterat nos equè cogere ac reliquas creaturas? Filios enutri vi, & exalta vi: ipsi autem spreverunt me! Vos in libertatem vocati estis, tantum ne libertatem in occasionem detu, carnis.

TERTIA Veritas pro vita unitiva, in qua tantò magis Deo nos unimus, quantò nos illi magis subijcimus.

Secundò, cum longè plura Deo debeamus quam possimus reddere, neque aliud quo justius exculemur in paucis nostris meritis habeamus, quàm quod plura non possimus: qua tandem fronte tu audebis ea negare quæ libere potes? aut qua ratione te excusabis si non plura reddis, cum illa non reddas quæ possis? Certè aut oportet fiste cum Deo agere, dicendo se non plura posse nec se orando etiam posse impetrare: aut id omne agendum est quod rationabili poteris libertate. Si potes fieri liber, magis utere. Videnda sunt quæ his dicuntur conformia, in 3 parte, Feria 2. inia Hebd. primam, post Octavam Pentecostes.

Tantum abest quod qui sunt verè liberi non se subijciant, ut non sint aliter verè liberi nisi se subijciant.

Tertiò, cum tam benigne & liberaliter nobiscum agat Deus, ut nos non puniat prout liberè posset, & nos etiam innumeris immeritis cumulet bonis, longè plus quam ex ordinaria solet providentia: quo tandem modo tantam recolere par est Bonitatem, nisi quod liberè possis malum non committas, & quod liberè possis bonum non omittas? *Olite malum, & diligite bonum.*

Ratio est, quod non sint verè liberi nisi sibi dominantur, sed non sibi verè dominantur nisi se subijciant. Ergo nec verè liberi nisi subijciant.

Adde & illud, quod si meritiò timere debes ne si Deus sua usus libertate tibi aliquas denegat gratias, quibus, privatus in peccatum incidas, & in mortem illam peccatorum pessimam: quid tandem opportunioris remedii possit excogitari, quàm si nihil tibi assumes quod liberè possis Deo dare, sicque Apostoli consilio sapias, videndo quomodo caute ambules, non quasi inspiens, sed ut Sapiens, redimendo tempus, quoniam dies mali sunt, dies illi videlicet qui aliter effluunt: quam in Dei cultu, dies illi qui nos longioris vitæ mora decipiunt, qui nos præteritæ libertatis usura faciant, qui nobis id licere quod licitum volumus, annuntiant. O verè dies malos nisi prout subiecti

Vide Sabbato Sancto seu majoris Hebdomadæ, ubi ratio declaratur fufius, quibus adde hanc præclaram D. Hieronymi sententiam: *Nihil est imperiosius Charitate. Nos si verè Christum diligimus, se ipsos nos redemptos sanguine recordamur, nihil magis velle, nihil omnino debemus agere quàm quod illum velle cognoscimus.* Sic & apte S. Augustinus: *Libera servitus est apud Dominum, libera servitus ubi non necessitas, sed Charitas servit.* Vos inquit in libertatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occasionem carnis detu, sed per Charitatem spiritus servite invicem. Servum se Charitas faciat, quia liberum te Veritas facit. Si manserit inquit in verbo meo, verè discipuli mei estis. & cognoscetis Veritatem, & Veritas liberabit vos. Simul es & servus & liber: servus quia factus es, liber quia amaris à Deo à quo factus es. Itho etiam inde liber quia amari cum à quo factus es. Noli servire eum in murmure, non enim id agunt murmura tua ut non servias, sed ut malus servus servias. Servus es Domini, liberus es Domini, non te sic quæras manumitti, ut recedas de domo Manumissoris tui.

Adde & illud, quod si meritiò timere debes ne si Deus sua usus libertate tibi aliquas denegat gratias, quibus, privatus in peccatum incidas, & in mortem illam peccatorum pessimam: quid tandem opportunioris remedii possit excogitari, quàm si nihil tibi assumes quod liberè possis Deo dare, sicque Apostoli consilio sapias, videndo quomodo caute ambules, non quasi inspiens, sed ut Sapiens, redimendo tempus, quoniam dies mali sunt, dies illi videlicet qui aliter effluunt: quam in Dei cultu, dies illi qui nos longioris vitæ mora decipiunt, qui nos præteritæ libertatis usura faciant, qui nobis id licere quod licitum volumus, annuntiant. O verè dies malos nisi prout subiecti

annuntiant. O verè dies malos nisi prout subiecti

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

DE HYDROPICO SANATO A CHRISTO IN DIE SABBATI.

OBSERVANT IVDÆI CHRISTVM, IN QUO ILLUM ACCUSENT.

*Cum intraret Iesus in domum cuiusdam Principis Phariseo-
rum, Sabbato manducare panem, & ipsi
observabant eum. LUC. 14.*

VERITAS PRACTICA.

Quantò inter probos putatur invidia le-
vior, tantò est sæpe gravior.

RATIO EST, Quia ex his tribus putari potest
invidia levior, nempe si quod invidet leve est: si
motus in se est levis: si vel in sua causa, vel in suo
effectu non est gravis.

Sed sæpe in his tribus est gravior, inter probos,
Unde Conclusio est evidens: Et diligens etiam
expedenda quam hic tractatur.

I. PUNCTUM.

DUBITARI non potest quin
ex invidia & malevola quadam
mente Judæi observarent Domi-
num, an quid ageret unde illum
argueret, accusarent, & deprime-
rent: *tu viderunt illi habentem sacula.* Sic pridem
erat prædictum à Patre Jacob de filio suo Joseph,
Atque hic ubi in vulgata legitur, *observabant eum,*
dicendum esset ex Græco textu, *erant observan-
tes eum,* Id est, studiose eum observabant, seu ad
hoc convenerant ut eum observarent. Ita Estius
in hunc locum. Cum verò multis sit familiare &
damnosum hoc vitium, eum illis præcipuè quos
inter putaretur esse rarius & levius nempe inter
viros alioquin probos, inter Ecclesiasticos &
Religiosos sive alterius sive ejusdem instituti.
Nonne hos inter rarior & levior videretur esse
invidia? Cur ita potro? Expende causas, & videbis
quo forsitan exemplo & damno nisi prospicias,

quod quæ rationes videntur in te facere levius
hoc vitium, eæ faciunt gravius.

Rationes hæc solent peti ex tribus aut quatuor
Capitibus. Primò ex levitate objecti, quando
quod invidetur temporaneum est & quid leve.
Deinde ex levitate motus invidiæ, quando non
vehementer urit animum, quando animus non
plene advertit ad motum nec proinde omnino
est motus voluntarius. Denique ex levitate cau-
sæ vel effectus, quæ non ex odio proximi, non
ex malevolentia boni alieni, non ex voluntaria
superbia & ambitione sæculi: quando non inde
detractiones nec murmura, non contentiones,
non æmulationes quæ in aperta vel occulta de-
trimenta dimanant: tunc profectò minus grave
est vitium, & tantò minus grave aut magis leve,
quantò inde damna vel nulla vel leviora sunt.

Sic itaque probos inter viros, aut nulla prof-
sus aut valde levis videretur esse invidia, Nam
ut ait Sapiens, *Religiosus custodiet, & justificabit
cor, jucunditatem atq; gaudium dabit, fugabitq;* *Ecclesi.*
illam tristitiam qua ex alieno bono contrahitur
animus, & unde formatur invidia, *Non in conten-
tione & æmulatione, sed induimus Dominum te-
sum Christum.* Nonne hoc Viris religiosis maxi-
mè proprium & commendatum?

II. PUNCTUM.

SED videant, & se ipsi observent non alios, an i-
ta Iesum induerint, aut indutum forte exue-
rint. Tu qui hæc legis vel audis, revolve tria il-
la capita & coram Deo perpende quam sint in te
illa levia vel gravia. Non est fortè fratris tui vir-
tus,

Gen. 49.

us, non gratia supernaturalis, aut eterna beatitudo cui soleas invidere; ab sit, tu longè meliora scitis. Sed aufcultatio non est eò de veniedum ut dicaris grave aliquid aliis invidere, paucorum illa est invidia, & solius pene Dæmonis aut desperatorum hominum. Non illi qui aperte dicuntur in scripturis invidi, spectarunt illa dona cælestia. Non hoc fratres Joseph respexerunt, non hoc Saul, nō Judæi, non Religionis inimici, non alij quicq; invidi: sed tantum prosperos æmulorum successus famam, honorem & alia vitæ præsentis commoda quibus se vident ab illis superari & præferri, unde dolent & anguntur, quod certe satis est ad gravitatem invidiæ, cum illa bona quibus invidetur, fundentur in Virtutibus, & in eorum merito qui nobis præferuntur, *Contemplatus sum omnes labores hominum, ait Sapiens, & invidiosus animam ad verti patere invidia proximi.* Ecce quod frequētus ab invidis invidetur. At nonne hoc est quod invident, qui ex probis & religiosis viris invident aliis? Nonne hoc est quod illis obvertatur facilius quàm secularibus aut minus probis? Nō enim invident divites eorum divitias, eorum domos, rura vel prædia; sed suis coequalibus amphorem doctrinæ vel sanctitatis famam, successus in sua professione foeliciores, congressus hominum in templis & concionibus frequētiores. *Videbis amicum tuum in templo, in universis prospera Israel, ut tabescat anima tua.* Nonne hæc sunt graviora invidiæ incentiva & objecta? Nōne hæc sūt Ecclesiasticis & Religiosis magis familiaria? Nonne hæc te incendunt & exedunt? *An oculus tuus nequus est quia Deus bonus est his & illis!*

Quod ergo primum est Caput de objecto invidiæ, iam patet quàm sit grave. Nunc de secundo quod est motus ipsius vitij unde quàm sit voluntarius vel involuntarius agnosceat. Certe quātō est conscientia religiosior, tantō advertit promptius ad primos quoque naturæ depravatæ motus; atque ex illa sit advertentia, ut vel illos quā primum reprimat, vel si diutius remoratur, tantum dicatur peccare is qui sic advertens moratur in vitio, quantum advertentia est clarior & mora diuturnior. *V. quequo morabuntur in cogitationes noxia?*

At quoniam ex omnibus invidis possunt aut debent advertere citius ad primos illos sui peccati motus, quàm qui statim proficiunt sacratori & sanctiori? Quantum verò moræ vel temporis in his invidiæ ponunt motibus? an aliquam horæ partem? an solidam & integram horam? nimis certe datum esset: sed utinam tam brevi-

bus contentus esses spatii. Nonne vides te totos dies, te totos menses, totos annos, & ipsam penè totam vitam in his transigere commotionibus; non subitaneis, non repentinis, non deciduis, & subfiliantibus; sed vel ultro accersitis, vel voluntariè procreatis & nutritis, ac propterea longo sermone productis? Quando nam enim cessatur ab hac peste? Quando nam desinunt probis invidere probi: si tamen probi sunt qui sic invident? *ludas, Pa illu quia in via Cain abierunt, id est, quia suo in vitio sunt demorati.*

Tertium ac postremum, unde levitas aut gravitas pendet invidia, petendum diximus ex causa vel effectu, quando scilicet figulus figulum videt aut alius quispiam artifex & mercator, sibi oppositum, advertit æmulum qui jactura sua lucrum facit, tunc naturali quodam motu invidiæ commoveri, ac ultra tamen progredi, non detrahere, non contendere, non adversari, cerè ex hac causa levis est invidia, levis etiam in effectu, atq; in ipso ejus actu levis, qui suā potius jacturā dolet, quàm lucrum alienum. At non sic sapius invident sacris additi rebus: nullam enim jacturam propriè faciunt ex aliorum successibus. Nam si quid temporale illis depereat, non est illorum, temporalia consecrari bona, nihil illis perit quod suum possint dicere, Si quid illis licet appetere, major est Dei gloria, majusque cum animæ cum proximi bonum: At cerè non illa per eunt vitis verè probis, neque sunt illa quæ deplorant invidi, vel si sibi fingant ea deplorare, valde falluntur, cum petinde illis esse debeat, si beneficiat per ipsos aut per alios. *Gaude bono meo, inquit sanctus Augustinus, & tuum erit.* Non sic temporale bonum cōmunicari pot. si sicut spirituale, nec proinde si excusatur à gravitate peccati qui de spiritali bono dolet, atq; is qui de temporalibus. *Quid enim doles à me fieri cum tuū sit perinde lucrum ac meum, si gaudere potius velis quā dolere de meo facto?* Quod ergo doles, meta est invidia boni alieni, meta est animi tui malevolentia, meta est mē. is superbia, quæ cerè causa longè est dirior unde peccati profuatur gravitas. *Nequam est oculus invidi & advertens fac. è suam, Ecclesi. 14. Q. d. Sap. ens; tunc apparet quàm sit nequam invidia, cum sic à bono quod fieri vider, idcirco advertit faciem, quia bonū est alterius quod molū suum reputat.* Sic aptè S. Augustinus: *Cum superbia sit amor excellentiæ propria, invidia verò sit odium felis et acti alieni, quid inde nascatur, satis in promptu est. Amando enim quæq; excellentiam ad lit. l. 11. suam vel paribus invidet quod ei coæquantur; vel c. 14. infe-*

Ecc. 4.

1. Reg. 2.

Ecc. 1.

In. 4.

Ecclesi. 14.

Do Genesi in promptu est. Amando enim quæq; excellentiam ad lit. l. 11. suam vel paribus invidet quod ei coæquantur; vel c. 14. infe-

inferioribus, ne sibi coaquantur: vel superioribus, quod eum non coaquantur.

Effectus etiam longe sunt graviores, sive Deū respicias, sive proximum, sive te ipsum. Nam in domo Dei, servos inter ejusdem Domini, sic invadere, sic a mulari, sic contendere, planè est odiosum Deo & Christo Domino; Nam, ut ait S.

L. de Zelo de Livore.

Cyprianus, huius periculo consulens Dominus, non quia zelo fratris in laqueum Zabuli incurreret, cum eum Discipuli interrogassent, quia inter illos maior esset, Quis fuerit, inquit, minimus in omnibus vobis, hic erit magnus. Ampliarit omnem amulationem responso suo, omnem causam & materiam mordacis invidia eruit & abscedit. Exaltationis apud nos non potest esse contentio; de humilitate ad summa crescimus. QVOD si Apostoli contendunt, ait S. Ambrosius, non excusationi obtenditur sed cautioni proponitur.

L. 10. in Lucam.

Deinde vero gravior proximorum est læsio, nam hinc schismata, contentiones, æmulatiores scandala & grave illud Apostoli: Divisus est Christus? Cum sit inter vos Zelus & contentio, nonne carnalis estis, & secundum hominem ambulatis? Quod si in vicem mordetis & comedetis, videtis ne ab invicem consumamini. Potestne dici vel cogitari gravius aliquid quàm qui aliis Christianis nutriendis & fovendis sunt destinati, se ipsos invicem mordeant, comedant & consumant? Sibi sunt denique magis graves & noxii, quia, ut dictum est, quo inter se arctiori Sacrae professionis vinculo sunt conjuncti eò facilius sibi sua omnia communicarent merita, quibus dum se privant sibi ipsis invadendo, nonne sibi magis nocent quàm qui vis alicuj de sæculo? Nonne sunt invidorum nequissimi de quibus dicitur; Quis sibi nequam est, cui alij bonus erit? & non jucundabitur in bono suo. Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, & hac re dicitur est malitia illius; & si bene fecerit, ignoranter & non volens facit; & in noxissimo manifestat malitiam

I. Cor. 1. Ib. 3.

suam. Id est, neq; hoc ipsum bonum quod facit, bene facit & propter Deum, nam si propter Deū faceret, non invidet alii, cum vera charitas non æmuletur, & tam alienis bonis gaudeat, quàm propriis, Vide in Adventu Feria 3. infra Hebd. 4.

Gal. 5.

Deinde vero gravior proximorum est læsio, nam hinc schismata, contentiones, æmulatiores scandala & grave illud Apostoli: Divisus est Christus? Cum sit inter vos Zelus & contentio, nonne carnalis estis, & secundum hominem ambulatis? Quod si in vicem mordetis & comedetis, videtis ne ab invicem consumamini. Potestne dici vel cogitari gravius aliquid quàm qui aliis Christianis nutriendis & fovendis sunt destinati, se ipsos invicem mordeant, comedant & consumant? Sibi sunt denique magis graves & noxii, quia, ut dictum est, quo inter se arctiori Sacrae professionis vinculo sunt conjuncti eò facilius sibi sua omnia communicarent merita, quibus dum se privant sibi ipsis invadendo, nonne sibi magis nocent quàm qui vis alicuj de sæculo? Nonne sunt invidorum nequissimi de quibus dicitur; Quis sibi nequam est, cui alij bonus erit? & non jucundabitur in bono suo. Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, & hac re dicitur est malitia illius; & si bene fecerit, ignoranter & non volens facit; & in noxissimo manifestat malitiam

Ecclesi. 14.

suam. Id est, neq; hoc ipsum bonum quod facit, bene facit & propter Deum, nam si propter Deū faceret, non invidet alii, cum vera charitas non æmuletur, & tam alienis bonis gaudeat, quàm propriis, Vide in Adventu Feria 3. infra Hebd. 4.

III. PUNCTUM.

PATET ergo evidenter quod, quàmvis inter probos forte putaretur invidia levior, tantò sape est gravior, Quod Deus ipse manifestum fieri voluit cum de Sacerdotibus invidis promptiores & graviores sumpsit pœnas, quàm de aliis, ut patet in Core, Dathan & Abyron, & aliis ducetis quinquaginta proceribus Synagogæ quos deliciens terra deglutivit: ut fuscè describitur in libro Numerorum & paucis sed gravibus à sancto Ambrosio verbis: Immugiens terra in medio plebis scinditur: aperitur in profundum sinus; abripitur noxii, & ita ab omnibus mundi hujus ablegantur elementis, ut nec aerem haustu, nec caelum visu, nec mare tactu, nec terram contaminarent suspulchro. Sic illi Sacerdotes, quorum invidia & sublequens pœna describitur in primo Machabæorum libro. Et ne longum faciam, inquit sanctus Cyprianus, pereunsi simul populi attendamus interitum. Iudæi nonne inde perierunt, dum Christo malunt invidere quàm credere, obreptantes magnalibus quæ ille faciebat, Zelo excecante decepti sunt, nec ad Dryinam ascendam, cordis oculos aperire poterunt. Quæ nos considerantes, fratres charissimi, contratanam maliperniciam vigilantè & fortiter dicam Deo & vegetata pectora nostra muniamus, Aliorum mors proficiat ad nostram salutem. Imprudentium pœna providentibus confert sanitatem.

Vide in 2. parte, Sabbato infra Hebdomadam Septuagesimæ: Et Feria 5. infra Hebdomadam primam post Octavam Paschæ.

AD EADEM EVANGELII VERBA: ET IPSI OBSERVABANT EVM.

De Christo qui se observari passus est, ad exemplum sustinenda invidia.

VERITAS PRACTICA.

Vel è contrâ.

Qui paratus est servare omnia sibi observanda, paratus etiam est in omnibus observari,

Qui non est paratus observari in omnibus non est paratus observare omnia sibi observanda.

RATO

RATIO postrema sententia unde procedens: factum comprobatur, hac est evidentiissima, quod qui non est paratus observare Charitatem, qua suffert omnia, non est paratus observare omnia sibi observanda.

Sed qui non est paratus observari ab omnibus sive in omnibus, non est paratus ad observandam Charitatem qua suffert omnia.

Erge neq; paratus est observare omnia sibi observanda; Quod cum apertam importes perniciosam parandus est animus exemplo Christi ad sustinendos quoslibet observatores & invidios.

I. PUNCTUM.

COGNOSCEBAT quidem Dominus malitiam Phariseorum, inquit S. Cyrillus, sed sicbat eorum Convivia, ut prodesse praesentibus per verba & miracula; Adde & absentibus per Exemplum quod statuit sustinenda invidia seu damnorum omnium, quae nobis inferri possint ab his qui nos observant, Neq; enim Christiano satis est non invidere aliis, non observare alios ex invidia, non accusare, non detrahere, nullum deniq; cuiquam inferre damnum; sed oportet etiam paratos esse ad illata quaevis sufferenda; ut jam supra generatim dictum est in prima parte, die 15. Januarij. Nunc vero particulatim considerandum ex proposita Veniente, quod nisi parati sumus observari a quibuslibet invidis & in quibuslibet voluerint nos observare, non sumus parati ad observanda omnia quae sunt nobis observanda, non sumus parati ad illam fidelitatem & charitatem quae suffert omnia, qui certe defectus longe est damnosior, quam quicquid damni possit ab invidis, nostro inferri nomini. Sic autem discursus formatur ad pleniorum Veritatis intelligentiam & firmiter virtutis praxim inde deducendam, Qui non est paratus observare charitatem quae suffert omnia, non est paratus observare omnia sibi observanda. Nam cum inter observanda sit illa Charitas quae vel maxime super omnia commendatur, profecto qui hanc non observavit, quae cum tandem observet alia, nihil aliud expectare potest quam hoc funestum Christi Domini, *Pa*, quod in Phariseos intorsit, *Pa vobis quia decimatis mentham, & rutam, & omne olerum, & praeteritis iudicium & Charitatem Dei: Hac autem oportuit facere, & illa non omittere.*

Quando vel desces solum in uno ex minimis quae observanda sunt, non posses dici servare omnia; quanto certe minus id poterit de te dici, si non observes quod est praecipuum in observan-

Haynesius pars quarta.

dis. Hoc est quod praesertim urgebat Christus: *Es reliquus quae graviora sunt legi!* Quid hic haeres? dubitalne Charitatem esse ex praecipuis commendatis? An ignoras quod dixit Apostolus: *super omnia Charitatem habere: Et cui Charitas defuerit, licet adessent caetera, nihil tamen esse praeter asonans, aut cymbalum tinniens, & nihil prodesse omnia? Qui non diligit, manet in morte.*

Matth. 23.

Coloss. 3.

1. Cor. 13.

1. Ioan. 3.

II. PUNCTUM.

SED qui non est paratus observari ab omnibus, sive in quibuslibet omnibus, non est paratus ad observandam Charitatem qua suffert omnia.

Nam cum inter sufferenda sit illud, ut observetis, ut invidetis, & quaecumque hinc damna permittit Deus, libenter patiaris; Nonne si recusas id pati, tam evidens est te non habere Charitatem quae suffert omnia, quam evidenter patet inter omnia sufferenda numerari ea quae ab invidis & observatoribus inferri possunt? Nonne idcirco sic permittit Deus bonos a malis exercitari ut per malos boni patientes perficiantur, & per bonorum patientiam mali convertantur? Sic egregie S. Augustinus in Psalmum 54. ad primum eius versum, ubi quinque proponit motiva huius Charitatis exercendae in sufferendis invidis & inimicis. Primum est a Dei providentia sic ordinantur: *Ne putetis, inquit, gratum esse malis in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum: omnia malis aut ideo vivit ut corrigatur, aut ideo vivit ut per illum bonus exerceatur. Utinam ergo qui nos modo exercent, convertantur.* Secundum est ab exemplo Dei, qui suffert ipsam quem habes inimicum, & alios. Porro, inquit, tibi ea regula bonitatis praefixa est ut imiteris bonitatem Patris tui, qui facit solem suum oriri super bonos & malos Numquid enim tu habes inimicum, & Deus non habet? Tu quidem eum habes inimicum qui tecum creatus est, ille vero eum quem creavit. Tu inimico tuo quem intolerabiliter patere quid praestitisti? Tertium observandae Charitatis motivum a fructibus qui nobis inde proveniunt, sic enim post multa pergit: *Neq; timendum est ne aliquid faciat homo inimicus. Quid enim facturus est: multa mala dicturus, opprobria jaculaturus, in convitiis sarrivus. Sed quid tibi? Gaudere, inquit, & exultare quoniam merces vestra magna est in caelo. Ille in terra gemitat convitiis, tu in caelo luera. Sed sarrivat amplius, possit & aliquid amplius: Quid is securus eius dictum est, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere.*

D

Quar-

Quartum his continetur sequentibus verbis quæ sunt valde notanda: *Quid est ergo timendum quando pateris inimicum? Ne conturbetur in te dilectio qua diligis inimicum. Etenim inimicus ille homo, caro & sanguis quod videt in te appetit: Alius autem inimicus occultus rector harum tenebrarum quas tu pateris in carne & sanguine, alterum occultum tuum vitium: thesauros tuos interiores depraedari & vastare molitur. Duos ergo inimicos constituo tibi ante oculos, unum apertum, & alterum occultum. Apartum hominem, occultum Diabolus; unum dilige, alterum cave. Tum multis pergit declarare quomodo uterq; inimicus id in nobis conetur auferre quo vincitur, homo nempe invidus vincitur ab invidioso, felicitate, divitiis, honore & aliis bonis; Diabolus vero vincitur inimici dilectione. Ac tandem concludit; *Quomodo ergo homo ambis auferre tibi & detruncare aut auertere felicitatem qua vincitur, sic & diabolus hominem vult vincere auferendo usque vincitur. Sed cura in corde: vana inimici dilectionem qua Diabolum vincit. Saviat homo quantum potest, auferat quidquid potest: si diligitur aperte saviens victus est occulte saviens.**

Quintum denique quod proponit motivum est quod nisi servetur Charitas, succedit ira & odium quæ sunt animi pestes & damna longè magis cavenda, quam quidquid inferre valeant invidi, quam obrem explicans quod ait David se conturbatum & contristatum; *Lullans, inquit, adversus omnia convicia omnium Convictatorum, non ut aliquem eorum, convictum reddendū, vinceret: sed ne aliquem eorum odisset. Hinc orat, hinc petit: Intende mihi & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea & conturbatus sum, à voce inimici, & à tribulatione peccatorum.*

Hoc est verè oblativum charitatem quæ suffert inimicos, quando quis magis timet ne lædatur Charitas inimici, quam repta ab inimico lædatur; Quod ut innotescat quàm sit iustum & æquum sic apud admodum profequitur S. Augustinus, ad hunc sequentem versum, *Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. VI. I. nostra, inquit, dilectio est. Si vita dilectio, mors odium est. Cum caperit homo timere nōm odii quem diligebat, mortem timet, & a terrore mortem, & interioriorem mortem qua occiditur anima non orosus. Attendebas hominem savientem in te: quid erat facturus, contra quem tibi servitatem tuus Dominus dederat, dicens, Nō te timere eos qui corpus occidunt? Ille saviendo, corpus occidit: tu odium habendo, animam occidisti: & ille corpus alienum, tu*

animam tuam. Metus ergo mortis cecidit super me, Metuendo scilicet privationem Charitatis quæ tunc amittitur quando quis nimis timet, ne ab aliis malè habeatur, & qui propterea non est paratus in omnibus & ab omnibus observari. O timorem tam perpersum & funestum quàm reus est alius & salubris, illic trepidi verunt timore, ubi non erat timor.

III. PUNCTUM.

Quod non est igitur paratus observari ab omnibus, & in omnibus, non est paratus observare omnia sibi observanda: Cum non sit paratus ad illam Charitatem quæ imprimis commendatur, & quæ imprimis commendatum habet, ut si qui sint observatores vitæ & morū, sufferantur propter Deum, qui sic de nobis statuit, propter ipsius Charitatis meritum, quæ alioquin violatur, propter animæ nostræ perfectionem & salutem, quæ tota in patienti Charitate consistit.

Stupenda in sania animarum, inquit S. Bernardus, non cunctos turbas mihi custodiendas colligens, & unum super propriam gravos habere custodiam. Plus timo dentes lupi, quàm virgam Pastorum. Quæ quidem sancti Patris dicta possunt ad illos transferri observatores qui licet aliud intendant mihi tamen à Deo dati sunt, ut vel ex eorum malevolentia proficiam, & ea vitia corrigam quæ nunquam forsitan aliter emendarem.

Denique luculentum huius ad invidios observandæ Charitatis exemplum habes in S. Paula vidua de qua sic S. Hieronymus: *Semper quidem virtutes sequitur invidia feruntq; summos fulgura motes, nec mirum, si hoc de hominibus loquar, cum etiam Dominus noster Pharisæorum zelo sit crucifixus; & omnes sancti erulos habuerint: in Paradiso quæ serpens suavitatis usus invidia mors intravit in orbem terrarum. Suscitaverat ei Dominus Adad Idumæum, qui aav colaphizaret, ne se extolleret & quæ quodam stimulo carnis sapius admonet at ne magnitudo virtutum alius raperet, Galitarum vitium feminarum se in excelsis crederet constitutâ. Ego ajebam, livori esse cedendum, & dandum insania locum, quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & David in carissimissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophytu tradiderit, malens hostibus, quàm invidiis subjacere. At illa respondet: justè hac diceres, si Diabolus contra servos Dei & ancillas non videret pugnam. Et ad omnia loca fugientes nec præderet: si non sanctorum locorum amore retineret, & Bethlehæm meam in alia regione possem parte terrarum? Cur enim non patientia livorem superem?*

Rom. 12.
Act. 5.
Philipp. 2.
Iob. 42.
Matth. 5.

Cur non humilitate frangam superbiam, & percussenti maxillam offeram alteram: dicente Apostolo Paulo: Vinctus in bono malum. Nonne Apostoli gloriabantur, quando pro Domino sunt passi contumeliam? Nonne ipse Salvator humiliavit se, formam servi accipiens, & factus est obediens Patri usque ad mortem, & mortem Crucis, ut nos sua passione salvaret: Iob nisi certasset, & visisset in prelio, non accepisset coronam iustitiae, nec audivisset à Domino: putas me aliter locutum tibi, quam ut appares iustus? Beati dicuntur in Evangelio, qui persecutione patiuntur propter iustitiam. Secura sit conscientia,

quod non propter peccata patiamur, & afflicto in saeculo, materia praeviorum est. Si quando provocator fuisset inimicus, & usque ad verborum iurgia pressisset, illud psalterij decantabat: Cum confiteret adversum me peccator, obmutui, & sili à bono: Et rursum: Ego autem quasi surdus non audivi, & quasi mutus non aperios os suum. Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo increpationes.

Pf. 38.
Pf. 37.

Vide in 2. parte, Feriam 3. infra Hebdomadam Septuagesimae.

Eccè homo quidam Hydropicus erat ante illum. Luc. 14.
VERITAS PRACTICA.

Hydropifis animi Concupifcentia, quò sibi est indulgentior, sibi est dirior.

RATIO EST Quia sibi est dirior, quò malum suum magis auget. Sed quò sibi est indulgentior, eo malum suum magis auget. Ergo & id sibi est dirior, At proinde cavenda talis indulgentia, postulantque sanitas à Christo Domino.

L. PUNCTUM.

AN se sua sponte hydropicus produxerit in conspectum Domini, ut ab eo sanaretur: an illum intruserint Pharisaei, ut occasione Christo darent faciendi quod arguerent, si cum sanaret in die sabbati, dabitur potest, sed parum refert ad fructum eliciendum ex illius aspectu hominis qui pravam Concupifcentiam, sive honorum, sive commoditatum, sive voluptatum aperte refert, ut vix alio corporis morbo representetur aptius. Sic sancti Patres, quos inter luculentè S. Augustinus: Et habes & concupifcentis, plenus es & istis: hydropem habes Concupifcentiam. Et rursum: Hydropicus dives avarus, qui quo magis abundat, magis fit. Sicut Gregorius: Sanatur Hydropicus ante Pharisaeum: per aegritudinem enim corporis illius, huius cordis aegritudo exprimitur.

2. de quaest. Evang.
May. 14.

Cum porro multa sint in quibus utraq. simul conveniat hydropifis, tum in eo praecipue quod pridem Poeta dixerat: Crescit indulgens sibi dirus hydrops. Satis id patet in corpore; quam vero non minus sit verum in animo, sic proposita Veritas toudem pene verbis exprimit, Hydropifis animi Concupifcentia quò sibi est indulgentior, ad sibi est

dirior. Quod certè si attentè consideretur, non parum valet ad coercendam illam indulgentiam. Sic autem evidenter declaratur. Eò sibi quisquis est dirior quò suum ultrò & sponte malum auget, malum scilicet quò est manifestè perniciosum animo, vel etiam corpori vel utriq. simul, vel alterutri separatim. Sunt itaq. tria hic malorum genera distinguenda. Primum est eorum quae corpus quidem affligunt, sed vel ipsi corpori vel animo salubritatem conferunt, ut medicinae, jejunia, Meditationes & poenitentiae voluntariae, quae sunt quidem mala corporis, sed mala salubria & necessaria, quando discretè, opportunè & rationabiliter usurpantur. Castigo corpus meum & in 1. Cor. 9. fer vitutem redigo.

1. Cor. 9.

Secundum genus eorum est, quae solum affligunt animum ut Contritio, Zelus, Compassio & similia quae dolorem certè iuvant sed salutiferum & optandum. Et sic contristatus vos in Epistola, non me poenitet, inquit C. postolus, nisi poeniteret, vixit quod epistola illa, est ad horam, vos contristavit, nunc gaudet, non quia contristatus est, sed quia contristatus est ad poenitentiam. Contristatus enim est secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quia enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem, stabilem operatur: saeculi autem tristitia mortem operatur. Quid tristiter tristitia vestra tanquam vestro malo, nisi tristitia vestra bona esset & vestrum bonum.

2. Cor. 7.

Unde tertium est mali genus quò est animi vel corporis, & utriusque sic perniciosum ut non modo sit infrugiferum & nullius emolumentum, ut

D 2 sit

sit etiam nocivum sanitati & salutis. Qualis est illa tristitia seculi, tristitia de amissione temporalium aut de alio quovis adverso casu, quæ quidem naturalis est & humana quoad primos saltē motus, sed dum ultra augetur quæ verbis, quæ laentis, quæ diurnis & nocturnis comploracionibus, crudele est, sævum ac durum malum, tantoque dirior sibi quis esse dicetur, quanto malum hoc sibi volens auget. *Tristitiam non des anima tua, & non affligas te in consilio tuo. Multos enim occidit tristitia, & non est utilis in illa. Nonne hoc est crudele & durum sibi esse, sic seipsum gratis occidere?*

Eccel. 30.

Atque idem de sæculari gaudio dixeris quod ex ambitione, ex luxu & gula, & aliis sæculi voluptatibus percipitur, sicut perniciosum est animo malum, & sæpe corpori, sic quisquis sibi malum illud auget, sibi est plane durus. *Qui latantur*

Pr. 2.

ciem male fecerint, & exultant in rebus pessimis, quorum via perversa sunt, & infames gressus eorum.

Eccel. 7.

Tunc melius est ira ad domum luctus quam ad domum convivij. In illa enim finis eorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

Iac. 4.

Tunc illis dicitur, *miseri estote & lugete: & plorate risu vester in luctum convertatur, & gaudium in maerorem;* quia scilicet talis risus mali est animæ, quod quanto quis sibi auget, sibi certe est dirior.

Tob. 12.

Nonne propterea dictum ab Angelo, quod *qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ:* Cur porro nisi quia peccatum est animæ malum? Et nonne idcirco etiam quod qui malum illud in se augebunt, eò sibi diriores erunt hostes?

II. PUNCTUM.

SED quod sibi est indulgentior Concupiscentia, eò malum suum magis auget.

Serm. de sex tribul.

Primo quale sit malum Concupiscentiæ, sic universim describit S. Bernardus. *Quid in homine purum ab hac macula, immune ab hoc contagio poterit inveniri? Ab intus manat, de corde exit pestiferum virus, ac deinceps corpus occupat, nam verum mentem desiderium afficit, membra illicet in inficit. Inde pruritus aurium, oculorum perulatio, inde olfaciendi voluptas, inde in faucibus tam inordinata delictatio, inde in universo corpore molliciei sensus, & libido perniciose tangendi: inde intus in anima abrietas illa desideriorum, & formæ quædam ambitio, avaritia invidia, contumacia, nequitia & omnium denique vitiorum affectibus vehementer accensa. Et paucis interjectis: *Et planta pedu usque ad verticem non est sanitas in me, totum infectis Con-**

*cupiscentia. Lex peccati in membris omnibus invenitur, undique per fenestras mors intrare contendit: & intus fomes totius nequitia periculosus foveus, crudeliter malignatur. Brevius quidem sacra Scriptura, sed efficacius mala hæc omnia comprehendit, quando totius mundi malitiam & cunctoium perniciem hominum ad hanc unam refert causam: *Radix, inquit, omnium malorum est cupiditas. Et rursum: fugientes ejus quia in mundo est concupiscentia corruptionem, q. d. si hanc effugeris, sic totam mundi malignitatem effugies: aut e contra, si praestas anima tua concupiscentias ejus, facies te in gaudium inimici. Id est, in potestate eorum devenies peristi. Nihil magis ambit Dæmon quam ut illis indulgeas, Nihil minatur Deus acerbius quam quod, *Idem in adinventionibus suis, dimisit eos secundum desideria cordu eorum.***

Deinde verò, quod hæc præsertim proponitur expendendum, Quod Concupiscentia sibi fuerit indulgentior, eò malum illud suum adaugebit; nam vel peccata erunt graviora & frequentiora, quod certe magnum est mali augmentum, vel ipsa vehementius inflammabitur Concupiscentia, ut non modo ad singularem aliquem vitij actum repente convoleat, sed inde ad omnes prout occurrent, accedatur acrius, & quod plus sunt potest plus litantur aquæ. Sic enim, *ignis est qui nunquam dicit sufficit, & qui fomentis alitur: Sanguisuga est cujus scilicet seu commotiones sic dicuntur semper, affer affer, ut id dicant importunius, quod plura illis attuleris: Filix suæ illa quibus non est hilarius ostendenda facies, ut monet Sapiens. Servus ille est quem si delicate nutritis, postea senties eum contumacem. Ancilla illa est quæ si fuerit hæres Domine, tantam exerceat in potentiam, ut non possit eam sustinere terra. Vinum illud denique quod in vitro color ejus, ingreatur blandè: sed in novissimo mordet ut coluber, & sic regulus venena diffundet. Nonne hoc est malum augeri blanditus? nonne hoc est Concupiscentiæ perniciem ex indulgentia crescere? nonne hoc est de quo deinceps dubitandi nullus superfit locus, cum id tam variè Scriptura symbolis & figuris expresserit?*

III. PUNCTUM.

ERGO hydropis animi Concupiscentia quod sibi est indulgentior, eò sibi est dirior, quia malum ipsa suum dum nutrit, auget: & dum malum suum auget tam dira sibi est, quam grave est illud malum quod fovet. Quid autem gravius malo illo quod

quod est malorū omnium radix & seminarium? *Serm. 3. de Refurr.* Hac est crudelis bestia, fera pessima rapacissima lupa & leana se viffima: Si D Bernardo credimus. Hic ille serpens quē maximè vobis timebat Apoftolus, ne sicut Evam seduxit a iustitia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excedant à simplicitate qua est in Christo, PRONA est enim in ventrem delensio sicut serpens, ait sanctus Ambrosius: non pedibus incedens aut ullu elevata cruribus, sed sinusoso fluxu totius velut corporis sui lubrica. Et terra cibus est sicut serpenti, quoniam escam nescit celestem. Corporalibus enim pascitur, atque in variis mutatur species cupiditatum & toruosis angulatur anfractibus. Venenum in dentibus habet, quibus unusquisque se cruciat luxuriosus, hillo inter necat, abiguitor perimit. Quantos ruperunt vna: dissolu s ebrietas? distandit cruditas?

Quid nemo laitur nisi à seipso Hinc & apud sanctus Chrysostomus vitam in deliciis positam Meretrici comparat, cuius etfi cultus quidem & ornatus appareat splendidus, ipsa tamen eius facies paulò attentius intuenti sit fœda, horrida, anara, crudelis, Unde & pergens: Et in hoc maxime est, inquit, in quo sine vena habendi sunt cuncti: quos accipit: quod cum tam turpia sit eius vultus, barbarus ac truculentus, tamen multi ab ea capiuntur. Et cum videant apud eam cruciata omnia, periculo, mortibus & precipitiis plena: cumque eam stipari videant sordidius pessima, contumelios dico, livore, insiduo, metu iugo, tremore frequenti, & mille aliis huiusmodi insausis consoribus velut anguorum corona circumdari, fructum verò in his nullum alium nisi interitum esse, perniciemque perpetuam, expetitur samen à pluribus, & amabilia exoptabilisque habetur!

Rem de le studio G. libru. Quamobrem, ut scribit sanctus Basilus, totum est corpus castigandum, ac fera cuiusdam infar cobibendum, & ab ipso adversus animam tumultus orientes; Ratione veluti flagello compescendi, no frantum voluptatis omnino laxando, Mens velut auriga ab equis contumacibus misere rapiatur; ac inter cetera, Pythagorè meminisse dicit oportet, que videns quendam se cibis laute

curantem ac saginantem, Heus, inquit, miser, non desinas continuo duriorem tibi carcerem preparare? Et ne forsan frangaris animo, tanta tu concupifcentiæ potentia perturbatus, vel adhibendæ castigationis tam crebro repetitis admonitionibus perterrefactus; Audi Consolationem, inquit sanctus Bernardus; peccatum in foribus est; Nisi aperias, non intrabit. Appetitus in corde prurit, sed sub te est: nisi sponte cesseris, nihil nocet. Audi Consolationem: Consensum cohibe, ne prave valeant hæc, & immaculatus eris, ne sine macula ingrediaris & ipsi ad habitandum in tabernaculo, & requisendum in monte sancto Domini Deitui. Si tui non fuerint dominati tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum plane delictum quod interiorum & exteriorum hominem occupat universum.

Vide in 1. parte, Feria quinta infra Hebdomadam quintam post Epiph

In 2. parte, Feria 5. infra quinquagesimam: Feria 4. & aliis sequentibus infra Hebdomadam Passionis: Feria 4. & 6. infra Hebdomadam 1. post Octavam Pasche, In Festo sancti Marci. In sexta & septima Consideratione de variis statibus.

In 3. parte, Feria 4. infra hebdomadam 5. post Octavam Pentecostes, Sabbato infra Hebdomadam nonam: ac præcipue Feria 6. infra decimam quartam, ubi hæc Veritas proponitur præcedenti satis conformis:

Et si in aliis Concupifcentia sæpè peccatum munuit, in te tamen sapius auget.

Vide etiam in Consideratione de voto Castitatis.

In 4. parte, Feria 4. infra Hebdomadam 17. Feria sexta & Sabbato infra decimam octavam, Feria 6. infra decimam nonam, Sabbato infra vigesimam tertiam, Tota penè Hebdomada vigesima quarta. In Festo sancti Michaelis, & S. Angeli Custodis: & S. Lucæ.

Serm. de san tribul.

DE SANATO HYDROPICO.

Ipsè verò apprehensum sanavit eum, ac dimisit.

VERITATES PRACTICÆ.

Quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

Vide in 1. parte, Feria quinta infra Hebdomadam sextam post Epiphaniam.

In plagis sanitas.

Vide in 2. parte Dominicam. 1. post Pascha.

Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis.

Vide Feria 2. infra Hebdomadam 12. ad hæc Christi verba. Vult sanus fieri.

CONTRA SUPERBIAM VEL AMBITIONEM.

Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco.

VERITATES PRACTICÆ.

Qui se Christi exemplo non humiliat, exemplo Dæmonis humiliabitur.

In 2. parte, Fer. 4. infra Hebdom. Septuagesima.

Qui se statur honores mundi quos fugit Christus, à Christo fugit ad mundum.

Dominica 4. Quadragesima.

Gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christo quaerimus gloriam.

In 3. parte, Feria sexta infra Hebdomadam primam post Octavam Pentecostes.

Videnda tota Hebdomada infra Hebdomadam duodecimam, in eadem 3. parte.

DE HUMILITATE.

Cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco.

VERITATES PRACTICÆ.

Humilitas ita pugnat cum honoribus, ut non repugnet obedientiæ.

Quò quis est major, eò est humilior.

Se anteponit Christo, qui se omnibus non postponit.

In 1. parte. In tribus postremis secunda Adventus Hebdomada feris.

Quantò se humilis minorem facit, tantò magis magnificat Christum.

In 1. parte, Feria 4. infra Hebdomadam 4. Adventus.

Veras virtutes magis times quam amas.

In 1. parte die 19. Januarij.

Quò quis inferior est in ordine hominum, eò superior est in Christi ordine.

In 2. parte, Feria 4. infra Hebdomadam 4. Quadragesima.

Quæ sunt ambizioso detrimenta, hæc sunt humili lucra.

Feria 4. infra Heb. 2. post Octavam Pascha.

Hic erit verè maximus, qui verè est minimus.

In Festo S. Francisci de Paula.

Qui eminentior est in eminenti scientia, minus inter homines eminet cupit.

Feria 3. infra Hebdomadam Pentecostes.

Interrogatus quid primum, quid secundum, quid tertium, responde Humilitatem.

Feria sexta huius Hebdomada.

HAC

HAC HEBDOMADA agitur de Infantia seu parvitate Christiana, cuius cum plures sint partes siue proprietates, ex his aliæ sunt necessariæ ad veram Conversionem, aliæ vero peritiles ad perfectionem consequendam & conservandam, prout demonstratur in consequentibus Christi Domini Verbis quæ habentur Matthæi capite decimo octavo, Marci nono, & Lucæ decimo septimo.

FERIA SECUNDA.

DE NECESSITATE AC PRÆSTANTIA INFANTIÆ CHRISTIANÆ.

Tres Veritates Practicæ proponuntur post explicatum Evangelicæ narrationis textum.

CUM Christus Dominus pro se ac Petro solo, voluisset tributum solvi, tum cæteros mox Apostolos hæc cogitatio & quæstio: *Quis eorum esset maior.* Quæ quidem in re, videbantur utroque laborare vitio, nempe vitio Intellectus & altero Voluntatis, siue quod idem est: *Erroris & Cupiditate.* Quod cum non auderent propalare, nec ut aperte cogitabant inquirere à Domino; proponunt illi alius Verbis, quis maior esset in regno cælorum. Tum vero advocans IESUS barvulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: *Amen dico vobis, nisi Conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Quasi diceret, Tantum abest quamdiu sic contendetis de primatu, ut quis vestrum primas sedes in illo cælorum regno teneat, quin certo vobis affirmo neminem vestrum eo ingressurum, nisi ab illa conversus fuerit ambitione sæculi, quæ vos agitat, & tam parum affectus fuerit ad vanos mundi honores, quam hic parvulus qui de illis non cogitat.

Sic primò respondet Dominus ad eam ipsorum cogitationem & contentionem de qua disceptabant: quis eorum esset maior: Deinde autem ad Verba & ad eam interrogationem qua petabant, quis futurus sit maior in regno cælorum, ut ut magis præcisè respondeat, hæc addit: *Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno cælorum.* Quibus sic breviter delibatis, tres hæc possunt proponi Veritates Practicæ.

PRIMA VERITAS.

Aut baptismalis servanda est innocentia, aut per infantiam spirituales revocanda.

RATIO EST, Quod in Regnum cælorum non intrabit aliquod coinquatum, ut est in Apocalypsi.

Sed nisi baptismalis servata sit innocentia, vel nisi per infantiam spirituales revocatur, nullus intrabit regnum cælorum, aut intrabit aliquod coinquatum.

Ergo aut baptismalis servanda est innocentia, aut per infantiam spirituales revocanda: Sicut expressè suos Christus docet.

PRIMA propositio nullam habet difficultatem. Secunda sic declaratur; Intraret in cælum aliquod coinquatum si animus eò intraturus inordinato aliquo depravatus esset affectu. Talis enim affectus, certè est aliquod coinquatum & maculatum. At verò nisi adsit infantia spiritualis, non deerit inordinatus affectus quo animus depravetur. Nihil namque est aliud infantia illa spiritualis, quam simplicitas animi & puritas ab omnibus illis affectibus, qui coinquant animum & depravant, *Sicut modo genitii infantes,* inquit sanctus Petrus, quod quid sit declarans alibi, *Sat agite, ait, immaculati & involuti et inveniri in pace.* Quod & sanctus Paulus uno Verbo dixit, *Malitia parvuli estote.* Sic enim fidelis eius Interpres Divus Chrysostomus hoc exponit Verbum: *Nihil eorum que sunt in terris quarant; affectu scilicet inordinato, ut qui hoc mundo utuntur, tanquam non utantur, & tanquam parvuli qui quid quærunt? innocenter quarunt.* Sic & Divus Hieronymus, *Tales sitis per virtutem, qualis puer per naturam.* Quasi diceret: Hæc est pueritia seu infantia spiritualis, sic purum esse quasi

Apo. 21.

1. Pet. 2.

2. Pet. 3.

1. Cor. 14.

quasi puerum: & hæc puritas intraturò regnum
coelorum tam est necessaria quam non esse co-
inquinatum, cum nihil magis excludat coinqui-
nationes animi quam illa puritas.

Unde & aperte concluditur, Ergo & tam ne-
cessaria est infantia spiritualis, quæ est ipsa men-
tis puritas aut in baptismo infusa, qua velut in-
fantes renascimur puri & immaculati, vel si for-
tè perierit, per virtutem revocatur, qua refectis
omnibus vitiis & concupiscentiis similes pueris,
puritate morum effacimur. Sic egregiè S. Hila-
rius propositam explanans Christi sententiam:
*Non nisi reversos, inquit, in naturam puerorum
introire regnum coelorum Dominus docet, id est,
per simplicitatem puerilem vitia corporum nostro-
rum, animaque revocanda.*

O quam pauci hæc cogitant, aut ex his etiam
qui hæc cogitent quàm pauci credunt sibi bap-
tismalem esse consecrandam innocentiam, aut re-
vocandam.

Sess. 6. c. 7. Audi vero ipsum Concilium Tridentinũ, ne
ut deinceps dubites: *Stolam, inquit, candidam &
immaculatã jubentur statim renovari cõservare,
ut eam perferant ante Tribunal Domini nostri Iesu
Christi, & habeant vitam æternam. Q. d. alioquin
non habebunt vitam æternam quæ non da-
tur nisi puris & immaculatis, quales sunt pueri &
infantes, non natura, non ætate: sed virtute &
gratia.*

Quæ contra possent objici, sequenti Veritate
diluuntur,

SECUNDA VERITAS.

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut
ab omni errore Intellectus verè con-
vertatur, vix ulla est vera Conversio.

Ier. 3. **R**ATIO EST, Quia nisi Conversio sit totius ho-
minis, sive ex toto ejus corde & animo: vix aut
ne vix ulla est ejus vera Conversio: Sic enim ex-
presse Dominus, non est reversa ad me pravaria-
stix in toto corde suo, sed in mendacio. Id est, ex
parte quadam & non omnino, quod non est ve-
rè converti.

*Sed non est Conversio totius hominũ, sive ex toto
ejus corde & animo, nisi ab omni cupiditate volun-
tas, sicut ab omni errore intellectus verè converta-
tur. Nam cum voluntas sit æquè pars hominis ac
intellectus, quomodo dici poterit homo conver-
sus totus, nisi ex illa perinde ac alia parte sit con-*

versus? Quod si ad veram Intellectus Conversio-
nẽ necesse fuerit ut omni profusus errore libere-
tur, cur non ad veram voluntatis conversionem
non etiam oportebit ut omni prava cupiditate
purgetur, cum prava cupiditas sit æquè vitium
voluntatis quod displicet Deo ac error Intelle-
ctus? Si nemo dubitat illum Intellectum non-
dum plenè esse convertum, in quo vel unus vo-
luntarius resideat error: cur dicitur voluntas
converti, si voluntariam & inordinatam aliquã
retineat cupiditatem? Nonne tantum subtrahit-
ur ex toto corde quod est dandum Deo, quan-
tum pravæ datur cupiditati? Quomodo igitur
fiet Conversio ex illo toto si permittatur illa
substractio? *Si in toto corde vestro revertimini ad
Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri.
Nonne ad Ecclesiæ sanctitatem atque ad purita-
tem Religionis Catholicæ spectat, sic condem-
nare quodlibet vitium, ac quemvis error? Nõ-
ne jam audivisti ex magno Leone papa: Virum
Catholicum sicut nullo implicari errore, ita nulla
oportet cupiditate violari? Quid clarius? Quid ex-
pressius? Et tamen quid rarius, quàm sic unum-
quemq; velle se ab omni prorsus cupiditate a-
vertere, sicut ab omni errore liberari? Qui errare
velit & decipi vix ullus est: qui verè inordinatè
cupiant hoc tam multi volunt, quàm multi sunt
suis in afflictibus parum ordinati!*

Nec dicant non esse lethiferam & gravem il-
lam suam cupiditatem qua permoventur, sed le-
vem aliquam & venialem quo nemo liber & im-
munis existit. Quid enim grave peccarant Apo-
stoli, quibus dicitur quod nisi convertantur &
fiant sicut parvuli non intrabunt in regnum coe-
lorum? An putas illorum contentionem fuisse
mortiferam? Non est credibile. An te putas mi-
nus superbum aut vanum, quàm illi? Hoc ipsum
esset magis vanum si tu id crederes, Hoc itaque
cogitandum, quod quantumcunque levis sit cu-
piditas, si voluntaria est, citò crescet & in morta-
lem desinet, ut ex sancto Thoma & aliis Patri-
bus, fuse alibi est demonstratum, unde colligitur
quod voluntaria cupiditas est velut proxima
quædam occasio ad gravius crimen, & sicut non
diceretur convertus à peccato qui nollet ejus
incursendi occasiones quas apud se habet, re-
linquere; sic planè qui nolit omnem pravum af-
fectum deponere, unde nimis proclive est in le-
thalem recidere.

Neque illud excusat quod nemo à peccato sit
liber, nam aliud est ex fragilitate vel inadvettètia
nonsihil aliquando peccare, & aliud ex deprava-
to

TERTIA VERITAS PRACTICA.

Non est ætas maturior Infantia Christiana.

RATIO EST, Quia maturior ætas illa dicitur in qua Ratio & vera sapientia magis vigent. Sed magis vigent in Infantia Christiana quam in ulla vita naturalis parte, prout est naturalis & humana.

Ergo nulla est ætas maturior, ac proinde non est timenda ne ætati nostræ præjudicet: imo idcirco est procuranda, ut quod natura destitit, virtute nobis accedat & gratia.

I. PUNCTUM.

PROPOSITÆ Veritatis fundamentum hoc est, quod illa dicitur ætas maturior in qua Ratio & vera sapientia magis vigent. Senectus enim venerabilis est, ait Sapiens, Sap. 4.

non diuturna neque annorum numero computata; cani autem sunt sensus hominis & ætas senectutis vita immaculata. Ep. 60.

Quod explanans sanctus Ambrosius: Verè, inquit, senectus illa est venerabilis, qua non canis sed meritis albescit. Ea enim est reverenda canities qua est canities anima in canis cogitationibus & operibus effulgens. Sanctus quoque Basilius in proverbii: Senior secundum animam est qui prudentia perfectus est, qualis erat Daniel, quamquam corpore juvenis, sapientiam ac gravitatem omni canitie præstantiorem præferens. Idcirco si dicunt illi qui erant pleni dierum malorum huc accede, sede in medio nostrum, nuntiæque nobis quomodo seniorum ac presbyteri honorem tibi dederit Deus. In Prov.

Sic referente Palladio sanctus Macharius Abbas Alexandrinus dicitur est Hodegetes/egus puer senex, quod in puerili ætate senilem sapientiam gereret. Alii è contra dicuntur huiusmodi senes qui in senili ætate puerilem ostendunt levitatem.

Denique sit nobis instar omnium Christus Dominus qui dum infans & adhuc in utero castissimæ Matris esset, vir dictus est à Propheta, Ecce nunc circumdabitur Verum, quia scilicet in eo jam tum vigeat Ratio, & Vir per excellentiam ab aliis dicitur, quia in eo vigeat Ratio præstantissima & omni ex parte absoluta Sapientia. Unde quotquot propius ad hanc rationis & sapientia maturitatem accedent, nonne eò verius eorum ætas erit maturior & perfectior? Sic nos operabat Apostolus, docentes omnem hominem in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem Ephes. 4.

Coloss. 1. Ephes. 4.

E

per

vato & voluntario affectu. Sicut aliud est errare imprudenter seu nescienter, quod sit sepe humanitas; & aliud scienter ac volenter errare. Unde rursum eò te provoco quod licet volens ac libens nollas errorem vel levem fovere in animo, sic planè neque velle debes cupiditatem levem. Et sicut convertendus ab hæresi qui nollit aliquos scilicet sæcros libros vel socios deserere quibus cum periculosum esset conversari, nonne illum urgeres & premeres ne quid tale retineret? Nonne si pervicax esset in illa sua voluntate, quantumcunque suos omnes alios videretur errores abjicere, suspectus tamen tibi esset, & vix bene conversus crederetur? Sic prius de quovis alio graviore crimine, si quod est gravius, deponis quidem; at quod est levius, retines. Suspecta mihi est & valde dubitabilis Conversio, neque enim ex toto est qualem esse oportet. Cum quaesieris Dominum Deum, invenies: si tamen toto corde quaesieris, & ex tota tribulatione anima tua.

Denique, quod rem omnem conficit, nec ab omni unquam errore poteris vindicari & converti nisi ab omni simul cupiditate convertaris, nam ipsa cupiditas error est vel in causa vel in effectu. Nihil concupiscis nisi quod putas bonum, & tam crebro erras quam male concupiscis: aut enim depravatus affectus depravat intellectum & inducit in errorem; aut errans intellectus voluntatem corrumpit & inflectit in vitium. Hinc illa tam frequenter in Scripturis. Risum vobis avi errorem: & gaudio dixi, quid frustra deciperis? Anima dolosa errans in peccatu. Errant qui operantur malum: & luculentè Apostolus, veteram ait hominem corrumpti secundum desideria erroris: Id est, desideria quæ vel errore concipiuntur, vel in errorem inducunt, Et tu qui errare non vis, quomodo desideria voles erroris? Aut quomodo non vides tantum illa esse cavenda, quantum ipse cavere vis ne unquam erres, aut quantum curas inde avocari & reverti ubi fortè erraveris.

Quod si dura hæc & creditu tibi, & factu esse videntur, ad hoc advocanda est Infantia spiritualis quæ nos ita dociles & obtemperantes Verbo Dei reddit, quasi simplices filii Dei sine murmurationibus & hesitationibus, inquit Apostolus. Ac ne putes tuæ maturitati ætatis injuriam aliquam facere si repuerascat in illam animi facilitatem & docilitatem, idcirco sequens adjicitur Veritas de præstantia si ve de maturitate infantia spiritualis, quæ à Christo nobis commendatur.

Haynesius Pars quarta,

Diu. 4.

Eccl. 2. Prov. 13. & 14. Ephes. 4.

Phil. 2.

perfectum in Christo Iesu. Et alibi, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Id est, sic maturi & perfecti aetate qualis erat Christus Dominus non annorum numero, sed recto rationis usu & sapientiae maturitate. Sed quis eo posset pervenire? Satis est ò anima mea, satis est eò contendere quantum in te erit, cum Gratia; nec argueris si non perveneris: sed nisi quantum potes, contenderis.

I L P U N C T U M.

SED in infantia Christiana maxime vigent Ratio & sapientia.

Nam cum ex Scriptura & Patribus jam visum sit Infantiam illam in hoc maxime consistere, ut quidquid boni & laudabile pueri per aetatem faciunt, hoc fiat à viris, Virtute & studio: Certè non potest id ita fieri nisi multum addit rationis & sapientiae; Unde Apostolus postquam dixit, *malitia parvuli estote, statim addit, sensibus autem perfecti estote*, quasi diceret, non aliter viros posse esse virtute parvulos, nisi sint eximij & perfecti viri: Quod & alibi confirmat cum ait: *Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo*. Id est, hoc ipso quo simplicitate & puritate puerili malum omne fugietis, verè tum sapientes eritis, cum nihil nisi quod bonum est & laudabile fiet à vobis. Sic & S. Ambrosius cum in eo quod scripsit de officijs opere, virum ex omni parte perfectum format, sic illum instruit: *Ita te compara ut quasi puer malitiam non exercent: omnia à te innocenter proficiantur. Non consideres quid ab alijs in te referatur. Locum tuum serva, simplicitatem & puritatem peccatoris tui custodi.* Atque idem S. Doctor cum fratrem suum Satyrum inde vel maxime prædicaret, ut jam supra notatum est, quod *corruptus videretur in puerum simplicitate illius aetatis innocens*: mox illud jungit, *quod sic perfecta virtus effugit relucet*. Ad eò verum est quod sic virum abstinere omni malo, & sic innocentem ac purum esse, qualis est puer, non possit esse nisi viri ratione præstantis eximia, nec non sapientiae singularis ornati donibus. Et certè si timor Domini ipsa est sapientia, & recedat à malo intelligentia, ut est in libro Job; omne oportet singularitatem illam sapientiam & intelligentiam inesse in ea infantia, cui cavere omne malum est iam proprium & particulare, ut ex hoc uno dicatur infantia Christiana? Sic præclare Tertullianus ad ea quae ex sancto Paulo superius dicta sunt: *Repurascere nos, inquit, & Apostolus jubet secundum Deum, ut*

malitia infantes per simplicitatem, ita demum sapientes sensibus firmos, Divina sapientia ordinè de simplicitate amando. Sic & apud S. Joannes Chryostomus: *Hoc enim suprema Philosophia culmen est, ut cum prudens sis nihil fecti, nihil simulati assequas. Id Angelorum vita est; Eanos volentes faciamus qua ingenita parvulus atque infans duco natura facit*. Satisne tibi videtur esse rationis & sapientiae beatis illis in Angelis qui toti sunt spiritus & toti Ratio? Si verò talis est in Infantia Christiana Ratio qualis esse in Angelis audivisti, nonnet tibi supra humanam rationem sapere dicenda erit tua aetas?

I I I. P U N C T U M.

Non igitur esse potest ulla aetas maturior Infantia Christiana, cum in illa Ratione & Sapientia qua repletur talis infantia, totus sit positus maturioris aetatis status & tota eius perfectio. *Facti sumus parvuli in medio vestrum*, dicebat ille Apostolus qui se factum Virum alibi refert, & quæcunque essent parvuli plenè evacuates: tunc cum factus est Christianus & Christi Apostolus, tunc vir est factus, & quæ erant Judaismi, velut parvuli præ Christiano statu evacuata sunt; sed vir ille factus est simul parvulus cum parvulorum simplicitatem & puritatem suo vivendi genere perfectisque Virtutum omnium actibus sic exprimebat, ut nullus esset Apostolo infans, & nullus eo sapientior. Tu verò tibi à simplicitate timebis ne quid rationi tuæ, ne quid sapientiae detractum inde videatur. O te vecordem & insanum qui de vera sapientia tam malè sentis! Ego, depercas tibi aliquid de mundana & carnali sapientia: Si Divina eius loco tibi substituitur, an idcirco de sapientia tibi detractum censes? Itane de virtutibus subtractum diceres, si argento ferrum, si auro plumbum tibi redimeretur? Nonne hæc sunt lucra, quæ sunt detrimenta? Nonne hoc est se tanto fortlicius invenire, quanto te infelicius putabis perdere? Ne timeas igitur Infantiam Christianam quasi tunc à viro degeneres, nam in illa perfectio vici est. Sed vere se potius ne si renueris esse infans secundum Christum, tunc desinas Christiane sapere, hæc de viro retineas nisi nomen & vitium. *Doctrina sua noscitur vir*, ait virorum sapientissimus & stultissimus, Sapientissimus dum celesti Doctrinæ credidit; Stultissimus quando illam abiecit.

Vide in 1. p. Dom. in Albis, adhæc verba: *Quali modo geniti infantes.*

SERIA

Hom. 62.
in Math.1. Thess. 2.
1. Cor. 13.

Phil. 3.

Prov. 14.
Ibid. 30.

FERIA TERTIA.

DE ALTIIVDINE PARVITATIS CHRISTIANÆ QUÆ MINOREM FACIT MAIOREM.

Nam qui minor est inter vos omnes, hic Major est. Luc. 9.

VERITAS PRACTICA.

Quam verè Christus Major est inter omnes homines, tam certò qui minor est inter nos omnes, hic Major est.

RATIO EST, Quia quod certò facit majorem aut minorem inter nos, est iudicium certius quo ita iudicatur.

Sed quam verè Christus major est inter omnes homines, tam certò iudicium eius quo ipse iudicat minorem esse majorem, est certius aliis omnibus iudiciis.

Ergo sic est ut ipse dicit, & quam verè Christus major est inter omnes homines, tam certò qui minor est inter nos omnes, hic est major. Et tamen quis Christo credit, cum vix ullus sit qui nolis esse major, & vix ullus qui se minorem faciat?

I. PUNCTUM.

QUAM Christus Dominus protulit sententiam de sublimitate parvitas Christianæ, qua qui minor est, hic fit major, tanto cultu par est à nobis omnibus suscipi, ut quibus sit concepta terminis, particularim ante omnia contemplerur. Tres illam referunt Evangelistæ, & unusquisque eorum particulare aliquid annotat quod pondus verbis addit, non leviter expendendum Sic sanctus Matthæus: *Quicumque humilia veris se sicut parvulus isto, hic est major in regno caelorum.* Sanctus autem Marcus: *Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, & omnium minister.* Sanctus denique Lucas: *Nam qui minor est inter vos omnes, hic major est.* Quorum quidem omnium idem est sensus & planus: sed tamen ita variatus, ut in re tam nova, tam paradoxa, tamque momentosa tantò clarius cerneretur, quantò variis loquendi formulis velut multiplicatis radiis illustraretur. Quamobrem sua luce sic lucebat Christi Sententia, ut nec opus esset alia Veritate proponenda, nec ipsa Veritas aliud quo magis reluceret lumen exigeret,

cum præsertim tam multa de his jam dicta sint, quæ proximè præcedenti hebdomada sunt indicata. Tanti tamè refert de hoc argumento magis ac magis instrui sive propter eius necessitatem, sive propter animi nostri pervicaciam qui contra semper obnititur, ut numquam satis dictum & cogitatum censeretur. Non quidem ut aliud à Christo proponatur, sed quàm verum, quàm clarum & quàm certò illud tenendum sit quod Christus proposuit, quantum fieri potest, manifestius declaratur. Quid autem manifestius quam quod ipse Christus Dominus inter omnes Major est homines? At porò quàm id clarum & apertum est, tam certum ac indubitatum tibi modo denuntiatur esse illud quod dicit, *Qui minor est inter vos omnes, hic major est;* Unde nihil planè dubij aut incerti quidquàm superesse possit.

Ratio peti posset universum ab Illius Celsitudine qui loquitur, qui cum sit prima Veritas, nec falli potest nec fallere: sed præcisè magis inde deducitur quod illius de rebus Judicium sit certius humano quovis iudicio. Hoc est enim, generatim loquendo, quod majorem aut minorem inter nos facit, hoc est quo unus præfertur alteri, hoc est quo unus commendatur, & alius deprimitur, nempe Judicium humanum, Judicium quo de rebus homines æstimant aut de se invicem iudicant. Dic cur divites præferantur pauperibus? Nonne quia sic homines sentiunt de divitiis & sic de illo quem alteri anteponunt? Dic quamobrem inter Clericos ordinatè procedentes in publicis supplicationibus, qui primi solent incedere, postremi dignitate sunt; & postremi ordinè, sunt dignitate primi? Quia sic videlicet censent homines, sic iudicant & loquuntur. Cum è contra inter Laicos habeatur? Quia contrarium de his humanum fertur iudicium. Unde illud profectò accidit quod si humanum de rebus iudicium sit varium & diversum, tantò illæ res quæ anteponuntur aliis certius anteponuntur, quantò erit certius & verius eorum iudicium qui de rebus illis

Dan. 13.

judicant: Ac propterea rebus in dubijs, rerum earum intelligentes ac periti adeuntur à quibus quod ignoras intelligas. Nonne hic est ulitatus agendi modus? Nonne propterea quando Judices condemnarunt Susannam adulterij, statim credidit populus tanquam iudicibus. sed revertimini ad iudicium, dixit illis puer Daniel, quia certe illi errabant iudicio quod iniquum protulerant. O quam saepe sic erratur in mundo, & quam saepe sic dicendum esset, revertimini ad iudicium. Non erratur quod peritis & rerum intelligentibus creda ut potius quam alijs, sed erratur quod periti habentur iudicij qui revera sunt imperiti: aut quod qui periti sunt, sint corrupti & depravati, nec velint quod rectum esse iudicare.

II. PUNCTUM.

SED quam verè Christus major est inter omnes homines, tam certè iudicium quo ipse iudicat minorem esse majorem, certius est alijs omnibus iudicij.

Tria hic tibi declaranda essent si quid eorum lateret. Primum est quid sit esse minorem quem Christus sic aestimat & magnificat, neque enim est qualiscumque puer, nec mendicus, aut ignarus aut plebeus, aut qui vis ex face populi, qui cum vulgò minores sint, non sunt propterea majores coram Christo: Quis est illi minor, aut quis ille humiliatus secundum Mathæum, aut novissimus secundum Marcum? Nempe is qui ultro & sponte se humiliat, sive dives aut pauper fuerit, sive doctus sive ignarus, sive grædævus: sive juvenis, dum se intus ex animo nihili faciat, & nihili foris ab alijs fieri gaudeat vel patitur, cedatque omnibus, ac injuriam sufferre potius quam inferre malit, hic est qui se humiliat, hic est qui se novissimum facit, hic est minor quem Christus majorem facit.

Secundum, quid sit majorem à Christo fieri nempe aestimari, duci, & talem haberi iudicio & voluntate, iudicio quidem quia sic de illo sentit & loquitur, sic anteponit alij, quemadmodum homines divitem pauperi praefertunt: Voluntate vero, quia talem magis diligit, magis fovet, majoribus auget sic bonis gratia, pluribusque remunerat in caelo gloria gradibus. Quod præclare figuratè fuit in illis minoribus natu qui majoribus suis fratribus apud antiquos illos Patres prælati sunt. Sic Abel ætate minor, major est Cain: sic Isaac Ismaelem præcedit, sic Jacob Esau: sic Rubenum Joseph: sic Manassez

Matth. 20.

Ephraim, sic Judæos Gentiles: sic qui novissimi erant, facti sunt primi, & qui primi, novissimi: Unde hæc sunt egregia sancti Joannis Chrysostomi: Paulus dicens, non sum dignus vocari Apostolus, & propter hæc omnium primus factus est. Item & loannes, non sum dignus solvere corrigiam calcamenti eius, & ideo anticus fuit sponsus, & manum quam dixit esse calcamento indignam hanc sepe caput suum Christus attraxit. Sic & Petrus dicebat, Exi à me quia peccator homo sum, Domine: & ideo factus est Ecclesia fundamentum, Nihil enim Deo tam gratum, quam cum extremis peccatoribus semetipsum connumerare. Hoc est totius Sapientia principium.

Rom. ad pop.

Adde idem de beatissima Virgine quæ dum se ancillam fecit Domini, facta est eius Mater. Et de ipso Christo Domino qui quò ascendit inferius, eò superius est evedtus, ut expressè ait Apostolus. Quod ascendit, quid est nisi quia & descendit? Primum in inferiores partes terræ. Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes caelos ut impleret omnia.

Eph. 4.

Quod Christus Dominus in se sic voluit exhiberi, ut luculentius esset testimonium suæ in parvos & humiles propensionis.

Tertium denique ac præcipuum quod hic perpendas, non tam est explicandum uberius, quam attende & perscrutare ponderandū. Quid enim clarius quam quod de certitudine iudicij Christi asseritur? Quid apertius quam quod illud longè verius est quovis humano iudicio? Quid planius quam eo ipso quo major est inter omnes homines, eò certius esse & verius eius iudicium? Nam cur Major est nisi sua Divinitate, sua Scientia, sua Sanctitate, sua Sapientia cæterisque suis Divinis ac humanis attributis? Ac nonne ex his omnibus patet quam sit verius eius iudicium? Si iudico ego, inquit ipse. Iudicium meum verum est, quia solus novissimus sed ego, & qui misit me Pater; Quasi diceret, Idem est Dei Patris ac meum iudicium, unde sicut ille nec errare nec in errorem potest inducere, sic neque ego. Quod & paulo ante iam dixerat. Sicut audio, iudico: & iudicium meum iustum est, quia non quero voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Id est, nihil quiddam cogitari potest, quod me ab illo separet nec iudicio, nec voluntate. Unde idem prioris sententiam de iudicamus.

Iom. 8.

Ibid. 8.

Hæc sunt inquam expendenda, quia tam efficaciter sunt paulo attende cogitanti, ut nisi quis eorum efficaciam sentiat, non ea satis expendat.

III. PUN-

III. PUNCTUM.

ATQUE hinc Conclusio facilis: *Quam verè regitur Christus Major est inter homines, tam verè quis minor est inter nos omnes. hic Major est.* Quia sic Christus iudicat, quia quod iudicat re-ctum est; & quia rectum iudicium est ex quo fit ut quis sit alio major. Sic est constitutus omnium Iudex, sic parvos & humiliatos exaltabit, sic elatos humiliabit, sic quantum quis glorificavit se & in deliciis fuit, tantum iubet dari tormentum & luctum, ut expresse habetur in Apocalypsi.

Ad 10.

Apoc. 18.

Quid contra est quod opponas? Quid, nisi humanum iudicium quod aliter de rebus statuit, & de hominibus ceteris? Sed utrum verius est humanum an divinum iudicium? Utrum est ex duobus unde iudicaberis & condemnaberis? Quid de Christo sentis præ ceteris hominibus? An divinus est Christus ut ipse quidem aliqua sui parte ceteris prætet hominibus, iudicio verò postponatur? Itane Christum æstimas, ut quæ est in illo & nobis pars præstantior, nempe iudicium, tu parte illa postponas hominibus Christum?

Quid de Joanne Baptista sentis? An tibi vide-

tur inter natos mulierum Major esse? Cur porro nisi quia sic Christus iudicavit & dixit? At verò ipse sic de minori iudicat; Cur non idem credes? Quia videlicet quidquid de sancto Joanne aut de aliis dicatur, non ita res tua agitur, quam cum de te humiliando fit quæstio. Tunc enim natura depravata magis movetur, & quantum fugit humiliari, tantum veritates refugit humiliantes minusque probat & credit. Nonne hoc in te advertis? Nonne verè quàm sit hoc inordinatum & perversum? Nonne hoc est metiri veritatem ex sensu carnis? Nonne hoc est veritatem Dei iniustitia detinere? Cave hæc probra & scandala. *Qui timens Dominum, inquit Sapiens, non erunt incredibiles verbo illius: Et qui diligunt illum, confer vabunt viam illius.* Quasi diceret, qui sunt incredibiles Verbo Domini, & qui non confervant in praxi viam illius, qualis est humilitas & humiliatio, nec timeant nec diligant Dominum, quia si timeant, crederent Verba ejus: & si diligerent, sequeretur ejus exemplum. Hoc est esse nimis audacem & impium, nec verbis nec factis Christi credere.

Matth. 11.

Rom. 1.

Ecclesi. 2.

FERIA QVARTA.

DE CORREPTIONE FRATERNA.

Si peccaverit in te Frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Matth. 18.

VERITAS PRACTICA.

Si quis corripere noluerit, hoc ipso magis est corripendus.

RATIO EST, Quia qui corripere noluerit, gravius peccat, graviusque suo peccato periclitatur.

Sed qui talis est, magis est corripendus.

Ergo qui corripere noluerit, hoc ipso magis corripendus est. Quæ quidem Veritas utrumque spectat officium Correctionis seu dandæ seu accipiendæ: in quo utroque multi graviter peccant.

præcedentia Christus Dominus hæc adjecit: *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum.* Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, in quibus Christi Domini verbis sicut præceptum est de faciendâ Correctione ita est de audiendâ; & quia difficilius est eam audire quàm facere, idcirco in id etiam attentius incumbendum, ac propterea ex multis quæ circa hanc materiam proponi possent, hæc opportuna magis visa est Veritas tum Corrupturo tum Corripiendo: *Ut si quis corripere noluerit hoc ipso magis corripatur.*

L. de cor-

Sic expressis verbis S. Augustinus: *Quicumque reprobatus est, corripere non vis, etiam propterea corripendus es, gratia 5. quia corripere non vis. Non vis enim tua vitia demonstrari, non vis ut feriantur, fiatque tibi utilis dolor quo Medicum quaras: non vis tibi tu ipse ostendi, ut cum de formem te vides, reformatorem desideres,*

I. PUNCTUM.

LICET propriè ad Charitatem proximi spectet præceptum Correctionis, quia tamen in ea danda & accipienda oportet multum esse humiles & dociles, apè ad

eiq; supplices ne in illa remaneas feditate. Tuum quippe vitium est, quod malus es. & magis vitium corrigi nolle quia malus es: quasi laudanda vel indifferentiter habenda sint vitia: ut neq; laudentur: neq; vituperentur, aut verò nihil agat timor correpti hominis vel pudor vel dolor. Et quæ plura prosequitur, in quibus ipsa propositæ veritatis ratio continetur. Qui videlicet corrigi nolunt, gravius peccant & in graviori versantur periculo; nã ad illud de quo corripiendi sunt, hoc addentes quod nolint corrigi, manifestè ostendunt se suam amarè culpam, seq; in ea velle persistere, quod certè gravius est quàm primum illud quod perpetrarunt. Unde est illud egregium Sapientis. *Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris.* Id est, nota quædam expressio, ut nemo dubitet quin sit peccator: argumentum est animi valde depravati. Unde & idem Sapientis: *ò quàm bonum est, correptum manifestare poenitentiam!* sic enim effugies voluntarium peccatum. Quasi non esset voluntariu nec tam grave nisi cum Correptio non libenter suscipitur.

Eccl. 21.

ib. 20.

107. 8.

2: Paral. 25

Prov. 1.

Periculum autem est evidens, quia quid damnosius quàm in peccato tenacius inhaerere nec ab eo velle emergere? *Nunquid qui cadit non resurgit? & qui aversus est, non revertetur? quare ergo aversus est populus iste a versione contentio: a? hæc est scilicet aversio contentiosa quando correptus contendit cum corrigente, quando se à monente avertit & monita negligit; quæ aversio & contentio in Deum recidunt qui peccato remedium per hanc Correctionem afferebat; & nolenti remedium quid superest nisi certus interitus? Sic Propheta quidam Regi Amasie qui se monentem avertebat: Scio, inquit, quod cogitaveris Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insuper non acquiescisti consilio meo, Quid hoc est præcipue quod divinam in te concitavit iram, quod moneri nolueris & corrigi. Quod & Sapientia malos puniens, hoc imprimis urget quo esse malos demonstrat, eò quod eosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acquiescerint consilio meo, & detraherint univèrsæ correctioni meæ. Nunquid hoc est grave & periculosum?*

I I. PUNCTUM.

SED qui sic gravius peccat, graviusque periclitatur, magis corripiendus est. Nam si peccator propter peccati cuiuslibet malitiam, & inde consequentia damna corripiendus est, certè tanto est magis corripiendus quanto gravior est peccati seu peccantis malitia, &

quanto sunt graviora peccati damna. Sicut de pœna dicitur, *pro mensura peccati erit & plagarii modus.* Si Charitatis est ex quovis damno & periculo proximum eripere, Charitas longè magis moveri debet ad præstandum subsidium, quâdo damnosius erit periculum. *Infirmum in fide assumite,* Si humilitatis est, culpam suam agnosceret, certè quò culpa erit gravior, eò magis humilitas exciteretur necesse est, ut se peccator agnoscat. *Omnis mons & collis humiliabitur,* sed mons magis humiliandus ut fiat quod sequitur: *Et erunt prava in directa, & aspera in vias planas,* Si medicus videat in corpore carnes putridas, & dicat quid ad me pertinet, scias, inquit D. Hieronymus, quia crudelis est: sic qui videt lethalem alterius culpam. Unde & iterum S. Augustinus: *Si neglexeris, peiores illo injuriam fecit, & injuriam faciendo gravi seipsum vulnere percussit. Tu vulnere fratris tui contemnis? Tu eum perire vides & negligis? peior est accedo, quàm ille convulsio, Nam, ut ait S. Chrysostomus, cum quis peccat sæpe passione movetur, nec advertit se peccare; Tu verò qui peccatorem videas nec admoneas, quantum præsentis es animo ut agnoscas mortuum quo moveri debes ad illum coercendum, tantò gravius peccas, ut à justo desis officio. Et licet admonitus reluctetur licet contra læpitem videatur, hoc ipso gravius & fortius est continendus. Nam sic pharisei noluit ligari, sic lethargici noluit excitari: sed Charitas illi ligat, istum stimulat, ambos amans, ambo offenduntur, sed ambo diliguntur: ambo indignantur acri, sed sapor gratulantiur. Nonne hoc præstares ægris? Nonne tu æger velles tibi hæc præstari?*

III. PUNCTUM

SI quis igitur corrigi noluerit, hoc ipso est magis corripiendus. Quia Majorem sui corripiendi præbet causam: sic enim ita sæpe affectus est ut nisi admoneatur, peccat suo in peccato, unde à te admonitus emergeret, tuq; illum lucraberis, ut ait Dominus. Quod certè & illi & tibi ponderosa est ratio colendæ correctionis. Sic enim aptè S. Augustinus ad correptum: *Quid est, lucratus es te, nisi quis perieras, si non lucraretur te? Nam si non perieras, quomodo te lucratus es? Quale quantumque est, Deus immortalis, sic salvari aut perire animam! Non alliges duplicia peccata, inquit Sapiens, Nec enim in uno era immunit. Hoc ad utrumque spectat, sive illum qui delinquentem debet corrigere, sive qui debet corrigi; nisi Correctio debet detur & accipiatur, peccata duplici-*

Deut. 25.

Rom. 14.

Hier. in

Psalms

Serm. 11. de

verb. Dom.

Aug. 167.

Aug. 167.

De Verb.

Dom. 11.

16.

Eccl. 7.

cap.

cantur, & sibi sic invicem alligantur: ut non modo qui recusat corripi se duplici peccato reum faciat ut dictum est, sed qui etiam recusat corripere, nam contra Charitatem peccat, & sibi quodammodo alluit vitium alienum, ejusdemque se culpæ ac pœnæ participem facit.

O quam diversa sunt illa! *Lucrari fratrem qui periret, aut perire eum illo quem lucrari nollegeris!*
ERIT ANIMA TVA PRO ANIMA
EIVS. Sanguinem ejus de manu tua requiram.
Non contremisces ad illas voces? Non recordaris & deploras quoties vel nolueris alium admonere, vel à nullo admoneri? Quàm multa modico redemisses pretio, si vel dare vel accipere Verbum salutis voluisses? *Horum mihi nihil accidisset:* exclamabat Augustus, si aut Agrippa aut Mæcenus vixisset. Pudet quidem Profani verba & exempla tam sacris inserere monitis quæ nobis suggeruntur, sed magis pudet non esse inter Christianos qui aut libere moneant fratrem

suum sicut Agrippa & Mæcenus admoebant Imperatorem Augustum, aut non esse qui libenter monentes audiant sicut Imperator Augustus audiebat Mæcenatem & Agrippam. *Mandavit unicuique de proximo suo, Unico sæpe Verbo res tota versatus. Ne reverentis proximum tuum in casu suo: nec vocinas Verbum in tempore salutis.*
Sæpe uno vultus nutu res tota conficitur: Nam per iristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. O quam paucis res magnæ constant! O quam magnis res parvæ redimuntur, si tamen unquam redimuntur! Vide in 3. parte, Sabbatho Hebdom. 11. ubi hæc Veritas exhibetur

Eccle. 17.

16. 4.

Eccle. 7.

Rape ad Eum quos potes, Nam si potes & non rapis, tot cælo perdis, quot Christo lucrari poteris.

FERIA QUINTA.

DE CONDONANDIS INIURIIS.

Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Matth. 18.

VERITAS PRACTICA.

Si semel sunt condonandæ injuriæ: sunt semper condonandæ.
Vel nullas unquam rectè voles condonare injurias: vel semper omnes condonare voles,

RATIO EST, Quia nullas unquam rectè voles condonare injurias, nisi sit ita rectè ordinata voluntas, ut quomodo, quantumque debes, tantum velis condonare.

Sed nisi semper velis omnes condonare, non ita rectè voluntas ordinata erit.

Ergo vel nullas unquam rectè voles condonare injurias, quod esset nimis impium, vel omnes semper condonabis, quod est statuenarium.

I. PUNCTUM

HOC præceptum Domini de condonandis injuriis sic exprimit & connectit cum præcedentibus 3. Matthæus: *Tunc accedens Petrus ad eum, dixit, Domine quoties peccabis in me frater meus & dimittam ei? Usque se-*

pties? Dicit illi Jesus, Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. In quo quidè præcepto non modo Charitas exercetur, sed & humilitas cum præsertim Injuriam remittendæ, honorem & famam spectent. Sed quod magis hic observandum, modus ille est præcipiendi, quo non tantum septies sed usque septuagies septies, id est, semper & quoties peccat in te aliquis, condonandum est illi. *Non numero concludit remissionem,* ait S. Chrysostomus, *sed quod continud & semper est, significat.* Nemo enim dubitet & nemo nolit aliquas aliquando condonare injurias, sed si frequentiores ab uno & eodem, vel atrociores inferantur, tum vix ullus est qui remittat, & qui non putet se justè posse ulcisci. At contra Dominus, semper, & perinde cum septuagies septies peccatum in te fuerit, atque cum septies, Quod ut melius intelligatur & ad præxim revoetur, audi de perpende accuratè propositam Veritatem: *Vel nullas unquam rectè voles condonare injurias, vel omnes semper voles condonare.*

Ratio quoad primam præcipuè partem, tam plana fusaque est, ut vix aliud adjicias. Quid enim clarius quam quod asseritur, voluntatem ut aliquid

quid recte velit, sic prius debet esse in se ordinata circa illud obiectum suum, ut quemadmodum debet illud velle, sic ipsa velit? Nonne hoc est quod Christus dixit de bono thesauro profertur bona, & de arbore bona bonos produci fructus? Nūquid de tribula ficus, aut de spinu uva? Nunquid falsa dulcem facit aquam? Quod cum universim sit verum de omni actu voluntatis, cum de illo præcipue quo sunt remittendæ injuriæ, nam cum ex una parte sinceram omnino necesse sit, & minime fictam in hoc esse negotio voluntatem: ex alia vero tam multa sint quæ in condonandis injuriis sinceritatem illam labefactent, profecto nisi voluntati recte ordinandæ diligenter prospiciatur, non recte volet quod se velle finget. Vel enim uni parceret & non alteri: vel unam tantum condonabit injuriam & non aliam, vel uno forte in loco & tempore, non aliis: vel propter humanum duntaxat finem, & non divinum: vel in aliis denique decurrat circumstantiis quæ sunt ita necessaræ ut si vel una desit, si vel una sit quæ non amplectatur voluntas, nec sit ita ordinata & affecta ut potest quemadmodum, quantumque debet remittere, tantum velit, nullas umquam recte remittat. Etiam si videatur uni proliis condonare, non recte condonabit, nisi sit ipsa recta voluntas seu recte ordinata ex aliis partibus quæ hanc voluntatis perficiunt rectitudinem. *Pharisee cace, munda & rectifica prius quod intus est, ut quod de foris est, fiat mundum & rectum.* Securis ad radicem ponatur. *Aus facite arborem bonam & fructum ejus bonum: aut facite arborem malam & fructum ejus malum.* Id est, nisi bona fiat arbor, fiet mala, malique consequenter fructus.

II. PUNCTUM.

SED nisi semper velis omnes condonare injurias non recta eris, non sic eris ordinata a voluntate, ut quemadmodum, quantumque debet, tantum velit remittere.

Hoc enim modo & numero debet velle remittere, quo divina lege jubetur. Hæc est humanæ voluntatis regula, Lex divina, cui se totam omnino sic conformare debet nostra voluntas, ut non aliter sit ordinata & recta, quam prout se illi suæ conformat regulæ: neque humanis actibus ordinandis apta esse potest, nisi prius ipsa divino se aptet & subjiciat ordini. *Ad legem divinam*

1. 2. 9. 19. a. comparatur humana ratio, inquit S. Thomas, ut 4. 2. 1. 6. 1. casu secunda prima subordinata.
Legem autem divinam jubemus omnes proliis

& semper condonare injurias. Audi ut loquitur: *Non quæris ultionem, nec memores injurias civium tuorum. NE DICAS, reddam malum, expellam Dominum & liberabis te NE DICAS, quomodo fecit mihi, sic faciam ei, reddam unicuique opus suum.* Videlicet ut negativis uratur terminis, qui præceptum reddunt sic amplum & absolute, ut nulli unquam liceat quovis loco & tempore secus audere, nisi se gravi obstringat crimine.

Quod Dominus in nova lege, ut quæ statuta erant in veteri, de hac materia, confirmaret & declararet uberius, suis illis Verbis quibus iussit, *septuagies septies*, id est, quoties in te peccabitur, condonandas esse injurias, subiecit Parabolam de debitore decem millium talentorum, quæ occurret infra commodius explicanda, & cuius hic unus est scopus, ut quod jam sæpe dixerat, probe intelligamus, non aliter remittenda nobis à Deo esse debita quam sicut aliis nostra remiserimus; quantumque voluerimus nobis Deum condonare, tantum & ipsi velimus proximo. Hic siste, hic immorare, hic te ipsum urge: quoniam velles modo tibi tua condonaret Deus? Nonne semper? Nonne omnia proliis peccata? Nonne omnino posset gratioso & benevolento modo? Sic tu proinde conformiter. Sic tu nisi semper sic velis omnes condonare injurias, non est recta tua voluntas, non vult quemadmodum & quantum debet, non vult quantum jubet Deus non vult quantum ipsa vellet sibi remitti, non vult se Divinæ legi subjicere, sed Divinam sibi vellet subjici legem. O pravitate humani cordis! *Quomodo dicam, Sapientias sumus, & lex Domini nobiscum est?*

III. PUNCTUM.

VEL nullas igitur umquam recte volas condonare injurias, vel semper omnes condonare velis; Quia non recte volas nisi voluntas sit recta: non erit autem recta nisi ad regulam suam quæ est divina lex & voluntas, adque tur: nec adque quabitur nisi omnes velit proliis remittere cum Divina hæc sit voluntas tam sæpe nobis denuntiata, quam frequenter oramus ut *dimittas nobis sicut dimittimus.* Qua de ratione vide quæ supra dicta sunt Feria sexta, infra Hebdomadam 6. post octavam Pentecostes, quibus hanc egregiam Sapientiam adijunge parænesin: *Qui vindicari vult, à Domino inveniat vindictam, & peccata illius servans servabis. Relinque proximo tuo nocentem, & tunc de precanti tibi peccata solventur.* Homo homi-

homini servat iram, & à Deo quarit medelam! In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur! Ipse cum caro sit, reseruat iram, & prohibitionem petit à Deo! Memento no vissimorum, & desine inimicari. Memorare timorem proximi, & noli irascari proximo. Memorare testamentum Altissimi, & respice ignorantiam proximi.

Quibus in Verbis sex motiva condonandæ semper omnis injuriæ continentur: Primū, quia sic Deus præcipit, hoc est ejus testamentum, qui propterea hic dicitur Altissimus, ut summum ejus Dominum magis revereamur. Secundum, quia sic semper oramus Eum, ut nobis semper parcat. Tertium, quia cum Major sit distantia inter Deum & nos, quam inter hominem & hominem, seu dignitate seu potentia, longè præstat nos nobis similibus omnia condonare, quam Deum nobis. Quærtum, nisi hoc præstemus, sit proflus absurdum, impium, & nobis perniciosis-

simum quod precemur Deum, ut id nobis concedat. Quintum, in morte vellemus omnes omnibus condonare, cur non ergo modo? Sextum, alioquin nullus Dei timor & cultus, nulla ejus Religio: & quod in morte volumus, non rectè id volumus, non propter Deum, non ex sinceritate animi, non ex lege & Charitate, nullas unquam rectè condonabis. Nam cum sit idem modo Dominus ac in morte, cum sit idem præceptum, eademque pœna proposita dum vivimus, ac dum morimur: apparet solo metu in morte fieri, quod dum viveres, noluisse: quæ sic autem metu volumus quæ nollemus extra metum, vix dici possunt libere & rectè volita: Potest quidem id ita fieri: sed potest etiam & frequentius non fieri, nec est certe Sapientis sic incerto salutem casu credere, quam potes commodè securiorem facere. *Quomodo nos effugiemus, ait Apostolus, si san-* *Hebr. x.*
sam neglexerimus salutem?

FERIA SEXTA.

DE HUMILITATE AD CÆTERAS COMPARATA VIRTUTES.

Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Luc. 17.

VERITAS PRACTICA.

Interrogatus, quid primum in præceptis Christianæ Religionis observandum, quid secundum, quid tertium? Responde cum sancto Augustino, Humilitatem.

RATIO EST, Quia quod simul est cæterorum omnium quæ observari debent initium, medium, & finis seu complementum, responderi debet illud esse primum, secundum & tertium observandum.

Sed talis est inter virtutes, Humilitas, ut sit cæterorum omnium quæ observari debent, initium, medium, & finis seu complementum.

Ergo responderi debet illud esse primum, secundum & tertium observandum; si quæ recipia singulariter in omnibus observari debet.

I. PUNCTUM.

POSTQUAM S. Lucas breviter retulit quæ superiora fultus ex S. Matthæo vidimus, sic in narrandis Domini Verbis consequenter pergit. *Qui autem vestrum habens servum arantem aut pascentem qui regressus de agro dicat illi, statim transi & recumbe; & non dicat ei, para quisid. canē & praecinge te, & ministra mihi, donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes. Nunquid gratiam habes servo illi quia fecit quæ ei imperaverat? Non puto; Sic & vos cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis dicite, servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. Quibus in Verbis Dominus etiam conjungit Charitatem cum humilitate, ut supra vidimus; in eaq; conjunctione plurimum commendat Infantiam & Docilitatem Christianam, quæ omnia præcepta perfecte complet, & iis completis tam abjectè suos alumnos de seipis sentire suadet, ut non alios se, quam servos inutiles sentiant. Quæ ceterè tanta est Humilitatis commendatio, ut non potuerit paucioribus declarari: verbis, quam quæ habentur in Veritate proposita,*

Ep. 56. ad
Diosco-
rum.

quæ tota est ex S. Augustino, cuius sunt præclara hæc in epistolis verba: Nisi humilitas omnia quæcumque bene facimus & precesserit, & comitetur, & consecuta fuerit, & propostia quam inuisamur & appostia cui adharæamus, & imposita quæ reprimamur; iam nobis de aliquo bono facto gauden- tibus totum extorquet de manu superbia. Vitia quippe cetera in peccatis. Superbia vero etiam in recte factis timenda est, ne illa qua laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. Ita- que sicut Rhetor ille nobilissimus cum interrogatus esset quid ei primum videtur in eloquentia præceptis observari oportere, pronuntiationem dicitur respondisse: quæ reteretur quid secundo, eandem pronuntiationem: quid tertio, nihil aliud quam pronuntiationem dixisse. Sic si interrogares, & quæ- ties interrogares de præceptis Christianæ religionis, nihil me aliud respondere, nisi humilitatē, liberet.

Hæc ille S. Doctor, cuius sola fultus authori- tate, tu idem planè respondere deberes, sed ipse tibi rationem sui dicti subministrat, cum ait sic necessariam ad omnia bene agenda humilitatē, ut nisi cuncta præcedat, comitetur & subsequatur, nulla sint omnia quæcumque facimus, nulla sint bona opera, nullæ virtutes, quia videlicet alioquin totum extorquet seu inficit, & nullum reddit superbia. Quod perinde est ac si brevius diceret, quidquid est simul cæterorum omnium quæ observari debent, initium, medium, & finis seu complementum, responderi debet illud esse primum, secundum, & tertium observandū; Sic enim facilius universa comprehenduntur quæ alijs terminis exprimi possent, & nihil ad Deum magis videtur accedere, quam quod omnium a- gendorum suo modo sic est initium, & medium, ac finis, sicut de Deo perfecte id dicitur, Quonia ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. O bonitatem eius infinitam qui talem nobis impertit Virtutem, qua eius Bonitatem tam copiose & excellenter participare possimus.

H. P U N C T U M.

SED talis est inter Virtutes, Humilitas ut sit simul cæterorum omnium quæ observari debent initium, medium, & finis seu complementum.

Primo quidem Initium seu fundamentum & radix, nihil crebrius apud omnes Patres, & nihil reipia verius. Fundamentū sanctitatis semper fuit humilitas, inquit S. Cyprianus, nec in celo stare potuit superba sublimitas. Hanc primā gratiam in- grediens mundū noster Par vulsus attulit, & à ce- nabalibus nos sibi conformes fieri volens, teneri vo- luit in vita quod exhibuit in persona. Sic S. Gre-

gorius in moralibus, Quia origo virtutis humi- litatis est, illa in nobis virtus veraciter pullulat, quæ in radice propria, id est, humilitate perdurat, à quammirum si abscinditur, necesse, quia viri- ficantem se in inimicis humorem Charitatis perdit. S. quoque Bernardus, Nisi super humilitatis sta- bili fundamento, spirituale adificium stare mini- me potest. Quod ipsum particulatim dixerat S. Augustinus: Magnus esse vis, à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam extruere consuetudinū de fundamento prius cogita humilitatis. Sic au- tē explicat D. Thomas, ut id sit in d. recte per mo- dum remouentis prohibens, in quantum scilicet expellit superbiā etiam Deus resistit, & præbet ho- minem subditum & paratum ad suscipiendum in- fluxum diuinae gratiæ. Vnde dicitur Iacobi quarto, quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Dicitur vero fides dicitur fundamentum per quod scilicet, posito primo, iam ad Deum propius acceditur. O quam vere Propheta, mittet etiam dicem deorsum, & faciet fructum sursum.

Quod autem Humilitas sit medium, Id est, connexio, nutrimentum, robur, & fortitudo vit- tutum; Sic ijdem fusc sancti Patres, imprimisque S. Ambrosius, Omnium Virtutum inexpugnabili fortitudo & quadam suorum est vita membro- rum, Valde observanda verba. Sic S. Hierony- mus. Nihil habeas humilitate præstantius, nihil amabilius; Hæc est enim præcipua conservatrix, & quasi custos quadam virtutum omnium. S. quo- que Joannes Chrysostronus: Virtus non est, nisi conjunctam habeas humilitatem, hæc est in expu- gnabilis turris, hæc omnia continet adificium, non sinens ipsum vel à ventorum violentia, vel ab imbrum impetu, vel à spirituali vi deici, sed omnibus insidijs inaccessum facit & invictum, quasi ex adamantæ constructum esset, magna que nobis diuina largitatis retributiones offert. In qui- bus verbis duplex illa continetur ratio quæ iam allata est cur sit ita potè humilitas, Prima quod se viorem hostem, qui est vanæ gloriæ appetit, coercet: Sic enim ille ahibi, ut sibi quidam ven- ti in tranquillo mare delati, totū ab imo februnt. Ut & arena cū undis miscetur, sic excitat mentis impetum gloriæ furor; nam securitas quidem cor- nere volenti satis est facili, honorem autem à mul- tis collatum multis laboris indiget; magna sapientia, Angelica cuiusdam ac ima ipsam celestis testitu- dinis verticem tangenti. Non est enim, non est vi- tium ita tyrannicum, & ubique dom inans. Unde cum Humilitas expugnet hoc vitium, quod o- mnes simul in vadit virtutes, tū facilius singulæ se con-

Rom. 15.

Serm. de
Nat. Chri-
sti

27. Mor.
c. ult.

Serm. 16
in Cant.
Serm. 10.
de vitio
Domini
22 q. 151.
a. 5.

157.

Ep. 84. ad
Demian.

Ep. ad Co-
lantian.
Hom. 31.
Gen.

Hom. 45.
ad 117.

III. PUNCTUM.

se contra proprios tuentur hostes. Altea verò causa est quod divinum accersat præsidium, sicut passim habent Scripturæ, quoniam in populum humilem salvum facies, & oculos superborum humiliabis.

17.

In Ps. 118.

In Constit.

Hum. de humilitat.

L. 12. l. m.

lib. 1. 2.)

Cant. 8.

ad Galat.

Ep. 10. l. 2.

Deniq; quod sic finis & complementum, sic innuit S. Ambrosius: Humilitas Virtutum omnium caput est quæ totum vulut quoddam nostrorum aërium foret corpus. S. verò Basilii sic planius docet, Humilitas iustissimus est virtutum omnium thesaurus: Hac est hominis sublimitas, hac gloria & magnificentia. Cassianus item post multa de hoc argumento: Evidenter itaq; monstratur non posse quemquam perfectionis finem ac puritatis attingere nisi per humilitatem veram, quam primitus fratribus reddens, Deo quoque in penetralibus cordis exhibeat.

Est quidem Charitas, vinculum perfectionis, & virtutum excellentissima: sed charitatis perfectio & excellentia hæc est, ut postquam omnia perfectè feceris, seruum te inutilem pronunties, & ad nova semper aut perfectiora provoceris, quasi nihil adhuc fecisses, ut est in Canticis: Si desideris homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despicias eam. Magna quidè hæc Charitas, sic omnem dare substantiam domus suæ: sed ista est major, si quasi nihil esset datum, ad ampliora te extendas: & quanto altius te Charitas effert, tanto te inferius humilitas deprimat unde S. Hieronymus, Nihil est quod nos ita & hominibus gratos & Deo faciat, quam si vita merito magni, humilitate infimissimi. Ut è contra nihil absurdius & indignius quam si exiguis merito, inter insignes apparere velit. O quam multi tamen, quam multi hoc appetunt.

HUMILITAS igitur illa est virtus qua inter virtutes magis est observanda & de qua respondari potest quod sit prima, secunda, tertia, & quoties interrogatus fuorū, toties responderi debeat, humilitas quæ est initium, medium, & finis virtutum omnium, atque adeo signum certius quo cæteræ possideantur virtutes, quo sit præsens Spiritus S. & quo electus sit aliquis ad futuram gloriam. Sic dilucidè S. Gregorius: Mens qua Divino Spiritu impletur, habet evidentissima signa sua, virtutes scilicet & humilitatem, quæ si utraq; perfectè in una mente conveniant, liquet quod de præsentia S. Spiritus testimonium ferat. Itemq; alibi: Quia Redemptor noster corda regit humilium. & Leviahan Rex dicitur superborum. aperte cognoscimus quod è videntissimum superborum signum superbia est, at contra humilitas electorum.

1. Dial. 20.

Quo quid efficacius ad oppositi vitij conciliandum odium, atque ad conciliandum amorem virtutis & continuam ejus praxim? Parumne tibi esse videtur, signum ferre salutis, aut condemnationis aeternæ? Adeone dura humilitas ut ferri non possit ad promerendum cælum? Adeone suaavis superbia, ut despici nunquam possit ad declinandum infernum? Non aliter alta mundi & superba intueri quin simul audias in inferno clamantes: Quid nobis profuit superbia? Nec aliter Christianæ Religionis humilia respicias, quin tibi hæc Christi voces simul infonent: Talium est anim regnum cælorum; Ut quanta est inter cælum & infernum dignitatis distantia, tanta tibi semper inter humilitatem & superbiam obversetur disparitas.

Sap. 5.

Christianæ Religionis humilia respicias, quin tibi hæc Christi voces simul infonent; Talium est anim regnum cælorum; Ut quanta est inter cælum & infernum dignitatis distantia, tanta tibi semper inter humilitatem & superbiam obversetur disparitas.

Matth. 19.

S A B B A T O.

DE COMMOTIONE APOTOLORUM CONTRA SAMARITANOS.

Domine, vis dicimus ut ignis descendat de cælo, & consumat illos? Luc. 19.

VERITAS PRACTICA.

Non in Commotione Dominus, & non in igne Dominus.

tu; In hunc veridicentem hic assumuntur, ut intelligamus cavendam repentinam illam commotionem, qua interdum ex Zelo acrisiori excitamur in Proximum.

VERBA Scripturae suprà qua infra fusim referuntur.

RATIO EST, Quia cavenda illa est Commotio

io in qua non est Dominus, seu qua non eius Spiritu excitatur.
 Sed commotio illa qua plerumque acrimia in proximum agimur, & qua Zelus putatur, non est à Domino.
 Ergo cavenda est plurimum, & Mansuetudo filiorum Domini potius inducenda.

I. PUNCTUM.

Zur. 9.

ET factum est, dum i. et in Ierusalem, transibat per viam Samariam & Galileam. Sic breviter de hoc itinere S. Lucas eodē capite, & sequenti textu, unde hesterni de prompta sunt: ajuntque Interpretes hunc esse transitum per Samariam, de quo idem Evangelista multo ante loquutus fuerat quando scilicet non receperunt eum Samaritani: quia factus est transitus in Ierusalem. Quod cum vidissent discipuli ejus Jacobus & Joannes, dixerunt: Domine, via dicimus, ut ignis descendat de caelo & consumat illi. Et cōversus increpavit illos dicens, Nescitis cuius spiritus estis: Filius hominis non venit animas perdere sed salvare. Et abierunt in aliam castellam.

Ex qua narratione illud potissimum in Considerationem venit, quod ita commoti fuerint illi Apostoli contra Samaritanos ut nihil nisi ignem respirarint. Sic enim sæpe aliquos Zelus acrior commovet, quæ commotio sapit potius Spiritum Eliæ quàm Jelu Christi, qui & propterea nescitis, inquit, cuius spiritus estis. Q. d. putatis vos moveri bono zelo pro me, sed hanc non probò zelum, non est hic Spiritus meus qui ad suavitate n & patientiam animos movet, non ad vindictam.

3 Reg. 19.

Et certe in ipso Eliâ jam pridem ostenderat Deus illam vehementiorem Spiritum non ita sibi probari ac suavem: quando scilicet Prophetæ apparuit Dominus: Et ecce, inquit Scriptura, Dominus transiit, & Spiritus grandæ & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum, Non in Spiritu Dominus, & post spiritum commotionem ignem: non in igne Dominus, & post ignem sibilus aura tenuis. Quod cum audisset Elias operuit vultum suum pallio. Quia tunc videlicet flante illo suavi vento, apparebat divina Majestas, ut indicaret sibi magis placere lenitatem & suavitatem in punicis etiam peccatoribus, quàm nimiam audacitatem; atq; ita velle se ut sui hoc suavi Spiritu potius quàm amaro serantur. Hinc ergo proposita nobis Veritas in eodemq; Scripturæ cōcepta

verbis, ad cavendam illam Commotionem ab acriori zelo excitatam. Quia illa est Commotio & ille ignis de quibus dicitur, Non in commotione & non in igne Dominus.

Sic autem formatur Ratio. Cùm quævis animi perturbatio, vel Commotio quæ non excitatur à Domino sit cavenda, tum illa est præcipuè coercenda quæ zelo divinæ gloriæ, salutisq; animarum prætenditur. Hoc est enim in ira gravius, cum, ut ait S. Gregorius, ira simul, iustitia zelus putatur. Et cùm vitium Virtus creditur, sine metu culpa cumulat. Adde quod sub prætextu pietatis tum facile Dæmon & naturale Ingeniū possunt cuivis illudere; nec parum damnoisa est talis illusio quæ Deum falso colit, quæ proximo male irascitur, & quæ in propriam delæxit animam. Quia perdit animam tuam in furoribus tuis: quid perdis animam proximi tui falso illo zelo quo illum salvare putas? Putasne bene irascere tu, si propter alienam dumtaxat culpam irascere? An si certò scires Deum hanc non probare iram, velles illam excitari? Nonne ira quæ sine Deo est, ira est in ipsum Deum cum sit naturæ corruptæ vitium quod Deus vetat?

II. PUNCTUM.

SED Commotio illa in proximum quæ patatur Zelus, & qua tamen est acrior & acerbior quàm vera ferat Charitas, non est à Domino.

Non est hic ejus spiritus qui super mel dulcem est, & hareditas ejus super mel & favum. Incensus quidem & vehemens vis aliquando potest ille zelus quæ Dominus in suis excitat, sed vehementiâ illâ tanta moderatur suavitas, ut ipse qui arguitur gaudeat sic se vehementius argui. Esi forte increpationes per disciplinam exaggerant, in tuo tamen dulcedinem per Caritatem servant, inquit S. Gregorius. Hinc fortè Apostolus tanta cautione cōmmedat, contemplantes nos qui desit gratia Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans insidiat, & per illam inquinentur multi, Q. d. Res est non parvi momenti: Mens in Deum dirigenda; spectanda est natura divinæ Gratiæ, non naturæ nostræ commotio; Cavendum diligenter ne cum in suavitate nos divina impellat gratia nostro nos amaro ingenio sinamus potius abripi, siq; peccatores ad carnem quos ipse advocebat Dominus. Non sit dispensator tenax, inquit S. Chrysostomus, ubi paterfamilias largus est. Si Deus benignus, cur Sacerdos auferat? Debet namque se conformare Domino cuius vias gerit, Venite inquit,

inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos & discite à me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est & onus leve. At quomodo sibi hoc persuadebunt peccatores qui nihil nisi austerum & amarum in Sacerdote viderint? quomodo hi austeritate sua mansuetudinem Christianam persuadebunt? quomodo ipsi excandescentes, aliorum iram ex Evangelij disciplina mitigabunt? quomodo denique ne ulla umquam perturbatione se sinant inferiores agi docebunt Superiores, si dum ipsi hoc docent, acrius perturbentur? Non est hic Domini spiritus, non est hic eius ductus & animus. Nam si vel antiquos illos pastores ex gravi lege Mosaitica dominantes

arguit, quod cum austeritate imperarent & cum potentia, quomodo putas feret eos qui nova in lege gratiæ non alio quã veteri ferantur spiritu?

O quã aptè & præclare sanctus Jacobus: et si alias jam fortè auditis, vix umquam tamen opportunitus, ut qui præ cæteris sibi sapientes & disciplinatos videntur, voluntque indisciplinatos amari cohibere, discant non esse à Domino talem amaritudinem? Quis sapiens, inquit, & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conversatione, operationem suam, in mansuetudine Sapientia. Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari, & mendaces esse adversus Veritatem. Non est enim ista Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravum. Quia autem desursum est sapientia, primò quidem pudica est, deinde passiva, modesta, suadibilis, boni consensio, plena misericordia & fructibus bonis.

Numquid tu exardescas in hunc sanctum Apostolum, qui ne in peccantes gravius exardescas, tam suaviter monet?

III. PUNCTUM.

CAVENDA est igitur illa Commotio qua est acrior & vehementior, quã in illa non est Dominus, qui putatur adesse cum putatur esse

zelus, & potius inordinatus naturæ impetus vel Dæmonis illudentis ardor, qui sic consumat & atterat animos, non qui verè illustret aut sincerè accendat.

Adducto mihi psaltem, agebat Elizeus paulò nimis commotus; Rogatus quippe à Rege ut sciret à Domino quid futurum esset, rogaturus Propheta Dominum prius de se per psaltem dando cogitat, quia videlicet non in commotione Dominus, non in igne, sed in suavitate & lenitate. Sic Idem paulò post Propheta non

potuit puerum suscitare per baculum ipsi appositum, sed per seipsum incumbendo illi ut scriptura refert, quo de miraculo sic aptè in rem nostram Petrus Damiani: *Is quem terroris*

L. de consuetudine *virga suscitare non poterat, per amoris spiritum ad vitam redit, dumque se parvulo accommodavit & compressit, facile erexit & suscitavit.* Notum est illud & obvium quod S. Dionysius refert de sancto Corpore paulò acerbius in peccatores Zelante. Certum est etiam posse multos in aliud labi extremum lenitatis, multosque similes illi esse quem sanctus Gregorius arguit, quod

L. 9. ep. 42. Verbice Abbat. *nihil eum gravitate valeret disponere, sed modo studeat peccantibus leniter blandiri, modo inordinatè & extra modum nimis irascetur.* Unde & Idem sanctus Papa in pastoralis egregiam admonitionem habet contra nimis manietos qui dissolutioni torpescunt radio: & contra iracundos qui rectitudinè falluntur zelo, & quos dum furor agit in præceptis, ignorant quidquid irati faciunt, ignorant quidquid patiuntur à semetipsis. Qui certè magis quàm alij suat odibiles & invisi. Nam crudelitatis genus est, ait sanctus Chrysostomus, velle ab alio austeritate habere, quod mansuetudine poteras accipere. Et in periculo alterutrius incurrendi extremi, melius esset, ut ait Idem, propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem; Minus peccat qui minus austerus est, quàm qui nimis.

Vide in 1. parte in Vigilia Nativitatis Domini, ubi hæc habetur Veritas:

Manfuetudo parat hospitium Christo venturo.

DOMINICA XVII.

POST PENTECOSTEN.

DE MAGNO CHARITATIS MANDATO.

ET DE CHRISTO FILIO DEI.

Quid est mandatum magnum in lege? Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Matth. 22.

CUM varias quæstiones Christo Domino Pharizæi proponerent, hac sola mente ut quid in ipso carpi posset, aucuparentur, tum visum est uni ex ipsis se callidè rem promoturum si de primo mandato quæstionem excitaret. Non enim subdolos ignorabat quodnam illud esset primū mandatum, sed quia Christus se filium Dei ac Deum esse dicebat, mens erat interrogantis Pharizæi dare Christo ansam explicandi de se mandati, seu ad se referendi, quasi esset ille Dominus Deus qui ex toto corde esset diligendus: quod quidem si auderet pronuntiare, tum vel ridiculus haberetur, vel blasphemus, vel impius, qui quod nefas erat, auderet Scripturis sacris & Divinis mandatis aliquid addere. Hoc est tentasse Dominum, hoc est excitasse illum ad dicendum aliquid quo implicaretur, hoc est quod ait Evangelista: *Et interrogavit eum unus ex his Legis Doctor, tentans eum: Magister, quid est mandatum magnum in lege?* Tum porro Dominus ipsum unum legis textum proferens, ait illi. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis univèrsa lex pendet & Propheta.*

Dout. 6.

At verò ut intelligerent ipsū non latere quod clanculum molirentur, atque ut ipsimet ex Scripturis clarè agnoscerent & profiterentur Christum illum, sive quem expectabant Messiam, non minus futurum Deum quam hominem, congregatos simul omnes Pharizæos interrogavit Dominus: *Quid vobis videtur de Christo? Cuius filius est?* Dicunt ei, *David.* Ait illis: *Quomodo ergo David in Spiritu vocat eum Dominum dicens: dicit Dominus Domino meo meo?*

*Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei responderi Verbum: nequa usus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare. Quia videlicet se videbant ita urgeri sua propria confessione, ut jam dubitare non possent quin ille esset Deus quem David Rex vocaret Dominum suum: nam filius præsertim nondum natus non solet vocari Dominus à Patre præsertim rege, unde restabat concludere Christum esse plus quam hominem, & esse filium Dei ac verum Deum. Sicut enim David dicens, *Dixit Dominus, intelligebat Deum, sic dum diceret, Dominus meus, non aliud intelligebat quam ipsum Deum, licet is alius ab alio esset, personā non substantiā. Atque hæc ad intelligentiam Evangelij hodierni, unde quam plurimæ Veritates Præcticae possunt trui.**

Prima ex subdola Pharizæorum mente.

Væ duplici corde.

Ratio fusè declarata videri potest in 1. parte, Feria sexta infra Hebdomadam 3. post Epiphaniā, ubi quæcumque spectant ad salutarem cum Directore Communicationem de Conscientia, referuntur.

Secunda, ne quis suam excuset malitiam prætextu boni finis, seu rectæ sibi propostæ Intentionis:

Non sunt facienda mala, ut evadant bona.

Habetur in eadem prima parte, die secunda Januarij.

Tertia, circa quæstionem de mandato magno.

Qui

Qui non satis audet in magnis, nimis audet in parvis.

Declaratur in 2. parte, Feria 5. infra Hebdomadam Pentecosten.

Quarta & consequentes de primo ipso mandato: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.

Autum ignitum est amor Dei, in quo non tam ardor quam puritas queritur.

Non vivitur in amore Dei, sine dolore.

Nunquam est Dei amor otiosus.

Amor non nisi amore compensatur.

In 1. parte, infra Hebdomadam Adventus tertiam.

Aur nullam cordis partem, aut totam debes Deo.

In eadem 1. parte, die 4. Januarij.

Nisi quod monet Sapiens, omnia custodia servas cor tuum, non omnino servas,

Tantum proficies, quantum a te deficies.

Est quidem certum in Charitate unionem esse perfectionis: sed non est certo dicenda hæc Charitas, neque hæc unio, nisi in obedientia quæ dicitur Charitatis.

In eadem 1. parte, Feria 4. 5. & 6. infra Hebdomadam 4. post Epiphaniam: Quæ ad proximè sequentem Dominicam forte aptius reservari possent.

Hæc sponse fides est, ut sicut neminem præter sponsum velit diligere, ita velit à nullo diligi.

Sabbato infra Hebdom. 6. post Epiphaniam.

Aur nulla aut tota est Charitas in agendis, sicut fides in credendis.

In 2. part. Fer. 4. infra Hebdom. 4. post Pascha, Cura rerum minimatum rem procurat omnium maximam.

In 3. parte, Sabbato infra Hebdomadam 4. post Pentecosten.

Quò minus Concupiscentiæ mortificabis, eò magis à Concupiscentia mortificaberis.

In eadem 3. parte, Feria 4. infra Hebdomadam quintam.

In qua etiã parte videri potest Feria 4. infra Hebdomadam septimam, ubi de dilectione penitentis a sima, & alibi plura Verbo *Charitas*.

Inquirenti Deo cur voluntatem ipsius non facias, hoc unum infame respondendum habes, Nolo.

In 4. parte, Feria 5. infra Hebdomadam decimam octavam post Pentecosten.

Quæ spectant autem Charitatem proximi, simul habes collecta in 3. parte, Dominica 12. post Pentecosten.

ADDI verò possunt illis superioribus alibi declaratis Veritatibus, hæc sequentes, huic loco magis propriæ,

Non quantum, sed ex quanto fiat, quidquid fit, querit Deus.

RATIO EST, Quia Deus à nobis querit maxime diligi. Hic est enim finis præcepti, Charitas de corde puro, ut ait Apostolus. Et post enumerata omnia beneficia quibus populum suum Deus abunde cumula verat, sic Moyses semper concludit: Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus petis à te nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viâ eius, & diligas eum ac servias Domino Deo tuo, in toto corde tuo, & in tota anima tua. Et certè cum nihil sit excellentius charitate, quid est quod magis velle possit Deus? Nam si quid aliud esset quod magis vellet, tum illud esset excellentius Charitate.

1. Tim. 3.

Deut. 10.

SED quando fit aliquid propter Deum, magis demonstratur diligi Deum ex quanto illud fiat, quàm quantum fiat. Nam cum dicitur quantum, dicitur opus externum ut orare, ieiunare, pati ad verbera, misereri aliis, elemosinas facere, condonare iniurias & alia misericordiæ opera exercere. Cum autem dicitur, ex quanto, non tam spectatur opus externum quàm operantis animus, Cordis affectus, seu voluntatis propensio, quæ prout magis aut minus affecta fuerit, tunc ex quanto quid fuerit factum dicitur, ut ex quanto affectu orer, jejundet, & alia bona faciat, vel mala patiat.

tur. Jam verò quis nesciat in hoc interiori affectu magis spectari charitatem, quam in exteriori quovis opere? Quis nesciat ex duobus idem opus externum præstantibus, tantò aliud præstare alteri, quantò ex illis alteruter magis affectus fuerit? Imò quis nesciat tantum minus externum opus semper præstare majori, quando fit ex majori corde, & animo lubentiori? Cur ita porò nisi quia tantum major præstatur dilectio, cum quid ex magno corde fit, quam si quid tantummodo magnum fiat? *Det vobis cor omnibus ut colatis eum, & faciatis eius voluntatem corde magno, & animo volenti.* Hoc est qui multum diligit Deum, & quantum fuerit illud multum ex quo aliquid fit, hoc est quod Deus spectat, non quantum fuerit illud quod fit, David saltando placuit Deo, inquit S. Bernardus, non propter saltum, sed propter affectum. Similiter & mulier quæ unxit pedes Domini, laudata est à Christo, non quia unxit, sed quia amavit, & quia quod habuit, hoc facit, in eo justificata est. Quibus & adde viduam quæ à duobus obolis tam insignem retulit commendationem, ut quibus, umq; aliis præferretur. O singulare pauperum ac infirmorum solatium, qui licet nihil habeant quod præstare Deo possint, Cor tamen habent quo possint Deum diligere, & quo magis delectatur Deus quam quovis opere!

2. Macch. 1.

In prefat. ad fratres de monte Dei.

Luc. 21.

1. 1. de imit. Chr. 1. 15.

In P. 10.

QUAMOBREM constat Veritas: Non quantum, sed ex quanto fiat, quidquid fit, quærit Deum. Quia quærit potissimum diligi, quod fit magis corde quam opere, nisi opus ex corde manet. Sine Charitate opus externum nihil prodest, ait pius ille Author qui pietate sua satis est notus, quidquid autem ex Charitate agitur, quantumcunque parvum sit & dispicuum, totum efficitur fructuosum. Magis siquidem Deus pensat EX QUANTO QUIS AGIT, quam quantum quis facit. Multum facit, qui multum diligit. Et post pauca, stupendum sane quod dicit, quodque jam supra declaratum est: Sæpe videtur esse Charitas, & est magis carnalis; Vide in 2. parte, Feriam 4. infra Hebdomadam 5. post octavam Paschæ.

Sicut autem infirmis & egentibus hinc solida est Consolatio, quod non minus possint si velint quam si potentes & validi essent cum possint Deum diligere: sic planè nisi velint, nisi Deum ex toto corde diligant, nihil legitime possunt prætere. Nihil enim quæritur quod non possint & quod non debeant, nihil quæritur quo sint pauperiores dando, imò quo ditescant tantò magis quanto amplius dabunt, etiam nihil dando. Nam, ut ait S. Augustinus, coronat Deus intem-

per voluntatem ubi non invenit facultatem. Nemo dicat, non habeo, Charitas non de sacculo erogatur, Quia quidquid dicimus, & quidquid diximus, & quidquid dicere potuerimus, vel nos, vel post nos, vel quis ante nos, finem non habent nisi Charitatem.

O verè pretiosam charitatem quæ sine ullo datur pretio, & nunquam sine pretio exercetur!

Diminutio Cupiditatis, augmentum est Charitatis.

RATIO EST, Quia cordis augmentum est augmentum charitatis id est, quo minus de toto corde detrahatur, aut quo magis totum sibi cor reddatur, ut totum Deo deur, tantò verius augetur charitas. Fit enim purior; & quo est purior, eò est major. Nam si charitas de corde puro est, quo magis cor erit purum, purior & major erit charitas.

Sed diminutio cupiditatis est augmentum cordis quo nempe sensu dictum est tunc augeri cor nostrum quando redditur sibi, tum Deo quæ parte fuerat à se distractum. Sic autem sibi redditur diminutione cupiditatis; nam sola cupiditas illud distraherat, tantumq; de toto sustulerat, quantum affixit creaturæ, contra vel præter ordinem à Creatore præstitutum, Congulatū est sicut lac cor eorum, Ps. 118. id est, contractum circa objectum concupiscentiæ.

Sic igitur diminutio cupiditatis, augmentum est charitatis, ut è contra:

Augmentum Cupiditatis est diminutio Charitatis.

Quia tantò magis diminuitur charitas, quanto minus de toto corde formatur. At quæto magis augetur cupiditas, tantò minus de corde restat quo formetur charitas. Ergo & augmentum cupiditatis est diminutio charitatis. Unde quanta sit sollicitudine cupiditas reprimenda, tam manifestè patet, quàm ipsa charitas est colenda. Purga ergo amorem tuum, inquit S. Augustinus, aquam fluentem in cloacam, converte ad hortum. Quales in P. 30. impetus habebas ad mundum, tales habens ad Artificem mundi. Non vobis dicitur, nihil ametis; absit. Pigri, mortui, detestandi, miseri eritis, si nihil ametis. Amate, sed quid ametis, videte. Amor Dei, amor proximi, Charitas dicitur. Amor mundi, amor huius sæculi Cupiditas dicitur. Cupiditas refranatur, Charitas exiisetur. Et alibi: Quia radix omnium malorum est Cupiditas, & radix omnium bonorum est Charitas, & simul amba esse non possunt.

sunt; nisi una radicitus evulsaverit, alia plantari non poterit: sine causa aliqui conatur ramos incidere, si radicem non contendit evellere. Id est, moderari & refranare, ut in sequentibus declaratur.

Cupiditas non refranata, rapina quaedam est in holocausto, & sacrilegium.

Qui abominaris idola, sacrilegium facis? Rom. 2.

RATIO EST, quod detrahens partem aliquam holocausti, vel rem Deo sacram suffragari, rapina est, & sacrilegium. Nihil hic dubij.

Sed cupiditas non refranata, detrahit partem aliquam holocausti, nempe rem Deo sacram suffragatur. Quid est enim cupiditas non refranata, nisi prava cordis affectio? Quid porò prava cordis affectio, nisi tanta cordis à divino amore detraçtio quanta est eiusdem cordis circa rem creatam pravitatis? At nonne cor tuum, cor Deo sacram est? Nonne totum sibi Deus vult consecratur, quando ex toto corde vult diligit? Nonne ipsa dilectio velut sacrificium cordis est & holocaustum? Ac proinde quis non videt quod qui partem cordis sic detrahit, ut det illam creaturæ, partem aliquam holocausti detrahit, & rem Deo sacram suffragatur? rapina nolle concupiscere.

NONNE igitur cupiditas non refranata, rapina quaedam est in holocausto, & sacrilegium? Quid hic dubij vel difficultatis? An negabis cor tuum, rem esse sacram? Negares primum præceptum quo iuberis cor tuum totum illi dare, dedere, consecratur. Sicut ego hodie præcipio tibi in toto corde tuo. Negares te esse Christianum; id est, unctum & signatum in Spiritu sancto, & caractere numquam delendo, quo te singulariter esse Deo sacram constet in omnem æternitatem. In quo signati estis in diem redemptionis. Negares te à Christo redemptum quo te redemptionis titulo tam verè Christi totus es quam te totum verè meretur tale redemptionis pretium. Non estis vestri, Empti enim estis pretio magno.

Quid præterea non apertum, non obvium, & non planum? Quid familiarius in Scripturis & Patribus quam quod sacrificium salutare est attendere mandatu, & discere ab omni iniquitate? Sed quid propius ad rem nostram quam quod à sancto Marco refertur de illo Scriba qui Dominum interrogaverat, quodnam esset primum

Haynsufus pars quarta.

mandatum, & Domini responsonem amplectens, hoc ipsum primum mandatum majus esse omnibus holocaustis & sacrificiis affirmavit? Sic quippe observat Beda, gravem tum inter Scribas & Phariseos quæstionem fuisse, aliis hostias & sacrificia legalia, aliis fidei & dilectionis opera præferentibus, in qua iste sententia erat, quem Dominus Jesus laudavit, ac illi dixit: Non es longè à regno Dei. Quod unum porò superest, An id ignoras quod toties decantatum est à sanctis Patribus, per primum præceptum quo totum à nobis exigitur, nullam in res alius divisionem admitti: quantumque in hac inferiora insuperari, tantum necesse est ut demas de toto; Hæc sunt expressa sancti Basilij verba, quibus sublebens S. Augustinus ait, quæcumque modicam aliam dilectionem esse velut rivulum, cuius derivatione minuitur illa Dei dilectio.

Quapropter nihil est quod hic intellectum remoretur, quo semel ita persuaso, quid verò esse possit quo voluntas reluctetur? Quid est quod omnem cupiditatem non refranet cum Gratia, cum cupiditas non refranata tale sit probum quale esset rapina in holocausto vel sacrilegium? Nonne idcirco dictum à Domino: Ego Dominus diligens iudicium & odio habens rapinam in holocausto? Nonne idcirco Apostolus: Tu qui abominaris idola sacrilegium facis? quasi diceret tuo te ore iudica, tuo te ore condemna. Quid censes de Idolo, quid de rapina, de sacrilegio? nonne illa execraris, nonne penitus abominaris? Cur non sic ergo prayam cupiditatem quæ non est minus sacrilega in modica cordis parte detrahenda, quam in ipsis immolatarum olim hostiarum detraçtis partibus? Non est quidem tam immane sacrilegium; sicut furtum assis non est tale furtum quale est nummi aurei: sed tamen furtum est. Ita proclius, esto, cupiditas in te parva non sit ingens sacrilegium; sacrilegium tamen est, sacrilegium concupiscendo facis: unde si nolles altem furari, licet non sit furtum magnum: cur non vis refranare cupiditatem, licet non sit ingens sacrilegium in ea relaxanda? Ephraim, quid mihi ultra idola! ABICITE Deos alienos qui in medio vestri sunt, & mundamini.

Quod si de graviori ageretur culpa, tunc illud etiam gravius sequeretur quod cerè multum expendi debet:

In levi quidem cupiditate, pars aliqua nostri cordis detrahitur;

In gravi verò, totum Cor Deo perit.

G

RATIO

In Ps. 118.

L. I. De B.

Chr. c. 21.

Is. 61.

Rom. 21.

Osee 4.

Gen. 35.

RATIO EST, quia tunc Deo cor hominis totum perit quando tota divina perit charitas. Sed in gravi cupiditate qua est lethalis culpa, perit tota divina charitas. Ergo & totum hominis cor Deo perit.

In prima propositione tria essent distincte declaranda. Primum quid sit aliquid perire Deo, nihil enim proprie potest illi perire, cum in se omnia sic contineat ut sicut à se non potest dividi, sic neque ab illo creata omnia, nisi quæ ipse in nihilum reduxerit. Dicitur tamen moraliter illi hoc perire, quod non attingit finem suum, ut cum homo damnatur, perit Deo, quia sic à suo fine excidit, sic nec possidetur à Deo, nec homo possidet Deum qui erat ultimus finis hominis.

Secundò quid sit divina charitas, nempe illa virtus Theologica qua super omnia Deus diligitur propter seipsum, quæ homo se illi plene subjicit, referendo ad ipsum tamquam ad ultimum finem sua omnia, & præceptorum eius regulam sequendo in omnibus. Sic disertis verbis D. Thomas.

2. 2. q. 24. a. 12.

Tertio denique, tunc hominis totum cor Deo perit quando perit hæc tota charitas, quia perit humani cordis supernaturalis finis qui erat diligere Deum super omnia, & sese illi subicere in omnibus, sicut per illam charitatem potest & debet diligere & sine qua non omnino potest. Esto dilgat Deum naturali quodam sensu & motu sine illa charitate; Non est diligere Deum, sic tantum naturaliter in eum affici sicut in bona nostra creata; non est tunc diligere Deum super omnia, non est sese illi subicere, non est ad illum sua referre omnia, non est denique finem illum attingere ad quem est hominis cor conditum, & cordi d'ffusa charitas per inhabitantem spiritum sanctum qui datus est nobis. O vere Divina charitas, quæ cor ipsum humanum, Divinum redditur!

impria.

Sed in gravi cupiditate qua est lethalis culpa, perit hæc tota Divina Charitas. Primum enim ut ait S. Thomas, cum sit virtus non naturalis, nec æqua sita, sed à Deo infusa, sic à Deo infunditur ut semper ex actione Dei infundentis dependeat sic autem se Deus habet in infusione & conservatione charitatis, sicut sol in illuminatione aëris, unde sicut lumen statim cessaret esse in aëre si quod obstaculum poneretur illuminationi solis, sic charitas statim desinit esse in anima per obstaculum eius influentia quod à peccatore ponitur seu à peccato quod est illi omnino contrarium. Et nam charitas quæ Divina est amicitia tam necessario exigit Divinam à nobis fieri voluntariam, ut si eam volumus facere non sit charitas nõ

sit amicitia; peccare autem lethaliter nihil aliud est quam nolle facere Divinam illam voluntatē; unde peccatum & charitas sese ita expugnant ut Mors & vita; *Qui non diligit manet in morte.*

1. Ioh. 3.

Deinde vero cum Charitas inseparabili nexu jungatur illi gratiæ quæ sanctificans dicitur, & quæ peccato mortali deperit: nonne & simul oportet Divinam illam perire charitatem? *Evacuati estis à Christo, à gratia excidistis.*

Gal. 5.

Denique cum charitati debeatur æterna vita quam ipse qui non mentitur promisi sit dicens: *Si quis diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum & manifestabo ei meipsum.* Peccato vero mortali certa sit & æterna pœna, si charitas & peccatum simul esse possent, simul Idem homo vita & morte æterna dignus esset, quod admitti non debet. *Evigilabunt alij in vitam æternam, & alij in opprobrium ut videant semper.* R. E. D. D. E. T. unicuique Deus secundum opera eius: *is quidem qui secundum patientiam boni operis in corruptionem quarunt, vitam æternam; is autem qui credunt iniquitati, ira & indignatio.*

Ioh. 14.

Dan. 12. Rom. 2.

O quanta utriusque disparitas!

In gravi ergo cupiditate quæ est lethalis noxa, totum cor hominis Deo perit, quia tota perit charitas sine qua cor humanum non potest Deum diligere, nec suum illum finem attingere cui consequendo creatum est, quod est perire Deo sicut & Deus ipsi perit, quod est ad nihilum sese redigere, quod est se à summo Bono in summum malum lubrare. *Perditio tua Israel? SOLVS portabis malum.*

Osee. 13. Ps. 9.

Neque sibi quis palpet de pio quodam Divinitatis sensu quem semper peccator videtur retinere, tale est enim bonum, Deus ut vel eius inimici non possint dissimulare penitus; Sed tale est malum prava cupiditas, ut quantumcumque bene de Deo Pravi sentiant, non possint tamen Deum diligere quamdiu sic pravi sunt. *Cognovi vos, ait illis Dominus, quia dilectionem Dei non habetis in vobis. IPSE novit quid sit in homine. Ipse novit quid sit Deum diligere; Ipse novit quid sit hominem suo illud sensu; suo falli iudicio. Posuerunt adversum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea.* Tantum abest ut possit amor Dei cum peccato simul in uno corde quiescere, quin potius ubi patet peccatum quod non statim expiatur, ibi quoddam latet Dei odium; ibi quædam in Deum facta vitia quæ non sentitur, quia puderet, sed in imo latet quia peccator vellet si posset, Deum de medio tollere, nam vellet illum vel nescire suum pecca-

Ioh. 9. Ib. 3.

Ps. 107.

peccatum, vel non posse vindicare, quod est
 velle Deum non esse, sicut alibi ex sancto Ber-
 nardo dictum est; satis modo tibi sit, ubi de di-
 ligendo Deo agitur ex toto corde tuo, sic ex-
 cludi necesse est omnem inordinatam de corde
 cupiditatem, ut si quidem levis sit, non de toto
 corde Deum diligas, sed ex parte tantum; si autē
 gravis cupiditas fuerit; tu nulla prorsus ex par-
 te diligas. *Qui habet mandata mea & servat ea,*
illo est qui diligit me. Quasi diceret, multi quaerūt
 quid sit Christū diligere, multi fingunt se id vel-
 le, multi propterea vel multa dicunt vel faciunt;
 sed de his nemo deinceps ambigat; qui habet
 mandata mea & servat ea, qui se à quovis pec-
 cato continet, ille est & non alius qui me diligit.
Quid tibi videtur de Christo, cuius est filius?
 an potest decipi vel nos decipere? an potest pec-
 cato cohabitare, an potest peccatum in corde

tuo non videre? an potest illud videndo non
 inerepare! Quid tibi rursus videtur de Christo
 An satis dignus corde tuo toto, vel aliqua tantū
 ejus parte? Quid diligis in creatura quod in illo
 non sit certius & amabilius? Uge hunc affe-
 ctum per singula quæ cogitari possunt amabilia
 & nihil prorsus reperies amore dignum, quod
 non sit in Christo dignius: aut si quid in Chri-
 sto non est, hoc ipso non est amabile; nam ipse
 est non modo totus amabilis & desiderabilis,
 sed totus ipse est amor noster, & totus deside-
 raria, quia sic exhaurit amorem nostrum ut nil
 super sit aliis, nisi quantum ipse permittit.

Vide & infra, Feria 4. infra Hebdomadama
 decimam nonam.

*Qui solutior & laxior est vita, nec Chri-
 stum, nec Deum servit.*

HAC HEBDOMADA, cum nobilis Adolescens audivisset à Domino si per-
 fectus esse vellet, sibi relinquendas esse opes, mærensque recessisset, spreto Chri-
 sti consilio; tum Dominus multa in affectus divitiarum inordinatos, multa in eo-
 rum Gratiam qui his affectibus renuntiarent, dixit, Matthæi decimo nono, Mar-
 ci decimo, & Lucæ decimo octavo. Ex quibus conformes eruentur Veritates, ad
 quoslibet inordinatos affectus perpurandos, qui comparandæ salutis & perfe-
 ctioni tantillum obstant.

FERIA SECUNDA.

INTERROGANTI CHRISTVS ADOLES- CENTI, RESPONDET:

Vnum tibi deest. Marcio.

VERITAS PRACTICA.

Verendum, ne quod tibi deest ad perfectionem,
 desit etiam ad salutem.

RATIO EST, Quia quod tibi deest ad perfectio-
 nem, est affectus quidam inordinatus.

Sed verendum ne affectus ille inordinatus desit et-
 iam ad salutem.

Ergo & quod tibi deest ad perfectionem, verendum
 est ne simul etiam ad salutem desit; ac proinde
 diligentius prospiciendum.

I. PUNCTUM.

VT ab ipso rei gestæ exordio considera-
 tionem inchoemus, sic sanctus Marcus
 inter alios, observatis quibusdam cir-
 cumstantiis, Et cum egressus esset Iesus in
 viam, procurrens quidam genu flexo ante eum, roga-
 bat eum: Magister bone, quid faciam, ut vitam æ-
 ternam percipiam? Iesus autem dixit ei, quid ego di-

cis bonum? Nemo bonus nisi bonus Deus. Præcepta
 nosti? Ne adulteres, ne occidas, ne fureris, ne fal-
 sum testimonium dixeris, ne fraudem faceris, ho-
 nora Patrem tuum & matrem. At ille respondens
 ait illi: Magister, hæc omnia observavi à juveni-
 tute mea. Iesus autem intusit eum, dilexit eum
 & dixit ei: Vnum tibi deest.

Hæc modo hæreamus, & perpendamus quan-
 tæ spei esset hic Adolescens qui omnia Dei præ-
 cepta servarat, qui singulari studio suæ salutis
 Dominum convenerat, à quo singulariter re spe-
 ctus & dilectus fuerat, qui uno verbo Deum sibi
 loquentem videbat & audiebat: & tamen, ô Di-
 vina Judicia, quàm parum aut nihil profecerit
 ex hoc colloquio, infaustus declarabit exitus,
 Quin & de eius salute dubitandi locū satis aper-
 tum nobis relinquunt verba Christi, quæ post e-
 ius abscessū protulit: *Quàm difficile qui pecunias*
habens in

in regnum Dei introibunt. Undenam hoc, cum si quid illi deesse non ad salutem sed ad perfectionem deesse videretur? Hinc videlicet est quod quidquid ad perfectionem deest, illud ipsum ordinatio deest ad salutem. Quae universalis Veritas tibi singulariter applicanda proponitur, ut certiore referas fructum. Quamobrem quod primum est in Ratiocinio, diligenter perscrutare quid tibi deest ad perfectionem. Nisi dissimulare velis, erit aliquis inordinatus affectus vel complacentiae vel displicentiae circa illud objectum quod magis vel minus connaturale est; aut nisi sit aliquid particulare, vide quod commune est omnibus, amor honoris, commoditatum, & voluptatis: vel metus illis oppositus, an sit recte ordinatus, nam sola haec sufficit inordinatio affectus ut tale sit impedimentum perfectionis, qualis haec est inordinatio.

Denique cum perfectio Christiana tantopere sit expetenda, quid est quod ab illa te retardet, nisi quod nimis diligis aut quod nimis meruis? Nam si nihil tale obstaret, quid est quod nolles esse perfectus? Quid est quod nolles tale bonum qualis est proposita tibi perfectio tui status? Quid adhuc retardaris, & quid dicitis in huius? *Anima vestra sitiunt vehementer!* Quasi diceret Sapiens, cum vehementer desideretis vestrum bonum; nihilque sit vobis melius quam vestra perfectio, quid est quod tale vobis bonum non comparatis? Oportet profecto esse aliquid valde inani quod vos retardet. Atque ut videas id ita esse, conijce oculos in illum Adolescentem de quo est quaestio, quid est quod ab ipso Christo invitatus ad perfectionem, retro abiit, nisi quod nimis affectus erat erga divinitas? Sunt videlicet illae spinas suffocantes Verbum Dei atque eius impediens fructum. Quod de quolibet affectu inordinato intelligas. O verè maledictam terram quae has spinas & tribulos profert!

II. PUNCTUM.

SED verendum ne affectus ille inordinatus deest etiam ad salutem.

Id est, ne eius defectu salus aeterna pereat. Id est, ne affectus qui videtur primò leviter inordinatus, degeneret in peccatum mortale. Id est, denique, ne in eo peccator vivas & moriaris. Hoc est enim deesse ad salutem quando eius defectu salus aeterna perit; tum vero perit, quando quis in mortali vivit & moritur.

Quomodo autem id fiat & ordinariè accidat,

ut peccata venialia quae ex affectibus inordinatis committuntur, dege nerent in mortalia; eaque tam pertinaciter dureat in animo ut nulla de eis Contritio & Conversio in morte habeatur, suffimè tractatum est in eo libro qui de vialata & spatiofa inscriptus est. Haec enim via lata, via perditionis quae à multis interitur, in qua & ipsi certò intereunt, non quia tantum peccant: quis enim est hominum qui non peccat? nec quia morituri peccata non confitentur, vix enim ullus est Christianis qui non confessus obear, sed quia vel ex ipsa concupiscentia naturae, vel artificio Dæmonis, vel iustissima Dei permissione sic tandem fit, ut dum infirmi & morientes confitentur, infirmetur, & moriantur eorum Conversio, ut ait S. Augustinus. Id est, nullam peccatorum remissionem accipiant, quia nullam de his Contritionem aut Attritionem habent, quia non deponunt affectum rei quae est causa peccati, quia talis est huius affectus malitia, ut quando sic hæsit in animo diutius, non facile postea deponatur, nisi singulari aliquo Divinum conferatur auxilium, quod tantum abest ut adsit, quin iusto Dei iudicio, solita quaedam tam verè deest auxilium, quàm verè id comminata est Divina Sapiencia: *Quia vocavi & renusistis, extendi manum meam & non sinit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo vos, cum vobis id quod timebatis acciderit. Tunc invocabunt me & non exaudiam. Et quae plura pergit tum in illo Scripturae loco, tum in pluribus aliis. Hi nempe sunt quibus dicitur. In peccato vestro moriemini, Vos de mundo hæc loam. & estis; dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris; hæc est mundus pro quo Christus non orat, Non pro mundo rogo, Id est, Eis, inquit S. Augustinus, qui vivunt secundum concupiscentiam mundi. Hæc sunt peccata quae dicuntur afferre mortem pro quibus S. Joannes scribit non esse orandum. Hæc sunt peccata in Spiritum sanctum quae tam difficile remittuntur, ut vix remitti dicantur. Hi denique voluntarii peccatores quibus iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quadam expectatio Indicii. Quidquid dicant, quidquid clament. Orabat sceleratus Dominum à quo non esset misericordiam consecuturus. Si hoc pavendum non sit, quid putas esse parandum?*

III. PUN.

III. PUNCTUM.

Gen. 14.
lib. 14.

PATET igitur quam sit verendum ne quod tibi deest ad perfectionem, desit ad salutem. Quandoquidem ille ipse affectus, qui cum venialis tantum est, impedit perfectionem, transire potest in mortale, & in ipsa morte permanere, sicq; salutem avertere. *Species deceptis te, & concupiscentia subvertit cor tuum.* LAPIDES excoquant aquas, & alluvione paulatim terra consumitur. Et hominem ergo similiter perdes. Tu de aliis hominibus id forte concederes, sed de te nunquam id metues. At satius esset de aliis bene sperare, & de te magis metuere, cum vix ullus sit qui roties à pravitate affectus fuerit revocatus, in qua si diutius permanes, peccatum tuum jam non superbiæ, non invidiæ, non inmunditiæ, aut aliud quid simile censetur apud Deum, sed obstinationis & pertinaciæ, cujus finis vix alius quam finalis impoenitentia. *Deducet eos in puteum interitus.* Sicut enim in puteum qui decidit non potest inde si- cut vellet emergere: sic à pervicaci concupiscentia non resilitur.

144

Sautem Augustinus legit puteum corruptionis.

& ait esse tenebras submerisionis. *Deducit illos Deus in puteum corruptionis, inquit ille, non quod ipse sit auctor culpa ipsorum, sed quod ipse sit iudex iniquitatum eorum. Tradidit enim eos Deus in Concupiscentias cordis eorum. Amaverunt enim tenebras & non lucem: dilexerunt tenebras & non visionem, nam ecce Dominus IESVS eluxit universum mundo; Et post nonnulla de iis qui ab eo se separant, sic concludit. Quid passuri sunt nisi in puteum corruptionis ituri? Quid sicut culpa est concupiscentiæ quæ corrumpit mentem, ita illius poena est ut fiat inde puteus corruptionis, atque interitus in quo hi omnes pereant qui se in illud præcipites agi sinunt. Ne quid leve unquam putet & contemaendum, quod à prava vides oriri concupiscentia; semperque ora cum Sapiente, Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi: & omne desiderium avertit à me.*

Eccl. 25.

Videri etiam potest in 2. parte, Dominica Septuagesimæ. Ubi hæc declaratur Veritas:

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in se causa est cur ex illis forte non sis.

FERIA TERTIA.

ADOLESCENTI CHRISTVS CONSILIVM PERFECTIONIS SUGGERIT.

Ait illi Iesus, si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in Cælo. & veni, sequere me. Matth. 19.

VERITAS PRACTICA.

Hoc amanti Cælum paupertas est, quod amanti terram divitiæ.

Abundans Divitiis, cognosces te non ita cælum diligere, quàm mundanum amas mundum.

I. PUNCTUM.

SENSVS ET RATIO EST Quia amanti cæ- cælum media qua illi acquirando deservunt tam chara sunt & optata, quàm amanti terram suam vitam præsentem chara sunt illa que huius vita deservunt.

Sed cælo acquirendo paupertas est medium tam oportunitum, quàm sunt divitiis præsentis vite conservanda.

Igitur hoc amanti cælum paupertas est, quod amanti terram Divitiis. Vel cerò si paupertas non est ita tibi chara & optata, quàm sunt

HOC est unum quod deerat Adolescenti ut quam oprabat foelicitatem æternam securius assequeretur, nempe ut vellet esse perfectus, atque ut perfectus esset se suis denudaret bonis, ac pauper pauperem Christum sequeretur.

Quod quàm malè infansus adolescens acceperit, videbitur postea; sed quàm verè id Christus consuleret, quamque illud quod consulit, sit optandum ad æternam illam aspirantibus Beatitatem, nunc ex proposito Veritate videndum est.

II. PUNCTUM.

Nempe hoc amanti celum paupertas est, quod amanti terram vel mundum, vel presentem hanc vitam, sunt divitiæ. Quid enim sunt mundano divitiæ, nisi mediæ a quædam mundo colendo, seu vitæ præcænti commodius transigendæ & conservandæ? Quid est verò paupertas, nisi medium cælo comparandus? At nonne qui amet cælum, tam vehementer amet & colat quæ cælo acquirendo deserviunt, quàm qui terram amat, terræ commoda diligit?

Hoc est primum expendendum in quo propositæ Veritatis fundatur ratio, & in quo declarando tria hæc distinctè sunt enucleanda.

Primum est quod qui amet finem aliquem qui certis quibusdam mediis comparetur, tanti amet hæc media, quanti finem ipsum. *Nam ratio boni quod est objectum potentia voluntatis*, ait S. Thomas, *invenitur non solum in fine, sed in his que sunt ad finem*; nec est propriè voluntas sed velleitas, nisi sic simul voluntas omnia quæ sunt amplectenda complectatur, ut ex eodem sæpe jam diximus.

Secundum est, quod sicut ad hanc vitam conservandam aut foeliciter transigendam sua sunt certa quædam media, sic ad æternam possidendam quis dubitet, quis ignoret opus esse Fide, Sacramentis, operibus, & aliis quæ ad sanctimoniam spectant *sine qua nemo videbit Deum*, inquit Apostolus.

Tertium, hinc denique manifestè patet, quod amanti cælum mediæ illa quæ cælo acquirendo deserviunt sunt chara, quàm amanti terram sunt terræ commoda, seu presentis vitæ subsidia seu quæcunq; media dici possunt. Fieri quidem potest sæpius ut non sit nec sentiatur tantus cæli amor quantus terræ, nec proinde tantus ardor in cæli mediis comparandis, quantus in terrenis & mundanis; sed ponamus paritatem affectus erga disparatæ finem, tunc certè sequetur etiam ejusdem affectus paritas circa diversa media quæ ad suos fines ducunt, quia generatim de quocunq; sine asseritur, quod qualis est ejus appetitus sive amor, talis pro suis eorum est sine quibus attingi non potest finis; aut si mediis languet amor, languet & finis; si mediis nullus, nullus & finis, quidquid dicat & sentiat, *vult & non vult piger*, vult finem, & non vult media, sicque absolute nec vult ipsum finem ut supra probatum est.

O quàm hinc multi falluntur, qui se putant velle humilitatem qui nolunt humiliationem!

SED cælo acquirendo paupertas est medium tam opportunum, quàm sunt divitiæ presentis huic vitæ conservandæ.

De paupertate Evangelica sermo est, non de alia quavis; non de involuntaria, non de philosophica, non de apparente & supposita. Ut sit autem paupertas Evangelica, tribus his esse debet ornata circumstantiis, nempe sit Voluntaria, sit universalis omnium quæ possideri possint, sit denique propter Christum sequendum, sive propter æternam vitam.

Tribus porò modis hæc etiam exerceri potest paupertas. Primum cum quis conditione pauperis & inops inopiam suam libens volensque patitur, & de necessaria reddit liberam ac voluntariam, dicitur cum Tobia: *pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene*. Secundo cum quis aliqua legitime possideret hoc tantum animo ut in necessarios suos usus impenderet, nec in ipso rerum usu, rerum affectu moveretur, nec res sibi superfluas reservaret aut in vanos usus distraheret, sed *charitati totum daret quod cupiditati subtraheret*, ut ait S. Leo. Tertio denique cum re ipsa effectu & affectu relinquuntur omnia vel possessa vel possidenda, sicut fieri solet in ingressu vel professione religiosi alienigeni instituti. Tum verò quod est præcipuum Propositionis caput, quocunq; ex his modo paupertas observetur, dici potest medium cælo acquirendo tam opportunum quàm sunt divitiæ presentis huic vitæ conservandæ. Vel enim divitiæ considerantur ut medium necessarium, vel ut tantum utile sive commodum. Quod si ut necessarium considerantur, sine quo vitæ præsens non possit transigi, certè paupertas est magis necessaria secundo sensu accepta, seu saltem ex illa parte qua inordinatus rerum affectus coercetur, Nisi enim talis sit ordinatio cupiditatis & affectus rerum, quid sequitur nisi affectus pravitas & inordinatio? Quis verò nesciat quantum obsistat inordinatio cælo possidendo? Quis nesciat *nihil coinquatum eò ingressurum*? Quis porò ignoret, inordinatum quantumvis rerum affectu coinquinare hominem? Ac proinde quis non videat cælum ingressuro tam necessariam illà prævi rerum affectus denudationem, quàm terræ incolendæ divitiæ?

Domine, quia habitabis in tabernaculo tuo? Aut qui requisisti in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine

2. 2. 9. 8. a. 2.

1. p. 7. 19. a. 6.

Heb. 12.

Prov. 13.

In 3. parte, Dom. 7.

Tob. 4.

Mar. 6.

Apoc. 3.

Ps. 14.

sine macula; Hoc primum quod responderetur ut magis necessarium, de quo jam supra cum de infantia rationabili ageretur. At certè non sic universim præsentis vitæ sunt necessariae divitiæ: quot enim videmus inopes vel industria sua visitantes, vel aliena charitate sustentatos, vel quovis demum modo subsistentes? Quod si divitiis tantum consideres ut medium utile, commodum & opportunum vitæ præsentis facilius transigendæ: profectò sic paupertas non minus erit utile medium ac opportunum cælo acquirèdo. Primum enim certam habemus Domini vocem, aperitè pronuntiantis: *Beatos esse pauperes, quoniam ipsorum est regnum cælorum*, quæ de Beatitudine supra dictum est. Deinde patet evidentiùs quàm ut probari sit necesse, quale sit opus, quàm arduum, quàm nobile, quàm excellens, sic se suis omnibus denudare propter Christum, vel effectum vel affectum: unde si bona opera cælo deseruiunt, quanta putas erit illius operis utilitas ac futurum meritum quod vel dignitate multis præeminet, vel amplitudine tam multa & frequentia complentur, quàm sunt diversa temperandæ suæ cupiditatis tempora, variæque rationes?

Deniq; si hoc maximè cælo acquirèdo exigitur ut malum culpæ caveas: quo tandem certiori modo cavei potest quàm quo radix malorù omnium, quæ est cupiditas, abscinditur, evellitur, abdicatur? Unde à S. Climaco præclarè dictum, *Paupertas est esset ad Deum sine impedimento*: Non sic divitiæ, non sic præsentis vitæ sunt opportune, ut non super sint divitiis pluræ incommoda quàm quæ tolluntur divitiis, idcirco enim dicuntur à Domino *fallaces, seu fallacia divitiarù*, *Matth. 13.* & *sine*, quod cum promittant multa, pauca largiantur; & in his paucis quantæ insunt curæ, quantæ sollicitudines, quanti molestiarum aculei quibus mentem dilacerant?

III. PUNCTUM.

HOC estigitur amanti cælum paupertas, quod amanti terram divitiæ. Cum amanti terram divitiæ non colantur studiosius, quàm ut certa sunt media vitæ præsentis commodius traducendæ: paupertas autem tam certum cælo acquirèdo sit medium, ut sive necessitatem, sive utilitatem tantum mediis consideres, longè sit paupertas utilior & magis necessaria cælo possidendo, quàm sint opes terræ incolendæ. *Divites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominum: hæc præsertim certa paupertatis propolita via,*

non minuentur omni bono, nulla parte privabuntur illius boni cælestis & æterni, quod illis à Domino promissum est. *Altissima paupertas eorum*, inquit Apostolus, *abundavit in divitiis simplicitatis eorum*. De primis illis Christianis loquitur qui sua non aliter reliquerant, quàm quo secundo diximus modo; dicitur autem eorum paupertas altissima non tantum quia erat egentissima, sed quia erat maximè voluntaria, & maximè generosa, nam ex modicis illis quæ possidebāt bonis, etiam alios egentiores sustentabant, atq; hoc tanti esse meriti affirmat Apostolus ut licet aliud boni nil agerent, hoc uno tamen opere quod ita paupertatem colerent, sic abundaret in divitiis spirituales & cælestes, ut propterea maximè commendentur.

Sic de his S. Bernardus, *Quid mirabilis quàm paupertate premi inter divitiis quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster ipse appetit? An non meritis coronabitur qui sic certa verum mundum abiciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & quod gloriosius est de seipso triumphans, & crucifigens concupiscentiam prurientem?*

Sic præclarè S. Chrysostomus, exponens hunc psalmi noni versiculum: *Patientia pauperum non peribit in finem*; *NON sic*, inquit, *in alio quæ ad victum pertinent, ubi saepe labor multus, & fructus nullus: Paupertatis vero patienter tolerata nulla unquam defraudatio, nulla frustratio.*

Jam verò quis animus tuus in hoc tam certum cæli potiundi medium? An ita paupertatem colis sicut avarus divitiis? Certè si cælum ita desiderares sicut ille terram, non minus ea coleres quæ cælo viam parant, quàm qui terram diligit, terræ se attingit. Itane verò tam parvi cælum ducis? En vane proponitur, non qui plurā dedit, sibi comparabit: sed qui minus sibi referavit aut qui minus in possessis animi fixerit; Paupertas caminus est in quo salvandi purificantur à Domino. *Ego, inquit, excocxi te, sed non quasi argensum*, id est, suavius & levius quàm putetur, *elegisti in camino paupertatem*; Unde qui purior omnium rerum affectu fuerit, ille est magis excocxius, ille est magis pauper, ille est magis probatus, ille est magis cælo vicinus & aptus regno Dei.

Melius est modicum iusto. PARA- STI in dulcedine sua pauperi, Deo.

1. Cor. 8.

Ad ead. Ecclesi. 31. quis est huius &c.

Ps. 9.

Is. 48.

Ps. 37.

Ps. 67.

FERIA QVARTA.
DISCEDIT ADOLESCENS A
CHRISTO TRISTIS.

Cum audisset Adolescens verbum, abiit tristis, erat enim multas habens possessiones. Matth. 19.

VERITAS PRACTICA.

Animo inordinate affecto ad res creatas, angustia sunt undique.

RATIO EST, Quia illi animo angustia sunt undique, qui quamcumque se in partem veritas, angitur dubius, & laborat incertus quid agat.

Sed quamcumque se in partem veritas animus inordinate affectus ad res creatas, sic angitur dubius & laborat.

Ergo illi angustia sunt undique, quibus ut se ornat, ordinare debet affectum.

I. PUNCTUM.

QUID est quod iste Adolescens abiit à Christo tristis? Tristitia non est nisi de malo, quid illi autem mali accidit vel recedenti ad Christum vel discedenti?

Res est, consideratione dignissima. Si fuisset hic adolescens melior, Christo vocanti ad perfectionem libens adhaesisset: aut si fuisset peior, divitias suas lætus repetisset, sicque nihil tristitiae persequisset. sed quia non erat satis bonus ut relictis suis bonis Christum sequeretur, nec ita malus ut cum salutis periculo divitias possideret, hinc ejus orta tristitia quam quilibet nostrum sæpe experitur & quæ angustiarum nomine aptius exprimitur ut jam patebit in Veritate proposita. Sic enim universim de nobis affirmari potest, *Animo inordinate affecto ad res creatas, angustia sunt undique.* Perpende hoc diligenter.

Et primo quid sint angustia. Metaphora ducta est à loco ita constructo & coarctato ut eum quis eò devenerit, labore dubius & nesciat quam se in partem itineris eradat. Sic in negotiis vel humanis casibus ita plerumque accidit, ut animus se in his angustiis positum videat, nihil ut certi possit deliberare, nihil nisi damna videat & pericula. Si ab uno fugit, in aliud incidit. Si pestem recusat David, famem aut bellum sibi suoque populo imminere cepit, quid faciat? *Coarctor nimis,*

inquit, ex omni parte me angustia premunt.

Nisi Susanna consentiat illis impudicis à quibus in vitium pellicitur, mors illi certa est ac parata: si vero illis consentiat, longè aliud gravius occurrit malum, longè damnosius est sic peccare in conspectu Domini. Quamobrem ingenuit castissima mulier, & ait, *Angustia sunt mihi undique.*

QUID faciam, aiebat ille Villicus in Evangelio, qui bona sui Domini dissiparat, *quia Dominum aufert à me villicatus nemus fodere non valeo, m' di. care erubesc.* Alterutrum mihi horum est assumendum; at neutrum volo. Ipse Apostolus sic nutabat aliquando & coarctabatur utrum è duobus sibi satius esset, *dissolvi & esse cum Christo, an permanere diutius inter Christianos, propter multorum salutem.*

Nonne te sæpius in has adductum angustias reperisti? Quid tum animi, quid consilij fuit? An te precipitem impulsisti quo te naturæ concitaret ferret impetus: an captando consilio justas dedisti moras? salubre est in his humanis casibus Sapientis monitum: *Depreme cor suum & suscipe. Inclina aurem tuam & suscipe Verba instillationis: & ne festines in tempore obductionis.*

II. PUNCTUM.

SED quamcumque se in partem veritas animus inordinate affectus ad res creatas, sic angitur dubius & laborat.

Nam ex una parte attrahitur in rem quam diligit; ex alia vero inde retrahitur, quia sentit se non eam diligere nisi cum peccato, quadoquid è omnis inordinatus amor peccatù est, sicut omne peccatum nihil est aliud quam inordinatus amor seu affectus animi. Quid tum itaque faciat qui non est omnino perditus Conscientiæ, nec tamen satis religiosus? Aut enim deponendus illi est affectus, aut vivendum in peccato; Utrumque durum, utrumque nollet, & cum alterutrum sit necessario eligendum, hærebit dubius quid eligat, æstuebit in illo dubio, & in illo æstu sic angetur ac laborabit, ut dum unum fugit nec aliud amplectitur; solum illi restet *angi & labora-*

L. Conf. c. 12. **ve. PERSISTI enim**, & sic est ut pœna sua sibi sit omni inordinatus animus, aiebat Deo sanctus Augustinus.

Math. 10. 6. **Quod si piis illis** exercitationibus sit vacandū quæ ad statum animi dignoscendum & reformandum valent, quid tum animo pertractabit quod non angorem augeat & laborem? Quid crebrius obversatur meditati quam Christus vel in stabulo nascens, vel in Cruce moriens, vel in plateis prædicans, qui non accipit Crucem, & sequitur me, non est me dignus. Ad illas autem voces quid respondebit, nisi lenta & somnolenta verba, modo & modo, quæ cum non habeant modū, sic in diversa distrahunt animum ut velit simul & non velit neque enim audet recusare Christo quod tamen illi timeret concedere, sicut semisau-
L. Conf. c. 6. **ciam hac atq; hac versat** & jactat voluntatem, parte assurgente cum alia parte cadente, luctantem. Nonne hoc est angere, nonne hoc est cruciari?

Ps. 119. 10. **Denique cum ex affectibus** inordinatis sint frequentes in peccatum lapsus, vel poenitendum erit de peccato, vel non omnino poenitendum. Si serio poenitendum, deponendum omnino est non modo peccati affectus, sed rei etiam circa quam ille affectus versatur quo fit peccatum, ut sæpe dictum est. At verò hinc angor, hinc mœror, & hinc tam rara poenitentia, ut nullus sit quem verè poeniteat. Non poenitere autem, nonne hoc est molestius animæ nondum abjectæ in vitia vel desperatæ, quam quivis labor poenitentis? *Ps. 119. 10.* **Conversus sum in arumna mea, dum configitur spina.** Id est, dum unum laborem fugio, te offert alius, nec tam laborem fugio, quam me ab uno converto in alium.

III. PUNCTUM.

ANIMO igitur inordinatè affecto in res creatas angustia sunt undique: Cum in re, seu negotio quod habet momentosius & præcipuum, ex utraque sui parte sic angatur, ut quid agat, semper laboret, & mœreat. Nam aut affectum deponat necesse est, aut peccatum nunquam velit deponere. Quod postremum si fortè non est ita laboriosum ac prius, certè vides quam sit damnosius: aut nisi videas, revolve quæ supra dicta sunt

de Conscientia cauterata, in prima parte, tota Hebdomada tertia post Epiphaniam. *1. Reg. 15. 16. 17.* **Computraverunt lumenta in sercore suo.** Quæ Prophetæ Verba, veniale etiam culpam attingunt quæ ex inordinato affectu contrahitur, & qua non parum fœdatur animus, suaque in fœditate peccatores tam verè computrescunt, quam in ea verè consenscunt & moriuntur. *1. Reg. 15. 16. 17.* **Moriuntur, & non in Sapia**ntia, ut est in libro Job, quasi diceretur, non sapienter faciunt qui non timent in illis mori peccatis, non timent autem in illis mori qui non verentur in eis vivere. *1. Reg. 15. 16. 17.* **Moriuntur, & non in Sapia**ntia, Id est, alio etiam sensu, moriuntur morte lethali quam nescient, sic enim sæpe ut in illis peccatis quæ ex affectu & cupiditate perpetratur, putetur tantum veniale quod est lethale. *1. Reg. 15. 16. 17.* **Ue qui trahit iniquitatem in funiculum vanitatis, & quasi vinculum plaustrum, peccatum.** Dum quibusdam Amalecitis peperit Saul quos omnes ad unum delere iussus erat, ab uno tandem eorum percussus est & occisus. O quàm sapientius illos omnes delevisset! O quàm sapientius in ordinandis laborares affectibus! Quàm quia non suat ordinati, tibi laborandum est dum vivis & dum moreris! Hæc est Sapia^{ntia} de qua Sapiens: *1. Reg. 15. 16. 17.* **Viam Sapia**ntia monstrabo tibi, ducam te per semitas acquiritatis, quàm cum ingressus fueris, non ardebitur gressus tui. *1. Reg. 15. 16. 17.* **& currens non habebit offensivum.**

Vide in 3. parte, Feria 4, Heb. 5. Ubi hæc habetur Veritas:

Quò minus concupiscentiæ mortificabis, eò magis à concupiscentia mortificaberis.

H FERIA

Haynesius Pars quarta.

16.6. *divites sui marcesces. Id est, de repente & impro-
vise, tum ipse tū quæ collegit, omnia deperibūt.*

SECUNDA VERITAS.

Non fit à Christo Divitibus difficultas
regni cælorum: sed illam sibi faciunt
Divites contra ipsum Christum.

RATIO EST, Quia tota difficultas possiden-
di cælorum regni quæ fit divitibus, fit à prava
cupiditate, vel à malo divitiarum usu, ut infra
declaratur.

16.7. 147. *Atqui hæc prava cupiditas & malus divitiarū
usus non fit à Christo, sed ab ipsis divitibus con-
tra Christum. Quare, inquit S. Augustinus, quod
sufficit operi Dei, non quod sufficit cupiditati ve-
stra. Cupiditas vestra non est opus Dei.*

16.8. *Ergo neque à Christo fit divitibus difficultas
Regni cælorum, sed illam sibi faciunt divites cō-
tra ipsum Christum: unde nihil est quod accu-
sent nisi semetipsos. Quod spectant illa quæ habet
S. Hieronymus ad Cælantiam: *Asperam nobis &
injuvarem virtutum viam nimia facit visiorum
consuetudo, quæ si in partem alteram transferatur,
invenietur sicut Scriptura dicit, semita iustitiæ le-
vis. Quod & ipsi agnoscunt in inferno qui sic ge-
munt; Lassati sumus in via iniquitatis & perdis-
tionis & ambulavimus vias difficiles, viam autē
Domini, non vivimus. Quid nobis profuit superbia,
aut divitiarum lætancia quid contulit nobis? Vi-
desne ut distinguunt vias suas à via Domini?**

TERTIA VERITAS.

Quanta est facilitas divitiarum, ut a-
mentur, tanta est difficultas Divitum
ut salventur.

SENSUS ET RATIO EST, Quia quanta est
unicuique facilitas seu propensio naturæ in di-
vitiis vel conquiritendas vel conservandas, tanta
est illa cupiditas quæ est radix malorum omnium.
Sed quanta est talis cupiditas, tanta est difficul-
tas divitum ut salventur; cum enim difficultas
salutis proveniat à prava illa cupiditate quæ sa-
luti contraria suggerit, profecto quàm prona erit
cupiditas, tanta inde crescet difficultas. Augmē-
tum cupiditatis, diminutio charitatis; & dimi-
nutio charitatis, augmentum difficultatis. Sic
graviter sancti Hilarius & Hieronymus, *grave o-
nus, inquit, innocenti subit, incrementum opum
occupata. Id est, crescite cupiditate in anima quæ*

esset alioquin innocens, & quæ facillè salvaretur,
tantum accedit onus ex illo cupiditatis incremen-
to, ut desinat esse innocens & difficile possit sal-
vari. *Iuga boum em: quinque, & eo probare illa, ro-
go te habe me excusatum. Sic se à gratis & à salu-
tis comparandæ mediis excusat dives, suis au-
gendis bonis occupatus; nec nisi difficulter quæ
sunt salutis & quæ non sunt cupiditatis, operatur.*

Deniq; quanta sit opus cautione in tractandis
divitiis, Clemens Alexandrinus sic apta simili-
tudine repræsentat: *Divitia sunt serpenti similes, L. c. Pedag.
quem si quis nescit ineffen se eminus accipere, bestia e. 6.
sine periculo summâ caudâ apprehendens, ea ma-
nu circumplebitur & mordebit: ita & divitia si
ab improbo viro apprehenduntur, inhaerent &
mordant: Sed si quis se magnificum præbens, recte &
sciens uti utatur, illa suis permanebit. Quod ut a-
perius liqueat, sit.*

QUARTA ET QUINTA VERITAS

Nisi dives divitias faciat bonas; divitiæ
malum facient divitem. Aut cælum
perit divitiis, aut emitur.

RATIO EST, Quia nisi Dives divitias faciat
bonas, non bene utetur divitiis;

Sed nisi bene utatur Divitiis, divitiæ malum
facient divitem; & cælum dives suis perdet divi-
tiis, quibus poterat illud emere.

Vera est igitur utraq; propositio; nec est aliter
declaranda distinctius quàm exponendo, quid sit
divitem divitias suas facere bonas; seu quid sit,
illum bene aut malè suis uti divitiis. Hinc enim
simul quod reliquum est in propositionibus, fa-
cillè capitur.

Tres sunt autem modi quibus id exponi pos-
sit. Primus est prodigalitatæ, cum in aperta mala
cum in luxum, in convivia, ludos, equitatum, &
supra quàm licitè potest, in sumptus ac im-
pensas absumit omnes opes suas, tunc dives
manifestè suis malè utitur divitiis, & malus effi-
citur & cælum sibi perdit. *Quia ego dedi et frumē. Osee 2.
et vinum, & oleum, & argentum multiplicavi
ei & aurum quæ fecerunt Baal: Idcirco convertar.*
Id est, jam non eis bona sed mala inferam, quia
bonis collatis malè uti sunt, & in profanos con-
verterunt usus. Quoquidem nomine quàm mul-
ti sint mali divites, quis non videt, qui mundum
& mundanos videt, quorum vix unus est, qui
non suprâ quam deberet, insanos facit sumptus.

FERIA QUINTA.

SUB DISCESSUM ADOLESCENTIS, DECLARAT CHRISTUS DIFFICILEM DIVITIBUS ESSE SALUTEM.

Et circumspiciens Iesus ait Discipulis suis: quam difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt. Marci 10.

CUM circa hanc sententiam Christi Domini contra Divites, multae occurrant Veritates proponendae, Primum est ipsa sententia Domini paulo attentius expendenda. Discedebat itaque tristis ille Adolescens qui cum Christo remanere noluit, Et tunc ut refert S. Marcus, *Circumspiciens Iesus, ait discipulis suis: quam difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt! Discipuli autem obstupescerant in Verbis eius. At Iesus rursus respondens ait illis: Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum Dei introire! Facilius est camelum per foramen acus transire, quam Divitem intrare in regnum Dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos. Et quomodo potest saluus fieri? Et inveniens illos Iesus ait, apud homines impossibile est, sed non apud Deum: omnia enim possibilia sunt apud Deum.*

Ex quibus Evangelistae Verbis tria observari possunt, quae difficilem Divitibus esse salutem declarent. Primum est ipsa Christi Domini sententia tam plana & aperta, ut nihil in ea figuratum sit, nihil prorsus obscurum. Adde quod modus eam pronuntiandi talis est, ut innuat nobis plus etiam in re ipsa inesse difficultatis, quam verbis exprimitur. Ait enim semel atque iterum, *Quam difficile!* Quasi ipse miraretur, quasi ipse diceret, tam difficile illud est ut vix dici possit. Secundum est similitudo quam affert de faciliiori transitu cameli per foramen acus, sive per camelum intelligas animal illud gibbosum, sive rudentem, utrumque enim potest intelligi, & in utroque par similisque prorsus obstupescendi ratio. Tertium denique quod affirmat apud homines id esse impossibile, id est, ita difficile ut ordinariè loquendo vix unquam fiat, & quasi pro impossibili habendum sit, quod non debet tantum intelligi de viribus humanis, seu de impossibilitate naturali, nihil enim mirum esset, cum nulli hominum etiam non diviti possibile sit suis salvari viribus; sed cum ipsa etiam ordinaria & sufficienti gratia quae nunquam illi deest, dicitur

tamen apud homines impossibile, quia homines additi pecuniis sic ordinariè ista cupiditate implicantur & impediuntur, ut non consentiant tali gratiae nec salventur. Quod autem addit: *Sed non apud Deum impossibile, apud quem omnia sunt possibilia*, sic explicat S. Augustinus: non quasi dives salvetur per Dei potentiam cum sua cupiditate & superbia, sed quia potest à Deo converti per majorem gratiam, quam illi posset conferre, si vellet: quod quia tamen est rarum, rata manet Christi sententia, difficilem admodum esse eorum salutem, qui divitias avidius possident vel concupiscunt; sicut fuse declarant sancti Patres, quorum dicta longiora brevibus his quae sequuntur tententis & veritatibus practiacis continentur, istae facile possunt applicari.

PRIMA VERITAS PRACTICA.

Quantò id minus verum putant Divites, quod de ipsis Christus dixit, tantò id magis verum est putandum.

RATIO EST, Quia quantò minus sibi prospiciunt divites, ne quod dixit Christus de difficili eorum salute, ipsis eveniat, tantò eis certius eveniet, tantoque id magis verum est putandum quod Christus dixit. Plana haec sunt omnia & aperta.

SED quantò id minus verum putant divites quod de ipsis Christus dixit, tantò & minus sibi prospiciunt. Quis enim malum praecaveat quod non putat malum? *Velut si arva festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo anima illius agitur.* Prov. 7.

Quasi diceretur, sic propterea peribit certius, Quantò igitur id minus verum putant Divites quod de ipsis Christus dixit, tantò id magis verum est putandum. Ac proinde tantò magis timeant, quantò minus timeant. *Veruntamen va verbis divitibus quia habetis consolationem vestram. Luc. 6. DIVES sicut flos saeculi transibit: exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fenum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperit; ita & divites in temporibus*

16.6. *divites sui marcesces. Id est, de repente & improvise, tum ipse tū quæ collegit, omnia deperibūt.*

SECUNDA VERITAS.

Non fit à Christo Divitibus difficultas regni cælorum: sed illam sibi faciunt Divites contra ipsum Christum.

RATIO EST, Quia tota difficultas possidendi cælorum regni quæ fit divitibus, fit à prava cupiditate, vel à malo divitiarum usu, ut infra declaratur.

16.7. 147. *Atqui hæc prava cupiditas & malus divitiarum usus non fit à Christo, sed ab ipsis divitibus contra Christum. Quare, inquit S. Augustinus, quod sufficit operi Dei, non quod sufficit cupiditati vestra. Cupiditas vestra non est opus Dei.*

16.8. *Ergo neque à Christo fit divitibus difficultas Regni cælorum, sed illam sibi faciunt divites contra ipsum Christum: unde nihil est quod acculent nisi semetipsos. Quod spectant illa quæ habet S. Hieronymus ad Cælantiam: Asperam nobis & in suavem virtutum viam nimia facit visiorum consuetudo, quæ si in partem alteram transferatur, invenietur sicut Scriptura dicit, semita iustitiæ levior. Quod & ipsi agnoscunt in inferno qui sic gemunt: Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini, non vivimus. Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum lætancia quid contulit nobis? Videlicet ut distinguunt vias suas à via Domini?*

TERTIA VERITAS.

Quanta est facilitas divitiarum, ut ammentur, tanta est difficultas Divitum ut salventur.

16.9. *SENSUS ET RATIO EST, Quia quanta est unicuique facilitas seu propensio naturæ in divitias vel conquiritendas vel conservandas, tanta est illa cupiditas quæ est radix malorum omnium. Sed quanta est talis cupiditas, tanta est difficultas divitum ut salventur; cum enim difficultas salutis proveniat à prava illa cupiditate quæ salutis contraria suggerit, profecto quàm prona erit cupiditas, tanta inde crescet difficultas. Augmentum cupiditatis, diminutio charitatis; & diminutio charitatis, augmentum difficultatis. Sic graviter sancti Hilarius & Hieronymus, grave onus, inquit, innocenti subit, incrementum opum occupata. Id est, crescit cupiditate in anima quæ*

esse alioquin innocens, & quæ facillè salvaretur, tantum accedit onus ex illo cupiditatis incremento, ut desinat esse innocens & difficile possit salvari. Iuga bouum em: quinque, & eo probata illa, rogo te habe me excusatum. Sic se à gratis & à salutis comparandæ mediis excusat dives, suis augendis bonis occupatus; nec nisi difficulter quæ sunt salutis & quæ non sunt cupiditatis, operatur.

Deniq; quanta sit opus cautione in tractandis divitiis, Clemens Alexandrinus sic apta similitudine repræsentat: Divitia sunt serpenti similes, L. c. Pedag. quem si quis nescit ineffense eminus accipere, bestia e. 6. sine periculo summâ caudâ apprehendens, ea manu circumplebitur & mordebit: ita & divitia si ab improbo viro apprehenduntur, inhaerent & mordent: Sed si quis se magnificum præbens, recte & scienter eis utatur, illa suis permanebit. Quod ut aptius liqueat, sit.

QUARTA ET QUINTA VERITAS

Nisi dives divitias faciat bonas; divitiæ malum facient divitem. Aut cælum perit divitiis, aut emitur.

RATIO EST, Quia nisi Dives divitias faciat bonas, non bene utetur divitiis;

Sed nisi bene utatur Divitiis, divitiæ malum facient divitem; & cælum dives suis perdet divitiis, quibus poterat illud emere.

Vera est igitur utraq; propositio; nec est aliter declaranda distinctius quàm exponendo, quid sit divitem divitias suas facere bonas; seu quid sit, illum bene aut malè suis uti divitiis. Hinc enim simul quod reliquum est in propositionibus, facillè capitur.

Tres sunt autem modi quibus id exponi possit. Primus est prodigalitatæ, cum in aperta mala cum in luxum, in convivia, ludos, equitatum, & supra quàm licitè potest, in sumptus ac impensas absumit omnes opes suas, tunc dives manifestè suis malè utitur divitiis, & malus efficitur & cælum sibi perdit. Quia ego dedi et frumē. Osee 2. & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei & aurum quæ fecerunt Baal: Idcirco convertar. Id est, jam non eis bona sed mala inferam, quia bonis collatis malè uti sunt, & in profanos converterunt usus. Quoquidem nomine quàm multi sint mali divites, quis non videt, qui mundum & mundanos videt, quorum vix unus est, qui non suprâ quam deberet, insanos facit sumptus.

2 Pet. 5.

Secundus modus est avaritiæ, cum ex opposi-
to sua sibi dives tam tenaciter servat, ut desit ne-
cessariis subministrandis vel pauperibus vel do-
mesticis, vel non fideliter reddendis quæ debet,
vel infideliter exigendis quæ sibi fortè debeatur
unde multum contra justitiam, charitatem, mā-
suetudinem, misericordiam cæterasque virtutes
peccetur. Quis tum etiam non intelligat malum
illum esse divitem, & cœli iacturam facere, dum
temporale lucrum nimis accurat? Sic paucis, sed
multum consideratè Sapiens; *conturbat domum*
suam qui sectatur avaritiam. Domum suam, Id
est, rem familiarem sive domesticos. *Domū suam*
id est, conscientiam & gratiarum œconomiam;
Domum suam, Id est, illam æternitatis domum &
stationem ad quam vocatus erat, conturbat & e-
vertit & pessumdat hæc omnia.

Tertius deniq; est inertie cujusdam spiritua-
lis, quæ fit, ut dives licet nec admodum prodigus
nec avarus sit, tam parum tamen est de suo salu-
tis negotio sollicitus, ut in acquirendis, conser-
vandis, & impendendis pecuniis nihil aliud spe-
det quàm suum temporale lucrum vel transito-
riam commoditatem nihil de cœlo, nihil de ani-
ma, nihil de Deo cogitet, seq; unum quodãmodo
pro suarum sine divitiarum statuatur, suam unam
utilitatem, vel quæ inde hauritur, delectationem
vel qui simul conjungitur sæcularem factum re-
spiciat & intendat, etiam non cogitans, sed natu-
rali tantum & humano motu, què non purificat
nobilitati aliquo & supernaturali motivo. Tunc
dives divitias suas non facit bonas, nec satis bene
his utitur. Tunc divitiæ malum etiam faciunt di-
vitem. Tunc denique cœlum dives suis illis di-
vitiis perdit, quibus illud emere poterat.

Tria sunt hæc distinctè paulo fusius expla-
nanda.

Primum, quod divitias suas dives non faciat
bonas, bonitate morali & meritoria, de qua hic
agitur, satis apertum est, cum nullum tale sit bo-
num quod sine suo caret: Est enim finis in mora-
libus quod forma in naturalibus, unde sicut nihil
existit naturale quod forma careat, ita nihil mo-
rale quod sine suo privetur. Suo sine autem di-
ves pecuniæ suæ privat usum, qui tantum ea uti-
tur quo sine diximus; non est finis qui moralem
ullam conferat bonitatem cœlo dignam, animæ
utilem & Deo gratam. Finis est merè tēporarius,
merè naturalis & humanus quem sibi potest Eth-
nicus & publicanus proponere. *Nonne & Publi-*
cani, nonne & Ethnici hoc faciunt? Q. d. ut habet
interlineatis, in hoc non plus faciunt quàm gentiles,

Matth. 5.

ex humano affectu hoc facientes. Unus unus super-
naturalis finis est, qui vel actu vel virtute intēus
potest hunc bonorem impertiri cum gratia rebus
creatis, ut bonæ sint, qua bonitate Deus colitur &
animæ salus promovetur. Hic est unus Christiano
finis propositus, hic est unus quem Deus spectat
largiendo divitiis suas divitias: quibus, ut reli-
quis creaturis, utantur tanquam mediis ad salutē
comparandam: *Vni-versa enim propter semetipsum*
operatus est Dominus. Unde quàm verum est Di-
vitem non spectare hunc finem; tam certum est
non bonas facere suas divitias quæ hoc solo spe-
ctato sine bonæ esse possit. Neq; alius dicat bo-
num esse suam servare vitam, suam famam, suam
familiam, ac proinde bonas esse divitias, quarum
ministerio bona illa servantur. Esto enim sint bo-
næ bonitate quam vocant entis & naturæ, de hac
modo non agitur, ut supra dictum est, sed de bo-
nitate moris & gratiæ, quæ sit æterni capax meri-
ti & futuræ fœmen beatitudinis. Hæc autem boni-
tas quæ sola vera est bonitas, tam necessariò no-
stris in actionibus finē exigit supernaturalem, ut
nisi finis ille adsit, nec ipsa quæ dicuntur bona o-
pera, verè sint bona. Sic aptè S. Augustinus in illi
Psalmi versiculum, *averte oculos meos ne videant*
vanitatem, postquàm multis egit contra laudis ap-
petitum, sic concludit ad rē nostram: *porro si va-*
num est propter hominum laudes bona facere, quā-
to vanius propter adipiscendam pecuniam vel au-
gendā sive retinendā, & si quid hujusmodi est com-
modi tēporalis, quod nobis accidit extrinsecus, quia
omnia vanitas. Propter ipsam deniq; temporalem
salutem, non debemus facere bona opera nostra, sed
potius propter illam quam speramus, ubi bono im-
mutabili perfruamur. Sic & S. Gregorius: *vigilā-*
ti cura per cuncta opera intentio nobis nostra pen-
sanda est, ut nil temporale in his qua agit, appetat;
& totam se in soliditate æternitatis figat; ne sit extra
fundamentum, actionis nostræ fabrica ponitur, ter-
ra delibescere solvatur.

Prov. 16.

Ps. 118.

28. Mat.

c. 13.

Luc. 16.

bene

benè his & fructuosè non usus fuerit, malus dives & puniendus habeatur.

Matth. 10.

Deinde verò positivè malum tales divitiarum faciunt, quia sic apparet eas inordinatè amari, ex quo amore tam multa profluunt alia vitia, ut asseveret Sapiens *Nihil esse iniquius quàm amare pecuniam: hic enim & animam suam vanalem habet, quoniam in vita sua projecit intima sua.*

Ex quibus Scripturæ Verbis quod Tertium erat declarandum, apertè patet, nempe his ipsis divitiis cœlum à divitibus perdi, quibus facillè poterat comparari. Quid est enim vernalè habere animam, nisi suam cœli partem dividere, seu exponere commutandam cum terrenis bonis? Nam utrumque simul ita est conjunctum, ut jactura cœli & animæ sit amborum una prorsus indivisive perditio. Quàm præclare verò quod additur, *Quoniam in vita sua projecit intima sua.* Nihil poterat expressius dici, si ve ad declarandum quomodo bono divitiarum usu poterat emi cœlum, si ve ad demonstrandum quid sit quod alioquin pereat. Nam sicut intima corporis in animante sunt illa vitæ naturalis instrumenta, quæ nutriendo, fovendo, & sustentando deserviunt corpori; sic domestica illa opera in quibus versantur quotidiani divitiarum usus, sunt illa supernaturalis vitæ media & instrumenta quæ salvandæ deserviunt animæ, si hunc finem sibi dives proponeret, hoc est, si non aliter dives vellet esse dives, quàm quia Deus vult ipsum divitem; si non aliter divitias domi & foris impenderet, quàm prout scit velle Deum; si non aliter domos, mensam, vestes & cunctam suppellectilem sibi suisque vellet adornare, quàm ut placeret Deo, suæque animæ sciret expedire; tunc dives suis divitiis sic religiosè dispensatis, non minus sibi cœlum & salutem æternam operaretur, quàm dum eas in pauperes effunderet; quoniam ubicumque par est Dei voluntas, par ibi meritum & par est præmium. Sic est autem Dei voluntas, ut qui sunt hujus sæculi divites, in necessarios suos usus divitias suas convertant; ac proinde hoc unum illis superest, ut hanc Dei voluntatem in tali divitiarum usu spectare curent; & quantum cæteroquin ex abundantia poterunt juvandis largiri proximis, non negligant aut cunctentur. Hocque illud est quod iubebar Apostolus suo Timotheo: *Ut divitiis hujus sæculi præcipere non subtime sapere, non sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum, Bene agere, divites fieri in bonis operibus, facillè tribuere, com-*

municare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.

1. Tim. 6.

At verò nisi sic bene agerent divites, vide quid accidat animanti projectis intimis; nonne simul à se vitam projicit? Sic planè dives cœlum deperdit & æternam salutem. Sic arbor non ferens fructum bonum, jubetur excidi & in ignem mitti; sic servus in oculis mittitur in tenebras, ligatus manibus & pedibus; sic omnis denique qui sibi thesaurizat & non est in Deum dives, omnino perit sicut ille, cui se in bonis suis nimis amanti dicitur, *Hac nocte animam tuam respicient à te; quæ autem parasti, cujus erunt?* Non de luxu arguitur, non de impietate, non de avaramente, sed tantum de illo fine quem sibi proponebat in suorum usu bonorum, quo scilicet commodè & jucundè illis fruere tur, nulla salutis facta mentione, ut cuius illud esset notum, quòd quibus poterat cœlum emi divitiis, his ipsis perderetur. *Dives qui sursum respicit, ait sanctus Chrysollogus, non incurvatur divitiis sed levatur; Unde & qui deorsum spectat, non levatur divitiis sed incurvatur & perit.* De his plura sequenti die, postremis in veritatibus.

Matth. 7.

Luc. 13.

Matth. 25.

Luc. 12.

Serm. 54.

SEXTA VERITAS. I

Non minus errat malus Dives, qui se excusat, quòd divitiarum non sint malæ; quàm si quis accusaret Divitem, quasi sint malæ divitiarum.

RATIO EST, Quia non minus errat qui se nocentem & peccantem excusat, quàm qui accusat innocentem.

Se d malus dives qui se excusat, quòd divitiarum non sint malæ, se nocentem & peccantem excusat? nam cum sit ipse malus ut supponitur, unde nam potest esse illa malitia, nisi ab ipso qui malè bonis utitur? Vel enim malitia est à divitiis, vel à divitiarum usu seu pravo affectu; non à divitiis, quia ipse proficitur non esse malus: nonne ergo ab ipsarum usu, aut potius ab ipso qui malè his utitur? *Sicut dixi, non mala res, vinum, sed mala ebrietas, inquit Divus Chrysolomus, ita non mala res divitia, sed mala avaritia, mala cupiditas.* Ac proinde non minus errat malus dives qui se à malitia excusaret, quòd divitiarum non sint malæ; quam qui divitem accusarent, quasi malæ essent divitiarum. Quod quidem infra uberius declaratur.

Hom. 2.

SEPTIMA VERITAS.

OCTAVA VERITAS.

Quantumcunque sint necessariae & licitae divitiae, nunquam est tamen necessarium & licitum, velle esse divitem, sicut omnes volunt.

RATIO EST, Quia velle esse divitem sicut omnes volunt, est cupiditate ferri in divitiis; sic enim explicatur illud Apostoli, qui voluit divites fieri, Cupiditate accusavit, inquit S. Augustinus, non facultates: avaritia enim est, velle esse divitem, non autem esse divitem.

Sed quantumcunque sint necessariae & licitae divitiae, nunquam est necessarium & licitum, cupiditate ferri in divitiis; nam illa cupiditas prava est, & nihil confert ad ullam vitae necessitatem; satis enim est temperate & rationabiliter sibi cum Deo providere, unde vetantur sollicitudines in temperatae, cum ex multis earum damnis, tum quia nihil profunt, imò nocent. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quae morgunt homines in interitum & perditionem: radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & inservierunt se doloribus multum. De qua item cupiditate sic eleganter sub auri nomine S. Chrysologus: crudelitate Dominus, servus hosti, amando laedis, nudat ditando, etiam captivus aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, admittit innocentiam, docet furtum, suadet fraudes, &c. Cupiditatis autem male affectae nota haec certior ponitur, cum nisi repugnanter & invite pecuniam quis impendit, licet alioquin videat id esse rationabile, vel justum, vel necessarium. Tunc possideri magis quam possidere divitias ille dicendus est, ut ait S. Cyprianus, confirmatque S. Ambrosius ex Psalme Regio: Bene, inquit, viros divitiarum appellavit David, non divitias virorum, ut ostendat eos non possessores divitiarum esse, sed à suis divitiis possideri. Quod & Seneca dilucide sic expressit, Sic divitias habent, quomodo habere dicimur febrim, cum illa nos habeat. Et nonnullis interjectis, tantum miscere vitia desiderium noli. Quo uno dicto, quae plura de cupiditate dici possent, continentur.

Hom. 13. in ser. 50. & Serm. de temp. 205.

1. Tim. 6.

Serm. 39.

L. 2. Ep. 2. l. de Nat. c. 14. Pl. 75.

Epist. 119.

Odiolas facit divitias non solum paupertatis amor, sed timor. Si timetur inopia, magis timenda copia.

RATIO EST, Quia timor paupertatis est timor damni & miseriae; seu quod idem est, non timetur inopia nisi propter miseriam: unde quantum est major quavis miseria, magis timenda est.

Sed major est copiae seu divitiarum miseria quam inopiae; quidquid enim miserum haec habeat, totum est temporale, quod spe caeli possidendi facile mitigatur. At divitiarum miseria jaeturam bonorum spiritualium & caelestium spectat in omnem aeternitatem, & sempiternas invenit penas, quarum metus à sacris incussus scripturis amarum reddit quidquid in divitiis potest esse jucundum; Quis enim Dives ad has non tremiscat voces? *Va vobis Divitibus! AGITE nunc Divites, plorate ululantes in miseriis vestris quae advenient vobis. Theaurisastis vobis iram in novissimis diebus.*

Quamobrem quae est proposita Veritas aperte pater, & ad ejus praxim discere, non aspiciendas tantum esse divitias quae parte sunt suaves ac jucundae, sed quae etiam sunt amarae & miserae, in quo certe multi errant, qui comparant malum temporale paupertatis, cum bono divitiarum; comparanda sunt enim mala cum malis, & bona cum bonis: Comparanda est miseria paupertatis cum miseria divitiarum, & haec recte judicanti cognoscetur longè major. Sic & comparanda jucunditas paupertatis cum jucunditate divitiarum, & illa tantò major apparebit, quantum est aeternitas major tempore, & caelum terra. Sic acute S. Petrus Chrysologus: *Si paupertatem vix ferre possumus temporalem, in aeternum mendicis fieri quis durabit qui militans non ad patriam mittit quidquid bellico judore conquirat, ut adolescentia labores senectus deliciose compenset? Et Christianus cui militare est id, quod vivit in saeculo, quomodo non cogitat ut pericula terrena, otium caelestibus consoletur? Unde & haec alia Veritas proponi possit:*

Si quod futurum est in aeterna vita, fieret in praesenti, nemo dubitaret pauperem esse Divite ditiozem.

RA.

RATIO EST, Quia futurum est in aeterna vita, ut pauper bene usus paupertate regnum caelorum possideat: Dives vero male usus divitiis, miserè pereat.

Sed si hoc fieret in praesenti vita: Si certò sciretur pauperem aliquem brevi futurum Regem, aut principem, aut aliqua simili dignitate donandum in multos annos; contraque de divite aliquo diceretur sic illum brevi devolvendum in extremam miseriam: Nemo dubitaret asserere pauperem illum, dum adhuc etiam pauper esset & alter dives, esse tam en altero divite ditio- rem ac beatio- rem; quia comparati simul, ratione temporis brevioris & longioris, sic censerentur miseri vel beati.

Sit Mardocheus hodie pauper, Aman autem dives; cras verò Mardocheus dives, & constanter dives; Aman autè pauper, & moriturus pauper; Quis hanc vicem certò sciens, non censeat Mardocheum, quo etiam die pauper est, ditio- rem Amanò divite? Quis pauperis Mardochei, fortem non potius mallet quam Amanì, quantumvis divitis?

Ergo si quod futurum est in aeterna vita, fieret in praesenti, nemo dubitaret pauperem esse divite ditio- rem; nemo non mallet esse pauper quam Dives: Quia hoc ipsum est quod revera fit in futuro; Quicquid hoc praesenti vitae spatio peragitur si cum aeternitate comparatur, tam breve est, ut verius de toto vitae decursu quantumvis longo, dici possit, hodie pauper, cras dives, quam si uno praesenti die tantum esset pauper; Quia, ut ait S. Petrus, *Vous dies apud Dominum sicut mille anni & mille anni sicut unus dies;*

Quid est igitur cur non ita omnes volunt esse pauperes? aut cur non ita Pauperes modo censeantur esse Divites ditiores: cum ex fide confiteatur quod quicquid futurum est in aeterna vita sit longè certius, longè beatius, longè diuturnius, quam quodvis huius vitae bonum? Certè hoc unum responderi potest, quod nulla fides est divitum Christi, nulla spes futurorum, solis praesentibus immoramur, solis visibilibus adhaeremus. *Everterunt sensum suum & declinaverunt oculos suos ut non viderent calum, neque recordarentur iudiciorum iustorum.*

Nec dicas, extremam paupertatis malum tale esse, ut satis longam & tolerandam vitam efficiat. Nam praeterquam quod rara est tam extrema paupertas, nullus est etiam tam extremè pauper, qui se futura spe non recrearet, si certò sciret se futurum ditissimum, si tantisper pate-

retur. Adde quòd, Quò quis est pauperior, eò & ditior. Hæc est decima Veritas quæ declaratur in 3. p. ubi de votis in fine.

Et quia multi praetextu melioris boni, divitiis sibi putant servandas, contra opponitur.

UNDECIMA VERITAS.

Non est tam certum ad salutem servare sibi aliquid quod dones pauperibus, quam talem esse pauperem qui nec sibi nec alijs quidquam servet.

RATIO EST, Quia non est illud tam certum ad salutem, quod non est tam certò redactum ad opus; Neque enim aliter prodest saluti, nisi cum in opus venit quantum est in potestate operantis, *Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.*

Eccl. 51.

Sed servare sibi aliquid quod dones pauperibus, non est tam certò redactum ad opus, quam talem esse pauperem qui nec sibi nec alijs servet; Cum enim hoc semel factum est, relinquendo omnia, quid restat faciendum? At quisquis sibi servat aliquid quod donet pauperibus, non ita certò dat quod servandum; fit enim sæpe ut hoc pio praetextu habendi semper aliquid quod det pauperibus, multa sibi servet que nunquam det cum dare possit. Ubi advertit, non illud tantummodo latere mali quod nunquam datur quæ danda servabantur; sed quod ex cupiditate & peccato servantur, quæ finguntur servari ex charitate.

Sic præclare Theonas apud Cassianam primò loquens de decimis pe solvendis, tum de distribuendis elemosinis: *Necesse est, inquit, eum dū tardas aut negligit, aut in qualitate earum, aut in quantitate, aut in quotidiana distributione peccare. Qui enim jubetur ea quæ sua sunt infatigabiliter indigentibus ministrare, quamlibet ea summa fide ac devotione dispenset, tamen difficile est ut non laqueos peccatorum frequenter incurrat. In illos verò qui consilium Domini nõ spreverunt, sed omnem substantiam suam pauperibus prærogantes, sumpta sua cruce largitorem caelestis gratia subsequuntur, peccatum non potest dominari. Et paulò post: Is qui substantiam retinens mundicialem, aut decimas fructuum suorum atque primitias, aut partem pecuniarum constructus legis antiqua sanctione distribuit, licet peccatorum suorum ignem, maxime hoc elemosyna rore extinguat, impossibile tamen, est quantumvis opes suæ magnanimitate dispenses, ut se ad plenum*

Coll. 24. c. 31.

etnas

2. Pet. 3.

1. Pet. 4.

Dan. 13.

eruat à dominatione peccati, nisi forte per gratiam Salvatoris, cum re etiam ipsum affectum deposueris possidendi.

Unde evidenter patet proposita Veritas, quã sic confirmat S. Augustinus; Benefaciebant: inquit, qui de sua substantia Christo & discipulis eius necessaria ministrabant, sed melius qui omnem substantiam dimiserunt, ut expeditiores eundem Dominum sequerentur. Itemque rursus alibi, vel quisquis est author libri de Ecclesiasticis dogmatibus; Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare: melius pro intentione sequendi Dominum semel donare, & absolutum à sollicitudine cum Christo agere.

Sanctus autem Hieronymus contrarium huic Veritati dogma tamquam hæreticum vehementer exagitat in libro contra Vigilantium: Quod inquit, asseris eos melius facere qui utuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, quam eos qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur; non à me, sed à Domino respondebitur: Si vis perfectus esse, vende omnia que habes, & da pauperibus. Iste quem tu laudas, secundus & tertius gradus est, qua & nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis & tertiis præferenda.

Itemque in Epistolis ad Julianum, Pammachium, Lucinium & alios qui de suis multa largiebantur, ut se tamen totos donent, adhortatur, his & similibus Verbis quæ sæpe repetit: Et tu quidem, Julianum alloquitur, bene facis, quod sanctorum diceris usibus ministrare, forere Monachos, Ecclesiis offerre plurima, Sed hæc rudimenta sunt militiae tuæ. Contemnis aurum, contempserunt & multi Philosophi, à quibus unus ut ceteros sileam, multarum possessionum pretium projecit in pelagus: Abite, dicens, in profundum, mala cogitationes, ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Philosophus gloria avidus & popularis aura vile mancipium, totam semel sarcinam deposuit, & tu te putas in virtutum culmine constitutum, si partem ex toto asseras? Te ipsum vult Dominus hostiã virtutem, placentem Deo, te inquam non tua. Quod si te ipsum Domino dederis, & Apostolica virtute perfectus sequi caperis Salvatore, tunc intelliges ubi fueris, & in exercitu Christi quã extremum tenueris locum. Nolo tantum ea offeras Domino qua potest fur raperi, hostis invadere, proscriptio tollere, qua accedere possunt & recedere & instar undarum ac fluctuum à succedentibus sibi Dominis occupantur, at que ut uno sermone cuncta comprehendam, qua visis nolis, in morte de-

missurus es. illud offer quod tibi nullus hostis potest auferre, nullus eripere tyrannus, quod tecum pergat ad inferos, imo ad regna caelorum, & ad Paradysi delicias. Extruis monasteria, & multum à se sanctorum numerus sustentatur: Sed melius faceres, si & Ipse sanctus inter sanctos viveres.

Denique in vita sancti Hilarionis Abbatis refert hunc sanctum offerentibus sibi ad suos vel ad pauperum usus dona quæ videbantur non contemnenda, sic respondisse: Multis nomen pauperum occasio avaritia est: misericordia vero avaritiam non habet, nemo melius rogat quàm qui sibi nihil reservat. Quasi diceret, quod advertit S. Gregorius in moralibus; Fraudulenta est illa misericordia que seipsum destruit, reservando quod dandum esset: artificium est Dæmonis, qui cum à bono non potest aliquem avocare, pretendit majus bonum quod ipsum advocet & quo non ducat. Agnosce recedat & alijs exhibe quam declinet.

At ne quis etiam nomine divitis aut divitiarum fallatur:

DUODECIMA VERITAS.

Vix se ullus talem putat Divitem qualis in Evangelio improbat; Et vix tamen ullus est qui non sit talis.

RATIO quoad priorem partem manifesta est; Cum enim vix sit ullus ex ipsis Christianis qui propter illa quæ dicuntur in Evangelio contra Divites moveatur, & sibi prospiciat; certe non aliunde est quam quod vix ullus sit qui se talem putet Divitem qualis proferitur & condemnatur: Quis enim Christianus non credat Scripturis? Quis potest credat se in Scripturis condemnatum & nolit sibi prospicere? Quid est ergo quod sibi dives non prospicit, nisi quia se divitem nemo putat? Tanta est divitiarum cupiditas, ut quantæcumque sint divitiæ jam comparatæ, plures semper ac plures expectentur; & in illo appetitu, non tanti faciant quæcumque possident, quàm quæ non habent, sicque se pauperes potius dicant quam divites. Est quasi pauper cum in multis divitiis sit, inquit Sapiens.

Ratio verò postremæ partis quæ est præcipua, sic ex præcedenti deducitur: Vix ullus est recipia dives, qui non sit talis affectu, vel avidius amando quæ possidet, vel cupidius desiderando quæ non habet; Hoc est enim quod ait Sapiens: Beatus dives qui inventus est sine macula, in ijs scilicet quæ possidet, & qui post aurum non abiit, non desiderando plura quam possideat: Nec speravit in pecunia & thesauro; Non inde

huius promittens quæ à solo Deo essent expectanda. *Quis est hic & laudabimus eum.* Id est, valde est stratus, vix ullus est qui sit talis, unde vix ullus est dives qui non nimis erga suas opes afficiatur, qui non plures desiderat, & qui non speret ac confidat in ipsis.

Sed talis est quem Christus in Evangelio suo designat, talis est de quo dicitur: *Quam difficile quis pecunias habent, in regnum Dei introibunt!* Non enim ipsæ pecuniæ, aut earum possessio condemnantur ut malæ, cum ipse Dominus loculos habuisse legatur: Et jam supra de his non nihil delibatum, unde restat solum condemnari cupiditatem, seu solos eos condemnari qui vel sua cupidius retinent, vel non sua cupiunt avidius, non quidem ut injustè possideant, sed tantum quia modum possidendi vel appetendi non servant, ut dictum est. Sic sancti Patres ad unum, quos inter S. Hilarius: *Habere, inquit, divitias, crimini non est, sed motus in habendo retinendus.* Sanctus quoque Ambrosius, *In pecuniis multi sunt lenocinia delictorum, non est autem census sed affectus in crimine.* Quod & repetit S. Gregorius: *Non est census in crimine, sed affectus.* Cuncta enim qua Deus condidit bona sunt: sed qui bonis male utitur, profecto agit ut quasi per edacitatis ingluviem, eo quo vivere debuit, pane moriatur: Sic & S. Augustinus discretè ait, *Apostolus cum dixerunt quis potest salvus esse, intellexisse omnes qui divitias amant, etiamsi adipisci nequeant, in divitum numerum computari.*

Quid ergo superest nisi ut vix ullus sit qui non sit talis, seu qui non is sit quem Christus reprobat aut reprobatum judicat, cum vix ullus sit qui non sit inordinatè amans pecuniæ, sive illam possideat, sive non possideat: Quotquot autem sic inordinatè amant pecunias, illi sunt Divites quibus est difficilissimum intrare cælum, quàm camelo foramen acus: non quod fortè semper ille amor pecuniæ sit lethalis, sed quod in alia facillè ducat, quæ lethum inferant, ut ait

Sapiens: *Si Divites fueris, non eris immunus à delicto; si enim securus fueris non apprehendes: & non effugies si præcurreris;* Id est, sive assequaris quod desideras, sive non assequaris; non effugies peccatum, quod ex horum alterutro provenit. Ac rursus Idem paulò post: *Qui aurum diligit, non justificabitur.* Id est, non erit sine peccato. Et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea: Id est, qui cupiditatem ita sequitur ut ab ea potius consumatur quam illam consumat & mortificet, sic ab ea magis ac magis in dies exardescente replebitur, ut ipse consumatur & pereat. Unde sic pergit: *Multi daci sunt in auri casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum.* Quod sic intelligas ut non tantum ex auri pulchritudine & amore multi sint capti & decepti, sed quod multis ista deceptio non gravis videatur, non mortalis appareat, nulli fiat injuria, nulla ut putant admittatur injustitia. Sic quidem illis apparet, sic apparenter & in speciem, sese tuentur divites sive auri amatores; sed in specie ipsius perditio illorum: Hoc est quod illos perdit, quia rerum apparentia seu specie, non Veritate ducuntur. Res humanas & mortales ex apparenti metiuntur specie, suam ipsam Conscientiam ex illa formant mensura: non ex Evangelio, non ex Scripturis, non ex Divinis institutis: sicque peccant sæpe venialiter ubi se nihil peccare putant, quia nulla eis apparet peccati species: & eodem prorsus modo peccant mortaliter, cum se tantum venialiter peccare credunt; quia sic est maligna cupiditas ut impudè maligna sit, vel malum omne tegit ne videatur; vel quod non potest totum tegere, partem aliquam obteggit ut minus & levis appareat, sicque facilius admittatur. O quam ergo difficile dives intrabit in cælum, qui se nunquam agnoscit divitem nisi post mortem, cum videt cælum se non posse intrare quia dives fuit; & non cognovit, quia noluit. *Fili mendaces, filii nolentes audire legem Dei,*

Ecl. 11.

Ibid. 31.

1f. 30.

F E R I A S E X T A,
P E T R O A C C Æ T E R I S A P O S T O L I S
R E L I N Q U E N T I B U S O M N I A , P R O M I T T I T
C H R I S T U S S U P R E M A S J U D I C A N -
T I U M S E D E S .

Tunc respondens, Petrus dixit ei, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suae, sedebitis & vos super sedes duodecim tribus Israel.

Matth. 19.

V E R I T A T E S P R A C T I C Æ .

Huc etiam referri possunt decem Veritates quarum quinque iam supra sunt variis in partibus expositæ, tam quinque aliæ breviter exponuntur.

Magis tenemur omnes affectu nostra relinquere, quam effectu Apostoli.

In 1. parte, Fer. 3. infra Hebdomadam 2. post Epiphaniam.

Qui non renuntiat omnibus, non potest esse Christi discipulus.

In eadem prima parte, Feria 3. infra Hebdomadam sextam.

Nunquam melius sibi quis providet quam cum sibi nihil retinens, totum se Domino suæque omnia consecrat.

In eadem prima parte, in Festo S. Nicolai.

Qua latè patet mundus, nihil est uspiam ira contemnendum & relinquendum, quam quod intus in te uno later.

In 2. parte, Feria quinta infra Hebdomadam Quinquagesimam.

Non tam spectatur quid dones pro divinis, quam quid non dones.

In 3. parte, Feria sexta infra Hebdomadam octavam. Qua præcipue Veritas videri debet.

NUNC quæ his adjunguntur quinque aliæ, tam manifestæ sunt aut tam facile possunt ex dictis illustrari, ut satis esse videatur eas proponere. Conspirant autem eò singulæ, ut ad exemplum Apostolorum nobis esse omnia relinquenda persuadeamur.

P R I M A V E R I T A S P R A C T I C A .

Nulli melius sunt omnia, quam omnia relinquenti.

RATIO EST, Quis nulli melius sunt omnia, quam qui meliorem omnium usum & fructum habet. Quid enim ultra ex omnibus desiderari potest? *Et quid prodest possessori nisi quod cernit æ vitias oculis suis. Id est, usum & fructum divitiarum.* Ecc. 1.

Sed nullus meliorem omnium habet usum & fructum, quam qui relinquit omnia. Nam quod relinquenti omnia Christus promittit & donat, melior est omnium usum & fructus qui haberi possit. *Bonus donabo majoribus, DABO eis in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus; nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. HABETIS fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam. NIHIL habentes, & omnia possidentes.* Ezech. 36. 1. 6. Rom. 6. 2. Cor. 6.

Nulli ergo melius sunt omnia quam omnia relinquenti; Ac proinde quod ait Sapiens: *In omni dato, & dando, hilarem fac vultum tuum, quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum.* Ecc. 35. TANTUM

tantum reddet tibi. Huic affinis est illa quæ post in hac quarta parte declaratur:

Nunquam magis eris tuus, quam cum minus eris tuus, ut s[an]ctus Christi.

Hebr[æ]a 4. Hebdomada 24.

SECUNDA VERITAS.

Plura dat Christo qui dat omnia licet pauca & vilia quam qui multa & pretiosa, non datis omnibus.

RATIO EST, Quia plura dat Christo qui se totum illi donat, quam qui sua tantum. Non enim nostra sed nos querit. Et fortasse laboriosum non est homini relinquere sua, sed valde laboriosum est, relinquere semetipsum, ait sanctus Gregorius.

Sed qui dat omnia licet pauca & vilia, dat se ipsum Christo cum si alioquin se reservaret, non daret omnia, ut alibi declaratum est ex sancto Bernardo. Qui autem multa & pretiosa dederit non datis omnibus, non potest ita dici seipsum dare, nam ille ipse est quem reservat in sibi reservatis; unde Apostolus de illis Macedonibus qui supra virtutem voluntarij fuerunt, id est, qui sibi nihil reliquerunt, & postquam dederunt omnia, voluissent etiam plura dare, affirmat sic semetipsum dedisse Domino, quod de alijs qui minus liberales fuerunt, non diceret. Quamobrem manifesta est Conclusio, certa que Veritas, quod plura dat Christo qui dat omnia licet pauca & vilia, quam qui multa & pretiosa non datis omnibus; unde & quod Idem Apostolus, ibidem ait, ex alio Scripturæ loco liceat usurpare: Qui multum non abundavit, & qui modicum non minoravit. Id est, qui multum dedit & non totum dedit, non ita dando abundavit, sicut qui totum dedit, licet modicum dederit, nec enim in illo suo modico minoravit qui dedit omnia, seu quod idem est, nec enim minus dedit qui modicum dedit quam si plus dedisset, cum sua omnia dando, seipsum dederit, quo nihil Christus habet charius & pretiosius.

O quantus inde stimulus ad omnia relinquentia! Nihil habes pauper quod queraris de paupertate tua; Da quidquid habes, quantumcumque parvum & vile, tunc satis Deo dederis. Quid vero dives tibi aliquid servas, cum quidquid dederis, nisi des totum, minus dare convinceris quam pauper relinquentis omnia. Sic præclare

sanctus Hieronymus: Apostoli quantum ad divitias, nihil quantum ad voluntatem, totum mundum pariter reliquerunt, Si offeramus opes cum anima nostra, libenter accipiet. Sed si perfecta desit oblatio animæ, quid sequitur nisi quod quidquid dederis non ita libens accipiet?

TERTIA VERITAS.

Væ Religioso non relinquenti omnia.

RATIO EST, Quia v[er]e homini illi de quo dicitur: Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino: quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum. Ipse est Dominus qui loquitur; & quantus ille Rex est ac Dominus, tantum loquelæ suæ poteris adhibere, quasi declararetur cur ille vir dolosus qui debile sacrificaret, esset maledictus, quia sic videlicet nefas est tantæ Majestati offerre quod minus est, cum habeat aliquid majus quod offerat.

Sed Religiosus non relinquens omnia, cum religionem profiteretur nuncupatis Deo votis, dolosus ille est qui habet in grege suo masculum & votum faciens immolat debile Domino. Nam masculum comparatum debili nihil aliud est, quam aliquid melius & pretiosius quod sacrificari posset. Hoc autem habet religiosus omnis cum habeat voluntatem & intellectum, cupiditatem & alios quo suis affectus, quos si omnes ac seipsum totum relinqueret, certe quod est melius ac pretiosius Deo immolaret. Cum vero non sic seipsum relinquit, quidquid donet non nisi debile immolat, quia longe minus est quod dat, quam quod servat, cum ut dictum est, in his quæ servat, seipsum servat, quod longe majus ac melius est cæteris omnibus datis, quam sit masculum aut pingue animal debili comparatum. Deinde dolosus est qui sic Deum defraudat sua gloria, seque ipsum suo merito; Dolosus est quia dolo malo rem sacram peragit Dolosus est quia Superiorem decipit qui putat se admittente hominem omnia relinquentem. Dolosus est, quia fingit se Religiosum esse velle quod non vult, non relinquens omnia; Dolosus est quia quod servat obtegit, & si posset ipsum celaret Deum. Optene omni dolo & omni fallacia!

Væ igitur Religioso non relinquenti omnia, nam ille est maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat

Gen. 4.
S. Iudas,
Ecc. 1.

debile Domino. Ille est Cain ad cuius munera Dominus non respexit; vel unus est illis est de quibus dicitur: *Pa illis qui in via Cain abierunt.* Ille est denique qui expressis & disertis verbis à Sapiente admonetur: *Ne sis incredibilis timore Domini; & ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non seandas res in labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas, & adducas animam tuam in honorationem, & revelet Deus absconsa tua, & in medio Synagoga elidat te: quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.* *CVR tentavit Satanias cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agris? Nonne manens tibi manebat? Pege audire vel legere, vel tremere ad audita & lecta, quæ de Anania & Saphira narrantur.*

Act. 1.

sic Idem consequenter peigit: *Age ergo qui relinqueris unam rem, te quoque inter relinquenda numerare memento, imo vero maxime & principali: et abnega te ipsum, si desideras sequi eum qui exinanivit propter te semetipsum.* Et quæ plura ibi piolequitur quæ jam ex parte sunt descripta in ea Veritate, quæ præ cæteris supra notata est ut consuleretur, Videri etiam debet alia quæ illi affinis est;

Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas,

In 3. parte, Feria 3. Hebd. 13.

QUINTA VERITAS.

Ne terrearis difficultate relinquendi omnia: minor est difficultas omnia relinquenti, quam partem aliquam.

QUARTA VERITAS.

Sua omnia melius relinquit qui se relinquit non relictis suis bonis: quam qui sua bona relinqueret, se non relictis.

RATIO EST, Quia is sua omnia melius relinquit qui finem melius attingit propter quem omnia relinquuntur; Nam finis semper est melior; seu semper melius est habere finem quam media, quæ non aliter impenduntur quam ut finis habeatur. Unde Sapiens vel maxime deplorandum illum affirmat qui cum frustra laboret, laborare tamen non cesset.

Ecc. 4.

Sed seipsum relinquere, finis est propter quem cætera bona omnia relinquuntur: relinquuntur enim, ut ait S. Thomas, *tanquam impedimenta Charitatis & unionis cum Deo*; Non sunt autem impedimenta, nisi quatenus nos nobis ipsis inordinate alligant & nimis affigunt, unde ut tollantur tanquam impedimenta, debent sic tolli ut nos à nobis ipsis divellant, & disjungant, quæ divulsio & disjunctio si non sequeantur, frustra relinquereentur. Sic exprèsse sanctus Bernardus ad hæc Petri verba: *Ecce nos reliquimus omnia: OMNI A sane dixerim, inquit, non tantum possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maxime. Plus enim Concupiscentia mundi quam substantia nocet. Et hæc fugiendarum causa dicitur præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri.*

2. 2. q. 86. a. 7.

Unde ad Conclusionem & praxim Veritatis

SENSUS EST, quod licet ille actus relinquendi omnia possit esse difficilius, quam ille quo pars aliqua tantum relinqueretur: tamen ubi semel exhaustus est ille labor, tunc in omnem vitam minor est difficultas cujuslibet Virtutis exercendæ, quam si non essent relictis omnia.

Ratio est manifesta ex ante dictis, quia qui relinquit omnia seipsum relinquit, id est, omnem inordinatum affectum complacentiæ vel displicentiæ circa virtutum objecta, aut non potest dici reliquisse omnia,

Sed illi qui seipsum sic relinquit, minor est difficultas cujuslibet exercendæ Virtutis, quam illi qui se non ita perfecte relinquit. Nam tota difficultas inde oritur quod repugnet affectus, quæ si repugnantia sublata fuerit, ut reversa tollitur in relinquendo seipso, tam certum est minorem restare difficultatem ad omnes virtutum actus, quam verum est minorem ab illis esse repugnantiam. *Tunc saliet sicut cervus, claudus: Tunc erunt præva in directâ, & aspera in vias planas. Tunc qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt penas sicut aquila, current & non laborabunt: ambulabunt & non deficient. Tanti refect semel excussisse grave illud jugum amoris proprii, & in veram libertatem filiorum Dei transivisse. Si abstuleris de medio tui caventem: orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tua erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit Dominus, emper. v. desc oculus vestris, ait Sapiens, quia mortuum labora-*

135.

1bid. 49.

1bid. 51.

boravi. *Inveni mihi multam requiem.* Alioquin certe quid aliud expectari potest quam quod supra ex libro Jobi dictum est, *qui timet primum, cadet super illos nix.* Noli comparare laborem quem times in relinquentibus omnibus cum labore relinquenti aliquid, vel cum requie possidendi quod non vis relinquere: sed confer laborem totius vitæ aut forsitan totius æternitatis, qui non relinquentem omnia sequitur, confer inquam illum laborem cum alio quem metuis: confer requiem quantulamcunque sentis in usu rerum tuarum, cum interna vel æterna requie, quæ certissimè promissa est relinquentibus omnia, & videbis quam verè dixerit Sapiens, *Est qui multa redimat modi o presio, & restituit ea in septuplum.*

Sic sancti Patres sapienter observant eum qui suavi jugo Christi nolit se subdere, quinque sibi juga bouum emere quibus longè magis premitur. *Juga quinque, quinquè sensus carnis,* ait S. Augustinus, in quibus juga: nam duo oculi, dua aures, geminae nares, & gustus lingua & palati tactu sit, & carnis voluptas sit forinsecus & inordinatus. Dicuntur autem bouum quia per sensus terrena acquiruntur, & homines terrenis dediti nolunt credere nisi quod videant.

An verò, inquit S. Bernardus, comparatum jumentis esse quis dubitet hominem qui sibi juga emittit jumentorum, nisi quod eò sane ipsi quoque jumentis convincitur stolidior, & bestialior bestiis improbat, quod juga necessitatis eorum, pro-

pria ipse subeat voluntate? Quod enim illi natura est, huic culpa, dum tanquam unum ex his quæ ratione caret, sine ratione regens & ipse sub corporis similitudine sensibus incurvatur. Sed quid eum juga subiisse cavimus? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miseranda, istud extrema dementia est. Et post pauca. *Quid ergo miser, per juga bouum distrahis animam tuam, qui jugum Christi suscipiens emere poteris regnum Dei, mercari vitam, lucrifacere Christum?* Nam sine jugo interim esse non potes homo nimirum qui natus es ad laborem. Sed grave jugum super filios Adam, atque qui sequuntur eum: nam super eos qui Christum sequuntur, leve est & suave. Postremò ut cetera fleam, cum sine jugo esse non possis, quale hoc ipsum est, eligere potius quinque quam unum? Tum pergit ostendere quam grave sit jugum illud quinque sensuum, unde est sensualitas appetitus, repugnantia voluptatis, & difficultas omnium quæ ad salutem comparandam exiguntur, unde se illi expediunt qui semel juga illa excutiunt relictis omnibus ut se summunt suavi jugo Christi. Nonne id vides satius? *Quid est ergo quod non exequeris? Quod enim meum erat, fecit tibi.* Sic Elias Elizeum arantem in jugis bouum, ad cultum Dei vocavit. Sic Elizeus staram madatis bobus & relictis omnibus sequutus est vocentem Eliam.

Vide infra in hac part, Feria 6. Hebdom. 22. de suavi jugo Christi.

Ecce nos relinquitur omnia.

3. Reg. 19.

SABBATO.

SVA RELINQUENTI PROPTER CHRISTUM CHRISTUS PROMITTIT CENTUPLUM, ET VITAM ÆTERNAM.

Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores, aut patrem aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

Matth. 19.

VERITAS PRACTICA.

Qui se dicit sua reliquisse, nec contentus vitæ, mentitur, aut mendacem facit Christum.

RATIO EST, Quia qui se dicit sua reliquisse, non horum centuplum accepisse, mentitur, aut mendacem facit Christum, qui sua relinquenti promissit centuplum.

Sed qui dicit se non vivere contentum, dicit se horum quæ reliquit non accepisse centuplum.

13

Ergo

Ergo aut mentitur aut mendacem facit Chriſtum; Quod utrumque cum ſit horrendum, ſateri magis expedit eum qui contentus non vivit, ſua non reliquiſſe, vel poſitis ſuaderi debet ſua verè relinqueret, ut contentus vivat.

I. PUNCTUM.

ARBITROR, inquit ſanctus Bernardus, verba lectionis huius ea eſſe de quibus ad immortalis ſponſum à ſinibus terra clamat Eccleſia: Propter verba labiorum tuorum cuſtodiri vias duras. Hac nempe ſunt Verba qua contemptum mundi in univerſo mundo, & voluntariam perſuaſere paupertatem hominibus. Hac ſunt verba qua Egyptum ſpoliant, & optima quaſque ejus viſa deripiunt. Hic ſermo virtus & efficaciæ convertens animas foelicis amulatione ſanctitatis, & veritatis promiſſione fidelis. Et poſt multa, particularius agens de centuplo de vita æterna promiſſis; Habetis, inquit, filii Adam promiſſionem viſa ejus qua nunc eſt, pariter & futura, ut obſtruatur omne os loquentium iniqua, & confundantur omnes iniqua agentes ſuper vacuè. An non ſuper vacuè penitus agit iniqua qui non modo fruſtruoſus ſed etiam jucundus, non modo ſalubris ſed etiam ſuavis Deo poterat ſervire quàm mundo?

Ex quibus ſancti Patris, imo & ipſius Chriſti Domini verbis duo illa colliguntur, ad commendationem Religioſi ſtatus, quæ ſummam foelicitatum omnium faciunt juxta illud Poete,

Horat.

Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci. Quid enim utilius quàm pro uno dato centum accipere? Quid porro ſimul jucundius quàm quod accepto centuplo percipitur, nempe in præſenti vita, vitæ ipſius interna jucunditas, & futura certitudo Beatitude? O verè bonus & ſuavis Dominus iis qui ſerviunt ei! O quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine quam abſcondiſti timentibus te! Sed quid ei amanti- bus, quid ſoro corde tibi ſervientibus? Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuæ. Et quæ plura pergit Author de Imitatione Chriſti.

L. 3. c. 10.

Sed quare ergo triftis es aliquando, anima mea, quare sæpè conturbas me? Quid eſt quod tam aliè inſonat auribus noſtris, iſta centuplicata promiſſio, & tam parum cordibus ſentitur, cum tamen non aurium ſed cordium ſit retributio? Hoc modò eſt examinandum, & ex propoſita veritate neceſſariò concludendum, aut Religioſum qui reliquit omnia nunquam

poſſe rationabiliter dicere ſe non eſſe contentum, aut ſi dicat ſe omnia reliquiſſe, nec tamen contentum vivere, proſecto mentiatur neceſſe eſt, aut mendacem faciat Chriſtum.

Ratio eſt tam aperta, quàm ſi quis diceret ſe non accepſiſſe centuplum poſtquam ſua reliquit: Nonne iſ manifeſtè mentiretur, aut mendacem faceret Chriſtum? Nam ut jam sæpe oſenſum eſt, ſi contradicentium altera vera eſt, altera neceſſariò falſa eſt: ſunt autem hæc duæ propoſitiones, Relinquens ſua centuplum accipiet; Et centuplum non accipiet: omnino contradicentia, ac proinde neceſſe eſt, ut ſi verum eſt quod de relincente ſua Chriſtus dicit, centuplum accipiet; omnino falſum ſit & mentiatur qui dicit ſe ſua reliquiſſe, & non accepſiſſe promiſſum illud centuplum. Aut ſi verum eſt affirmaret qui dicit ſe ſuis derelictis carere centuplo, nonne mendacem faceret Chriſtum qui quod promiſit non dedit? *Ero ſpiritus mendax in o. 3. Reg. 22.*

re omnium Prophetarum ejus, inquiebat Satan de Achabo per Prophetas decipiendo. Sic enim ſe ſpiritum mendacem fecit, cum inſpiravit Prophetis ut dicerent futurum Regem victorem, qui vincendus erat. Sic plane, quod abſit cogitare, ſed tamen dicendum eſt, ſic ſpiritum mendacem in ore Chriſti faceret, qui diceret Chriſtum non ei dediſſe centuplum cui promiſerat. O quàm verè Job, imperitè loquentes de Divinis, oſtendit eſſe fabricatores mendacii, & *Job. 34.* cultores perverſorum dogmatum.

II. PUNCTUM.

SED qui dicit ſe non contentum vivere, ſcilicet eorum qua reliquit ſe non accepſiſſe centuplum.

Nam ipſum eſt quo quis contentus poteſt vivere, quod iſto centuplo proprie debet intelligi. *Col. 3. ult. c. ult.* Sunt quidem aliqui, ut Caſſianus qui de centena multiplicatione temporalium interpretentur. Sunt alii ut ſanctus Hieronymus, qui de ſpiritualibus bonis intelligant qua comparatione & merito ſui ita ſunt, quaſi ſi parva numero centenarius numerus comparetur. Sed illi ipſi Patres cæteri que omnes qui hunc Evangelii locum verſant, ad unum omnes teſtantur, quidquid ſit de aliis bonis, iſtud tamen præcipuè atque inter cætera intelligi, quod ſpectat ad animi tranquillitatem & quietem. Quod ita verum eſt, ut etiam ſi multa ſint in humanis quæ conturbent & affligant, non deſit tamen ex par-

re Dei quod ita eos consoletur & tranquillet, ut vere & rationabiliter contenti esse possint. Et hoc ipsum est quod expressè addidit sanctus Marcus, *Neminem esse qui reliquerit omnia, qui non accipiet centies tantum, nunc in tempore hoc cum persecutionibus. Quasi diceret, etiamsi aliunde divexaretur, tamen ita abundabit illud centuplum, ut in ipsa divexatione tranquillus sit & contentus. Nempè hoc est, inquit sanctus Bernardus, quod paulo antiè commemoravi, Tollite iugum meum super vos & invenietis requiem. Mira novitas, sed ejus qui novum omnia facit. Iugum tollens, invenit requiem; relinquens omnia, centuplum habet. Noverat hoc & ille nimirum homo secundum cor Dei qui ei loquebatur in Psalmo: Nunquid adhaeret tibi sedes iniquitatis, qui singis laborem in precepto? An non situs in precepto labor, onus leve, suave iugum, crux inuncta? Quidquid affectio propria judicet, securus esto, non Isaac, sed aries morietur: non peribit tibi lactea sed contumacia, cujus utique cornua de pribus harent, & sine punctio- nibus anxietatis esse non potest: Tentat enim te Dominus Deus tuus, nec mastrabitur Isaac ut o- pinaris, vivens vivet, sed elevatus est utique su- per ligna, ut in sublime gauderas, nec in carne pro- pria sed in cruce Domini gloriaris.*

Et post multa de hoc argumento, Denique nemo, inquit, sana mentis ampliore esse in vitiis credat quam in virtutibus delectationem, pra- fertim cum sit Deus virtutum, totius terra ju- cunditatis fons, letitia & exultationis origo. Neq; enim carni seu mundo aut maligno principi, sed Christo utique servituro regnare est. Nonne hoc credis? Nonne hoc doces alios? At nonne hinc proinde est manifestum, quod qui dicit se non contentum vivere, perinde est ac si diceret se non accepisse centuplum? O dictum impiè!

III. PUNCTUM.

Quia se ergo dicit sua reliquisse nec contentus vivit, mentitur, aut mendacè facit Christum? Quia cum esse vel non esse contentum perinde sit ac centuplum recepisse vel non recepisse, Quid aliud dicere putandus est qui dicit se non contentum vivere, quam se non recepisse centuplum illud quod promissit Christus, ac proinde quod sit mendax qui promissit: vel certè quod certius est, non reliquerit ille sua qui de negato sibi centuplo conquentur, aut nescire quid sit esse contentum rationabiliter & Christianè quan-

tum fert hujus vitae conditio. Nam velle sensiti- vas delectationes, & oblectamenta juvenilia, non sunt hæc centuplum, quod promissit Chri- stus, non sunt hæc certa mentis gaudia sed falsa & mendacia, ut alibi visum est. Quantum verò ad solida & interna quæ sola replent animam, nemo minus debet de his dubitare quam de ipsa vita æterna. Unde enim habes certius te vitam habiturum æternam, quàm ex Christi promissis? At ille centuplum si promissit eodem ore, eadem mente, ac isdem planè modis quo vi- tam ipse promissit æternam, cur non centuplum credes qui vitam credis æternam? Aut si de centuplo dubitas, cur non de ipsa æterna vita? Rectè enim S. Bernardus: Illud vehementius arbitror admirandum, quòd fideles magis in ma- ximo quam in modico videantur non enim ei dif- ficile est dare centuplum in presenti, qui daturus est vitam æternam in futuro. Qui daturus est quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, non modò centuplum dare potest?

Quod & inculcans ibidem vehementius æ- stimas, inquit, o homo, quia personarum acceptio est apud Deum, & non omnes omnia relinquentes tam copiosè consoletur? Noli esse incredulus, ac- quisce vel veritati, de cujus testimonio nulli licet dubitare fidei: Et omnis inquit, qui reliquerit Patrem, &c. Neminem Christus excipit: miseri igitur qui dicunt prater nos, qui excludunt semet- ipsos, & accipiunt à beneficio generali. Nimirum indignos se judicant multo magis vita æterna, qui nec ipsum quidem centuplum sperant. Sed quia Deus verax est qui promissit, homo utique men- dax est qui dissidit. Qua de re cum S. Abbas non minus fructuosè quam fusè pergat dicere, sic brevitati simul & utilitati consulamus, si ex toto discussa selectiores quasdam sententias, sive ad majorem Veritatis intelligentiam, sive ad au- gendum perfectæ Renuntiationis affectum, col- ligamus.

Scrutetur vias suas & studia sua qui promissam centupli gratiam sibi deesse causatur: nec du- bium quin inveniat angulum aut diversorium, ubi scilicet aliquid reconderis quod non reliquit.

Non potest solvi Scriptura, qua tam certa ve- ritate subnixæ, omnibus id sine exceptione promissit.

Sunt qui sibi retinent aliquid, proprio desiderio aut fortasse consilio imporsunius adhaerentes.

Sciolos sese faciunt & de se sibi aliquid reti- nent, quos peccatis abnegasse & divina providen-

Vbi supra de Verbis Petri.

ta ac obedientia Patrum, consiliis quoque spiritualium virorum debuerant commississe.

Nemo ergo eum se videt nec omnia reliquisse, centuplum non accepisse miretur. Pretiosa siquidem divina consolatio est, nec omnino tribuitur admittentibus alienam.

In saeculo Esau qui dixisti, num unam tantum benedictionem habes Pater? Melius erat dicere eum Propheta: unam petii à Domino, hanc requiram.

Indignus benedictione caelesti convincitur, qui aliud sibi refugium parat, si forte eam non obtinere contingat.

Certum omnino sit, aut nunquam eum omnia reliquisse, aut ipsum deseruisse centuplum quod accepit.

Si insanum est centuplum nolle recipere: velle relinquere, plusquam insanum iure censetur.

Non est unde causetur qui eiusmodi est, tanquam in eo videatur irritum verbum Domini aut evacuata promissio.

Filiis Israel, donec terram promissionis intrarent, in deserto manna non defuit.

Manna est absconditum quod in Apocalypsi Ioannis victori promittitur. Novum nomen est quod nemo scit nisi qui accipit.

An non centuplum habet omnium qui impletur Spiritu S. qui Christum habet in pectore?

Hoc centuplum adoptio filiorum est, libertas primitiva Spiritus, delicia Charitatis, gloria conscientia, regnum Dei quod intra nos est, Gaudium in Spiritu Sancto, non modo in spe gloria, sed etiam in tribulationibus.

Hae virtutes ex alto qua Andream fecit amplecti crucem, Laurentium videre carnificem, Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad orationem.

Hac illa pax quam reliquit Christus quando dedit suam. Hac gratia devotionis, & unctis docens de omnibus quam expertus novit, in expertus ignorat, quoniam nemo scit nisi qui accipit.

Probari libet an haec ita se habeant. Cras profecto respondebit ei iustitia sua, qui id studio quaesierit.

D O M I N I C A DECIMA OCTAVA. DE SANATO PARALYTICO QVI PER TECTI TEGULAS SUMMISSUS EST.

Ecce offerebant ei Paralyticum iacentem in lecto. Matth. 9.

VERITATES PRACTICAE.

SEX in prima parte de hoc Evangelio iam habentur, tota Hebdomada quarta post Epiphaniam, quae cum progressus spiritualis per tres perfectionis acquirendae vias, compendiosam quandam contineat formam, ut ibidem fufius declaratur, apte his aliunde sex aliis consequentes addentur.

Qui non gradatim procedit in via virtutis; non in via virtutis incedit, sed vitii.

In 3. parte, Feria 5. infra Hebdomadam quartam post Pentecosten.

Ne dicas, sufficiens mihi sum.

In 1. parte, ubi & alia coniunguntur affines singulis Feriis infra Hebdomadam 3. post Epiphaniam.

Sunt verò plures quae huc etiam commodè transferri possunt, siue respicias iacentem in lecto Paralyticum qui ab aliis propterea portabatur, ut offerretur Christo; siue audias Christum Dominum de remissione peccatorum agentem cum Phariseis & cum ipso Paralytico.

Confide fili.

Vera fiducia confidenti nunquam infida.

In 2. parte, Feria 3. infra Hebdomadam 4. post Pascha.

Quid

Quid cogitatis mala in cordibus vestris?

Minimum culpæ malum majus est quolibet pœnæ malo.

Inordinatio cordis quantumcunque parva, majus est malum inordinati-
one corporis quantumcunque ma-
gna.

In 2. parte, Feria sexta infra Hebdomadam primam post Pascha: Et Sabbato infra Hebdom. tertiam, paucis quibusdam mutatis terminis.

In tertia item parte, Sabbato infra Hebdom. decimam.

Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et surrexit & abiit in domum suam.

Qui rationes inquirit obedientiæ, rationem quærit inobedienciæ.

Feria 4. infra Octavam Ascensionis Domini, Quod sanati corporis erat iudicium, ferre lectum à quo ferebatur; hoc idem est sanati animi, si regat appetitum à quo regebatur.

SIC sancti Patres referunt ad appetitum concurrendum, quod hic de sublato in humeros lecto legitur factum à sanato Paralítico, ut videtur in ea Hebdomada primæ partis infra Hebdomadam 4. quam supra videndam monuimus circa hoc miraculum, præfertimque Fer. 4.

Ratio verò propositæ Veritatis est, quod sanitas corporis & animi est ordinata temperatura partium. Sed tunc est solum ordinata temperatura partium animi, cum animus seu Ratio regit appetitum. Quod cum per se sit planum, tum hic unus modo sufficiat S. Leo. Agnoscat, inquit, rationalis animus, majores delicias menti datus esse quam carni. Et cum audit sibi per Spiritum Sanctum dici: Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere, intelligat sibi contra omnia quæ sensibus corporeis blandiuntur, Temperantia faciendam esse virtutem, per quam dum exterioris hominis voluptas minuitur, sapientia interioris augetur. Et paucis interjectis, quia cum caro concupiscens adversus Spiritum spirituali cupiditate superatur, libera obtinetur sanitas & sana libertas: ut & caro mentis iudicio, & mens Dei regatur auxilio. Quod Hayncusue Pars quarta.

& alibi repetens sub aliis nominum symbolis: Sunt, inquit, in terra nosmetipsos multa cæramina, & aliud caro adversus Spiritum, aliud adversus carnem Spiritus concupiscit. In quâ dissensione si cupiditates corporis fuerint fortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & sanitatem, & perniciosum erit eum servire, quem decuerat imperare. Si autem mens Reçtori suo subdita, & supernis muneribus delictata, terrena voluptatis incitamenta calcaverit & in suo mortali corpore regnare peccatum non siverit, ordinatissimum tenebit ratio principatum, & munitiones ejus nulla spiritualium nequitiarum labefactabit illusio: quia tunc est vera pax hominis, & vera libertas quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præside gubernatur. Quod etiam spectant illa ejusdem: Præceptis Apostolicis obedire curemus, emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus: ut castigatis colluctationibus quæ sunt inter utramque substantiam, animus quem sub Dei gubernaculis constitutum corporis sui decet esse Rectorem, dominationis suæ obtineat dignitatem.

Serm. 1. de Quad.

Præter has autem Veritates quæ aliunde depromuntur; una est maximè propria loci hujus ad verba Christi Domini: Confide fili remittuntur tibi peccata tua. Quod enim Christus sic primò de peccatis agat cum illo viro qui unam corporis sanitatem videbatur exposcere, hoc planè docet, hanc primam ejus & præcipuam erga nos esse curam, ut quod malorum extremum est omnium, & causa cæterorum, peccatum, penitus tollat, nosque simul in idipsum cum illo conspirantes, primam hanc inter cæteras curam statuamus. nihil ut planè sit non modo ex temporalibus sed neque ex spiritualibus studiis & curis, quod æquè procuremus, ac illam peccati fugam. Rei totius cardo vertitur in illa prima vel primaria cura; quamobrem non potuit aptius exprimi Veritas, quàm si univèrsim asseratur:

Serm. 4. de Quad.

Nulla nisi primaria satis esse potest cura de peccatis evitandis.

RATIO EST, Quod nulla satis esse potest cura de peccatis evitandis nisi quæ suo modo respondeat cura, quam Christus Dominus de his habet expellendis.

Sed nulla est quæ huic respondeat, nisi sit primaria. Ergo & nulla nisi primaria satis esse potest de peccatis evitandis cura, quam propterea necesse est omnino adhibere.

K I. PUN,

Serm. 4. de Quad.

I. PUNCTUM.

Primum propositionem, tria hic paucis attinguntur quae fusius explanari possent. Primum est quod quando duae causae sive inanimatae, sive animatae simul concurrunt ad unum effectum, quarum una nihil agit nisi prout est mota ab alia, sic causa mota debet apte convenire cum movente seu motrice, ut nisi apte conveniat, nihil efficiat. Nam ut in corporibus globisque caelestibus, inquit S. Ignatius, in ea quam de obedientia, scripsit Epistola, ut alius alium officiat moventis, requiritur, ut certa quadam convenientia & ordine inferiori orbis superiori subjiciatur: sic in hominibus cum aliorum alterius auctoritate movetur quoad per obedientiam fit, oportet ut is qui ab alterius nutu pendet, subserviat & obsecundet, ut virtus ab imperante ad eum derivetur & insuat.

Secundum est, quod cum in omnibus tum praesertim in expellendis peccatis, duae simul haec dicuntur causae concurrere, divina Christi gratia, & humana nostra voluntas: Nihil haec planè potest sine illa: sed neque illa facit quidquam sine ista. Unde haec geminatae in Scripturis utrimque voces: *Convertite nos Domine ad te, & convertertemur. Et Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*, quia sic videlicet, ut ait Tridentinum, *libertatis nostrae admonemur, & Dei nos gratia proveniri consistemur.*

De proinde quod tertium est, nisi nostra voluntas in hoc tam ponderoso negotio rectè conveniat cum Christo Domino, nihil profusus efficiet. Omnes isti ambulantes fraudulenter, ac & ferrum univèrsi corrupti sunt, inquit Propheta. *Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflagavit conflagator, malitia enim eorum non sunt consumpta. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos.* Stupenda certe verba, sed valde apta ut intelligamus quòd sicut aurum vel argentum quae in conflagatorium purganda conjiciuntur, si forè non sunt purgata, inde provenit quòd non sint aptè disposita cum plumbo seu vivo argento quo nunc conflagatores utuntur: sic cum malitiae peccantium non sunt consumptae, non aliunde est quàm quòd peccantes non aptè conveniant cum illa gratia qua traherentur à peccato commisso vel committendo, unde & sensim reprobantur quia deseruntur ab illa gratia, & de-

Ios. 2.

Zach. 1.

Sess. 1. c. 5.

Ier. 6.

fertis quid aliud frequentius accidit quàm quòd ait Apostolus: *Proficiens in pejus errantes, & in errorem mittentes?* 2. Tim.

II. PUNCTUM.

SED nulla est cura, nisi primaria, qua satis aptè conveniat cum Christo Domino

Tria hic etiam consequenter enodanda essent. Primum quae sit cura primaria, nempe illa quae vehementius & ante omnia seu praeter caeteris omnibus curis & studiis circa illud versatur cuius est cura, quantacunque sint aliae seu aliarum rerum curae, si forè simul concurrant cum prima, tunc illi cedent; nec aliter prima seu primaria poterit dici nisi quatenus illi cedent aliae quae secundariae propterea nuncupantur, quòd non nisi post primam moventur. Sic avaro prima cura est cumulanda pecunia; sic ambitioso & aliis quod quisque carius habet, hoc primum illis est cura. *Voi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Math.

Secundo, magna est profusus in agendo differentia primariae curae cum reliquis. Nam: quòd quis curat primario, non tantum illud vehementius, & ante alia id procurat, sed ita vehementer procurat, ut si non possit peragi nisi cum aliarum detrimento rerum, consentiat potius huic rerum detrimento, quàm de sua prima remittat cura. Unde S. Bernardus contra illos qui primam in scientia sibi comparanda ponebant curam, cum aliquo etiam religionis & conscientiae dispendio: *Sic tanto, inquit, studio & sollicitudine quareretur conscientia quanto scientia; & citius apprehenderetur, & ut illius retineretur: Quali diceret, si ex aequo saltem illae curae moverentur, & scientiae & conscientiae, tunc posset tolerari: sed cum prima sit cura scientiae, vergit in detrimentum conscientiae, quòd certe damnosum est.*

Tertio denique, nisi primaria nostra sit cura cum Christo in evitandis peccatis, nulla erit sufficiens, nulla satis apta & conveniens ad hunc effectum dici potest, quia, cum, ut primò diximus, cura Christi circa peccatum expellendum sit omni modo primaria, profectò nisi sit omnino nostra talis, non illi respondebit, tantoque intervallo simul inter se discrepabunt illae curae quanto primaria & secundaria, quòd certe intervallum tantum refert ad effectum, ut vix ullus propterea producat; vix ullus peccatum fugiat quanto esset affectu & effectu fugiendum.

Nam

Nam pro sua Christus prima cura vellet postponi omnia, pecuniam, famam, honores, vitam comoda & ipsam vitam: hoc enim diximus esse proprium primæ curæ ut sibi subiciat cætera: Jam verò ex hominibus cui tantum in fugiendo peccato cura erit secundaria, non sic postponet omnia, non sic famam aut opes aut vitam, aut illud denique cuius potiore habet curam: sicque fiet ut nihil fiat, nihil enim fiet nisi peccatum evitetur, sæpè autem non evitatur nisi cum aliqua bonorum jactura temporarium, inquam homo jacturam nunquam consentiet, si pluri ducatur abundare bonis, quàm catere peccatis; si potior cura sit homini suæ pecuniæ, quàm suæ conscientiæ, non fiet quod Christus ab illo præcedit homine, non evitabitur peccatum quod evitari non potest, nisi potior habeatur cura conscientiæ quàm pecuniæ.

Matth. 5. Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam; Hæc est prima Christi cura de peccato evitando, à qua tantum distat illa hominis quæ est tantum secunda cura, quantum distat, erueret sibi oculus, vel non erueret, scandalizari vel non scandalizari, ad vitam ingredi vel in gehennam mitti. Nam quòd prima Christi cura vellet erui oculus, non vult secunda hominis; nollet quidem homo scandalizari, nollet peccare, nollet detrimentum in anima pati: sed non simul cum oculi detrimento, non simul cum jactura pecuniæ, licet ea jactura sit aliquando necessaria: talis est enim natura primæ vel secundæ cuiuspiam rei curæ, ut quod prima vellet perdi, nollet secunda: vel quod secunda vellet lucrum, nollet prima. Quantum autem illa distent, quis non videt? Quanti portò ista distantia sit impedimenti ad effectum qui est peccati fuga, quis non intelligit? Cum præcipue non evitatur peccatum nisi eruto prius oculo, quem sibi non patietur erui, qui primam evitandi peccati curam sibi non statuerit. Quam obrem liquèdè Christus Dominus: *Qui non est mecum contra me est, & qui non colligit mecum, dissipat.* Et Propheta: *Namquid ambulans duo pariter, nisi convenerit eis?*

III. PUNCTUM.

NULLA ergo nisi primaria satis esse potest cura de peccatis evitandis, Quia nulla satis

esse potest, nisi quæ Christi curæ conveniat & respondeat, nulla autem ei conveniat nisi primaria, cum talis in illo semper extiterit ex quo genus humanum in humana natura curare coepit. Hoc est primum quod venturus in mundum sibi proposuit, *peccata tollere.* Hoc est quod ei nomen Jesus indidit: Hoc est quo à Joanne agnitus est, & quo agnoscendum nobis fecit: *Eccce agnus Dei, Ecce qui tollis peccatum mundi.* Mirum certè cum tanta dici possent de Christo quibus à suo Præcuratore magnificentius prædicari potuisset, hoc unum cæteris tacitis declaratur, *Quod tollas peccatum mundi.* Sed nihil poterat dici excellentius; quia hic est ejus incarnati primarius finis, hoc ejus principale munus & officium; hæc illius officii prima est cura. Nihil autem excellentius de quoquam dixeris quàm quod attingit primam ejus officii partem. Noverat ille sanctus Præcurator, noverat sua ipsius experientia, suo ipsius ingenti bono, quid primò acturus in mundum venisset mundi Salvator, quidve primò is ageret in animos nostros; nam cum uterque maternis adhuc contineretur claustris, Christus quidem in sinu Beatissimæ Virginis Matris, Joannes autem in utero matris Elizabeth cum originali sua culpa: venit fecunda Virgo ad fecundam sterilem, venit infans Jesus ad infantem Joannem, & primum quod Jesus erga homines opus operatus esse agnoscitur, fuit illa culpæ remissio, fuit illa Joannis sanctificatio.

Deinde verò quid est quod primum inter homines egit aut prædicavit? Nonne hoc unum, *Pœnitentini?* Quæ porò Sacramenta instituit, quorandem fide instituit, nisi ut per illa remitteretur peccatum? Denique ne ab hodierno Evangelio discedas longius, quod erat vel maxime de Christo audiendum & credendum omnibus, ipsum esse Deum, quo tandem evidentiori signo id demonstravit quàm remittendo peccatum? *Ve sciat is, inquit, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico, surge, tolle lectum tuum & vade in domum tuam. Et surrexit & abiit in domum suam.* Quali diceret Dominus, sicut videtur hoc miraculo me verè peccata remittere, ut intelligite me verè Deum esse cum peccata remitto. Hoc est signum divinitatis meæ, quod est humanitatis insigne. *Hic est fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum*

primus ego ſum, inquit Apoſtolus: ſed ideo miſericordiam conſecutus ſum, ut in me primò oſtenderet Chriſtus Jeſus omnem patientiam, ad informationem illorum qui credituri ſunt illi, in vitam æternam. Id eſt, in hoc præcipuè Chriſtus ſe inſignem mundo fecit quod me à peccatis convenerit, nam inde homines cum Optimum Maximum noſſe poterunt qui talem à peccatis hominem revocarit.

Hoc eſt quod ipſe Dominus tanquam certiffimum Apoſtolatus inſigne, ſuo item Apoſtolo commendabat; *Eripiens te de populo & gentibus in quas nunc ego miſſo te, aperire oculos eorum, ut converſantur à tenebris ad lucem, & do poteſtate Satana ad Deum, ut accipiant remiſſionem peccatorum.* Hoc primum ad quod te miſſo, & propter quod te Apoſtolum conſtituo.

Coloſſ. 1. In quo, & laboro, inquit, certando ſecundum operationem ejus quam operatur in me, in virtute.

Sic planè nobis eſſet collaborandum, ſic pari gradu & animo ambulandum, ſic pari cura & ſtudio vigilandum, *Vigilate mecum; Sic non vigila veris, veniam ad te tanquam fur: Quid eſt ſi non vigila veris niſi quantum ipſe eſt ſolicitus, tu non minorem ſolicitudo adhibeas, prout jam antea manifeſtè ſignificaverat: Indicabo tibi, o homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te; utique ſolicitum ambulare cum Deo tuo. Proh quantum alioquin probrum & damnatum! Hinc tota peccantium pernicies & damnatio; vix ullus eſt qui non aliqualem adhibeat*

Mich. 6.

HAC HEBDOMADA, proponitur parabola de otioſis Operariis in vineam conductis, ex Matthæi vigefimo capite. Tùm quæ habentur Joannis ſeptimo de invitato à ſuis Domino ut manifeſtaret ſe mundo, veniretque Jerofolymam ad diem feſtum ſcenopegie, ſeu Tabernaculorum. Tunc quidem Chriſtus ire noluit quo rogabatur apparatu: ſed quaſi tantum in occulto cùm jam dies feſti celebrarentur, in urbe adfuit & multa in Templo docuit unde ad tempus rectè collocandum, ac dirigendas in Divinum beneplacitum quotidianas noſtras actiones valde inſtruimur.

curam & vigilantiam, ſed quia vix ullus eſt, qui qualem oportet, adhibeat; ſic nullus peccandi finis & modus. *Si dixerimus, quoniam ſocietatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus. Si autem in luce ambulamus, ſicut & ipſe eſt in luce, ſocietatem habemus ad invicem; Quasi diceret, non aliter ſumus conjuncti, quam ſi velut in luce ſimul vigilemus, & eodem conſpiremus. Quando cuique eſt plus propenſionis in vitium aliquid, tantò illi Chriſtus plus invigilat, & tantò ipſi vitioſo plus, errè eſſet invigilandum. Sed contrà evenit, nullibi ſegnius quam ubi Chriſtus vigilantior: quæ morbi gravitate Chriſtus excitatur ad majorem curam, eadem provocatur infirmus ad minorem. Hæc eſt enim noſtra major Infirmas, Infirmatam noſtram ignorare nec velle ſcire, ne curetur;*

Vide in 1. parte, Feria 5, infra Hebdomadam 6. poſt Epiphaniam; ubi expreſſa hæc agitur Veritas:

Quod gravius in te eſt malum, hoc minus vis ſanari.

Vide & Epistolam paræneticam S. Eucherii, unde ex multis hæc pauca ſatis apta tali argumento. *Primas apud nos curas qua prima habentur, obtineant, ſummasque ſibi ſolicitudo partes, qua ſumma eſt, vindictæ: hæc nos occupet in præſidium ſui jam non plane prima, ſed ſola omnia vincat, eo ſtudio quo præcedit omnia.*

FERIA

FERIA SECUNDA.
DE OTIOSIS OPERARIIS.

Quid hic statis tota die otiosi? Ite & vos in vineam meam.
Matth. 20.

De hac parabola fusè in 2. parte, Dominica septuagesimæ. Quò etiam referri potest quæ hic duplex uno brevi complexu proponitur

VERITAS PRACTICA.

Nihil est magis nostrum quam tempus,
Et nihil est minùs nostrum.

I. PUNCTUM.

DE PRIMA VERITATIS PARTE.

RATIO primæ partis hæc est, quod nihil sit magis nostrum quam quod profusus pendet à nobis nullo prohibente; quid clarius?

Sed nihil est quod magis à nobis pendeat nullo prohibente quam tempus, si velimus eo rectè uti. Nam quidquid cogamur facere, possumus illud semper cum Dei Gratia dirigere in rectum finem, sive ut placeamus Deo, sive ut dissolvendis peccatis satisfaciamus, sive ut cumulandis æternis laboremus bonis. Unde Sapientis: *Non impediaris orare semper, & ne virearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* Id est, hoc tibi planè liberum est semper orare, saltem mente, saltem intentione dirigendo tuum opus in bonum finem: sic enim ex quocunque opere tibi thesauros gratiarum & æternæ futuræ gloriæ colliges, nec veteri debes, ne aut defici labori merces, ne aut mercedi labor supersit, nam laboratur æternitati. O ponderosum nomen; O quam *1. Cor. 4.* rectè Apostolus, *æternum gloria pondus ait, quod operatur in nobis quicquid occurrat laborandum.* Hoc est enim quod labori nostro dare debet pondus ne sit inanis & vacuus.

**

II. PUNCTUM.

DE SECUNDA PARTE VERITATIS.

Nihil minus nostrum quam tempus.

DUPLEX esse posset sensus; Primus, nihil minus nostrum facimus quam tempus, cum illud malè colloceamus. Secundus de quo nunc præfertim, nihil est minus nostrum quam tempus, id est: nihil est quod minus nobis vindicemus tamquam nostrum & tanquam nobis proprium, si nos à Deo separemus.

Ratio est valde consideranda, quia nihil est minus nostrum quam vita nostra, quæ tota est Dei ut Creatoris, ut Finis, ut summi Boni; quæ tota est Christi ut Redemptoris, ut Domini, ut Glorificatoris, & sexcentis aliis ex titulis. *Non estis vestri: empti enim estis pretio magno. Et qui vivunt jam non sibi vivunt.* Hæc effusè tractata sunt in facto die Parasceves.

Sed qua ratione vita nostra, nostræ non est, eadem profusus tempus nostrum, non est nostrum. Nam tempus & vita sic sibi mutuo correspondent, quantum præcipuè spectat ad humanos nostros actus, ut neque aliter concipi possit nos aliquem vitæ humanæ actum posse producere, nisi unâ concipiatur nos tempus aliquod in eo collocare: neque intelligi possit nos tempus in re quapiam ponere quin simul intelligatur nos humanæ nostræ vitæ motum & actum aliquem edidisse. Nemo enim vivit nisi in tempore, & nullum est nostrum tempus nisi quo vivimus. *Sic omnia tempus habent, & suis substantiis transeunt universa sub cælo.* Unde illud planè concludi necesse est, ut si tibi non licet partem aliquam vitæ tuæ Christo subtrahere, neque etiam tibi licet ullam ei temporis *Eccl. 3.*

negare partem, nam pars illa temporis quam negares, pars esset vitæ tuæ. Quidquid enim in illa parte temporis ageres, viveres scilicet: & quod tum viveres, nonne tam verè Christo subtraheres, quam tempus ipsum, quo vivere & agere dicereris? Possesne actu vitæ expresso velle Domino vivere, & non velle ei respirare? Non posses quia hoc esset vivere & non vivere, seu velle & nolle, cum vivere & respirare sint unum & idem. Sic omnino quantum ad rem nostram, licet tempus non sit tam intrinsecum humanæ nostræ vitæ quam ipsa respiratio, sic tamen illi est connexum & colligatum, ut quo actu vita ponitur, ponatur tempus: & qua parte tempus colloccetur, colloccetur & vita.

Job. 7.

Ventus est vita mea, dicebat Job & præclare, hoc utrumque respiciens. Nam vita ventus est. Id est respiratio, & vita ventus est, id est, citissimum tempus.

III. PUNCTUM.

DE UTRAQUE CONJUNCTIM
VERITATE.

UTRUMQUE simul igitur non modo verum est, quod nihil magis est, nihil minus est nostrum quam tempus: Sed utrumque sic simul conjunctum non parùm est efficax ad usuram temporis utilius deinceps collocandam. Cum enim tuum sit tempus, & cum sit ita tuum, ut ne quidem exigua te nolentem possit præterire

particula, quia omnem planè possis complere in omne opus bonum, quid est quod illud nolis? Nos oportet operari opera ejus qui misit nos, donec dies est: venit nox quando nemo potest operari.

Cum verò non sit ita tuum tempus ut tibi partem aliquam alio quàm velit Deus liceat detorquere, auderesne quod non licet? Auderesne non tua rapere? Auderesne te à Deo subtrahere? Te tibi vindicare? *Adesse festinant tempora*, id est, sese quodammodo ingerunt & offerunt, quibus bene de Deo merearis: tu verò tempus nondum adesse aut abesse causaberis? *Iustum & impium judicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit*. Observanda certè verba, quasi diceret Sapiens, tunc velis nolis apparebit in judicio, nullam prorsus fuisse partem temporis, in qua non aliquid operæ pretium potuisses ponere: licet modo dissimules, ita tamè revera est, neque enim tunc erit verum in judicio, quam quia modo est: & quia modo ita est, sic erit etiam in judicio, ut quantum modo bene vel malè tempus impenderis, tibi rependatur. *Non est dicere, quid est hoc aut quid est istud? Omnia enim in tempore suo quarantur*, id est, neque rem ullam, neque tempus ullum putes esse inutile, nulla res enim est, neque pars ulla temporis de qua non sit futura quæstio, quem in usum tibi eam usurparis.

Tempus beneplaciti Deus: Donec tempus iudicii tui veniat, da mihi hoc tui beneplaciti tempus sic adimplere, ut tempus iudicii tui, sit mihi velut hoc tempus beneplaciti tui.

HVIC AFFINIS VERITATI, HÆC
ALIA POSSET ADDI.

Nihil est nobis tempore vilius, quo tamen nihil est pretiosius.

RATIO primæ partis est, quia nihil est nobis eo vilius quod crebrius & libentius projicimus. Sed nihil est, aut certè vix est aliquid, quod crebrius & frequentius projiciamus quàm tempus, terendo illud otiosis colloquiis.

Ergo nihil est nobis tempore vilius, quo tamen nihil est pretiosius.

Ratio hujus postremæ partis est, quia nihil est eo pretiosius cujus parte exigua thesaurus ingens, quale est cœlum cœlestisque Beatitudo,

potest emi. Sed tale est tempus, seu etiam pars quantumvis exigua temporis. Cœli pretium est nobis propositum. Ergo nihil est tempore pretiosius. *Fili conserva tempus, & devota à malo*. *Tantum enim gloriam omni hora negligimus, ait sanctus Bonaventura, quanta bona interiri facere possemus si otiosè eam transigimus. Quæ omnia fusius pertractata sunt in 2. parte, Dominica 3. post Pascha.*

FERIA

FERIA TERTIA. DE NOVISSIMIS OPERARIIS.

Sic erunt novissimi, primi. Matth. 20.

VERITAS PRACTICA.

Quod Fervori tempus negat, hoc Fervor affert Tempori.

SENSUS EST, Quod fervori quidem tempus neget diuturnitatem, neque enim diu durant saltem quoad sensum quæ multum fervent, tamen hanc alio sensu fervor diuturnitatem affert tempori, quatenus id suo merito efficit ut tempus aliquo breviter, ferventer in Domino collocatum æquivaleret longi temporis diuturnitati, juxta illud Sapientis: *Consummatus in brevi explevit tempora multa.* Et hunc esse germanum sensum & primarium finem parabole de operariis docet inter alios Menochius, ut scilicet ostendatur mercedem vitæ æternæ non tempori quo quis laboravit respondere, sed labori seu fervori quo quid fecit. *Sape enim sic, inquit, ut aliquis una tantum hora labores, quantum alius tota die, ideoque æqualem mercedem accipiat, quæ hic denario diurno exprimitur.*

RATIO autem cur sic fervore valeat tempus, sive quod idem est, cur opus breviori tempore factum, factum tamen ferventer, æquivaleret multo tempori, hac est inter alias, quod tanto est majoris meriti opus, quod est profectum ex puriori corde, Sed quantum est ferventius factum opus, tantum est ex puriori corde. Ergo & majoris est meriti, ac proinde fervor ille omni modo cum Gratia procurandus.

I. PUNCTUM.

LICET illi omnes Operarii qui laboratum in vineam missi sunt, unam & eandem mercedem accepisse videantur, dispar tamen & diversum esse in cælo sanctorum præmium nemo potest dubitare qui audiatur intonantem Apostolum, quod *et feret unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum.*

Una est essentialis quam vocant Beatitudo, quæ in vivendo ac amando Deo consistit, & quæ velut denarius deficienti die datur omnibus, quibus aliquid datur: sed & hujus beatitudinis diversi sunt gradus, & alterius quam dicunt accidentalem tam variaz sunt species quam alia est claritas solis, alia claritas lune, & alia claritas stellarum: stella autem à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum.

Et verò cum ex multis illa meritum diversitas educatur, tum ex fervore Spiritus de quo Apostolus: *Spiritu ferventes, Domino servientes, Rom. 12.* Quasi diceret, hos esse propriè & proximè Domino servientes qui Spiritu sint ferventes. Nam si, ut ait Sapiens, *Incorruptio facit esse proximum Deo, ceteri ferventes accedunt Deo proximè qui ad puritatem cordis accedunt propius.*

Hoc itaque primum est expendendum, quantum referat ad majus meritum, puri esse cordis: nihil alieni, nihil permixti, nihil non modo sensualis, sed nec naturalis aut etiam rationalis sensus & animi quod non sit spirituali & Divino substratum penitus, & infra positum.

*Sive masculinum sive feminam obtulerit, immaculata erunt omnia. AGRVM suum non seres diverso semine. HOMO qui obtulerit victimam, vel vota solvens vel sponte offerens, immaculatum offeret, ut acceptabile sit: omnis macula non erit in eo. Si habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cacum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo, Non immolabis Domino Deo tuo ovem & bovem in quo est macula, aut quidpiam vitii, quia abominatio est Domino Deo tuo. Quæ sic omnia tam sæpè & graviter insonabant omnium animis, ut inde disceretur quod Sapiens dixit apertius: *Qui mundus est, rectum opus ejus. Quasi hæc esset rectitudo cujusvis boni operis, mundities & puritas operantis. Quantacunque sit ejus charitas nisi sit ex puro corde, non est charitas accepta Deo. Sic postquam sanctus Jacobus dixit, *Appropinquate Deo & appropinquabit vobis, Tum addit, tanquam gradum proximum appropinquandi: *Emundate manus peccatores, & purificate corda dupliciter animo. Itc. Quod****

Levit. 3. ibid. 22. ibid.

Dent. 15. ib. 17.

Prov. 21.

Itc. Quod

1. Cor. 7.

In Ps. 50.

Quod & sanctus Gregorius sapienter observavit ad illum Psalmi versum notissimum: *Cor mundum crea in me Deus. & Spiritum rectum innova in visceribus meis.* VIDE, inquit, ordinem, primo cor mundum, ut quasi de puro fonte manet quidquid agendum est. Quomodo enim poterit esse perspicuum id est purum in conspectu Dei ac lucidum, quod in ipsa origine fuerit vitiatum? Scriptum est enim: bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. O quale monstrum potest esse thesaurus ille malus qui non nisi ex malis coalescit, & unde nihil nisi malum profluit!

II. PUNCTUM.

SED quantum est ferventius factum opus, tantum est ex puriori corde factum: Sicut quantum est ex puriori corde profectum, tantum est ferventius factum opus. Neque enim fervor est illa quae fortè putaretur agitatio mentis & corporis; sed est ipsa puritas operis purè propter Deum facti.

Quod ut melius intelligatur, atque ut simul apertius internoscatur quid charitati Fervor addat ad puritatem actionis: observandum est, duobus praefertim modis actionem posse inquinari & purgari. Primum quidem inquinatur impuris affectibus, seu mundanis propositis finibus ac intentionibus, à quo inquinamento mentem purgat illa charitas quae unum respicit Deum. Sed cum etiam in respiciendo Deo multi se humani respectus & discursus obtrudant qui hominem in diversa rapiunt, & sub specie recti ac boni saepe fallant & avertant à bono, aut certè dubium & suspensum animum sic retineant, ut quid agat quove se verat ignoret; ac interim non nisi remittit, anxie, & imperfectè agat; potest dici hoc alterum inquinamenti genus quo non quidem malum appetas, nec bonum malo sine facias; sed quo bonum non satis bene, non satis promptè, non satis studiosè amplecteris; à quo inquinamento nos purgat fervor, quatenus qui suo fervet in opere nihil moratur, quidquid obviet animo, non se sinit illis retardari obstaculis quae apparenti virtutis specie, vel nobilitati praetextu mentem aliò avocant. Sed toto quod ajunt peccatore rem aggreditur, rem promovet & absolvit, uni Deo intentus, uni attentus operi. *Vidisti virum velocem in opere suo: coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles, eis scilicet levitando, id est, illustre ille futurus est.*

Pro v. 22.

Cum nondum ita ferveret sanctus Augustinus, & vellet quidem servire Deo, sed quod vel-

let tamen non faceret, sic se à seipso in diversa distrahi sentiebat, ut miraretur & diceret, unde hoc monstrum & quare istud? Imperat animus corpori & paritur statim. Imperat animus ut moveatur manus, & tanta est facilitas ut vix à servitio discernatur imperium. Et animus, animus est, manus autem corpus est. Imperat animus ut velit animus, nec alter est, nec facie tamen. Unde hoc monstrum, & quare istud: imperat inquam ut velit, qui non imperaret, nisi vellet. & non fit quod imperat. Audi vero ut aptè sibi responderet: Sed non ex toto vult, non ergo ex toto imperat. Nam intantum imperat, in quantum vult, & in tantum non fit quod imperat, in quantum non vult; Non utique plena voluntas imperat nam si plena esset, nec imperaret ut esset, quia jam esset. Non igitur monstrum, partim velle, partim nolle: sed agritudo animi est, quia non totus assurgit veritate sublevante, consuetudine pragmatibus. Sic sanctus Prosper in sententiis sancti Augustini: *Agritudo animi rationalis est, inquit, inquit, tum bonis inferioribus delectatur: superiora ex parte appetit, & ex parte non appetit, ideoque in duas dividitur voluntates, cumque una est, tota non est: & hoc adest uni, quod deest alteri.* Sanctus quoque Thomas sic rem illustat: *Imperfectum imperium contingit ex hoc, quod Ratio ex diversis partibus movetur ad imperandum vel non: Unde fluctuat inter duo, & non perfectè imperat.*

At certè fluctuationes illas animorum & imperfecta imperia, sicut nemo neget esse humanas imperfectiones & nostrarum impuritates actionum, ita omnes concedant, quod qui se ab illis purget, singularem in opus suum inducat puritatem. Hoc est autem fervere, hoc est proprium quod decimus Fervoris beneficium, sic in sese totum colligit animum, ut non jam duo, non jam ulladiviso, nulla diversitas, nil aliud cogitare sinit aut sapere, quam quae sunt spiritus, quam quae sunt Christi: sed totus à se atque à summo Deo indivisus est animus, ut divisus à quocunque alio; puram illam unionem perficiat quae est perfectae charitatis. *Qui adharet Domino, unus Spiritus est. Valet cuncta, mihi Dominus sufficit. Deus meus & omnia.* Sic paucis fervor agit, ut nos agere faciat; sic cuncta sibi prosternit.

III. PUNCTUM.

HINC ergo sequitur, ut quod fervori tempus negat, hoc fervor concedat tempori; Nempe ut

ut brevi spatio longorum merita temporum possis colligere, dum quidquid impurum in nostras actiones posset incidere, sic defocatur & excoquitur, nihil ut superfluum in opere non sanctum, non pretiosum, non ditissimum in conspectu Domini. Hoc est aurum ignitum probatum quod suadetis emere ut locupies fias. Hoc est aurum quod super idem fundamentum edificatur, cui scenum alioquin & stipula simul cohærent. Hæ sunt divitiæ salutis, sapientia & scientia de quibus & Propheta & Apostolus, qui sic expressis affirmat verbis, tempus redimi, & sapientes ab insipientibus hoc interno sci nomine.

Hæc est vis summa, qua præteritum possis revocare tempus, quæ metiri possis ventum, & ignem ponderare; quæ tria quondam Eisdæ ab Angelo sunt propolita, tanquam ea quæ essent extra omnem efficientiam posita. Sic enim fervor præteritum revocat tempus, cum lacuna replentur illorum mensium quos Scriptura vocat *vænos*; replentur autem cum fervor geminat opera, non tam numero quam valore & merito. *Suscipit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Metiris autem ventum

cum ad unum quodque momentum quo aërem spiras, inspiras operi meritum. Ignem denique ponderas cum tanta fervoris habetur ratio, ut pro singulis ejus gradibus agendi meritum crescat & præmium. Sic præclare sanctus Hieronymus in Apostoli Verba: *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt: Quod in diebus malis est, inquit, quodammodo immutamus illud, & dies malos in bonos vertimus, & facimus illos non præsentis sæculi sed futuri.*

O quam proinde sapienter Sapiens: *In omnibus operibus tuis esto velocis, & omnis infirmitas non occurret tibi.* Non ægrotabis illa ægitudine animi qua in diversa distrabaris, & qua distractus vix aliquid agas aut agendo merearis. Non occurret ficta infirmitas corporis, quasi non id possis operari quod occurrit. Non infirmitas animi quasi nolis aut nescias; Non infirmitas ipsius operis quasi fatiscas operando; Nulla denique tibi occurret infirmitas, quia velocitate & fervore sic roboratur animus, ut licet etiam infirmaretur, non desineret operari, & tunc vel maxime diceret: *Cum infirmor, tunc potens sum.*

Vide Feria 4. infra Hebdomadam Paschæ. 2. Cor. 12.

FERIA QVARTA.
DE OCCVLTIO CHRISTI IN-
GRESSU-IN CIVITATEM JERUSALEM,
AD DIEM FESTUM,
SCENOPEGIÆ.
ET DE OPPORTUNITATE TEMPORIS
OBSERVANDA IN NOSTRIS
ACTIONIBUS.

Tempus meum nondum advenit. Joan. 7.

VERITAS PRACTICA.

Sic est omni negotio tempus & opportunitas, ut nisi adsit tempus & opportunitas, vix ullum fiat negotium.

RATIO EST. *Quia vix aut ne vix ullum fiet negotium nisi fiat illud quod intendit Deus. Sed nisi omni negotio adsit tempus & opportunitas, non fiet illud negotium quod intendit Deus. Ergo sic est, & sic servari debet omni negotio tempus & opportunitas, ut nisi adsit tempus & opportunitas, vix ullum fiat negotium.*

Hayneusue Pars quarta.

I. PUNCTUM.

ERAT in Galilæa Dominus cum loqueretur & ageret quæ supra commemorata sunt, jamque instabat Festum quod apud Judæos Scenopegia dicebatur, sic & fingendis dicta tabernaculis, ut præceptum erat Levitici vigesimo tertio, idque in finem Septembris, vel Octobris initium, incidebat. Tunc vero propterea Judæi omnes adibant Jerosolymam, celebraturi festum, & in templum sua delaturi sacrificia, quia ne-

L fas

fas erat alibi sacrificare; cumque jam eò pergerent è Galilæa, Cognati, Assines, Concives & alij qui dicuntur in Evangelio fratres Domini; ipsum convenerunt de itinere simul conficiendo, dixeruntque ei: *Transi hinc, & vade in Iudæam ut & Discipuli tui videant opera tua qua facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærat ipse in palam esse: si hæc facis, manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres ejus credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum advenit: tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos, me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc; ego autem non ascendo ad diem festum istum, quia meum tempus nondum impletum est. Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa. Ve autem ascenderrunt fratres ejus, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifeste, sed quasi in occulto.*

Eccl. 8.

Ex quibus Evangelistæ verbiis: hoc inter alia diligenter observandum est, quanti Dominus faceret quod Sapiens dixerat: *Omni negotio tempus est & opportunitas*: quia scilicet nondum advenerat tempus illud, quo gloriosissimè Ierosolymam erat ingressurus: quidquid fratres dicebant, noluit tempus antevertere, sed quasi plebejus & incognitus civitatem intravit. Cum autem illud obtrigerit tempus quod prædictum est à Prophetis de illo nobili & magnifico ingressu, quando procedet ei obviam tota Ierosolymorum Civitas; non deerit tempori, & quidquid

Joan. 11.

tum discipuli contra possint objicere, de malevolo in ipsum Iudæorum animo, non desistet ire quòd eum tempus vocabat. Sic nos itaque sacris ejus vestigiis insistentes discamus sua esse cuiusque negotio sparia, discamus cuncta suo metiri tempore, discamus omni negotio sic esse suum tempus & nativam opportunitatem, ut nisi adsit tempus & opportunitas, vix ullum fiat negotium.

Ratio non est vulgaris, & valde consideranda est, quia videlicet vix, aut ne vix unquam ullum fiet negotium nisi fiat illud quod intendit Deus. Nam quodeunque fiat negotium, si pro nullo Deus illud habeat, si non illud prober & remuneret, nullum censeri debet tale negotium licet negotianti sit opportunum & utilitate quadam temporali fructuosum: quia tamen homo non sibi negotiari, non sibi debet vivere, sed Deo suo; si quid laborat aliud & si quid negotiatur & vivit aliud quam Deo Creatori suo, non laborat nec vivit, non est illud laborare & vivere, nihil

est agere, nihil operari, nihil negotiari. *Quid hic stas tota die otiosi; merum est otium, quodeunque tempus non transactum in vinea Domini, Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Viri profecto sanguinum non dimidiabunt dies suos, quando post multum fufum sanguinem sanguis ipsorum funditur: quando post multos ab ipsis occisos & ipsi ante tempus suum occiduntur: sed dolosi qui nempe velut dolo, sibi & non Domino vivunt, non dimidiabunt alio festu dies suos, quia quicquid sibi sic vivunt & non Domino, perinde planè est ac si non viverent, nihil coram Deo recensetur, nisi ut quæ pravè acta sunt puniantur. Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt. Sicut enim qui e Deo totum impendit, consummatus in brevi, explevit tempora multa: sic qui se Deo subtrahunt, qui aliud quam intendit Deus; laborant & negotiantur, licet centum sint annorum, pueri tamen & quasi nullius habentur ætatis. Sic duobus tantum annis Saül regnasse in Israël Scriptura memorat, cum tamen aliunde constat regnasse quadraginta. Sed duobus tantum rectè convenit cum Deo, & hi tantum anni numerantur, quasi quod alio tempore fecerit, nihil fecerit cum non illa effecerit quæ volebat & intendebat Deus. Pa filij desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium & non ex me; & ordixerunt telam: & non per spiritum meum. Nihil potest dici expressius sive ad intelligentiam propositionis, sive ad rei gravitatem.*

II. PUNCTUM.

SED nisi omni negotio adsit tempus & opportunitas, non fiet illud negotium quod intendit Deus.

Licet enim sit idem in substantia, non est tamen idem in circumstantiis, quæ sæpenumero tantum valent apud Deum, ut his mutatis mutetur opus, nec sit illud quod intendebat Deus, quia non simpliciter tale intendebat in substantia, sed tali oblatum modo, tali loco & tempore. *Ut probetis*, inquit Apostolus, *quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta*, id est, ut supra diximus, quæ sit voluntas in substantia in modo & in fine.

Sicut itaque non sufficeret ad voluntatem Dei complendam si quis id quidem faceret quod vult Deus, sed alio fine quam velit: ita planè non sufficit si alio faciat modo, quia de voluntate Dei est ut supponimus tam iste modus quam

quàm finis & quàm substantia negotij. Unde idem Apostolus, *statis perfecti & pleni in omni voluntate Dei*. Et rursum, *impleat omnem voluntatem Bonitatis*. Id est, quidquid ex se primò & antecedenter decrevit bonitate sua tam in substantia quam in modo.

Quod ita planè verum est, ut si modus ille desit in re alioquin imperata, tunc Deus neget se rem imperasse. *Cum venisset*, inquit, *ante conspectum meum, quis quis servit hac de manibus vestris?* Certè si de substantia rei ageretur, ipse est qui hæc de ipsorum quærebat manibus; agitur nempe de sacrificiis ex lege ordinatis; sed quia corde impuro & profano illa offerebant sacrificia, perinde dicit se non ea quære, ac si omnino non quæret, quia non quærebat ea quali modo offerebant. Sic si obtulissent alio loco & tempore quam quibus erat præscriptum, quis dubitet, quod non ea fuissent sacrificia, non ea munera, nec opera, neque sacra negotia quæ Deus intendebat? *Auferre ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis.*

Quid est quod velit Dominus ista auferri, cum ea tantum essent quæ ad sacrificia vellet offerri? Nonne licet vendere quod licet emere, & nonne id illis emendum vel aliunde comparandū erat, quod erat sacrificandum? Sed quia fortè locus aut tempus rei vendendæ non observabantur, aut licet suo loco & tempore res vanales exponerent, illi avaro quodam animo in rebus istis dividendis & emendis negotiarentur: totum istud negotium sic infectum erat & perversum, vel licet negotium alioquin esset permissum aut imperatum; prout tamen gerebatur, vitium erat, nec certè istud erat quod intendebat Deus. *No offeratis ultra sacrificium frustra*. Id est, tali oblatum modo.

Quæ cum sint universim dicta de omni circumstantia, ùm particulatim de tempore sic intelligi debent, ut quod negotium suo peractum tempore, negotium esset salutis animæ, negotium esset vitæ æternæ, negotium esset divinæ gloriæ; negotium erit avaritiæ vel superbiæ, vel cuiusvis demum concupiscentiæ quæ factum est ut perverteretur tempus negotij; Et ipsa perverso tempore perverteretur negotium, nec esset illud quod vellet Deus, non tantum quia non est peractum suo tempore, sed quia ratio propter quam non est ita peractum, est inordinatus animus, unde & ipsum totum negotium depravatur. Quod certè est attentius considerandum, nã in e contra iniunt quæ rem valde illustrent.

Primum est instituti violatio temporis quæ per se sola sufficeret, ut à Deo negotium improbaretur. Cum enim ipse negotio tempus & opportunitatem ascripsisset, certè offendi potest quod tu libertate abusus tua, non conditum ab eo tempus acceperis, sed illi potius diem & horam condicere videaris. Putasne tum illi Deus interfuerit intemptivo negotio? Si autem abfuit, quale putas negotium? Hæc fuit Bethulitarum audacia, qui cum quinque dies expectando Divino auxilio præfixissent, Sapientissima Judith sic eos arguit: *Et qui estis vos qui tentatis Dominum? Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum, diem constitistis et.*

Deinde verò quod considerandum venit, est ipsa causa præcipitatio negotij, nempe animus inordinatus, moræ impatiens & disciplinæ, suo serviens genio, & suas sibi potius rationes proponens quàm divinas, aut suas potius temporales & caducas, quàm spirituales & æternas rationes, quæ cum sit negotiantis seu operantis pravitas, quid mirum si Deus opus improbet, & negotium aversetur? *Stultus egisti: nec custodisti mandata Domini Dei tui quæ præcepit tibi*. Sic & plura Samuël Saulli, qui paulò citius anticipat horam vel sacrificij vel congressus bellici.

Tertio denique talem perversi animi pravitatem in opus ipsum redundare necesse est, & quæ præcipitatio fuit temporis, erit & operis: Quæ causa fuit cur non servaretur tempus, causa erit cur non certus servetur modus, cur non rectus præfigatur finis, cur non integra conferatur perfectio, sicque opus deteratur & depravetur, ut jam mirum non sit cur non sit opus & negotium quod intendebat Deus.

Non est tale jejunium, non est tale obsequium, non est tale negotium quod elegi.

III. PUNCTUM.

SIC est igitur omni negotio tempus & opportunitas, ut nisi adsit tempus & opportunitas, vix ullum fiat negotium; Quia non fiet negotium quod intendit Deus, & aliud quodcunque negotium tam verè nullum est, quam verè nihil æstimare licet. Christiano quod non probat Deus. *Pondus & statera iudicia Domini sunt, & opera Proverbia, ejus omnes lapides succuli*. Hoc est, tanti res valent, tanti sunt ponderis & valoris, quanti Deus eas facit & æstimat. Et opera ejus sive quæ facit sive quæ approbat, sive quæ facit solus, sive quæ

- nobiscum operatur, omnes sunt lapides sacculi, sunt ipsa pondus & statera. Nam olim pondera erant lapidea & in sacculis circumferebantur: petinde est itaque ac si diceretur, sicut id omne quod Deus operatur, pondus est, seu in mensura & numero & pondere dispositum, ita vult operemur non ex libidine & humano nostro sensu, sed ex Divina regula certoque rebus ac negotiis indico pondere, quale est tempus, locus, & modus, *Ve omnia hæc esse & secundum ordinem fiant in nobis.*
- I. Cor. 14.* Minime dubitas quod quidquid est inordinatum, probari Deo non possit; dubitasne verò quod quidquid est extra tempus, non sit ordinatum? Vide revolve iterum atque iterum quæ cuncta suis distinxit spatiis & temporibus, an si tempus suum non servarent, possent servare suum decus, suum nitorem, suamve illam quam impertiunt hominibus utilitatem? *Tempus est,* inquit, *flendi, & tempus ridendi;* Sit verò aliquis qui flendi tempore rideat, & dum ridendi est tempus, fleat: quid invenustius quid inordinatius? Qui belli tempore pacem sectetur, nonne ignavus censeatur, aut qui tempore pacis, bellum excitet, quid nisi perturbator audiat? Quid silentio pretiosius, quando est scilicet tempus tacendi; nam quando loquendi tempus est: *Va mihi,* dicit Propheta, *quia tacui;* Et Sapiens: *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo;* *EX ore autem fatui repro- habitur parabola, non enim dicit illam in tempore suo;* Quasi diceret, & in hoc cognoscetur fatuus quod non loquatur suo tempore; & quidquid

præclari tum loquatur, quasi nullum esset, contemnitur. Adeo refert ad hominis & ad ipsius commendationem operis si quid agat suo tempore, ut inde sapiens vel fatuus indicetur. Sic & paulò ante dixerat: *Sapiens tacebit usque ad tempus; lafcivus autem & imprudens non servabunt tempus.* *Ibid.*

Quamobrem adverte diligenter, & quod de loquela notum est, sic de alia quavis actione generatim hoc ipsum notificat sanctus Gregorius; *Non enim, inquit, vos eadem semper est virtus, quia per momenta temporum sepe merita mutantur actionum; unde fit, ut cum quid bene agimus, plerumque melius ab eius actione esse mus, & laudabilis ad tempus deserat quod in suo tempore laudabiliter mens tenebat, Et nonnullis interjectis: Plerumque enim virtutis cum indiscreto tenetur, admittitur: cumque discretè intermittitur, plus tenetur. Nec mirum si in incorporeis intelligimus quod agi & in corporeis rebus videmus. Ex studio namque arcus distenditur, ut in suo tempore cum utilitate tendatur. Quod si otium relaxationis non accipiet, ferendi virtutem ipsi usum tensionis perdit.* *L. 11. Mor. 1. ad cap. 31.*

Quando autem non aperitè liquet de opportuno tempore, satis est ut quantum ex ratione liquet tempus observemus; nec permittamus Concupiscentiarum de re dubia decernere, sed Rationi iudicium relinquamus, ut discretè monet sanctus Ambrosius: *In omni actu vitæ id cavere debemus, ne rationem nimis animi motus excludat. Sed tenemus Censui locum.* *L. 1. Of. c. 22.*

FERIA QUINTA.
DE VERBIS CHRISTI IN TEMPO,
ET DE DIVINA VOLUNTATE POTISSIMUM
SPECTANDA IN NOSTRIS
ACTIONIBUS.

*Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de Doctrina, utrum
ex Deo sit.* Joan. 7.

VERITAS PRACTICA.

Si non agis quod velit Deus, hoc unum infame habes, quod respondeas: Nolo, Non placet.

RATIO EST, Quia si non agis quod probè scie esse agendum, quod facile potes, & quod jure

legitimo debes, hoc unum est quod respondeas, nolo.

Sed si non agis quod velit Deus, non id agis quod probè scis esse agendum, quod facile potes, & quod jure legitimo debes.

Ergo hoc unum est quod respondeas, Nolo; Quod quàm sit infame & infandum nonno jam vides?
I. PUN-

I. PUNCTUM.

CUM ad diem festum undique Ierosolymam, a quo in ipsum templum Iudæi convenissent, neque præsens adesset Dominus, ut adesse soleret. *Quærebant eum & dicebant, inquit Evangelista, Vbi est ille? Et murmur multum erat in turba de eo. Quidam enim dicebant quia bonus est. Alij autem dicebant non, sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudaorum. Iam autem festo medianse, id est quarto infra octavam die, eum festum duraret octo dies, Ascendit Iesus in templum & docebat. Et mirabatur Iudæi dicentes, Quomodo hic literas scit cum non didicerit? Respondit ei Iesus & dixit, Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrina utrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar. Quasi diceret, ut interpretatur sanctus Chrysostomus, si deponeretis omnem pravum affectum, & solam Dei voluntatem scire velletis ac facere, tum facillimè cognosceretis me à Deo venire & loqui, nec difficulter intelligeretis quod vobis loquor. Sed cum inveteratum in me odium, invidia, superbia & aliæ passiones vos præveniant, & totos occupent, non est mirum si nihil apud vos proficio.*

Divinum certè Documentum & cum ad multa, tum ad affectiones regendas, & ad actiones nostras rectissimè dirigendas aptissimum. Quid enim aliud quàm Divina voluntas nobis querenda est in omnibus nostris agendis? At quomodo illam cognoscemus aut perficiemus nisi nos nostris exuamus affectibus, qui se illi opponunt & contradicunt? Quid autem animo nondum irreverenti & infrummo, ad suos illos affectus deponendos potentius, quàm si cogitet se Divinæ resistere voluntati, nec habere quod respondeat cur ita pervicaciter illi resistat, quàm hoc unum infame nolo, non placet. Velle hoc respondere? Et tamen eò adigeris, nisi pravus studeas deponendis affectibus, nam alioquin quod velit Deus, non ages: si verò id non agas quod velit Deus, hoc unum habes quod respondeas, *Nolo*. Quod certè an ita sit, & quàm sit infamè ac penitus intolerandum, vide accuratius hoc discursu quàm fortè adhuc videris.

Si non agis quod probè scis aut quod non ignoras esse agendum, quod satis facillè potes, & quod omnino debes, seu quod ita debes ut

nisi agas, tùm pecces; tunc profectò nihil aliud est quod respondeas quàm illud *Nolo*. Sicut enim sunt illa tria Capita unde legitima peti potest excusatio, nempe primò ignorare quod nequeas, aut quod non tenearis scire, deinde illud non posse agere, vel denique non teneri ad agendum sic planè si neutrum horum desit, non est aliud quod excuses quàm nolle. Nam si vel unum ex tribus verè deesset, satis esset ad legitimam excusationem; Si vel ignorares, *Ego scio*, inquit Deus excusans Abimelech, quod Saram in uxorem accepisset, *Et ego scio quod simplici corde feceris, & ideo custodi vi te, ne peccares in me*. Si res supra vires esset, En regulæ juris quæ excusat: *Impossibile nulla obligatio est*. Si nullum denique debitum, ut in servanda Virginitate, quod *vult faciat*, inquit Apostolus, *non peccat, si nubat*. Id est, hoc ipso excusatur à peccato quod nullum si præceptum, nulla lex & nullum ex jure debitum. Si vero tria illa simul ita desint ut eorum neutro capite possis te excusare quò minus id egeris quod sciebas agendum, quod poteras, & quod tenebaris, planè non est quantum nec aliud prorsus quàm nolle, cur non egeris.

Petserutare quantum velis, unde quaque circumspice, investiga hinc inde si quid occurrat aliud quod responderi possit. Dices forsan esse negotia, varias esse occupationes, diversos congressus hominum, vitæ præsentis commoda vel incommoda: Dici hæc quidem possunt & similia, sed aut verè excusant aut falsò? si verè excusant, admittuntur: sin falsè, referre nolles. Ut verò agnoscat an illa verè excusent; hoc uno declaratur, an ignorantiam inducant quàm vocant invincibilem, an agendi tollant potentiam, vel à debito nos exolvant, Nam si non obstantibus quibuscunque negotiis, vel congressibus hominum, vel vitæ commodis aut incommodis, manent semper tria hæc, *scire, posse, & debere*, profectò quidquid aliud excogitaveris, nullum est quia manifestam involveret repugnantiam; deberes enim & non deberes? deberes ex hypothesi quod non sis solutus debito, non deberes autem ex illis tuis præsentis incommodis. Quod utrumque secum pugnat, ut patet, cum minime stare possit; quid restat, quàm quod asseritur si quid non agas quod scias & quod possis & debeas, non aliunde proficisci quàm quod nolis, quàm quod non placeat; *Et noluerunt attendere, & averterunt scapulam resedentem*.

II. PUNCTUM.

- S**ED si non agis quod vult Deus; aut se quod nolle Deum, hoc agis; non id agis quod probe scis esse agendum, quod facile potes. Et quod iure debes legitimo. Sive id omissione, sive, ut vocant, commissione peragatur, perinde modo est, quantum spectat ad violatum præceptum vel negativum vel positivum. Sit verbi gratia mendacium quod sis locutus, sit murmur aut detractio, sit affectus aliquis circa rem creatam inordinatus, nonne scis hoc esse vitium? An ignoras quod tu ipse toties confiteris à te commissum? Nonne statim ac culpa est perpetrata, stimulo mentis agitaris qui ut ait Apostolus,
- Rom. 2.* *offendit opus legis scriptum in corde tuo, testimonium tibi redente conscientia, Et inter se invicem cogitas. omnibus accusantibus aut etiam defendentibus. Quando abissent cetera quibus abundamus ad cognoscendam divinam legem,*
- Pf. 4.* *hoc unum sufficeret, quod ait David: Signatum super nos lumen vultus divini, & quod ait sanctus Chrysostomus, una simul cum formatione hominis implantatam esse scientiam faciendorum aut non faciendorum. Neque quid unquam particulatim ab ullo Deus exegit, quod illi prius non manifestarit, quique non posset cum Davide dicere. Notus mihi fecisti vias vitæ.*
- Hom. 8. pop. ant.* *Sic de potentia, quis negare aude se id posse cum gratia quod Deus à se velit? Quid dicis, ait sanctus Chrysostomus, Deus iussit. Et audeo interrogare an legem custodire sit possibile? Imo impossibile non custodire. Quasi diceret, si quod horum esset impossibile, crederem id esse potius, legem non custodire quam custodire, quia tam æquum est id sentire quod possimus & debeamus servare legem, ut vix sentiri possit quomodo possimus eam non servare. Sic & sanctus Augustinus: Neque imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile esse iudicaret, ut hoc ab homine fieret. Unde restat de debito, de quo tamen nihil restat dicere cum sit omni dicto apertius, tale esse nostrum ad divinam legem & voluntatem adimplendam debitum, ut nulla pars sit necessitas ne ipsius quidem vitæ; sique hæc una inevitabilis, constans ac perpetua necessitas. DEVM NON OFFENDERE, ut sæpè ex sancto Chrysostomo iam dictum est: Non enim possumus aliquid adversus Veritatem, ait Apostolus, postquam*

de malo evitando egit, quasi diceret, tam certa est veritas, quæ nos huic obstringit debito, ut etiam si omnes homines convenissent ad illud dissolvendum, nihil agerent, nihil possent. Possunt quidem peccare, possunt Deum offendere, sed non verè possunt, stat contra illos veritas quæ semper tenebuntur non peccare, & hanc adversus veritatem nihil possunt: unde & dicitur Veritas esse in circuitu Domini, *Et veritas tua in circuitu tuo*, quasi hoc ejus esset satellitium, quasi hoc munimine tegetetur, quasi hoc esset quo Deus à nullo justè posset offendi, quia media est Veritas, quia Veritas est quod non justè, non licitè possit offendi. O Veritas Deus meus, unde ergo tot revera peccant homines & te offendunt!

III. PUNCTUM.

QUIA qua nolui elegerunt, & quæ voluino. *Is. 66.* luerunt.

Atque hæc est propositæ Veritatis conclusio, *Quod si quis non agat quod vult Deus, hoc unum infame respondeat, Nolo, non placet. Si quid enim aliud esset, quod eum legitime excusaret, vel quia Dei voluntatem ignorabat, vel quia gravior erat Dei voluntas quam ut eam posset perficere, vel denique quia nulla ei lege tenebatur, quæ cum horrenda planè sint & blasphemis similia, quæ ne quidem aures ferre possunt: nil superest nisi tetrum & ferale illud Nolo vel volo, quidquid dissimulet, quidquid assingat, quidquid causetur, Nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud Inferos, ait Sapiens: Quasi diceret, si quid aliud esset quod damnatos condemnasset præter perverfam ipsorum voluntatem, esset illis aliqua ratio repetendi sui juris, essent sine culpa, & immeritis lucretur poenas; quod cum fingi non possit, manet indubitatum illud quod & ipsi profiteatur: In malignitate vestra consumpsimus. Sic & tritum illud sancti Bernardi, In quod deserviet ille ignis nisi in propriam voluntatem? Tolle propriam voluntatem, & inde deserviet ignis non erit.*

Quid niteris bonam offendere viam tuam? Is. 1. Ecce ego iudicio contendam tecum, ed quod dixeris non peccavi. Si fatereris ingenue malitiam, ignoscere: si te accusares, excusares; nunc verò cum te velis excusare, hoc te ipso magis

magis accusabo; Aut certe contendamus, disceptemus simul: *Reduc me in memoriam. Et judicemur simul, narra si quid habes ut iustificeris.* O bonitatem quæ co usque velit ad peccatorem descendere, *Narra si quid habes, Quasi diceret, paratus sum audire quæcunque possis ad defensionem tui proponere, narra si quid habes, narra coram Deo, non quod vulgò jactatur: narra non ut fingas quæ non sunt, sed ut verè iustificeris, nihil exoptat vehementius, ipse ultro ingerit quod excuses si possis: Narra si quid possis. Non ignorat ille quidem quàm sint nulla omnia quæ suggeras, sed ex te audire vult, ut te ipse tuo convineat ore; neque vult alium arbitrum ac judicem nostrum quam nos ipsos, adeo sunt infirma si quæ sunt, quæ audeamus exhibere.*

Quod si nec audeas, quod si quæ narres non habeas; habet ille quod objiciat. *Arguet te, inquit, malitia tua: Quia scilicet non vis quod volo: mera malitia est, cum nulla sit vera excusatio. Mera malitia est, cum sit directè voluntas opposita meæ bonitati. Malitia est, quæ vel ignorantiam supponit, vel quæ sciens volens peccat. Malitia est quæ cum sit solius voluntatis, voluntati bonitatem aspergit, & malignantem rebus imponit. Malitia est quæ quoties peccat, geminatur & in dies roboratur. Porro malitia tuæ est non dæmonis, non mundi, non loci, non temporis, non cujuscunque rei, non ipsas solum concupiscentiæ: sed tuæ voluntatis, sine qua nullus esset malignæ partus concupiscentiæ; nihil est verò tam tuum quàm tuæ illa malitia; nam bona quidem tua, neque sunt merè tua, neque merè bona: verùm illa malitia, & merè tua est, & merè malitia.*

Hæc est quæ te arguet *malitia tua*, licet nihil Deus tibi opponeret, licet te mundus iustificaret, licet nullam viderem fore judicium, *Arguet te malitia tua, & a verso tua increpabit te; Arguet te inconstantia, arguet te ingratitude, arguet te arrogantiæ, stoliditatis & perfidiae, ut qui deserto summo bono quæras aliud ubi tutius conquiescas? Arguet te tot eductis contra te signis, tot productis contra te testimoniis tam apertis, tam evidentibus, tam op-*

portunis & importunis, ut sicut teipsum non possis fugere, sic non possis fugere aigentem & increpantem.

Jerusalem Jerusalem! Quoties volui & noluisse? Postrema sunt illa Domini verba quibus malevolæ animæ sicut quondam Judæis valedicit, sive ut eam magis instruat de hac veritate quòd unum hoc infame habet quod dicat, Nolui, sive ut ex illa infamia magis moveatur & resipiscat. Sunt enim ad concitandos motus omnia singularia. Jerusalem Jerusalem. Non saxa quidem non lapides nec tecta commollat, ut aiebat sanctus Hieronymus: sed si ea compellasset, erupissent ad tam suaves & amicas voces, videret nullum est pectus tam saxum quod emolliri non debeat, Quoties volui & noluisse!

Mira quidem oppositio nostræ cum divina voluntatis: sed in illa oppositione, duo continentur quæ omnem penè superent admirationem. Primum est quoties Christus voluit, anima noluit! saltem si aliquoties! sed quoties inquit, volui; & noluisse? Quod maxime de quodam particulari vitio debet intelligi. Secundum est quàm sæpè voluerit Christus, & anima toties noluerit! Numerare solus ille potest qui gratias contulit, quàm crebras & frequentes contulerit, quàm studiosè steter ad ostium, & pulset, & has voces ingeminet, *Aperi mibi foror mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium; Et his toties vocibus anima resistit, toties vocentem repulerit, toties negaverit se consenturam, toties, uno verbo, noluerit! O portentum malitiæ! Veni peccatrix anima ut te tuis peccatis liberem, Nolo. Veni ut te meis amplissimis dicem divitiis, Nolo. Vide quis tibi loquitur, & quid loquatur: Nolo. Teipsam intueri, teipsam audi, si te modo solam velis intueri, Nolo. Sic perge cum affectu quantum diti potest de Christo quod voluit, & noluisse.*

FERIA

FERIA SEXTA.
DE APPARENTI RERUM IUDICIO
EVITANDO.

AD HÆC CHRISTI DOMINI VERBA:

Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate.

Joann. 7.

VERITAS PRACTICA.

Apparet quàm sis ipse iudicandus, qui de rebus ut apparet iudicas.

RATIO EST, Quia tunc apparet quàm sis ipse iudicandus, quando in re omnium momentosa, vis ultro decipi.

Sed qui de rebus, ut apparet, iudicas, in re omnium momentosa vis ultro decipi.

Ergo & apparet quàm sis ipse iudicandus, quod cum sit non modo inopiū sed impiū & damnosū, cavendum est omni modo tale iudicium.

I. PUNCTUM.

EX aliis pluribus quæ Christus Dominus in templo Judæis dixit, hoc præsertim morale est, & ad praxim accommodatur: *Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.* In hoc errabant scilicet penè omnes Judæi, quod de Domino iudicarent *secundum faciem*, id est, prout apparebat, pauper, plebeus, & humilis, quæ cum infima censerentur, & ab eo longè remota quem sibi fingebant venturum Messiam, non poterant sibi persuadere quòd de se Christus illis annuntiabat: Et quantumvis insignibus & inauditis miraculis sua confirmaret dicta & facta, tot illa tamen calumniis infuscabant & falsis nominibus impetebant, ut iudicium quod ex abjecta ejus facie seu ex humili vitæ degendæ statu iudicabant, præponderaret his omnibus quæ ab eo magnificè & gloriose fierent. At nolite inquit secundum hanc exteriorem vitæ faciem iudicare; Malè vòs habet quòd die Sabbati sanarim unum hominem, at nonne Moyles tali die, nonne & vos ipsi circumcisionem accipitis & ministratis?

Sic ille pluribus quæ in textu videri possunt, cum Judæis disceptabat, unde nos commodè ad dirigenda rectius nostra de rebus iudicia, & rectæ rationi perfectius conformandas actiones nostras Veritatem haurimus valde practicam; quam sibi quisque particulatim adjiciat. Vix enim ullus est qui hoc errore iudicii non teneatur, quod de rebus ex specie quam præ se ferunt nimis temerè iudicat. At tu qui hæc legis, audi quantis te astringas periculis, quantis te damnis implices. Apparet enim nimis evidenter, quàm tu sis ipse iudicandus & condemnandus, qui de rebus duntaxat, ut apparet iudicas.

Ratio quæ assertur non modò veritatem in se, sed in te tam aperte probat, ut ex paucis quæ dicuntur, manifestè agnoscas, & quàm sit periculosum de rebus ita iudicare, & quàm sit verum te in illo versari periculo, te sic sentire de rebus, nec aliter de his iudicare quàm ut apparet. Quod primum itaque dicitur, jam facillè puto concedes, si advertas nihil profus in humanis esse rebus, quantumcumque sit illud exiguum & penè nullum in quo velis ultro decipi & deludi. Si quid audis, si quid quæris, vellesne falsum tibi responderi? si quid emis si quid tibi comparas, quanta satagis sollicitudine ne aliud quàm fortè putes & pretio & merito tibi tradatur? *Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur.* Quali diceret Sapiens, ita sibi timeret quisquis aliquid emit, ne infici quàm putet sit deterius, aut carius emat, ut omni modo rem deprimat & vilificet, sicque post magis gaudeat & glorietur se venditorem decepisse, quàm ab illo deceptum esse. Sed cur Sapiens in istis tam vulgaribus & obviis recensendis immoratur? Ut inde scilicet ad sublimiora exurgas, & discas quòd si tantillis in rebus nunquam te velis decipi, quàm sis graviter arguendus, quàm severè iudicandus, & iudicè

justè condemnandus, si re in illa quæ est omnium momentosa & maxima, qualis est divinus cultus & æterna salus animæ; Te te ulirò & gratis ut dicitur velis illudi, decipi & circumveniri. Nonne id fateris quàm sit stultum & impium: aut si diffideris, quid censeres de Achitophel, qui cum de domo sua sapientissimè disposuisset, se suspendio suffocavit? An plures sua quàm se, quàm suam vitam, quàm honorem, quàm salutem æstimare debuit? Sic est omnis qui cæteris quidem sapit in rebus, & in salute animæ desipit; cum tamen ut re in ista saperet, deberet potius in cæteris rebus desipere.

II. PUNCTUM.

SED qui de rebus ut apparent, iudicis: in hac re omnium momentosa vis decipi.

Primo quidem inquirendum tibi est, quàm tu ille sis qui de rebus ut apparent iudicis. Dic enim quid censeres de paupertate præ divitiis? de humanis miseris præ temporalibus commodis & deliciis? de abjecta vivendi sorte præ sublimi & fortunata: de viro simplici qui nulli velit resistere, aut de viro præpotenti cui nemo resistit? Quid de longiori vita præ morte immatura? quid de infirma valetudine præ firmis viribus? quid de amicorum aut servorum ingenti copia præ solitudine? Nonne paupertati præfers divitias, nonne miseris delicias, nonne honores calumnias, nonne potentiores infirmis, nonne uno verbo, vitæ præsentis commoda, tam longè antepones incommodis, quàm longè vulgus anteponeit & præferenda iudicat? At unde quæso tale iudicium? Non à Deo, non à Christo, non ex Scripturis, non ex Evangelio, cuius sunt alia de rebus pronuntiata. Undenam nisi ex apparenti rerum facie, nisi quia sic resia se apparent, sic videntur oculis, sic sensu percipiuntur, sic opinione dicuntur, sic humano iudicio re: censentur?

Nonne iudicatis apud vosmetipsos, inquit S. Jacobus, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Id est, nonne ex corrupto vestro sensu potius, quàm ex æquo & bono sic inique iudicatis? Tura sic pergit, Nonne Deus elegit pauperes in mundo, divites in fide, & heredes regni quod repromisit diligentibus se: Vos autem ex-honorastis pauperem! Quasi diceret, in hoc apparet quod de rebus aut de personis tantum ut apparent, non verò, ut vere sunt iudicatis, quod de his aliter prorsus à Deo iudicetur. Vos con-

Haynesius Pars quarta.

temnitis quos ille elegit: Vos miseros dicitis quos ille beatos affirmat: vos exhonoratis quos ille colit & honorat.

Jam verò quod de rebus sic iudicando, sic ulirò velis decipi circa divinum cultum & salutem animæ, quod est hujus propositionis præcipuum caput, manifestè hinc patet quòd tale iudicium cum sit corruptum, corrumpat necesse est omnes affectus & actus tuos. Prout enim de rebus iudicamus, sic ad illas afficimur, sic circum illas agimur. Quod in supra dictis S. Jacobi verbis nullo modo exprimitur. Quod enim dicit facti estis iudices cogitationum iniquarum, id est, *λογισμῶν*. Id est, rationationum quibus ex uno admissio inferitur aliud, & à speculativo ut vocant, sic descensus ad praxicum, quasi sic ratiocinaretur quisquis sit iudex cogitationum iniquarum: Divitiæ magis in pretio sunt apud homines, ergo vel ob has solas præferam divites pauperibus. Dives potest me juvare, promovere, dirare, non pauper: hunc igitur merito negligam, illum colam. Præter contemptum sui nequit ulcisci, ut potest dives: hujus igitur offensam cavenda est, non illius. A paupere nil expecto: nihil ergo etiam in illum conferam. Pauper mihi est oneri aut dedecori: Dives honori & commodo. Ergo hic colendus, ille fugendus.

Sic expressè Turinus & alii, ex quibus aperte videas quantum in salutis negotio te patiaris decipi & illudi, quantumque detrimenti redundet in omnem æternitatem. Quid est enim falsò de rebus iudicare, nisi iudicio falli & decipi? Quid est inordinatè affici erga divitias & honores tanquam erga verum bonum, nisi affi: Au etiam corrumpi, depravari, decipi & transversum agi? Quid nisi deceptum dices qui dicat *malum bonum: bonum malum: qui ponat tenebras in lucem, & lucem tenebras? qui ponat amarum in dulce, & dulce in amarum*, ut est apud Isaiam. Nonne illudum fatebetis quem describit idem Propheta: *Sicut somniat esuriens & comedit: Ibid. 29. cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima ejus: & sicut somniat sciens & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc fuit, & anima ejus vacua est.* Nonne hoc est illudi? Quis porro ille sic illusus nisi tu cum dormieris somnum tuum, & nihil eorum inveneris in manu tua quæ in bonis reputasti?

Stulte! hac nocte animam tuam repetunt à te, Luc. 12. quæ autè parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives. Sic est stultus, quia sic est illusus, sic est deceptus.

M

Unde

Sap. 4.

Unde apud dictum à sapiente de beato illo viro qui vivens inter peccatores translatus est; *Raptus est, inquit, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.* Mera est fictio, non solida Veritas: unum hoc agit illa fictio ut decipiat, & decipiat animam, decipiat intellectum & voluntatem, decipiat iudicium & affectum, decipiat verò non in temporalibus, non in politicis, sed in æternis illis quarum iactura, iactura est animæ. O verè rarus dictum: *Species decipite, & concupiscentiæ subvertit cor tuum.*

Dan. 3.

III. PUNCTUM.

Ps. 72.

APPARET igitur quàm sis ipse iudicandus, qui de rebus ut apparent iudicaris. Cum in cæteris tuis rebus nihil magis caveas quàm decipi: nihil verò minus timeas ubi de fide, de cultu Dei, de salute æterna res agitur, nihil hinc minus caveas quàm errare, quàm illudi, quàm te toto falli. *Transferunt in picturam cordis,* Sic legit Cardinalis Bellarminus ex Hieronimo ubi vulgata habet in affectum cordis. Et præclare simul utrumque redditur, nam inordinatus cordis affectus pictura rei est non vera possessio. Quod te putas amare bonum, non est verum bonum, pictura boni est & mera fictio, deciperis in illo boni iudicio; tantum verò valuit illa fictio & pictura, ut non modo iudicium corrumperit, sed voluntatem, memoriam, sensus, affectus & omnia quibus homo constat ut non jam verus homo sed pictura cordis sed pictus homo dicatur, transferunt in picturam cordis.

Sanctus autem Augustinus sic reddit illud *transferunt, Excesserunt, inquit, metas humani generis, Quasi diceret, non sic humanum genus se finit in suis decipi; nihil est humano generi tam proprium & innatum quàm nolle falli & illudi: & tamen illi nihil querunt avidius quàm seipfos decipere, hoc est transire hoc est excedere metas humani generis. Neque aliud contra ipsos decernendum est iudicium quàm ut ipsi se iudicent, ipsi se condemnent, ipsi dicant, ipsi se interrogent, ipsi sibi respondeant: Vellesne à quoquam decipi! *Agnitio vultus eorum respondit eis, inquit Propheta. Responderunt ipso vultu, se nolle; & tamen nihil magis volunt**

Ps. 5.

quod certè seipsum est iudicare, sic velle actum, quod vultu dicas nolle. Sic in illo Divi Jacobi jam semel ac iterum memorato loco, *Nonne iudicatis apud vosmetipsos, & falli estis iudices cogitationum seu rationationum iniquarum: Græca sic profus reddunt, Nonne iudicati estis & condemnati in vobis ipsis: dixit S. Hieronimus: Vulgatus verò legit *dixit S. Hieronimus: Quod utrumque etiam simul egregie convenit, nam dum iudicantur iudicantur, dum de rebus iudicant ut apparent, apparet eos se decipere, & se iudicare tanquam prævaricantes qui hoc ipsum velint & faciant quod profitentur se nolle. Hi sunt prævaricatores qui quasi spina, ut ait Scriptura, non colluntur manibus, sed ferro & ligno lanceato, igneque succensa comburentur usque ad nihilum.* Id est, quando semel sic depravatus est affectus ex pravo rerum iudicio, magna vi opus est ad extirpandum illum affectum.*

Quamobrem cavendum tale iudicium, nec de rebus aliter iudicandum, quàm quod ipsa Veritas iudicat quæ nec falli potest nec fallere. *Sprevisisti omnes discedentes à iudiciis tuis: quia injusta cogitatio eorum. Prævaricantes respiciam omnes peccatores terra: ilico dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui. Quid est, inquit S. Augustinus, *confige à timore tuo, timui enim. Si enim iam timebat, cur adhuc ut à timore suo Deus configeres carnes suas orabat? An addi sibi volebat timorem, ut tantum timeret, quantum sufficeret crucifigendis suis carnibus, id est, concupiscentiæ affectibusque carnalibus, tanquam dicens, perfice in me timorem tuum, timui enim à iudiciis tuis: Jam de rebus non iudico secundum sensum meum sed secundum tuum, quia cum videam tua iudicia meis contradicere, à iudiciis tuis timeo, & sic mea cæhibeo; Nunc verò restat ut in refranandas concupiscentias timor iste inducatur, & hoc est quod oro vehementius, Confige timore tuo carnes meas sicut timore iudiciorum tuorum animam meam concussisti. Opportuna sanè oratio.**

✠ (7) ✠
9

SAB-

SABBATO.

DE SITI ANIMÆ QVAM SOLVS EXPLET CHRISTVS.

Si quis sitis, veniat ad me, & bibat. Joann. 7.

VERITAS PRACTICA.

17. 2.

Qui vel uni creaturæ nimis adhaeret, duo mala facit de quibus ipse Creator: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas.*

RATIO EST, Quia qui nimis adhaeret creaturæ, proficitur se aliquod siire bonum quod in creatura reperiat potius quàm in Creatore. Sed qui hoc proficitur, duo mala facit de quibus ipse Creator, *me dereliquerunt, &c.*

Ergo & qui vel uni creaturæ nimis adhaeret. Quod certè ad perfectam cordis puritatem non parum valere debet.

I. PUNCTUM.

IN octavo & novissimo ejusdem festivitatis tabernaculorum die qui erat celeberrimus, stabat in templo Jesus coram omni populo & clamabat, dicens, *si quis sitis, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aqua vivæ. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum.* Quæ sacra verba, ut brevius & apertius intelligantur, sic distinctè possunt ordinari. Primò quidem tam vehementer ipse Christus omnes ad se ut venirent credendo & diligendo sitiebat, ut quò efficax eos attraheret, promittit se sitim & desideria eorum qui ad se venirent expleturum. Quod certè genus erat persuadendi potentissimum, cum nihil æquè desiderent homines quàm illud obtinere & expleri quod desiderant.

Secundò deinde exponit modum quo ipse sit hominum desideris satisfactorius, nempe per Spiritum Sanctum quem effundet in eos tam abundanter, ut non modò ipsi reficiantur intus in animo, sed in eorum actiones externas redundet, quæ totæ futuræ sint spirituales & supra humanum morem evectæ. Neque hic et-

iam gratiarum & donorum spiritualium copia se continet, sed in quosvis alios ipsam derivare possint & communicare, sicut flumen se indefinenter effundit & impertit. Tertio denique quod promittit tam verum est, & tam certò futurum ut variè variis temporibus Scripturæ id ita fore prædixerint, nec minorem suis dictis & promissis fidem adhibeant, quàm ipsis sacris Scripturis sit adhibenda.

Sic itaque res modò habet, qui se totos Christo dedunt, sic ejus abundantè replentur gratia, spiritu, cœlestibusque donis, ut his refecti, nihil aliud præter ipsum desiderant Christum, vel si quid desiderant, in ipso totum reperiant aut desiderare desinant. Quo animi statu quid desiderabilius, cum sit omne completum desiderium? quid facilius cum ad illum statum nos invitet Christus? quid illo firmitus & stabilius, cum in ipso Sancto firmetur Spiritu? verèque illud Scripturæ possit dici, *Spiritus omnipotentis 2. Macch. Dei magnam facit sua ostensionis evidentiam. 3.*

Et tamen tam pauci sunt qui sic expleantur, tam pauci sunt qui se à creaturis ad Christum propterea verè traducant, quin potius tam multi sunt ex ipsis etiam Christianis & Religiosis qui à Christo se convertant ad creaturas, ut qua siti premuntur, facilius expleantur: undenana hoc? Certè hoc tam mirum ut ipsis cœlis sit stupendum: *Obstupescite cœli super hoc, & porta Jer. 2. ejus desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas.*

Quod enim de Judæis ad idola, vel de hæreticis ad falsa dogmata, vel de perditis hominibus ad sua scelera se convertentibus apertè dicitur: hoc proportionè quadam potest intelligi, & jam fructuosè perpendi de quovis Christiano ac Religioso, *Qui vel uni creaturæ nimis adhaeret: Duo ille mala facit, dum se à Christo Creatore tantum disjungit, quantum se nimis creaturæ jungit.*

Ratio ex illa voce *Nimis* penè tota derivatur. Nā quod nimis quisquā adhaeret creaturæ, pro-

teretur quodammodo & declarat se sitire & quæ-
rere bonum aliquod quod in Christo non repe-
riat. Cur enim *nimis* dicitur nisi quia inordinatè,
vel supra quam debet fieri? Cur autem supra
quam debet fieri nisi quod soli debetur Deo
vel Christo, datur Creaturæ; Quomodo deniq;
datur nisi per complacentiam alicuius boni sen-
sualis quod in illa potius inesse creditur quam
in Deo? Sicut enim non aliter omnino inhaeretur
Creaturæ nisi ex amore & complacentia boni a-
licuius quod in illa spectatur, ita non aliter ei ni-
mis inhaeretur, nisi ex majori complacentia, cõ-
paratione facta, ut dictum est, ad aliud ejus amo-
ris objectum quod est Deus: non est autem ma-
jor complacentia, nisi majus aliquod apprehen-
datur bonum; nam prout bonum apprehenditur
ita placet, neque aliter cuiquam placet quam ut
illud apprehendit: unde si tibi nimis bonum pla-
cet in Creatura, nimis illud apprehendis, id est,
majus aut aliter quam in Deo, à quo te subtrahis
ut illi magis adhaereas; hic est enim triplex faniculus,
seu potius hæc se uno funiculo tria conne-
ctunt, *nimis, & magis, & majus bonum vel malum*
apprehensum. *Nimis odito execrationem,* inquit
*Sapiens, id est magis quam placeat; sicut qui for-
nicatur aut adulterat, in aliena sibi nimis, seu sibi*
magis placet quam in uxore propria. Perdidisti
omnes qui fornicantur abs te, mihi autem adhaere
Deo bonum est. ADULTERI, neficitis quia ami-
icitia hujus mundi, inimica est Dei; Quod si extra
disciplinam estis, ergo adulteri? O quam multa his
paucis comprehendit!

Ecc. 17.

Ps. 72.

Jac. 4.

Hebr. 12.

II. PUNCTUM.

SED qui hoc profitetur, aliud malum facit, de qui-
bus ipse Dominus, *Me dereliquerunt, &c.*

Unius quidem peccati una proprie est ma-
litia, & unius malitiz multo plura sunt mala quã
duo. Quis enim mala dinumeret quæ ab uno
peccato in Deum, in proximum, in peccatores, &
in reliquas peccæ creaturas exundent? dicuntur
tamen præcipue duo hæc fieri mala, quia dupli-
ci quadam idcirco valde est injuriosum Deo &
Christo, quod quis bonum magis quærat in Crea-
tura quam in Creatore. Vel enim bonum quod
sitit & quærit putat esse verum bonum vel falsum.
Si verum esse putat, nonne est injuria Dei, verum
bonum extra illum quætere qui se dicit & qui
revera est omne bonum: quomodo enim esset illi-
nis nostre, & æterna Beatitude, nisi esset omne ve-

Exod. 35.

rum bonum? Nonne est duplex malum, & quod
in Creatura verum quæras bonum, & quod
à Deo non exquiras? Quod si dicit te non negare
in Deo quidem esse omne bonum, sed non esse
ita delectabile, ita sensibile, aut ita modo sensibi-
liter utile sicut in Creatura, quæ ab te an illud
sensibile bonum sit revera bonum an falsum? Nam
si revera bonum est, aut in Deo in sit necesse est,
aut in Deo non sit omne verum bonum, quod ne-
mo nisi blasphemus neget. Quod si falsum id fa-
teris bonum, nonne id etiam injuriosum Deo, te
sitientem boni, falsum potius & inane quoddam
bonum quætere in Creaturis, quam verum & so-
lidum in uno Deo; *Quid in venerunt in me iniqui-
tatis, quia elongaverunt à me & ambulaverunt
post vanitatem, & vani facti sunt, & non dixerunt,
sibi est Dominus?*

Nam si non sitires bonum, aut si non in Deo
esset, aut si denique sic in Creatura esset sicut in
Deo, non quæreretur Deus: sed cum tuiple sitias
& quæras bonum, quod in uno Deo continetur,
non autem in Creaturis; certe hoc crimen sine
duplici & gravi Divinitatis injuria perpetrate
non potes, quod & verum bonum in Creatore
negligas, & falsum quæras in Creatura; *Et nunc
quid tibi vis in via Aegypti ut bibas aquam tur-
bidam; & quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas
aquam fluminis? Quasi diceret cum habeas in me
fontem vivum qui explendæ sit longe est aptior
quam quævis alia cisternæ vel fluminis vel lacu
aquæ: cur me neglecto quæris illam sitim explete
ubi off'ndaris potius quam saneris.*

Quid dices de situndo qui turbidas illas
aquis, aut dissipatas mallet cisternas quam fon-
teta vivum? Contem-plate quantum interest
discriminis inter illas vivi fontis aquas aut ci-
sternæ dissipatas;

Primo non semper in cisterna continentur a-
quæ: quando præsertim cisterna est dissipata;
fons verò vivus semper fluit: Sic planè, licet ali-
quando in creaturis esset aliquod gaudium, quã
breve illud esset & evanidum, & penè nullum,
*Bruc hinc expansus est & avolarit. Velut somnium
avolans non invenitur, transiet sicut visio no-
cturna.* Non sic verò Deus, non sic ille Pater lu-
minum & bonorum Authos omnium apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio.
*Es gaudebis cor vestrum, & gaudium vestrum
nemo tollat à vobis. ILLE nobis omnem boni suffi-
cientiam subministrat, cujus non minuitur pleni-
tudo cum donat, inquit sanctus Fulgentius,*

Secundo, quantumcumque præsent in cister-
nis

nis aquae, non ita sicut extinguunt sicut fontes, quae cum nativo semper subsistant frigore, longè aptiores sunt ardoribus humani corporis mitigandis. Sic neque profus humana mentem bona possunt explere, solius Dei est capacem Deo replere animam, *Omnia qui bibitis ex aqua hac, dicebat Dominus, sicut iterum: qui antequam biberitis ex aqua quam ego dabo ei, non sitis in aeternum, sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam aeternam. Qui intra se habet fontem non afficitur siti, ait sanctus Chrysostomus. Domine, da mihi hanc aquam ut non sitiam, neque veniam huc haurire.*

Tertio, dum diutius in cisternis servantur aquae, sua corrumpuntur & tabescunt diuturnitate, minisque salubres semper potantur quam fontis vivi, qui suo motu perpetuo puritatem & salubritatem quandam servat incorruptam. O impurae mundi voluptatis & peccatae Christi iuenditatis perspicuam imaginem! Quam sunt illae quae à Creaturis hauriuntur voluptates foedae & maculae, quae vix unquam sine peccato usurpantur! *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Quam sunt contra sanctae & virginis suavitates Christi, Cuius Mater Virgo est, cuius Pater foeminae nescit, quem cum amavero casta sum, cum tetigero, munda sum, cum accipero, Virgo sum, dicebat Agnes sanctissima.*

III. PUNCTUM.

Qui vel igitur uni Creatura nimis adhaeret, duo mala facit de quibus i se Creator: Me dereliquimus fontem aquae vivae, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas quae continere non valent aquas. Quae quidem Verba nescio an habeant plus luminis ad illustrandum intellectum, quam ardoris ad inflammandam voluntatem contra inordinatum quantumvis levem affectum. Quale enim illud est, Deus immortalis, quale est illud quod profertur, qualis ille qui hoc profert, & quales illi de quibus modo etiam non minus dolenter effertur? Hac tria si atremè revolveris, mirum quantum afficiant. Nec te aliter putes atremè revolvere nisi sentias quod agebat Apostolus: *Itaque nos ex hoc neminem norimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem, Christum: sed nunc iam non norimus. Id est, tam alieni modo esse debemus ab omni humana re*

vel persona diligenda, naturali tantum affectu, ut neque ipsum Christum sic oporteat diligere. Magna aliquando ducebam ego Paulus quod Iudaeus Iudaeum Christum cognatione carnis attingerem: sed modo nil me ista movet cognatio: nunc de Christo Christi que affectu Augustinus & sublimius aliquid cogito, non iam illum ut mortalem hominem sed ut Immortalem & aeternum cogito, Cui tanquam summo Bono semper videndo & fruendo creatus & redemptus sum.

Aprillima sunt illa etiam quae habet sanctus Augustinus in hunc Psalmi versiculum, *Qui replet in bonis desiderium tuum: MODO, inquit, audis bonum & anhelas, audis bonum & suspiras, & hoc ipsum quod foris peccas, eligendi boni aviditate falleris: & in eo reus detineris, quod bonum consilium Dei non audis, quid contemnendum, & quid eligendum sit. Quod forte negligis discere, si negligendo bona falleris. Vbiunque peccas quasi bonum quavis, quasi refectioe desideras. Bona sunt ista quae quavis, sed mala tibi erunt deserto illo à quo bona facta sunt. Bonum tuum quare o anima. Est enim bonum aliud alteri, & omnes creatura habent quoddam bonum suum integritatis suae, & perfectionis naturae suae. Interest quid cuique rei imperfecta necessarium sit ut perfectatur. Quare tuum bonum. Nemo bonus nisi unus Deus. Summi Bonum, hoc est, tuum bonum. Quid ergo deest cui summum bonum est? Sunt enim & inferiora bona quae aliis & aliis bona sunt. Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, cavere indigentiam, dormire, gessere, vivere sanum esse generare. Bonum est illis & usque ad quandam modum habet boni sui mensuram, tributam & concessam ab omnium rerum Creatore Deo. Tale tu bonum quavis? Dat & hoc Deus, sed noli solum quærere. Cohares Christi quid gaudes, quia facis es pecorum? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse eris bonum tuum.*

Vide in 1. parte, Feria 5. Hebd. 4 in Adventu. Ubi hæc explanatur Veritas: **Omnis copia quæ Deus non est, egestas censenda est.** Nec non infra in hac parte, Sabbato Hebd. 24. Ubi de filio prodigo: **Qui se à Christo subducit, ut foelicius vivat, vivit miserius ipso misero prodigo.**

Ps 102

DOMINICA XIX.

POST PENTECOSTEN.

PARABOLA REGIS MULTOS INVITANTIS AD NUPTIAS FILII SUI.

*Simile factum est regnum cælorum homini Regi qui fecit nuptias
filio suo. Matth. 22.*

DE CHRISTO SPONSO ANIMARUM.

Vide in 1. parte, Sabbato Hebdomadz 6. post
Epiphaniam ubi hæc habetur.

VERITAS PRACTICA.

Hæc sponsæ fides est, ut sicut nemi-

nem præter sponsum, velit diligere,
sic velit à nullo diligi.

*Et misit servos suos vocare invitatos
ad nuptias, Id est, ad Convi-
vium nuptiale.*

DE QUOLIBET GENERE VOCATIONIS.

Vide in 1. p. tota Hebdom. 5. post Epiph. ubi
de vocatione S. Matthæi.
Et in hac 4. p. Feria 2. Hebdom. 24. ubi hæc
rursum parabola proponitur, & inde hæc

VERITAS PRACTICA.

Quocunque nos vocet Christus, vo-
cat ad Convivium.

*Et nolebant venire. Contra vo-
luntatem propriam.*

Vide in superiore Hebdom. Feria 5. ubi hæc

VERITAS PRACTICA.

Si non agis quod vult Deus, hoc unum
infame habes quod respondeas,
Nolo, non placet.

DE FREQUENTI COMMUNIONE AD QUAM CREBRO INVITAMUR.

Vide in 3. p. Fer. 5. Hebdom. 1. Ubi hæc inter plu-
res alias

VERITAS PRACTICA.

Divina licet magis timenda sint quàm

Et in 3. parte, Feria 2. Hebdom. 9. ubi de tribus
hominibus vocatis à Christo:
Affectum probat effectus.

*Iterum misit alios servos dicens, di-
cite invitatis: Ecce prandium
meum paravi, &c. Venite ad nu-
ptias.*

DE VITANDA DILATIONE.

Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdomada 4. post
Epiphaniam. Ubi hæc

VERITAS PRACTICA.

Quo longius differs, difficultatem dif-
ficilius tolles.

humana, in divinam tamen minùs ti-
menda est familiaritas, quàm in hu-
manis.

illi autem neglexerunt; & abierunt alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam: reliqui vero tenuerunt servos eius, & contumeliis affectos occiderunt.

DE CAVENDIS EXCUSATIONIBUS A
SACRA COMMUNIONE.

Vide in 3. p. Dominica 2. Ubi ex parabola cœ-
nz magnæ hæc eruitur

VERITAS PRACTICA.

Qui se excusat invitatum, accusat invi-
tantem.

Et Vide ibidem Feriam 3. consequentem.
Nec non in eadem parte, Feria 5. 6. & Sabbato
Hebdom. 13.

*Rex autem cum audisset, iratus est,
& missis exercitibus suis, perdidit
homicidas illos.*

DE CAVENDA DIVINA JUSTITIA PROPTER
NEGLIGENTIAM COMMUNIONIS VEL NON
FACTÆ, VEL NON BENE.

Vide in 2. parte, In die Ascensionis Domini
ubi ex his Apostoli Verbis, *Videte ne recusatis
loquentem: si enim illi non effugerunt recusantes
eum qui super terram loquebatur, multo magis
nos qui de cœlis loquentem nobis avertimus,*
hæc demonstratur

VERITAS PRACTICA.

Sedentem in cœlo Christum, & inde
nobis loquentem non audire, pericu-
losius est quàm dum in terris loque-
retur.

Et in 3. p. Sabbato Hebd. 2. de Judiciaria po-
testate quam Christus Dominus exercet in san-
ctissimo Sacramento.

Agni vel maximè formidanda ira.

In eadem parte, Sabbato Hebdom. 13. de man-
na veteri quod recusantes puniti sunt, unde hæc
Veritas

*Qui oblatam expellit Sacramenti gra-
tiam, non minus fortè peccat quàm
qui manna repulerunt.*

*Nuptia quidem paratae sunt, sed qui
invitati erant, non fuerunt digni.*

DE CÆLESTI BEATITUDINE MODIS OMNIBUS
DESIDERANDA.

Vide in 2. p. Feria 6. post diem Ascensionis
ubi ex multis cœli desiderandi motivis, hoc
preponitur

Sic dignum est cœlum nostris deside-
ratis, ut nisi cœlum desideres, cœlo
sis indignus.

*Intravit autem Rex ut videret dis-
cumbentes, & vidit ibi hominem
non vestitum veste nuptiali, & ait
illi, Amice, quomodo huc intrasti
non habens vestem nuptialem?*

DE PROPRIA CUIQUE DISPOSITIONE AD
COMMUNICANDUM REQUIRENDA.

Vide in 1. parte, Sabbato Hebdom. 3. post
Epiphan. Ubi de conveniendo Directore ad

debitum Sacramenti usum, & inde hæc for-
mat

VERI-

VERITAS PRACTICA.

Suam ille vestem nuptialem recusat induere, qui recusat instrui de debito Sacramenti usu.

Et in 2. parte, Feria 6. Hebdom. 4. post Pascha.

Quam gloriosum est Sacramento multa in nos posse, si velimus: tam ignominiosum est pauca posse, quod nolumus.

Ne tamen inde à frequenti Communione deterreamur, & ne forte desit nobis vestis nuptialis, non audeamus ad nuptias accedere, contra opportune videtur hæc aliis addi posse

VERITAS PRACTICA.

Non propter vestem nuptiæ, sed vestis propter nuptias.

SENSVS EST, Quod non idcirco vitari debent nuptia, seu sacra non debet deseri Communione, ut sic comparetur vestis nuptialis seu condigna dispositio: At propterea potius aliunde petenda est illa vestis & dispositio, ne sacra vitentur nuptia, ne sacra deseratur mensa.

RATIO EST, Quia non est pervertenda subordinatio mediourum ad finem, quin potius omni modo servanda est & procuranda

Sed si sacra vitentur nuptia, si sacra Communione desereretur ut sic comparetur vestis nuptialis condigna dispositio, & non potius aliunde peteretur illa vestis & dispositio ne vitentur nuptia: perverteretur subordinatio mediourum ad finem.

Ergo non propter vestem nuptiæ, non ut comparetur vestis nuptialis sunt vitanda nuptia: sed vestis potius propter nuptias non vitanda, quari debet.

I. PUNCTUM.

Ser. 5. in
Psal. 118.

ECTE S. Ambrosius de timore Dei, Nisi enim, inquit, secundum scientiam sit, nihil prodest; imo obest plurimum: siquidem Judæi habent zelum Dei, sed quia non habent secundum scientiam, in

ipso zelo & timore majorem contrahunt Divinitatis offensam. Quod circumcidunt infantes suos, quod sabbata custodiunt; timorem Dei habent, sed quia nesciunt legem spiritalem esse, circumcidunt corpus, non cor suum. Ignem Sabbatho adolere formidabant, cum lex, sanctificationis die, libidinum ignem prohibeat accendi. Et quid de Judæis dico? sunt etiam in nobis, qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam statuentes duriora præcepta, qua non possit humana conditio sustinere. Timor in eo est, quia videntur sibi consulere disciplina, opus virtutis exigere: sed inscitia in eo est, quia non comparantur nature, non æstimant possibilitatem. Non sit ergo irrationabilis timor: etenim vera sapientia à timore Dei incipit, nec est sapientia spiritualis sine timore Dei, ita timor Dei sine sapientia esse non debet. Et infra: Lege Isaiam: Vnde quantis subjeceris timorem, ut faceret irreprehensibilem & bonum timorem. Spiritus, inquit, sapientia & intellectus, spiritus consilii atq; virtutis, spiritus cognitionis atq; pietatis! Spiritus S. timoribus Quantis timoribus subiecit, ut haberet quod sequi possit? Informatur per sapientiam, instruitur per intellectum, consilio diriguntur, virtute firmatur, cognitione regitur, pietate decoratur. Tolle timori Domini ista, & est irrationabilis & insipiens timor. Nec otiosum est in proverbis: tunc intelliges timorem Domini; Quid est tunc? cum sapientiam invocaveris, & prudentia dederis vocem tuam, & si qua fuerit illam ut pecuniam, & ut thesauros scrutatus fuerit eam, tunc intelliges timorem Domini.

Quæ sacri Doctoris verba quam episcopi conveniant nostro instituto quis non videat? Quia enim timendum cuique est ne sine veste nuptiali accedat ad nuptias, hunc timorem ita nonnulli commovent & exacuunt, ut præ metu ne desit illa vestis, vix adire nuptias etiam vocati audeant, & quasi propter vestem essent nuptiæ, & non potius vestis propter nuptias, idcirco differendam putant sacram communionem ut illa vestis comparetur, cum potius aliis quibus potest modis comparanda vestis esset, ne communicatio differretur.

Quæ ut Veritas magis elucescat, statendum primo quod ubicunque est aliqua mediourum subordinatio ad finem, nihil æquè nobis cavendum est quàm ne pervertatur ille ordo, nihil pari diligentia procurandum quàm ut constantiter servetur & teneatur. Sic enim ipsa rectum docet institutio, sic naturalis suggerit ratio, sic illa denique divina Sapientia nobiscum agit, qua actum

gens à fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter, non aliter vitam alii humanam quam ordinatis alimentis; nec aliter alimenta subministrat quam terræ velaquarum interventu; nec aliter terram intervenit quam præfactis seminibus, adhibitoque cultu. Nonne ita universim sentitur & geritur? Nonne insanam diceret, qui tales rerum vices vellet invertere? Nonne sapienter quatit Sapiens: *Qua in inventure tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?*

Quæ si veræ sunt in naturalibus, multò magis certo constant in his quæ supernaturalia dicimus & spiritualia, qualis est Sacramentorum institutio, virtus & usus, in quibus quæ sunt divinitus ordinata tantam in se habent connexionem & mutuatam inter sese relationem, ut materia nihil unquam possit sine forma, nec forma quidquam agat sine materia; nec materia vel forma mutari possint; nec si desit Persona idonea, vel personæ agentis intentio, fiat ullum proprius Sacramentum; & deest potius gratia baptismatis peribitque natus in peccato Infans, si aliter ab instituto modo conferatur Baptisma.

Sic proinde Apostolus de sacris agens institutis, omnia, inquit, honestè, & secundum ordinem fiat. Sic ipse Deus omnia in mensura & numero & pondere disposuit. Tunc velles contra ire? Tunc velles non sic statuta esse omnia? Tunc velles aliam rebus dare mensuram, aliud pondus vel alium numerum? Nunquid Deus docebit qui spiam scientiam? Vbi eras quando ponebat fundamenta terræ? Nempe à te forsân quæ si visset condendi modum orbis. Quid respondiisses?

II. PUNCTUM.

SED si sacra visarentur nuptia, si sacra Communio desereretur ut sic comparetur vestis nuptialis seu condigna dispositio, & non potius aliunde peteretur illa vestis, & dispositio, ne visentur nuptia; perverteretur statutus à Deo rerum ordo, sive subordinatio mediolorum à finem.

Expectanda quidem est ætas, præmittenda est instructio, conferenda baptismatis gratia: præcedat necessè est lethali expiatio delictorum; De his nemo est qui ambigat: Hæc nos præsupponimus. An sit consultus etiam & decentius perurgatis omni pravo affectu mentibus ad divinam mensam accedere, nemo est qui non affirmet; Sed si fortè nondum omnes sint ita compositi mentis affectus, nihil ut incompo-

Haynesius Pars quarta,

situm, nihil ut inordinatum resideat, an sit tam diu differenda Communio donec illa mentis affectuum moderatio sit plenè comparata, hoc est quod quæritur, & hoc est quod negatur, quia hoc est quod pervertit statutum ordinem, & novum statuit, Scaturit enim ordo hic est quem paucis proponit Apostolus, *probet seipsum homo & sic de pane illo edat.* Pluribus verò exponit Concilium Tridentinum cujus hæc sunt verba: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscie mortalitatis peccati quantumvis sibi contritus videatur abique præmissa Sacramentali Confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat, Et sequenti post capite, affirmat eos qui sic probati sint indutos esse veste nuptiali, scilicet esse ut sacramentaliter & spiritualiter Sacramentum sumant, Quæ communis semper fuit Sanctorum Patrum sententia, qui hanc Vestem nuptialem non aliter interpretantur quam eam charitatem quæ repugnans omni peccato mortali, facit gratam Deo facit animam ut sacra fruatur mensa.*

Tu verò qui te ipsum hæc sacra privas mensa donec peccare cessaveris, donec pravos affectus exueris; nonne statutum illum immutas ordinem? *Accedant, inquit statutum Ecclesiasticum dum sine rite confessi.* Tu verò, non accedant nisi suis fuerint exuti affectibus, Tu quis es qui de divinis ita statuas? Nò modo certè temerarius qui toti te opponas Ecclesie, sed planè vecors & insipiens qui tale proponas medium ad rem omnium desideratissimam, quod vix aut ne vix unquam tibi procurare possis. Dic enim quando peccare desines? Dic quandonam tuos ita composueris animi motus, ut te ad malum movere desinas? *Damnosa hæc est religio quam Diabolus nobis præterdit, ut exprèsse ait sanctus Cyrillus Alexandrinus, cujus hæc sunt egregiè dicta: Nos verò si vitam æternam consequi volumus, si Largitorem immortalitatis habere in nobis desideramus, ad recipiendam benedictionem libenter concurramus; caveamusque ne loco laquei, damnosam religionem Diabolus nobis præterdat. Rectè, inquit, dicitis: scriptum tamen esse non ignoramus, iudicium sibi comedere atque bibere illum qui de pane comedit, & de calice bibit indigne; Ergo igitur probe me ipsum, & indignum invenio. Quando igitur quicumque tu es qui ista dicit, dignus eris? quando Christo seipsum offeres; Nam se peccando indignus es; & peccare non desinis, quis enim delicta intelligit: expers omnino eris, vivifica huius sanctificationis. Quare pius quæso cogitatio-*

Sess. 13. c.

7.

L. 4. in. loam. c. 27

N nes

nes suscipiat, studiose sanctique vivas, & benedictionem participes, qua mihi crede non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit. Sedas enim cum in nobis maneat Christus, servientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbaciones animi extinguit, agrotos curat, collicos redintegrat, & sicut Pastor bonus qui animam suam pro ovibus posuit, ab omni nos erigit casu.

In quibus sancti Patris Verbis, quod dixit studiose sanctique vivas, sic intelligendum suadent quæ ibi præcedunt & quæ sequuntur, quasi diceret, studeas sanctitati vitæ, proponas sanctè vivere. Sunt hæc videlicet piæ cogitationes quas rogat esse suscipiendas: illudque est quod promittit futurum participanti benedictionem quæ morbos omnes depellit, quæ sedat sævientem membrorum nostrorum legem & alia confert subsidia, quibus sanctè possit vivere. Sicut autem nullus negat propositum illud sanctè vivendi necessarium esse accedenti ad sacramentum, quia & necessarium est penitentiae sive charitati quam habere debet accedens; ita certe nullus pari jure necessitatis possit exigere, ut quis pridem abhærens sanctis vivat quam communicet, nisi forte scandalum præbuisse quod tenetur auferre.

Quamobrem sicutrosque videtur sanctus ille Cyrillus alloqui: Tu qui paras accessum ad hanc vivificam sanctificationem quæ in altari recipitur, sic persuasum habe, non jam tibi tuis indulgendum esse affectibus, non iræ, non libidini, sed hæc omnes compescendos esse motus, cum illa gratia quam suscepturus es in Sacramento, Ne desperes aut dissidas te id posse, nam qui dedit velle, dabit posse. Sed nisi velis ex animo & proponas serè te deinceps fidelius acceptus usurum gratis, ne accedas, ne in vacuum gratiam Dei recipias. At tu qui studiosum sanctioris vitæ à sacra repellis mensa donec ipse sanctiorem illam probavit vitam, cave id feceris, nam sic pervertis ordinem, sic confundis finem & media, sic consequentia præponis antecedentibus, sic cœlum terræ, terram cœlo permisceris. Non enim vita sanctior ita sacramentum præcedit Communionem sicut sequitur. Non est quippe vita sanctior, nisi lex membrorum nostrorum in nobis sæviens sederet & compefatur, At cuius est sævientem illam sedare legem nisi sanctæ Eucharistiæ, nisi Christi per illam in nobis & manentis, & agentis, & nos verè sanctificantis, ac dirigentis? Potestne pervertis aliquid & magis inordinatum cogitari, quam quod di-

cis dilatione & privatione cœlestis illius Panis fieri quod non nisi ejus usu, ejus sumptione & quam vocamus communionem conceditur? Tunc de illo spiritali cibo sentias quod de terrenis & corporalibus, quorum abstinentia quam diætam dicunt, pravis humoribus serviat decoquens? O sacra probrum mensæ, quæ sanandis aperitur mentibus! cur aperitur, cur proponitur, cur ad eam invitamur si ejus privatio sanitatem, si ejus abstinentia sanctitatem confert!

Esto sane, Sancta sanctè tractentur, sanctitas requiratur ad Divinum accedenti epulum, sed quibus tandem mediis sanctitas illa præcedens comparatur? an qualem fingis, longè dilata Communionem? Nonne præsto sunt alia tam opportuna, præter ipsum penitentiae Sacramentum? nonne Verbi Divini auditio, lectio, meditatio, & quæ orabat Apostolus: ut fierent *observationes, orationes, postulationes*, & id genus innumera parandis valent ad illam sanctitatem mentibus, quæ Communionem antecedit? Quis nescit proportionem & affinitatem inesse quandam inter finem & media? Quæ verò talis affinitas & proportio, sanctitatem inter & sanctæ privationem mensæ? di privatio requiritur ad sanctitatem, nonne potius eorum privatio est quæ sanctitati repugnant, quam quæ illam communicant? Quid est media pervertete nisi hoc sit?

III. PUNCTUM.

NON sunt ergo vitanda nuptia, nec diutius differenda Communionem, donec nuptialis habeatur vestitus, quæ volenti cum gratia, tam præsto est quam ipsum penitentia Sacramentum, & alia puritatis necessaria media proposita, quæ sunt potius assumenda ne sacra vitentur nuptia. Sic enim servatur ille ordo mediorum ad finem, quem alioquin pervertete tam periculosum est quam à Divina se subtrahere providentia, quæ suis in donis conferendis se illi astringit ordini. *Cuncta* *Eccl. 3.* quippe Deus fecit bona in tempore suo, inquit Sapiens, id est, quo tempore quibusve modis constituit; Unde & quod Idem ibidem pergit de cunctis universis operibus Dei, potest particulatim *ibid.* illa scilicet opera quæ fecit Deus perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere nec auferre, quia fecit Deus ut simasur. Non est cuiusquam privati hominis circa hæc tam augusta & Divina opera quidquam *moysi*

moliri aliud quam quod Deus per se vel per ipsam qua nos regit Ecclesiam, ordinavit. Sic in nobis ordinat charitatem, & sanctitatem servatis servandis mediis. Non est autem, non est hoc ordinatum medium ad habendam sanctitatem, ut nos diu sacra privemus mensa, quæ idcirco potius frequentanda nobis est ut habeatur sanctitas. *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestra non confundentur.*

Nec dicas optatam esse Confusionem, quæ ex retardato Sacramento gigneretur, cum præsertim ex propitiæ retardatur indignitatis aspectu, quod cum sit etiam durum pati, sic poenitentia vis major augetur. Hoc enim verè dici non potest, nec tale sibi dictum constar; nam quisquis sic retardatur, vel multum vel parum esurit ac desiderat cœlestem cibum. Si parum esurit, parum dolebit de illo retardato, & sic frustra retardatur. Si multum esurit, profectò signum est multæ in illo puritatis & probitatis: At verò cur talis puritas retardetur ab illo cœlesti pane, qui ut edatur nihil amplius desiderat, quam talem puritatem?

Quod si ultra inthes, illum qui parum esurit & parum dolet, forè in meliorem evasurum: Nonne & pejus haberi potest, cum præsertim

illo destituatur cibo qui robur & vita est anima? Quis non videt, quis non experitur quàm sic illud quod forè dicitur, dubium, & incertum, cum interim gratia Sacramenti, quæ certa est, jacturam facias? Nonne his tandem qui sic certa incertis, & constantia fortuitis obijciunt, illud Prophetæ quadret: *Vos qui dereliquistis Dominum, qui ponit fortuna mensuram.* Quali à fortuna vel à fortuito casu expectarent quod præsens & certum mensa conferret Domini quem derelinquunt; vel quasi mensuram illam, fortunæ subijcerent ut si quis forè vehementius desideret, tum accedat.

O quàm tutius & sapientius illud forè usurpabat qui de Imitatione Christi & de frequentia Sacramenti sic scribebat: *ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meae recipere, ne FORTE deficiam in via, si fuero cœlesti fraudatus alimonia.* Et paulò post. *Necessarium mihi quidem est qui tam sæpè laboro & pecco, tam citò torpesco & deficio, ut per frequentes orationes & confessiones, ac sacram tui Corporis perceptionem me renovem, mundem & accendam, ne FORTE diutius abstinendo, à sancto proposito defluam.* Vide quæ ibi pulcra prosequitur.

Multicini sunt vocati, pauci verò electi.

DE PAUCITATE SALVANDORUM

Vide in 2. parte, Dominica Septuagesimæ, ubi hæc eadem occurrit sententia, & hæc inde Veritas sæpe inculcanda proponitur:

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est cur ex illis forè non sis.

HAC HEBDOMADA, percurritur Caput octavum sancti Joannis, unde Considerationes & Veritates Practicæ depromuntur contra peccandi proclivitatem, & mundanos affectus.

FERIA SECUNDA. DE MULIERE ADULTERA QVAM JUDÆIS ACCUSANTIBUS ABSOLVIT CHRISTUS.

NOCTE transacta in monte Oliveti, diluculo facto. Venit iterum Jesus in templum, & omnis populus ad eum, & sedens docebat eos. Adducunt autem Scribae & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio & dixerunt ei, Magister hæc mulier modo

deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant sententes eam ut possent accusare eum: Nempe ut ait sanctus Augustinus, animadvertent eam esse nimis misem, dixerunt apud se se eam dimitti consuevit.

N 2

Justi.

Justitiam non tenebit, quam lex jubet: ut verò mansuetudinem non perdat, in qua jam populis amabilis factus est, eam dimitti debere dicturus est; ita nos ad accusandum occasionem invenimus.

Hæc erat eorum malitia & stoliditas; ac contra vide Bonitatem & Sapientiam Christi. Jesus autem, inquit Evangelista, inclinavit se deorsum scribens in terra. Cum ergo perfoverent interrogantes eum, erexit se & dixit eis, qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post unum exiebant incipientes à senioribus, & remansit solus Jesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Jesus dixit ei, Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit? Quæ dixit, Nemo Domine; dixit autem Jesus, nec ego te condemnabo, vade & jam amplius noli peccare. Sic verò ad hæc pergit S. Augustinus, Non dixit non lapidetur, ne contra legem dicere videretur, absit autem ut diceret lapidetur, venis enim non perdere quod invenerat, sed querere quod perierat, Respondit ergo, qui sine peccato est, &c. Quasi dicat, puniatur peccatrix sed non à peccatoribus, lex implatur, sed non à pravaricatoribus legi.

Sic itaque sapientissimè Dominus elusis adversariis servavit Mansuetudinem in liberanda muliere, & Justitiam in condemnando peccato; simulque nos ad uberrimam praxim tam multa docuit, ut non possint una Veritate comprehendi. Quia verò etiam quæ mulier proponendæ sunt Veritates, longius esset, si singulæ pro more solito probarentur, satis hic modo erit unicuique suam breviter declarationem subijcere.

PRIMA VERITAS PRACTICA.

Qui falso proximum accusat animo, licet verè, non minus tamen peccat quam qui falsi accusat.

RATIO EST, Quia non minus peccat qui contra charitatem peccat, quam qui contra Justitiam

Sed qui falso proximum accusat animo, contra charitatem peccat, Hoc est enim falsum habere animum, id est, pravum, fictum, malevolum, non rectum & sincerum, qualis erat Judiciorum animus cum hanc mulierem accusa-

runt, qui contra charitatem manifestè pugnant. Loquentes, dolos cogitabant.

ERGO qui falso proximum accusat animo, licet verè, non minus peccat quam qui falsi accusat. Et tamen quàm multi iunt, & quàm tu sæpè, quos puderet proximum falsi accusare, falso tamen accusant animo, nec erubescunt, quia scilicet falsus ille animus soli Deo notus est, falsum autem cujus innocentem accusarent, potest hominibus notum fieri; Tu verò minus Deum times quam hominem! Hæc sunt tamen peccata occulta quæ sæpè Deus citius & gravius punit, ut omnes intelligant ipsum nihil latere, nec esse opertum aliquid quod non tandem reveletur. Et sciens, inquit, omnes Ecclesia quia ego sum servans renes & corda, & dabo unicuique vestrum, secundum opera sua.

Observandum verò, particulam *minus* in propositionibus contentam, dupliciter posse capi; primò æqualiter ut qui falso proximum accusat animo non minus graviter peccat quam qui falsi accusat, quod potest aliquando verum esse, sed non semper, propter damna quæ ex falsa possunt accusatione in proximum importari. Secundo similiter, ut non minus suo modo quisque peccet, quod semper verum est & semper cavendum ne sis Diabolo similis qui dicitur *accusator fratrum nostrorum*.

Licet verò verum id esset crimen cujus alium accusares, imò & licet aliquid inde quod accusares bonum proveniret, non esset tamen alienò & malo animo accusandus, nam quæ est

SECUNDA VERITAS PRACTICA.

Malo zelo bonum facere, pejus ex se est, quàm bono zelo malum perpetrare.

RATIO EST. Quia id pejus ex se est, quod sciens & malignè geritur, hoc est enim peccatum malitiæ, quod expressè D. Thomas affirmat esse gravius. Vide prima secundæ, quæstione septuagesima octava, articulo 4.

Sed malo zelo bonum facere, peccata est sciens & malignè. Non enim ignorat nec ignorare debet qui sic peccat, quo ipse feratur animo: qui autem bono zelo malum perpetrat non ita sciens peccat, imò se peccare nescit, quod licet non semper peccantem excuset, excusat tamen sapius,

ſapius, vel peccatum diminuit, ut ait idem ſanctus Doctor in eadem prima ſecundæ, quæſtione ſeptuageſima ſexta, articulo 4.

Malo igitur zelo bonum facere pejus ex ſe eſt quam bono zelo malum perpetrare. Potèſt vero ex accidenti contrarium evenire, quod eſt prudentis ad vertere. Quod autem non ſint omnino mala faciendæ ut eveniant bona. Vide in I. parte, die 2. Januarii, & cave ne hic falſo illudaris zelo, quod multis proclive eſt; Quamobrem ſit

TERTIA VERITAS PRACTICA.

Quo peccatum zelo perdendum eſt, hoc peccator eſt ſalvandus.

VEL SIC

Sic peccator perdendus eſt ut peccatum, non peccator pereat.

VEL SIC

Homo peccator ſic eſt perdendus, ut non homo ſed peccator perdatur.

RATIO horum omnium eſt, quia non aliter contra peccatorem agendum eſt quam ex vero zelo qui unam Dei ſpectet gloriam, longe procul à quo vis naturali affectu

Sed ille verus hoc exigit zelus qui in propoſitionibus continetur.

Ergo & vera ſunt, & in praxim revocanda, quoties in peccatum aut peccatores verbo vel factis agendum.

in c. 3. 400. Sic S. Auguſtinus de vero zelo: Non excuſis de areæ granum, ſuſcinet paleam ut intret in horreum, cum palea fuerit ſeparata. Itemque de verbo Domini ad Mulierem, vade & jam amplius noli peccare, DAMNAVIT, inquit, peccatum, non hominem: Intendant qui amant in Domino Manſuetudinem & timeant veritatem: etenim dulcis & reſus Dominus. Aptè Petrus Damiani de ſuavitate qua ſunt peccatores convertendi, alludens ad factum Eliſæi qui cum puerum mortuum baculo non potuiſſet ſuſcitare; tum per ſeipſum incumbendo illi, ſic ad vitam eum revocavit. Verba illius ſunt, Is quem terroris virga ſuſcitare non poterat, per amoris ſpiritum ad vi-

sam redit, dumque ſe parvulo accommodavit & compoſuit, facile erexit & ſuſcitavit.

Egregium hujus zeli exemplum eſt in Chriſto Domino apud S. Dionyſium Epistoſa 8. ad Demophilum ubi de S. Carpo non fatiſt distinguente peccatum à peccatore quem ſimul cum peccato perditum voluiſſet. At Chriſtus illi Dominus quaſi rurfum in flagella paratus, Extenta, inquit, jam manu percuſe me, quia iterum paratus ſum pro peccatoribus pati. Videri etiam poteſt D. Bernardus ſerm. 2. in Reſurrectione Domini, ubi multa de affectu Compaſſionis in peccantes; Alioquin, inquit, in Spiritu vehementi conſerimus naſes Thearſis, conſerimus quaſſatum calamum, exinguiſimus linum ſumigans. Itemque in ſermone de S. Maria Magdalena: & ſuſius ſermone nono & duodecimo in Cantica, ubi de uberibus Sponſi, quæ ſunt meliora vino, fragrantia ungentis optimis de quibus & ſerm. 23. Cujus Verba referuntur infra commodius.

QUARTA VERITAS.

Accuſantis lingua velut novacula: niſi ſit illi tanta ſuæ linguæ cura, quanta eſt ſuæ manus curantis vulnus, Tortorem agit non Medicum.

RATIO EST. Quia in hoc differunt Tortor crucians corpus & Medicus ſanans, quod ille non niſi pœnam ſpectet & mortem, hic vero ſanitatem & vitam.

Sed niſi Accuſans tantam habeat lingua curam quantam habet ſua manus qui curat vulnus, pœnam accuſati & mortem civilem, qua ex infamia contrahitur, ſpectabit potius & inferet quam ullum ejus commodum.

Ergo Tortorem potius ager quam medicum; Quod quam ſit infame quiſ non ſentiat? Sic Scriptura paſſim, ſicut novacula acuta feciſti dolum. Id eſt, culter tonſorius ſeu ſcalprum chirurgicum. Dentes eorum arma & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus. Quia tamen aperiendum ſæpè eſt & ſecandum peccati vulnus, idcirco ſic erga peccatorem ſe quiſque debet gerere ſicut Medicus vel Chirurgus erga vulneratum, cujus unam ſanitatem & vitam non dolorem non pœnam reſpicit, alioquin tyrannum & tortorem ager ut dictum eſt, contra quos hæc ſunt apud Prophetam pavenda Dei verba: Quod infirmum fuiſi non conſolidaviſti, & quod agra-

Pſ. 165

Ex. 34

tum non sanasti: quod contractum est non alligasti; Et quod abjectum est non reduxisti; Et quod perierat non quaesisti: sed cum austeritate imperabatis eum, Et cum potentia. Vide quae illic plura leguntur, & maximè de turbata pedibus aqua quam Pastores ovibus dant bibendam quibus & aptè congruit

QUINTA VERITAS.

Non est bona severitas nisi cum esset mala suavitas.

RATIO EST, Quia non est bona severitas in corrigendo vel accusando nisi servetur ordo charitatis, de quo expressè S. Thomas ubi de correctione fraterna.

2. 2. q. 73. Sed non servatur ordo charitatis nisi prius suavitas quam severitatem adhibeas; Aut quod idem est, si severitatem adhibeas nisi cum esset mala suavitas; Id est, nisi cum deteriore faceret peccatorem. Nam primo in spiritu lenitatis

Gal. 6. est instruendus, Et non procedendum ad extrema, nisi in extremis; Et vos Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Nolite ad indignationem provocare. Cum sederem, inquit

Ephes. 6. Col. 1.

Job. 30. Job, quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator: Ubi S. Gregorius ostendens auctoritatem regiminis jungi debere cum ministerio pietatis, sic ait accommodatè: Disciplina enim vel misericordia multum destituitur si una sine altera teneatur. sed circa subditos suos inesse Rectoribus debet & iuste consolans misericordia, & pie serviens disciplina. Hinc est quod semivir illius vulneribus qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur & oleum. Et quae plura pergit filius. Aptissime

20. Mor. 8. verò ad rem nostram Seneca: Nempe medicus primo in levibus vitis tentat non multum ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum mutata vita dispositione firmare. Proximum est ut modus proficiat. Simodius & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit: si ne adhuc quidem responderet, interdicit cibis & abstinencia corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt feris venam, membrisque, si adhaerentia nocent & morbum diffundunt, manus affert. Et caetera quae curandis applicat animis. Non est verò hic omitendus S. Bernardus, qui cum ubiq; melleus & lacteus, tum his praeteritum

verbis: Audiant haec Praelati qui sibi commissis

semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erunt

divini qui iudicatos terram. Dicite subditorum in

matres vos esse debere, non Dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum severitate opus est paterna sit non tyrannica. Matres fovendo, Patres vos, corripiendo exhibeat. Mansuescite, ponite severitatem: suspendite verbera. producite ubera, pectora lacte pinguescant non typhoeurgete. Quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum potius onera portare debetis? Cur morosus à serpente parvulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Consideret unusquisq; seipsum, ne & ipse sentietur. Alioquin illo in peccato suo morietur, sanguinem autem ejus, ait, de manu tua requiram.

2. 2. q. 73. Sed non servatur ordo charitatis nisi prius suavitas quam severitatem adhibeas; Aut quod idem est, si severitatem adhibeas nisi cum esset mala suavitas; Id est, nisi cum deteriore faceret peccatorem. Nam primo in spiritu lenitatis

Gal. 6. est instruendus, Et non procedendum ad extrema, nisi in extremis; Et vos Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Nolite ad indignationem provocare. Cum sederem, inquit

Ephes. 6. Col. 1.

Job. 30. Job, quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator: Ubi S. Gregorius ostendens auctoritatem regiminis jungi debere cum ministerio pietatis, sic ait accommodatè: Disciplina enim vel misericordia multum destituitur si una sine altera teneatur. sed circa subditos suos inesse Rectoribus debet & iuste consolans misericordia, & pie serviens disciplina. Hinc est quod semivir illius vulneribus qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur & oleum. Et quae plura pergit filius. Aptissime

20. Mor. 8. verò ad rem nostram Seneca: Nempe medicus primo in levibus vitis tentat non multum ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum mutata vita dispositione firmare. Proximum est ut modus proficiat. Simodius & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit: si ne adhuc quidem responderet, interdicit cibis & abstinencia corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt feris venam, membrisque, si adhaerentia nocent & morbum diffundunt, manus affert. Et caetera quae curandis applicat animis. Non est verò hic omitendus S. Bernardus, qui cum ubiq; melleus & lacteus, tum his praeteritum

verbis: Audiant haec Praelati qui sibi commissis

semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erunt

divini qui iudicatos terram. Dicite subditorum in

matres vos esse debere, non Dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum severitate opus est paterna sit non tyrannica. Matres fovendo, Patres vos, corripiendo exhibeat. Mansuescite, ponite severitatem: suspendite verbera. producite ubera, pectora lacte pinguescant non typhoeurgete. Quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum potius onera portare debetis? Cur morosus à serpente parvulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Consideret unusquisq; seipsum, ne & ipse sentietur. Alioquin illo in peccato suo morietur, sanguinem autem ejus, ait, de manu tua requiram.

2. 2. q. 73. Sed non servatur ordo charitatis nisi prius suavitas quam severitatem adhibeas; Aut quod idem est, si severitatem adhibeas nisi cum esset mala suavitas; Id est, nisi cum deteriore faceret peccatorem. Nam primo in spiritu lenitatis

Gal. 6. est instruendus, Et non procedendum ad extrema, nisi in extremis; Et vos Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Nolite ad indignationem provocare. Cum sederem, inquit

Ephes. 6. Col. 1.

Job. 30. Job, quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator: Ubi S. Gregorius ostendens auctoritatem regiminis jungi debere cum ministerio pietatis, sic ait accommodatè: Disciplina enim vel misericordia multum destituitur si una sine altera teneatur. sed circa subditos suos inesse Rectoribus debet & iuste consolans misericordia, & pie serviens disciplina. Hinc est quod semivir illius vulneribus qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur & oleum. Et quae plura pergit filius. Aptissime

20. Mor. 8. verò ad rem nostram Seneca: Nempe medicus primo in levibus vitis tentat non multum ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum mutata vita dispositione firmare. Proximum est ut modus proficiat. Simodius & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit: si ne adhuc quidem responderet, interdicit cibis & abstinencia corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt feris venam, membrisque, si adhaerentia nocent & morbum diffundunt, manus affert. Et caetera quae curandis applicat animis. Non est verò hic omitendus S. Bernardus, qui cum ubiq; melleus & lacteus, tum his praeteritum

verbis: Audiant haec Praelati qui sibi commissis

semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erunt

divini qui iudicatos terram. Dicite subditorum in

matres vos esse debere, non Dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum severitate opus est paterna sit non tyrannica. Matres fovendo, Patres vos, corripiendo exhibeat. Mansuescite, ponite severitatem: suspendite verbera. producite ubera, pectora lacte pinguescant non typhoeurgete. Quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum potius onera portare debetis? Cur morosus à serpente parvulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Consideret unusquisq; seipsum, ne & ipse sentietur. Alioquin illo in peccato suo morietur, sanguinem autem ejus, ait, de manu tua requiram.

2. 2. q. 73. Sed non servatur ordo charitatis nisi prius suavitas quam severitatem adhibeas; Aut quod idem est, si severitatem adhibeas nisi cum esset mala suavitas; Id est, nisi cum deteriore faceret peccatorem. Nam primo in spiritu lenitatis

Gal. 6. est instruendus, Et non procedendum ad extrema, nisi in extremis; Et vos Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Nolite ad indignationem provocare. Cum sederem, inquit

Ephes. 6. Col. 1.

Job. 30. Job, quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator: Ubi S. Gregorius ostendens auctoritatem regiminis jungi debere cum ministerio pietatis, sic ait accommodatè: Disciplina enim vel misericordia multum destituitur si una sine altera teneatur. sed circa subditos suos inesse Rectoribus debet & iuste consolans misericordia, & pie serviens disciplina. Hinc est quod semivir illius vulneribus qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur & oleum. Et quae plura pergit filius. Aptissime

20. Mor. 8. verò ad rem nostram Seneca: Nempe medicus primo in levibus vitis tentat non multum ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum mutata vita dispositione firmare. Proximum est ut modus proficiat. Simodius & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit: si ne adhuc quidem responderet, interdicit cibis & abstinencia corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt feris venam, membrisque, si adhaerentia nocent & morbum diffundunt, manus affert. Et caetera quae curandis applicat animis. Non est verò hic omitendus S. Bernardus, qui cum ubiq; melleus & lacteus, tum his praeteritum

verbis: Audiant haec Praelati qui sibi commissis

semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erunt

divini qui iudicatos terram. Dicite subditorum in

matres vos esse debere, non Dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum severitate opus est paterna sit non tyrannica. Matres fovendo, Patres vos, corripiendo exhibeat. Mansuescite, ponite severitatem: suspendite verbera. producite ubera, pectora lacte pinguescant non typhoeurgete. Quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum potius onera portare debetis? Cur morosus à serpente parvulus fugit conscientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Consideret unusquisq; seipsum, ne & ipse sentietur. Alioquin illo in peccato suo morietur, sanguinem autem ejus, ait, de manu tua requiram.

SEXTA VERITAS.

Nemo bene alium arguit qui non est paratus argui.

Tam libenter accusari quam accusare: Tam repugnanter accusare quam accusari: Sunt haec duo bene arguentis argumenta.

RATIO est duplex. Prima quam diximus, quòd nemo bene alium arguit, nisi ex vero Dei offensi zelo arguat.

Sed non est iste verus zelus, nisi qui alium arguit sit paratus argui, nisi tam libenter velit accusari quam acculare, vel tam repugnanter accuset quam accusetur; nam si offendit Deum aequè atque alius, cur ex illo zelo si verus est, non velit argui?

Altera verò ratio magis spectat modum bene arguendi vel accusandi quam ipsam accusationem; Nemo enim bene alium arguit si contra praecipuum naturale charitatis arguat.

Sed nisi sit paratus argui, nisi tam libenter velit accusari quam accusare: vel nisi tam repugnanter accuset quam vellet accusari, contra praecipuum illud charitatis arguet: Nam praecipuum illud est, ne quid proximo faciamus quòd nollenus ab illo nobis fieri.

Tu ergo qui nolles argui vel non isto modo quo alium arguis: nonne id illi facis, quòd tibi nolles ab illo fieri? O quam verè dictum, *Eccl. 11. Nihil sentillige qua sunt proximi qui ex seipso.* Nihil sensibile

Abilius quam cum ab alio perperam arguimur aut accusamur. Atque hinc

SEPTIMA VERITAS.

Vix alius est malus minus excusabilis, quam qui male accusat alium.

RATIO hæc est inter alias, quod vix est ullus malus minus excusabilis quam qui peccat contra notius naturæ lumen. Sic enim scire & videre magis potest quod peccet; aut si non videt, signum est naturæ valde corruptæ & malignæ.

Sed qui male accusat alium, peccat contra notius naturæ lumen, nempe contra istud quo vix est aliud notius; Ne quid velimus alteri quod nollemus nobis; Nollemus autem sic male accusari, ut dictum est Hæc est enim lex & Prophetæ. Id est, hoc unum vel maxime lex omnis præcipit, hoc unum vel præcipue legum omnes interpretes commendant, urgent, inculcant, nullus ut ignorantiam, impotentiam, aut quidvis deum excuset.

At forte dicit se non ita reum, se non ita culpandum, se non recusatorem argui si se arguendum nosset; Sed hæc est ignorantia sui valde damnosa quæ vel est causa cur alios tam facile quis arguat: vel quod quis alios tam facile arguat, inde seipsum ignorat: Quod utrumque est pestilens & valde arguendum; unde hæc est gemina &

OCTAVA VERITAS

Major perspicacitas in alienis, major in suis cæcitas.

Vel sic ex opposito:

Major in suis cæcitas, major perspicacitas in alienis.

RATIO utriusque est eadem, quod quanto se nosset animus extra se magis profundit, minus de se intus sibi reservat.

Sed cum se nimis ita foras effundit, tunc est major perspicacitas in alienis; & cum minus intra se de se habet, tunc est major in propriis cæcitas. Oportet enim animum sui totius plane compotem, & in se toto collectum ut se suosque

defectus probè agnoscat; Quod SS. Patres fuse passim exponunt: In primis Origenes in illud primi Cantico, Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum. S. Basilus in illud Attende tibi. S. Bernardus in libris de Consideratione ad Eugenium Papam, quem ut applicet ad se cognoscendum, sic primò illum ad se revocat: Cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus unus. Quid solus fraudaris munere tui? Usquequo vadens spiritus & non rediens? Usquequo non recipis te, & ipse inter alios vice tua?

Sandtus vero Gregorius in illud Jobi ad suos adversarios: Vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis, egregie docet sic perverti ordinem, quando prius aut magis ad alios quam ad nos cognoscendos & accusandos incumbimus, cum nullus alium accusare vel judicare sit aptus qui se prius non judicat. Verba ejus sunt: Ordo quippe erectionis in bono iste est, ut primùm contra nos, postmodum contra malos erigamur. Nam quis contra bonos erigitur, per superbiam inflatur. Contra nosmetipsos enim erigimur, quando mala propria recognoscimus, districta nosmetipsos poenitentia ultione ferimus, quando nequam nobis in peccatis parcimus, & nullis erga nos cogitationum blandimentis inclinamur. Qui si districtè prius nostra in nobis mala insequimur, justum quoque est, ut etiam contra aliena mala utiliter erigamur: & ea qua in nobis punimus, etiam in aliis redarguendo superemus. Sed hanc erectionem mali nesciunt, quia se relinquunt, & bonos impetunt. Sibi se intra conscientiam suam mollitie blanda adulationis inclinant, & contra bonorum vitam districtione asperitatis eriguntur. Vnde amicus beati Jobi in ejus flagello timentibus, rectè nunc dicitur: At vos contra me erigimini, id est, vosmetipsos redarguendos relinquitis, & me districtis sententiis increpatis. Qui enim semetipsum prius non judicat, quid in alio rectum judicet, ignorat. Et si novis fortasse per auditum quod rectè judicare debeat: rectè tamen judicare aliena merita non valet, cui conscientia innocentia propria nullam judicii regulam præbet. Hinc est enim quod insidiantibus quibusdam, & puniendam adulteram deducentibus dicitur: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittit. Ad aliena quippe punienda peccata ibant, & sua reliquerant. Revocantur itaque intus ad conscientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. Hinc est quod cum tribus

L. 1, c. 5.

Job. 19.

L. 14. c. 13.

Joann. 8.

Benja-

Benjamin in carnis scelere fuisse obruta: collectus omnis Israel ulcisci iniquitatem voluit, sed samentem semel & iterum in belli certamine ipse prostratus est. Consulto autem Domino si ad ulciscendum ire debuissent, iussum est. Qui iuxta divina vocis imperium perrexit, & semel, & secundo perdidit, & tunc demum peccatricem tribum valde feriens penè funditus exinxit. Quid est quod in ultionem sceleris inflammatur, & tamen prius ipse prostratur, nisi quod prius ipsi purgandi sunt, per quos aliorum culpa feriantur: ut ipsi jam mundi per ultionem veniant, qui aliorum vitia corrigere festinant: Quod & ipse breviter alibi repetens: Consideremus, inquit, quia aut tales sumus quales nonnullos corrigimus, aut tales aliquando fuimus, etsi jam divina gratia operante ante non sumus, ut tanto temperantius humili cor de corrigamus, quando nosmet ipsos verius in his quos emendamus, agnoscimus. Hoc est videlicet quod pridem dixerat Sapiens, Justus est prior accusator sui, unde ad faciliorem praxim formatur hæc

E 23 nov.
c. 5.

Prov. 18.

NONA VERITAS.

Si Justus est prior accusator sui, quanto magis injustus?

RATIO est evidens, quia justus non est prior accusator sui, quam quia justum est eum qui accusat alium prius se accusare, quocumque id modo fieri possit: Non enim esset in hoc justus, neque propterea commendaretur à Scriptura, nisi justum & æquum esset ita se prius accusare.

Sed quando injustus accusat alium longe est justus ut se prius accuset, quam quando justus accusat. Nam ubi est amplior accusationis ratio, certè est etiam justior. Quis autem dubitet esse ampliorem in injusto quam justo?

Adde quod, cum injustus in accusando alium facilius peccare possit quam justus, nisi se diligentius temperet: nonne ipsi etiam magis quam justo necesse est ut sibi temperando advigilet? At quo tandem modo aptus se temperare discet nisi se prius accusando & condemnando ut dictum est? Nonne sic Christus Dominus accusantes mulierem temperavit, cum & illis dixit, qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat, & tum illis sua cuique

peccata monstravit, quorum intuitu statim ab accusando cessarunt. Hoc est enim quod inclians se deorsum coram illis digito scribebat in terra, ubi sese inspicientes, inquit sanctus Augustinus, & se nos invementes, recesserunt. Nonne hoc ipsum denique est quod antè Dominus unicuique eorum qui sunt in aliis accusandis nimis præcipites, dixerat: Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem qua in oculo tuo est, non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo, frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, ecce primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.

Hoc est enim revera hypocritam agere, cum injustus & peccator se non prius inspecto & accusato proximum arguit, nam charitatis vel justitiæ zelo se id putat & præ tendit agere, quod merè fictum & simulatum est, cum si charitate & justitia verè moveretur, à seipso inciperet, & prior esset accusator sui. Si enim justè justus, quanto magis injustus?

Cæterum, hic considerando quanta prudentia Christus evitavit accipitem calumniam sibi ab adversariis paratam vel nimiam mansuetudinis vel nimiam severitatis, apud occurrit dictum S. Hieronymi quo representetur

Epist. 11.
ad Paul.

DECIMA VERITAS.

Non multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi Christianum.

RATIO EST ex eodem sancto Doctore, quia non multum distat in vitio, si vel prudentiam sine simplicitate habueris, vel sine prudentia simplicitatem: cum utrumque Christus conjunxerit dicens, *Esote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba.*

Sed vel decipere posse, vel decipi Christianum, est habere prudentiam sine simplicitate, vel simplicitatem sine prudentia.

Ergo alterutrum non multum distat in vitio, proindeque tibi ex æquo vigilandum, ne vel quemquam decipias, vel à quoquam te sinas decipi.

Plenior sententia Divi Hieronymi hæc est: *Habeto simplicitatem columbae ne cuiquam machinor de los; & serpentis astutiam ne alio-*

rum

quam supplanteris infideliis. Non multum distat in vitio, vel decipere posse vel decipi Christianum. Quod autem ait posse, idem est ac nolle; Nam quod non potest licite Christianus, debet ita nolle & ita debet abstinere, ac si omnino non posset, ut alibi fusius declaratur.

Sic porro tres alii conformiter Latini Doctores docent: S. Gregorius ubi de Jobo dicitur, *Quod vir erat simplex & rectus, nonnulli namque ita sunt simplices ut rectum quid sit ignorent, sed eo vera simplicitatis innocentiam deserunt, quod ad virtutem rectitudinis non assurgunt, quia dum cauti esse per rectitudinem nesciunt, nequam quam innocentes persisterent per simplicitatem possunt. Hinc est quod Paulus discipulos admonet dicens, volo vos sapientes esse in bono, simplices autem in malo. Hinc rursum dicit. Nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote. Hinc per se-*

metipsam Veritas discipulis praecepit dicens: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba. Viraque enim necessaria in admonitione conjuncta, ut & simplicitatem columbae astutia serpenti instrueret, & rursum serpentis astutiam columba simplicitate temperaret.

S. Ambrosius; quia plerisque non virtus sed infirmitas videtur sine ratione simplicitas, ut tu veram suscipias, admoneris, id est, ut exequaris industria munus naturae; Quasi diceret, ut quod naturale est omnibus, nolle decipi: tu virtute, tu id prudentia rationali efficias. S. denique Augustinus, Duo sunt quae annexae ad invicem sunt, ut unum sine altero, aut parum aut nihil omnino proficiat: simplicitas enim sine astutia, stultitia reputatur: astutia sine simplicitate superbia approbatur.

L. 7. in Luc. 6 9.

Serm 144 ad Fr. in Erem.

FERIA TERTIA.

LVCEM MVNDI SE DICIT CHRISTVS.

Ego sum Lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae. Joann. 8.

VERITAS PRACTICA.

Qui lucem mundi Christum confiteris, & mundum potius quam Christum sequeris, palpas in meridie.

RATIO EST. Quia ille moraliter dicitur palpasse in meridie qui suis in moribus sic aliorum quam lux illa demonstrat agit, sicut qui cecus palpasset in tenebris.

Sed qui lucem mundi Christum confiteris, & mundum potius quam Christum sequeris, sic plane tuus in moribus aliorum quam lux illa demonstrat, ageris.

Ergo palpas in meridie. Quo tunc sic in Scripturis maledictum, sanè cavendum est, & mundo magis ac magis renuntiandum.

I. PUNCTUM.

CUM Christus Dominus miro Judaeis modo quae latebant ipsorum crimina patefecisset, ac in luce palam unicuique sigillatim demonstrasset, tum illis opportunè dixit se lucem mundi esse, hoc est, se in mun-

do esse ad illustrandas hominum mentes circa bonum & malum, circa verum & falsum, circa virtutes & vitia, quod Solis lumen in mundo est circa res alias denudandas. Non tam mirentur se illustratos quam admirentur illustrantem, & quantum tenebris lucem praefertunt, tantum se illi totos intelligant addicendos.

Jam hoc ipsum paulò antè Nicodemo dixerat Dominus, unde sacer Evangelista refert, hoc iterum ab illo dictum, sic expressè narrans consequenter ad historiam de adultera: Iterum ergo locutus est Iesus, dicens: Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae, lumen scilicet quo discat hic redè vivere, ut in aeternum beatè vivat. Ex quibus verbis cum multa in Christi gloria, & in spirituali profectum derivare possis, tum illud quod proposita veritate continetur, multum certè facit ad illam contemptus mundi praxim, quae nobis plurimum commendari debet. Mirum enim est, & plusquam dici potest stupendum, quod tu Christianus, tu fortè religiosus, & Ecclesiasticus & Ecclesiastes qui lucem mundi Christum confiteris, profiteris & doces; Tu tamen ipse mundum

viven-

vivendo potius quam Christum vitæ lumen sequaris! Quid hoc aliud est quam *palpare in meridie*, quid hoc aliud quam *maledictum esse*? Quid est enim palpare in meridie & quid maledicto similis quam similem esse Judæis, quibus in poenam eorum desertionis dinuntiabat Moyses cetero futurum: *Percussiat te Dominus amentia & cœcitate, a furorē mentis; & palpes in meridie sicut palpare solet cœcus in tenebris; & non dirigas vias tuas.* Tuis scilicet in vitæ moribus tam obliquè, tam pravè, tam perversè incedas quam solet ambulare cœcus, aut amens, aut ebrius quaquaversum per devia periculosè gradiens. Quod & in libro Job repetitur: *Per diem incurront tenebras; & quasi in nocte sic palpabunt in meridie.* Et revera sic Judæi, sic Pagani vivunt, sic in media ipsa luce quæ Christianos omnes illustrat, tenebris involutum habent animum ut non minus à recta vivendi discedant via, quam à recto cœcus ambulandi gressu.

Sic apertè quondam deplorabat Iliias: *Expectavimus lucem, & ecce tenebra; splendorem, & in tenebris ambulavimus.* Palparimus sicut cœci parietem, & quasi absque oculis, atrectavimus: *impingimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortuis.* Et Sophonias: *Ambulabunt ut cœci, quia Domino peccaverunt.* Quid clarius non in verbis modò Scripturæ quæ perversa Judæorum facta prædicunt, sed in ipsis Judæorum factis quæ prædictas de se scripturas in suam ipsorum perniciem nimis verè complent. Nonne te miseret miserandi eorum status?

II. PUNCTUM.

SED tu qui lucem mundi Christum confiteris, & mundum potius quam Christum vivendo sequeris, sic tuis in moribus alioversum quam lux illa demonstret, ageris.

Nam si mundus quem sequeris ipsi est Christo totus oppositus, nonne de illa tu oppositio- ne tantum participas quantum ad mundi sensum & facta, vitam componis? Quid est enim ille oppositus Christo mundus, nisi qui tali de rebus sentiunt, & vivunt modò quem Christus verbo damnavit & exemplo? Unde tu qui talem sequeris vivendi modum, tu quis es, nisi pars ejus mundi quem Christus damnat, cum ut dixi non aliter quemvis de mundo damnet quam quia sibi opposito vivit modo? Nunc judicium est mundi, dicebat proximè mortuus Christus, non hujus aut illius simpliciter homi-

nis est judicium, sed totius mundi est: eorum scilicet omnium qui de mundo sunt, de quibus jam dixerat, *Mundus me odit, quia testimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala sunt.*

Atque hinc apertè Apostolus, dum judicatur, à Domino corrumpitur, ut non cum hoc mundo amnemur, id est, ne si fortè mundum factis sequamur, poena qua mundus plechitur, nos sequatur, & cum ipso nos in æternā perniciē devolvat mundo, cujus nos similitudini prius involvimus.

Et hæc quidem universim propositionem probant, at verò particulatim, tu accuratius vide quid lux illa quam confiteris demonstret, & quam inde procul incedas affectibus & moribus. *Va cum benedixerim vobis homines!* Tunc id putas infaustum & miserum cum benediceris? *Omni petenti te tribue:* Nonne tu pluribus negas quam tribuis? *Nolite in sublime tolli:* Tu quo aspiras vehementius quam in sublimi e? *Omnia qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* An vel uni eorum quæ possides renuntialis? *Qui major est in vobis, fiat sicut minor:* Tu cum sis minor, nonne major esse velles?

Quid porro est aliud ire quam lux Christi demonstret nisi hoc sit? Et quid aliud dicebat Balaamo, aut quid aliud loquentē Angelū commovebat contra ipsū, cum diceret, *Ego veni ut h'dversarer tibi, quia perversa est via tua mihiq; contraria.* Et rursum, *si ambulaveris ex adverso mihi, ego quoq; contra vos adversus incedam.* Nihil planè aliud ab illis in te est, nisi quod illi minus habebant luminis quo se viderent advertari Deo, tu verò magis.

III. PUNCTUM.

QVI Christū igitur mundi lucē confiteris, & mundū potius quam Christū sequeris, nonne tam evidentè palpas in meridie quam media ipsa luce apertius tibi Christus lucet, & quam apertè devias à recto tramite quem lux illa demonstrat, dum mundum sequeris, perinde ac si cœcus esses aut in tenebris ambulares? *Populus qui sedebat in tenebris, videt lucem magnā,* dum vidit Christum: Tu verò sedens in illa luce nihil nisi tenebras vides, dum nihil nisi mundum in tuis respicis moribus. Quid magis potest esse transversū & devium? Deplorabat infideles Apostolus quod *Deus hujus sæculi excasset eorum mentes ut non fulgeret illis illuminatio Evangelii gloriae Christi qui est imago Dei.* Nonne tu saltē ex illa parte similiter deplorandus qua te idem hujus

jus sæculi Deus, id est, dæmon exæcavit, ut non fulgeat tibi quod contra mundum Christus dixit? Cur putas dæmon vocatur huius sæculi Deus, nisi quod dum sæculares & mundani præferunt illum Christo, tanquam Deus ab illis colitur, vel quod eius placitis & institutis tam constanter inhæreant, ac si divina essent placita & instituta.

Nec tibi palpes in professione Christiana, vel etiam Ecclesiastica vel religiosa, si mendana sectaris, nam hoc ipso atrocius illa sectando peccas; sicut illi de quibus Apostolus, qui cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipientibus suis.

Hoc est scilicet quod timebar futurum in Christianis, & quos propterea tam vehementer admonebat: *Hoc igitur dico & testificor in Domino, ut jam non ambuletis sicut & gentes ambulantes in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam qua est in illis, propter cecitatem cordis ipsorum. Quasi diceret, nisi ambuletis ut filii lucis & non ut filii tenebrarum, tenebræ vos comprehendent, & reterto duntaxat nomine Christiano vel ritu aliquo exteriori, sic intus obscurati & cæci eritis, quantum ad nonnullas mortales Evangelii præceptiones, sicut ipsi Gentiles ad omne quod ignorant Evangelium. Sic uni-*

formiter S. Petrus post Christiana quædam monita, rationem subdit quæ supra dicta omnia valde confirmat, *Cui enim non præsto sunt hæc, cæcus est & manutentans, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum, id est, sic vivit quasi non esset conversus, quasi non esset confessus, vel quando confessus est quasi non esset professus se contra mundum & carnem dinceps victurum, aut quasi oblitus esset se tum id fuisse professum, quando confessus obtinuit suorum veniam delictorum.*

Quæ quidem cæcitas consequens acceptum vitæ lumen, longè est gravior quàm si antecedens esset; nam si consideretur ut culpa propter quam Christianus & religiosus sic cæcutit, si consideretur pœna sic à Deo constituta, profectò periculosius utrumque est ad sempiternum interitum. Unde idem ipse S. Apostolus paulò post pergens: *Si enim, inquit, refugientes conquinaciones mundi in cognitione Domini & Salvatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora, deteriora prioribus: Melius enim erat eis non cognoscere viam justitiae, quàm post agnitionem retrorsum converteri ab eo quod illis traditum est sancto mandato.*

Vide in 2. parte, Feria 5. Hebd. 4. post Pascha. Et in 1. parte, die 5. Januarii, ubi hæc habetur Veritas:

Dam lucet, ambulandum: ne tenebræ fiant.

F E R I A Q V A R T A.

DE IGNORANTIA DEI ET CHRISTI QVAM HABENT IMPII ET MUNDANI.

Neque me scitis, neque Patrem meum. Joann. 8.

VERITAS PRACTICA.

Ita diligenter expendendum & inculcandum.

Quidquid de Christo se scire dicant impii & mundani, Christum nescire dicendi sunt.

RATIO EST. Quia Christum nescire dicendi sunt qui de Christo in moribus aliter sentiunt, quàm si reverè sentiendum.

Sed quidquid de Christo se scire dicant impii & mundani, de illo in moribus aliter sentiunt quàm si reverè sentiendum.

Ergo Christum nescire dicendi sunt. Quod tamen ipse nollent si adverterent, quàm obrem hoc il-

I. PUNCTUM.

CUM de Patre suo Christus Judæos instrueret, atque illud in primis affirmaret se non esse solum in testimonio de se ferendo, sed simul Patrem à quo missus erat, testimonium de ipso perhibere, tunc à Judæis interrogatus est: *Vbi est Pater tuus? Respondit Iesus, neque me scitis, neque Patrem meum: Si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis.*

Patrem Christi carnaliter acceperunt, inquit sanctus Augustinus, quasi dicerent, nos solum te videmus, ostende nobis tecum esse Patrem tuum. Theophylactus vero scribit quosdam notare, hoc à Judæis prolatum velut ad contumeliam & contemptum Christi, quasi proprium ignoraret Patrem, vel quod vilis & abjectus esset Joseph; & addit, quia ergo non interrogabant scire volentes, non respondet ad eam questionem. Quid est autem, ait S. Augustinus, si me sciretis, & Patrem meum sciretis, Nisi Ego & Pater unum sumus, sic enim solemus de similibus dicere, si hunc vidisti, illum vidisti.

8. Reg. 2.

Observat porro sapienter Origenes coluisse quidem Judæos Deum, Sed, inquit, solet scriptura, qui male vivunt, eos dicere Deum non agnoscere, sic de filiis Heli dicitur, quod Deum ignorabant. Atque hinc nata Veritas quæ modo pendenda proponitur. Quod quidquid de Christo sive de Deo se scire dicant Impii sive qui solutioris & laxioris sunt vitæ, sive qui mundani dicuntur, Christum nescire dicendi sunt.

Et plana quidem est Ratio quoad illam priorem partem qua dicitur eos Christum nescire qui de illo in moribus aliter sentiunt, quam sit revera sentiendum, Sed tamen ut pateat etiam apertius, distingui possunt tria quædam quæ de Christo scribi debent, & in quibus addiscendis & profitendis bene vel male à nobis de illo sentiantur. Primum est eorum quæ spectant ad sacram eius Personam, ut quod sit Deus & homo, quod Dei filius, & Virginis: quod duas in una persona naturas habeat; quod sit revera mortuus & resurrexerit, & similia quæ de illo fides Orthodoxa proponit.

Secundum continet ea quæ Christus de suo Patre, sive de Divinitate ac Mysterio sanctissimæ Trinitatis docuit, de unitate Dei, de Trinitate personarum, de divinis attributis & perfectionibus, de adorando Deo in Spiritu & Veritate, atque universim quæ spectant intellectum & fidem, sive doctrinam quæ speculativa dicitur, ut distinguaatur à practica & morali, quæ veritatem constituit caput eorum quæ de Christo sciri debent: Nempe illa quæ verbo & exemplo docuit ad mores nostros reformandos, & divinæ Legi conformandos, qualis est totus ille sermo quem bene longum & totum moralem in monte habuit, & qualis est tota eius vita quam in nostrum exemplum ita instituit ut quemadmodum ipse abstinet mollibus, & dura sustulit, sic abstinere & sustinere disceremus,

quod paucis hisce verbis totum complexus est, ut alibi fusius demonstratur, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Luc. 9.

Atque hoc tertium est Caput de quo est prima propositio, quod Christum nescire dicendi sunt qui de illo in moribus, Id est, in hac morali doctrina quam verbo & exemplo docuit, aliter practice sentiunt quam revera ipse senserit, docuerit, & voluerit à nobis practice sentiendum; Non quod illa quæ docuit omnia sic à nobis sciri debeant, quemadmodum duo illa quæ dicuntur ad salutem scitu necessaria, Mytheria sanctissimæ Trinitatis & Incarnationis Christi Domini, sed quod nihil in moribus nostris repugnans ejus morali doctrinæ sit, quam si propterea docemur, si de illa instruimur & informamur, ut fieri solet in Christianis Exercitationibus publicis, tunc nos ei toto & mente & affectu & vita & moribus conformemus: atque ut ait Apostolus, doctrinam Salvatoris nostri Dei ornemus in omnibus, Id est, Ipsi nos totos ejus doctrinæ moresque nostros ornemus, ordinemus & componamus. Aut certe si desimus, si hanc audire doctrinam nolumus, vel auditam non credere, vel ita verba interpretari & fingere ut facto etiam aliter conversemur: hoc est quod dicitur sentire de Christo in moribus aliter ac sentiendum est: hoc est quod asseritur quod qui de illo sic secus sentiunt, Christum ignorant & nesciunt. Esto sciant & credant illum esse Deum & hominem, illum esse Dei ac Virginis Filium, nec tamen sciant aut credant sic ut actu & practice credendum est quod ille docuit de cavendo aspectu mulieris, de continendo coe, de arcta tenenda via, & de similibus quæ ad mores spectant, Christum nescire dicendi sunt. Non est verus Christus quem putant credere, fingunt sibi Christum suo conformem genio, ne suum Christo conformem genium. Fictitius est ille Christus & mendax quem mendacem faciunt, ut sic Ipsi sua tueantur dicta & facta quæ sunt vero Christo contraria.

Nonne hoc ipsum asseveranter de illo affirmantes qui hanc quidem moralem Christi sectarentur doctrinam, sed qui tamen Christum vel Christo non crederet, prout illa duo prima quæ diximus capita credendum statuunt? Quid sentis de Euty: hete qui cum esset Monachus, moralem credibile est quod institutionem Evangelii, atque ipsam perfectiorem Christi doctrinam profiteretur: quia tamen Christum non credidit

duas

duas habere naturas distinctas & non confusas, nonne Christum ignorasse & nescisse dicendus est? Nonne Christum hoc ipso sibi finxit à vero Christo alium, quo verum Christum non credidit? Sic planè licet quis in duobus illis primis non erret capitibus, sed in solo duntaxat tertio, quod mores & Veritates practicas continet: licet duas in Christo conficitur naturas & alia quæ de illius persona præponuntur, nec tamèn credat Fide practica quæ per charitatem & mores Christianos exhibetur, quod Christus ea propter instituit: Christum ignorare & nescire non minus dicendus est atque alius de quo non dubitas.

Sic Judæi non ignorabant omnino Christum, imò tam verè multa de illo noverant ut Christus ipsis diceret, *Et me scitis, & unde scim scitis*: At verò cum cæteris ejus dictis non crederent, atque in his præcipuè quæ ad vitam in melius transferendam proponeret, illi resisterent: *Neque me scitis*, inquit, *neque Patrem meum*: scientia videlicet practica, cujus defectu deficit alia, Quo in sensu dicebat Salomon: *Stultissimus sum virorum, & Sapientia hominum non est mecum, Non didici Sapientiam, & nõ novi scientiam Sanctorum*; quæ in praxi scilicet & in factis exhibetur, non quæ solo intellectu possidetur. Nam intellectualem illam quam vocant Sapientiam non amisit Salomon cum peccavit, sed practicam, quia non sapienter vivebat prout vivendum ex Sapientia noverat.

O si mundi Sapientes hoc intelligerent!

II. PUNCTUM.

SED quidquid de Christo se scire dicant impii & mundani, cum aliter vivant ac Christus docuit, aliter de Christo in moribus sentiunt, quam sit verè sensendum.

Cum enim dicant se multa de Christo credere, non sunt ita impii ut ausint illi apertè repugnare cum non sint verò ita pii ut velint se illi conformare, quid facient? Nam aut illi resistendum, aut se illi vident conformandos? Neutrum horum velent, & tamen alterutrum necesse est. Unde mirum quantum angantur animo quoties Christum loquentem legunt vel audiunt, nam se vel ab eo divulos intelligunt, vel à mundo divellendos. Poterintne verò mundanus non esse mundo addictus? His angustia sunt undique de quibus plura vide in hac parte, Fetia 4.

Hebdom. 17. Interim verò molliendus ille angor, emergendum quoquo modo ex illis angustis: nam sic vivere inquietos, non est vivere, cum ut ait Sapiens, *Vita hominis sit Jucunditas cordis*: Nulla verò sit cordis jucunditas ubi talis est angor, ubi tales angustia.

Ecc. 30.

Quamobrem ut sibi pacem aliquam inveniant quæ neque dum Christo, neque dum mundo repugnat, repetiri potest, inveniunt mediam quandam viam qua cum Christo & cum mundo incedant, qua neque Christo repugnent, neque mundo; qua Christum una simul & mundum sic inter se concordent, ut dum Christo loquenti obediant, mundum non deserant: & dum mundo adhærebunt, Christum non fugiant nec ab eo disjungantur. Nempe interpretantur Scripturas suo modo; verba & mentem Christi suis accommodant moribus, non suos Christo mores: audiverunt esse quoddam genus interpretandi Scripturas quod *benignum* & facile dicunt, hoc libenter utuntur; & hoc molli verbo emolliunt quidquid conscientiam durius alioquin premeret & lancinaret. Si opponas illis Christum, laxiorem viam condemnantem: Respondent vel illud *Laxiorem* nihil ad se pertinere, cum multis ipsi coarctentur rei domesticæ difficultatibus; vel tantum spectare illos qui suis omninò laxent habenas concupiscentiis, quos inter non se annumerant. Si de honore, si de divitiis, si de aliis quibuslibet mundanis affectibus, ex Christi verbo & exemplo contendas cum illis & eos vehementius urgeas, recurrent semper ad illud suum benignum interpretandi genus: non esse illa ex se mala, Christum velle tantum capitalia tollere vitia; naturæ legem à gratia non destrui, legem esse naturæ quæ famam, honorem & vitæ comoda præcipit. Christum velle misericordiam, non sacrificium: Christum peccatores suscipere non expellere: Christo notam esse humanam infirmitatem; Christo bonitatem esse ingentem cujus est misereri potius & parcere quàm condemnare.

Atque ita, ut vides, jam Christum non habent sibi repugnantem, neque ipsi etiam mundo repugnant cum utrumque simul benignè & & commode sic attemperent ut neutrum neutri præjudicet.

Itane verò Christus secum ipse punget? Itane verba ejus transeant, cum cælum & terra potius quam ejus verba excidant? O *presumptio nequissima, unde creata es cooperire avidam malitiam* Matt. 23.

Eccl. 37. 1 *Et dolositate?* Responde omnino Sapiens, nam primò manifesta est præsumptio quæ sic audeat Scripturas depravare & de Christi sensu sic iudicare. Deinde, mera malitia est & dolositas quam præclare David expresserat, cum dixit de pravo quovis homine se in sua pravitate peperam excusant. *Verba oris ejus iniquitas & dolus. Nescit intelligere ut bene ageret.* Si enim intellexisset, quæ à Christo contra mundum & mundanos prolata sunt, profectò sibi magis à mundo timuisset, & ab eo recessisset, sed noluit intelligere, ne sic timeret, & recederet. At ne tamen à Christo se penitus alienaret, Christum ad mentem suam interpretari præsumpsit, in quo est aperta iniquitas & dolus manifestus, quasi sic Christum falleret, quasi sic se tueri posset, quasi sic cum Christo conveniret: cum tamen totius ab illo dissentiat in moribus, quamdiu mores ejus mundani sunt.

Ad. 13. *O plene omni dolo & fallacia, non desinis pervertere vias Domini rectas? Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus.* Hoc plausu illi accidit secundum animam quod Mago illi quem corporali percussit cæcitate Apostolus. Nempe non videt neque sentit quàm longè à Christo sentiat, non videt quàm iniquè & dolosè agat cum se fingit cum illo consentire. Hæc est scilicet erroris operatio quam misit illi Deus teste apostolo, *ut credant mendacio qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.*

III. PUNCTUM.

ATQUE hinc patet quod quicquid de Christo se scire dicant impij & mundani, Christum nescire dicendi sint; Cum ab illo in moribus ita longè dissentiant, quàm in cæteris credendi articulis dissenserunt hæretici qui de illo negarunt vel affirmarunt quod sanæ fidei repugnabat; & de quibus non dubitas quod illi Christum nescirent. Sic expressè dilectus Christi discipulus, ut jam alibi est expolitum, *In hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata ejus obsequeremur. Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.* Qui nempe mandata ejus non custodit cum se dicit eum nosse, hoc id animo dicit ut se à mandatis ejus non custoditis excuset, quasi diceret, *Novi eum, bonus est & benignus, dissimulat peccata hominum, non ita curat hæc minima. Mentitur verò qui hoc dicit, nec eum novit.* Si

cut tu ipse dices roganti cuipiam ut mentieris, ut furro consentires, vel quid aliud velles quod omnino nolles: nonne ipsi tum dices, *non me nosti. Quid! ut ego furer! ut ego mentiar! non me nosti, non is sum ego quem putas.* Sic planè Christus existimanti aliter de peccatis ipsum sentire quam revera sentiat: non me nosti, peccator. Existimasti inique quod ero tui similis! arguam te, & statuum contra faciem tuam. In hoc enim tripliciter arguendus peccator & puniendus. Primò quod à peccato sive à mundano affertu nolit discedere. Deinde, quod ut securè possit in illo permanere, sibi malignè fingit de Christo quæ non sunt, quod est malo dolo agere. Tertio denique, sic vera Christi cognitione privatur, nec magis Filium novit quam mundus Patrem de quo ipse dicebat filius: *Pater juste, mundus te non cognovit.*

Nonne hæc ad cautelam sufficient, seu ad pravos cavendos affertus, qui dolos hujusmodi comminiscuntur & fabricant? Regula juris est *Quod nulli debet patrocinari sua fraus.* Sunt verò in Scripturis multa quæ malignam hanc mentem exagitant & valdè castigandam monent. Iob decimo quinto: *Quantum in te est evacuasti timorem, Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitavit linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum, & non ego; & labia tua respondebunt tibi. Numquid consilium Dei audisti, & inferior erit eius Sapiencia? Tum ubi plurimas denuntiavit peccatori penas, quasi rationem & causam earum reddens, sic concludit: *Conceptit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus eius preparat dolo.* Id est, quæcumque objeceris contra eius voluptates, paratos habet dolos ad illa omnia diluenda: quod certè est exiti causa dignum poena.*

Sic Ecclesiasticus primo ipso sui Operis capite: *Quoniam, inquit, accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia. In lignis verò locus est, & ad rem nostram valde accommodatus Jeremiæ nono; *Extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij, & non veritatis confortati sunt in terra, quis de malo ad malum egressi sunt, Nempe ad excusandas excusationes in peccatis, *Et me non cognoverunt dicit Dominus. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium; Ut iniquè agerent; laboraverunt. Habitatio tua in medio doli. IN DOLO RENVERVNT SCIRE ME, DICIT DOMINUS.* Valde observanda verba. Tum aptè quod ha-**

bet Oseas : Ego erudivi eos & confortavi brachia eorum : Et in me cogitaverunt malitiam. Reversus sum ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus aëolus: Qui neque arcus non rectè dirigitur, vel qui in ipsum dirigentem retorquetur, cum ut excutiat à se jugum severioris disciplinae, sibi fingit non excusum à se jugum: & dum putat se dolose malum à se amoliri, malum in se gravius à suo dolo accessit. Sic nempe *Illusor si fueris, solus portabis malum.*

Vide in 2. parte, Dominica Sexagesimæ, ubi hæc Veritas exponitur:

Nisi Verbum Dei te convertat, tu pervertes Verbum Dei.

Et in hac 4. parte, Feriâ 2. Hebdomadæ 15. ad hanc ibi propositam Veritatem:

Nisi se quisquis Christo conformet, sibi Christum conformabit.

FERIA QUINTA.

DE TREMENDO QVOD CHRISTVS DIXIT VERBO:

In peccato vestro moriemini. Joan. 8.

VERITAS PRACTICA.

Illud mundanis præcipue tremendum est verbum; *In peccato vestro moriemini.*

RATIO EST, Quia illis præcipue est tremendum qui se in peccato esse ignorant, ignorantia inexcusabili.

Sed talis sunt Mundani.

Ergo & illis præcipue tremendum est Verbum, aëque multis: quia hæc lata porta, & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem: & multi sunt illi quæ ut ait Dominus, *invitant per eam.*

I. PUNCTUM.

DIXIT iterum Judæis Jesus, Ego vado & quaeritis me, & in peccato vestro moriemini. Vos de deorsum estis, ego de supernis sum, Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris.

INFOELICISSIMA conditio, inquit sanctus Augustinus, *miseri fors istorum quæ de ore veridico audierunt, In peccato vestro moriemini.* Hoc est enim dicere, maledicti in æternum & damnari estis. Non sic vero dixit quasi decretorium, quasi absolutum id esset, cum hanc simul apposuerit conditionem. *si non credideritis, moriemini in peccato vestro.* Atque ita sicut poterant credere, poterant etiam non mori in peccato: sed quia pauci ex iis erant credituri, aut in fide pet-

mansuri, idcirco quasi absolute affirmatur quod sint in peccato morituri. Tale scilicet erat eorum peccatum ut vix ab eo converterentur sicque in eo morerentur. Quodnam autem esset, aperuit illis Christus cum dixit, *vos de deorsum estis, vos de mundo hoc estis.* Id est mundani, terreni, mundana & terrena sapientes & affectantes; quales jam sunt multi etiam Christiani, etiam Ecclesiastici, etiam Religiosi de quibus manifestè Apostolus: *Multi ambulant quos sæpe dicebam vobis, Nunc autem & silent dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus.* Atque ut apertius illos esse mundanos declaret, sic pergit, *quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.* Nempe his tribus dicendi modis triplicem illam concupiscentiam de qua S. Joannes, quæ mundum & mundanos facit, completur: *Quorum, inquit, Deus venter est, hæc est concupiscentia carnis: Et gloria in confusione ipsorum, hæc est superbia vitæ: Qui demique terrena sapiunt, hæc est concupiscentia oculorum seu cupiditas & appetentia bonorum temporalium, quorum visu nec oculus, neque cor affectu saturatur.* Quamobrem uno verbo mundanos dicimus, quibus præcipue sit tremendum hoc Christi Domini Verbum: *In peccato vestro moriemini.*

Ratio verò cur ita sit, posset illa esse quam diximus causam, cur nulla sit poenitentia, vel cur pauci salventur: nempe cupiditas non repressadum vivis, quæ nec reprimi potest dum moreris quantum est satis ad bonam mortem. Sed præter illam, quæ modo profertur Ratio tam certa est,

Phil. 3.

Phil. 3.

1. Joan. 2.

In 1. part.

Dom. 4.

Act. 13.

In 2. part.

Dom. 7.

ut

ut quia tam certa est, minus forte persuadet iis qui se nolunt persuaderi, aut qui se nolunt tam vehementer urgeri ad deponendum quod vident necessario deponendum, aut moriendum in peccato. Tu tibi tamen consultius prospice, & tanto accuratius rationem hanc expende, quanto est certior.

Si quis in peccato mortali vivat quod ignoret ignorantia quam vocant vincibili, prava aut etiam affectata, de quo proinde peccato non confiteatur, nunquam ipsum poeniteat, nullo unquam Sacramento, nec ullo virtutis actu absolvatur: Nonne is morietur in peccato? Nonne id timeres si sciens volens reticeres in confessione peccatum? At prorsus idem est quando quis illud ignorat voluntaria, & inexcusabili ignorantia, quam sic definiunt & condemnant sancti Patres: Ipsa ignorantia est voluntaria, inquit Divus Thomas vel directe sicut cum aliquis studiosè vult nescire aliqua ut liberior peccet: Vel indirectè, sicut cum aliquis propter laborem vel propter alias occupationes negligit addiscere id, per quod à peccato retraheretur, talis enim negligentia facit ignorantiam ipsam esse voluntariam & peccatum, dum modo sit eorum qua quis scire tenetur & potest.

Sanctus Augustinus in Psalmum tricessimum quintum, Dixit injustus ut delinquat in semetipso usque ad quartum Verbum de quo huius, noluit intelligere ut bene ageret, sic variis ut solet intercessionibus rem illustrat. Nunquid non ibi est praesens Deus, sed non est timor Dei in conspectu eius. Meditatur ergo dolos, & sequitur. Forè later illud, quia Deus ibi videt, & jam ostendit quod dicere ceperam Later illum sed volentem, quia contra se fecit, nolens intelligere. Quoniam dolosè egit in conspectu eius. In cuius conspectu cuius timor non est ante oculos eius qui dolosè egit. Et inveniret iniquitatem suam & odisset. Iste sic egit ut non inveniret. Sunt enim homines qui quasi conantur quærere iniquitatem suam, & timent illam invenire quia si illam invenerint, dicitur illis, recedite ab illa. Hac fecisti antequam scires, iniquitatem fecisti cum esses in ignorantia. Dat Deus veniam, modo cognovisti eam, dimitte illam ut possit facile ignorantiæ tuæ venia dari, ut libera fronte dicas Deo, Delicta juventutis meæ, & ignorantia mea ne memineris. At illam quærat, ac timet, ne inveniat illam, dolosè enim quærat. Non sciebam quia peccatum est. Quando dicit homo? cum viderit quia peccatum est, & desisterit facere ipsum peccatum, quod ideo faciebat, quia ignorabat verè, sic voluit nosse iniquitatem, ut inveniret & odisset. Nunc autem multi dolosè agunt, ut inveniant iniquitatem suam, Id est, non ex animo agunt invenire & odisse. Sed quia in ipsa inquisitione dolosè est, in inventione defensio iniquitatis erit. Cum enim inveniret iniquitatem, ecce jam manifestum est illi quia iniquitas est, noluit illam facere. Et ille qui dolosè agebat ut inveniret, jam invenit, & non odit. Quid enim dicit? quàm multi hoc faciunt, & quis hoc non facit? Et nunquid omnes perditurus est Deus? Aut cerè hoc dicit si nollet Deus illa fieri, viverent homines qui ista committunt? Vides quia dolosè agebas ad invenendam iniquitatem tuam. Nam si non dolosè, sed sincerè ageres, jam invenisses & odisses, modo invenisti & defendis. Dolosè ergo agebas cum quæreres. Verba oris eius iniquitas & dolosè, noluit intelligere ut bene ageret. Vides quia voluntati illud irribis, quia sunt homines qui volunt intelligere & non possunt. Sunt autem homines qui volunt intelligere, ideo non intelligunt.

Sanctus Gregorius in hæc verba libri Iob, Qui dixerunt Deo, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus, nolunt, inquit, scire, quod faciunt. & quasi minus se vapulari voluerunt, sed astimant, si nesciant quod operari debuerunt: sed aliud est nescire, aliud scire noluisse. Nescit namque qui apprehendere vult & non valet: qui autem ut nesciat autem à voce veritatis avertit, iste non nesciens sed contemptior addicitur. Itemque in Iob, hæc alia libri eiusdem: qui quasi de industria recesserunt à Deo, & omnes vias eius intelligere noluerunt. Sic ait coherentè: quia sape qua facere despicimus, etiam scire contemnant, impunitatem peccandi existimant remedium nescienti. Quinimirum sola superbia caligine tenebescunt, atque ideo non discernunt quia aliud est nescisse, aliud scire noluisse. Et tanto magis excusationem non possunt habere, quia nesciant, quanto magis etiam nolentibus opponitur quod cognoscant.

Sanctus Bernardus: Multi profecto scienda nesciuntur, aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verocundia inquirendi. Et quidem huiusmodi ignorantia non habet excusationem. Et rursus Frustrà sibi de infirmitate vel ignorantia blandiuntur, qui ut liberior peccent, libenter ignorant vel infirmantur. Putas primo homini profuit, licet ipse non libenter peccavit quod se per uxorem, tanquam per carnis infirmitatem defendit? Aut primi martyris lapidatores, quoniam aures suas continuerunt, per ignorantiam excusabiles erunt?

Ex quibus sanctorum Patrum dictis, illud evidentiissimum est quod hic erat primò declarandum.

1.2.9.76
4.3.

Ps. 24.

dum, nempe illos in suo mori peccato qui hac voluntaria peccant ignorantia, quia non illud confitentur, nec magis confitendo absolvuntur quam si voluntarie peccatum, aliquid retinissent. Cum enim talis ignorantia sit voluntaria, quidquid inde procedit, censetur pari prolas modo voluntarium; & tantum abest ut peccantem & ignorantem excuset, quia ex illa sua ignorantia magis perire & puniri peccatores dicantur, quasi esset potior perditionis eorum ratio. Sic in libro Iob legitur, *De mane usque ad vesperam succidentur, & quia nullus intelligit, in aeternum; eribunt.* Sic apud Isaiam, *Propterea capivimus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino, & descendit fortes ejus; Nonne ipsi suis in dirioribus clamant tormentis, quod refert Sapiens: Ego erravimus a via veritatis, & ambulavimus vias ingratas, Viam autem Domini ignoravimus. Audite ne fateantur se ignorasse! Videte ne ut profitentur se inde potissimum cruciari? Quid restat nisi ut etiam quod erat demonstrandum agnoscat, illis vel maxime qui se in peccato esse ignorant ignorantia inexcusabili, tremendum esse Christi verbum, *In peccata vestrorum moriemini?**

II. PUNCTUM.

SED tales sunt mundani. Nempe illi quos ex sanctis Apostolis Paulo & Ioanne supra descripsimus, secundum proprias concupiscentias ambulantes: Illi ex omnibus precipui sunt qui vivunt in peccato quod tali quam diximus ignorant ignorantia.

Tria hic afferantur, Primum est illos vivere in peccato. Secundum est illos suum ignorare peccatum. Ac tertium denique, talem ignorantiam esse inexcusabilem. De primo, quod vivant in peccato, necesse est id omnino affirmare cum mundus & mundani sic in Scripturis condemnentur quasi oppositi Christo Domino, qui suum regnum aperte dixit de hoc mundo non esse qui de mundo, suos elegisse affirmat, & qui palam profiteretur se pro mundo non orare, quod idem est atque illum execrari & supremo ferre, quod vocant, anathemate. Quae certe de mundo & mundanis non dicerentur, nisi simul in hac mundi voce peccatum involveretur, cum nihil praeter peccatum Deus oderit & condemnet. *Diligis enim omnia quae sunt, aiebat Deo Sapiens, & nihil odisti eorum quae fecisti, nocentim* Haynesius Pars quarta.

odiens aliquid constituisti aut fecisti. Solum est peccatum quod non fecit, & quod proinde solum odit cum mundum odisse dicitur.

Quod est itaque difficultus explicatu, secundum est, quomodo mundus sive mundani suum ignorent peccatum; nam vel peccatum malum est & mortale, vel leve tantum & quod vocant veniale. Si mortale est id agnoscent, non ignorabunt; si veniale est, quid tanti periculi si forte illud non agnoscant, *Diligis enim quis* Ps. 18. *intelligit?*

Respondetur primo, non hic de omnibus mundanorum peccatis quaestionem esse, quorum multa certe possunt ab illis sciri quae peccant mortalia, vel si alia leviora non agnoscantur, non tanti refert, Sed de certo quodam peccato agitur, quo & mundani fiunt, & quo ignorant se tales esse, vel peccatum esse quod tales sint.

Quapropter Respondetur secundo, sic ut plurimum fieri, quod peccatum illud sit primo tantum veniale: deinde mortale fiat actu vel habitu. Veniale tantum est in pueris, quorum affectus non circa multum gravia versari solent objecta, nec satis habent intelligentiae qua possint a malo bonum discernere. Sic vero etiam in aetate qualibet proveciori, dum primo affectus se ad quodpiam pravè applicat, non est tanta plerumque applicatio ut lethalem contrahat culpam, sed nisi cum divina gratia sibi quisque invigilet ac reprimenda sentio concupiscentiae vacet & studeat, *Concupiscentia quasi ignis ex* Eccl. 9. *ardescit, ut ait Sapiens, id est, semper crescit, crescendo roboratur, roborata sanctis resistit gratiae moribus, & pravis facilius consentit inimici suggestionibus, & in objecta quae occurrunt graviora libentius sese profert, sic tandem fit ut mortalis illi sit culpa quae vel nulla vel venialis tantum putaretur. Sic impudicitia, sic ambitio, sic avaritia, sic odium, sic aliae vitiorum pestes sese insinuant: vel actu ut dictum est, quando non levis occurrit peccandi occasio, quae profecto frequenter occurrit, vel habitu sive in dispositione animi, quando sic est infecta paulatim & affecta voluntas ut occurrenti consentiret objecto mortalis culpa, tunc in continuo vivit peccato quod ignorat quia versatur circa objecta quae sunt ita naturalia, ita naturae conformia, ita delectabilia, ita utilia, ita honorifica, ita quotidiana & domestica ut quam vocant sensationem & advertentiam animi non excitent, *Bibitur sub* Job. 34. *sannatio tanquam aqua, INUNDATIONES* D: ut. 33.*

Maria tanquam lac sugunt; Mutatur præterea nomen vitij, non est ut putant impudicitia, sed mutus animorum amor; non est illis ambitio, sed iusta sui juris ac status retinendi cupiditas, non amant avaritiam cum pecunias amient; non dicunt esse odium cum vindictam repossunt; sic se à seipso unusquisque abscondit, & sic quod ait

Olea. 13.
Ibid. 7.

Propheta Oleas: Absconditum peccatum ejus. Quod & paulò ante sic fufius expresserat: Comederunt alieni robur ejus, & ipse nescivit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignoravit. Et factus est Ephraim quasi colūba seducta, non habens cor.

Heb. 3.
post Epip.

Adde quod si ad suum attentius peccatum adverterent, cogereatur quodammodo vel illud deponere vel non conteri, nec conteri, vel non paciè vivere, quæ cum omnino nolint, malunt de peccato non cogitare, sicque fit illa conscientia cauteriata, nec non illa indolentia seu insensibilitas animi de qua fuit in prima parte.

1. Ioan. 5.

Neque parùm ad id confert quod talis est omnium vivendi ratio, ut quod omnes faciunt, impunè se quisquis putet facere, nec suum unum peccatum reputet quod est commune omnibus. Sic totus mundus in maligno positus est, ut suam nullus malignitatem norit, quia totius est mundi malignitas. Sunt quidem alii alij maligniores, sed majoris gradum malitiæ nullus sibi ascribit, nullus non modò dicit se avarum esse, sed quando etiam se talem nosset, non conteret hoc peccatum tam grave quàm vanitatis, immodiciæ vel cuiuslibet alterius vitij, nec proinde se peccatorem agnosceret, qui quod alij peccant peccare nollit; quasi esset iustus in suo quisque peccato, qui non in cæteris esset iniustus. Sic obscuratum est inspicere cor eorum, & sic magis ac raagis quod ait Plaites, obscurantur oculi eorum non vident, & dorsum eorum semper incurvat: Deus.

Rom. 1.
Ps. 69.

Verùm, quod erat tertio demonstrandum, talis obscuritas & ignorantia planè est inexcusable, quia quod exprèsse notavit sanctus Thomas, eorum ignorantia est qua seire tenemur & possumus, quantum enim tenemur ad æternam nostram procutandam salutem, tantum certè obligamur ad cognoscendos illius nostræ salutis hostes, & cognitos expugnandos. At quis nesciat aut quis seire non possit mundum ex illis esse hostibus? Quis non possit seire quod tam apertè toties in Evangelio Christus docuit, declaravit, exposuit, & in ipso vultu decernit fidei & exemplis confirmavit? Sic præclarè sanctus Gregorius postquam quæ supra relata sunt, dixit, Et

tanto magis excusationem non possunt habere quia nesciant, quàmò magis eis etiam nolentibus opponitur quod cognoscant, sic consequenter pergit: Unde per Salomonem dicitur, Nunquid non sapientia clamitat, & prudens in dat vocem suam. In summis excellitque verticibus super viam in mediis stans semitis? Transire fortè per viam vitæ temporalis, cum ejus ignorantia poteramus, si hæc eadem sapientia in semitis angustus constitisset, investiganda fuerat si oculicari voluisset: Sed postquam incarnationis suæ mysteria publicè ostendit; postquam humilitatis exempla superbioribus præbuit, semetipsum nobis quasi transiuntibus in mediis semitis fixit, ut videlicet in eam quam querere nolumus, impingamus, & quam transeuntis videre negligimus, tangamus offendentes. Quasi diceret, tam commodè possumus id evidentiæ scire quod nescimus, ut ipsarum evidentiæ sciendarum, sese ultro nobis obiciat, unde si quid ignoramus, nulla ignorantia super sit causa, quàm quia scire nolumus, quæ certè causa quàm sit irexcusable quis non videt? Si non venissem, inquit, peccati non haberent nunc autem excusationem non habent de peccato suo, Iam.

L. 21,

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

Mar. 16

III. PUNCTUM

ILLUD ergò mundanis præcipuè tremendum est Christi verbum, In peccato vestro moriemini; quia se in peccato esse ignorant, ignorantia inexcusable, unde à peccato nunquam absolventur, & in illo propterea pereunt, ac quidquid cum viverent excusaverint, mortui tandem coguntur cognoscere quod refert Sapiens se audivisse In malignitate nostra consumpti sumus. Mera nempe malignitas sic affigit rebus eaducis & non æternis: sic affixos voluntariè detineri ut quid peccarent non adverterent, neque quod inde damnium incurrerent. Quasi bos ductus ad vinciam, & quasi agnus laeviens, & ignorans quod ad vincula sultus trahatur, donec iransingat iugiter securus ejus. Velut si arvis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo anima illius agitur. Sic apè Sapiens mundanum quemlibet exprimit qui vel mulieris vel pecunie, vel honoris affectu ducatur inordinato. Via inferni domus ejus, penetrantes in interiora mortis, id est, secū invhentes certissimam mortis æternæ causam.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Prov. 1.

Peccatum illud ad mortem est pro quo non orandum dilectus admoneret Discipulus; Voluntarium illud peccare est, pro quo jam non relinquitur hostia sed terribile quædam iudicij expectatione afficit.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 5.

affirmabat Apostolus. Illa in Spiritum sanctum
noxa inexpiables est de qua Christus & nos alibi
fatis frequenter. Illud denique pertinax & inve-
teratum vitium, illa mens dura qua malè habe-
bit in novissimo, ut testatur Ecclesiasticus.

Ex quibus certè Scripturæ locis, nemo saltem
dubitare possit quin sit aliquod peccati genus
præ cæteris in quo qui vivunt, proclivè sit eis
mori. At quodnam illud esse posset nisi cuius
eos non pœniteret? Cuius autem peccati pec-
catorum moriturum non pœnitet nisi cuius
non meminerit, & cuius non meminisse sit æquè
voluntarium & noxium atque ipsum perpetrare
peccatum?

Quamobrem non est diutius universim pro-
banda Veritas, sed particulatim unicuique mo-
dò applicanda ut videat, & serò tandem agno-
scat num sit ille mundanus, num sit ille invete-
ratus in vitio cui tale paratum est, quod nunc
audivit, exitium?

Est autem id facillimum indagare, nam unum
proponit Apostolus, quod rem omnem consti-
ciet, *Qui volunt, inquit, divites fieri, incidunt
in tentationem & in laqueum Diaboli, & deside-
riamulæ aïnustia & nociva qua mergunt homi-
nes in interitum & perditionem.*

Jam ergo quære à teipso, Lector, quære
ab Auditore Concionator, num velit esse dives?
Non negabis profectò, sed simul dices te nolle
esse cum peccato, te nolle aliquid injustè possi-
dere: Tibi tantum vel tuo necessaria statui quæ-
rere, malas non esse divitias. Hoc omnes scilicet
dicunt, & hoc putant se dicto tutos adversus
cupiditatem divitiarum quam hic esse interitus
& perditionis causam docet Apostolus. At certè
frustra, nam vel deciperetur & nos deciperet
magnus Paulus, vel illi profectò errant. Non
dubitabat quippe Apostolus quin illi omnes
Christiani quibus loquebatur hoc ipsum dice-
rent, se nolle malo dolo & sine divites fieri: se
velle tantum quod non putant posse nolle, sibi
suisque scilicet providere. Et præcisè tamen
pronuntiat *qui volunt divites fieri*: Quasi dice-
ret, quid quid dicant quid quid objiciant, si divi-
tias appetunt cupiditate naturali quam non ra-
tione reprimant ac divina moderentur gratia,
peribunt in illa sua cupiditate. Non id quidem
putant, non id sentiunt, non id vident: At idcirco
peribunt certius quia non putant, quia non senti-
unt. Nam sic facilius *incidunt in tentationem,
& in laqueos Diaboli, & in desideria illa nociva
qua mergunt homines in sempiternum interitum.*

Non id putant, cum id audiunt quia tunc foritè
talis tentatio non occurrit: sed cum in media
venerint negotia, cum se dabit lucri vel justuræ
ocasio, cum æstus cupiditatis totum absorpse-
rit animum, tunc illi laquei Dæmonis, tunc illa
nociva desideria quæ vel iniquè aliena si possint
rapiant, vel si non possint ardentius appetant,
aut sua etiam avidius retineant, cum essent pau-
peribus vel debitoribus relinquenda. Quam
multis denique modis peccari potest cupiditate
non repressa quæ est omnium malorum radix,
tam multis peccant qui volunt divites fieri, nisi
diligentissimè sibi cavent; sibi autem non ca-
vent qui non id timeant, qui non credunt Aposto-
lo, qui se quidem sentiunt velle divites fieri, sed
nulla inde præsentunt pericula, nulla damna,
nullum interitum.

Unde tu cum fatearis ex his esse, quid restat
nisi ut simul agnoscas te ex illis censeri qui de
mundo sunt, qui de deorsum sunt, & quibus se-
mel iterum ac tertio repetit Dominus, *In peccato
vestro moriemini.*

Decretoria prorsus sententia est contra mun-
dum & mundanos, contra concupiscentes in-
ordinatè divitias vel honores vel voluptates,
nam eadem triplicis hujus concupiscentiæ ratio
est, quantum ad infamiam quæ inde sequitur
mortem. Non est quidem ratum te in tuis mori-
turum concupiscentiis, imo ne hoc in statu mo-
rariis, admoneris inde emergere, inde indomi-
tas cum gratia refrænare velle cupiditates. En
ut omnes invitat Princeps Apostolorum Petrus,
*Non configurati prioribus ignorantia vestra desi-
deriis, sed secundum Eum qui vocavit vos, san-
ctum.* At si hæc sancta contemnis monita, si per-
gis eo semper res humanas affectu quo soles
prosequi, tam verum est te malè moriturum,
quam certum est te aliquando moriturum.

Cur enim certum est te moriturum, nisi quia
mortalis es, nisi quia naturalem in teipso tuæ
mortis habes causam? Sed quamdiu mundanus
es, sic latentem habes in animo malæ tuæ mor-
tis causam & radicem quæ est cupiditas non re-
pressa. Quid ergo dispar in utraque morte?
Quid in una certius, quod non in altera?

Quid sentis de malo Divite, de illo inquam
Epulone qui teste Christo sepultus est in Infer-
no? Nonne hunc credis in peccato mortuum, &
damnatum? Cur porro credis, nisi quia Chri-
stus dixit, nisi quia latentes erant in ipso dæ-
nationis causæ quæ Christus norat? At ipse
idem Christus affirmat te malè moriturum qui

de mundo es, qui cupiditati servis potius quam dominaris: Cur non ei pariter de te loquenti credes, atque de alio? Putasne minus à Christo verè dictum quod est futurum, quam quod præteritum? Nonne saltem timeas si serio Medicus præsentem tibi mortem denuntiaret, licet ipse secus sentires? Nonne Architecto crederes, si quem tuæ domus casum prædiceret? Et cerè si quid mihi à te secundum illam quam proficeres artem suggeretur, vellent etiam contra sensum meum tibi assentiri: Cur non mihi de salute tua, cur non Apostolo, cur non Christo credes? Minusne sunt illi credibiles? Minusne agitur cum de sempiterno interitu agitur, quam si de temporali damno vel etiam corporali morte? *O mors, clamabat Sapiens, quam amara est memoria sua homini pacem habenti in substantiis suis!*

Ecclesi, 41

O mors in peccato! quam hoc verissimè de te inclamandum! si mori durum est, quanto magis in peccato mori! Si vel ipse infernus sine peccato posset adiri, non esset ita durus interorum aditus, quam durum est in peccato mori! In peccato coram Christo Judice reum apparere? Reum accusari, reum judicari, reum condemnari, reum maledici, reum expelli, reum hac sententia detrudi ad inferos, *Ita maledicte in ignem æternum!* Vellesne hoc audire? Vellesne mori sine Confessione, sine dolore peccati, ne hoc forte audires. At idem profus est velle mori cum concupiscentia quam vivendo non studueris cum gratia refrænare.

Matt. 19

Vide in 1. parte, Dominica 4. Adventus. In 2. Dominica Septuagesimæ. In 3. Dominica septima. In hac 4. tota Hebdomada 17. & 24.

FERIA SEXTA. DE DVRA SERVITVTE PECCATI.

Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Joan. 8.

VERITAS PRACTICA.

Unde est in servo peccati, servitus suavior; inde est in seipsa durior.

RATIO EST, Quia in servo peccati suavior est servitus, quod sit libera & voluntaria. Sed inde in seipsa est durior.

Ergo & unde est in servo peccati suavior, inde est durior servitus. Ac proinde cavenda talis suavitatis, & talis excutienda durities.

I. PUNCTUM.

LOQUENTE Domino quæ præcedentibus. Feris considerata sunt: Multi crediderunt in Eum, inquit Evangelista. Dicebat ergo Jesus ad eos qui crediderunt ei, Judæis: Si vos manseritis in sermone meo, vere Discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Responderunt ei, Semen Abraham sumus, & nemini servimus unquam, quomodo tu dices, liberi eritis? Respondit Jesus, Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati.

Hic hæreamus, mulæ nimirum est & futuriosissima considerationis ista sententia, & salutemque commendat, ut ait sanctus Augustinus quod eam sic Christus pronuntiat, Amen, amen dico vobis. Veritas dicit, verum dico vobis, quæ mentiri omnino non potest, tamen incutiat dormientes excitans.

Et verò quomodo qui facit peccatum sit vera servus peccati, tripliciter potest intelligi. Primum quia qui facit peccatum, superatus est à sua concupiscentia quæ peccatum ab Apostolo dicitur, id est, causa peccati: *A quo autem quis superatus sit, huius & servus est,* inquit sanctus 2. Petri. Petrus, & conformiter Coapostolus eius Paulus, *Cui exhibetis vos servos ab obediendum, servi estis eius cui obediatis, sive peccati ad mortem, sive obediuntis ad iustitiam,* Rom. 6.

Secundo, quia quomodo peccatum manet in anima, dominatur ei quodammodo & vires suas sic in illam exercet ut in aliud suo pondere trahat peccatum: *Ex malis volutetur, & de malis ad mala præcipitetur,* ut ait S. Augustinus.

In Euch.

Tertio denique quia peccatum peccatorem ita tenet obnoxium æternæ morti, ac pœnæ, ut se inde nunquam ex se solo possit eripere, unde hic

hic consequenter ad Iudæos Dominus, *seruus filius liberaverit, verè libereritis. Quasi diceret, non potestis aliter verè liberari. Solus de peccato liberare potest, inquit sanctus Augustinus qui venit sine peccato, & factus est sacrificium pro peccato.*

Quid sit autem in hac seruitute peccati quod sit ita peccatori suavis, ut ne quidem seruitutis hoc jugum sentiat, nuac indagandum est accuratius in hunc finem practicum, ut dum agnosceremus iude potius illam esse iudicandam seruitutem durissimam & intolerabilem, tàm fallaciam peccati detegamus, ac ne si simus quibus à propheta vae intencatur, *qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.*

Hoc unum pondus est quo peccatori dulcis efficitur peccati seruitus, quod sit ei libera, quod sit voluntaria, quod ita peccare velit, & peccando fieri servus, ut nollet non peccare, ac doleat non servire. Sunt enim in hac seruitute tam aperta multa quæ quodlibet aliud grave ac molestum seruitutis gentis gravitate sua superent, ut nisi esset illa discretio, quod in vitiis aliam servient seruitutem, hanc verò voluntarii servant, plane pudet eos vel ipsius nominis seruitutis.

Propone tibi compedes, vincula, remiges & quidquid arctiori seruitutis jugo nobilem & ingenuum potest addicere: nihil videbis tetrius, nihil strictius, & uno verbo nihil verè servilius & abjectius quàm peccatorem suæ libidini servientem.

Triplex ad Caput malorum quidquid tota servilis conditio patitur, referri potest. Primo servus non facit quæ vellet. Secundo quæ nollet facit & patitur. Tertio, tamdiu & tanta patitur ab eo Domino cui se non à natura sed à fortuna subiectum videt. Hæc sunt sanè dira, sed in peccatore durissima. Nam primo servus peccati peccato implicatus non facit bonum quod sæpe à conscientia moneatur facere; & quod erat ante peccatum conscientia religiosior, eò stimulus acrior, eò status animi calamitosior cum hinc ad bonum trahitur, inde retrahitur: quo certè cruciatu caret quisvis alius servus, qui licet non omne quod vellet agat, potest tamen si velit semper bene agere, semper Deum diligere, semper pati propter ipsum, quod est bonorum optimum.

Deinde verò servus peccati quàm longè mul-

ta præ aliis quæ nollet patitur! Quanti metus, quanti angores, quanti stimuli, quanta angustia est! Vel ab omni generatim peccato, vel particulatim à singulis, à superbia quæ solum vitem habet, ad invidia, luxuria, gula, ira, pigritia & avaritia quibus singulatim vitis annexæ sunt suæ pungentes spinæ, suæ mordaces curæ, suæ furæ subsequentes, quas quisvis alius non sentiet qui peccato non serviet.

Denique vel uni tantum servus servit Domino, vel non ubique, vel non semper, vel solis duntaxat hominibus à quorum statu non multum distare potest cum sit ipse homo. Sed peccator tot servit Dominis quod vitiis, ubique & semper suæ servit libidini, vel si non semper, hinc gravius dolet! O miserabilis seruitus, inquit sanctus Augustinus, *servus hominis aliquando Domini duris imperiis fatigatus fugiendo requiescit, servus peccati quo fugiat? Secum se trahit quocumque fugerit, peccatum enim in se est, voluptas transit que dolebat, remansit peccatum quod pungat.* Quinam vero sunt Domini quibus servit, quàm abjecti, quàm viles quàm longè ab hominis Christiani dignitate distantes, nempe appetitus naturales, quibus se bestius similem facit, quibus se Dæmoni subiecit, quibus se infra ipsum peccatum, quo nihil detestabilius, se tamen infra supponit qui peccato servit, quia Domino servus est inferior, Potestne cœlum intueri parem seruitutem, quæ carni Spiritus subiecit, Ratio concupiscentiæ, Deus mundo Christus Dæmoni, & momento Eternitas;

• Possitque verò tam miserandam homo pati seruitutem, nisi quia sic libera & voluntaria est, & hac una libertate possessus, & velut ebrius mala illa non sentiat, & esse sub sentibus delicias *Job. 30.* *compute, ut est in libro Job? Sic illos Sapiens se se mutuis acuentes vocibus ad laxandos libertati frænos inducit: Venite fruamur bonis* *Sap. 2.* *qua sunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter: vino pretioso & unguentis nos impleamus, & non prætereant nos flos temporis. Corruemus nos rosis antequam marcescant, nihil pratum sit quod non pertrauseat luxuria nostra, ubique relinquamus signa lætitiæ.*

Hæc & plura quæ habentur cogitaverunt & erraverunt, excecavit enim illos malitia eorum, Apè profecto excecari dicuntur quia non vident vincula quibus se implicant, & quod sibi jugum imponunt.

II. PUNCTUM.

SED inde in seipsa est durior servitus, quod si
ua libera & voluntaria.

25. Mor.
20.

Nam sic seipsa, coram Deo & in effectu
dedecorosa est servitus, infamis est & damnosa,
ut expressè sanctus Gregorius, *quantò aliquis li-*
berius peragit que vult, tantò iniquitatis servitio
obnoxius obligatur. Quod quidem tripliciter in-
telligi potest. Primò sicut qui miles vel alius
subditus ultrò & spontè à suo vero Domino de-
ficeret, & se in servum & captivum dederet ho-
stibus; Nonne illa servitus & captivitas tantò
esset magis injuriola Domino, & tantò magis
damnanda, quantò esset libera & spontanea?
Nam si casu fortuito vel jure belli sic captus es-
set miles, toleranti posset; ac iam se ultrò dedi-
dit, nulla urgente necessitate, nullis pressus an-
gustis sed sola voluptate illicitus vel mera vo-
luntate transeundi ad aliena castra, tunc manife-
sta defectio est, tunc mera rebellio, & infame
crimen proditiōis. Quod quidem tantò est
probrosius, quantò est longius dignitatis inter-
vallum inter suum verum Dominum à quo de-
ficit, & alium cui se ultrò mancipat.

Sic planè ratiocinandum est de servitute pec-
cati, quæ quantò est libertior & magis volunta-
ria, tantò est magis odiosa Deo & hominibus,
quia sic propriè se peccator à Deo subtrahit, &
suo vero Domino sic gravem infert injuriam,
cum neque aliter peccatum, nec offensa Dei,
nec animæ damnium in adultis incurrat quàm
per voluntatem seu voluntariam consensionem
in actum qui culpæ & peccati dicitur. *Confun-*
ditur Israel in voluntate sua. Id est, hæc ejus cõ-
fusions causa quod servire peccato voluerit:
hoc est quod ipsam propriè servitutem peccati
facit quod confundatur ratio cum appetitu,
quod spiritus carni subdatur, quod infimo cedat
supremum; & inde est quod erubescat servus
peccati & rubore confundatur, quia sic volun-
tate sua confuderit quæ in se suprema erant &
divina cum inferioribus terrenis.

Osee 10.

Secundò sic intelligi potest voluntariam ser-
vitutem esse in seipsa duriores, quatenus sic om-
ni miseratione prois indigna est, & inde
multò magis miserior, Nam sicut in adversis
multum consolatur afflctos qui se illorum mi-
seriæ miseratione communi indicat; sic au-
getur & duplicatur quodammodo miseria quã-
do miseri nullum miseret. Hæc autem accidit
cum miseria est voluntaria; tunc in volunta-

rium sua retorquetur miseria; cur sic voluerit,
cur se miserum fecerit. *Quis miserebitur incan-*
zatori à serpente percusso, & omnibus qui appro-
pianant bestiis? Unde & aliud sequitur damnum,
quod cum miseratione sit exhibendæ causa mise-
ricordiæ, nec non subsidii deferendi; si nulla est
miseratio, nulla erit misero misericordiæ, nul-
lum subsidium deferetur; sicque ad extremam
devolvitur inopiam. O verè duram ac mise-
ram, hæc tali sensu, voluntariam peccati servi-
tutem!

Certè quando se infirmitate naturæ captivum
in peccati legem deflet Apostolus, non est du-
bium quia humanam in se simul & divinam ex-
citet miserationem & misericordiam; sed cum
ultrò peccator, se peccati lege implicat, cum se
voluntario peccati actu, peccati legibus reddit
obnoxium, quis tum ejus ita miseretur qui nec
ipse suam nosse velit misertam, nec alienam im-
ploret misericordiam, imò tum se beatum &
fœlicem prædicet? *Non est iste sermo qui miseri-*
cordiam provocet, sed potius qui iram excitet, &
furorem accendat. Sic præclare Judith suis Be-
thulitis, qui se ac civitatem hostibus dedere
præfestinabant.

Tertiò denique, quò magis est voluntaria
peccati servitus, eò magis est firma, magis ro-
busta, magis diuturna: nam illa voluntaria sũ-
missione sic fovetur & sustentatur servitus, ut
vix post unquam possit deponi. Quod certè
quàm sit durum & per se patet, & in se nimis ex-
pertum fusè deplorat S. Augustinus: *Suspira-*
bam, inquit, ligatus non ferro alieno, sed mea fer-
rea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, &
inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me.
Quippe ex voluntate per-versa facta est libido: &
dum servitur libidini, facta est consuetudo, &
dum consuetudini non resistitur facta est necessi-
tus, quibus quasi ansulis quibusdam sibi in-
nexus, unde catenam appellavi, tenebat me obstri-
ctum dura servitus. Voluntas autem nova que
mibi esse coeperat, ut te gratis colerem fruique te
vellem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat
idonea ad superandam priorem vetustate robo-
ratam. Ita due voluntates mee, una vetus, alia
nova, illa carnalis, ista spiritalis consuebant in-
ter se, atq; discordando dissipabant animam meam.
Sic intelligebam meo experimento id quod lege-
ram, quomodo caro concupisceret adversus Spiri-
tum, & Spiritus adversus carnem. Ego quidem in
utroq; sed magis ego in eo quod in me approbavi,
quàm in eo quod in me improbavi. Ibi enim ma-
gis

Ecc. 11.

Rom. 7.

Judith 8.

L. 8. Cap.

sest. 6. h.

Eccl.

Eccl.

gis jam non ego, quia ex magna parte id patiebar inuitus quod faciebam volens. Sed tamen consuetudo aduersus me pugnatior ex me facta erat. Quoniam volens quo nolens peruenieram.

Videsne seruitutis durtiem? Videsne causam à voluntate profectam?

III. PUNCTUM.

VNDE est igitur in seruo peccati seruitus suauior, inde est durior. Nempe à libera voluntate, qua fit ut quidquid volumus licet in se amarum & durum sit, nobis tamen dulcescat & suauis fiat; Sed tantum abest ut sic desinat in se amara & dura esse peccati seruitus, quin hoc ipso potius quò sic liberè & voluntariè se illi peccator addicit, magis amara fiat, & magis dura seruitus; quia strictius suum sibi seruum ligat, & ligatum torquet crudelius; nam si postea se hac seruitute peccator eximere voluerit, mirum quantum ex seipso crucietur. Tunc enim volit & nolet, tunc placebit peccatum & displicebit; tunc ita fiet amara iucunditas, ut quia iucunditas est, semper ametur; quia verò amara est sic semper amari doleat. Qua sibi oppositi & contradicentis animi repugnantia quid amarum, quid crudelius?

Hinc Sapiens factus etiam seipso sapientior, & factus Ecclesiastes siue Concionator, qui suo nos erudiret exemplo, postquam se mancipium fecit voluptatis, & in voluntariam mulierum seruitutem se nimis abiecit constrinxit, quam amarum id senserit quò suauis prius ducebat, sic pizelare docet: *Lustravi uniuersa animo meo ut scirem & considerarem, & quarerem sapientiam & rationem; & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium: & inveni amariorum morte mulierem, qua laqueus venatorum est, & sagena cor eius. Vincula sunt manus illius; qui placet Deo, effugiet illam, qui autem peccator est capietur ab illa.*

Poteratne dici apertius aliquid non modo ad propositam Veritatis intelligentiam, sed quòd est caput, ad accuratam eius praxim? Sic enim non modo cavendum discimus peccatum quòdlibet ac in hanc miseram devolvamur seruitutem, sed quo id modo caveamus edocemur, nempe sicut laqueos, sicut decipulam, sicut fallaciam, sicut paratos dolos.

Sic sanctus egregiè Chrysostomus: *Etenim multa nobis munitione opus est; quia multa sunt undique insidie, sicut ipse Salomon rursum sic amentem dicebat: Agnosce quòd in medio laqueo-*

rum transis, & super propugnaculis urbium ambulat. Papa! quot bonorum plenum est hoc verbum, nec minus quàm superius. Ipsum igitur in mente quòque nostra scribamus, & semper in memoria circumferamus, & non peccabimus facile. In scribamus prius ipsum cum omni diligentia discites. Non enim dixit: Aspice quòd in medio laqueorum pertransis, sed, agnosce. Et quare dixit, agnosce? Obumbratus est, inquit, laqueus: hoc enim laqueus est quando non aperit mors apparet, neque manifestat clades, sed nudiq; obrecta adjacet: propterea dixit, agnosce. Multa tibi opus est consideratione, & diligenti serutatione. Sicut enim pueri terra laqueos, sic diabolus vita voluptatibus peccata circumtextit. Et post multa quae particulatim prosequitur, in quibus sub illecebra lucti vel voluptatis cavendum est peccatum & peccati damnum, sic pergit Quam igitur veniam habebimus, quam verò defensionem, cum b'uis simus dementiores? Avicula n' unq; semel capti a laqueo, mox elapsa, & cervus in retia decidens & effugiens, eisdem iterum difficile capiuntur: nam cuique sit experientia cautela magistra. Nos sapius eisdem capti, in eadem cadimus: neque brutorum providentiam & sollicitudinem nos ratione decorati imitamur, Sapius quippe mulierem conspiciat, innumera passi sumus gravia, domum concepta re versi cupiditate, & multis dolore diebus confecti: verum tamen non corrigimur, sed vix priore curato vulnere, rursum in eadem labimur, & ab eisdem expugnatur, & propter brevem visum voluptatem, diturnum quendam & continuum dolorem sustinemus. Sed si continue nobis hoc repetere dictum didicerimus, omnibus malis absinebimus. Laqueus maximus mulieris forma: imò verò non mulieris forma, sed laevis aspectus. Non enim res calumniemur; sed nos, & nostrum torporem. Neq; dicamus, ne sint multae res: sed, ne sint adulteria; neq; dicamus, ne sit pulchritudo, sed, ne sit fornicatio, neque dicamus, ne sit venter: sed, non sit crapula. non enim venar crapulam facit, sed negligentia nostra.

Vide Paulinam ad Galatas c. 4. & 5. Ulbi fùde de seruitute legis Mosaicæ non ferenda, multòque minus de seruitute peccati *State & nolite iterum iugo seruitutis contineri. Nec omittendas D Gregorius qui totum opportunè discursum his concludet verbis: Omnis qui peccat servus est peccati, quia nimirum si quis se pravo desiderio subicit, iniquitatis dominio dudum, libera mentis colla supponit. Sed huic dominio contradicimus cum iniquitati qua nos caperat, reluctamur.*

Galat. 5

L. 4. mor.

c. 3.

mmr

mur, cum consuetudini violenter resistimus, & desideria perversa calcantes, contra hanc, seu nobis libertate ingenta vendicamus.

Videit etiam debet in 2. parte, Sabbatum sanctum, ubi hęc declaratur Veritas:

Nemo libertior quam qui minas est liber.

Et in hac 4. parte, Feria 4. & 5, Hebdomadae 24.

S A B B A T O.

DE CHRISTO A NOBIS ETIAM MAGIS INHONORATO QVAM HONORATO.

Et vos inhonorastis me. Joann. 8.

VERITAS PRACTICA.

Si cum nostris vitiis nostrę virtutes comparentur, plus nostris vitiis inhonoratur Dominus, quam nostris virtutibus honoretur.

RATIO hac est inter alias, quod nostra vitia sint magis mera vitia quam sint nostra vera virtutes.

Sed meris vitiis magis inhonoratur Dominus, quam his honoratur virtutibus qua non sunt mera virtutes.

Ergo & certa Veritas, & ad fugam vitiatorum, ac virtutum praxim peropportuna.

I. P U N C T U M.

Sap. 2.

QUOD se facturos impii contra Iustum in libro Sapientię iactabant: Contumelia & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, & probemus patientiam illius: hoc in Evangelico apparet textu, Iudęos contra Dominum contumeliam praestitisse. Quid enim gravius ad contumeliam & tormentum quam quod illi audent oblatrare: Nonne benedicimus nos quia Samaritanus es tu, & demonium habes? Quid vero mitius quam quod respondet Dominus: Ego demonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, & vos inhonorastis me. Quam Christi patientiam & mansuetudinem sic apud declarat sanctus Chrysostomus: Vis oportebat Dominum eos docere, & contra eorum superbiam invehiri, aspererat: ubi vero exprobrantes suffere, multa mansuetudine utebatur, ut scilicet disceremus qua ad Deum pertinent vindicare: qua vero ad nos,

despicere. Sic & sanctus Gregorius; Ecce injuriam suscipiens Dete, non contumeliosa verbarum respondet: etiam a proximo contumeliam accipis, etiam eorum vera mala tacere debes, ne ministerium iusta correptionis in arma vertatur furoris. Quali diceret, cave iram dum arguis proximum, ne sit ira tua gravius malum, quam bonum esset tunc peccantem argueris, neve plus tuo Christum inhonores vitio, quam virtute honores. Sic enim est, si diligenter advertamus, non solum quando zelus in iram transit, sed universim, Si cum vitiis nostris nostra virtutes comparentur, plus nostris vitiis inhonoratur Dominus quam virtutibus honoretur: Quod sane est non leviter expendendum. Et cum multis posset demonstrari rationibus, tum hęc videtur commodior, quod si diligenter nostra dissecutiamus opera, sive quę mala sunt, sive quę dicuntur bona, reperiemus verè dicitur à sancto quodam vito, Nostra bona, nec esse merè nostra, nec merè bona; Nostra autem mala, & merè esse nostra & merè mala.

De primo quidem patet ex fide, quantum ad illam partem qua nostra dicuntur bona, non esse merè nostra, nam plus gratię debentur sine qua nihil quidquam possumus, quam nostrę cujuscumque operę. Non enim sufficientes sumus ex nobis tanquam ex nobis aliquid cogitare, sed nostra sufficientia ex Deo est; Unde cum Propheta debemus omnes id profiteri, omnia opera nostra operatus es nobis, Domine Deus nos-

ter.

Quoad alteram verò partem, quod non sint merè bona propter imperfectam quam habemus operam, sic competum hoc habuit & restatum reliquit Divus Hieronymus, ut scy è dixit,

erit, quod maxima & tota nostra perfectio sit
imperfectio nostra cognitio. Vide in 3. parte,
Dominica 7. ubi hæc habetur Veritas:

Qua ratione fit ut plures dici possint
malæ quam bonæ arbores, eadem
prioris fiet, ni caveas, ut mala po-
tius quam bona sis arbor.

Hæc autem ratio est quod idcirco plures dici
possint malæ quam bonæ arbores, quia cum
bonum sit ex integra causa, malum autem ex
quovis defectu, facilius est in opere reperiri de-
fectum quam integram causam. Neque enim so-
lum si desit aliqua ex quatuor quæ ibi recen-
sentur causæ necessariæ ad bonum aliquod opus,
bonum esse opus desinet, sed tamen omnes ad-
essent causæ, cum & ipsæ suos habere possint
novos, tot erunt in opere bono defectus, quot
erunt in sua integritate boni, deficientes causæ;
quod quam sit multis commune satis hæc pro-
bant Scripturæ verba, *Non est qui faciat bonum,
non est usque ad unum*, id est, tam pauci sunt ut
vix unus coram Deo censatur: quod & alibi,
stupendo refertur dicendi modo: *Et facti su-
mus* inquit Ihoias, *ut immundus omnes nos.* &
*quasi pannus menstruatus, universa justitia no-
stra.* & *ceciderunt quasi folium universi.* & *ini-
quitates nostra quasi ventus abstulerunt nos.* Id
est, quasi nihil boni nobis restaret, quocum pos-
semus præsentari Deo. Nonne hoc ipsum est
quod uni ex illis angelicis viris dicitur: *Scio o-
peratua quia nomen habes quod virtus & mor-
tuum es. Esto vigilans, & confirma cetera qua
mortuura erant: Non enim inveni opera tua ple-
na coram Deo meo.* Pavenda sane verba.

Jam vero locus planè habet de nostris vitiis
quæ merè nostra sunt & merè vitia, Nam primò
quantumcumque nos ad illa dæmon impellat, &
quæcumque nobis à mundo proponantur illece-
bræ, sola nostra culpa est, solum est nostrum vi-
tium. Quod sic egregiè S. August. de peccatore
culpâ à se in aliud transference: *Ad manû*, inquit
*Satanam habet quem accuset. Satanam fecit, di-
cit, ipse mihi persuasi, quasi satanas habeat pote-
statem cogendi. Assensum suadendi habet: Sed si
satanas loqueretur, & taceret Deus, haberes un-
de te excusares: modo aures tua posita sunt inter
monentem Deum & suggerentem serpentem: qua-
re huc sectantur, hinc advertuntur? Non cessat sa-
tanus suadere malum, sed nec Deus cessat suadere
bonum. Satanus autem non cogit intrusum: IN*
Hancusue Pars quarta.

TUA POTESTATE EST CONSENTIRE,
AUT NON CONSENTIRE. Tum paucis
interjectis: Deinde multi non accusant satanam,
sed accusant satum. Fatum meum me duxit, di-
cit. Quæris ab illo quid sit fatum, & dicit, stella
mala. Quæris ab illo quis fecit stellas quis ordina-
vit stellas? Non habet quid tibi respondeat nisi
Deus. Restat ergo ut si ve per transennam, si ve per
cannam longam, si ve per proximum, Deum accu-
set: & cum Deus puniat peccata, Deum facit au-
thorem peccatorum suorum. Non potest enim fieri
ut puniat quod fecit. Punit quod facit ut liberet
quod fecit. Aliquando autem missis omnibus o-
mnino directè eunt in Deum, & quando peccant,
dicunt, Deus hoc voluit: & si nollet Deus, non
peccarem. Ergone ad hoc monet Deus, ut non au-
diatur ut non peccet, sed accusetur quia peccat?

Hæc ad verbum S. ille Doctor qui & aliud
quod hic restat explanandum, nempe vitia no-
stra merè esse vitia, sic paucis quidem sed aptis
exponit verbis dum quæ à Psalme Regio dicitur
in *inensa igni & effossa que à facie Dei peribunt*,
ait esse peccata, quæ sicut omnino pereunt à fa-
cie Dei, nihilque prorsus ex illis restat quod non
succendatur vel effodiatur, sic aliud in illis pla-
nè non est quam merum malum, nam si quid a-
liud esset non periret sed servaretur, at verò tota
pereunt: *Succensa*, inquit, *igni sunt que facit
male ardens cupiditas, & effossa sunt que facit
male jacens timiditas.* Hinc enim peccata omnia
aut cupiendo, aut timendo. Q. d. sicut inde pec-
cata sunt omnia, quod quis vel malè cupiat vel
malè timeat, ita cum quis malè cupit aut timet,
omne id peccatum est, & merum vitium; licet
res in se quam cupit non sit malè, licet non ma-
lo, vel etiam bono sine quid cupiat, si quid ta-
men inordinatè, si divitias si honorem si volup-
tates ardentius cupiat, cupiditas ista vitium est,
& merum vitium quod nihil boni contrahit ex
quo vis adjuncto bono, cum ut supra dictum est,
nil sit bonum nisi ex integra causa, malum verò
ex quovis defectu, nec si fiant mala ut bona eye-
miant, mala unquã esse desinent, ut habetur ex-
pressè declaratum in 1. parte, die 2. Januarii.

II. PUNCTUM.

SED meri vitii magis inhonoratur Domi-
nus, quam his honoratur virtutibus qua non
sunt mera virtutes.

Nam quod dicitur simpliciter fieri, magis di-
citur fieri quam quod vocant, secundum quid.
Simpliciter enim fieri perinde est ac totaliter,
Q. omni-

Pf. 79.
In Pf. 38.

omnino, & ex toto fieri: Secundum quid verò, quod ex aliquali tantum parte fit: unde quantum à parte totum differt, seu quantum est majus totum sua parte, tantò magis dicitur fieri quod fit, simpliciter & ex toto, quam quo secundum quid & ex parte: ac propterea in Scripturis idem est ex simplici vel ex toto aliquid corde fieri.

Sic autem meris vitis in honoratur Dominus ut simpliciter & omnino illis in honoretur, nec fit quidquam in vitio quo non in honoretur cum alioquin non esset merum vitium, si quid in illo esset quo coleretur Dominus, aut dicendum esset esse aliquid in vitio quod placeret Deo, quò quid scelestius blasphemia cogitetur? Nam similiter odio sunt Deo impius, & impietas ejus, ut ait Sapiens,

Sap. 14.

Quemcumque porro virtutes quæ meræ non sunt virtutes, honorem Domino deferre videntur; aut nullus reverà est ille honor, aut ex parte tantum est, sicut ipsæ virtutes, ex parte tantum sunt & non totæ virtutes. Cum enim non sint meræ seu puræ virtutes, profectò simul cum illis oportet aliquid aliud esse permixtum quod non sit virtus sed vitium sicut si aurum vel argentum non esset purum, quod alio infuscaretur metallo, sic planè non est pura humilitas, quia non nihil habet superbiæ: non est mera mansuetudo, quia nonnullas simul habet inordinatas commotiones animi. Non est simplex charitas, quia quærit quæ sua sunt, & sic de cæteris: Unde illud aperte patet quod qua parte virtutes à perfecta virtute deficiunt in oppositum sibi vitium, eadem profus deficiunt ab honorando Domino, qui tantò minus à virtute honoratur, quantum minus est mera virtus &

3. Cor. 6.

quantò magis habet oppositi vitij, *Qua enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut qua societas luci ad tenebras? propter quod separamini dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis.* Noane olim propterea cum quid offerendum Deo esset, tam singulariter commendabatur, nihil ut ulla esset parte mancum, vel mutilum vel maculatum vel non integrum, ut nihil potius offerendum esset, quam non esset, sanum & integrum quod offerretur? *Si maculam, inquit, habueris non offeretis, neque erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimam, immaculatam offeret ut acceptabile sit omnis macula non erit in eo.*

Levit. 22

O quam verè dictum à Propheta de bonis non tantum temporalibus, sed multò magis de spiritualibus: *Iniquitates vestrae declinaverunt hæc, & peccata vestra prohibebunt bonum à vo-*

Is. 59.

bis. Quid enim nobis melius quàm si à nobis Dominus virtute coleretur? Quid autè hoc bonum impedit quàm vitia quæ se virtutibus inferunt?

III. PUNCTUM.

Sicut nostris igitur vitis nostra virtutes comparentur, plus nostris vitis in honoratur Dominus, quàm nostris virtutibus honoratur. Quia quod Dominum in honorat, merum est vitium, merum est malum, merum est dedecus: Quod autem illum honorat, non est mera virtus. Non est honoris sincera species, non est quam puram & simplicem vocamus obsequentiam. *Magis honorasti filios tuos quam me!*

1. Reg. 10.

Honorabat cerè Dominum multis virtutibus Heli Sacerdos cui sic Dominus loquitur, sed quia naturali quodam vitio nimis indulgebat suis filiis, tantò minus honorare Dominum dicitur quantum magis colebat filios, quin & suo illo vitio magis in honorabat Deum quàm suis illum virtutibus honoraret, nam in consequenti sermonis textu non modo se Deas minus honoratum conqueritur, sed & contemptum asserit dicens: *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnit me, erunt ignobiles.*

Quæ quidem omnia plurimum confirmantur hoc vulgari discursu: Quando de honore reddito vel negato agitur, seu quod idem est, quando de gravitate vel levitate injuriæ circa honorem illatæ quæstio proponitur, spectanda est maxime ratio seu conditio Personarum, quæ reddunt aut recipiunt honorem vel injuriam. Quanta est enim unius ab altera personæ distantia, tantum esse honoris vel injuriæ reputatur incrementum vel decrementum; opposito tamen in utriusque modo. Nam quantum est inferior persona quæ alteri defert honorem, tantò inde magis decrescit honor; cum è contra tantò magis crescat injuria, quantum est persona inferior quæ injuriam inferit nec cerè liceret servo suum in idem vei bis compellere Dominum quibus Domino suum licet urgere servum; aut profectò non esset par utriusque injuria.

Quibus ita propositis, sicut nemo ne scit quanta sit inter Deum & hominem distantia, sic planè omnibus patet quantum hinc decrescat honor qui à nobis tanto intervallo inferioribus per virtutes exhibetur Deo tam potenti, tam excelso, tam glorioso: Contra verò quantum inde crescat quæ à nostris injuria vitis tan æ inferretur Majestati. Unde licet ex æquo cum meris nostris

vitiis

vitii meræ nostræ virtutes essent, tamen ex longo illo quod interest inter Creatorem & creaturam intervallo, nunquam posset nostra virtus tantum honoris afferre Deo, quantum nostris auferretur vitiiis: Quamto id ergo verius, & quamto id magis deplorandum cum virtutes nostræ non sint ita virtutes, neque ita nostræ, sicut nostræ sunt & meræ vitia?

Quid, quod probatissimi docent Authores tantam esse vel unius peccati lethiferi malignitatem, ut in lance divini iudicii posita præponderet omnibus omnino virtutum actibus, ac quibusvis Sanctorum omnium bonis operibus, propter allatam scilicet rationem, quod quidquid pura possit in honore Dei creatura præstare, non tanti possit fieri, quanti quod contra ejus honorem ipsa peccet creatura. *Quid enim mirum, inquit, si creatura Creatorem colat? sed quod ipsum offendat; hoc est quod ipsi obstupescant: cæli! Nunquid & servo suo Princeps multum debebit si ab illo colatur? at si fortè con-*

temnatur, & ab illo præfertim quem singularibus sibi demereri volebat beneficiis, potestne quidquam accedere Principi gravius?

Sic Lessius, sic Salianus citatis locis & alii *Less. de perfect. div. l. 13. c. 26, Sal. sr. de tim. Dei l. 2. c. 10.* quorum sententia sic nostram corroborat veritatem, ut si tamen eorum deesset sententia, non desineret nostra veritas, quæ non tantum ex varia qualitate personarum comprobatur, sed multo magis ex disparitate virtutum cum vitiiis, unde illud ad profectum accedat facilius ut qui humanam nostram naturam non possumus nec debemus cum divina coæquare, de nostris potius adaugendis virtutibus, & diminuendis vitiiis cogitemus, ut si fortè virtutes non superent vitia, ne à vitiiis saltè superentur, neque nobis unquam possit objici quod quàm meræ sunt nostræ vitia non sint tam meræ nobis virtutes, *Non 1. Cor. 8. in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia: sed in azymis sinceritatis & veritatis.*

DOMINICA XX.

POST PENTECOSTEN.

DE FILIO CVJVS DAM REGVLI SANATO A CHRISTO DOMINO.

Erat quidam Regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum.

Joann. 4.

VERITAS PRACTICA.

Potentes potenter tormenta patientur: & fortioribus fortior instat cruciatio. Sap. 6.

RATIO, qua de presenti etiam vita veritatem probat, hac est, quod illis fortior instat cruciatio qui minus parati sunt ad illam subeundam.

Sed Fortiores prout hic intelliguntur, minus parati sunt ad cruciacionem subeundam.

Ergo & fortioribus fortior instat cruciatio: quibus propterea diligentius prospiciendum est.

I. PUNCTUM

QUALISNAM certò hic esset Regulus cuius filius infirmabatur, non constat apud Authores: quis vox illa Regulus variis sumitur significatis. Primò enim dici posset virum fuisse nobilem qui potentiam, divitiis, magnificentia, vel quibusvis nobilitatis insignibus se præstantem redderet & eximium. Nam Græci tales vocant regios seu regales & regulos, id est, insignes & illustres.

Secundò non est minus probabile quod alii volunt sic dictum Regulum quasi regium, seu quasi aulicum & palatinum, quod de familia esset Herodis Regis Galilææ.

Q 2

Tertio

Tertio denique quod plures sentiunt, Regulus idem est ac Dynasta seu serenus Princeps ac supremus Dominus cuiusdam oppidi circa partes illas Galilææ, ubi tum erat Dominus.

Quidquid sit, non est dubium quin aliquo nobilitatis & potentia nomine, suos inter, illustris emineret. At nunquid propterea presentis vitæ molestiis careat? Ingredere domum ejus, intueri jacentem in lecto filium, maligna febris correptum, lethaliq; jam tabo fatiscentem. Vide ut nihil artis medicæ proficit infirmo. Circumspice quaquaversum ut domi perstreperunt omnia, quo mœtore Pater, quibus mater lamentis sese conflictent, qui cæteros teneat pauper domesticos! Estne hoc carere molestiis, an abundare? Non est, non est mundi potentia, mundi malis exempta, sed potius, *Qui potentes in eo sunt potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio, Quæ sunt verba Sapientis seu divinæ ipsius Sapientia, cujus est illa insignis quæ sexto Sapientia capite legitur ad monitum ad quosvis mundi Regulos, Principes, Magistratus & Judices: Horrende, inquit, & cito apparebit vobis, quoniam judicium durissimum his qui præsumunt, fiet: exiguo enim conceditur misericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum est & magnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Quæ quidem non in futuram duntaxat denuntiantur vitam, sed de præsentia etiam hæc veritas sic intelligenda est, ut verè de nostro Regulo, vel de quovis alio mundano nobili dicas, plus illum cruciari quando cruciatur, quàm alium minoris notæ hominem quem simili contigerit pœna torqueri.*

Ratio est inter alias à præparatione animi quæ quantò minor est ad quævis adversa toleranda, tantò illa minus tolerantur, tantò illa magis animum eruciant, tantò cruciatus acerbior, & diuturnior. *Das in te vires rebus adversis, inquit Seneca, quas infregit quisquis prior vidit.* Nam quod est valde notandum, tota difficultas in adversis, non est ita in rebus oppositis & adversis, sicut in animi repugnantia cum ipsis rebus, quod vel ex eo manifestè patet quòd sæpè difficiliora patiamur libentius, quia non ita cum illis naturaliter repugnat animus, sicut cum aliis: unde illud ad rem nostram efficitur, ut quantò quis minorem ad quælibet adversa re-

pugnantiam sentiet, tantò illa facilius tolerabit. Facit autem prævisio & præparatio animi, ut quidquid contra sentitur repugnans, mitigetur & pervincatur; quodque ali diu patiendo leve faciunt, vir consideratus sibi læ viget diu cogitando. Sic apud S. Gregorius: *Malum quod cor filio prævenitur, decertanti contra se animo ex ratione subjicitur, quia tanto quisque minus adversitate vincitur, quanto contra illam præcogitando paratus invenitur. Sæpè enim grave timoris pondus usu levigatur, sæpè mors ipsa sicut inopinata percubatur, ita deliberatione præventa latifescit.*

Quæ & multò plura referuntur in 2. parte, Feria 6. Sexagesimæ: & Feria 4. Hebdom. 2. in Quadragesima, ubi hæc proponuntur Veritates:

Quantum obest adversitas improvisa, tantum prævisa prodest.

Qui supra mortem est, infra se videt omnia.

II. PUNCTUM.

SED Fortiores prout hic intelliguntur, minus parati sunt ad subeunda quævis adversa.

Hic enim intelliguntur potentiores ad suas, jure vel injuriâ, cupiditates expleendas, quorum cogitatio tam aliena est ab adversis prævidendis, quàm ipsa illis adversa sunt odiosa.

Primo quidem cum abundant domi bonis, foris gratis valeant apud omnes, nihil oppositi cogitant sibi eventurum. *Quasi nihil posset facere Omnipotens a simabam sum: cum illo impleset domus eorum bonis.* Sic de illis in libro Job.

Deinde cum nativas suas voluptates nulla velint temperare mœstitia, nullo miscere metu, nullis turbare angoribus, hinc fit ut ne ipsum quidem adversitatis nomen ferre possint: & si quis apud ipsos de divinis verba flagellis faciat, statim cum Achabo dicent, *Odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum.*

Deniq; cum vix unquam sibi vacent, vixque aliis quàm caducis & temporalibus occupentur negotiis, quandonam se adversis præparent? Longe alia volvunt animo sibi suisque consilia, tantumque abest ut de adversis cogitent, quin solis potius intendant prosperis, novasque in singulos dies sese ulterius promovendi excogitent vias. *Regina quoque Esber nullam aliam vocavit ad convivium cum Rege præter me, apud*

apud quam etiam cras cum rege prorsus sum. Sic miser Aman sibi lætiora promittebat, cum instarent tristiora. Sic universim fortiores illi Ducunt in bonis dies suos, & in punito ad inferna descendunt. Id est, incogitantes, imparati, quominus hora putans, tunc pereunt: quia nunquam se perituros putant.

III. PUNCTUM.

FORTIORIBUS igitur fortior instat cruciatio; Non in futuram tantummodo sed in præsentem quoque vitam, quæ cum variis consignata sit crucibus, nulli hominum duriores obtrahuntur crucibus quam quibus improvisæ contingunt, nullis autem magis improvisæ obveniunt, quam fortioribus illis quibus invisæ sunt. Quos sapè dicebam vobis, inquit Apostolus, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis incertus quorum Deus ventus est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt: Quasi diceret, sic totum effundunt animum ad illa quæ dicuntur mundi bona, ut si quæ opposita contingant mala, nihil illis super sit quam ut confundantur & doleant, atque illo dolore velut æstu quodam abrepti miserè langueant, solumque illud suis in miseris habeant ut quò se beatiore esse cogitabant, eò se miseriore sentiant: tum quia durius est ab uno extremo in aliud de repente labi, tum quia quidquid amaveris tantò acerbius relinquitur, quantiò id suavius amaveris; illi autem sua suosque sic effluunt sic effusè suaviterque prosequuntur, ac si Numen ipsum esset, ac si Deus ipsorum esset voluptas, divitiæ, gloria, conjux, filii, quibus sublatis vel læsis, sibi perdita queruntur omnia, nec magis acquiescunt se contra commonentibus, quam sui Michas idoliraptoribus, cuius hæc verba sunt, Deos meos quos mihi feci, sustulisti, & omnia quæ habeo, & dicis, quid tibi est?

Diceres esse serpentem illum quem vocant regulum seu basilicum qui nisi ante prævisus sit, tam pestilens virus afflat, ut obvios quosque suo necet obruta. Sic planè mundi adversa non prævisa, mundanum quemque tangunt, penetrant, & interimunt, quo sensu dicitur in libro Job, panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus. O præclare dictum! sicut enim devorare divitias & delicias nihil aliud est, quam illas avidè atque intrepidè confectari; sic profus eas evomere aut à se vi extractas projicere, hoc ipsum est quod dicebatur, quanta fuerit rerum possessarum cupiditas, tanta fiet amissatum cruciatio; Unde in textu Jobi sequitur, Justa multitudinem adinventionum suarum sic & sustinebis: Quasi nihil aliud fortiores illi, suis illis conquisitis bonis agerent, quam ut mala sibi conquierent, jam ut illorum cuique decernatur quod scriptum est: quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum dato illi tormentum & lucrum.

Itane verò magis gaudeas ut magis doleas! O quam sapientius & feliciter mihi contingat si gaudebo minus, & minus dolebo. Neque enim ad eam quæ possideri potest in hac vita felicitatem tanti unquam æstimari debet, abundare gaudiis simul & doloribus, quanti carere doloribus nec abundare gaudiis. Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur, confirmat autem iustus Dominus.

Vide in 2. parte Dominica 2. Quadragesimæ, ubi hæc Veritas exponitur:

In die bona nisi me mores mala, non erit dies bona.

Et in die mala si memores bona, non erit dies mala.

Q 3

Hic

Hic cum audisset quia Iesus adveniret à Iudaa in Galilaam, abiit ad eum,
& rogabat eum ut descenderet, & sanaret filium eius,
Incipiebat enim mori.

DE CURA PATRUM CIRCA FILIORUM
SALUTEM.

VERITAS PRACTICA.

Qui non magis salutem filii quam sanitatem amat, non amat filium,

RATIO EST, Quia non amat filium qui non amat ordinatè.

Sed qui non magis salutem filii quam sanitatem amat, non amat ordinatè.

Ergo nec amat filium. Quod tamen Patres non crederet.

I. PUNCTUM.

FOELICITER huic Patri contigit quod salutem filii simul ac sanitatem à Christo Domino retulerit; Multi sunt enim Patres qui de salute filiorum parum solliciti, unam eorum prosperam sanitatem vel fortunam amplissimam curant. At illi filios dum se amant, non amant.

Non enim amat filium qui non amat ordinatè. Nam inordinatus amor non est amor, sed amoris perversio. Sentitur quidem & videtur esse amor quantumcunque sit inordinatus, imò quo magis est inordinatus, plerumque major esse sentitur, sed amor ille vitium est, malum est, probrum est, quo qui amat malè amat, perversè amat: qui sic autem malè & perversè filium amat, non illum amat, quia ut præclare S. Augustinus, Amor ipse ordinatè amandus est quo bene amatur quod amandum est, ut sit in nobis virtus qua vivitur bene. Unde mihi videtur quòd definitio brevis & vera virtutis, ordo est amoris, propter quod in cantico canticorum canit Sponsa Christi, ordinavit in me charitatem. Quasi diceret, qui tollit ordinem charitatis, sive amoris, tollit omnem virtutem; qui verò tollit virtutem, tollit id quo bene vivitur, hoc autem sublato quid restat quàm malè vivere, quàm malè agere, quàm malè esse? Itaque verò vivere, amare est?

Sanctus verò Thomas qui expressam de or-

dine charitatis quæstionem proponit, sic illum ita demonstrat esse necessarium ut non sit charitas, nisi sit ordo. Nam ubi est prius & posterius, ibi esse debet ordo, cum alioquin esset confusio: a. 1. 2. 2. q. 16. Voi autem est principium aliquod, unde alia pendunt & quo referri debent, ibi est prius & posterius. Iam verò charitatis principium quoddam est quo ejus omnes actus referri debent, nempe Deus qui primò super omnia & propter se est diligendus, tum alia quavis propter ipsum, & quatenus participant rationem ejus dilectionis, seu quatenus referuntur ad ipsum, in qua relatione idcirco fundatur ordo quia id alio prius est diligendum quod magis accedit ad Deum, quod in Deo magis reperitur, vel in quo Deus magis consideratur.

O verè viam charitatis excellentem quando sic ordinatè procedit charitas! Sicut ordinata charitate nihil excellentius, ita nihil detectius inordinata.

II. PUNCTUM.

SED qui non magis salutem filii quam sanitatem amat, non amat ordinatè.

Nam ex præcedenti discursu, tunc ordinatè amatur quando quod prius est amatur magis quàm quod posterius, unde à contrario non ordinate amatur quando quod est posterius magis diligitur quàm quod est prius. Quis autem non videat salutem animæ prius aliquid esse coram Deo seu facta relatione ad Deum & ad finem supernaturalem, quàm sit sanitas corporis quæ hanc duntaxat spectat vitam? Nonne anima plusquam est, seu plusquam vita temporalis? Quam enim dabit homo commutationem pro anima sua? An si Pater suam ipse magis diligeret sanitatem quàm salutem animæ, se ordinatè diligeret? An servaret quod jubet Sapientis: In mansuetudine serva animam tuam, & Eccl. 10. da illi honorem secundum meritum suum? Nonne ille peccaret in animam suam? Nonne ille esset inquam suam exhonoreret animam? Nonne ille esset inquam

L. 15. de
Civ. c. 23

Mat. 16.

Eccl. 10.

quem sic consequenter idem invenit Sapiens: Peccantem in animam suam quis iustificabit, quis honorificabit ex honorantem animam suam? At verò si se Pater sic deberet diligere, ut diligeret ordinatè: nonne sic ex consequenti filium? Aut si filium non ita diligit, quomodo dicitur illum ordinatè diligere cum se ordinatè non diligeret si seipsum sic amaret?

Quod vel maximè verum est de amore Patris in filium, cum sit univèrsim verum de amore cuiusvis proximi. Plus namque quivis proximus quoad salutem animæ debet à nobis diligi quam proprium corpus quia plus animæ cuiusvis salus Deum spectat, quam nostri sanitas corporis. Sic expressè sanctus Thomas post Divum Augustinum. Atque ita sicut se ordinatè non amaret qui corpus magis suum quam salutem proximi diligeret, sic planè qui sanitatem filij plusquam eius salutem amat, non amat ordinatè nec prudenter sed desperatè, Quod vera charitas nunquā agit.

III. PUNCTUM.

Qui non ergo magis salutem filij quam sanitatem amat, non amat filium. Quia non amat ordinatè, non amat magis quod prius est, sive quod magis est diligendum; confundit ordinem pervertit charitatem, videtur charitas sed est magis carnalis. Non est ista vera dilectio sed apparens, inquit Divus Thomas, ubi agit de dilectione qua se peccator diligit. Non se peccator verè diligit, ait sanctus Doctor, cur porro? Quia, inquit, non se ita diligit secundum animam ac secundum corpus. Quæ si ratio vera est univèrsim de peccatore circa seipsum, profectò & certa est particulatim de Patre circa filium, cuius corpus magis amat quam animam.

Sed operæ pretium est, ipsum audire sanctum Doctorem ex cuius discursu non id modò quod declarandum suscepimus confirmatur, sed multa insuper additur moralis doctrina, quæ virtutù praxim contra opposita vitia multum promoveat. Principale, inquit, in homine est mens rationalis, secundarium est natura sensitiva, & corporalis: quorum primum Apostolus nominat interiorem hominem; secundum, exteriorem, ut patet, ad Cor. 5. Boni autem estimant principale in seipsis rationalem naturam sive interiorem hominem unde secundum hoc estimant se esse quod sunt. Mali autem estimant principale in seipsis naturam sensitivam, & corporalem, scilicet exteriorem hominem

unde non verè cognoscunt seipsos, non verè diligunt seipsos, sed diligunt id quod seipsos esse reputant. Boni autem verè cognoscunt seipsos, verè seipsos diligunt. Et hoc probat Philosophus in 9. Ethicor. per quinque quæ sunt amicitia propria. Unusquisque enim amicus primo quidem vult suum amicum esse & vivere; secundo vult ei bona; tertio operatur bona ad ipsum; quarto convivit ei delectabiliter; quinto concordat cum ipso quasi in eisdem delectatus & contristatus. Et secundum hoc boni diligunt seipsos, quantum ad interiorem hominem, quia volunt ipsum servari in sua integritate & optant ei bona quæ sunt bona spiritalia, & etiam ad ea assequenda operam impendunt: & delectabiliter ad cor proprium redeunt quia ibi inveniunt & bonas cogitationes in presenti, & memoriam bonorum præteritorum, & sperant futurorum ex quibus delectatio causatur. Similiter etiam non patiuntur in seipsis voluntatis diffusionem quia tota anima eorum tendit in unum. E contrario autem mali non volunt conservari in integritate interioris hominis, neque appetunt ejus spiritalia bona, neque ad hoc operantur: neque delectabile est eis secum convivere, redeundo ad cor quia inveniunt ibi mala & præsentia, & præterita & futura, quæ abhorrent; neque etiam sibi ipsis concordant, propter conscientiam remordentem, secundum illud Psalmi: Arguam te, & statuam contra faciem tuam. Et per eandem probari potest quod mali amant seipsos secundum corruptiones exterioris hominis: sic autem boni non amant seipsos.

Et respondens ad secundum argumentum contra propositum Naturalis, inquit, amor est non totaliter tollitur à malis, tamen in eis pervertitur per modum jam dictum, nempe plus diligendo corpus quam animam; Observa illud pervertitur; nam hæc est ipsa quam diximus illius amoris perversitas, quo pater sanitatem filij plus diligit quam salutem; Unde non magis dicendum est diligere filium quam peccator seipsum.

Quod de sanitate non tantum intelligas, sed de fortunis, de dignitatibus, de cunctis mundi concupiscentis quas multi Patres avidius suis exoptant & procurant liberis, quam eorum salutem cuius sæpe iacturam faciunt pro illis temporalibus commodis conquirendis. Quod quidem patebit infra clarius. Vide in 2. parte, Feria 3. Hebdom. sanctæ, satis conformem his Veritatem:

Qui nimis suos diligit, non satis diligit.

Ne verò Patrem ullum latere possit quo constringatur præceptis circa salutarem filiorum institutionem, licet nullum exprimat in divinis præceptis, hæc opportunè præcedenti cōnectenda est Veritas:

Divina licet præcepta certis parentes erga filios non ligent verbis, non minus tamen parentes obligantur.

RATIO EST, Quia qui lege natura obligantur ad aliquid, non minus obligantur quam si divina præcepta certis & expressis eos ligarent verbis.

Sed parentes erga filios lege natura obligantur. Ergo non minus, imò & quadammodo magis obligantur.

1. 2. q.
100. 4. 5.

Totus discursus ex D. Thoma sumitur, qui ubi agit de præceptis Decalogi, rationem reddidit cur non æquè ponatur præceptum parentibus de diligendis & educandis filiis, sicut datur filiis de honorandis parentibus, Quia videlicet filii sunt aliquid patris, ut expresse docet Aristoteles in Ethicis; unde sicut non ponitur expressum de amore nostri præceptum, sic neque debet poni parentibus pro amore filiorum, quia hoc ipso quo se pater diligit, diligit filios qui sunt ipsius aliquid. Unde eisdem rationibus, inquit sanctus Doctor, non ponitur aliqua præcepta Decalogi pertinentia ad amorem filiorum, sicut neque et-

iam aliqua inordinantia hominem ad seipsum. Quænam sunt autem rationes cur non ponatur præceptum in decalogo de amore nostri? Hæc nempe inter alias, Quia præceptum hoc satis evidens est ex lege natura, lege æterna, lege divina, cuius signatum est super nos lumen quod dicitur vultus Dei, quasi Deus ipse cerneret qui hoc præciperet quod lege natura præcipitur, seu quod naturali videtur lumine non corrupto nec depravato. Unde idcirco appellatur, Incorruptum legis lumen.

Sicut itaque diceretur unicuique de amore rationabili sui ipsius, quod quanto minus expressis in lege positiva verbis producit hoc præceptum, tanto expressius obligat, quia lex positiva supponit esse præceptum naturæ tam evidens, tam per se notum, & ex se obligans, ut non modo necesse non fuerit illud exprimere, sed idcirco potius expressum non fuerit ut inde magis liqueret, quam id satis superque provisum esset à lege naturali; tanòque expressius per illam legem singulos obligari ad rationabilem sui ipsorum amorem, quanto minus illum expressis lex alia verbis præciperet. Sic planè de præcepto diligendi filios, quod est ipsum naturæ præceptum de se diligendo.

Quæ cum sint satis perpicua, quid contra peccetur à parentibus paulò latius esse producendum; videturque commodè, si Deus annuat, ex his Evangelii verbis posse depromi:

Incipiebat enim mori.

FORMATA INDE HAC PRACTICA VERITATE:

Ex Patre, vulnus est, quo mori filius incipit.

SENSVS ET RATIO EST, Quòd vulnus seu causa propter quam ut plurimum iuvenes incipiunt mori gratia, rebusque spiritalibus ac divinis, est mundanus affectus seu mundi concupiscentia. Sed mundanus hic affectus ut plurimum à Patre est, seu à parentibus propriis. Ergo inde vulnus est, quo mori filius incipit, & quod propterea diligenter ab omnibus præcaveri debet.

I. PUNCTUM.

SICUT est vita gratiæ, vita spiritus, vita spiritualis & Divina de qua dicebat Dominus, Ego veni ut vitam habeant & abund-

dantius habeant; Ita mors est illi vitæ opposita, mors gratiæ, mors spiritus, sive mors spiritualis de qua universim dicitur: Prudentia carnis mori est, & quæ in deliciis est, vivens mortuus est, 1. Tim. 6. Antequam verò quis mortem illam moriatur, solent ut plurimum præcedere in animo quædam dispositiones, velut febres in corpore quibus paulatim languescens animus deficit & incipit mori suo modo, sicut filius hic Reguli de quo est hodierna narratio. Tum verò sic dicuntur peccata venialia dispositiones ad mortale; sic naturalis libido non repressâ disponit ad depravatam consuetudinem; & consuetudo ad obstinatam perveraciam; sic illi denique de quibus hic potissimum agitur, mundani affectus dispo-

disponunt animum juvenilem ad hanc prudentiam carnis quæ mors est qua mundus penè totus interit, & de qua ipse Dominus, *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.*

Ad majorem autem intelligentiam possumus hic tripliciter mundanos istos affectus distinguere: primò ut sunt purè naturales, ipsaque est concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum & superbia vitæ, quæ cum innata sit unicuique nostrum, tam naturalis est in suo primo motu qui rationem omnem antevertit, quàm motus illi omnes qui dicuntur primò primi. De hac sic loquitur Apostolus: *Vides aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati,* suis videlicet motibus & affectibus nisi per Christi gratiam illis resisteret, nam quando illis resistitur, *Nihil, inquit, damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu, qui nos secundum carnem ambulat.*

Secundò considerari possunt isti affectus, ut sunt omninò voluntarij, & in materia satis gravi, ac modo seu sine sic inordinatis ut mortale peccatum constituant, de quo sic sanctus Iacobus Apostolus: *Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illudus.* Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatū, peccatum verò cum consummatum fuerit generat mortem. Primò quidem per lethalem actum, tum verò post gravius per contractos inde habitus, & comparatam illam carnis prudentiam quæ mortis genus est longè damnosius, & unde minus exurgit.

Tertiò dicendi sunt medij quidam affectus inter illos duos positi, qui nec omninò sunt naturales & involuntarij, nec omninò mortales aut ita inveterati ut extremam illam generent & nutriant prudentiæ carnis mortem; sed cum mentem sollicitant & illiciunt ad peccandum, mens nondum quidem se totam illis permittit & abjicit, at non etiam se negat illis totam; verum ex parte dissentit & consentit, vult & non vult pugnat & cedit, in duas claudicat partes. Primò quidem quæ pars est mentis superior videbatur palmam referre, tum verò post inferior incallescens ætate roborata, vires assumit à tempore, & pedetentim assurgens seipsa redditur in dies fortior, sitque illud quod de se nondum converso narrat Apostolus, *Cum essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem erant, OPERABANTUR in membris nostris ut FRUCTIFICARENT mortis.* Hoc est, contendebant, enitebantur, nondum quidem efficiebant, sed cōten-

debant ut efficere tanquam fructum mortis, peccatum quod mortale dicitur, quod est mors animæ, mors gratiæ, mors Dei viventis in anima mors illa quadruplex de qua in die pasche in 2. parte.

Tunc autem quando in pueris & adolescentibus sic incallescunt affectus, ut quæ sunt mundi appetant, delicias, honores, & divitijs, atque in illo appetitu quando sic pugnant & contendunt ut dictum est, fit quoddam vulnus in animis unde plurimum debilitantur, & paulatim incipiunt mori: nempe incipiunt mundanis illis plenè affectibus cedere, plenè velle quod suggerit cupiditas, quod libido, quod ambitio; sic omne caput languidum & omne cor moriens; à planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: *vulnus & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque foras oleo.* Sic fortè David propterea de illo dixit quem nondum mortuum sanare volebat Deus, *Tu humiliasti superbum.* Id est, cum superbere inciperet, & nonnullis superbiæ telis cum jam vulneratus esset, ne illis plenè moreretur, seu ne insolentius superbiret, tu humiliatione tanquam salubri medicamine sanasti vulneratum, & ad meliorem mentem revocasti.

O vel nunquam à superbia sic vulnerer; vel vulneratus sic humilier, ne in tali vulnere moriar.

II. PUNCTUM.

SED tale vulnus à Patre est: talis inquam affectus mundanus quo incipit mori filius, vel quo ad mortem vulneratur filius non aliunde frequentius provenit quàm à parentibus proprijs.

Non tantum quia genitores ipsi cum toti sint in his mundanis affectibus, transfundunt virus in filios quos generant: sed quia dum inter illos adolescunt domi filij, venenum hauriunt ex ipsorum dictis, exemplis, & factis. Quis enim nescit quantam exempla vini habeant ad exprimendam sui similitudinem, exempla præsertim domestica, præcipuè verò parentum in filios, si vel maximè filij sint adhuc teneri, molles & ceteri, ac denique si tantum eo trahunt exempla quò ipsa naturalis propendet in dolens: mirum profectò esset si tum filij non id saperent quod parentes; si tum filij non essent superbi & mundani cum superbis & mundanis parentibus. *Filij Ier. 7. colligunt ligna, & patres succendant ignem, & mulieres conspargunt adipem ut faciant placenta regina cæli, hoc est luxuræ vel fortunæ, & libens*

R. diis

illis alienis, & me ad iracundiam provocent. Nunquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus? Nonne semet ipsos in confusione vultus sui?

Quam nimis haec apte conveniunt parentibus qui jam satis proclives in mundana filios, ipsi ultro impellunt eos, accendunt, urgent & aequunt, qua verbis dum aliud domi nil resonat quam voces istae, *Mundus, honor, divitia*: qua factis, dum in filiis nihil parentes curant ambitiosius quam si fuerint splendidi, si exculsi, si venusti, si ad mundanos mores compositi; qua denique pravis exemplis, dum ipsi ut dictum est toti sunt patetres in illo mundano fastu, vanoque rerum splendorum apparatu.

Nhm, 26 Factus est grande miraculum, inquit Scriptura ut Core pereunte, filij illius non perirent. Grande scilicet miraculum quod filij non fuerint similes Patri, nec in culpis & penis fuerint involuti. Non id ordinarium, non id solitum, non id caeteris commune familiis ubi Patrum facta sectantur filij.

Eccl. 41. Sic propterea sapienter Ecclesiasticus, *Filij a-bominationum sunt filij peccatorum, De Patre impio queruntur filij, quoniam propter illum sunt in opprobrio.* Nunquid propter Patrem in opprobrio fuit ille adolescens Romanus de quo sanctus Bernardinus, Gerson parisiensis, & alij scribunt qui cum extremo supplicio damnatus esset jam jamque tollendus e medio, sic Patrem voce libera est affatus: *Tu me Pater suspendis, tu me interficis: dum enim flagitiosam meam vitam non emendasti, tu me in hanc contumeliosam mortem impulisti.* Non ait filius se ad flagitia fuisse impulum a suo Patre, sed tantum non fuisse correctum & emendatum: quid dicit igitur Patri filius quem ipse Pater in vitium & in mortem provexit? Rara sunt quidem illa supplicia, rara sunt illa flagitia quibus in publicum & infame devenitur opprobrium: Sed tamen veram esse oportet Sapientis sententiam, quae vox ipsius est Veritatis: certum & constans id esse oportet quod ille Sapiens dixit propter Patrem fore in opprobrio filium sive sit hujus vitae, sive alterius opprobrium, nonne certo constat fore opprobrium? Et nonne hoc tanto gravius timeri debet probrum in altera, quanto minus in hac timetur vita?

Pr. 23. Quod ut apertius tibi pateat, recole quod alius dixit Sapiens in Proverbiis, *Noli subtrahere a puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, non morietur, tu virga percussit eum, & animam eius de inferno liberabis.* Aut certe nisi

percutias, nisi corrigas, nisi emendes, tu animam ejus ad inferos rapis, tu in illud opprobrium eam conjicis de quo Propheta Ieremias: *Confundentur vehementer, quis non intellexerant opprobrium sempiternum quod nunquam delebitur.* Confusio certe vehementer cum dicit patri filius, cum matris filia: Infelix Pater, infausa parens, cui me huc tecum devolvisti? *Hos ego patres, inquit sanctus Chrysostomus, parricidii ipsi immaniores & sceleratior es dixerim: illi enim corpus ab anima separant, ipsi & animam & corpus aeternis ignibus tradunt.*

III. PUNCTUM

HINC ergo patet, non tantum quod a parentibus illud sit vulnus quo incipiunt mori filij qua morte dixerimus, nec quidem solummodo si filio damnosum istud vulnus: at vero etiam quam sit ipsis parentibus lucidissimum infame, pavendum, & omni modo cavendum sicut de scriptura sanctaeque Patres admoneant.

Filij tibi sunt, ut Ecclesiasticus, erudi illos & curva illos a pueritia illorum. Et tibi sunt, serva corpus illorum, & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Quod & postea gravius reprecens: *Equus, inquit, indomitus evadit durus & filius remissus evadit impraecepti. Lacta filium, paventem te faciet. Lucte cum eo, & contristabit te. Non corripit illi se doleas, & in novissimo obstupescit denter tui, Non des illi potestatem in inveniente, & de despicias cogitatus illius. Curva cervicem ejus in juvenute, & tunc de latera ejus dum infans est, ne forte indueret, & non erudat tibi, & erit tibi dolor animae. Doce filium tuum, & operare in illo, ut in turpitudinem illius ostendas.*

Quibus conformiter sanctus Chrysostomus: *Noli propter filios periri: illos quippe cum acerrime coercere debuisset, verbis tantum lenibus monuit.* Quocirca dum illis molestus esse severa increpatione recusat & illos & seipsum unam perdidit. *Audite hoc Patres, vestrosque filios in disciplina & correptione Domini erudite summa cum diligentia.* Et multa inter alia, quae ibi fusè prolequutus, notandum istud quod urgeat vehementius: filijs non rectè institutis praestat pauperes esse quam divites. Nam paupertas, inquit, vel invitus coercet atque intra virtutis limites continet: opes vero ne volentes quidem pudicè, temperanterque vivere sinunt, verum exorbitare faciunt, atque pervertunt, multisque innumeris subjungunt, quando scilicet malè instituti sunt, nam paulò ante

ante dixerat: Si quidem illi fuerint improbi, nihil eis pecunia proderunt, sin autem probi, nihil ex paupertate laedantur. Et alibi perpendens illud quod de Jobo dicitur, Offerebas holocausta pro singulis, dicebat enim, ne forte peccaverint filij mei: VLL ANE, inquit, jam nobis erit excusatio quando is qui ante gratiam, ante legem fuit, nullo sacrarum literarum magisterio instructus, tantam filiorum offendit gestum que providentiam, ut de incertis quoque eorum, & oculis tremere, pavoretque delictis.

Sic sanctus Gregorius Verba hæc Saul exponens, vivit Dominus, quia si per Ionatham filium meum factum est, absque retractione morietur: ANTIQVATRES, inquit, ut Deo placerent ad mortem filij etiam non parcebant: Nos autem eos quos secundum carnem diligimus, etiam tenui asperitate verborum insequi non audemus. Ecce qui ad regnum, filium nutrebat, dicit, quia si per eum peccatum factum est, absque retractione morietur: nos peccantes ceruimus, & obijurare peccantes aut nolimus, aut tememus: Cur ergo hoc facimus, nisi quia Deum sicut illi nequam diligimus.

Ap̄i autem sanctus Ambrosius: Natura pingora, Dei beneficia sunt, nec quisquam debet plus amare beneficium quam Benefactor em.

Sanctus vero Hieronymus, ad Lariam de institutione filie plurimum est in hoc argumento, unde hæc sparlim collecta sunt. Non sunt, inquit, contemnenda quasi parva, sunt quibus magna consistere non possunt. Ipse elementorum sonus, & prima institutio præceptorum aliter de erudito, aliter de rustico ore profertur. Vnde & tibi est providendum, ne ineptis blanditiis foeminarum, demerata dicere verba filia consuescat. in auro atque purpura ludere: quorum alterum lingua, alterum moribus officit: ne discat in tenero quod ei postea de secundum est Difficili er eraditur, quod rudes animi per biberunt. Lanarum conchyliis quis in pristinum candorem revocet? recens testa diu & saporem retinet, & odorem quo primum imbuta est. Græca narrat historia, Alexandrum, potentissimum regem, obijque dominorem, & in moribus, & in incasso, Leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitis quibus adhuc parvulus fuerat in seclis: proclivis est enim malorum emulatio: & quorum virtutes assequi nequeas, citò imitari vitia. Cave ne aures ejus perforas: ne cerussa & purpurisso consecrata Christo ora depingas: nec collum auro & margaritis premas: nec caput gemmis ornas: nec copillis irruas, & ei aliquid de gehenna ignium aspicere habeat alias margaritas, quibus

postea venditis, emptura est pretiosissimum margaritum. Prætextata, nobilissima quondam femina, jubente viro Hymettio, qui patruus Eustochij Virginis fuit, habitum ejus cultumque mutavit, & neglectum crimem mundano more texuit vincere cupiens & Virginis propositum, & matris desiderium: & ecce tibi, eadem nocte cernis in somnis venisse ad se Angelum terribili voce minitantem pœnas, & hac verba frangentem: Tunc ausa es viri imperium præferre Christo tu caput Virginis Dei, tuis sacrilegis atrectare manibus: qua jam nunc arefcent, ut sentias exoruita quæ feceris: & finito mense quanto, ad inferna duceris. Sin autem perseveraveris in scelere, & marito simul erubaberis, & filijs. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram misera penitentiam velox signavit interitus. Sic ulciscitur Christus violatores templi sui, sic gemmas & preciosissima ornamenta defendit. Et hoc retuli, non quod insultare velim calamitatibus infelicium, sed ut moneam, eum quanto metu, & cautione servare debeas, quod Deo spondidisti. Heli Sacerdos offendit Deum ob vitia liberorum, Episcopus fieri non potest, qui filios habuerit luxuriosos, non subditos. At de contrario de muliere scribitur, quod salva fiet per filiorum generationem, si permanserit in fide, & Charitate, & sanctificatione cum pudicitia. Si perfecta atq; sui juris, imputatur parentibus: quanto magis lætens & fragilis, qua, juxta sententiam Domini, ignorat dextram & sinistram, id est, boni & mali differentiam: si sollicita provides, ne filia percussatur à viperat: cur non eadem cura provideas, ne feriat a malleo univere terræ: ne bibat de aureo calice Babilonis: ne egrediatur cū Dina, & velit videre filias regionis alienæ, ne ludat pedibus ne trahat tunicas: venena nõ datur, nisi melle circumlita: & vitia non decipiunt, nisi sub specie umbræque virtutum. Et quo modo, inquit, peccata parvum filius non redduntur nec filiorum parentibus, sed anima, qua peccaverit, ipsa morietur; Hoc de his dicitur, qui possunt sapere, de quibus in Evangelio scriptum est, at at em habet, loquatur pro se, qui autem parvulus est, & sapit ut parvulus, donec ad annos sapientia veniat, & Pythagora littera Y eum perducit ad brivum, tam bona lit Pythæ ejus quam mala parentibus imputantur. Nisi forte existimas, Christianorum filios, si baptisma non receperint, ipsos tantum reos esse peccati. & non etiam scelus referri ad eis quæ dare noluerint, maxime, eo tempore, quo contradicere non poterant, qui accepturi erant: sicut de regione salus infantium, majorum lucrum est.

1. Reg. 2.
1 Tim. 3.
1 Tim. 2.

Hier. 50.
51.
Gen. 34.
Ez. 16.

Joan. 9.
Virgil. e. 6
lit Pythæ
gor.

Denique quod ad rem propius, & quod concludat omnia; Nihil in te, inquit, & in patre suo vident, quod si feceris, peccat. Memento te vos pa-

rentos virginis, magis eam exemplis doceri posse quam vocis. Cito flores pereunt: cito violas & lilium, & crocum pestilens aura corrumpit.

Dixit ergo Iesus ad eum: nisi signa & prodigia videritis, non creditis.

Credebat regulus Christum Dominum, verum esse quidem eximie sanctum, cum alioquin ad illum non accessisset sanandi sui filii causa. Sed cum rogat eum ut propius ad infirmum accederet, non credit illum esse Messiam, illum esse Christum, illum esse Deum, qui possit æque absens ac præsens quod velit facere, sicut proximè crediderunt Samaritani sine ullo quod viderint signo & prodigio; unde hic meritò arguitur & omnes universim qui modicæ fuerint fidei, contra quos multa passim in singulis partibus, ac præsertim in tertia, in die Transfigurationis Domini, ubi hæc Veritas nunquam satis perpensa proponitur;

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse filium Dei, & vix ullus est Christianus qui hoc verè credat.

Vide & supra in hac parte, Fer. 2. Hebdom. 15. Quibus adungi potest & fusius explicari hæc Veritas;

Major est insania, non credere Christo quam Christum.

SENSVS & RATIO EST, Quòd sit illa major insania qua à sana mente magis exorbitat. Nam cum insania sit sanæ menti opposita, profectò illa major est insania quæ sanæ menti magis opponitur.

Sed non potius credere Christo quam Christum, magis à sana mente exorbitat. Id est,posito quòd credas Christum esse Dei filium, magis opponitur sanæ menti quod Christo loquenti non credas, quam si non crederes illum esse Deum. Si enim Christum crederes Deum, tamen non crederes, crederes Deum vel decipi vel decipere; crederes Deum vel non sapientem vel non veracem. Nam si non credis quod dicit Christus, idcirco non credis quia non id putas verum: si autem non putas verum, non aliunde est quam quod ipse vel nesciat, ac

proinde non sit sapiens & decipiatur: vel quod te decipiat, & non sit verax. Quæ omnia sic sanæ menti adverterantur ut nil sit illi magis oppositum. Potuit namque Christus non esse, potuit Deus non esse homo qui dicitur Christus. Sed posito quòd Christus sit, non potest non esse sapiens, non potest non esse verax, non potest falsum dicere, non potest false non credi. Ac proinde quisquis illum credat esse Deum, & tamen loquenti non credat, magis à sana mente exorbitat quam si non illum credat Deum. Sic eruditè & Christianè Joannes Pius Mirandula Comes qui auctore Bellarmino vir ingenio fuit & doctrina, pro veritate, maximus; Vixit enim annos solum triginta tres, & obiit anno Domini 1494. Docet autem non modò hanc esse majorem insaniam, Christo non credere, sed multos Christianos hæc insanire insaniam, quos inter, vide Lector, vel Auditor, num te annumeret.

Tenet me, inquit, Deum testor, aliquando cessasti quasi, & stupor quidam, cum mecum incipio studia hominum, aut ut dixerim significans, meras insanias, nescio an cogitare potius quam dolere, mirari an deplorare? Magna enim profectò insania Evangelio non credere, cuius veritatem sanguis Martyrum clamat, Apostolica sanans voces, prodigia probant, ratio confirmat, mundus testatur, elementa loquuntur, demones consentunt. Sed longè major insania si de Evangelii veritate non dabis, vivere tamen quasi de ejus falsitate non dubitares. Nam si illa sunt vera, difficilissimum esse ingredi regnum celorum, quid cumulandis quotidie divitiis inhiamus? Et si illud est verum, quærensam gloriam, non qua ex hominibus, sed qua ex Deo est: cur de iudicio hominum semper pendemus? Deo placere nemo est qui eures. Et si firma in nobis est fides, futurum aliquando, ut Dominus dicat, Ite maledicti in ignem æternum: & rursum, Venite benediciti, possidere regnum paratum vobis à consuetudine mundi: Cur nihil minus aut simemus quam gehennam, aut speramus quam regnum Dei? Quæd possumus aliud dicere quam multi os esse nomine Christianos, sed re paucissimos?

Dicit

Dicit ad eum *Regulus*, Domine descende priusquam moviatur filius meus.

De constanti & efficaci oratione, vide quae multa producentur in 2. parte, Feria 2. Hebdom. 9. post Pascha, in Rogationibus.

Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus vivit.

Illā enim ipsā horā, reliquit eum febris, & benē habuit. Cur potro febres animi non sic juvante Christo sanantur? Quia nempe febricitans non sic æquo animo vult sanari. Quem in seculum satis aptè conveniunt hae Veritates:

Febris animi, animo longè periculosior, quàm febris corporis, corpori.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 2. post Epiphā.

Non dixeris, per Deum abest.

In eadem parte, Dominica 3. post Epiphā.

Quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

Ibid. Feria 4. Hebdom. 6.

Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 12.

Cognovit ergo Pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus, filius tuus vivit: Et credidit ipse, & domus eius tota.

VERITAS PRACTICA.

Qualis Paterfamilias, talis tota plerumque familia, Sed quid à tuis velis, id primum à te.

RATIO EST, Quia si quid à tuis obtinere velis, oportet illos esse persuasos, hoc esse bonum quod velis, & te id verè ac rationabiliter velle. Nonne cetera?

Sed nisi hoc primum à se obtineas, non erunt ita persuasos: Nam si bonum esset, cur tibi non procurares? aut si bonum non est, quomodo id eis rationabiliter pones velle? Quomodo increpare sinolus? Nonne sic ratiocinatur Apostolus contra id docentem quod non facit? Confidit seipsum esse ducem caecorum, lumen eorum qui in tenebris sunt. erudicorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae & veritatis in lege. Qui ergo alium doces, teipsum non doces? qui praedicat non furandum, furaris? Et quae alia prosequitur, q. d. quomodo id te putas sua furum aliis quod persuasum tibi non habes? Hic est primus inter duodecim abusionis gradus qui apud sanctum Cyprianum referuntur, cum quis ad verba non adjungit opera: & redditur ratio. Nunquam enim sit efficax constitutio auctoritatis, nisi eam efficiat operis cordi assuetis audientia.

Sic praeclare sanctus Prosper: Non potest dicere contemptoribus admonitionis sua. futurum vis. cogitare iudicium, quod ipse fore non cogitat: c. 15. amatoribus saeculi, nolite diligere mundum, si eum mundi amor delectat: ambitiosus, ambitioni suam imponit, si eum ambitio ruinosam praecipitat: & quidquid boni non facit, aut malè committit, nec jubet fieri nec vetabit, quia necessarium dicendi auctoritatem contrarietate sua actionis aut amittit, aut minuit. Neque tam Hom. 8 in considerantur ea quae à nobis dicuntur, inquit Gen. sanctus Chrysostomus, quàm quae à nobis aguntur. Et ut scias rem ita se habere, licet infinitas tantum philosophemur verbis, & de patientia differamus: & cum tempus fuerit, eam operibus non demonstramus, non tantum proderunt verba, quantum nocebunt opera.

Quandem autem ipsa valeant opera, sic idem alibi proficitur omni tuba, documenta operum ibid. hom. clariora esse, vitamque mundam ipsa luce clariora: & multo fidelior, inquit, & certior doctrina operam quam sermonum. Nam qui talis est, etiam silens, & cum non videtur, docere potest. & alios quidem qui illum vident, alios verò qui de illo audiunt: & multa fructur Dei gratiam non solum propter se, sed & propter alios qui illum vident & incitantur ut glorificent Dominum.

Denique vox illa Sapientis, vox Dei est; &

Eccl. 10. *cuadum iudicem populi, sic & ministri eius: & qualis est rector civitatis, tales sunt inhabitantes in ea. Quod de privata posse dici domo quis dubitet? Imo & de unaquaque seorsum rationali sive intellectuali persona circa ceteras animi seu corporis sui facultates, vei um est dicere & fructuosum cogitare:*

Qualis est intellectus, talis & reliqua tota intellectualis creatura.

Id est, talis voluntas, talis uterque appetitus, tales affectus, tales oculi, talis lingua, talis denique totus homo interior & exterior. Ab intellectu tanquam à rectore civitatis, sive tanquam à Patrefamilias, sic pendent omnia, ut quantum intellectus de Veritatibus practicis fuerit bene persuasus, tantum de illo ac de ceteris cuiusque personæ partibus dici possit, *Credidit ipse & domus eius tota*: Tota se conformabit intellectui: tota in genere motum quam vocant qualitatem inde fortietur tanquam à primo movente naturali.

Ratio est, quia tota in genere motus qualitas cuiuscunque persona attenditur ex rationali motu, quo illa fertur circa bonum & malum.

Sed illa rationalis motus quo quævis persona fertur circa bonum & malum, pendet ab intellectu tanquam à primo movente naturali.

Ergo & ejus inde qualitas, ac proinde qualem se totum quisque velit, talem sibi ante eum gratia procurat intellectum.

Discursus extendi potest plus minusve largiter, prout cuique visum erit; nam propositiones ita sunt planæ & fecundæ ut vel paucis adjectis intelligantur, vel certè pluribus tractari queant; nos hic paucis singulas attingemus. Prima sic declaratur, nam quod in genere moris, qualitatem cuiuscunque personæ facit, est ejus bonitas vel malitia: bonitas autem vel malitia personæ petitur ex ejus actibus tam internis quam externis: Actus verò formantur ex illo rationali motu quo persona fertur in objecta talium actuum. Rationalis porro motus is est qui cum prævia cognitione, cum sufficiente advertentia & libertate producitur circa id quod æstimatur bonum vel malum mortale, id est, quod meretur laudem vel vituperium, præmium seu poenam: sive id purè ex objecto, sive ex fine quo illud intenditur, sive ex aliis circumstantiis tale bonum vel malum oriatur, nihil modò refert; satis est quod ex illo actu resultat funda-

mentalitas quædam ratio que denominetur Agens coram Deo, & qua in veritate sit bonus vel malus, bonitate vel malitia non erit quamquam vocant sed moris; unde ad evidentiam propositionis nisi sic patet, quod sicut illa bonitas vel malitia qualitatem agentis personæ faciunt, sic ista qualitas attenditur ex rationali quam diximus motu quo fertur circa id quod bonum vel malum ex se est, aut ex præcepto, vel sine intento.

Nu quid propterea quæritur in Cantico Canticorum *qualis sit dilectus ex dilecto*; Et respondetur, *Candidus & rubicundus*; Id est, qui sic purè & candidè feratur in bonum quodlibet, ut nisi sic feratur, erubescat, & ipsum potius effundat sanguinem quo totus purpurascit, quam non sit totus candidus.

SED, quæ est altera propositio, ille rationalis motus quo quævis persona fertur in bonum vel malum pendet ab intellectu, tanquam à prima causa movente naturali. Nam voluntas ejus est bonum appetere, & secum reliquas corporis & animi facultates eò attrahere, non fertur in illud bonum nisi prout est apprehensum, nisi prout est propositum ab intellectu sive id verè bonum sit sive falsum, quale omnino intellectus voluntati proposuerit, tale voluntas prosequetur; unde licet ex se malum nunquam voluntas velit, si tamen intellectus proponat illi malum sub specie boni apparentis, statim illud malum tanquam bonum prosequetur, tam ardenti appetitu & affectu perinde ac si verè bonum esset; cum enim cæca sit ex se facultas, totumque suum lumen ab intellectu hauriat, profectò quale illud cunque fuerit quod intellectus illi objicit, sive bonum sive malum, non aliter illud prosequetur aut fugiet nisi prout ab illo sibi fuerit representatum. Et verò tamen quia non necessariò, sed liberè fertur voluntas quocunque fertur, potest quidem nolle bonum quod proponit illi intellectus: sed, o miram intellectus eminentiam, non recusabit illud voluntas bonum, nisi prius ut dictum est intellectus bonum illud aliter statuatur & proponatur, vel sub specie mali alicujus, vel sub ratione minoris boni quod præ alio meliori voluntas deferat; adeo verum est & constantissimum quod habet Propositio, rationalem illum motum quo persona quævis fertur in bonum vel malum pendere ab intellectu, tanquam à suo naturali movente seu motivo.

Quæ omnia fusius apud sanctum Thomam videri

1.2.9.

4.1.

1. p. 82.
a. 4. ad 3.

Ex lib. 7.

Luc. 4.

Mat. 9.

Hebr. 11.

L. de gr.
Ex lib. ar.
hi.

videri possunt, ex quo illud unū præcipuè referas quod cum suo etiā modo volūtas intellectum præcedat & moveat, ad suorum videlicet exercitium actuum, ne forte inde circumsum aut processum in infinitum arbitreris, sic ad rem nostram peropportundè. Non oportet, inquit, procedere in infinitum sed statim in intellectu sicut in primo. Omnem enim voluntatis motum necesse est quod præcedat apprehensio, sed non omnem apprehensionem præcedit motus voluntatis, sed principium considerandi & intelligendi est, aliud quod intellectum principium alius intellectus nostro, quod est Deus, qui scilicet primò lumen in se habet quo post intellectus voluntatem illustrat & moveat. Unde tandem quid sequitur, nisi quod Qualis intellectus, talis & reliqua tota tota intellectualis creatura, cuius qualitas est à bonitate ipsius, & bonitas à bono volitò, bonum autem non sit volitum nisi prout erit apprehensum, & ab intellectu propositum.

Voca virum tuum dicebat Samaritanæ Dominus, Id est, inquit sanctus Augustinus, præsentia intellectum tuum non me capis, non me intelligis, a sensu est intellectus tuus, voca virum tuum. Nonne propterea dictum, omnia possibilis sunt credenti; & fide Sancti omnes sanctitatem suam sunt affecturi? Hoc primum est quod Deus nobis largitur donum. Unde S. Augustinus, fides, inquit, etiam non petita conceditur ut ei potentes alia concedantur.

Quæ propter accuratè percipiendus intellectus Evangelicis veritatibus quarum ductu totam regat sibi subiectam familiam, id est, cunctos affectus, motus & sensus hominis: nec minori diligentia d. suadendus est falsis mundi ac carnis persuasionibus, quarum tanta vis est in animum ut si totus inde à virtute non abducatur, certe multum distrahitur; & tota quam patitur difficultas in virtutum actibus exercendis, inde vel inaximè provenit quod in diversas rapiatur partes, nec se plenè totum dedat veritati cogitandæ. Hoc agnovit sanctus Augusti-

nus cum miratus quare magis obediret corpus animo quàm animus sibi, hanc reperit causam quod alius est animus in his quæ spectant ad se ipsum movendum, & his quæ pertinent ad externos corporis motus. Unde hoc monstrum, — *Imperat animus ut moveatur manus, & tantum est facilitas ut vix à servitio discernatur operium.* Et animus animus est, manus autem corpus est. Imperat animus ut velit animus nec aliter est, nec facit tamen. Unde hoc monstrum & quare istud? Tum verò causam refert partim in intellectum, partim in voluntatem: In intellectum quidem quia non se totum applicat ad id quod si solum cogitaretur moveret plenè animum ad virtutem: In voluntatem verò quia distrahit intellectum ad alia cogitanda quæ à bonis operibus animum avocant aut retardant, & hanc vocat *agritudinem voluntatis* quam sic describit sanctus Prosper: *Agritudo animi rationalis est, cum bonis inferioribus delectatus, superiora ex parte appetit, & ex parte non appetit, ideoque in duas dividitur voluntates, cumque una est, tota non est, & hoc adest uni, quod deest alteri. Uadenam verò deest, & quænam origo totius mali? Sic paucis & expedite S. Thomas: Imperfectum est imperium animi in seipsum & contingit ex hoc quadratio ex diversis partibus moveretur ad imperandum vel non: unde fluctuat inter duo, & non perfecte imperat.*

L. 8. Con. 1. 1. 6. 2.

In. Sent. S. Aug. num. 178

1. 2. q. 178 a. 5 ad 1.

Quamobrem in hoc unum tota tenet præxis, ut quantum cum divina grana divinis Veritatibus te addices pervolvendis, tantum humanis contra oppositis falsitatibus excludendis te applices, nihil ut profus te impediatur, quo minus uni vacare Deo ac virtuti exercendæ possis; atque ex illis sis quos in intellectibus manuum suarum deduxit Deus. Habent quippe manus intellectum, quando intellectu cuncta reguntur opera.

HAC HEBDOMADA, Historia cæci nati, à Christo Domino illuminati, prout refertur capite 9. Joannis, subministrabit consideraciones & veritates quæ potissimè eò spectent ut discamus lumina seu divinas Gratias religiosè recipere, nec non fideliter in effectum adducere.

FERIA

F E R I A S E C U N D A .
DE QVADAM CÆCITATE NATVRALI QVÆ
LIBENTER FERENDA EST, AD DEI
GLORIAM.

*Neque hic peccavit, neque parentes eius, sed ut manifestentur opera
 Dei in illo. Joann. 9.*

VERITAS PRACTICA

*In tenebris quies: dicendumque cum Jobo, in
 tenebris statui lectulum meum.*

S E N S V S EST, *Quod sicut in tenebris sive
 nocte post diurnum laborem capitur quies, ita
 nox quaedam est cæcitatũ humana: sunt qua-
 dam tenebra naturalis ignorantia multarum
 rerum quas & scire vellemus & quas tamen
 nosse scire vult Deus: in quibus tenebris om-
 nino quiescendum.*

R A T I O EST, *Quia ibi omnino quiescendum
 ubi divina voluntas & providentia purius a-
 gnoscat & colitur.*

*Sed in illa cæcitate ac tenebris naturalibus, divi-
 na voluntas & providentia purius agnoscat
 & colitur.*

*Ergo ibi omnino quiescendum, & cessandum à su-
 pervacuis quas Scriptura vocat curis, nec cu-
 riosius investigandum quod nos latere vult
 Deus*

I. P U N C T U M .

EXIUIT Iesus de templo, & prateriens
 vidit hominem cæcum à nativitate, &
 interrogaverunt eum discipuli ejus: Rab-
 bi, quis peccavit, hic aut parentes ejus ut
 cæcus nasceretur? Respondit Iesus, neque hic pec-
 cavit, neque parentes ejus: sed ut manifestentur
 opera Dei in illo. Me oportet operari opera ejus
 qui misit me, donec dies est: Venit nox quando
 nemo potest operari, quamdiu sum in mundo, lux
 sum mundi.

Non destitit quidem Dominus esse lux mun-
 di, postquam mundo relicto ascendit in cælum,
 sed non eo tamen modo lux est quo dum inter
 homines versabatur, nempe illos docendo quæ
 verbis, quæ exemplis, quæ miraculis, quale est i-

stud cæci nati quod tam multis abundat docu-
 mentis ad divinam in nos agnoscendam provi-
 dentiam, & diversam quibus nos regit gratia-
 rum efficientiam, ut vix tota sufficiat illis consi-
 derandis Hebdomadada.

Cum autem primò hic cæcus nobis exhibea-
 tur in sua cæcitate natus ut in illo divina mani-
 festentur opera, sic primum hoc inde conside-
 randum elicitur, quòd sit innata nobis quædam
 naturalis cæcitas & rerum ignorantia plurima-
 rum, quæ nos particulatim spectant, & quæ
 proinde vehementer appetere mus scire ac inte-
 ligere, quas tamen nos ignorare melius judica-
 vit Divina providentia, majoremque Deo glo-
 riam, ac solidiorem nobis utilitatem inde pro-
 venturam declaravit, si quas cognitioni nostræ
 metas posuit tranquillè servaremus, neque plu-
 ra curiosius referre tentaremus quam ille ordi-
 nasset aut permitteret aut revelaret.

Quod non modo de arcanis illis & augustis
 Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis, & Eu-
 charistiæ mysteriis dictum putes, sed de nostro
 præsentis ac futuræ vitæ statu, deque tot miran-
 dis divinæ gubernationis effectibus, quorum
 vel nescitur causa, vel quæ apparet tam aliena
 judicatur ab humano sensu, ut vix à Deo proce-
 dere crederetur nisi sic fides credendum propo-
 neret. Cur damnatus infans antequam natus,
 cur ex geminis unus servatur ad gloriam, & al-
 ter in peccato perit? An amore vel odio digni-
 simus, id est, an vivamus in gratia vel in ea mo-
 rituri simus: quis hominum certò novit? Quis
 se vel unius veræ virtutis actum exercere cog-
 noscit? Delicta porrò quis intelligit? Quo vel
 loco vel tempore vel quo tandem modo mors
 est obeunda? Quo in gradu virtutis simus? An
 vitia virtutes superent? An vel unum expulsum
 vitium, an vel una comparata virtus? Quid res-
 tet ex inchoato perfectionis stadio? Quid, quod
 nequidem fortè est à nobis inchoatum!

Nonne

Nonne in his omnibus cæcimus? Nonne hæc gravis & molesta est cæcitas? Nonne libenter cum Davide diceres, *Notum fac mihi domine finem meum, & numerum dierum meorum quia estus sciam quid desit mihi?* Sed in hoc ipso dicendo cæcitates; & quid diceres ignorares. Non enim petebat David, quod verba sonant, ut sibi notum fieret quod laebeat, *Qua vitiosa curiositas*, inquit Bellarminus, *& temeritas quadam fuisse. sed alio sensu dixit, unde & promisit, locutus sum in lingua mea: nocum fac mihi Domine finem meum;* Id est, non sum locutus in lingua quam omnes intelligunt, sed lingua mihi nota, & sensu quo soli Deo loquor. Nempe ut notum habeam finem meum, quam sit brevis & cito verurus, ne vana spe vitæ longioris decipiar, sed sicut revera est vitæ citissima, & tempus velocissimum sic de his sentiam & cogitem, meque ad instantem cum tua gratia parare possim exitum.

Quæ quàm sit vera & germana loci hujus expositio, facile probant sequentes Psalmi versus: *Ecco mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te; Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens.*

Quamobrem de his non est torquendus animus sed potius tranquillandus, atque in ipsis tenebris sternendus cum Jobo lectulus, id est omnino paranda requies, quia scilicet ibi vel maxime quiescendum ubi Divina providentia & voluntas purius ac simplicius agnosci potest ubi nulla vel rara est rationum humanarum permixtio: ubi cum antiquis illis Patriarchis solum dicitur, *A Domino egressus est sermo, non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui;* Vel cum Heli sacerdote, *Dominus est, quod consummavit in oculis suis faciat:* Aut cum Davide, *Dominus precepit ei ut malediceret David, & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?* Aut cum Juda Maccabæo, *Sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat in terra.* Aut denique cum Christo Domino, *Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te.* Nonne sic loquendum & sentiendum? Nonne sic loquendo & sentiendo tam verè quiescitur? Nonne sic olim primi Christiani loquebantur, de quibus in Actis Apostolorum expressè legitur, *Qui vivimus dicentes, Domini voluntas fiat.*

II. PUNCTUM.

SED in illa cæcitate ac tenebris naturalibus, Divina Voluntas & Providentia purius agnoscentur, & colitur.

Hægenusque Pars quarta.

Quia videlicet cum nulla ut supponimus appareat humana ratio vel causa naturalis ad quam proximè referri possint quæ videmus, aut quæ potius non videri diximus: solum hoc refertur ad unam Dei voluntatem & providentiam recurratur, in eaque sola sistatur, sola consideretur, sola colatur & adoretur, sicut in cælo Divinam Beati voluntatem propterea maxime venerantur dicentes, *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, & virtutem quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.* Sic prorsus dicendum esset in omnibus quorum etiam apparet causa & ratio, sed cum homines visibilibus & humanis magis adhaerescant quam invisibilibus & Divinis, hinc fit ut tantò minus divinam voluntatem omnium procreatricem & nutricem agnoscant, quanto magis simul cum illa considerant concurrentes alias causas naturales: unde id etiam ex opposito fieri dicendum est quod quanto minus naturales & humanae spectabuntur rationes, tanto magis Divinæ occurrent, eæquæ solæ nostros sic occupabunt animos, ut quisquis possit cum Davide dicere, *Quoniam non cognovi literaturam, introibo in potentias Domini, Domine memorabor justitia tua solius.*

Quæ Divina justitia tripliciter ad rem nostram potest intelligi. Primò ut sit æquitas judiciorum & voluntatum Dei quibuslibet in rerum casibus, nihil ut aliud tam memoretur quam sola illa justitia, de qua sic idem aliter *Psalmes Regius, Cognovi Domine quia æquitas judicis tua, & in veritate tua humiliasti me.* Secundò ut sit illa quam vocant vindicativa justitia, quæ quantumcumque nos graviter puniat licet peccata non agnosceremus, non tamen repugnemus, non conqueramur, sed illius justitiæ memoremur solius quæ semper infra condignum punit, atque intelligamus, ut est in libro Job, *Quod multò minor exigamur ab eo, quàm meretur iniquitas nostra.*

Tertiò denique justitia Dei quæ sola memoretur in adversis, illa est qua dicitur Deus solus esse bonus, sanctus, & justus in cuius conspectu nihil nisi peccatores sumus, nec sit ulla digna nostra justitia seu virtus quæ coram eo se audeat producere, quasi ex se mereretur vel inflicta nobis flagella procul avertere, vel ampliora conciliare beneficia. Verè scio quod ita sit, dicebat Job, *Quod non justificetur homo composuit Deus, Qui etiam si habuerit aliquid justum, non*

S

respon-

respondet; sed meum iudicem deprecabor. Sic & Propheta Daniel, Neque enim in justificationibus nostris, prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine placare Domine, attende & fac; ne moreris propter temeritatem meam. Sic denique S. Augustinus in hunc ipsum versum, Domine memorabor iustitiam tuam solum, O SOLIUS, inquit, quid addit solius, rogo vos? sufficeret, memorabor iustitiam tuam. Noluit, inquit prorsus, ubi meam non cogito. Iustitia tua sola liberat me, mea sola non sunt nisi peccata.

III. PUNCTUM.

ERGO in tenebris requies, in quibus divinos purius & attentius consideratur voluntas ac providentia, cuius sola consideratio sic penitus mentem tranquillat, us quemadmodum ait Sapiens de illa solum cogitare, sit sensus consummatus. Id est, totum in ea cogitatione contineatur quod merito possit requiri ad confirmandam animi tranquillitatem. Sic ille alius Sapiens qui Ecclesiasticus dicitur miris loquendi nodis, & quid sit illam cogitare sapientiam quæ est ipsa Dei providentia, & quanta sit in illa cogitatione copia bonorum omnium ac præsertim quietis animi, sic declarat: *Beatus vir qui in sapientia morabitur; & qui in iustitia sua meditabitur. & in sensu cogitabit circumspiciendum Dei, qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, & in viis illius consistens: qui respicit per fenestras illius, & in januis illius audiens: qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palmam, statuet casulam suam ad manus illius, & requiescit in casula illius bona per ævum: statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis ejus morabitur; protegetur sub regmine illius à sermone, & in gloria ejus requiescet.*

Id est, dummodo se quis totum suamque omnia divina dedit providentiæ, nec aliam rerum suarum causam & rationem inquirat di genitus, profecto miram inde percipiet pacis & bonorum omnium ubertatem.

L. p. 19. Verum id quidem quod ait S. Thomas, quod cum velit Deus effectus sic esse ut ex causis certis proveniant, ad hoc quod servetur ordo in rebus, non est super vacuum etiam cum voluntate Dei, alias causas querere. Sed quando agitur de illis effectibus qui sic ad certas non possunt referri

causas, tunc vanum est & temerarium illas investigare, solumque Deo prorsus inhærendum: Unde hæc aptè S. Augustinus: *Placuit vanitati Philosophorum etiam alius causis effectus contingentes tribuere, cum omnino videri non possent superiorem ceteris causis, id est, voluntatem Dei. Rectè item Boetius: Neque enim fas est homini cunctas divini operis machinas vel ingenio comprehendere, vel explicare sermone.*

Ad praxim autem nil aptius quam quod David: *In die tribulationis meae Deum exquisivi: manus meas nocte contra eam, & non sum deceptus. Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delebat ut sum. Quasi diceret, ut interpretatur S. Augustinus, non aliud aliquid in quo quiescerem exquisivi, sed Deum solum, ac proinde in illo, quam quærebam inveni requiem.*

Et rursum: *Memor fui iudiciorum tuorum à faculo Domine, & consolatus sum. De quibus quæ pluram d. sideret, legat D. Augustinum in Psalmos, ad hunc Psalmi versum, ignis, grano, nix, glacies spiritus procellarum que faciunt verbum ejus, ex quo hæc pauca: *Quidquid hic accidit contra voluntatem nostram, non veris non accidere, nisi de voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius. & si non nos intelligimus quid quare fiat, demus hoc providentiæ ipsius quia non sit sine causa & non blasphemabimus. Cum enim cuperimus disputare de operibus Dei, quare hoc, quare illud, & non debuit sic facere, malè fecit, hoc, ubi est laus Dei? perdidisti Halleluia. Omnia sic considerat quomodo placeat Deo, & laudes artificem. Quia si intrares in officinam forte fabri ferrarii, non aures reprehendere solles, incudes, malleos. Et da imperituro hominem noscentem quid quare sit, & omnia reprehendit. Sed si non habeat peritiam artificis, & habeat saltem considerationem hominis, quid sibi dicit? Non sine causa hoc loco felles positi sunt: Artifex novit quare, & si ego non novi. In officina non aulet vituperare fabri, & aulet reprehendere in hoc mundo Beatum! Ergo quemadmodum ignis, grano, nix, glacies, spiritus temporarii, que faciunt verbum ejus: sic omnia que vanis videntur in rerum natura temere fieri, non faciunt nisi verbum ejus, quia non sunt nisi iustitiam ejus.**

FERIA TERTIA.
DE MEDIIS QUIBVS UTITVR DEVS AD
GRATIAS CONFERENDAS, FIDELITER
OBSERVANDIS.

*Fecit (Iesus) lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos eius
(nempe caecinati) Joann. 9.*

VERITAS PRACTICA.

Qui conferenda dimittit medium gratia, mediam is amittit & meliorem gratiam.

RATIO EST, Quia media gratia seu media pari & melior gratia qua à Deo nobis confertur, ea est qua spectat interiorum hominum perficiendum seu disponendum circa illud opus quod confertur.

Sed qui conferenda dimittit medium gratia, partem illam amittit qua spectat interiorum hominum perficiendum sive disponendum ad illud opus.

Ergo & mediam & meliorem partem amittit. Quod no damnum obrueniat, observanda fideliter sunt illa media quibus utitur Deus ad conferendas suas gratias, licet minus apta & opportuna plerumque videantur, sicut lutum ad caeci oculos aperiendos.

I. PUNCTUM.

HÆC cum dixisset Iesus, quæ scilicet heri commemorata sunt, exivit in terram & fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos caeci, & dixit ei, Vade, lava in natatoria siloe quod interpretatur missus, Abiit ergo & lavit, & venit videns.

Mira profecto & singularis hujus caeci curatio! Non ita quidem in re ipsa, sicut in modo & medio quo Christus utitur. Nam plures alios illuminavit caecos, neque hoc magis mirum quam suscitasse mortuos: sed quorsum hic adhibetur lutum, & lutum ex sputo quod oculis applicetur? Nonne id potius excecandi vim habebat quam illuminandi virtutem? Nemo itaque dubitat quin sit mysticum tale medium apertum, sed variè à variis mysterium exponitur.

S. Chrysostomus ad primam refert hominis

creationem quæ ex luto facta est, & ejus auctorem & Creatorem omnium se indicare Christus voluit, ac proinde Sabbati nullis teneri legibus. Sanctus Augustinus. Incarnationi Verbi Divini accommodat, docens per salivam intelligi divinam naturam, & per terram humanam, quibus simul mixtis curatum est, inquit, genus humanum à prima sui origine per peccatum primi parentis excoecatum; Quam ipse interpretationem ad Catechumenos & Baptismi Sacramentum extendit. Sanctus vero Cyrillus ad Augustissimam deducit Eucharistiam: Si Christi saliva, inquit, tam medicum est & salutaris, quid de carne ejus in Eucharistia sperandum? Alii potè utiliter hinc ad vilem & humilem humanæ conditionis statum nos advocant, ut cum se carnem & lutum quis agnoverit, non alta sentiat sed humilibus consentiat & infimis, quibus ab elato deprimatur fastu, Alii denique sapienter rem totam explicant de his mediis quibus plerumque Christus utitur ad sua lumina seu gratias conferendas, quæ cum humanitatis apparant aliena potius à fine qui prætextitur quam accommodata, non parum commovent & perturbant animos, atque ab eis etiam usurpandis, non nihil avocant.

Sic Judæis scandalum & Gentibus stultitia crux Christi visa est, quando Christus prædicatus est Deus. Quid enim inquebant, Crucem cum Deo, quid cum immortali mors habere potest?

Sic quando piscatores Apostoli ad docendos & convertendos Philosophos; quando ad lupos oves, ad fortes infirmi, & ad locupletes egeni missi sunt, quid minus opportunum ad rem bene agendam videbatur? Et tamen hæc sunt media quibus usus est Christus; hoc est lutum quo totum universum genus inungit humanum, quod à tenebris vocavit in admirabile lumen suum. Hoc est lutum quo particulatim singulos tangit & promoveret ad quos fines non putarent,

1. Pet. 2.

si sensum humanum consulerent. Quis enim crederet se pietatem & devotionem ex multis quæ importunè sibi occurrunt negotiis posse assequi? Quis castitatem ex horrendis speciebus quas menti dæmon injicit? Quis honorem suo debitum ministerio ex toleratâ confusione? Quis ab ignominia gloriam? à paupertate divitias, ab infirmitate robur, ab impotentia potentiam, à parvitate magnitudinem, & à nihilo quidquam sperare possit? Hæc sunt tamen, hæc sunt mala quibus tanquam destinatis mediis Christus sua confert bona. Quæ quidem media tam fideliter tam religiosè servanda sunt, ut qui medium quodvis omitteret conferendæ sibi gratiæ, mediam ipsam & nobiliorem totam gratiæ partem amitteret.

Ratio quæ modò expendatur hæc est, quod cum in nobis duæ sint partes, qui duo etiam dicuntur homines, exterior scilicet & interior, quibus ad omne bonum præstandum de nostro cum Dei gratia conferamus, nemini dubium est quin tantò interior sit exteriori melior ac nobilior quanto animus præstat corpori, & quanto magis animo quàm corpore vult coli Deus. Spiritus nempè est Deus, & vos qui adorant eum, in spiritu oportet adorare. Non quòd exterius sit negligendum, sed multò minus interius; ac si alicuius iactura intercederet, derivanda potius esset in exterius quàm in interius detrimentum.

Ioan. 4. Non enim qui in manifesto Iudæus est: inquit Apostolus, neque qui in manifesto, in carne est circumcisus: sed qui in abscondito Iudæus est. Et circumcisio cordis in spiritu, non littera, cuius Iudæus non ex hominibus sed ex Deo est. Quasi diceret, si comparatio fiat utriusque hominis nempè illius qui exterius Iudaismum proficitur, & illius qui animo & corde circumcisus est, tanto is intervallo apud Deum præcedit alterum, ut ab eo solo dicatur coli Deus qui spirituales & internam circumcisionem observat, sine qua quidquid aliud coram hominibus agat non placeat Deo.

Et rursus alibi de hęc interno loquens homine. Qui secundum Deum, inquit, creatus est, id est, ad imaginem & similitudinem Dei, quo nomine quàm multa comprehendantur insignia quibus exteriori præcellit interior, quis non videt? Nam qui creatus dicitur imago Dei vivens simul dicitur immortalis, intelligens, liber, incorporeus, indivisibilis, humanæ ac divinæ capax Sapientiæ, virtutis, gratiæ, beatitudinis, ac visionis Dei, totiusque boni possiden-

di. Hæc uno imaginis verbo continentur omnia. Quæ cum propriè de interno dicantur homine, quis inquam non videt quàm multis alium excedat partibus? O quam propièta præclarè sanctus Petrus comparans utrumque hominem, postquam in eos egit qui externum nimis curant & componunt, tum de interno loquens sed qui absconditus est, inquit, cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus qui est in conspectu Dei locuples. Ad quæ verba S. Ambrosius: Vere dives qui in conspectu Dei potest dives videri, in cuius conspectu terra exigua, mundus ipse angustus est. Sed solum illum Deus divitem novit qui sit dives aternitatis, qui non opum, sed virtutum fructus recondat.

II. PUNCTUM.

SED qui conferenda dimittit medium gratiæ, partem illam amittit quæ spectat interio-

rem homin-
m.
Distinguenda hic sunt quatuor, Primum est gratia conferenda. Deinde medium quo confertur. Tertio status interior circa usum illius gratiæ. Quarto denique status huius interioris iactura sive amissio.

De primo, potest considerari gratia vel universalis quæ ad totum Dei cultum & animi nostri profectum attingit, vel quædam particularis quæ unam tantum virtutem aut aliquam virtutis actum comprehendat, qualis est exempli causa, devotio seu pietas in orando Deo.

Secundò, medium quo illam tibi Deus virtutem vult conferre, sive sit varia mentis distractio quam permittit in orando, sive diversæ negotiorum moles quæ mentem videatur obstruere, atque ipsum etiam orandi tempus subtrahere.

Tertio, status interior circa usum illius gratiæ, seu circa praxim illius in orando pietatis, dubitari non potest quin sit patientia, conformitas cum divina voluntate, iudicii proprii abnegatio, & libertas quædam interior quæ id tantum velit & tentes cum divina possit gratia.

Quarto denique, iam agnosce quòd si tollas medium huius gratiæ conferendæ, si recuses illam mentis agitationem quam patieris, tollis illum statum internum quem diximus nempè patientiam, nempè voluntatis & iudicii proprii quam tum Deus à te desiderat abnegationem integram & perfectam. Nam si nihil patien-

patientia? Vel si tantum vis pati quod iudicas esse patiendum, ubi voluntatis & iudicij abnegatio tantodei commendata?

Nec dicas, quorsum hinc patientia, quorsum hinc iudicij & voluntatis abnegatio, ubi de orando agitur, ubi de unione cum Deo mente negotium mihi est? Non videtur id quidem, ut dicitur, opportunum, sed cum aliter ut supponimus non possis orare quam patiendo quod nolles pati, & quod humano iudicio non iudicares tum tibi esse patiendum, profecto nil restat quam ut humanum illud iudicium abneges, & pro certo habeas tum nil fore Deo gratius quam ut sic ores, non orando prout velles, neque meliorem tibi cum Deo fore unionem, quam per illam iudicij & voluntatis tuæ conformitatem, abnegando prorsus quod contra sentis. Idcirco enim præcipiæ Deus hoc utitur medio tui secum uniendo quod tibi minus aptum videtur, ut sic te humiliter, te subicias, te uno verbo, intus abneges: hic est status interior quem à te in orando tum exigit, & non alius. Ac proinde ut dictum est, si hoc recusas medium talis tibi conferenda gratia, recusas partem illam quæ spectat interiorem hominem, & simul recusas medium quo non est aliud aptius & magis necessarium ad perfectam cum Deo statuendam unionem.

Hom. 32.
in Evan.

Sic apud sanctum Gregorium ad illa Domini Verba: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Quia, inquit, nisi quis se semetipso deficiat, ad eum qui super ipsum est, non appropinquat, nec valet apprehendere quod à ultra ipsum. Si si nesciat mactare quod est. Sic oleum plantæ transponuntur ut proficiant. Atque ut ita dixerim, eradicantur ut crescant. Sic rerum semina in terra admixtione deficiunt, ut in reparatione sui generis uberius assurgant. Vnde enim videntur perdidisse quod erant, inde accipiunt hoc apparere quod non erant.*

III. PUNCTUM.

Hebr. 12.

Uergo conferenda dimittit medium gratia, mediam is & meliorem amittit gratiam, Nempe illam partem quæ ad internum animi spectat statum, qui cum in abnegatione iudicij potissimum sistat, tam fideliter retinendum est huius gratiæ medium, quam religiosè cavendum est ne hæc nobis excidat gratia. Contem-

plantes ne quis desit gratia Dei: Nequa radix amaritudinis sursum germinans impetiat, & per illam inquinantur multi. Quænam illa porro radix amaritudinis nisi iudicium proprium quo repugnamus his quæ à Deo nobis eveniunt, nec tamen opportuna videntur? & quid proinde magis cavendum ne germinet quam tale hoc nostrum iudicium, quod prorsus eradicare videtur Apostolus his alius verbis: *O homo tu quis es, qui respondes Deo? Nancquid velles à religione Christiana fidem tollere, vel à fide obsecrationem & captivitatem illam in quam redigi debet omnis intellectus in obsequium Christi? Nonne sic revera meliorem religionis & amplio rem meriti partem tolleres? Quis tam projectus ad omnem impietatem & audaciam vellet aliis modis & mediis Sacramentorum gratiam recipere quam quibus à Christo Domino sunt instituta? Quis non ritu Christiano sed suo ficto baptizari vellet? Quis aliter sibi peccata dimitti quam per penitentiam? Aut quis ad vitam immortalem innutriti quam per illum Panem vitæ, qui proprie nobis est consecratus? Nonne sic certis aliis conferendis gratiis certa sunt quedam ordinata media, quibus nisi constanter adhareas, iacturam facias illius gratia. Nonne propterea dictum à Propheta contra illos qui se inde audacius subtrahunt, suisque se velent duntaxat consilii regere: *Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prævaricati sunt in me.* Sic nempe Adam transgressus est pactum seu medium quo Deus illi statuerat consequentes conferre gratias, si medium illud servasset: sic autem non servavit eum iudicium suum interponere voluit de illa fatali arbore cuius erat esu prohibitus: sic enim forte tecum disserbat, si bona est arbor cur non comedo, si mala est quid facit in Paradiso? Sicque liberius in Deum prævaricatus est.*

Rom. 9.

2. Cor. 10.

Osea. 6.

O quam ille consultior credentium Pater qui suum iustus immolare filium, non cogitavit quæ multa poterant iustum illud retardare, sed tuo prius immolato iudicio sic promissæ gratiam hæreditatis accepit, dum talis sibi gratia conferenda medium fideliter observavit.

In c. 9.
Ioan.

Et ne à proposito cæci nati exemplo longius abeamus, audi ex Divo Chrysostomo quid ab illo referas ad Veritatis præxim: *Fides, inquit, cæci demonstrata est, qui non contradixit, nec apud se ita cogitavit. Istum magis occacat, apertus in Siloë, & nihil aditus, si virtutem Christus haberet, præsens curasset, sed simpliciter obedivit.*

Hæc est simplex obedientia, tam fidelis gratiarum Dei dispensatrix, quam totius divini ordinis quo illæ gratiæ conferuntur, observans est religiosissima. Hæc est illa simplicitas quæ Evangelici primi nostri parentes in Apostolicæ meritum dignitatis admissi sunt, qui vocati à Domino nihil disjucantes aut hesitantes, inquit Serm. de S. Andrea sanctus Bernardus, non solliciti unde viverent, nec considerantes quoniam modo rudes homines sine litteris prædicatores fieri possent, nihil deni-

que interrogantes, sine omni mora relictis vestibus & navis, secuti sunt eum. Hæc est cetera perfectionis attingendæ via quam qui velint incedere, Ne de majorum sententia iudices, ait sanctus Hieronymus, cuius officii est obedire, & implere quæ iussunt, dicente Moysè, Audi Israel, & tace.

Vide in 2. parte, Feria 4. & 5. infra octavam Ascensionis Domini.

FERIA QVART A.

DE VERA GRATITVDINE PRO LUMINE SUPERNATURALI, ET ALIIS ACCEPTIS A DEO GRATIIS.

Ille Homo qui dicitur Iesus, lutum fecit & unxit oculos meos, & video.

Joan. 9.

VERITAS PRACTICA.

Vera gratitudo in tenebris apparet clarius quàm in lumine.

Ad veram propterea gratitudinem pro acceptis luminibus Deo exhibendam, sic dicendum cum Davide: Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. Ps. 138.

RATIO quæ utramquæ simul Veritatem connectit & declarat hæc est, quod vera gratitudo tunc clarius apparet quando apparet manifestius quod benefactor magis colitur quam beneficium.

Sed in tenebris apparet manifestius quàm in lumine quod benefactor magis colitur quam beneficium.

Ergo & vera gratitudo in tenebris apparet clarius quàm in lumine. Ac proinde ut pro acceptis luminibus & gratiis vera exprimat formam veræ gratitudinis Deo exhibendæ, sic videtur dicendum quod agebat in Psalmis David: Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. Id est, sicut in tenebris magis agnoscitur & colitur benefactor quam beneficium, sic in lumine magis est agnoscendus & colendus, aut non est vera gratitudo.

I. PUNCTUM.

ILLUMINATI à Christo cæci vera in suum benefactorem gratitudo tunc plurimum apparere cepit, cum inter vicinos & notos multa de eo quaestio facta est, multæque diversæ sententiæ, quas sic Evangelista refert: Itaque vicini & qui viderant eum prius quia mendiculus erat. Dicebant, Nonne hic est qui sedebat & mendicabat? Alii dicebant quia hic est. Alii autem nequaquam, sed similis est ei. Ille vero dicebat, quia ego sum, dicebant ergo ei, quomodo aperti sunt tibi oculi? respondit, Ille Homo qui dicitur Iesus, lutum fecit, & unxit oculos meos, & dixit mihi, vade ad natatoriam Siloë, & lava, Et abiit, lava, & video.

Nec ibi portò desinit, sed ultra semper tantò se Christo Domino gratiorem & fideliorem præbere pergit, quantò post acrius à Judæis impugnatur & prohibetur Christum illum prædicare ac profiteri.

Hoc est scilicet verè esse gratum quando sic beneficium minutatim recolitur ut plura de donatore quam de dono memorentur, magisque appareat beneficiarii animum suo tenerius adhærere benefactori quam suo beneficio. Quod certè ratum est, & vix ab ipsis modo qui perfectionis vias terunt usurpatum, qui cum abundant gratiis & divinis impleantur luminibus,

minus

minus se tamen gratos exhibent quàm dum versantur in tenebris. Fieri quidem potest ut nec in tenebris nec in lumine se satis gratos præbeant: sed si tamen in tenebris ullam præ se ferunt gratitudinem, hæc est verior & certior quam quæ ab illis exhibetur in lumine. *Clarius inquam, in ipsis apparet tenebris quàm in luce quæ sit vera gratitudo, nec aliud quidquam aptius & opportunius ad veram in acceptis luminibus exhibendam Deo gratitudinem excogitari potest, quàm ut probe intelligatur & religiosè sentiat quod dicitur: sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus.*

Ratio fundamentalis jam proximè cum de cæco ageretur, indicata est & per se pater, quòd vera nempe gratitudo tunc apparet clarius quàm do apparet certius & manifestius quòd benefactor magis colitur ab eo qui accepit beneficium, magis æstimatur & diligitur quàm ipsum acceptum beneficium. Sic enim apparet esse amor, qui ut ait Gerson, *non respicit ad dona sed ad donantem se converterit super omnia bona.* Adde quòd vera gratitudo præsertim apud Deum de qua hic agitur, debet ita respondere menti divinæ, ut non sit aliter vera nec aliter gratitudo quàm ut divinæ respondeat menti. Primum enim nil in rebus verum quàm prout ad divinum referatur intellectum, live quod idem est, quàm prout tale Deus esse intelligit, ut expressè docet sanctus Thomas. Deinde verò nihil Deo gratum aut à nostra profectum gratitudine dici potest nisi quod ipse probet, nisi quod ipse velit, & quod suis intendat beneficiis ut à nobis ipsi reddatur? Quid sit autem quod magis velit & suis in nos collatis beneficiis magis intendat Deus quàm ut magis ametur & colatur quàm ipsa quæ confert dona? Nonne hoc est quod expressè Moyses post numerata signa benevolentia quibus abundanter Deus Israelitas affectat? *Et nunc, inquit, Et nunc israel, quid Dominus Deus tuus petit à te nisi ut timeas Dominum Deum tuum. Et ambules in viis ejus, Et diligas eum ac servas Domino Deo tuo in toto corde tuo, Et in tota animata tua?*

Empnaticum plane est illud quod præmittitur, *Et nunc israel,* quasi diceretur, jam verò quis finis horum omnium? Quorsum tam multa beneficia nisi ut benefactorem agnoscas, & sic toto illum corde, totaque diligas anima, nihil ut supersit cordis & animæ diligendis creaturis nisi ordinatè ad ipsum prout velit, prout permitat? Quod quia tamen israel non erat effecturus, sed contra plus in donis quàm in do-

nante positurus, audi quàm propterea graviter cum illo Deus expostulet, *Incrassatus est dilectus, & recalcitavit: Incrassatus, impinguatus, dilatatus dereliquit Deum Factorem suum! Et dolentius apud Prophetam: Filios enutrivit & exaltavi, ipsi autem spreverunt me!* Non certè aliter quàm quòd donis abusi sunt, nec aliter sunt abusi quàm quod plus sibi data dona dilexerint quàm datorem.

II. PUNCTUM.

SED quando gratitudo exhibetur in tenebris, tunc apparet manifestius quàm quando in lumine redditur, quòd benefactor magis colitur quàm beneficium.

Primum hic per tenebras & per lumen intelligi quælibet adversa & prospera notius est quàm ut expressè declaratur.

Deinde additur in propositione, quando gratitudo exhibetur in tenebris, ne alioquin putetur hic univèrsim asseri quòd gratitudo magis exerceatur in adversis quàm in prosperis, quòd non est ita: Nam facilius est & vulgarius gratias referre Deo propter accepta beneficia, quàm propter inflictas plagas; Cum enim in acceptis beneficiis amor qui dicitur concupiscentiæ live naturalis amor suscipiè reperitur, hinc statim gaudium ex bono possessio manat, & ex gaudio quædam gratitudo, sed non qualis in tenebris & adversis, ubi nihil proprium, nihil concupisibile, nihil naturale nihil amabile, sed omnia profus opposita sentiuntur.

Atque hinc fit, ut quòd habet propositio quando in tenebris & adversis gratitudo exhibetur, magis appareat quàm in prosperis quòd benefactor colatur & ametur, plusquam beneficium. Licet enim adversa poni debeant in beneficiis, non ita tamen sensu naturali percipiuntur sicut prospera, nec proinde lætitiæ & gratitudo quæ tum in adversis excitatur, tam naturalis est sicut quæ sentitur in prosperis; atque ita demùm quando ex una parte nihil naturale, nihil proprium in amore naturali & proprio reperitur quo lætetur & undè gratias referat, & ex altera tamen exultat animus & gratias Deo refert; ita inquam evidenter sequitur ut tum magis appareat quòd purè & sincerè solus spectetur Deus à quo sunt illa quæ patitur naturæ repugnantia, & à quo quidquid est meretur laudem & gratitudinem. Est enim ut dictum est, illa etiam adversa respiciat animus tanquam bonum.

Ibid. 32.

Is. 1.

num.

num suum, quia tamen non sunt bonum naturale, non caducum, non transitorium, sed æternum & beatum, longè hic purius semper spectatur Deus, quàm spectari solet in prosperis quando ex his tantum lætamur quòd fiat hujus vitæ bona. Neque enim hanc quæ ex caducis & perituris bonis oritur, lætitiã tam certum est & à Deo provenire, & ad ipsum redire Deum, sicut quæ sentitur ex bonis spiritualibus, & quæ exuperat omnem sensum.

Quamobrem rectè S. Hieronymus in hæc Apostoli ad Ephesios verba, *Gratius agentes semper in omnibus: Quando, inquit, in Dei beneficiis quæ nobis accidunt gratulamur, hoc & Gentili facit: & Iudæus & Publicanus & Ethnicus. Christianorum propria virtus est, etiam in his quæ adversa putantur referre gratias Creatori. Qui sibi sanctiores videntur, solent Deo referre gratias quòd de periculis vel miseriis liberati sint: sed juxta Apostolum hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis ac miseriis Deo gratia referantur. Et semper dicamus, Benedictus Deus, minor a me seio sustinere quam mereor, hæc ad mea peccata parva sunt, nihil mihi dignum redditur. hic animus Christiani est, hic crucem suam tollens sequitur Salvatorem quem nec orbitas nec damna siebilitant: quem ut Flaccus in Lyrico carmine ait, si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruina.*

Cur porro hunc esse animum Christiani, sanctus affirmat Doctor, nisi quia Christiani est hominis, non naturali, non humano, sed spiritali & supernaturali motu moveri; sicque illi qui moventur in adversis ad gratias Deo referendas se verè Christianos profitentur, quia sic moveri non est naturale, non est humanum, sed spirituale & divinum: non quæ sibi sunt propria seu commoda respicimus, sed quæ magis Deum spectant. *Pleni in omni voluntate Dei.*

III. PUNCTUM.

VERA igitur gratitudo in tenebris apparet clarius quàm in lumine: sicque ad veram illam gratitudinem pro acceptis luminibus Deo exhibendam, dicendum cum Davide, sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus: Sicut in tenebris & adversis laudatur Deus, ita in lumine, ita in prosperis est laudandus: sicut in tenebris purè spectatur Deus non aliud quiddam, ita in donis purè spectandus Deus, non ipsa dona: Major est ipse bonum quàm quæ bona largitur:

magis est laudandus quia in se est bonus quàm in nobis: magis denique benedicendus in suis nobis collatis bonis quia sic illa vult nobis conferre, quàm quia sic illa nobis volumus: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei, dicebat Deo David de homine sese magis amante quàm Deum, quod averrat ipse à nobis Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, cum ut dictum est, ex tenebris dicimus quid in luce dicamus.*

Sæpè quidem aliter in Scripturis & in sanctis Patribus à luce provocamur ad tenebras, id est, à gratis quas Deo reddimus in prosperis, excitamur ad easdem illi persolvendas in adversis, quia videlicet ut diximus, non ita facile semper adversa sicut prospera de manu Dei accipimus, quo in statu fatendum est mentem illam quæ adversis repugnat, persuadendum esse non modò ne repugnet, sed ne minus etiam se tum gratam Deo exhibeat, quàm in luce & prosperis, quia non sunt illa minus à Deo quàm ista, nec minus in utrisque est beneficium, si non minus bene malis utamur quàm bene bonis fruimur. At verò cum animus de his persuasus jam cooperit suas in tenebris & adversis grates deprimere, nec se minus obstrictum Deo mortificantem quàm vivificantem: gnoscere, tunc illæ tam putæ sunt & sinceræ grates quas Deo mortificantem persolvit, ut inde dicat oportet pares vivificantem Deo reddere, cum alioquin nisi sic persurgatur, & amore proprio qui se acceptis ita permiscet beneficiis, ut hæc potius quàm benefactorem spectet, exuantur, non erunt ita gratæ, non erunt ita sinceræ non ita defæcatur grates, non erit vera gratitudo quæ solum vera est cum benefactor magis agnoscitur quàm beneficium, ac proinde constans manet veritas, quod sit descendendum à tenebris quid sit in luce dicendum.

Perinde quasi quod de intellectu & voluntate dicitur, hic agi diceret: nempe intellectum movet voluntas ad exercitium sui actus, & voluntatem movet intellectus ad illum suum quem specificum vocant actum: Sic planè à prosperis exercitium: & ab adversis species seu forma gratitudinis exhibendæ dicitur.

Quo in utroque genere ut pares simus animis, animos expedit omnino expeditos esse suis pravis affectibus, nihil ut aliud velint quam quod purè Deus, & cum illo qui dixit, *Sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus*, possumus etiam quod proxime sequitur, Deo dicere, *Quia tu possidisti venes meos*: Quod præclarè admodum profequitur S. Augustinus, ad illos ipsos Psal-

mi versus? *Qua est, inquit, lux noctis hujus? Prosperitas & felicitas saeculi hujus, gaudium temporale, honor temporalis, quasi lux est noctis hujus. Adversitas autem & amaritudo tribulationum vel ignobilitas, tanquam tenebrae sunt noctis hujus. In hac nocte, in hac mortalitate vigila humana habent homines lucem, habent homines tenebras: lucem prosperitatem, tenebras adversitatem. Sed ubi venerit Dominus Iesus Christus, & habitaverit animam per fidem, & promiserit aliam lucem, & inspiraverit, & donaverit patientiam, & monuerit hominem non delectari prosperis, ne frangatur adversis: incipit homo fidelis indifferenter uti mundo isto, nec exsultare quando res prosperae accedunt, nec frangi quando res adversae sunt, sed ubique Dominum benedicere, non solum quando abundat, sed etiam quando amittit: non solum quando sanus est, sed etiam quando aegrotat, usque in illo vera illa constantio, benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Si ergo semper & quando lucet nox ista, & quando obscura est nox ista, quando aridit prosperitas, quando tristis est adversitas, semper sit laus ejus in ore tuo, & sis tibi quod modo dictum est, sicut tenebrae ejus, ita & lumen ejus. Non me conciliant tenebrae ejus, quia non me extollit lumen ejus. Ecce habes lumen ipsius in Iob, abundabat omnibus rebus: lux noctis in illius divitiis prima describitur; quantum rebus & quantum copia redundabat, lux erat noctis ejus. Putavit inimicus propterea illum talem virum colere Deum, quia illa omnia donaverat ei, & petivit ut auferrentur ab eo. Facta sunt tenebrae noctis illius, quae primo habebat lucem. Nox erat tamen illa, si ve lux ibi esset, si ve tenebra, illam noctem esse, in qua peregrinaretur à Deo suo, & habebat interiorem lucem ipsam Deum suum, per quam lucem interiorem indifferenter haberet si ve tenebras noctis illius si ve lucem propterea quia in luce noctis illius id est, in reum abundantiam celebrat Deum, ablatis illi omnibus rebus. Posteaquam facta sunt tenebrae illius, quid dixit ille? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum. In nocte sum quadam vita hujus, Dominus inquit, habitat in cor meum, illuminavit mihi solatium quibusdam noctem: quando dedit copias rerum temporalium. Subtraxit ipsam lucem temporalem, & quasi tenebrata est nox. Sed quia sicut tenebrae ejus, sic & lumen ejus, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen*

Haynesius Pars quarta.

Domini benedictum. Non sum tristis in nocte hac, quia sicut tenebrae ejus, ita & lumen ejus. Vtrumque transit, ut qui gaudent tanquam non gaudentes sint, & qui sicut tanquam non sicut sint, quia sicut tenebrae ejus ita & lumen ejus. Quoniam tu possidisti renes meos Domine. Non sine causa sicut tenebrae ejus, sic & lumen ejus. Intus est possessor, qui non solum cor tenet, sed etiam renes, non solum cogitationes, sed etiam delectationes. Ipse ergo possidet unde me delectaret aliquid lucis in nocte, ipse tenet renes meos: Non novi delectari nisi de luce interiori sapientia ipsius. Quid ergo? Non delectaris de prosperitate rerum, de felicitate temporum, de honoribus, de divitiis, de familia? Non delector, inquit? Quare? quia sicut tenebrae ejus ita & lumen ejus. Unde, tibi ista indifferenter, ut sicut tenebrae ejus, sic sit tibi & lumen ejus? Vnde quoniam tu possidisti renes meos Domine, suscepisti me de utero matris meae. Et quae plura pergit quae videri possunt.

Nec omittenda illa quae habet in hunc psalmi versum: in noctibus extollite manus vestras in sancta & benedicite Dominum. Facile est, inquit, benedicere in diebus. Quid est, in diebus in rebus prosperis. Nox enim tristis res est, dies res est lata. Quando tibi bene est, benedicis Dominum: quando sileum desideras, & nascitur, benedicis Dominum. Liberata est uxor tua à periculo partus, benedicis Dominum. Aegrotabat filius, liberatur, benedicis Dominum. Aegrotabat filius, forte quasisti Mathematicum, sortilegum, forte non de lingua, sed de moribus tuis exiit maledictio in Dominum, exiit de moribus & de vita tua. Noli gloriari, quia lingua benedictis, si vita maledictis. Quomodo, inquit, vita maledictis? quia attenditur vita tua, & dicitur, Ecce Christianus, ecce quales sunt Christiani: blasphematur propter te Christus. Ecce cum vita tua maledicatur, quid prodest quod lingua tua benedicit? Benedicite ergo Dominum. Quando? In noctibus. Quando benedixit Iob: quando tristis nox erat. Ablata sunt omnia quae possidebantur: ablatis filiis, quibus servabantur, quam tristis nox! sed videamus, si non in noctibus benedicit: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Quam nox atrox! percussus vulnere à capite usque ad pedes putrefactus liquecebat in se, tunc enim uxor ausa est eum tentare, dic aliquid in Deum suum, & movere. Audi benedicentem in noctibus: Locuta es, inquit, quasi una ex insipientibus mulieribus. Si bona suscepimus de manu Do-

1. Cor. 7.

133.

Iob 1.

Iob. 2.

T minio

mini, mala quare non toleramus? Ecce quid est, in nobis extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.

Huc etiam referri debent quæ habentur in 1. parte, Sabbatho Hebd. 4. post Epiph. & in 3. parte, Dominiica 13. post Pentecosten.

F E R I A Q V I N T A .
DE BONO LIBERTATIS VSV SECVNDVM
ACCEPTAS GRATIAS.

Dixerunt caeco iterum, Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit, quia Propheta est. Joann. 9.

VERITAS PRACTICA.

Cos bonæ libertatis, mala libertas.

Id est,

Tantò magis acui & excitari debemus ad verum liberè prædicandum & bonum benè agendum, quantò alii liberiores sunt ad illud impugandum.

RATIO EST, Quia quantò majus est periculum pessundanda Veritatis & profananda fidei, tantò magis acui & excitari debemus ad illam protegendam.

Sed quantò alii liberiores fuerint ad impugandum Verum, tanto est majus periculum pessundanda Veritatis & profananda fidei.

Ergo inde magis acui & excitari debemus ad illam protegendam, siquæ fiet cos bonæ libertatis & mala libertas, quanto ex malorum libertate, bonorum libertas excutietur & excitabitur.

I. P U N C T U M .

CUM vicini & noti disceptarent inter se ac quærent de caeco illuminato quod suprà dictum est, adduxerunt eum ad Pharisæos. Erat autem Sabbathum, inquit Evangelista, quando lustrum fecit Jesus, & aperuit oculi ejus. Iterum ergo interrogabant eum Phar. ai quomodo vidisset. Ille autem dixit eis; E. tum mihi posuit super oculos. & lavi & video. Dicebant ergo ei Pharisæi quidam, Non est hic homo à Deo qui Sabbathum non custodit. Alii autem dicebant, quomodo potest peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo caeco iterum, Tu quid dicis de illo qui aperuit

oculos tuos? Ille autem dixit, quia Propheta est. Id est, à Deo missus & verax Doctor, atque idcirco audiendus & colendus. Nam talis Propheta dicebatur licet nihil futurum prædiceret, quale adhuc hic homo caecus, à Jesu non audierat.

At verò meditare attentius quàm sint in carpendis Christi operibus liberi Pharisæi; & contra qui caecus fuit quàm sit expeditus & acutus Christi defensor. Audent Judæi primò negare hunc ipsum esse hominem qui caecus fuerat? Deinde non verentur illum affirmare qui lustrum fecit in Sabbatho non esse à Deo missum, non esse virum audiendum: At denique, quod est terribius, non alium eum dicunt quam peccatorem, id est, hypocritam, Pseudopphetam, blasphemum & illusorem. Quanta licentia! Quanta præsumptio! Cæcus autem ex opposito constanter & obfirmè profitebatur se illum ipsum esse qui erat caecus & mendicus: palàm denuntiat omnibus virum illum à quo lumen accepit esse à Deo, esse Prophetam, esse Doctorem & magistrum cujus se discipulos Pharisæi omnes debeant profiteri: ac quidquid tandem obstrepant, quidquid mimentur, nullis terretur verbis, quin potius tantò audacius pergit loqui, quantò illi ut sileat urgent acrius. Sic bonam libertatem mala libertas velut Cos acuit & provocat, sicut à Tullio Cos fortitudinis dicitur iracundia.

Quamobrem in id modò insistendum, ut reformata inde veritatem diligenter expendamus, & quos incidere nos inter tales versari homines qui sacra & divina liberius carperent, intelligamus nobis non esse liberum tunc sileat, sed tantò magis nos acuendos & excitandos ad veram fidem cum bonis moribus propugnandam, quantò illi essent liberiores ad illam expugnandam. Non enim possumus aliquid adversus veritatem sed pro veritate, Quam diceret Apostolus,

folu. sicut nobis non licet aduersus veritatem loqui, sic neque licet non loqui pro veritate quando maxime impugnatur. *Va mibi quia taceui, sero tandem agnoscit* Propheta quod ipsum Regem Oziam non monuisset, & contra profanos ritus pro veritate non itersisset. Tunc nempe tanto magis exardere contra debuerat quantum majus periculum videre poterat impendens sinceris fidei, sic peccante Rege. *Nam sicut incauta locutio in errorem pertrahit, inquit apte D. Gregorius, ita in delictum stansium hos qui erudiri poterant in errore derelinquit.* Hinc namque eos per Prophetam Dominus increpat dicens: *Cantus inuti non valentis laetare. Et rursum: Non ascendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo israel, ut prorsus stareis in pratio in die Domini.* Ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione gregis voca libera hujus mundi potestatis contraires. Et in die Domini in pratio stare, est prorsus decerans sine ex justitia amaro resistere.

Cum enim illi tam audaces & protecevi sint contra veritatem, nonne dolendum esset eos esse timidos & paventes quibus pro veritate pugnandum est. Sic plane sentiebat S. Ambrosius: *Etenim doleo tantam esse in mendacio observantiam, in veritate negligentiam, ut confundantur plerique attentiores ad Sacrosanciam religionem videri, non considerantes vocem dicentis, qui me confusus fuerit coram hominibus, confundam & ego eum coram Patre meo qui est in caelis.*

Denique si quod monet Apostolus, *instandum est opportune importune*, quandonam opportunius pro veritate pugnabitur quam quando impugnatur? *Distatis importune* Apostolus, *pramissi opportune*, quia scilicet ut recte notat S. Gregorius, *apud auditoris mentem ipsa sua utilitate se destruit si habere importunitas opportunitatem nescit.* At quauero talis loquendi sese offert occasio ut vel pessundet veritas nisi loquaris, aut seruetur si loquaris: tunc quanta precedit opportunitas, tanta sequatur necessitas est & importunitas.

II. PUNCTUM

SED quando alii liberiores fuerint ad impugnandum verum, tanto est majus periculum pessandanda veritatis, & profananda fidei. Tunc enim pessundari dicitur veritas & profanari Fides, quando sic i. nonnullis vilis fit & deprimatur, ut deinde ab aliis sensum contemnatur. Quauero illi autem qui veritatem impugnant liberiores fuerint in loquendo, tanto cer-

re manifestius & se ostendunt nihil ducere quod ita palam impugnant, & facilius persuadent aliis id ita esse, quando praesertim nemo illos reuincit, nemo illis resistit. Tunc nempe haec tacita & peruersa subit unumquemque cogitatio, quomodo illi tam proiecte auderent loqui, vel quomodo illis tam timide resistetur, nisi res ita esset? Cum jam vero Veritates illae de quibus ita palam detrahitur, non sint vulgo grae & acceptae, quod naturalibus repugnant concupiscentiis, sic facile veniunt in contemptum & pessundantur: unde illi gemitus apud Prophetas, & frequentes in Scripturis querelae: *Corrupta in platea veritas.* Non in angulis, non in recessu, non in occulto, sed in plateis, in vicis, in manifesto coram omnibus, nullum ut lateat, sole ut ipso clarius pateat; hoc est perire veritatem, hoc est fidem & religionem profanari. Unde & alius Propheta: *Veritatem non loquensur, docuerunt enim linguam suam loqui mendacium.* Id est, non id joco, non id temere, non leuiter, sed certa quadam ex scientia, sed meditato, ex industria & quasi subductis hinc inde rationibus contra veritatem loquuntur ut tanto minus appareat mendacium, quanto ipsi liberiores in loquendo & audaciores in probando quod loquuntur apparebunt.

Haec est cathedra pestilentiae de qua Psalmo primo, *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit,* Sive ut Hebraea ferunt, *In cathedra irrisorum,* Quod eodem profusus redit, nam & illi simul irrisores sunt & pestilentes, sicut enim pestis facile gliscit & in vulgus manat, sic peruersa dogmata quae ludicris quibusdam verbis & facis irrisionibus conduntur; nihil ad aurem proclivius, nihil ad peccatus pestilentius: *Quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur.* Ex eccl. 36

Tum vero quis hic bonorum sensus? Quis animus? Quis silere possit? Quis non loquatur potentias & virtutes Domini?

III. PUNCTUM

COS igitur bona libertatis, mala libertas, Et tanto magis acni, tanto ardentius excusari debemus ad verum liberè predicandam, & bonum bene agendum, quando alii liberiores fuerint ad illud impugnandum: Quis sic tunc acriter impugnatur veritas ut expugnetur, nisi contra obsistatur: Tum vero quando est tale, periculum veritatis expugnandae & iunditus evertendae

Matt. 2. Quis eorum non se opponat quorum labia custodiunt scientiam, & ex quorum ore legem requirunt? Non quidem in contentione & æmulatione, sed honeste ac secundum ordinem omnia fiunt in suavitate, in Spiritu Sancto, si fieri potest quantum ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes, sed si fieri non potest, pacis privatae iactura minor est quam veritatis: Et melior est contentio pietatis causa suscepta, quam vitiosa concordia, inquit S. Gregorius Nazianz.

Orat. 12. & 1. de pace. Et verò si pietatis causa talis contentio suscipitur, cur ipsa pietas deseratur? Cur charitas deponatur quæ congaudet Veritati, quando pro veritate pugnabitur? Cur malè facietis qui non contendit cum alio nisi ut beneficiat? Quia sic est voluntas Dei, ait S. Petrus, ut bene facientes obtinere faciat imprudentium hominum ignorantiam, quasi liberi, & non quasi velamen habentes malitia, libertatem, sed sicut servi Dei. Quasi diceret, sic liberi sumus, ut tamen simus servi: sic est libertas assumenda, ut tamen non deponatur servitus: sic liberè quisquis loquatur, ut loquendo seruiat Domino Deo suo. Sic denique causam suscipiat ut non suam, sed Dei causam agat.

Id. 3. Quod & ipsum paulò post repetens: Timorem, inquit, eorum ne timueritis, & non conturbemini: Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfaciendum omni poscenti orationem de ea qua in vobis est, sed cum modestia & timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo quod detrahunt vobis, confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem. Videsne timorem hic veteri simul & præcipi? Vetatur quidem ne declinas loqui: sed præcipitur, ne loquendo quemquam lædas, Sicut itaque non est silendum cum præiudicio veritatis, sic planè est loquendum cum detrimento charitatis, Quod utrumque pariter observandum, manifeste nobis intuitur in illis symbolis quæ vestri quondam sacerdotali iubebantur atteri, mala scilicet pumice mixtis in medio tintinnabulis, Quid enim per tintinnabula nisi sonitum loquentis sacerdotis, & quid per mala granata nisi vel fidei vel charitatis unionem intelligas? Nam sicut in malo punico, inquit S. Gregorius, uno exterioris cortice multa interioris grana muniuntur, sic innumeros sancti Ecclesie populos, unitas fidei contegit quos inter diversas mariorum tenet. Mala pumice tintinnabulis jungite, ut per omne quod dicitis, unitatem fidei cauta observatione teneatis. Quæ quidem unitas fidei multum confert ad fovendam charitatis unionem: sed & ipsa charitatis unio non minus ducit ad refoverendam fidei si foris langueat, unitatem.

Id. 3. Vide in 3. parte, Sabbato Hebdomada decima, ubi hæc Veritas deus ostenditur:

Id. 3. Optabilius bonum bellum quam mala pax.

FERIA SEXTA. DE COMMUNICANDIS OPPORTUNE LUMINIBUS, ET GRATIIS ACCEPTIS.

Nunquid & vos vultis eius discipuli fieri?

A seculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam.

Joann. 9.

VERITAS PRACTICA.

Aut sis æquus dispensator, aut iniquus dissipator.

SENSVS ET RATIO EST, Quod qui servus à Domino suo rem accipit alius dispen-

sandam, aut sis oportet æquus rei dispensator, aut iniquus dissipator. Sed quas habes gratias gratis datas, accepisti à Christo Domino in alios dispensandas. Ergo aut sis æquus dispensator, aut iniquus dissipator, prout illæ fideliter communicaveris, vel in fide negaris, gratis.

I. PUN-

I. PUNCTUM.

QUOD sancti Doctores ajunt illos à Christo sanatos esse animo qui corpore sanabantur, apparet in hoc præcipue cæco illuminato, qui tantum interni luminis & Divinæ gratiæ, cum externo accepit oculorum lumine, ut non modo ipse videret illum esse virum cælitus missum à quo curatus fuerat, sed & vellet hanc omnibus communicare gratiam, ut & ipsi Prophetam eum agnoscerent, audirent, & colerent.

Cum itaque variis Judæorum interrogationibus urgeretur ut quid sibi à Christo factum esset ad curationem cæcitatæ vulgaret quanam arte quibusve modis ac mediis aperuisset ejus oculos: Respondit eis dixit vobis jam, & audistis, quid iterum vultis audire? Nunquid & vos vultis ejus discipuli fieri? **L O Q U E B A T U R**, inquit sanctus Augustinus, jam stomachans adversus duritiam Judæorum, & ex cæco videns, non ferens cæcos. At verò cum Judæi contra obfirmatè niterentur, & se quidem Moyses discipulos dicerent, hunc autem quem prædicabat cæcus, nescirent unde esset: Respondit ille homo, & dixit eis, In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos: Scimus autem quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit. A seculo non est auditurus quia quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam. Nonne hoc est docere, nonne hoc est acceptas gratias communicare aliis? Nonne propterea Judæi gravius excandescerent, Respondimus, & dixerunt ei: In peccatis natus es totus. & tu doces nos?

Sic itaque nobis imitandus est iste non jam cæcus sed multum illuminatus & illuminans, ut quæ in proximorum utilitatem accepimus, libenter impendamus, non tantum quando liberes occurrunt alij, quemadmodum heri dictum est, in carpendis veritaribus, sed quoties vel officij nostri ratio, vel exhibendæ charitatis occasio sese dabit, aut ipsa etiam ignaræ plebis necessitas à nobis exiget, non parcamus dictis Alubribus, non retineamus verbum salutis, non abscondamus talentum, non celssemus dare quod dandum accepimus & quod dando nunquam minuitur. Cave diligenter, si accepta gratia non fueris aequus dispensator, ne sis iniquus dissipator.

Alterutrum te horum necessariò tandem su-

turum, Ratio hæc prorsus suadet. Nam qualis ille cunque sit servus qui pecuniam aut panem aut triticum aut vestes aut quid aliud acceperit à Domino suo quod vel familiæ, vel mercenariis vel egenis distribuatur, nonne hunc esse oportet vel æquum rei sibi creditæ dispensatorem vel iniquum dissipatorem? Nam vel fideliter & ex æquo quibus debet secundum Domini sui mentem distribuet, vel non distribuet; Si primò, æquus est ille dispensator quem Dominus ipse describit, quis putas est fidelis dispensator & prudens quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? Si secundum, iniquus est dissipator, si in emolumentum suum bona illa transfulerit, si ve ad alios fines non malos derorserit, si ve in pios etiam usus impenderit: dissipasse bona dicendus est quia tantum non fideliter illa dispensavit pro ut dispensanda ex Domini mète acceperat. Et iniquè dissipasse dicendus est, quia non erat bonorù Dominus sed Domini servus & bonorù distributor ex illius cognita voluntate. Servus ille est infidelis qui cognovit voluntatem Domini sui, & non præparavit, & non fecit secundum voluntatè ejus, & qui propterea vapulabit multis.

Quod & clarius in villico iniquitatis demonstratur qui expressè bona sui Domini dicitur dissipasse. Quamobrem verò nisi quod ad Domini mentem bona illa non dissipasset? Cur autè difamatur hoc nomine, cur illi à Domino dicitur, quid hoc audio de te, redde rationem Villicationis tuæ, jam enim non poteris villicare, nisi quia talis erat iniqua dissipatio, nisi quia qui noluit esse æquus dispensator, factus est iniquus dissipator? O si tam probè nossemus quæ sunt interna & spiritalia, quàm sunt externa hæc & humana, curâs manifesta!

II. PUNCTUM.

SED quas habes gratias gratis datas. tu illas accepisti à Christo Domino in alios dispensans: non illas quidem formales gratias, sed illarum operationes & effectus.

Id est, si quid ad æternam aliorum salutem noveris quo possis sine proprio salutis & perfectionis detrimento communicare, sic te puta illud hoc sine accepisse à Domino, ut data occasione communices quibus primò debes ex officio, & justitiâ; tum quibus potes ex charitate, zelo, fidelitate ac pluribus aliis quæ considerari possunt motibus.

1. Pet. 4.

Sic aperit sanctus Petrus: *Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratia Dei; Quasi diceret, cum sint variae multiplicesque gratiae variis distributae ac diversis etiam distribuendae, debet unusquisque primum videre quid accepit, ne supra id quod possit teneat; Deinde vero advertat quibuscumque agat, ut quod unicuique est aptius largiatur. Ac denique ut agnoscat quam se fidem praestare debeat in hoc communis gratiae munere, cogitet se velut dispensatorem Christi esse à quo accepit quod daret, & quod sibi retinere non potest tanquam proprium. Sic enim pergit idem Apostolus: *Si quis loquitur quasi sermones Dei, si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum, id est, quidquid boni dicat vel faciat, non tanquam suum se putet dicere vel facere, sed tanquam divinum munus hoc sibi communicatum sine, non ut sibi soli servet, sed ut aliis partiat; tum ne sibi usurpet quod non est suum, tum ne sibi gloriam communicati boni vendicat, sed totum referatur Deo, à quo totum est & ad quem redire totum debet.**

1. Cor. 4.

Sic coapostolus eius Paulus. *Sic nos existimes homo ut ministro, Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam quaritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniat. Nempe ut fideliter quod accepit distribuat, & distribuat etiam gratiae gloriam sibi non arroget. Unde & de seipso*

1. Cor. 10.

fuit aiebat: Dummodo consummam cursum meum, & ministerium verbi quod accepi à Domino Iesu, testificari Evangelium gratia Dei. Quasi diceret, hoc unum curo: Tum paulo post pergens: Quapropter, inquit, confessor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Id est, si quis vestrum pereat, non mea peribit culpa, quia quidquid à Deo accepit illi dandum ad salutem, non negavi. Quod declarando particularius sic pergebat: Propter quod vigilate memoria retinentes, quoniam per triennium nocte & die non cessavi cum lacrymis moneas unumquemque vestrum.

Hoc est factum confirmare quod docebat verbo de communicandis ea fidelitate donis ecclesiasticis, qua dispensator teneretur ad retinenda dispensanda pro sui praescripto Domini.

L. 23 Mo.

Sic sancti Patres intellexerunt & praestiterunt quos inter Divus Gregorius: *Tunc bene, inquit, multiformis Dei gratia dispensatur, quando acce-*

s. 11.

ptum donum, & eius qui hoc non habet, eraditur, quando propter eum cui impenditur, sibi datum putatur: Hinc per Paulum dicitur, per charitatem servite invicem. Tunc enim nos charitas à jugo culpa liberos reddit, cum vicissim nos nostro per amorem servitio subiecti sumus & aliena bona, nostra credimus; & nostra alijs quasi sua offerentes, exhibemus. Erratum alibi explicans illud Ezechielis de mysticis animalibus à Propheta visis, sub firmamento penna eorum recta alterius ad alterum, TVNC, inquit, penna virtutum sub firmamento recta sunt, quando bonum quod alter habet, hoc alteri impendit: ut qui terrenam substantiam accepit, indigentis proximi inopiam sublevet. Qui doctrina gratia plenus est, ignorantis proximi tenebras verbo sua praedicationis illustret. Qui temporalis potestate subnixus est, oppressos à violentis relevet. Qui propheta spiritu plenus est à vicia proximi mala, imminencia bona suadendo, declinet. Qui gratiam curationis accipit: intercessionem suam saluti infirmantis non sibi humiliter impendat. Qui à terrenis actibus liber soli Deo vacare meruit, pro delinquentibus proximi exoret. Fit autem sapiens qui in terrena substantia nimis occupatur: ut qui in orationi non quantum debet invigilet. Et sic plerumque ut is qui ad exorandum Dominum cunctis mundi oneribus exutus vacat sustentationem vivendi non habeat. Sed dum dures porrigit alimentum atque vestimentum pauperi, & dum pauper orationem suam anima devotus impedit, penna animalium recta alterius ad alterum tenduntur. Nam dum ille mihi verbum praedicationis exhibet, & lumine veritatis ex corde meo ignorantia tenebras expellit, dumque illi ego quia fortasse à mundi hujus potentia opprimitur, solatium mea defensionis impartior, atque hunc à violentis manibus evellō, vicissim nobis penna nostras tendimus, ut nos affectu & ope vicaria, ex bono quod accepimus tangamus. Unde bene primus Pastor admonet dicens: Omnium finis appropinquabit. Estote itaque prudentes, & vigilate in orationibus: ante omnia mutua in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmurationibus. Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes: Quod ergo apud Ezechielem penna, hoc apud Petrum Apostolum accepta gratia dicitur. Et quod ille ait: Recta penna alterius ad alterum: hoc Ecclesia pastor dicit, unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes. Penna enim nostra recta jam non sumus: si ad utilitatem nostram

Ezech. 1.

Hom. 7.

Hom. 7.

M. 118.

Per. 18.

L. 23 Mo.

1. Pet. 4.

sa.

solummodo reflectuntur. Sed tunc recte sunt, cum in utilitatem proximi dirigitur quod habemus. Quia enim bona nostra non à nobis sunt, sed ab eo hac accepimus à quo factum est ut esse mus, tanto ea nobis non debemus retinere privata, quanto ea nobis conficiuntur ab Auctore nostro ad communem utilitatem data. Unde recte Petrus Apostolus in exhortatione huius rei subdit dicens: Sicut boni dispensatores multiformis gratia Dei. Atque adhuc adicit: Si quis loquitur, quasi sermones Dei: Si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus. Ac si aperit dicat: Humiliter impendite bonum proximis, quia factus vobis non à vobis esse quod habetis. Quilibet enim penna virtutis cum ad proximum impartiendo tenditur, recta non erit, si humilitas carnerit.

III. PUNCTUM.

QUIS QVIS igitur accepisti quod aliis ad salutem communicare possis, aut sis aqua dispensator, aut iniquus dissipator? Quia nisi fideliter illud dispenses, inique dissipas: cum dissipare sit aliud nihil quam non fideliter dispensare vel administrare, quod idcirco acceperas ut tanquam bonus dispensator aliis pro suo cuique capto disperres, unde illud Psalmi: Dissipaverunt legem tuam. Id est, non eam observarunt quo erat servanda modo; Et libri Proverborum: Qui mollis est & dissolutus in opere suo, frater est opera sua dissipantis. Id est, illi similis qui sua perdit. Sic plane sua perdit qui sua sola facit quæ aliis communicanda erant: Nam non erant eius nisi essent & aliorum quibus negat: nec unquam magis eius fuissent nisi eum ea communicasset aliis, quia sic Christus Dominus statuit Quod omni habenti dabitur, & abundantius: ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo. Id est, ut interpretatur sanctus Augustinus, omni bene utenti eo quod accepit ad aliorum utilitatem, tanto id abundantius multiplicatur, quanto hinc copiosius aliis beneficit: Ut

è contra non sic utenti fideliter, nec quidquam quod non habeat acquiritur, nec ipsam habet quod habebat; Quia ratione sanctus Doctor utitur, ut qui timeant ne communicando aliis, sibi præjudicent, timorem pellant. Non est, inquit, metuendum ne Deum dare desinas cetera dum ea qua data sunt caperimus impendere. Sicut ille panis quem Christus multiplicavit in deserto, dum frangeretur, accrevit, sic ea qua ad hoc opus aggrediendum iam Dominus præbuit eum dispensari cœperint, eo ipso suggerente multiplicabuntur, ut in hoc ipso ministerio non solum nullam patiamur inopiam, sed de mirabili eius abundantia gaudeamus.

Recte autem & de his timidis factus Gregorius: Divinas contra se sententias terribiliter audiant, quatenus ab eorum cordibus timor et timorem expellat. Audiant quod talentum qui erogare noluit, cum sententia damnationis amittit. Et quæ fuse profectur, quæ habentur in 2. parte, Sabbatho Hebdomadae undecimæ, ubi hæc Veritas exponitur:

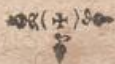
Rape ad eum quos potes: Nam si potes, & non rapis, tot cælo perdis quot Christo lucrari poteris.

Videri & ista præcipue debet quæ declaratur in 1. parte, die 18. Januarii:

Nemo magis sibi Christum servat, quam qui minus sibi soli servat.

Vel à contrario

Nemo minus sibi Christum servat, quam qui magis sibi soli servat.

SABBA-

2. de doct.
10.

3. P. Pass.
adm. 26.

S A B B A T O.

DE PROMPTO GRATIARVM VSV NEC
DIFFERENDA LUMINUM PRAXI.

Audivit Iesus, quia eiecerunt eum foras, & cum invenisset eum, dixit ei, Tu credis in filium Dei? Respondit ille, & dixit, quis est Domine, ut credam in eum. Et dixit ei Iesus. Et vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait, Credo Domine, & prociens adoravit eum.

Joann. 9.

VERITATES PRACTICÆ.

Satius sæpè esset non videre quod facias, quàm non id facere quod faciendum videas.

Quia hæc Veritas eundem penè sensum habet atque ista:

Melius erat viam iustitiæ non introisse quàm retroisse.

Vide pro utraque declaranda in 2. parte, Feria 5. Hebd. 4. post Pascha, nec non in 3. parte, Feria 2. Hebdomadæ 9. ubi hæc demonstratur: Affectum probat esse & us.

De vitanda porro dilatione, præfito sunt hæc sequentes:

Quidquid offerendum Deo sciet vera devotio, differre nesciet.

In 1. parte, Feria 2. Dom. 4. Adventus.

Dum lucet, ambulandum: ne tenebræ fiant.

In 1. parte, die 5. Ianuarii.

Quò longius differes, difficultatem difficilium tolles.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4. post Epiphaniam.

Si dum adest occasio, virtus abest: vix unquam aderit.

In 2. parte, Feria 2. Hebd. 2. in Quadragesima.

Præcipitatio animi in statu vitæ deligendo, præcipitium est animæ.

Non evitat præcipitium, sed mutat qui ne nimis sit præceps, nimis est lentus.

In 2. parte, in fine ubi de statibus prima & secunda consideratione.

Verbum Dei non redit vacuum, aut profit necesse est, aut oblit.

In 3. parte, Feria 2. Hebd. 8. qua accommodari possent iudex excoecatus, & cæco illuminato.

Quod videris tibi velle si differas, velles quidem, sed verè non vis.

In 3. parte, Feria 2. Hebd. 12.

Volenti bonum & differenti, præstaret nolle quàm differre.

Ratio est, quia præstaret posse facilius culpam agnoscere si qua est in nolendo vel differendo bonum, quàm non agnoscere.

Sed qui nolit omnino bonum, hic poterit culpam cum gratia facilius agnoscere, quàm qui velit & differat. Nam nolle repugnat manifestè bonæ voluntati sicque facilius malum agnosci poterit: Differre verò licet sit malum, non ita tamen evidenter pugnat cum bonâ voluntate, quia qui differt etiam sine causa, se semper bonam illam putat habere voluntatem, in quo errat & decipitur, quia non est bona nec vera voluntas quæ quod potest & quod debet non facit. Hoc est enim quod ait Sapiens, *Vult & non vult piger*; Nam piger ille est qui differt sine causa. Quomodo autem simpliciter & absolute nolit, nec sit vera voluntas, sed velleitas qua se piger dicit velle:

Vide in 3. parte, Dominica 7. ubi hæc Sapientis verba fusè declarantur in hunc sensum quem diximus.

Quæ in singulis præterea partibus de fide fideliter exercenda tractantur, huc commode referri

vocari

vocari possunt, sive ad verba Christi Domini quaerentis à cæco, Num credat in filium Dei; Sive ad hujus cæci verba dicentis, Credo Domino. Certe hoc pauci verè possint respondere, unde est illa hic in primis opportuna Veritas:

Nullus est Christianus qui non credat, Christum esse filium Dei: & vix est ullus Christianus qui hoc verè credat
In 3. parte, Die 6. Augusti.

DOMINICA XXI. POST PENTECOSTEN.

DE PARABOLA DEBITORIS DECEM MILLIUM TALENTORUM. AD CONDO- NANDAS MUTUAS INJURIAS.

Sic Pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Matth. 18.

VERITAS PRACTICA

Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers ne parcat tibi Deus.

RATIO EST, Quia quidquid profers, vel injustum & falsum est, vel justum & verum tibi videtur.

Sed si falsum est, aperit contra te est: aut si justum videtur, illud ipsum habet Deus quod contra te proferas.

Ergo quidquid profers ne parcas aliis, contra te profere ne parcat tibi Deus; ac proinde potius sciendum est, & quidquid contra charitatem exhibendam offertur, comprimendum.

I. PUNCTUM.

ASSIMILATVM est regnum caelorum homini Regi qui voluit rationem ponere cum servis suis, & oblatu est ei unus qui debebat ei decem millia talenta. Vide

quæ plura in sa. ro habentur textu de illa parabola hodierni Evangelii, cujus scopus & finis est ut intelligamus Deum simili prorsus modo se erga nos habiturum, quo nos erga proximos gesserimus circa injuriarum condonationem. Quo de argumento jam supra multoties actum est; Nunc quia solent semper in particulari casu

Haynesius Pars quarta.

qui nos attingit, obrepere rationes quas proferrimus ne parcamus aliis, contra est firmiter obfistendum, arque illud quod proposita veritate asseritur diligenter expendendum. *Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers ne parcas tibi Deus.* Quidquid enim illud sit, vel falsum est & injustum, vel verum & justum tibi videtur.

Inter hæc duo, non datur medium, nisi forte dicas cum impiis, *Sit fortitudo nostra lex justitia?* Quasi diceret te hic non spectare quid sit falsum aut verum, quid justum aut injustum; sed hoc unum quod de inimicis placet ulcisci, vel quia displicet accepisse injuriam, nunc quantum possis, velis eam refectre. At nonne hoc qui audent dicere, tam manifestè dicuntur errare, ut à sua etiam malicia dicantur excecari. *Nec ibid,* objicias posse aliquid partim esse injustum & partim justum, nam malum ex quovis defectu est: & si qua parte justum lædatur, tota ruit justitia, *Qua enim participatio justitiæ cum iniquitate? Aut qua societas lucis ad tenebras? Re. 2. Cor. 6.* sponde Apostolo, vel acquiesce.

II. PUNCTUM.

SED si falsum est illud quod profers ne parcas proximo tam aperte contra te profers, quam manifestum est quod sic falso injustè proximum vexans, tu divinam in te justitiam provocas, juxta illud Scripturæ frequentissimum:

ff. 93. **num** : Et reddet illis (Deus iniquitatem ipsorum : & in malitia eorum disperdet eos : disperdet illos Dominus Deus noster. Nonne hoc est contra te agere, sic te disperdendum proferre ? Nonne neganda est profusus divina justitia, vel hæc tibi valde formidanda ?

ff. 43. Quod si justa tibi videntur quæ contra proximum profers ne illi parcas : hæc ipsa tantò justius contra te proferet Deus ne tibi parcat, quanto tua tibi magis justa videbuntur. Quid enim ais ? Quid legitime quereris ? Quid justè contra deprecis ? *Reduc me in memoriam,* ait ipse Deus, & judicemur simul : *Narra si quid habes, ut justificeris.* Dices videlicet injuriam tibi gravem illatam ! Tuam ab indigno læsam esse dignitatem ! Tuam ab ingrato proculcatham beneficentiam ! Multam esse lædenti hominis, à te læso distantiam ! Jam sæpè plures illi condonatas injurias ! In abusum verti nimiarum facilitatis usum.

Nonne hæc sunt & consimilia quæ tam justa tibi videntur ne illatas condones injurias : ut quasi te injustè putares agere si eas condonares ? At verò vide si hæc apud te valent nec parcas proximo quidquid peccarit, quanto magis apud Deum valere possint ne tibi peccatori parcat. Si hæc justè profers contra proximum, vide quàm justius illa ipsa contra te proferat Deus.

ff. 1. Tu illatam tibi gravem dicis injuriam : At vel unum peccatum nonne est gravior Divinæ Majestatis injuria, quàm si vel omnes creaturæ simul essent ab uno læsæ, quantum graviter lædi possunt ? Quid denarius ad talentum ? Quid denarii centum ad decem talenta millia ? Quem te ipsum facis oppositum Deo ? Quæ tua dignitas ad Divinam à te offensam ? Aut quæ illius qui te offendit indignitas, ad tuam, humuncio vilissimè, si cum Deo compareris, indignitatem ? Beneficia collata comamoras quæ ingratus ille proculcavit qui te immeritò læsivus ! Tunc verò nihil à Deo te accepisse agnosces ? Nihilne creationis beneficium, nihil te demptionis, nihil conservationis & sexcenta tot alia quibus abundas existimabis, & quibus cum nihil præter offensam reddas, non te propterea diceres ingratum ? Non audis quòd ipsi audiant cæli, & quòd auribus terra percipiat ? *Quoniam Dominus locutus est : filios enutrivit & exaltavit, ipsi autem spreverunt me.* Dic verò quoties idem tibi remissum est crimen ? An si quater aut quinque satis esse putas remissam à te injuriam, nonne satis esse putabis cum tibi mil-

lies jam à Deo remissa fuerit ? Quod si vel fortè toties te non peccasse crederes, dic sodes an præsumas te non deinceps omnino peccaturum, vel an peccanti nolles tibi Deum parciturum, quoties ut parcat, petes ?

Denique quòd postremum profers de abusu veniæ quæ quando frequentior est, insolentiores reddit adversarios tuos : nonne & tu ex illis es de quibus dicitur : *Etenim qui non profertur cito contra malos sententia : absque timore ullo filii hominum perpetrant mala ?* Nonne in dies contra omnipotentem raboraris, ut est in libro Job ; & *adversus eum tam erecto collo & tam pingui cervicè curris armatus,* quàm si nondum ulla tibi data fuisset peccati venia ?

III. PUNCTUM.

PATET igitur evidenter quòd quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers ne parcat tibi Deus ; Nam vel nullum est contra proximum, vel contra te valeat, necesse est. Cur enim contra illum nisi quia justum putas ? Cur idem verò non contra te, cum sit tantò id justus quanto te major Deus est ? Quòd si bonitatem ejus in pariendo cogitas, cur non eam imitaris ut sic ille tibi, sic tu parcas proximo ? Nonne hoc est bonitatem & justitiam ejus velle pervertere, si ne parcas proximo divinam æmuleris justitiam : tibi verò ut parcat Deus, divinam ejus interponas bonitatem ? Quid magis oppositum divinis institutis quibus erudimur, spectandam esse Dei benignitatem ut sic invicem benigni simus : timendam verò justitiam, quæ pati certè mensura quæ mens fuerimus alius, nobis remeuerit ?

Diligite, inquit, inimicos vestros : benefacite his qui oderunt vos, ut sicut filii Patris vestri qui in cælis est, Ex cæli, Estote invicem benigni, misericordes, donantes invicem sicut & Deus in Christo donavit vobis. Donantes vobismet ipsis Coloss. 3. quis adversus aliquem habet querelam, sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Sic & Pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis unicuique fratri suo de cordibus vestris. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.

Quid crebrius in Scripturis ? Quid frequentius in sanctis Patribus ? Quid ad omnem posteritatis memoriam, exemplis comprobatum illustrioribus ? Tu tamen è converso, quasi no-

yum

vum velis recedere rebus statum, tu divina fre-
tus iustitia, misericordiam proximo denegabis:
& violata misericordia impunitatem ab ipsa te
Matt. 26. jaclabis obtentum misericordia? Quomodo
ergo implebuntur Scripturae?

Ap̄t̄e autem ex multis, S. Augustinus: Porro
Eph. 34. tibi ea regula bonitatis praefixa est, ut imiteris bo-
nitatem patris tui, qui facit Solem suum oriri su-
per bonos & malos, & pluit super justos & inju-
stos. Nuncquid enim tu habes inimicum, & Deus
non habet? Tu quidem eum habes inimicum qui
secum creatus est: ille verò eum quem creavit.
Inimicus ergo Dei malos & iniquos sepe in Scri-
pturis legimus, & parcat eis ille qui non habet
quod ei imputet inimicus, cui omnis inimicus in-
gratus est: ab illo enim habet quidquid boni ha-
bet. Ab ipso enim habet misericordiam, quidquid
est, etiam unde tribulatur. Ad hoc enim tribula-
tur ne superbiat: ad hoc tribulatur, ut humilius
agnoscat excessum. Tu ergo inimico tuo quem in-
tolerabiliter pateris quid praestitisti? Si ille eum
habet inimicum qui ea tanta praestitit, & facit
Solem suum oriri super bonos & malos, & pluit
super justos & injustos: tu qui nec Solem potes o-
riri facere, nec super terras pluere, unum aliquid
servare amico non potes, ut sit tibi pax in terra
Luc. 2. homini bona voluntatis? Ergo quoniam hac tibi
Luc. 6. dilectionis regula figitur, ut imitans patrem, dili-
gas inimicum: Diligite enim, inquit inimicos ve-
stros: in hoc praecepto, quomodo exerceris si nul-
lum inimicum patereris.

Et non paucis interjectis: Cum aliquid tale
patitur Christianus, non debet facile velus odio
ire in eum, à quo patitur, & velle vultum vin-
cere, sed convertere se ad orationem ne amittat
dilectionem. Neque enim timendum est, ne ali-
quid faciat homo inimicus. Quid enim facturus
est? Multa mala dicturus, opprobria jaculaturus,
in convitiis saviturus, Sed quid tibi? Cau-
Matti. 5. dete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra
magna est in caelis, ille in terra geminat convi-
tia, tu in caelo lucra, Sed saviat amplius, possit
& aliquid amplius, quid te securus: cui dictum
Matt. 10. est, Nolite timere eos qui corpus occidunt, ani-
mam autem non possunt occidere? Quid est ergo
timendum quando pateris inimicum? Ne constur-
batur in te dilectio, quia diligis inimicum. Ete-
nim inimicus ille homo caro & sanguis, quod vi-
det in te, apposit. Alius autem inimicus occultus
reitor harum tenebrarum, quae tu pateris in car-
ne & sanguine: alterum occultum tuum perit,
thesauros tuos interiores depraedari & vastare

mollitur. Duos ergo inimicos constitue tibi ante
oculos, unum apertum, & alterum occultum.
Apertum hominem, occultum diabolum. Homo
ille, hoc est, quod tu secundum naturam huma-
nam, secundum fidem autem & dilectionem non-
dum quod tu, sed poteris esse quod tu. Cum ergo
sint duo, unum vide, alterum intellige: unum di-
lige, alterum carve. Namque & inimicus ille
quem vides, hoc in te vult humiliare unde vin-
citur. Verbi gratia, si divitiis tuis vincitur, pau-
perem te vult facere: si honore tuo vincitur,
humilem te vult facere: si viribus tuis vincitur,
debilem te vult facere. Ea ergo attendit in te vel
deicere vel auferre quibus vincitur, & ille oc-
cultus inimicus, illud tibi vult tollere unde vin-
citur. Homo enim hominem vincit humana fe-
licitate, diabolus autem vincit inimici dilectio-
ne. Quomodo ergo homo ambit auferre tibi &
detruncare, aut avertere felicitatem, qua vincit-
tur, sic & diabolus hominem vult vincere aufe-
rendo unde vincitur. Sed cura in corde servare
inimici dilectionem, qua diabolus vincit. Saviat
homo quantum potest, auferat quicquid potest: si
diligitur aperte savies, victus est occultè saviens.

Quae porro de hac materia desiderari possunt
uberius, subjecta tibi subministrabunt Verita-
tes suis declaratae locis.

Inimici nostri magis prodesse possent
odio quam profuissent obsequio.

In 1. parte, Die sanctorum Innocentium.

Injuriosum est Christo si nulli quidem
velis inferre injuriam, nolis autem
illatam ferre.

In 1. p. Die 16. Januarii, ad illas voces, Ecce
agnus Dei.

Qui sibi innocenti factam injuriam ni-
mis dolet, suae ipsae innocentiae inju-
riam facit.

In 2. p. Fer. 2. Heb. 4. in Quadragesima.

Illustrior de inimicis palma est, mori
pro eis ne moriantur, quam ipsis
perditis triumphare.

In 2. p. Dominica Palmarum.

Esto appareant aliqua irascendi causae,
multò tamen plures sunt validiores
ne irascaris.

In 2. parte, Fer. 3. Heb. 3. post Pascha.

Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

In 3. p. Fer. 6. Hebd. 3. Vide & Fer. 4. nec non Dominicam 5. sequentem ubi de ira & odio, &c.

Si naturæ humanæ durum est obedire Christi præcepto, longè est durius gratiæ, naturam humanam non obedire Christo.

In 3. p. Fer. 6. Hebd. 5. Vide & Feriam 3. præcedentem.

Sicut pauci dimittunt suis debitoribus, ita & paucis sua dimittuntur debita.

In 3. parte, Feria 6. Hebd. 6. Quæ hic plurimum opportuna, sicut & sequens.

Si semel sunt condonandæ injuriæ, sunt semper condonandæ.

Vel nullas unquam rectè voles condonate, vel semper omnes condonare voles.

In 4. p. Fer. 5. Hebd. 16.

Possent verò ex nonnullis Evangelii partibus excerpri quædam ad diversos ordibata fines & status, prout ipsa verborum quæ seliguntur significatio suggeret.

Assimilatum est Regnum cælorum homini Regi qui voluit rationem ponere cum servis suis.

VERITAS PRACTICA.

Qui ne forte terreatur, non cogitat reddendam rationem, magis terendus est quia non illam cogitat.

In 3. p. Dominica 8. ubi & sequens habetur.

Qui se interrogat ante judicium, interrogatus in judicio facilius respondebit.

Ecc. 18.

Intra illud scilicet Sapientiæ: Ante judicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem.

Et cum cepisset rationem ponere, oblatuſ est erunus qui debebat ei decem millia talenta.

VERITAS PRACTICA.

Malo peccati nullum par aliud malum.

In 3. p. in appendice admissiones cap. 13. fusè.

Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum Dominus eius vundari, & uxorem eius, & filios, &c.

VERITAS PRACTICA.

Unde timorem minuis, inde magis tibi timendum est.

In 3. p. in eadem appendice cap. 8.

Procidens autem servus ille, orabat eum dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

VERITAS PRACTICA.

Divinæ debemus patientiæ, quòd non extrema quæque patimur.

RATIO EST, Quia quæ sunt condigna nostris peccatis si non patimur, hoc Dei misericordiæ & patientiæ donum est, hoc divina debemus patientiæ.

Nisi enim patientiam habuisset in nos, statim atque commissum est peccatum, merebatur poenam: & punitum fuisset, sicut in rebellibus Angelis, & in multis aliis peccantibus qui in flagranti delicto perierunt. *Misericordia Domini Thren. 3. quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes ejus.*

Sed sunt extrema quæque condigna peccatis nostris; Imò & infra condignum infernus est; id est, inferior & minor est poena quam sit vel una mortalis culpa: nullusque peccator est qui quòd in libro Job dicitur, sibi suis in pœni: usurpare non debeat: peccavi & verè deliqui, & Job 2. ut eram dignus, non recipi. Vide in appendice missionum de peccato mortali.

Ergo

Ergo divina debemus patientia quod non extrema quaque patimur, quae si vel uni peccato debentur, quanto magis tam multis & tam gravibus quae peccasti, quantoque magis divinae te patientiae debitorem debes agnoscere?

144.

O quam verè dictum à Davide. Misericors & miserator Dominus, patiens seu longanimis, & multum misericors, O quam præclare hoc ipsum à Divo Augustino sic enarratum: Nisi ille talis esset, de nobis repetitio & reparatio talis nulla esset. Attende ad teipsum, quid merebaris peccator? Contemptor Dei quid merebaris? Vide si occurrit tibi nisi poena, si occurrit tibi nisi supplicium. Vides ergo quid tibi debeatur, & quid dederit qui gratis dedit. Data est venia peccatori, datus est spiritus & spes justificationis, data est Charitas & dilectio, in qua omnia bona facias, & super hac dabit & vitam aeternam & Societatem Angelorum, Totum de misericordia. Merita tua nusquam jalet, quia & ipsa tua merita illius dona sunt. Et justitiam tuam exultabunt, misericors & miserator Dominus, qui fecisti omnia gratis, longanimis, quantos enim sustinet peccatores? Misericors & miserator Dominus, in his quibus veniam dedit, in his quibus non dedit adhuc, Longanimis, non damnas sed expectas, ipsa expectatione clamans, Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Et nimia longanimitate. Nolo, inquit, mortem impij tantum ut revertatur & vivat. Ille quidem longanimis, tu autem secundum duritiam cordis tui & cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ira & revelationis justi judicij Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua. Non enim modo sic longanimis in sustinendo, ut nunquam justus in vindicando, Distribuit tempora, Vocat te nunc, exhortatur te nunc, expectat donec respicias & facias, & tu tardas? Magna ejus misericordia & in hoc quod diem vita tibi incertum fecit, ut nescias quando hinc emigrabis. Cum quotidie speras te aliquando convertas, & in hoc ejus magna misericordia, Caterum si statuisset diem, omnibus faceret abundare peccata de securitate. Dedit ergo spem veniam, ne desperando amplius pecces. Et spes & desperatio timenda est in peccatis, Videte vocem desperantis ad nungenda peccata, & quomodo utriusque vos occurrat providentia & misericordia Dei. Audi vocem desperantis, iam inquit, damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi & vocem sperantis. Misericordia Domini magna est, quando me convertero dimittet mihi omnia, quare non facio quicquid volo? Desperat ut peccet, sperat ut peccet.

Malae. 3.
Eze. 18.
33.

145.

146.

Vtrumque metuendum est utrumque periculosum. Vt à desperatione, ut à perversa spe. Virique huic periculo, & utriusque malo quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicis tu qui desperando volebas peccare? Iam damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi Scripturam, Nolo mortem impij, tantum ut revertatur & vivat. Hac voce Dei reducit in spe, sed timendus est alius laqueus, ne ipsa spe amplius peccet. Quid ergo & tu dicebas qui spe magis peccas? Quando me convertero, omnia mihi Deus dimittet, faciam quicquid volo. Audi & tu Scripturam, Non tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem: subit enim venit ira illius, & in tempore vindictae disperdet te. Noli ergo dicere cras me convertam, cras Deo placebo, & omnia hodierna & hesternae dimittuntur mihi. Verum quidem dicit, quia Deus conversioni tuae indulgentiam promissit, sed dilationi tuae diem crastinum non promissit.

Eze. 18.
33.

Eze. 33.

Ecl. 5.

2. Pet. 3.

Hec ad Verbum Divus Augustinus, quae paucis sanctus Petrus sic expresserat, Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad poenitentiam reverti.

Quia verò revertendi modus inter alios, nobis est etiam patientia quam propterea Christus à nobis, sicut nos ab ipso, hic exigit: de hac virtute crebrius exercenda sermō est cogitandum, & id hunc finem quatuor non vulgaria proponuntur moriva.

Primum est, quod cum peccator Divinam postulet patientiam, certè hoc æquum ab ipso simul postulat ut suam petenti Deo non denegat. Quid enim videri posset iniquius ut cum sibi quis patientem Deum oret, ipse Deo patiens esse nolit? Sustine sustentationes Dei, conjungere Deo & sustine.

Ecl. 2.

Secundum est, quod cum Divinam oret patientiam hac sibi constituta lege ut si Deus patiens fuerit, tunc ei reddat omnia: profectò suam simul pollicetur & addicit patientiam: neque enim poterit reddere omnia nisi perfectè patiens fuerit, quia huius defectu virtutis vix ulla est alia virtus, vix ullum bonum opus: aut quanta quæque fuerit cuiusvis patientia, tantum illius erit viri meritum, tantus illius operum valor, ut Scripturæ passim testantur: Secundum patientiam boni operis, ait Apostolus. Patientia perfectum opus habet, inquit alius, Et ipse Dominus, Fructum afferunt in patientia.

Rom. 2.
Iac. 1.
Luc. 8.

Tertium est, quod cum tantas sibi petat remitti poenas, quales extremae illae sūt quæ peccatis de-

bentur. & quas re ipsa Deus penitenti remittit; quid tam grave patiendum potest occurrere quod non infinito intervallo sit minus & levius, & quod non libentissimè feras, tot alius redimendis supplicis? Est qui multa redimat modico pretio Nempe hic sapiens; ut è contra vā cordes illi qui timent pruinam & irruet super illos nix. Vide in 2. parte, Dominica Sexagesimæ.

Quartum denique, quod est maximi faciendum, licet cum remissa culpa remittantur æternæ pœnæ, certum est tamen remanere quasdam subeundas temporales: quas inter, quæ spirituales pœnæ dicuntur, longè sunt graviore; qualis esset perpetua mentis ariditas, desolatio spiritus, scrupulorum anxietas, tentationum importunitas, denegatio quorundam auxiliorum, & similes pro gravitate culpæ remanentes, ut dictum est, etiam remissa culpa: *Peccatum meum contra me est semper*: Donec scilicet plenius ac plenius expietur, quod fieri potissimum potest per patientiam; cuius hoc est maximè proprium, ut sicut ignis aurum omnino purgat, & ab omni materia defœcatum reddit purum & probatum: ita patientem patientia perpurgat & suo quodam modo tam plenè ac perfectè absolvit ab his peccati reliquiis, ut non modo nihil supersit timendum quod alioquin timeri poterat, quin certa inde spes nascitur Divinæ aũ-

quam defuturæ protectionis. Sic evidenter Apostolus: *Gloriamur in tribulationibus*, scientes Rom. 5, quod tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio vero spem: spes autem non confundit.

Quod & illustri confirmatur exemplo illius cui cum dictum esset à Domino quod modicam Apoc. 5, haberet virtutem; non erat fortè dignior præ aliis quem servaret Dominus in qua illi alij persecutione perierunt: sed quia tamen præ illis patiens fuit, audi quid inde lucri tulerit, audi quid illi propterea Dominus: *Quoniam servasti Verbum patientia mea, & ego servabo te ab hora tentationis qua ventura est in orbem univrsam, sentare habitantes in terra*. Nempe illa fuit Trajani persecutio quæ diu quidem non duravit, sed tam vehemens ac violenta fuit, ut multos à fide, metu tormentorum abduxerit, quos inter involutus iste jam esset, nisi patientiæ meritum servasset. O patientiæ meritum per quam ex futuro apokata factus est Christi Martyr!

Itaque sicut dices Deo, sic vicissim Deum audi tibi dicentem: *Patientiam habe in me & omnia reddam tibi*. Et qualem velis habere Deum ut illi reddas debita, sic te illi patientem exhibeas ut tua tibi reddat, si quæ tua dici possunt.

De reddendis autem Deo debitis, plura commodius Dominica sequenti quæ est 22.

Egressus autem servus ille invenit unum de servis suis qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. &c. De hoc servo.

VERITAS PRACTICA.

Vel non erat tibi petenda debitorum remissio, vel non erat aliis deneganda.

Ratio est, quia non est id petendum vel negandum quod si bene petitur, male negatur; vel si bene negatur, male petitur. Nam ex alterutro sequetur malum aliquod, quod nunquam est concedendum.

Sed talis est debitorum remissio quam si tibi bene petisti, tu male aliis denegasti; vel si bene denegasti, tu illam male petisti. Nam vel bonitas petitionis tuæ reperitur in petitione alterius vel malitia petitionis alterius reperitur in tua. Quod cum sit evidens ubi sunt omnia paria; tantò id etiam evidentiùs & certius est ubi

non sunt omnia paria, tuo defectu, quo sit ut minor sit bonitas petitionis tuæ, quam petitionis alterius. Tu enim servus debes Domino tuo, & longè plura debes quam conservus tibi ac denique cum tu ipse hanc gratiam prior petieris & acceperis, profectò ex omni jure sequitur, te petentibus aliis non posse denegare.

Aut igitur nunquam erat, & nunquam esset tibi petenda debitorum remissio, vel non esset aliis deneganda: cum sit eadem aliorum ac tuæ petitionis vel negationis ratio, vel si non est eadem, magis inde probetur Veritas, magis inde convincaris, non id esse aliis petentibus à te denegandum, quod tibi petis concedi; vel id tibi non esse petendum, non concedendum, quod aliis negas.

Jam

Jam verò vide quo te involvas extremo maiorum omnium! Tibi ut non liceat delictorum veniam petere nec sperare! Sic enim, ut alibi fufius est declaratum, in ipsa nobiliori tua petitione conceptis & expressis verbis includitur hæc aperta conditio, ut sicut aliena dimittis debita, sic petas tua tibi dimitti, nec aliter. Unde huc alia referri potest Veritas, ex 3. parte, Hebdomada 7.

Nisi diligenter advertas, quod petis à Deo justius, hoc est quod petis injustius.

Quid enim justius videris petere, quàm delictorum veniam? Quid verò injustius, quàm hoc illam animo petere quo non vis minoræ peccatis dimittere, quàm tibi petas dimitti?

Videntes autem conservi eius quæ fiebant, contristati sunt valde, & venerunt, & narraverunt Domino suo omnia quæ facta fuerant.

VERITAS PRACTICA TRIPLEX SIMUL CONNEXA.

Quò quis minus suum videt crimen, eò magis videtur ab aliis.

Quo magis crimen videtur, eò minus debet tolerari.

Qui crimen videt & tolerat, videtur esse reus, nec tolerabitur.

RATIO primæ veritatis est, quia tantò quis minus videt suum crimen quanto quis ardentius in illud fertur: Excecat enim affectus vehementia.

Sed quantò quis ardentius in crimen fertur, tantò magis videtur ab aliis; nam in illo ardore multa moventur & concitantur quæ non possunt in apertam non venire lucem & vulgarem notitiam; sicut patet in hoc sermo de quo hic agitur, qui cum sit tam oculatus in minutis quibusque sibi crudeliter repetendis debitis, cæcus tamen est in illa sua crudelitate cernenda. Quod & alibi demonstratur hac alia Veritate:

Quò magis est oculata concupiscentia magis est cæca.

In 3. parte, Sabbato Hebd. 9.

Adde, quòd si quid esset negandum, non ita barbàre, non ita crudeliter sæviendum esset sicut hic deservitur à conservo in conservum: unde est alibi declarata hæc Veritas:

Si quid charitas negat, tam benigna negando est, quàm concedendo.

In 2. parte, Feria 3. Hebd. 1. post Pascha.

Sed ex ipsa negata patientia satis apparet non esse charitatem quæ est patiens, sicut ibidem demonstratur hac Veritate proposita:

Qua ratione monstratur charitas esse patiens: eadem demonstratur extra charitatem esse, qui est impatiens.

RATIO Secundæ veritatis est, quòd tantò minus tolerari debet crimen, quanto majus inde est scandalum, & major perniciis si toleretur. Hæc enim omni modo debet caveri.

Sed quantò magis videtur & scitur crimen quod tamen toleratur, tantò majus inde est scandalum, & major perniciis; quia inde boni offenduntur, & mali audaciores fiunt impunitate pari suis promissa criminibus, quod cerè est perniciosissimum, unde tam crebrò in Scripturis id cavetur, ut in uno Deuteronomii libro septies repetatur: *Auferes malum de medio,*

Deut. 19.

RATIO tertiæ veritatis præsupponit plures esse modos tolerandi criminis: vel enim à Superioribus quorum est emendare, toleratur; vel ab inferioribus quorum est non tacere quod vident, dicitur tolerari, quando nec monent nec moneri curant delinquentem, vel emendantem. Tunc itaque qui crimen videt & suo modo tolerat, nihil eorum profus agendo quæ debet ut auferatur, sic participat ipsum crimen ut negativa quædam causa sit malorum omnium quæ inde profluunt. Nam si monuisset, fortè illa non profluxissent mala, vel cerè quod suum erat fecisset & suam liberasset animam ut Scripturæ loquuntur, *Sed*

Sed

Sed quis participat erimen alienum ut dictum est, tanquam reus habetur à Domino, nec tolerabitur quin patri poenā puniatur qua ipse reus. Nec communicaveris peccatis alienis, ait Apostolus, Etruriam: Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Nemo, inquit S. Bernardus, vitia palpet, peccata dissimulet nemo. Nemo dicat, nunquid custos fratris mei sum ego? Nemo quod in se est aquanimitate ferat, cum viderit ordinem deperire, minus disciplinam. Est enim consentire, flere cum arguere possis; & scimus quia similis poena facientes maneat & consentientes.

Ep. 199. Sic & S. Augustinus ad Monachas: Si hanc de qua loquor, oculi peculantiam adverteritis, statim admonete, ne capta progrediantur, sed ex proximis corrigantur. Si autem & post admonitionem iterum, vel alio quocunque die id ipsum, eam facere videritis, jam velut vulneratam sanandam prodai, quacunque invenire potuit hoc: prius tamen & aliter vel tertia demonstratam, ut duarum vel trium possit ore convinci, & compente severitate coerceri. Nec vos judicatis esse malevolas, quando hoc judicatis. Magis quippe innocentes non estis, si sorores vestras quas indi-

cando corrigere potestis, tacendo parere permittitis. Si enim soror tua vulnus haberet in corpore, quod vellet occultari, dum timoret secari, nonne crudeliter abste sileretur, & misericorditer indicaretur? Quando ergo potius eam debes manifestare ne perniciosus putrescat in corde? Et hoc quod dixi de oculo non figendo, etiam in ceteris inveniendis, prohibendis, indicandis, convincendis, vindicandisque peccatis diligenter observetur, cum dilectione hominum & odio vitiorum.

Quod & S. Basilius egregie: Reliqua, inquit, communicatio, qua plerosque latet, exacta divina scriptura inquisitione manifestatur, quando videlicet nec cooperatur quis, nec affectu assentitur operanti malum: cognita vero animi illius malitia, unde quod malum est facit, obicit, & non arguit, quemadmodum hoc declarant, cum qua supra sunt scripta, tum quod ab Apostolo Corinthiis est dictum, nempe, quoniam non luxisti ut tolleretur à medio vestrum qui facinus hoc perpetravit: quibus subjunxit, modicum fermenti totam conspersionem corrumpit, metuamus itaque & obtemperemus dicenti: Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio.

Lib. 2. de Bapt. 59

Tunc vocavit illum Dominus suus, & ait illi: Serve nequam! omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me: nonne ergo oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui miserus sum?

VERITAS PRACTICA.

Si Deum imitari nolumus in reddendo aliis bono quod nobis facit: nos Deus imitabitur in reddendo nobis malo quod aliis facimus.

Hanc veritatem multi ex SS. Patribus asserunt, probat verò D. Thomas tota quaestione vigesima prima primæ partis, ubi misericordiam & justitiam in omnibus Dei operibus repetiri docet, unde hæc formatur discursus:

Quidquid in rebus creatis facit Deus, secundum convenientem ordinem & proportionem facit, in quo consistit ratio justitia. Sunt expressa sancti Doctoris verba.

Sed convenientis ordo & proportio, si ve hæc ratio justitia qua consistit in servando nobiscum ordine ac proportione, id exigit quod proposita veritas consistet. Sic enim Ezechielis toto capite decimo octavo bene longo, Deus in hoc vel maxime declarat æquitatem viæ suæ, seu justum quem cum hominibus servat agendi modum,

ubi post multa & varia semper illud infert quod intendit: Nunquid via mea non sunt æqua, domus Israel, & non magis via vestra prava? Idcirco unumquemque juxta vias suas judicabo, domus Israel, ait Dominus Deus, Quod & alibi frequentissimè, atque in uno Levitici capite sæpius hæc repetuntur: si ambulaveritis ex adverso mihi, ego quoque contra vos adversus incedam, incedam adversus vos furore contrario. Tum in Deuteronomio: sicut ante latatus est Dominus super vos bene vobis faciens atque multiplicans, sic latabitur disperdens vos atque subvertens.

Lev. 26.

Deut. 28.

Denique id patet evidentissimè in decem plagis Ægyptiacis quæ singulæ singulis respondenti tormentorum generibus quæ ab Ægyptiis passi erant Israelitæ, ut videre est in 3 parte, Dominica 11. ad hanc Veritatem:

Qui non audit, non audietur.

Et

Et iratus Dominus eius, tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet univrsum debitum.

VERITAS PRACTICA.

Peccatum quodlibet magis semper ac magis est timendum.

Ratio est evidens, quia quod est magis semper ac magis grave malum, magis ac magis semper est timendum.

*Sed peccatum quodlibet magis semper ac magis grave sit malum. Id est, secundum peccatum quod committitur gravius est primo eiusdem generis, dum sint cætera paria: Deinde secundo gravius est tertium, tertio quartum: & sic deinceps postremum semper est gravius antecedentibus remissis, sive propter ingratitudinem beneficij accepti per illam quæ antecessit peccatorum remissionem, sive ob maiorem notitiam quam peccator de se habet, & cui magis propterea deberet prospicere, sive ob depravatam magis voluntatem, sive ob quandam ibi latentem Dei contemptum, sive ob aliud denique quod magis Deo displicet: certum est quod cæteris, ut dixi, paribus, postremum peccatum magis est odiosum & gravius semper punitur poena quam quæ præcesserunt; unde hæc gradatio poenæ peccati quæ observatur in quibusdam Davidis versiculis, sic refertur ad illam peccatorum multiplicationem ut postrema semper peccata gravius aliis constringantur: *Eripe me de luto ut non insigam, libera me de profundis aquarum, non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.* Expende accuratius.*

Neque alia melior ratio redditur cur hic servus immisericors tam male mulctetur à Domino suo, ut quasi priora eius remissa debita revocarentur, sic obtrudatur in carcerem & catenam nisi quia post acceptam illam debitam remissionem debebat esse mitior suo debitori, ac propterea quam in illum exercuit inhumanitas vis est gravior, quam si ante nullam à suo Domino accepisset humanitatem. Neque enim propriè & simpliciter, ut vocant, remissa revocantur peccata quemadmodum Divus Thomas expressè docet in 3. parte: Sed quia fieri potest quod subsequens inde peccatum sit tam grave ut gravitate sua coarquet quidquid ante remissum est, pari propterea poena puniatur, sic que di-

Haynesius pars quarta.

cantur prima redire peccata, non quia quantum ad eorum singularem culpam & poenam, sed quantum ad novæ culpæ ac poenæ paritatem.

Quod quàm sit timendum quis non videt? Timendum verò non tantum propter poenam, sed multò magis propter culpam quæ sic in dies crescit, non tantum quantitate sed ipsa etiam qualitate & gravitate, ut quod hodie pecces, sit gravius quàm quod heri deliqueris, & sic deinceps peccati gravitas semper augetur & ascendere dicitur: *superbia tua ascendit in aures meas,* ait Dominus. Et rursum, *malitia eius ascendit coram me.* Id est, ita crevit in dies ut ipsum dici posset attingisse cælum. Sic proinde Job sapienter: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui.* Sic timetur Deus quando timetur culpa quæ est eius offensa: sic porro timetur culpa quia velut fluctus inundans & intumescens semper crescit, & tantum sit eius pondus sive supplicium subeundum ut vix ferri posse dicatur.

Rectè hinc autem duo nobis expendenda proponit sanctus Gregorius ad illius sancti timoris praxim: nempe ut primo cogitemus quid agant navigantes dum timent intumescens fluctus, Deinde si Job tantopere commendatus sic timuerit Deum, quantum nos miseros æquius tunc oportet metum concipere, Sic porro sanctus ille Doctor: *A pavore tanta similitudinis pensamus, si possumus, quanta in sancto viro fuerit vis timoris. Fluctus etenim cum tumentes desuper imminant, cumque eam, quam deserunt, mortem minantur, nulla tunc navigantibus verum curam temporalium, nulla carnis delectatio ad mentem reducitur: ea ipsa quoque ex navi projiciunt, pro quibus longa navigia sumpturunt, cuncta res in despectum mentis vaniunt amore vivendi. Quasi ergo tumentes super se fluctus Deum metuit, qui dum veram vitam desiderat, omnia despiciit, quæ hic possidentes portat. Nam velut tempestate deprehensi, pondus navis abijcimus, quando ab oppressa mente desideria terrena removemus, sicque ut sublevata navis enates, quæ mergebatur onerata; quia nimium cura, quæ in hac vitâ deprimunt, mentem in profundum trahunt. Quæ videlicet mens tantò altius inter sensationum fluctus attollitur, quantum sollicitum ab huius sæculi cogitatione vacuatur.*

Et paucis interjectis, sic alterum prosequitur, quod nos attingit propius. *Sed inter hæc pensandum est, quia beatus Job ista de se loquatur laudatus & flagellatus: Si igitur saltem ad meritum profectum ita percussus est, qui sic timuit; quomodo*

4. Reg. 19,

10. 1,

Job. 31.

Lib. 21.

Mar. c. 16.

do feriendus est, qui contemnit? Quomodo depressura sunt Dei iudicia eos, qui se eleuant, si & illos ad tempus deprimunt, qui hac semper in humilitate formidant? Quomodo pondus Dei poterit ferre, qui despiciat, si hoc & ille in verberibus pertulit, qui per vimorem praevideat? Unde summopere formidandum nobis est illud tanta distinctione exam-

men. Constat autem quia in hac vita, cum percussus sit, si percussorem correccio sequitur, disciplina Patris est, non ira Iudicis: amor corrigentis est, non distinctio punientis. Ex ipso ergo praesentis verberis, iudicia aeterna pensanda sunt. Hinc etenim perpendere summopere debemus, quomodo feratur illa quae reprobis, si ferri modo vix vales ovis ira, quae purgat

HAC HEBDOMADA, Caput decimum sancti Joannis, ubi se Christus Dominus Pastorem verum probat ovium, percurratur; Atque inde quid bonus ille Pastor nobiscum agat, quid ve nos cum illo agere debeamus, expendatur.

F E R I A S E C U N D A .

DE SINGVLARI CVRA QVAM CHRISTVS DE SUI S HABET.

Proprias oves vocat nominatim, & educis eas. Joan. 10.

VERITAS PRACTICA.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit.

Si quod creditur necessarium, petenti desit, credendum est potius non illud esse necessarium, quam quod petenti desit,

RATIO EST, Quia quidquid divina fulcitur auctoritate, credendum est potius, quam quod humana tantum opinione nititur.

Sed divina fulcitur auctoritate quod si quid petenti desit, non sit illud necessarium: & si quid contra sentitur, id humana tantum opinione nititur.

Ergo si quod creditur necessarium petenti, vel quaerenti desit, credendum est potius non illud esse necessarium, quam quod petenti desit. Ac proinde semper magna dicendum est fiducia: Dominus regit me, & nihil mihi deerit.

I. P U N C T U M .

CUM Pharizaei, se pastores vulgi sic esse fingerent ut quicumque Christo adhererent, extra synagogam & ovile Dei statim illos eiecissent, sicut patuit in caeco nato: contra se Christus productis notis certissimis, verum esse Pastorem demonstrans & illos tantum esse fures ac latrones, sic pergebat eum Judaeis loqui: Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro: qui autem intrat per ostium, Pastor est ovium, huic ostiarius aperit, & oves eius audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oves emisisset, ante eas vadit, & vocem eius sequuntur, quia scimus vocem suam. Haec modo satis, in quibus licet

de se nihil adhuc expressè dicat Dominus; satis tamen evidenter se indicat cum illa boni Pastoris indicia manifestat, quae ipsi singulariter competunt, quale est illud eximium, quod proprias oves vocat nominatim & educit eas, ac praecedit quicumque ducit. Quis enim fidelis hanc internam & externam curam exhibeat quam ille qui propterea Pastor & Episcopus animarum nostrarum dicitur, ac pastorem principis, in quem unam nostram omnem sollicitudinem projiciamus, quoniam ipsi est cura de nobis, ut ait primus eius in ovili regendo Vicarius,

Non ita verò in illius omnis sollicitudo proficienda dicitur quasi nihil omnino de nostro conferamus, quasi nihil salutem aut perfectionem curemus, quasi nihil etiam quae circa corpus & quotidiana spectant negotia laboremus, quasi nihil petamus, nihil quaeramus nec pulsemus: Haec enim cum sint expressè ab illo imperata, non excluduntur illa sollicitudinis projectione quae ab Apostolo Petro commendatur: sed commendationis apostolicae sensus est, quod quidquid cum Christo pastore agamus, quod quidquid laboremus ad salutem corporis & animae, quidquid petamus & quaeramus, sic tam parum de omni eventu sumus solliciti, ut certo id crederemus & speremus quod quidquid de re tota statuerit, unum hoc fore melius, unum hoc nobis utilius & opportunius: licet vel ipsa tum deessent quae magis necessaria viderentur: sicque nihil nobis de sumis nihil nobis de futurum credamus.

Quod ut apertius explanari possit & persuaderi, sic inde formata Veritas modò proponitur: Si quod creditur necessarium petenti desit, credendum

Am est potius non illud esse necessarium, quam quod petenti desit. Nam ut habet declaratio, quidquid divina fulcitur autoritate, magis credendum est, quam quod humana tantum opinione nititur: quod perinde est ac dicere, quidquid Deus dixit, quidquid Christus promisit, id longè verius ac certius est, quam quod homo contra sentiat & opponat: quo quidem dicto quid certius; quid manifestius: quid est enim homo vel si omnes sim. I concurrant homines, quid totum humanum genus si comparetur Deo, si confertur humani sensus & sermones cum divinis?

Sunt enim quatuor præter cæteros prope infinitos, sunt inquam quatuor insigniores defectus in quovis homine propter quos parum omnino credi possit. Primò est rerum igaorantia, & facilitas quædam ingenij ad fallaciam ex objectis rebus hauriendam potius quam veritatem. Nam cum de rebus vix aliud judicet quam prout foris apparent, sit verò fallax illa rerum apparatus, nec res ut sunt in se, certo demonstret, sic tam facile fallitur humanus intellectus, quam facile sistit in illa solâ externa specie, quæ est illa fictio quæ ut ait Sapiens describit animam: ac propterea dicebat Dominus, Nolite judicare secundum faciem sed iurum iudicium iudicate.

Secundò est prava quædam in homine cupiditas qua sic ut bono sensibili sic adhærescat vel à malo contrario sic adhorreat, ut quidquid naturæ corruptæ placet aut displicet sic illico bonum vel malum judicetur: quod quidem iudicium non minus pravum est & corruptum, quam ipsa depravata voluntas unde formatur, hæc nempe est fasciatio nugacitatis qua obscurat bona, & inconstantia concupiscentia qua transvertit sensum sine malitia; id est, tam naturaliter & ordinariè ut non advertatur; non id industria fiat sed naturali motu.

Tertiò, est prona quædam mentiendi ac fingendi libido qua sic se tegunt & aliud simulant homines, ut vix inter noscas quando fictè aut verè loquantur, unde est illud Psalmi sæpe decantatum; Mendaces filij hominum in sermone ut decipiant ipsi de vanitate in id ipsum. Nec modò id naturale est, sed & artificio natura sic exacuitur, ut quo ingenium erit acutius, eo erit mendacius; unde apud Prophetam Dominus: Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij & non veritatis. Confortati sunt in terra, quia de malo ad malum ogressi sunt, & me non cognoverunt, dicit Dominus. Vnusquisque se à proximo suo envidiat & in omni fratre suo non habet fiduciam,

quia omnis frater supplantans supplantabit & omni amicum fraudulentè incedet. Et vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquensur, docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laboraverunt.

Quartò denique cum uniuscujusque hominum singulare prorsus ac proprium sit naturæ temperamentum, & inde voluntates circa bonum & malum, ac de rebus humana judicia sint tam diversa quam sint penè diversi homines, vulgoque tritum illud habeatur, quod capita tot sensus hinc planè sit ut quid certi ac fixi spectes, in humanis non habeas, si humana tantum spectes judicia; si quid enim te habere putes quod uni potius acquiras quam alteri: nonne & alter contra te habere dicet quod & tibi contradicat & in suâ te convertat sententiam, aut id saltem efficiat ut quidquid de rebus sentias, non nisi cum formidine, cum dubio, cum suspensione quadam animi, quæ mera potius est incertitia, quam ulla vera scientia? Quod & facile qui vis intelligat cum quæ ipse unus aliquando affirmavit, post ipse neganda esse statuet; & quod ante negaverat, post affirmabit? adeò sunt versatiles hominum mentes, unde illa Sapientis ad Dominum religiosa confessio: Servus tuus sum ego, & filius ancilla tua, homo infirmus & exigui temporis, & minor ad intellectum iudicij & legum. Nam & si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur? Cogitationes enim mortalium timide, & incerta providentia nostra. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus qua in terra sunt, & qua in prospectu sunt, invenimus cum labore, qua autem in caelis sunt qui in vestigabit.

Audisne quàm sint incerta mortalium omnia, cum & sapientissimus inter fideles agnoscat se minorem ad quidquid certò intelligendum, & inter Ethnicos consultissimus dixerit, se hoc unum scire quod nil scires?

At contra in Deo Domino quàm sint indubitata omnia, quæ fidem faciant, tum ipsa per se divinitas suadet, tum quatuor attributa opposita quatuor illis defectibus quos in mortali hominù genere jam deprehendimus. Primum est infinita illa Scientia propter quam dicuntur in Scripturis, Oculi Domini multo plus lucidiores super solè, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominù corda invenientes in absconditis partes. Dominus enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita, sic & post perfectam refectionem omnia.

cap. 4. 100. 7.

cap. 4.

cap. 61.

cap. 9.

cap. 9.

Ecclasi. 26.

Hebr. 4.
1f. 6.

Id est, postquam creata sunt. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius.

1f. 144.

Secundum est, perfecta illa Sanctitas qua sanctus dicitur, & iustus Dominus in omnibus operibus suis. Id est, Irreprehensibilis, incorruptus, integer cuius mundi sunt oculi ne videat malum; & ad iniquitatem respicere non poterit.

Hab. 1.

Tertium est, tanta in loquendo Veracitas ut uno multa verbo complexus dicat Apostolus, *Impossibile est mentiri Deum*, Sed neque a seipso alius unquam esse potest.

Hebr. 6.

Nam quartum est Immutabilitas quam simul cum eius Veracitate Scriptura jungit & humane opponit inconstantiae: *Non est Deus quasi homini mentiarur, nec ut filius hominis ut materur, Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio,*

Num. 23.
Iac. 1.

Quibus ita expositis, quid clarius quam quod prima propositione proponitur: *Quidquid Divina fulcitur auctoritate sive id praeteritum, sive id futurum sit, longè esse credibilius quam quod humana tantum opinione nititur. Dominus Deus loquutus est quis non prophetabit? Quis non securè dicet id certò eventurum quod dixit?*

Amos 3.

II. PUNCTUM.

SED Divina fulcitur auctoritate, quod si quid petenti desit, non illud necessarium: & si quid contra sentitur, id humana tantum opinione nititur.

Primo enim Divina statutum est auctoritate, quod unum est necessarium, nempe cultus Dei, salus aeterna, voluntas Dei & similia quae eodem recidunt & unum atque idem constituunt in aeterna beatitudine, ut infra fusius suo loco explicatur in hac 4. parte, Feria 2. Hebdomadae 23. Satis hinc sit ad propositionis elucidationem advertere quod sicut petenti numquam desit hoc necessarium, sic plane si quid petenti desit, non illud esse necessarium. *Non dixerit per Deum abest.* Vide in 1. parte Dominica 3. post Epiptianam.

Ezechiele 15.

Deinde verò quidquid Deus promissit, nonne Divina fulcitur auctoritate? Nonne verò promissit se non defuturum in necessariis. Nonne hinc Apostolus ad confidentiam nos exhortatur: *Ipse enim dixit, non te deseram neque derelinquam, in a me confidenter dicantur, Dominus mihi adju-*

Hebr. 13.
1f. 117.

tor non timebo quid faciat mihi homo. Verba sunt Davidis simul & Apostoli, ut in utroque Divina confirmetur auctoritas. Quid autem ex illa sequitur auctoritate nisi aut nihil unquam nobis defuturum, aut certè si quid desit, non esse necessarium? Nani si quod est necessarium nobis deesset, quomodo divina staret auctoritas quae promissit nihil defuturum? Quomodo nihil nobis deesset necessarium? Nonne alius potius omnibus careremus quam necessariis? Nonne hoc unum necessitatis nomen ad impetrandum quod petimus, magis urgemus? Nonne sic orabat David, *De necessitatibus meis erue me.* Nonne sic eius filius Salomon: *tribue tantum victui meo necessaria.* Nonne in confirmationem Divinae promissionis de non defuturo subsidio sic semel iterum & amplius in eodem Psalmo dicitur, *De necessitatibus eorum eripuit eos de necessitatibus eorum liberavit eos, de necessitatibus eorum eduxit eos:* Quasi hac toties repetita necessitatis voce proclamaretur quod qua auctoritate firmatur Divinum non deesse subsidium in necessariis, eadem prorsus confirmatur, & fulcitur quod si quando desit, non esse necessarium.

1f. 141
Prov. 30.

1f. 156.

Tertio denique, quidquid desit quod putetur necessarium, vel ad aeternam vitam vel ad praesentem est necessarium. Non ad aeternam cum tibi praesertim nihil desit quod non possis cum gratia petere, & petendo impetrare? Non ad praesentem, cum panis quotidianus quem petimus numquam desit & sufficiat. Sed esto vel panis desit vel alia quae ad vitam sustentandam sunt necessaria, non est tamen absolute loquendo, quod vocant, non est itaque simpliciter & absolute necessarium illud quod deesse dicitur, ad hanc praesentem vitam; cum nec ipsa praesens vita sit simpliciter & absolute necessaria. Numquid necesse est ut vivas? Imò numquid necesse est ut moriaris? Numquid statutum est hominibus semel mori, post autem hoc iudicium? Esto sit durum mori defectu rei cuiuspiam ad vitam necessariae: Nonne si rem illam habuisses tibi etiam aliquando fuisset moriendum? Nonne & ipsis quibus abundè omnia suppetunt divitibus non modo est moriendum, sed nonne & illis est gravius mori quam vel ipsis pauperibus? Nonne pauperi Lazaro latior & facilior fuit exitus vitae quam Epuloni diviti? Sed sit paupertas Lazari durior quam Divitis epulae: Vocetur etiam quaedam necessitas, ipsa paupertas qua Lazarus moritur; At quo putas sensu, quove iudicio necessitas

165.

162.

163.

Hebr. 6.

itas appellabitur illa paupertas? Non Divino certe neque vero iudicio, cum Deus de Lazaro iudicaret nec vitam ipsi, neque rem ullam tum esse necessariam. Superest igitur ut id humano tantum dicatur sensu, qui de morte ac vita sic iudicat prout affectus vitæ propendit in ea commoda quibus sustentatur, nec alius quàm quod sentit recogitat, unde cum supponat sibi semper esse vivendum, non est mirum si quod vita requirit, vocet necessarium: sed tam falso vocatur necessarium, quàm falsum est quod supponit, semper esse vivendum. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram de qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem revertetur.* Q. d. tamdiu laborandum erit quamdiu panis erit necessarius; panis autem tamdiu erit necessarius donec erit moriendum, tunc enim & vitæ labor & panis desinant necesse est cum ipsa vita desinit; & majori minor cedat necessitas.

III. PUNCTUM.

Si quod ergo creditur necessarium, petenti desit, credendum potius non illud esse necessarium quàm quod petenti desit quod sit revera necessarium; Nam divinæ autoritati longè magis credendum est quàm humanæ opinioni; Hoc autem à divina petitur autoritate quod vel in necessariis nunquam Deus suos deserat, vel si quando videntur deserere, tunc dicenda non sit necessitas. Et quidquid contra loquantur & sentiant homines humana hæc est opinio quæ tantò minus ad faciendam fidem, contra Deum prævaleat potest, quànò id verius est quod in libro Job legitur: *Eccè Deus magnus, vincens scientiam nostram.* Tu desertum illum putas quem ad tempus sinit Deus fame, siti, nuditate, morbis, calumniis & aliis tormentorum generibus exerceri: Deus verò contra, tunc vel maxime se illi propè adesse affirmat: *Cum transieris, inquit, per aquas, tecum erit; & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne non comburaris, & flamma non ardebit in te; quia ego Dominus Deus tuus, sanctus Israel salvator tuus, non timeo quia ego tecum sum.*

Hoc dicit de Prophetis, de Apostolis, & de Martyribus, qui tamen omnes perierunt in tormentis. Hoc de Laurentiis, & de Vincentiis quos ignis flamma consumpsit. Ubi tunc aderat illa Divina promissio, ubi tunc illa divina protectio? Aderat, aderat & tantò certè propius, quànò forte putaretur abesse longius. Non est deserti, non est eorum sic perire flammis pro Christo,

quin potius hoc est vel præcipue conservari, sic fidem Christi servare in flamma ut flamma potius vitam quàm Christum rapiat. Aderat Deus necessitati Laurentii, sed non erat Laurentio tam necessarium vivere, quàm pro Christo mori. Non est, non est quam vulgus putat necessitas, commode vivere: sed quam Deus iudicat, vel incommode vivere, vel libenter ipso volente mori. Sic illi ipsi se agnoscent servatos, sic S. ait Laurentius quod ante Sapiens dixerat: *Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum, quia liberasti me à pressura flamma qua circumdedit me, & in medio ignis non sum assuatus.* Quomodo non assuatus qui æstu perierit? Perit quidem corpore, sed non animo, sed non fide Christi. Perit corpus ut servaretur animus, quo servato servatur Deo Laurentius, licet mundo preat, aut licet mundo perire videatur. Nonne hoc est quod Sapiencia tam magnificè nobis describitur: *voluit iustorum autem anima in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, & astimata est afflictio, exitus eorum, & quod est à nobis iter, exterminium, illi autem sunt in pace. Et scortam hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponuntur, quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocaustam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum.*

Et Capite sequenti cum de subdito ex hominibus viro iusto nondum ætate provento loquitur: *Consummatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius: propter hoc preparavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in præordiu talia, videbunt finem Sipientie & non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, & quare numeris illum Deus. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.*

Videsne Divinam auctoritatem cum humana comparatam opinione? Videsne quàm sint inter se dissonantes & variae? Videsne cui potius adhaerere debeas in faciendo de his iudicio quæ necessaria reputentur? Videsne quàm saepe contra peccaveris? Videsne quàm sit deinceps aliter sentiendum: quàm toto pectore fidendum Christo, quidquid tandem de nobis statuatur, hoc unum æstimando necessarium, velle quod velit, nolle quod nolit; & cum Jobo dicere: *Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis? Etiamsi occiderit me, in ipso*

sperabo, Id est, Cur me in adversis corpore & animo crucio quasi adversa essent quæ Deo permitte nobis eveniunt? Non sunt, nec ipsa mors quantumcunque violenta me impetat, poterit quidem separate corpus ab anima, sed

non animam à Deo meo, qui me suum tantò magis morte quàm vita faciet, quantò minus etò post vitam meus.

Vide in 3. parte, In Festo S. Laurentij.

FERIA TERTIA.

DE CVRA CHRISTI PASTORIS IN PASCENDIS OVIBUS.

Per mesi qui introierit, salvabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet. Ioan. 10.

VERITAS PRACTICA.

Pascuntur agni juxta ordinem suum. Isaia 5.

Id est:

Sic in suo quisque pascitur ordine, ut nisi suo quisque se servet in ordine, non pascatur.

RATIO EST, Quia non pasci dicitur qui gratias suo conformes statui non recipit.

Sed nisi suo quisque se servet in ordine, non recipit gratias suo conformes statui, quas recipere si se suo servaret in ordine.

Ergo nec pascitur, ergo ut pascatur suo se servet in ordine, quia sicut prædictum est à Propheta, sic pascantur agni juxta ordinem suum.

I. PUNCTUM.

DIXIT ergo sibi iterum Iesus, Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt, furis sunt & latrones, sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium, per mesi qui introierit, salvabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur & mactet & perdat. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.

Mira certè Pastoris nostri circa pascendum suum gregem cura: neque enim tantum non perdit gregem sicut latro; neque ut cæteri pastores de grege suo pascitur, sed ita suas oves pascit & fovet ut vitam habeant & abundantius habeant, id est, ut abundent his quæ ad vitam spiritualem & æternam conferunt. Et quod magis

mirum, longè plus re ipsa præstat quàm promittat verbo; nam oves suas tam variis & exquisitis modis quotidie pascit & nutrit, ut quot Scripturæ sunt Capita, tot sint spiritualia pascua; quot sunt ejus Inspirationes & consilia, tot sint diversa nutrimentorum genera. Per singulos denique dies unicuique suarum ovium, quantum in se est, suum ipse Corpus in cibum porrigit. *Qui Pastor ovium proprio pascit & nutrit? Et quid dico, pastor, ait S. Chrysostomus, matres multa sunt quæ post partus dolores, filios alim tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coangmentat.*

Hæc sunt videlicet uberrima pascua de quibus apud Ezechielem fuisse simè, ubi suscitatur germen nominatum, id est, præter communes & ordinarias, specialis quædam Gratia quæ unicuique particulatim confertur *juxta suum statum*, & ordinem in quo jam cæpit vitam agere, jam vacare salutem, jam Christo ministrare.

Hoc est modò diligenter expendendum, ut quanti nostra refert sic à pastore nostro pasci, tanta servandi ordinis habeatur cura, cum alioquin *nisi quis suo se servet in ordine, non pascatur.*

Ratio hinc tota pendet ut probè intelligatur, quid sit unum quemque pasci & nutrir à Christo ad vitam spiritualem & æternam. Neque verò id melius explicari potest quàm per analogiam & respectum ad vitam corporalem, ut sicut unusquisque pro suo statu corporis, pro suo gradu ætatis, pro suo vitæ degendæ modo his & aliis cibis alitur & roboratur; sic plane ex variis quos Christus profert cibis, vel ex uno & eodem, tantum quis sibi sumat quantum suo congruit statui, suo gradui, suo vitæ instituto.

Vide ne quàm sint varia vitæ agendæ instituta? Quam diversi status, quàm distincti ordines,

&c.

& quàm ipforum etiã multiplices ordinum gradus! Tot esse puta diversas gratias quibus sic oportet unumquemque nutrin conformiter suo statui, ut nisi quis sic nutriatur, non possit pasci & nutiri. Sic spiritus qui dicitur esse in Sapientia, dicitur *sanctus, unicus, multiplex, omnem habens virtutum, omnia prospiciens & qui capit omnes spiritus*. Ipse est autem Christi Domini spiritus, qui cum sit unicus se tam multis tamen modis communicat quàm multi sunt & varij quibus seipsum communicat. Et quia non per seipsum solum sed per homines familiam suam regit & pascit, sic propterea Patrem familias exoptabat, qui præter cætera nosset suis dare mensuram tutici, id est, cibum unicuique commensuratum. Talis erat Apostolus, qui Corinthios nutriens: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, inquit, sed quasi carnalibus, tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poterat. Quasi diceret, sic se cunctis Christus accommodat, & quisquis Christum repræsentat sic se suis debet conformare alumnis.

Sic præclare admodum S. Gregorius in illa Verba Job, seu potius Domini Jobo loquens: Quis posuit in visceribus Sapientiam, vel quis dedit gallo intelligentiam? Ac si diceret Dominus, inquit S. Doctor: In cor hominu humana Sapientia, superna Sapientia gratiam qui infundit? Vel ipsis sancti prædicatoribus quis nisi Ego intelligentiam dedit, ut sciant quando vel quibus debeant venturum mæventuriare? Idcirco enim quando & quid agant sentiunt, quia hoc intrinsecus me revelans cognoscunt. Et paulo post: Intelligentiam gallus accepit ut prius nocturni temporu horas discutiatis, & tunc demum voces excitationis emittat, quia videlicet sanctus quisque prædicator in auditoribus suis prius qualitatem visæ considerat, & tunc demum ad erudiendum, congruam vocem prædicationis format. Quasi enim horas noctu discernere est, prædicatorum merita dijudicare: quasi horas noctu discernere est actionum tenebras apta incroptionis voce corripere. Gallo itaque intelligentia desuper tribuitur quia Doctore Veritatis virtus discretionis, ut noverit quibus, quid, quando, vel quomodo inferat, divinitus ministratur. Non enim una eademque cunctis exhortatio convenit, quia nec sanctos per morum qualitas astringit. Sape enim aliis officium, quæ aliis profuit. Nam & medicamentum quod hunc morbum immisit, alteri vitæ jungit: & panis qui vitam sortium roborat, per vulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formati debet sermo docturum, aliter namque

viri, aliter admonenda sunt femina: aliter juvenes, aliter senes.

Et quæ multa hic habet, plura verò etiam in tertia pastorali parte, unde id evidenter patet quod sicut ad pastum & nutrimentum vitæ spiritualis oportet gratias suo conformes statui, sic planè qui gratias illas non reciperet, non pascetur, non nutretur, deficeret & periret; sicut illi parvuli qui perierunt panem, & non erat qui frangeres eu; aut sicut Ille qui percussus est ut faceretur, & cuius cor aruit, quia oblitus est comedere panem suum.

II. PUNCTUM.

SED nisi suo quæque se servet in ordine, non recipit gratias suo conformes statui.

Quatuor hic sunt distinctè declarandæ: Primum est, sic diversos esse staturos gratiarum gradus & ordines, ut quod in uno est donum sive talentum, non sit in alio, quod egregiè S. Gregorius in gratias quas vocant gratis datas, ostendit ad illum Jobi locum ubi Dominus ab eo quaerit, *Ubi eras quando ponebam fundamenta terra. Indica mihi si habes intelligentiam, quis posuit mensuras ejus si nosti, vel quis tetendit super eam, lineam*. Sic autem S. ille Pontifex ad allegoricum & moralem traducit sensum: *Quis nisi Conditor noster hujus terre mensuras ponit qui interni iudicij secreto moderamine, alij sermonem Sapientia, alij sermonem scientia, alij plenam fidem, alij gratiam sanitatum, alij operationem virtutum, alij Propbetiam, alij discretionem spirituum, alij genera linguarum, alij interpretationem sermonum tribuit, quatenus in uno eodemque spiritu: sic Verbo Sapientia polleat, nec tamen sermo scientia, id est, doctrina fulciatur: quia sentire atque invenire sufficit etiam quod per discendi studium non apprehendit. Ille sermo scientia fulgeat, nec tamen in Verbo Sapientia convalescat, quia & explorare sufficit quantum didicit, & tamen ad sentiendum ex semetipso subtile aliquid non assurgit. Iste per fidem elementu imperat, nec tamen per janitarium gratia infirmitates corporu curat. Ille orationu ope morbos subtrahit, nec tamen arenti terra verbo pluvias reddit. Iste operatione virtutum, ad præsentem vitam etiam mortuos revocat: & tamen Propbetia gratiam non habet, quæ sibi ventura sunt ignorat. Ille ventura quæque velut præsentia attendit, & tamen in nulla figurum operatione se exercit. Iste per discretionem spirituum in factis subtiliter mentes conspiciunt, sed tamen diversis generis linguas nescit.*

scit. Ne diversi generis linguas examinat, sed tamen in rebus similibus dissimilia corda non pensat. Alius in una lingua quam novit, sermonum pondera interpretando prudenter discutit, & tamen reliquis bonis qua non habet patienter caret. Sic itaque Creator noster atque dispositor cuncta moderatur: ut qui extolli poterat ex dono quod habet, humilietur ex virtute quam non habet.

At verò, quod secundum est declarandum, saepe fit ut suo minime statu contenti homines aspirant ad superiorem gradum vel ad illud donum quo carent, & quo alios eminere vident, sicut ille Diotrophes de quo S. Joannes in Epistolis, *Volebat in Ecclesia primatum gerere*: aut sicut illi Secvæ Principis Sacerdotum filij, ut est in actis Apostolorum, volebant in Christinomine Demones e corporibus expellere; vel sicut illi Machabæorum æmuli, qui non erant de semine eorum per quos facta est salus in Israel, volebant sibi nomen facere, nec dubitarent propterea se bello credere ubi turpiter ceciderunt; nam quod dicit S. Gregorius de gratis illis gratuitis referri potest ad alia quævis munia sive vocationum genera, vel ad diversos in una & eadem vocatione gradus & quas vocant habilitates.

Atque hinc tertium intelligitur, quod qui ambitione se aliò promovet quam quò vocatus est, non se suo servat in ordine, quod sibi suisque omnibus diligenter cavebat Apostolus cum diceret omnibus per gratiam qua data est sibi, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & uni: uique sicut Deus divisit, mensuram fidei. Et alibi: Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant, sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis: Nos autem non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram regula qua mensus est nobis Deus.

Quattum inde porro sequitur quod qui se non ita continet intra præscriptos sibi limites, sed vel supra vel infra defecit & a recto deviat, non recipit gratias suo conformes statui, quia quas illi Christus offert ut se in suo statu perficiat, negligit: & quas vellet pro alio quem ambit statu, Christus non offert, prout ipse dicebat, qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est: & qui in modo dice iniquus est, & in majori iniquus est; Qd. non sic ambitione transitur ab uno in alium statum, sed prius in minori dato fidelitas est præstanda & probanda; tum deinde in superiorem fiet provectio. Nam qui fidelem se in unonon probavit, nec fidelis esset in altero & qui primis non bene uti-

tur gratis, abuteretur secundis, quod certe est & cum Christo, & secum iniquè agere.

Quod tam eloquentia & apicè S. Gregorius prosequitur in eundem qui supra dictus est Jobi locum ut licet forte alias jam memoratus fuerit, nunc autem quod univèrsim aiebat Sapiens, *ma-* la aurea in lectu argenteo, qui loquitur verbum in tempore suo, particulatim de hoc sancti Pontificis verbo dici potest, qui postquam illud Apostoli retulit, nam *Et corpus non est unum membrum sed multa, quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? nunc autem multa quidem membra, unum* *verò corpus*, sic pergit, *quid enim S. Ecclesia, nisi superni sui Capitis corpus est? In qua alius alia videntur oculus, alius recta operando manus, alius ad injuncta discurrendo pes, alius præceptorum vocem intelligendo auris, alius malorum fecerem, bonorumq; fragrantiam discernendo naris est. Qui corporali sum more membrorum, dum vis: sibi accepta officia impendunt, unum de sanctis suis omnibus corpus reddunt: Et cum diversa in Charitate peragunt, diversum esse prohibent ubi continentur. Si autem unum quid cuncti agerant, corpus utique quod ex multis continetur, non esset: quia videlicet multipliciter compactum non existeret, si hoc corporis membrorum diversitas non teneret. Quia ergo sancti membrum Ecclesia virtutum dona Dominus dividit, terra mensuras ponit. Vnde iterum Paulus dicit: *Unicusq; sicut Deus divisit mensuram fidei.* Et rursum: *Ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam administrationis, secundum operationem in mensura uniuscujusq; membri augmentum corporis facit in edificatione sui in Charitate; sed cum miro consilio auctor ac dispositor noster huic illa largitur, qua alij denegat, alij hac denegat, qua isti largitur: mensuras sibi positas egredi vitatur, quisquis posse plura quam acceperit, conatur: ut forsasse u, cui tantummodo datus est occulorum præcepta dissere, tantet etiam miraculu coruscare: aut se, quem superna virtus donu ad sola miracula reborat, etiam divina legu pãdere occulta contendat. In præcipitio enim pedem porrigit, qui mensuram suarum limitem non attendit. Et plerumq; amittit, & quod poterat, qui audacter ea, ad qua peringere non valet, arripere festinat. Nam Et membroru nostrorum tunc bene ministerium utimur, cum sua cu officia distind seruamus. Lucem quippe oculis cornimus, vocè verò auribus audimus. Si qui autem mutato ordine vocè oculos, luci aures accommodet, huic incassum utraq; patent. Si quis odores velis ore discernere, sapores mare gustare, utriusq; sensus sibi ministerium, quia per-**

Ioan. 3.

Act. 19.

1. Mach. 5.

Rom. 12.

2. Cor. 10.

Luce. 16.

Pr. 15.

1. Cor. 11.

Em. 3.

Dom. 3.

Luce. 17.

Pr. 16.

perverto, interimit. Dum enim propriis hac usus non aptatur, & sua officia deserunt, & ad extranea non assurgunt. Bene itaq; David Propheta intra acceptas ex divina largitate mensuras pedem cordis presserat, cum dicebat: *neg, ambulavi in magnis, neg, in mirabilibus super me. Super se quippe in mirabilibus ambularet, si appareret magnus, ultra quam posceret, quaret. Super se namq; in mirabilibus attollitur, qui & in his, ad qua non sufficit, videri idoneus conatur. Bene intra has mensuras etiam in ipsa Paulus predicationis sua se latitudine conserabat, cum diceret: Non enim audeo loqui aliquid eorum qua per me non efficit Christus. Ne si videlicet ipse Paulus, ipse quantum vis Apostolus, ipse quantum vis Doctor gentium, sibi statutas praetergrederetur metas, non ita reciperet conformes Apostolatus suo gratias, quemadmodum si se suo servaret in ordine.*

III. PUNCTUM.

SIC igitur quod dixit Propheta Isaias pascuntur agni juxta ordinem suum; sic inquam ordinare pascuntur ut nisi se stant ordinare pasci, non pascuntur. Quomodo enim pascereunt nisi reciperent gratias, suo conformes statui? Quomodo vero illas reciperent si statum ipsi suum perverterent? *Adam ubi es? Noverat profecto ubi esset qui sic illum vocabat Deus: sed ut ipse Adam se nosset, atque ut intelligeret qualem recipiendis deinceps gratias posuisset obicem ex perverso suo statu, sic illum ad se revocat, sic illum vocat. Adam ubi es? Quid non ubi te collocaveram, non ubi te statueram, non ubi te pascendum & nutriendum susceperam. Sic paulo post de rebellibus Israelitis ipse inquit Deus, Dixi, ubi nam sum? Cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Quandoquidem se à me subtraxerunt, subtraham eos & à solita mea cura, & ab humana etiam memoria.*

Sic & Dominus cum leprosos decem curasset unusque tantum accepti gratitudinem beneficij demonstrasset, *Nonne decem, inquit, mundati sumi? Et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi, surge, vade, quia fides tua te salvum fecit. Quid, non sic alii, non sic salvi fient quia non ita perstiterunt in eo pietatis statu quem praese ferebant cum sanitatem poscerent.*

Quamobrem cave omni modo factum & ambitum; Audi haec Ecclesiastae, & Ecclesiastici monita; *Si spiritum potestate habens ascenderit super Raynefue Pars quarum,*

eo, locum tuum ne dimiseris. Id est quantumcunq; agitatus ambitionis aestu, cave quidquam propterea moveas aut loquaris. *Sic in testamento tuo & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veterasse. Ne manseris in operibus peccatorum, Confide autem in Deo, & mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei subire honestate pauperis. Beneficium Dei in mercedem rufi festinat, & in hora veloci processus illius fructificat. Hoc est, ne labores vel cogites in te altius promovendo, Divina haec est cura, nec Deus tibi deerit; dummodo non illi desis, nec te ab illo submoveas.*

Quod si forte aliqua tux praestantiae subiret animum cogitatio, statim recognita qualis ex te sis, qualis tu fueris, & qualis esses si te Deus deleteret. *Vbi eras, inquit, quando ponebam fundamenta terrae? Rursum profecto haec revocandus magnus ille Gregorius, qui postquam fundamentum illud timorem Divini dixit esse Judicij, sic ad eam nostram opportunè pergit: Posito itaq; prospera formidini fundamento, cum virtutum fabrica in altum ducitur, necesse est uniusquisq; proficiens vires suas caute metiatur, ut cum Divina constructione magnus esse jam caperit, semetipsum efficiat sine cessatione quod fuit. Quatenus attendens humiliter quod per meritum inventus est, nequaquam sibi arroget quod per gratiam factus est. Vnde & nunc beatus Iob per supernam vocem ad semetipsum reducit, & ne de virtutibus gloriarı audeat, de antea acta vita memoratur, eiq; dicitur, Vbi eras quando ponebam fundamenta terrae? Ac si iustificato peccatori Veritas aperit dicat, Virtutes à me acceptas tibi non tribuas: Noli contra me de meo munere extolli. Recole ubi te inveni quando meo timore prima in te fundamenta virtutum posui; Recole ubi te inveni, quando meo te timore solida vi vs ego ir, tenon destruaam quod construxi, ipse non cesses considerare quod reperi. Quam enim Veritas nisi aut in flagitio aut in excessibus invenit? Sed post hac bene possumus servare quod sumus, si nunquam negligimus pensare quod fuimus.*

Ex quibus S. Doctoris Verbis ne unum quidem non magnopere recolendum, sed illud in primis vel maxime quo dicentem inducit Deum *Noli contra me de meo munere extolli.* Sic enim sic frequentius, apud illos praecipue, qui melioribus à Christo pascuntur pascuis, & crebrioribus munerantur donis, ut sese efficerant & de Christi munere contra Christum se extollant. Quod quum sit tetrum & immane, sic ipse Dominus multis apud Prophetas exaggerat: *Incrassatus dilectus, Domus, 32, impinguatus & recalcitra vit: FILIOS nutrivit, & If. 1.*

Ecclesi. 11.

Iob. 38.

L. 28. Moral. c. 10.

Gm. 3.

Div. 32.

L. 17.

St. 10.

†

exal.

Th. 2.

*exaltavi, ipsi autem spreverunt me! VOS educa-
vi & enutri vi, inimicus consumpsit eos.*

In quibus Verbis tria sunt ad gravitatem cri-
minis insigniter exhibendam. Primum est, ipsum
recalcitrare contra Christum, vel eum spernere!
Nonne ex ipsis patet verbis, quàm sit grave? Se-
cundum est, recalcitrare post accepta beneficia,
certè id gravius. Tertium verò quod est gravissi-
mum, ex illis acceptis gratiis & beneficiis sic in
benefactorem insurgere, ut quia virtutem dedit,
inde præsumas: quia scientiam largitus est, inde
superbias: quia dignitates contulit, inde contem-
nas infimos: quia löggyos in domo tua tibi pro-
duxit annos, inde domesticam ausis disciplinam
abjicere. Nihil profectò dolentius in tota patien-
tis Christi repetita memoria, quàm has audire

Antitheses, & opposita bonis acceptis mala: *Ego
se parvi manna per desertum: Ego te potavi aqua
salutis de petra, & tu me potasti felle & aceto!* Sic
ante per Prophetam querebatur: *Popule metu quid
feci tibi, aut quid molestus fui? Responde mihi quia* Mich. 6.
*aduxite de terra Egypti & de domo servientium
liberavi te; Ideirco scilicet jam mihi servire re-
nuis! ò quàm longè est alius humilitatis sensus
quo velut arbor onusta fructibus, sic se humilis
tantò magis deprimat quantò beneficiis extolli-
tur.*

Vide in 1 parte, Feria 6. Hebdom. 2. in Adven-
tu, ubi hæc demonstratur Veritas:

Quò quis est major, eò est humilior.

FERIA QVARTA. DE BONITATE PASTORIS CHRISTI SUUM PROTEGENTIS GREGEM AB OMNIBUS INIMICIS:

*Ego sum Pastor bonus, Bonus pastor animam suam ponit pro
ovibus suis. Mercenarius autem videt lupum ve-
nientem, & fugit: & lupus rapit & di-
spersit oves. Ioan. 10.*

VERITAS PRACTICA.

Quem Christus protegit si ab hoste vinca-
tur, non est victoris virtus, sed
victi vitium.

*RATIO EST. Quia non tam victoris est virtus
sua fortitudo, quàm victi vitium, quan-
do victus victore est fortior, si pugnare ve-
lit.*

*Sed quem Christus protegit, quo viù est hoste fortior
si pugnare velit.*

*Ergo si ab hoste vincitur non est victorie virtus
sed victi vitium; Quod quàm si ignavum &
ignobile iam satis patet, unde restat pugnandum
& vincendum cum Christo.*

I. PUNCTUM.

Job 5.

SICUT tres turba Chaldaeorum dicuntur
invasisse gregem Jobi, sic triplex hostium
acies tanta in Christi gregem conspirat
audacia, ut qui se aliquando laceffitum

non sentiret, timendum illi esset, ne ad Christi
hostes potius quàm ad ejus gregem specta-
ret.

Tres autem illos hostes tribus distinctis no-
minibus lupus, mercenarius & fure, præclare Do-
minus designavit; *Lupo* scilicet rapacem Dæmo-
nem; *Mercenario* fallacem mundum; & *fure* la-
tentem amorem proprium, unde graviora nobis
quàm ex aliis damna invehuntur. Poterat verò
Christus Dominus sic illos penitus arcere ho-
stes, ut nulla gregem ex parte possent invadere,
sed maluit invadendi potestatem sic illis relin-
quere, ut se suum protegente gregem nihil con-
trà possent, nihil prorsus in quem quàm è suis ef-
ficerent nisi qui ultra se vellent illis addicere.

Quod quidem Bonitatis & Sapientiae lucu-
lentum est opus, quando quidem non aliter nos
impugnare permittuntur hostes quàm ut à no-
bis expugnentur, quàm ut in partem victorie sic
deveniamus, atque in cælo de illis cum Christo
trijphememus. Sic palmas in manu habent quot-
quot in cælo sunt ut refert qui apertura vidit
cæli sanctus Joannes: sic nempe omnes pug-
na.

aaarunt, sic vicerunt, sic triumphant. Et nos ad illas invitamur palmas ac triumphos cum ad pugnam excitamur; unde si sublatis essent hostes, sublatae simul essent quodammodo palmae & triumphus, quod nostro certe verisset damno. Licet enim multi ex nobis vincantur, nullus tamen nisi qui voluit, nullus nisi sua culpa, nullus ad hoste victus nisi qui hostem vincere noluit. *Quem enim Christus protegit, si ab hoste vincatur, non est victorū virtus sed victi vitium: Vitium voluntarium, vitium ignaviae, vitium perfidia, vitium minime rolandum. Quis enim malit viaci cum possit vincere, tali praesertim in pugna ubi de summa rerum agitur? Ego autem non sum turbatus, et postorem sequens.* Hoc securè dicit cum Propheta qui propositam Veritatem accuratè perpenderit, cuius hæc est aperta ratio, quod in illa pugna qua quis viacitur non tam victoris est virtus quam victi vitium, quando victus erat victore fortior. Verum id quidem quod agebat David, *Varios esse belli eventus; Nec minus certum quod ejus vidit filius Salomon, Non esse velocum cursum, nec fortium bellum, propter eandem scilicet eventuum varietatem; Sed ponamus in hac pugna nullos evenisse casus nisi qui victo faverent potius quam obessent, si quod facile poterat, voluisset oportunitate uti; quis tum manifestè non videat victi culpam & vitium? Quis non vitio Samsonis verat quod à muliere eula devictus fuerit? Evagina gladium tuum & percute me, dicebat Abimelech armigero suo, ne forte dicatur quod à femina interfusus sum. Sic & alius vehementer ejulans; Vna, inquit, mulier Hebraea fecit confusionem in domo Regis Nabuchodonozor: ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo. Tanto scilicet ducebant probro sic in pugna vinci cum victus esset vincente fortior.*

I. I. PUNCTUM.

SED quem Christus protegit, quovis est hoste fortior si pugnare velit.

Nam est ipsa Christi virtute fortis, ipsa est Christi fortitudo qua pugnatis quem Christus pugnans protegit: Ipse est Christus pugnans & vincens. Quam laus illic Christus fuit, ait sanctus Cyprianus, quam libens in talibus servitium suū & pugnavit & vicis protector fidei, dans cre-

Et qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis.

Credisne Christum cunctis hostibus fortio-rem? Cur non te credes æquè fortem, cum in te Christum habeas, cum in te Christus pugnet, cum in te suam Christus contra tuos hostes fortitudinem explicet? Nonne & ipse Christus sic de invicta sua loquebatur fortitudine, quod esset eadem cum suo Patre virtus & potentia quæ vincti omnino non poterat? Audi & mirare ut loquitur! postquam enim dixit de ovibus suis, quod non perirent in aeternum & non rapier eas quinquam de manu mea, cum subdit: *Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est, & nemo potest rapere de manu patris mei, Ego & Pater unum sumus.* Quasi diceret: Ego tam fortis & potens sum, ad protegendas meas oves, quam ipse Deus pater est potens, quia mihi cum illo est una substantia, una fortitudo, una potentia unde sicut de manu Dei nemo quid rapiat, sic neque de manu mea quæ est ipsa Dei manus.

At nonne est eadem prorsus ratio de nobis pugnantibus & de Christo protegente? Non est quidem eadem nobis cum illo qualis est illius cum patre substantia, sed ramen nobis est eadem cum illo virtus ad pugnandum, unde si à manu Christi palmam nemo possit auferre, nec à nostra profectò poterit, cum sit eadem Christi & nostra pugnando manus.

Aut pius desinat esse fortis Christus, aut qui fortis cum illo est non magis desinet quam Christus esse fortis. Imo quod est mirum, licet ipse Christus desinat esse fortis, licet infirmetur & paveat, non ramen is propterea quem Christus protegit, minus erit fortis quam si non esset infirmus Christus; Ipse tum etiam Christo fortior, non tamen alia quam Christi fortitudine, nam cum infirmitate nostra suam Christus mutavit fortitudinem; nostra ille est infirmitate infirmus; Nos autem ejus fortitudine fortes ac potentes. Sic præclare ac fuse sancti Patres qui videri possunt in 2. parte, Fer. 3. Hebdomadæ primæ in Quadragesima. Unde hæc pauca: *Nos in se iranstulit, nos in se suscepit,* inquit S. Augustinus, ubi de infirmitate Christi tractat. Sic & S. Leo; *In nobis Dominus nostro pavore trepidabat, ut susceptionem nostra infirmitati indueret, & nostram inconstantiam suæ virtutis soliditate vestirat.* S. denique Gregorius: *fortis super omnia, apparuit infirmus inter omnia, ut dum nobis ex assumpta infirmitate congrueret, ad permanentem nos suam fortitudinem elevaret.* O quid non possit in nobis

17.

1. Reg. 11.

1. 2. 9.

1. 2. 9.

1. 2. 14.

L. 2. Ep. 6.

Tr. 52. im

10an Ser.

3. de pass.

L. 16. Mor

c. 14.

bis fortitudo Christi, si tantum potest ejus infirmitas?

III. PUNCTUM.

QUÆ ergo Christus protegit si ab hoste vincatur, non est victori virtus sed victi vitium quo scilicet pugnare nolit, nam si pugnare constanter voluisset, tam certò poterat vincere, quàm certè cunctis erat hostibus fortior eum esset ipsa Christi foris fortitudine, cui cedunt & subfunt omnia. Sic Propheta suos ipse provocabat ad versarios, tam certus de victoria quàm de divino certus auxilio; Dominus Deus, inquit, auxiliator meus, ideo non sum confusus, ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar. Juxta est qui justificat me, quis contradicet mihi? Item simul, quis est adversarius meus? accedat ad me, Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quis est qui condemnet me? vel nimia scilicet audacia si tali confortatus auxilio non ausim congregari: vel nimia confidentia si tale sperem auxilium quod mihi certò promissum est. Quis est qui non me potius condemnet vel ignavie quod turpiter illis cedam hostibus quos possem cum Christo vincere, si quantum possem, vellem: vel malitie, quod nolim quantum cum Christo possem?

Quid dicēs, quid excusabis? Nam fateri te id nolle, vix audebis: negare verò te id posse, quomodo negare poteris, cum te id negantem tot arguant Scripturæ testimonia, quot divinum pugnantem promittant auxilium? Unde in Proverbis Sapiens: Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse int' illigis. & servatorem animæ tuæ nihil fallis: Nihil proptus eorum quæ possis & quæ debeas agere, nihil eorum quæ nolis, vel quæ d' similes, nihil eorum denique omnium quæ voluntariè pecces; atque ita concludit Sapiens, reddet que homini juxta opera sua: Non tantum juxta mala quæ puniat, sed & juxta bona quæ contra illum Judex opponet & inde malitiam ejus arguet, sive quod mala fecerit, sive quod mala quæ fecit excusare ausit, quæ ita non posset evitare. Dic enim impie, dic fraudes quæ virtute bonum fecisti? Tu ne sola virtute, vel Christi simul te adjuvantis? Cur verò non æquè potueris malum evitare, cum te ad illud &

vitandum æquè Christus adjuvaret? Noluisti scilicet, & defectum voluntatis obvelare contentis defectu potestatis; sed salvatorem animæ tuæ nihil fallis, ut quem habere noluisti Salvatorem, Judicem haberes.

Videndum S. Joannes Chrysostomus hom. 4. ad populum Antiochenum, ubi multis probat, nullarum esse naturam tentationum, sed tentatorum inertiam quæ ruinam faciat.

Apertè autem D. Augustinus ad hunc Psalmi 34. versiculum, confundantur & revereantur requirentes animam meam: OSTENDIT hoc Deus in causa viri illius sancti Iob, qui & ipse Diabolus auferendi hac non habet potestatem, nisi cum acciperis à summa potestate. Inviders potius sancto, nunquid nocere potuit? Accusare potuit, damnare nunquid potuit? nunquid valuit aliquid tollere? nunquid vel unguem, nunquid vel capillum lade-re nisi Deo diceret, mitte manum tuam? Quid est, mitte manum tuam? Da potestatem. Accepit. Illi tentavit, ille tentatus est. TENTATUS TAMEN VICIT, TENTATOR VICTUS EST: Deum enim qui diabolo permisit ut illa tolleretur, ille servum suum interitus non deseruerat, & ad ipsum diabolum superandum animam servi sui framentum sibi fecerat. Quantum valet hoc? De homine dico, victus in Paradiso, victor in stercore. Ibi victus est à diabolo per mulierem, hic vicit diabolum & mulierem.

Plura his denique prorsus affinia videri possunt in 3. parte, & etiam 7. Hebdomadæ 7. & decem: ubi hæc Veritates exponuntur.

Qua facilitate vincimur, eadem vincere possumus.

In spirituali pugna fortior est ovis lupo.

Quia scilicet ovis à Pastore Christo consumitur lupum protegitur.

FERIA QUINTA.

DE SAPIENTIA ET BONITATE PASTORIS CHRISTI SIMUL JUNCTIS AD CURANDAS SUAS OVES.

Ego sum Pastor bonus, & cognosco meas, & cognoscunt me
mea Joan. 10.

VERITAS PRACTICA.

Difficilem quantumvis tui curam, hæc si verba cures, facilem reddent: *Cognovis me meus Pastor, & ego novi eum.*

RATIO EST, Quia difficilem quantumvis tui curam, facilem reddent quæcumque fidem augetur de Sapiencia & Bonitate tui Pastoris te curantis.

Sed si hæc cures verba probe intelligere & profervidum adhibere curatio, fidem augetur de Sapiencia & Bonitate tui Pastoris te curantis.

Itaque difficilem quantumvis tui curam, hæc si verba cures, facilem reddent: Ac proinde nunc diligenter curandum est ut probe intelligantur, & suo tempore fideliter profervantur.

I. PUNCTUM.

CUM in malis Pastoribus hoc præsertim argueret Dominus, apud Prophetam Ezechielem: *Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis; quod contractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis;* Tum ibidem Ipse promittens se futurum Pastorem, mox addidit: *Quod perierat requiram, & quod abjectam erat reducam, & quod contractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo, & quod pingue & forte, custodiam, & pascam illas in judicio.* Id est, providere, sapienter, discretè: prout curandis singulis necesse fuerit. Sic se videlicet opponit his Pastoribus qui nec satis boni essent ut vellet, nec satis sapientes ut nosset: suas curare oves: quod & ipsum modò Judæis significat, cum suam simul Bonitatem & Sapienciam his exponit Verbis: *Ego sum Pastor bonus, & cognosco meas, & cognoscunt me mea.* Quod etiam rursus dicit se

bonum, propensam in nos indicat suam voluntatem qua id omne nobis curandis velit quod profuturum cognoverit. Cum autem dicit se suas oves cognoscere, & ab eis cognosci, sic se omnium proficitur scire infirmitatem & singularia quibusvis adhibenda remedia, ut illa tam sapienter adhibeat, quam cuique fuerit opportunum: unde hoc duplex emanabit commodum, Primum quidem ut infirmi perfecte sanentur & integrè: Secundo deinde ut quantumcumque difficilis & acerba sit eorum curatio, ut sæpe accidit, facilem tamen & suavem reddat, si hæc verba sibi curent habere præsentia: familiaria; promptissima: *Cognovis me meus Pastor, & ego novi eum.*

Ratio continetur in his ipsis verbis prout jam inchoata eorum significatio declarabitur fustius in sequenti puncto. Tunc quippe quantumcumque difficilis & acerba sit tui morbi curatio, plane suavis & facilis redditur, si quid menti proponatur quod fidem auget Bonitatis & Sapiencie tui Pastoris ac medici te infirmum curantis. Sic enim experimur in quotidianis nostris corporum curationibus ut quæ sunt acres & acerba tum mitigentur si medicum inter & infirmum intercedat explorata quædam mutua cognitionis reciprocatio, cum videlicet medicus totum ægitudinis & ægrotantis statum perfecte novit: ac vicissim cum ægrotus medici sapienciam seu scientiam ac singularem in se animi propensionem perfecte habet, tunc quid præscribit ad curationem medicus, nonne illud tanta infirmus docilitate sumet, quanta vicissim erit talis in utroque cognatio? Nonne sic Raphael qui dicitur esse medicina Dei se prius Tobie cognoscendum dedit, non quidem ut Archangelum, sed ut satis fidelem & peritum virum, cui cæcus Tobias confideret, & à quo liberetur pateretur suos liniti felle oculos?

Sic planè ac Christo nobiscum est; sic de nobis cum illo res habet; quanto de illo sentimus excellen-

Osee. 6.

excellentius, tantò quidquid de nobis Ille statuat, minus acie sentimus & molestum: *Quia ipse capit, & sanabit nos*, ait Propheta: *percuties & curabis nos*, quid est, *quia ipse capit?* Nempe quasi diceretur, quod inceperit, ipse perficeret, non est enim ex illis insipientibus qui à cæptis leviter desunt, quia ergo cepit nos velle sanare, sanabit profecto & curabit licet percutiat, nam quod inceperit satis apertè declarat se id velle; quod autem nos curando nos percutit, Divinæ ipsius Sapientiæ quoddam arcanum est, quo novit opportunum morbis applicare remedium.

Iob. 5.

Quod & alibi sic apertè exprimitur, *Quia ipse vulnerat & medetur, percussit & manus eius sanabunt.* Id est, sicut medicus novit talem esse infirmum ut nisi vulneretur, non sanetur; sic infirmus novit talem esse medicum ut nisi vellet me sanare ac nisi sciret me vulnerandum ut saner, non vulneraret, non me percuteret. Hoc est certè de Christo sentire ut par est Christianum, & sic de Christo sentite in pœnis, hoc est pœnas penè non sentire.

II. PUNCTUM,

SED dum in panis proferentur hæc Verba: *Novit me meus Pastor, & ego novi eum*, hoc est ita de Christo sentire, hoc est revocare in mentem quam sit Bonus & Sapiens, hoc est actum fidei de utraque eius virtute producere.

1. Cor. 13.

Nam sic æger profitetur se nosse Christum sicut à Christo est cognitus, non ex æquo quidem quia ex parte tantum cognoscimus. Ille veto nos plenè totos novit; sed ex simili quadam relatione ut quemadmodum Christus novit agrum quàm sit infirmus corpore vel animo, quantis quibusve potissimum egeat remedijs, sic æger novit Christum hoc de se scire, hoc de se nosse, quod dum actu profitetur peinde est ac si diceret, mecum agit Christus sicut agendum est, agit enim sicut novit, nam me non fallit; novit verò quo mecum modo sit agendum, nam nec ipse fallitur. Ergo mecum agit sicut agendum est, id est, tam sapienter & providè quam res omninò postulat; Hoc ego novi, hoc ego me nosse affirmo, hoc me tam firmiter credere profiteor quàm constanter ore pronuntio, *Novit me meus Pastor, & ego novi eum.* Novit quid sit opus factò, novi quod ipse faciat quidquid factò sit opus. Novit me quam parum aut nihil ex me possim; novi quod supra quam possim non me oneret. Novit quousque se vis morbi extendat: novi

quod tantum remedij afferet. Et sicut ille novit quantum sit amaritudinis ad remedium afferendæ, sic ego novi quod non plus inferet quam exigat mali remedium.

Hæc enim omnia multoque plura quæ suggerit sanctus Augustinus comprehendunt illa pauca Verba, *Novit me meus Pastor, & ego novi eum.* Audi sanctum illum Doctorem, vel recole quod jam ex ipso audieris, unde pateat quàm non sit novus & inanis ille discursus qui de tali Pastore ac medico frequentatur: *Disce quàm excellè, quàm sublimiter de illius æquitate ac Sapientia sit sentiendum Quibus te, inquit, medicamentis cures, ille novit: quibus sectionibus, quibus ustionibus, ille novit. Tu tibi agritudinem comparasti peccando, ille venit non solum fovere, sed & secare & urere. Non vides quanta homines patientur sub medicorum manibus, spem incertam homini promittentium? Sanaberis, dicit medicus, sanaberis si secuerò. Et homo dicit, & homini dicit. Nec qui dicit certus est, nec qui audit; quia ille dicit homini, qui non fecit hominem, & non perficitur scis quid agatur in homine; & tamen ad verba hominis plus nescientis quid agatur in homine credit homo subdit membra ligari se patitur, aut plerumque etiam non ligatus secatur & uritur: & accipit fortè alium paucorum dierum, jam sanatus quando moriatur ignorans, & fortasse dum curatur moritur, & fortasse curari non poterit, Cui autem promisit Deus aliquid & sefellit?*

Quod & repetens in illum Psalmi versum. *Qui sanat omnes infirmitates tuas: sive ut legit, languores tuos: languor est, inquit, sanat & omnes languores tuos. Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquit, sed major est medicus, Omnipotenti medico nullus languor insaniabilis occurrir, tantum tu curavi te sine, manus eius ne rapillat; novit quid agat Non tantum detuleris cum fevos, sed etiam tolere cum secat. Toleram medicinalem dolorem, futuram cogitans sanitatem. Videte fratres mei in istis languoribus corporis quanta homines tolerant, ut paucos dies vixit moriantur, & hos paucos dies incertos. Multi enim post tolerantiam maguorum dolorum cum à medicis secarentur, aut inter manus medicorum moriuntur, aut jam sani irruente aliqua agritudine defuncti sunt. Si tã sibi propinquã mortè sperarent, illos immensos dolores non susciperent tolerandos. Tu non toleras ad incertum, qui promissam sanitatem, non potest falli. Fallitur medicus aliquando, & promittit sanitate de corpore humano.*

Quare

Quare fallitur? Quia hoc nō curat quod fecit. Deus fecit corpus tuum, Deus fecit animam tuam: novit quem admodum crearet quod creavit, novit quem admodum reformet quod ipse formavit. Tu tantū sub manibus medici esto: odit enim repellentem manus suas. Non sit hoc in medici hominū manibus. Ligari se volunt homines & secari: daturī pro incerta sanitate, certum dolorem, magnam mercedem. Deus te quem facit, & corpus curat & gratiā. Ferte ergo manus eius o anima qua benedicti sum, non obliviscens omnes retributiones eius: Sanas enim omnes languores tuos, qui redimet de corruptione vitam tuam.

Nonne hoc ipsum est quod agnoscebat David dum humiliaretur, & dum sic sanaretur à Domino? durum quidem remedium; sed salubre, sed æquiter ordinatum: Cognovi Dominus quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Quid est in veritate tua, nisi prout me nonis iam humilianda. Hoc est enim verum esse quod tale Deus novit, & quale quid novit Deus, hoc est ita verū prout novit, nec aliter. Unde in proverbii Sapiens: Pondus & cætera iudicia Domini sunt: & opera eius omnes lapides sæculi. Quid quid de unoquoque iudicat & statuit Dominus, id velut appensum est in statera & bilance, ut quantum cuique sit opus, tantum impendatur, & quidquid circa nos operatur Dominus, tam accommodatè, tam iustè, tam æquiter operatur, ac si lapides illos manu gesserat & ad opus adhiberet quibus olim ponderabantur omnia, & in sæculis servabantur.

Vel sic interpretare, sic ad numerum, ad mensuram & pondus revocata sunt omnia quæ nobiscum agi Dominus, ut tamen sit tota illa lapidea pondera quorum olim erat usus, è sæculis depromerentur, non possent unquam æquius proficere computum quàm fiat ad æquitatem omnia computata. Sunt enim ipsa æquitas, ipsa veritas, ipsa iustitia. Iudicia Domini vera, iustitia in se matipia, non egent ut ab alio iusta demonstrarentur, hoc enim ipso quo quis novit esse iudicia Domini, satis novit esse vera & iusta.

O qui attentius hæc cogitaret, quam longè aliter ac sentiunt homines de pœnis suis, cogitaret!

III. PUNCTUM.

SIC ergo sentiam dum & dicendum quibusvis in difficultatibus, NOVIT ME MEUS PASTOR, ET EGO NOVI EUM: Sic enim quantumcumque difficilem tui curam hæc verba faciem reddent, cum te actu inducent in

eam mentem ut credas & cogites quam sit ille fidelis, quam bonus & suavis qui te curandum suscepit, & qui te curando minime vulneraret nisi te noscet vulnerandū: neque id verò nosset nisi te ita esset; si autē ita est, hic urat, hic feces, ut in aeternum pareat. Nihil tam asperum quod non dulcescat cernenti manum quæ illud asperum porrigit. *Accipi calicem de manu Domini*, dicebat Propheta, & meritò; quid enim de manu illa recuses quæ sola salutem operatur & solis illis operatur mediis quæ novit & iudicat esse aptiora? Quem in sensum beatus Job quantiscumque plagis iam esset vulneratus, graviora tamen pati si Deus vellet, sic postulabat: *Qui cepit, ipse me conterat; solvat manum suam & succidas me*. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat nec contradicam sermonibus Sancti. Hoc est, me divinis iudiciis & flagellis totum subjiciā. Nam, ut ait S. Gregorius, *plerumque ad nos verba Dei non sunt dictorum sonitus, sed effectus operationum*. In eo enim loquitur quod erga nos tacitus operatur. Beatus igitur Job sermonibus Dei contradiceret, si de eius percussione murmuraret, sed quid de percussore suo sentiat, indicat qui quem ferientem tolerat, Sanctum vocat.

Expendens verò accuratius Idem S. Doctor verba illa Jobi, *solvat manum suam*, & quæ sequuntur, opportunè ad rem nostram ostendit tantum abesse ut quotquot rectè sentiunt, pœnas à se avertant, quin potius ne illas avertat Deus, enixè rogant. Cum amorem, inquit, suum Conditor erga nos per verba non exercet, quasi ad feriendam nostram vitia manum ligam tenet, An non affectus sui manum ligaverat cum peccanti populo dicebat, iam non irascit tibi, & zelus meus recessit à te. *Solvete ergo manum suam* dicitur cum exercet affectum. Et post pauca: *Hinc est quod sancti viri cum de occulta erga se dispositione suspecti sunt, plerumque ipsa perimescunt, tentari appetunt, flagellari concupiscunt, quatenus incautam mentem suam & dolor erudiat, ne in hac peregrinatione via, hoste ex insidiis erumpente, sua eam deteriorius securitas sternat*. Hinc iterum dicit, *Ego ad flagella paratus sum*. Quia enim viri sancti mentis sua corruptionis vulnus sine purgatione non esse considerant, libenter se sub manu medici ad sectiones parant, ut aperit vulnere virus peccati si exeat quod sana cute intus occidebat. Timent, ne ultio qua suspenditur, gravior in fine servetur; ferri patientia corruptione desiderant; & dolorem vulvulnere, medicamenta salutis putant.

1er. 25,

Iob. 6.

L. 7. 1007.

c. 8.

R. 10

Et sic ergo nunc dicitur, Hac mihi sit consolatio ut affligas me dolore, non parcat, ac si aperit diceretur quia id eo hic quibusdam parcat, ut eos in perpetuum feriat, ideo me hic feriat non parcendo, ut in perpetuum parcat. Ex Afflictione enim consolator, quia corruptionis humana puritatem sciens, ad hanc salutem ex vulnere certus reditor.

Nonne sic te consolaris fatius esset, quam te in lamenta & querelas abjicere? Sic enim tranquille dolens, minus doleres: & majus tibi meritum comparares; cum è contra, perturbatus magis doles & doloris tui minus est meritum.

Bar. 4.

Anima quior esto Ierusalem, exhortatur enim te

qui te nominavit, Circumspice Ierusalem ad orientem, & vide iucunditatem à Deo tibi venientem,

Vide in 2. p. Fer. 5. Hebdom. 2. in Quadragesima, ubi hæc habetur Veritas:

Quo in cælis corona gloriæ sumetur vultu, hoc in terra Calix sumendus est.

Et in 3. parte, Die 26. Julij.

Qui non vult mortificantem Dominum, non vult vivificantem.

F E R I A S E X T A.

DE AMORE CHRISTI PASTORIS TANTI ÆSTIMANTIS OVES SUAS, QUANTI ANIMAM SUAM.

Et animam meam pono pro ovibus meis. Joan. 10.

VERITAS PRACTICA

Qui animam suam pro mea Christus posuit, tanti æstimabilem fecit animam meam, quanti suam.

RATIO EST, Quia qui animam suam pro mea Christus posuit, redemit animam meam pretio sua.

Sed qui redemit animam meam pretio sua, tanti æstimabilem fecit animam meam, quanti suam.

Ergo & qui animam suam pro mea Christus posuit; Unde quantum me diligit, & quantum à me diligi debeat, non modo patet: sed quid sit illi, à me diligi patenter demonstratur, nempe ut pro ipso nec animæ meæ parcam, nec minoris eam in praxi faciam, quam ipse fecit, dando suam.

I. P U N C T U M.

NE quid restaret quod à Pastore circa suas oves ad firmissimam earum incoluntatem desiderari posset, uno verbo complexus omnia Dominus: Et animam meam, inquit, pono pro ovibus meis: quasi diceret, Nihil prorsus est quod non libentissimè pro eis faciam, cum vel animam meam

ponam pro ipsis. Tanti videlicet eas facio, tantumque diligo, non amore solum sensibili, sed qui nobilior est amore quem vocant appetitivum ut pro ipsis salvandis me exponam, pro ipsarum vita, moriar: pro ipsarum denique anima redimenda, ponam animam meam tamquam petitum & datum redemptionis pretium. O rem certà supra id omne quod admirari possis, admirandam, si præsertim tria hæc considerentur: Primum is qui animam suam ponit: deinde illi pro quibus eam ponit: ac denique modus quem res tota peragitur.

De primo, satis quidem scitur esse Dominum Jesum qui ponit animam suam; sed quis ille sit Dominus Jesus, quantum ad rem spectat de qua hic agitur, non satis ponderatur. Est enim ipse Pastor qui pro grege suo mortem obit, quod quam sit mirum & insuetum quis non videat, cum potius Pastori grex vitam suam debeat. Unde licet solum ut homo spectaretur Christus, sic tamen illum mori pro his qui non nisi per ipsum & pro ipso vivunt, excedit omnem humanum morem. Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? At vero non solum homo est ille Pastor, sed simul est Deus: Quantum quantus est Deus: o cæli obstupescite, tantus ille est qui humanam & mortalem accepit vitam quam

Phil. 2. quam pro suo grege poneret. Qui cū in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse: se aequalē Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Denique, quod stupore solem obtenebrat, quod terrore terram concutit universam, & quod petras horrore scindit, Deus est offensus qui se offendentium culpam suo expiat sanguine; qui sibi debentibus omnia debitorem omnium se constituit, qui pro his ipsis animam suam offert

1m. 5. à quibus eius aufertur anima! Vix enim pro iusto quis moritur; nam pro bono forsitan quis audeat mori: commendat autem Charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, sciendum tempus, Christus mortuus est.

Sed quod secundum est expendendum, in illis pro quibus Deus moritur, non illi solum sunt qui iam peccarant, quod certè multum est, sed quod est amplius, illi sunt qui curam etiam audierint tam profusam in se Dei bonitatem ut pro ipsis mori voluerit, tam parum illi tamen moveantur ut si quid gravius pro Redemptore suo sit tolerandum, respiciant, nec alia recipere ocellæ dilectionis monumenta reddant, quam in quibus non laborant. O prodigium ingratitude! O profusionem divinam sanguinis pro tam ingratis cordibus, quæ si amare nesciebāt, redamare nolunt. Sed non hic sistit eorum ingratitude, non enim solum non amant se amantem Deum, sed ipsum & oderunt & insequuntur suis peccatis tam liberè ac effusè quàm si de illis morte sua nil esset meritis. *Populus, qui ad iracundiam provocat me, ante faciem meam semper!*

Adde vero ad eumulum vel humanæ malitiæ vel divinæ bonitatis explendum: non tantum à peccatis propterea non deterentur homines, sed propterea magis ad peccandum provocantur, quod tam bonum habeant Dominū qui pro ipsis est mortuus, & qui tam facile ac libenter ipsorum peccata condonabit, quam facilis olim fuit ad ipsa redimenda. *Etenim quia non profertur ei: contra malos sententia, absque timore ullo, filij hominum perpetrant mala.* Itane peccator divina bonitate abuteris? Itane divina Bonitas tui suffert abusum & contemptum? An oculus noster, nequam esse debuit, quia tu bonus es? An sic bonus esse voluisti, cum oculus noster ita nequam futurus esset?

At quod de modo positæ à Christo animæ superest dicere, superat omnem dicendi modum; cum nec ullus fuerit crudelitatis exhibendæ modus qui ad eius tollendam animam non sit adhibitus, Certè quando in vita sua Theandrica sive *Hayneusue Paris quarta,*

divina humana quam vivebat Christus, voluisset tantum in nostri gratiam aliquot annos aut menses, aut dies, aut horas, aut vel unum momentum ponere, satis erat ut animam suam pro nobis ponere diceretur: sed totam ipsam posuit vitam, nec ullum vitæ momentum fuit quod non pro nobis posuerit. Bene habet, quando quidem ita nobis bene voluisti: Jam ergo vive sic nobis vivens, & in æternum vive; nec talis vita morte ulla concludatur. Non ita, inquit Viventis bonitas, sed mori me oportet, nec aliter vitam sumpsi quàm ut illam morte profunderem. O mors! poterisne talem absorbere vitam! Sed cum sint varia moriendi genera, genus saltem hujus divinæ mortis eligatur facilius, suavius & gloriosius quod possit elegi! Tantum id verò absuit, quin quod humano & diabolico excogitari potuit ingenio difficiliter, inhumanius, ignominiosius, totum id eius mortis genus fuit.

Tertio quidem post die resurrexit, & vitam resumpsit gloriosam, impassibilem, immortalē; *Et mors ei ultra non dominabitur:* sed an ille ultra nobis suam desinet dare vitam? Non desinet, non cessabit umquam & semper dicit, *animam meam pono pro vobis meū.* Conveniunt simul Divina Sapientia, Bonitas, & Potentia ut invenirent modum immortalis illius vitæ nobis etiam nunc communicandæ. Quoties nempe sacra offertur Hostia, vel quoties ritè recipitur, tunc illa toties ubique, semper & omnibus se totam vitam communicat, se totam beatam illa Christi animam nostræ se immiscet & infundit animæ, ut illius vita nobis & illi sit una vita.

O divinam Pastoris nostri Potentiam! O divinam Bonitatem! Sed parcat mihi Sapientia si ab illa quæ sivero, satisne prospexerit futuris inde malis eventibus? Satisne præ vident futuros ex fidelibus infideles & impios qui vel negarēt hanc potentiam, vel tantam irriderent bonitatem, vel ipsam etiam probris, sanais, & telis configerent sacratam Hostiam? Prævisa, prævisa sunt, respondet Sapientia, quæ tu commemoras, nihilque fuit, aut quidquam futurum usquam est tan blasphemum & impium quod non præsens esset cum de illa danda vita deliberatum est. Manifestanda erat divina mundo Bonitas, patefaciendus amor quo Deus diligit animam; procedat licet contra quævis humana impietas vel diabolicus furor, nil contra profusum efficient, quando quidem tantò inde major apparebit divina Bonitas & divina dilectio, quanto contra humana impietas vel diabolicus furor defævient. Audisne ani-

ma, nec tota reperis à te ipsa in tantam Bonitatem!
 Quia verò vera Praxis reciprocae dilectionis inquitur, sic illam Bonitatem admirare ut inde ad propositam Veritatem facilius devolvaris, hic est enim totius Bonitatis considerata fructus præcipuus, ut cognoscas quanti animam tuam æstimare, & dicas sic eam æstimare, nihil prius omittendo quod ad eius perfectionem spectat, cultum & operam, Nil poterat autem bonus Pastor appetitus dicere vel facere quo indicaret quanti animam tuam faciat, quam dicendo se ponere animam pro tua suam. Sic enim vel majoris vel tanti profectio æstimabilem facit animam tuam, quanti suam.

Nam quo veriori modo suam pro te ponit animam, hoc ipso tuam redimit pretio suæ datione nempe per mortem, mortem autem Crucis. Nonne te ab illo redemptum confiteris? Nonne illum Redemptorem esse tuum profiteris? Nonne illum sanguinis & totius profusa vitæ pretio, tota hæc emptio perfecta est? Nonne ex scripturis id toties audivisti: *Empti estis pretio magno, VNS Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. NON corruptio libus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati, Quod omnes in celo sancti sic agnoscunt, ut hoc uno præcipue Redemptori suo bene precantur, quia occisus est, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & fecisti nos Deo nostro regnum.*

Certe nullus est populus, nulla tribus, nulla lingua, vel natio, quæ non ab illo redempta fuerit, cum semetipsum pro cunctis dederit. Sed illi verò, quos inter, te agnosce, magis redempti sunt qui vel plura peccarunt vel plures acceperunt gratias quibus à peccatis desistant, & saluti commodius vacent.

II. PUNCTUM.

ET verò sic redimisse animam tuam pretio suæ, nihil aliud est quam tanti æstimabilem fecisse animam tuam, quanti suam.

Quando enim emptor & intelligens rei quam emit æstimator, pretium dedit pro re illa sibi comparanda, quis æstimare dubitet tanti rem emptam, ab illo æstimari emptore, quantum est pretium quod pro illa dedit? Cur enim tantum dedisset si rem tanti non æstimasset: cum præcipue supponatur esse emptor intelligens & sapiens, quod certe dubitari non potest de Christo Domino Redemptore,

Nonne sic Evangelicus ille mercator qui omnia sua dedit ut quæsitam & inventam emerget margaritam, manifestè demonstravit se tanti margaritam facere quanti sua omnia quæ pro ipsa distinxit? Nonne sic Dominus qui parabolam illam retulit hoc intendebat ut tanti ostenderemus nos æstimare virtutem vel perfectionem vel salutem, quanti cætera omnia quæ daretur ad salutem consequendam? Nonne sic Apostolus quanti Christum Dominum faceret, indicabat eum diceret se pretiosa quæque arbitrarè velut stercora, id est, funditus execrari ut Christum sic lucrifaceret, quia sic cæterarum execratione rerum tantò ditior lucrifit Christus, quanti est rerum execratio vel intimior vel generalior.

Cur ita ergo non diceretur Christus tanti animam æstimare nostram quanti suam, cum suæ pretio animæ nostram emit? An quia nimis bonus est, an quia nimis nostri amans, an quia nimis prodigus vitæ suæ? Sed an propter ea desinit esse sapiens? an propterea desinit sapienter fecisse quod fecit? Quis audeat de illo dicere in quod sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi, qui s hoc audeat de illo pronuntiare mysterio quod excellenter dicitur de vine mysterium Sapientiæ? Sicut itaque nullus ambigendi est locus de perfecta illius sapientiæ, sic neque de illa emptio, sic neque de illa æstimatione, sic neque de illa quam fecit animæ suæ cum nostra, ut dictum est, æqualitate pretij?

Sic præclare & aptè S. Augustinus in illum Psalmi verum qui redemptus de interitu, vel ut ipse legit, de corruptione vitæ tuam? *IA MI securus estis, inquit: Initus est bona fidei contractus: nemo fallit redemptorem suum, nemo circumvenit nemo promittit. Egit hoc commercium, iam pretium solvit, sanguinem sudis, sanguinem, inquam, suavit unicus Filius Dei pro nobis, O anima erige te, TANTI VALES.*

III. PUNCTUM.

PATET igitur evidenter quod dixit & quod fecit bonus ille Pastor, qui dum animam suam pro mea posuit, tanti æstimabilem fecit animam meam quanti suam: sic enim ponendo animam suam, meam emit pretio suæ, meam autem emendo animam, pretio suæ, perinde prorsus est ac tanti meam æstimare animam quanti suam, cum ex communi hominum melius sententiam sensu quælibet rerum emptio sit eam æstimatio, & tanta prorsus æstimatio, quanta est emptio, nisi forte etiam dici possit, plus æstimari

res emptas quam earum pretium, cum pretium datur pro rebus, quod cerè non daretur nisi res pluris quam quod datur æstimarentur.

Elbr. 11.

Sic de Moysè dicitur quod maiores divitiarum æstimavit thesauro Ægyptiorum, improprium Christi. Quia videlicet regno Ægypti prætulit Christum. Quo quidem factò Moyses manifestè patefecit quanti Christum Dominum faceret, cum tale regnum Christo postponeret. Sed tamen quid Ægyptus, quid terrarum orbis, quid vel ipsa rerum omnium universitas comparata Christo? Unde si quid ex illa rerum universitate pro Christo reliquisset, multum est ad eam indicandam quam quis de Christo mentem & æstimationem habeat? quale illud, amabo te, quale illud esse debet indicium & argumentum æstimationis à Christo animæ nostræ, cum pro nostra posuit animam suam, quæ infinito dignitatis intervallo nostram exuperat? Quam dabit homo communicationem pro anima, jam non sua solum sed pro ipsa Christi anima quam pro sua redimenda datam esse agnosceret in pretium?

Inc. 3. ep. ad Rom.

Tu Christe Jesu, quid vidisti tam carum & pretiosum in hominis anima præsertim peccatrice ut pro illa Tuam dares? Responsum accepisse videtur sanctus Augustinus, qui ait Dominum vidisse non quod esset facturum erat, non quod in se fecerat anima malum, sed quod Ipse in illa facturus erat bonum: sicut in sylva faber aut sculptor videt lignum tortuosum & male quidem compactum & formatum, sed benè ac commodè secundum artem suam efformandum: videt quippe se ex illo insignem Petri vel Pauli vel quem velit alterius Sancti formare posse imaginem, unde lignum illud amat, & tanti æstimat quanti ex illo futuram videt imaginem æst. mandam. Sic Christus Dominus vidit in anima quid per gratiam fieri poterat, vidit ipsos, Petrũ, Paulum & quoslibet futuros sanctos ad divinam ipsam imaginem in melius reformandos: Vidit maxima illa & pretiosa qua per ipsum nobis donata sunt, ut per hæc efficiamur Divina consortes natura, sicut ait princeps Apostolorum Petrus. Ex quibus anima donis & gratiis, unde maxima Dei Gloria refulgeret, tam cara fuit & pretiosa in oculis Domini, ut quandoquidem redimenda erat, non alio poterat redimi pretio quam ipso Christi Sanguine, quam ipsa data in mortem Christi Anima; Nil profus aliud in humanis æquivalere poterat:

1. Pet. 1.

Ep. 125.

Vendere nos potuimus, inquit sanctus Augustinus, redimere nos non possumus, vendidimus nos

confessione peccati, redimimur in fide justitia. Sanguis enim innocens datus est nobis ut red. mereamur, A peccato scilicet ad gratiam; à servitute Diaboli ad libertatem filiorum Dei; ab inferorum suppliciiis ad sempiternam Cœli beatitudinem. Talis à summo malo ad summum bonum redemptio fieri non poterat, nisi summo etiam tradito pretio: Tradi debuit quidquid tradi poterat, Et hoc unum erat. Sanguis innocens Christi fusus, sanctissima Christi anima per mortem data. Hoc uno talis redemptio transigi poterat, acque hoc unum ita datum est totum, nihil ut profus superfuerit quod vel exigi vel dari posset. *Conscidisti faccum meum*, inquit Patri filius Redemptor hominum, ut sanctus Augustinus interpretatur, his valde memorandis Verbis: Non tibi vilescat quod ait *faccum meum*, Ibi erat inclusum pretium tuum: Erasmus ad *faccum* illud. In passione *conscidisti* est. Quomodo Patri dicatur *vis audire, conscidisti faccum meum!* Quia proprio filii non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illam. Fecit enim per Iudeos noscetes unde redimerentur scientes & confundarentur negantes, Nesciunt enim quid boni nobis operati sunt malo suo, *suspensus est faccus*, & quasi *latatus est impius*. Conscidit *faccum lancea* persecutor, & *sudit pretium nostrum* Redemptor. Quasi diceret, si, ut ex confesso *facco* tota quæ in eo continebatur pecunia profunditur, sic in cruce *conscidit* Christus totum quod continebat, effudit salutis nostræ pretium.

Pf. 29. Serm. 256. de temp.

O verè pretiosam salutem, o verè pretiosam mihi deinceps habendam animam meam quæ tali redempta pretio non potest negligi nisi simul hoc pretium, nisi simul redemptio, nisi simul Redemptor negligantur? Fieri ne possit, anima mea, ut si tali te sumptu redemptam credas te rursus tam vili pretio quale est cupiditatis oblectamentum, te rursus vendas: *Vnusquisque peccando videlicet*, ut ait S. Augustinus, *Diabolo animam suam vendit, accepto tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis*. Tu te ita vilificas quam in Christus magnificet! o impietatis prodigium! Pergendum ultra longius in tali concitando affectu cum gratia, acque idcirco videri potest in 2. parte, Feria 6, quæ Paratice dicitur, ad secundam quæ ibi proponitur Veritatem: Et Dominica 2. post Pascha, ubi hæc declaratur.

1. Ep. ad Rom.

Nihil æstimatione speculativâ pretiosius anima nostra: sed practicâ, nihil vilius,

In Ps. 95.

Ne verò te persuaderi sinas quod quidam ajunt ex sancto Augustino, non omnes esse redemptos, nec te forte ex illis unum esse: audi quàm ille sanctus Doctor contrà sentiat; audi quàm acriter in sui temporis hæreticos ita garrientes invehatur: audi quàm aptè vel ex tanto quod dedit Christus pretio concludat, universum terra, um orbem, id est, universos esse redemptos. *Venit Redemptor, & dedit pretium, sudavit sanguinem suum, emit orbem terrarum. Quæritis quid emerit; Videte quid dederit & invenite quid emerit. Sanguis Christi pretiū est. Tanti quid vales? Quid nisi totus orbis? Quid nisi omnes gentes? Valde ingrati sunt pretio suo aut multum superbi sunt qui dicunt aut illud tam parvum esse, ut solos Aþyros emerit, aut se tam magnos esse pro quibus solū illud sit datum? Non ergo exultent, non superbiant: Pro toto dedit quantum dedit. Novit quid emerit, quia novit quanti emerit & quanti dederit.*

Non est igitur hoc timendum, ne sis redemptus: sed ne te perdas redemptum, & ne à tuo longius Redemptore discedas. *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum, IVSTVS autem metus ex fide vivit: quod si subtraxerit se, non placebit anima mea. Nos autem non sumus subtractionis filij in perditionem, sed fidei in acquisitionem anima. Id est, tales esse non debemus qui nos à Christo subtrahamus dubitantes ne quid ab illo desit, unde perditio timenda esset, sed plenè credentes & confidentes Ipsi numquam nobis defuturo, videamus & id solum cogitemus ne nobis ipsi desimus, & ne ullam acquirendæ salutis animæ prætermittamus occasionem. Vide in 3. parte, Dominica 6.*

Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus, sed ne tu desis Deo.

S A B B A T O.

DE FIDELITATE ANIMÆ IN AVDIENDA PASTORIS VOCE.

Oves meæ vocem meam audiunt. Joan. 10.

VERITAS PRACTICA.

Sicut Imaginem aut Faciem Christi, sic eius Vocem fidelis anima reveretur.

RATIO EST, Quia idcirco imaginem Christi fidelis anima reveretur, quod sit eius representatio.

Sed vox Christi, quadam est representatio. Ergo sicut eius Imaginem sic eius Vocem fidelis anima reveretur, non modo ad cultum quandam religiosum, sed ad obedientiam & ad omnium Virtutum praxim quam Pastor inspirabit.

I. PUNCTUM.

ET alias oves habeo, inquit bonus Pastor, qua non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus Pastor, Tum illud de voce sua audienda paulò post re-

prensens: Oves meæ, inquit, vocem meam audiunt, & ego cognosco eas & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum: Dum videlicet fideles sint in illa voce audienda & servanda. Quod ut fiat religiosius, multæ possunt proponi Veritates quarum Primahæc est, Quod sicut faciem aut imaginem Christi Domini reveremur, sic ipsam eius vocem: non modo qua ab ore eius sensibilibiter profertur, sed qua jam olim ab illo prolata est, & in sacris continetur Evangelis, vel qua in imo cordis auditur, aut qua à Superioribus declaratur, aut quo denique modo innotescat. Quia eadem est ratio vocis & imaginis Christi quantum ad cultum & venerationem suo utriusque modo exhibendam. Quanam porò est illa ratio? Cur imaginem Christi reveremur? Quia scilicet eius est representatio, cui proinde tantum religiosæ venerationis debetur, quantum ipsi Christo. Sic sanctus Basilius: Rex dicitur regis imago, non autem duo reges. Neque enim potestas scinditur, neque gloria dividitur. Quemadmodum autem principatus ac potestas nobis dominant

nans una est, sic & glorificatio quam illi deferimus una est non multa. Itaque imaginis honor ad exemplar primum refertur.

Quæ sancti Patris verba sic sanctus Joannes Damascenus commendat; Nam, ut inquit Deser & magnus in Divinis Basilus, imaginis honor ad Exemplaris transferitur honorem. Exemplar autem est quod imaginem efformat, & ex quo, quod deducitur, fit. Hos autem duos Patres nominatim citat & sequitur D. Thomas, expresse docens eodem cultu imaginem Christi quo ipse Christus colitur, esse colendam, sicque rem totam explicat: Duplex est motus animæ in imaginem, Vnus quidem in ipsam imaginem, secundum quod res quædam est: alius autem in imaginem secundum quod est imago alterius. Et inter hos duos motus est hæc differentia, quod primus motus quo quis movetur in imaginem, ut est res quædam, est alius à motu qui est in rem quæ scilicet representatur: Secundus autem motus qui est in imaginem in quantum est imago, est unus & idem cum illo qui est in rem representatam. Sic ergo dicendum est quod imagini Christi, in quantum est res quædam, puta lignum sculptum, vel pictum, nulla reverentia exhibetur, quia reverentia non nisi rationali creatura debetur Relinquitur ergo quod exhibetur esse reverentia, solum in quantum est imago, & si sequitur quod eadem reverentia exhibetur Imagini Christi & ipsi Christo.

Addit verò in responsionibus ad objecta: non propterea tanto homini qui est imago quædam Dei, parem adorationem exhiberi cultum ac ipsi Deo; Nam possat esse, inquit, erroris occasio, ut scilicet motus ad rationem sisteret in homine in quantum est res quædam, & non referretur in Deum, cuius est imago. Quod non potest contingere de imagine sculpta vel picta in materia sensibili.

De hac porro relatione Imaginis ad suum primum exemplar sic ante hos omnes præclare scripsit magnus ille Athanasius, qui se pro domo Domini murum oppoluit contra insectantes Arianos. In imagine, regis species & forma apparet: & in rege, imaginis species: sine enim omni dissimilitudine vultus regis in imagine expressus est, ut qui videt imaginem videat in ea regem, & vicissim qui regem intuetur, agnoscat illum ipsum eundem esse qui in imagine representatur. Caterum quia in ambobus nulla est dissimilitudo, si quis post conspectam imaginem velit regem videre, huic ad eundem modum ita imago iure loqueretur: Ego & rex unum sumus: ego enim in illo sum, & ille in me: & quod in me animadversum, id quoque in eo animad-

versum, & quod videri in illo, videri & in me. Nonne id credis? nonne id profiteris? nonne id contra quoslibet impugnantes tuereris?

II. PUNCTUM.

SED vox Christi sic quadam est ejus representatio.

Non vox simpliciter sonans sive ut sonus est, sed vox significans, vox verbis expressa, & verba per vocem edita, Verba de quibus ipse dicebat Dominus: Verba quæ ego locutus sum vobis, Ioan. 6. spiritus & vita sunt. Hæc inquam verba, vox ejus est, & vox eum representans quodammodo sicut ipse Filius dicitur Verbum Patris quia est ejus imago, & quia verbum imago quædam est & representatio personæ cuius est verbum: nonne quando loquentem audis, etiam si non sit præsens, vel quando absens tibi sua scribit animi sententia, nonne tibi videris illum videre quasi præsentem? Quid illius sermo scriptus nisi significatio mentis ipsius, nisi illud ipsum quod in mente habet & quod tibi per sermonem ita communicat, ut ipsa communicatio sit quædam ejus similitudo & representatio? Nam quod ille cogitat, quod sentit, & quod sapit, totum illud profusum est in illum sermonem quem ad te dirigit, unde fit ut ille ipsius sermo sit illius sensus, illius sapientia, illius animus atque uno verbo, ille ipse expressus & representatus, longè verius quam per imaginem, quæ tantum corpus exprimit, sermo autem animi & ejus arcana, quæ solo revelantur sermone palam prolato vel particulatim scripto.

Sic sanctus Basilus ex epistola quam accepit à familiari suo sancto Gregorio Nazianzeno scribit se eum cognovisse, sicut ex filiorum vultu parentes cognoscuntur, quia videlicet sermo est character quidam Ingenij & internæ mentis ut diximus. Quæ si vera sunt de nobis quanto magis de Deo & de Christo Domino, qui suis seipsum verbis longè magis communicare & representare potest quàm nos nostris? Cum enim nihil sit Dei quod non sit Deus, hinc omne Dei Verbum dici potest Divinum aliquid cum & ipsi ad quos sit Dei sermo dicantur. Dis, ipso probante Christo.

Sed quid expressius ad rem nostram quàm quod scribit Apostolus ad Hebræos: Vivus est sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spirituum, compagum quoque ac medullarum, &

discretor cogitationum atque intentionum cordis: quæ certe admiranda effecta, & quæ plura ibi refert Apostolus soli Christo seu Deo conveniunt & tamen illa sermoni ejus attribuit, quasi diceret, Christus & sermo ejus unum & idem sunt. Sic quando dicitur in Evangelio, quotquot eum receperunt, filios Dei fecit, non de hospitio, inquit sanctus Augustinus sed de auditu debet intelligi quotquot eum receperunt, vel non receperunt Evangelium, tot Christum recepisse vel non recepisse dicendi sunt, quo etiam sensu dicitur quod nati sumus non ex semine corruptibili, ut ait S. Petrus, sed incorruptibili per verbum Dei vivi & permanentis in æternum, hoc est verbum quod Evangelizatum est in vos. Unde aperte patet quod vox seu verbum Christi sit ejus quædam representatio, cum sit ipsa ejus virtus, ipsa ejus sapientia, ipsa bonitas & penè quidquid est: Unde verè beati sunt qui audiunt verbum illud & faciunt.

Ioan. 3.

1. Pet. 1.

Luc. 11.

III. PUNCTUM.

SIC igitur Vocem seu Verba Christi sicut ejus Imaginem fidelis anima reveretur, quia sicut in imagine præsentat exteriori Christi faciem, ita ejus verbum, interiori exhibet: ac proinde si propter representationem, imago Christi colitur, non minus debet coli ejus verbum quod æquè illum nobis præsentat: Sic in Canticis non minus desideratur vox Sponsi quam ejus facies: nam ubi dictum est, ostende mihi faciem tuam, statim additur, sonus vocis tuæ in auribus meis: Vox enim tua dulcis & facies tua decora, quasi diceret sponsa cujus hæc verba magis quam sponsi esse affirmat S. Gregorius Nyssenus & alii apud Tironum Interpretem si fieri posset dilecte mi, ut te simul viderem & audirem, per gratiam mihi valde foret: quod si tamen unum negatur, ac saltem concedatur alterum: si te videre non possim, saltem te audiam, ut sic vox tua tuam suppleat faciem, & te quocumque modo præsentem habeam.

Noverat enim sponsa noverat hunc divinæ modum præsentia per vocem Dei, non minus esse celebrem & frequentem quàm per ejus faciem. Sic enim dum prius Moyli Deus apparuit in monte Horeb, visus est quidem ardere rubus, sed tantum absit ut quid de Deo Moytes viderit quia potius de illo expresse dicitur: Abscondit Moyses faciem suam, non enim audebat aspicere contra Deum. Quo igitur illi modo Deus appa-

Exodi 3.

ruit nisi per vocem? Sicut cum in eodem ipso monte, sed multò post tempore Deus apparuit Heliae non in facie sed in voce, non visus sed auditus. Et ecce, inquit Scriptura, vox ad eum.

3. Reg. 19.

Quod luculentius etiam patet in illa omnium celeberrima Dei ad eunctorum populorum apparitione facta, cum eilegem digito suo scriptam in duabus tabulis tradidit. An per faciem apparuisse Deus dicitur, an per vocem? Audi Moysen de re tota ut expresse populum postea monuit: Vocem, inquit, verborum ejus audistis, & formam personæ non vidistis. Quasi aperta voce diceret, sic apparuit vobis Deus per vocem suam sicut per faciem, quia vox scilicet non minus personam representat quàm facies, nec minorem à nobis exigit cultum Deus auditus quàm visus.

Deut. 5.

Itane verò id tibi persuasum in praxi habes? Itane verba Christi, sicut si præsens ipse adesset, veneraris? An velles vel ejus imaginem sic proterere sicut verba ejus à te proteruntur cum negliguntur, cum effectum nullum in te habent, cum opposita mundi verba plus in te valeant? Qui spernit me, inquit ipse Dominus, & non accipit Verba mea, habet qui judicabit eum. Sermo qui in locutus sum, ille judicabit eum. Mira certè est sententia Divi Augustini afferentis nihil minus esse verbum Christi quàm ejus corpus, nec minori poena dignum esse qui Verbum Christi negligenter audierit quàm qui corpus Christi sua negligentia in terram cadere permisit. Sunt ejus Verba quæ plura referuntur in 3. parte, Ferra 2. Hebdomada ubi exponitur Parabolæ feminis seminati in terram quadruplicem. De qua item Parabolæ & per verbo Christi fufius in 2. parte, Dominica Sexagesimæ.

Ira. 9. in quibus.

Ioan. 11.

Quæ ut firmius corroborentur, addi posset & exornari ditius hæc Veritas.

Semel locutum esse Christum, fidelis animæ ut Vocem ejus semper audiat & sequatur.

Ratio est, quia fidelis anima satius est ad Christi sui vocem audiendam & sequendam, si semel ejus voluntatem & propositionem intelligat. Quid enim aliud opus, cum non aliter eum sequatur anima quàm quod intelligat ipsum velle, nec aliter ipse loquatur quàm ut declaret animæ quid ab ipsa velit? Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. Quid

Canti.

Quid scilicet à me velis, & quò me ire jubeas.

Sed semel locutus esse Christum satis est ad indicandum quid velis; Semel olim dixisse Christum dum inter homines agebat, Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me: satis est ad indicandum unicuique fidelium unoquoque loco & tempore, quòd ab ipso velit hanc abnegationem sui & quotidianam suæ Crucis tolerantiam. Sicut enim suis discipulis tum dixisse sufficit ut nobis etiam dictum putemus, sic semel dixisse satis est ut semper nobis dictum putemus, seu potius ut semper ita præstandum quòd semel dictum est, cogitemus. Nec dubitare debemus, inquit sanctus Leo, hanc vocem non solum ad discipulos Christi, sed ad cunctos fideles, totamque Ecclesiam pertinere, quæ salutem suam in eis qui aderant, non verbaliter audiebant. Sicut ergo totius est corporis esse vivere, sic totius est temporis crucem ferre, quæ meritò ferri unicuique suadetur quia propriis moluitur que mensura ab unoquoque toleratur. Primum nomen est persecutionis, sed non una causa est certaminis, & plus plerumque periculi est in insidiatore occulto, quam in hosti manifesto. Quali diceret, sicut insidiator ille occultus nunquam nos cessat persequi, sic nunquam à resistendo cessandum est, & sic semper pugnando crux est ferenda. Sic enim nos sibi tam præsentem Christum habebat cum hæc diceret, quam quos habebat præ oculis: & nobis ut prodesse ad singula quæque momenta non minus intendebat, quam quibus loquebatur; cur non igitur similiter illum nobis præsentem exhibeamus, cum expresse propterea nobis sit dictum: *Vobis ministrabant ea quæ nunc nuntiata sunt vobis per evangelizatos verunt vobis?*

Denique quòd rem totam concludit, sic est authenticè dictum in libro Job, *Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit*, quali non sufficit quòd semel locutus est in Scriptura quæ ipse ejus loquitur, inquit ibi S. Gregorius, *causam nostram singuli si requirimus, invenimus: nec opus est ut in eo quòd specialiter tolerat, responderi sibi. Divina voce specialiter quærat. Ibi enim nobis omnibus in eo quòd specialiter patimur, communiter respondetur. Ibi vix præcedentium sit forma*

sequentium. Ibi videlicet invenimus quòd Paulus carnem suam infirmitate tentatus audivit, sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Quòd idcirco illi in infirmitate propria dictum est ne sigillatim nobis omnibus diceretur. In Scriptura igitur sacra vocem Dei afflicto Paulo audivimus, ne cum fortasse affligimur, singuli audire eam privata consolatione quæreremus: quia semel loquitur Deus, & id ipsum secundo non repetit, quia in Scriptura sacra quidquid potest singulis evenire, comprehendit, atque in illa per exempla præcedentium etiam vitam sequentium informare curavit.

Tum verò ibidem pergens sanctus Doctor verba illa explicare de Divino verbo quòd semel loquitur Deus, unigenitum semper gignens filium: copiosam subministrat materiam id ipsum transferendi ad propositam Veritatem ob analogiam multiplicem quæ in utroque Verbo & intra genito, & extra prolato convent, Unde tandem concludatur quòd sicut ad fidem nobis est latis, vel semel audivisse quæ sunt credenda ut credantur, sic planè ad charitatem ut quæ agenda sunt, fiant. Quòd fusè declaratur in 2. parte, Feria 4. Hebd. 4. post Pascha. Videri etiam debet in eadem parte, Feria 3. Sexages.

Quòd Christus semel suis, hoc in omni semper casu tibi dicit, *Non turbetur cor tuum.*

Quæ item de non differendo, passim in singulis partibus. Ac denique cum sit proprius hic character ovium Christi, *Vocem ejus audire*; Quam sint paucæ oves quæ illam audiant, quam sint pauci qui salventur, quam sint pauci qui Christo credant: Vide in 2. parte, in Septuag. Et in 3. In Transfiguratione Domini. Nec non in appendice ad Missiones, de præjudiciis salutis oppositis, capite 4. & sequentibus.

DOMI-

DOMINICA XXII.

POST PENTECOSTEN.

REDDENDA QUÆ SVNT CÆ- SARIS CÆSARI, ET QUÆ SVNT DEI, DEO.

*Abeuntes Pharizæi concilium inierunt ut caperent Iesum
in sermone. Matth. 22.*

VERITAS PRACTICA.

Deus non irridetur. Ipse deludet illulores;
Proverborum 3.

*RATIO prima partis quæ magis ad praxim spe-
Bandâ est sic ex secunda parte formatur: Deus
non irridetur si deludat illulores.
Sed ipse deludet illulores, ut ait Sapiens in Prover-
biis.*

*Ergo Deus non irridetur; Ergo cavenda dolositas,
simulatio, duplicitas, hypocrisis, & quidquid
simplicitati Christiana adversatur.*

I. PUNCTUM.

UM Christus Dominus Jerosolymis Parabolam de invitatis ad nuptias enarrasset, atque in ea Judæorum infidelitatem & pœnas consequentes expressisset, tunc è congressu abeuntes Pharizæi concilium inierunt ut caperent eum in sermone, id est, ita illum illaquearent ut quidquid diceret, inde ansam acciperent ejus accusandi. Quamobrem mittunt è suis aliquos cum Herodianis, qui nempe ad Herodis gratiam toti erant confecti, sive ut illum tanquam Messiam colerent, sive ut eum illo Romanorum imperium in Judæos protegerent: mittunt inquam ad Christum qui simularent se serio & religiosè agere, ac proinde præ se ferrent omnem pietatis & bonæ de illo existimationis cultum, latenter verò & callidè fabricatam hanc ad eum decipiendum quæstionem proponerent: *Magister, scimus quia verax es,*

& viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personam hominum: dic ergo nobis, quid tibi videtur? Licet censum dare Cæsari, an non?

Grave id enim censebant Judæi, qui cum se populum Dei electum agnoscere, non putabant se alienis subditos esse Dominis, Quo in errore confirmabantur à Pharizæis, qui toti erant populares seu populi gratiam aucupantes, Erat itaque sic intricata quæstio, ut si Christus negaret esse censum persolvendum, mox apud Herodem Regem, vel Pilatum præsidem qui Cæsaris & Romanorum partes fovebant, accusaretur; si verò affirmaret, tum populo contrâ reclamanti esset invisus.

Cognita autem Iesum nequitia eorum, ait, quid mentati Hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt es denarium, id est illam monetæ speciem quæ in tributum solvebatur, Et ait illis Iesus, Cujus est imago hæc & super scriptio? Dicunt ei, Cæsaris, Tunc ait illis, Reddite ergo quæ sunt Cæsari Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Quasi diceret, vos ipsi quæstionem solvitis, cum vel imaginem Cæsaris tanquam vestri principis in nummis vestris euditis; vel cum sic ipsa cusa pecunia tanquam apud vos probatissima non difficulter utimini: quapropter sicut eum agnoscitis vestrum Dominum, & hanc ejus esse pecuniam, quia refert ejus imaginem; sic quæ sunt illius, illi reddite: dum modo sic etiam quæ sunt Dei, Deo reddatis; hoc est, animum vestrum & vos totos quibus Divina cum sit expressa imago non minus estis Dei, nec minus Deo reddendi estis, quam pecunia Cæsaris reddenda Cæsari propter ejus imaginem ibi expressam. Quæ responsio tam prudens & accurata fuit, ut ipsi simulatores eam demirarentur, nec quid in illa

CAC

carperent, invenirent, unde ad suos taciti rever-
tuntur.

Ex quibus ita dilucidatis cum multa depromi
possint ad multas practicas Veritates, tum illud
prius occurrit quod maximè Pharizæos movit
ad interrogandum Christum de tributo persol-
vendo, nempe dolositas & simulatio qua illum
decipere prætendebant, & in invidiam advocare;
quo vitio peccant quicumque in rebus ad reli-
gionem sive ad salutem & conscientiam spe-
ctantibus non sincerè procedunt, sed sibi quæ-
dam falsa fingunt, aut quæ sunt vera, dissimu-
lant, quasi nesciant, quasi non possint, quasi non
teneantur, quasi alias opportunius faciant, sed
non modò, quasi jam non sibi vacet id cogitare,
sicque salubria quævis ad melius vivendum
monita sive à Deo interioris, sive à Directoribus
exterioris inspirata eludunt, joco vertunt, vel in
alios detorqueunt sentus, quasi Deo affingerent,
quasi eum nescientem in luas vellent partes at-
trahere, quasi uno verbo, illum irriderent.

Sed his aptè Apostolus, ex quo deprompta
est Veritas quæ jam expendi debet: *Nolite errare
Deus non irridetur.* Irridetur quidem fictis illis &
simulatis agendi modis, sed non quo sensu &
quo eventu putant: Putant enim sic evaluatos, sic
impunè laturus quidquid mali commiserint, vel
quid boni omiserint, sic se ab his excusaturus
quæ nolunt agere. Non sic impij non sic: Deus
non ita ut putatis irridetur. Nam si ut Sapiens
dixerat, *ipse deludet illusores*, profectò non ab il-
lis irridetur, sed illos irridet. Sunt illi quidem il-
lusores, quo sensu dictum est, dum sibi fingunt
se verba dare Deo, & sic se posse ab ejus expedi-
re justitiis, sed si errant in illo suo sensu, si secus
quàm putent, accidat: si non excusentur, si tantò
inde magis accensentur & puniantur, nonne ipsi
qui dicuntur, illusores, illudentur, & nonne sic
patebit Deum non irrideri? Nam ex eventu res
patet: Quales illi demum fuerint in quibus sistet
& inhærebit irrisio, tum illi verius irrideri di-
cuntur. Si quod prætendunt Illusores obtine-
rent, si Dei justa & statura facerent irrita, certè
hoc modo sic irrideret Deum ut non posset di-
ci quod Deus non irridetur: sed si nihil obtinent,
si contra potius quàm volebant eveniat, nonne
tum ex illis contrariis eventibus tam verè dici
poterit quod Deus non irridetur, quam falso si-
bi persuadebunt Deum irridere posse? *Va qui
prædaris, nonne & ipse prædaberis: & qui spernavit,
nonne & ipse sperneris?* Quasi diceretur, non-
nè apparet quàm stultè agas & quantum tibi
Haynesius Pars quarta

noceas, si dum spernis, spernaris potius quàm tu
spernas?

II. PUNCTUM.

SED res ita tandem habet, ita ipse suo tempore
suos deludit illusores, ut expresse affirmat: *Ego Præ-
quoque in interitu vestro ridebo & subanna-
bo, etiam vobis id quod timebatur ad venerit, cum ir-
ruerit repentina calamitas, & interioris quasi tem-
pestas ingruerit, quando venerit super vos tribula-
tio & angustia. Tunc invocabunt me & non ex-
audiam: manè surgent & non invenient me: ed
quod exosam habuerint disciplinam, & timorem
Domini non susceperint, nec acquiriverint consilio
meo, & destraxerint univèrsa corripioni meæ.*

Quibus in verbis tria sunt quæ quanta sit illa
illusio qua Deus deludit Illusores, manifestè de-
monstrant.

Primum est quod cum ipsi sint illusores, gra-
vius certè est illis illudi quàm aliis: nam omnis
transitus ab extremo ad extremum, sive à quo-
vis opposito ad oppositum, longè semper acer-
bior est & acrior, ut patet in superbo humiliato,
in divite suis exuto bonis, in libero & Domino
ad servitutem redacto, & aliis, unde ex Illusore
illudum fieri, sicut manifestum est oppositum, i-
ta & poena gravior. Adde quod quantum place-
bat illis illudere, tantum necesse est ut illudi di-
spliceat, non tantum quia sic divinitus per qua
quis peccat & magis torquetur, sed quia etiam
humanitè quantam ipsi sentiebant animi ju-
cunditatem illudentes, tantam illi percipiant
oportet acerbiteratem, quod se suis videant illufos
illusionibus, & suis illaqueatos laqueis, *V. debunt Ps. 117,
& tabescent.*

Secundum est, quòd non tantum irridentur,
sed subannantur & sic Angelis & hominibus
irridendi proponuntur, ut ludibrium & jocus om-
nium fiant; Quod certè est ad pudoris sensum
peracere: Unde & dicuntur transire in confusio-
nem, quasi sint ipsi toti fabula & confusio de
quibus liberum sit omnibus loqui, quod mani-
festa sit eorum pravitas: *Abierunt in confusio-
nem fabricatores errorum: Sic revelare dicitur
Deus hypocritarum absconsa & in medio synago-
ga delusores elidens, quasi diceretur, illos expone-
re cunctis subannandos. Ecce homo qui præva-
luit in vanitate sua. Ecce parturivit injustitiam, Ps. 51.
concepit dolorem & peperit iniquitatem: lacum a-
peruit & effodit eum, & incidit in foveam quam
fecit. EGO elegam illusiones eorum, & qua time-
bant, adducam eum. Aa Tct.*

Tertium est, quod cum multa illis improvisa contingant damna, sive bonorum iactura, sive morbi, sive mors ipsa, tunc ipsi sentiunt quam falsa essent quae iactabant, & quam vera quae contemnebant. Tunc palinodiam coguntur canere, id est, vel inviti & renitentes profiteri Deum esse cui non servisse malum sit, & cum Antiocho dicere: *Iustum est, subditum esse Deo, & mortalem non parva Deo sentire*; Quodque ad probum & confusionem insignius est, tunc quod confugiant nil superest nisi ad illius Bonitatem quam praesertim deluserunt, & quam frustra in-
 clamant, frustra precantur, frustra suis demulcent promissionibus: *Orabas seclitus Dominum à quo non esset misericordiam consecutus. ILLOS autem Dominus iridebit: & erunt post haec decidentes sine honore & in contumelia inter mortuos in perpetuum, quoniam dirumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fundamentis, & usque ad supremum desolabuntur: & erunt gementes & memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traduent illos ex ad veris iniquitates eorum.*

1. Macch. 9

I. Sap. 4.

cap. 5.

Deut. 32.

Sap. 5.

Nihil certè ad rem aptius quam quod ipsa refert Sapientia, quae & consequenti capite sic pergit: *Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustia verant, & qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbantur timore horribili & mirabuntur in subitaneis in sperata saluti, dicentes intra se, poenitentiam agentes, & pra angustia spiritus gementes. Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem impietatis. Nos insensati vitam illorum aestimabamus in saniam, & fruem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Ergo erravimus à via Veritatis. Et quae plura lugent Illusores non solum in inferno, sed in suis etiam temporalibus damnis, in suis corporalibus morbis, & in internis animarum angustis cum vident sibi perire omnia & se tandem cum omnibus perituros. Vbi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam? Ubi caehinni, ubi seculi, ubi luxus, ubi geniales mentae, ioculares focii, & parentes primarii, quorum autoritate freti & nomine, iura omnia violabant, surgant & optulentur vobis, & in necessitate vos protegant. Nonne tum habent ex hac ipsa vita quod sentiant & quod dicant, *Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum iactantia quid contulit nobis? Transferunt illa omnia tanquam umbra & tanquam nunciis percurrens: & tanquam navis qua pertransit fluctuantem aequam**

aut tanquam avis qua transvolat in aere? aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum; quoniam spes impij tanquam lanugo est qua à vento tollitur, & tanquam spuma gravis qua à procella dispergitur, & tanquam fumus qui à vento dissipatus est, & tanquam memoria hospitii unius diei praeferentia.

At eò tandem redigi ut id agnoscant, id sentiant & profiteantur Illusores, nonne deludi est? Nonne in adversum ivisse est potius quam quod volebant ire? Nonne quod dixerat Sapiens: *Parata sunt derisoribus iudicia, quasi praeparata omnibus singulariter illis parata sint? Nonne & veie alius: Dolor consumet illos antequam moriantur? Et Propheta: Confundentur vehementer quia non intellexerunt opprobrium sempiternum quod nunquam dolebitur. Non intellexerunt scilicet dum spernerent, sed dum spernentur intelligent, & confundentur vehementer, quod non prius intellexerunt.*

III. PUNCTUM.

DEVS ergo non irideat qui sic deludit illusores, Et cavenda prorsus omnis fallacia sive cum Deo, sive cum Superioribus, sive cum quovis proximo, quia quidquid boni inde speretur, nullum est praeter illius malis quae proinde sentiuntur: unde aptè ad viam dotosum dirigi potest quod quaerebat David, *Quid detur tibi aut quid apponatur ad linguam dolosam? Sagitta potentis acuta cum carbonibus desolatorij, Quasi diceret, nihil aliud expectes quam istud malum: aut si quod forte bonum tibi promittas, expende bonum illud cum tanto malo.*

Quodcumque porò fuerit qui dolos facit, aut cureturque fiant, perinde est cum de omnibus univèrsim dicatur: *A dominatio Domini est omnia illusor. Et va duplites corde, quod fuscè declaratum habetur in 1. parte, feria 6. Hebdom 3 post Epiphaniam, ubi quidquid de hoc uberius delideres argumento, plene suggeritur: Quibus haec addi possunt ex D. Augustino contra illos praecipue dolos qui circa proximum fabricantur. Sic enim aptè in hunc Psalmi versum: Venias illi laqueus quem ignorat, & capio quam abscondit, apprehendat eum, & in laqueum caeat in ipsum. MAGNIFICA, inquit, retributio, nihil iustum. Illi absconderunt muscipulam, ut ego ignorarem, illi veniat muscipula quam ignorant. Nam ego scio muscipulam ipsorum. Quae autem muscipula illis ventura est? Illa quam ignorant. Audiamus ne forte dicat, illa veniat illis muscipula quam ignorat. Forte aliam illi absconderunt, alia illis ven-*

Prov. 19.

Ecclesi. 10.

Et

Propheta: Confundentur vehementer quia non intellexerunt opprobrium sempiternum quod nunquam dolebitur.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

Int. 20.

tura est. Non. Sed quid? funiculis peccatorum suorum unusquisque constringitur. Inde decipiuntur, unde nocere conati sunt. Sequitur enim. Et captio quam occultaverunt, comprehendet illos. Tanquam si quisquam veneni calcem preparat, al cuius est oblitus bibat. Et tanquam si forviam fodiat quisquam in qua quisque inimicus eius in tenebris incidat, et ille oblitus quod fodiat, ambulans ea via, prius illuc cadat. Prorsus fratres mei ita credite, ita certi estote, ita si est in vobis excellentior prudentia ratio, videre atque perspicere. Nemo malus qui non sibi prius nocet. Sic enim esse putate malitiam. Quo igne incendere vis aliquid aliud, illud quod admoveas, prius ardet, nisi ardeat non incendit, facula est, hanc faculam apponis, ut aliquid incendat, numquid non ipsa facula quam apponis prius ardet, ut aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te, et quem prius vastat nisi te? Quo profundit ramum, laetum ubi radicem habet non laetit? Equidem dico quod malitia tua ut alteri non noceat fieri potest, aut autem tibi non nocet fieri non potest. Nā quid nocuit sancto viro Iob, de quo pralocuti sumus? Quomodo in alio P, alio dicitur: sicut novacula aucta fecisti dolū. quid sit de acuta novacula? Capilli, res superflua deciduntur. Quid ergo facis et quem vis nocere? Si nequaquam tibi ad malum consentias cui vis nocere, non malitia tua ei nocitura est sed sua. Si autem intus ipse malitia careat, et cor mundum subdat illi voci dicenti, salus tua ego sum, foris secus oppugnans, interiore hominem non expugnans, malitia tamen tua ab interiore suo procedit, te prius inane reddit. Tu patris es intus, unde iste verus processit, intus nihil integrum dereliquit.

Et rursus in hac alia Psalmi ista verba: Observabit peccator iustum, et stridit super eum dentibus suis: Dominus autem irridet eum, quonia prospicit quod veniet dies eius. ACERBYB, inquit videtur cum minatur iusto, nesciens horam sui crastinam, Dominus autem videt et prospicit diem eius. Quam diem? quo reddet unicuique secundum opera sua. Theaurizat enim sibi iram in die ira et revolvit. Iras autem iustitiam Dei. Sed Dominus prospicit: tu autem non prospicit: indicabit tibi quid ignorabas, sed quis scit non te celabit. Non parva pars scientia est, scienti conjungi. Ille habet oculos cognitionis, tu habes credulitatis. Quod videt Deus, crede tu. Veniet enim dies iniusti quem prospicit Deus. Qui dies? Erunt vindicta. Necessse est tamen ut vindicetur in tempore, vindic-

etur in iniustum, si ve convertat se, si ve non se convertat. Si enim se converterit, hoc ipsum in illo vindicatur, quod perijt iniquitas. Nonne irrisit Dominus prospiciens dies in quorum duorum, et iude traditoris et Saulis persecutoris? Unus diem prospexit ad poenam, alterius ad iustitiam. In utrumque vindicatum est, ille est gehenna ignibus deputatus, iste caelesti voce prostratus. Ergo et tu quem patris iniquum, per oculos fidei prospice cum Deo dies eius: et cum eum videris in te facientem, sic tibi: iste autem correptus mecum erit, cur perseverans mecum non erit. Quid enim? Injustitia iniusti tibi nocet et illi non nocet? Vade fieri potest, ut non iniquitas eius, qua per eius indignationem et odium procedit ad laedendum te, non prius sit sum vastet intus, quam te censes foris? Tui corpus premit adversitas, illius animum putrefacit iniquitas. Nam et quicquid in te profert, in illum redit. Eius enim persecutio te facit purgatum, illum reum: cui ergo plus nocet? Ecce sciendo expoliavit te. Quis damno graviore percutitur, qui amittit pecuniam, an qui amittit fidem? Nonne dolere damna ista qui habent oculum interiorem? Multis enim fulget aurum, quibus fides non fulget. Habent quippe oculos unde aurum videant, unde fidem vident non habent. Nam si haberent et viderent, utique plus amarent: et tamen quando eis frangitur fides, clamant, invidiam faciunt, et dicunt: O fides, ubi est fides? Amas eam ut excigas, ama ut exhibeas.

Ex quibus sancti Doctoris verbis non modo discas, dolere cum aullo esse agendum, sed si recum ita forte agatur, non tibi dolos nocere posse si virtutem inde cum gratia qua potest exerceri exerccas, nec gravius etiam in dolos illos commovearis quos sibi Deus reservat punire. Sedos.

Sunt verò in Scripturis multae similes loquendi formae, quibus qui alijs parant fraudes sibi parare potius quam alijs dicuntur. Infixa sunt gentes in interitu quem fecerunt, in quoque isto quere absconderunt comprehensus est pes eorum. Quid in alium mittit lapidem, super caput eius calet, et plaga dolosa dolosi deridet vulnera: Et quis foris fodit, incidit in eam: et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: et qui laqueum alij ponit, peribit in illo: Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur, et non agnoscat unde adveniat illi.

Quod autem dicitur in Proverbis: Homo qui blandis sitis que sermonibus loquitur proximo suo, res expandit gressibus eius: sic interpretare, ut ille ipse homo tuis simul expandat cetera gressibus, cum expandit alienis. Unde et proxime sequitur, Peccanti virum iniquum, involvet laqueus.

Act. 1. Act. 9.

Pf. 9. Ecclesi. 27.

Pr. 29.

Vide supra in hac parte, Feria 2. Hebdom. 19. decima Veritate quæ sic ex sancto Hieronymo profertur:

Non multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi Christianum.

Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in Veritate doces.

Et quæ plura in Evangelio referunt Adulantes.

VERITAS PRACTICA.

Adulator magis timendus quam Calumniator.

Ratio est, quia occultus hostis magis timendus quam apertus. Cum enim hostis propterea sit timendus quod damnum inferat, profecto quod erit gravius illud damnum, eò magis ille timendus à quo inferitur? Quis autem nesciat gravius ab occulto damnum hoste sæpius evenire quam ex aperto, cum sit facilius, apertum cavere hostem quam occultum? *tu inimici hominū, domestici ejus;* à quibus scilicet homo non caveat, sunt illi præ cæteris inimici.

Mich. 7.
Math. 10.

Sed Adulator est occultus hostis.

Si sic hostis, non dubium quin sit occultus: Nam adulatio nihil aliud præ se fert quam cultum, observantiam, amicitiam, & quæcumque hostili animo tam aperte repugnant, ut si hostilis sit animus, non sit nisi occultus. Quod sit autem hostis, dupliciter explicari potest, primo quis sic adulando præterendit aliquid à te obtinere quod non putat se obtenturum nisi prius sic tibi palparet, nisi prius te lactaret & animum tuum ita emolliret ut in quam vellet partem inficeret. Quod cerè est hostem esse, nam hoc est insidiari, hoc est rete expandere, hoc est decipere, hoc est pugnare, prædari, diripere, quæ sunt illa cuncta hostilia.

Pr. 16.

ib. 1.

L. 1. contra
Relag.

Sic expresse Scriptura: *Vir iniquus, inquit Sapiens, lactat amicum suum, & dicit eum per viam non bonam.* Unde Scidem prius monuera: *Fili mi, si te lactat verum peccatores ne acquiescas ei.* Et sanctus Judas paucis quidem sed ponderosis verbis: *Mirantes, inquit, personas, quæstus causa;* Nam mirari hoc idem est ac vehementer extollere, sicque facilius e blandiri pecuniam vel quid aliud velis: Unde Divus Hieronymus, *semper, inquit, insidiosa, callida, blanda est adulatio, pulchreque apud philosophos definitur, blandus inimicus,*

Tamet si verò nihil perversum adulator quereret, non propterea tamen non esset hostis, quia multa sunt alia quæ inferet ei damna, quem sic lactando emollit; Sic enim superbum eum & de se alta sentientem facit, ut si post à veris suis amicis audiat aliter de se judicari, si se corripit, se admoneri videat; non æquè ferat, non id verum putet, non eam esse clamitet aliorum mentem à quibus probè est cogitavit, sicque miser & miserabilis se divitem putet cum sit pauper & nudus: se doctum & prudentem existimet cum sit ignarus & vecors; se probum ac sanctum virum credat cum sit vanissimus. Quæ damna quam sint ingentia & quam facile profuant ab auditis adulatoribus, quis non videat?

Quamobrem rectè ac sapienter David, *Corripit me Iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* *MOLLITI sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.* Jacula certè tantò graviora, quanto minus ab his caveatur. Habet quidem & sua calumniator jacula, sed quæ ira lædunt ut læsio peracerbè sentiatur, & sensus remedium malo si quod sit, afferat. At verò quod inferunt damnum adulatoris jacula non modò non acerbè sentitur, sed potius delectabiliter velut lucrum & commodum tota mentis aviditate percipitur: Unde id fit quod dicebatur & quod est malorum omnium deploratissimum, quando quis se feliciorum putet, tanto sit infelicior. *Populus meus qui te beatum dicunt, ipse decipiunt, & viam gressuum tuorum disspant.*

Pf. 110.

Pf. 14.

15.

Nonne hinc igitur, adulator magis timendus quam calumniator, aut quam quisvis hostis apertus, à quo non modò te tueri possis ne feriat, sed etiam li ferret, & vulnus faceret, vulnere possis mederi, quod utrumque deest in occulto isto qui te necat, dum te lactat, hoste. Sic præclare sanctus Augustinus in illum Psalmi ver siculum, *Advertantur statim erubescetes, qui dicunt mihi, euge, euge: DVO sunt, inquit, genera persecutorum, vituperantium & adulantium. Plus persequitur lingua Adulatoris, quam manus interfectoris.* Et postquam utrumque ex Scriptura, ca-

mino comparavit, ubi probantur homines, sic pergit, *Si lauderis ab adulantibus & assentantibus, & annueris eis veluti emens oleum, non secum portans, sicut quinquaginta Virgines insipientes, erit caminus fractura tua, etiam os laudantium te.*

Sic & sanctus Hieronymus, aut ut alii volunt, sanctus Paulinus ad Celantium, *Adulatorum assentationes velut quasdam pestes anima fuge. Nihil est quod tam facile corrumpat mentes hominum, nihil quod tam dulci & molli vulnere animam figat. Vade & quidam Sapiens ait: Verba adulatorum mollia, feriunt autem interiora ventris, in multo, isto maxime tempore, regnat hoc vitium, quod quo est gravissimum, humilitatis ac benevolentia loco ducitur: Eo fit ut qui adulari nescit, aut invidius aut superbus putetur.*

Sanctus autem Gregorius de locustis illis agens quæ totam Ægypti herbam ac fructus devorant, *Quid per significationem, locusta portendant, inquit, quæ plusquam cetera minima quæque animantia humani frugibus nocent, nisi linguas adulantium quæ terrenorum hominum mentes, si quando bona aliqua proferre prospiciunt, hæc immoderatus laudando, corrumpunt. Fructus quippe Ægyptiorum est operatio Cenodoxorum, quam locusta exterminant dum adulantes lingua ad appetendam laudes transitorias, eorum operantur inclinant.*

Quam in rem aptè Divus Chryzologus dum expendit quod narratur in Evangelio de Dæmone Christum credente, adorante & prædicante: *Credidit infelix, ut Eum quem tentatione vincere, quem muneribus nequivit inflectere, possit adulatione pulsare; Quasi hoc genus tentationis esset hominibus longè perniciosius quam quodlibet aliud: Uade & Dominus nunquam sibi obloquens & detrahentes tam acerbè repressit quam sibi adulantes.*

O quam propterea Sapienter Rex ille Polo-

AD HÆC EADEM EVANGELII VERBA.

Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces.

VERITAS PRACTICA.

In omnibus fumens scutum fidei. Eph. 6.

Hoc Evangelicæ fidei scutum est, quod sit Christus verax.

Sic est porro fumendum in omnibus

niæ Ladislaus sibi adulantem impacto excepit colapho, nec dubitavit illico factum mirantibus respondere, *Percutionem me repercutio. Quam obrem nec adulari cuiquam velis, nec quemquam tibi. Nolles quippe adulari ne tibi hoc in fame nomen adulatoris contrahas, aut ne sis aliis causa perditionis: At nonne perinde putas ad infamiam, si adulatorem libenter audis, ac si tu ipse molliter adulatorem agis? Nonne & tibi ex æquo cavendum est ne salutis tuæ quidquam oppositum recipias, ac ne alienæ quidquam opponas? Sic te ad utrumque simul suo sanctus Apostolus exemplo instruit: Ita loquimur non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis; neque in occasione avaritia, Deus testis est: nec quærentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis.*

Sic propterea forte commodius videtur formanda Veritas, quæ ratione jam dicta facile declarari possit.

Si laetare quemquam nolles, nec à quoquam laetari velis.

Conformia & illa sunt quæ habentur in 1. parte, Feria 4. Hebdom. 2. in Adventu. Et in 4. parte, Feria 2. Hebdom. 15. post Pentecosten.

Ad laudes nostras tremere potius convenit quam exultare. Humana de nobis iudicia sic sunt humana audienda, ut non humanitus audiantur.

Id est, non illo exultanti animo quo solent homines assentationes suas excipere.

hoc scutum fidei, ut nisi sumas in omnibus, jam non sit scutum fidei.

RATIO postrema partu qua ceteras omnes includit. hæc est. quod Christus verax non credatur, neq; sit scutum fidei, nisi verax credatur in omnibus suis dictis.

Sed nisi hoc sciatum sumus in omnibus, non credes Christum veracem in omnibus suis dictis.

Ergo sic à te sumendum est in omnibus ut non sit aliter tibi scutum fidei: Quod certè non est segnitèr expendendum.

I. PUNCTUM.

PRÆMITTENDUM est quod sanctus ait Gregorius de amicis beati Job, & in eorū persona de quibusvis hæreticis, & perverſis hominibus; Sæpe, inquit, contingit ut *Iusti & iniusti habeant verba similia, sed tamen semper cor longè dissimile: & ex quibus dicta Dominus ab iniustis offenditur, in eisdem quoque à iustis placatur.* Quod declarat exemplo Regis Ezechiae & Pharizæi qui paribus pene verbis sua bona commendant opera, sed quantum ille probatur, tantum iste improbatur, Tum verò pergit sanctus Doctor: *Solent Hæretici errorum suorum dictis verba aliqua permiscere, & amici beati Job quamvis in reprehensione eius omnimodo fallantur, possunt tamen & quædam vera dicere, quæ ex illius assiduitate didicerunt, quorum dicta si omnia refutanda essent; Eliphaz sententiam Paulus Apostolus minimè protulisset dicens, Apprehendam Sapientes in astutia eorum. Quia igitur & ea quæ recta dicunt, contra beatum Job rectè non dicunt, nos in eorum dictis, & calcemus vitium indiscretionis, & discutiamus vires rectitudinis.*

Sic planè sentiendum est de hoc Pharizæorum d. & quo Christum Dominū conveniunt: *Ut capiant eum in sermone, ad agister, scimus quia verax es & viam Dei in Veritate doces.* Quid perverſius quam quod intendunt? Sed quid rectius quam quod dicunt? Quid verius quam quod Dominus sit verax Magister & viam Dei in Veritate doceat? Quid aptius & convenientius quam ut dictum hoc frequenter celebremus? Hoc enim scutum illud est fidei de quo Apostolus ad Ephesios, *In omnibus sumentes firmum fidei in quo possit omnia tela nequissimi ignea extinguere, seu repellere: Nempe sicut scuto tela hostium repelluntur, sic ista Veritate proposita, quod sit Christus verax, & non nisi vera doceat, quidquid hostes nostri sive interni, sive visibiles sive invisibiles contra Evangelij autoritatem, seu contra sinceram Evangelicam omnium Veritatū fidem obicerent, retunditur & refringitur. Scuto circumdabit te Veritas eius, non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & Damno meri-*

diano. Cadens à latere tuo mille: & decem millia à dextra tua.

Sed diligenter observandum quod in paucis illis verbis Apostolus hanc universalem vocem, *omnia*, bis repetit, ut profectò intelligamus quod jam nobis accuratè discutendum est, non aliter esse posse scutum fidei nisi sic in omnibus & contra tela omnia constanter illud scutum sumamus. Nam quæ nobis hodie proponitur ratio cur sit tale scutum fidei, hæc omnino convincit, sic esse sumendum illud in omnibus ut nisi sumas in omnibus, jam non sit tibi scutum fidei. Quænam porro est ista ratio? Quid est quod facit scutum fidei? Quod est quo repelluntur omnia contra Evangelicas Veritates proposita? Nempe hoc unum quod Christus verax est & ita verax in dicendo, ut in omnibus suis dictis ex æquo & perinde verax credatur, sicque viam Dei in veritate docuerit ut aliter docere potius non potuerit quam in veritate. Nota illud non potuerit, Nam in eo tota est sicuti fabrica, tota vis eius & virtus ad repellenda omnia. Ne quidem de potentia sua Christus absoluta poterat aliter quam verum dicere, noluisse certè mentiri licet potuisset, nam omne mendacium cum sit peccatum, tam Christo repugnabat quàm erat Deus quàm erat sanctus, quam erat intellectu & voluntate conformis legi æternæ suæ, cui peccatum omne contrahitur.

Adde quod cum venisset in terras viam Dei edocurus, si non eam in veritate docuisset, nonne ipse sibi oppositus ex adverso fuisset? Nonne ipse prævaricator extitisset & edificans quod destruxerat, & quod edificarat destruens? Quæ à Christo Domino tam aliena sunt omnia quam sunt discrepantes à luce tenebræ, quam disjunctum est à rectitudine perverſitas, & à virtute vitium. Quamobrem ad formandum fidei scutum, non parum id certè esset quod licet aliud quam verum posset Christus dicere, non tamen vellet, neque de facto ut vocat, id unquam diceret. At longè tamen est amplius ad illud formandum scutum, quod tamen vellet falsum dicere, non tamen posset, sicut enim hæretet semper animus nollet in Christi dictis si posset Christus aliud quam verum dicere, an sua esset potestate tum usus, nihilque certi & fixi haberet quod crederet? sic planè quando intelligis non omnino id posse fieri, tunc quidquid dixerit, ratum fixumque sit necesse est: nec ullus plane relinquitur ambigendi & nutandi locus, unde ipse dicebat Dominus, *Calum non sit esse fir-*

num ac statum quam sua essent verba. Sic fuscum Divo Thoma Theologi, Vide in 2, parte, Feria 4. H. bd. 4. post Pascha.

Hoc est itaque scutum quod vocat Sapiens, *Inexpugnabile, & agguatum*. Quid enim æquius quam sic sentire de Christo quod mentiri nolit & non possit? Non est enim infirmitatis hæc impotentia, sed virtutis & sanctitatis; Pavendum verò quod idem ait Sapiens, hoc scutum à Domino contra insensatos aliquando sumendum, nam hoc eos uno judicabit, quòd sit eis vera locutus. Hoc uno velut scuto quòdquid peccator excusat in peccatis repelletur: *Sermo quem locutus sum vobis, ille judicabit eum in novissimo die.*

O verè insensatum qui nullo ad hæc fidelitatis sensu moveatur!

II. PUNCTUM.

SED nisi hoc scutum sumas in omnibus, non credes Christum esse veracem in omnibus suis dictis.

Dicendum paulò expressius quid sit scutum fidei sumere; tum quid sumere in omnibus, atque ita evidentiùs patebit propositio. Scutum fidei tunc propriè sumimus quando incurrenti contra fidem tentationi resistimus, vel rejiciendo simpliciter quod contra occurrit, vel invocando divinum auxilium ne succumbamus; vel exercendo actum fidei oppositum in illa materia circa quam versatur tentatio; sive in fiat solum mente, vel ore simul proferendo verbum aliquod quo fidem Orthodoxam profiteamur. *Credo Domine, adjuva inercilitatem meam. Credo Deum trinum & unum. Credo esse filium Dei. Credo Ecclesiam sanctam.* Sic fide velut scuto tela hostium repellimus, sic monemur illis resistere fortis in fide.

Quid sit autem, scutum fidei sumere in omnibus, sic melius intelligetur si observes duo esse præcipua credendorum genera, speculativum & practicum. Speculativi exempla sunt quæcumque in symbolo Apostolorum continentur. Practici vero generis sunt illæ Beatitudines & alia similes Evangelicæ Veritates quæ mundanis repugnant dictis, & humanis contradicunt affectibus: ac proinde crebrius circa hoc genus fidei tentamur, sollicitamur in oppositum, persuademur contra, & cò facillimè trahimur unde nos fides retraheret si scutum eius sumeremus. Hoc est itaque quod dicitur scutum esse sumendum in omnibus, nempe in istis practiciis æquè ac spe-

culativis: nempe in rejiciendis tam fideliter & constanter omnibus quæ contra fidem de beatis pauperibus spiritu, & de miseris mundi divitiibus sentientur: quæ si adversus prima illa Mystèria de sanctissima Trinitate, & divino Verbo incarnato suggererentur. Non enim minus de fide est beatos esse pauperes, & lugentes, & qui patiuntur propter Justitiam, quàm Deum esse unum & trinum. Nec minus de illis practiciis verè debemus dicere: *Magister, scimus quia veraces, & viam Dei in veritate doces, quàm de istis speculativis quæ docuit; minus tamen illa credimus, ac ne vix credimus, quia ut dictum est, non tantum Intellectui sed & voluntati repugnant quæ depravata per affectus naturales, depravat dicta Domini, & ita interpretatur ut sibi potius Evangelium & Christum, quàm se Christo loquenti subjiciat. Loquor vobis, & non creditis.*

Joan. 10.

Quid porro inde sequitur nisi quod habet Propositio, nisi hoc scutum sumas in his omnibus practiciis, perinde ac in aliis speculativis, non credes Christum esse veracem in omnibus suis dictis. Nam primò, nisi quando resistendum est oppositis motibus, sumas scutum & resistas viriliter, defectus fidei est, vel certè talis est languor & debilitas fidei ut te pari geras modo acti prorsus non crederes, ac si nihil Christus de divitiis & de paupertate dixisset, vel perinde ac si de Evangelio circa hæc bona vel mala mundi nihil audivisses. Quid enim ultra posses quàm te, ut soles quotidie, miserum in miseris tuis inclamare, & beatos illos esse quibus abundant omnia? Nonne hoc est non credere beatos esse pauperes & lugentes? Nonne hoc est quod ait Apostolus de mundanis *qui repellentes bonam Conscientiam circa fidem naufraga verunt?* Et quod affirmat Alius, *fidem sine operibus mortuam.* Nam hæc sunt vera opera quibus vera vivit fides, quando de temporalibus hujus mundi bonis & malis, sentimus ex Evangelij sensu & divinæ ductu gratiæ, non autè ex humano affectu.

1. Tim. 1.

Jac. 2.

Quod si hæc autem non credas, quomodo veracem Christum in omnibus credes, cum hæc illa tam expressè ponuntur quàm alia? Nec dicas te quidem credere, sed bono sensu, sed sensu accommodato ad communem vivendi modum, & quo illa solet mundus interpretari. Nam hoc est ludere, hoc est jocari, hoc est blasphemare, quasi tu Christum interpretari velis ex mundano sensu qui totus illi est oppositus, & contra quem totus est Christus! Nonne sic errant in speculativis hæretici cū tuo modo & sensu Scriptu-

ras

as interpretari volunt? Si S. bellianum, si Arianum, si Manichæum, si Calvinistam urges ex sacris Codicibus, & inquiras ab illis an credant Scripturis, an credant Christo loquenti? Respondebunt omnes se credere, sed quo interpretantur sensu: qui cum sit ab orthodoxo & vero sensu alienus, quidquid dicant, dici non debent credere. Sic planè de practiis sentiendum, si quæ Christus dixit tuo tantum velis modo credere, non quo debent intelligi, plane non credis, aut quidquid credas, *inane est & vana fides tua.*

Quod si etiam objicias non tam defectu fidei accidere quod contra practicas Veritates sentias, sed potius ex concupiscentia non repressa qua moveris in oppositos illis motus & sensus: Id ita quidem fieri potest, sed cum contra hanc concupiscentiam tunc esset fide agendum, tunc esset sumendum securum, & resistendum, & pugnandum & vincendum: profecto si clypeum abijcis, si non pugnas, si non resistis, defectus aut languor est fidei: nam in speculativis non sic molliter cederes. Etiam si tibi mollia vel comoda præsentarentur, aut dura denuntiarentur, vellesne aliter de Deo trino, vel de Christo sentiri quam sentiendum est? Vellesne pro quibusdam oblatiis rei domesticæ commodis vel incommodis hanc fidem abijcere quod Christus est Dei filius, sicut ut fidem hanc abijcis, quod sunt beati pauperes? Nolles plane nolles, sed quamobrem nolles nisi quia magis unum credis quam aliud?

Atque etiam ut clarius videas te neque hoc aliud credere: Dic cur luges in paupertate, cur gaudes in divitiis? Nonne quia malum putas paupertatem & bonum credis esse divitias? At quid directius contra Christi dictum? Et cum simul credas te rationabiliter dolere quod doles, nec te putes in tuo falli sensu, quasi extra omnem controversiam & prorsus indubitatum sit paupertatem esse malum, & lugendum malum, quid inde sequitur nisi veracem non esse Christum qui oppositum docuit? Duo enim tam diversa & repugnantia non possunt simul stare. Si verum est ut verum putas quod sentis de mundi bonis ac malis, prorsus id falsum est quod Christus contra sentis, unde & dicebat, *Qui non est mecum contra me est, qui non colligit mecum, dispergit.* Vide in l. p. in die Natalis Domini.

Et in 2, Dominica 3, in Quadragesima,

III. PUNCTUM

QVOD est igitur securum fidei, sic est sumendum in omnibus ut nisi sumas in omnibus, jam non sit securum fidei. Nam cum in hoc uno Christianæ fidei securum vel maxime concipiatur consistere, quod sit Christus verax in omnibus suis dictis; hinc fit, ut si quid non credas quod Christus dixit, non illum credes veracem; ac proinde jam non erit hoc securum fidei. Si quid sit autem in quo fidei sumendum esset securum, & non sumas, propterea tantum non sumes quia non credes quod dixit Christus; quod manifestè apparet in illis practiis Veritatibus quas non minus Christus revelavit quam illas quæ speculativæ dicuntur; & tamen ita minus creduntur, ut vix omnino credantur. Quomodo igitur verax erit Christus, aut quomodo securum subsistet fidei si Christus non sit verax, in qua una veracitate præsertim hoc est securum constitutum, ut expressè Apostolus; *Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est, ut iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaveris.* Id est, tandem oculus serius apparebis esse verax non obstantibus contra oppositis hominum quibuscumque mendaciis.

Neque verò tantum in istis practiis hæc securi perit ratio, sed inde ad qualibet alia sic derivatur damnatum & perniciosum, ut nihil fide divina credatur sed opinione tantum vel scientia, vel humana duntaxat autoritate vel gratia, quia fides virgo est in corrupta, quæ si vel uno defectu articuli corrumpatur, jam non est virgo, jam non est fides Christiana, jam non est fides. Sicut si que Conclusio teneretur sine illo medio quo demonstratur, non haberetur eius scientia sed opinio tantum inquit Divus Thomas, *sic in divinis si quid videtur credere sine medio vel motivo quod formale vocatur credendi, non est fides divina, non est vera fides sed adumbrata;* perit autem tale motivum credendi quando uni negatur assensus articulo qui extrahi motivo credendus erat. Nam si quid crederes propter Christum loquentem, cur non omne quod loquitur? aut si quid Christo loquenti non credis, quomodo dices te illi credere in aliis propter ipsum loquentem? *quis offendas in uno, factus est omnium reus.* Hinc fortè Christus agebat: *Verumtamen filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra?* Quam enim pauci sunt qui securum fidei sumant in omnibus, tam pauci omnino sunt qui habeant fidem. Unde & merito suos monebat Apostolus: *Postmodum sustenta-*

Lut. 11.

Rom. 11.

2. 2. 1.

2. 2. 1.

a. 3.

Matth. 23.

Lut. 11.

1. Cor. 14.

se festu in fide, ipsi vos probate, si nempe in ad-
vertis vos beatos creditis sicut Christus Do-
minus docuit; hæc est veræ probatio fidei,
hoc est revera Christo credere, in quo exultabit,
ait sanctus Petrus, *medicum nunc si oportet cen-
tristari in variis tentationibus, ut probatio vestra
fidei multo pretiosior auro quod per ignem probatur,
inveniat in laude & gloriam & honorem, & quæ
plura prosequitur in commendatione talis fidei,
quæ cum baptismo suscipitur, nec per ullum
peccatum amittitur, præter istud infidelitatis quo
præsertim in practicis abicitur clypeus; ubi pu-
gnandum esset resistendum usque ad sanguinem
adversus peccatum repugnantes.*

*Ibi abicitus est clypeus forium, clypeus Saul
quasi non esset unicus oleo! sic deplorari posset
cum Davide miserandus pene omnium casus,
Qui nomen habens quod vivant, & mortui sunt:
nomen Christiani, nomen vitæ habent, & mor-
tui sunt, habentes tantum nomen, & vim nomi-
nis cum deposito fidei scuto deponentes. Hi
apud Isaiam, *Filij mendaces, filij nolentes audire
legem Dei.* Quasi diceret, nolunt audire quod
tenentur facere; tum verò se quasi nescientes &
ignari se excusant; sed mentiuntur, quia nolle
audire quod facias, perinde omnino est ac nolle
facere. Mentuntur præterea cum se Dei esse sin-
gunt cujus legem abiciunt. Mentuntur denique
toto vitæ suæ tempore si probè sciant quid fa-
ciant, nec faciant. Mendacium est operis quod
non minus est vitium quam ipsum oris menda-
cium; quid est enim cur oris mendacium sit vi-
tiosum, nisi quia contra mentem loquela est quæ
audientes decipit & vitam offendit civilem, seu
fidem pervertit humanam & publicam, quod
abominabile dicitur apud Deum & homines. At
verò mendacium operis nonne & contra men-
tem operantis committitur. Id est, contra con-
scientiam, contra id quod probè scit aut scire
potest si velit, ut hic supponimus. Nonne & vi-
dentes decipit qui bona fide factum putant quod
mendax, ficta & fucata facit. Nonne postremo
Divinam ipsam pessundat fidem cum illam bo-
nis evacuat operibus, & cum ex credendis, credat
quæ velit, & quæ nolit repudiet: *Parus illius cum
hypocritis & infidelibus. Foris canes & venesici &
impudici. Et omnia qui an. at & facit mendaciâ.**

Vide supra in hac 4. parte, Feria 2. Hebd, 15.
ubi hæc Veritas declaratur.

Nisi diligenter advertas, ore facta
Confessio, factis à te ne-
gatur,

Dic ergo nobis, quid tibi videtur? Li-
cet censum dare Cesari,
an non?

De adeundo direttore conscientie in dubiis
omnibus, vide in 1. parte, tota Hebd, 3. post
Epiphaniam

De adhibenda etiam in difficultatibus oratio-
ne & de consulendo Deo, videri possunt in 2.
parte, sequentes duæ Veritates:

Erranti in dubiis & non oranti, nulla
est erroris excusatio.

Feria 6, post Octavam Ascensionis Domini.

Qui cum affectu incompositio Deum
consultit, non Deam sed Deo
consultit,

Non à Deo consilium petere, sed Deo
dare velle videtur.

Feria 4. Pentecostes.

Cognita autem Iesus nequitia eo-
rum, ait; Quid me tenta-
tis hypocritæ?

Numquam illustris se manifestat Chri-
stus, quam dum animæ peccatricis il-
lustrat conscientiam, & peccatum,
latens ipsi manifestat.

In 3. parte, Feria 4. Hebd, 11.

Humana consilia eò sæpe pejora,
quò meliora.

In 3. parte, Feria 5. Hebd, 14.

Si cum nostris vitiis nostræ virtutes
comparentur, plus inhonoratur
Dominus nostris vitiis quàm
virtutibus honoretur.

In hac 4. parte, Sabbato Hebd, 19.

Sæpe quod petis à Deo justius, hoc est
quod petis injustius.

Nempe in modo petendi rem alioquin bonam
& justè petendam, sed quando petitur dari non
servatis servandis, tunc injustè petitur, & ten-
tari dicitur Christus qui nec salutem cuique tri-
buit sine mediis ordinatis.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 7. cui conformis
& ista est:

Si ordinatis ad salutem mediis non uteris,
Mediatore Christo abuteris.

In 2. parte, Sabbato post Cineres,

Offendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago hac & superscriptio? Dicunt ei; Caesaris.

Ad hac verba, triplex genus Veritatum occurrit, pro triplici perfectionis via seu vita. Primum quidem in via purgativa.

VERITAS PRACTICA.

Ad peccatricis animæ resipiscenciam, multum valet hæc quaestio: Cuius est imago hac?

RATIO EST, Quia multum valet ad peccatricis animæ resipiscenciam, si cum Divina gratia incipiat de peccato confundi & erubescere. Sed ad illam confusionem & erubescenciam multum valet hæc anima peccatrici proposita quaestio: Cuius est hæc imago?

Ergo & multum valet ad resipiscenciam, ac proinde nobis hodie proponenda in hunc finem.

I. PUNCTUM.

QUOD universum Apostolus de Christi Domini primo in terras adventu, ait venisse Dominum ut peccatores salvos faciat, hoc ad singulas eius actiones & verba referri potest, in quibus hoc unum egit quod primum loquutus est: Resipiscite, convertimini, Pœnitentiam agite. *Appropinquavit enim regnum colorum.* Quo tamen sine pœnitentia nemo perveniat. Vide supra in hæc parte, Dominica 18. Nec dubium quin eò tenderet in toto illo congressu quem habuit cum Pharizæis, & alius quocumque ad se pretextu conyentibus quos sive acriter appeller hypocrisis, sive blandius ab eis querat cuiusnam sit imago expressa in illo numismate census seu denario qui tunc exigebatur persolvendus: sic eos sapienter revocabat ad suam agnosendam perfidiam, ad salubrem inde confusionem hauriendam, & ad ipsam demique formandam ex animo resipiscenciam.

Quotinam quam tam & necessaria est hæc tan-

dem aliquando post tot annos in peccato exacto, bene formata resipiscencia, tam probe intelligeremus quantum ex his Christi Domini verbis bene formari possit! Hoc est quod modo meditemur, quod intendamus, quod enitamus Divina favente gratia.

Fundamentum & totius robur discursus in hoc præfatum est positum, ut bene semel confundi discamus & erubescere. Sicut enim hoc Deus præcipue queritur de peccatoribus quod erubescere nesciant, sic ubi hoc semel didicerint, querelæ desinent, quia ipsi sua peccata peccatores deserent. Est verò triplex confusio multum inter se discrepans, nam mala quædam est, quædam indifferens, & quædam bona & optima. Quod aperte Sapiens monuit: *Est confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.* Confusio quæ adducit peccatum mala profectio est, & tunc esse agnoscitur quando vel erubescimus bene agere vel peccatum confiteri. De quo genere confusionis Idem Sapiens proxime dixerat: *Pro anima tua ne confundaris dicere verum.* Confusio indifferens est naturalis ille motus quo quis in flagranti deprehensus scelere, dolet & confunditur se deprehensum, se convictum, se condemnatum. *Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusus fuit dominus Israel, ipsi & reges eorum, principes & sacerdotes, & propheta eorum, dicentes ligno, Pater meus es tu: & lapidi, tu me genuisti.* Dicitur portò indifferens quia nec bona ex se, nec mala est moraliter, sed ad utrumque idonea prout bene vel male procedet ulterius. Nam sunt qui desperent propterea, seque funditus perdant: sunt verò etiam qui à suis emergant iode vitis.

Et tunc bona esse incipit confusio quando iuvante gratia se peccator agnoscit coram Deo, sive pudet peccati, cuius ignotam ante gravitatem nunc percipit, horret, execratur. *Deum meum confundor & erubescere loquar faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostras multiplicata sunt super caput nostrum:* Et quæ plura prosequitur plus ille sacerdos Esdras: quæ quidem confusio quamdiu peccati odium habet, semper bona est sed tantò est melior quantum illud odium est purius, propter Deum offensum: non propter damna, non propter dedecus, non propter pœnam, licet, ut dixi, bonam sit ex his etiam, confundi & odisse peccatum, sed, multò melius propter offensam Dei, quæ tantò gravius malum est ceteris omnibus, quantum major est Deus homine. *Recordabimini viarum vestrarum pessimarum, sicut dicitur quoque*

diornaque non honorum, & displicebunt vobis iniquitates vestrae & scelera vestra. Confundimini & erubescite super viis vestris, domus Israel. Ex quibus Scripturae verbis non modo intelligitur quam sit vera confusio, sed quam sit etiam necessaria, quam commendata quam expetenda.

II. PUNCTUM.

AD illam autem confusioem & erubescen-
tiam valet hac anima peccatricis proposita
questio: Cuius hae est imago?

Quasi diceretur ipsi à Domino: Peccatrix anima, quid in te video, cum te in peccatis video? Video caelestem & divinam quandam imaginem, sed ita lutulentam & coenofam ut quam formosa est in te imago, tam foeda sit & deformis à te. Si te ita ignoras ut nescias in te esse imaginem Dei, nimis supina & inexcusabilis est hae ignorantia; nam facile posses ipso naturae lumine perspectam habere divinam tuam originem; & sicut non potes esse à te, sic non potes esse ab alio quam à summo rerum opifice qui non minus in te interius suam expressit imaginem, quam parentes exterius in humano quod ab illis accepisti corpore. Numquid non ipse est Pater tuus qui possedit te, priusquam scilicet producereris, & qui fecit & creavit te? Numquid de te dictum putas quod de primo dixit Deus homine, *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*? Numquid si de primo illo quae situm esset homine, cuiusnam esse imago: respondisset, Dei Creatoris sui; & nonne hoc ipsum de te responderes? Non est hic igitur quod ullam excusam ignorantiam.

At verò est quod multam & horrendam agnoscas & accules peccati tui malitiam. Nam primo cum nulla sit animae culpa quin annexam habeat maculam, nulla est etiam animae macula quae non ipsam Dei simul redundet imaginem. Deinde autem cum culpa culpae additur, necesse omnino est toties multiplicari maculas, seu potius ex illis multis maculis unam quandam excrescere quae divinam imaginem ita proterat, ita inficiat, ita obvelet & obscuret, ut merito quaeriposset, *cuius est imago haec?*

Apparet quidem semper esse imago Dei, sed inde magis apparet peccati gravitas & peccatoris malitia quae re tam sacra, tam augustam, tam divinam qualis est imago Dei, tam audacter impetat, tam dedecore maculet, tam multipliciter inficiat!

Maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus. Certe hoc grave & horrendum, sic animam maculari coram Deo suo: sed quanto id gravius ipsam Dei maculari simul imaginem!

Nec dicas, hoc non intendi ab anima: Nam satis est hoc sequi ex peccato, sicut ad peccati contrahendam malitiam non est necesse peccatum ipsum intendi, sed solum id unde scitur peccatum sequiturum; sic profus satis est ad illam peccati declarandam gravitatem quod inde tantum nefas, & tale piaculum in divinam derivetur imaginem; cum praecipue, quod certe est dictu horribile, daemone expressè hoc intendat, nec aliud in mente prius habeat cum ad peccandum animam alliciat, nisi ut augustam illam Dei offendant imaginem, quam in homine dolet esse impressam, & cuius loco suam vellet inducere; cumque in Deum ipsum quod semper vellet, numquam possit, hoc unum arripit, ut quod de panthera dicitur, cum hominem sibi odiosum non potest assequi, propositam sibi eius imaginem quibus potest modis dilacerat: sic ille infensissimus Dei hostis hoc in imagine Dei per peccatricem animam conatur efficere, quod in ipsum vellet Deum si posset ultra contendere, si se posset sublimius & gloriosius evahere. Quod cum peccatrix anima non ignores, tu tamen illi obsecundas, tu illi animos facis, tu illi quo divinam in te obscuret speciem, porrigis, tu illi quo se in Deum exacuet subministra, tu illi arma expugnando Deo praebes, cum facultates tuas facis arma nequitiae.

Numquid gravius inde agnoscis peccatum tuum? Numquid illa peccati major gravitas majorem invehit confusioem coram Deo, cui nota sunt illa diaboli consilia, cui perspecta sunt tua cum illo commercia, cui denique numerata sunt & expensa quaecumque numero & pondere gravitatem illa peccati augent quo divina imago deprimitur, infuscatur. Tu signaculum similitudinis, donec inventa est iniquitas in te! V. de Ezechielis. Quod de ipso primum intelligi debet daemone, tum de illis quos habet castellas & ad ministros suae contra Deum superbiae. Nam imitantur illum qui sunt ex parte illius, ut ait Sapiens.

III. PUNCTUM.

QUOD est igitur in via purgativa primum & praecipuum ut peccator respiciat, plurimum promovetur hac quaestione proposita. Cuius est imago haec? Quia respondere non potest peccator

Bb 2. nisi

nisi plurimum erubescat & confundatur de peccato suo: neque talis confusio inanis est, sed tum aspirante divina Gratia sic operatur in anima peccatrice, ut quantum confusa fuerit, tantum respicitur & emergat. *Confundantur & reverentur, confundantur cogitantes mihi mala*, Quasi hoc unum posceret Deus ad eorum conversionem. Qua de re videri plura possunt in 3. parte, Hebdom 9. Feria 3. & 4. Et si verò non delenda per culpam imago Dei est, non est tamen minus dolenda culpa, quia non est minus contracta Divinae offensae imaginis, quam si penitus deleta imago esset: hoc est autem ad dolorem de peccato maxime proprium ut inde potissimum concitetur quod sit, offensae Dei: *Quia peccavimus, & declinavimus à mandatu tuo.*

Adde quod cum duplex quodammodo considerari possit imago Dei, una velut naturalis, & alia moralis quae proprie similitudo Dei dicitur, & quae magis in sanctitate consistit; etsi prima per peccatum imago non pereat, ac certe secunda perit: quod sanctus Augustinus aperte deplorat ad illa verba Apostoli: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, induite novum qui renovatur in agnitionem Dei, secundum imaginem eius qui creavit eum.* H. A. N. C., inquit, *imagine in spiritu mentis impressam perdidit Adam per peccatum, quam recipimus per Gratiam Iustitiae.*

Quod & sanctus Bernardus agens de primi hominis vestimentis quibus per peccatum nudatus est, sic paulò expressius: *An foris, inquit, & tunicam quartu inonjurilem qua non diriditur, sed foris provenit? Ego Divinam arbitror esse ima-*

ginem quae nimirum non assuta sed insita atque ipsi impressa natura, diridi scindi: quo non potest. Ad imaginem nempe & similitudinem Dei factus est homo: in imagine arbitrii libertatem, virtutes habent in similitudine. Et similitudo quidem perit, verum tamen in imagine pertransit homo. Imago siquidem in gehenna ipsa vri poterit, non exuri: ardeat sed non deleri: Haec ergo non scinditur sed forte provenit, & quocumque pervenit anima, simul & ipsa erit. Nam similitudo non sic: sed aut manet in bono, aut si peccata verit anima, mutatur miserabiliter, iumentis insipientibus similita.

Vide: sine quid ex imagine Dei per peccatum pereat? Nempe quod est in illa sanctus & pretiosus, similitudo scilicet sanctitatis, qua sublatam, quid restat in anima tua; quod respondeas interroganti. *Cuius est haec imago & superscriptus?* Nempe est imago Dei, sed similitudo demonis; Est imago Dei, quae fiebat anima socr. Christi, sponsa Spiritus sancti, & Dei filia: nunc autem captiva demonis, exosa Deo, pabulum mortis & Inferorum rea. O quam dissimilis? o quantum mutata superscriptio! Quidquid spectes quod per peccatum pereat vel quod remaneat, nihil nisi doloris spectaculum esse potest. Nam si quae perit similitudo spectetur: o quae perditio: si quae remansit imago consideretur, o quale probum tanti per peccatum violati decoris, & illatae simul injuriae? Quod perit, manet dolendum; quod mansit, perit non fruendum. Quod deletum est, dolorem acuit, & quod deleri non potest, dolorem alit. Utrimque luctus, utrimque respiciendi sensus. *In fetu venient, & in misericordia reducam eos.*

Deinde pro vita quam vocant, *Illuminativa.*

VERITAS PRACTICA.

Sicut portavimus Imaginem terreni hominis, portemus & imaginem caelestis. 1. Cor. 15.

RATIO hac est ex eodem Apostolo cuius est proposita Veritas quod videlicet propterea portavimus imaginem terreni hominū quia qualis terrenus, tales & terreni.

Sed qualis est caelestis, tales & esse debent caelestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis. Ipsa est sancti Apostoli tota Conclusio.

I. PUNCTUM.

QUANDO quarunt Theologi cum Divo Thoma cur secunda sanctissimae Trinitatis persona quae est Verbum Dei seu Filius Patris, carnem humanam assumpsit potius quam alite dicitur, rationem, hanc inter ceteras reddunt, quod cum Filius sit ita Verbum Patris ut sit ejus vera Imago.

go, sic prorsus conveniebat fini carnis assumptæ seu mysterii quod Incarnationis dicitur, ut verbum Caro fieret potius quàm Pater aut Spiritus sanctus: Nam finis ille præcipuus quod alijs referuntur, salus est hominum, salus autem hominum in hoc vel maximè vertitur, quod expressis terminis dicit sanctus Gregorius Nazianzenus, *Divinam Imaginem aut manentem conservare, aut periclitantem fulcire, aut dilapsam in pristinum statum revocare.*

Ad hanc ergo imaginem quæ collapsa erat in homine reformandam, quid aptius quid convenientius quàm ut ipsa substantialis imago appareat, cujus aspectu & similitudine sic suo modo reformentur homines, sicut quæ scripto expressa sunt si fortè mendis scateant non melius emendantur quàm primò exemplari quod autographum, seu prototypum, sive originale dicunt consulto. Nonne sic expressè Apostolus, *quos præservit & prædebat ut conformes fieri imaginibus filij sui?* ut sicut ipse Filius est character & Imago Dei, sic homo per conformationem Filij, conformetur & Patri, nec sit minus verum quod qui Fiho Dei similis est, similis est & Patri, quàm quod dicebat Dominus, *Qui videt me, videt Patrem meum.*

Sic aptè sanctus Gregorius qui Nyssenus dicitur, quod jam supra notatum est: *sua quaque vita pictor est, artifex hujus operis est voluntas, color sunt virtutes, Exemplar Christus.* Quamobrem quod est illuminativæ vitæ ac proficientium statui maximè proprium, se in virtutibus exorcere, non potest melius adimpleri, quàm hoc sibi proposito exemplari: neque ad illud nobis proponendum possemus efficacius persuaderi, quàm his Apostoli verbis, *igitur sicus portavimus imaginem terreni homini, portemus & celestis.* Hoc est enim alterutius hominis portare imaginem, sic illorum vitam & mœurs exprimere ut sicut primus homo terrenus erat, ita & terreni sint qui eum imitantur: & sicut secundus erat celestis, ita & celestes sint qui suo illum vivendi modo sequuntur.

Ratio verò quæ à primo deducitur homine ad secundum, est valde efficax, sed opportunius sequenti puncto declarabitur, cum hic solum necesse sit vocem *terrenus* quæ in prima propositione de primo usurpatur homine ac de nobis, probè intelligere. Non est enim de terra esse, vel in terram redire, quod solum spectat hominis corpus: sed de illius animo agitur, de illius vitæ moribus, qui cum terrena, caduca, temporalia

sapientia, *terrena, animalu, diabolica*, quo triplici nomine triplex concupiscentia designatur; terrena nempe est oculorum sive habendi cupiditas: animalis est illa quæ dicitur carnis concupiscentia, diabolica vero est superbia illa vitæ cuius prius author & artifex diabolicus, qui *Rex Iof. 4. Super universos filios superbia dicitur.*

Sic itaque primus homo, & qui deinceps ab eo profluxerunt homines per peccatum terreni facti sunt, ut terrena potius sapiant, cogitent, & amplectantur quàm cœlestia; caduca potius quàm solida: temporalia potius & humana quam æterna & divina; unde illud Plaltis Regii. *Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentu insipientibus, & similitu factus est illi.* *QVOMODO insultatum est hominibus, ait ibi sanctus Augustinus, qui non intellexerunt quid facerent de divitiis cum viverent, & putarent se beatos futuros, si haberent memoriam marmoream, quasi æternam domum, & si sui quibus reliquissent substantiam suam invocarent nomina eorum in terris ipsorum? Debuerunt autem contra præparare sibi domum æternam in bonis operibus, præparare sibi vitam immortalem, mittere ante se sumptus, sequi opera sua, attendere comitem egentem, dare ei cum quo ambulabant, non contemere Christum ante januam ulcersum, qui dixit, Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quia ergo non intellexit homo in honore positus, factus ad imaginem & similitudinem Dei, homo prælatu iumentu. Non enim fecit Deus sic hominem, quomodo fecit iumentum: sed fecit Deus hominem cui servirent iumenta. Nunquid ejus viribus & non intellectu? Ille autem non intellexit. Et qui factus erat ad imaginem Dei, comparatus est iumentu insensatu, & similitu factus est illi. Unde alibi dicitur, Noli te esse sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.*

O si saltem se homo nosset, si se in sui cognitione deprimeret, si sibi diffideret, & se tanquam infirmum regeret: Sed tantum abest ut inde humilior & cautior fiat quin potius tantò in superbiam videtur audacius evahi, quantò in libidinem profusus labitur, undè aptè consequenter Psalmus: *Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacent, quasi diceret, quo se potissimum deberent accusare & confundere, hoc se excusant & gloriantur, quia scilicet sunt terreni, sunt carni, sunt homines, sunt infirmi, sunt fragiles, nec ita volunt sanari concupiscentiam quàm expleri; neque ita verò expleri ut si-*

Iac. 3.

Rex Iof. 4.

Ps. 48.

Ibid.

Math. 25.

Gen. 1.

Ps. 31.

gnatum super ipsos lumen vultus divini arguat quod faciunt, quamobrem vitiiis auctoritatem quarunt, & quod contra rationem nolunt videri velle, videntur sibi posse præterito quodam rationis velo, contegere.

Cum sint porro multa miserandi hujus damnati status, tum ad quatuor præcipuas in quatuor animæ partibus inflictas plagas referuntur, de quibus ex sancto Thoma fuisse dictum est in 3. parte, Dominica duodecima vide accuratè.

I. PUNCTUM.

SED *qualis est Cælestis, tales esse debent Cælestes.*

Non ita etiam cælestis Christus dicitur, quod de cælo descenderit vel quod illuc redierit unde advenerat. Sed quod cælestem vitam egerit, & agenda docuerit; prout ibidem habetur in eadem Dominica duodecima ex S. Bernardo, qui quatuor cardinales virtutes à Christo Domino nobis in exemplum expressas exhibet quæ sunt videlicet in quatuor illarum de quibus puncto præcedenti, plagarum primo remedio, quo terrena vita exhauriatur, atque in cælestem transeamus, tum opportunè quatuor resurgens sui corporis dotes, de quibus in die Paschæ nobis hic adhuc superstitibus, id est, animis nostris ad illam vitam peragenda idoneis Christus communicat, ut non minus ab illo cælestes esse possimus si volumus, quam ab Adamo terreni. *Si enim unus delicto multi mortui sunt*, inquit Apostolus, *multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit.* Ac rursum paulò post: *Si enim unus delicto mors regnavit per unum*: id est, terrena vita, & sapientia carnis quæ mors dicitur: *multo magis abundantiam gratia & donationis & justitia accipientes, in vita regnabit per Iesum Christum*: vita cælestis scilicet in hoc mundo, & beata in futuro sæculo. Quasi diceret Apostolus potuit fieri ex Adamo ut homines terreni fuerint, multo magis potest à Christo fieri, ut homines sint cælestes: si verò hoc ita verius & abundantius possunt homines, hoc certè debent. Nam cum sit res ex se tam præstans, tam eximia, quid est quamobrem illam nolint quam si velint possunt adipisci? Si possent ita divitias, ita scientias, ita honores, & alia vitæ decora sive commoda consequi, prout vellent, nonne vellent quantum saltem sibi suisque opportunum & necessarium esse ducerent? Cur non igitur ita velint illam cæ-

lestem vitam quam si velint possunt cum Christo vivere? Cur non dicant cum Apostolo, *mibi vivens Christus est & mori lucrum?* Responde si quid habes; vel confundere quod nihil habeas respondendum quam quod nolis, ut supra fufius declaratum habetur in hac parte, Fer. 5. Hebdomadæ.

III. PUNCTUM.

IGITUR *sicut portavimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem cælestis.* Cur enim amplius deferamus terreno quam cælesti? Sunt vitæ scilicet præteritis commoda quibus homo terrenus magis favet & conformatur quam cælestis cuius bona non ita mentem afficiunt; At illi verò sunt affectus corrigendi, non gustu sed iudicio: non humano tantum iudicio sed divino resisti penditur. Confer divitias vitæ terrenæ cum vitæ cælestis divitiis, delicias cum deliciis, honores cum honoribus; *Non iudicare secundum speciem, sed iustum iudicium iudicare.* Vide quid de his olim Christus iudicavit, quid modo iudicet & quid aliquando iudicaturus sit. Potestne certius & iustius divino Christi iudicio iudicium quæri? Possuntne res aliter in se esse, quam sicut illas Christus novit, & de his iudicat? Potestne verò tu aliter quam Christus de his iudicare quin erres, cum aliter de illis iudices quam revera sunt, sicut non nisi Christus iudicet quam prout sunt, Potestne verò velle sic errare scientes, sic errare perpetuo, sic errare tam damnose, tam turpiter, ut terrenum hominem cælesti præferas?

Multa passim ex ante dictis huc referas. Ex 1. parte, Feria 4. Hebd. 3. in Adventu. Ex 2. parte, Feria 6. post Cineres, & in die Paschæ ac tota consequenti Hebdomadæ, Ex 3. parte, Ferias 5. & 6. Hebdom. 13. ubi hæc in primis opportuna est Veritas:

Qui cælesti pane sic vivunt ut cælestes fiant, ita in suis vivunt corporibus sicut cælestes in assumptis.

Et verò egregia est apud sanctum Paulinum descriptio terreni & cælestis hominis in Epistola octava ad Severum Sulpitium qui Paulini petierat imaginem. *Qualem inquit, cupis ut mittam imaginem tibi, terreni hominis, an cælestis? Scio quia tu illam incorruptibilem speciem concen-*

N. 68.

Citat. hac Augustin. Epist. 106.

Gal. 3. 17.

Mat. 7.

Gen. 5. 6.

Mat. 9.

pisces, quam in te Rex caelestis adamavit. Neque enim alia potest tibi à nobis necessaria esse, quam illa forma ad quam ipse formatus es, qua proximum iuxta te diligas: nulloque te nobis excolere velis, ne quid inter nos inaequale videatur. Sed pauper ego & dolens, quia adhuc terrana imaginis qualitate concitatus sum, & plus de primo quam de secundo Adam carnis sensibus & terrenis actibus refero, quomodo tibi audeo me pingere, iam caelesti imaginem in facili prober corruptione terrana? Verimque me concludit pudor: erubescio pingere quod sum, non audeo pingere quod non sum: oati quod sum, & non sum quod amo. Sed quid mihi miser proderit odisse iniquitatem & amare virtutem, cum id potius agam quod odi, nec laborem piger id potius agere quod amo? Ipse discolor mei intestino bello distrahor, dum spiritus adversus carnem, & caro adversus spiritum dimicat: & lex corporis lege peccati legem meam impugnat. Infelix ego, qui venenatum inimicae arboris gustum nec Crucis ligno digessi: durat enim mihi illud ab Adam virus pateternum, quo univrsitatem generis sui pater pravaricatus infecit: ut qui naturali bono oculo mentis apertos innocentia & iniquitatis clausos habebam, laesalem prudenciam boni malique doctum, de infauso nemoris interditi cibo casatus pariter & male luminatus haurirem.

Agnovi bonum, & feci malum, cum aequè mihi liberum esset bonum facere, nisi utilitatem anima contemptissimè vitio voluntatis: qua id quod non exspectabat admisi, dum non tempero quod licebat. Propterea justè illos innocentia oculos, quibus malum non videbam, perdidit; & istos in vicem quibus peccatum agnosceretur in penam conscientia iniquitatis accepit. Nam & vidisse primos generis humani parentis, & non vidisse, Scriptura declarat. Vidit enim mulier arborem quod bona ad manducandam, & grata erat oculis ad videndum. Vidit, inquit, ergo habebat oculos. Et quid deinde subtraxit? Cum manducassent (inquit) aperti sunt oculi eorum, Ergo ceci fuerant. Unde advertimus? Quoniam non potest in eodem corpore simul convenire cecitas & visus oculorum. Sed certè est quoddam cacum in nobis etiam videntibus, & contrariò etiam in cecis videntibus. Propter quod arbitror illud à Domino esse dictum: In iudicium ego veni in hunc mundum ut qui non vident, videant; & qui vident, caeci fiant.

Venit ergo Dominus ut vetera transirent, & nova orientur. Et impletum est quod dixerat: Ego occidam & ego vivere faciam quia veterem nostrum hominem assumendo interfecit, affigens illi cruci, dispolians se carne tradidit principibus & potestatibus, liberè triumphans eum in semetipso; & vivificavit novum ex resurrectione mortuorum, ascendens in altum, & collocans eum in caelestibus. Sic ergo venit ut illuminarentur caeci, & cacerentur videntes: ut oculi nostri qui in transgressionem aperti fuerant, cacerentur; & vicissim qui cecati fuerant, aperirentur. Bene enim cecus sum, si non video peccatum, & bene oculatus, si cetero iustitiam. Ora ergo, mi frater, ut utrumque in me operetur Dominus, cacer videntem meum, ne videam vanitatem; & illuminet non videntem, ut videam aequitatem. Occidat in me veterem hominem cum actibus suis, ut reslorescat in Christo caro mea, & renoveatur sicut aquila, juvenis mea. Hac est enim mutatio dexterae Excelsi, cum immutabimur à nobis in illum hominem qui secundum Deum creatus est, cuius imago caelestis est, deponentes eum qui corruptitur secundum desideria erroris. Huius imaginem in me, quaeso, Deus conterat, & ad nihilum redigat imaginem nostram, id est terrenam, in civitate circumstantia; & instaures in nobis atque perficiat imaginem suam, in qua nos pingi non pudet, quam praesentes vere dicamus: Defecit cor meum & caro mea, Deus cordis mei, & pars mea Deus in saecula. Cum enim bona commutatione, qua est homini à dextera Excelsi, defecerit cor meum & caro mea, id est, alicuius voluntatis & fructus carnis mea, tum jam, ut à corporeis nexibus liber, & à meo corde purgatus dicere audeam: Deus cordis mei, & pars mea Deus in saecula. Utinam compleatur in me verbum illud Evangelici Simeonis, ut fiat mihi Christus in ruinam & resurrectionem. Ruina exteriori meo, & interiori resurrectioni, ut cadat in me peccatum, quod anima cadendo consistit; & exurgat ille immortalis, qui cecidit exurgente peccato. Exterioris enim status, interioris casus est: & ideo quando infirmatur exterior, qui intus est renovatur de die in diem. Quo genere perfectus magister ait: Quando infirmor, tunc potens sum.

Denique pro vita unitiva, qui Perfectorum est status.

Apoc. 21.
Deus 32.
Col. 2.

Epist. 2.

Psal. 118.

Psal. 10.

Col. 3.

Psal. 27.

Psal. 102.

Psal. 76.

Epist. 4.

1. Cor. 15.

Psal. 72.

Psal. 72.

Psal. 76.

Psal. 72.

Luc. 2.

2. Cor. 4.

VERI-

VERITAS PRACTICA.

Non aliter in nobis formatur imago Christi, quàm si nos in eandem imaginem transformemur.

- Gal. 4.* RATIO EST, Quia non aliter in nobis formatur imago Christi, quàm si Christus ipse in nobis formetur, sicut ait Apostolus.
- 2. Cor. 3.* Sed non potest Christus sic in nobis formari, nisi nos in eandem ejus imaginem transformemur, sicut Idem sanctus scribit Apostolus.
- Ergo non aliter in nobis formatur imago Christi, quàm si nos in eandem imaginem transformemur: Quod perfectiorum est maxime proprium, & illius via quam vocant univ. va.

I. PUNCTUM.

POSSET hic fusius explicari quæ paucis supra commemorata est duplex in nobis imago Dei. Prima naturalis qua instar Dei, anima nostra est incorporea, indivisibilis, tota in toto corpore, & tota in singulis partibus, independens à corpore, immortalis, dans corpori motum & operationem, una in essentia, & trina in potentiis nobilissimis, libero arbitrio prædita, & dominio in res omnes corporeas, quarum est quoddam velut compendium, & finis ultimus, capax scientiæ, virtutis, gratiæ, gloriæ, beatitudinis, visionis Dei & fruitionis ejusdem, qua in ipsum quodammodo transit Deum.

Altera supernaturalis tripliciter considerari potest. Primò in gratia quam dicunt habituali quæ cum verè sanctificet animam, facit eam verius & nobilius similem Deo, ac proinde illustriorem ejus Imaginem. Secundo in virtutibus tam infusis quàm acquisitis: tam internis quàm externis: tam Theologicis quàm moralibus, quarum actus cum frequentes & probatos exercent homines, tum singulari modo dicuntur similes Deo, & sæpe Dominus ex hac Divina similitudine nos provocat ad illos præsertim virtutum actus, quibus proximo cuivis beneficit, Et eritis, inquit, filij Altissimi, hoc est similes, sic enim pergit, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Tertio in certo quodam gradu sanctitatis & virtutum omnium quem unicuique sic præfigit Deus, ut de unoquoque singillatim dici possit. Non est inventus similis illi qui

Luc. 6.

Ecclesi. 44

1. Cor. 7.

conservaret legem Excelli. Donum est proprium

quod unusquisque habet ut alius quidem sic, alius verò sic faciat, quod sæpe monet Apostolus, & de quo supra frequenter actum est. Sicut autem per istud donum attingitur ille sanctitatis & virtutis gradus qui est unicuique destinatus ac propositus: sic per istum gradum præsertim efficitur, ut quæ in nobis est supernaturalis imago Dei, dicatur esse potissimum imago Christi: quia videlicet sic perfectè in nobis Christus formatur sic in nobis perfectè regnat, sic nos regit, nos perficit, & ad beatam ducit vitam. Quæ quidem Ratio tantò magis patebit & valebit, quantò universalius concludet pro declaranda Veritate proposita, quod nec aliter imago Christi perfectè formetur in nobis quàm si Christus in nobis ipse formetur: sic autem facile demonstratur,

Non enim aliter in nobis perficitur imago Christi quàm si nos ipsi perficiamur & sanctificemur, nam imago Christi alia pingi nec fingi potest, quam per propriam nostram sanctitatem: nulla est autem nostra sanctitas & nulla perfectio nisi formetur in nobis Christus. Id est, nisi Christus in anima per Spiritum sanctum suum, per suas gratias, per suos, omnes quos ipse solus intelligit motus & modos animum regat, dirigat & quaquaversum fleat, verberet, ac pro suo moveat arbitratu tanquam Pastor in suo gregi, tanquam in suo ductor exercitu, tanquam in navi navarcha; tanquam in domo Pater familias: tanquam rex in pacato suo regno; tanquam in corpore anima: tanquam in cælo Deus. Hoc est formari Christum in nobis, & hæc est nostra spiritalis perfectio, quia hic finis noster, hic finis nostræ devotionis, nostræ charitatis, nostræ humilitatis, & uno verbo totius nostræ virtutis ut se Christo totam subiciat, ut talis tantaque sit, qualem quantamque ipse velit: neque major, neque minor. Hic est ipse etiam Christi morientis & resurgentis quidam finis ac fructus ut dominetur mortuorum & vivorum, inquit Apostolus; finis autem & perfectio sic simul cohærent ut qui est finis alicujus rei, sit ipsa ejus perfectio: nec ulla ullius rei possit esse perfectio quam qui est ejus finis: unde si Christus nostra est perfectio quia noster est finis, sic perfectio Christi hæc in nobis existentis perfectio est ut sic formetur, sic nos perfectè regat & moveat.

Filio

Filioli quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis! Quasi diceretur, donec formetur in vobis Christus, nihil fiet: hic meorum apud vos finis & fructus laborum est. Sic præclare sanctus Augustinus, dum explicat quomodo Christus dicatur finis noster: Dicitur enim finis qui consumit, & dicitur finis qui perficit: aliter enim intelligimus eum audimus, finitus est cibus qui manducabatur: & aliter intelligimus, cum dicitur, finita est vestis qua texebatur. In utroque audimus, finitus est: sed cibus ut iam non esset, vestis ut perfecta esset. Finis ergo noster, perfectio nostra esse debet: perfectio nostra Christus est, in illo enim perficimur quia ipsius Capitis membra sumus. Id est, sicut membra corporis non perficiuntur moraliter qua perfectione possunt petfici nisi à capite moveantur & regantur, sic neque nos aliter perficimur quàm per Christum qui est Caput ex quo totum Corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrat, inquit Apostolus. Et sicut nisi caput corporis per ætatem, per naturam & gratiam sanè compositum esset & formatum, membra non possent aptè regi, sic nisi Christus ita esset in nobis formatus quantum esse debet ut nos regat in omnibus, nulla esset eius in nobis imago, nulla sanctitas, nulla perfectio, si cesset caput regere, membra cessabunt regi.

II. PUNCTUM.

SED non aliter formatur in nobis Christus, nisi nos in eandem imaginem transformemur.

Id est, nisi nos totos sinamus regi per certa illa media quibus ita iudicat & ita vult nos esse regendos, ut nihil aliud voluntariè sentiamus quàm quod ipse sentit & ordinat. Hoc enim est in eandem imaginem transformari: quando non solum in aliquibus sed universim in omnibus: quando non aliquoties sed semper: quando non coactè sed voluntariè: quando non externa tantum mandatorum executione, sed interna etiàm voluntatis & iudicij conformatione, nos totos illi subdemus: quando denique nec ipsi permittetur imaginationi fingere sibi aliquid aliud commodius vel delectabilius, vel gloriosius quàm quod ipse statuit & imperat. Sic in eius imaginem toti transformamur, id est, in illud ipsum quod videt & quo movetur ad impetandum nobis, ut eodem nos ipsi motivo ducamur ad parendum. Sic est quodammodo transire in ipsum, sic est ipsum perfectè amare, cum sit ille a-

Haynesius Pars quarta,

moris effectus nobilissimus, sic à te discedere ut transeas in amarum & dicas: *Vivo autem, iam non ego, vivit verò in me Christus.*

Sed de sublimitate hujus perfectionis gradus paulò post fufius tercio sequenti puncto; nunc quàm sit necessarius aspirantibus ad perfectionem, ipsa Propositionis verba exigunt ut explicemus, nempe non aliter in nobis perfectè formatur Christus, neque ex consequenti aliter ipsa perfectio attingitur nisi nos ita, ut dictum est, in eandem imaginem transformemur: sic autem facile declaratur, præsuppositis his quæ antecedenti puncto declarata sunt de Christo in nobis existente ac formato, Nam si hoc aliud nihil est quàm Christum sic in nobis regnare ut revera nos totos regat & ad nutum flectat, quomodo id aliter intelligetur fieri quàm si toti nos ejus simus, totum nos eius imperio sinamus flecti? Nonne hoc ipsum est quod tam expresse traditur in prima parte, ubi hæc Veritas demonstratur:

Non nisi tribus oblatis concupiscentiis Rex Christus recognoscitur.

Quod autem de tribus concupiscentiis sibi dicitur, hoc idem de tribus animæ facultatibus ad perfectionem comparandam, jure dici potest. Nam nisi perfectè Christo pareatur, quomodo nos perfectè reget? nisi verò voluntariè & iudicio pareatur, quomodo illi perfectè parebitur? Nonne hoc est quod perficiendis suis commendabat Apostolus: *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perfectentes sanctificationem in timore Dei*: Sunt videlicet inquinamenta carnis tres concupiscentiæ, si non mundentur: sunt verò inquinamenta spiritus tres animæ facultates, nisi pariter illis mundandis studeatur. Quamobrem nisi ex æquo subdantur omnia non perficietur in nobis Christus, non perficietur Sanctificatio, cui perficiendæ opportunum sane illud quod addebat Apostolus *in timore Dei*: nempe illo perfectò timore Dei, qui donum dicitur Spiritus sancti, quo ut ait S. Thomas *voluntariè Deum reveremur, & nos ipsi subducere refugimus*. Quod si tamen velis & alium posse timorem intelligi qui nonnullam habeat inclusam pœnam, facile cesserim dum sic agnoscas timendum tibi esse ne unquam in te formetur Christus, quod vix unquam transformari te sinas in eandem cum ipso imaginem & voluntatem.

Cc

tem

tem; atque id demum pro ingenti ducas supplicio, sic nunquam in te Christum formari.

III. PUNCTUM.

SIVE igitur de Christi agatur imagine, sive de ipso in nobis formando Christo, neutrum perfectè formabitur nisi nos in eandem imaginem transformemur, & toti Christo conformemur, quod non modo docebat Apostolus suis scriptis, sed multo amplius suis factis; sic enim ipse tam enax erat ordinis, quicumque tandem à Christo sibi præscriberetur, ut omnium quasi oblitus, hoc unum cogitaret ut in eandem cum Christo transfret imaginem, & quandam velut imaginationem ejusdem prorsus rei peragenda quam ab illo sibi videbat ordinatam. Sequor, inquit, si quomodo comprehendam, in quo & comprehensus sum à Christo Iesu. Fratres, ego me non arbitror comprehensisse. Vnum autem, quæ quidem retrò sunt oblitiscens, ad ea verò quæ sunt priora, extendens me ipsum, **AD DESTINATVM PERSEQVOR**, ad bravium superna Vocationis Dei in Christo Iesu. Quasi diceret, Hoc unum ago quod agendum mihi Christus præscribit. Nunquam præcedo, semper sequor; sic me Ille comprehendit, sic illum ego velim comprehendere & assequi sicut comprehensus sum, sicut me sibi optatorum; nisi hoc agam, nil me arbitror agere. In hoc uno salutem, perfectionem & beatitudinem meam constituo. Sic illud bonum specto tanquam scopum quod meam dirigam omnia: tanquam certum bravium quod curando referam si non in aem cursum meum volo: tanquam ipsum denique gloriæ præfixum gradum cuius adipiscendi non sit alia mihi via quam quæ mihi à Christo singulis aperta patet momentis. Quod ut omnes perfectionis propriæ studiosi similiter de se sentiant & a se exigant, sic pergit S. Apostolus: *Quicumque ergo perfecti sumus, sic sentiamus, idem sapiamus, in eadem permaneamus regula.* Id est, nos ita contineamus, ut nihil quam ipse Christus velit & de nobis cogitet, velimus & cogitemus, sicque in eandem prorsus transcamus imaginem.

Coloss. 3. Atque hoc ipsum alibi repetens, *ut exhibeamus, inquit, omnem hominem perfectum in Christo Iesu, in quo & laboro, certando secundum operationem eius quam operatur in me, in virtute, quasi dicitur: Hoc est unicuique suo in statu*

contendendum ut se perfectum exhibeat hominem: non exhibebit autem nisi in Christo Iesu, nisi Christum habeat Ducem, Magistrum, Regem, & nisi fideliter in omnibus illi obsequatur. Quod quidem dum contendet non miretur si laboret; Nam & ego Apostolus sic laboro, sic certo, nec aliter virtutem exciteo vel aliud opus operor, quam prout ipse Christus in me operatur, & in certa quadam virtute seu certo virtutis gradu quem nec excedere, mihi licitum puto, nec ab illo deficere.

Hoc est vinculum *Charitatis* quo sic Christo connectimur ut nos nihil à Christo saparet. Hæc est excellentior via quæ via est perfectè unitiva in perfectio divini amoris actu cuius hoc est maximum effectum sic amantem omnia conferre simul in amatum, ut soli huic amori sit proprium; atque idcirco hic amor sit plurimum commendatus, & omnibus omnium votis exoptandus.

Sic insigniter S. Augustinus: *Anima insignis in manu Dei imaginis illustris similitudine, habet in se, ex cap. 18. Deo, quo admonetur semper, aut stare cum eo, aut ad eum redire si mota suis affectibus, imo defectibus fuerit. Et non solum habet unde respirare quæ in spe venit & misericordia: sed etiam unde audent aspirare ad nuptias verbi, & cum Deo miræ factus sociari: ut, atque cum rege Angelorum ducere iugum amoris. Hæc omnia facit amor, si anima exhibeat se similem Deo per voluntatem, cui similis est per naturam, diligens sicut dilecta est. Solum enim est amor ex omnibus animarum motibus, sensibus atque affectibus, in quo potest creatura, etsi non ex aquo respondere auctori, vel ipsi mutuam respondere vicem. Amor ubi venerit, ceteros in se omnes traducit & captivas affectus. Amor per se sufficit, per se placet, & propter se. Ipse meritum, ipse primum, ipse causa, ipse fructus, ipse usus. Per amorem enim conjungimur Deo. Amor facit unum spiritum de duobus. Amor facit idem velle, & idem nolle. Amor facit prius mores componere, postmodum omnia, quæ ad sunt tanquam non ad sunt considerant tertio verò loco, mundæ cordis acie superba & interna conspiciere. Per amorem, primum in saculo bonè geruntur honesta, postmodum etiam honesta saculi despiciuntur, ad extremum etiam Dei intima conspiciuntur.*

Reddito

Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesari; & quae sunt Dei, Deo.

VERITAS PRACTICA.

Nisi reddantur Caesari quae sunt Caesaris, non reddentur Deo quae sunt Dei.

RATIO EST Quia non reddentur Deo quae sunt Dei, nisi reddantur Deo quae Ipse à nobis exigit.

Sed nisi reddantur Caesari quae sunt Caesaris, non reddentur Deo quae Ipse à nobis exigit.

Ergo nec reddentur quae sunt Dei, Deo, quae ne Impietas perpetretur, si reddenda sunt Caesari, quae sunt Caesaris, sicut quae sunt Dei, Deo.

I. PUNCTUM.

PLENAM mirabilem responsionem, iure vocat sanctus Hilarius quam Christus Dominus reddidit Pharizæis, concludendo ex eorum verbis reddenda esse Caesari quae sunt Caesaris, & quae sunt Dei, Deo. Triplex autem ejus miraculum seu tripliciter admiranda videri potest responsio. Primo quidem propter eam rationem quam Idem sanctus Doctor profert, nempe quod ita omnia inter, contemptum saeculi, & contumeliam ledendi Caesaris temperavit, ut curis omnibus & officio humanis devotus Deo mentes ab solveret, eum Caesari quae ejus essent reddenda decernit. Quasi diceret, sic respondisse Dominum ut sua responsione nos invitaret ad illa omnia contemnenda & relinquenda quae sibi tanquam debita Caesaris responderet, quo facto id conmodi eveniret, ut cum deinceps nihil restaret quod Caesari deberetur, de solis Deo reddendis debitis quietius cogitaretur. Quod certe mirum quam opportunè, quam egregie, quam aptè Dominus responsionem suam transiitulerit ad illud quod habebat antiquus & carius commendandum, nempe ut animas à terrenis & humanis ad caelestia & divina converteret. Quod & saepe alias ab ipso praestitum observari potest in Evangelio, ut cum praestitum de dividenda, duos inter fratres, hereditate rogatus est, sic se istis immiscere terrenis recusavit, ut tamen efficacissimum inter ipsos conveniendi & aeternae salutis comparandae modum suggererit, si vellent scilicet animum à nimio rerum terrenarum affectu sevocare in quibus nil solidae reperitur quietis. *Videte, inquit, & cavete ab omni curia, quia non in abundantia*

curia cuiusquam vita eius est ex his quae possidet, quod proposita similitudine de contemptu divitum mox luculenter confirmavit.

Ex quo dices non modò res humanas sicut consuevit Ch. illas, contemneret, sed & suis contemnendas proponere, atque ex omnibus aliorum dictis verbum aeternae vitae semper elicere.

Secundo, mira Ch. ista responsio est, quod ita sapienter & supra eorum omnium à quibus interrogatus fuerat, expectationem respondit, ut illi ipsi nequissimi de posita sua nequitia mutati fuerint tale responsum, cui retundendo nihil profus haberent, licet hac dolosa mente accessissent, ut si tributum esse Caesari petiendum pronuntiaret, deferrent illud nomen ejus ad plebem cui cum esset odiosa talis tributi solutio non dubitabant quin hominem ejus solutionis propugnatorem odisset & detestaretur. Et tamen nihil horum audent nec cogitant! hoc sane mirum!

Tertio quis non mireretur quam paucis & expressis verbis rem totam Dominus definiverit cum dixit reddenda esse Caesari quae essent Caesaris? Quis enim in hoc ipsum statim non consentiret, cum id sit lumine naturae notum, & in naturali jure positum ut quisquis sua reposeat ei reddantur? Sua vero tantum reposeat Caesaris à Judæis inde fieri manifestum, cum in ipsis quos Caesar exigit nummis, imaginem Caesaris cuderint, in signum propriae deditiois & servitutis. Cum praeterea verò sciret Dominus fore quondam Haereticos qui negarent Principibus pendendum esse vectigal, sua illud autoritate sancitum voluit, & cum ipse tributum solvit, & cum solvendum docuit. Quamobrem inde deducta est Veritas Practica, quae tantò ad praxim esset firmior, quanto maiorem ab ipso Deo firmitatem acciperet; & quanto evidentius demonstraretur quod nisi reddantur Caesari quae sunt Caesaris, nec ipsi Deo reddantur quae sunt Dei.

Sic autem evidentissimè demonstratur, Nam profectò non reddentur Deo quae Dei sunt, nisi ea reddantur quae Ipse à nobis Deus exigit. Tam certò constat etenim Deum ita justum & æquum esse, ut hoc ipso quo quid à nobis exigit, dubitari non possit quin suum exigat, cum praestitum imperando id exigat, cui nisi pareamus, se offensum pronuntiet & nos tanquam rebelles puniat.

Rom 9.

Quid ergo dicemus inquit Apostolus, nunquid iniquitas apud Deum? absit. Esset verò iniquitas si quid non suum ita exigeret ut qui non redderet, puniretur. Cur enim puniretur si non ei debebat quod non reddidit? Nonne sic Ipse suam probat justitiam & æquitatem apud illum qui murmurabat de tanta mercede his concessa qui serò veniant in vineam, quanta nec majorè acceperant qui pondus dici & æstus portaverant? Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est & vade. Volo autem & huic novissimo dare sicut & tibi. An non licet mihi quod volo, facere? Quasi diceret si à te plura exigerem quàm ex quibus convenisti mecum: aut si quid inde tuum diceret quod alteri tribuo, te audirem libentius: Sed cum nihil nisi de meo tecum agam vel cum altero de quo quereris, quid habes quod queraris? An non licet mihi de meis quod volo facere? An putes me quidpiam de te ulla statuerè, quæ non sit mea? *Æquitas Domine judicium tuas, æquitas testimonia tua in æternum.*

Matth. 20.

Quid ergo dicemus inquit Apostolus, nunquid iniquitas apud Deum? absit. Esset verò iniquitas si quid non suum ita exigeret ut qui non redderet, puniretur. Cur enim puniretur si non ei debebat quod non reddidit? Nonne sic Ipse suam probat justitiam & æquitatem apud illum qui murmurabat de tanta mercede his concessa qui serò veniant in vineam, quanta nec majorè acceperant qui pondus dici & æstus portaverant? Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est & vade. Volo autem & huic novissimo dare sicut & tibi. An non licet mihi quod volo, facere? Quasi diceret si à te plura exigerem quàm ex quibus convenisti mecum: aut si quid inde tuum diceret quod alteri tribuo, te audirem libentius: Sed cum nihil nisi de meo tecum agam vel cum altero de quo quereris, quid habes quod queraris? An non licet mihi de meis quod volo facere? An putes me quidpiam de te ulla statuerè, quæ non sit mea? *Æquitas Domine judicium tuas, æquitas testimonia tua in æternum.*

118.

II. PUNCTUM.

SED nisi reddatur Cæsari qua sunt Cæsari, non redduntur Deo qua Ipse à nobis exigit.

Nam id à nobis exigit ut quæ sunt Cæsaris reddantur Cæsari, nempe observantia sive honor, obedientia, servitus, tributa & quæ his nominibus obsequia continentur. Exigit autem multis modis: Primo quidem ratione seu lege naturali, quæ à lege manat æterna: sicut enim recta ratio dicit & persuasit hominibus præficere sibi Magistratus, seu Duces, seu Principes, seu Reges, seu alios Gubernatores à quibus regerentur: sic planè dicitur illis esse parendum, & omni modo deferendum, nam alioquin quomodo regerent? Nonne idcirco eum felices à quodam adulate prædicarentur Lacedæmones quod peritos haberent Duces, respondissetque unus inter illos primarius, non idcirco esse felices, sed quod haberent subditos valde obsequentes, tant opere commendatur hoc responsum ut inter præclara Sapientium dicta quæ omnes probent, censeatur?

Deinde verò Justitia quæ communis est virtus ejus parens ac author Deus est, & sine qua non possent homines inter se convenire ac vivere: nonne id tam certò exigit quàm certum est non posse ratò servari justitiã nisi sint non modo qui jura legesque condant, tucantur, & protegant, sed qui etiam juris ac legum Conditoribus pareant & obsequantur? *Meum est consilium & æquitas, ait*

R. 8.

divina Sapientia, mea est prudentia, mea est fortitudo: per me Reges regnant, & legum Conditores justè decernunt. Per me Principes imperant, & Potentes decernunt iustitiam. At quomodo constarent hæc omnia nisi simul à subditis ipsa exigeret Sapientia ac suis deessent Regibus, sed omnem illis deessent observantiam?

Audi verò rursum ut ipsa loquitur Sapientia: *Melior est sapientia quàm vires, & vir prudens quàm fortis. Audite ergo reges & intelligite, discite iudices finitè terra. Præbete aures vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turba nationum quoniam est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cùm essetis ministri regni illius, non rectè judicastis, nec custodistis legem justitiae, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrendè & crudè apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum huic qui presunt fiet. At quæso tenetis obsequetes suos illi haberent subditos, quomodo ita punientur? quomodo non rejicerent istos culpam, aut quomodo isti essent in culpa, nisi simul intelligerent se tam strictè teneri iustis suorum regum observandis imperiis, quam reges tenerentur iusta illis decernere?*

Tertiò, quæ Deum ipsam colendum monent Religio, monet & colendos reges ac principes: Nam præterquam quod ipsi reges Deum ita representant, ut in illis singulari modo Deus colatur, quænam alioquin vel ipsius Dei posset esse Religio, nisi esset observantia Regum ac Principum? qualis ordo, qualis disciplina, qualis Dei cultus, ubi confusa essent omnia sicut omnia confunderentur nisi superioribus inferiores subderentur?

Non est dissensio in Deo, sed pax: sicut & in omnibus Ecclesia sanctorum doceo, inquit Apostolus. Hic nempe fuit error Judæi cujusdam Galilæi de quo in Actis Apostolorum est mentio, qui cùm Judæos excitasset ad negandam Romanis quibus tum erant subditi quam debebant observantiam miserè petiit, atque inde factum est ut cùm à Judæis & ab ipsis potissimum Galilæis orta esset Christiana Religio malè apud Infideles hoc nomine Christiani omnes audirent, quasi hoc ipsi sentirent Christiani quod isti proditores Galilæi, quasi Regum ac principum detrectarent imperia quod tam longè à vero remotum erat, ut nihil Apostoli frequentius, nihil expressius suis commendent omnibus, quam ut omnem hæc in parte justitiam impleant. Audi Apostolum: omnia autem nomina potestatis sublimioribus subditi sunt: non est

67177

Rom 13.

anim potestas nisi à Deo, qua autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis sed mali. Vt autem non timere potestatem? bonum fac & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladius portat. Dei enim minister est, vindex in iram eè qui malum agit. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram sed propter Conscientiam, Ideo enim & tribuit a praestatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debitum: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Et urfus ad Titum: Admonet illos, inquit, principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.

Quod & ipsum non minus efficaciter & expresse princeps Apostolorum Petrus: Subiecti igitur estote omni humanae creaturae propter Deum, sive regi, quasi praecellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum; quia sic est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam, quasi liberi; & non quasi velamen habentes malitiae, libertatem: sed sicut servi Dei Omnes honorate, fraternitatem diligite. Deum time, Regem honorificate. Servi subditi estote in omni timore Domini, non tantum bonis & modestis sed etiam dyabolis. Haec est enim gratia si propter Dei Conscientiam sustinet quis tristitiam patiens iniuste.

In quibus Apostolorum dictis non modo videtur quod Deus à nobis exigit, ut quae sunt Caesaris reddantur Caesari, sed quo iure id exigit, quam stricto, quam severo, quam summo illo quo à te ordinata vult servari, & quo ipsum Iustitiae commendat ordinem, quod expresse Divus Thomas docet. loco annotato.

III. PUNCTUM.

Nisi ergo qua dicta sunt esse Caesaris, esse Regum ac principum, reddantur illis, non reddentur Deo, qua Dei sunt, Quia non reddentur Deo qua à nobis pro suo in nos iure ac pro nostra in Ipsum observantia, merito exigit, & qua Principibus negabitur obedientia, negabitur & ipsi Deo qui talem praecipiebat obedientiam. Atque hoc divinum praecipuum tale omnes esse affirmant Doctores, ut minime dubitent esse in se levis ferum, nec rei levitatem aut ignorantiam in ordinata praxi posse nos excusare, quia nec

leve est quod ordinariè Reges praecipiant, nec ignotum quod praecipiant, nec obscurum quod illis praecipiantibus parendum est, cum id omni iure tam evidentem pateat ut licet hac de re deessent divina imperia, pateret tamen humano lumine; ac licet hoc humanum lumen non adesset, divino tamen satis imperio res constaret, adeo sunt expressa quae facta referuntur idcirco testimonio.

Quid enim praeter jam dicta, terribilius his sancti Iudae Apostoli verbis: Sicut Sodoma & Gomorri haec & similia civitates simili modo exfornicatae, & abeuntes post carnem alteram facta sunt exemplum, ignis aeterni poenam sustinentes. Similiter & hae carnes quidem maculant, dominionem autem spernunt, majestatem autem blasphemant. Quali diceret, non minus patet: hos peccare, nec minus esse puniendos, quam quos scimus esse punitos, velut omnium scelestissimos peccatores.

Hinc apte S. Gregorius: qui contra superpositam sibi potestatem murmurat, liquet quod illum redarguit qui eandem homini potestatem dedit. Parumne verò tibi videtur admitti criminis, sic Divinum Numen arguere! Quam verò ait potestatem hanc esse à Deo, & jam audivisti ex Apostolo, & praecclare confirmat S. Augustinus: Non tribuimus, inquit, dandi regni atque imperij potestatem nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno Coelorum solis pijs: regnum verò terrenum & pijs & impijs, sicut ei placet, cui nihil iniuste placet. Et paulo post, Qui dedit Mario, ipse & Caesari: qui Augusto, ipse & Neroni: qui Vespasiano vel Patri vel filio suarissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo; & ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino, Christiano, Iose Apostata Juliano.

Nec verò tantum in persona Caesarum, divinam esse agnoscendam providentiam, sed in his omnibus quae sub eorum imperijs accidunt, sic Idem S. Doctor accuratè demonstrat. A quo inquit, omnis modus, omnis species, omnis ordo, à quo est mensura, numerus, pondus, à quo & quicquid naturaliter est, cuiusque generis est, cuiuscumque aestimationis est, qui & anima irrationali dedit memoriam, sensum, appetitum, qui nec solum caelum & terram, nec solum Angelum, & hominem, sed nec exigui nec contemptibilis animantiae viscera, nec avis pennulam, nec herbae florem, nec arboris folium, sine suarum partium convenientia, & quadam veluti pace dereliquit, nullo modo est credendum regna hominum, eorumque

L. 22. Mor. c. 17.

L. 5. Civit. Dei c. 21.

Ibid. c. 11.

dominationes & servitutes à sua providentia legibus, alienas esse voluisse.

Quia tamen in aliud sæpe declinatur extremum, ut reddendo Cæsari quæ sunt Cæsaris, politice potius id fiat quam Christianè: vel præcedenti jungenda est sequens Veritas, vel separatim denuntianda:

Non reddes Deo quæ Dei sunt, si quid Cæsari vel cuiquam reddas, non propter Deum,

RATIO EST evidens, quia non reddes Deo quæ Dei sunt, nisi te tuaque omnia plene illi reddas. Sed si quid non propter Deum Cæsari vel cuiquam reddas, non te tuaque omnia plene Deo reddes. Ergo nec reddes Deo quæ Dei sunt: seu potius, ut quæ Deo debes, reddas, nihil prorsus reddendum est aliis quod non propter Deum reddas.

L P U N C T U M.

Deut. 5

QUOD sæpe aliis, tum verò hic opportunè divinum hoc Moni tum nobis proponendum: Non declinabitis neq. ad dexteram, neq. ad sinistram: sed per viam quam præcepit vobis Dominus Deus vester, ambulabitis. Sicut enim per defectum peccares non reddendo Cæsari quæ sunt Cæsaris, aut cui libet proximo quæ sunt eius: sic per excessum in his reddendis debitis peccari posset, & quidem tripliciter, nempe in substantia, in modo, & in fine.

Hom 71. in Martib.

In substantia peccaretur si quid iustus vel sponte faceres quod divinitus repugnaret legi, tunc enim excederes debitum quod nullum esse potest contra Deum; Unde aptè sanctus Chrysostomus: cum audis reddenda esse Cæsari quæ sua sunt, illa solum dici non dubita qua pietati ac religioni non officiant: Nam quod fidei aut virtuti obest, non Cæsaris sed Diaboli tributum ac vefigal est. Sic universim de cunctis Superioribus tam Ecclesiasticis quam Politicis, sive sæcularibus sanctus affirmat Basilius: Si quid sit quod à Superiore ex mandato Domini dicatur, aut cum mandato conveniat, in eo licet mortem cum minis intentatam habeat, nihilominus obedientiam servari convenire. Sin contrà aliquid præter mandatum est, aut aliqua ex parte mandato adversatur, id licet Angelus de caelo, aut de Apostolis aliquis imperet, licet vitam promittat aut mortem minatur, nullo pacto admittendum est, cum Apo-

In reg. brevior.

stolus dixerit, licet nos ipsi aut Angelus de caelo evangelizet vobis præter id quod evangelizavimus vobis, anathema sit.

Deinde, in modo peccaretur si quæ sunt aliquam moderatè reddenda, tu nullo servato modo profunderes, ac plura quam exigereris, vel bona vel honorem, vel vitam intempestivè prodigeres, quales illi mundani sunt qui ut mundo placeant, nullis parant impensis, qui ponunt fortuna mensam & bibunt super eam, inquit Prophetæ.

Tertiò denique, quod frequentius est, & quod minus cavetur, per excessum, in fine peccatur, quando quæcumque sint quæ Superiori reddantur obsequia, non redduntur propter Deum, licet sint debita, licet debito reddantur etiam modo, sed tamen finis est perverfus aut merè humanus ac naturalis, qualem haberent Ethnici & Pagani; Tunc non modo nil apud Deum promereris, sed Deo rapis quæ Dei sunt, & quidquid aliud Deo reddas, numquam sua Deo reddes, nisi hoc opus aut obsequium quod Superiori reddis, reddas propter Deum.

Quæ certè Veritas accuratius expendi debet quam hic declaratur, nam & fructu est uberrima, & ex paucis quæ suggerentur facile est uberius progredi; aut ex multis quæ jam supra dicta sunt in hanc propè materiam, non est difficile quod est affinis, huc transferre. Sic autem breviter quæ propositæ rei summa est, demonstratur: Numquam reddes Deo quæ Dei sunt, nisi te tuaque omnia Deo reddas. Cum enim te tuaque omnia sic Deo debeas, tamquam ea quæ Dei sunt, quid clarius quam quod asseritur te non redditurum Deo quæ sunt Dei, nisi te tuaque omnia Deo reddas? Aut te nega totum esse Deum; aut quæ sunt Dei, non esse reddenda Deo: vel concedas necesse est quod inferitur. Nam si hæc duo vera sunt, quod sis Dei totus, & quod reddenda Deo sint quæ sunt Dei, profectò numquam negare poteris te alterius Deo redditurum quin te ipsum illi totum reddas. Quantum enim de te referabis quod non reddideris, tantum restabit de his reddendis quæ Dei sunt, & illud quod restabit tam stricte debes reddere quam quid aliud quod dederis.

Vide in 1. parte, Die 4. Januarij, ubi hæc declaratur Veritas:

Aut nullam vitæ partem, aut totam Deo debes.

II. PUN-

II. PUNCTUM.

SED si quid non propter Deum, Casari, vel cuiquam reddas, non te suaque omnia plenè Deo reddes.

Quid est enim se suaque omnia plenè Deo reddere? Non est profectò non est illa projicere; non illa pauperibus erogare: non est illis se omnino abdicare. Nam paucorum ista sunt, nec de præcepto ullo imposita; cum ramen sit omnium hominum se suaque omnia Deo reddere, sicut est omnium diligere Deum ex toto corde, tota mente, totaque anima, Quid est ergo se totum reddere? Considera vehementer, & vide num sit aliud quàm se in nullo quaerere, quàm unum in omnibus Deum sibi proponere tamquam finem, quò quidquid agis referas vel immediatè ut dicitur, vel mediatè sive relativè, non sistendo in illis humanis finibus quos ex prava concupiscentia sibi præfigunt homines, vel ut honores consecantur, vel voluptates, vel vitæ commoda temporalis.

Hoc est, inquam, ita se totum suaque omnia Deo reddere, ut nisi hoc sit, quidquid tandem agas, nihil reddas. Nam si vel omnibus tuis abdicatis te totum Deo consecrasses, non tamen propter Deum, plenè nil ageres, contràque is qui sua omnia sic retinet, ut tamen nullis vellet uti nisi purè propter Deum, rem profus conficere, & se suaque omnia sic Deo daret, Adeo verum est, rem totam in hoc uno verti, ut sive quid actu & effectu dones vel non dones, Deum unum spectes. Quod luculentè Apostolus exhibebat cum diceret: *Et si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas; et si tradidero corpus meum ut ardeam; Charitatem autem non habuero, Quà scilicet, illa propter Deum agam, nihil mihi prodest.* Et alibi etiam expressius: *An quaero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.*

Jam verò si quid non propter Deum Casari vel cuiquam reddas, nonne vides te non istum habere finem, te non illam habere charitatem, te non illud habere quo uno constat quod dicitur *se totum Deo reddere*? Nam si non propter Deum id agis, agis propter teipsum; quidquid aliud humanum spectes, teipsum spectas in Casare, in delatis officiis, in cultu reddito, præstitaque servitute, tuum ibi videlicet intuentis lucrum vel damnum, tuam ibi fortunam fabricaris, tuum tibi decus ac vitæ commoda statuis. Nonne est ita? Nonne hic est communis homi-

nū status? At quaeso te, quid de hoc statu sentist an dices eorum esse statum qui se suaque omnia Deo reddant? Itane aulicos illos dices se totos dare Deo qui nihil aliud spectant quàm quæ mundus suggerit, quam quæ cupiditas appetit, quàm quæ Deus spernit?

Nec dicas, illos non esse religiosos quorum illud est proprium sic vacare Deo, ut nihil aliud spectent. Jam enim tibi responsum est, non esse tantum religiosi viri: Deum spectet in omnibus, sed cujuslibet hominis Christi-ani, quàm is lege tenetur ex tota Deum anima diligere, quod nihil aliud est, authore Deo Thoma, quam se totum Deo dare, ut diximus.

Et ne à proposito longius aberremus, nonne sic apertè Apostoli cum deferendam illam quæ supremis debetur Potestatibus præcipiunt obsequentiam, nonne id expressis addunt verbis, ut propter Deum deferatur! Nonne hæc sunt Principis Apostolorum manifesta: *Subiectò igitur estote omni humana creatura propter Deum, sive regi quasi præcellentis, sive aliis quos ibi memorat ducibus? Nonne sic conformiter Coapostolus Paulus? Servi obedite Domini carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut Domino, & non hominibus.* Audisne ut semel ac iterum idem reperat, ne quid super sit dubij quin probè si velis intelligas, quod si Casari servis ut Casari tantum placeas, non servis Deo, non rejilli reddis, quia tantum de te reservas in illo fine quantum in illo quidvis aliud respicis quod ad Deum non referas. *Serviantur Rom. 13 creatura potius quam Creatori!*

III. PUNCTUM.

SIC itaque non reddes Deo qua Dei sunt, si quid Casari vel cuiquam reddas, non propter Deum.

Hic enim tria tam arcto nexu simul inter se juncta reperiuntur, ut unum ab alio distungi nequeat. Primum est, te totum esse Dei. Secundum est, te totum Deo numquam redditurum, nisi te toto Deum spectes. Tertium denique, te toto Deum non spectare, si quid aliud præter Deum, quo sensu dictum est, quaeras & spectes. *Hic funiculus triplex, qui difficile rumpitur, & tam multis jam probatum habes infra designatis locis, ut nihil restet quàm ut praxis illa commendetur, qua Deus*

1 Cor. 13.

Gal. 2.

Suprà.

Ephes. 6.

Rom. 13.

Ecc. 4.

Deus

Deus in Cæsare, Cæsar in Deo consideretur. Non potest autem aptius commendari quam si diligenter expendas, quanta inde in Deum, in Cæsarem, & in teipsum redundant commoda vel incommoda.

Deus quidem ita latius colitur quando in Cæsare colitur: sed nisi tum colatur Deus, quantum inde putas honori divino detrahitur? Si enim à cultu Cæsaris absit Deus, absit à corde colentium Cæsarem, absit ab eorum gestis rebus, absit ab eorum vita. Quid porro divinitati gravius, cum præferim ita toti sumus Dei, ut nihil planè restet quod vel nostrum sit vel cujusquam esse possit nisi quantum ille permittit aut jubet? unde sit ut quia sanctum Patris & matris odium imperat, sic illo planè sunt habendi odio quod imperat: & quia vetat inimicorum odium, sic proflus est cohibendum ut vetat, & tantum illi diligendi, quantum ille præcipit cujus est ita totum cor nostrum, atque omnes eius motus & affectus tam absoluto jure ut aliter eos movere, nobis non liceat quam ex uno ejus nutu. Et tamen nostri minimam vix illi partem concedimus, & invito illo quod in nobis est melius, nobis usurpamus aut aliis tradimus! *Hæcine reddi Domino!* Deinde vero si cur Cæsar tantò fidelius colitur, quantum religiosus in Domino, sive in ipso Dominus attenditur; sic planè si Deum inde separes, jam non ipse Cæsar: sed in Cæsare, fors & fortuna colitur.

Denique quis non videat quantæ sit frugis & æternæ utilitatis, sic spectare Deum in omnibus, sic in illis quæ à Deo magis aliena videntur, Deum tamen inquirere & invenire! ut è contra quanti sit detrimenti, tam multis in vitæ actibus sua Deum defraudare gloria, seque cor præsentibus gratiæ meritis, & futuris Gloriæ gradibus excludere quot mereri potuisses, si meritis ac operi Deum finem adjunxisses!

HAC HEBDOMADA, sic componendum esse animum inter adversa & prospera, ut nec illis deprimatur, nec istis extollatur, docebant quæ consideranda occurrunt ex Capite undecimo sancti Matthæi, & decimo sancti Lucæ.

O frustra positos tot labores! quàm verè de his dici possit quod de temporibus ægyptiæ sterilitatis & famis: *de voratis & consumptis prioribus, nullum saturitatis didere vestigium. Consumit enim fames omnem terram, & abertatis magnitudinem perdit inopia magnitudo.* Plura submittantur cognatæ his Veritates:

Magis tenemur omnes affectu nostra relinquere, quàm effectu Apostoli.

Nisi diligenter advertas, stulto labore consumeris.

In 1. p. Feria 3. & Sabbato Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Non est minus perfectæ mortificationis, bene uti rebus, quàm omnino non uti.

In 1. p. Fer. 4. Hebdom. 5. post Epiphaniam.

Sicut à Deo, sic ad Deum.

In 2. p. Dominica 4. post Pascha.

Quò minus potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes.

In 3. p. Feria 2. Hebdom. 1.

Non tam spectatur quid dones Deo, quàm quid non dones.

In 3. Fer. 6. Hebdom. 8.

Vide & Dom. 14. Atque in hac 4. p. Dominicam 17. ubi plura his affinia.

F E R I A S E C U N D A .
DE INFOELICI PROSPERITATE VRBIVM
QUÆ ABAUDITO DEI VERBO
NON PROFICIUNT.

Va tibi Corozain! Va tibi Bethsaida!
Et tu Capharnaum, usque ad cœlum exaltata, usque ad infer-
num demergèris. Luc. 10.

VERITAS PRACTICA.

Qui sibi non cavent in prosperis, sunt illi stulti de quibus Sapiens: Prosperitas stultorum perdet illos.

RATIO EST. Quia qui sibi non cavent in extremo periculo, stulti sunt & perituri.

Sed qui sibi non cavent in prosperis, sibi non cavent in extremo periculo.

Ergo & stulti sunt & illi perituri de quibus Sapiens. Prosperitas stultorum perdet illos: seu potius, ne id contingat discamus, sapor & caveo nobis in prosperis.

I. P U N C T U M .

QUOD ante scripserant Evangelistæ, designatos fuisse à Domino septuaginta duos Discipulos, quos mitteret binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum quod erat ipse venturus: non nisi hoc tempore factum, & referunt Interpretes & rerum gestarum persuadet ratio. Cum itaque jam jam essent in varios itari pagos & urbes, non præceptis eos tantum instruxit sicut Apostolos, ut supra visum est, sed ipso loquendi modo quem in dicendo servarent, illos formavit, ac propterea coram ipsis in discessu capit exprobrare civitatibus in quibus facta sunt plurima virtutes eius, quia non egerint poenitentiam. *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta essent virtutes quæ facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egerissent. Verum tamen dico vobis, Tyro & Sidoni remissus erit in die iudicii, quam vobis. Et tu Capharnaum, numquid usque in cœlum exaltaberis? usque in infernum descenderis. Usque ad cœlum exaltata, usque ad infernum demergèris.*

Quia si in Sodomis facta fuissent virtutes quæ facta sunt in te, forte mansissent usque in hanc diem: Verum tamen dico vobis, quia terra Sodomorum remissus erit in die iudicii, quam tibi. Quæ vos audit me audit. Et qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me, Quasi diceret, sic vehementer agite, sic loquimini sicut me loquentem audivistis, ut qui vos audient, me audiant, nec mihi remini si vos spernant, quia & me jam spreverunt: sed non impunt. Nam gravius inde iudicium accipient. Hoc illis denuntiate meo nomine; ac præsertim illis civitatibus quæ pro sua florenti & prospera rerum omnium commoditate nihil ex nostra prædicatione proficiunt, nihil ex miraculis movebuntur. Hoc à me persuasum vobis sit, & per vos alius nihil magis ob stare verbo Dei fructuosè audiendo quam illa vitæ prosperitas quæ nullo timore Dei, nullo ingruentium metu malorum temperatur. Hoc ut omnes intelligant, harum exemplum proponite civitatum quas ideo commemoravi, ut quantum à prosperis sit detrimentum, ni caveant, innotescat.

Hoc ita Christus Discipulis; hoc ita Discipuli civitatibus: hoc ita nobis in modo repræsentant illæ civitates quæ suis perierunt bonis dum malè bonis usæ sunt. Hoc denique est quod pridem in pro verbis dixerat Sapiens: Prosperitas stultorum perdet illos; Quod quam sit verum ac tremendum omnibus sive qui verbum Dei prædicant, sive qui audiunt, nunc paulò attentius indagandum.

Sunt illi nempe communi consensu omnium, stulti & perituri qui dū in extremo versantur vitæ periculo, vel considerandæ cuiuspiam bonorum & honoris jacturæ, non sibi magis cavent quam si nullum esset periculum, quam si nulla

D d impen-

Matth. II.

Luc. 19.

impenderet perniciēs, sicque miseri pereunt non tam ex proposito periculi magnitudine, quam ex ignava sua quadam incuria; nam si paulo attentius sibi adessent, sese tam facile liberarent omni periculo, quam facile, dum sibi cavere nolunt, absorberentur.

Hoc est amare periculum, hoc est in illo vel le peire. Hoc est quod rari volunt, aut si qui volunt, hoc plane facto se mente captos, aut somniantibus similes, aut lethali correptos morbo, vel desperatione actos indicant, quorum miserandus status misericordiam potius excitat quam vituperium.

At verò in periculis animæ qui sic sponte ac volentes sine ullo versantur metu, sic plane stultos Scripturæ pronuntiant ut nulla sint miseratione digni, sed culpæ grandis obnoxii. Stultus populus qui habitat in Sichimu. Hoc est in locis saluti periculosis. Sapiens timet & declinat à malo: stultus transiit & confidit. Id est, in hoc stultus agnoscitur quod ubi Sapiens timet & cavet, contra iste transiit & confidit intrepidus. Nonne stultissimum se idcirco virorum appellat Salomon, quod se tot peccandi & percundi periculis objecisset, quod externas uxores habere voluit? Denique qui confidit in corde suo stultus est; quia nempe est talis confidentia multis plena periculis.

II. PUNCTUM.

SED qui sibi non cavent in prosperis, sibi non cavent in extremo periculo. Sic enim periculosa est prosperitas, ut si mille cadant homines ex adversis, decem millia concidant ex prosperis. Nam ut præclare Cassianus, adversa interdum etiam in vitos retinent atque humiliant, & compunctione saluberrima vel minus peccare faciunt, vel emendant; prospera verò molibus mentem ac perniciosis excellentia blandimentis securos felicitatis sue proventu, ruina majore prosternunt. Sic aptè S. Bernardus: Prosperitas incautus est hoc ad deli ipse, à quod ignis ad ceram, quod solis radius ad nivem vel glaciem. Sapiens David, Sapiens Salomon fuit; sed blandientibus nimis secundis rebus, alter ex parte, alter ex toto desipuit. Magnus qui incidens in adversa non excidit vel parum à Sipientia; nec minor cui præsens felicitas se arrisit, non trisit; quamquam facilius inveniri qui Sipientiam retinuerunt contraria sibi fortuna, quam qui propria non perdidissent. Itemque in Canticis ubi agit de curribus Pharaonis, ac nominatim de

E. v. l. 50.
Pr. 14.
I. l. 30.
I. l. 28.

Ps. 90.
C. d. 6. c. 9.
2. Confid.

curru luxuria, qui trahitur, inquit, egredi duobus: Prosperitate vita, & rerum abundantia: & qui his præsidet duo, Ignavia corporis, & infidela securitas, quia & copia in ignaviam solvit, & secundum Scripturam, prosperitas stultorum perdet illos: non sanè ob aliud, nisi quoniam male securos reddit. Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentino eis supervenit interitum.

De quo quidem interitum sic opportunè sanctus Gregorius; Præsentis vitæ prosperitas aliquando idcirco datur ut ad meliorem vitam provocet, aliquando vero ut in aterni plenius damnet. Hinc est enim quid plebi Israelitica Chanaan terra promittitur, ut quandoque ad aterna speranda provocetur. Et post pauca. Sed cum largientem Deum humana mens boni operis reparatione non sequitur, unde nutrita piè creditur, inde justus damnatur. Hinc enim per Psalmistam rursum dicitur: Dejicisti eos dum alleverantur; quia videlicet reprobi cum reſta opera divini muneribus non respondent, cum totos se hic deserunt, & affluentibus prosperitatibus dimittunt, unde exterius proficiunt, inde ab intimis cadunt. Hinc est quod in inferno, cruciatio diviti dicitur: recepsi bona in vita tua, Idcirco etenim recepi bona in vita tua, ut illic plenius mala reciperet, quia hic fuerat nec per bona convexus.

Ex quibus sanctorum Patrum verbis, non modo vides autoritate virorum in rebus judicandis præcipuum, sed & ipsis quas afferunt causis moralibus, cum à nobis tum à Deo petitis, quam sit male cautis periculosa prosperitas, quam sit infida nimis fidentibus, quam sit præsumptæ securitati parum tuta, tamquam hybernalibus glaciis quæ ad modicum calis teporem dissolvitur, ut ait Sapiens: aut quasi mendacium aquarum infidelium, inquit Propheta. Id est, non minus periculosa lapsus est, mundi prosperitas, quam illa quæ videtur aqua congelata cui si pedem apponas, liberis in profundum subsidente aqua. Promittunt securitatem, sed inera est infidelitas, merum mendacium.

III. PUNCTUM.

QUI sibi non cavent ergo in prosperis, sunt illi stulti de quibus Sapiens, Prosperitas stultorum perdet illos. Sic expresse sanctus Thomas ubi agit de vitiosa stultitia, nam & ipsum hunc sapiens seu proverbiorum locum producit, & quam affert rationem ut ostendat esse aliquam non naturalem sed vitiosam stultitiam, plane convincit in his esse qui sibi non attendunt in prosperis. Quod

GRIMI

FERIA TERTIA.

DE INANI DISCIPULORVM REDEVNTIVM
GAUDIO EX SUBIECTIS SIBI
DEMONIIS.

Reversi sunt autem Septuaginta duo cum gaudio, dicentes: Domine, etiam demonia subiiciuntur nobis, in nomine tuo. Luc. 10.

VERITAS PRACTICA.

Erras, nisi risum, errorem reputes.
Deciperis, nisi gaudium credas decipi.

RATIO EST. Quia tunc error esset manifestus & aperta deceptio, quando quid aliter reputares & crederes quam sit revera coram Deo. Sed nisi risum & gaudium, prout hic intelliguntur, credas errare ac decipi. Tu hac aliter reputares ac crederes quam sint revera coram Deo.

Erras igitur nisi risum errorem reputes. Deciperis, nisi gaudium credas decipi. Quia est ipsa Sapientis sententia: Risum reputavi errorem, & gaudium dixi, quid frustra deciperis. Eccl. 2.

I. PUNCTUM.

REDEUNTES à missione discipulos & insolita quadam gestientes lætitia quod demones è corporibus eiecissent, sic statim cohibuit & repressit Dominus: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Id est, Ego ipse scio quid feceritis, nam & ipse videbam demones quos è corporibus abigebatis sicut olim ipsosmet, dum è cælo detrudentur. Vel sic, cum video vos ita vobis corridentes & congaudentes de vestris operibus: mihi videre videor ipsum Satanam sicut in seipso quondam elatum & mox è cælo præcipitatum. Tum vero pergens Dominus: Ecce, inquit, dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocerit: verum tamen hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subiiciuntur: Gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Ex quibus postremo verbis evidenter apparet non omne gaudium à Domino improbari, nec idcirco cohiberi disci-

pulos quod gaudent, sed quod inani quodam ritu & gaudio sibi de prospero, ut putabant, succellu gratularentur, quod erat certe gaudium longe levius & inferius quam vellet suos gaudere Dominus. Gloriabantur discipuli, ait sanctus Cyprianus, & complacebant sibi in miraculis, gratulabundi quod eis demonia obedi-
rent; Quasi diceret, nimis propterea lætabantur, nimis inde seipsos efferebant, eratque periculum gravius superbiæ, nisi Dominus statim illos compeccisset; Unde illis & profert exemplum Satanae superiorum ducis de cælo quondam detrusi: ut Authore superbia discerem inquit sanctus Gregorius, quod de elationis vitio formidarent. L. 23, Mur. 6. 4.

Hoc est itaque gaudium quo sibi solent homines in prosperis suis eventibus corridere, congaudere, complacere, seque beatos propterea prædicare, quod cum multa secum invehat detrimenta, tum illud in primis cavendum est unde cætera profluent, quod erret tale gaudium, & in errorem gaudentes suos inducat: quod decipiatur & decipiat: quod præ se ferat aliquid boni, cum tamen revera non sit, imo cum tale putetur bonum quod non est, fit inde malum ingens quod non putatur, Quamobrem ut hoc melius explanetur sic proponenda sunt Veritas quæ tota ex Sapiente petitur: Erras si risum risum, errorum non reputes: Deciperis si tale gaudium non credas decipi.

Ratio quæ affertur, vulgaris quidem est in suis terminis, sed singularem continent & eximiam in vita moraliter ac Christianè traducenda doctrinam, cuius prævia & præambula quodammodo est prima propositio quæ hoc solū præmittit quod per se notum est, tunc scilicet manifestum esse errorem, & apertam deceptio-

revo-

revera esset coram Deo. Sicut enim error opponitur veritati, sic errare dicitur qui non sectatur veritatem: qui putat esse quod verè non est: aut aliter esse quam sit revera, seu quod idem est, quam sit coram Deo, nam res ita sunt veræ quæ sunt ita coram Illo, cujus de rebus iudicium facit res esse tales quale hoc est de illis iudicium. Sic expresse Divus Thomas, ubi de Veritate tractat, Et Pfalter Regius, sive per Pfalter Dominus; Et dixi, *semper hi errant corde ipsi verè non cognoverunt vias meas*. Quasi diceret, sicut viæ meæ sunt ipsa veritas, sic vias qui non cognoverunt vel qui cognitas non sectantur, hi sunt qui errant corde, id est profunde, id est proprie, id est verè, id est longe hi errant. Unde & Apostolus: *Nolite errare, Deus non irridetur*, quia qui errant, Deo se opponunt qui est ipsa Veritas, sed frustra se opponunt, nam contra errorem Veritas semper prævalebit, sicut Deus contra omnia quæ sibi opponuntur.

II. PUNCTUM.

SED tale gaudium quod in prosperis mundi rebus percipitur, nisi errare & decipi crederes hac alia, seu aliter hac esse crederes quam sint revera coram Deo.

Nam si revera & prout de illis Deus iudicat, errant & decipiuntur, tu illa qui iudicant non errant & decipi, nonne alia esse crederes quam sint ipsa coram Deo? Quod autem ipsa errant & coram Deo decipiuntur, tam manifestè demonstratur, quam aperte patet, bonum illud de quo est gaudium, non esse verum & coram Deo bonum, Cum enim gaudium non sit nisi de bono, quale profecto est bonum, tale est & gaudium: si verum est bonum, bonum erit & gaudium: si falsum est bonum, id est, si non est bonum coram Deo, nec erit etiam verum gaudium sed falsum quod de tali bono sentietur. Sicut nuntius de re falsa quæ ut vera creditur & ut amata delectat, falsus est nuntius, & falsa delectatio: quando enim postea parebit Veritas, tunc apparebit nuntij falsitas, & quam fuerit falsa iucunditas: sic planè gaudium de re non verè bona, gaudium est de falso nuntio: falsus est nuntius, ille oculus aut quisquis ille sensus exterior vel interior fuerit qui retulit esse bonum illud de quo est gaudium. Nam cum sit tantum temporale & aducum nescio quod bonum, quod nullum est apud Deum, imò quod aliud est hominibus, id est, quod sublimius bonum censetur apud homines, abominatio sit ante Deum, quo-

modo poterit illud dici verum & coram Deo bonum?

Esto sanè dæmonia sibi Discipuli subjecerint, esto in serpentes & scorpiones talem exercuerint potestatem ut nihil eis noceret, esto illis sceleriter: esto tibi ad votum aliquid obvenierit, sit revera illud de quo gaudes, sit augmentum rei familiaris, sit decus nominis, sit rei benè gestæ approbatio vel quid simile gratum & iucundum: res tamen tam falsa est & nulla profus, quantum ad illud gaudium quo te nimis effers, excitandum, ac si planè non esset. Neque enim res est de qua sic gaudeas, & effertis. Res est quidem in natura ut ducitur, sed natura rei non est talis ut te in tale gaudium & elationem ducat. Nimis exile est bonum illud de quo sic gaudeas. Animus noster sublimior est, & ad majora natus quam ut his se nugis implicet. Nimis hæc infima facis ut te sic moveant, aut nimis te abjicis ut te his moveri sinas. Res illæ non sunt coram Deo quales esse putas, non ea laude dignæ, non eo gaudio recipiendæ, non ea probatione fovendæ quam præ te fers; & hoc propterea nomine tam falsæ sunt quam si revera non essent. Nam ut dixi, quod tale non est coram Deo, revera tale non est: cum res omnino tales sint in veritate quales sunt coram Deo & non aliter, Ex 2 Cor. 2. *sinceritate sicut ex Deo coram Deo*, inquit Apostolus.

III. PUNCTUM.

ERRAS igitur si errorem non reputes risum illud amabilem, quo prospera quæque soles amplecti: deciperis si non illud credis decipi gaudium quo tibi tam blande palpas de temporalibus acquisitis bonis, de adæpta quadam gloria, de salubris quovis successu: Quia tale revera decipitur gaudium, quia tale revera bonum mirimè recensetur apud Deum: unde sicut aperte falsum esset gaudium quod de re non omnino existenti sentiretur, quale solet esse gaudium somniantis: sic profus illud falsum esse dicendum est quod de re quidem existenti percipitur, sed non existenti bona qua bonitate ita putas ut inde tali gaudio gaudeas: Sic expresse Scriptura: *Sicut somnians esuriens & comedit: cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius? Et sicut somnians sitiens & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sicit, & anima eius vacua est*. Sic plane de gaudijs temporalibus: Somnia sunt gaudiorum: somniantium sunt gaudia. Surge qui dormis, Ephes. 5.

dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Si Christi lumine res videres, tu planè de rebus aliter & judicares, & alio circa illas movereris affectu. Tu illic feres ubi gaudes; & ubi ploras, illic gauderes. Risus vester in luctum convertatur, & gaudium in marem, inquit sanctus Jacobus.

Luc. 4.

At quo id modo fiat, nisi mutando iudicium quod de rebus habebatur, appellando malum quod dicebatur bonum, appellando malas divitias, malos honores, malam horum concupiscenciam, malum horum usum. Quod idem S. Apostolus planè declarat cum sic paulò post pergit: *Agite nunc divites, plorate ululantes in miseris vestris qua adventent vobis; Theaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Quasi diceret, sicut errant & errare faciunt accepta de divitijs gaudia, quod solum respiciantur, ut hic iucunda sunt vel utilia: sic errorem tollent si specten-*

Ibid. 5.

tur ut futura, ut futuri iudicij tremendum argumentum. *Videntes turbantur timore horribili.* Sap. 5. *Videri plura possunt ubi hæ affines exponuntur Veritates:*

Meliorè rerum statu non magis gaudet Justus quam deteriore doluit.

In 1. p. Die 11. Januarij.

Sicut in adversis, ita & in prosperis advocandus est Dominus.

Ubi scilicet non est minus periculi.

In 1. p. Dom. 2. post Epiph. de invitato Iesu ad nuptias, & de aqua in vinum mutata, unde plura hic spectantia deducuntur. Nec non in 2. parte, Dominica 3. post Pascha, Cuius Evangelium totum pene est de Gaudio & Tristitia.

FERIA QVARTA.

DE VERO GAUDIO QVOD IN PROSPERIS HABERI POTEST, AD EXEMPLUM CHRISTI D.

In ipsa hora exultavit in Spiritu sancto, & dixit: Confiteor tibi Pater Domine cæli & terra, quod abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus; & revelasti ea parvulis. Etiam Pater, quoniam sic placuisti ante te. LUC. IO.

Ita, Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Matth. IX.

VERITATES PRACTICÆ.

QUÆ multa hic ad praxim veri gaudij, una & longa sermonis continuatione declaranda essent, sic videntur opportunius dividenda in plures partes, ut & ipsæ partes formam habeant practicæ Veritatis, & brevius exponantur.

PRIMA VERITAS.

Quam facile est gaudere in prosperis, tam difficile est vere gaudere.

RATIO EST, Quia idcirco facile est gaudere in prosperis, quod sit proclive admodum & naturale, sic gaudere. Sed in ista natura præclivitate ad

gaudium, difficile est verè gaudere, nam verum gaudium non debet esse naturale, sed spirituale, sed divinum, alioquin recurrunt illa pericula, damna, detrimenta de quibus supra.

Unde cum pateat Veritas, liquet etiam quanta sit cautio opus ad praxim veri gaudij, ne in vanum & falsum degeneret. *Cor fultorum ubi læticia, quæ sit nempe incauta & nimis soluta.* Eccl. 17.

SECUNDA VERITAS.

Perfecti gaudij perfectum exemplar, Christus gaudens.

RATIO EST, Quia perfecti gaudij perfectum exemplar dicitur quod quatuor continet causas quibus constat perfectio gaudij, nam omne perfectum

factum ex integra causa. Prima causa est materia de qua gaudetur. Nam si materia non probeatur, quantumcumque valeant alia causa, non erit perfectum gaudium, non erit verum. Jam enim alia ex sancto Prospero dictum est, quod qui gaudet si non inde gaudet unde debet, non potest bonum esse quod gaudet. Siquidem gaudet et raptor et ebriosus et adulter cum ad delectationem concupitam pervenerit, sed cum sit gaudere bonum, de his atque hujusmodi gaudere, grande est malum.

L. 3. de vita cont. 6. 12.

Secunda causa est Forma seu modus ac status quidam interior atque exterior, qui servari debet in gaudio ne supra modum efferatur, alioquin quacumque de re bona gauderetur, non esset bonum gaudium quod non esset temperatum, unde Scriptura tremorem addit vel illi gaudio quod de Deo suscipitur, exultatio ei cum tremore. Et ubi dicit Apostolus, Gaudendum semper in Domino: tum statim addit, modestia vestra nota sit omnibus.

Pf. 2. Phil. 4.

Tertia est Efficiens, Nec enim Gaudium ut sit pius, ut sit Christianum & perfectum, potest esse sensitivi appetitus mera passio, sed sit rationis, gratiae, charitatis, atque ipsius sancti Spiritus fructus & effectus, quales enumerat Apostolus dicens: Fructus Spiritus est, Charitas, Gaudium, pax. Et alibi, Pax et gaudium in Spiritu sancto.

Gal. 5. Rom. 14.

Quarta denique Causa est Finis propter quem hic gaudetur; nam si propter ipsum solum gauderes gaudium, certe non esset perfectum ut cui suus desset finis quae est ipsa rei perfectio; Nec enim magis tibi propter te haec gaudere, quam propter te vivere; quod Apostolus tantopere cavendum monet, Nemo nostrum sibi vivit, et homo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus, sive morimur in Domino morimur. Haec est autem visa hominis jucunditas cordis, ut ait Sapiens.

112.

Eccl. 30.

JAM vero, quae Veritati declarandae secunda est Propositio, sic Christus Dominus nobis hic exhibetur gaudens; Tale est eius gaudium quod describi ut ut suis illis perfectis quatuor constet causis, P. imò quidem materia, nam de hoc uno gaudet quod aeterna & divina videt ordinatione statutum: Confiteor tibi Pater, Domine caeli et terrae, quod abscondisti haec à sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis; Id est, ignavis Apostolis qui praedicabant Evangelium, non autem viris celebrioribus, qui non modo non electi erant ad praedicationem Evangelij, sed vix

ut crederent Evangelio praedicatione. Quod cum ita sit ordinatum à Deo Patre, hoc est quod laetabundus veneratur, hoc est quod exultanter praedicat, hoc est unum de quo gaudet.

Secundò quoad formam & modum gaudij, quid potest esse moderatius, quid modestius, & continentius quam quod dixisse ac fecisse narratur ut suos paulò effusius gestientes contineret? Patrem suum velut orans alloquitur: Regem eum & Dominum caeli ac terrae venerabundus agnoscat, & palam confiteatur; qua putas pietate, quo cultu? Non alio Christus gaudebat modo, quam quo Patrem oraret quam quo pietatem exerceret; nec eius alia gaudij forma quam quae ipsius ad Patrem observantia, quae tanta fuit ut exaudiret à Patre propterea dicat eum Apostolus.

Hebr. 5.

Tertio de causa efficiendi spiritualis Christi gaudij, sacer textus expressam hanc facit mentionem: In ipsa hora exultavit in Spiritu sancto, Id est, non leviter ex appetitu sensitivo, non urbanè & comiter ex sola quadam agendi ratione; sed spiritualiter, sed sanctè sed divinè, quale id omne solet esse quod à Spiritu sancto est; Non alius Author & Effector gaudij Christi Domini, quam qui sanctitatis Ipsius Author est. Spiritus, inquit, Domini super me, propter quod unxit me. Quo autem oleo nisi laetitiae & exultationis: sive quod idem est, undenam erat eius laetitia & exultatio nisi ex illo Spiritus oleo quo Ipse unctus est, & quod effundit in omnes sibi iunctos?

If. 61. Luc 4. Pf. 44.

Restat Finis, qui non minus aperte in ipsis Domini verbis exprimitur: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Non alio sine gaudeo de quibus gaudeo quam quod ita tibi placet, & ita sunt à te sicut de his statuisti; non ut in te apparent, non ut meis conveniunt, non ut mihi ferviunt, illa considero: sed ut tibi placent, ut te in illis veneret, & venerandum proponam.

NONNE sic igitur perfecti gaudij perfectum exemplar Christus hic nobis Dominus exhibetur, ut qui omnes perfectionis causas integre complatur? Itane vero gaudes? Itane de solo Deo, in solo Deo. & ad solum Deum sicut Christus? Vide quid horum de te ut possis vere cum Propheta dicere: Gaudens gaudebo in Domino, et exultabit anima mea in Deo meo.

If. 61.

Videri debet in secunda parte postrema omnium Consideratio.

TER-

TERTIA VERITAS.

Sic est gaudendum in Domino, ut in eo solo sit gaudendum,

RATIO est evidens, quia sic est gaudendum in Domino tamquam in vero bono, & vero veri gaudij motivo sive objecto.

Sed ille unus est verum bonum, & veri gaudij solum objectum.

Ergo sic est gaudendum in Domino, ut in eo solo sit gaudendum.

Ps. 76.

Remittit consolari anima mea, memor sum Dei & delectatus sum, quasi diceret Pfalter Regius; Quicumque tandem sese mihi objiciant objecta veri gaudij, nulla plane in creatis reperio, nihil in illis est quod me verè delectet; In solo Deo sola est vera & solida delectatio.

Quem in versum quod scribit sanctus Augustinus, observatione dignum est; ait enim quod si quid præter Deum, capax sit alicuius nobis præcedendi gaudij, conversatio est cum viro sancto, viro pio, viro Dei. Sed cum rari sint tales viri, vixque vel unus reperitur cum quo si diutius versatus sis, non aliquid humani reperias, vel tua inde culpa reportes: tunc inquit, deficit vera & solida consolatio. Verba sancti Doctoris sunt, In his autem in quibus gavisus est homo si forte aliquid pravum contigerit, quomodo sepe contingit: quanta letitia tibi erat, tantus maror accessit, ita ut postea jam timeat homo laxare habenas gaudiorum, timeat se letitia committere, ne quanto magis lassatus fuerat, tanto amplius si aliquid contigerit, conabescat.

Matth. 25

Hoc est Gaudium Domini de quo dicitur, Intra in gaudium Domini tui, nam se solo ve. & proprie gaudet Deus, non aliis extra se: sic dum solo Deo gaudebis, gaudebis illo quo Deus gaudet gaudere. Dicitur verò, intra in gaudium Domini, quia sic te totum oportet esse in illo gaudio, nihil ut extra tibi restet quo delecteris.

L. de salut. docum. c. 10.

Quo spectat illud aliud sancti Augustini: Si a liquid in hoc saeculo possidere delectamur, Deum qui possidet omnia, qui creavit omnia, expedit ut mente possideamus, & in eo habeamus quacumque salubriter & sanctè desideramus. Sed quoniam nemo possidet Deum nisi qui possidetur ab eo, sicut nos ipsi facti Dei possessio, & efficitur nobis possessio Deus. Id est, renuamus consolari ceteris alijs creatis rebus, & tunc verè fiet nostra Consolatio.

Vide in tertia parte circa finem, ubi de votis

agitur, & ubi hæc Veritas explanatur.

Major est voluptas, voluptatem nolle quam velle: voluptatem vicisse quam capisse.

QUARTA VERITAS.

Quale in prosperis fuerit gaudium, probatur in adversis.

SENSUS est, quod si gaudium in prosperis fuerit propter Deum, debet idem esse in adversis: aut si non ita gaudetur in adversis propter Deum, nec dici potest in prosperis tale fuisse gaudium.

RATIO est, quia si non ita gaudetur in adversis propter Deum, sicut in prosperis, quantum spectat ad superiorem animi partem sive rationabilem appetitum, signum est te tua querere non ea qua sunt Iesu Christi; Cur enim non gauderes propter bona spiritualia quæ in adversis continentur? Vel cur in ipsis doleres adversis propter damna quædam temporalia quæ inde forsitan importantur, nisi quia te ipsum tuavè queritas?

Sed qui seipsum in suo spectat gaudio, non gaudet propter Deum, quando præteritum sic propter seipsum gaudet ut nisi seipsum reperiret in gaudio, non gauderet: Quod ita esse apparet in eo qui suis in adversis inordinate dolet.

Ergo hinc probatur quale in prosperis fuerit gaudium, nempe propter ipsum tuum prosperitatis bonum, quod quia deest in adversis, deest etiam & gaudium; atque ex illis unus es de quo in opprobrium tuum David Deo dicebat, Confitebor tibi cum benefeceris ei. Non est illa, non est illa confessio quam Christus velle, licet illa sit una quam pene omnes Christiani reddunt. Sic dolenter sanctus Augustinus: quam multi sunt Christiani qui tunc Deo gratias agunt, quando illis accidit luctum: hoc est confitebor tibi cum benefeceris et laudabit te & dicet, Verè quia tu es Deus meus; Liberavit me de carcere, & confitebor illi. Venit illi luctum confitebor: Venit hereditas, confitebor: patitur damnum, blasphematur, Quæ filius es, quia quando te pater emendat tunc tibi displicet? Et quæ plura illic pergit in hunc sensum; & alibi quæ videri possunt.

In 1. p. Sabbato Hebd. 4. post Epiph. ubi hæc Veritas exponitur.

Si

Sinon semper, numquam magnificas Deum.

Et in eadem 1. parte, Fer. 6. Hebdoro. 3. post E. lib. ad hanc Veritatem.

Nisi probe paratus sis ad adversa, nec ad ipsa prospera bene paratus es.

QUINTA VERITAS.

Non est minus malum, non gaudere bono gaudio quam gaudere malo.

RATIO EST, Quia non est minus malum, minus aestimare quae vere bona sunt, quam minus aestimare quae non sunt vere bona. Sic enim uno perinde atque alio dissentire est à Divino Judicio; nec minus vix intentatur ijs qui ponunt lucem tenebras, quam qui tenebras ponunt lucem; nec minus denique male cessit iudicis quod manna vel terram desiderabilem non satis aestimaverint, quam quod nimis concupierint Aegypti cepe, porros & allia. Vide in 2. p. Fer. 6. post diem Ascensionis Domini.

Sed non gaudere bono gaudio, minus est aestimare quae verè bona sunt; Cum enim bonum seu verum & commendatum gaudium non alia bona faciant quàm quae verè & coram Deo, ut supra dictum est, bona censentur: profecto qui non illo gaudet gaudio quando tempus ridendi & gaudendi occurrit, non aliunde provenit quàm quod non satis illa aestimat quibus gaudendam est. Nam prout quidquid aestimaveris, illud amabis, illud si abest desiderabis: aut si praesens adest, illo gaudebis: Sic enim pari gressu facultates animae quae dicuntur appetitivae sequuntur apprehensivas; unde illud sacri Proverbij: *Oculi tui recta vident, & palpebrae tuae praecedant gressus tuos.* Id est, recte de rebus judica, ut quantum res unaquaeque valeat, scias: & quantum valet, aestimes: & quanti rem aestimaveris, tantis illam affectibus prosequaris. *Quasi effodientes thesaurum,* inquit Job, *gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum;* In quo scilicet thesauri olim recondebantur. At vero quid est cur gaudeant vehementer, nisi quia multum aestimant quod invenerunt.

Ac proinde tu qui non ita vehementer gaudes invento caelesti ac divino thesauro, non minus tibi malum est quam si gauderes effusus ad terrestres & humanas illas reulas quibus tantopere recrearis. Nam sic manifeste indicas te minus aestimare & diligere quae Deus magis æ-

Haynesius Pars quarta,

stimat, & magis diligit; quae diversitate Judicij & voluntatis quid potest esse homini perniciosius, dicente Domino, *qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit:* Vide in 2. p. Dom. 3. in Quadragesima.

Luc. 11.

Quae quidem omnia sequenti Veritate proposita magis elucescunt.

SEXTA VERITAS.

QUAE PLURES ALIAS COMPLECTITUR.

Sic serviendum Domino in letitia, ut si non letetur in Domino servus, non letetur in servo Dominus.

RATIO EST, Quia non letabitur in servo Dominus, si quod est gratius reddendum Domino servitium, vel si quod est in servitio illi reddito gratius, id servus neget. Quid enim servus habebit postea quod Domino Deo reddat si quod est illi carius & pretiosius neget? Quid nisi quod vilius & deterius? Qualis autem hic esset servus qui reservato sibi suisque meliori, quod est abjectius Deo daret? Nonne is in viam Cain abiit, ut ait S. Judas Apostolus? Nonne is esset maledictus de quo dicitur: *Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in Gentibus.* Numquid in tali servo Rex ille magnus latari posset? Numquid de illo potius diceret: *Inutilem servum eiecit?*

Mal. 1.

Matth. 24.

Sed si non letetur in Domino servus, quod est gratius reddendum Domino servitium, vel quod est in servitio illi reddito gratius, id servus negat.

Nam primo gratius quod possit à nobis reddi Deo servitium, tunc est quando ex obedientia facimus aliquid quod naturae repugnet, & ut nobis videtur, rationi etiam ac humano iudicio contradicat. Hoc est excellens obsequium quod reddidit Abrahamus Deo, cum iussus immolare filium suum unigenitum non recusavit: ac propterea dicitur tentatus à Domino, id est, probatus an fidelis esset: nam haec revera est, veræ fidelitatis servi probatio cum tanti se facere Dominum suum ostendit ut nihil sit tam molestum, tam repugnans & grave quod non libenter in eius impendat obsequium. Haec est fornax adversitatis in qua probatur aurum & argentum.

Eccli. 2.

1748.

Hic caminus humiliationis & paupertatis, in quo electi certam suam electionem faciunt. At verò servus qui non letetur in Domino, tale hoc

E c ser-

servitium detestabitur & abiciet; sicut & qui similia negant obsequia, non possunt dici lætari in Domino, non possunt dici servire Domino in lætitia; nam unum proflus atque idem sunt, servire lætum Domino, & servire in asperis ac difficilibus obsequiis. Non aliter probatur vera cordis lætitia, nec vera servi Dei fidelitas. Nam servire lætum in prosperis quid! magni habet meriti? Nonne & Publicani hoc faciunt? sed lætari & servire in adversis tam libenter quam in prosperis, hoc est servorum Dei proprium, hoc est quo se sui que similes David probabat esse servos Dei, lætari sumus, inquit, pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. Unde & addit, Respice in servos tuos; quasi dicet, hoc ipso nos servos esse tuos demōstr vimus eum lætari sumus in adversis. Sic & S. Basilius interrogatus quid esset gaudere in Domino, non id aliter esse respondit quam si asperis quibusdam in mandatis gaudemus, & inter nos gratulemur.

Atque ita ex hypothese quod servus Domino non serviat in lætitia, nonne operosa & molesta illa servitia tandem excutiet? nonne ex his unus erit cui dominus dicat, Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, dixisti non serviam. Hoc est enim dicere, non serviam, quando confringitur jugum & rumpuntur vincula: nec alia vero de causa jugum & vincula confringuntur, quam quia molesta sunt, quam quia non vult servus in his lætari. Unde illud ex consequenti aperte patet quod erat prius in propositione propositum, quod servus qui non lætetur in Domino, neget ei quod gratius habet servitium.

Aut certe, quod est alterum propositionis membrum, si forte totum negare non aulit obsequium, negabit profecto quod est in servitio reddito gratius, nempe volentem animum, & propensum in divinum obsequium voluntatem; hoc est quod maxime velit Deus, ut colatis eum, & faciatis eius voluntatem, corde magno & animo volenti. Hoc est autem quod negat ille servus, nam in servitio reddito non lætari perinde est ac eor illud magnum non habere nec animum illum volentem. Quid est enim quod dilata & magnum facit eor nostrum nisi lætitia? Quid porro est animus volens nisi lætus & contentus? Vel è contra si animus non lætus & contentus, quomodo dici poterit volens nisi repugnans nisi cum murmure, nisi cum tædio, quod non est apud Deum velle, non est velle si eor velle, nos velle, quidquid agamus in eius obsequiis, quamdiu sic repugnanti agimus animo, quomodo est in nostris obsequiis Domino

gratius placere tollimus; nil magis oppositum verbis illis, servite Domino in lætitia, quam servire cum murmure: sic in illum ipsum Psalmi versum expressit S. Augustinus: Omnis servitus amaritudine plena est, omnes conditione servili obligati, & serviunt & murmurant. Nolite timere illius Domini servitatem, non erit tibi gemitus, non murmur, non indignatio. Nemo se putet inde venalem, quia dulce est quod redempti omnes sumus. Magna felicitas est fratres, esse in ista domo magna, servum: & si cum compeditibus. Noli timere serve compedites, confite Domini, Meritis tuis attribue compedes tuas; confite in compeditibus tuis, si vis ut in ornamenta versantur. Non frustra, nec sine exauditione dictum est, In- teret in conspectu tuo gemitus compeditorum, Servita Domino in jucunditate.

Ex quibus S. Augustini verbis; quid restat quam concludere quod habet proposita Veritas, sic servitium Domino in lætitia, ut si non lætetur in Domino servus, non lætetur in servo Dominus; non lætetur in servo non libenter servienti, non servienti nisi forte in prosperis, aut non servitium nisi cum murmure in adversis. Quod ita certe Domino displicet, ut propterea vel maxime populū suum castigari nō se metetur, si non ei serviat in lætitia Erunt, inquit, in te signa atque prodigia, & in semine tuo usque in sempiternū. Eo quod non servieris Domino Deo tuo in gaudio cor disque lætitia. Notanda sanè verba quibus non modo suadet vel consulit ut sibi cum lætitia serviat, quod fusè tractat Ecclesiasticus, & abundè Apostolus, cætera que assatum monent Scripturæ: sed quasi præceptum esset, punit non servientem in lætitia, & ea poena punit quam hæc verba sequentia certi è gravem designant: Servies inimico tuo quò immittes tibi Dominus in fame & siti & nuditate, & omni penuria: & ponet jugum ferreum super cervicem tuam, donec te conterat.

Sic nempe solet poena respondere culpæ, ut qui servit Deo libenter noluit, serviat repugnans inimico. & quid voluntariam servituti em nosuit beneficii allici, cogatur poenis ad invitam & invisam, qualis non modo fuit illa quam Judæi passi sunt à divitis inimicis, sed qualem quisque servit dum sibi suisque vicijis servit, crudelissimis certè Dominis. Catenas lignee contrivisti, & facies pro eis autenas ferreas.

Vide locum Prophetæ. Et in 3. p. Hebdomadae. In solemnitate Sanctissimi Sacramenti de quo hæc inter alias habetur Veritas:

Quibus amarum est conversari eum Domino, delectas eius convertunt in amaritudinem.

FERIA QUINTA.
DE ADEVNDO DOMINO IN
ADVERSIS.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & Ego reficiam vos. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA

Sic laborantes Christus reficit, non ut labor ipsis deficiat, sed ne ipsi laborantes, labori suo deficiant.

RATIO EST, Quia Christus laborantes & oneratos reficit, quo sensu & modo ipsi est gloriosus, & nobis utilis.

Et gloriosus Christo est, & nobis utilis sic quo dictum est sensu & modo, laborantes reficere.

Ergo sic eos reficit, non ut labor ipsis deficiat, sed ne ipsi laborantes labori suo deficiant! Quod quam sit scien utile, patet ex discursu.

I. PUNCTUM.

SATIS Christo non fuit contra prospera suos instruere nisi & contra quamvis adversa roboraret. ut quod postea docebat Apostolus, in omnibus exhibens semetipsum sicut Dei ministros, in multa patientia, in virtute Dei, per arma iustitia, à dextris & à sinistris. Quæ quidem dextra & sinistra non sunt illa tantum externa bona & mala mundi quæ cunctis eveniunt hominibus, & quæ parum movent viros Sapientes & perfectos; sed sunt illa etiam interna & domestica quæ quique sanctiores patiuntur; seu potius, dextra & sinistra quædam manus interior intelligitur quæ utraque nobis sic est utendum, ut non minus sinistra fortes quam dextra firmus. Sic præclare apud Cassianum Theodorus Abbas: *Quibus, inquit, partibus, & ut ita dixerim manibus insoriorem hominem nostrum subsistere providemus, nec cuiquam sanctorum carere hac sinistra quam discimus potest; sed in hoc virtus perfecta discernitur, si utramque in dexteram bene usendo convertat, id est, si neque prospera effervat, nec deprimatur adversis, sed utrobique constans ex neutro visum, ex utroque virtutem eliciat.*

Quem in sensum Christus Dominus, post-

quam ut dictum est, de bono prosperitatis usum suos edocuit, quomodo etiam in virtutem adversa converterent, opportunè instruxit. Sic enim invitat omnes qui laborant & onerati sunt ut ad se confidenter accedant, & sic eis promittit se illos refecturum, non ut illorum laborem omnino tollat, nam sic & illorum virtutem & virtutis meritum tollerent; sed ut potius magis laboraret magis liberè, magis liberè, magis fructuosè. Dici quidem posset esse beatitudo æterna qua suos Christus reficeret: Nec aberraret à vero qui diceret onus esse Mosaicæ legis quo suos aliquando sublevaret: Nec denique negari debet sic Christum ad se accedentes solitum esse reficere, ut non minus animo quam corpore sani discederent. At verò quod dictum est de virtute à laboribus educenda, & de subsidiis à Christo Domino referendis ut labores utilius tolerentur, magis Evangelio congruit, magis divino conforme est instituto, magis ordinariæ respondet providentiæ qua suos Christus ita exonerat & adversis liberat, non ut adversa non sentiant, sed ut libenter sentiant & tolerant.

Quod in primis certè sciendum est & omnino intelligendum, ne si forte in adversis dum ad Christum te vocantem accederes, nec te tuis adversis liberatum sentires, minus bene de illo cogitares quasi qui promissa non compleret. Non sic inertes & dissoluti, non sic Christus ad desideria nos omnes vocat cum nos omnes ad se vocat. Non sic laborantes & oneratos reficere dicendus est, ut omnis eis labor & omne onus deficiat: sed ne ipsi potius suo deficiant oneri & labori; Quod sane ratio hæc quæ assertur satis evidenter demonstrat: Nam illo ipso sensu & modo Christum laborantes reficere, fides & ratio facile suadent quo cætera facit omnia, quo ipsi scilicet videtur & gloriosius, & nobis fortè utilis. Licet enim Christus dixerit se non querere suam gloriam, non quasi homo, non quasi humanam & temporalem, non quasi aliam à Deo Patre querere gloriam intelligendus est, nam

Ecce

ut erat Deus non poterat non divinam in omnibus suis querere gloriam. Quem enim alium habere finem præter se dicendus ille est, qui non minus est finis omnium quam illorum principium: & de quo propterea scribitur, *universo propter semetipsum operatus est?* Quid autem aliud sibi tanquam sui finem operis potest Deus querere quam gloriam, cum voluptas, gaudium, & alia bona quæ animo possidentur, interna sint & quibus crescere non possit Deus: sit verò gloria bonum externum aliquod quo quidem in se Deus nec potest crescere ut major inde sit, sed in nobis quodammodo & exterius crescit, quatenus ille qui latebat ignotus, agnoscitur, honoratur, invocatur & colitur, Unde ipse

Is. 43. Deus, *omnem*, inquit, *qui in vocat nomen meum, in gloriam meam creavit eum, formavi eum & feci eum.*

Tract. 58. in Ioan. Sic apud sanctus Augustinus ad illa Christi D. Verba: *Vos me vocatis magister & Domine, & benedicitis, PERICULOSUM est, inquit, sibi placere, cui cavendum est superbiere. Ille autem qui super omnia est, quantumcumque se laudet, non extollit se. Nobis namque expedit Deum nosse, non illi, nec eum quisquis cognoscere si nos se induit, ut ipse qui novit.*

22.9.137. A.1. ad 1. Ex quibus verbis, Divus Thomas manifestè concludit aliud quod prima hac propositione continetur de utilitate nostra simul cum divina conjunctam gloria; Nam si Deum querere suam gloriam nihil aliud sit quam se nobis notum facere, quid utilius nobis potest accidere quam Deum nosse & amare? Quid porro appetitius manifestet hinc nobis utilitatem à Christo queri, cum hæc nostra utilitas sit indivisa & inseparabilis ab ipsa divina gloria quam semper Christus querit?

Pr. 16. Eccli. 18. Est id autem quod majorem quam posset querere gloriam ac nostram utilitatem non semper querat Deus, cum multo plures mundos ac homines posset condere à quibus gloriosius coleretur, nil obstat tamen quo minus verè dicatur quidquid agit hoc agere modo quo est ipsi gloriosus, & nobis utilis: nam cum aliud sibi agendum esse non judicet neque velit, profectò id illi dicendum est esse gloriosus, ac nobis omnino utilis, quod ita sibi & nobis judicat. *Nam donatus & statuta, iudicia Domini sunt.* Id est, tam justum & æquum est quod judicat, ut quod alibi etiam dicitur, *nec sit minuere neque adicere, nec sit invenire magna Dei.* Tam alta, tam mirabilia sunt, tam sapienter omnia condita, ut nihil potest nobis melius cogitari possit, aut debeat.

Adde quod quando aliquid vel gloriosus Deo, vel nobis utilius dicitur, non inquit comparatio cum his quæ Deus majora posset facere, sed cum istis solum quæ nobis viderentur æquiora si nostrum sequeremur sensum; Tunc autem quis non videat id melius esse quod sic esse Deus judicat, quam nos sentiamus, cum in adversis, præsertim corrumpantur sensus, & omne deprævetur iudicium? *O homo tu quis es qui respondes Deo?*

Rom. 9.

II. PUNCTUM.

Sed gloriosus Deo & Christo est, ac nobis utilis, si Christus laborantes se reficiat, non ut labor ipse deficiat, ed ne ipsi laborantes labori suo deficiant.

Primo quidem de majore Divina gloria quæ inde provenit, sic apertè demonstrat. Nam cum tantò sit major Dei gloria, quanto eius divinæ perfectiones magis elucescunt, profectò hinc tres illæ notiores in quibus gloriam potissimum solet Deus, elucescunt splendidissimè, Potentia, Bonitas, & Sapientia. Dupliciter autem Potentia potest intelligi, primò Dominium absolutum quod habet Deus in universas creaturas ut de his statuat prout velit, Deinde Potestas ipsa sive facultas statuendi de omnibus prout ipse velit, quo utroque in sensu vide quanta hinc divina Potentia, quale Dei dominium! Tunc profectò præsertim apparet, quando non motibus, non ægritudines, non onera quævis aliunde imposita, non labores corporis aut animi cedunt imperanti Christo, sed ipse, totus ipse homo cedit Christo, quando non cedit aut deficiat suo labori.

Certe quanto nobilior est creatura, vel quanto præstantior est illa pars creaturæ cuius exigitur obedientia, tantò etiam altius & superius agnoscitur esse dominium cui tale deferunt obsequium. At verò inter creaturas sublimiores quid præstantius homine, quid nobilior illa hominis parte qualibet eius constat, quo denique clarior tempore libertatem suam divino mancipare homines obsequio, nisi eum libenter liberrant Deo suo sic jubenti cuius imperium tam faciunt, ut ne tantisper à se solvatur, maluit se totis ipsis dissolvere? Est etiam possidenda servorum obsequia nihil servis Deus suis quam flagella, quam onera, quam labores immittat, non desinent tamen servire servis, & se beatiores prædicabunt servire laborantes & flagellatos tali suo Domino, quam si cuius servient alteri à quo vel ingentes acciperent laborum suorum proventus, vel breves exitus, Hoc est divinam agnoscere

Pa.

Potentiam, hoc est altissimum eius deprecia-
re dominium, hoc est quod enarrat gloriam Dei
longè clarius quàm coeli, terra, maria, quam u-
nivèrsæ quæ his continentur creaturæ, quæ cum
sint sensu & libertate destitutæ, minus Deo præ-
stant quidquid præstent quam homo liber & so-
lutus, qui se tamen liberè ac libenter totum Deo
suo tradit & subicit, quantiscumque in labori-
bus, angustiis, difficultatibus, ærumnis, morti-
bus, atque ipso etiam, si Deus jussit, exhausto
inferno quo nihil truculentius. *Servus meus es
tu, elegisti.*

Qualis porò est illa Dei Bonitas in servos
suos cum ex una parte sic eos reficit, ut tantò mi-
nus laborent quantò libentius: ex alia parte sic
eos parat ad imensos gloriæ cumulos, ut tan-
tò magis mereantur quantò quid libentius tole-
rant! Potestne videri status eòs felicitior quo-
quis tantò magis mereatur, quantò minus labo-
ret? Hic est status servi laborantis quem reficit
Christus, hæc est eius Bonitas sic eos reficere la-
borantes. Nam si solum laborarent non refecti,
non essent quidem sine merito, nec sine præmio,
sed labor esset durus. Quod si verò sic reficeretur
ut omnino non laborarent, nonne simul ut
dicitur est non mererentur, quod esset illis durius
labore suo quantumvis duro. Laborat igitur ne
suo deficiat meritò, sed tranquille laborant
ne si labor tranquillus non esset, non esset con-
stantis. *Labora sicut bonus miles Christi Iesu, num-
quam scilicet bonus miles nisi iustus castra vel
stationem suam deseruit.*

Sapientia denique divina hic elucet quando
hinc intelligunt facile homines, esse aliam vi-
ram ubi large suos compenset Deus, quos ita
vult laborantes in præsentia, ut labor illos nisi
cum vita deserat. *Cum enim virum iustum, in-
quit sanctus Joannes Chrysostomus, & multa
plenam virtute, innumera passum mala, & sic hinc
digressum videris, oportet ex hoc omnino aliquid de
illo iudicio cogitare: Si enim pro se homo laborantes
sine præmio & retributione abire non permittit,
multò magis eos qui tantum laboraverunt, num-
quam incoronatos remanere Deus doceretur. Si
autem ipsos laborum suorum retributione privare
non elegerit, omnino necesse est quoddam aliud tempus
esse post præsentiam finem per quod præsentia
laborum retributiones recipiant. Quam sanctus
Doctor rationem paulò post refert, & multo
dilatat fusius. Sed hæc sufficiant ad indicandas
illas divinas Perfectiones quæ ubi magis appa-
rent, ibi major elucet Dei Gloria; magis autem
apparent dum Christus sic suos reficit ut non illis*

labor deficiat seo labori laborantes non desint,
non se subtrahat, non fasscant, non deficiant,

Sic enim & illis longè magis utilis, quod e-
rat alterum propositionis caput, sive præteritum
species tempus, sive præsens, sive futurum.

Quis enim nostrum sine peccato? Quid verò
expiandis peccatis aptius quam posse semper
mereri, quàm posse semper id tibi comparare *2. Reg. 16.*
quo contracta dissolvat debita? Nonne David
audierat sibi remissam esse adulterij & homici-
dij culpam? sed non poenam, ac propterea dum
convitiis appeteretur, convitia libens tolerabat,
quia sic peccato suo puniendo se satisfacturum
credebat plenius.

De præsentia autem quid status opportunus,
quàm ut magis præsentem ac faventem tibi
Christum concilies? At quo id modo certius nisi
labore continuo, nisi tolerandis adversis, nisi
exantlandis difficultatibus: quo tempore sic
Christus certò adest, ut hoc Ipse certum designet
tempus quo præsertim adest, quasi non alio sic
præsens esset *Cum ipso sum*, inquit, *in tribulatio-
ne.* Quæ divina Psalmi verba S. Bernardus ex *Pj 90.*
planans; *Omne, inquit, gaudium existimemus eò
in tribulationes varias incidimus, non modo quia
per multas tribulationes oportet nos intrare in re-
gnum Dei, sed quoniam juxta est Dominus hu qui
tribulatio sunt corda. Si ambulaveris in medio um-
bra meritis, aut quidam, non timebo mala, quoniam
tu mecum es, ita ergo nobiscum est, omnibus diebus
usque ad consummationem sæculi. Quando autem
nostrimus cum ipso. Et quæ plura de futuro
felicis æternæ præmio, quod ut certum ut
ampulum ut copiosum tibi compares, nihil præ-
sentius quam si laborare non desinas, cum labo-
ri merces ita ex æquo respondeat, ut æternæ
mensura beatitudinis sit labor vitæ præsentis.
Vnusquisque autem, inquit expressè Apostolus, 1. Cor. 3.
*propriam mercedem accipiet, secundum suum la-
borem, Dei enim adiutores sumus.* Et Psalmes Re-
gius; *Labores manuum tuarum quia manducabis, Pj. 127.*
beatus es, & bene tibi erit. Manducari dicuntur la-
bores in hac vita quia id manducatur quod labo-
re paratum est: sed in celo manducantur labo-
res, quia celestis beatitudo sic ex illis conficitur
laboribus ut quantus fuit labor, tanta sit illa eccle-
stis futura beatitudo. Sicut quod manducatur
transit in manducantis substantiam, & illo solo
nutritur, sic labores quodammodo transeunt in
beatitudinem, & tantum cuique bene erit quan-
tum hic laborarit. Potestne aliquid cogitari uti-
lius aut beatius hoc labore quo æterna consta-
beatitudo? *E c 3. III. PUNC.**

III. PUNCTUM

SIC ergo Christus laborantes reficit ut non penitus tollat laborem, sed laboris tedium ac molestiam. Non ut desistat labor, sed ne ut desistat labor, sed ne ut desistant laborantes; non ut liberentur onere, sed ut onus liberè libenterque ferant. Quia id scilicet & Christo est gloriofius, & cuiusvis utilius homini qui non magis nascitur ad laborem pro hac vita sustentanda, quam pro æterna possidenda. *Ut ne fatigemini, animis vestris deficientes. Disciplinam Domini ne abiciatis, nec deficiatis cum ab eo corripitur.* Non est verò tantum deficere si nihil agas, sed si levius aliquid aut quidquam aliud quam Christus vellet, suscipias. Quod certè tibi non cedit in prosperum, nam quid sine Christo agas? Quantumcunque sit illud leve ac facile, putane te aliquid sine illo posse? Putasne verò tibi cum affuturum, cum ab

eo quod vellet deficiis in id quod nolle? Nonne facilius agas cum Christo quidquid gravius ille iusserit, quam sine illo quidquid levius tibi elegeris? o quam propterea consideratè Sapiens: *Metuentes Dominum sustineto misericordiam eius: & non deflectatis ab illo, ne cadatis.* Misericordia scilicet Domini est quod laborantem reficiat & confortet, sed tamen sustinenda est illa misericordia, quia non sic reficit & confortat quin sit semper laborandum, & laboranti multa sustinenda quæ nisi sustineres, deficeres. Cavenda verò non minus est talis defectio, quam ipse casus animæ sempiternus.

Vide in 1. part. Dom. 4. Adventus, ubi multa his affinia. In 2. part. Fer. 6. Heb. 2. in Quadrag. In 3. part. Die 10. Augusti in Festo S. Laurentij, Et primam Homiliam D. Chrysostomi ad pop. Antioch. quæ tota pene est de hac singulari materia.

FERIA SEXTA.

DE TOLLENDO CHRISTI IUGO QUOD SUAVE EST.

Tollite Iugum meum super vos.

Iugum enim meum suave est, & onus meum leve. Matth. 11.

VERITAS PRACTICA.

Jugum Christi licet insuave, ferendum esset;
quanto magis suave?

RATIO EST, Quia quanto majora sunt rei agenda motiva, & minora impedimenta, tanto rei ferenda major est obligatio.

Sed quando proponitur Iugum Christi suave, majora sunt eius ferendi motiva, & minora impedimenta, quam si proponeretur insuave.

Ergo magis ferendum est; Ergo si ferendum esset quantumvis asperum & insuave, quanto magis ferendum est leve ac suave? Quod tamen multi recusant.

I. PUNCTUM;

SIC profectò est quod præcedenti dicebatur discursu; tantique refert sibi firmiter illud persuadere, ut propterea Christus Dominus quæ modo consideranda occurrunt, consequenter addiderit: *Tollite iugum meum*

super vos, & paucis interjectis quæ remittuntur in crastinum, Iugum enim meum suave est, & onus meum leve. Quasi diceret: Cum me profiteor refecturum eos qui me in suis ærumnis ac laboribus convenient, tantum abest ut profitear me labores eorum penitus ablaturum, quin potius omnes admoneo ut tollant iugum meum super seipso, id est, laborent mecum, mecum operentur, mecum patientur. Non desinam tamen illos reficere, quia labor ille qui mecum suscipitur gratus est & jucundus; Jugum illud est suave & onus leve. Ne putetis talem esse refectio-nem & requiem animarum quam promitto, ut non sit vobis deinceps laborandum, non est ita, nam Jugum offero, jugum prædico, jugum impono quod est laboris & operæ signum. Ne verò etiam jugi ferendi laboribus & laborum difficultatibus deterreamini, tale est Jugum ut ferentibus non sit modò leve ac facile sed jucundum & suave.

Per hoc autem Christi jugum vel generatim intelligenda est universa Christianæ religionis disciplina, vel participationem quævis Veritas Pra-

dige

II. PUNCTUM.

Et sic seu virtus in praxi quæ velut quoddam jugum est, quia nos ita cum Christi gratia jungit & costringit, ut si velimus ex illa gratia virtutem exercere, naturæ sensus & motus sint colligandi refræmandi, subjiciendi, atque ita quodammodo incedendum intus & extra sicut solent incedere qui iugo simul connexi sunt, non vagæ, non liberè, non quaquaversum effusè, sed confictè, dependenter, ex præscripto. Sic omne legis imperium dicitur in praxi jugum, *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea*; Et qui exleges, indisciplinati, & dissoluti sunt, dicuntur esse absque iugo, dicuntur filii Belial, id est, sine iugo, *reversi sunt ut essent absque iugo*.

Quod cum sit valde alienum à Christiana & religiosa virtute, virtus in praxi dicitur jugum, & hoc jugum nobis hodie proponitur quod deinceps libenter tollatur, & nunquam deponatur, quia videlicet suave est jugum, & quia consideratio suavitatis hujus multum valere potest ad illud acceptandum. Nam licet etiam insuave nobis esset, esset ferendum; at quanto magis id concludendum est cum suave sit & jucundum?

Ratio Conclusionis est, quod cum sint eujuspiam rei agendæ suæ motiva & impedimenta opposita, sic communi omnium sensu experimur, ut quanto majora & potentiora fuerint illa motiva, quantoque simul minor & leviora fuerint impedimenta contraria, magis ac magis sentiamus nos eo ferri quo nos motiva inducunt; nam & vis attrahens est potentior, & vis retrahens infirmior, quæ sane duo sunt quæ plurimum faciunt ad flectendos & convocandos eò animos quocumque velis.

Nam si vel motivum agendi non esset potens vel si ratio quædam non levis momenti opposita multum inde retraheret, aut si vel ex æquo concurrerent illa duo simul inter se pugnantiâ, pugnandum forte tum esset acius ad inflectendos animos; Sed cum ea quæ attrahunt, magni sunt ponderis; quæ verò retrahunt non nisi levia, propeque nulla; quis sanæ mentis reluctetur? *Quaenam res apud me indiget?* Dicebat id Pharaon eidam Idumæo quem dolebat à se discedere, quasi diceret, cum multa sint quæ te mecum retineant, pauca vero vel nulla quæ te à me divellant; cur odiosum discessum cogitas? O quam longè id verius à Christo nobis dicitur!

HOC est quod secunda Propositio continet hoc est quod jugum Christi sic ferendum suadet ut nunquam de illo amovendo cogitur quando scilicet proponitur nobis à Christo suavè & leve, tunc majora sunt ejus ferendi motiva & minora impedimenta quam si esset durum & insuave.

Non deessent quidem motiva ferendi oeris à Christo nobis impositi, quantumcumque nobis illud grave & asperum esset onus: Nam cum sit tam absolutus omnium Dominus ut de unoquoque possit pro suo statuere libito, nec ulli hominum liceat queri aut querere cur ita facis? cur non ferret servus imperatum sibi onus à tali Domino, præsertim servus tot debitorum reus quanta sunt quæ peccavit, tot tantisque poenis obnoxius, quanta sunt inferorum supplicia quæ promeruit; ali denique compensandus præmio, quale illud est ad omnem æternitatem celeste donativum? Nonne hoc semper Apostolicum esset verum: *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis?*

At vero si hæc valent ad ferendum onus grave, nonne magis valere debent ad ferendum suave, cum in illa suavitate relucent admiranda hæc Christi bonitas qua miseris nostri non æterna solum supplicia quæ peccatis nostris debebantur, in temporales commutavit pœnas, sed has etiam poenas delinere ac sua quadam suavitate condire voluerit. O inauditam clementiam! o verè dictum à Psalterio Regio, *Et enim Dominus dabit benignitatem, sive ut quidam legunt, suavitatem. Et terra nostra dabit fructum suum.* O præclare intellectum à S. Augustino cum ita verum hunc interpretatur: *Dabit tibi ut incipias te delectare justitia, quem primò delectabat iniquitas ut qui primo gaudebas in ebrietate, gaudens in sobrietate, & qui primo gaudebas de furis ut tolleres homini quod non habebas, quare donare non habenti quod habebas. Et quem delectabas rapere, delectet donare: quod delectabat spectare, delectet orare: quem delectabat consilia nugatoria & adulterina, delectet hymnum dicere Deo: currere ad Ecclesiam qui primo currebat ad theatrum. Unde nota est ista suavitas nisi quia Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum.*

Tam insignis ecclie Bonitas quando sola per se spectaretur, novum est quoddam beneficium quo alia omnia cumulantur, sed non est sola,

NON

non est unum duntaxat beneficium, at multa simul conglobata: nam ut homo sic suaviter afficiatur rebus quæ prius illum asperabant, quantis putas opus esse gratiis, quæ intellectum illustrent, quæ voluntas accendant, quæ appetitus frænent, quæ mundi vincant illecebras & demonum conatus frangant? Tot verò simul conferre gratias & tantam erga miseros peccatores exercere bonitatem, nonne tibi videtur motivum majus ac potentius quàm si tanta non esset beneficentia?

Serm. 15. in Pf. qui habitabit.
 Sic agnoscebat & profitebatur S. Bernardus, cum ad verba Christi de suo jugo loquentis hæc scriberet: *Laborantes ad refectiorem invitati, ad requiem provocati onerati. Non tamen interim onus subtrahit aut laborem, magis autem onere alio & labore commutat sed onere levi, suavi jugo in quibus requies ac refectio, etsi minus apparent, tamen invenitur. Græva onus iniquitas sedens super salientem plumbi. Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus gravi gravata sunt super me. Quod ergo onus Christi, quod onus leve? ut quid ego sentio, onus beneficiorum, dulce onus, sed ut qui sensit, ei qui expiatur. Et post multa sic concludens, ONERAT NOS, inquit, CVM EXONERAT DEVS; ONERAT BENEFICIO, CVM EXONERAT PECCATO. Id est, nos magis obligat ad agendum & patiendū, quàm si nos beneficiis non affecisset, & sicut illa obligatio dicitur onus, dicitur etiam onus leve & suave, quia profectio suave est & jucundum sic onerari beneficiis: atque ita, quod miretis, suavitate nos ad suavitatem adducit, dū beneficiis suis nos magis onerat & obligat ad suave suum ferendū jugū. Computrescit jugum à facie olei, ab influente scilicet gratia.*

11. 10.

NUNC quod est aliud de minori obstaculo sive impedimento jugi ferendi, patet evidenter, cum majus aut pene totum illud obstaculum sit difficultas & insuavitas, quæ hoc ipso tollitur quo affirmatur esse illud jugum suave, & onus leve. Quid enim præterea est quod excuset, si te in exercendis Christianis virtutibus minime frangas & superes? Nonne vides quàm sint illæ omnes virtutes eximæ, rationabiles, opportune, necessariæ, cur non igitur illas impensius colis? Responde, aut potius repete quod respondere soles dum te ais sit videre quàm sint omnia quæ jubentur, præstantia: sed aliud esse id videre cogitando, & aliud exercendo; difficultas scilicet exercitij, seu exercitiæ veritatis & virtutis, horrore incutit. Quid enim generoso animo magis hor-

rendum, quàm injuriam ferre, quàm cedere aliis, quàm egere, quàm subijci, quàm similia quævis pati quæ Jugo Christi colligantur? Hoc est scilicet, hoc est quo te ab illo Christi ferendo jugo excusas, Hoc est unde astringitur nullam esse tuam excusationem, cum totum illud quod putas esse difficile, dicatur à Christo Domino esse perfacile.

Quid hic causaberis, quid rursus objicies, quàm te in partem verte? Nonne id credis Christum dixisse? Nonne id verum credis quod Christus dixit? Nonne id omne falsum & nullum est quod illi veritati opponitur? Nonne id illi denique veritati opponitur quod excusas de difficultate virtutis in praxi? Quid enim magis oppositum quàm suave & insuave, quàm grave & leve, quàm difficile & facile? Quid proinde magis nullum quàm quod excusas?

III. PUNCTUM.

ATQUE hinc evidenter concluditur quanto sit affectu Jugum Christi tollendum? Nam licet insuave nobis esset, esset tam en ferendum, quando magis cum illud suave est, Sic enim ex consideratione Divinæ beneficentiæ quæ in illa suavitate continetur, augetur motivum agendi, & tollitur impedimentum quod erat, metus difficultatis; Nihil jam verò timeas: Ego inquit Dominus, præcipio tibi, confortare te esto robustus. Noli metuisse & noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quacumque perrexeris, dum jugum illud scilicet non deponas. Non deponet ille, singularem tui curam & specialem quandam sollicitudinem, qua fieri omnino necesse est ut cuncta jucunde fiant & prosperent. Idcirco enim dici jugum jam audivisti, quo te Christo & Christum tibi jungas. O quid ultra desideres? O quid ultra excuses? Restabit illud fortè semper, quod dicas te id non sentire, non experiri quod de suavitate promittit Christus: sed omnia profus opposita, reque aliud non posse loqui & sentire quàm ex proprio tuo sensu.

Sed audi semel, audi quam multum ille tuus erret sensus. Primum, non est ita sensibilis ista suavitas ut sensu aliquo percipi debeat sicut quæ Phil. 4. dicuntur suavia gustui, vel aliis sensibus. Pax Dei est quæ exuperat omnem sensum, & custodit corda nostra & intelligentias nostras in Christo Iesu, id est, quæ non sicut in corpore sed in anima, non in anima quæ pars animalis & inferior dicitur, sed

sed quæ intelligentia & superior nuncupatur, non qualem etiam humana format natura vel scientia, sed quæ tota est Christi Jesu, Non deest itaque suavitas, sed illa tantum deest exterior & corporæ, quàm tu quæris & quæris te non sentire, cum esset intus quærenda, *Intus eras, & ego te foris quærebam*, agebat S. Augustinus.

Quod si de interna etiam te loqui aſſeras, nec te ullo magis affici sentias interno sensu quàm externo, quid inde porro concludis? quid definiſ? Nullamne Jugi suavitatem dices quia nullam sensus? ò te inconsultum qui nescias internum sensum non minus depravari quàm externum! An si ægrotus negaret ullam esse panis suavitatem quia non eam sentit, tu ægroti crederes potius quàm tibi vel aliis bene sanis? Non enim à sensu tuo probanda vel improbanda est illa suavitas; sed ex illa suavitate gustata vel non gustata probandus est sensus tuus, utrum sit sanus & rectus. Nam quotquot sano sunt palato cordis, vel cum Davide dicent, *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua*. Vel cum Apostolo. *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra*, vel cum sancto Augustino, quod se pius alias, sed nunquam opportunus est auditum, *Vbi eras tam annoſo tempore, & de quo imo altoque secreto vocatus es in momento liberum arbitrium meum quo subderem cervicem levi jugo suo, & humeros levi sarcina sua, Christo Jesu, adjutor meus, & redemptor meus? Quàm suave mihi subito factum est carere suavitatis nugarum, & quas amittere motus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eum à me, vera Tu & summa suavitas: ejiciebas & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior, sed non carni & sanguini. Et alibi consequenter. *Manſueſcisti jugo tuo cervicem meam: Et nunc porro illud, & leve est mihi, quoniam sic promisisti & fecisti, & verè sic eras, & nesciebam, quando id subira meruebam.**

Recte sunt illi corde & sano cordis palato qui hoc sentiunt, an tu qui hoc cares sensu? Itane vero Tu sensus es omnis expertus, ut aliquando deposita gravi peccatorum quæ te multum premebat sarcina, non senseris illico pacatæ meatis

quandam suavitatem quæ supra omnes carnis illecebras tibi suavius sapiebat?

Sed transierit iste suavitatis sensus, & quam te modo sentire ais in virtutis exercitio remaneat asperitas & quævis difficultas. Non enim illam tollimus, ut supra dictum est, sed bene illa utimur, ac bonus ille usus, tale est condimentum difficultatis, ut ipsa quædam suavitas dici possit.

Quid enim suavius Christiano quàm se Christo conformem reddere? Quid autem Christo conformius quàm tolerantia difficultatum? Quid suavius amanti Deum quàm sui posse amoris aliquod indicare vestigium? At nullum certius quàm tolerantia? Quid suavius cogitanti peccata quàm si possit illa diluere? Diluit tolerantia si constans fuerit. Quid denique suavius ad æternam aspiranti beatitudinem quàm si brevius & tutius ad illam iter arripiat? Hoc iter est tolerantia, quæ proinde tam certè sibi adjungam habet suavitatem, ut qui hanc non percipiat, in horum alterutrum cadat necesse est, aut nihil esse suavitatis in amando Christo, aut se non amare Christum. Quid respondes qui murmuras in ærumnis; quid tibi de te videtur an te negabis amare Christum? an negabis amorem Christi suavem esse? Quidquid dixeris, ulcus est; & satius esset agnoscere quod si nihil suavitatis, & plurimum difficultatis in ferendo Christi jugo percipias, non id à jugo Christi proficisci, quod certè suave est toleranti, sed ab illis quæ boni jugis de quibus in Evangelio Christus Dominus, & in sermonibus S. Bernardus, & *Luc. 14.* nos supra in hac parte, Feria 6. Hebdom. 17. ubi & videndum Sabbatum sequens de Centuplo: Nec non in 1. p. Dom. 4. in Adventu. *Erunt prava in directâ, & aspera in viâ planas.*

S A B B A T O.

DE IVNGENDA SIMVL VTRAQVE VIR-
TUTE QUAM COMMENDAT CHRISTUS AD
NOSTRÆ REQUIEM ANIMÆ.

*Discite à me quia mitis sum, & humilis corde: & inuenietis re-
quiem animabus vestris. Matth. II.*

VERITAS PRACTICA.

Sic mitis & humilis inuenit requiem, ut nisi
simul sit mitis & humilis, non
sit quietus.

RATIO EST, Quia nemo est quietus nisi ordi-
natus.

Sed nemo est ordinatus nisi sit simul mitis & hu-
milis.

Ergo nec quietus? Ac proinde quantum desideras
animæ tuæ requiem, tantum sis mitis & humi-
lis corde.

I. PUNCTUM.

Ecclesi. 31.

QUOD dixit Sapiens qui dictus est Ec-
clesiasticus in fine sui operis, hoc ipsū
Christus Dominus in fine sermonis il-
lius quem tota hac audiuimus hebdo-
mada, nobis exhibuit. *Collum vestrum, inquit, bar
ille Sapiens, subijcite jugo, & suscipiat anima ve-
stra disciplinam, tu proximo est enim inuenire
eam. Videte ocula vestra, quia modicum laboravi
& inveni mihi multam requiem. Sic Christus
Dominus postquam dixit, Tollite jugum meum
super vos, tum consequenter de suscipienda disci-
plina, Discite à me quia mitis sum & humilis cor-
de. Ac postremo de requie, & inuenietis requiem
animabus vestris. Quod & Propheta Jeremias
sic pauis futurum prædixerat: Videte quæ sit via
bona, & ambulato in ea, & in vomitū refrigerium
animabus vestris. Quasi diceretur, non est cor-
porum ista requies, non est inertium, non est o-
tiosorum hominum; nam tollendum est jugum,
& ambulandum & laborandum; sed in istis labo-
ribus vera est requies, quod sit requies animæ,
quæ sola vera est.*

Isr. 6.

Cum multa verò videantur ad illam spectare
requiem, tum hæc duo præcipue proponuntur.
*Mansuetudo & humilitas cordis, quia videlicet
Ac conjuncta simul pacem & requiem afferunt*

ut nisi sint juncta simul, pax alioquin & requies
possideri non possit.

Ratio est propterea eadem pro utroque demon-
strando, nam sicut pax ibi est & tranquillitas, ubi
est ordinatio partium: ita nisi talis subsistat ordi-
natio, nihil in animo tranquillum & quietum.
Vide in 3. parte, Feriam 4. Hebdomadæ de cetero,
ubi ex Diuo Augustino id abundè declaratur, Et
in libris de ordine, parte 2. discursu 8.

II. PUNCTUM.

SED mitis & humilis est ordinatus, & nemo est
ordinatus nisi sit simul mitis & humilis.

Nam illa partium ordinatio sic stabilitur ut
appetitus rationi & ratio subijciatur Deo; quod
sæpe alibi demonstratur. Sicut autem manufactu-
dinis est appetitum subijcere rationi, ita & hu-
milis rationem Deo submittere. Nonne hinc
igitur est illa partium ordinatio?

Sed nisi etiam talis fiat subiectio, poterunt ne
dici partes inter se ordinatæ? Nisi vero temperet
animum mansuetudo, ac rationem humilitas
Deo subijciat, quænam poterit illa esse subie-
ctio? Nonne propterea Sapiens in Proverbis,
*Melius est, inquit, humiliari cum mitibus quam
dividere spolia cum superbis, quia scilicet melius
est animo esse ordinatum, quam si dum alios or-
dinare velis, tu ipse sis inordinatus.*

III. PUNCTUM.

SIC igitur mitis & humilis inuenit requiem, ut
nisi simul sit mitis & humilis, non sit quietus.

Quia scilicet non erit ordinatus, unde sicut
ordinatus & quietus pro eodem sumuntur; ita
inordinatus & inquietus. Et sicut mitis ac humi-
lis facile est ordinatus, ita propterea immitis & su-
perbus, semper inordinatus est. Hæc est illa Ju-
stitia quæ pacem osculatur, quando per manue-
tudinem sic appetitum continetis, ut ab omni
malo declines, & per humilitatem sic te Deo
sub-

P. 14.

subicias ut omne bonum facias. Sic præclare Divus Augustinus ad illud Psalmi verbum, *Justitia & pax osculatae sunt. FAC justitiam*, inquit, & habebis pacem, ut osculentur se justitia & pax. Si enim non amaveris justitiam, pacem non habebis. Amant enim se duo ista, justitia & pax, & osculantur se, ut qui fecerit justitiam, inveniat pacem osculantem justitiam. Duae amicae sunt, euforsè unam vis, & alteram non facis. Nemo est enim qui non vult pacem, sed non omnes volunt operari justitiam. Interroga omnes homines, vultis pacem? Uno ore tibi respondet totum genus humanum, opto, cupio, volo, amo. Ama & justitiam, quia duae amicae sunt, justitia & pax. Justitia & pax, ipsa se osculantur. Si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Quid enim magnum est desiderare pacem? Qui vis malus desiderat pacem. Bona enim res est pax. Sed fac justitiam, quia justitia & pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi, Ne fureris, & non audis, Ne adulteres, & non vis audire: Non facias alteri, quod tu pati non vis. Non dicas alteri quod & tibi dici non vis: inimicus es amicae meae, dicit tibi pax, quid me quaris? Amica sum justitia, quemcumque invenero inimicum amicae meae, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem? Fac justitiam: ideo alius Psalmus dicit tibi, Declina à malo & fac bonum. hoc est ama justitiam: & cum jam declina veris à malo, & feceris bonum, quare pacem & persequere eam. Iam enim non dis illam queres, quia & ipsa occurret tibi, ut osculetur justitiam.

Eus. 20.

Matth. 7.

P. 16.

Vide in 2 parte Sabbato Sancto, ubi de vera libertate.

Quam porro evidenter hæc virtutes mansuetudo & humilitas emineant in Christo Domino & quam proinde sit facile omnibus illas ab eo discere, non est quod longius explicetur.

Et verò verba, *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*, possent in alium sensum trahi ut non significarent has duas virtutes tantum à Christo esse discendas, sed quidquid aliud discendum est, quasi non sit alius doctor & magister à quo tutius & facilius quidquam discamus quam ab Illo, quia videlicet *mitis est & humilis*, quasi rationem hanc ipse redderet cur ab ipso potissimum erudiendi essemus, quia videlicet hæc duæ sunt qualitates quæ magis conveniunt Magistris & Doctoribus ut se suis accommodent discipulis & eos sibi dociles reddant. Quamvis enim excellentiores sunt magistri, tantò magis hæc & dicitur possent discipuli, num illi vellent se docere

re propter imperitiam & abjectionem suam. Quamobrem ut erigantur discipulorum animi, certamque possint venire in spem & expectationem propensæ magistrorum in seipos voluntatis, nihil aptius quam ut certo sciant illos esse mites & humiles, nam ut mites imperitiam & ruditatem discipulorum ferent, atque ut humiles abjectionem illorum tolerabunt. Hoc est igitur quod Christus Dominus persuasum nobis voluit cum dixit quia mitis sum & humilis corde, quasi diceret, ne dubitetis quin velim vos docere, ne timeatis propter vestram à me distantiam, nam hæc duæ virtutes me demittent ad vos, & me meaque omnia sic vobiscum communicabunt, ut has ipsas etiam virtutes addiscatis quibus vos & vestra cum aliis communicare velitis & possitis.

Nam inter cæteras doctoris & magistri quibus excellit dotes, hæc insignis & singularis in eo est ut se suumque spiritum & suum velut Ingenium transfundat in discipulos suos, quo possint multa paucis & brevi tempore si velint discere, quod certe nunquam Plato, nunquam Aristoteles, nunquam Augustinus aut ullus doctor potuit. Unde tandem concluditur, nullum esse magistrum qui plures & meliores habere possit discipulos; & tamen nullum esse qui pauciores & deteriores habeat, si comparentur cum aliis in eo genere disciplinæ quod quique profitentur. Vix ullus est ullius artis aut facultatis studiosus qui non magis provectus sit in illa sua, cui studet, arte, quam Christianus aut religiosus in sua quam profitentur religionis & perfectionis disciplina. Vix inquam ullus qui non sit actu & re ipsa peritior in operando secundum artem suam quam sit Christianus in veris virtutibus exercendis, in vera mansuetudine, humilitate, patientis paupertate, cæterisque suæ professionis actibus & operationibus. Quod quam sit pudendum discipulis tam excellentis magistri, tam excellenti & necessariæ Doctrinæ, qualis est Christiana & religiosa practica, quis non aperte videat?

Nec excusari potest difficultas, nam ut alibi dictum est ex sancto Joanne Chrysolomo, *Non est hic impendium, non est hic labor, non est hic temporis exercitatio: sufficit velle, & totum factum est.* Non sic in aliis artibus & scientiis in quibus addiscendis non sufficit velle, sed multo est sudore opus, multa industria, multo ingenio, multus pecuniis & viribus tum animi tum corporis, quæ non sunt in nostra potestate, unde si quis in illis forte non proficeret actibus, haberet

Ff 2 certe

certè quod excusaret vel à defectu ingenij, vel pecunie vel virum. Ac studiosus virtutis in schola Christi, nil habet simile quod excuset, cum sola sit opus bona voluntate quam ipse magister etiam suis imperit, nisi maline abicere disciplinam.

Vide in secunda parte, Feria sexta post Cineres Et in tertia parte Feria sexta, Hebdomada 10.

post Octavam Pentecostes, ubi hæc declaratur Veritas:

Sacra Christi Schola, Sacro-sanctum Sacramentum.

Hic totum discas Evangelium, brevi compendio, nullo impendio.

DOMINICA XXIII.

POST PENTECOSTEN.

DE SANATA MULIERE HÆMORRHOISSA. ET DE SUSCITATA PUELLA MORTUA.

Matthæi 9.

Hoc utrumque miraculum in tertia parte consideratum est, & duplex inde seorsum declarata est Veritas, quæ cum aliis ad singulas Evangelii partes spectantibus infra refertur.

Loquente Iesu ad turbas, ecce princeps unus accessit, & adorabat eum.

Quo magis Christo subijcitur, eo magis erigimur.

In 2 parte, Feria 3. Quinquagesima.

Quæ duo Infidelem à Christo advocant, fidelem ad Christum vocant.

In eadem 2. parte, Fer. 5. Hebdom. 4. in Quadragesima.

Sic pium est orare Christum pro salute proximi, ut sit impium non orare.

In 3. parte Fer. 2. Hebdom. 10.

Domine, filia mea modò defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & vivet.

QUANTUM ad corporis suscitationem, parum aut nihil prorsus intererat utrum puella modò vel pridem esset mortua: Sed revocandis ad spiritalem vitam animabus mortuis, multum omnino refert quod statim atque peccarunt, aut quanto cyus fieri poterit, convertantur: Periculum in mora, periculosa dilatio, damno sa tarditas. Non tardat offensus Dominus, sed retardatus offenditur. Quanto aris tardior reditus à peccato in gratiam, tanto eris difficilior, incertior, periculosior. Quo longius diffuses, difficultatem difficilior tolles.

His & similibus modis formata Veritas, hæc potissimum ratione declaratur, quod tanto difficilior est reditus, vel tanto difficilior quælibet difficultas tollitur, quanto est major repugnantia voluntatis, & minor gratia. Sed quo est major tarditas, tanto est major voluntatis repugnantia & minor gratia. Unde patet Conclusio: Et habetur explicata fufius tota Ratiocinatio in 1. parte, Fer. 2. Hebdom. 4. post Epiphaniam. Videre etiam debet in eadem 1. parte, Feria 2. dies 3. Decembris, In Conceptione B. Virginis.

Et cum venisset Iesus in domum principis, & vidisset ibi cecum, & turbam tumultuantem, dicebat, Recedite.

Accessus Christi, Recessus mundi.
Qui mundum sibi retinet, Christum non obtinet.

Ratio est manifesta quia ex duobus contrariis qua se invicem ab eodem subiecto expellunt, quisquis unum retinet, aliud non obtinet. Quod etiam verius est in contradictorijs & privativis quorum unum negat omnino aliud, ut lux & tenebrae, quies & turba, mors & vita.

Sed Christus & Mundus sic sunt sibi contrarii, Contradictorii & quodammodo privativè oppositi. Quod fuscè probatum est in 1. p. In die natalis Domini.

Per mundum autem cum multa possint intelligi, tum hic potissimum Concupiscentiae perturbantes animam, & curae mordaces saecularium cupiditatum, de quibus egregie Divus Gregorius ad illa verba Job: Sapientia ubi invenitur & quis est locus intelligentiae. Abyssus dicit, non est in me: Et mare loquitur, non est mecum. Quid enim, inquit, maris nomine nisi saecularium mentium amara inquietudo signatur? qua dum se vicissim inimicitis impetunt, quasi ad vorantes se unda collidunt. Rectè etiam mare vita saecularium dicitur, quia dum procellosis actionum motibus concitatur, ab interna sapientia quiete atque stabilitate dissiungitur. Quo contrariè per Prophetam dicitur: Super quem requiescat spiritus meus, nisi super humilem & quietum & trementem sermones meos? A terrens autem mentibus tanto longius Spiritus fugit, quanto apud has quietem non invenit: Contritio & infelicitas in vijs eorum, & viam pacis non cognoverunt. A qua nimirum contritione perturbatis nos Dominus revocat dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, &c. Quid enim in hac vita laboriosius quam terrenis desideriis aestuare? aut quid hic quietius quam huius saeculi nihil appetere? Hinc est quod Israeliticus populus custodiam Sabbati accepit in munere: hinc è contra Aegyptus est mactarum multitudine percussa. Populus namque qui Deum sequitur, accipit Sabbatum, id est, requiem mentis, ut nullo in hac vita desideriorum carnalium appetitu fatigetur. Aegyptus verò qua

huius mundi speciem tenet, muscis pervertitur. Musca enim nimis insolens & inquietum animal est, in qua quid aliud quam insolentes curae desideriorum carnalium designantur? unde alias dicitur, musca morientes per dunt suavitatem unguentis, quia cogitationes superfluae qua assidue in animo carnalia cogitante nascuntur & desiciunt, eà suavitatem qua unusquisque intrinsecus per spiritum unctus est, perdunt, quoniam integritate eius perfrui non permittunt. Aegyptus ergo muscis pervertitur quia eorum corda qui terranam vitam diligunt, dum desideriorum suorum inquietudinebus feruntur, turbis cogitationum carnalium ad ima depressa sunt, ut ad quietis intimam desiderium non levantur.

Vnde cum mira ope pietatis ad cor Veritas venit, prius ab eo cogitationum carnalium aestus eicit, & post in eo virtutum dona disponit. Quod bene nobis sacrae Evangelij historia innuit, in qua dum ad resuscitandam filiam principis accitatus Dominus diceretur, proximus additur: Et cum esset turba, intravit, & tenuit manum eius, & surrexit puella. Foras ergo turba eicitur, ut puella suscitetur, quia si non prius à secretioribus cordis expellitur importuna saecularium multitudinum curarum, anima qua intrinsecus jacet mortua, non reurgit. Nam dum se per innumeras terrenorum desideriorum cogitationes spargit, ad considerationem sui sese nullatenus colligit.

Hæc ille S. Doctor, & alia pro his qui ratione sui officij tenentur vacare negotijs quibusdam temporalibus: Vacare, inquit, Deo appetunt ex gratia dilectionis, & rursum curas superimpositas ex conditione expleant servitutis. Cumque occupationes extrinsecas per strepunt, intrinsecas in amore paratissima quiete tenentur, atque occupationem tumultuosam exterius per strepentis dispensat interiorum praesidens Iudex Ratio, & tranquillo moderamine ea qua circa se minus sunt tranquilla, disponit. Sic enim vigor mentis frangendis praestit motibus carnis, sic saepe superimpositos tumultuosos occupationis bene regit amor quietis, quia exteriores curae si per verso amore non appetuntur, non confuso sed ordinato animo ministrari queunt. Sancti etenim viri nequaquam eas appetunt, sed occulto Ordine sibi superimpositas gemunt, & quavis illas per meliorem intentionem fugiant, tamen per subditam mentem portant. Quas quidem summopere si liceat, vitare festinant, sed rimentes occultas dispensationes Dei, tenent quod fugiunt, & exercent quod vitant. Intrañt enim ad cor suum, & ibi consulunt quid velit occulta voluntas Dei, seseque subditos debere esse

Iob. 28.

1. 18. Mor. 6. 25.

esse summis ordinationibus cognoscentes, humiliant cervicem cordis iugo divina dispensationis. Quisquis verò talis est, quilibet tumultus versetur extrinsecus, nunquam ad eius interiora pervenit: utaque agitur ut aliud intrinsecus voto, aliud extrinsecus tenentur officio, & hac sapientia non jam turbulenta atque confusa, sed tranquilla corda replantur. Quasi diceret, Et sic Christus habitare cum illis poterit qui sic in mundo sunt, ut de mundo non sint: Vide in 2. p. Fer. 5. post Cineres.

Non est mortua puella, sed dormit. Quid turbamini, & ploratis? puella non est mortua, sed dormit.

Marci. 5.

Mortua quidem erat puella; sed Dominus illam dormire ait, vel quod eam esset à morte tanquam à somno suscitaturus: vel quod bonis morientibus mors somnus quidam est, quia mors illorum quies est, quia quiescunt in Domino, & in aeternam suscitandi sunt requiem: vel denique respiciebat Dominus ad illas animas quæ primis in suis annis se Deo dicant, vovent & consecrant; quales sunt Religionum Novitiae, quas mundus deserit & deplorat tanquam mortuas: at si verè puella mundum deserit, felicitate de illa dici potest, *non est mortua puella, sed dormit*, sed quiescit vivit, & in aeterna vivit requie.

Si tamen illa mundum extrà tantum desereret, si mundo tantum moreretur quantum ad aeterna quæ deserit, tum infeliciter de illa diceretur, *Non est mortua puella sed dormit*, non est mundi cupiditas mortua, sed dormit tempore sui tyrocinij, & post suscitabitur in deplorandam eius perniciem, sicut ignis sopitus in cinere.

Duplex ille sensus sic simul expositus, & fufus declaratus, majorem cum Divina gratia vim habere potest.

Et cum ejecta esset turba, intravit, & tenuit manum eius, & surrexit puella.
Paulò expressius sanctus Lucas.
Ipsè autem tenens manum eius, clamavit dicens: Puella surge, Et reversus est spiritus eius, & surrexit continuo.

Mira certè spiritus extra carnem viventis obedientia! sed cur idem spiritus in carne vivens non ita Christo semper obedit, cum non minus illi sit subiectus in carne quam extra carnem? Hinc illa est Veritas valde practica in 3. p. quæ habetur Fer. 6. Hebdom. 9.

**Quam Christo debet anima subjectionem, debet ita in corpore redde-
re, ac extra corpus.**

Videri potissimum debet hæc Veritas: & quia totus defectus est à concupiscentia quæ regnat in mortali corpore, & quæ sibi potius Christum subiecit quam se Christo subiciat: hinc aliud grave damnum sequitur ut quæ putatur vivens in carne anima non vivat, sed sit mortua, & quæ non putatur mortua, dum Christum in se suscepit, magis ac magis moriatur. Quod certè non minus frequens est multis quam damnosum, ac proinde uberior exponendum.

Quatuor hic dicuntur quorum tria sunt plana & certa; quartum verò paulò est fufius explanandum, Primò id certum est quod dum concupiscentia regnat in nostro mortali corpore, potest esse multorum causa peccatorum quæ ignoremus. Nam *delicta quis intelligit?* Secundò id etiam indubitatum est quod quamdiu in peccato mortali vivit anima, non vivit vita spirituali quæ est charitas & gratia, sed est mortua, qua morte ipsum peccatum mortale dicitur, & uno sensu Propheta dixit, *Anima qua peccaverit, ipsa morietur.* Tertio, nec cuiquam dubium est si tum anima quæ est mortua sive quæ est in peccato mortali accederet ad sacram mentem, quin peccaret novo lethali peccato; & quin magis moreretur? *qui enim manducat indignè, iudicium sibi manducat, non dijudicans corpus Domini.* Quarto denique, quod non est ita planum & apertum, sic saepe multis accidit qui frequenter communicant, ut cum finitur concupiscentia regnare in mortali corpore tum anima sit in peccato mortali quod ignorat, & in quo ignoratò accedat ad sacram Communionem; & in qua sacra Communionem peccet lethali, & gravius moriatur quam ante esset mortua. Totà difficultas in ea parte est quæ dicitur peccare Communicantem dum in peccato mortali quod ignorat communicat; nam si peccatum ignorat non ei videtur imputandum tanquam voluntarium, & tanquam cognitum: ac proinde non videtur novo peccato peccato dum sic ignorans communicat.

Exech. 18.

1. Cor. 11.

Responde-

Respondetur hoc ita quidem esse quando est innocens & inculpabilis ignorantia, non ita verò quando est ipsa noxia, & culpæ annexa, qualis plerumque est illa peccatorum ignorantia quæ procedunt ex regnante in corpore concupiscentia. Nam quando aliquid vehementius concupiscis, facit illa quidem vehementior concupiscentia ut peccatum ignores quod concupiscendo admittis, sed non facit quin tale peccatum ignoratum sit verè peccatum & voluntarium & inexcusabile, quin potius quânto est magis ignoratum, tantò sæpe est gravius. Cur enim peccatum ignoratur nisi quia tam vehementis est concupiscentia, ut sibi nimis in obiecto peccati placeat, nec permittat rationem advertere ad gravitatem peccati, ne forte inde abducatur à voluptate vel commoditate qua fruitur. Quæ concupiscentiæ vehementia sicut non excusat à peccato, quando est præcipue consequens, ut supra demonstratum est, sic neque profus excusat ab ignorantia quæ inde sequitur. *Latet enim hoc voluntis*, inquit sanctus Petrus. Id est, volunt ignorare, quando ita volunt concupiscere ut ignorent id esse peccatum quod concupiscunt. Sicut qui negliget scire quod potest & quod tenetur discere, planè peccaret & talis ignorantia peccatum esset, ut sæpe iam ex D. Thoma probatum est; sic qui negligit concupiscentiam reprimere, qualis omnino est huius negligentia culpa, talis est & ignorantia, quæ non minus voluntaria censetur & noxia, quàm vel ipsa ut dixi concupiscentiæ vehementia vel reprimendæ concupiscentiæ negligentia. *Qui negligit viam suam, mortificabitur.*

1. Pet. 3.

Prov. 19.

Sic itaque licet inimicum hostiliter oderint, licet amicum impudicè amant, licet aliqua debiti partem retineant, licet alienæ detrahant famæ; non sibi tamen videntur peccare, peccata hæc vel omnino ignoranti vel omnino scire dissimulant, ne in contrarios scilicet cogantur transire affectus, quod profus nolunt hi qui suos habent affectus vehementiores quam ut putent eos posse deponere; Neque vero conscientiam ita stimulari sentiunt ut de his confiteantur aut à Communionem propterea se contineant, quia non sunt ita gravia ut vellet quod est appetit malum: nolent quippe mortem inimici procurare; nolent adulterare cum amato; nolent furto res proximi surripere: nolent detrahendo gravem infamiam notam inurete: sicque innocentes aut certe non ita nocentes sibi videntur ut sibi inveniunt? atque ita quod erat declarandum, quæ putatur in carne vivens anima non vivit sed mortua est: & quæ non putatur mortua, magis moritur, dum Christum ad se venientem suscipit. Nam ut aptè ait sanctus Bernardus, *Qui magis mortuus eo qui fovet ignem in Domino, peccatum in Conscientia; nec sentis nec expavescit, nec excutit?*

Vide in 2. parte, In die Annuntiationis. Et in 3. p. Fer. 6. Hebdom. 14. ubi hæc exhibetur Veritas:

Et si in aliis concupiscentia sæpe peccatum minuit, in te tamen sæpius auget.

HAC HEBDOMADA, Quod refert sanctus Lucas sub finem Capitis decimi de Martha & Maria Sotoribus, non nisi ad hoc tempus contigisse notant Interpretes. Deinde verò ex sequentibus eiusdem Evangelistæ Capitis undecimo, duodecimo & decimo tertio, seliguntur ea quæ nos facilius ad illud Unum necessarium, de quo apud Martham Christus egit, consequendum, velut ad finem media possunt inducere.

FERIA

FERIA SECUNDA.
HOSPITIO MARTHA DOMINVM
EXCIPIT.

Factum est autem dum irent & Ipse intravit in quoddam castellum, & mulier quaedam Martha nomine, excepit illum in domum suam, & huic erat Soror nomine Maria, quae etiam sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius. Martha autem sat agebat circa frequens ministerium quae stetit & ait: Domine non est tibi cura quod Soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi ut me adjuvet. Et respondens dixit illi Dominus, Martha Martha sollicita es & turbaris erga plurima. Porro, unum est necessarium: Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea. Luc. 10.

VERITAS PRACTICA.

Veritas Veritatum, his contenta Christi verbis:
Porro, unum est necessarium.

RATIO petitur ex triplici sensu quo una Veritas potest dici praecipue Veritas Veritatum, qui cum multiplex sensus aperte reperitur in illa Veritate proposita, sum ipsa etiam aperta patebit Veritas; & quam sit una in praxi pra omnibus maximè utilis & necessaria, constabit evidentius.

Non erit autem in hoc discursu alia punctorum seu partium distributio, quam per ipsius triplicis sensus sive rationis explananda subiectionem.

I. PUNCTUM.

PRIMA Ratio seu primus sensus quo haec celeberrima Domini sententia, *Unum est necessarium*, verè dici potest Veritas Veritatum, hic est; quòd sit omnium Practicarum excellentissima, & velut finis quo spectant aliae Veritates. Certum est enim Finem inter causas esse praecipuum, & Causam causarum posse dici hoc sensu quòd ceteras omnes causas in effectum adducat, & sui gratia promoveat. Sic planè hoc unum illud à Christo dicitur necessarium, finis est quòd aliae tendunt Veritates, finis ipse est hominis. ipsa salus aeterna est, ipsa beatitudo caelestis est, Deus ipse est aliquando possidendus; sive quòd eòdem spectat quando *Haynesus* pars quarta.

hic peregrinamur à Domino, studium & cura est nostrae salutis & perfectionis consequendae. Licet enim primo videatur Dominus Martha loquutus de uno cibo necessario, ne de multis esset sollicita & turbata, tamen dubitari non potest quin altius sermonem suum evexerit, & de illo uno intellexerit, *Vbi unum sunt Pater, Filius & Spiritus sanctus*, ut ait sanctus Augustinus. Quorsum enim consequenter dixisset de Maria quòd optimam partem elegerit? Quid affinitatis inter unum cibum corporalem & optimam illam partem? Quid aliud pars illa est optima quàm studium attentius inhaerendi Deo, suaeque perfectionis comparandae? Quid porro aliud in Martha reprehenditur quàm nimia sollicitudo quae inde ab illo studio perperam avertatur? Non enim ministerium eius arguitur; nam quid dignius quam ministrare Christo? Sed modus ministrandi taxatur qui tantò magis ab illo uno necessario quòd est vacare Deo & saluti, recedebat, quantò in plures & diversas curas distendebatur. Una erat habenda cura id unum agendi quòd agendum volebat Dominus, & non aliud Volebat autem aliquid aliud Martha, vel alio modo quàm vellet Dominus: sicque propterea sapienter arguitur. At Maria Soror eius uno velut cibo contenta erat quo pasciebatur à Domino, & quo solo se pasci videbat Dominum velle; unde & pra Martha commendatur, atque hoc unum esse necessarium pronuntiatur, sic unum scilicet velle quòd velit Deus; quia sine hoc uno nihil profunt cetera; & nisi ad hoc referantur ut Dei voluntas

G g luntas

luntas fiat, & salus æterna comparetur, vana sunt omnia, casta, inutilia, noxia; *Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patitur?* Hoc unum autem sine aliis sufficit, nam qui Deum sic possidet ut illo possessore beatus sit, quid illi de se potest, cum beatitudo sit aggregatio bonorum omnium? *O veritas Deus, fac me unum tecum in Charitate perpetua. Tades me sepe tam multa legere & audire. In te est totum quod volo & desidero.*

L. 1. de Imit
Chr. 6. 3.

II. PUNCTUM.

SECUNDA ratio sive secundus sensus quo Veritas Veritatum illa dicitur quæ Unum illud necessarium ad praxim vocat, hic est, quod una illa praxi, seu una illa Veritate ad praxim revocata, totum id simul universum efficiatur quod per alias practicas Veritates particulatim contenditur. Habent videlicet alia singulæ Veritates suum particulare objectum circa quod animos nostros commovent, vel à contrario revocant. Habent Veritates humilitatis illud ipsū quod sibi humilitas objectum statuit, sicque de cæteris Veritatum & Virtutum actibus facile potest intelligi. At nostra hæc Veritas, *unum est necessarium*, nullis certis definitur limitibus, sed ubique regnando & imperando, quidquid in praxi occurrat vel abstinendum vel sustinendum vel agendum, id velut suum & proprium statim in opus redigit, sive ad humilitatem spectet, sive ad misericordiam, sive ad aliam quam ex omnibus voles virtutem. Totum hæc una complectitur, de singulis una decernit & iudicat; *Unum est*, inquit, *necessarium*, quid mihi est igitur curæ divitias comparare? quid mihi gaudij si adsint? quid mororis si desint? Porro, *unum est necessarium*, non me igitur multum movet iste honor exhibitus, aut illata injuria. Non me amicorum copia vel inopia, quæ nihil eò spectant. Quidquid denique vel paupertas, vel humilitas vel religio vel quævis alia seorsum Virtutis ac Veritas suggerat, totum hoc conglobatum hæc una proponit Veritas, dum hoc Unum proponit quod unum est necessarium, unde Veritas Veritatum tam verè dicitur quam verè alias in praxi Veritates complectitur. Nec minus de hoc uno dici potest quam quod Parentes Tobia de illo suo filio: *Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis!*

Tob. 10.

Quod ut melius adhuc intelligatur, adverte hunc esse præcipuum finem & effectum Virtu-

tum & Veritatum omnium, ut affectus nostros regant, & in id unum dirigant quod à nobis vult Deus, quod quanto brevius & efficacius fieri poterit, tanto id suavius & optabilius fiet. Sic autem fit per hæc praxim quæ his verbis redditur, *unum est necessarium*, quorum sola verborum prolatio favente Deo, totum compescit animum nec ultra vagari sinit liberius. Sunt enim verba hæc, quasi quæ dicuntur Sacramentalia, quæ id quod dicunt efficiunt, nam sicut revera est unum necessarium in quo sit acquiescendum, sic quando id pronuntiatur, & creditur, statim effectus sentitur, & totus in eo uno animus conquiescit. *Ex uno verbo omnia, & unum loquuntur omnia; & hoc est principium quod loquitur nobis. Nemo sine illo intelligit aut iudicat. Cui omnia unum sunt, & omnia ad unum trahit, & omnia in uno videt, potest stabilis corde esse, & in Deo pacificus permanere.* Sic scribit Author de Imitatione Christi, sic & verus Christi sentit Imitator.

L. 1. de Imit
Chr. 6. 3.

III. PUNCTUM.

TERTIA denique ratio seu tertius sensus quo hæc Veritas Veritatum censenda est, sic aptè concipitur ut dicas hæc esse cæterarum omnium propugnatricem Veritatum quæ ad praxim spectant. Nisi enim hæc adesset, & opportunum singulis afferret subsidium, vix ullæ practicae subsisterent Veritates, vix ulla praxis ederetur. Nam cum ad singulas in opus exercendas paratum semper habeat aliquid mundus, caro ac dæmon, quod contra suggerant & objiciant; nihil porò est ad omnium tela hostium retundenda potentius quàm si æquè paratum hoc habeas, *Porro unum est necessarium*. Quid enim objiciunt inimici validius quam cum præsentant ipsas vitæ necessitates quas Veritatum praxi impetit & enervat; *Necessarium* quippe est, inquit, vivere; ad vitam autem necessariæ sunt opes, & domesticæ facultates, ad has verò vel acquirendas vel conservandas necessariæ sollicitudines, curæ & studia; nec proinde tantum omni superest & animi quantum devotio, pietas & aliæ religionis Virtutes exigent. Opus est etiam fama, & gloria nisi velis infamem vitam vivere quod ipsa morte est intolerabilis. Necessariæ præterea sunt illæ artes quæ vel mechanicæ vel liberales dicuntur: Quis enim vivat nisi genus aliquod vivendi suscipiat? Et quanta in quovis vivendi genere sunt necessaria

faria quorum defectu planè deficias? Quas enim vitæ necessitates tanto ardore natura urgeat, quanto ipsam amat vitam, quis non videat inde singulas expugnari Veritates quæ vitæ secundum Evangelicam Institutionem degendæ modum, non secundum carnem aut mundum doceant? Quid hinc porro agat pugil Christianus? quid tot implicatus necessitatibus cogitet, quò se tot cinctus hostibus vertat, quo se scuro propugnabit, quæ salutis galea, quæ lorica tutabitur?

Audiat porro audiat quid loquatur Veritas, & ipse hanc liberè Veritatem loquatur, Porro unum est necessarium, & hoc quoque est fortior. Hoc enim quicquid intelligit quod loquitur, uno verbo negat omnes illas præteritas necessitates quas ita mundus urget, ut quasi mundus non esset nisi hæc adessent quæ vocat necessaria. Nam si revera unum est necessarium, nec ipsa vita temporalis est necessaria, quæ non est illud unum quod unum est necessarium. Si autem vita non est necessaria, quid fama, quid divitiæ, quid artes, quid alia demum omnia quæ sunt tantum ad vitam necessaria? Quis dicat mortuum his egere quibus vivitur, cum non vivat? Eito his vero egeat, ut vivat quisquis vivit; sed si viventi non sit necesse vivere, quis dicat esse aliam magis ipsi necessariam quam si non viveret?

Sublata igitur necessitate vitæ, corrumpat omnino necesse est alia quævis necessitas, sicque deficient qui has obijciunt Veritatibus excendendis necessitates, atque ita Veritas in sua praxi propugnatur, & ipsa denique Veritas quæ cæterarum est fidelissima propugnatrix; Veritas Veritatum dicatur, prædicetur, colatur & prævaleat, sitque illa Veritas de qua in tercio Elidræ quidam dixit: *Et Veritas manet & invalescit in æternum, & vivit & obisnet in sæcula sæculorum. Nec est apud eam accipere personas, neque differentias: sed quæ iusta sunt facit omnibus, iniusta ac maligna, & omnes benignantur in operibus eius. Et non est in iudicio eius iniquum, sed fortitudo & regnum & potestas, & majestas omnium ævorum. Benedictus Deus veritatis. Et desit loquendo, Et omnes populi clamaverunt & dixerunt: Magna est Veritas, & prævalet.*

Nec dicas, si hæc ita sunt, abijciendam esse omnem vitæ curam, & earum rerum sollicitudinem quæ non sunt ita quidem necessariae sicut

illud Unum necessarium, sed tamen ita debent à nobis curari ut si cura desit, nostro de simus officio. Non hoc inquam sequitur sentiendum & dicendum: Nam debetur cura, ut certè debetur rationabilis & ordinata vitæ conservandæ & officij persolvendæ, tunc cura illa comprehenditur sub illo necessario, quatenus non aliter consideratur debet talis sollicitudo, quàm ex divina voluntate sic ordinante: nam si contra vel præter illum divinæ discretionis & voluntatis ordinem, cura vitæ vel cuiuscumque officij te premeret, tunc inordinata esset, tunc peccatum esset, & tunc rectè concluderes talem esse curam abijciendam sicut expressè Dominus: *Ascendite, inquit, vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate & curu huius vite.*

Luc 21.

Neque verò tantum ita propugnat alias Veritates hæc nostra Veritas ut ab actibus suis non retardentur, sed eorum præterea reddit actus tam frequentes, tam sublimes & tanti ponderis ac valoris, ut inde quod est in Sanctis gratiæ & in Beatis gloriæ, magnificentius, totum hauriatur & penitus communicetur, ut declaratum est in 3. p. in Festo Assumptionis Beatilissimæ Virginis, ubi hæc demonstratur Veritas.

Quod unum est in Assumpta Virgine gloriosius, hoc est assumptum ex illo Uno necessario, de quo Christus.

Videri etiam debet in eadem parte, Fer. 2. Hebdom. 21. ubi hæc patet Veritas:

Si quod creditur necessarium petenti desit, credendum potius non illud esse necessarium, quam quod petenti desit.

Affinis est & illa quæ habetur in 1. parte, Die 6. Decembris.

Numquam melius sibi providet fidelis Dei servus, quàm si nihil sibi retinens totum se Domino, suaque omnia consecret.

FERIA TERTIA.
DE CVRA INTERIORIS HOMINIS SVpra
EXTERIOREM.

*Stulti ! nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod de intus
est, fecit ?* Luc. 11.

VERITAS PRACTICA.

Quo quis in exteriori colendo homine videtur esse sapientior, eo est stultior si non magis interiorem colat.

RATIO EST, Quia quo quis in exteriori colendo homine videtur esse sapientior, eo maiorem se habere proficitur rationem qua cultum illum promoveat.

Sed quod quis maiorem se habere proficitur rationem qua cultum externum promoveat, eo est stultior si non magis interiorem curet & excolat. Ergo evidentissimè dicitur Veritas, & quisquis Ille est in externis Sapiens, habet quod à se discat & alios doceat longè maiorem in internis pendendam esse operam.

I. PUNCTUM.

EXPLICATA superius in diversis occurrentibus locis habentur, quæ priori parte Capituli undecimi, sanctus Lucas commemorat. Quod ibi verò superest ad formandos mores accommodatus, saluberrima quædam est admonitio Domini de cura interioris hominis supra eum qui dicitur exterior, sive supra quem vis cultum qui foris tantum apparet. Sic enim apud Pharizeum cum aliquando invitatus esset ad prandium, noluit de industria lavare manus quo solebant exquisito modo Pharizeæ, de quo in tertio parte dictum est, quod cum mirabundus, & animo non satis æquo recogitaret. Is qui Dominum invitaverat: tum verò Dominus ad illum: *Nunc vos Pharizeæ quod de foris est colitis & catini, mundatis; quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate. Stulti ! nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod de intus est fecit ?* Quasi diceret, si putatis vos habere rationem mundandi ea quæ foris patent, quare non videtis quam sit rationabilis mundare illa quæ intus sunt ? Nonne id quod dicitur stultitæ genus est credere se non nisi probato iure, ac rationabili cultu mundare sua exteriora omnia nec idem sentire de internis, sed

ea potius negligere, cum longè magis ratio suadeat internam sibi curare munditiam, & cultum animi præ cultu corporis observandum?

Quod certè monitum non solos spectat Pharizeos, sed è Christianis ac ipsis etiam Religiosis Viris quam plurimos, quibus satis esse videtur ad religionis & sapientiæ famam conciliandam si vestes, si suppellectilem, si quid quid oculis hominum patet, apprimè curent & colant; quæ vero latent, aut quæ soli Deo patent interiora suæ mentis, vel protus abijciant, vel non pari cultu promoveant. Stulti ! nonne si ratio est pro exteriori homine, ratio hæc eadem aut certè potior pro interiori militat homine? Nonne & quo quisquæ in exteriori colendo homine videtur sapientior, eo stultior est, si non potius internum colat?

Hæc sunt modò attentius consideranda. Eè primò illud quod præmittitur illum haberi consultoerent in re aliqua qui plures eius peragendæ vel majores nactus fuerit rationes, aut ne aberreret sermò longius, illum vident tantò sapientior in externo cultu promovendo, quantum sibi magis è ratione videbitur sic externis suis vacare percolendis: Quod ex ipsis certè notum est terminis, nam sicut sapienter aliquid agere non aliud esse intelligitur, quam consultò & rationabiliter agere: sic plane quantum quis in agendo sapientior videri vult, nihil aliud velle creditur, quam profiteri se firmioribus rationum momentis esse mixtum ut illud agat, unde quod pimum ait Sapiens in Proverbis, *Audiens Sapiens sapientior erit*, perinde videtur esse, ac si diceret, audiens rationes quibus ad opera quavis moveatur, sapientior erit in illis operibus obeundis. Quod & Item conformans; *Via, inquit, stulti, recta in oculis eius; qui autem Sapiens est audit consilia.* Rursumque paulò post; *Quæ omnia cum consilio, reguntur sapientia.* Nam hoc est esse sapientem, nisi sine consilio & ratione aggredi; & hoc perinde est magis esse sapientem, magis audire consilia, sive majores agendi rationes indagare. O qui sic sapienter ut magis sapieret?

II. PUN-

*Fer. 2.
Hebd. 4*

Prov. 10

Ibid. 11, 12

1 Cor. 14

II. PUNCTUM.

SED quo quis majorem se habere proficitur rationem, qua cultum exteriorum promovet, eò est stultior, si non interiorum aquè ac magis curat & excolat.

Nam cum illa ratio, quæ cunctis tandem illa sit, internis colendis magis faveat quàm externis, nonne quò hanc majorem dicit esse rationem, tantò secum magis pugnat, & tantò hinc se magis contra rationem agere comprobabit, cum id minus agat quòd magis agendum persuadet ratio? Quid autem stultius quam sic secum pugnat, sic se suis illaqueare verbis, sic se suo jugulare gladio, sic demonstrare se tantò peius agere, quantò se melius agere demonstrabit? Sic propriè stultus caditur labris.

Certè in Scripturis, tantùm deferitur interno cultui, ut hic unius præ alio videatur commendari; nam *omnis gloria filia regni ab intus*, Ibi videt Christus, inquit S. Augustinus, *ibi amat Christus, ibi alloquitur Christus, ibi punxit Christus, ibi coronat Christus*; q. d. cum ibi omnia Christus præsertim operetur, idcirco etiam omnis nostra ponenda est opera ut rectè intus affecti simus & egregiè compositi. Sed quandoquidem non recusamus externum cultum, & quandoquidem non auctoritate sola, sed ratione agimus cum eo qui ex disciplina Phariseorum quod foris est satis diligenter curat, non ita veiò quod est intrinsecus; Age producantur illæ rationes quibus exteriorum cura permittitur vel etiam committatur. Quid est quòd suis omnibus ex cultum partibus velis corpus tuum, capillum, vultum, velles, sermonem, & quidquid proxime tibi adhæret? Nonne idcirco præcipue quia sic decorum exigit, sic deceat coram hominibus apparere, sic satis sit inventientium oculis, sic mutua fovetur benevolentia, sic humana societas postulat, sic ædificationi, sic charitati dicitur esse consulendum, quia si hæc abessent, nostri tæderet alios. Sic ipse Deus colitur cujus imago quædã in nostrò luceet corpore, sic ipsa denique naturalis docet ratio dum unicuique rei, suum statuit ordinem & certum ordinat statum quem si non servet, inordinata sentetur, & aspectum solet offendere; Unde Apostolus, *omnis autem honeste & secundum ordinem sunt*.

Hæc sunt videlicet quæ faciunt pro externa reternâ decencia; nunc contemplare attentius quàm illa ipsa pro interno animi cultu magis concludant & evincant. Nam si oculis hominum

id concedi debet ne quid in nobis sit quod eos meritò possit offendere, nonne id satis divino dandum oculo qui cordis intima præsertim spectat, ne quid ibi lateat quo se offendi queratur? Nonne vel minima cordis impuritas quæ voluntario retinetur assensu, magis ex se Deum provocet, quàm quivis neglectus cultus hominè, cujus non ita interest, an sis extra bene compositus, quàm Dei refert an sis intus rectè affectus? Non quasi hominibus placentes sed Deo qui probat corda nostra, inquit Apostolus. An ignoras impurum animum nihil habere commercij cum sanctificæ gratia, cæterisque donis quæ supernaturalia nuncupantur, atq; adeo nihil cum singulis adorandæ Trinitatis Personis, nihil cum Patre cujus lex violatur, nihil cum Filio cujus sanguis contemnitur, nihil cum Spiritu S. cujus gratia conculantur; nihil deniq; cum universa cœli Societate cujus nulla est communicatio cum tenebris seu tenebrarum operibus; Et te non magis pudebit hoc cœlesti & divino excludi consortio quam humano?

Quod si divinam putas imaginem in exteriori colendam hominè, quantò id verius credendū est in interiori positum hunc esse cultum cum verius ad imaginem Dei factus sit homo ratione animi quàm corporis, & animi bene compositi, quàm bene culti corporis? Quid porò de illa proximorum ædificatione dicitur, quid de illa inquam jactas ad externi laudè cultus, quod non magis internū spectet? Quid est enim quod proximum ædificet nisi vera & solida virtus? Quam autem vera & solida virtus si sit tantum exterior, si species tantū virtutis sit & non ipsa virtus, quæ tamen ipsa non est nisi sit animi, nisi sit interior, & qui abconatus est cordi homo sit verè coram Deo qualis apparet hominibus. Nonne hoc est potius charitatem destruere quàm ædificare proximum, si solum virtutis simulachrū appareat, si sola sit pietatis simulatio, si solum humilitatis figmentum, & non res ipsa simplex & sincera? Quid est hypocritam agere nisi hoc sit, quid est similè esse sepulchris quæ speciosa quidem foris apparent hominibus, intus autè plena sunt ossibus mortuorum & redundant spurcitia? quale inquam & quibus hoc probi injicitur nisi quibus sola sufficiebat externa virtutis species?

Quod si ratio, si ordo exigit ut uniusque rei suum servetur decus, & quoddam ingenitum à natura decorū; Nullumne animi tale est decus? Et nisi hoc animi decus servetur, putatne hominem bene ordinatum, tamen si omnis relictur or-

111.10.

114.

111.14.

do exterior? Quid magis inordinatū possit concipi quā si homo rectus sit corpore & animo incurvatus? Non si totius statua hominis inverfa esset ut pedibus sursum & capite deorsum incederet, tale monstrum produceret, qualis est homo cuius rectum est corpus & pravus animus!

Vide in 2. p. Sabbato Hebd. 3. post Pascha, & infra Sabbato hujus hebdomadæ.

III. PUNCTUM.

Ter. 3.

QUO quis igitur in exteriori colendo homine videtur esse sapientior, eo est stultior si nō magis interiorē colat hominem, cum ipse homo sibi semetipsum opponat in eo quo sapientior esse videtur, ut declaratum est: nec sit quidquam magis oppositum sapientiæ quā stultitiā. Quomodo dicitur, *sapientes nos sumus, Confusi sunt sapientes;* Et paulo post iterum, *Confusi sunt quia abominatōnem fecerunt, quia imo confusione non sunt confusi & erubescere nescierunt.* idcirco cadent inter corruentes, in tempore Visitationis sua corruens, dicit Dominus. *Congregans congregabo eos, ait Dominus.* Non est urva in vitibus, & non sunt ficus in ficulis. Q. d. hinc prima mali labes, hæc origo stultitiæ, Judicii, supplicii & malorum omnium, quod nullum ferant virtutis fructum, contēti sunt foliis & specie quadam externa quæ decipit homines, sed non Deum qui alios habet oculos, & qui fructum querit non folia. Quæ de re fusius etiā in 3. part. ubi de ficu infructuosa. Satis sit modo S. audire Gregorium quibus illos monitis mo-

neat aut monendos doceat qui sapiunt in externis, & in internis desipiunt; qui hoc unum bene agunt quod foris patet: & quod malè agunt ne foris pateat hoc unum curant. *Pensant, inquit, humana iudicia quanta velocitate evolant, divina autem quanta immobilitate perdurant. Admonendi sunt ut in fine verum, menti oculos fegant: quia & humana laudū attestatio præterit, & superna sententia, quæ & abscondita penetrat, ad retributionem perpetuam convalescit. Dum ergo occulta mala sua divini iudicii, recta autē sua humana ocula anteponunt: & sine teste est bonū quod publice faciunt, & non sine aeterno teste est quod latenter delinquunt. Culpas itaque suas occultando hominibus, virtutesque pandendo, & unde puniri debeant, abscondentes detegunt, & unde remunerari poterant, detegentes abscondunt. Quos rectè septuaginta deitas speciosa exterius sed morsuorum offibus plena interiori Veritas vocat, quia vitiorum mala intus contegunt, humani vero oculis quorūdam demonstratione operum de solo foris insitiis colore blandiuntur. Admonendi itaque sunt ne quæ agunt recta despiciant, sed ea meritis melioris credant. Valde namque sua bona dijudicant qui ad eorum mercedem sufficere humanos fautores putant. Cum enim pro recto opere laus transitoria queritur, aeterna retributione res digna, vili pretio vanandatur. De quo videlicet pretio percepto Veritas dicit: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Admonendi sunt ut considerent, quia dum pravos se in oculis exhibent, ostendunt sequenda quæ fugiunt, clamans amanda quæ oderunt, VIVUNT POSTREMO ALIIS, ET SIBI MORIUNTUR,*

FERIA QVARTA.

DE HIS QUÆ ALIENA SVNT AB OFFICIO, REPELLENDIS.

Homo, quis me constituit Iudicem, aut Divisorem super vos? Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus 2. Tim. 2.

RATIO affertur ab eodem Apostolo cuius sunt illa verba: *Vs ei scilicet placeat cui se probavit* Id est, cui se probatum & fidelem servum obtulit: quod maximè dicitur de viris Ecclesiasticis,

de Religiosis, & aliis si qui sint qui se Deo propius addixerint, hoc est enim Deo militare, se in eius cultum ita impendere ut sicut miles totas est suo Duci, sic totus Deo sit, qui Deo militet qui se Deo servire singulariter profiteatur.

Sic autem inde formatur Ratio.

NEMO militans Deo est qui non ita constet se probatum & fidelem illi præbere servum & militem,

litam, ut nullus se implicet negotiis quibus ab hoc conatu retar detur.

Sed si negotiis secularibus se implicaret, retardaretur ab hoc conatu, nec se fidelem Deo probaret servum.

Nemo igitur militans Deo implicat se negotiis secularibus.

I. PUNCTUM.

HIC etiam consulto multa ex Evangelico textu prætermittuntur, quæ suis quæq; locis opportunius, vel jam dicta vel post dicenda sunt, ubi de tolerandis adversis sermo recurret. Dum verò de his ageret Dominus, ait *Ei quidam de turba: Magister, dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. At ille dixit ei: Homo, quæ me constituit tuâicem, aut Divisorem super v. s? Id est, in tali negotio quod mihi offers decidendum, seu in re vestra temporali de qua disceptatis: Non sum ego missus ut de istis cognoscam & iudicem. Bene terrena declinat, inquit S. Ambrosius, qui propter divina descendat nec Iudex dignatur esse litium, & arbiter facultatum, vivorum habens mortuorumq; iudicium, arbitriumq; meritum: Et paucis interjectis, unde non immerito refutatur hic frater, qui de spem nationem cælestium gestabat corruptibilibus occupare. Cui conformiter S. Augustinus: Petebat homo hic mediam hereditatem in terra, Dominus offerebat totam in celo, plus Dominus dabat quàm ille postulabat.*

Luculentum hic itaq; Dominus exemplum nobis statuit ut quicumq; se arctius Deo addixissent, alienis à sua professione negotiis non se ullo modo sinerent implicari. Quod expresse Apostolus, & ad Præciticam Veritatem accommodatissimè, sic omnibus commendatum reliquit: *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probaverit; q. d. quod modo perpendendum attentius proponitur: Nemo est Mortalium qui vel cuiquam Domino vel ipsi Deo sese totum addixerit, ac velut servum aut militem relicta aliis omnibus se in ejus mancipium consecravit, qui nō simul omni modo conetur illi placere, illi se probare, illi se fidelem & probatum exhibere. Cur enim se illi tradidisset nisi hoc intendere: vel quomodo diceretur se illi tradidisse nisi animum, nisi affectum, nisi conatum, nisi omnia sua sic eò velle referre; ut quod incæpit pergeret, quod proficeretur efficeret, & uno verbo quod agit hoc ageret: nam esse Dei & placere Deo jam arctè simul coherent ut non sis Dei nisi*

Deo placeas, nec Deo placeas nisi totus illius sis. *Qui me misit mecum est, aiebat Christus Dominus, & non reliquit me solum, quia quæ placita sunt ei, facio semper. Hoc quasi vinculum individuae nostræ societatis & unitatis est, quia non aliqua tantum sed omnia, non aliquo duntaxat loco vel tempore, sed semper & ubiq; nec alia quam quæ ipsi placent facio. Quod & Apostolus se contendere, & nobis contendendum sæpe admonebat: 2. Cor. 5. Ideo, inquit, contendimus, siue absentes siue præsentis placere illi. Et rursum: An quare hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi servum non essem: quasi hoc unum & idem esset, sicut dicebamus, non totum placere Christo, vel non totum ejus esse.*

Quod & alibi significanter exprimit, dum exhibenda Deo nostra vult corpora *tanquam hostiam viventem, sanctam, Deo placentem: quasi Deo sacra & addicta, quæ si aliis usibus applicentur, profanentur. Et quasi hoc unum docuisset, vel ex omnibus retinendum vellet, De cætero, inquit, regamus vos & obsecramus in Domino Iesu ut quemadmodum accepistis à nobis quomodo oporteat vos ambulare & placere Deo, sic & ambuletis & abundetis magis. Hoc enim uno dicto cætera comprehenduntur omnia, Et qui aliud quærit quàm placere Deo, inquit S. Chryostomus, ne cit quid sit placere Deo Expende vim hujus dicti.*

II. PUNCTUM.

SED qui se Deo sic addixisset, ut se Dei totum esse profiteretur, & se solum negotiis secularibus implicaret, non illi placeret, nec se probatum ac fidelem Deo servum exhiberet.

Primo, tametsi alix deessent rationes, hæc una sufficeret, quia sic est ejus voluntas, ut qui divina singulariter sectari velit, se ab humanis abstrahat, quantum humana feret conditio. Nā quibus hæc Apostoli verba magis conveniunt quàm istis bonis viris? *Quis consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Dominus: quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & spererunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum & separamini, & immundum ne tetigeritis.*

Deinde, sic ipsa exigit vel sacerdotalis dignitas, vel Religiosa professio, ne retrenis ullis violentur curis aut negotiis, quæ sic animum implicat ut jam non Divinus non Cælestis, non Spirituallis & Sacer homo sit, sed totus terrenus, luteus, inquinatus, aut certe longè alius quàm sacrum e-

jus

Eccl. 26. jus exigat institutum. Nam verè id à Sapiente dictum, Difficile exiit negotians à negligentia.

Tertio, cum cuncta Deus sapientissime suis ponderibus, numeris, & mensuris digesserit, ut suo quæque starent in ordine, quid ei potest esse magis inivum quàm quod est magis inordinatum? Et quid potest esse magis inordinatum quàm si profani sacris se immisceant, vel sacri se profanis implicent? Nonne audivisti quàm odiose ac perperam ausus aliquando fuisse Rex Ozias incensum adolere Deo, quàmque graviter Sacerdos illi oblitens dixerit, Non est tui officii Ozia ut adleas in ensam Domino, sed Sacerdotum qui consueverunt ad hujusmodi ministerium: egredere de sacrario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo, Statimque orta est lepra in frons ejus coram Sacerdotibus, qua nunquam plaga sanatus est. At Tu vero Sacerdos, Tu vel Religiose vel Ecclesiastice qui secularibus vacas negotiis, cur non idem tibi dicitur, non est tui officii ut his te implices, sed Regum, sed ministrorum eius, sed secularium.

1. Par. 26.

Certe S. Hieronymus instituens Clericū, hoc ei primum tanquam officii & status maximè proprium repræsentat; interpretatur, inquit, vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nititur esse quod dicitur: si enim x. n. g. o. c. g. r. a. c. e. s. o. r. t. i. e. d. e. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. p. r. o. p. t. e. r. e. a. v. o. c. a. n. t. u. r. C. l. e. r. i. c. i. v. e. l. q. u. i. a. d. s. u. n. t. d. o. m. i. n. i. v. e. l. q. u. i. a. i. p. s. e. d. o. m. i. n. u. s. s. o. r. s. i. d. e. s. t. p. a. r. s. c. l. e. r. i. c. o. r. u. m. e. s. t. Q. u. i. a. u. t. e. m. v. e. l. i. p. s. e. p. a. r. s. d. o. m. i. n. i. e. s. t. v. e. l. d. o. m. i. n. u. m. p. a. r. t. e. m. h. a. b. e. t. t. a. l. e. m. s. e. e. x. h. i. b. e. r. e. d. e. b. e. t. u. t. & i. p. s. e. p. o. s. s. i. d. e. a. t. d. o. m. i. n. u. m. & p. o. s. s. i. d. e. a. t. u. r. à. d. o. m. i. n. o. Q. u. i. d. o. m. i. n. u. m. p. o. s. s. i. d. e. t. & c. ū. P. r. o. p. h. e. t. a. d. i. c. i. t. P. a. r. s. m. e. a. d. o. m. i. n. u. s. n. i. l. e. x. t. r. a. d. o. m. i. n. u. m. h. a. b. e. r. e. p. o. t. e. s. t. q. u. o. d. s. i. q. u. i. p. p. i. a. m. a. l. i. u. d. h. a. b. u. e. r. i. t. p. r. æ. t. e. r. d. o. m. i. n. u. m. p. a. r. s. e. i. u. s. n. o. n. e. r. i. t. d. o. m. i. n. u. s. v. e. r. b. i. g. r. a. t. i. a. S. i. a. u. r. u. m. s. i. a. r. g. e. n. t. u. m. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. s. s. i. v. a. r. i. a. m. s. u. p. e. l. l. a. t. i. l. e. m. c. u. m. i. s. t. u. p. a. r. t. i. b. u. s. d. o. m. i. n. u. s. p. a. r. s. e. i. u. s. f. i. e. r. i. n. o. n. d. i. g. n. a. b. i. t. u. r. S. i. a. u. t. e. m. e. g. o. p. a. r. s. d. o. m. i. n. i. s. u. m. & s. u. n. i. c. u. l. u. s. h. e. r. e. d. i. t. a. t. i. s. e. i. u. s. n. e. c. a. c. c. i. p. i. o. p. a. r. t. e. m. i. n. t. e. r. c. a. s. a. r. u. m. t. r. i. b. u. s. s. e. d. q. u. a. s. i. L. e. v. i. t. a. & S. a. c. e. r. d. o. s. v. i. v. o. d. e. d. e. c. i. m. i. s. & a. l. t. a. r. i. s. e. r. v. i. e. n. s. a. l. t. a. r. u. o. b. l. a. t. i. o. n. e. s. u. s. t. e. n. t. o. r. h. a. b. e. n. s. v. i. l. l. i. u. m. & v. e. s. t. i. t. u. m. h. i. c. o. n. t. e. n. t. u. s. e. r. o. & n. u. d. a. m. c. r. u. c. e. m. n. u. d. u. s. s. e. q. u. a. r. O. b. s. e. r. o. e. t. a. q. t. e. & r. e. p. e. t. e. n. s. i. t. e. r. u. m. q. u. e. i. t. e. r. u. m. q. u. e. m. o. n. e. b. o. n. e. o. f. f. i. c. i. u. m. c. l. e. r. i. c. a. t. u. s. g. e. n. u. s. a. n. t. i. q. u. a. m. i. l. i. t. i. a. p. u. t. e. s. i. d. e. s. t. n. e. l. u. c. r. a. s. a. c. u. l. i. i. n. C. h. r. i. s. t. i. q. u. a. r. a. s. m. i. l. i. t. i. a. n. e. p. l. u. s. h. a. b. e. a. s. q. u. a. m. q. u. a. n. d. o. c. l. e. r. i. c. u. s. e. s. s. e. c. æ. p. i. s. t. i. & d. i. c. a. t. u. r. t. i. b. i. C. l. e. r. i. c. o. r. u. m. n. o. n. p. r. o. d. e. r. u. n. t. e. i. s. N. o. n. n. u. l. l. i. e. n. i. m. s. u. n. t. d. i. c. i. o. r. e. s. M. o. n. a. c. h. i. q. u. a. m. s. u. a. r. a. n. t. s. a. c. u. l. a. r. e. s. & C. l. e. r. i. c. i. q. u. i. p. o. s. s. i. d. e. a. n. t. o. p. e. s. s. u. b. C. h. r. i. s. t. o. p. a. u. p. e. r. a. q. u. a. s. s. u. b. l. o. c. u. p. l. e. s. e. & f. a. l. s. a. c. e. d. i. a. b. o. l. o. n. o. n. h. a. b. u. e. r. a. n. t. u. t. s. u. s. p. i. r. e. t. e. o. s. E. c. c. l. e. s. i. a. d. i. v. i. t. e. s. q. u. o. s. m. u. n. d. u. s. t. e. n. u. i. t. a. n. t. e. m. e. n. d. i. c. o. s. M. e. n. s. u. l. a. m. t. u. a. m. p. a. u. p. e. r. e. s. & p. o. v. e. r. g. i. n. i. & c. u. m. i. l. l. i. o. C. h. r. i. s. t. u. s. c. o. n. t. r. a. v. a. n. o. v. a. r. i. t. N. e. g. o. t. i. a. t. o. r. e. m. c. l. e. r. i. c. u. m. & e. x. i. n. o. p. e. d. i. v. i. t. e. m. & i. g. n. o. b. i. l. i. g. l. o. r. i. o. s. u. m. q. u. a. s. i. q. u. a. n. d. a. m. p. e. s. t. e. m. f. u. g. o.

L. 2. Ep. 12. ad Nepot.

Ps. 15.

Ps. 104.

Hier. 12.

De Religiosis autem sic brevius sed non minus efficaciter S. Basilus: Nisi ab ea nos qua ex sanguine necessitudine nobiscum intercedit, conjunctione omnino alienaverimus, & à familiari congressu secularium, ac mentis habitum in alium veluti mundum transmigraverimus, nullo modo scilicet animi attingemus. Et idem alibi sæpius: Illud autem, inquit, quempiam visere vel con sanguinitate vel amicitia causa, alienum est à nostra professione.

1. Cor. 15. Reg. 5. 13. et supra Reg. 31. a. brev.

Quæ verba expendens Franciscus Suarez, Duo, inquit, motiva posuit quæ inter merè humana videtur potestati honestissima: & nihilominus aliud aliter postulat, ut talis alicui religio statui sit consentaneus: qui scilicet status eum sit supernaturalis & ordinatus ad perfectionem Charitatis Dei principaliter, & proximi, secundario; debent præcedere illi, si statui consentanea, aut ex visus obiecti tendent in hujusmodi finem, aut ex intentione operantis ad illum elevata. Et propterea Basilus non dixit esse malum visitare cognatos vel amicos hoc solo titulo, sed dixit esse alienum à religio instituto, q. d. posse id quidem facere secularium, sed non religiosum, quia non decet, quia non placet Deo, quia non se probaret fidelem ejus servum.

T. 4. de Re. l. g. Tra. 10. p. 6. l. Cor. 7.

III. PUNCTUM.

NEMO igitur militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. Nam se hoc ipso prævaricatorem constitueret, & secum ipse pugnet, volendo simul & unum atque idem nolendo, cum militare Deo nil sit aliud quàm se illi gnatum probare servum, sese autem secularibus implicare negotiis nihil aliud quàm se talem non probare servum: Unde Apostoli, non est equum, inquebant, nos derelinquere Verbum Dei, & ministrare mensis. Quid est ministrare mensis? non erat certe negotium sæculare, sed totum piium ac religiosum, nempe vel sacra intelligitur Eucharistia quam ministrabant, vel commune illud convivium quod Agape, id est, Charitas dicebatur, in signum scilicet mutue charitatis & benevolentie; quo ministerio quid erat æquius: quid religiosius? quia tamen impediēbat aliud quod erat ipsis à Domino præsertim com-

Al. 6.

commendatum, recte inquit, non est æquum nos derelinquere quod est præcipuum nostri caput officij. Licet aliud sit in se bonum & valde bonum, sed tamen non æquè bonum quia non est æquè commendatum. Tu verò serve Dei cujus est vel prædicare Verbum Dei, vel legere, vel meditari, vel quodpiam pietatis affine opus exercere in domo Domini, quid dices in tuis illis negotiis quibus te implicat? Nonne saltem videas quam esset æquius dicere, non est æquum nobis derelinquere opus Dei & secularibus vacare negotiis. Quid sunt enim ista negotia si comparentur cum Sacramento administrandis quæ tamen ministrare desinebant Apostoli, ne desinerent ministrare Verbum Dei.

Sic cum paulò post Spiritus S. jussisset Apostolis ut segregarent sibi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumptisset eos, cavebant hi duo diligenter Operarij ne quid aliud ab illo munere quantumvis pium susceperant, unde illorum unus, non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare: quasi diceret, tunc tibi bonum est opus baptizare, non est tamen meum opus, segregatus sum ab hoc opere in aliud, nec me alteri ausum implicare negotio, quam cui à Domino sum destinatus. O Verbi efficaciam, segregatus: si hanc Religiosus attenderet qui non minus est in suo statu segregatus à negotiis secularibus quam S. Apostolus à baptismo conferendo!

Nec dicas, esse interdum prudentiæ, charitatis & cuiusdam pie Justitiæ sese proximorum negotiis impendere, nam hoc poterant respondere Apostoli, hoc & ipse Dominus rogatus à fratre de dividendo suo patrimonio poterat sibi proponere, quo ad componendam litem inclinaretur. Quid enim æquius videbatur quam duos litigantes adunare fratres? Quid optabilius quam sic illos & univertam parentelam sibi demereri? Quid magis divino simile quam pacificare discordes? Et tamen Christus noluit, nec talem prudentiam aut charitatem aut pietatem exercuit, quia non ita sibi convenire judicabat, & ita nobis esse volebat exemplo ut quæ nobis minime convenirent licet pia, licet sancta, minimè tamen auderemus: neque inde propterea nobis quidquam deperiret, sicut neque propterea cessaremus à bono, quin potius & ipsa cessatio nobis in bonum cederet, & aliud interim præstantius

quod nostrum esset agere, dum ageremus, maximam apud Deum & homines gratiam colligeremus.

Sic Christus Dominus non hic omisit pium opus, non omnino negavit quod rogabatur, dixit & fecit quod fraternam litem posset dirimere non quo illi quidem modo expectabant, non quasi divisor aut Judex laicus, non seculari modo & sensu; sed spirituali, sed Evangelico sed Divino qualem ipsum decebat Christum: *Videte*, inquit illis, & cavete ab omni avaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita estis ex his quæ possidet: quasi aperte diceret, quando id quod vultis efficerem, non propterea viveretis felicius, nam vitam felicem non facit rerum abundantia: docebo vos autem modum vitæ facilius & felicius traducendæ, revocate animam ab inordinato rerum affectu, tunc nulla inter vos erit dissensio, & multa pace fruemini. Tum adiecit similitudinem aptissimam de qua est sequens crastina consideratio; nec dubium quin eis simul gratiam contulerit quæ id possent, si vellent, quod monebat efficere.

Hoc est scilicet militare Deo, hoc est non implicari negotiis secularibus, hoc est placere ei cui te probaveris, hoc est quod probati faciunt operarij & quod probabiles illos facit & infusibiles, sicut monebat Apostolus: *Solicite curate ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum Veritatis: 2. Tim. 2. profana autem & vaniloquia devota. Quasi diceret, in hoc vel maxime te qualem esse hortor exhibebis si profana devotes & vaniloquia, quod & ante pridem Dominus per Prophetam edixerat: Si separaveris pretiosum à vile, quasi os mesum erit: convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos. Vide sine quantum intersit inter te convertentem seculares, aut te ad eos convertum, & ab eis pervertum ac factum secularem?*

Vide in 2. parte, Fer. 3. oct. Ascensionis ubi hæc Veritas exhibetur.

Sic internis externa sunt temperanda, ut neutrum eorum importunè, & utrumque opportune sibi cedat.

FERIA QUINTA.
DE NIMIA RERVM SVARVM CVPIDITA-
TE QUÆ EST IPSA AVARITIA.

Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

Non solum avarus est qui cupit aliena, sed qui cupidius servat sua.

Servat autem cupidius qui sibi soli servat.

RATIO prima parsu hac est, quod eadem dua sint partes avaritia, non solum avarus est qui unam sed & qui alteram explet partem.

Sed qui cupit aliena, partem unam avaritia: qui cupido verò servat sua, partem n explet alteram.

Ergo non solum avarus est qui cupit aliena, sed qui cupidius servat sua.

RATIO secunda parsu est, quod ille sua servat cupidius qui cupiditate sua detinetur, ne in bonis ea usus impendat.

Sed qui sua sibi soli servat, cupiditate sua detinetur, ne in bonis ea usus impendat.

Ergo & sua servat cupidius; addo & damnosius quàm ququam prius.

I. PUNCTUM.

QUOD Dominus commendat ut ab omni avaritia sive à nimietate temporalium cupiditate caveremus, egregia & valde appositu parabola corroboravit firmius, quam sic refert S. Lucas: Dixit autem similitudinem ad illos, dicens, Homini cujusdam divitis uberes fructus ager assult: & cogitabat intra se, dicens, quid faciam quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit, Hoc faciam; Destruam horrea mea, & majora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam anima mea, Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, stulte! hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives.

Hæc est inquam parabola tã egregiè composita non ad id solum quod prætendebat Christus sed ad plures alios colligendos fructus, ut in ea penitus latum expendenda, totum meritum primam

hoc punctum impendi debeat, deinde duo sequentia duæ propositæ Veritates singulatim complectentur.

Ut autem tota oculis & animis fructuosius parabola subjiciatur tres in partes sic potest dividi ut primò cogitetur quid sibi dicat iste Dives. Deinde quid illi Deus. Ac postremo quid nobis inde Christus.

Quid faciam, ait ille opulentus novis redundans bonis, quia non habeo quo congregem fructus meos. Hic primum admira te quantam sollicitudinẽ & quas secum angustias invehat rerum abundantia, quàm verè Christus dixerit spinosas esse divitias, nec in eorum abundantia que possidentur vitam & pacem stare. Quod præclare admodum S. Gregorius profecquitur in illa verba libri Job:

Cum jactantur fuerit, arboribus, assuatis, & omnis dolor servet super eum. PRIVS, inquit, anhelat per avaritiam concupisita congregare, & cum quasi in quodam ventre avaritia multa congestis, jactantur arboribus: quia dum anxietate qualiter acquisita custodiat, ipsa eum sua jactet angustiat. Qui ergo ex abundantia coangustatus dicebat, quid faciam, quasi multo cibo pressus astuabat. Pensemus quæ vota appetit ut uberes fructus ager illius afferat. Ecce autem vota completa sunt quia fructus uberes ager assultat, sed quia ad reconandum loca non sufficiens, multiplicatus dives quid faciat, ignorat. O angustia ex jactate nata! de ubertate agra angustatur animus amari. Dicens namq; quid faciam, profecto indicat quia votorum suorum asfectibus pressus, sub quodam rerum fasce laborabat.

Sic S. Basilus & ex eo S. Ambrosius, qui addunt non tantum ex his verbis apparere angustias divitis, sed & inopiam & egestatem. Egens vox ista est, inquit, quid faciam? unde cibus? unde vestitus? Iudem cruciatibus pro sollicitudine factentur, quibus pauper pro egestate torquetur.

Tum verò pergens miser ille dives, hoc faciam ait, Destruam horrea mea, & majora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea. Cui ego respondeo, inquit S. Ambrosius. Et rectè quidem facis, nam verè destruere debes horrea in-

L. de...

S. Basil...

Job, 20. 15

M. 6. 11.

S. 6. 4.

Basil. de hac parabola Ambrosius in S. 11.

iniquitatis, & ea qua male edificaverat manibus suis ipse subvertit: Destruere promptuarium, ex quibus nullus misericordiam consecutus est: dejecto ac subvertit mammona obscura & tetra domicilia. Destruam, inquit horrea mea, & majora edificabo. Quod si & ista repleveris, quid quaso facturus es? Et iterum sine dubio destrues, & iterum reedificabis. Et qui finis stulti huius laboris & bravij, & instanter edificare, & instantius destruere? Et alibi: Recte destruet qui sapienter edificare non novit. Destruet horrea quia non novit sua frumenta dividere sed claudere. Et majora, inquit, faciam. Infelix: vel id dispensato pauperibus quod pro sumptu adificationis impendit.

Concludit tandem inops voluptas: Et dicam anima mea: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. O VERBA, inquit S. Basilus, verba stultissima! o demeritiam singularem: nam si porcinam habuisses animam, quid aliud ipsi enuntiare potuisses? Itane pecunias suas? ita bonorum animam ignorans, eam ut exceptes carnalibus bonis: & quacumque alvi secessus recipit, anima definet? Si plena est bonis operibus, si Dei gratiam sibi conciliavit, & familiariter ascivit, tum sanè multa bona habet, tum latari poterit bona latitans. Iam quando terrenam sapit, & Deum habes ventrem, totus quoque caro effectus, visio sis affectibus obsequeris, audi te dignam appellationem quã tibi nullus hominũ, sed ipse Dominus indidit: Stulte, hac nocte animam tuam abs te repetunt; qua autem preparasti, cuius erunt?

SECUNDUM est huius Parabolæ caput, nempe quid Diviti responderit Deus ubi primũ quod ad veritas, sapiens est monitum Divi Ambrosij: Vide, inquit, dispensationem iusti iudicij Dei. Indulget ei (diviti) proderit ac proferre omnia consilia sua, publicare sententiam suam, ut & ipse dignam tali mente ac voto sententiam ferat. Quod utique propterea scriptum est non tantum ut quid ille passus sit, nosceremus, sed quomodo nos effigere debeamus, ne similiter condemnemur.

Quis autem hominum credidisset hunc esse stultum qui raro uberes anni proventus fecisset? Sed quam diversa sint iudicia Dei & hominum quis ignorat? Sic itaque iudicio Dei stultus est ille qui solum in bonis habet quæ caduca sunt & temporalia. Stultus ille est, qui sibi plurimos promittit annos. Stultus ille qui sibi iam iam morituro nulla parat subsidia. Stultus qui cum cælum sibi potuisset emere bonis suis, maluit cælum & bona sua perdere. Stultus, qui bona sua vocat, quorum nulla secum auferre potest,

Recte stultus, ait S. Ambrosius, quia anima sua corporalia subministrat, quia recondit qua cui servet, ignorat. Et ideo ei dicitur, quia autem parasti cuius erunt? quid quotidie metiris & numeras & obsequas? quid aurum trucas, argentum ponderas? Quanto melius est liberalem esse dispensatorem quam sollicitum custodem?

Aprè autem S. Gregorius in hæc verba Jobi trigesimo quarto, subito morientur, & in media nocte curvabuntur populi, & pertransibunt, sic rem totam illustrat. Quamlibet, inquit, serò de hac vita tollantur iniqui, subito & repente tolluntur, quia finem suum cogitando pravideri nesciunt. Subitum est hominibus quod ante cogitare non potuit. Subitò dives ille stultus raptus est, qui horrea qua præparabat, deseruit, & inferni locum quem non pravidebat, invenit. Ad aliud exercebat animam per cogitationem, sed ad aliud emisit per sententiam. Aliud dum viveret contemplatus est, aliud dum moreretur, expertus. Reliquit enim diu tractata temporalia & inopinata invenit æterna. Unde ei propter hanc ignorantiam cecitatis sua, bene per divinam sententiam dicitur: Hac nocte repetunt animam tuam à te. In nocte quippe ablata est qua in obscuritate est cordis amissa. In nocte ablata est qua considerationis lucem habere noluisti, ut quod poterat pati, pravideres.

SUPEREST Tertium, quid inde Christus ad omnes documentum eliciat. Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives! Id est, sic stultus habetur Deo, sic dum sibi plures vitæ annos pollicetur, de repente incogitans rapietur, sic nihil secum auferet nisi culpas & æternæ incentivæ pœnæ. Qua certè sententia vix ulla est in Scripturis formidabilior, sive multitudinem hominum spectes quos comprehendit, sive genus supplicij quod denuntiat. Quis enim est hominum qui sit in Deum dives? quid est esse divitem nisi abundare rebus, quid divitem apud Deum, nisi abundare his rebus quæ censentur apud Deum divitiæ, quales sunt humilitas, contemptus sui, ceteræque virtutes integræ ac perfectæ? Quis porò his abundat virtutibus? Quod rarior veræ virtutis abundantia quam ipsa virtus? quis proinde censeri poterit dives apud Deum? Et tamen qui non est ita dives, nullum alium expectare debet finem, quàm illius stulti qui morte improvisa raptus est, id est, impcensens, id est, in peccatis mortuus, id est, in inferno sepultus. Et potest dici quid gravius? Et cum à nimia rerum cupiditate dimanet ista per-

nicies, quis non attentius ad ipsas usque radicem fibras hanc radicem malorum omnium evellendam curabit?

II. PUNCTUM.

Extota proinde Christi Domini parabolica similitudine discendum hoc in primis proponitur, quanto sit studio temperanda hæc rerum nostrarum cupiditas, quæ non minus avaritiæ nomen sibi allinit, quam fœda illa rerum alienarum appetentia.

Ser. 196. de semp.

Verè enim verum est quod S. Augustinus docuit & jam forte alias auditum est, sed modo expressius declarandum venit: Non solum avarus est qui cupit & qui rapit aliena, sed qui cupidus servat sua.

2.2.9. 118. a, 1. ad 2.

Ratio quæ brevius contrahetur quàm fuerit proposita sic evidenter constat, Nam si avarus est qui cupit aliena, quòd pars quædam hæc sit & species avaritiæ, cur non æquè diceretur avarus qui cupidus servat sua, cum sit ex æquo pars hæc avaritiæ, nec minus propria species; Audi enim Divum Thomam: Avaritia peccatum est quo quis supra debitum modum cupit acquirere vel retinere divitias. Et paulò post declarans quomodo sit peccatum in proximum & in seipsum, docet esse in proximum indebitè usurpando qua sunt proximi; At verò in seipsum, immoderatus amando & desiderando divitias, aut se in eis delectando, Ac rursus ubi agit de virtute quæ huic opponitur vitio, respondet esse Justitiam quoad illam scilicet primam partem & speciem qua quis cupit & retinet aliena: quoad verò alteram qua quis sua cupidus servat & his destinetur, Liberalitatem illi esse oppositam, cuius hoc proprium munus est affectionem animi circa divitias moderari. Videlicet quam pari modo de utraque vitij loquatur specie, quamque patitur avarus ille sit qui sua tam cupidè diligit ut sit tenax & parcus, quam qui aliena tam avidè possidet ut sit injustus?

Ecclesi 5. Ibid. 14. Ib. 31.

Sic omnes passim Scripturæ, sanctique Patres non aliter frequentius avarum expriment, quàm qui nimio temporalium retinetur affectu, sive illa sint propria seu aliena fuerint, Avarus non implebitur pecunia: & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis. VIRO cupidus & tenax sine ratione est substantia. Qui aurum diligit, non justificabitur. Atque in hunc plane sensum quod gravius de avaritia dicitur nempe quod sit idolorum seu simulachrorum servitus: sanctus Augustinus de immoderato avarorum affectu interpretatur quo, inquit, in sordibus pecunia inbar-

Ephes. 5. L. 11. de ci. vit. 2. 25.

scunt, ibique suum finem ac summum bonum perunt, & tanquam idolum colunt.

Nonne hæc satis ad intellectum quo agnoscas te avarum esse si cupidus tua servas aut diligis? Eruntne verò iatis ad affectum? Plurane tibi oportet ad detestationem vitij? Possesne avari nomen admittere? non etubesceres ad hanc infamiam? nonne ut injuriam acciperes si de te diceretur, cor habet exorbitatum avaritia. Hoc tamen de te ait S. Petrus si cupidus tua servas & diligas.

2. Pet. 1.

III. PUNCTUM.

SERVAT autem cupidus qui sibi soli servat.

Hæc adjungenda fuit præcedenti Veritas, ne quis forte ad evitandum avari nomen negaret se cupidus sua servare ac diligere; hoc est videlicet certissimum nimie cupiditatis argumentum tibi soli tua servas, seu quod idem pene est, nisi libenter & liberaliter quantum potes, pauperibus eroges. Quid enim est illud servare cupidus nisi plus nimio, nisi plus quam oportet? Undenam autem agnoscat illud nimium aut illud plus nisi quando in bonos usus essent impendenda quæ servas, sola cupiditate teneris, ne illa impendas?

At si tibi soli tua servas, quid est quod te ab illis bonis usibus sive opportunis impensis detineat, nisi sola illa tua cupiditas sive tuorum amor bonorum? unde quid sequitur nisi hoc idè esse servare sua cupidus, & sibi soli servare? Ac proinde ad praxim si quod cupidus in te est, si quod cupiditatis est nimium velis moderari ac temperare, ne tibi soli tua servas, da libenter egentibus: aut nisi dederis, nosce te ipsum, nosce te cupidus tua diligere, nosce non minus esse avarum quam si aliena cuperes aut raperes. Sic ex utroque S. Gregorius, Admonendi sunt, inquit 3 p. 208. qui nec aliena appetunt nec sua largiuntur ut sciunt. felicitè quod ea de qua sumpti sunt, cunctis hominibus terra communis est, & idcirco alimenta quoque omnibus communitè profert. Incassum ergo se innocentes putant qui commune Dei munus sibi privatim vendicant, qui cum accepta non tribuant, in proximorum nece grassantur, quibus pene quoti die perimunt quot morientium pauperum apud se subsidia abscondunt.

adm. 21.

Et post nonnulla: Hi autem dicere nonnumquam solent: Concessis utimur, aliena non quarimus: & si digna misericordia retributione non agimus, nulla tamen per versa perpetravimus. Quod idcirco sentiunt, quia videlicet aurem cordis a Verbis ea testibus claudunt. Neque enim aves in

EVANG.

Evangelii qui induebatur purpura & bysso, qui epulabatur quotidie splendide, aliena rapuisse, sed infructuosè propriis usus fuisse perhibetur: eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscepit, non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usutantum se licitis tradidit. Admonendi sunt tenaces ut non verius quod hanc primam injuriam faciunt Deo, quia danti sibi omnia, nullam misericordiam hostiam reddunt. Hinc enim Psalmista ait. Non habis Deo placationem suam, nec pretium redemptionis animæ suæ. Pretium namque redemptionis dare, est opus bonum præveniens nos gratia reddere. Hinc Ioannes exclamat, dicens. Iam enim securus ad radicem arboris posita est: omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur. Et in ignem mittetur. Qui ergo se innocios quia aliena non rapiunt asstant, istum securus vicinæ prævideant, & torporem improvida securitatis amittant, ne cum ferre fructum boni operis negligunt, à presentibus visa fundit? quasi ex viriditate radicis excidetur.

Atque hinc, ne à nostra Parabola longius abeamus, hinc cerè S. Ambrosius, sanctum ut dixi sequutus Basilium, graviter & multis illum nostrum parabolicum urget divitem quod sibi sua soli servaret, nec de alijs inde fovendis ullo modo cogitaret. Vide, inquit, beneficijs divinis dives quam ingratus existat: Communis hominum natura non meminit, æquum non putat saltem ex superfluis aliquid egentibus imperiri. Et post multa: Sed recordare o homo, quis est qui largitus est tibi? Ipsam qui sis, in memoriam revoca. Servus es Dei: Et dispensatio tibi commissæ est dominicæ facultatis. Quid est quod multis prælatum est? Non est utique sine causa quod tibi à dono & iusto Deo officium tibi tribuitur largiendi, alijs necessitas imponitur indigendi. Dispensatorem igitur consertorum tuorum te ex Dominicæ facultatibus esse cognosce. Nec existimes quod omnia ventri & delicijs tuis terra producat. Qua in manibus habes, commissæ tibi magis quam concessa cognosce: parvoque aliquantulum super ijs lateris, & ab utriusque voluptuositatis deleteris. Cum verò hæc pariter cû vita nostra defluerint, rationem dispensationis nostræ vocemur Domino reddiduri. Hic mihi te paulisper indulgè o quis es qui divitiarum dispensationem in hoc mundo sortitus es, & te in illo terribili Dei Iudicij tribunali adstantem, paululum quid vacans, sic ament vacare potes à divitiarum sollicitudinibus, int uere. Cum interrogari caperis, commissas tibi opes cum quibus egentibus divisisti, quibus necessitatem patientibus subvenisti, quos de carceribus, de vinculis, de gladio profusa pecu-

nia liberafisti, quibus pupillæ pater, cui vidua vir castus provisionibus extitisti: Pecunia mea, fructus mei quid apud te operis, quid utilitatis habuerit? Tu ad hæc sine dubio respondebis, omnia simul reposita ac recondita claustris validissimis & signaculis tutissimis communiui: nulli quidquam tribui, quinimo, & ad custodienda & vigiliis meas addidi, curas impedi, sollicitudines tribui. Sed stulto consiliario usus es temetipso, deliberans enim ais, quid faciam? Consequens utique erat te de talibus deliberante dicere: Aperiam horrea mea, & replebo esurientes animas pauperum. patefaciam quæ recondita sunt, & invitabo indigentes, ac relebo afflictos, imitabor beatum Ioseph & humanitatis voce proclamabo, si quis indiget panibus, veniat ad me, & gratiam quam Dominus indulgentiori liberalitate mihi largitus est, communem cum omnibus faciam. Velut ex communibus ergo fontibus hauriat, unusquisque quod sufficit. Sed tu nihil tale non solum proloqueris, verum nec cogitas quidè, quinimo hominibus quidem divina invides beneficia, tuam verò ipsius animam malignis consilijs affligis, & cogitas abundantiam Dei, humanam facere penuriam.

Quod si difficile putas, o homo magnificentiam divina largitionis imitari, imitare terram: si levare sursum oculos non potes, saltem ea qua deorsum sunt, & in pedibus tuis, inuere. Affer etiam tu fructum sicut terra, noli esse deterior insensibili elemento. Ita enim fructus quos affert, non suis usus vendicat, sed tuis ministrat obsequiis: Tu verò fructus illius solus invadis, & tibi soli concludis. Quod si tantum aviditatis te morbus constrinxit, ut tua velle facere omnia, accipe & ad hoc salutare remedium. Beneficium largienti, præbens magis permanet quam suscipienti: Nam misericordia quidem ad indigentem pervenit, gratia autem multiplicata mercedis permanet tribuenti. Esurienti dedisti panem, ille quidem passus est & refectus, sed ad te redit quod dedisti cum fructibus & usuris. Quod si id difficile putas, considera frumentum quod seminatur in terra, si non ad seminantis potius quàm ad suscipientis lucra cedis. Et quæ illic plura fufus prosequitur, brevius autè, nec minus luculenter in libro quem inscripsit de Nabuthæ. Tunc inquit, te voce convenio: Habes multa bona in annos multos posita, potes & tibi & alijs abundare. Habes fecunditatem publicam. Quid destruxit horrea tua? ostendo tibi ubi melius tua frumenta custodias, ubi bene sepias, ubi fures ea tibi auferre non possint. Include ea in corde pauperum, ubi nulla sineca, nullus gurgulis ea consu-

at, nulla corrumpat vetustas. Habes Apothecam, opum sinus: habes apothecam viduarum doctos: habes apothecam ora infantium & lactantium perfecisti laudem. Ista sint tibi apotheca, qua maneat in eternum, ista sint tua horrea qua fecunditas futura non destruat; Dai tibi fecunditatem

Deum, ut aut vincas aut condemnet avaritiam tuam, quo excusationem habere non possis. Tu vero quod per te multa nasci voluis, tibi selive servas imo & tibi ipsi adimis. Magis enim servares tibi, si dissipares alius.

Vide in 3. p. Dominica 6. & 8.

FERIA SEXTA.

DE PERDITIONIS ÆTERNÆ PERICULO EX DEFECTU PÆNITENTIÆ.

Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Non avertes periculum, nisi advertas diligentius.

RATIO EST, Quia perditionis æterna periculum de quo hic agitur, non avertes, nisi veram habueris pœnitentiam.

Sed nisi advertas diligentius, veram non habebis pœnitentiam.

Ergo non avertes periculum, quod tamen subire nollis, ac proinde prava vendum modo assentius

I. PUNCTUM.

ADERANT autem quidam in ipso tempore, ait sacer Evangelista, nuntiantes illi de Galilæa, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiorum, Rebelles scilicet contra Romanos hi erant Galilæi, qui dum sacrificium offerrent, occisi sunt & ita sanguis eorum mixtus est cum sanguine hostiarum quas iu mactabant. Et respon. dens Dominus dixit illis: Putatis quod si Galilæi pro omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis: Sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris Silos, & occidit eos, putatis quia & ipsi debitores fuerint propter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non, dico vobis: Sed si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.

Ex quibus Domini verbis ita consequenter repetitis triplex elicitur morale documentum. Primum est quod ex humanis quæ videmus inferri supplicis, æternæ cogitandæ sunt pœnæ quas peccatores incurrent. Secundum est, quod sicut apud homines non hi solum puniuntur qui sunt insigniores in aliquo crimine, sed qui etiam minora quædam perpetrant, quales erant isti Galilæi quos Pilatus iussit occidi, sic apud Deum, non de cetero tantummodo, sed quilibet pecca-

tores nisi veram peccatorum habuerint pœnitentiam, certissime punientur. Tertium denique quod cum sint multi peccatores, & pauci quos verè pœniteat sui peccati, serio id cogitandum & advertendum, ac proinde semel ac iterum duplicato exemplo repetit, & ad omnes pertinere periculum docet ut omnes sibi prospiciant, & quo minus forte sibi timerent aliqui quod non sint ex deterioribus, tanto illis cavendum attentius ne hac peccati fallacia deludantur, quia sic tantò damnosius periclitantur, quia tanto minus diligenter advertunt ut avertant periculum, quam obrem quisquis ex illis est, audiat Veritatem propositam, Non avertes periculum, nisi advertas diligentius.

Non avertes nempe periculum de quo Christus hic agit, periculum peccati committi, periculum pœnæ subeundæ, periculum perditionis æternæ, non avertes illud periculum nisi veram aliquando habeas pœnitentiam. Nam cum revera sis peccator & plurimum forte aut graviorum quam putes peccatorum reus, tam necessaria est tibi pœnitentia, ut nunquam alioquin possit peccatum remitti, neque nisi remisso plenè peccato possit umquam averti periculum illius pœnæ quod mereatur. Nonne hoc ita esse credis? An putas quemquam in peccato posse salvari? An putas peccatum tolli nisi peccatorem pœniteat? quorum illæ Christi voces tam absolutæ, tam constantes, tam omni ex parte certitudinis obfirmatæ: Nisi pœnitentiam habueritis, si pœnitentiam non egeritis, similiter omnes peribitis. Id est, tam verè de futuro, quam verè de præterito, cum non minus illud certò eveniat quam quod jam certò evenit.

Nec profectò est laia Sacramenti ullius necessitas, seu aliter declarata quam hac eadem voce,

Nisi

lun. 6.
vid. 3.
Nisi, vel simili pœnarum denuntiatione quæ pœnitentiam imperat: ut cum ait Dominus Sacramentorum omnium Institutor, de suo Corpore comedendo, *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* Et de baptismo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Nonne hæc propterea censentur necessaria Sacramenta? Cur non pari modo pœnitentia quæ pari modo commendatur? Aut certe si quorum est interpretum vel præsertim Ecclesiæ verba Christi ac mentem interpretari, vide quid sentiant, audi quid doceant & uno constanti sensu quid teneant. Fieret potius, inquit omnes, ut non manducata carne Filij hominis haberetur vitam nobis: & non baptisari aqua introirent in regnum Dei, quàm quis hominum peccati, & pœnæ consequentis remissionem haberet sine ulla pœnitentia. Nam aliorum quidem omnium Sacramentorum defectum supplere potest pœnitentia, pœnitentiæ verò defectum, nullum neque Sacramentum suppleat, nec oratio, nec elemosyna, nec jejunium, nec quidvis aliud. Sola sibi est supplemento pœnitentia, nam si Sacramentum deest, virtus adit necesse est: aut si perfecta virtus non est, Sacramentum adit oportet: sicque ut dictum est, sibi quidem & aliis omnibus supplere potest, sed aliud nihil ipsi, si deficit. Unde illud infertur, quod ex divinis omnibus ad salutem institutis, nihil sit æquè peccatoribus necessarium. *Nec quemquam putes, inquit sanctus Augustinus, ab errore ad veritatem, vel à quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.* Nam dicendus esset simul in peccato esse & non esse, non esse quidem quia transisset ab eo, ut supponitur: esset verò quia cum eum peccati non pœnitisset, perinde est ac si peccatum retinisset, quæ cum inter se pugnent, dici non possunt, atque ita manifestè patet quod nisi veram habueris pœnitentiam, periculum peccati quod est æterna perditio non avertes, quia peccatum aliquin remanebit cum quo ita conjunctus est sempiternus interitus, sicut rei male concupitæ conexum erat peccatum. Noli, si res forè peccatum cum mala concupiscentia, sed frustra, cum separati non possint: sic illum nolles interitum qui peccatum consequitur, sed quamdiu peccatum erit, erit interitus? & donec pœnitentia deleatur, tamdiu peccatum erit.

II. PUNCTUM.

h. 48.
SED nisi advertas diligentius, veram non habebis pœnitentiam.

Tria sunt quæ ut plurimum obstat solent. Primum est commune multis, ignorantia rei, de qua est questio: Vix enim scitur quid sit præcisè illud quod pœnitentiæ nomine quaeritur, ac penè semper in extremum aliquod vel excessus vel defectus itur, dum alij aspera omnia & insueta cogitant, alij verò nil aliud quam imperatas quasdam preces post factam Confessionem. Quæ quidem omnia non excluduntur à Sacramento vel virtute pœnitentiæ, sed pœnitentiam tamen non includunt.

Secundum quod obstat, & quod mundanis est maximè proprium, difficultas rei est. Esto enim sentiant in hoc vel maximè sicam esse pœnitentiam, ut à suis pravis concupiscentiis converteantur, hoc ita tamen arduum & difficile sentiunt qui se illis paulò liberius dedunt, ut quod est sæpius ex Propheta dictum, *non revertantur* *Jer. 3.* *in toto corde sed in mendacio*, dum scilicet confidentes dicunt se peccatum velle deponere cum tamen illatum affectum rerum, ut honoris, pecuniæ, voluptatis & similibus quibus annexum est peccatum, semper retineant, Non dissolvunt colligationes impietatis nec solvunt falciculos deprimentes.

Tertium denique quod particulare his est qui *1f. 38.* satis bonæ mentis ac religiosæ conscientiæ cum sint, nolent noxas contrahere graviores, neque sibi videntur ullus mortalis confesij, atque ita parum solliciti de meliori vitæ statu se justos qui non indigent pœnitentia licet ore non proferant, corde tamen existimant: atque ita in ipsos non irant penitus, non se discutunt, non se norunt; Satis quidem vident se in arcta illa quæ paucorum est via non ambulare: sed simul etiam videre sibi videntur non in lata illa & spatiofa incedere, quæ multorum est & quæ ducit per perditionem: sicque in bivio vel in media quadam ac tertia quam Christus nescivit via libenter dicerent se esse constitutos, Sed falso dicerent, cum nulla talis sit via, sitque illis omnino necessarium, alterutram profiteri, vel arctam vel spatiofam, quod quia non cogitant, non advertunt, non credunt, sic veram ullam non habent pœnitentiam. Nam vera peccatoris pœnitentia discessus est à lata in arctam via: sed quomodo illi discessum hunc faciant qui nec se putant in lata, nec in arcta volunt esse? Numquid verò tu ex his unus es? *Vide vias tuas, scito* *Jer. 2.* *quid feceris, cursor levissimus explicans vias suas.* Aut te ignorabis, aut te his certis agnosces notis.

III. PUNCTUM.

NON avertes ergo periculum, nisi advertas diligentius, quia cum periculum ipse faciat impoenitens animus, numquam non faciet nisi quando esse quod est desinet, nisi quando ex impoenitenti fiet poenitens: quod numquam fiet nisi advertas diligentius ad animæ tuæ statum; ad vocationis tuæ perfectionem, ad perfectionis tuæ gradum: ad sanctificationis tuæ medium singulare, quod vel agnoscere negligis vel consecrari fideliter. Sic Ipse suos Dominus singularim admonēbat, tametsi non illi essent ex deterioribus: Scio, inquit uni, opera tua, & laborem, & patientiam tuam, multique aliis commemoratis bonis, tum pergit: Sed habeo adversum te quod Charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris & age poenitentiam, & prima opera fac: si autem venio tibi, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Sic alij non minus commendato: Sed habeo, inquit, adversus te pauca, quæ postquam declaravit; similiter poenitentiam ago: si quo minus veniam tibi cito. Accusatum alij: Scio opera tua, quia vomen habes quod vivum & mortuum es. Ego vigilans, & confirmata cetera, qua mortura erant. Non enim invenio

Apo. 2. &
3.

opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis & audieris, & serva, & poenitentiam ago. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, & ne scies qua hora veniā ad te.

Vide ne Lector, quanto in periculo illi essent? Vide ne quod tale non avertissent periculum, nisi diligentius advertissent? Vide ne quod advertendi modus est attentior sui cognitio? Vide ne quod hujus cognitionis fructus est vera poenitentia? Vide ne quod nisi citò veram adhibeamus, Ipse citò aderit quo dilationem puniat? Vide ne tandem te his in omnibus delinquari, nec moveberis, nec advertes diligentius, nec periculum imminens avertere satages, aut quoquo modo ubi cautius providebis? Quam ille Sapientior de quo in pari casu dicitur: Respicit homines, & dicit, peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus non recepi, tum statim ad dicit, Liberavi animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Quodque hoc unum sit quò suis monitis spectare Dominus, sic pergit: ecce, hac omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos. Vire vocet animas eorum à corruptione, & illumines luce viventium.

Job. 38.

Vide in 1. p. Dominica. Adventus, & in 2. p. Dominica Septuagesimæ.

S A B B A T O.

DE FICU INFRUCTUOSA, ET DE MULIERE INCURVATA.

Arborem ficu habebat quidem plantatam in vinea sua, &c.
Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis, annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Mens incurvata. mens infructuosa.

SENSVS ET RATIO EST, Quod mens incurvata qua per hanc mulierem designatur, ipsa est naturalis & voluntaria propensio ad res creatas & infimas consecrandas.

Sed per hanc ipsam voluntariam propensionem ad res creatas & infimas mens infructuosa redditur sicut illa ficus de qua est mentio.

Ergo & verum est affirmare quod mens incurvata, mens sit infructuosa; Cumque à prava voluntate praesertim fiat ut mens ista simul incurvata & infructuosa, corrigenda est illa prava voluntas.

I. PUNCTUM.

VIDERI debet Evangelicus textus ubi duplicis rei propositæ narratio fusior exhibetur, Quam verò aptè res utraque simul conjungatur sic præclare, S. Gregorius exhibet: Dominus ac Redemptor noster per Evangelium suum aliquando verbum, aliquando verbum loquitur, aliquando aliud verbum, atque aliud verbum: aliquando autem hoc verbum, quod verbum. Duae etenim res ex Evangelio, fratres audistis, scilicet mens infructuosam, & mulierem incurvam, & utriusque est prota imposita. Illud autem dixit per similitudinem, istud ergo per exhibitionem. Sed hoc significat ficulnea infructuosa, quod mulier incli-

Hom. 31. in
Evang.

nata: Et hoc ficulnea reservata quod mulier erecta. Et paucis interiectis: quid arbor sci nisi humanam naturam designat? quid mulier inclinata nisi eandem naturam significando denuntiat? quae bene plantata est sicut ficus, & bene creata sicut mulier: sed in culpam propria sponte lapsa, neque fructum servat operationis, neque statum rectitudinis amisit quia ad Dei similitudinem condita, dum in sua dignitate non persistit, quod plantata vel creata fuerat, servare contempsit.

In quibus sancti Doctoris verbis advertite, causam perditae rectitudinis poni defectum fructus sive defectum obedientiae, quae à primò parente reddenda Deo erat, quia sic revera praecellit ille defectus obedientiae, & inde amissa est mentis rectitudo, ac consequenter interior contracta est curvatio quae ad posterum omnes dimanavit. Nunc verò post Christi Redemptoris adventum si quae damnosa est mentis humanae curvatio & infœcunditas, non est causa curvationis infœcunditatis: sed potius ipsa curvatio causa est infœcunditatis. Unde in Veritate quae modo consideranda proponitur, sic illa duo simul conæctuntur, ut prius mens incurvata, tum infructuosa denuntietur, quia non jam in nobis sit sicut in primo factam est homine, ut simus male incurvati quòd simus infructuosi sed contra potius infructuosi sumus quòd simus incurvati. Quod certè ad Praxim sic est utilis Veritatè expendere: quia sic cognita mali labe quae in sola est nostra voluntate facilius cum gratia curari poterit.

Sic ergo habe, sic pendere, sic intellige quàm sit utrumque simul ita connexum, ut mens incurvata, mens sit infructuosa.

Nam quod prima propositione statuitur, mens incurvata nihil aliud est quàm ipsa naturalis & voluntaria mentis propensio circa res humanas, quae creatae dicuntur & infimae, concupiscendas & affectandas: Quod & profanus poeta recinit, *ò curvata in terras anima & caelestium inanes*. Dicitur verò naturalis propensio seu incurvatio, quia sic re ipsa naturaliter propèdemus in haec ceteriora & infima potius diligenda quam sublimia & caelestia, cui tamen naturali propensione si cum divina gratia resisteremus, nihil illa obesset, nihil contra nos posset; idcirco additur in propositione, *naturalis & voluntaria*, quasi diceretur non de sola hic agi quae naturalis est propensio & incurvatio, sed de illa in super quae est voluntaria qua libere volumus & sequimur

Haynesius Parisi quarta.

quod naturaliter sentimus appetendum.

De qua utraque curvazione, nihil præclarius dici nec fructuosius cogitari potest quàm quod ille ipse qui supra S. Gregorius. Perpende singula minutatim: *Omnia, inquit, peccator terrena cogitans, caelestia non requirens, sursum respicere non valet, quia dum desideria inferiora sequitur, à mentis sua rectitudine curvatur*: Et hoc semper videt quod sine cessatione cogitat. Ad corda vestra, fratres carissimi, redite: quid horis omnibus incogitationibus vestris voluistis, semper aspicite, Alius de honoribus, alius de pecuniis, alius de prædiorum ambitu cogitat. Hac cuncta in imo sunt, & quando mens talis implicatur, ab statum sui rectitudinis statimur. Et quia ad caelestia desideria non assurgit, quasi mulier inclinata sursum respicere nequaquam potest.

Et post quaedam de illa sanata, & erecta muliere sic pergens, Bene, inquit, de hac nostra incurvazione ex typo humani generis per Psalmistam dicitur, *Incurvatus sum usquequaque*, Contemplatus namque quod ad supernam lucem intendam homo conditus fuerat, sed peccatis suis exigentibus foras missus, mentis sua tenebras secum periat, superna non appetit, infimam intendit, Caelestia nequaquam desiderat, terrena semper in animo versat: hoc quod de suo genere doluit, in seipso exclamavit dicens, *Incurvatus sum & humiliatus usquequaque*: Contemplationem namque caelestium perdens, si sola carnis necessaria homo cogitaret, incurvatus & humiliatus esset, sed tamen usquequaque non esset. Què ergo à superna cogitationibus non solum necessitas dejicit, sed etiam voluptas illicita stermit, non solum incurvatus, sed usquequaque incurvatus est.

Hinc alius Prophetæ de immundo spiritibus dicit: qui dixerunt anima sua, *INCURVARE UT TRANSEAM VS.* Recta quippe sit anima cum superna desiderat & nequaquam flectitur ad ima: sed maligni spiritus cum hanc in sua rectitudine stare conspicunt, per eam transire non possunt, Transire namque eorum, est immunda illi desideria spargere. Dicitur ergo, *incurvare ut transeam*: quia si ipsa se ad ima appetenda non dejicit, contra hanc illorum perversionis nullatenus convalescit. Et transire per eam nequeunt quam contra se rigidam in superna intentione persistunt. Nos ergo fratres Charissimi, nos vitam malignis in nobis spiritibus damus, cum terrena concupiscimus, cum ad temporalia appetenda curvamur, Pudeat, ergo terrena concupiscere, & dorsa mentium ascendentibus adversariis præbere. Terram semper intuetur qui curvus est, & quo praxim sit redemptus, non meminit qui ima quatit.

li

II. PUN-

II. PUNCTUM.

SED per hanc ipsam voluntariam propensionem ad res creatas & infimas, mens infructuosa redditur, sicut illa ficus de qua est mentio, Quid est enim esse infructuosum, nisi bonorum esse operum fructu vacuum, nihil bene operari, nihil meriti dignum vitæ æternæ? Quid est autem quod nos ab illo præsertim fructu prive, quàm defectus recti finis & pura in operando intentionis, sine qua quidquid vel boni agas, nihil agis, & cum qua quidquid opereris, dum ex se malum non sit, rectum & fructuosum est opus? Quid denique mentem nostram à recto detorqueat sine, nisi voluntaria illa propensio ad res creatas & infimas, quæ dum pro fine & scopo nostrorum habentur operum, finem non faciunt satis approbatum, nec proinde ipsa præobantur opera, nec proinde ullus eorum fructus? *Ventus urens sicca vitæ fructus eius. OLIVETA vestra & ficca vestra comedit eua. MODICVM fermentum totam massam corrumpit. Per totam noctem laborantes nihil capimus. Vide in 1. p. Sabbatho H. b'dom. 2. post Epiph. & ubicumque de recto fine ac pura intentione disseritur. Quod ex uno sancti Augustini loco plurimum illustratur, in illum se licet Psalms versiculum, Averte oculos meos ne videant vanitatem, quæ verba postquam uno sensu explicuit, sed est hic alius, inquit sensus quem mihi fateor plus placere. Dominus in Evangelio dicit, si fuerit oculus tuus simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in se est, tenebra sunt: ipsa tenebra quanta erunt? PROINDE magni in se est dum aliquid boni facimus cuius rei contemplatione faciamus. Officium quippe nostrum non in actio sed sine pensandum est, ut scilicet non tantum si bonum est quod facimus, sed præcipue si bonum est propter quod facimus, cogitemus. Hos oculos quibus contemplamur quare facimus quod facimus, averti poscitur ne videant vanitatem, id est, ne hanc attendat, propter quam faciat cum boni aliquid facit: In qua vanitate præcipuum locum obtinet amor laudis hominum. Contra quem laudis amorem postquam multa dixit, Non ergo, inquit, sit finis nostri boni operis in laudibus hominum, sed ipsas laudes hominum corrigamus, & ad Dei laudes omnia referamus, a quo nobis datur quidquid in nobis sine laudantis errore laudatur. Tum verò pergens consequenter: Porro si vanum est propter hominum laudes, bona facere, quam*

to vanius propter adipiscendam pecuniam, vel augendam, sive retinendam, & si quid huiusmodi est commodi temporalis quod nobis accedit extrinsecus, quia omnia vanitas. Propter ipsam denique temporalem salutem non debemus facere bona opera nostra, sed potius propter illam quam speramus æternam, ubi bono immutabili persuamur quod nobis erit ex Deo, imo quod nobis est ipse Deus, Quasi diceret, licet bono aliquo potiremur cum in hac vita sine respectu ad futuram æternam operaremur, quia tamen bonum illud esset mutabile, caducum & perituum, non esset ille fructus quem ex operibus nostris patet colligere, debet enim is esse fructus quem opera pollunt edere, possunt autem perpetuum, immortalem, & qualis est ipse Deus aliquando possidendus, O quale meritum, o qualis nostrorum fructus operum! Sed nullus plane est iste fructus si mens naturallem sequatur affectum quò propendet in res hæc creatas & infimas, quia sic nullum habet probatum finem: & nisi finis operis sit probatus, nullus est operis fructus. Arbo illa ficus est in qua quærens fructum Dominus non invenit, & non invento fructu, ait cultori vineæ, succide illam, ut quid etiam terram occupat?

Vide in 3. p. in fine, ubi de votorum renovatione agitur, sive de triduanæ Recollectione quæ hanc Renovationem antecedit.

III. PUNCTUM.

MENS igitur incurvata, mens infructuosa est, quia scilicet illud quo incurvata dicitur, illud ipsum est quo infructuosa fit, cum non aliter incurvetur quam inordinatè appetendo & agendo quidquid agit, quod quamdiu mens sic agit, tam infructuosa est quàm illud opus sic fructu est, quod non est recto fine ordinatum. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Quia videlicet omnes incurvati sunt, omnes everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos ut non viderent cælum, neque recordarentur in altiorum, iustorum, unde S. Gregorius suum illum concludens discursum quem superius audivimus. Si ergo, inquit, iam bona cælestis patriæ agnovimus, displiceat nobis, fratres charissimi, quod curvi sumus. Ponatur ante oculos mulier curva & arbor infructuosa: in quibus scilicet mens nostra se contempletur, ut quantum se videt curvam, tantum se infructuosam agnoscat. Et quantum incurvatura displiceret in corpore, tantum in mente displiceat, imo tanto magis in mente displiceat quantum est foedior cur-

Exech. 19.
Amos 4.
1. Cor. 5.
Luc. 5.

Ps. 138.

Ps. 138.

Das. 13.

vatura mentis quàm corporis: Quæ de re vide in 2. parte, Fer. 6. Hebd. 1. post octavam Paschæ. Et supra in hac Hebdomada, Feria tertia, ubi de cura interioris hominis supra exteriorem, quæ hinc commodè refertur possunt. Et verò maxime quæ de mala dicuntur arbore in 3. p. Dominica 7. ubi hæc Veritas declaratur.

Qua ratione fit, ut plures dici possint malæ quam bonæ arbores: eadem prorsus fiet, ne caveas, ut mala potius quam bona sis arbor.

DOMINICA XXIV. POST PENTECOSTEN.

Hic observandus est eadem Annotatio quæ servatur in usu divini officij circa Evangelium proprium Dominicis sequentibus usque ad Adventum.

Non possunt plures restare Dominicæ sive hebdomadæ quàm quinque, sed possunt esse pauciores. Si quinque restent, Evangelium hodiernum est de Leproso mundo & servo Centurionis Sannato. De quo in 1. parte, Dominica 3. post Epiphaniam.

Si pauciores restent, consule Directorium, & statutum serva ordinem.

HAC HEBDOMADA, quædam occurrunt insignes Parabolæ seu celebriora Christi Domini dicta, quibus manifestum relinquit quantis quàmque suavibus ad se libertatem nostram alliciat modis; Et contra quantis se illi nostra libertas opponat vis. Ex uno S. Luca.

FERIA SECUNDA. DE COENA MAGNA.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Luc. 14.

VERITAS PRACTICA.

Sicut nullis cœna est, nisi vocatis; sic nulli vocantur à Domino, nisi ad cœnam.

Quocumque nos Christus vocet, quasi ad cœnam vocat sive convivium.

RATIO postrema partis quæ sola difficultatem habet, hæc est inter alias: Quod securam mens dicitur quasi iugo convivium.

Sed quocumque nos Christus vocet, sic vocat ad securam illam mentem, ut in eo solum quod vocat, sit illa securam mens.

Ergo & quocumque nos vocet, quasi ad cœnam vocat sive convivium: quos amen ire multi refugiunt quasi iugo tormentum esset eo ire, vel ibi stare.

I. PUNCTUM.

CUM Dominus à quodam Principe Pharisæorum invitatus esset ad prandium, multaque more suo de virtutibus & de futura bonorum operum compensatione disserteret, Quidam de discumbentibus loquentem eum ita miratus est ut palam in has voces eruperit: *Beatus quis manducabit panem in regno tuo.* Tum verò Dominus illustrem illam Parabolam de vocatis ad cœnam magnam, & veni-

re nolentibus proposuit, quæ cum multa significet, pro vario Scripturæ sensu, jam quidem de illa dictum est in 2. parte, prout representat Sanctissimum Sacramentum; nunc autem opportunè ad finem nobis in hac hebdomada propositum rursus exhibetur, ut agnoscamus quàm suaviter nobiscum agat Dominus, cum ad sui cultum & obsequium nos omnes vocat, quemcumque tandem in vitæ statum vel perfectionis gradum nos advocet, vel quidquid in eo difficultatis, & quid quid incommodi appareat, ne timeamur, ne quid prætendamus contra; Sed magno & volenti animo sequamur Deum vocantem, quocumque vocet; nam si rem attentè consideremus, tanta est in uniuscujusque vocationis statu suavitas, ut non aliter exprimi possit quam verbo *Cœna magna* vel exquisiti convivij, quo inter humanas delicias nihil est suavius.

Ratio quæ id tam mirum & novum dictum persuadet, sic expressa sacra Scriptura conficitur: *Securam mens quasi iugo convivium.* Verba sunt Sapientis in libro Proverbiorum, cap. decimo quinto; quæ ut melius intelligantur, audienda sunt quæ p. accedunt: *Omnes, inquit, dies pauperis, securam mens mali.*

quasi iuge convivium. Sensus est, qui paupertate vel alijs afficitur malis, vitam is quidem videtur injucundam ducere; sed cum in illo miserando suo statu pauper cogitat se suam ita salutem tutius & securius operari, tam suaviter acquiescit Divinae Providentiae, tam libens volens suam suffert inopiam & domesticae rei difficultatem, ut licet etiam vix habeat quo vitam alat, sic tamen est relectus & satiatus quasi non aliter quotidie viveret quam in splendidis epulis, quam in iugi convivio.

Tale videlicet bonum est, aeterna Beatitudo, ut eius aliquando consequenda securitas, qualis hic haberi potest, sit quidam velut praegustus & tantae suavitatis sapor aspectus quibuscumque vitae difficultatibus, ut quidquid est in humana vita suavis usurpetur ad illud indicandum sicque dicitur manna absconditum, regales nuptiae, lacertantium cantica, iuge convivium, Tunc delectaboris super Domino, & susollam te super altitudines terra, & cibabo te hereditate Jacob Patris tui, os enim Domini locutum est. Et rursum, ut sugatis & replamini ab ubere consolationis eius: ut vulgentis, & deliciis affluatis ab ommimoda gloria eius.

Demique, quasi hae una esset vera gaudendi ratio, Gaudete autem, inquit Dominus, quod nomina vestra scripta sunt in caelis. Quae omnia fufius declarantur in 2. parte, Sabbato infra octavas Ascensionis, ubi haec Veritas exhibetur: Spes caeli, Caelum est.

Licet spes omnis quae differret affligat animam, alii tamen si quae est certo sperantis caelum sic suavis est, ut jam ipsum caelum praesentiat, praegustet, & ita quodam modo possideat, ut ipsa spes caeli, quoddam sit veluti caelum, & proinde quasi iuge convivium. Vide ibi dicta.

H. PUNCTUM

SED quocumque nos Christus vocet, sic certo vocat ad securam illam mentem, ut in eo solum quod vocat, sit mens illa secuta.

Quae securitas hic haberi possit, docet S. Bernardus, & refertur in 2. & 3. parte, quo praesupposito, nihil ex omnibus aequè potest esse secutum quam quod ex Divina manat sapientia, quae cum falli non possit in medijs ordinandis ad salutem, non potest etiam quemquam fallere. unde duo illa sequuntur evidenter, & quod secure procedat qui, ut ait Job, vestigia eius sequitur, & quod extra illum nulla possit esse securitas; Quod utrumque complexus Apostolus: Cum

metu, inquit, & tremore, vestram salutem operamini; Deus est enim qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate. Id est, prout ordinavit & unicuique praescripsit, in coque metus & tremor quem commendat, veritur, ut ne quis ultravel citra progrediatur quam Ipse Deus velit: nam ipsa est eius voluntas quae suum ita omnibus statuit ordinem & certum medium, ad aeternam consequendam beatitudinem, ut quod est meum si usi pare velles, & ego tuum si mihi vendicarem, nobis utrumque mors esset quod erat utriusque vita. Hic liber mandatorum Dei & lex quae est in aeternum, inquit Propheta: omnes qui tenent eam perveniunt ad vitam: qui autem dereliquerunt eam, in mortem. Convertere Jacob & apprehende eam, ambula per eam ad splendorem eius contra lumen eius. Id est, iuxta de prope. Ne trahas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam genti alieno. Beati sumus Israel, quia quae Deo placent, manifeste sunt nobis, ut calculec faciamus: & ea facientes, beati simus.

Quod non tantum de ipsa beatitudinis quam vocant substantia verum est, sed de ipsiis etiam particularibus circumstantiis aequè utriusque meriti conquirendi rationibus intelligendum est, unde Divus Thomas, quae enim; alia, inquit, virtutum opera, ex hoc merito sunt apud Deum, quod fiant ut obediatur Divinae voluntati. Nam si quis etiam martyrium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret nisi hoc ordinaret ad impletionem divinae voluntatis, meritoria esse non possent, sicut nec si fierent sine Charitate.

Factum est ut imperasti, ajebat servus a Domino suo missus ut invitatos vocaret ad cenam magnam, non aliud dicit quod fecerit nisi quod imperatum est, quia hoc uno bene fecit quod fecit, quia factum est quod imperarat Dominus. Sic Apostolus, dum consummem, inquit, ministerium quod accepi a Domino Iesu, nihil me aliam moveri: hoc uno precor, hoc uno urgeor. Sequor, si quomodo comprehendam in quo & comprehensus sum a Christo Iesu; ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis Dei in Christo Iesu. Quin & ipse Dominus hoc unum sibi faciendum, aut se hoc unum fecisse affirmat quod sibi quodammodo praescriptum esset; Et faciam, inquit, voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius, OPVS consummavi quod didisti mihi (Pater) ut faciam.

Ad eo verum & certum est, quod si quid certo & secure fiat ad promerendam beatam aeternitatem, totum in eo sit, ut quo velit Deus in loco

if. 38.

Ibid. 66.

LUC. 10.

PROV. 13.

Ser. 4. in
vlt. Pascha
In die S.
Ioan. Bapt.

Phil. 2.

Bar. 4.

2. 2. q. 104.

A. 3.

LUC. 14.

A. 20.

Phil. 3.

Ioan. 4.

Heb. 17.

Rom. 8.

in statu, in tempore, cæterisque; ad rem spectantibus circumstantiis, planè fiat, nec aliter. Unde nõ quælibet Dei voluntas sed omnis exigitur, nulla ut pars ejus desit, ne quid securum non sit: *Sicut pleni & perfecti in omni voluntate Dei. DIGNETUR vos vocatione sua Deus noster, & impleat omnem voluntatem Bonitatis, id est, illam voluntatem qua primò ex bonitate suã nos vocavit ad certum vitæ degendæ statum, ne si ab illa discesserimus, non discedamus quidem ab ejus voluntate, sed à voluntate bonitatis & vocationis in qua erat securitas, transeamus ad illã voluntatẽ justitiã, quæ magis dubiã & suspensã tenet salutem.*

III. PUNCTUM

QUOCUNQUE nos igitur Christus vocet, quasi ad carnem vocat sive convivium, quia secutam vocat ad vitam, in qua securitas mens ita conquiescit, quasi continuo convivetur, siquid illud convivium de quo Propheta: *Convivium pinguis, convivium vindemia, pinguis modulatorum, vindemia defecata.* I.e. convivium mentis & gaudium spiritus, non carnale non mundanum, sed ab istis terrenis expurgatum, ac proinde solidum & securum. Tam paulò post subdendens causã & rationẽ tantum gaudii, si loquentes inducit eos qui tali gaudent gaudio: *Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos: iste Dominus, sustinuit eum, exultabimus, & letabimur in salutaribus ejus, id est, in illo salutis assequendæ modo & medio quo vocationem nostram insignivit.*

Quæ certè Consideratio quanti valere debeat apud unumquemque nostrum, ut quod tam sæpè monebat Apostolus, *Vocationem suam & ministerium suum videat & impleat,* facile est concludere, cum nihil æquè animos nostros ad agendum possit pellere, quã quod suave est simul & utile quæ duo si separentur distrahunt animum à suscipiendo quovis opere, cum hinc utilitas, inde suavitas illum ad se alliciat: sed si simul jungatur tunc certè nullus est qui non id sentiat quod poeta dixit: *Omne tunc punctum qui miscuit utile dulci.* Ubiã verò apertius hoc utrumque miscetur quã in illo certo vocationis gradu, ad quem Christus unumquemque vocat? Quid utilius quã quod viam facit ad summum bonum comparandum? quid suavius quã quod magis certam & securam illam facit viam? *Quos prædestinavit,* inquit Apostolus, *hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit & glorificavit.* Videtne quod jam ex S. Bernardo fortè aliàs audivisti, quã senè Aposto-

lus mediã ponat vocationem inter prædestinationem & glorificationem, quasi apertè diceret, non aliter glorificari prædestinatos quã si vocationi suæ fideliter adhæreant, nec aliter efficacius cum gratia permoveri posse ad hanc fidelitatem exhibendam, quã si attentè considerent quanti hoc momenti sit, certum salutis iter tenere.

Ei non careat suis difficultatibus, tantò est iter certius, quantò est difficilius; & tantò suavius quantò certius, quando illud præsertim quod suscipitur, Deo duce suscipitur. Sola suavitas sine aliqua difficultate mihi suspecta esset, ne quid fortè mei solius gratia facerem: difficultas verò si à me solo procederet, non esset cura, quia propriæ voluntatis vitio posset inquinari; unde illud restat securius & certius, ut quæ est à Deo asperitas à nobis libenter acceptetur: sicque fiat cumulatè, quod faciendum in perfecta doctæ obedientia S. Gregorius: ut aliquid nempe ex nostro habeat, & aliquid ex non nostro. Verba ejus sunt, *Quia non nunquam nobis hujus mundi prospera, non nunquam vero jubentur adversa: sciendum summo prece est, quod obedientia aliquando si de suo aliquid habeat nulla est: aliquando autem si de suo aliquid non habeat, minima. Nam cum hujus mundi successus præcipitur, iem locus superior imperatur, qui ad percipiendã hæc obedit, obedientia sibi virtutem evocat, si ad hæc etiam ex proprio desiderio anhelat. Neque enim se sub obedientia dirigit, qui ad accipiendã hujus vitæ prospera, libidinis propria ambitionis feruit. Rursum cum mundi despectus præcipitur, cum probra adipisci & contumelia jubentur, nisi ex seipso animus hæc appetat, obedientia sibi meritum minuit, quia ad ea quæ in hac vita despecta sunt, invitus nolensque descendit. Ad detrimentum quippe obedientia ducitur cum mentem ad suscipiendã probra hujus sæculi, nequaquam ex parte aliqua, etiam sua vota comitantur. Debet ergo obedientia, & in adversis ex suo aliquid habere, & rursum in prosperis, ex suo aliquid omnimodo nõ habere: quatenus & in adversis tanto sit gloriosior, quantum divino ordini etiam ex desiderio injungitur: & in prosperis, tanto sit verior, quanto à presenti ipsa quam divinitus percipit gloria funditus ex mente separatur.*

Quod utrumque S. Doctor confirmat Moylis & Pauli exemplo, quorum alter gloriosum populi regimen penè retinens suscepit, alter verò intentatam Jerosolymis mortem libens adivit, unde & concludit: *Moyse itaque ad prospera de suo nihil habet, quia præcibus renititur, ne Israeliticæ plebi præferatur. Paulus ad adversa etiam ex suo*

L. 35. Mor. c. 10.

Exod. 4.

Ag. 21.

voto ducitur, quia malorum imminentium cogitationem percipit, sed de vocatione spiritus eius ad acriora se respicit, ille praesens potestatis gloriam Deo voluit iubente declinare: Iste Deo aspera & dura disponente, se studuit ad graviora preparare. Praeunit ergo utrorumq; Ducum infracla virtute in-

stituimus, ut si obedientia palmam apprehendere veraciter nitimur, PROSPERIS HVIVS SÆCVLI EX SOLA IVSSIONE, A DVERSIS AVTEM ETIAM EX DEVOTIONE MILITEMVS, O verba verba, in tabulis scribenda cordis tui.

Pr. 7.

FERIA TERTIA.

QVID SIT ESSE CHRISTI DISCIPVLVM.

Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse

Discipulus. Luc. 14.

VERITAS PRACTICA.

Hoc est esse Christi discipulum, solius esse Christi.

RATIO hæc est inter alias, quod quærenti quid sit esse discipulum Christi, non potest a prioribus respondere verbis quàm quæ brevius & apertius rem totam continent.

Sed hæc verba, solius esse Christi, rem totam de qua est quæstio, brevius & apertius continent.

Sic fuit igitur respondendum: sic exprimenda Veritas fuit: Hoc est esse Christi discipulum, solius esse Christi.

I. PUNCTUM.

IBANT, inquit Evangelista, turba multa cum eo: Sæ multi videlicet sequebantur Christum Dominum passibus corporis, sed non cordis, quibus tamen magis, se sequerentur, optabat. Atque ut omnibus notum faceret quid esset se sequi passibus cordis & animi, sic conversus dixit ad illos: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem & uxorem, & filios & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non bisulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. Quod confirmas allata similitudine volentis tutum ædificare vel bellum gerere, sic concludit Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

Quæ postrema sententia Veritatem maximè Practicam continens, quia jam fufius declarata fuit in 1. part. Feria 3. Hebdomad. 5. post Epiphaniam: Idcirco hic aliud nihil videretur adden-

dum: aut nisi brevius aliquid quod respondeatur indaganti & quærenti ex verbis Domini, quid sit esse Christi discipulum? Hoc nempe est quod solius esse Christi. Nec brevior posset esse responsio nec aptior. Non ita quidem & brevis esse debuit quin esset apta: Sed neq; posset apta esse, nisi brevis esset. Nam hæc duo iuncta singulariter quæcujuslibet rei definitionem commendat, si quis fieri poterit brevioribus & apertioribus verbis res tota de qua est quæstio comprehendatur. Et enim sinceram vocem des tuba, inquit Apostolus, qui paravit se ad bellum? Volo quinq; verba sermo me loqui ut & alios instruam, quàm decem millia Verborum in lingua. Id est, malo & fatuus duco ad fructum colligendum, paucissimis verbis & manifestis loqui, quàm multis non ita manifestis.

1. Cor. 14.

Diat. 6.

1 Tim. 1.

Nonne sic Christus Verbum abbreviatum dicitur & abbrevians, Quia in se Divina omnia continent, & quæ omnia continet tam compendiosè contrahit non tantum in Evangelio, sed in sanctissimo Sacramento, ut illic discantur omnia brevi compendio, nullo impendio, sicut videre est in 3. parte, Feria 6. primæ Hebdomad.

II. PUNCTUM.

SED hæc Verba, solius esse Christi, rem totam de qua est quæstio, brevius & apertius continent.

Nam res tota, hæc est: ut quis ita sit expeditus & denudatus omnibus, nihil ut illum planè detineat quò minus promptè & constanter Christum sequatur, quocunque vocet. Quia in re, duo sunt præcipua capita, quorum alterum affirmativum, & alterum negativum dici potest. Affirmativum est quò de Christi discipulo asseritur, quod prom-

Ugnatio
lib. 5.
lib. de
prop. Ec-
cl. 5.

promptè & constanter Christum sequi debeat, quocumque Christus vocet. Negativum autem quod dicitur propterea ceteris omnibus illum expeditum & deudatum esse oportere, nulla ut re, nulla persona, nullo affectu detineatur, quominus Christum vocantem promptè sequatur. Jam verò quod hæc duo quantumcumque sint ampla & varia breviter tamen & apertè continentur his paucis verbis, *Solus esse Christi*, quis non videat, quis non intelligat? Cum enim dicitur *esse Christi*, totum illud quod est affirmativum dicitur: & voce hæc *solus* totum aliud negativum tam manifestè comprehenditur quàm manifestum est hac voce totum excludi, quo detineri possit quisquis à Christo vocatus sit. Si namque totius Christi est, quid est quod illum à Christo avocet? Aut si quid esset quo vocaretur quomodo solus Christi esset? Nam, quod est valde notandum, non alia hic ratione vox ista, *Solus*, uti patet quàm prout opponitur cæteris omnibus quæ à Christo suo sequendo, discipulū retardare possent, nec alio sensu Christus Dominus ait patrem aut matrem aut alios proximos esse habēdos odio, quàm prout se ipsi opponunt Christo, cum sint alioquin præ cæteris diligendi. Quamobrem illuc redit oratio, ut quæ sunt rei de qua est questio, duo præcipua capita comprehendantur evidenter his verbis, *solus Christi*. Scilicet quando dicitur, *Dominum Deum tuum timelis*, & *illi solum servies*, nonne sic excluduntur alij Dei & Domini, qui se nobis opponerent contra purum veri Dei cultum? Nonne sic Apostolus, *soli Deo reddendū aut honorē & gloriā*, nulli procul ut creaturæ par reddi possit honor & gloria?

III. PUNCTUM.

HOC est igitur, esse Christi discipulum, **SOLUS ESSE CHRISTI**. Hoc est certum: & a partibus quod respondere possit: Hic est supra aliu natiuus & expressus discipulorum Christi character si sine solus Christi, si sint na Christi, nullis ut ab eo div. Manent creaturis, dicant que cum Apostolo: *quis vos separabit à charitate Christi?* Quod si ille Martyr probè noveat qui dicebat: *Nunc incipio Christi esse discipulus*, nihil de his qua videntur desiderans, ut se cum Christo inveniam. Hoc est quod multis jam supra Veritatibus explanatum fuit, quales sunt istæ:

Aut nullam vitæ partem, aut totam Deo debes.

In 1. parte, Die 4. Januarij.

Magis tenemur omnes affectu nostra relinquere, quàm effectu Apostoli.

In 1. parte, Fer. 3. Heb. 1. post Epiph.

Sicut à veteri lege, sic à veteri homine, unicuique Christiano est abstinendum.

In 1. p. Sabb. Hebdom. 5. post Epiph.

Quod difficillimè crederes te contra Christum esse, hoc est facillimum creditu si Christo credis.

In 2. parte, Domin. 3. Quadragesima.

Quod petenti Christo juxta Crucem non negasses, hoc à te semper petit hoc illi nunquam negandum.

Quod novo negatur homini contra veterem, hoc indulgetur veteri contra novum.

In 2. p. Fer. 6. & Sabbato Heb. Passioni.

Solum pietatis genus est, in re salutis adversa, suis esse crudelem.

In 3. p. Fer. 3. Heb. 5.

Non tam spectatur quid dones pro divinis, quàm quid non dones.

In 3. p. Fer. 6. Heb. 8.

Affectum probat effectus.

In 3. p. Fer. 2. Heb. 9. Vids & Fer. 5. Heb. 11.

Christo non servit, qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit.

Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas.

In 3. parte, Fer. 2. & 3. Heb. 13.

Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum.

In 3. parte, Domin. 14.

Quarum omnium veritatum praxis eò spectat ut solus Christi simus: in qua Praxi cum sit illud arduum & difficile, cæteris se omnibus abdicare, difficultatem perineat cōsideratio jam proposito, quod non sis aliter Christi discipulus. Quid sit quo te abdicēs, vel quæcumque sit difficultas in eo deferendo: majus & gravius tibi aliquid subministrabu hæc cōsideratio, quo difficultas retundatur, *Deferendane mundi Gloria?*

Sed

Dicit. 6.

1. Tim. 1.

1. Ignatius

lib. 5.

Bar. de

prop. Ec-

cl. 6.

Sed quid gloriosius quam sequi Christum? Timetur forte probrum aliquod? Sed quid probrosius quam à Christo deficere? Rei externæ & domesticæ si damna metuis, cur non potius metuas rei damna internæ & spiritalis quæ incurres? Nunquid decedet aliquid de solita vivendi iucunditate, si tam arctè te constingas ut sis Christi discipulus? at perpende, quid moeroris esse possit si ne decedas aliquid de solita vivendi iucunditate, decedas ex tali debito quo astringeris ad unius Christi obsequium? Perpende quid dicat Sapiens *Sapientiam enim & disciplinam qui abicit, infelix est, & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.*

Scipulus? at perpende, quid moeroris esse possit si ne decedas aliquid de solita vivendi iucunditate, decedas ex tali debito quo astringeris ad unius Christi obsequium? Perpende quid dicat Sapiens *Sapientiam enim & disciplinam qui abicit, infelix est, & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.*

FERIA QVARTA.

DE OVE PERDITA, QVÆSITA ET INVENTA A PASTORE.

Cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens. Luc. 15.

VERITAS PRACTICA.

Nunquam magis eris tuus, quam cum minus eris tuus ut sis totus Christi.

RATIO EST. Quia nunquam magis eris tuus, quam cum teipso in salutem tuam uteris melius. Sed nunquam teipso in salutem tuam uteris melius quam cum minus eris tuus ut sis totus Christi. Ergo nec unquam aliter magis eris tuus, ac proinde libenter totus à te desinas oportet ut sis Christi totus.

I. PUNCTUM.

ERANT appropinquantes ei, Publicani & peccatores ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei & Scribae, dicentes, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos Parabolam istam, dicens: quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto & vadit ad illam qua perierat, donec inveniat eam?

Vide quæ plura leguntur in Evangelico textu & supra in 3. part. Dominica 3. post Pentecosten, ex quibus consideranda venit præcipue tanta Pastoris tui bonitas, qui te olim perditum mira quæsitivæ sollicitudine, nec minori cura te inventum conservat, & sibi tam arctè jungit, ut suis velut humeris te portare non de dignetur, ut sic te totum habeat, te totum possideat, te totum sibi vendat. Nonne id libens volest? An forte metues ne quid tibi de te pereat si fueris Christi totus? nil metue. *Nunquam magis eris tuus quam cum sita minus eris tuus, ut sis solus Christi.*

Quæ propolita Veritas opportunè præcedentem sequitur, & sequentes præcedit, ut simul cõ-

globatis testimoniis magis ac magis innotescat quantum divine debeas Bonitati, ac vehementius incendaris ad teipsum illi totum dedendum, consecrandum.

Ut autem facilius procedat Ratio quæ Veritatem demonstret, observandum est tribus modis inter alios, hominem dici suum. Primo conditione libera quæ opponitur servituti. Sicut enim servus non est suus sed sui Domini, sic liber ab illa servitute potest dici suus; de qua libertate vel servitute, nulla hic quaestio.

Secundo, qui libet hominum, sive liber sive servus, dicitur suus quod quidquid bene vel male agit moraliter, liberè agit; si que ita suarum Dominus actionum cum interna cum sum externarum, ut nulla vi cogi possit, ad bonum bene vel ad malum male agendum nisi prout velit. Sic expresse S. Ambrosius: *Operatur prout vult, id est pro libero voluntatis arbitrio.* Sic S. Gregorius Nazianzenus: *arbitrii libertas, parem in usumq; partem, motum habet.* Et S. Augustinus tale in homine liberum esse arbitrium ait Deum nobis per Scripturas factas revelasse, quarum hæc est insignis ex Sapiente sententia; *Deus reliquit hominem in manu consilij sui, adjecit mandata & præcepta. Si voluerit mandata servare, conservabunt se: Apposuit sibi ignem & aquam, ad quod voluerit, porriges manum tuam. Ante hominem visa & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Sic itaque tuus es, dum teipso libere potes uti vel ad bonum vel ad malum.*

Sed tertio, longe magis tuus eris si quemadmodum prima refert propositio, tu teipso tantum utaris ad bonum, ad virtutem, ad salutem, ad æternum & beatum finem tuum. Nam cum universim ex libero tui usus, tuus sis; profectò quanto erit liberior & melior ille tui usus, tanto & magis

LUKE

eris. Certum est autem quod tui usus ad bonum, melior est usus quam ad malum, quod autem dici etiam possit liberior, ex eo patet, quod alter qui est ad malum, sic pelliciatur & contum-patur à natura depravata ut captivari dicatur & servire, unde & dicuntur *servi corruptionis*, *servi* propriæ voluntatis, *servi concupiscentiæ*, *man-cipia* dæmonis & peccati, à quo enim quis *super-tus est*, huius *et servus est*. An non servus, inquit S. Bernardus, cui dominatur iniquitas? Et maxime Nisi tu foret indignus iudices, hominem tibi quædam vitium dominari. Quid interest volens servus, an in vitium. Nam etsi contra servitium miser obitor, sed afflicta miser est. Non ita verò servit qui se in bonum utitur, sed contra liberè potius domina-tur libidini, naturæ imperat, & de peccato trium-phet. *Nam verò liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem; finem verò, vitam æternam.*

Servit quidem iustitiæ, servit rationi, servit gratiæ, servit Deo: sed ista servitus, bona libertas est, servitus quidem peccati libertas quædam est sed mala, & malus libertatis usus; non enim idcirco data est libertas ut male utaris & abutaris in malum; sed potius ut bene in bonum utaris, quod est pluribus demonstratum in 2. part. Sab-bato sancto: unde id tandem sequitur quod tan-tò magis tuus sis quantò magis bene, magis lau-dabiliter & probare tu teipso uteris, quia hic est proprius tuæ libertatis seu liberi tui usus, finis & perfectio. Quod vel ex eo maxime confirmatur quod qui etiam temporalibus negotiis licet ex se non malis, nimis tamen additi sunt, non tam dicuntur sui quam qui sibi suæq; saluti attentius vacant, unde idem S. Bernardus Eugenio Papæ; *Cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus unus. Quid solus fraudaria munera tui? Et post multa: Memento proinde, non dico semper, non dico sepe, sed vel interdum reddere tuis sum tibi. Vere tu quos, te inter multos, aut certe post multos. Q. d. hic est proprius tui usus cum te uteris in salutem tuam, sicque magis verè poteris dici tuus.*

I. I. PUNCTUM.

SED nunquam teipso in salutem tuam uteris melius, quam cum minus eris tuus, ut sit totus Christi.

Tria distinctè sunt enucleanda. Primum quid sit minus esse tuum, nempe malalibertate, seu malo libertatis usu, q. d. minus tibi esse indulgentem, minus te tua uti libertate ad malum

Haynesius Pars quarta

perpetrandum, minus tuis cedere cupiditatibus. Non configuratum esse prioribus ignorantia tua de-fidei tu, sed secundum eum qui vocavit te sanctum & ipse in omni conversatione sanctus sis, ut ait san-ctus Petrus.

Secundum est, quod sic oportet minus esse tuum ut sis totus Christi: nam nisi vetus homo exuatur, novus non induitur; sic est positus Chri-stus in ruinam & in resurrectionem multorum, ut quorum est resurrectio sit eorum prius ruina. Sic granum frumenti cadens in terram prius de-bet corrumpi & mori ut faciat fructum, De qui-bus passim supra in aliis partibus, atque infra etiam in hac parte. Fer. 5. sequentis hebdomadæ, ubi hæc Veritas exponitur:

Non minus expedit ad salutem ut vetus homo moriatur in nobis, quam ut novus homo moreretur pro nobis.

Et quia sic ipse novus homo Christus non re-surrexit nisi postquam fuit mortuus, sic qui prius cum illo moriuntur ut simul etiam cum illo re-surgant, dicuntur illi maxime similes, quod sic e-gregiè S. Diadachus, D. Hieronymo ætate par. Omnes, inquit, homines sumus ad imaginem Dei; illud autem ad similitudinem illorum tantum est qui per multam Charitatem, libertatem suam Deo in servitutem addiderunt. Quando enim non sumus nostri, tunc similes sumus ei qui nos sibi per Charitatem reconciliavit.

Tertium denique, quod nunquam teipso in salutem tuam uteris melius, quam cum sic totus fueris Christi, quia quando vel hoc unum esset, te totum esse Christi, hoc unum sufficeret ad salutem & perfectionem, ut declaratum est in illa Verita-te quæ habetur in 2. p. Fer. 8. Quinquagesimæ: Quo magis Christo subijcitur, eo magis erigimur. Sed & præterea verè hinc dici potest quod Sa-piens de Sipientia prædicabat: Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Quid enim certius ad salutem, aut quid uberius ad omne meritum, quam ab eo dirigi in cuius manu voluntas Domini dirigitur, ut est apud Prophetam, Quis autem dubitet quin à Christo dirigatur in omnibus quisquis se Christi totum profitetur? Hæc enim dicit Dominus, Redemptor tuus, sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te uti-lia, gubernans te in via qua ambulat.

Kk

III. PUN-

III. PUNCTUM.

NUNQUAM igitur magis eris tuus, quam cum minus eris tuus ut sis totus Christus, quia sic nunquam melius tecum a teipso esse potest, quod est proprie tuum esse, & quod tam verè à Christo est quam verè dicitur à Propheta, Dominus iustus noster, vel à S. Apostolo: qui factus est nobis sapientia & iustitia & sanctificatio & redemptio, ut quem admodum scriptum est, qui gloriatur in Domino gloriatur. Id est, qui aliquid gloriosum sibi comparare voluerit, id à Christo putet habendum. Vel sic potius, si quid gloriosè quispiam gesserit, gloriam Christo referat, quia tota rei benè gestæ laus illi debetur & gloria.

1 Cor. 1.

In Lucam.

1r. 125. in Ioan.

Sic ad ipsam totius Veritatis Praxim, aptè S. Ambrosius: Qui ad Deum regressus, se sibi reddit: qui recedit à Christo, se sibi abdicat. S. item Augustinus non minus pie quam acute: Nescio, inquit, quo inexplicabili modo quisquis seipsum non Deum amat, non se amat: & quisquæ Deum non seipsum amat, ipse se amat. Qui enim non potest vivere de se, moritur utique, amando se: cum vero ille diligetur de quo vivitur, non se diligendo magis diligit, qui propter ea se non diligit, ut eum diligit, de quo vivit.

Nonne ovis sibi lola relicta perierat? Et nonne tunc magis sua fuit cum minus sua facta est, quando scilicet in Pastoris venit manum? Nonne sic adolescens ille filius de quo proxime sequenti die, nunquã magis sibi est redditus & totus suus

factus, quam cum in paternam rediit potestatem ut totus esset Parris? Sic te uni Christo tradeendum, nec putes tibi unquam melius quam quod sæpe putas deterius. Contemplantur rursus sylvestre lignum vel obtusum vel impolitum lapidem, in cuiusdam periti manu artificis qui nobilem inde formet effigiem, An putas quot à ligno vel lapide segnèra detrahit artifex, tot sunt ligni vel lapidis detrimenta vel incrementa? Non est dubium quin esse dicas incrementa & decora, si cogites inde formari effigiem ex detrahitis segmentis. Sic plane de te cogita, cum tua tibi vides eripi vel perire, sic polius, sic afformaris, sic aptaris in formam & imaginem ipsius Christi, qui quantum de nostro à nobis detrahit, tantum de suo nobis restituit: & tantò nos magis nostros facit. quanto ipsi nos minus nostros facimus, ut ipse de nobis quod velit, faciat. Sic ille prope itea Fili, sine me, inquit, secum agere quod volo, ego scio quid expedit tibi. Tu cogitas ut homo, tu sentis in multis sicut humanus suadet affectus. Vide quæ plura sequuntur, annotato loco, & assume conformem animum. Videri etiam potest in 1. parte, die 6. Decembris, hæc valde affinis Veritas:

Nunquam melius sibi providet Christi servus, quam si nihil sibi retinens, totum se Domino suaque omnia consecrat,

FERIA QUINTA.
DE FILIO PRODIGO.

Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas Porci manducabant, & nemo illi dabat. Luc. 15.

VERITAS PRACTICA.

Qui se à Christo subducit ut scelicius vivat, vivit miserius ipso misero Prodigio.

RATIO EST, Quia ex duobus miseris ille censetur miserior qui à meliori statu decidit in peiorem.

Sed qui se à Christo subducit ut liberius & scilicet vivat, à meliori statu decidit in peiorem, Ergo ille est miserior ac proinde cadendum à nostra libertate qua nos à Christi ducta & gubernatione restituit.

I. PUNCTUM.

QUAE in textu Evangelico sequitur consideranda Parabola de filio qui vulgo dicitur Prodigus legi potest, & ex multis quibus abundat documentis, illud præcipue colligi quo patebit quale sit bonum, regnum à Christo, quale autem malum, se ab eius regimine & ductu retrahere. Nam qui se ab eo retrahit ut liberius vivat, non modo miser evadit usque perditus, sed et longè miserior, quo à statu meliori decidit in peiorem. Hinc enim miseria status est agnoscenda, cum quis à florenti decidit in abjectum, & quo florentior seu melior fuerit ille status à quo decidit, quo vè ille abjectior in quem est lapsus

plus, eò cenferi debet miserior. Sic quando re-
 presentatur primi Angeli lapsus & infelicitas,
 primò describitur qualis esset ante lapsum: *Quis*
dicebas in corde tuo, in caelum conscendam, super a-
stra Dei exaltabo solium meum, similis ero Altissimi.
Veruntamen ad infernum detraberis in pro-
fundum lacu. Et rursum: Tu signaculum similitu-
dinis, plenus sapientia & decore, perfectus in vis-
itu, à deo conditionis tua, donec inventa est iniqui-
tas in te, Tum paucis interjectis, nihil factus es,
& non eris in perpetuum, id est, neque unquam
redibis in eum statum unde excidisti. Sic uni ver-
sim de homine: Et homo cum in honore esset, non
intellexit, comparatus est iumentu insipientibus, &
similis factus est illi. Sic particulatim de quibus-
dam Quando procedebam à a portam civitatu, in-
quit de se Jobus, & in platea parabant cathedra
mibi, videbant me iuvenes, & abscondebantur &
senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui,
Et quæ fufius ibi prosequitur, ac post subdit:
Nunc autem derident me iuniores tempore, quoru
non dignabar patres ponere cù canibus gregis mei,
nunc in eorum canticum versus sum, & factus su
ais in proverbium. Abominantur me, & longe fu-
giant à me, & faciem meam conspuere non verentur.
Sic de Nabuchodonozore, Propheta Daniel
ad filium ejus Balthazarem: ò Rex, Deus altissi-
mus, regnum & magnificentiam, gloriam & hono-
rem dedit Nabuchodonozor Patri tuo, Et propter
magnificentiam quam dederat ei, universi populi,
tribus & lingua tremebant & metuebant eum:
quos volebas, interficiebas, & quos volebas, exalta-
bas. Quando autem elevarum est cor ejus, & spiri-
tus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est
de solio regni sui, & à filiis hominum dejectus est,
sed & cor ejus cum bestiu positum est, & cum onag-
ris erat habitatio ejus, solum quoq; ut bos com-
debat, & rore calicorpus ejus infectum est. Sic de
Rege Antiocho: qui sibi videbatur etiam flucti-
bis maris imperare, supra humanum modum su-
perbia repletus, & montium altitudines in statera
appendit: e nunc humiliatus ad terram in gestatorio
portabatur: & qui paulò ante sidera caeli continge-
re se arbitrabatur, eum nemo poserat propter into-
lerantiam factoru portare.

In quibus & aliis illorum exemplis omnium
 qui recensentur infelices, non aliter apertius
 eorum infelicitas exhibetur quàm prius de-
 monstrando quam felices essent.

Quod ut frufluosius etiam ad rem presentè
 accommodes, advertite tria esse quæ statum flo-
 rentem faciunt pro triplici genere boni, nempe

Honestas seu honor, Commoditas, & Jucunditas:
 Unde illud sequitur ut quo honorati erant
 status, quo commodior & ad Jucunditatem vitæ
 suavior; eo miseria major si in opposita mala mu-
 tetur, si in dedecus, in egestatem, & pœnas cor-
 poris aut animi. Nonne est ita? Nonne sic prop-
 terea miserandus est iste Prodigus quod à nobili
 filio-familias in pastorem porcorum evaserit, à
 retum omnium copia ad eam inopiam reda-
 ctus fuerit ut ne quidem porcorum reliquias
 sibi vindicare possit; ab illa deniq; vitæ jucundi-
 tate qua totos dies in paterna domo fruebarur,
 in illos corporis & animi cruciatus excidit quos
 quotidiana fames excitat, & in pascendis porcis
 operæ collocatæ infamia. *Quanti mercenarij, tū*
in se reversus inquit bar, in domo patris mei abli-
dans panibus? Ego autem hic fami pereoi. O si sal-
tem sic posses in te reverti.

II. PUNCTUM.

SED quis à Christo subducit ut liberius & sæ-
 licius vivat, à florentiori seu meliori statu ex-
 cidit in peiorem.

Id est, ab eo statu excidit in quo triplex illa bo-
 ni ratio, honesti, utilis & jucundi magis reperitur;
 & in oppositum & evolvitur, ubi est majus dede-
 cus, diffiditior egestas, & pœna gravior. Sic autè
 facile demonstratur. Nam primò quid est hone-
 stum & quale in prodigo erat antequam è pater-
 na domo egrederetur? Vel dixeris aliquid quod
 non probetur à Deo, vel quod probetur: si non
 probetur, ut mundana illa vanitas in qua solet
 vulgus honesti nomè ponere, non est in quæ stio-
 nè adducendum. Si quid verò sit quod probetur,
 si rectè composita domus ejus esset, si sapientiæ
 laude cõmendatus Pater, si filius obsequens Pa-
 tri, nihil prorsus nisi ex ejus præscripto faceret,
 atq; adeo nihil nisi quod rationis regula pende-
 retur; est illud quidem honestum tam Deo quàm
 hominibus gratum & probatū: sed ubinam cer-
 tius illud honestū reperias? An apud patrem Pro-
 digi quantumvis sapientem, an apud Christum
 qui divina ipsa est Sapientia? Si dici potest hone-
 sta vivendi ratio filii qui se à Patre vel à quovis
 prudenti viro regi sinit, quantum ea potius dici de
 illo poterit qui se totum Christo regendum tra-
 didit? Quæ cõparatio Christi & hominis? Quæ-
 nã humanæ cū divina sapientia potest esse con-
 tritio? Si Sapiens affirmabat se propter suam sa-
 pientiã habiturū claritatem ad turbas, & honore
 apud seniores, etiam si Juvenis esset: quanto putas,
 Ma Christi Sapienciã quæ tota impeditur in his re-

gendis qui se illi gubernandos dedunt, majorem & veriolem afferet claritatem, non tantum Christo sed & ijs omnibus qui ab ea reguntur? Illa illa Sapientia est de qua verissimè dicitur, *Innumerabilis honestas per manus illius.*

Sap. 7.

De Utilitate vero quis dubitet longe amplio- rem in Christi ductu quàm in domo cuiuspiam ditissimi Patris familias? Date huic adolescenti prodigo quantum libuerit bonorum temporalium, non coarctabunt omnia vel unum minimum gratiæ gradum qui à Christo percipitur. *Omne aurum in comparatione illius arena est exigua: & tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.*

Ibid.

Deinde addo, quod licet æqualis esset temporalium & spiritualium bonorum valor, tanta est tamen abundantia gratiarum & donorum celestium in illo vivendi genere quod Christo duce traducitur, atque ita per totos crescunt non solum annos, non solum menses, non solum dies, sed per singula quæque diurnæ momenta, ut tantam sibi vel avarus qui libet, non possit per longum vitæ spatium, comparare bonorum copiam, quantam vir religiosus, & fidelis Christi sectator, paucis diebus poterit à Christo suo possidere. *Nam habenti dabitur, & abundabit. Ut ostenderet abundantes divitiis gratia sua. Solius est Apostoli de his loqui divitijs, nam & sibi hanc singulariter asserit datam gratiam evangelizari in vestigabiles divitijs Christi.*

Math. 25.

Ephes. 2.

Ibid. 3.

Denique, quando etiam concederemus æquales in utrisque numero divitijs, & licet daremus prodigo tantum pecuniæ quantum suis Christus dat gratiæ, non esset tamen tanta eius utilitas neque tam florens ex hac parte fortuna prodigi, quanta Christi sectatoris. Nam quorsum illa tandem pecunia, quænam eius potest esse utilitas si cum utilitate gratiæ comparetur? Recte enim S. Ambrosius: *Nos autem nihil omnino nisi quod deserviat & honestum sit futurorum magis quam presentium metimur formula: nihilque utile nisi quod ad vitam illius aternæ proficit gratiam, deservimus.*

L. 10 ff. c. 9

Restaret de jucunditate dicere nisi jam supra multis in locis & varijs modis demonstratum esset, quod sit suavius Christo servire quam mundo vel libidini. Nam vel ipsa quæ à Christo est tristitia magis jucunda est quàm quæ à mundo Jucunditas, ut habetur in 2. p. Dom. 3. post Pascha. Et major est voluptas voluptatem nolentem, quam vellescu Voluptatem vicisse, quam capisse, ut declaratur in 3. p. ubi de Voto Castitatis, Quod genus Jucunditatis, in sola volupta-

tis privatione positum, si tale est ut superet omnem mundi voluptatem, quale illud erit quod in ipsis quas vocant positivis & infusis à Deo delictijs spiritualibus, quæ *exuperant omnem sensum*, omnem dicendi & cogitandi facultatem? Quid de tranquillitate conscientiæ quæ est manna absconditum? quid de securitate mentis quæ est jure convivium? quid de amore reciproco Christi amantis & amatae sponsæ quod est osculum oris castissimum? quid de ipso dicam centuplo quod in medijs persecutionibus adeo non tollitur ut ibi potissimum sentiat?

Phil. 4.

Apo. 2.

Proc. 15

Cant. 1.

1. Pet. 2.

1. Pet. 1.

Marci 10.

Non sic ille adolescens Prodigus, non sic ille domi suæ contentus dici potest vixisse, cum inde egredi non petierit nisi quia domi contentus non vivebat, & nisi quia sperabat se alibi reperiturum quod domi quærebatur nec inveniebat. Quamobrem ex hac parte jam habemus quod status ille vivendi qui Christo duce & gubernatore vitæ peragitur longè est eminentior & florentior quàm qui esse potuerit illius filij qui è paterno ductu seipsum emancipavit; unde quando par esset vitæ calamitas in quam uterque decidit cum genus vitæ mutat, miserior tamen esset illius qui se à Christo subduceret quam alterius, quia scilicet ex altiori loco caderet, qui certe casus esset calamitosior. At quod id magis verum esse agnosceret si & ipsa est longè impar & inæqualis calamitas, si quam incurrit Christi desertor miseria multo est dirior & infelicio, quàm quæ miseri prodigi spectanda nobis proponitur.

Hoc est quod sequitur exponendum, & per mala gradiendum opposita tribus illis bonis in quibus dictum est stare florentem statum; nempe honesto dedecus, utili paupertas, & jucundo poena opponitur. Nec immorandum longius quam acerba hæc prodigum tria mala circumdarent, patent enim apertius quàm ullo possint fermone promi. Quid enim nobili filio dedecorosius quam porcarium fieri? Quid egentius quam sola porcorum esca nutrir? Quid dolentius quam ne ipsa quidem posse uti? Sed videamus attentius quàm longè hæc graviora involvant eum qui relicto Christo sibi vivit!

Primo quidem maius est dedecus, quia de ser- vo Christi fit servus Diaboli, fit servus sui naturalis appetitus per quem in homine Dæmon regnat; à Christi ductu transit in ductum Dæmonis: & quando ille solum inordinatus spectatur appetitus, pars illa est animalis in homine quæ si nobis dominatur, nos infra, nos ipsos in-

114

fra porcos & alias quaslibet immundas & foedas demittit animantes. Neque enim illum Deo peccus ita invisum est & odiosum quàm iste animalis appetitus qui se Deo nõ vretur opponere, repugnare, antelittere: ac proinde non porcus solum sed sus revoluta seu sola in volutabro sui dicitur, cuius qui sit servus certè infamior & sordidior efficitur quam ille porculator qui pascentes & minus sordidos pascebat porcos. *Quàm vilis facta es nimis iterans vias tuas? COMPVTRVERVNT jumenta in stercore suo. VISITABO super viros defixos in sterco? suis.* Potestne de viro religioso, de viro qui Christũ aliquando vitæ sugducem habuit, probrosius aliquid proauntari?

De indigentia verò spiritali quæ damnosior est temporali, quid attinet dicere cum Christo evidenter suo defertori deat: *Et nescis quia tu es miser & miserabilis, & pauper & cæcus & nudus* In quibus verbis tria insunt quæ hanc extremam indicent esse miseriam, Primum est esse nudum, id est, exu um omni profus bono, quod & postea repetit, *non appareat confusio nuditatis tuæ* Hoc est autem extremum paupertatis, sic esse nudum nam vix ullum adeo pauperem videas qui sit omnino nudus; Ita verò se denudat qui Christum defertit, nam se bonis acquisitis ita per peccatum exiit quasi nihil boni profus umquã egisset. Deinde verò cæcus est ut neque se valeat regere, nec labore victum & vestitum comparare, nec se quòquã moveat ut regatur. Nã quod certum est extremi mali signum, nescit se na cæcum & nudum esse, unde nec sibi providet, nec ut sibi provideatur quemquam orat, & monentibus etiam obstitit, quod certè Prodigio malum non inerat, nam & agnoscebat suam inopiã, deplorabat statum suum, cogitabat de illo instaurando, sicut inde revera emerfit, & meliora suscepit consilia.

Atque hinc lachrymæ, hinc gemitus, hinc postremum è tribus quod miseriotem facit statum, nempe dolor & poenã opposita jucunditati vitæ; qui certè dolor tantò est gravior quantò magis vel minus aliquando cognosceret suam miseriam. Nam si verè in se reveritus se agnoscit, quis tandem dolor cogitanti se fuisse illam audacem animam cui Væ multoties intentatum fuit, quæ putavit relicto Deo se melius aliquid inventuram? Quid recordanti se à Christo non recessisse, nisi quia plus sibi placebat vivere quam illi qui profefuit mortuus? Quid apertè videnti quantum erraverit recedens à Pastore suo, quãvisque se periculis exposuerit nisi offensæ pastoris bonitas

eò se etiam extendisset ut se nolentem & invitũ protegeret? Quid dicit si revertitur, cum non semel ut prodigus se à patre distraxerit, sed semel iterum & amplius iteratis promissis non steterit, nec dum vix umquam fidem datã liberavit? ò se infidũ ò se perduellem, ò impium, qui tot acceptas gratias conculecarit, tot rursus oblatas respuerit, tot necessarias ad salutem contempserit! Quo vultu Patẽ adibit cuius foedavit imaginẽ; quo verbo Filium conveniet cuius verba sprevit omnia; quo invocabit animo sanctum Spiritum, qui se toties infnuantẽ in animum suũ dissimulavit nosse, vel agnitum repulit, & repulsũ irrisit?

Nonne hæc & multò plura sentiat qui se aliquando sentiet suum rel quisse Christum, ne suos jocos relinqueret? Nonne hæc sentiens magis dolebit quam quidvis aliud perditum, aut non verè dolens & contritus id sentiet; nam dolor est super omnem dolorem aut non est dolor revertentis.

Quod si numquam se agnoscat, si numquam ad Christum redeat, si sine Christo semper maneat: Putasne miseriotem isto flagi posse statũ? Nonne hoc est supremum Judicij decretandum supplicium, *Discedite à me maledicti.* Jam mihi

Matth. 25.

deinde vobiscum pars nulla restat. Aut si forte anceps & dubius aliquando nutat animus quid consilij capiat, quod excoget medium inter Christum & Dæmonem, inter Gratiã & libidinem, inter virtutem & vitium; dic si potes quæ molestiarum moles interim animum obruat, quænam ex omni parte angustiam nutantem versent animum; quantis & quam miris modis id Deus præstet quod se facturum dixit: *Et ego quasi tinea Ephraim, & quasi purredo Domini Jacob. Et vidit Ephraim languorem suũ, & Iuda vinculum suum, & abiit Ephraim ad Assur, & misit ad regem ultorem; & ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit à vobis vinculum: quoniam ego quasi Boana Ephraim, & quasi captulus leonis domui Iuda. Ego, ego capiam, & vadam: tollam & non est qui eruat; Quasi diceret, cum se animus ille suspensus & dubius in angustias redactum esse senserit, ut vel pereat in suo statu, vel statum mutet, & ad me revertatur: his angustias quæret expedire, & nihil humanum relinquet intentatum quo se in statu suo corroboret, nec tamen pereat, aut se peritum videat; sed frustra, nam nullas illi concedam doloris inducias, nullum eius sinam elabi vitæ momentum quo non angatur, exæstuet, & dolorem dolori addat; donec tandem agnoscat aut per-*

Osæ. 5.

cundum aut redeundum: Nam ego contra humanas adventiones, instabo acrius, & praevalbo, & cum vel adero vel abero, poenae namquam illi deerunt.

Vide supra in hac parte. Fer. 4. Hebdomadae 17. ubi haec habetur Veritas:

Animo inordinatè affecto ad res creatas, angustiae sunt ubique.

III. PUNCTUM.

QUISQUIS igitur se à Christo subducit ut liberius & saelcius vivat, vivit miserus ipso misero prodigo, quia videlicet à meliori statu decidit in peiorem: à majori bono honesto in majus dedecus: à majori bono utili ad majorè inopiam: à majori bono delectabili ad majores poenas. *Mittet Dominus super te famem & esuriam, & increpationem in omnia opera tua quae tu facies donec conterat te & perdas velociter propter adventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.* Multi ponderis haec sunt duo verba, reliquisti me, sicque attentius perpendenda sunt ut non id solum cogites quam sit id grave, Dominum reliquisse: sed quam sit verum, te reliquisse Dominum. Scito & vide quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, quasi diceret, conjunge simul utrumque, nec minus certum credas te reliquisse Dominum, quam verum videbis grave id esse malum. Non illum forte reliquisti tam longè quam iste prodigus, vel quam alij projectiores ad vitium: sed parùm refert, quantum ad mali de quo hic agitur, acerbiter, nam sive longè sive prope abieris, malum in hoc est positum quod illum reliqueris à quo regebaris, & hoc potissimum nomine seu motivo reliqueris, quia regebaris, seu quia regi ab eo nolisti.

Hoc est quod ipse plangit acerbius, hoc est quod illum excitavit acrius ad accusandam liberiores illam licentiam, & poenis debitis coercendam: Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti Dominum Deum tuum quo tempore ducebat te per viam? Id est, quo tempore minus eum relinquere debuisti, ac proinde quo tempore gravius deliquisti sic illum relinquendo.

His adde, quod non longius tibi abeundum fuit, ut in eam incideres miseriam quae satis gravis & miseranda videtur amantissimo Patri tuo, Quid enim putas jocos illos tuos, & scurriles quas tu tractas modo libentius, nugas; quid illa putas oblectamenta linguae, vestium, ocu-

lorum & similes naturae se commodius quaerentis illecebras? Dic quidquid voles, sed coram Deo nil aliud sunt quam illae porcorum siliquae quibus patci mavis quam suavissimis apud Iphsum deliciis. *Qui nutritabantur in croceis, ampliat sunt sterora.* Perfuasum tibi planè hoc sit, non esse tantam distantiam inter delicatissimos quibus vesci prodigus poterat in domo Patris cibos, & illas porcorum siliquas seu reliquias ad quas redactus est, quanta est inter solidas animi jucunditates quae à Christi doctu & regimine redundant in totam vitam, & evanidas illas sensuum voluptates quae in liberiori vita sentiuntur. Numquid est Deus absque me, ait Dominus: quasi diceret, si alius esset Deus praeter me quo verè possent delectari, sicut apud me possunt, ego silerem: sed cum praeter me non sit alius Deus, nec consequenter possit esse aliud solidum & purum gaudium, pati non possum quod me relicto summo bono, quaerant infima quaevis alia quibus oblectentur. Quò referri possunt haec Veritates:

Omnis copia quae Deus non est, egestas censenda est.

In 1. parte, Fer. 5. Hebd. 4. Adventus.

Qui vel uni Creaturae nimis adheret, duo mala facit de quibus ipse Creator: Me dereliquerunt fontem aquae vivae, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas quae continere non valent aquas.

In hac 4. parte, Sabbato Hebdom. 18.

Qui sibi palpat quod non longè erret, periculosius saepe is errat quam qui aberrat longius.

Quia scilicet saepe minus revertitur, sicque perit dum alius in se reversus salvatur.

In 3. p. Dom. 3.

REVERTENTIS autem seu poenitentis forma luculentè describitur in isto prodigo. Sex annotari possunt Capita quae totum hoc negotium cum Divina gratia conficiunt. Primum his continetur verbis: *In se reversus, dixit: quanti mercenarij in domo Patri mei abundans panibus. Ego autem hic fame perco.* Sic primum debet agnoscere miserandus peccatoris status, ac propterea in se suamque vitam, inspiciendum attentius; quae de re Vide in 1. p. Hebdom. 3. post Epiph. *Scrutemur vias nostras, & quaramus & revertamur ad Dominum.*

Secundum;

Secundū est, proponere serid se id omne actu-
rum quod penitentis status exigit; Sic ille con-
fidenter: *Surgam, & ibi ad Patrem meum. IV-
RAVI & stasus custodire iudicia tua.*

Tertium est, non morari executionem pro-
positi, unde statim additur: *Et susgens venit ad
Patrem. NON demorari in errore impiorum. Vi-
de in 1. p. Fer. 2. Heb. 4. in Adventu, & Fer. 2.
Heb. 4. post Epiph.*

Quartum est, vera contritio quantum per Dei
gratiam vera & perfecta esse potest, ex offensio
Deo potius quam ex ullo motivo alio. Quam
in rem, apta sunt illa verba filij ad Patrem: *Pater,
peccavi coram te. Cogitetur filius qui casu aliquo
improvisio Patrem graviter vulneravit; Tum re
cognita, quis sensus boni filij in bonum Patrem?
Non tam erit sensus timoris poenae quam offen-
se Patris, sese ultio poenis subiectet; Sed se ita
Patrem vulnerasse! ah certe, dolebit istud vehe-
mentius. Sicut patrem offendisti, non ita qui-
dem ignorantem quin peccaris, sed non ita fortē
scienter, ut adverteres te Patrem tuum laedere.
Nunc verò qui probe id nosti, qui attentè hoc
cogitas, quid dices? quid senties? Numquid non
ipse est Pater tuus qui possedit te, & facit, & cre-
avit te? ERGO saltem amodo voca me, Pater
meus, & nix Virginitatis mea tuas.*

Quintum est, Confessio ingenua: *Peccavi in
caelum & coram te. Nihil te Deus, celare volo,
quia jam tibi patent omnia. Tu praesens aderas
quando peccavi, sic velut te praesente confitebor
peccata mea. Fili mi, da gloriam Domino Deo
Israel, & confitens, atque indica mihi quid face-
ru, ne abscondas. Responditque Achan Ihu, &
dixit ei: Verè ego peccavi Domino Deo Israel, &
sic & sic feci.*

Sextum est, Satisfactio quae vulgò peniten-
tia dicitur quia conjunctam habet poenam &
quidem duplicem, nempe privativam & positivam,
Privativa est qua delectabilibus quibus-
dam bonis nos privamus; positiva vero qua nos
malis poenis sensibilibus castigamus; sic pro-
pterea poenitens Prodigus primò dicebat, *Iam
non sum dignus vocari filius tuus, quasi diceret,*

privari me hoc jure volo; privandum me sentio
bonis his omnibus quae tamquam filius habere
possem, nisi peccassem. Hæc sic peccati mei
poena ut deinceps me privem quibus ante gau-
debam, aut si me Deus privare velit, libenter id
pariar, & me his indignum ducam. Deinde verò
pergit, *Fac me sicut unum de mercenariis tuis, A-
liud est scilicet poenae genus quod nobis ultro
imponimus, vel quod aliunde impositum li-
benter acceptamus, quando scilicet mortifica-
mur tota die sicut oves occisionum, MERITO hac
patimur, quia peccavimus non modo in fra-
trem nostrum, ut dicebant fratres Joseph, sed in
Patrem nostrum, Patrem amantissimum, Pa-
tram misericordiarum, & Deum totius consolati-
onis. Id est, extra quem non est alibi conquien-
da Consolatio, vel si quaesita est, peccatum est,
& peccati poena quamcumque gravis, hanc af-
fert consolationem quod sic peccatum expietur.
Et hac mihi sit consolatio, dicebat Iobus, ut affli-
gens me dolore, non parcat: nec contradicam jer-
monibus Sanctis; hoc est, Dei justè punientis, &
se sanctum ostendentis in puniendo peccato.
Peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus non
recepti. Et verò quam adjungit bonitatem sancti-
tati suae Deus in recipiendo prodigo seu quovis
peccatore, multum etiam potest non modò ad
puritatem perfectæ contritionis ex tantæ boni-
tatis affectu concitandam, sed ad reliquas poe-
nitentiae partes pari affectu semper obsequandas.*

Vide Fer. 4. Hebdomadae Passionis, ubi quod
de cruce dicitur, de poenitentia debet intelli-
gi.

Crux interdum quidem à corpore,
sed numquam ab animo de-
ponenda.

Videri etiam potest in 3. p. Dominica 3. Et
dies 22. Julij. Ubi multa de conversione pec-
catoris.

FERIA SEXTA

DE MALO DIVITE, ET DE BONO
PAUPERE LAZARO.

Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter malus nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Luc. 16.

VERITAS PRACTICA

Quam detestantur omnes sortem Divitis Epulonis, eam pene omnes consecrantur.

RATIO EST, Quia Divitis Epulonis hac est fors, quod cum receperit bona in vita sua, nunc cruciatur.

Sed hanc sortem hi pene omnes qui detestantur, eandem consecrantur.

Ergo est carissima Veritas, & pre ceteris qua hic expendi possent, potissimum attendenda, ut sibi quisque prospiciat.

I PUNCTUM.

CUM per Parabolam de Villico iniquitatis, exhortatus esset Dominus Auditores suos ad procurandum diligenter salutis negotium, ut abunde à nobis in 3. parte, Dominica octava declaratum est: exhortationem suam confirmare voluit exemplo memorabili divitis Epulonis & mendici Lazari, quorum sicut vita multum dissimilis, ita exitus longè dispar fuit. Erat quippe homo ille dives qui induebatur purpura & bysso & epulabatur quotidie splendide. Et erat mendicus quidam nomine Lazarus qui jacebat ad januam eius, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant & lugebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno.

Nonne hæc sunt valde diversa? si nobis optio concederetur alterutrius eorum eligendæ sortis, quis non mallet statum præsentem Lazari? Quis non detestetur horrendam alterius sortem? Et tamen ô dictum mirum, & inauditum! Illam ipsam Divitis Epuloni quam detestantur omnes sortem, pene omnes consecrantur!

Hæc de multis seligenda est Veritas quæ accuratius expendatur, quia cæteras omnes continet, & propositæ à Domino scopum historię spectat, attingitque directus. Sic autem esse demonstratur, quia divitis Epulonis hæc est consideranda fors, quod cum vivens receperit bona sua, post mortuus cruciatur in inferno. Sic enim illi responsum fuit prout habet historię narrationis series, cum scilicet in tormentis elevans oculos suos vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui, in aquam, ut refrigere linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: sibi recordare quia RECEPISTI BONA IN VITA TV A, & Lazarus similiter malus, nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Quasi diceret, jam mutata sunt reium vestrum sortes. Tu cum viveres nihil pati voluisti, jam mortuus nihil nisi patieris. Tu bona tantum & nulla vitæ mala percepisti, jam mala tantum & nulla bona senties. Unum ex alio consequenter emanat. Sicut Lazari viventis mala patiente tolerata sempiternam illi conciliaverunt requiem, sic hausta laqueus vitæ bona numquam desituros accesserunt cruciatus. Quæ quisquis vivens seminaverit, hæc metet mortuus. Genialis vitæ mellis, est inferorum cruciatus. Quantum glorificavit se & in deliciis fuit, tantum daret illi tormentum & luctum. Ratum fixumque est. Hæc eorum omnium fors esse dicitur qui frui volunt utendis: Venite, inquit, & fruamur bona quæ sunt, utique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors inchoata fors scilicet quando sic vivunt & tunc completa fors, quando post mortem Justos contra se stantes viderunt & videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitaneâ insperata salutis dicentes intra se, poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in divitum, & in similitudinem im-

Propositi, Nos insensati vitam illorum astimabamus
insaniam & finem illorum sine honore; Ecce quo-
modo computati sunt inter filios Dei. & inter San-
ctos fors illorum est. Ergo erravimus à via Verita-
tis, & iustitia lumen non luxit nobis. Quid nobis
proluit superbia? aut divitiarum jactantia quid
conulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam
umbra. Et quæ plura dicunt in inferno hi qui
peccaverunt, ut refert Sapiens.

Ex quibus illud præsertim intelligas quod
hic usurparur nomen sortis, utramque vitam
comprehendere, cum præsentem, tum futuram,
quo insensu dicitur hanc esse divitiu Epulonū
sorte, quod cum n receperit bona in vita sua, post
erucietur, ne unum ab alio se jungatur, nec enim
solus seorsim erucietur, neque sola bona recepta
separatim considerata faciunt eius sortem, sed
utraq; simul connexa, quandoquidem, ut di-
ctum est, unum pendet ab alio velut messis à se-
mente, velut effectus à sua causa.

Quæ autem bona dives ille receperit, refe-
runtur ad triplex illud toties inculcatum bono-
rum genus, quæ nomine concupiscentiæ me-
morantur in scripturis, *Concupiscentia scilicet
sarnu, concupiscentia oculorum & superbia vita,*
concupiscentia carnis in eo patet quod epularetur
quotidie splendide, Concupiscentia oculorum,
sive bonorum temporalium, quod esset dives.
Superbia denique vitæ, quod indueretur purpura
& bysso. Contra verò Lazarus quàm his bonis
opposita sustineret mala, non minus liquet nam
contra divitiarum cupiditatem, mendicus erat;
contra delicias, erat ulceribus plenus; contra vi-
tæ superbiã, ita erat cunctis despectus, ut vel
decidentes è mensa divitis micæ petenti nullus
daret, solisque canibus non esset odiosus. Ecce
quo coelum emitur pretio! Ecce quibus infer-
nus vœnit expensis: Ecce diversam quæ faciunt
bonorum aut malorum sortem: Ecce ubi teip-
sum contempleris, ubi à præsentis de futuro
dijudices.

II. PUNCTUM

SED declaratam divitiu sortem hi pene omnes
qui detestantur, eandem consecrantur.

Qua scilicet parte miser hic in inferno sepul-
tus est, omnes hanc eius sortem detestantur; sed
qua parte dives est, & superbe indutus & splen-
dide saginatus, sic pene omnes consecrantur, ut
in aliam ex consequenti non advertentes inoi-
dant & simili morte pereant quorum est vita si-
milis.

Hæc in suo pars quarta.

Attende Lector, ac si quem forte habes de his
admonendum, fac ut diligenter attendat Audi-
tor. Duo enim proponuntur tam stupenda si-
mul & momentosa ut ea ipsa sint de quibus
scriptura dicit quod qui ea audierint, tinniant
amba aures suas.

Primum est, quod pene omnes sic malè vi-
vant, sicut hic malus dives, aut etiam pejus.
Secundum verò quod sic etiam omnes sicut ille
mala & pessima morte moriantur.

Atque illa duo sunt inter se simul ita con-
nexa & colligata, ut simul eodem oratio-
nis contextu declarentur & comprobentur.
Sicut enim omnes qui in peccato moriuntur, si-
militer pereunt & damnantur: sic plane qui in
peccato vivunt nec resipiscunt, similiter in pec-
cato moriuntur & peribunt; Quamobrem ad
hanc similem mortem declarandam satis est de-
clarare similem esse vitam. Sic autem tripliciter
declaratur, pro triplici hominum genere qui di-
verso vivunt modo. Primo potentiores sæcu-
li, nonne ita sunt divites, sicut iste famosus dives?
Nonne ita splendide vestiuntur & comedunt?
Nonne ita sæpius inanes remittunt pauperes?
Estlo non sit Lazarus ulceribus plenus quem re-
mittunt, esto non sit purpura qua induuntur,
nec sit idem genus cibi quo epulantur, nihil re-
fert ad vitæ similitudinem quæ non exigit pari-
tatem in istis minoribus circumstantiis, dum
sint alia paria. Pauper est quem remittunt, splen-
didiora sunt vestimenta quibus induuntur, ni-
miæ sunt epulæ quibus quotidie convivantur:
satis est ut dicantur simili vitæ vivere qua ma-
lus dives. Non enim idcirco præcisè malè vixit,
& malè mortuus est quia pauper quem con-
tempnit erat Lazarus; vel indumentum quo
induebatur, erat purpura; vel cibus quo vesce-
batur erat altitæ certi generis. Non enim illa
præcisè faciunt malam vitam & malam mor-
tem: sed aliud quoddam est in istis latens,
quod idem quia reperitur in illis Potentioribus
sæculi de quibus loquimur, planè similem malo
divitiu vitam agere dicendi sunt. Quid sit autem
illud, ex de cædis facile colligetur.

Secundò, licet alij non ita effusè vivant ac
splendide, quia tamen vivunt effusè & splen-
didius, quàm ferat eorum status; satis est ut di-
cantur similem cum malo divite vitam agere:
quia similiter mala est istorum vita splendida,
suo in vitæ statu ac genere, sicut mala & perva-
sa est aliorum in suo. Nam perversitas vitæ
splendide in omnibus vivendi statibus ex eo

L1 potissimum

potissimum capitur, quod vita sit splendidior statu, seu quod vitæ splendor statum superet. Non enim simpliciter & præcisè ut dicebatur de potentioribus, splendor vitæ arguitur, sed splendor depravatus splendor nimius, splendor mala quadam effectus circumstantia, quæ varia quidem esse potest, sed quæcumque tandem illa sit, malam illam facit splendidam vitam, à qua vita si abesset mala circumstantia, non esset male splendida nec mala vita. Possent scilicet si à huiusmodi obesset, qui sunt statu superiores, eundem vitæ splendorem tenere quem tenent inferiores, nec peccarent illi, ratione sui status, sicut isti; quia talis vitæ splendor non repugnans statui, non est malus & perverius, si ut dixi nulla sit aliunde perversitas. Cum verò repugnat statui, satis est ut sit malus vitæ splendor, licet aliunde non perverteretur quàm ex huiusmodi status repugnantia. *Noli te in sublime tolli.* Id est, supra vos ne vos efferatis. Quapropter qui se ita supra se efferunt, licet non ita sublimiter sicut malus dives, non minus tamen malè vivunt; quia non idcirco malè vixit malus dives quod sublimiter tantum viveret, sed quod sublimius & splendidus quàm par esset, sive ratione sui status, sive alia quæcumque ralem eius perverteret vitæ splendorem perversitas.

Luc. 12.

Tertio denique, sunt infimi qui neque sunt divites nec splendide vestiuntur aut epulantur, & tamen in simili vivunt vitæ genere quo vixit malus dives; quæ videlicet velent esse divites, velent ita posse splendidam vitam agere, divitiis invident, divitiis acquirendis idcirco inhiant, beatos putant divites, se autem miseros, ac miseram suam vitam deestantur. Tunc affectu & voluntate sunt iidem prorsus qui alij nam alij qui sunt divites & splendidi, ut jam semel ac iterum diximus, non sunt mali nec propterea condemnantur quod sint divites vel splendide vitæ, sed quod sint mali divites & malè splendens vitæ. Sunt autem mali divites & malè splendens vitæ, non ex ipsis divitiis vel ex ipso vitæ splendore, sed ex malo divitiarum & splendoris affectu vel usu: qui affectus & usus cum tam malus esse possit quando non habentur divitiæ quàm dum habentur, idcirco quisquis etiam pauper & infimæ sortis divitiis inordinatè appetit, & sic affectus est ut his inordinatè uteretur, non minus malus est quàm malus dives, nec minus similem in illa malitia circa divitiis agit vitam, quàm qui re ipsa divitiis habendo mali sunt; quandoquidem non sunt mali quia divitiis ha-

bent, sed quia malè seu malo affectu & usu illa^s habent, ut jam supra dictum est ex sancto Gregorio, qui affert exemplum mali divitis & Abrahami qui erat ditior illo malo divite, sed quia non erat malus dives, divitiis suis se saluum fecit Abrahamus cum gratia, suis autem divitiis se dives malus perdidit. Vide quæ supra habentur in hac parte multum his opportuna de divitiis & paupertate, tota hebdomada 17. Expendi vero debet accuratius quod expressè habet in re nostram S. Apostolus: *qui volunt divites fieri, non dicit qui abutuntur divitiis, nec qui divitiis malè possident, nec qui sunt mali divites, sed unum hoc tantum, qui volunt Divites fieri.* tunc pergens, *incidunt,* inquit, *in tentationem & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia & nociva quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Id est, volendo esse divites, non minus malè vivunt, nec minus malè pereunt quàm ipsi mali divites: quia voluntate perversa divitiarum, tam perversi sunt quàm si ipsas haberent divitiis. Et manifestaro rationem affert, *Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & infortuerunt se doloribus multis.* Id est, ipsa est rerum mala cupiditas quæ malos facit, non res ipsæ si bene conspiciantur vel bene possideantur.

Quia verò penè omnes sic volunt divites fieri & sic incidunt in illa pericula quæ denuntiat Apostolus, planè sit evidens quod erat demonstrandum, nempe quod omnes vivunt & perant sicut iste malus dives. Cur enim perijt? & quid est quod malè vixit, ut in inferno sepeliretur? Quid aliud refertur quàm quod dives esset, quod indueretur & vesceretur splendidius, nec pauperis miseretur? At quam multos esse qui sic vivunt, quis non videt? Aut etiam si non ita vivant, ita tamen velent vivere, quod satis esse diximus ad similem vitam: Nam cur iste perierit & non illi? Quid dicenti de isto divite, quod dives de illis non possit dicere? Imò quàm multa possit dives illis objicere quæ non possent in ipsum retorquere? Nam neque ebrius, neque perjurus, nec avarus, nec impudicus, nec detractor, nec ullo singulari notatur vitio quo penè omnes inveniuntur. Et tamen si vitiosus esset, non erat tamen Christianus, non abundabat illa gratia qua tu frueris, ut vitium fugias. Non his erat imbutus præceptis, quibus te instructum gloriæ ad vitam rectus instituentum. Nesciebat Christum sicut tu didicisti, non audierat illum natum esse in præsepio, & in

Cruce

L. 10. Mor. c. 17. I. Tim. 6.

Cruce mortuum, ut contemnendas doceret divitias; nec de alio malo divite qui sepultus esset in Inferno quidquam audierat sicut audivisti. Et tamen ille perijt! tu verò non modo illi similis, sed longè deterior, non eodem jactaberis casu, non eadem involveris ruina, non eundem in te effectum causa producet? Quid est quod ille pereat à concupiscentia sua mala, tu verò minime pereas in quo magis mala est concupiscentia? Videri debet: quæ in 2. p. Dom. Septuagesimæ ad verba Domini, pauci electi, habetur Veritas:

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est, cur ex illis fortè nō sis.

Quod si putes te bona quædam habere opera quæ non habebat iste dives, ac proinde non esset tibi timendum licet in vitis & concupiscentiis similem cum illo vitam ageres: Vide quid dicas, vide ne nimium de te præsumas, aut de alijs liberius iudices. Unde habes istum divitem non aliquid etiam boni egisse? Certè noverat Abrahamum quem proprio compellat nomine, simulque patrem vocat, & tamquam loci præfectum in quo spectatur, illum agnoscit & omni cultu prosequitur; Quæ omnia planè indicant, miserum illum divitem fuisse Judæum, illum vel legisse sacros Codices, vel ex his audivisse quæ ad legem & mores spectabant illorum temporum, ac consequenter templum adivisse, Deū orasse, sacrificiis & orationibus interfuisse, dies festos observasse, & talia legis præcepta quorū erant Judæi observantissimi non omisisse. Nemo enim tam impius qui non boni aliquid aliquoties operetur, sicut & nemo tam pius qui non interdum peccet. Atque idcirco responsum fuit diviti, quod receperit bona in vita sua, id est compensationem & mercedem bonorum operum quæ fecerat nullum est enim bonum opus quod non aliquo remuneretur præmio, sive in præsentia hac vita, sive in altera: sicut nec ullum omnino peccatum, quod non aliqua expietur poena, unde & dictum de Lazaro quod receperit mala, Id est, culpam quas committere potuit poenam, Et inde ratio redditur cur dives in inferno sit sepultus & Lazarus in sinum Abrahami sit receptus, non quod dives nihil boni, vel Lazarus nihil mali fecerint, sed quod dives bona sive mercedem bonorum suorum operum in vita receperit, nempe divitias & alia vitæ commoda; Lazarus autem similiter mala, id est, poenas suis debitas culpis, id est, mendicitatem, esuriam, ulcera, contemptum & alia quæ passus est; quasi

aperte diceretur quod Scriptura passim & sancti Patres uno consensu docent, quod qui non admodum probi sunt & tamen in hac vita multis temporalibus edundant bonis, ac paucis vexantur malis, præjudicium esse futuræ damnationis, nec illis superesse quam æternas inferorum poenas. Receperunt bona in vita sua pro suis bonis operibus; nihil expectent in cælo Non receperunt autem mala pro suis malis operibus, nec ullam sibi voluerunt infligere poenitentiam, timeant omnino timeant quæ parata sunt illis suis malis operibus sempiterna supplicia.

Jam ergo ut qui gloriaris te multa bona præstare opera, nonne recepisti bona in vita tua? nonne recepisti bona temporalia, sanitatē, divitias, & honores; aut certe nonne velles hæc recipere, nonne his velles abundare? Nolles quidem hæc recipere quasi in mercedem, quasi in vicem & locum æternæ beatitudinis; sed tamen illa libenter recipis, & gaudes his acceptis, & doles nisi accipias; & quantumcumque pecces, si te aliquibus castiget Deus poenis, id vehementer doles, & nihil vehementius oras quam ut te illis liberet, quam ut te sanum semper, numquam ægrotum, tibi prosperos semper, numquam adversos permittat dies. Recepisti, recepisti bona in vita tua, non omnia quidem quæ velles, nam multò plura velles quæ non recepisti, sed tantò in perniciem tuam damnosius; sic enim evidenter significas te his ita delectari & affici quasi sint summum bonum tuum, quasi non sis contentus sine illis, quasi essent illa tibi debita, quasi denique velles aliquid amplius quo esses similior illi Diviti quo esses ditior & splendidior in vestibus, epulis, domestica suppellectile, cæterisque vitæ præsentis commodis, quod est omnino velle recipere bona in vita sua; Quod tam commune est omnibus etiam Christianis, nisi diligentee advertant & sibi temperandis studeant, quam familiare est & commune omnibus amare divitias, honores & vitæ commoda: nolle verò egestatē, adversos casus, abjectiorem statum, & quidquid corpus humanum lædit aut popularem gloriā,

III. PUNCTUM.

HINC ergo est quod habet Veritas: Quam detestantur omnes sortem divitiarum Epulonis, eam pene omnes consecantur, sive qua parte vixit, sive qua est mortuus & sepultus in Inferno. Quæ quidem mortis & sepulturæ postremam partem ut detestandā nemo vellet, sed tamen quia primam

Lnc. 13.

Eph. 27.

volunt omnes, volunt simul & consecretantur hanc alteram, quæ ita primæ jungitur ut nullus malè pereat qui non malè vixerit, nec ullus malè vivat qui non malè pereat, nisi à malè vivendo respiciat. Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, quia similiter nempe vixistis, licet dissimili vitæ modo. Similis illa est omnium vita quæ in explendis concupiscentiis transigitur; & talis eorum omnium vitæ mors est confimilis, similiter omnes pereunt, omnes similiter in Inferno sepeliuntur. Ibi cum divitiibus miscentur pauperes si pauperes tam malè non habitas concupierunt divitias quàm eas malè divites habuerunt. Ibi à Joanne cum homicidis fornicatores, & cum idololatriis mendaces visi sunt in eodem stagno ardenti igne & sulphure, quia licet eorum fuerit diversus status, similiter tamen in suo peccarunt statu, nec proinde poena dissimilis.

Quænam autem est illa poena? Quid est quod ait, *Crucior in hac flamma*, Quod genus flammæ? quæ species cruciatus? & quantæ est eius duratio? Sunt ista modo nobis attentius expendenda, non ad tempus terendum quod datum est æternitati redimenda, non ad miserationem in nobis excitandam erga insauktam illam animam quæ se ait in flamma cruciari, quia nulla est miseratione digna, nec ulla profit illi nostra commiseratio. Nos Lector, nos Auditor spectare debet ista Consideratio, non ad solum movendum terrorem qui vanus est sine fructu, non ad fructum aliqualem qui finita meditatione finiatur, sed ad seriam ad solidam & permanentem vitæ torius emendationem. Sic de illis cogitemus poenis quasi certò futuris nisi respiciamus. Ne à nobis illas disjungamus: cum alioquin quantumcumque graves represententur, nihil ista prorsus efficiat representatio, nisi certò nobis persuadeamus rem hic agi nostram, nos in haru periculo tamdiu versari poenarum, quamdiu versabimur in aliquo de tribus illis statibus quos supra vidimus habere similitudinem cum malo Divite, id est, quamdiu circa terræ divitias, circa earum delicias, & circa mundi honores pravè affecti fuerimus. Aut deponenda ista pravitas concupiscentiæ, vel aliquando clamandum, *Crucior in hac flamma*. Res ista modo hic agitur, an malum fovere concupiscentias & in illa flamma cruciari, quàm concupiscentias reprimendo cruciatum illu redimere. Concupiscentiæ flammâ cum gehennæ flammâ comparemus. Videamus an tale bonum sit concupiscere quod æternis ematur flammis; vel utrum tale sit malum,

concupiscentiam retinere, ut æternos infernalis flammæ cruciatus malimus pati quàm malum illud retinendæ concupiscentiæ subeamus. Quod futurum est tamquam præsens statuamus, quia & forte instat præsentis quam putemus, & licet distaret longius, non potest illud longius non esse admodum breve si cum futura comparatur æternitate. Interrogemus animam in illis flammis cruciatam, quid de præterito suo, quid de nostro præsentis sentiat? Quid fecisse vellet dum vixit? Quid si modo daretur vivere? Quid si nostro in statu esset, an recusaret poenam quæ subeunda nobis est in reprimenda concupiscentia? Quanto in lucro poneret temporales has quascumque pati poenas, ne suas pateretur æternas? Nonne id vei tibi hoc ipsum modo datur? Nonne poenas illas æternas aliquando meruisti? Quid est igitur quod ibi non crucieris nisi quia te divina misericordia reservavit ad hunc qualemcumque laborem qui ex te quaeritur in continendis tuis concupiscentiis? Nonne par & æquale est beneficium vel etiam majus, non ad ille cruciatus illos sempiternos, quæ ex illis diu multumque toleratis et eptum esse? Si ereptus inde esses in hanc lucem ut iterum viveres, non dubitares pati quod patiendum est, & dubitabis detentus ne illic incideres quod te tua vocabant crimina? Si de suis fratribus sollicita est damnati Divitis anima ne veniant in istum ubi cruciatur locum, te illa spectat sollicitudo animæ, tu ex illis unus es eius frater, tu illi magis similis similitudine concupiscentiæ, quam frater fratri; nec minus profecto videt damnandum hominem ex tali concupiscentia quam se certò propterea sentit damnatum. Non est illius charitas quæ nulla est in inferno, sed divina est misericordia quæ te torpentem excitat eius exemplo quod proponit, eius poenis quas representat, eius dictis quæ modo tibi, exhibet, ut dum clamantem audieris, *Crucior in hac flamma*, quasi tibi clamantem audieris; *Sis mecum cruciabor nisi respiciat*. Respice ne se mecum cruciatur.

Hac instructus fideliter, jam abyssum illam ingredi, plenam horrois, plenam confusions, plenam horrendæ societatis. Locus est stagnum igne ardens & sulphure, quod sententia post mortem pronuntiata detruditur peccatrix anima; & primum quod sentit supplicium, Dei est privatio, poena est damni, poena est omnium gravissima. Sentitur quid sit Deus, quale sit animæ bonum, visus Deus & amatus; quàm hoc solus

solum esset ejus bonum, & quo se privavit in æternum sua culpa, sua concupiscentia! *Non videt Deum in æternum*, hoc unum perpetuò cogitat, *nunquam videbo Deum*, nulla spes, nulla melioris status expectatio! Cupit & desperat simul, se visuram Deum! Horret simul quod querendū videt, blasphematur, odit, & execratur quod summè tamen amandum novit. Vitane dicenda sit, an mors quod vivunt, an neutrum, an utrumque simul, difficile est definire; nam vitalis quædam mors est, mors est bonorum omnium, vita malorum omnium. Quod timent habent; & quod habent timent: quod magis amant, magis cruciatur: quod magis querunt magis ab eis fugit; finem poenarum querunt, & dum vident nullum esse, tanto magis illum querunt & tanto magis inde cruciantur. *Fit miser mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu, quia & mors vivit & si nō semper incipit, & deficiere defectus nescit.*

Gen. 1. 9.
Mat. 4. 8.

Quidquid cogitent sive præteritum, sive præsens, sive futurum, nullum horū vellent cogitare & tamen illud triplex tempus sic simul & semper cogitant ut dum in nullo conquirent, aliud sepe & aliud sibi circumvolvunt, & quem secum involvunt illa tempora cruciatum, semper multiplicent: semper unum fugientes semper alium reperiunt & simul alium. Quæ poena poenarum est omnium nutrix.

In præterito quod leve & momentaneū præterit non potest cogitari præ pudore & rædio, & tantus est pudor tantumq; rædium, ut non possit illud momentaneum quo dira constat æternitas, non cogitari. Vermis est conscientia, perpetuò rodens animam.

De præsentibus, tanta occurrunt quæ cogitando cruciant, ut quia tanta sunt, & nihil horū est quod cogitare vellent, & nihil horum est, quod non cogitare cogantur: quia sic affixi sunt suis omnibus poenis, ut quas singulas patientur distinctè sciant & se scire sciant: & sic ut actu ac re ipsa semper patiuntur, sic actu semper sciunt & cogitent quid singulis patientur momentis.

Ad futurum verò dum se convertunt, videtq; myriades illas myriadam immensas, innumerabiles, interminatās, implacabiles; tanto stupore detinentur ut quod mente non potest comprehendere insinuat, comprehendere satagant, & dū vident non esse totum illud futurum quod vident, magis illud videre appetant, quod dum videre appetunt nec tamen possunt, sic mirum in modum cruciantur ut quos tota patientur æternitate cruciatus simul totos quodammodo patian-

tur. Nam hæc est vis imaginativæ facultatis ut cum præteritū timor impendentis mali mentem stringit, totum illud simul malum velut præsens statuat, & dolor ejus inferat sæpe magis vehementem quàm dum actu malum est præsens. Sic peior est bello timor ipse belli: sic Christus Dominus dum in horto Gethsemani parat sibi cogitaret supplicia, tunc tantis simul animo tormētis affectus est, quā: a post ex singulis seorsim toleratis sentire potuit. O æternum semper, semper futurum! ò fatale nunquam, nunquam defuturum!

Atque hæc animi, ut est animus, sua sunt certa & singularia quædam tormenta; Ut vero corpus suum resumet, aut dum interim quædam induit corporeas qualitates, accedit illa poena quæ dicitur sensus, quæ videlicet tam varia tam multiplex & tam acuta est quàm capax est anima sentiendi & patiendi tot illis diversis modis quos sunt in humano corpore diversi sensus.

In visu mirum hoc est, quod cum sint apud inferos densissimæ tenebræ, sic anima videt & non videt, ut perinde crucietur videndo ac non videndo; Videndo quidem quia quidquid horrore supplicij potest incurrere, videt apertissimè. *Vadant & venient super eum horribiles!* cumq; alia sciat ibi esse quæ non videt, suspicatur & metuit ne sint etiam graviora quàm quæ videt, & proinde illa videre vellet ut se suo metu liberaret. *Erigilabunt in opprobriū ut videant semper.* Id est, licet vigiles qui venturos observant hostes sunt semper inquieti, sive aliquid videant sive non videant, ne quid non visum lateat & inopinari appareat & magis noceat: sic miseræ damnatorum anguntur animæ.

Iob 20.

Dan. 10.

In auditu, cum nulla sit anima quæ summis illis in cruciabus non edat gemitus & ejulatus quos potest vehementissimos, quis cogitare possit, quanta sit in tot diversis gemitibus audiendi acerbitas & molestia; cum præcipue sic singula distinctè à singulis audiantur ut varietas & multitudo tot gemituum non confundat voces aut obruat, unde aliud nascitur doloris incrementū ut quidquid unaquæq; gemat anima, non tantū nihil reportet solatii, sed cruciatus plurimū, quia quod singula gemunt, in se alterutrum unusquisque retorquet eum tali probro & aculeo, ut suæ damnationis causam in alium quivis conjiciat. Pater accusat filium, & filius Patrem. Vir uxori maledicit, & uxor viro. *Illic gemitus & stridor dentium*, non tam frigore quam mutuis odiis quibus inter sese decertant & velut dentes cæcunt.

70

In *gustu*, sensibilem certe præ cæteris oportet huius sensus esse cruciatum, quandoquidem tacitis aliis hoc unum nostri Divitis anima gemit, deplorat, & petit sibi mitigari, *Pater Abraham*, inquit, *miserere mei*, & *mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*, quasi diceret quia cruciatum huius sentio præ cunctis acerbissimum. Quia in petitione mirum quidem est quod tam modicum aliquid petat qualis est aquæ gutta, sed magis mirum quod nec ipsam obtineat.

In *odoratu*, cum satis ex se sit acutus ad horrorem iste sensus, tum verò magis illic acuitur ex tribus causis. Prima ex situ loci qui cum sit teterimus, sulphureus, & à sole remotissimus, nihil nisi foetorem acerbissimum exhalare potest. Secunda, damnatorum est ipsa societas, quæ cum sit constata ex solis vitiosis & sceleratis animabus, habent singula suum putorem vitia, quem spiritus exuti carne sentiunt. Tertia, Dæmonum artificiosa malignitas qui quod possunt ad poenarum augmentum, non omittunt: nec dabitur est quin multa possint ad hunc sensum exacerbandum. *Fax eius non est exinanita*,

Ps. 74.

in *tactu* denique, poenarum hic sedes est, hic tormentorum compendium simul & cumulus, hic totus Infernus videtur contractus & comprehensus, nisi contra mavis dicere per universam Inferni vastitatem hic sensus ad dolorem ita est dilatatus, ut sicut ubique ignis, ubique flamma, ubique sulphur accensum, sic ubique tactus, & usquequaque crucietur! Sed quali, Deus immortalis, cruciatur! Satis esset, ignem dixisse, vel flammam. Quid enim ad tormentum acerbius? Sed quantum putas discrimen inter nostratam hunc ignem, & illum quo damnati cruciantur? Quale scilicet est inter piæctum & verum ignem, piæctus est, inquit S. Augustinus, noster hic ignis quantumcumque vehementissimus, si comparetur ad illum ignem qui divino furore dicitur esse accensus, *ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima*. Unde & Ipse idem: *Quis*, inquit, *poterit habitare de vobis cum igne devorante, aut qui habitavit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

Deut. 32.
Is. 33.

Quibus tormentis omnibus & singulis addi debet quod simul omnia torquet animas, quod nulla eorum unquam sit cessatio, nullum remedium, nulla mitigatio: nihil temporis diuturnitas, nihil poenarum cum aliis societas & communicatio, nihil assuetudo, nihil eorum quid-

quam quod nostros hic dolores leniat: nullum illic temperamentum, nulla commiseratio, nullum meritum, nullum suffragium: adversa omnia, extrema omnia, pugnancia omnia, *Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus, propter multitudinem iniquitatum tuarum, & propter dura peccata tua, hæc feci tibi!* ler. 304

Huc te, Lector, rursus conveni, & quantum modò consultius recordari libet, quam in illis tormentis quæ considerata sunt, recordare hinc potissimum quæ ex omnibus consideratis referas. Primum est, quotquot in hac vita magis velint sua bona sicut iste malus dives, quam mala recipere, versantur in certo periculo fortis eiusdem cum illis subeunda, id est, suæ damnationis. Secundum est quod nisi efficacius cum gratia mentem mutes, tu ex illis es qui bona malunt recipere quam mala.

Unde Tertium sequitur, hic alterutrum tibi deliberandum, an sit satius mentem mutare, vel in illam tormentorum æternitatem ultro incumbere, Satisne grande malum tibi videtur illa malorum æternitas ut eius evitando periculo satius iudicetur mutare mentem, vel adire periculum potius quam semel suscepta mens de bonis huius vitæ conquirendis immutetur?

Nec dicas si quid pecces te confessurum, quia nisi hoc sit mutare mentem, nihil dices. Neque id etiam objicias te sat multa mala recipere: nam nisi libenter & ex virtute recipias, nihil agis. Sicut enim esse divitem & bona recipere nihil noceret si bene bonis uteris, sic planè mala recipere nihil prodest si malè malis utaris, hoc est si repugnanter, invitè, ac non nisi murmurando. Neque aliud quidquam ex illis tuis malis referes quam quod miserior eris ipso non solum misero Prodigio, sicut ante consideratū est, sed ipso etiam damnato Divite, quia hic saltè bona recepit in vita, & ex bonis ad mala transiit tu verò ex malis ad mala gressum facies, sicut ait ler. 9. Propheta: *De malo ad malum egressi sunt*. Nonne hoc est omnium esse miserimum, cum præsertim ex illis paucis malis scelicissimum esse posses?

Vide supra in hac parte, Fer. 2. Hebd. 22, ubi hæc demonstratur Veritas:

Qui sibi non cavent in prosperis, sunt illi stulti de quibus Sapiens, *prosperitas stultorum perdet illos*.

Videri possunt & multa passim his multum affinia,

SABBA.

S A B B A T O.

DE VIDVA IMPORTVNA CREBRO HIS
VERBIS ORANTE JUDICEM:

Vindica me de adversario meo. Luc. 18.

VERITAS PRACTICA.

Si nos ita Deus non vindicat de adversarijs, sicut
Judex Viduam: Nos ita Deum non oramus
sicut Vidua Judicem.

RATIO EST, Quia si Deum non oramus quo af-
fectu Vidua Judicem, non oramus sicut illa, nec
proinde Deus nos vindicat de adversarijs sicut
Judex Viduam.

Sed cum de adversarijs oramus Deum, non ora-
mus illum quo affectu orabat Vidua Judicem.
Ergo est evidens Veritas: Et diligenter adverten-
dum quid sit quod pari Deum non oremus af-
fectu, cum multis plures & diriores patiamur
adversarios.

I. P U N C T U M.

Q UAE toto capite decimo septimo san-
cti Lucae continentur, jam supra variis
in locis visa sunt, unde facta ad sequens
caput transitu, consideratione dignif-
simum est quod cum Dominus nos ad continuam
& numquam deficientem orationem hortare-
tur, significat se velle nos ita importunos ut huic
penè soli videatur importunitati, sive ut alibi
dicitur improbitati, concessurus quod petetur.
Atque illud ut persuadeat certius, proponit Pa-
rabolam viduae tam importunae apud urbanum
praetorem seu Judicem ut his illum quotidie
vocibus interpellaret: *Vindica me de adversario
meo.* Qui quidem Judex, cum esset impius & i-
niquus, qui nec Deum timeret nec hominem reve-
reretur, repellebat indies viduam: At illa vehe-
mentius dum urgeret, *Etsi Deum*, inquit ille, *non
timeo, nec hominem revereor; tamen quia molestus
est mihi haec Vidua, vindicabo illam.* Tum con-
cludit Dominus multo id magis Deum suis praer-
aturum, si à suis sic oratur: aut certe si non ita o-
retur, non esse mirum si nostras Deus preces non
exaudiat, nec proinde hunc defectum in illum
esse conjiciendum, sed potius in nos ipsos qui
sicut oportet non oramus. Hinc nata haec Ve-
ritas modo expendenda: *Quod si nos Deus licet,*

orantes non ita tamen vindicat de nostris adver-
sarijs, sicut Judex Viduam vindicavit; nos ita
Deum non oramus sicut orabat Vidua Judicem.

Ratio manifestè deducitur ex Parabola, sive
ex ipsa Christi Domini Parabolam proponentis
Intentione. Cum enim in ea Dominus à mi-
nori, ut vocant, ad majus vellet ostende-
re ac certò persuadere quod numquam Deus
se orantibus desit, quomodo id persuadebit si
verum non constet quod persuadere contendi-
t? Aut quomodo id verum esse constabit
si orantes Deum, quod orabat Vidua ut se ab ad-
versarijs vindicaret, non tamen vindicat? Certè
alterutrum ex his duobus concludendum, aut
Christum non rectè id affirmasse, quod dictu ne-
fas est, & quod omnino nequit fieri; aut eos qui
videntur orare Deum, non orare sicut orandus
est, non orare sicut orabat Vidua Judicem, quod
tam facile est creditu quam factu facile. Si enim
non eadem importunitate, & non eodem cor-
dis affectu, seu affectus sinceritate, Deum oremus,
profectò non orant Deum sicut Vidua Judicem:
Nam hoc uno maximè commendatur oratio
Viduae quod esset frequens, importuna, vehe-
mens, & singulari quodam ex affectu deprom-
pta, unde hoc uno etiam Judex permotus est;
quamobrem non potest significantius exprimi
quantum oratio nostra conveniat cum oratione
Viduae, vel quantum ab ea dissentiat, nisi ex pa-
ritate vel imparitate affectus; atque adeo sicut
qui pari affectu Deum oraret, Deum orare dice-
retur sicut illa suum orabat Judicem, licet aliae
quaedam abessent circumstantiae, quia videlicet
illa est primaria & capitalis quae hoc in negotio
spectari debet; sic planè qui non eodem oraret
affectu Deum quo illa Judicem precabatur, licet
alia non deciderent, ex hoc uno tamen defectu di-
cendus est non orare sicut illa, nec orare sicut
oportet. *Populus hic labijs me honorat, cor autem
eorum longè est à me, quasi ex consequenti diceret-
tur, nulla est illorum proinde oratio quia nullus
est orantium affectus quem ita singulariter Deus
spectat in orante, ut nisi orans ex affectu oret,
non oret Deum. Adeps ille est victimam quem sibi
sem-*

If. 29,
Matth. 15.

Levit. 3. semper offerri volebat Deus, ut expressè dicitur: *Omnis adeps, Domini erit jure perpetuo in generationibus & cunctis habitaculis vestris, nec sanguinem nec adipem omnino comedetis.* Hinc aptè David dum se adorandum aptaret cum gratia, sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, Id est, hoc affectu orem quo se Deus à me velit orari.

I. PUNCTUM.

SED cum de Adversariis oramus Deum non oramus illum quo affectu orabat Vidua Iudicem: & quo affectu Deus orari vult.

Triplex genus adversariorum & tantundem de ipsis orationum cogitari possit. Primum est de demonibus qui nobis maximè adversantur, & à quibus sæpè oramus liberari. Secundum est de hominibus qui vel universim oppugnantes Ecclesiam nos oppugnant, vel particularim nostræ se opponunt salutis, vel quoquo modo nos infestant.

Gal. 5.

Tertium denique de nobis ipsis; Nos ipsi nobis acius adversamur, *Caro enim concupiscit adversus spiritum; Spiritus autem adversus carnem; hac enim sibi invicem adversantur, ut non quæcumque vultis, illa faciatis, nisi se dicet cum Gratia contra vestrum huic dimicetis adversarium.* Atque hic est præ cæteris adversarius de quo vult quisque Deum orare debeat ac dicere; *Vindicta me de adversario meo.* Quod si verè ac sincerè sicut Vidua diceret, profectò vindicaretur & spiritus adversus carnem prævaleret, sicut prævaluit David adversus Philistæum. Sed quod est dolentissimè deplorandum, ille est potissimum adversarius de quo dum oramus, minus cum orante Vidua consentimus, minus pari cum illa minique sincero affectu oramus. Talis quippe tantusque est internus noster affectus circa quodvis objectum, qualis quantaque est illius objecti æstimatio, sive nostrum de illo iudicium, nam appetitivæ facultates sequuntur apprehensivas: cum autem naturali iudicio corrupto & depravato parum nobis adversarium aut vix adversum illud reputemus quod repugnat spiritui, sic propterea fit, ut vix ullo affectu contra illum oremus, non eo certè quo Vidua contra suum, quia non sicut illa suum verè iudicabat adversarium ita nos nostrum credimus, imo tamquam amicum fovemus, retinemus, sustentamus & ne à nobis discedat summopore satagimus. Rectè enim S. Augustinus de hac lucta spiritus & carnis agens: *Hanc inquit, pugnam non experiuntur in semetipsum nisi bellatores virtutum, debellatores*

L. de consin.

vitiatorum. Non expugnat concupiscentia mali nisi continentia bonum. Sunt autem qui legem Dei omnino nescientes, malas concupiscentias nec in hostibus deputant, eis quo mirabili cecitate servientes, in super etiam beatos se putant satiando eas potius quam domando. Quod verò dicit, legem Dei nescientes ita vivere, non eos solos comprehendit qui legem Dei penitus nesciunt, sed illos etiam qui sic effusè, sic intemperatè vivunt quasi nescirent quid Deus iusserit aut vetuerit, qui certè multi sunt ut deplorabat Apostolus: contra vero pauci qui arctam ingrediuntur viam ut expressè Dominus docuit. Et certe quis appetitum laudis & bonorum temporalium inter adversa ponat, cum sine hoc appetitu vix quisquam oblatos honores acciperet, aut illos inter bona recenseret; unde sicut omnes amant & appetunt honorem, pecuniam & voluptatem, ita hunc appetitum amant sine quo non amarent alia; *Concupiscentiam concupiscunt, ut ait Psaltes; q. d. tantum abest ut sibi adversam sentiant concupiscentiam, quin potius omne adversum sentiunt quod illi adversatur concupiscentiæ: & sibi satis non putant res humanas concupiscere nisi & ipsam ærum concupiscentiam diligant, ac novis quotidie stimulis se ad illam magis concupiscendam acuunt. Vt iniquum agerent, laboraverunt, ait Propheta, Id est, studio etiam & artificio, naturæ pronitatem à vitia concitant.*

II. PUNCTUM.

Sinos igitur non ita Deus vindicat de nostris adversariis sicut Iudex Viduam, nos ita Deum non oramus sicut Vidua Iudicem; Nos ita non censemus nostros esse adversarios contra quos tamen sæpè oramus, sicut Vidua censebat suos, nec proinde tali oramus affectus vehementia, sinceritate & constantia; sed quasi res nostra non esset, vel quasi res esset nobis indifferens, sic oscitantè & languidè Deum oramus *ut oratio nostras fiat in peccatum, sicut ait Psalmista, quàm in laudem Dei, nostramque spiritus utilitatem, Si de solis illis ageretur adversariis qui vel nostro detrahunt nomini, vel bona diripiunt temporalia, vel nostris quoquo modo se opponunt cupiditatibus, quàm longè alius nostras ardor inflamaret preces! Sed cum de ipsis cupiditatum hostibus deprimendis negotium nobis cum Deo est, tam leviter illud petraetamus, ut cum ipsis contra Deum ac nos ipsos, hostibus conspirasse videamur.*

Quod certè multis modis Deum offendit. Primò, manifesta dissensio est iudicii nostri à divino Judi-

Phil. 3.

Phil. 6.

Ps. 103.

Ier. 9.

Ps. 103.

Iud.

scio, nam aliter atque ille de nostris iudicamus adversariis, Secundò, pietatis & orationis quidam abusus est, cum in re graviore levius, & in leviori gravius ac vehementius Deum precamur. Tertio, totius vite spiritualis dispendium est, nam cum illa consistat potissimum in internis animi motibus temperandis quod sit divino per orationem impetrato auxilio potius quam nostra ulla industria profectò qui Deum oret peccatam, non magis illud exoret auxilium quam si penitus non oraret. Quarto, exarmamur & imbecilles valde reddimur adversus principes illos & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum de quibus sæpe Apostolus, nam nostra contra illos armatura cum sit oratio, & mortificatio, perit illa prorsus armatura, quando acceptas non habet Deus nostras preces; & tantum demoni contra nos damus roboris quantum ipsi nobis detrahimus; nam nostra demon magis est infirmitate fortis quam vis viribus. Quintò sic impiè resistitur S. Spiritui, nam quid oremus sic ut oportet nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Id est, postulare facit si consentimus. Nec dubium esse potest quin contra hos maxime nos inducat ad orandum quos suos deputat singulares adversarios, quod cum illi negamus quid aliud est quam contra illum obniti. Sextò, sic nobis ipsi orantes repugnamus & contradicimus. Nam cum sæpe communes tum Scripturæ, tum Ecclesiæ recitemus preces quibus vehementer excitamur adversus internos hosce nostros adversarios; quomodo nobiscum conveniemus, si mentem linguæ non concordemus; aut quomodo non à nobis ipsi dissentiemus, si aliud ore, ac corde aliud teneamus? Quid est autem hypocritam agere, nisi hoc sit?

Quamobrem cum Divo Augustino concludamus, in hunc Psalmi versum: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus qui invocant eum in veritate*, ERGO, inquit, qui Deum ipsum à quo accepit de quibus gaudet, proponit his omni-

bis rebus quas accepit, ipse invocat Deum in veritate. Nam ut noverit, si talibus hominibus proponatur & dicatur, quid si ista omnia, de quibus gaudes velis tibi asserre Deum, iam non amabitur. Non erit qui dicat, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Sed foris cui abstulit, quid dicit? Deus quid tibi fecit? Quare mihi abstulisti, & illis dedisti? Iniquis dicit, & tuu tollis? Accusas Deum quasi iniustum, & laudas te quasi iustum. Convertere, accusa te, lauda illum. Tunc erit verus cum in omnibus bonis que facit Deus, tibi placeat in omnibus malis que pateris, Deus tibi non displicet. Hoc est, invocare Deum in veritate. Qui sic invocant Dominum exaudit Deus; prope est, tibi est, nondum dedit quod vis, tibi est tamen. Quomodo medicus si forte aliquid imponat, vel oculo vel visceribus quod urendo sanat, si roget ager, ut tollatur illi, medicus expectat tempus, non facit quod rogat ager, non tamen recedit. Et prope est, & non facit, & ideo magis non facit quia prope est. Curando enim imposuit quod imposuit, & curando non facit quod rogitur. Non te exaudit ad presentem voluntatem, exaudiendo ad futuram sanitatem, & hoc atque ad voluntatem: Nam ut si sanasse vult etiam qui urit non vult. Prope est ergo Dominus omnibus invocantibus eum, sed quibus omnibus? Omnibus qui invocant eum in veritate. Tales omnes confirmat decedentes; qui invocant eum in veritate.

Vide in 2. p. in Feriis Rogationum: Et infra in hac p. Fer. 2. Hebdom. 27.

Hayneusue pars quarta.

Mm

DO-

**DOMINICA XXV.
AVT XXIV.
SECUNDVM REGVLAS OFFICII
DIVINI, ET PRÆSCRIPTVM CVIVSQUE
ANNI ORDINEM.**

DE SEDATA MARIS TEMPESTATE,

Vide in 1. part. Dominica 4. post Epiphaniam, unde huc omnia transferuntur.

HAC HEBDOMADA, occurrit historia de Lazaro infirmante, mortuo, & suscitato: tam celebre Judæorum Concilium contra Dominum, qui pergens Jerosolyman, Matrem filiorum Zebedæi petentem suis primas sedes, repulit; & duobus cæcis prope civitatem Jericho, visum restituit.

Quorum omnium Consideratio in moderationem affectuum quam vocant internam animi Mortificationem, inspirabit. Ioan. 11. Matth. 20.

**FERIA SECUNDA.
DE LAZARO INFIRMANTE.**

Infirmus hac non est ad mortem, sed pro gloria Dei. Ioan. 11.

VERITAS PRACTICA.

Quinon libenter infirmatur pro Dei gloria,
& gravius infirmatur, & contra
Dei gloriam.

RATIO EST, Quia qui non libenter infirmatur
pro Dei gloria, dolet se dolere, & dolorem animi
jungit dolori corporis.

Sed qui dolorem animi sic jungit dolori corporis, &
gravius patitur, & contra Dei gloriam.

Ergo & qui non libenter infirmatur pro Dei glo-
ria: Quia certè est multum consideranda Veri-
tas, ad quam unquam corporis infirmitates libenter
acceptandæ.

I. F U N C T U M.

QUANDOQUIDEM pro Dei gloria
Lazarus frater Marthæ & Mariæ fuit
infirmatus, & mortuus, & suscitatus,
major apparebit hæc Dei gloria si tri-
plicem illum statum, modico temporis interval-
lo, tam deorsum in tres singulos partiamur
dies. Ac primo quidem hodie de infirmante, tum

sequenti biduo de aliis statibus.

Tam insignis porro est historia, ut qui eam
refert S. Joannes, vix ullam ejus omittat circum-
stantiam; expendi possent singula minutatim
dum sacra legentur vel audientur Evangelistæ
verba: Erat quidam languens Lazarus à Betha-
nia, de castello Mariæ & Marthæ sororis ejus: Ma-
ria autem erat qua unxit Dominum unguento &
extersit pedes ejus capillis suis, cujus frater Lazarus
infirmabatur. Miserunt ergo sorores ejus ad Eum
dixit: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Au-
diens autem Iesus dixit ei, Infirmitas hæc non est
ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius
Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham &
sororem ejus Mariam, & Lazarum.

Hujus dilectionis præcipuè meminit sacer E-
vangelista vel ut magis mirum & stupendum vi-
deatur quod qui singulariter à Christo dilige-
tur, ita tamen affligentur: vel potius ne mirum
& stupendum videatur si domus illa tam cara &
dilecta Christo sic infirmetur, quia cum illa in-
firmitas futura esset pro Dei gloria, sic dolet
Deus ad hunc finem illis uti potius quos habet ca-

riores quam alijs; in eoque vel maxime ponit signum suae dilectionis cum ex multis unum ad suam gloriam destinat, quovis modo procurandam. *Servus meus est israel, quia in te glorior.*

Quod autem dicitur, infirmitatem hanc non esse ad mortem, cum tamen ex ea Lazarus fuerit mortuus, verissime tamen dicitur cum & ipsa mors Lazari, ut ait S. Augustinus, non esset ad meritum quo sensu timere poterant eorum, sed potius esset ad miraculum quo factus Christus glorificaretur, & in eum crederent homines, ac vitarent veram mortem.

Sicut vero Lazarus, sic & omnes infirmi suo modo dici possunt infirmari pro Dei gloria, si modo patienter infirmitates suas tolerant; atque ut etiam patienter eas tolerant, videtur hoc esse motivum efficax, si cogitent sic se infirmari pro Dei gloria nam inde duo sequentur bona non parvi male habentibus solatijs, quod sic videlicet *& levius reddatur infirmitatis malum & fructuosius*. Ut è contra si quis non libenter pateretur pro Dei gloria, duo plane opposita sequerentur mala, nempe quod gravius pateretur & contra Dei gloriam; quæ duo si mala simul juncta & simul opposita duobus bonis, quæ ex voluntaria infirmitatis tolerantia percipiuntur, longè potentius cum gratia voluntariam hanc tolerantiam persuadebunt, quam si sola esset bonorum inde fluentium consideratio.

Quamobrem sic consideranda Veritas proponitur, ut qui non libenter pro Dei gloria pati velit, certò sibi persuadeat, quod volens nolens in hæc duo incurrat incommoda, *Ve & gravius, & contra Dei gloriam, patiatur*. Sic autem facile persuadetur. Nam qui non libenter pro Dei gloria velit infirmari, dolebit se dolere & dolorem animi jungat dolori corporis. Quod enim non libenter toleratur, perinde quasi est ac tolerari coactè, invitè, dolenter, ægrè, graviter, & uno verbo non minus dolenti animo quam corpus ipsum dolet; Quod rex ille Antiochus satis suo probat exemplo, cum ægotans dicebat: *in quantum tribulationem deveni, & in quos fluxus tristitia in qua natus sum, qui jucundus eram & dilectus in potestate mea, q. d. sicut ex animi tristitia languescit corpus, ita ex languore corporis ingravescit animi tristitia, seque ita mutuo conficiunt corpus & anima, ut sibi suæ poenæ reciprocum afferant incrementum, & poena corporis redundet in animum, & animus moerens virus effundat in suum corpus. Sic Sapiens in Proverbis, Spiritus tristis exsiccans ossa, Et Eccle-*

siasticus: *à tristitia festinat mors, & cooperit virtutem. Et tristitia cordis, fleat cervicali. Id est, robur quodcumque debilitat, & tantum abest ut dolorem minuat, quin potius augeat.*

I I P U N C T U M.

Sed qui dolorem sic sibi auget & multiplicat, Sin duo illa incurrit incommoda, ut & gravius patiatur, & contra Dei gloriam.

De primò quidem patet: Nec minus evidens erit alterum tantisper cogitanti, quod sicut ille diceretur pro Dei Gloria pati qui libenter pateretur, quia sic indicaret quanti Deum faciat, cuius voluntatem præferat suæ sanitati, suo corpori, suæ vitæ, quod non potest esse Deo gloriosum: sic profus ex opposito dicendus erit contra Dei gloriam infirmari & pati qui dolebit animo, quod corpore doleat: nam ex illo dolore animi manifestè indicat quod corpus suum præferat divinæ voluntati, cuius nutu & imperio quam patitur infirmitas corporis accedit; quod profus non parùm divinam oppugnat gloriam. *Nam quid parum vobis est molestos esse hominibus quia molesti estis & Deo meo?* Quasi diceretur, ne quidem hominibus molestos esse oportet, quantum minus Deo! Aut certè si molesti estis Deo, satis indicatis quam parvi ducatis eum: nam eisi solent infirmi esse molesti, non tamen viris præstantibus, quorum dignitate ac observantia se continent, sed infirmis tantum personis molestiam illam suam exhibent, unde parebit quod si molesti fuerint Deo, Deum velut in infirmis & abjectis habent, Potestne aliquid magis esse adversum divinæ Gloriæ?

Quod si verò perpendas accuratius quid sit molestum esse Deo, nempe murmurare, conquiri, divinam accusare bonitatem, se velut innocentem prædicare: Deum autem quasi crudellem aut in se duriorum clamitare, quid dices esse contra Dei gloriam, nisi hæc agnoscas esse? Perinde quasi est cum Deo velle contendere, & de justitia decertare. Sic aptè S. Gregorius in illum Psalmi versum, *Non intres in iudicium cum seruo tuo: Qui contra Conditoris flagella murmurat, quasi cum eo in iudicium intrat. Dei namque accusat iudicium qui se æstimat iniuste percussum. Et quasi cum Deo in iudicio contendit qui inter flagella innocentem se ostendit. Hinc etenim Dominus ad beatum Iob loquitur, dicens, numquid Iob 39. qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit: utique qui arguit Deum debet respondere ei. Habesne quod contra respondeas?*

I I I P U N -

149.

149b. 6.

149v. 17.

15. p.

Pf. 142. in septem Pf. Poenit.

Iob 39.

III. PUNCTUM.

HINC ergo manifeste patet, quod qui non libenter infirmatur pro Dei gloria, & gravius infirmatur, & contra Dei gloriam: Nonne est enim gravius infirmari cum qui solo dolebat corpore, dolet simul & animo? Nonne hoc verò est divinam expugnare gloriam cum sic animo doles, quod de corporis tui statu disponat Deus prout velit? Quanti nempe Deum ducis? Hinc scilicet patet quantam Deo offeras vel auferas gloriam. Minoris autem Deum ducis quam tui corpus, si doles animo dolere corpus. Nam cum non doleat corpus nisi ex Dei nutu & voluntate, si dolet animus de hac divina voluntate, mallet corpus suum sanum quam istam Dei voluntatem, sicque corpus suum præferret Deo; quod nisi cum ignominia divini Nummis duci vel cogitari non potest; *Et cui assimilasti me, & adacquasti, dicit Sanctus.*

Certe quando Deum præferres corpori, semper hoc idem queri posset, *Cui assimilasti, & adacquasti Deum?* Quid magis Deo & gloriosi, si tantus tantillo præferatur? Sed cum etiam Deus corpori posthabetur, injuriosa nimis est hæc divina depreffio.

Quamobrem ex omni parte vides, quanti referat, libenter infirmari & pati. Si te tui moverat ratio, vide quid proponitur: Tanto magis aut minus libenter patieris? Quid potentius in rem

tuum? Si te divina tangunt, contemplare attentius quanta hinc resultet Dei gloria, cum inde tota sic pendeat, nisi libenter patiaris. ipsam funditus divinam perfundes gloriam. Quid terribilius timentis Deum? Si de te solo ageretur, res tuas forte nolles ad vinitis seorsum agere, si de solo duntaxat Deuscultonegotium esset, fortasse nimis onerosum causarere negotium Sed hic utrumque simul tam facili aequo conjugitur, ut res tua, sit res Dei, & negotium Dei, tuum sit, tanto minus onerosum quanto ferit magis Dei.

O quam verè & practicè sanctus Cyprianus de bono patientiæ: *Ad varia quoque, inquit, carnu incommoda, & crebros corporu durosque cruciatus quibus humanu genus quotidie fatigatur & patitur, patientia necessaria est. Exammandu autem nobis atque explorandu diversi importantur labores & multiplex tentationum qualitas irrogatur, de jacturis facultatum, de arduis febrium, de cruciatu vulnerum, de amissione charorum. Nec aliud magis injustis discernit & justis quam quod in adversis per impatientiam queruntur & blasphemantur in justis: patientia justis probatur sicut scriptum est, in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum atque argentum.*

Vide in r. p. Sabbato Hebdom. 2. post Epiphani. Et 2. p. Fer. 6. Sexagesimæ, & tota pent. Hebdomada 2. Quadragesimæ.

FERIA TERTIA.

DE LAZARO MORTUO.

Tunc Iesus dixit eis manifeste, Lazarus mortuus est. Joan. II.

VERITAS PRACTICA.

Quo minus accepta morset, eò magis acceptanda.

Vel sic.

Quod gravius in morte est malum, non ita effugies, fugiendo mortem quam acceptando.

SENSVS ET RATIO EST, Quia quod gravius in morte est malum malum est anima.

Sed non ita effugies hoc malum, fugiendo mortem, quam libenter eam acceptando.

Ergo & certa est Veritas, & libenter moriendum, sic volente Domino.

I. PUNCTUM.

Vtergo audivit Dominus quia infirmabatur Lazarus, tunc quidem mansit in eodè loco, duobus diebus. Deinde post hæc dixit discipulis suis, *Eamus in ludam iterum;*

*Dicunt ei discipuli, Rabbi, nunc quarebant Iudæi te lapidare, & iterum vadu illu. Respondit Iesus paulò fusiori sermone, cuius summa est, nihil illis esse timendum, se præsentem, jamque Lazarum dormire dormitionem mortis, & esse verè mortuum. Et gaudet, inquit, propter vos ut credatis, quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas ad Condiscipulos, Eamus & nos, & moriamur cum eo. Venit itaque Iesus, & invenit eum quatuor dies jam in monumento habitantem. Quæ sacra Evangelij verba diu pro affectu revolueris, ingrediere cum Domino Jesu lugubri illam mortui domum Lazari. Sæpe adicitur hæc domus ad convivium quod ibi paratur Domino celebrandum, nec infuictuosè reditur? Nonne verò ad lucum si adeatur, erit & fortè fructuosior reditus, juxta illud Sapientis, *Melius est ire ad**

Job 7.

ad domum luctus quam ad domum conviviij, in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

Ut nempe ad illud se cum gratia præparet, nam hic inter ceteros videtur optimus meditando mortis scopus ac finis. Cum autem multa sint quæ hanc animi præparationem faciant, tum hoc uno præsertim continentur omnia, ut libenter ac voluntariè, quando dies noster advenit, moriamur. *Enimvero & nos & moriamur cum* Eo, tam libenter quam ipse Lazarus, tam libenter quam ipse Christi Discipulus, & quam ipse Christus. Quid enim times timendo mortem? quid quid sit, *Quod gravius in morte est malum non ita effugies fugiendo mortem, quam libenter illam acceptando.* Digna certe quæ modò expendatur Veritas: & hæc aperta Ratio qua declaratur; Nam quod gravius in morte est malum, malum est animæ; malum quidem est corporis, malum est vitæ præsentis malum forè familiæ, forè & civitatis & provinciæ, malum denique malorum temporalium hoc est extremum omnium. Sed quid omnia temporalia, si ad malum animæ comparentur? Non est dubium Christiano quin si salvetur anima, nihil prorsus sint alia quæ vis ducenda: si verò peccat, hoc unum maximum malum esse, hoc unum gravius esse malum mortis, hoc unum esse verè timendum, sicut monebat Dominus; *Ne terra amittat hunc qui occidit corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant.* Ostendam autem vobis quem timendum, timete eum postquam occiderit, *habet potestatem mittere in gehennam, ita dico vobis, hunc timete.* Nonne hoc est quod ipsi sancti oes viri tremunt & pavent? Nonne hoc est quod instanti morte dieunt ad pavorem suum excusandum vel excusandum: Non se videlicet naturalibus illis moveri moribus quos vel amor vitæ, vel hominū, vel quorumlibet bonorum omnium quæ desuntur, aut malorum temporalium quæ importantur, excitare solent: sed quæ spectant animū, quæ divinum iudicium, quæ horrendam pœnarum æternitatem, illa esse videlicet illa esse quæ pavendam reddunt mortem; quia si præteritum respiciant, vident multa mala quæ nolent se fecisse, & multa bona quæ fecisse vellent; si præteritum suum spectent statim, ignorant prorsus utrum amore an odio digni sint; Non desperant, sed valde timent quia vel peccata sua manifestè vident, unde & gemunt; vel si non vident, tantò acius timent quia sciunt alios esse Dei oculos, alia eius iudicia, & tam longè à no-

Job 16.

Job 9.

stris distitas eius esse sententias de rebus temporalibus, & de humanis actibus, quam cælum distet à terra. Sive ad futurum denique quod sequitur, se convertant, occurrit illa Iudicis facies quæ in Apocalypsi describitur, & quam ipse dilectus Discipulus Scriptor non nisi tremens ac pavidus spectare potuit. *Et conversus, inquit, vidi septem candelabra aurea, & in medio septem candelabrorum aureorum similis filio hominis, vestitum portare. Id est, veste salaræ propria Iudicis: & præcinctum ad navillas zona aurea, id est, nullo movendum misericordiae motu. Caput autem eius & capilli erant candidi tanquam lana alba, & tanquam nix. Hæc eius scilicet mentis puritas, hæc eius æternæ legis sanctitas, unde iudicium de nobis feret, quia hæc erat vitæ nostra regula quam peccando infregimus. Et oculi eius tanquam flamma ignis, incensi scilicet peccatum. Et pedes similes Aurichalco sicut in camero ardenti: ut designentur parati iudicandis supplicia, & summa quam in illos exercet potestas. Et vox illius tanquam vox aquarum multarum, quæ scilicet ex alto decidunt, nec eò revertuntur, sic eius lata sententia rata fixaque est nec inde ad aliud appellatur tribunal. Et habebat in dextera sua stellas septem, id est, lumina, gratias, & beneficia quæ stant ad iudicium animæ re-presentant, ut eius ingratitude & perve-litas magis appareat. Et de ore eius gladius utraque parte acutus exiit, Non peccati sententia preferenda quæ peccatricem animam à Deo quem offendit excidat quodammodo, & longè procul dsiungat. Et facies eius sicut sel lucet in virtute sua. Quasi dicatur, nihil idem habituram animam quod in sui defensionem responderat, quia tam clarè omnia vidit Iudex, nihil ut illum lateat. Accurandem, inquit qui hæc narrat sanctus Joannes: *Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuum.* A deo scilicet sunt pavenda omnia ut quod est in libro Job ipsa columna cæli contremiscant, & pavent ad nutum eius: quanto magis tabula & virgula ut ait S. Gregorius. Hoc est itaque gravius in morte malum, quia hoc est in se gravius malorum omnium quæ dicuntur pœnæ: & hoc est malum quod à morte pendet & statim sequitur incurrendum. *Quid est mors, inquit S. Augustinus, relicto corpore, depositio sarcinæ gravæ: sed si alia sarcina non portetur, qua homo præcipitetur in gehennam. Id est, nisi hoc esse malum mortis, Mors esset bonum.**

Apoc. 1.

Job. 26.

In Iohannem

II. PUNCTUM.

SED non ita effugies hoc mortu, sive hoc anime malum, fugiendo mortem quam libenter illam acceptando. Primò quidem quantumcumque timeas & timendo cures ne moriaris, non effugies mortem & damna inde sequentia; Nam sicut utum est hominibus semel mori: post hoc autem Iudicium. Deinde verò licet tibi singas te longiorem petere vitam ut præteritam emendando, futuram facias securiorem; verba sunt, & quam sint prioris inania, patet ex his qui è morbo convalescunt, nec tamen à vitis relapsi sunt. Deniq; quando vel etiam concederemus te in meliorem evasurum, vix illum, per multos vitæ annos, conscendes meritorum gradum, quem postremo vitæ die potes attingere, si favente Deo, libenter ac voluntariè postremum illum diem amplectaris obeundum: ac proinde vivendo non ita effugies mortis malum, quam si liberè moriendo; Sunt enim in hac volenti ac libera mortis acceptione tam multi multarum virtutum actus inter se invicem connexarum, ut mirum sit vel tantum bonum à Christianis non agnosci, vel agnatum non exerceri, & adhuc esse qui non libenter moriantur.

Sicut autem omnes virtutes ad tres Theologicas & quatuor Cardinales referuntur, ita rem omnem confectero, si hoc libenter acceptandæ mortis exercitium ostendero septem illas virtutes omnino completi. Sic autem evidenter ostenditur.

FIDES quæ prima est Theologicarum & omnium quas dicit supernaturalium & infusarum, virtutum hic nobiliter exercetur. Nam qui libenter & christianè mortem acceptat, manifestè profitetur quod ait S. Paulus, credere oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Quomodo enim tam libenter moreretur, nisi hoc crederet? Credit non modo Deum esse, sed esse Dominum suæ vitæ quam illi à quo accepit restituit tamquam depositum sibi creditum, & quando repeteretur, reddendum. Credit Deo, quo Apostolus credebatur sensu cum diceret, scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem.

Credit hoc ipso actu quo se morti occurrenti libenter offert, credit inquam sic à Deo mortem sibi offerri, ut quæcumque naturalis in sit in corpore mortis causa, supernaturalem in Deo magis tamen attendat, cujus unius respectu & cultu suam libentissimè profundit vitam. Credit & ipsa profiteretur se fidelem Dei servum,

cum in te omnium difficillima sic se credit additum Deo ut ne perdat obedientiam, perdat vitam; Quod de Moysè tamquam illustre factum narrat Scriptura: Mortuus est Moyses servus Domini, in terra Moab, jubente Domino. Sic sibi Dominum credit jubere mori quando mors iustat, quocumq; insitet ex casu, & sic illi obedit: Moyses quando instantem mortem libenter excipit. Denique cum probè sciat quod ait Apostolus, impossibile esse sine fide, placere Deo, velit autem tum vel maxime Deo placere quicquid ad mortem libenter parat, nonne id planè sequitur quod quidquid Fide divina credendum est, credit: cum præsertim illo instanti Fides præter alias exigatur Virtutes, sive ut resistatur oppugnantium adversario, sive ut insignem illam Christianæ religionis tessellam suo profectat Christo, mox illi succedens ut Judicet.

SPEs quæ fidem proximè sequitur sic illam etiam in ista voluntaria mortis acceptione tam fideliter comitatur, ut hæc prompta voluntas moriendi sit Divinæ Spei singularis quidam effectus vel causa. Nam nisi quis firmè speraret quam promissit Deus vitam æternam, quomodo præ se ferre posset se illam expectare, se illam adite libentissimè, te tenens omnibus propter ea volenti animo renuntiare? Nonne quot formabitur actus optatæ mortis, vel optandæ beatitudinis, tot formati erunt actus illius Spei quæ talem sperat & talem optandam offert beatitatem? Cum autem tanti Spei boni præsertim fundetur in Divina Bonitate ac meritis Christi Salvatoris, nonne simul ac speratur illud bonum, speratur etiam in illa Dei bonitate ac meritis Christi Redemptoris: Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: Et rursum circumdabor palle mentis in carne mea videbo Deum meum: quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur sunt, & non alius: reposita est hæc Spes mea in seculo meo. Nonne qui hoc dicit, libenter moritur? & nonne qui libenter moritur, hoc ipsum dicit?

Adde, quod nostram propius rem attingit: cum Spes vera non sit sed præsumptio, si quis speret & optet beatam vitam nisi simul quod ex parte sua præstare debet, præstare sit paratus; hinc fit, ut quantum bene mori optat, bene quod restat vivere simul optet, & quidquid uno verbo necesse est ad bonum illum vitæ deficientis statum, statim cum gratia sollicitat, utget, exequitur, cõfiteatur, communicat, ungitur, & quidquid ad illud æternitatis iter spectare potest, tam libenter

Hebr. 9.

Hebr. 11.

2. Tim. 7.

Dini. 14.

Hebr. 11.

Job. 19.

libenter expedit quam ipse hoc iter libens aggreditur. Nonne hoc est tolli quod gravius in morte malum est animæ? Quod vel maxime verum esse constabit si quæ tertia & excellentior virtus est CHARITAS huc accedat ad alias.

Accedit autem tam certo & determinate quam certus & determinatus hic esse Charitatis actus agnoscitur, cum voluntatem nostram Divinæ conformamus, & tanto excellentior esse actus agnoscitur quanto vel supra naturalem hominis propensionem vel libentius exercetur. Quæ in nostro casu duæ præsertim circumstantiæ cum evidenter adsint, quid est quod ipsa Charitas non adesse dicenda sit? Quid est quod Charitate præsentis & præsentis operi, opus ipsum non sit perfectum, cum sit Charitas perfectionis vinculum? Hinc illa quæ cæteris tam rara, tam dubia tam incerta contritio est, hinc pura & perfecta formatur cum ille pari animo suum deestatur peccatū quo se Deo in mortem offert, id est, pure propter Deum quem ita dolet offensum, ut sua morte velit offensam expiare, O pretiosam in conspectu Domini mortem! Genus est quoddam martyrij quo non tantum culpa sed omnis etiam poena consequens exhauritur.

Jam verò ut de illis quatuor quæ mortales alias complectuntur virtutes aliquid delibetur? Nonne hic est PRUDENTIÆ Christianæ singularis actus sic se a graviori animæ malo redimere, sic omnium maxime suo negotio prospicere, sic antea vitam vel malè vel otiose positam tam modico pretio reparare? Nonne hoc est quod volebat Apostolus, Ut essent omnes non quasi insipientes sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt?

Quidam JUSTITIÆ proprium quam sic Deo, sic proximo, sic sibi ipsi quidquid debetur reddere? Totum quod sumus Deo debetur, & totum illud redditur, nec alias melius redditur quam cum se homo sic offert ad mortem, ut licet necessariam, voluntate tamen liberam & acceptam efficiat, sic plene Deo satisficit cum quid amplius donet non habeat. Aut si quid habet ulterius & si quid debet proximo, non dubitabit reddere qui non dubitat mori, aut velle mori. Rem enim alienam non reddere, vel opus debitum non præstare, illorum est qui volunt vivere non qui mori optant. Nam si quid aliquem detinet à reddendo quod debet, arbor esse debiti quod reuinetur; quid est autem quod amorem illum fovet nisi vitæ præsentis amor, quo extincto quid restat quod non simul eam vna liberetur?

Sic etiam sibi sit ab unoquoque satis, quod quod debetur animæ, tunc redditur, cum ipsi opportunitus est animæ, cum alioquin anima periret nisi redderetur, & cum inde salvatur quia redditur. Hoc est pro justitia, quod volebat Sapiens, agonizari pro anima sua, & usque ad mortem certare pro iustitia.

FORTITUDINIS verò quam sit hic actus proprius, nullus ignorat qui virtutem hanc sciat, cum expressum hæc de re Divus Thomas articulum habeat, quo versari præcipue fortitudinem docet circa timores periculorum mortis, eum esse inter omnia mala corporalia maxime terribile. Ipsa sunt eius verba, qui & alio quæstionis eiusdem articulo quærens ex duobus fortitudinis actibus, aggredi & sustinere. Uter eorum sit magis virtuti proprius, respondet illud esse quod sustinetur, quia difficilius, quia longius, quia præsentius est malum, atque ita qui se mori sentit & libens videt, sicut habet quod consistat & sustineat, sic profecto habet quod proprie fortis sit & fortitudinis suæ præmium referat, juxta illud Domini, Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.

TEMPERANTIA denique cum ex eodem sancto Doctore potissimum in his versetur temperandis quæ appetitum magis alliciunt, ut sunt voluptates, honores & divitiæ; quid ex his magis allicit quam ipsa vita quæ cæterorum est sedes & fundamentum bonorum? ac proinde quis temperatior quam qui vitam omnem suam voluntate moriendi præcidit, quo uno actu voluptates omnes, universas divitiæ, & quoscumque mundus honores offert contemnit, abjicit, detestatur; *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.* O lucrum quo perditæ salutis animæ reparatur! Perisisses homo nisi perisisses.

III. PUNCTUM.

QUOD est igitur gravius in morte malum, nempe malum animæ, non tam effugies, fugiendo mortem, quam libenter illam acceptando; ac proinde nihil est quod ad naturale excusandum mortis metum dicas, te non ita mortem timere quam quod mortem sequitur; nam illud ipsum quod sequitur, non evitatur timendo vel fugiendo mortem, sed potius illam acceptando, quandoquidem talis acceptatio tantum est ponderis apud nostram Judicem, ut qui nobis alioquin esset infensissimus ob contractas vitæ præteritæ maculas, hoc insigni facto placeat.

Ex. 43.

& sibi satisfactum ducat, Et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

Parumne tibi hoc videtur, ut tam modico pretio quod exigitur, tantum malum avertatur tantum bonum comparetur? Vide qua de re agitur. Vide quid à te idcirco exigitur? Agitur de summa rei tuæ: de bona vel mala morte tuæ: de felici vel infelici vitæ exitu: de fausto vel infausito iudicio: sistens se post mortem animæ tremendo Christi tribunal: de Cælo denique vel de inferno. Nil minus horum agitur. Quod autem à te idcirco exigitur, ut auspiciat & feliciter tibi cedant omnia, non est quod putas, non est mors subeunda, quæ propterea tamen non esset recusanda. Non est tibi verò propterea moriendum ut beatè vivas, ut commutes infernum cælo. Nam est detrudendus es in infernum, morieris, statutum est, ratum fixumque est. Quid ergo à te exigitur? ò divinam pietatem? ò humanam duritiam! Quod unum à te exigitur hoc est ut quod velis nolis, necessariò tibi subeundum, tu id velis libenter, tu necessitati consentias, tu id volens ac libens agas quod nolens & in vitis agas necesse est.

Si de tuis quos victurus esses annis detrahendi essent aliqui, si ex florenti ætate sic ad interitum rapereris, ut penes te esset, florem ætatis præscindere vel fovere; nutare fore posses; & carius videri posset pretium; Sed non iste est modo relictus; Adum est, morieris, non est deliberandi locus, non est emergendi via, velis nolis, moriendum. Jam non sunt in arbitrio tuo vita & mors. Jacta fors est, excedendum. Quod unum tibi de tua relictæ libertate, hoc est quod dixi, ut id libere facias quod est necessarium. Acque esse divinæ voluntati. Sine te ab illa volentem decem & non invitum trahi. Quid frustra reluctaris, nõ evinces: Non mortem effugies. Neque est malum istud quod timere debes & fugere, nam non est malum mori, sed malè mori. Hoc est autem quod potes fugere, volendo mori. Mortem accepta, plus agis quam si mortem tolles, nam malam tollis mortem, tollis tremendum iudicium, tollis infernum.

In Matth. Sic præclare S. Chrysostomus: Mors munus necessarium est natura jam corrupta qua non est fugienda, sed potius amplectenda: Fieri voluntariū quod futurum est necessarium: OFFERAMUS DEO PRO MUNERE QUOD PRO DEBITO TENEMUR REDDERE. Quasi diceret, tale est debitum mori ut ipsam reculare non possis mortem, potes quidem recusare liberam, po-

tes recusare libertatem, sed non necessitatem moriendi. At verò, inquit, nec ipsa libertas est recusanda, nam sic oblata & conjuncta necessitati, perinde valet apud Christum ac si omnino libera esset & non necessaria.

Et vero etiam alio sensu hæc libertas seu libera mortis acceptatio, dici potest necessaria, quatenus scilicet illas includit virtutes quæ sunt ad salutem ita necessariæ ut neque salus sine illis possit comparari: neque illæ virtutes sine libera mortis acceptatione possint exerceri. Quam enim ille si dem aut spem habere dicendus est qui apertum sibi cælum videns, si libenter velit mori, malit sibi cælum claudi quam id velle? Quam ille Charitatem in Deum moriens exercebit, qui divinæ voluntati quantum potest resistit, nolendo mori: licet ipsi cogatur in vitis subjici? Quo sensu, quo animo Deum oras ut adveniat regnum eius, & ut fiat eius voluntas? Quam præposterè L. de Nat. est, inquit S. Cyprianus, quamque perversum, ut salu. cum voluntatem Dei fieri postulamus, quando evocat nos & accersit de hoc mundo Deus, non statim voluntatis eius imperio pareamus. Hoc renimur & reluctamur, & per vicacium more servorū ad conspectum Domini cum tristitia, & maxore perducimur, exeamus sine necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis. Quid ergo rogamus & petimus ut adveniat regnum Dei cælorum, si captivitas terrena del. fiat.

Quænam porò potest illius esse Prudentia, qui uno voluntatis actu, cum possit summum malum in summum bonum convertere, malit illum voluntatis actum recusare quam vel tale malum effugere, vel tale sibi bonum comparare?

Quænam autem illius putas erit Justitia, qui sic negat Deo quod illi debet tot titulis, & id sibi reculat quo uno recusato jacturam animæ facit. Certe id nolle cum possis, injustum nimis est: & negare se posse cum sit præsens gratia quæ id petit & urget, Fortitudinis & Temperantiæ defectus est numquam satis deplorandus.

Sic illi miseri qui non nisi dolentes & renitentes sunt mortui, sic infamam suam mortem in inferno gemunt: nos nati continuo deservimus esse, & virtutis quidem nullū signum valuimus ostendere in malignitate autē nostrā consumpti sumus.

Sicut verò non pugnat cum hac lubens mortis acceptatione, quæ cumque fuerint necessaria valetudinis remedia sibi procurare, vel orare Deū, & quo quo etiam modo sanitatem optare: ita plane cavendum est in istis omnibus, ne plus æ-

quo

quo feratur animus, ad optandum & orandum, magis ut conualecat infirmus quam in firmetur diutius aut citius moriatur; NAM MAGIS SÆPE TIMENDUM EST NE NON MORIATUR ÆGROTUS, QUAM NE MORIATUR.

Quæ certe Veritas posset separatim proponi, vel simul his quæ dicta sunt jungi, & paucis ita declarari: Timeandum magis est ægroto & cuius hominem, ne quod Deus primo suæ bonitatis ordine, de illo statuit, invertatur & deflectatur in alium qui dicitur Justitiae, severitatis & poenæ. Quod paucis sed efficacibus verbis S. Augustinus Deo loquens sic exprimit: In te offenderunt iniusti, ut si vexarentur, subtrahentes se lenitati tuæ, & offendentes in recedens nem suam, & cadentes in asperitatem suam.

Sed hæc pius secundum primum illum ordinem morbus & mors sic ord. nata sunt, ut si per nimias infirmorum aut aliorum pro ipsis deprecationes relaxentur, differantur, immutentur, fiat deflexus ab illo primo in alium ordine, juxta illud Psalmi notissimum, Et non audivit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi; Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Id est. peribunt recedentes ab illo qui de ipsis statutus erat ordine. Recte autem S. Augustinus præter cætera perpendit illud: Et Israel non intendit seu non attendit mihi. Quis, inquit, Cui Israel mihi? & ingrata anima, per me anima, à me vocata anima, à me in spem rediit, à me à peccatis abluta, Et Israel non attendit mihi. Baptizantur enim, & transeunt per mare rubrum, sed in via murmurant, contradicunt, conquærentur, seditionibus perturbantur, ingrati ei, qui liberavit à persecutoribus hostibus, qui ducit per sicum, per eremum cum cibotamen & potu cum lumine nocturno, & umbraculo diurno. Et Israel non attendit mihi. Et dimisi eos secundum affectiones eorum; Quasi diceretur, dum me ad salutem suam sequi noluist, cogunt me ipsos persequi; nec alijs utar instrumentis, & hostibus ad eos persequendos, quam ipsis eorum affectibus quos ubi finam expleri, tam certo peribunt, quàm certe salvi essent, si se potius livissent regi.

Nonne hoc igitur timeandum in infirmis, & moribundis, ne, si avertant à se mortem temporalem, avertant vitam æternam, quæ in illa morte tamquam medio per primum bonitatis ordinem ordinato continebatur? Unde rursum à Propheta Regio dicitur de istis, qui se à nuru divino subtrahunt: Ipsi nō cognoverunt viam meam,

Haynesius Pars quarta

ut juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam Sed cur ita puniuntur de vīs Domini derelictis sicis non cognoverunt? Ratio est, quia cognosce poterant, n. si tam prævē affecti fuissent, ut cognosce noluerint. Et hæc pravitās affectus Deum irritare præsertim dicitur, quia Deus hanc præsertim punit; & ne putetur id aliquoties tantum, vel in aliquibus fieri, propterea minus addit juramentum, quasi se ita velit astringere, ut pene non sit ipsi liberum aliter agere; quod expendens S. Augustinus sic apud ad rem nostram; Loqui Dominum, inquit, magnum est, quando magis juraris Deum: Jurantem hominem debes timere, ne propter jurationem faciat quod contra voluntatem eius est, quando magis Deum, qui nihil temere jurare potest, jurationem ad confirmationem voluit esse. Et per quem jurat Deus? per seipsum. Non enim habet majorem per quem juret, per seipsum confirmat minas suas. Nemo dicat in corde suo, verum est quod promittit, falsum est quod minatur. Si enim verum est quod promittit, sic certum est quod minatur. Tam certus debes esse de requie, de felicitate, de æternitate, de immortalitate, si feceris præcepta ipsius: quàm certus esse debes de incertis de ardore ignis æterni, de damnatione cum diabolo, si contempseris præcepta eius.

Dici autem eius præcepta possunt, illa ipsæ viæ quibus nos regit, & quibus nos ita fideliter insistere præcipit, ut non minus suo modo periculofum sit ab illis viis deflectere, quàm a præceptis. Sic de Pharizæis, qui non sunt usi occasione sancti Joannis Baptistæ, seu qui non profecerunt eius admonitionibus, expressè dicitur, quod consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo, id est, cum illa tunc esset via, qua Deus Pharizæos ad meliorem statuerat revocare frugem, nec tamen isti viam hanc observarint, sic aberrarunt & perierunt. Va filij de seiores, dicit Dominus ut faceretis consilium, non ex me!

Sic sapientissimi quique, & suæ salutis cōsultissimi non aliter sibi volunt prospectum remedijs naturalibus, vel supernaturalibus, quàm pro ut ille ordina vit, cuius viribus vitæ nostræ momenta decurrunt. Vita in voluntate eius, id est, tam diu bona est vita, quam diu voluerit. Depositedum quoddam est, omni custodia conservandū donec is repetat à quo accepimus, quo etiam repetere non est cunctandum reddere. Si appropriat tempus nostrum, moriamur in virtute; inquit Judas Machabæus, Vel generosè dices cū Apolo: Ego non solum alligari, sed & morti paratus sum

Na

sum

l. 1. Con.

11. 2.

le. 11.

11. 2.

Heb -

1. 46. 7.

1. 30.

1. 29.

1. Mach. 9.

1. 7. 21.

1. 94.

A. 12.

sum propter non: an Domini Iesu. Id est, confitendo melius esse mori cum velit, quam vivere cum id nolit.

Illustre est exemplum Mauritij Imperatoris, cui cum optio esset data, aut diutius vivere cum periculo suæ salutis, aut unâ cum liberis cruenta morte, citius defungi, ut æternas pœnas redime-

ret: hoc postremum elegit, ut fusè refert ex multis, Baronius ad annum Christi sexcentisimum secundum.

Vide in 3. p. Fer. 3. Hebd. 6. ubi explicatur secunda petitio orationis Dominicæ: *Adveniat regnum tuum.*

FERIA QVARTA. DE LAZARO SVSCITATO.

Lazare veni foras; Et statim prodit qui fuerat mortuus. Joann. II.

VERITAS PRACTICA.

Sicut non nisi per Christum vivis, sic non nisi propter ipsum vivas.

RATIO EST Quia idcirco non nisi per Christum vivis, quia te à morte per mortem suam ita redemit ut non viveres, nisi te ita redemisset. Sed cum sis ita redemptus, non nisi propter ipsum vivas oportet. Vel quod eodem modo: Sic ille te redemit ut non nisi propter ipsum viveres. Ergo alterum infer ex altero. Et sic ut non nisi per Christum vivas, sic non nisi propter ipsum vivas.

I PUNCTUM.

QUÆ lōgior est narratio suscitati à mortuis Lazari, videri debet apud Evangelistam, & ex singulis eius partibus non nihil ad profectum delibari. Tum verò animus intendatur in Lazarum suscitatum, quo agnoverit, affectu Liberatoris suum Christum adoraverit quibus verbis se novam ei debere vitā professus sit: quo deinceps eum culta ac studio fuerit prosequutus, ac se ipsi totum addiderit. Sic plane Tu quisquis hæc legis vel audis, si diligenter attenderis, non minus te Christi totum agnosces, quam ipse Lazarus, hoc novo nomine vel beneficio quo illi singulariter astringeris de nova tibi vita per eum restituta. Tu non nisi per ipsum denuò vivis sicut si suscitatus esses, ac propterea Tu non nisi propter ipsum vivas oportet sicut vivit suscitatus.

Ratio prioris est eadem; Cur enim à Christo suscitatus sibi facile persuaderet non aliter esse vivendam quam propter Christum, nisi quia novam hanc ei vitam debet, quam profecto par est illi consecrare, ac reddere, si præsertim significet Christus se hanc velle vitam suo mancipa-

tam obsequio? At nonne tu sic novam ab eo vitam accepisti? Hoc primum expende. Numquid non eras mortuus non tantum originali peccato cum universis hominibus, sed actuali, quod vocant, & singulari tuo lethifero, statim atque peccasti? Nonne triplicem incurristi mortem, a qua te Christus liberavit, mortem scilicet animæ seu gratiæ, mortem salutis seu beatitudinis, mortem corporis seu vitæ præsentis? Expende hæc etiam atque etiam, & tibi singulariter applica, quod de omnibus universim ait Apostolus, *nos mortuos fuisset in delictis, & cum Christo convivificatos.*

Ac primò quidem de morte animæ seu gratiæ non dubitas, quin, statim atque peccaveris, sequitur fuerit peccatum illud, quod idcirco mortale dicitur, quòd mortem afficit, *Anima enim qua peccaverit, ipsa morietur: Et peccatum cum consummatum fuerit generat mortem, mortem præsentem animæ, mortem spiritualem, mortem oppositam vitæ quam vivebat, eum ante peccatum esset in gratia, & à qua morte per Christum resurgit, cum per ipsum redit in gratiam. Nonne id agnoscis?*

Deinde verò de morte quam appellamus mortem salutis, & beatitudinis, quia revera est eius privatio, nonne tam verè mori dici debet, quam verè beatitudo dicitur vita beata & æterna? Nonne autem ista mors tam certo inferitur ex morte animæ, quàm mors animæ sequitur ex peccato? Nonne peccatum ex æquo privat animam tam vita gloriæ, quàm vita gratiæ? Nonne denique si peccator gloriosam illam aliquando possideat vitam, non minus illam debet Christo, quàm vitam gratiæ spiritualem?

Restat itaque de tertio quam dicimus mortem corporis, & præsentis vitæ, quæ hæc non ita consequenter ex peccato videtur, qui, ac duæ præcedentes: sequitur tamen hoc sensu, quòd nisi

II. PUNCTUM.

ostendi divina interveneret misericordia, nisi divinus intercederet Christi sanguis, qui propterea est effusus; statim post peccatum peccator corpore, seu vita præcipienti moreretur, sicut anima statim moritur morte quam diximus gratiæ. Sic enim primus homo post peccatum, eodem ipso instanti quo peccavit, & morte spiritali mortuus est, & mortis corporalis obviandæ reus fuit; neque minus à peccato mors corporis manat quam mors animæ, cum ante peccatum corpus esset immortale, nec nisi peccato, & invidia diaboli mors introierit in orbem terrarum. Hæc sunt enim, ut ait Apostolus, stipendia peccati, Mors. Id est, omne genus mortis, id est, mors corporis, & animæ: Unde quod vixit Adam post peccatum, & novam fuit beneficii, & venturi Christi collatum meritis: nam nisi tunc provifum fuisset hoc remedium, perinde corpore, ac animo periisset, Quod idem dicendum profus est de unoquoque particulari, sicut videlicet unufquique peccando perit morte animæ, sic periret morte corporis, nisi reservaretur vita corporis, ut mors animæ reparari possit: quæta quod non pereat corpore, non minus debetur Christo Redemptori, quam quod non pereat animâ, si respicitur, neque minus quam Lazarus, aut alius à Christo suscitatus novam hanc illi suam deberet vitam.

Ep. 2.

Rom. 6.

L. 4. de Civ. Div.

Sic expressè sanctus Augustinus: Una, inquit, mors Christi duobus mortibus nostris, scilicet animæ & corporis saluti fuit. Duas tantum meminit mortes quia mortem animæ confundit cum morte beatitudinis: aperte autem distinguit mortem animæ, & corporis, ut duplex illud beneficium distinctè notum faciat, quo per Christum vivimus animâ & corpore, seu vita spiritali, & corporali. Esto id sit particulare Lazaro, & aliis à Christo suscitatus, quod amissam vitam corporalem ab illo recuperarint, quo modo nostram nobis non restituit, sed de modo amissæ, vel restitutæ vitæ non hic agitur, satis est ad similitudinè recuperatæ vitæ, quod quemadmodum suo modo Lazarus restitutam sibi vitam Christo debet, sic nos illi nostram nobis suo modo reparatam debeamus. Quo in modo si quid ex una parte deest, suppletur & excedit ex altera: Nam neque solum, sicut Lazarus, vitam corporis à Christo accepimus, sed vitâ utramque animæ quæ longè est aliâ præstantior; nequid semel tantum, sicut Lazaro, nobis id beneficii collatum est, at quoties post peccatum revivimus in novâ gratiâ. Quoties autem istud accidit: Quoties id etiam citius id ipsi præstare voluit, & noluit?

SED cum his ita redemptus, non nisi per ipsum vivas oportet: Vel quod eodem recidit, sic se Christus redemit, ut non nisi propter ipsum vivas.

Quasi gemina esset propositio, vel quasi duplex motivum proponeret, quo ex prima præmissa sequeretur non aliter esse vivendum quam propter Christum.

Primo quidem, quia id exigit beneficium Redemptionis Cui enim iustus vivam, ait sanctus Bernardus, quam ei, qui si non moreretur, ego non vivarem? Cui commodius, quam promittenti vitam æternam?

Ep. 143.

Deinde verò, quod ea fuit intentio Christi nos redimentis, ut sic novo hoc beneficio sibi nos alringeret, nulli ut alteri, nec nobis ipsis, sed illi soli viveremus. In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, ut & mortuorum & vivorum dominetur, ait Apostolus. Et rursum: Assimantes hoc; quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivunt iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Quasi diceret, sic mortuus est propter nos, ut sic propter ipsum viveremus. Quod idem ipsum ait Dominus de alio genere mortis, quod in singulos quodammodo subit dies, cum se manducandum nobis præbet: Sicut misit me vivis Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me.

Rom. 14.

2 Cor. 5.

Ioan. 6.

Stupenda sanè similitudo! sicut Christus propter Patrem, sic nos propter Christum: sic nos propterea redemit suo sanguine sic pascit suo corpore!

III. PUNCTUM.

SICUT igitur non nisi per Christum vivis, sic non nisi propter ipsum vivas oportet, quia quam verum est unum, tam certum est aliud, cum in uno Redemptoris titulo sit utrumque fundatum nec magis Christus te redimendo tibi tuam vitam restituerit, quam tu illam Christo debeas totam reddere, vivendo secundum ipsum tanta religionis ac fidelitatis plenitudine, quantum hoc Beneficium Redemptionis exigit, & quanta hæc Apostolica declarant Verba: Non estis vestri: empti animæ sunt pretio magno. Quæ quia pluribus alibi sunt declarata, satis hic fuerit illa breviter indicare, quæ huc facilius & opportunius revocare possis.

2. Cor. 6.

Nn 2

Aut

Aur nullam vitæ partem, aut totam Deo debes.

In 1. parte, Die 4. Januarij.

Nihil est in vitæ nostræ usu minus nostrum, quàm ipse vitæ usus.

In 2. p. Feria 6. Qua parasceve dicitur. Quo hic sensus maxime propria.

Sicut à Deo, sic ad Deum.

In eadem 2. p. Dominica 4. post Pascha.

AD EADEM VERBA:

Lazare veni foras.

DE CONVERSIONE INDURATI PECCATORIS IN QUATRIDUANO LAZARO MORTUO, ET SUSCITATO FIGURATA.

VERITAS PRACTICA.

Si quid est in rerum natura Christo difficile, natura est hominis in peccato indurati.

RATIO EST, Quia si quid est Christo difficile, hoc unum est quod illi magis resistit.

Sed quod unum magis Christo resistit, natura est homini in peccato indurati.

Ergo & hoc unum est Christo difficile; ac proinde cavendum diligenter ne hanc induamus naturam ita perversam; & non obduretur quis ex nobis fallacia peccati, ut commendat Apostolus.

Hebr. 3.

I. PUNCTUM.

SI sola spectaretur divina potentia cuius unius est miracula facere, non esset unum dicendū alio majus miraculum, sed facta comparatione ad facultatem naturæ quam excedit, post considerati triplex gradatio in miraculis, quorum alia dicantur maxima, tum media, & minima; quorum etiam quælibet habeant diversos gradus, secundum quos diversimodè, ut ait Divus Thomas, excedunt facultatem naturæ. Sanctus autem Augustinus inter omnia quæ facit D. N. Jesus Christus, atque adeo inter ipsa maxima miracula, resurrectionem Lazari dicit præcipuè prædicari; nec aliam rationem magis urget quàm quæ petitur ex ipsius significatione miraculi. Tres, inquit, resuscitatos mortuos in Evangelio legimus, & fortè non frustra. Domini quippe facta non sunt tantummodo facta, sed signa. Si ergo signa sunt præter id quod mira sunt, aliquid profecto significant, quorum facturum significationem invenire, aliquanto est

Tract. 49.
in Ioan.

operosius quam ea legere vel audire. Et nonnullis interiectis; Resuscitavit filiam Archimagogi adhuc in domo jacentem; resuscitavit Lazarum sepultum quatrduanum. Intueatur quisque animam suam; si peccat moritur: Peccatus, mors est anima. Delicta vitæ quod malū est, consensisti peccasti consensio illa occidit te, Sed intus est mors quia cogitatum malum nondum processit in factum; talem animam resuscitare se significans Dominus, resuscitavit illam puellam qua nondum erat sepulta elata, sed in domo mortua jacebat: quasi peccatum latebat. Si autem non solum mala dilectioni consensisti sed etiam malum fecisti: quasi mortuum extra portam extulisti. Iam foras es & mortuus elatus es, tamen & ipsum Dominus resuscitavit, & reddidit Vidua Matri suæ. Si peccasti, peniteat te & resuscitat te Dominus, & reddet Ecclesia Matri tuæ.

Tertius mortuus est Lazarus, est genus mortis immane, mala consuetudo appellatur: aliud est peccare, aliud peccandi consuetudinem facere. Qui peccat & continuo corrigitur, eisdem reviviscit quia nondum est implicatus consuetudine, non est sepultus. Qui autem peccare consuevit sepultus est, & bene de illo dicitur, factus; Incipit enim habere pessimam famam tanquam odorem feterrimum. Tales sunt omnes assueti sceleribus, perditu moribus. Dicis ei, noli facere, quomodo te audit quem terra sic premit, & tabe corrumpitur. & mole consuetudinis prægravatur.

Tum post pauca: Ecce ipsa soror Lazari melius suscitata est quàm frater eius, de magna mala consuetudinis mole est liberata, erat enim famosa peccatrix, & de illa dictum est, dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum

nam. Postquam autem fufius enarravit quomodo Dominus, antequam mortuum fufcitaret, feipfum turbaverit, fremuerit, flevit & contenta voce clamaverit, Lazare veni foras, tum ipfe fanctus Doctor exclamando concludit, *ô quam difficile surgit quem moles mala confuetudine premit!* Quasi diceret, hæc est plena significatio miraculi, hæc est ratio propter quam illud inter maxima repono miracula, quod rem felicitate valde difficilem & valde momentofam exprimat. Sicut enim Christus sic fremendo, la-shrymando & clamando videtur indicare, esse quodammodo difficile, hunc mortuum fufcitare, quam alios; sic planè significat hanc vel maximè repetiri difficultatem in illis inveteratis, & induratis peccatoribus convertendis, qui quatruiduano mortuo Lazaro figurantur. Infirmendam, inclamandum, imorandum in his revocandis ad veram vitam. Si quid in tota rerum natura Christo est difficile, naturæ est huiusmodi peccatorum. Et si quod est in tota hac maximi omnium miraculi considerandum historia, difficultas hæc est Christi laborantis in hoc negotio: Nempe ut omnes intelligant quam sit deplorandus, & cavendus talis animi status, unde sit tam operofum emègere: vel si qui fortè jam eò miseriarum incididerit, ij difeant cum Christo laborare, si sibi confultum velint.

Hoc itaque prius nobis est inquirendum, quid sit univerfimum quod d. o. possit Christo difficile: qua in quaestione videntur esse quatuor paucis quidem, sed distinctis articulis, enodanda.

Primus est, quod sicut est de miraculis, si sola spectetur Christi potentia, nihil profus illi est difficile, nihil eorum, quæ potest, quidquam est quod non tam facile possit quam velit, & nihil profus est quod non possit quemadmodum ipse, ait in Evangelio: *Pater meus usque modo operatur & ego operor. Quacumque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit.* Id est, simili & tam facili modo quam ille qui dixit & facta sunt.

Secundus articulus est, quod si quid propterea dicitur Christo difficile, id dicitur ratione rei faciendæ, quæ repugnat non omnino quidem fieri, sed non nisi difficultet ex parte sua; Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei intrabunt! Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quam divitiam intrare in regnum Dei! Tam verè de Dominus explicans, quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Id est, ista impossibilitas vel difficultas ex hominibus nascitur.

Tertius, cum difficultas illa ex multis posse manare causis, hinc fit, ut ex vario causarum cursu, major aut minor sit difficultas, ac propterea etiam unum quid alio difficilius, Christo dicitur, quando felicitet ex pluribus humanis causis difficultas oriatur. Unde Apostolus: *impossibile est, inquit, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis, & participes facti sunt Spiritus sancti & prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, id est, hoc est valde difficile propter illas simul concurrentes causas, quæ tanto majorem difficultatem faciunt, quanto plures ita simul concurrunt.*

Quartus, non obstantibus his oppositis causis, cum non cesset divina Christi Bonitas homines ad se allicere, terrendo manis, blandiendo promissis, illustrando intellectum, movendo voluntatem, & aliis innumeris modis quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas: Et tamen nolunt, ac pro sua libertate reculant, resistunt, differunt, tunc illud quod difficilius Christo dicitur, dicitur ei resistere: & quod illi resistit pertinacius, dicitur illi etiam esse difficile: *Servive me fecisti in peccato tuo: Præbisti mihi laborem iniquitatis tuæ. LABORAVI suspirans; laboravi rogans. Laborare fecisti Dominum: nempe resistendo tot gratis, quibus ad se peccatorem excitabat, O verè tanto maior malitia resistens; quanto major est bonitas excitantis!*

II. PUNCTUM

SED quod unum sic magis Christo resistit, natura est hominum in peccato induratis.

Tam fates, quatruiduanus est enim Sicut ex parte mortui videtur esse difficultus jam resolutum in tabem & foetorem corpus revocare ad vitam; sic induratum, & multo tempore tabescentem in peccato renovare ad poenitentiam.

Ratiopeti potest ex illo memorato quatruiduo quo Lazarus in monumento jacuit: & de quo multi multa, quæ ut melius intelligantur, præmitto quod in hunc locum S. scribit Augustinus: De quatuor, inquit, diebus multa quidem dici possunt sicut se habent obscura scripturarum, quæ pro diversitate intelligentium multos sensus pariunt. Dicamus & nos quid nobis videatur significare mortuus quatruiduanus, quomodo in illo cæco intelligimus quodammodo humanum genus, sic forte & in isto mortuo multos intellegendi sumus, diversi enim modis una res significari potest. Homo quando nascitur, jam cum morte nascitur, quia de Adam peccatum trahit, Unde dicit Apostolus, per unum hominem peccatum intravit in mundum,

mundum, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes homines peccaverunt. Ecce habes unum diem mortis, quod homo trahit de propagine mortis, Deinde crescit, incipit accedere ad rationem, ut legem sapiat naturalem quam omnes habent in corde fixam: Quod tibi vis non fieri, alij ne fecerit. Numquid hoc de paganis dicitur, & non in natura ipsa quodammodo legitur: furtum vis pati, utique non vis, Ecce lex in corde tuo quod non vis pati, facere noli: & hanc legem transgrediuntur homines. Ecce alter dies mortis.

Data est etiam lex divinitus per famulum Dei Moysen: dictum est illi non occides, non machaberis, non falsum testimonium dices, honora Patrem & Matrem, non concupisces rem proximi tui, non concupisces uxorem proximi tui. Ecce lex scripta est & ipsa contemnitur. Ecce tertius dies mortis.

Quid restat? Venit & Evangelium prae dicatur regnum Caelorum, diffamatur ubique Christus, minatur gehennam, vita promittitur aeterna, & ipsa contemnitur, quartus hic est scilicet dies, intelligendo, ut patet, per singulos quatuor dies, diversa quatuor luminum genera quibus humanum genus illustratum fuit, & quibus se per peccatum suum privat.

His vero quatuor luminibus, quatuor adduntur alia quibus cum se privent Indurati Peccatores, facillimum erit intelligere quomodo praeteris peccatoribus resistent Christo. Primum est lumen prudentiae Christianae, qua, ut ait S. Thomas, ad bonum finem totius via recte consiliatur, iudicatur, & praecipitur, & qua sola dicitur prudentia simpliciter qua in peccatoribus esse non potest; aut si prudentes dicuntur, prudentes sunt in generatione sua, prudentes secundum carnem & mundum, sicut prudens diceretur latro qui convenientes vias adinveniret ad latrocinandum. An tibi prudens videretur?

Secundum lumen est, quod donum Intellectus & Consilii dicitur, quo prudentia naturalis & humana maxime perficitur & juvatur secundum quod regulatur & movetur à Spiritu sancto. Ut Idem ait S. Doctor; Hoc se autem privant peccatores, quatenus se habitual: & sanctificante privant gratia seu charitate, quam ita comitantur dona Spiritus sancti, ut destructa per peccatum gratia, simul etiam dona destruantur.

Tertium lumen est ad respiciendum & resurgendum à lapsu, quod nisi proponeret Deus peccatori numquam resurgeret, nisi vero etiam hoc illustratus lumine velit resurgere, lumen repel-

lit, lumē extinguit, Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierūt vias eius, nec reversi sunt per semitās eius. Job. 2. 4.

Quantum denique lumen quod multa continet alia, lumen est internum quo peccatores miserandum suum vident stultum, & praesentem, & futurum, cuius aspectu terreatur, moveantur, resipiscant, Resipiscant à diaboli laqueis à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. Hos si viderent laqueos, si viderent se his implicatos, an vellent in peccato vel ad horā persistere? Quod si hoc tamē non vident, nō est defectus luminis, sed lumē repellentis. Non fuit qui aspiceret ex illis scilicet qui horrenda haec mala non viderunt, Prov. 1.

Jam vero quod est praecipuum rei discutendae Caput, ex horum quatuor contemptu lumen & fiunt peccatores indurati, & magis Christo resistent. Nam indurari peccato cum nihil aliud sit, quam sic illi assuecere, ut, quod primò erat tantum naturalis quaedam libido & inclinatio, fiat consuetudo, & talis necessitas ut non putet peccator se posse aliter vivere qui desperantes semetipsum tradiderunt impudicitia: Vel privabitur divino illo lumine quod habuisset, nisi sic desperatus esset & abjectus ad proprias concupiscentias, Vel interdum illustrabitur, & sibi notus fiet. Si lumen deest, en induratum hominem, sicut absente sole nigrescunt omnia. Si lumen adest, eo rebellem lumini, en Christo resistentē, & Spiritui gratiae contumeliam inferentem. Nā cum sit ipsa consuetudinis mole velut oppressus, quantum assurgit ex divino lumine, tantum recidit & resupinatur ex opposita consuetudine. Haec est videlicet, Haec est natura indurati peccatoris, ut quantum est induratus peccato, tantum Christo resistat. Quod de se luculenter confitetur S. Augustinus, Sic intelligebā, inquit, mo ipso experimento, id quod legeram, quomodo caro concupisceret adversus Spiritum, & Spiritus averteret carnem. Ego quidem in utroque; sed magis ego in eo, quod in me approbābam, quā in eo, quod in me improbābam. Ibi enim magis jam non ego; quia ex magna parte id patiebar in virtus, quod faciebam volens. Sed tamen consuetudo adversus me pugnātor ex me facta erat; quoniam volens, quo nolle, perveneram, Et quis jure contradiceret, cum peccantē iusta pāna sequeretur? Et non erat jam ulla excusatio, qua videri mihi solebam, propterea me nondum contempro saculo servire tibi, quia incerta mihi esset perceptio. Iam enim ipsa certa erat. Ego autem adhuc obligatus, militare sibi recusābam, & impedimentis omnium sic imbecillam expediri, quemadmodum impediri timē-

Eph. 4.

L. 8. Cap. 1.

10.

2. 2. 9. 47.

a. 13.

9. 52. a. 2.

1. 2. 9. 68.

a. 5.

Hum est. Ita sarcina saculi, velut somno assoleat, dul-
ter premebat. & cogitationes, quibus meditar
in te, similes erant conatibus xpergisci volentiu:
qui tamen superati soporis altitudine, remergun-
tur. Et sicut nemo est, qui dormire semper velit,
omniumque sano iudicio vigilare praestat: differt
tamen plerumque homo somnum excutere, cum
gravis torpor in membris est, eumque iam displicen-
tem cernit libentius, quam vis surgendi tempus ad-
venit: Ita certum habebam, esse melius tua Cha-
ritati me dedere, quam mea cupiditati cedere.

Sed illud placebat & vincebat, hoc libebat, &
vinciebat. Non enim erat, quod tibi responderem,
dicenti mihi: Surge qui dormis, & exurge a mor-
tuis, & illuminabit te Christus, & undique ostendit
veram te deere; non erat omnino, quid respo-
derem veritate convictus, nisi tantum verba len-
ta & somnolenta. Modò, ecce modò sine paululò.
Sed modò & modò, non habebant modum: & sine
paululum, in longum ibat. Frustra condelectabar
legi tua secundum interiorem hominem, cum lex
alia in membris meis repugnaret legi mentis meae,
& capitulum me duceret in legem peccati, qua in
membris meis erat. Lex enim peccati, est violentia
consuetudinis, qua irahitur & tenetur etiam in-
victus animus eo merito quo in eà volens illabitur.

Nonne hoc est Christo resistere, & tantò ma-
gis resistere, quanto Christus retardantem ma-
gis stimulat, & retardans magis repellat sti-
mulantem?

Non sic Dæmon, non sic resistit, nam ita indu-
ratus est in sua malitia, ut nullis à Christo molli-
ari, aut juvetur auxilijs ad eam deponendam.
Homo verò peccator vel antequam indugetur,
vel postquam est induratus, non caret gratijs qui-
bus emollii possit, si velit, & converti. Si autè
pro sua libertate nolit, hoc est quod proprie, hoc
est quod unice, hoc est quod maximè Christo
resistit, hoc est quod Scripturæ gemunt, & de-
plorandū docent, Percussisti eos & non doluerunt;
atque vixisti eos & renuerunt accipere disciplinam:
indura verunt facies suas supra petram, & nolue-
runt reverti. Quali diceretur, si vellent, reverti
possent, nam idcirco percutuntur, atteruntur &
mouentur à Domino; sed nolunt, sed requunt
disciplinam, & hoc ipso quo se nolunt, tum
præcipue rebellare ac resistere dicendi sunt.

Audite rebelles & increduli.

III. PUNCTUM.

Si quid est in rerum natura Christo diffi-
cile, natura est hominū in peccato indurati
Non alia quævis natura, quantumcumque sit
contumax, illi resistit; non ignis, non aquarum,

non sensibilibus aut insensibilibus quodlibet re-
rum genus creatarum; non Angelorum, non dæ-
monum, non Inferni, non mortis, omnia subiecta
sunt ei: Sola illi humana se opponit natura, quā-
quam inhumana potius dicenda est, quæ se tan-
tæ bonitati opponit; & nisi humanitatem quo-
dammodo exueret, non tam facile incurreret in
divinam offensam, aut facilius rediret in Gratiā:
sinceret se moveri, crederet tot motivis resipif-
centiæ; iustum esse agnosceret, subditū esse Deo:
Sed dum homo se potius liberum, quàm huma-
num sentiens, libertate sua se fertur in pecca-
tum, ut consuetudinem peccandi contrahat, &
in peccato suo magis ac magis in dies roboretur
tunc ille est rebellis adversus Dominum, ille est
qui tetendit adversus Deum manum suam, ut est
in libro Job, & contra omnipotentem roboratus
est, cucurrit adversus eum erecto collo, & pinguis
cervice armatus est.

Sed quid tandem accidit? quò se tandem illa
proferat rebellio? quò demum tendit ille tam
præceps adversus Dominum cursus? Audi fan-
ctum Gregorium in illa libri Job jam prolata
Sunt nonnulli qui etsi aliquando agere contra
omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsa impos-
sibilitate explenda sua voluntate fracti ad se met-
ipso respiciunt, atque ad eum, quem contemnere
voluerant, convertuntur: & qui discedere longe
poterant, si quod vellent implere valuissent, per
hoc aliquando salvantur, quia quod nequiter vo-
luerunt, implere nequiverunt: Vnde ad se rediit,
cuius sint conditionis aspiciunt, & plangunt se cō-
traria Veritati voluisse. Et sunt nonnulli qui hoc
quod perversè contra Deum apperunt, iusto Deo
iudicio implere nequius permittuntur. Et cum eos
malitia accendit, potentia roborat, tantò jam se-
metipso in errore cognoscere nequeunt, quando in
rebus affluentibus extra se semper per potentiam
trahuntur: De quorum nunc intentione dicitur:
tetendit enim adversus Deum manum suam &
contra omnipotentem roboratus est. Contra Deum
quippe manū tendere, est in operatione prava, de-
spectu Dei iudicis, perseverare. Et quia tunc magis
irascitur Deus quādo permittit impleri quod sal-
tem contipi in cogitatione nō debuit, contra omni-
potentiam iniquus iste roboratur, quia prosperari
in mala sua actio permittitur, quatenus & per-
versa faciat, & tamè feliciter vivat. De quo ad-
huc subditur: Cucurrit adversus eum erecto collo.
Erecto collo contra Deū currere, est ea qua Creator
displicent, est audacia perpetrare, de quo recte di-
citur, cucurrit, id est, in malo opere obstaculum do-
adver-

1. Cor. 13.

Job. 13.

L. 1. Mor.
c. 22.

Rom. 10.

adversitate non habuit. De quo adhuc additur. *Et pinguis cervix armatus est. Pinguis cervix est opulenta superbia, affluentibus videlicet rebus, quasi multis carnibus fulta. Potens igitur iniquus pinguis cervix contra Deum armatur, quia rebus temporalibus tumens contra precepta Veritatis quasi de magnitudine carnis erigitur. Habent enim hoc potentes, & iniqui proprium, ut fallacesus divitiis occupati, veras Dei opes negligant, & quanto minus quod verum est inquirunt, tanto amplius falsis divitijs extollantur. Cura est enim multiplex terrenarum rerum quia occupat, excacat; unde adhuc apte subjungitur: Operuit faciem eius crassitudo. Id est, oculos mentis premis seu cecitatem mentis addidit, ut Idem sanctus Doctor profequitur fufius.*

Ex quibus videas quod querebatur, quod tandem spectaret illa tam pertinax contentio quod induratus peccator resistit Christo, nempe in cecitate mentis, & graviores quendam duritias. Unde nihil expectes quam sempiternum eius interitum. Se prius ipse peccator excacat & indurat ut dictum est: sed postquam diu multumque revocanti Christo resistit, tum & ipse Christus sibi resistentem excacat, & indurare dicitur. Sic de Pharaone & inde de alijs omnibus S. Augustinus: *Et tale cor haberes Pharaon quod patientia Dei non moveretur ad pietatem sed potius ad impietatem, vitij proprii fuit: Quod vero facta sunt ea quibus cor, suo vitio tam malignum resisteret iussibus Dei, hoc est enim quod dicitur induratum, dispensationis fuit divina quae tali coram non solum iusta, sed & videnter iusta poena parabat, qua timentes Deum corrigerentur.*

Illam autem quam vocat dispensationem tribus hisce fieri modis docent Theologi, negative, permissivè, & per occasionem. Negative, quatenus subtrahit vel non impertit illa majora interna, & externa auxilia, quibus peccator magis illustraretur, quam si non ita Christo resistisset. Permissivè, quatenus permittit diabolo tentationes quibus hominem impetat, & expugnet, quas non permisisset, vel quas homo superasset; Per occasionem, quatenus positivè vel permissivè, causa est aliquarum rerum ex quibus ille peccator occasionem accipit magis peccandi, vel errandi circa peccatum suum, vel sibi sic blandiendi, ut non illud agnoscat, vel negligat, vel praesumat, vel desperet se umquam correcturum, sique tandem peccatum illud, quod neque in hoc saeculo, nec in alio remittetur: Non quod remitti non possit, sed non remittetur, quia peccatorem non poenitebit, in peccato suo morietur.

Quod praedatè admodum in illa verba Jobi de Deo. *Si destruxerit, nemo est qui aedificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.* S. Gregorius sic illustrat: *Omnipotens Deus humanum cor destruit cum relinquit: aedificat dum replet. Neque enim humanam mentem debellando destruit, sed recedendo, quia ad perditionem suam sufficit sibi dimissa. Unde plerumque fit ut cum audientis cor, exigentibus culpa, omnipotentis Dei gratia non repletur, incassum exterius à predicatore moveatur.*

Observa verbum, repletur, nam potest quis habere gratiam, & non repleti gratia; quando itaque privati privatione gratiae dicitur indurati, non de omni gratiae privatione intelligas, sed de illa pleniori quam receperat si non esset indurati, aut si non punirentur.

Ad alterum porò propositè Scripturae membrum, *Si incluserit hominem, nullus est qui aperiat*, sic pergit S. Doctor: *Quia omnis homo per id quod male agit, quod sibi nitid quàm Conscientia sua carcerem facit, ut hanc animi reatus premit, etiamsi nemo exterius accipiet? Qui cum iudicante Deo, in malitia sua cecitate relinquitur, quasi intra semetipsum clauditur, ne evadendi locum inveniat quem invenire minime meretur. Nam sepe nonnulli à pravus actibus exire cupiunt, sed quia corundem actuum pondere premuntur, in mala consuetudinis carcere inclusi, à semetipsis exire non possunt. Et quidam culpa propriis punire cupientes, hoc, quod rectè se agere estimant, in graviores culpas vertunt: sique modo miserabili, ut, quod exitum putant, hoc inclusione inveniunt. Dicitur ergo, si incluserit hominem, nullus est qui aperiat, quia sicut nemo obstitit largitatis vocanti, ita nullus obviat iustitiae relinquentis. Includere itaque Dei, est clausis non aperire? Unde & ad Moysem dicitur de Pharaone: Ego obdurabo cor eius; obdurare quippe per justitiam dicitur Deus, quando cor reprobum per gratiam non emollit. Recludit itaque hominem quem in suorum operum tenebris relinquit. Quasi hoc ipsum rursus diceret, & confirmaret, quod paulò ante dictum est de cecitate, & obduratione, quae primò est ab ipso homine sepe per suam obstinationem indurante, tum à Deo post multas impertitas, & recusatas gratias sic deserente hominem, ut, cum propter eius inveteratam consuetudinem opus esset robustioribus auxilijs ad resurgendum; tantum abest ut illa robustiora dentur, quin potius solita minuuntur, atque ita tandem fiat, quod ait Sapiens & quod declaratum est in 3. p. Dom. 9. *Cor durum habebit malè in novissimo.**

Vide & supra in hac parte, Fer. 2. Hebd. 17

L. 2. in
Exod. c. 18.

Nec verò tantis hic opus est ad declarandum thesism, quantis ad hypotheseim demonstrandam, qua tibi, Lector, vel Auditoribus tuis, ille omnia particulatim applices, quæ de induratis universim commemorata sunt: Te illum scilicet esse ni caveas, qui affectus peccato, gravem illam pravæ consuetudinis molem tibi accerfas, & imponas, unde paulatim indurescas, obteneberis, deferas, & percas, Satisne provides extirpandæ superbiæ, vanitati, acediæ, invidiæ, similibusque vitiiis? Nonne jam pridem in his obdurasti? Nonne saltim periculum, ne altiores agant radices, & penitiora cordis possideant? Nonne tibi regius Paltas, & Apostolus hodie suum illud incitamentum inspirare videntur, *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra*, Quo die scilicet vox illa Christi auditur, *Lazare veni foras*, vox illa Domini est quæ si auditur, non sunt obduranda corda, ne fortè post non audiat. *Da Domine da voci tuae vocem virtutis*, Tu qui iussisti famulis tuis Moyse & Aaron ut loquerentur ad petram, & illa daret aquas. Tu qui ossibus aridis ut audirent verbum tuum præcepisti, clamante Propheta palam tuo iussu: *Ossa arida, audite verbum Domini*, Tu cujus verba sunt quasi malleus conterens petram. Tu qui Lazarum licet quattuordecim annorum, & sætidum è monumento suscitasti. Tu qui affirmas venisse horam, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audiant vocem filii Dei, loquere vel mihi Lazaro: vel mihi Lazaris inelamanti, mecum loquere, vel ego tecum, *Lazare veni foras*: Miser & indurate peccator, incipe te hodie nosse, vide quàm sis illi similis mortuo quem funesta pravæ peccati consuetudinis moles premit! *Veni foras*: ne diutius simules peccatum tuum, ne tibi palpes, ne tibi abscondas; agnosce qui sis, agnosce quam sis alienus à statu morituri & iudicandi. *Veni foras*: extra illam tuam libidinem, quæ te captivum tenet in lege peccati, agnosce infamem tuam statum, egredere, veni quo te vocat Christus tuus.

Lazare, quem jacentem & mortuum profusus lachrymis deplorat Christus, veni foras ad

vultum illum spectandum, qui tuo pudore rubet, qui tuis illacrymatur miseris!

Indurate peccator! credis scripturis? credis Deo qui toties, & tam multa dixit contra cordis tui duritiam? Putasne te tutum vivere, qui non ignoras te in peccato esse obduratum: aut si hoc ignoras, putasne hanc futuram ignorantiam indemnem & impunitam?

Obstinate! quid te in peccato retinet? quid te à peccato retinet? *Veni foras*, ut quàm sint hæc longè distra, spectes attentius.

Veni, & vide quid à te quaritur? Nihil prois quod non possis: Non jejunia, non elemosinæ, si non possis: non longiores, quàm quas commodè possis, preces fundere, non quidquid extra te est; sed hoc unum quod à te totum est, ut te præteritorum pœniteat, & seipso respicias. Etiam si Christus non venisset, & locutus esset, nonne satis erat momentosum salutis negotium cui procurando nihil negares operæ, nihil laboris? Nihilne verò dabis Christo? Nihilne proderit quod Christus venerit, quod sit locutus, quod fleverit, quod te rogarit, & te ad se invitavit?

Perge in his affectibus, quantum aspiraverit gratia, & vide in 2. parte, in die Ascensionis Domini hanc veritatem ibi expositam:

Sedentem in cælo Christum, & inde nobis loquentem non audire, periculosius est, quàm dum in terris loqueretur.

Multa his etiam conformia passim habentur, quæ collecta videri possunt in 1. parte, Dom. 4. Adventus; & in 2. parte, Dominica Sexagesimæ.

Nec aliena forent à suscitato Lazaro quæ de aliis duobus mortuis suscitatis jam dicta sunt, & in plures Veritates distincta: In 3. parte, Fer. 6. Hebd. 9. in 4. parte, Dom. 15. & 23.

FERIA QUINTA.
DE CONSILIO PONTIFICVM ET PHARISÆO-
RUM COLLECTO POST SUSCITATUM
LAZARUM: UBI HÆC CAIPHAS
PROPHETAVIT.

Expedi vobis, ut unus moriatur homo pro populo. JOANN. II.

VERITAS PRACTICA.

Non minus expedit ad salutem ut vetus homo moriatur in nobis, quàm ut novus homo moreretur pro nobis.

RATIO EST, Quia quaecunque afferatur causa propter quam expeditur novum hominem mori pro nobis, si causa illa nullum habet effectum, nisi etiam vetus homo moriatur in nobis, non minus expedit hunc veterem hominem mori, quàm novum.

Sed causa illa nullum alioquin habet effectum.

Ergo non minus unum expedit, quàm aliud. Atq; ita prorsus quanti à nobis fieri debeat perfectæ mortificationis interna praxis, patebit evidenter.

I. PUNCTUM.

AUDITO à Judæis stupendo illo miraculo, quo Christus quadriduanum mortuum suscitavit. Collegerunt, inquit Evangelista, Pontifices & Pharisei consilium, & dicebant: Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum nostrum & gentem. Vnus autem ex ipsis, Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit eis, vos nescitis quidquam nec cogitatis, quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetavit, quia Iesus moriturus erat pro gente; & non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.

In qua sacra narratione cum multa sint quæ ad fructum utiliter expendi possent, tum illud maximè, quod ille dixit qui Concilio præside-

bat Pontifex: *Vos nescitis quidquam nec cogitatis, quia expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo.* Tria sunt enim quæ admirationem hujus d. et faciant; Primum, quod tam pie tam impius de futura Christi morte prophetavit: Sic videlicet Pietas & Veritas possunt etiam per impios nobis prædicari. Secundum est, quod ita quidem p. e locutus est Caiphas, ut impie simul quod dixit, dixerit: pie quidem locutus est non à semetipso, sed à Spiritu Sancto id agente, & intendente ex verbis ejus, ut mors Christi prædiceretur: sed impie simul hoc ipsum dixit, quatenus ea mente dixit, ut per suaderet Concilio cui præerat, melius esse si hunc hominem licet innocentem morti addicerent, quàm ut propter ipsum omnis populus perderetur à Romanis, quod erat impium & scelestum sic de Christo sentire, & loqui. Sic tamen Deus perversis hominum voluntatibus, seu dictis & factis bene utitur. & ea ad divinos suos fines convertit, sicut Joseph dicebat fratribus suis: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum.*

At quod tertium est admirandum in verbis illis: *Expedi ut unus moriatur homo*: non verba, sed res ipsa est quæ omnem superat admirationis modum. Quale hoc enim, Deus immortalis, quale hoc ipsa est, quod illis verbis continetur? Quid est quomobrem ita expeditur ut unus homo moreretur pro populo? Quis ille unus moriturus? Cur ille unus præceteris? Quo tandem mortis genere? Nonne sufficiebat pati, nec mori: aut si moti expeditur, cur ita pati?

Etiamsi horum nesciremus rationem, non est tamen dubium, quin ita expeditur, & oportuerit pati ac mori Christum, quandoquidem ita Spiritus Sanctus expeditur pronuntiavit; Sed aliud est inde ad praxim consequens, quod non ita fortè patet, nec ita creditur, & quod tamen non minus

minus expedit, nempe, *ut, sicut novus homo pro nobis, ita & vetus in nobis moriatur.* Hoc est scilicet, hoc est pensulius considerandum. Considerationis autem summa est ut firmiter illud apprehendamus, atque omnino persuasum habeamus, perinde unum atque aliud expedire.

Non potest verò id manifestius persuaderi quam declarando unam amborum esse causam; sic enim ratiocinari fas est ad necessariam inde consecutionem inferendam pro morte veteris hominis: Si causa quæ affertur, quæcunque tandem illa sit, propter quam expediebat novum hominem mori pro nobis, si causa, inquam, illa nullum habet effectum nisi etiam vetus moriatur in nobis, perinde profectò expedit hunc veterem hominem mori, sicut novum. Quid clarius? Nondum indagata causa, cur novus homo sit mortuus, nec dum etiam exponitur, quid sit veterem mori hominem; hæc facile postea suggerentur; quod unum hic premitur, & urgetur, hoc est, quæcunque data causa cur expediebat novum hominem mori, si ostendatur nullam esse talem causam nisi simul homo vetus moriatur, sic planè simul ostenditur, non minus expedit hunc veterem hominem mori, quam novum. Nonne id evidens? Quoniam aptius modo concluderes necessarium fuisse salutem hominum, ut Christus incarnetur, ut pateretur, & moreretur; Nonne sic diceret? Si nulla est hominum salus nisi Christus incarnetur, patiat, & moriatur, necessarium est salutem hominum quod ita moriatur. Sic prorsus homo ad rem nostram: Si mortuo etiam novo pro nobis homine, nulla est salus nisi vetus homo simul moriatur in nobis perinde necessaria est ad salutem mors huius veteris quam novi hominis. Quid similis, quid evidentius? Nonne sic talem Fidei, Baptismi, & Pœnitentiæ necessitatem, atque ipsius Christi mortis, Christus ipse demonstrat, quando his, aut similibus ait verbis: *Nisi credideritis, nisi baptizati fueritis, nisi poenitentiam habueritis, non intrabitis in regnum Dei. Omnes similiter peribitis. Si non credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris,* quasi diceret; si causa cur ego sum, suo frustretur effectu nisi credideritis quia ego sum, non minus expedit vos id credere, quam me esse. Sic planè, si causa cur novus homo sit mortuus, nullum habet effectum, nisi & vetus moriatur, nonne hunc expedit atque mori ac novum? Vellesne talem cau-

sam suo defraudari effectu? Vellesne talem tibi effectum deperire?

II. PUNCTUM.

SED causa illa nullum aliquin habebit effectum.

Non una sed plures à sanctis Patribus asseruntur causæ quas Divus Thomas collegit, *De 3. p. 91* & totum tribus in locis refert, cum nempe *46. c. 50* quærit utrum conveniens aut necessarium fuerit Christum incarnari, pati, & mori. Dic porro quomocunque voles, nihil dices quantum ad causam veteris effectum, nisi simul cum morte novi hominis includas mortem veteris. Visne quod multis placeat, idcirco expedit ut novus homo moreretur, quia sic vehementius nos ad se attrahebat, nos ad amorem sui provocabat? Sed quis effectus huius causæ nisi hanc novum ames hominem? E: quomodo hunc amabis, nisi concupiscentiam reprimas, & veterem cum ipso crucifigas hominem cum actibus suis? Nam sicut *qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis,* sic placet *qui sic carnem non crucifigunt non sunt Christi,* & quos vocat Apostolus *inimicos crucis Christi,* *Phil. 3.* quos Christus vocat inimicos.

Vis pro causa proferre quod sic definitum ac statutum erat divinitus, non placandum homini Deum, nisi novus hic homo moreretur? At nunquid eodem statutum est divino consilio, nunquam homini Deum reconciliandum, nisi & ipse homo secundum illum quem dicimus veterem statum, aut hominem moreretur? Quæ pax cum Deo, cujus voluntati tantum resistis, quantum in te vetus homo vivit? *Quis resistit Iob. 9. ei, & pacem habuit?*

Placene magis causam asserre, ut aspecta Christi morte dilectemus mortem non timere? Sed quis mortem potius non magis timeat, si post Christi mortem noluerit in se veterem mori hominem?

Dices fortè commodius id ira factum à Christo, ut, quantum esset peccati malum, agnosceremus, atque ita illud vehementius fugeremus. Itane verò dices te peccatum fugere, nisi quæ malorum omnium radix est, concupiscentiam reprimas, & morti tradas quantum mori potest? Quod si ad nostros inimicos fortius debellandos, & prosterndos referas causam Christi morituri, sicut de Samsone dicitur quod *multo plures interfecit moriens, quam ante vi-* *Iud. 16.*

vult occiderat, quomodo id profectre audebis nisi veterem simul hominem moriturum concedas, cum per illum viventem hominem nostri & quæ vivant in nobis inimici, & tam atrociter in nos esæviant, quàm si Christus non esset mortuus?

Denique, si quod habet Evangelicus textus, & quod unum cætera continet, sic expedebat nobis ut unus homo moreretur, ne tota gens periret, si tu hanc causam magis ut gere velis quàm alias, magis etiam urgeberis ad concedendum quod intenditur, cum nisi vetus homo moriatur non minus tota gens pereat, quàm si homo ille, quem mori expedebat, non esset mortuus. Quid est enim gentem perire, quo sensu à Spiritu sancto asseritur, nisi animas damnari, nisi homines in peccato mori? Quid est verò cur homines in peccato moriantur, nisi quòd affectus pravos circa res temporales non deponant, unde nulla formetur contritio, vel attritio, ac proinde nulla peccati remissio? Quid postremò tandem est causæ, cur istos non deponant affectus, nisi quia vetus homo non est mortuus, nisi quia semper viget & regnat in animo, rerum concupiscentia, quæ sicut causa est peccati, sic & causa est perditionis. Nonne hoc est quod supra tam sæpè est demonstratum, ac præsertim hisce tribus propositis Veritatibus?

In 1. p. Dom. 4. Advent. Licet omni peccatori sit necessariò pœnitendum, vix tamen ullus est qui necessariam agat pœnitentiam.

In 2. p. Dom. Se. p. tuages. Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est, cur ex illis fortè non sis.

In 2. p. Sabbato post Cineres. Si ordinatis ad salutem mediis non uteris, Mediatore Christo abuteris.

Recole quæ ibi dicta sunt, & videbis non minus perire homines non mortuo veteri homine quàm si novus non esset mortuus; ac proinde si hanc profers causam, cur hunc mori expediat, non certior habebit effectum, quàm illæ priores aliæ, quæ nullum profectus habent, nisi vetus homo simul moriatur. Hoc sciens, inquit Apostolus, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati; Quasi diceret, ut verè peccatum destruat sicut debet destrui ad plenam ejus remissionem, debet vetus homo noster esse crucifixus, & mortuus: Atque hoc ita est consequens, & connexum cum illo novo

Rom. 6. qui crucifixus est homine, ut simul vetus sit crucifixus. Magna vis est in illa voce simul, nam perinde est ac si dicat, sic primò factum est in novo homine, ut post idem fiat in veteri; aut nisi fiat idem in veteri, nihil in novo factum est.

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet Veritas, Quod non minus expediat ad salutem ut vetus homo moriatur in nobis, quam ut novus Homo moreretur pro nobis, cum ex omnibus illis causis, quæ demonstrat quàm expediret novum mori hominem, nulla sit quæ non idem concludat de veteri, nulla sit quæ suum habeat effectum, nisi simul cum novo vetus moriatur; nulla una denique sit, ex qua non modo id inferatur quod intendimus, sed multò etiam magis quam ex proposita Veritate contendimus. Quod enim habet Veritas, non minus expedire ad salutem ut vetus homo moriatur, quam novus, hoc ita rationes allatae probant, ut non modo non minus, sed magis etiam id expedire ostendant. Nam cum ex illis rationibus intelligatur mortem veteris hominis esse velut finem & effectum mortis novi, profectò quàm certò constat, finem in omnibus esse magis spectandum, quàm quæ ducunt ad finem, tam certum & constans esse debet, mortem veteris hominis magis expedire, quàm novi. Unde si audimus Christum vel exultasse, vel doluisse cum ad mortem properaret, non alia magis de causa diversos istos affectus induit, quàm ex proposito sibi fine suæ mortis.

Exultabat scilicet quod nobis monstrat et vitam mortis, & vitæ. Dolebat verò quod pauci vitam illam scelerentur. Ita verò propterea gravius angebatur quàm de doloribus corporis sui, quia quisquis sapiens magis dolet de privatione finis intenti, quàm de mediis quibus intenditur. Vide in 2. parte, Feria 5, primæ Hebdomadae in Quadragesima, ubi de dolore Christi ex perituris, & damnandis hominibus, pro quibus frustra passurus erat.

Atque hinc triplex motivum cum divina gratia non parè efficaciter vocandæ ad praxim hujus Prædicæ Veritatis, de morte veteris hominis.

Primum est, Necessitas, quanta scilicet & major etiam quàm ipsius novi mors hominis, quem si expediebat mori ne periremus; sic planè magis nos mori expediat ob eundem finem: alioquin & perires, & periret quidquid Christus pro te vivens egit, & moriens. *Ut quid perditio Math. hinc.*

Secun-

Secundum est, *Aequitas & decencia* quæ tam rationabilis, ut non modo fidei, sed rationi sit quodammodo renouandum si post tale mortis exemplum, quod nostri causa novus homo subire voluit, noimus nostrum veterem mori hominem. Quid enim vetus iste præ novo? Si sic oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam: adeone vesani erimus ut nobis non ita moriendum putemus, ad eandem participandam gloriam? Nollesne cum illo beatus esse? At quomodo cum illo conserges nisi cum illo moriaris? Potestne quis resurgere à mortuis, nisi fuerit mortuus? Mirum certe videri nobis deberet quod etiam mortuus concederetur cum illo resurgere; Nos enim omnes quid sumus? At quanto magis stupendum stupore quodam hortendo, si cum illo resurgere præcedamus non etiam cum illo mortui. Vide in die Paschæ, ubi hæc gemina Veritas exhibetur:

Nemo cum Christo mortuus, qui cum ipso non resurgat.

Nemo cum Christo resurgit, nisi qui cum ipso sit mortuus.

Tertium est *Facilitas, & suauitas* hujus mortis, si præsertim comparetur cum asperitate mortis Christi. Videsne quantos in Cruce moriens ferat cruciatus? Si tanti à te quaererentur, nonne Christus, nonne salus, nonne infernus evitandus, nonne cælum possidendum hos à te sicut à cæteris Martyribus merito tolerandos exigerent? Sed pone metum: Non hoc à te exigitur, non cruces, non cilicia, non flagella, non alia etiam jejunia quàm quæ fieri vulgo solent. Quod unum petitur, *nolle peccare est*; Non dicitur, non peccare, quis est enim qui non peccet? sed nolle peccare, id est, non peccare ex affectu, ex affectu voluntario rei creatæ cuiuslibet, hoc est veterem hominem mori cum actibus suis, Sentiat licet affectus, licet animum moveat, pulset, incitet, molliat, & quouis verset impetu; tolerantur ista, nec adesse veantur; sed absit consensus, absit affectus, absit voluntarius inde sequens affectus; & vetus homo est mortuus.

Adeone peccatum placere potest; ut non sit satis peccare vel ex impudentia, vel ex infirmitate, vel ex repentino quodam impetu, nisi etiam

ex complacentia vel ex affectu pecces? O detestandum affectum rei supra omnes detestabilis, quale est peccatum! Nec dicas te non affici circa peccatum: Nam inordinatus cuiuslibet rei affectus, quem emendare nolis, affectus peccati est: & donec talis affectus deponatur, vetus homo sic in te vivere dicitur, sicut illo affectu depositio diceretur mori.

Multæ his conformes passim occurrent Veritates; ex quibus hæc præcipuè videri debent:

Vel novus homo Christus, veteris hominis est ruina, vel vetus noster homo ruina est nascentis novi hominis.

In 1. parte, Dominica infra octavam Nativitatis.

Quanta est modò nobis obligatio ad non suscipiendam circumcisionem legalem, tanta est ad suscipiendam spiritualem.

In 1. parte, die 1. Ianuarii.

Non quid liceat, sed quid magis expedit.

Die 8. Ianuarii.

Tantum proficies, quantum à te deficiet.

In 1. p. Fer. 5. Hebd. 4. post Epiph.

Sicut à veteri lege, sic à veteri homine, unicuique Christiano est abstinendum.

In 1. parte, Sabbato Hebd. 5. post Epiph. Vbi fustus explicatur quid sit in praxi depositio huiusce veteris hominis.

Sicut martyrio vita naturalis, sic mortificatione vita sensualis.

Id est

Sicut ne pereat fides, perdenda est martyrio vita naturalis: sic, ne pereat fidelitas, perdenda est mortificatione vita sensualis.

¶ 3

In 1.

In 1. parte, de Communi sancti Martyr.

tificaberis.

Nemo cum Christo candidus, nisi sit simul tunicandus.

In 3. parte, Feria 4. Hebdomada quinta. Videri etiam possunt eres postrema Feria Hebdom. 13.

In 2. parte, Dominica Passionis, & tota ibi sequenti Hebdomada,

Qui non vult mortificantem Dominum, non vult vivificantem.

In morte immortalitas.
In patientia impassibilitas.

In 3. parte, die 26. Iulii.

Feria 2. & 3. Hebdomada Resurrectionis Domini.

Mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quam quid mortificationi detrahendum.

Satius esset nullo die velle vivere, quam non omni die velle cum Christo mori.

In 3. parte, Die 24. Augusti.

In 3. parte, Fer. 3. secunda Hebd.

Quae autem ex hac 4. parte videri possent, videri possunt facilius in indice, quam ut indicentur hic fusius.

Quod minus concupiscentiae mortificabis, eò magis à concupiscentia mor-

FERIA SEXTA.

DE MATRE FILIORVM ZEBEDÆI, PETENTE PRIMAS SEDES SUII FILIIS.

Dic ut sedent hi duo filii mei, unus ad Dexteram tuam, & unus ad sinistram, in regno tuo. Matth. 20.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Sic petendus à Deo status, ut, non quem quisque velit, Deus donet: sed quem Deus donet, quisque velit.

DISCEDENS à Bethania Dominus pergebat Hierosolyman cum duodecim discipulis, quibuscum & scimonem sercibat de instanti sua Passione & Resurrectione. Tunc veid, inquit Evangelista, accessit ad eum mater filiorum Zebedai cum filiis suis Jacobo scilicet & Joanne, adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei, quid vis? At illi, Dic ut sedent hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo, Respondens autem Iesus dixit, Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt es, possumus. At illis, Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo.

RATIO EST, Quia sic petendus à Deo status est, ut status possit esse certa vivendi regula.

Atqui ut status possit esse certa vivendi regula, non quem quisque velit petendus est, sed quem Deus donet.

Ergo hic est à Deo petendus status, & non alius; alioquin nescitur quid petatur.

Hic

Hic inter alios altissimè sanctus Joannes Chryostomus, Patitur sapè Dominus discipulos aliquid non rectè dicere, aut agere, ut occasio nem inveniat exponendi regulam pietatis. Non rectè igitur discipuli à quibus mater fuerat sollicitata, & quos ipse Dominus arguit; ac verò hinc sapientissimè Dominus regulam pietatis seu normam piè vivendi proposuit, cum dixit, à Patre suo, seu à divina providentia status vitæ degendæ esse expectandos, non autem pro sua cuique cupiditate ambiendos. Quod ut altius animis nostris infigatur, hæc inde veritas modò expendenda elicitur: Sic petendus à Deo status, ut, non quem quisque velit, Deus donet; sed quem Deus donet, quisque velit. Ratio est varia & multiplex, quæ sic tamen paucis contrahitur: Sic petendus à Deo status est, ut status possit esse certa vivendi regula. Primò explicetur quid status. Deinde cur petendus à Deo. Ac tertio quamobrem designetur certa vivendi regula.

De primo, per statum hic intelligitur personæ quædam conditio permanens, ac velut immobilis; aut, ut ait sanctus Thomas, non ex aliqua causa levi, vel de facili mutabilis. Et paulò post distinguens hæc tria, officium, gradum, statum; Officium, inquit, dicitur per comparationem ad actum: Gradus autem dicitur secundum ordinem superioritatis, & inferioritatis. Sed ad statum requiritur immobilitas in eo quod pertinet ad conditionem personæ. Sic dicitur status Clericalis, sive Ecclesiasticus, vel Laicus; Status Matrimonii vel Conubatus; status religiosus vel secularis. Sunt nempe hi tres præcipui status vel ordines ad quos alii omnes referuntur: unde sanctus Gregorius, in tribus, inquit, ordinibus sancta Ecclesia constat, conjugatorum videlicet, continentium, atque Rectorum: unde & Ezechiel tres viros liberatos vidit, videlicet Noe, Daniel, & Iob: & in Evangelio Dominus, dum alios in agro, alios in tello, atque esse in molendino alios perhibet, tres procul dubio in Ecclesia ordines ostendit.

De his paulò fusiùs sanctus Bernardus: Hoc mare magnum & spatiosum, in quo utique certum est nihil aliud quam præsens sæculum amurum & fluctuans designari, tribus hominum generibus suo cuique modo pervium est ut transeant liberati. Tres enim sunt, Noe, Daniel & Iob, quorum primus navi, secundus ponte, tertius vado transit. Porro tres homines, tres ordines Ecclesie signant, Noe quidem arcam rexit ne peri-

ret diluvio, ubi procerus Rectorum Ecclesie formam agnosco. Daniel vir desideriorum, abstinentia & castimonia deditus, ipse est soli Deo vacans, penitentium & continentium ordo. Iob quoque substantiam huius mundi bene dispensans in conjugio fidelem designat populum terrenam licitè possidentem.

Sub his verò statibus quàm sint alii multiplici- ces, & diversi quis non videt? Sic nempe divina Providentia factum est, primò quidem ad necessitatem vitæ humanæ quæ sic exigit, ut se mutuis homines juvent officiis, & variis officiorum actibus, sicut corpus humanum diversis membrorum ac partium muneribus. Deinde verò ad decorem universi quod non modò variis constat creaturis, sed distinctis etiam inter homines ordinibus, & ministeriis, ut, quando quidem homo microcosmus seu parvus mundus dicitur, non deesset in illo varietas quæ in majori mundo spectatur, & clucescit. Denique divinum hæc diversitas spectat cultum; quàm enim sunt varii hominum status, tam variis ipsi homines Deum colunt modis: qui cum in una religione, atque in uno Spiritu ritè aduancantur, non minorem Deo reddunt cultum in via, quàm exhibebunt in patria, dum suis quisque distinguetur meritis, & coronis.

Adde quod, sicut in variis creaturis perfectiones divinæ repræsentantur, sic in diversis statibus diversi gradus perfectionis, quos Christus universos possidet. Non poterat una simplex creatura Deum repræsentare, idcirco plures sunt conditæ, quæ sparsim suo modo contineant quod una simul complecti nequit. Sic neque poterat unus aut alter status Ecclesie tam multiplices, quibus abundabat Christus, gratias continere, quamobrem varii fuerunt ordinandi, quibus diffunderentur uberius; quò illud Psalmi refert sanctus Chryostomus: *Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Hanc, inquit, vestem rex tenuit, eaque illam per Baptismum induit, quotquot enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Antea enim eras nuda, turpis, & inhonesta, exposita omnibus qui transibant viam. Ex quo autem illam vestem induit, eadem est ad illam altitudinem, & ut à dextris stare digna fuit habita. Pulchre autem ipsam quoque describit varietatem, non constat autem vestis ex uno tantum genere, neque enim licet servari tantummodo ex gratia, sed fide quoque opus est, & post fidem, virtus. Quasi diceret, non id tantum

ll. q. 189
r. l.l. 12.
ll. q. 17

Ezech. 14

serm. de
tribus or-
din. Escl.

Pf. 44

tantum consistit in interna gratia, sed in externis quoque ministeriis, ad quæ quique fidelium destinantur si modò se linant regi.

Secundum est quod explanetur, cum sint videlicet tam varii status, ac varii etiam statuum gradus, cavenda hic potissimum naturæ corruptæ pravitas, quæ velut hedera sursum semper adrept, & parietem cui adhæret, paulatim exedit, & evertit. Hæc est filiorum Zebedæi ambitio, quæ primas eblandit sedes, sola suæ cupiditatis ratione habita, non divinæ dispositionis, cuius unius est de unoquoque nostrum statuere quid particulatim velit.

Neque verò sola cavenda est ambitio, sed & voluptas, & avaritia, quæ non primas quidem sedes semper ambiunt, sed commodiores, suaviores, atque huic sæculo conformiores; quæ per versa mentis cupiditas non minùs obstare potest divinis consiliis & decretis, quàm si aliora quærerentur subællia. Quamobrem quod dicitur petendum esse à Domino statum, perinde est, ac si diceretur, cavendam esse pravam illam concupiscentiam, quæ se semper in eligendo vitæ statu, nisi caveatur, obrudit: & summis Deo quibusvis cupiditatibus, divinum illud & summum agnoscendum est domi-

1. Reg. 2. nium, quo, ut ajunt Scripturæ, Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat, suscitatur de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem ut sedeat cum principibus & solium gloria teneat. Et brevius nec minùs efficaciter; Hunc humiliat & hunc exaltat, quia calix in manu Domini; hoc est, propria cujusque fors & conditio sic ab eo pendet, ut, nisi quam manu tenet, & proponit sortem acceptemus, nulla nobis sit propria. Loquere Domino, quia audit servus tuus. VIAS tuas Domino demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritatem tuam. Notam fac mihi viam in qua ambulem. Docc me facere voluntatem tuam quia Deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Sic alix Scripturæ præscribunt ut depreceris Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Id est, prout ipse cognoscit.

Inter multas autem rationes cur ita sit petendus à Deo status, ista magni est ponderis, quòd cum status sit quædam vivendi regula, conandum omnino est ut sit certa, secunda, recta. Nam, ut ait sanctus Dorotheus, si regula prava est, totum id depravari continget quod ad illam regulam exigetur. Quò spectat illud Domini: si

- Luc. 11. oculus tuus nequam fuerit, etiam corpus tuum

tenebrosum erit. Cæcus si cæco ducatur praestet, ambo in foveam cadunt. Ita planè si quis dubitet quas expensas facere possit in mensis, in vestibus, in domestica suppellectili, atque etiam in eleemosynis & quibusvis bonis operibus: quas item preces, quæ jejunia, quibus denique abstinere, quæ agere, & quæ pati potissimum debeat; Hoc à statu petendum est; hoc inde prorsus pendet. Videte, inquit Apostolus, vocationem vestram, quasi diceret, vultis scire in dubiis quid mali vel boni sit: quid fugere, vel amplecti debeatis, videte vocationem vestram, Illa discernet, illa dijudicabit, illa dicit uni esse malum quod bonum dicit alteri, & verè dicit si vera est vocatio, si certa est & secunda regula, sed si non certa, non secunda, quid videbis videndo vocationem tuam nisi decipulam, & foveam qua capiatis & pereas? Formido, & foream. Et laqueus super te qui habitator est terra, id est, si tuum iactas statum, ut non sit certa vitæ regula, sicut spectare solet qui terræ dicitur habitator, qui terræ dicitur, non cæli cultor & amator.

II. PUNCTUM

ATQVI ut status possit esse certa vivendi regula, non quem quisque velit petendus est, sed quem Deus donet & destinet.

Non est enim certa vivendi regula, nisi prout subijcitur & subordinatur primæ & summæ vivendi regulæ, quæ lex æterna est, ut expressè habet Divus Thomas: Status autem quem quisque velit, hoc ipso fati intelligitur non esse subordinatus legi æternæ, quo hic distinguitur à statu quem ordinare Deus. Et revera si spectemus quid quisque velit, cum statum eligit inconsulto, & nolente Deo, quid aliud occurret quàm quod jam dictum est de triplici concupiscentia, quæ tam vehementer hic movetur, & regnat, ut vix ullus sit ex his qui sæculares dicuntur, seu filii hujus sæculi, vix, inquam, ullus qui statum aliter elgat, nisi prout movetur cupiditate aliqua vel honoris, vel voluptatis, vel terræ cuiuspiam commoditatis. Et putabis hunc statum certam esse vivendi regulam?

Nam quòd est valde observandum, sic administratur status, sicut assumitur; quæ prima cupiditas fuit in eligendo statu sive honoris, sive pecuniæ, sive voluptatis, illa ipsa statum administrat, illa ipsa modum vivendi statuit, illa ipsa ubique regnat, domi, foris, privatim, publicè;

blicè; quidquid vel humana ratio vel divina gratia possent contrà suggerere, prævalet illa cupiditas. Unde apud Marcum de illis dicitur circa reliqua concupiscentia introeuntes suffocant verbum, & sine fructu efficiunt; Cur enim introeuntes dicuntur, nisi quod hi præfertim designentur, qui vitæ statum ex aliquo concupiscentiæ motu inchoant, tum verò circa reliqua concupiscentiæ magis ac magis progrediuntur, quasi hoc unum in suo statu intenderent, cupiditatem explorare. Itane verò status regulam vitæ statuit?

O quam præclare contrà sanctus Gregorius: Numerari culpa nequeunt, qua habenda potestatis amore perpetrantur. Tunc solum verò potestas beate regitur, cum non amando sed imitando retinetur. Quia ut ministrari recte valeat, oportet primum ut hanc non cupiditas sed necessitas imponat. Quia scilicet si sibi cupiditas potestatem seu statum imponit, vix unquam status hanc cupiditatem deponet. Sicut cupiditatem status est primò sequutus, sic deinde cupiditas statum perpetuò sequitur. Aut deponat statum, aut non deponet cupiditatem. Non est autem facile & obvium ut niquique statum deponere, unde licet aliquando quis vellet cupiditatem reprimere, vix tamen possit, aut potius vix se posse putet, quamdiu statum administrabit in quo ita connexam fovet concupiscentiam, ut si statum administraret sine concupiscentia, non nisi ægram & invitam in eo vitam traheret.

Quod luculentè descriptum habes in libro Job, & insigniter declaratum à magno sancto Gregorio: *Arctabuntur gressus virtutis ejus, & præcipitabit eum consilium suum: immisit enim in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat, tenebitur planta illius laqueo.* Tum verò sanctus ille Doctor: *Fit plerumq; ut ipsa hujus mundi prosperitas qua ab impiis inhiante appetitur, eorum gressus ita obliget, ut etiam cum ad bona opera voluerint redire, vix possint; quia recta agere non valent, cum hujus mundi amatoribus displicere timeant.* Unde agitur, ut per gloriam quam impius ex peccato assequitur, ejus adhuc peccata amplius multiplicentur: quod benè Bahaiib exprimit cum subiungit, *immisit enim in rete pedem suum, & in maculis ejus ambulat. Qui pedes in rete mittit, non cum voluerit ejicit: sic qui in peccata se deiciat, non mox ut voluerit surgit. & qui in maculis retis ambulat, gressus suos ambulando implicat: & cum expedire ad ambulandum nititur, ne ambulet Haynesius Pars quarta,*

let obligatur. Sapè namque contingit ut quisque in hujus mundi delictatione persuasus in eo ad honoris gloriam peringat, ut ad desiderium suorum effectum perveniat, & pervenisse se, ad hoc quod expetit, latetur. Sed quia bona mundi non habita in amore sunt, & plerumque habita vilescunt, percipiendo discat quàm sit vile quod expetit. Unde revocatus ad mentem exquirat, qualiter sine culpa fugiat, quod se cum culpa conspiciat adeptum sed ipsa eum dignitas qua implicavit teneat, & sine culpis alius fugere non valet hoc, ubi non sine culpa pervenit. Immisit ergo in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat, quia cum expediri nititur, tunc veraciter conspiciat quàm duris nexibus teneatur. Neque enim verè obligationem nostram cognoſcimus, nisi cum evadere nitentes, quasi levare pedes conamur. Unde & hanc eandem obligationem apud subiungit tenebitur planta illius laqueo. Quia videlicet stringitur finis in peccato.

Poteratne aptius aliquid dici ac vehementius?

III. PUNCTUM.

Sic petendus igitur à Deo status, ut non quem quisque velit, Deus donet: sed quem Deus donet quisque velit. Sic enim multi Deum adeunt quasi ejus consilium & voluntatem postulantes, cum ipsi re ipsa potius velint Deum sibi adherere, & suam sequi voluntatem. Quò spectat illa Veritas quæ in 2. parte exponitur:

Fer. 4. Pe.

Qui cum affectu incomposito Deum consultit, non Deum, sed Deo consultit.

Non à Deo consilium petere, sed Deo dare velle videtur.

Ommes unde volunt, consulunt, inquit ibi sanctus Augustinus, sed non semper quod volunt audiunt. Optimus minister tuus est qui non magis intuetur hoc à te audire quòt ipse voluerit, sed potius hoc velle quòd à te audierit. Tunc sicut bonitatis est divinæ negare quod petitur, sic severitatis & justitiæ, dum illud conceditur, aut permittitur. Sic disertè sanctus Gregorius: Majoris iracundiæ est cum hoc tribuitur quòd malè desideratur, atque inde repentina ultio sequitur, quia hoc quoque obtinuit quod Deo irascente concupivis: unæ & per Psalmistam dicitur, cum escam

L. 10. Co.

c. 26.

L. 10.

Mor. c. 12.

E. 25.
Act. 6. 16

carnis male populus desiderasse perhibetur: adhuc esca eorum erat in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos, & occidit plurimos eorum. Quamobrem idem sanctus Doctor sincerè & ferè est audiendus, dum quasi ex prædictis concludendo ait, unde necesse est, ut ad omne, quod in hac vita concupiscitur, prius voluntas aeterna requiratur, quàm cum humani cordis auris percipere appetit, sciat quia hac non verbis, sed rebus sonat; locus ergo regiminis cum regendus offeratur, in se prius necesse est, ut quisque discutiat si loco vita congruit, si ab honore actio non dissentit, ne justus omnium Rector, eo post in tribulatione preces non audiat, quo ipsa quoque ejus, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat.

Matt. 20.
Hom. 66.
in Matt.

Aptissime autem sanctus Chrysostomus ad Christi verba quæ ad rem proximè nostram spectant: Principes gentium dominantur eorum. Tyrannica, inquit, hæc passio est, & nonnunquam eximios etiam viros perturbat, quapropter cum vehementiore etiam castigatione indigent, acrius etiam ipse consurgit comparatione gentium, tu-

mentem ipsorum a iunim retinens; Nam qui primatum quarunt, sibi ipsis de decore sunt, ignorantes hoc se pacto in infima detrudere. Itemque alibi: Quicumque desiderat primatum in terra, inveniet confusionem in celo, ut jam inter seruos Christi non sit de primatu certandum. Et infra: Volens Dominus duorum fratrum ambitionem extinguere, & decem discipulorum invidiam, introduxit differentiam inter Principes mundiales & Ecclesiasticos, ostendens quia primatus in Christo, neque ab aliquo appetendus est non habente, neque alicui invidendus est habenti.

In imperf.
Hom. 31.

Salubre est illud etiam D. Leonis monitum: Principatus quem & seditio extorsit, aut ambitus occupavit, etiam si moribus aut actibus non offendit, ipse tamen in iis suis est perniciosus exemplo: & difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.

Ep. 87.

Quæ his autem consilia possent aliunde peti, suggeruntur in 2. parte, Feria 4. Hebdomadæ 2. in Quadragesima; & quæ Feria sequenti proponitur Veritas, hodiernam confirmat.

SABBATO.

DE CÆCO ILLUMINATO PROPE JERICHO.

Quid tibi vis faciam? Luc. 18.

VERITAS PRACTICA.

Perversè cæcus est, à quo sit querendum potius, quid sibi velit fieri: quàm cum Apostolo loquatur: Domine quid me vis facere?

RATIO EST. Quia perversè cæcus ille dicendus est, qui ex duobus merito & dignitate longè imparibus, videre non vult quod est dignius, & præferendum alteri.

Sed ille, à quo querendum est potius, Quid sibi velit fieri, quàm cum Apostolo querat, Domine quid me vis facere, videre hæc non vult quod dictum est.

Ergo & perversè cæcus est; & multi tales, & te inter multos unum facile invenies, si te tantisper noris.

IN PUNCTUM.

ET factum est, inquit S. Lucas, cum appropinquaret Dominus Jericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans. Duo cæci referuntur ad S. Matthæo, sed unus erat insignior & suo nomine notissimus, quæ S. Marcus vocat Bartimæum Timæthium Hunc ergo validè inclamantem iussit Dominus ad se adduci, & interrogavit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit, Domine, ut videam. Et te iussit dixit ei, Respice fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit & sequebatur illum magnificans Deum.

Tu cum illo sic magnificas Dominum, & gratias age de lumine naturali, & supernaturali dato, ut tamen agnoscas tuam perversitatem aliquid fieri, ut velut cæcus petas potius tuam voluntatem fieri, quàm divinam.

Hoc pridem deploravit S. Bernardus his verbis: *Hæc plures habemus Evangelici illius cæci S. Pauli quàm*

Ser. 1. in

convers.

quàm

II. PUNCTUM.

quâ novi Apostoli imitatores. Quid vis, ai: Dominus ad eacum illi. ut faciat tibi. Quanta est miseratio sua Domine, quanta dignatio tua? Sic cæcus Dominum querit: ut servi faciat voluntati? Magis dic quid me facere velis; sic enim decet, sic omnino dignum est non meam à te, sed à me tuam queri. Et fieri voluntatem. Sic profecto, sic mulierum usque hodie pusillanimitas & perversitas exigit ut ab eis queri oporteat, quid vis ut faciam tibi: non ipsi querant. Domine quid me vis facere.

Sic ille, unde est nata Veritas quæ modo expendatur, his prope terminis quibus utitur sanctus Abbas, nisi quod addit *perverse cæcum hunc esse*, id est, voluntariè malignum, malitiosum, improbum, & nisi respiciat, poena dignum atque etiam ut respiciat, hanc suam malignitatem sibi proponat, hoc ratiocinio: Perverse, ac maligne cæcus ille dicendus est, qui ex duobus sibi propositis, quæ merito & dignitate, ac omni denique præstantiæ modo longè à se distat, videre nolit quod sit eorum præstantior, ac dignius, ne cogatur indignius, & inferius alteri præstantiori subicere; quia nempe hoc inferius majoris facit, & cæcus habet.

Primo quidem est cæcus, quia non videt quod re ipsa est, nec rectè de rebus judicat. Deinde est malitia, quia non vult videre quod satis pateret oculis animi si vellet attendere. Tertio malitia est culpa, ac poenæ rea, qui tenetur, & potest videre, quod videre non vult. Quarto dolositas quædam inest, quia idcirco non vult propter latentem inordinatum affectum, quem ita regit, & simulat. Quinto, iupiter fallitur quia quando magis se latere putat aut sibi sapientius prospicere, tanto magis Deo patet, & se odiosum ei reddit, & divinæ reum iustitiæ.

Dist. 28. Percuties te Dominus amentia & cæcitate, ut palpes in meritis, sicut palpare solet cæcus in tenebris & non dirigas vias tuas. Id est, hæc prima poena est cæcitas tuæ, ut cum sis voluntariè cæcus, nolendo videre quæ posses, tum postea non possis videre quæ velles. *Epist. 4.* Tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei perignorantiam qua est in illis propter cæcitatem cordis eorum, Quali diceret Apostolus, à tenebris procedunt ad tenebras, à cæcitate in cæcitate! *Sap. 2.* excæcavit eos malitia eorum, & malitiam eorum sequuta est alia cæcitas.

Satisne hoc tibi perversum, & cavendum malum videtur?

SED ille à quo querendum est potius. Quid sibi velit fieri, quam cum Apostolo querat: Domine quid me vis facere, videre non vult quod sit dignus, & præstantius boni è duobus, quæ sese offerunt, merito & dignitate longè impari us.

Primo, ne vagetur in incertum oratio, querendum est determinatius quis ille sit, à quo querendum est quid sibi velit fieri, nempe is est, qui se indifferenter non præbet ad omnia quæ sibi videt à Deo, vel à superioribus injuncta munera; qui se difficilem & morosum exhibet; qui quod potest recusat, & quod non potest expetit; qui de bono vel malo judicat pro ut ipsi sapit, qui nihil: nisi quod sapit bonum, sibi velit evenire: qui suum duntaxat spectat commodum; qui se fingit non posse quod non vult agere; qui libenter repellit quod non habet gratum, & qui nullam potest pati repulsam: qui tanquam debitum petit quod amar, & velut injuriam ducit quod recusatur, vel quod non petenti offertur; qui denique liberum sibi putat resistere, vel contradicere quibus volet, sibi autem nolit contradici. Nunquid iste est à quo superior, vel quis alius, ut pacem cum eo habeat, querere debet, quid sibi velit, ne si forte quod nolit offeratur, aut si quod velit non concedatur; immurmuret, dissentiat, alienetur, & grotet, nihil possit, nihil agat, & omnis disciplina domestica proinde conturbetur? *Hi sunt*, inquit sanctus Judas Apostolus, *semetipso pascentes, nubes sive aqua quæ à ventis circumforansur, arbores autumnales infructuosæ, &c.* Ac paulò post: *Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba.* Id est, magnificè de se sentiunt, quos volunt deprimunt, & quos volunt exaltant; Nunquid sunt multi tales non tantum in sæcularibus familiis, sed in religiosis etiam institutis? Nunquid tu ex illis? Nunquid aliquando tu velles quod non habes: aut quod habes id nolles? An æqua lance pendis omnia quæ tibi possint accideri? *An sicut Angelus Dei qui nec benedictione nec maledictione movearis:* Hinc te agnosce, & quæ sequuntur tibi applica. Nam quisquis ille est, videre non vult quod ex duobus multum inter se distans sit unum altero dignius, nempe ex voluntate divina & humana, quæ nã sit dignior & præstantior, Nonne sunt illæ duæ voluntates tanto à se magis discrepantes, quanto voluntas humana fuerit propria, sui, suorumque amans commodorum?

nonne istæ duæ voluntates simul occurrunt, altera ut alteri cedat apud te, prout ille fueris à quo quærat, *quid tibi velis fieri*: vel qui quærat à Domino, *Domine quid me vis facere*? Nonne tunc erit voluntas humana quando quæretur, quid tibi velis fieri, sicut erit divina quando quæres à Domino, quid ipse velit? Nunquid denique qui suam potius quam divinam vult fieri voluntatem, non vult videre utra ex duabus voluntas sit melior, cum aliter non malit suam nisi quod sibi videat meliorem: quod tamen non ita esse profectò videre posset, si vellet: Sed videre non vult, ne contra quod ipse videret, cogere faceret; quod se putat liberius posse si non id videat. *Latet eos hoc volentes*, ait S. Petrus: Sed an putant hoc latere Deum?

2. Pet. 3.

III. PUNCTUM.

PERVERSE cæcus est igitur à quo querendum est potius, quid sibi velit fieri, quam cum Apostolo quærat, *Domine quid me vis facere*? Nam cæcus est qui non videat quantum sit præstantius & utilius, divinæ magis voluntati adherere quam suæ: & perversè cæcus est qui malignè nolit id videre, Quod præclare regius expressit Pfales, cum dixit, *noluit intelligere ut bene ageret, iniquitatem medicatus est in cubili suo, astutus omni via non bona, malitiam autem non odivit: Ibi est finis*, inquit sanctus Augustinus, *ibi est fructus: si non potest non habere malitiam, vel odere illam. Cum enim odisti illam, vix tibi surrepit ut aliquid mali facias. Quasi diceret, fas alioquin videres quid esset mali & illud evitares si velles: sed quia malitiam non odisti, propterea dissimulas te videre malum quod surrepit, sicque tantò facilis & damnosius surrepit, quanto minus illud vides: nec propterea tamen es excusandus, imò inde magis condemnaberis, prout ipse Judex Christus Dominus jam pridem denuntiavit: Hoc est iudicium, quia lux venit in mundum, & dilece-*

2f. 35.

joann. 3.

runt homines magis tenebras quam lucem, evanescunt enim eorum mala opera. *Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Id est, ut quod velit faciat, potius quam quod velit Deus, nec arguatur à propriis etiam conscientia, quod suam voluntatem divinam præferat. Hoc est veritatem in Rom. 1. injustitiam detinere; Hoc est causeriam habere conscientiam; Hoc est dolosè cum Deo agere: Hoc est illi tacitè dicere, Recede à nobis conscientiam tuarum tuarum nolumus: Hoc est velamen ponere super cor suum: Hoc Job 21. est in tenebras diem vertere: Hoc est spiritui 2. Cor. 3. gratia contumeliam facere. Quæ cum in Scri. Job. 3. pturis, & multis jam antè propositis Veritatibus proscripserint, restat hanc Apostoli parænesim audire attentius, & imò infigere pectori: Eratis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino. *Ve filii lucis ambulatè: fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate, PROBANTES QUID SIT BENEPLACITUM DEO.**

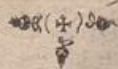
Vide in 2. parte, Dominica Quadragesimæ, cujus Evangelium de hoc ipso cæco proponitur, & ubi hæc veritas declaratur:

Cæcipientibus in via perfectionis, lux perfecta Christus patiens.

In 3. etiã parte, Sabbato Hebdomadæ 9. satis hæc apta exponitur:

Quò magis occulta est concupiscentia, magis est cæca.

In hac denique 4. parte, tota est Hebdomadæ vicésima de cæco nato,

DOMI-

DOMINICA XXVI. VEL XXV, VEL XXIV.

PROVT OCCVRRRET, EX REGVLIS
DIVINI OFFICII.

De Zizaniis in medio tritici seminatis. Matth. 13.

vide in I. parte, Dominica 5. post Epiphaniam.

HAC HEBDOMADA, paratur & peragitur celeberrimus ille ingressus & triumphus Jerosolymitanus, quando plebs uniuersa venit obviam Domino cum palmarum ramis, & tanto cum pietatis sentu, ut inde nonnulla quæ devotionem & singularem erga Christum Dominum spectant affectum, eruantur & in practicas Veritates deducantur.

FERIA SECUNDA.

DE ZACHEO QVÆRENTE VIDERE
CHRISTUM DOMINUM.

Et quarebat videre Iesum quis esset. Luc. 19.

VERITAS PRACTICA

I. PUNCTUM.

Inventus etiam & cognitus Dominus, semper est quarendus.

N. 104. *Quarite Dominum & confirmamini; quærite faciem eius semper.*

RATIO EST, Quia semper quarendus est Dominus, si semper in eo sit quod pie quaras, & fructuosè invenias.

Sed semper in eo est etiam invento & cognito, quod pie quaras, & fructuosè invenias.

Ergo inventus etiam & cognitus Dominus, semper est quarendus; Atque hic primus devotionis affectus est erga Christum Dominum exercenda.

Engressus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus, & hic princeps erat Publicanorum, & ipse dives, & quarebat videre Iesum quis esset: & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem sycomoræ ut videret eum, quia inde erat transiurus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus, vidit illum, & dixit ad illum, Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Tum sequitur mirabilis ejus conversio, & insignis quædam parabola de decem servis, quibus concessa fuit ad negociandum pecunia. Cui parabola cum propè similis illa sit,

pp 2 quæ

quæ post de Talentis refertur, non hic diutius immorabimur in illa recensenda: & quod præcipuum est in Zachæo spectandum, ac primum in Christi cultu exercendum, ut *quæramus videre Jesum qui sit*, diligentius modo & attentius expendemus. Neque enim solis peregrinis & ignavis quærendus est quis sit Jesus, sed ipsis etiam eruditis & peritis; atque ut habet proposita Veritas, *Quantumcunque sit inventus, & cognitus Dominus, semper est quærendus.*

Quod ut melius intelligatur, distinguenda est triplex cognitio quæ de Christo potest haberi; Prima est Religionis, seu quam exigit Religio Christiana, ut nempe sciamus, & credamus, & confiteamur, quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus & homo est. Deus ex substantia Patris ante sæcula genitus: & homo ex substantia matris in sæculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens. Aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patri secundum humanitatem. Et quæ plura S. Athanasius de duabus eius naturis in unica persona refert, nec non illa quæ in symbolo, quod dicitur Apostolorum, exprimitur de illius Passione, Morte, Sepultura, Resurrectione, Ascensione in cælum, secundo Adventu ad iudicium. Quæ licet omnia non sint perinde omnibus scitu necessaria, qui tamen illa scire possunt, & negligunt vel audire vel audita retinere, negligentia est arguendi sunt: *Rursum indigetis ut vos doceamini quæ sint elementa exordii sermonum Dei*, hoc est, prima rudimenta institutionis Christianæ.

Secunda cognitio est, *Eruditionis*, quam scilicet eruditi acquirunt vel in scholis, vel studio particulari, accuratius investigantes quæcumque in summa D. Thomæ, parte tertia de Incarnationis mysterio disputantur; quod certe studium non potest non laudari nisi pravo fine corrumpatur, *Ue non ad inanem gloriam*, inquit S. Bernardus, *aut curiositatem, aut aliquid simile: sed tantum ad adificationem tuam & proximi. Sunt namque qui scire volunt eo sine tantum ut sciant & turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt ut scientiam suam vendant, & turpis questus est. Sed sunt quoque qui scire volunt ut adificent, & Charitas est. Et item qui scire volunt ut adificentur, & prudentia est. Horum omnium ultimi duo non inveniuntur in abusione scientia, quippe qui ad hoc volunt intelligere ut beneficiant.*

Tertia denique quam de Christo habemus cognitio est pietatis, qua scilicet Pietas, & De-

votio circa illum fovetur, crescit, & perficitur. Quo in sensu ad propositam Veritatem declarandam hic primo dicitur, quod semper est quærendus Dominus, si semper in eo sit quod pie quæras & fructuose invenias; Quasi diceretur, nostra in Christum pietas semper augenda est, si semper augeri possit. Hæc enim duo, *magis quærere Christum, Et magis in Christum affici*, pro uno & eodem habenda sunt: Nam non magis quæritur Christus nisi ut magis ametur: neque est alius prior ad eum magis diligendum modus, quàm ut magis quærat. Sicut enim ex amore magis quæritur, ita dum quæritur, magis amatur.

Quæram, inquit sponsa, *quem diligit anima mea*: Quasi diceret, quia diligo quæram, & idcirco quæram ut magis diligam. Sed nonne jam illum invenerat, nonne jam illum habebat quem diligebat? quomodo posset diligere quem non cognovisset, quem non invenisset; quem non haberet? Responderi aliud non potest quàm quod semper magis ac magis est quærendus Dominus, si semper in eo sit quod pie quæras & quod fructuose invenias ad eum magis ac magis diligendum. Sic non modo sponsa quærit sponsum, sed alios etiam invitatur, ut ipsi secum quærant, atque ut magis excitentur, ipsa sponsum quantum potest effert laudibus. *Fidelis quippe anima*, inquit S. Gregorius, *quod dulciora & ampliora de Redemptore suo audit, et ardentius inhiat, & manifestiora de eo cognoscere appetit, dicens, quod abie dilectus tuus, & quæremus eum tecum? Cum enim proximus proximo de Christo loquitur, cum alter ab altero qualiter inveniatur, scrutatur, quid aliud quàm quo modo quæri debeat, perscrutatur? Nempe infaugabiliter & tam constantem quàm dicitur in eo aliquid superesse quod quærat.*

II. PUNCTUM.

SED semper in eo est etiam invento, & cognitio quod pie quæras, & fructuose invenias. Cum enim dicat Apostolus *investigabiles esse Christi divinitas*. Id est, animi dotes, & virtutes innumeras & immensas, quis illum ita nosse affirmet, ut non semper supersit quod cognoscat? Quis, inquam, cui non statim illud exproberetur quod est in libro Job, *foris an vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces?*

Hebr. 3.

Serm. 36.
in Cant.

III. PUNCTUM.

Serm. 9. *scis?* Sic apte sanctus Leo, Nemo ad cognitionem veritatis magis propinquat, quam qui intelligit in rebus diuinis, etiam si multum proficiat, semper sibi superesse quod querat; Nam qui se ad id quod credit peruenisse praesumis, non quaesita reperit, sed in inquisitione deficit.

110. *111.* *112.* *113.* *114.* *115.* *116.* *117.* *118.* *119.* *120.* *121.* *122.* *123.* *124.* *125.* *126.* *127.* *128.* *129.* *130.* *131.* *132.* *133.* *134.* *135.* *136.* *137.* *138.* *139.* *140.* *141.* *142.* *143.* *144.* *145.* *146.* *147.* *148.* *149.* *150.* *151.* *152.* *153.* *154.* *155.* *156.* *157.* *158.* *159.* *160.* *161.* *162.* *163.* *164.* *165.* *166.* *167.* *168.* *169.* *170.* *171.* *172.* *173.* *174.* *175.* *176.* *177.* *178.* *179.* *180.* *181.* *182.* *183.* *184.* *185.* *186.* *187.* *188.* *189.* *190.* *191.* *192.* *193.* *194.* *195.* *196.* *197.* *198.* *199.* *200.* *201.* *202.* *203.* *204.* *205.* *206.* *207.* *208.* *209.* *210.* *211.* *212.* *213.* *214.* *215.* *216.* *217.* *218.* *219.* *220.* *221.* *222.* *223.* *224.* *225.* *226.* *227.* *228.* *229.* *230.* *231.* *232.* *233.* *234.* *235.* *236.* *237.* *238.* *239.* *240.* *241.* *242.* *243.* *244.* *245.* *246.* *247.* *248.* *249.* *250.* *251.* *252.* *253.* *254.* *255.* *256.* *257.* *258.* *259.* *260.* *261.* *262.* *263.* *264.* *265.* *266.* *267.* *268.* *269.* *270.* *271.* *272.* *273.* *274.* *275.* *276.* *277.* *278.* *279.* *280.* *281.* *282.* *283.* *284.* *285.* *286.* *287.* *288.* *289.* *290.* *291.* *292.* *293.* *294.* *295.* *296.* *297.* *298.* *299.* *300.* *301.* *302.* *303.* *304.* *305.* *306.* *307.* *308.* *309.* *310.* *311.* *312.* *313.* *314.* *315.* *316.* *317.* *318.* *319.* *320.* *321.* *322.* *323.* *324.* *325.* *326.* *327.* *328.* *329.* *330.* *331.* *332.* *333.* *334.* *335.* *336.* *337.* *338.* *339.* *340.* *341.* *342.* *343.* *344.* *345.* *346.* *347.* *348.* *349.* *350.* *351.* *352.* *353.* *354.* *355.* *356.* *357.* *358.* *359.* *360.* *361.* *362.* *363.* *364.* *365.* *366.* *367.* *368.* *369.* *370.* *371.* *372.* *373.* *374.* *375.* *376.* *377.* *378.* *379.* *380.* *381.* *382.* *383.* *384.* *385.* *386.* *387.* *388.* *389.* *390.* *391.* *392.* *393.* *394.* *395.* *396.* *397.* *398.* *399.* *400.* *401.* *402.* *403.* *404.* *405.* *406.* *407.* *408.* *409.* *410.* *411.* *412.* *413.* *414.* *415.* *416.* *417.* *418.* *419.* *420.* *421.* *422.* *423.* *424.* *425.* *426.* *427.* *428.* *429.* *430.* *431.* *432.* *433.* *434.* *435.* *436.* *437.* *438.* *439.* *440.* *441.* *442.* *443.* *444.* *445.* *446.* *447.* *448.* *449.* *450.* *451.* *452.* *453.* *454.* *455.* *456.* *457.* *458.* *459.* *460.* *461.* *462.* *463.* *464.* *465.* *466.* *467.* *468.* *469.* *470.* *471.* *472.* *473.* *474.* *475.* *476.* *477.* *478.* *479.* *480.* *481.* *482.* *483.* *484.* *485.* *486.* *487.* *488.* *489.* *490.* *491.* *492.* *493.* *494.* *495.* *496.* *497.* *498.* *499.* *500.* *501.* *502.* *503.* *504.* *505.* *506.* *507.* *508.* *509.* *510.* *511.* *512.* *513.* *514.* *515.* *516.* *517.* *518.* *519.* *520.* *521.* *522.* *523.* *524.* *525.* *526.* *527.* *528.* *529.* *530.* *531.* *532.* *533.* *534.* *535.* *536.* *537.* *538.* *539.* *540.* *541.* *542.* *543.* *544.* *545.* *546.* *547.* *548.* *549.* *550.* *551.* *552.* *553.* *554.* *555.* *556.* *557.* *558.* *559.* *560.* *561.* *562.* *563.* *564.* *565.* *566.* *567.* *568.* *569.* *570.* *571.* *572.* *573.* *574.* *575.* *576.* *577.* *578.* *579.* *580.* *581.* *582.* *583.* *584.* *585.* *586.* *587.* *588.* *589.* *590.* *591.* *592.* *593.* *594.* *595.* *596.* *597.* *598.* *599.* *600.* *601.* *602.* *603.* *604.* *605.* *606.* *607.* *608.* *609.* *610.* *611.* *612.* *613.* *614.* *615.* *616.* *617.* *618.* *619.* *620.* *621.* *622.* *623.* *624.* *625.* *626.* *627.* *628.* *629.* *630.* *631.* *632.* *633.* *634.* *635.* *636.* *637.* *638.* *639.* *640.* *641.* *642.* *643.* *644.* *645.* *646.* *647.* *648.* *649.* *650.* *651.* *652.* *653.* *654.* *655.* *656.* *657.* *658.* *659.* *660.* *661.* *662.* *663.* *664.* *665.* *666.* *667.* *668.* *669.* *670.* *671.* *672.* *673.* *674.* *675.* *676.* *677.* *678.* *679.* *680.* *681.* *682.* *683.* *684.* *685.* *686.* *687.* *688.* *689.* *690.* *691.* *692.* *693.* *694.* *695.* *696.* *697.* *698.* *699.* *700.* *701.* *702.* *703.* *704.* *705.* *706.* *707.* *708.* *709.* *710.* *711.* *712.* *713.* *714.* *715.* *716.* *717.* *718.* *719.* *720.* *721.* *722.* *723.* *724.* *725.* *726.* *727.* *728.* *729.* *730.* *731.* *732.* *733.* *734.* *735.* *736.* *737.* *738.* *739.* *740.* *741.* *742.* *743.* *744.* *745.* *746.* *747.* *748.* *749.* *750.* *751.* *752.* *753.* *754.* *755.* *756.* *757.* *758.* *759.* *760.* *761.* *762.* *763.* *764.* *765.* *766.* *767.* *768.* *769.* *770.* *771.* *772.* *773.* *774.* *775.* *776.* *777.* *778.* *779.* *780.* *781.* *782.* *783.* *784.* *785.* *786.* *787.* *788.* *789.* *790.* *791.* *792.* *793.* *794.* *795.* *796.* *797.* *798.* *799.* *800.* *801.* *802.* *803.* *804.* *805.* *806.* *807.* *808.* *809.* *810.* *811.* *812.* *813.* *814.* *815.* *816.* *817.* *818.* *819.* *820.* *821.* *822.* *823.* *824.* *825.* *826.* *827.* *828.* *829.* *830.* *831.* *832.* *833.* *834.* *835.* *836.* *837.* *838.* *839.* *840.* *841.* *842.* *843.* *844.* *845.* *846.* *847.* *848.* *849.* *850.* *851.* *852.* *853.* *854.* *855.* *856.* *857.* *858.* *859.* *860.* *861.* *862.* *863.* *864.* *865.* *866.* *867.* *868.* *869.* *870.* *871.* *872.* *873.* *874.* *875.* *876.* *877.* *878.* *879.* *880.* *881.* *882.* *883.* *884.* *885.* *886.* *887.* *888.* *889.* *890.* *891.* *892.* *893.* *894.* *895.* *896.* *897.* *898.* *899.* *900.* *901.* *902.* *903.* *904.* *905.* *906.* *907.* *908.* *909.* *910.* *911.* *912.* *913.* *914.* *915.* *916.* *917.* *918.* *919.* *920.* *921.* *922.* *923.* *924.* *925.* *926.* *927.* *928.* *929.* *930.* *931.* *932.* *933.* *934.* *935.* *936.* *937.* *938.* *939.* *940.* *941.* *942.* *943.* *944.* *945.* *946.* *947.* *948.* *949.* *950.* *951.* *952.* *953.* *954.* *955.* *956.* *957.* *958.* *959.* *960.* *961.* *962.* *963.* *964.* *965.* *966.* *967.* *968.* *969.* *970.* *971.* *972.* *973.* *974.* *975.* *976.* *977.* *978.* *979.* *980.* *981.* *982.* *983.* *984.* *985.* *986.* *987.* *988.* *989.* *990.* *991.* *992.* *993.* *994.* *995.* *996.* *997.* *998.* *999.* *1000.*

Nonne haec sunt, quae tantò minus comprehendendi possunt, quanto magis à se distant, & simul tamen unita sunt? Nonne haec sunt, quae quantumvis quisque noverit, in his tamen melius agnoscendis potest ultra proficere? Nonne haec est divina Sapiencia de qua non minus potes dicere quam Sapiens de humana, Dixi, Sapientis efficiar, & ipsa longius recessit à me, multo magis quam erat: & alia profunditas, quis inueniet eam? Id est quantum plura de Christo didici tantò sublimiora restant quae possim adhuc discere. Denique nonne est illa Sapiencia quae quasi obscurior dilucidari semper expetit, nec frustra se promittit elucidandam, cum praeter fructum quem affectum his quibus illustrata fuerit, tum his à quibus lucem acceperit summum promittat praemium? Qui elucidant me, inquit, vitam aeternam habebunt. Omnes alloquitur, omnibus idem servatur donativum. Nā si quos fortè non habes quibus elucides; tibi loquere, tibi quidquid ambiguum quidquid obscurum occurrerit, meditare attentius, & meditando dilucidabitur.

AVDIENDUS igitur Pfates Regius: *quarite faciem eius semper.* Audiendus & sanctus Augustinus in illa Psalmi verba: *Quarite faciem eius semper, ut non huic inquisitioni qua significatur amor, finem praestet inuentio, sed amore crescente, inquisitio crescat inuenti; quia videlicet semper erit in invento quod querat.* Audiendus & rursus sanctus Leo, dicente Propheta, *quarite Dominum & confirmamini; quarite faciem eius semper, nemini presumendum est quod totum quod quarit inuenit, ne desistat propinquare, qui cessarit accedere.* Quem in sensum tam multa Sapiens Ecclesiasticus de Domino nunquam satis questito ac cognito dixit, ut nisi hunc sensum & hunc finem intendisset, non sapienter dixisse videretur: *Audi & obstupescere, quis sufficit enarrare opera illius? Quis enim inuestigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adjiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuire, neque adicere, nec est inuenire magnalia Dei.* Cum consummauerit homo, tunc incipiet: & cum quis uerit, operabitur. Id est, quantumcumque multa meditando cognoverit tam multa tamen adhuc supersunt cognoscenda, ut, quasi nihil egisset, & quasi tum de illo inciperet meditari, sic semper de claritate in claritatem progressus fiat necessè est; alioquin si ab ulteriori progressu cessare, & quiescere uoluerit, magis operabitur, & laborabit, magis angetur & cruciabitur, quā si ulterius progrediendo suam non denegaret operam: quia sibi plene satis factum non sentiet, plus aliquid quā cognovit, restare subdolorabitur, quo nisi peruestigatio non tranquillè quiescet. Sic apte graeca reddunt, *aporabitur*, quod uulgatus uertit *oberrabitur*, id est, incertus erit & suspensus, quasi qui nondum allequutus est quod quaerebat.

Quae quidem duobus modis, siue ex duplici causa sic sentiri possunt, quarum una est naturalis, supernaturalis altera. Naturale est unicuique desiderium discendi & sciendi, & quod scientiae nobilissimum, ac certius est obiectum, eò & saepè in studiosis desiderium sciendi est uehementius. At uerò quod scientiae nobilissimum, & certius potest esse obiectum quā Christus collecta, & unita, quo sunt omnia quae sciantur collecta, & unita, quam obrem dicitur *a & w* Id est, omnis literaturae complementum: *Et consummatio abbreviata*

Serm. 10.
de Pass.
Dom.

Ecc. 18.

Apo. 1.
11. 10.

- ea Id est, compendium eorum omnium quæ sciri possint: Et omnia in omnibus, id est, in quo uno habentur omnia. Et uno denique verbo, quod universa complectatur, qui propterea singulariter dicitur Veritas, quod unum est omnis objectum scientiæ, de quo verè S. Augustinus, *Tract. 26. in Ioann.* quid fortius desiderat anima quàm Veritatem? Altera cautæ quæ supernaturalis est, ipse est Spiritus Sanctus, ipse Christi Domini Spiritus, ipsius Christi Domini bonitas, & natura, quæ hoc habet exitum & singulare, ut nos magis ac magis in sui non modo cognitionem, sed affectum impellat, sicut in cælo tam suaviter Angelos afficit, ut in eum desiderant proficere, sic homines sui studiosos ita acuit & incendit, ut nunquam non ipsum desiderent. *Qui edunt me*, inquit, *adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.* Quod de affectu simul, ac de intellectu sic apud Isaiam apud nos exprimitur: *Is. 21. si queritis querite, convertimini, venite.* Si queritis intellectu, querite & affectu: si queritis intellectu & affectu, convertimini, appareat in effectu, in praxi, & opere: tum verò venite, id est, rursum querite, & iterum convertimini, sicque fiat intellectus bonus omnibus facientibus eum, id est, quod intelligunt faciendum, faciant.
- Ephes. 3.* Quod etiam illud Apostoli referas: *ut possitis comprehendere eum omnibus Sanctis, quæ sui latitudo & longitudo & sublimitas & profunditas.* Nam si de intellectu intelligas, non est sensus, hæc posse intelligendo comprehendere; sed hæc ita sedulo & accuratè pervestiganda esse, quasi quæ possent comprehendere. Vel sic potius interpretare, tanta hæc sunt animi contentione revolvenda, donec ea mente comprehenderis: & quæ nunquam illa comprehendes, idcirco semper sunt revolvenda, idcirco contentio debet esse continua. *Sunt incomprehensibilia re-Trin. c. 2.* *quirenda*, inquit S. Augustinus, *ne se existimes nihil invenisse qui quàm sit incomprehensibile quod quæredat, potuerit invenire.* Cur ergo sic querat, si incomprehensibile comprehendere esse quod querat, nisi quia cessandum non est, quamdiu in ipsa incomprehensibilium rerum inquisitione proficetur, & melior meliorque fit querens tam magnum bonum, quod & inveniri quæritur, & quærendum invenitur? Nam & *L. 1. de consid. c. 13. & 14.* *quæritur ut inveniat dulcius; & invenitur ut quærat avidius.* Quod si de affectu voluntatis verbum Apostoli comprehendatis accipias sicut S. Bernardus,

ut supra iam vidimus, accipit & opponit verba cognoscere: sensum hunc subjicit, *ut non curiositate, inquit, contenti scientia, tota cura fructui inhiemus. Non in cognitione est fructus sed in comprehensione, alioquin scienti bonum & non facienti, peccatum est ei. Et ipse Paulus alio loco, sic currite, inquit, ut comprehendatis. Non ea disputatio comprehendit sed sanctitas.* Et quæ plus aproficitur, quorum omnium ac dicti Apostoli ei sensus & finis est, ut non cessemus meditando investigare quantæ sint Christi Domini virtutes: omnes, per quatuor illas positionum differentias quas enumerat, quantæ eorum latitudo per omnes virtutum actus: quantæ longitudo per cuncta temporum spatia & momenta: quantæ eorum altitudo per excellentissimam charitatem: quantæ profunditas per illam humilitatem, quæ seipsum exinanivit quasi nihil esset coram Deo: quasi hoc totum quod esset, Deo immolaret: ut sic ad ejus imitationem acrius incendamur.

O si melius nosset quàm sit sanctus, & quàm verè sit ejus voluntas sanctificatio nostra, non sic tam leviter in tam multis delinqueres: Verè enim à dilecto Discipulo dictum est, *omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum.* Id est, omnis qui peccat liberè, non cognovit eum, quanto peccatum odit odio; nam si eum nosset non ita peccaret liberè, non se ita excusaret, non se ita pravè cupiditati traderet. *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent:* Non tamen inde excusantur, nam illi magis ac magis cognoscendo semper vacare debent, & nisi tam continuò studeant ut inde convertantur, & conformiter vivant, Christum ignorent & nesciunt. Quod supra fufius probatum habes hæc Veritate propolita:

Quidquid de Christo se scire dicant impii & mundani, Christum nescire dicendi sunt.

Hanc concludamus Veritatem, & ceteras consequentes de Christo meditando formulas, hæc sancti Augustini precatione, *Domine Deus meus, una spes mea exaudivi me, ne fatigatus velim te quærerè, sed quæram faciem tuam semper ardentè. Tu da quærendi vires qui invenire te fecisti, & magis magnèque invenendi*

quæ te, spem dedisti. Vide etiam in 3. parte, Dominica Sanctissimæ Trinitatis, ubi hæc exponitur Veritas:

Non minus peccat qui non satis, quam qui nimis Deum scire veller.

FERIA TERTIA.

DE COENA IN BETHANIA, VBI MAGDALENA UNXIT DOMINUM.

Et domus impleta est ex odore unguenti. Joann. 12.

VERITAS PRACTICA.

Nullis parcendum bonis, ut Christi bonus odor simus.

RATIO EST, Quia Christi bonus odor, est bonus de Christo sensus: Atque ut Christi bonus odor simus, sic nobis bene conversandum est cum omnibus, ut omnes bene de Christo sentiant.

Sed nullis propterea parcendum est bonis.

Ergo neque ut Christi bonus odor simus. Quod tamen rarum est, cum omnes sua quarant, non que sunt Iesu Christi.

I. PUNCTUM.

REDIISSE in Bethaniam Christum Dominum, antequam Ierosolymam ingrederetur, aperte docet sanctus Joannes, cum ejus in urbem ingressum non nisi crastino, seu sequenti ab hac cœna die ponat. An verò hæc cœna sit ipsa eadem quam illi duo Evangelistæ factam narrant apud Simonem dictam leprosum, dubitatur ab interpretibus, propter nonnullas quæ earum diversitatem indicant, circumstantias.

Iesus ergo, inquit sacer Historicus, ante sex dies Pasche, venit Bethaniam ubi Lazarus fuerat mortuus quem suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei cœnam ibi: & Martha ministrabat; Lazarus verò unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardis pistici, preciosi, & unxit pedes Iesu, & extersit pedes ejus capillis suis: **ET DOMUS IMPLETA EST EX ODORE UNGUENTI.** Tum verò cum propterea murmuraret Judas, murmurantem reprehendit Dominus, & se mulieris devotæ Hayneusie Pars quarta.

tionem probare profectus est, ut ejus exemplo disceremus quod expressè postea docuit Apostolus, Nullis parcendum bonis ut Christi bonus odor simus. Verba hæc sunt Apostoli, in quibus intelligendis tota consistit ratio Veritatis proposita: Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in iis qui salvi sunt & in iis qui pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam idoneus? Non enim sumus sicut pluri- mi adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.

Apostolica sanè verba, quorum duæ sunt partes præcipuæ, quæ duobus in punctis scorsim declarantur. Prima est de bono duntaxat Christi odore, quem ait esse odorem divinæ notitiæ per nos manifestatum, quando scilicet ut habet prima nostra propositio, sic religiosè cum omnibus conversamur, ut bene omnes edificentur, & inde ad Christum vel magis cognoscendum, vel magis diligendum, & colendum provocentur ac melius denique de ipso Christo & de tota religione Christiana sentiant: & quod mente sentiunt, dictis & factis indicent.

Sic præclare & appositè ad factum Magdalenæ, Christum ungentis, sanctus Augustinus: In omnibus, inquit, talibus non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. Neque ullo modo quisquam sobrius crediderit Domini pedes ita unguento pretioso à muliere perfusos, ut luxuriosorum & nequam hominum solent, quorum talia convivia detestamur. Odor enim bonus, bona fama est, qua quisquis bona vitæ operibus abundaverit, dum vestigia Christi sequitur, quasi pedes ejus

L. 3. de doctrin. Christ. c. 12.

29 pretio.

pretiosissimo odore perfundit. Ita quod in aliis personis plerumque flagitium est. in divina vel prophetica persona, magna cuiusdam rei signum est. Nempe, res illa magna est, quod ex bonis nostris operibus bona fama colligatur, & ex illa bona fama, sive ex bonis illis conspectis vel auditis operibus excitentur ad rectos de Christo semus habendos, qui minus recte de illo sive de illius cunctis & factis sentiebant.

Ps. 21.

Sic Idem brevius alibi: *Quae fuit Mulier quae intravit cum unguento? Cujus typura portabat? Nonne Ecclesia? Cujus figura erat illud unguentum? Nonne odoris Domini boni de quo dicit Apostolus, Christi bonus odor superius in omni loco?*

Hom. 33. in Euan.

Sanctus quoque Gregorius conformiter: *quid namque unguento nisi bona odor opinionis exprimitur? Vnde et Paulus dicit, Christi bonus odor sumus Deo in omni loco. Si ergo recta opera agimus, quibus opinionibus boni odoris Ecclesiam respergamus, quid in Domini corpore nisi unguentum fundimus?*

Cant. 2. Serm. 60. in Cant.

Sanctus vero Bernardus ad illud Cantici Canticorum, *Vinea florentes dederunt odorem suum, sic rem totam ipsis subiecit oculis: In principio quidem sic fuit: Ad praedicationem nova Gratia secuta est novitas vitae in his qui crediderunt, qui conversationem suam inter gentes habentes bonam, Christi erant bonus odor in omni loco. Odor bonus testimonium bonum. Hoc de bono opere, tanquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore et tali odore inter primordia nascentis fidei fideles anima veluti quaedam spirituales vinea referta apparuerunt, habentes testimonium bonum et ab his qui foris erant, non incongrue ut opinor, de ipsis dictum sentimus quia vinea florentes odorem dederunt. At quid ut eo sane provocati, etiam qui necdum crediderant, ex bonis operibus illos considerantes, glorificarent et ipsi Deum, atque ita eis odor vitae ad vitam esse inciperet, Idcirco ergo dedisse odorem non immerito referuntur, qui non suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione quaesivere salutem. Alioquin poterant, more quorundam, quae sunt a firmare pietatem, verbi gratia, ostentationis et mercedis. At istud esset non dare odorem, sed vendere. Nonne verò qui a omnia sua in Charitate faciebant, non plane vendiderunt odorem, sed dederunt.*

I. Pet. 2.

Præclare omnino, & coherentet his Divi Petri verbis, proposito nostro valde opportunis *Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod dicitur de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis, Id est,*

cum placuerit Deo per inspirationes suas, Infideles sive mundanos visitare, & ad se adducere, sic multum illis proderit vestrum exemplum. Vel quasi diceretur, cum ad exercendam vestram patientiam, aut alterius cuiuspiam virtutis exemplum proximis dandum permiserit Deus vos affligi & vexari. Vel sic interpretare, cum adversarij, seu quivis Judices, & Praesides de vobis inquirent, & vestra visitabunt, nihil mali deprehendentes, imo sancta esse omnia cognoscentes, bene de Deo ac de Religione sentiant. Vel denique simplicius, cum ubicunque locorum fueritis, quemcunque visitabitis, aut à quocunque visitemini, sic modeste ac prudenter in omnibus agite, ut omnes ex vobis aliud nihil hauriant & referant, quam sanos pietatis sensus, & verè pios in Christum affectus.

Si qui malè de Religione sentiunt: dedocete malum, & bonum explanate, Si quid asperius opinantur: quàm sit suave jugum, & onus Christi leve declarate. Si quid anceps & dubium: soluite, probate, confirmate. Si quid latens & obsecurum: aperite, divulgate. Magis autem exemplo quàm verbo quovis instruite. Hoc est scilicet Christi bonum esse odorem, hoc est quod agebat Sapiens. *Vnguento et varijs odoribus delectatur cor, et bonis amicit consilijs anima dulcoratur.* Hoc est quod de Josia dicitur, cuius memoria in compositionem odoris facta opus pigmentarij, quia Rex ille prae alijs insignuit rem divinam apud Judaeos procurarat. Sic denique Sapientia: *Balsamum, inquit, non mistum, odor meus.* Id est, sic Christus de se, ac de suis loquitur, quod in quibuscunque ministerijs ac ministerijs ad proximum, non suam sed purè Dei Gloriam quaerent,

II. PUNCTUM.

SED nulli propterea parcendum expensis, seu bonis expendendis.

Quae propositio duplicem potest habere sensum: primus quo significetur, non posse id fieri quod dictum est sine iactura vel periculo Bonorum omnium. Secundus quo excitemur ad tale pro tali causa iacturam.

De primo videretur nonnulla difficultas, seu dubium, quomodo dici possit, quod necessaria sit iactura bonorum omnium ad inducendum in alios pietatis sensum de Christo Domino, cum dictum fuerit id potissimum fieri ex bona fama, quae ex probatis nostris operibus excitatur, & quae cum sit unum ex bonis nostris vel maxime earum & procurandum, quid est quod iacturam ejus possimus facere? Respon-

hif. 44.

Respondetur, & responsio secundam illam partem verborum Apostoli declarabit, quam hic remissivus, & quæ illa præcipue continet quibus dicitur odorem Christi esse odorem mortis in mortem. Quæ enim ratione sic dicitur, eadem prolixius intelligetur, quomodo famæ fiat iactura. Quod utrumque S. Augustinus sic præclare demonstrat: Non dixit apostolus, bonus odor in iis qui salvi sunt, & malus odor in iis qui pereunt: sed quod ad nos attinet, bonus odor sumus, & in iis qui salvi sunt, & in iis qui pereunt. Nil unquam fieri hominem bono odore, non est improbabile neque incredibile. Perire autem hominem bono odore, quæ ratio est? Magna vis, magna veritas & si capi non potest, ita est. Nam ut noveritis quia difficile cognoscitur statim subjacet, Et adhuc quis idoneus? Quid est, ad hæc quis idoneus? Quis intelligat homines mori bono odore? Tamen aliquid dicam fratres, Ecce ipse Paulus prædicabat Evangelium, multi illum amabant prædicatorem Evangelii, multi illi invidabant. Qui illum amabant, bono odore salubantur, qui illi invidabant, bono odore peribant. Ideo & pereuntibus non malus odor, sed bonus odor. Ideo enim magis illi invidabant, quia tantum bona in illo gratia prævalebat: nemo enim invidet misero. Erat ergo gloriosus in prædicatione verbi Dei, & vivens secundum regulam illius virgæ directionis, & diligebant eum qui in illo diligebant Christum, qui sequebantur bonum odorem. Diligebat amicum sponsi sui, sponsa ipsa quæ dicit in Cantico Cantorum, Post odorem unguentorum tuorum curremus. Illi autem alii quanto magis eum invidabant in gloria prædicationis Evangelii, & in vita incupabili, tanto magis invidiatorquebantur & occidebantur bono odore.

Cant. 1.

Tu iude, Lector, collige, vel auditori colligendum expone quam fuerit necessarium Apostolo, iacturam suæ famæ facere; non enim ei poterat invideri, nisi simul odiosus haberetur, nisi simul probus & maledictus invidorum subiret, nisi simul denique derideretur; quod quid est aliud quam apud illos famæ iacturam facere? Neque hoc ignorabat Apostolus, ac propterea consequenter dicebat: Non sumus sicut plerique adulterantes verbum Dei, ut scilicet mundo placeam & mihi famam eloquentiæ comparem, sed ex sinceritate, sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur, licet rudis, barbarus, imperitus, & ignarus visus illis appaream, qui multum ponunt in telecæ verbis. Esto apud illos fama excidam, libenter hoc patiar,

libenter hoc impendam bonum, ut quibus me volet Christus proficere, proficiam. Quod & alibi repetens, An quaro, inquit, hominibus placere? Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem. Si placeret nempe secus agendo quam deceret Apostolum & Christi servum, cum alioquin affirmet se per omnia omnibus placere, non quarendo quod sibi utile est, utilitate temporali, sed quod multum ut salvi fiant. Sic denique nobis omnibus idem commendans, Nemini dantes, inquit, ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, per arma justitia à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam: quasi diceret, quidquid spectat hoc genus boni quod honorificum sive honestum vocant, totum est planè conferendum.

1. Cor. 10

2. Cor. 6.

Neque verò minus alia quæ sunt utilitatis & voluptatis bona eam in rem expendenda sunt, cum oporteat Evangelium seu Evangelicam doctrinam non verbo solum sed factis confirmare. Quomodo enim beatos pauperes, beatos mites, lugentes, & persecutionem patientes asseremus, nisi nos ipsi paupertatem, mansuetudinem, luctum, tribulationes & alia quæ mundus horret, & quæ Christus beatificat, subeamus; aut subire parati simus tam læto animo, quam lætos eos esse volumus quibus latitiam seu tranquillitatem cordis in adversis prædicamus? Eritis mihi testes usque ad ultimum terra, inquiebat suis Christus, & paucis hisce verbis totum id complexus est quod pluribus dicendum esset de bonis omnibus utro impendendis. Nam si testes, profectò esse debent quibus dicendorum fides adhibeatur; at quomodo fides eorum quæ dicent ipsis adhibebitur, nisi se dictis conforment suis? Quomodo testabuntur quod Christus docuit contra vanas mundi sollicitudines, si sint ipsi de rebus suis nimis solliciti? Quomodo testabuntur idina esse sicut Christus dixit, quod alienum est hominibus, si quædam alienum est hominibus ipsi consententur? Quale futurum est eorum testimonium de beatiore mendico Lazaro supra divitem Epulo rem, si similiore appareant diviti quam mendico?

Act. 17

Luc. 16.

O quam rectè S. Hieronymus, non confundant sermonem tuum operatua, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hæc quæ dicis, ipse non facis? Delicatus magister

Ep. 2. ad Nepos.

est qui pleno ventre disputat de jejuniis. Accusare avaritiam & latro potest. Sacerdotis Christi es, mens, manusque concordent; Id est, quisquis de Christo loqui voluerit, tam necesse est ut quod ore loquitur, manu & opere comprobet, ut, nisi quod loquitur ita probet, non putetur probabile.

Atque hæc necessitatis consideratio sufficeret ad alterum propositionis sensum exponendum, quo excitamur ad subeunda libenter quævis incommoda potius quam tantæ desimus necessitati. Quale enim seruo Christi probrum, si Christo suo prætulit nescio quod temporale bonum, quod sibi perire noluit? Quid tibi videtur de Christo, cujus filius est? cujus est nominis? cujus pretii? cujus valoris? Si quid boni reservas, quod non libenter impenderis in illius obsequium, tu minoris illum æstimas, quam illud bonum quod reservas.

Non sic ille, non sic tam parvi animam tuam ducit! Certè quando vel unam sanguinis sui guttam tibi redimendo dedisset, nonne satis indicasset quanti te faceret? At non satis illi fuit guttam, aut aliquam sui partem dare, sed totum planè totum, quantum quantum ille fuit, se totum tibi dedit, & toties datum renouat, quoties communicas; tu verò tui partem duntaxat dabis; & quam scilicet voles, nempe viliores, & quam minus caram habebit; nam quod sibi reseruat, hoc semper est pretiosius.

Act. 29. Præclare admodum propterea Sapiens: *Gratiam fidejussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator & immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator: & ingratus sensu derelinquit liberantem se.* Perpendi debent omnia, Primò vide quid sit esse Fidejussorem, seu Repromissorem, nempe qui se vadem, & sponsores pro alio ita constituit, ut, quoties opportunum fuerit, hunc repræsentet, & quodcumque debitum solvat, seu poenam ejus loco subeat. Quod certè à Christo Domino plenè & cumulata factum pro nobis nemo fidelis ambigat; unde ipse in Psalmis: *qua non rapui, tunc exolvebam.*

Pf. 69. Secundo, contemplantur quantam à nobis exigat gratitudinem tale beneficium, vel quam sit ille ingratus, qui benefactorem suum non agnoscat. Tertio, considera quid sit esse gratum vel ingratum. Hanc præcipuè notam designant omnes, ut, si fieri potest, par simileque aliquid accepto reddatur beneficium, vel quidquid sit, quo saltem modo & tempore benefactor volue-

rit, hoc reddatur. Sic expressè Divus Thomas; Et ita fert gratitudinis exprimendæ nomen utatur, *antipelargia*, cujus nomen deducitur à Ciconiis, quarum hoc est proprium, ut quam pulchra parentibus receperunt gratiam, dum volare non poterant, eandem illis vicissim referant, dum ad volandum impotentes fient.

Quarò, inquire quid simile Christo fidejussori posses reddere, nunquid te quodammodo fidejussorem suum appellat Christus, quando te testem sibi advocat? Non credent homines Christo dicenti bonum esse pati, & contemni, nisi hoc homines ita esse testentur: fidejussorem Christi homines quærunt, te verò Christus suum exhibet, te producit, te interponit, tuam obtestatur fidem, ut sibi hoc testimonium palam reddas, *quid sit bonum pati & contemni.* Hoc est scilicet par Christo reddere, si hoc testimonium reddideris; hoc est benefactori suo gratum esse; hoc est liberantem se liberare. Nam sicut fides Christi laborat apud homines, & veritas in injuria detinetur, ita liberatur dum nostro testimonio fides illa roboratur.

Sed nisi etiã hoc testimonium reddideris, nisi libenter in humilitate tua patientiam habeas, & sic toti mundo testeris bonum ac beatum esse pati, & contemni, hoc est par negare Christo, hoc est ingratum esse hoc est quod ait Sapiens, *Ingratus sensu derelinquit liberantem se,* quo scilicet modo & tempore liberandus erat liberator! O quale beneficium, posse liberare liberatorem suum Christum! O qualis ingratitude, nolle quod possis!

III. PUNCTUM.

NULLIS igitur parcendum bonis ut Christi bonus odor sumus, ne alioquin nobis id exprobet, quod in Scriptura legitur: *fetore facti sunt odorem meum.* Et erit pro suavi odore factor. Nihil nempe fetidius, quam ut, eò quo honori tuo parcas, vel voluptati, vel pecuniæ; Christi honor deperat. Perit verò dupliciter, & cum salutis verbum retines, & cum propterea retines, ne quid tibi, si loquereris, pereat. *Va mihi quia tacui,* saltè si hoc agnosceres. Nec dicas te amore pacis id silere, quod alioquin dicendum esset; Nam perverfa pax illa est, quam Christus dicit se non misisse in terram, sed potius gladium illi oppositum: & jam alibi producta, & probata hæc habetur Veritas:

Opta-

In 3. P. Sabb. Hebdom. 10
Optabilis est bonum bellum, quam mala pax.

Quod si qui etiam videantur offendi & scandalizari, cavendum id quidem omnino, ne tua culpa fiat; sed dum ipsorum vitio id accidet; ferendum est, nec à bono propterea desistendum, nam hic est odor mortis in mortem qui ut dictum est, alius est vita in vitam. Sicut fragrantia unguenti columbam vegetat, scarabium necat, inquit Nyssenus: & sicut lumen solis oculos sanos recreat, debiles offendit: sicut ignis aurum purgat, stipulam absumit; sic Christus malis in ruinam est, & bonis in resurrectionem. An velles Soli non lucere, ne quorundam offendantur oculi? An multum curant scarabeinecem, qui odore unguenti columbas ad se trahunt? O quam rectè Apostolus: Omnia sustinemus ne quod officiculum demissis Evangelio Christi: hoc est, cavemus omnino, ne quem offendamus: sed si quis ultro se offendar, cavemus etiam ne propterea cursus Evangelii, seu prædicationis Evangelicæ retardetur.

Denique quid aptius ad rem nostram, quam hæc Christi verba: qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Quid est accipere crucem suam, & sequi Dominum, nisi jacturam bonorum omnium pati, sicut ille est passus, dum suam accepit crucem? Quid est non esse dignum Christo, nisi ab illo esse quasi alienum, quasi reiectum, & repudiatum, ut qui terrena sapiat non æterna, non cælestia, non quæ sunt futurum, ubi Christus est in dextera Dei sedens?

Videri possunt huic multæ conformes Veritates:

Nemo magis sibi Christum servat, quam qui minus sibi soli servat.

In 1. parte, die 18. Januarii.

Qui non renunciat omnibus, non potest esse Christi discipulus.

In 1. parte, Feria 3. Hebdomada 6. post Epiphaniam.

Voluntatis ejusdem est, nolle afferre scandalum: & sufferre velle, si quando pravè accipitur.

In 2. parte, Feria 3. Septuagesima.

Quæ in malo bona est confusio, in bono mala est.

In 2. parte, Fer. 6. prima Hebdomada in Quadragesima.

Charitas non querendo sua melius invenit, quam si quereret.

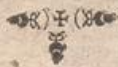
In 2. parte, Feria 2. Hebdomada 3. post Pascha.

Solum pietatis genus est, in re salutis adversa, suis esse crudelem.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 5.

Rape ad eum quos potes. Nam si potes, & non rapis, tot cælo perdis quot Christo lucrari poteras.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 11.

Qq 3

FERIA

FERIA QVART A.
DE PERFECTA DISCIPVLORVM OBEDIENTIA
IN ADDUCENDO AD CHRISTUM PULLO
ASINÆ.

Euntes autem Discipuli fecerunt sicut praeceperat illis Iesus. Matth. 21.

VERITAS PRACTICA.

Quod in aliis virtutibus magis esse posset vituperabile, hoc est in obedientia magis laudabile.

RATIO EST, Quia quod magis esse posset vituperabile in aliis virtutibus, est indiscretio. Sed hoc est in obedientia magis laudabile, si fuerit indiscreta, quo sensu explicabitur.

Ergo hinc Veritas manifestat, & tanto magis hanc salubrem indiscretio colenda est obedire volenti, quanto hac obedientia singularis est virtus.

L PUNCTUM.

ET cum appropinquasset Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc Iesus misit duos discipulos dicens eis, Ite in castellum quod contra vos est, & statim invenietis asinam alligatam & pullum eum ea solvite & adducite mihi: & si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia Dominus hic opus habet, & confestim dimittet eos. Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit illis Iesus.

Consideranda certe discipulorum obedientia, ut, qui in re factus difficili ad intellectum, & voluntatem, tam prompti fuerint, nulla ut intercedente mora praeceptum adimpleverint. Poterant enim hærere dubii quid vellet Dominus, cum de asina sermonem, & praeceptum illis faceret: Poterant cogitare id illi omnino infuctum, ut iumento uteretur: Poterant pudore quodam affici, & deterrerab illis ignominiosis animalibus per urbem adducendis: Poterant denique metuere, ne qui viderent eos aliena rapientes, contra insurgerent, & obniterentur. Sed nihil horum apud se reputant, nihil discunt, nihil discernunt, nihil d'judicant, nihil verentur: toti sunt in his exequendis quæ sibi iusta sunt: Et quod in aliis virtutibus magis esse posset vituperabile, hoc est in eorum obedientia magis laudabile.

Mira certe sententia, & digna quæ attentius consideretur, tum ut aliis virtutibus generatim consulari, tum particularim obedientia.

Quid est autem in cæteris virtutibus magis vituperabile quam indiscretio, cum ut ait sanctus Bernardus, omni virtuti ordinem discretio ponat, ordo modum tribuat & decorem? Unde & post alia quædam, concludit, Est ergo discretio non tam virtus, quam quadam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum & morum doctrix. Tolle hanc & virtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis converteretur, extermiumque natura. Sic sanctus Papa Gregorius: Bona quidem intentione amici lob ad consolandum venorant, sed hoc quod pia mens Deo mundum obrulit, locutio precipitata vitavit; scriptum quippe est: si recte offeras, non recte autem divides, peccasti. Recte namque offertur cum recta intentione quid agitur, sed recte non dividitur, si non hoc quod pie agitur, etiam subtiliter discernatur. Oblata enim recte dividere, est qualibet bona nostra studia feliciter discernendo pensare. Sapere ergo & quod bono studio gerimus dum discernere caute negligimus, quo iudicetur sine nescimus: & nonnunquam hoc fit reatus criminis, quod putatur causa virtutis.

Sic ante hos omnes Cassianus, aut potius Antonius ille magnus quem refert Cassianus inter omnes virtutes discretioni primas dedisse, cuius hæc verba sunt: Hac namque est discretio qua oculus & lucerna corporis in Evangelio nuncupatur, secundum illam sententiam Saluatoris, Lucerna corporis tui est oculus tuus: quod si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit; si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit: eo quod ipse cogitationes hominis universas actus, discernens, cuncta qua gerenda sunt pervideat atque pertulisset: qua si in homine nequam fuerit, id est, non vero iudicio & scientia communita sed quæ libet errore ac presumptione decepta, totum corpus nostrum faciet

facit tenebrosus, hoc est, omnem aciem mentis actum que nostros reddet obscuros, cecitate scilicet virtutum & perurbationum tenebris involutos. Si enim, inquit, lumen, quod in te est tenebra sunt tenebra ipse quanta erunt? Nulli namque dubium est, errantio iudicio cordis nostri & ignorantie nocte possessio, cogitationes quoque & opera nostra qua ex discretione deliberatione descendunt, maioribus peccatorum tenebris implicari.

Atque hæc fustus tota collatione secunda confirmantur tum Scripturæ testimoniis, tum multis eorum exemplis, qui, quod à discreti essent suis in virtutibus, suas ipsi virtutes in vitia converterunt, & suis ipsi vitiis perverti sunt. Potestne dici aliquid magis vituperabile?

II. PUNCTUM

SED hoc est in Obedientia magis laudabile, si fuerit indiscreta, quo sensu ipsi sancti Patres intelligunt.

Hoc est, inquit sanctus Bernardus, docens perfectam obedientiam esse indiscretam, hoc est non discernere quid vel quare precipiatur, sed ad hoc tantum nititur, ut fideliter & humiliter fiat quod à majore precipitur. Lignum enim scientia boni & mali in paradiso, censura discretione est; in conversatione religionis peris Patrem spiritua-lem qui iudicat omnia. Ipse vero à nemine iudicatur, ipse est discretio; aliorum est obedire. Adam gustavit in malum suum de ligno vetito, edoctus ab eo qui suggerendo ait, quare precipis vobis Deus ut de ligno non comederitis? Ecce discretio, cur præceptum sit. Et addit, sciebat enim quia qua dicit comederitis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dii. Ecce ut quid præceptum sit, scilicet quod Deus fieri non sinat. Discrevit, comedit, & inobediens factus est, & de paradiso ejectus est. Et paucis interiectis de vero loquens obediente Stultus, inquit, fiat ut sit Sapiens: & hæc omnis sit ejus discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio. Hæc omnis Sapiens sit, ut in hac parte, nulla ei sit.

Et post multa: Propter quod, inquit, pia simplicitas, & in professione religionis & solitudinis novus homo qui non habet vel rationem ducentem, vel affectum trahentem, vel discretionem moderantem, sed vi quamdam vertitur in semetipsum, tanquam à sigulo sumentum, lege quadam mandatorum Dei quasi manibus alienis facientes est & formandus in omni patientia, & in rota volubilis obedientia, & in igne probationis sua Plasmata-

toris & formatoris sui voluntati & ai birrio subdendus. Nam etsi callor ingenio, si n. get arte, si praeeminet intellectu, instrumenta sunt hæc tam virtiorum quam virtutum. Non ergo refuziat doceri, uti eo in bono, quo & in malo uti potest, quia hoc primum virtutis opus est. Ingenium corpus adoptet, ars naturam informet, & intellectus non elatum faciat animum sed docibilem. Et contra quosdam minus quam deceret obedientes, Non est, inquit obedientia eorum plena: non in omnibus parati sunt obsequi ne per omnia sequi proposuerit Eum qui non suam sed Patris venit facere voluntatem. Discernunt & dijudicant eligentes in quibus obediant Imperanti. Et nonnullis interiectis, ad hæc de Paulo verba: Et apertis oculis nihil videbat, Ecce cecitas qua male quondam illuminati in pravariatione, tandem in conversione oculi salubriter excacantur.

Sic sanctus ille Gregorius ubi de puero Samuele agit: Puer, inquit, humiliter homini subiectus, atque obedientia ardua arce sublimatus, dum vocatus accessit, iussus rediit, quid aliud nobis exemplo præbet nisi altissima formam obedientia? Vera namque obedientia nec Præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit: quia qui omnis vita sua iudicium Majori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi precipitur, operatur. Nescit enim iudicare, quisquis perfecte didicerit obedire, quia hoc tantum bonum putat, si præceptis obediat: Et post pauca: Præceptum namque in hoc solo pensari debet, quod majoris præceptum est, & qui obedientia bonum exequitur non injunctum opus debet considerare sed fructum: quia ad premerenda æterna vita gaudia non exquiruntur quali: as operis, sed mortificatio propriis, & executio aliena voluntaria.

Sic denique qui supra idem ipse Cassianus sic De Instit. verè obedientes superiori describit, ut universa complent quacunque fuerint ab eo præcepta, tanquam si à Deo sint virtutes edita, sine illa discussione festinant: ut nonnunquam etiam impossibilia sibi imperata ea fide ac devotione suscipiant, ut tota virtute ac sine ulla cordis hesitatione perficere ea aut consummare nitantur, & ne impossibilitatem quidem præcepti pro sui Senioris reverentia metantur. Et ibidem longinquo post capite: Quartum hoc, inquit, præ omnibus excole quod hæc que supra diximus tria ornet atque commendat. Id est, ut stultum te secundum Apostoli sententiam facias, in hoc mundo, ut sis Sapiens: Nihil scilicet discernens, nihil dijudicans ex his qua tibi fuerint imperata, sed

Serm. I. de Cor. S. Pauli.

L. 2. in lib. Reg. c. 4.

De Instit. Ren. l. 4. c. 10.

ibid. c. 41

Colat. 18.
6.3.

sed cū omni simplicitate ac fide obedientiam semper exhibeas, illud tantummodo sanctum, illud utile, illud Sapiens esse iudicaris, quidquid tibi vel Lex Dei, vel Senioris ex ament in dixerit. Itemque in Collationibus; Caterum, inquit, nunquam rationem Veritatis intrabit quisquis à discussione capere erudiri, quia videns eum Inimicus suo potius quam Patrum iudicio confidentem, facile in id usque propellit, ut etiam illa qua maximè utilia atque saluberrima sunt, superflua ei videantur & noxia. At quo ita presumptioni ejus callidus hostis illudit, ut irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhaerendo, hoc solummodo sibi sanctam esse persuadeat quod rectum atque justissimum sua tantum obstinationis errore censuerit.

Nonne hoc est aperte dicere non minus discretionem perire obedientiam & animam, quam alia pereant Indiscretionem virtutes: ac proinde non minus hoc esse laudabile in obedientia si fuerit indiscreta, quam in cæteris virtutibus hoc esset vituperabile?

III. PUNCTUM.

HINC ergo manifestè patet proposita Veritas, quæ si pluribus confirmanda esset, sanctus Joannes Climacus in illo quem scripsit libro de Scala Paradisi gradu 4. de obedientia: & gradu 31. de discretionem, sat multa suggerit, ex quibus pauca hæc sint instar omnium. Obedientia, inquit, est inexaminiatus atque indiscussus motus, sicut a navigatio, securum periculum, confectum dormiendo iter, sepulchrum voluntatis, nihil discernit, nihil resistit, Obedientia est discretionis depositio inter divitias discretionis. Quæ postrema sententia valde notanda est, simul enim conjungit & concordat quæ inter se videbantur distillere eam discretio tantopere commendaretur, ac culparetur, ut nec abesse ab obedientia, nec illi posse adesse censeretur. Sic tamen utrumque præclare convenit, quando de obedientia dicitur, quod sit discretionis depositio inter divitias discretionis; non enim discretionem perdit obediens, sed deponit, sicut si quis pecuniam suam deponeret apud aliquem valde fidelem, non haberet apud se pecuniam, sed apud alium; sic suo quodam modo qui obedit in rebus etiam intellectui repugnantibus, discretionem suam deponit apud illum à quo jubetur; discretionem qua iudicaret non ita esse faciendum, commutat cum illo qui aliter iudicat, & qui rem imperat.

Indiscretus est, ut sit discretus: Indiscretus est secundum quoddam corruptæ naturæ iudicium, ut sit discretus sano, & recto rationis consilio. Quod si abundare videtur rationibus contra id quod jubetur, ecce ubi viget, ubi vincit & triumphat Obedientia, cum inter falsas illas humanæ discretionis divitias deponit hanc discretionem, & obedientem proprio denudat iudicio ut hoc unum quod Superior iudicat & imperat, sic ille iudicet & exequatur.

Aut si, quod verius est de veris divitiis, illud Climaci dictum magis interpretari, sic obedientia dicenda est discretionis depositio inter divitias discretionis. Id est, inter multiplices & extimias illas rationes licet latentes, vel quibus abundat Superior, ut id quod jubet, jubeat, vel quibus abundat Inferior ut id agat quod jubetur etiam contra proprium sensum: quod est apud Apostolum, *lucus letari est abundare in omnem simplicitatem*. Sic Divus Thomas exponens quod sensu dixerit sanctus Benedictus etiam tentanda esse impossibilia, quæ à Superiore juberentur. Quia, inquit, *an aliquid sit possibile subditus non debet suo iudicio definire, sed in unoquoque iudicio Superioris stare*. Sic Divus Basilius de iudicij periculo, *propterea illud esse sollicitum finit, qui imperat*.

Quamobrem, ut ad praxim deveniatur, vide quanti facias Obedientiam, quid de hac virtute iudices, utrum sit prudentius obedire, vel non? Nisi fueris filius Belial, id est, absque iugo, non dubitabis perfectè affirmare, longè id esse melius, sapientius, & salubrius obedire. Sed persuasum habe, non esse aliud obedire, ac indiscretum esse, quo sensu dictum est; si times hanc discretam indiscretionem, times veram obedientiam. Quid est quod obedientiam profiteris & diligis nisi ut perfectè vivas? sed quomodo perfectè vires in obedientia, nisi & ipsa perfectè fuerit obedientia. Quomodo autem perfectè si discreta tuo sensu, si discernas quis jubeat, vel quæ jubeat; vel quo motivo, vel familia, quæ occurrunt discretis illis viris, contra quos aptè sanctus Bernardus quæ tibi diligenter applicet: *Imperfecti cordis est, L. d. p. infirma propterea voluntatis iudicium est, Si autem caput Seniorum studiosius discutere, harere ad singula dispensationem, & male suspicari de omni præcepto cuius causa latuerit, nec unquam libenter audire nisi eum audire consigerit quod forte libuerit, aut quod non aliter licere seu expedire monstraverit vel aperta ratio vel indubitata auctoritas. Delit.*

tasatis, imo minus molesta hujusmodi obedientia. Non planè hæc illa est qua ex regula traditur, OBEIENTIA SINE MORA. Disputare profectò hoc est in actu cordis, non in auditu auris obedire.

Verum hæc ante prævidisse debueras, quò turris hujus evangelicæ non prius jaceres fundamenta, quam sedens computares si haberes sumptus ad perficiendum. Nunc autem quid restas, nisi ut aut correctus obediens Senioribus: aut confisus audias ab illusoribus: Hic homo cepit adificare, & non potuit consummare?

Vide in 2. parte, Fer. 4 octavæ Ascensionis, ubi hæc exhibetur Veritas:

Quirationes inquit obedientiæ, rationem quarit suæ inobedienciæ.

In 3. p. Sabbato Heb. 9. ad hanc ibi expostam Veritatem.

Quò magis est oculata concupiscentia, magis est cæca.

Sic verò in oppositum aptè formari posset Veritas, atque ex jam dictis probari:

Quò magis cæca est obedientia, magis est oculata.

FERIA QUINTA.

INGREDIENTI DOMINO IN CIVITATEM
TURBÆ OCCURRUNT CUM PALMIS,
ET FAUSTA OMNIUM
ACCLAMATIONE.

Ozanna filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini: Ozanna in excelsis. Matth. 21.

VERITAS PRACTICA.

Nisi cor, lingua, & manus ad devotionem simul conspirent, ipsa expirabit Devotio.

RATIO EST, Quia tunc dicitur expirare devotio, quando proprium illum suum non producit effectum, quoniam totos Deo devovet, & addicit.

Sed nisi cor, lingua, & manus ad devotionem simul conspirent, non producat illum suum effectum.

Ergo & ipsa expirabit Devotio: seu potius ne deficiat, & expiret, procuranda sunt diligenter illa tria, de quibus expresse propterea S. Bernardus sermonem instituit.

I. PUNCTUM.

In hoc celeberrimo Christi triumpho, qui à quatuor Evangelistis fuscè describitur, jamque à Prophetis longè ante denuntiatus Haynesius Pars quarta.

erat, & in Agno Paschali per urbem sic festivè cum ramis deducto figuratus: quàm sint omnia mira & consideratione dignissima, nemo non videt.

Contemplant aliqua pro affectu; Admirare Dominum a sinæ infidentem, plorantem in tali triumpho, prædicentem urbi exitium, turbas præcedentes, & sequentes cum palmârum ramis; omnes uno ore, una mente acclamantes ozanna, quæ vox erat lætitiæ, & fausta præcantium; discipulos & alios cives sua vestimenta subternentes, solos Judæos invidia tabescentes, & infidentes. Quorsum hæc omnia post aliquot dies crucifigendo? Nempe ut indicaret se libentem volentem motiturum, se Dominum & Regem hominum, à quibus quando vellet coleretur, & à quibus si male aliquando tractaretur non nisi permissu suo id eveniturum. Deniq; ut disceres ab his turbis: quæ profectò divinitus edoctæ sunt, veram devotionem. Vide attentius quàm mirè tria hæc simul

R t

COE

conjungant *Cor. Linguam, & manus.* Cor videlicet in a denti affectu quem certam demonstrant ad Christum quam possunt honorifice recipiendum; Linguam vero in faustis acclamationibus; Ac denique manus & opera in cædendis nobilissimarum arborum ramis, usque palam proferendis nullo metu Judæorum, qui cavent ne quis eum ut Prophetam haberet; nullo Herodis, nullo Pæsidis, aut Præsidarij timore militis, qui in urbe novum Regem audiebant renuntiari. Hæc est scilicet vera Devotio, nec aliter vera, nisi cum illa tria simul concurrunt, & concordant.

Ratio est evidentissima, quæ ab ipsa Devotionis natura & nomine deprimatur. Quid est enim Devotio? Unde huic virtuti nomen? Respondet

2.2. q. 82.
4.1.

sanctus Thomas his verbis: *Devotio dicitur à devovendo; unde Devoti dicuntur qui seipos quodammodo Deo devovent, ut eis se totaliter subdant, propter quod & olim apud Gentiles devoti dicebantur qui seipos idolis devovabant in mortem, pro sui salute exercitus, sicut de duobus Decis Titus Livius narrat. Unde devotio nihil aliud esse videtur quam voluntas quadam promptè tradendi se ad ea qua pertinent ad Dei famulatum; unde Exodus trigesimo quinto dicitur, quod multitudo filiorum Israel obtulit mente promptissima atque devota pramittas Domino.*

L. de Abraham Patriarcha.

Sic antè pridem inter alios insigniter sanctus Ambrosius devotionem expresserat exemplo Patriarchæ Abrahami, cujus tria præcipue facta commemorat, in quibus sigillatim ostendit, hujus virtutis hunc proprium esse actum seu effectum, quo se hominotum, suaque omnia Deo donat & consecrat.

Gen. 12.

Primum est cum jussus fuit Abraham à terra sua egredi; quo de egressu sic sanctus Doctor: *Itaque cujuscumque fuerit in eo viro devotio consideremus. Ea enim virtus ordine prima est, quæ est fundamentum ceterarum merito que hanc ab eo primam exegit Deus, dicens: Exi de terra tua & de cognatione tua, & de domo Patris tui. Satis fuerat, dixisse de terra tua, ibi enim erat exire de cognatione, exire de paterna domo. Sed inde addidit singula ut ejus affectum probaret. Id est, ut quam devotus esset, significaret, deserendo sua omnia, ut se totum Deo daret; sic enim pergit sanctus Ambrosius: *Coacervanda fuerunt præcepta ne quid lateret, proponenda premia ne forte deservaret. Tentatur ut fortis, incitatur ut se des, provocatur ut justus, meritoque exiit quem admodum locus est illi Dominus. Et paulo**

põst iam morale sensum illa coacervata præcepta convertens: *Consideremus, inquit, ne forte hoc sit exire de terra sua, de hujus terra, hoc est de corporis nostri quadam commoratione egredi, de qua exiit Paulus qui dixit, nostra autem conversatio in cælis est; & de illecebris & delectationibus corporalibus, quas velut cognatas anima nostra dixit quam compati necesse est corpori, donec eum colligata vinculo adhareret. Ergo exire de conversatione terrena, & a secularibus oblectamentis, & superioris vite moribus atque alibus debemus, ut non solum loca sed etiam nosmetipsos mutemus, si cupimus adharere Christo, deseramus corruptibilia, id est, nulla re terrena & humana detineamur quæ ex totis nobis, Dei sumus.*

Secundum Abrahami factum, quod sanctus Doctor affert in exemplum veræ devotionis, Gen. 12. hoc est quando fame urgente descendit in Ægyptum cum Sara conjuge, pulcherrimus, inquit, & hic locus ad incitanda studium devotionis, quod is qui Deum sequitur, tuus semper est. Et ideo Deum debemus præferre omnibus, nec patria contutu, nec parentum filiorumque gratia, nec uxoris contemplatione revocari debemus quæ exquisitione præceptorum celestium, quia Deus nobis omnia illa largitur, & potius est servare quæ donat. Itaque magnum exemplum devotionis Abrahamæ quod cum uxore speciosa descendit in Ægyptum Erat quidem justo viro cura conjugalis prædicata, sed majus erat studium maturanda devotionis, ne prætulisse custodiam: hinc mandatis videretur excelsibus. Itaque quoniam propter Deum contempsit omnia, recepit à Deo multiplicata omnia.

Tertium denique factum Abrahami est, cum filium suum ad holocaustum jussus offerre, Non post dies, inquit sanctus Ambrosius, ut Cain obtulit, sed exurgens mane servavit asinam suam, & adhibuit secum duos pueros, & Isaac filium suum, & concidens ligna ad holocaustum surgens abiit, & venit ad locum quem dixerat ei Deus die tertia. Præter adverte immolans studium maturum atque festinum, ut moræ expectationis non esset, nisi donec audiretur oraculum. Deinde ut sterneret asinam suam, ut obsequium omne ipse susciperet & sacrificio necessaria prepararet. Quasi diceret sanctus Doctor, In hoc uno Abrahami facta tria continentur quibus manifestè Patriarcha indicavit, quam se totum daret devotioni, seu potius quam se totum devotione daret Deo. Primum est quod filium suum Isaac, in quo habebat omnia, libenter Deo voluerit immolare.

late. Secundum est, quod in hoc peragendo sacrificio nullam interposuerit moram, sed ipso, quo iustus est, momento temporis se ad iter accionit, quasi qui nulla re detineretur quin totus esset Dei; licet multa eum humanitas detinere possent.

Tertium est, quod tamen si multos habebat servos quorum erat asinum sternere, ligna concideret, & alia sacrificio necessaria præparare, nihil tamen horum teris reliquit, sed ipse unus omnia peragens nulla in parte perficiendo sacrificio desisse voluit, ne qua pars sui esset, ex qua totus non esset Dei.

O verè Vitum fidelem qui se non minus in holocaustum Deo totam immolavit, quam filium; O verè magna virtus Devotio, quæ tales viros facit.

II. PUNCTUM.

SED nisi Cor, Lingua, & Manus ad devotionem simul conspirant; Devotio non producit hunc effectum, Devotio non totum hominem Deo dabit.

Nam aut sit ipsa tota & completa devotio, quomodo totum hominem Deo dabit? Nonne qua parte ipsa deficiat, defectus in effectum recandabit? Nonne ideo dicitur à Domino, quod omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit, quali diceret, ut habet interlinearis: à radice fructus arboris pulsat, qualis est causa, talis effectus: si manca, si dimidiata, si qua parte deficiens devotio, non alius ab illa est expectandus effectus quam deficiens, non alium Deo dabit hominem, quam dimidiatum, & aliqua sui parte defuturum.

At verò quis nesciat non posse dici totam & completam esse devotionem, nisi totus conser suis partibus? Quis autem ignoret has ejus esse partes, quæ his tribus humani corporis membris, corde, lingua, & manu, designantur, nempe cogitationes, verba & opera? Quis non videat, quis non in se sentiat se in his tribus exercendum, si devotionem exercere velit? Quis alioquin aude, se devoti proficere si vel nullas corde piæ motiones & cogitationes sentiat; vel nullas ore possit preces fundere, nulla de Deo, nulla de divinis verba rebus se posse promere; vel nulla, denique pietatis opera se posse propriari, aut nisi cum nausea, cum tædio, nisi remittentem & invitum? Quis inquam non modo in his simul tribus qui deficiat, sed qui seorsum in uno desit aut altero, non se agnoscat

& fateatur tam longè alienum à vera devotione quam vera Devotio non potest esse nisi tribus istis in partibus?

Licet enim Devotio possit esse alia Cordis, alia Linguae, & alia quædam operum, neque simul hæ tres actu semper jungantur; si tamen illa quæ linguæ aut operum diceretur devotio, non aliquid participaret ex illa quæ esset Cordis; putaretur quod esset vera devotio? Putaretur quod non esset illa hypocrisis, & simulata devotio, propter quam dicebat Dominus: *Hypocrita, bene de vobis propheta ait: populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me?* Quod si etiam sola esset Cordis devotio, nec ulla linguæ vel operum ederet, quando interdum sese daret ejus exercendæ opportunitas vel publica, vel privata, ut in templis frequentandis, in Sacramentis adeundis, & aliis Christianæ religionis muneribus excolendis, putaretur quod illa cordis devotio, vera esset devotio? Nonne hoc hæreticum sapit, & impium, qui nulla templa recipiat, nullum sacrificium, nullas publicas preces, nullas religiosæ disciplinæ ritus, nullas ceremonias: totum corde, totum intus in animo, nihil extra prodatur? Et ubi vox Apostoli, *obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes Gratiarum actiones, pro omnibus hominibus pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.* Hoc enim bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo qui omnes homines vult salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire. Ac paulo post: *Volo vos ergo viros*

Matt. 15.

1. Tim. 2.

Ibid.

orare in omni loco, levant es puras manus sinistra & disceptatione. Id est, toto corpore ad pietatem ritè composito, secundum communem & ab omni Ecclesia probatum orandi morem non ex vana quadam complacentia, vel pravo quovis affectu; sed purè propter Deum, levando simul mentem & manus, ut exterior corporis species sit internæ figuræ puritatis. Atque in hoc situ & habitu sic omnes consentire velim, nullus ut omnino dissentiat.

Non semper autem ista exterior exercetur devotio, sed semper vera devotio paratum reddit hominem ad illam exteriorem exercendam, quando id Ratio sive Religio postulabit, aut non est vera devotio, nec totum proinde hominem Deo subjiciet.

Quod egregiè D. Thomas illustrat & confirmat cum ad illa quæ possent obijci contra quæ dixit & quæ supra commemorata sunt de proprio

2.2.9.32.
M.1. ad 4.

devotionis actu & effectu, sic respondet: Cum devotio sit actus voluntatis hominis sibi sum effe-

ad 2.

rentis Deo ad ei servendum qui est ultimus finis, consequens est quod devotio imponat modum humanis actibus, sive sint ipsius voluntatis circa ea qua sunt ad finem, sive etiam sint aliarum potentiarum qua à voluntate moventur. Et paulo post Devotio, inquit, invenitur in diversis generibus actuum, non sicut species illorum generum, sed sicut motio moventis invenitur virtute in motibus mobilium. Id est, una est virtus, Devotio, quæ quidquid corde, lingua, opere circa Dei cultum exercetur, ipsa una efficit si non actu semper, saltem virtute, ac propterea modum etiam ita imponit humanis actibus, ut nihil homo agat, quod devotioni repugnet; & ea omnia sit paratus agere, quæ illa virtus exiger. Cum enim humana actus, sive boni sive mali sint, tribus hisce tantum modis fiant, vel cogitando, vel loquendo, vel operando ut exprèsse idem sanctus Doctor docet, & ipsa satis comprobatur experientia, nonne quando dicit, devotionem imponere modum humanis actibus, perinde est ac si diceret imponere modum cordi, linguæ & manibus, imponere modum cogitationibus, verbis, & operibus; sicque hominem Deo subicere; ac consequenter nisi tria illa conspirent ad devotionem, devotionem non esse veram, nec posse illum suum effectum producere, quo sit homo totus Dei.

1.2.9.72.
M.7.

Quod & Divus Bernardus fructuose profequitur in illo sermone quem scripsit de triplici custodia manus, linguæ, & cordis: Omnes, inquit nobis causamur deesse gratiam, sed justius forsitan ipsa sibi queratur gratia deesse nonnullos. Nempe res cordis est, gratia devotionis ista quam quarimus; & hoc munere ipse se fraudat qui internum ei dissimulat receptaculum exhibere. Caterum unde illi cura cordis, cui ne ipsa quidem adhuc oris circumspectio, seu manus custodia subest? Non sibi deesse miretur consummationem qui nec initium apprehendit: sed nec is quoque qui initium jam tenere videtur, si ad medium non pervenit. Quasi diceret sicut ad domum ædificandam tria hæc, fundamentum, parietes, & tectum, sunt ita necessaria, ut non sit domus, nisi tribus his constet, sic nec vera devotio nisi tribus his tectis custodius, manu, lingua, & corde. Videti possent quæ plura persequitur: Et hæc tria magnificè continentur his sacris verbis: *Deus rogabis* (Deus) cor omnibus ut colaris eum & faciatu ejus voluntatem, corde magno, & animo volenti, Adape-

2. M. sec. 1

riat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. Quæ ad cultum Sanctissimi Sacramenti Divus Thomas sic applicat: *Recedant vetera, nova sint omnia, Corda, voces, & opera.*

III. PUNCTUM.

HOC ipsum est igitur, quod habet Veritas: Nisi Cor, lingua, & manus ad devotionem simul conspirent, ipsa expirabit devotio. Diversa est similitudo, sed ipsa prorsus res eadem, Nam quod est domum destrui, hoc est animam expirare, & sicut utrumque; illud accidit defectu partium, quibus & domus constat, & quodvis animatum; sic plane devotio ruat & expiret necesse est, si aliqua trium illarum partium ipsi desit. *Nomen habes quod vivas & moriatur es. Esto vigilans & confirma cetera que mortitura erant.*

Vix ulla est alia virtus, in qua magis decipiuntur homines quam vera devotio. Non est quod putant, multum orare, multum affici, multa scire de divinis; vel multa de his loqui: sed hoc unum vel maxime, TOTUM ESSE DEI, tectum corde, lingua & manu; quod quia nisi rectè meditando comparatur, paucique sunt qui se rectis addicant meditationibus, ideo tam pauci sunt qui non modo verè sint devoti, sed qui dicitur esse devotum vix sciant. Hinc apud Divus Thomas expresso docet articulo devotionis causam esse meditationem, *Dicitur enim, inquit, quod devotio est quidam voluntatis actus ad hoc quod homo promptè se tradat ad divinum obsequium, Omnis autem actus voluntatis ex aliqua consideratione procedit, eo quod bonum intellectum est obiectum voluntatis. Unde & Augustinus dicit in libro de Trinitate quod voluntas oritur ex intelligentia. Et ideo necesse est quod meditatio sit devotionis causa in quantum scilicet homo per meditationem concepit quod se tradat divino obsequio. Tum post multa concludens articulum de vitiis doctis, qui sat multa considerant & meditantur nec tamen devoti sunt, sic opportunè respondet hoc ita fieri, quod statim sua doctrina non se Deo totaliter tradant: si tamen, inquit, scientiam quæ eum, aliam perfectionem homo perficit Deo subdat, ex hoc ipsa devotio augetur. Quasi diceret, totum est in se subdendis Deo. Si se melius Deo subdat indocti quam docti viri, certè indocti præstant devotione doctis: sed si viri docti se suamque do-*

214b

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

a3

doctrinam Deo subdunt, tunc docti præstant aliis, non quod sint doctiores, sed quod doctrina rectè utantur, dum se rectè Deo subdunt.

ff 36.

O quàm aptè propterea dictum à Psalte Regio, *Subditus esto Domino, & ora eum*, quali diceret, nil putes alioquin te agere, quidquid ores, nisi te prius Deo subdas, aut nisi ores, & mediteris, ut discas quomodo te oporteat subiectum esse Deo. Tam multa sunt enim, quæ si tantisper considerentur, nobis persuadeant hanc per-

fectam subiectionem, ut vel arguaris si non ea consideres: vel si consideres, te ipsum arguas & dicas, *Nonne Deo subiecta erit anima mea? Voluntatem Deo subiecta esto anima mea. Quantumcumque accedam, inquit ibi summus Doctor sanctus Augustinus, quantumcumque ascendam, quantumcumque transierim, sub Deo ero: non contra Deum. Securus ergo transcendendo cætera, quando ille me sub se tenet, qui est super omnia.*

Pf. 61.

FERIA SEXTA.

DE PVERIS SIMVL CVM VIRIS, ET SEORSVM CLAMANTIBUS

Ozanna filio David.

*Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Psal. 8.
Matth. 21.*

VERITAS PRACTICA.

Sic sibi Christus placet in pueris, ut si pueros imitentur viri, magis sibi Christus in viris placeat.

RATIO EST. Quia magis sibi Christus placet in vera virtute quam in non vera. Sed si pueros imitentur viri, vera est virorum virtus, cum puorum virtus non sit vera. Ergo sibi magis Christus placet in viris quam in pueris, unde est *viris motivum efficax, ut, in quo pueros Christo placere vident, eos imitentur.*

I. PUNCTUM.

QUAS Christo Domino pueri dederunt laudes, singulariter merentur admirationem & discursum, ob hæc tria præcipuè. Primo quia laus ab infantibus & pueris Christo data Divinitatis ejus testimonium perhibebat nobilissimum, quàm quæ à cæteris dari poterat; nam quod virum laudabilem ratione præditum collaudarent nonnulli naturale & humanum videretur: sed quod pueri & infantes, qui nec naturaliter loqui, nec viros laude dignos agnoscere poterant, ita tamen

Christum laudent, ut vox illorum præ cæteris audiat, non nisi miraculo, divinæque potentie referri potest. Unde ubi ex Psalmo legitur, *ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem*, alia versio habet, *Ex ore infantium & lactentium fundasti fortitudinem*, vel, *confiruvisti robur*, Quali diceretur, ut interpretatur sanctus Chrysostomus; *Potentiam tuam ex hoc maxime ostendisti quod infantium linguas commoveris ad laudes tuas celebrandas.*

Secundo, magis mira est hæc à pueris Christo data laudatio, quia magis fuit constans & producta longius, non enim solum cum viris laudes suas adjungebant, quando Christus per urbem incedebat triumphanti similis, sed in ipso templo magnificos celebrabant choros; & postmodum cum Dominus in urbem rediit, soli dicuntur pueri divinas illas voces, *ozanna filio David*, decantasse, quod Phariseis tam acerbum erat audire, ut de hoc maxime cum Christo expositularent.

Tertio denique cum inter Judæos illos, qui Christo laudes decantabant, pauci admodum, & vix ulli essent, qui puritatem mentis colerent, vitia verò sectarentur omnes; parum erat Christo talis accepta laus, quæ à puro non fundebatur pectore. Nec tamen laudes tali die sibi datas abnebat; quamobrem pueros exci-

R r 3 tavit,

tavit, ut quandoquidem laudandus erat, sic à puris laudaretur linguis & mentibus. Nesciebant certe infantes quid loquerentur, unde ex hac parte ius ab illis profecta minus honorifica ceteri posset: sed quia tamen à puro profecta laus erat organo, malebat ab imperitis, si puri essent, se laudari; quàm à peritis & quibusvis aliis, qui non ita puri essent.

O præclarum viris documentum, & motivum protecto efficax ad colendam illam puerorum puritatem, quâ Christo placeant sive dum illum dictis colunt, sive dum factis celebrant & honorant. *Nam si tantopere Christo placuit puerorum puritas, quantò magis viro-*

Aperta est enim, & valde consideranda ratio, cur ratione præditi magis Deo placeant, si puerorum puritatem habeant, quàm ipsi puri pueri nondum humanæ compotes rationis. Quid enim manifestius, quàm quod Christo magis placeat vera virtus, quàm non vera? Nonne ille est, de quo specialim dicitur, quod

Is. II.

non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet; Id est, non errabit in discernendis rebus, sed quod verum est à non vero discernet, & approbabit? Nonne ille est qui tam vehementer illud urgebat:

Ioann. 7.

Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Nam quid est iudicare secundum faciem, nisi apparentia pro veris sumere? Quid iustum iudicium iudicare, nisi quæ sola vera sunt, æstimare? Nonne ille est de quo

2. Cor. I.

ait Apostolus, quod in eo non fuit EST & NON, sed EST in illo fuit, quod est videlicet in veritate, & recepta; non autem quod tale non est? Nonne ille est de quo illud apud Patres celebre refertur dictum: Estote boni trapezite sive numularii: hoc est periti rerum æstimatores & iudices ut sicut adulterinum à vero numum, sic veram à non vera virtutem dijudicetis & probetis? Credine verò potest quod in illo non perfectum & absolutum fuerit, quod in nobis optabat?

IL PUNCTUM.

SED si puerorum puritatem imitentur viri sive adulti, vera virtus erit in viris, quoniam non est vera in pueris.

Nam cum ad veram virtutem, quæ definitur habitus electivus, in mediocritate consistens, requiratur discretio, & illa iudicii maturitas, quæ bonum à malo, & verum à falso capax est seligere, & quæ in solis adultis reperitur, quis non videat in istis etiam solis veram esse posse virtutem?

Nonne hoc est quod expressè tradunt omnes sancti Patres ad illa Christi Domini verba, *Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli.* Neque ut iustitiales per virtutem, quales sunt pueri per naturam. Non quod æqualis omnino puritas requiratur ad virtutem, sed qualis illa cumque sit, tam vera virtus erit, quàm propius ad naturalem puerorum puritatem accedet, si ex rationali affectu comparetur & exerceatur.

Non præcipitur Apostolis, inquit sanctus Hieronymus, ut ætatem habeant parvulorum, sed ut innocentiam; & quod illi per annos possident, hi possideant per industriam; ut malitia, non sapientia parvuli sint. Et ad verba: *Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum caelorum:* sic idem sanctus Doctor, signanter dixit, talium, non istorum, ut ostenderet non ætatem regnare, sed mores, & his qui similem haberent innocentiam & simplicitatem, præmium repromitti: Apostolo quoque in eandem sententiam congruente: *Fr-*

Matt. 19.

1. Cor. 14.

tres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote, sensibus autem perfecti estote. Sic & sanctus Ambrosius exponens eadem Christi verba: *Sinite pueros venire ad me.*

L. 11.

Atqui ætas hæc, inquit, infirma est viribus, invalida ingenio, immatura consilio. Non ergo ætas præfertur ætati, alioquin obesset adolescere. Quid votis opus est ut ævi maturitas consequatur, si mihi meritum regni demptura cælestis est? Ergo Deus vitæ processum ad vitæ dedit, non ad incrementa virtutis? Cur autem pueros aptos regno dicit esse caelorum? fortasse quia malitiam nesciant, fraudare non norint, referre non audeant, scrutari ignorant opes, honorum ambitionem non appetant. Non igitur pueritia, sed æmula puerilis simplicitatis bonitas designatur. Non enim virtutis est, non posse peccare, sed nolle; atque ita tenere perseverantiam, voluntatis, ut voluntas infantiam, usus imitetur naturam. Quod

Serm. 13

& alibi repetens: In hoc, inquit, melior est Christi infantia quàm naturæ. Illa enim peccare

care

care nescit, ista contemnit: illa per infirmitatem innoxia est, ista est innocens per virtutem. Atque ideo laudi magis ascribendum est; non tam male facere non posse quam nolle. Quasi diceret, Esto sit aliquid naturale illud quod habent pueri ut puri sint, non est tamen illud quod habent vni dum puri esse volunt: tantumque differt unum ab altero quantum vera virtus à non vera. Virtus quidem esse videtur in pueris sed non est vera virtus, non est voluntatis, non est electionis, non est rationis, non est singula cogitantis actio, sed virtutis quoddam simulacrum, quoddam prolusio, quoddam forma & figura, qualem & ipse animantes belluæ præ se ferunt & nobis ad imitandum proponuntur: *Vade ad formicam, & piger & considera vias ejus, & discite sapientiam.* Discite veram à non vera: sicut à picta & non vera domo vera domus ædificari dicitur.

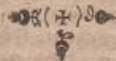
III. PUNCTUM.

SIC verò patet quàm verè dictum sit, quod si Christus sibi placeat in pueris quod puri sint, longè magis sibi placeat in viris aut adultis, qui puerorum puritatem imitentur; quia scilicet hæc virtutum puritas, vera est virtus, non autem puerorum, qui sensum non habeant ad discretionem boni ac mali, veram autem virtutem à Christo magis diligi quàm non veram, tam facile est intelligere quàm si diceretur virtutem supra id omne, quod non est virtus, à Christo diligi, cum revera non sit virtus quæ non est vera virtus? Quis porro nescit & Christum magis diligere, quod est magis diligendum; & id esse magis diligendum quod est melius bonum; atque id denique melius esse bonum quod est virtus, quàm quod virtus non est? Quid est enim præter virtutem, in omni rerum natura, nisi rerum natura, quæ quaecumque bonum sit, & à Deo dilectum, quia quæ fecit Deus diligit, non est tamen non est ejus generis & ordinis bo-

num, cujus est virtus, si maxime Christiana virtus sit, de qua hic tota loquimur.

Non cunctis naturæ bonis daretur in præmium vel minimus gloriæ gradus: at minimo virtutis gradui tota deberetur, & tota reddetur cælestis gloria. Non pro tota rerum natura reparanda Christus venisset, nec propterea quidquam fecit; at pro uno Christianæ virtutis actu à nobis exercendo totum Christus profudit sanguinem. Non si Mater ipsius Christi, si quod est naturæ tantum in illa consideres, non ipsa Christi maternitas comparetur cum uno veræ virtutis actu. *Quæ mihi mater, aut qui fratres, ajebat ipse Dominus, quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Quasi diceret, hoc est quod pluris facio. *Qua de re alibi fuisus.*

Hinc autem ad præxim tria referes. Primum, cæteris omnibus virtutem anteponas. Secundum, præ cæteris virtutibus Puritatem infantilem colas, qua Christo maxime placeas. Tertium, quia in viris etiam virtus non vera, sed apparens, aut inchoata tantum, aut manca & modica reperitur, ut illi exprobratur cui dicitur, *Scio quia modicam habes virtutem, sicut vera virtus tuâ, virtus robusta, virtus constans & integra, quæ omni vitio tam severe opponatur, quàm omni Fides errori: Deponentes omnem malitiam, & omnem dolum & simulationes & invidias, & omnes detractiones sicut modò genuisti infantes lac concupiscite, ut in eo crescatis ad salutem.* Vide in 2. parte, Dominica in Albis quæ est octava Paschæ. Et in hac 4. parte: FERIA 2. Hebdomada 16.

SABBA.

S A B B A T O.

DE QVIBVSDAM GENTILIBVS, IESVM VIDERE VOLENTIBVS.

Domine, volumus Iesum videre. Joann. 12.

VERITAS PRACTICA.

Si forte times Mediatorem Christum, non ille
timet alios mediatores.
Tot ipse tibi exhibet, si velis, adhibendos, quot
habet Sanctos.

RATIO qua hoc unum, quod hic probandum
est, probat, hac est inter alias, quod Christus
non timet, nec timendum docet alios adhibere
mediatores, si propterea non desinat verus esse
noster mediator.

Sed quod alios ad ipsum adhibeamus mediatores,
non desinat verus esse noster mediator.

Ergo nec ipse timet, nec timendum docet, si alios
ad ipsum adhibeamus mediatores: sicut isti Gen-
tilis duos adhibuerunt Apostolos,

I. P U N C T U M.

ERANT autem quidam Gentiles ex his
qui ascenderant ut adorarent in die festo,
Nam cum prope esset ut profelyti fierent,
ad festum venerant, inquit sanctus Chry-
sostomus. Hi autem accesserunt ad Philippum
& rogabant eum dicens: Domine volumus
Iesum videre. Venit Philippus & dicit Andrea:
Andreas autem & Philippus dixerunt Iesu, Iesus
autem respondit eis dicens, Venit hora ut clarifi-
cetur filius hominis. Amen amen dico vobis, nisi
granum frumenti cadens in terram mortuum fu-
erit, ipsum solum manet, si autem mortuum fue-
rit, multum fructum affert. Hæc & plura Chri-
stus Dominus qui, ut ait S. Augustinus, occa-
sione istorum Gentilium, annuntiat futuram
plenitudinem Gentium, & promittit jam adesse
horam glorificationis sue, quæ facta in caelis, gen-
tes fuerant creditura, juxta illud, Exaltare su-
per caelos Deus, & super omnem terram gloria
tua. Sed altitudinem glorificationis oportuit præ-
cedere humilitatem passionis; itaque adjungit,
amen, amen dico vobis, & cetera quibus se dicit

granum mortificandum, & multiplicandum:
Mortificandum in infidelitate iudeorum, mul-
tiplicandum in fide populorum.

Atque hæc est literalis verborum Domini si-
gnificatio; tum verò inde moralis varia &
multiplex de mortificatione posset erui, quæ
quia latis frequenter alias obrigit; quod singu-
lare est de duobus Apostolis adhibitis ad Chri-
stum Dominum ad eundem, tanquam mediato-
ribus ad Mediatorem, videtur singulariter con-
siderandum, Sic enim nobis agendum est, sic
nobis Christum adituris conveniendi primò
sunt ex Sanctis aliqui qui nos introducant ad
thronum ejus gratiæ, ne, cum firmus rei multo-
rum criminum quæ nos inde merito sæpius ar-
cere possent, præsumamus aut desperemus ac-
cedere. Præsumeret sæpe peccator, si securus
ita esset, ut nullo se habere opus intercessore
crederet; at verò desperaret, nisi quos potest
adhibere conciliatores, non auderet, ne forte
injuria Christo fieret, qui unus dicitur Media-
tor. Audeat potè confidenter, atque intelli-
gat, quod si forte timeret à peccatis suis, Media-
torem adire Christum, Non timet Christus alios
ad se adhiberi mediatores; quin potius tot tibi
exhibet adhibendos, quot habet sibi charos & ele-
ctos.

Ratio est plana & dilucida, nam si nulla Me-
diatoris fiat injuria nomini, quod tam legitime
possidet ut ipso se privare non possit nomine; si
quod revera est, semper Christus manet Media-
tor Dei & hominum, quid est quod timeat alios
sui confortes nominis quibus se ipsum totum
communicat & impartitur? Ita enim se immi-
scet nobis, inquit sanctus Paulinus, ac nos sibi
conferat, ut quod ipse accepit, nobis proficere faci-
at, qui quod nobis, id est, minimis ejus tribuitur,
sibi acceptum ferat, Sic & honori suo implicans
suos, prope omnia nobis etiam nomina sua com-
municavit, ut virtus Dei dicitur: ita & nobis
virtus esse dignatur,

Nelcis

Nescis ingrati, nescis Christi Domini bonitatem qui negas eum velle quod bonitatis est maxime proprium, sese quantis potest modis effundere? Cur oleum effusum diceretur nomen eius? Cur dicerentur *ascensuri Salvatores in montem Sion*? Cur Ipse suos vocaret fratres quorum est Dominus? Nonne hæc sunt manifesta communicandi nominis argumenta, dum sacro ejus nomini nullum fiat detrimentum?

II. PUNCTUM.

SED quod alios ad ipsum adhibeat mediatores, non idcirco peribit nomine, nec esse desinet unus ille Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, sicut ait Apostolus:

Tres enim sunt insignes differentie quibus præ cæteris ita est Christus Mediator, ut unus esse dicatur. Prima est quod Christus sit mediator Redemptionis: Alij vero tantum Intercessionis. Sic enim Apostolus statim ad prædicta subjungit: qui dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus. Sic se videlicet mediatorem inter Deum & homines exhibuit, dando semetipsum Deo pro hominibus, quod alij certe non faciunt, sed tantum orando, vel operando aliquod quod nobis applicat: & licet etiam semetipsum offerrent, non ij profecto sunt qui possent dare redemptionem semetipsum pro omnibus, sicut Christus homo Deus dedit, unde unus hoc sensu jure merito dicitur mediator de quo apud sanctus Anselmus: Erant homines mortales & peccatores Deus vero cui erant conciliandi ut possent salvari immortalis erat & sine peccato. Mediator autem inter Deum & homines oportebat ut haberet aliquid Deo & aliquid simile hominibus ne in utroque hominibus similis longe esset à Deo, aut in utroque Deo similis longe esset ab hominibus, & ita mediator non esset. Et ideo inter mortales peccatores & immortalis justum apparuit mortalis cum hominibus, & justus cum Deo. Sic etiam egregie Theodoretus: quemadmodum qui duos quispiam manibus inter se conferentes & confligentes vult reconciliare, se medium interponens, & hunc quidem dextra, illum vero sinistra tenens ad amicitiam adducit & conjungit, Ita Ipse cum divinam naturam humana unisset, inviolabilem & qua non potest dissolvi, pacem conciliavit.

Secunda differentia est quod Christus per se & à seipso Mediator est omnium, non autem alij, qui non nisi per Ipsum, hanc participia ut di-

Haynesius Pars quarta.

gnitatem, & ita eam participant ut ipso egeant mediatore Christo, per quem sicut cæteri hominum, Deo reconcilientur, omnes enim peccatores & egent Dei Gloria, Id est, gratia quæ semen est gloriæ; Nec ipsa etiam Virgo mater, licet totius expers peccati, hoc à se habet ut sit mediatrix hominum, sed à Filio benefico qui nihil suum illi negat cujus habendi sit pura capax creatura.

Tertia denique differentia quæ ex aliis profuit, Christus solus est Mediator principalis, immediatus & primarius, alij vero ministeriales, mediati & secundarij, ut ajunt sancti Patres, & cum Divo Thoma Theologi. Præclare vero admodum sanctus Bernardus: Hic Christus Iesus mediator fidelis sicut in personam, Dei homini, que substantiam copulavit ineffabili Sacramento, sic & in ipsa reconciliatione, consilio usus altissimo, mediæ non deseruit aequitate utriusque, tribuens quod oportebat, Honorè Deo, homini miserationem, Hac enim optima inter offensum Dominum, & reum servum forma compositionis, ut nec honorandi Domini Zelo servus opprimatur austeriori sententia, nec rursum aiam huius immoderatus descenditur, illo debito fraudeur honore. Audi igitur & diligenter observa Angelicam in hujus mediatoris ortu distributionem: Gloria inquit in altissimo Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: Hujus denique gratia observationis fideli Reconciliatori Christo nec timor spiritus defuit, quo Patri semper reverentiam exhiberet semper ei deferret, semper gloriam ejus quareret: nec spiritus Pietatis quo misericorditer compatereetur hominibus: unde & necessarium habuit spiritum quoque Scientia per quem timor pariter & pietatis foret distributio inconfusa. Et nota quod in primo illo parentum nostrorum peccato tres quidem auctores extiterunt, sed manifestè defuerunt tria tribus; Dico enim Evam, Diabolum & Adam. Non habuit Eva scientiam qua ut ait Apostolus, seducta est in pravariationem Verum hæc quidem serpenti non defuit qui callidior describitur cæteris animantibus, sed pietatem malignus non habuit qui ab initio factus est homicida. Adam vero pius fortè videtur, mulierem non contristando; sed timorem Domini dereliquit, vaci illius magis obediens quam divina. Viram magis timor Domini prævaluisse in eo, sicut de Christo signanter legitur, quia replevit eum non pietatis spiritus sed timoris. In omnibus enim & per omnia pietati proximam timor Domini

Rom. 31

Cyrill.

12.

Th. c. 10.

3. p. q. 26.

Serm. 2.

de An-

num.

preferendus est, & solus ipse est, qui totum sibi hominem debeat vindicare. In his igitur tribus timore, pietate, & scientia Mediator re. ontiliarum homines Deo

ne quam sit semper agnitus & omni cultu honoratus mediator Christus?

III. PUNCTUM.

Ser. 2. in
Cant.

Itemque alibi, ad prima Cantorum verba, osculetur me osculo oris sui, Huc accedit quod is qui nostrum proficitur se mediatorem ad Deum, Dei filius est & Deus est. Et quid est homo ut innotescat ei aut filius hominis ut reputet eum? Qua mihi fiducia ut tanta me audeam credere majestati? Unde inquam terra & cinis praesidio Deum curam habere mei? Ad haec diligit Patrem suum, me vero opes non habet, bonorum meorum non eget, Unde ergo constabit mihi quod mediator meus in parte nequaquam sit?

Tum paucis interiectis: Si ex aequo partibus congruens mediator neutri suspectus sit, Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc osculo oris sui, securus suscipio Mediatorem Dei filium quem agnosco & meum. Minime plane jam mihi suspectus eris, Frater enim & caro mea est. Puto enim sternere me jam non poteris os de ossibus meis, & caro de carne mea.

Serm. 5.

Nec minus idem suaviter in Sermonibus de Nativitate Domini: Benedictus, inquit, qui propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, filium suum dilectum in quo ei bene complacuit, misit per quem reconciliati pacem habemus ad eum, & idem sit nobis reconciliationis huius & mediator & obsec. Non est quod vereamur fratres mei, sub tam pio mediatore, non est quod de tam fido obside dubitemus. Sed qualis mediator est, inquit qui in stabulo nascitur, in praesepio ponitur, pannis involvitur sicut ceteri, sicut ut ceteri, denique infans jacet ut ceteri consueverunt, Magnus plane Mediator est etiam in his omnibus, qua ad pacem sunt non persundarid sed efficaciter quarens. Infans quidem est, sed verbum infans, cuius ne ipsa quidem infansia tacet. Consolamini, consolamini dicit Dominus Deus vester, dicit hoc Emmanuel nobiscum Deus. Clamat hoc stabulum, clamat praesepe, clamant lachryma, clamant panni Clamat stabulum curando se homini qui in latrones incidit preparari. Clamat praesepe eidem homini qui iumentis comparatus fuerat, pabulum ministrari. Clamant lachryma, clamant panni ejusdem ipsius eruentiam vulnere abluere & detergi. Siquidem nullo horum Christus eguit, nihil horum illi propter se, magis autem omnia propter electos. Videtis

nequam sit semper agnitus & omni cultu honoratus mediator Christus? NON ille timet igitur alios mediatore; neque nobis timendum est hoc nomen Sanctus inde re, quia nihil inde Sancto Sanctorum deperit a quo sicut Sancti habent sanctitatem, ita & sanctitatis insignia, quorum unum hoc est ut nos peccatores Christo reconcilient velut quidam sequenti & mediatore, quorum intervencu id impetremus quod alioquin vix auderemus petere & expectare. Sic D. Thomas postquam de Christo Mediatore egit, Nihil tamen prohibet, inquit, aliquos alios, secundum quid, dici mediatore inter Deum & homines, prout scilicet cooperantur ad unionem hominum cum Deo dispositur vel ministerialiter.

Sic pridem ante S. Ambrosius libro de viduis: Magnis, inquit, tenebatur febribus, & rogaverunt illum pro eis. Et tu habes proximos, qui Deo pro te supplicent, habes Apostolos proximos, habes Martyres proximos, si ipsa Martyribus devotionis pietate, misericordia quoque muneribus appropinques. Proximus est enim, qui misericordiam facit. Fac tu misericordiam, & erit Petro proxima. Non sanguinis necessitudo, sed virtutis cognatio facit proximos: quia non in carne ambulamus, sed in spiritu. Ama ergo propinquitatem Petri, affinitatem Andreae, ut pro te rogent, & recedant cupiditates tuae verbo Dei pulsa. Et post pauca: Habetis ergo, vidua, auxilium, si tales vobis generos posteritatis vestrae patronos, tales proximos eligatis. Ergo rogaverunt pro vidua Petrus & Andreas. Viam exibat aliquis, qui tam cito possit rogare pro nobis, vel certe iste qui pro Sacra rogat Petrus & Andreas frater ejus. Tunc enim pro affinitate poterant, nunc jam possunt pro nobis, & pro omnibus impetrare. Videtis enim quod magno peccato obnoxia, minus idonea sit quis pro se precetur, certe qua pro se impetret. Adhibeat igitur ad medicum alios precatores. Aegri enim, nisi ad eos aliorum precibus medicum fuerit invitatus, pro se rogare non possunt. Infirma est caro, mens agra est, & peccatorum vinculis impedita, ad medicum illius sedens debile non potest explicare vestigium. Obsecranda sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad praesidium dacti sunt: Mariyres obsecranda, quorum vinemur nobis quoddam corporis pignore par-

34. q. 20.

In Nat. 2. Virg.

trist.

cinium vendicare. Possunt pro peccatis rogare nostris qui proprio sanguine etiam si qua habuerunt peccata, laverunt. Ipsi enim sunt Dei Martyres, nostri praesules, speculatores vitae aeternae nostrorum. Non erubescamus eos intercessores nostrae infirmitatis adhibere, quia ipsi infirmitatem corporis, etiam cum vincerent, cognoverunt.

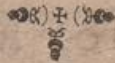
Neque dicas, nihil opus esse istis, cum ex D. Bernardo supra relatum fuerit nihil esse nobis timendum in Christo qui frater noster esse voluit. Nam duplici certe de causa timere homo poterat accessum ad divinam maiestatem: Prima quia homo, id est, pulvis & cinis, & primigenia peccati labe infectus. Secunda quae est gravior, quod peccata peccatis addens te divina profusa reddat indignum benignitate. Quantum igitur ad primam spectat causam, non est quod homo timeat, cum Deus homo sit factus; quantum vero ad secundam, profecto est quod vereatur & paveat ut idem sanctus ait Bernardus, iam supra in 2. parte in festo Annuntiationis auditus: Quod & ipsum brevius his verbis reperit. In omnibus siquidem & per omnia

In Nativitate
V. Virg.

providens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem raborat, dissidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Ad Patrem verebaris accedere, solo auditu territus ad folia fugiebas: Iesum tibi dedit Mediatorem. Quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An vero trepidas & ad ipsum? frater tuus est, & caro tua,

tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hanc tibi fratrem MARIA dedit. Sed forsitan & in ipso maiestatem reverere divinam, quod licet factus sit homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad MARIAM recurre, Pura siquidem humanitas in MARIA, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate natura. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater. Filio! haec peccatorum scala, haec mea maxima fiducia est, haec tota ratio spei mea.

Possesne tu dubitare, an idem possis dicere post talem tantumque virum? si tanta sancti Bernardi fiducia est in Beatissima Virgine, quam erit, peccator, tua, nisi ad illam recurras? tene Sanctiorem Sanctis reputes, tene securiorem columnis illis Ecclesiae, tu virgultum levissimum, tu arundo ventis omnibus agitata! Hoc de te si sentires, & quanto minus times, tanto tibi magis esset timendum. Vide supra dictam diem 25. Martii in 2. parte.

DOMINICA XXVII.

VEL XXVI, XXV, XXIV:

SECUNDVM REGVLAS DIVINI OFFICII
UT SUPRA EST MONITUM.DE GRANO SINAPIS, ET FERMENTO
FERMENTATO.

Vide in 1. parte. Dominica VI. post Epiphaniam.

HAC HEBDOMADA, reversus iterum Jerosolymam Dominus, & ingressus in templum, ibi postremum sermonem apud Judæos habuit, in quo extremum malum illis impendens denuntiat, nempe privationem tantarum quas hæcenus habuerant gratiarum, multis proinde in exemplum adductis parabolis, unde Veritates eodem profus spectantes eruentur.

FERIA SECUNDA.

DE FICU MALEDICTA, ET EJECTIS
E TEMPLO VENDITORIBUS.*Iam non amplius in aeternum, ex te fructum quisquam manducet.*

Marci II.

VERITAS PRACTICA

I. PUNCTUM

Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. *Jer. 48.*

Facit autem fraudulenter qui facit negligenter.

RATIO postrema partis unde alia patebit evidenti, hæc est in primis quod fraudulenter facere aliquid est sic fide ac simulacrum agere.

Sed qui negligenter facit opus Domini, sic fide ac simulacrum agit.

Ergo & facit fraudulenter, & in expressam incurrit maledictionem.

ILLO ipso die quo triumphans, in urbem ingressus erat Dominus, cum jam vespera esset hora, inquit sanctus Marcus, exiit in Bethaniam cum duodecim. Et alia die cum exirent à Bethania, esuriit & cumq; vidisset à longe ficum habentem folia, venit si quid forte inveniret in ea, & cum venisset ad eam, nihil invenit præter folia, non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei, Iam non amplius in aeternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipuli ejus. Et veniens Jerosolymam. Et cum

sum introisset in templum caput ejicere vendentes
& ementes in templo, & mensas numulariorum
& cathedras vendentium columbas evertit: &
non sinebat ut quisquam transferret vas per tem-
plum, & docebat dicens eis, Nonne scriptum est,
quia domus mea, domus orationis vocabitur om-
nibus Gentibus: vos autem fecistis eam speluncam
latronum!

De hac vendentiū ementiū & ejectione du-
bitatur an pridē vel hęc dē facta fuerit. De ficul-
nea ve. d. quantum ad factum, nulla superest que
suo nisi quod sanctus Matthæus addit, *are factam
esse contra siculneam*: Sanctus autem Marcus
aridam factam à radicibus. Unde post S. Petrus
Domino dixit: *ecce ficus cui maledixisti, aruit.*

Sed cur tanta in arborem severitas cum vel
maximè fructū ferendi tempus nondum adesset?
Respondent omnes Patres hęc esse mystica, fi-
gurata, & quæ aliquid aliud significant quàm
quod exhibent. Nam licet etiam tempus ferendi
fructus esset, cum tamen sciret Christus nullū
in arbore fructum esse cur tam admissit nisi quid
aliud adumbrasset? Volebat igitur Dominus ma-
ledicere arbori, suis demonstrare discipulis quā
sibi esset facile sibi adversantes punire si vellet;
Cum enim multa eius bonitatis in Judæos signa
vidissent, nulla verò severitatis & iustitiæ, dubi-
tate quodammodo poterant an si vellet, posset:
vel potius licet posset, an tamen vellet aliquan-
do illos punire. At ne dubitent, ecce quid possit,
ecce quid velit, ecce quid aliquando sit facturus
non tantum in Judæos, sed in eos, omnes qui
multis acceptis gratiis ut multos fructus ferrent
non us, nihilque frugiferum retulerunt. Veniet
aliquando tempus illud quo inquirat ab eis fru-
ctum, quem eis in minime repererit, sic maledi-
centur, sic arefiant, sic ferendi deinceps fructus
erunt incapaces, sicut ista quam vident maledi-
cta ficus. Quod quidem supplicium tantò cer-
tius illis intrugiferis mentibus futurum est,
quanto magis nocentes sunt quàm ista ficus,
quæ si fructum non retulit, non est mirum cum
non esset tempus fructuum: At vero gratiarum
dissipatores non nisi tempore frugis reddendæ
reperuntur quam si non reddant, in culpa sunt, &
culpam haud dubiè poena sequetur. Nam si vel
innocens arbor infrugifera punita est, quanto
magis illi nocentes? Sicut autem arboris poena
fuit, arefere, nec ullum deinceps posse fructum
ferre, sic illi quibus abusi sunt gratiis deserentur,
& qui cum facile poterant, noluerunt, non ita
poterunt quando volent.

Sed neque in externis suis negotiis foeliciores
sibi promittant exitus, nihil illis prosperum sta-
bit, quin potius cuncta illorum consilia, vota,
negotia diluabuntur, evertentur & corruent:
sicut enim Dei opus deseruerunt aut non nisi ne-
gligenter egerunt, ita deserentur à Deo suis in o-
peribus & desideris. Quod figuratum etiam &
adumbratum voluit Dominus in illis Emptori-
bus & Venditoribus, quos eiecit de templo, at-
que illorum mensas & merces evertit; quasi a-
perta voce diceret, sic evertentur rerum divina-
rum contemptores, sic fraudulentis & negligentes
in opere Domini, Dominum sentient sibi ad-
versantem.

Hoc est videlicet quod ante pridem percele-
bri ferebatur Prophetæ sententiā, quam modo
cōsiderandū proponimus: *Maledictus qui facit
opus Domini fraudulenter seu negligenter*: quid e-
nim Hebræi dicunt *fraudulenter*, hoc ipsum
græcè Septuaginta Interpretes reddiderunt *ne-
gligenter*. nec sine divino prorsus consilio sic fa-
ctum est, ut idem unum, duabus hisce vocibus
exprimeretur, quarum alteram altera longè cla-
riorem facit. Quid enim esset opus Domini
fraudulenter facere vix caperemus nisi diceretur
hoc idem esse quod negligenter. At quale quan-
tumcunque crimen esset, opus Domini negli-
genter facere, non tam evidentem intelligeretur
quàm cum dicitur hoc ipsum esse quod fraudu-
lenter. Cum huius itaque considerationis Pra-
dictæ finis & fructus sit cavere negligentiam il-
lam in opere Domini quæ divinæ maledictioni
subjacet, non potest melius proponi quam opere
sit cavenda, & quantæ maledictioni subiaceat
quàm cum demonstratur negligentiam esse me-
ram fraudem; nec minus esse coram Deo negli-
genter ejus opus operari, quàm fraudulenter.
Quis hoc enim crimen, & ipsum fraudulentis no-
men non detestetur?

Sic autem idem esse demonstratur: Nam quid
est fraudulenter facere aliquid, nisi hoc idem
quod fictè ac simulatè? Quod certè non potest
aptius declarari quàm ex illo infideli factio, cujus
causa Jeremias nobilem hanc quam verfamur
sententiam protulit. Cum nempe Chaldæis jus-
fisset Dominus per Jeremiam ut bellum inferret
Moabitis, reulscarentque Chaldæi se in hanc dare
pugnam, urgentur illi acius à Prophetæ & tan-
dem divinis comminationibus excitantur ad ar-
ma quidem capiendā contra Moab, sed non ad
feriendū concertandū. Conveniunt ex utraque
parte hostes ut bellum indicetur, sed non gera-
tur.

tur. Instruunt Chaldaei aciem, parant se Moabitae ad pugnam, sed neutri pugnant nisi pugna ludicra & collusoria, nisi pugna ficta & simulata, non ferria, non hostili, non cruenta. Quamobrem contra Jeremias, contra Chaldaeos inquit vehementius, Et maledictus, inquit, qui facit opus Domini fraudulentum, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Vocat opus Domini, bellum contra Moabitas imperatum à Domino, hoc opus dicit fieri fraudulentum, id est, fictè & simulatè prohibendo gladium à sanguine, quasi qui vellent Deum aut Prophetam fallere, quasi qui vellent bellum gerere quod tamen nolunt.

Prov. 12. Sic in sacris dicuntur Proverbia, consilia impiorum fraudulenta, & fraudulenta oscula odientis, id est, ficta & simulata. Quod egregiè Propheta Isaias neque minus claris quam his suis

Is. 32. declarat verbis: Stultus enim fatua loquetur, & cor eius facit iniquitatem ut perficiat simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulentum, & vanam faciat animam esurientis. & potum stercoris auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt, ipse enim cogitationes concinnavit ad perpendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

Videlne quid sit agere fraudulentum, & quàm sit impium, quando praesertim in opere Domini sic fictè agit & simulatè?

Act. 5. Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agris?

II. PUNCTUM.

SED qui negligenter facit opus Domini, sic fictè & simulatè agit.

Tria hic expendi possent, Primum quid sit opus Domini secundum quid negligenter facere. Tertium, quod sic consequenter fictè agatur. De primo, cum quidquid sit propter Deum, dici possit opus Domini, & cum quidquid facimus, non nisi propter Deum fieri debeat, sic profectò quidquid agimus dicitur opus Dei, sed illa tamen quae vel ad pietatem & cultum Dei, vel ad salutem animarum tuam proximorum, propius spectant, singulari quodam modo dicuntur opus Domini, quia directius & purius in illis operibus Dei Honor & Gloria solet intendi. Sic Apostolus de suo Timotheo scribens Corinthiis 1. Tim. 4. inquit, ut sine timore sit apud vos, opus enim Domini operatur, sicut & ego. Tum vero expressius eidem Timotheo, Exerce, inquit, te ipsum ad

pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est & futurae. Fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur quia speramus in Deum vivum. Et paucis interiectis: Attende lectioni, exhortationi, & doctrinae. Haec meditata in his esbo, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinae, in ista in illis. Haec enim faciens, & te ipsum servum facies, & eos qui te audiunt.

Hoc est scilicet opus quod praeter ceteris operibus opus Domini merito nuncupetur. Hoc est opus ad quod operandum maximè creati sumus & redempti, Hoc est opus quod unicuique Christus Dominus in terris est operatus, Hoc est opus in quo praecipue nobiscum Dominus operatur, & in quo maximè cum Christo nobis est laborandum, Hoc est denique divinum opus in quo decertandum est cum Christi hostibus, Unde de bellum contra Moabitas imperatum dicitur opus Domini, cur non ita dicatur bellum illud quod imperatur in meditando & concionando vel quidvis tale opus in quo bellum geritur contra Demones, contra mundum, & contra carnem, qui non minus sunt hostes Domini quàm Moabita?

Sed cavenda hic maximè negligentia, quod secundum est explicandum, & quod tribus modis potest intelligi. Primum ante ipsum opus, vel remotè vel proximè. Remotè quidem cum in ipso totius vitae decursu, negliguntur ea vel non satis diligenter curantur quae Meditationi seu Praedicationi Evangelicae forent usui, de quibus dicebat Apostolus: Attende lectioni & doctrinae. Tum vero proximè negligentes illi censentur qui sacra illa sapientum monita negligunt, *Homini est animam preparare, Praeparare* RA foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, ut postea adifices domum tuam. ANTE orationem prepara animam tuam. & noli esse quasi homo qui tentat Deum OPERAMINI opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

Deinde autem in ipso dicuntur negligentes opere, qui quod agendum est non agunt fideliter, qui meditando non pugnant fortiter contra hostes, qui seipsum non suscipiunt debellandos, qui naturales concupiscentias circa vanos mundi honores, vel vitae temporalis commoda non tam constanter quotidie aggrediuntur, quàm opus esset ut eas evellant & destruant, & disper-

dant & dissipant, & post adificionem & plantationem. Qui magis placita populo quam salubria praedicant, qui Domino dicente ad impium, morte morieris, non annuntiant ei, neque loquuntur ut avertatur à via sua impia & vivat. Qui sunt speculatores caeci: qui sunt canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia. Sunt hi scilicet in ipso Domini opere negligentes, quantumcunque aliter sibi videantur laborare, quia non agunt quod praesertim agendum est.

Post primum denique opus, non caret vitio qui caret vigilantia reflexione, vel in opus quod egit ut illud ad examen vocet an rectè peractum fuerit, vel in ea quae sequuntur agenda cum sibi tum aliis, pro variis rerum occurrentium statu, ut honestè omnia & secundum ordinem fiant.

In his itaque tribus temporis differentiis qui parum seduli minusve solliciti fuerint, dici debent opus Domini facere negligenter; acque ex consequenti quod tertium & postremum est hic enodandum dicuntur sic & simulatè agere, quia se profus eodem gerunt modo circa bellum contra spirituales nequitias suscipiendum, quo Chaldaei contra Moabitas, Educunt quodammodo suas in aciem copias nec tamen dimittunt; meditantur, & praedicant, meditando etiam & praedicando vident quid sibi vel aliis agendum esset, nec tamen agunt aut seriò agere stantur. Diceret quasi ex conditio convenisse cum suis concupiscentiis ut eas quidem provocarent ad pugnam, nec tamen contra pugnant. Quid enim meditantur aut praedicant nisi quod Christus dixit & fecit? Quid autem aliud dixit aut fecit quam ut nosmetipsum abnegantes nostram post ipsam crucem tolleremus, quod est proprias concupiscentias debellare? At verò dum in hoc opere Domini negligentes sunt, dum in meditando vel praedicando non seriò, non planè, non omnino concludunt, quid aliud dicas eos agere quam sic & simulatè agere, quam non id agere quod se fingunt & simulatè agere? Dum meditantur & praedicant, videntur quidem agere; sed dum meditando ac praedicando negligentes sunt, nec tum illud agunt quod agendum esset; nonne totum quod agunt fictum est & simulatum? Nonne hoc ipsum est quod ait Apostolus, sic pugnare quasi aerem verè errando? Non sic verò ille non sic Apostolus, sed castigo, inquit, corpus meum & in servitutem redigo, quasi diceret, non fictè & simulatè pugno sicut illi qui solum aerem ver-

berant, sed seriò sed ex animo, sed verè ac reipso, quoniam castigo corpus meum & in servitutem redigo, ut caro subiciatur Spiritui, & Spiritus Christo Domino; quae vera & Christiana est pugna quam pugnare jubemur, aut quam nisi pugnemus, negamus agere quod jubemur, vel simulamus agere.

III. PUNCTUM.

FACIT igitur opus Domini fraudulenter qui facit negligenter, quis facit fictè & simulatè. Quia verò sic fictè agit in re tam seria, quale est opus Domini, qualis est meditatio, vel praedicatio, propterea jure merito maledictus dicitur, & aprè comparatur illi maledicta sicut quae habebat tantum folia non autem fructus. Avescit Dominus arborem maledictam, inquit Beda, ut homines hac videntes sive audientes, multo magis intelligerent se divino condemnandos esse iudicio, si absque operum fructu, de plausu tantum sibi religiosi sermonis velut de sonitu & tegumento blandirentur viridantium foliorum.

Mirum quidem videri potuisset sic negligentiam maledicti, cum non videretur tale crimen quod ita puniretur; Sed cum intelligitur nihil minus esse quam dolum & fraudulentiam, non tam mira videri debet poena negligentiae, quam culpa negligentis. Quid enim magis execrandum quam fraudulenter & dolose cum Deo agere? Sic praclare Sapiens dum gravioris cuiusdam supplicii divinitus cuidam illati rationem reddit: Quoniam, inquit, accessisti malignè ad Dominum, cor tuum plenum est dolo & fallacia!

O si haec intelligerent qui sacra meditantur & praedicant Evangelia, si cogitarent se dolosos illos & fallaces esse, si sint in opere Domini negligentes, nisi seriò secum & cum illis quibuscumque agunt, contra vitiosas pugnent concupiscentias; Nonne acrius ad hoc sacrum bellum inflammarentur? Bellum illud est de quo dicitur, bellum Domini erit contra Amalec à generatione in generationem, id est, semper pugnandum contra semper rebellantes naturae corruptae motus. Et quoniam hujus pugnae nobilior exercitatio fit in meditando & praedicando, sic eò semper dirigi debet meditatio ut quomodo semper sit pugnandum, doceat, aptet, informet. Sibi haec dicta putet quisquis verbis Domini mente vel ore sit tractaturus: Vade & percute Amalec, & demolire universa eius, non parcus ei, & non concupisces ipsius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactem.

Hom. 7. in Quad.

Eccles. 1.

Exod. 17.

1. Reg. 15.

lactentem, bovem & ovem, camelum & asinum. Quæ postquam omnia suo more S. Gregorius in moralem traduxit sensum, sic concludit; omnia igitur Amalec demoliri jubentur, quia qui castè proponunt vivere, de blandimento carnis in se aliquid retinere non debent, ut bona per carnem agant sed sic debent à carnis voluptate per mentis subtilitatem discedere, ut contumelias de carne non tolerant.

Quam malè autem cesserit Sauli & populo, quod quæ pulchriora erant Amalec, reservavit: habetur in eodem Scripturæ textu, quem idem sanctus Doctor fusè in rem nostram exponit; & ipso satis apertè patet funesto Saulis exitu quem, ut alibi est observatum, Amalecita relervatus interfecit. Sic planè, quod meditando negliges oppugnare vitium, te in conflictu expugnabit.

Nec minus apta sunt & opportuna quæ de cavenda in prædicando negligentia divinus ille Præco & Pontifex in Pastoralis refert: Si medicinalis, inquit, artis minimè ignari, secundum

vulnus carnerone, & tamen secava recusare, profectò peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa involvantur, aspiciant qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea, scissione verborum. Unde & benè per Prophetam dicitur: Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere est prædicationis verbum à carnalis vitæ interfectione retinere, de quo rursum gladio dicitur, Et gladius meus devorabit carnes. Tam post multa, in illud Moysis: Si quis Domini est, jungatur mecum. Ponat vir gladium super femur suum: Si ergo, inquit, ille Dei dicitur qui ad feriendam vitia zelo divini amoris excitatur: profectò esse se Dei denegat qui in quantum sufficit, increpare vitam carnalium recusat.

Vide in 3. p. Sabbato Hebdom. undecimæ: Nec non in fine ejusdem partis, ubi ad renovationem votorum, parabola de arbore ficu plantata in vinea, nec ferente fructum exponitur.

FERIA TERTIA. PARABOLA DE DVOBUS FILIIS A PATRE IN VINEAM IRE JUSSIS.

Quis ex duobus fecit voluntatem Patris?

VERITAS PRACTICA.

Licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias.

RATIO EST evidens, Quia licet non facias aliquid boni generis, non est idcirco aliud omitendum.

Sed si non semper proponeres quod facias, tu omitteres aliquid boni generis, quia non facis aliud. Ergo licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias.

I. PUNCTUM.

DUM Judæos in templo doceret Dominus, hæc inter alia quæ perfidiam eorum fidem demonstrarent, proponebat: Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit, fili, vade, bo-

die operare in vineam meam. Ille autem respondens ait: Nolo. Postea autem poenitentia motus, abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille respondens ait: Eo Domine, & non ivit. Quis ex duobus fecit voluntatem Patris? Dicunt ei, primus. Tum verò Dominus responsum eorum in ipsos retorquens, ostendit illos esse similes huic secundo qui non fecit quod proposuit: Publicanos vero & alios peccatores conversos sive ex Gentilibus ad fidem, sive ex Judæis ad meliorem frugem, esse velut illum primum qui licet nihil boni se facturum promitteret, fecit tamen, & hoc suo facto sese magis obedientem præstitit & longè magis laudabilem.

Quæ ut nobis fructuosius applicemus, observa in utroque hoc filio esse simul aliquid boni & aliquid mali. Nempe in primo malum est quod dixit, Nolo ire: bonum verò, quod ivit. In secundo autem, bonum est quod promisit, malum

malum verò quod promissis non stetit. Quibus quidem utriusque status incommodis quæ nobis etiam nimis sunt communia, facile esset remedium adhibere, si & diceremus nos facturos & faceremus quod dicimus. Sed cum multi proponant nec tamen faciant quod proponunt, licet retineant semper bonam boni faciendi voluntatem, videretur illis aliquando fatius esse non proponere quod faciant, quam non facere quod proposuerunt.

At verò errant & contra est Veritas quæ modo expendatur: Licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quid facias.

Eccl. 17.

Neque est opus longo discursu ad explanandam Veritatem: quid enim notius quam quod licet non facias aliquid boni generis, non sit tamen aliud omittendum? Nec enim omnia possunt esse in hominibus, inquit Sapiens. Quis lucidus sole? & hic deficiat. Tamen si verò in te illa esse possent in quibus deficiat, quid stultius quam si quod boni generis deficiat, tum & aliud idcirco velis deficere: quasi qui post iacturam aliquam vellet aliud sibi damnum adijcere, quod Impatiens est vitium & detrimentum, ut ait Sapiens: qui impatiens est sustinet damnum, & cum raverit aliud apponet. Unde & Idem de eodem; impatiens, inquit, operabitur stultitiam: Et rursum paulò post, qui impatiens est exalat stultitiam suam. Nam profectò qui sapit, si quo in genere boni deficiat, cogitat potius de damno relatiendo per aliquod aliud boni generis, quam de malo augendo per novum boni defectum. Fili peccasti? non adicias iterum, sed de peccatis deprecare ut tibi dimittantur.

Eccl. 19.

Eccl. 14.

Eccl. 21.

II. PUNCTUM.

SED si non semper proponeres quod facias, tu ommitteres aliquid boni generis quia non facis aliud.

Omitteres enim proponere, quod cum serid sit, id est, cum vera & sincera faciendi quod proponis voluntate, quoddam est boni generis valde laudabile, licet postea non actu fiat quod proponis & licet tua culpa sit quod non fiat. Nam dum ita proponis, non modo boni in boni faciendi voluntatem concipis, sed conceptam probas, corroboras, & tunc saltem in internum formas effectum.

Eccl. 1. de 1. 19.

Deinde, non ita facile reperis in opusculum bono proposito vitium, quam si nullo modo Hayneusius Pars quarta.

firmasses animum in illo bono præstantio? Nam ut optimè Vir pius ait, quod si fortiter proponens sæpe deficiat, quid illo qui raro aut nunquam sive aliquid proponit?

Tertio, licet deficias, defectus sæpe non est ita voluntarius ac si contra nihil statuisses, repentinus forsitan est motus, forsitan injecta gravis tentatio, forsitan humana quædam infirmitas, aut quid simile non prævisum, irrepens & sese insinuans in animum: quod certè malum est, sed non ita voluntarium quam si plenè adverteres & liber esses sicut cum antè contra malum illud statueras te facturum. Sic nempe multis sæpius accidit quod agebat Apostolus, non quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio; quo in facto licet nonnulla intercederet culpa, non ita tamen gravis esset, ac si non esset oppositus animi status quem illa declarant verba, & quem ea quæ vocantur bona proposita quotidie magis ac magis stabilunt.

Rom. 7.

Pr. 24.

2. Mor. 24.

Denique, licet cadas, resurgit tamen velocius, cum cecidisti contra propositum. Statim enim ut illecebra peccandi desit, recurrit animo quod proposueras, sive bonum agendum sive malum evitandum; & sive alterum omiseris, sive alterum commiseris, ibi statim præter admissam culpam, agnoscutur mentis inconstantia, tum mens ipsa confunditur, erubescit, compungitur, resipiscit, & sanior sæpe à culpa resurgit quam si non cecidisset. Hinc aptè Sapiens: septies cadit iustus & resurgit: id est, quotiescunque cadet, toties resurget, & nihil illi casus oberit quin potius inde proficiat, unde illud frequentissimum sancti Gregorii: Electorum corda ad se semper sollicitè redeunt & semetipsa graviter vel prolevi motu excessionis affligunt, & dum mota discunt quomodo stare debuerint, aliquando melius concussa solidantur.

Iam verò nonne hoc est maximi boni generis sic rarius cadere & velocius atque etiam feliciter resurgere? Nonne hoc autem te privares bono si non semper proponeres, cum ex frequentatis bonis propositis bonum illud emanet?

III. PUNCTUM.

LICET ergo non semper facias quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias. Nam etsi pecces non faciendo quod proposueras, non idcirco tamen peccasti quia proposueras.

T e ras

Ier. 2.

ras non peccare, nam vel frequentius vel gravius forte peccasses, si nullum antecessisset bonum propositum. Et esto quacunq; de causa peccaveris, nonne resurgendum? Nunquid qui cecidit non resurget, & qui adversus est, non revertetur? At verò resurgenti nonne necesse est renovare mentem, & obfirmare animum contra peccatum? nonne necesse est conteri de peccato? nonne contritio novum includit quod vocamus bonum propositum? Nonne sic expressè Tridentinum: *Contritio est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, CVM PROPOSITO NON PECCANDI DE CÆTERO.* Nonne qui hoc propositum omitteret, non diceretur conteri?

Sess. 14.
c. 4.

Denique si quoties peccatur, toties est resurgendum; si nemo resurgit à peccato nisi conteratur: si nemo conteritur nisi cum proposito non peccandi, vide etiam atque etiam quid inde sit concludendum, nempe toties repetenda esse bona proposita, quoties peccaveris. Tantum abest ut post peccatum desistas à proponendo quod facias, quin potius quia peccasti, proponendum; quia statim à peccato resurgendum, quia pornitendum, quia conterendum; quæ nulla prorsus hæc sunt nisi proponas. Ego dixi in abundantia mea, non movebor

Ps. 29.

31. in aeternum. DIXI constabor adversum me in
38. iustitiam meam Domino. DIXI, custodiam vi-
76. as tuas ut non delinquam in lingua mea. DIXI, nunc capi. Quid sunt ista nisi quotidie vel etiam sæpius renovantis, & meliora semper proponentis consilia?

Vide in I. parte, die 25 Januarii, in Conversione S. Pauli Apostoli, ubi hæc Veritas declaratur:

Sicut frequenter dicendum cum Davide: *Dixi nunc capi*: sic simul cum Apostolo, *Domine, quid me vis facere.*

L. 1. c. 19.

Nec omittendum ex Imitatione Christi, tam opportunum monitum: *Omni die, inquit, renovare debemus propositum nostrum, & ad fervorem nos excitare: quasi hodie primum ad conversionem venissemus atque dicere, Adjuva me Domine. Datus in bono proposito, & sancto servitio tuæ. Et mihi nunc hodie perfecte incipere, quoniam hactenus non feci.* Et de hoc hactenus verò firmiter mentem in proposito Domini conjungi posset præcedentem, vel ipsatum proponi hæc alia Veritas.

Quam pudendum tibi esset, si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promittis Deo non exolvās.

RATIO EST. Quia ubi est major ratio promissi exolvendi; sive quod idem est, ubi est major pudendi ratio si promissum non solveres, tam impudenter agis si non solvas.

Sed si quid promittis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio si non solvas, quam si quod promissum homini non exolvās.

Ergo quam pudendum tibi esset si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promittis Deo non exolvās.

I. PUNCTUM.

NE firmus similis isti perfido Filio qui iussus à Patre in vineam ire, respondit, *Eo Domine, & non vult*, multum confirmandi sumus in promissis adimplendis quæ Deo facimus. Nihil est autem quod nos facilius in id officii persolvendum adducat, quam consideratio fidelitatis quæ servari solet inter homines qui sibi aliquid repromittunt. Vix enim ullus est qui non putet nomini suo non parvam inferri notam & injuriam, si sine legitima causa, promisso & fidei datæ non respondeat. Nimens enim probrosa est & quam vocant honesto viro non ferenda prorsus hæc injuria, quæ nomen ejus statim inlequitur qui datam non servat fidem, *Homo nullius fidei, homo cui nullus tuto fidat, homo perfidus & infidelis.* Quis has infames sibi accersat voces? quem non puderet sic maledici, sic infamari?

Quamobrem ut inde ad promissa Deo facta non minori fidelitate ac animo servanda excitemur, videtur proopportuna hæc Veritas, quæ modo diligenter expendatur: *Quam pudendum tibi esset si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis, si quod promittis Deo non exolvās.*

Nam quid est agere impudenter apud aliquem vel in quovis negotio, nisi pudorem illum exuere quem naturalis verecundia solet ita in nobis excitare, ut homo verecundus non audeat quidquam loqui vel agere quod honesto repugnet, quod personam dedecet, quod vel loco vel tempore non conveniat? Quid potro magis esse impudentem quam eo loco vel tempore vel

If. 16.

vel negotio talem esse, quo minus esse oportebat, quo major erat servandi pudoris ratio? *Ganes impudentissimi nescierunt saturitatem*; Hi nempe de quibus Propheta loquitur cum latrare & servandis invigilare deberent domesticis, tunc sibi futurandis vacabant; hoc erat esse impudentissimos.

Deut. 32.
Luce 9.

Sic proflus ad rem nostram, cum ita sit à natura comparatum ut nos pudeat si fidem homini datam non servemus; profecto non potest non esse impudentis & inverecondi hominis quem tunc non poeniteat si fidem fallat, & quo major erat pudendi ratio, seu quo major erat obligatio fidei datae servandae, quae tamen perfide & malignè est violata, tanto ille impudentius agere dicendus est qui promissa non exolvit & datam rupit fidem. *Generatio perversa est & infidels filii: O generatio infidelis & perversa, usquequo ero apud vos, & pariter vos?*

II. PUNCTUM.

SED si quid promissis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio, si non solvas, quam si quid promissum homini non exolvat.

Prov. 25.

Nam quaecunque ratio pro fide servanda inter homines afferatur sive ex natura ipsius promissionis datae & acceptae, quae talis est ut obligetur promittens se daturum quod promittit, neque nisi legitime possit à promissione resistere, ut passim docent Juris & casuum interpretes: sive id à virtute fidelitatis procedat quae sic servari debet in humano consortio, ut vix ulla esset hominum associatio nisi fidelitas servaretur: sive ex aliis commodis aut incommodis quae inde plurima recensentur; quidquid denique profecti possit, longè magis valet pro solvendis Deo promissis. Nam res de quibus agitur inter Deum & homines sunt longè majoris momenti. Personae illae divinae cum quibus homo rem habet, sunt longè praestantiores. Fidelitas quae debetur Deo longè magis obstringit promittentem vel sese offerentem: Quidquid inde commodi vel incommodi sequitur longè est ponderosius quam quidquid creata omnia creare nobis possint. Quale putas enim illud esse, vel quanto interesse putas intervallo, si quis apud Deum aut fidelis aut infidelis reperitur? Nonne audivisti quod ait Sapientis in infidelis viri derisum: *Nubes & ventus & pluvia non sequentes, sic vir gloriosus & promissa*

Eccles. 5.

non complens. Nonne quod idem de Deo alibi docet expressius: *Displicet ei infidelis & stulta promissio*. De fidei autem servo quam sit ipsi carus & acceptus tam multa passim occurrunt, ut uni fidelitati cetera quodammodo videantur subjeci & servire. *Serve bonae & pacis, servas gaudium Domini tui.*

Mat. 23.

Et certe si tollis fidelitatem à promissis Deo factis, qualis erit tandem tota nostra Religio? qualis nostra poenitentia? qualis oratio? qualis nostra publica vel privata pietas quae tota vel in nostris Deo dandis, vel in divinis acceptandis promissis ponitur? Nonne ridicula & quasi joco dicta erunt nostra omnia, si facta dictis non conformentur? Itane Deus verbis & labiis colitur, non autem corde & factis? Itane deludentur quae tam severe praecipit ad integram promissorum fidem? *Quod semel inquit, egressum est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo loquutus es.* An quando promissisti, sic revera volebas agere, vel volebas?

Deut. 23.

Si volebas, nonne Deum latere aut deridere te putas? Si revera volebas, quid te à illa voluntate dimovit, nisi caro & sanguis quae si Deo comparentur, vide quam injuriam Deo facias cui quod in humanis infirmius & indignius est audes praeferre?

Nec dicas, non esse votum, nec te ita fidem obstrinxisse promittendo ut te obligatum propterea crederes: Nam et si hoc verum esse potest in quibusdam casibus ut in orando, vel in quopiam simili opere, quod vocant supererogatorium, operando: non ita tamen est in his quae ut plurimum promittendo complectimur; sunt enim per se suo modo jam debita; etiam si non promitteres te futurum humilem, patientem, castum ac benignum, nonne id jam debes? nonne si quid horum promittis, duplici hoc debes nomine, tum ratione rei jam debita, tum ratione promissionis quàm de re ipsa danda Deo facis? Quod certe nil tale est in promissis homini factis quae tales ordinariè non includunt res debitas, sed vel gratuitas, vel reciprocas, vel neglectas; Unde illud evidens est quod habet propositio, quod si quid promittis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio, si non illud solvas quam si quod promissum homini non exolveres. *Non es meritis hominibus, sed Deo.*

Act. 5.

III. PUNCTUM.

QUAM pudendum igitur tibi esset, si quod promistis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promistis Deo non exolvatur. Cur enim te puderet coram hominibus, aut cur ita pudendum tibi videatur coram Deo, nisi quia non vides Deum, aut non cogitas te ab eo videri, vel quod ejus de te iudicium non ita revereris sicut humanum iudicium? Itane verò de Deo sentis? At nonne hoc pudendum est, ita de Deo ac de divinis sentire, ut minus apud te valeant quàm humana? quid magis potens ad divinam in te provocandam Iustitiam quàm sic illam conculcare? aut quid magis alienum à divina bonitate quæ relucet in promissis à Deo tibi factis? Itane putes illum tuis in te promissis esse obstructum, te verò tuis ipsum non credas obligatum? quod promissit se daturum sic se daturum profectò voluit, nec se à volendo vel dando revocabit, Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo Quis non faciet, locusus est & non implebit? NON potest solvi Scriptura. ILLE fidelis permanet, negare seipsum non potest. Quantum in se est videlicet, quantum adjecta conditio promissionis factæ subsistet. Promisit Regnum cælorum, sed violentis sed vim sibi facientibus. Promisit peccatorum veniam, sed verè poenitentibus non autem aliis. Promisit misericordiam, sed miserenti, sed misericordiam facienti. Unde tu nisi vim tibi facias, vel nisi te poeniteat, & nisi aliorum misereat, quod sæpè promissisti te facturum: an putas illum tuis se obstructum promissis? Quid ergo speras nisi tu & ipse tuis te astringas? quid verò damni si nil ab illo speres?

Videsne quò res devolvatur? & quantum insit periculi, quantum momenti, quantum

ve ponderis in promissis Deo factis exolvendis? Atque adeo si quid nos movet humanitas ad fidem liberandam datam hominibus, illo ipso magis accendamus ad fidem Deo datam exolvendam. Sic Scriptura de utroque simul promissionis genere: si sponderis pro amico Prov. 6. tuo, illaqueatus es verbis oris tui, & captus Eccl. 7. propriis sermonibus, incidisti in manum proximi tui: discurre, festina, temeris; sum libera. Et rursum: Ne ponas scandalum in aequitate tua. Id est, ne tainfamem reddas, & ne propterea scandalum parias, quòd sis iniquus fidei. Si quid rogaveris ab aliquo contra fidem & promissionem alteri datam, nonne responderes te non posse, te fidem obligasse, te teneri verbo & promisso? Sic loquere de tuis Deo factis & toties repetitis promissis, Aperui os meum Iud. 11. ad Dominum, & aliud facere non poterò. Non 2. Cor. 13. enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Sic loquendum, sic agendum.

Vide in 1. parte, Feria tertia Hebdom. primæ in Adventu, ubi hæc Veritas exhibetur:

Quam in se attrahit gratiam qui se Deo libens offert, eandem sibi detrahit qui quod offert non reddit.

FERIA

FERIA QVARTA.

PARABOLA DE VINEA LOCATA MALIS
AGRICOLIS, QUI NEGATO FRUCTU SERVOS
ET FILIUM DOMINI SUI OCCIDERUNT.

Insignis est ista parabola & in quatuor partes posset ejus Tractatio dividi. Prima est, de vinea suis omnibus partibus absoluta & locata vinitoribus sive agricolis qui tempore fructuum missos ad se servos Domini sui occiderunt.

Cum tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad Agricolas, ut acciperent fructum eius. Et Agricola apprehensis servis eius alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Matth. 21.

VERITAS PRACTICA.

Quod te imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc te paratorem magis deberet reddere.

Nempe incertitudo exigendi & reddendi fructus.

Quanto minus puniri timet infructuosus, tanto jam magis punitus est.

Nempe hac magna poena est non sentire suum miserum statum, nec ei providere: qua punitur poena infructuosus qui puniri non timet.

Frustra tibi cultor, si culturam non pateris.

Id est, si non vis excoli.

In 3. p. in fine, ubi de votorum renovatione agitur. Videri etiam potest in 2. p. Dominica Septuagesima, ubi de missis operariis in vineam.

SECUNDA pars parabola continetur his verbis Patris-familias mittentis ad agricolas filium suum:

Verebuntur filium meum.

Quem tamen sicut servos prius missos agricolae occiderunt.

VERITAS PRACTICA.

Cum sit iste omnis fructus ut auferatur peccatum, non veretur Filium Dei qui peccare non veretur.

RATIO EST, Quia non veretur Filium Dei qui negat ei fructum quem requirit.

Sed qui peccare non veretur, negat ei fructum quem requirit.

Ergo non veretur Filium Dei qui peccare non veretur, quod certe est ad cuiusque peccati flagitiam incitamentum efficax.

I PUNCTUM.

QUANTA sit divina bonitas Dei Patris sic mittentis Filium suum post missos & occisos servos, si dici posset, hic esset dicendi locus; vel certe referretur in discursum particularem, & videatur in r. parte, Fer. secunda primae Adventus Hebdomadae, ubi ad verba Christi Domini, *Sic Deus dilexit mundum ut Filium suum Unigenitum daret*, haec proponitur Veritas:

Sic Deus dilexit mundum, ut sic mundus diligeret Deum sicut dilectus est.

Nempe donando ei quod carius & pretiosius habuerit, sicut Deus dedit nobis charissimum suum Filium, Unde & in praesenti parabola se

T 3

cur

Marci 12 cundum Marcum dicitur de Patre-familias sive de Deo mittente filium: *Adhuc ergo unum habens filium charissimum, & illum misit ad eos novissimum, dicens, quia verebuntur Filium meum.*

Sed quidquid sit de opere ipso missi ad nos Filij, non minori dignus est admiratione Finis propter quem mittitur & qui hac voce exprimitur: *Verebuntur*, nempe Agricola, nempe omnes homines pro quibus mittitur, *Verebuntur Dei filij*, Id est, pro reverentia quae tali debetur Personae, reddent fructum petenti Domino, cessabunt à peccatis. *Iste est enim omnis fructus ut auferatur peccatum*, sicut dixit Isaias, & hic proprius effectus est talis reverentiae ut qui verebuntur eum non audeant id perpetrare quod perpetrassent nisi essent reverenti talem Personam, ut mox dicitur plenius: Unde vix ulla posset aprior ad veram proximi perpendi Veritas quam quae hic proponitur. *Si quis adhuc peccare non veretur, non veretur filium Dei*; quidquid dicat, quidquid sibi fiat de pio sensu quem erga illum habet, non veretur filium Dei qui negat ei fructum quem ab eo praesertim exigit, & propter quem exigendum praecipue venit. Cum enim inter plures qui de uno & eodem opere possint haberi fines, unus esse soleat Operantis praecipuus & primarius quidam finis, a quo vel caeteri pendent, vel ad quem omnes referuntur, profecto quidquid aliud obtineat, nihil se obtinere eredit qui operatur, nisi finem illum propter quem praecipue operatur attingat *Da mihi liberos, alioquin moriar*, dicebat Rachel marito suo Jacob, quia fructus & finis conjugij praecipuus hic est, habere liberos, quantumcunque pulchra sit Rachel, quantumcunque cara sit suo viro quantumcunque dives & honorata, nihil se habere putabit, nisi quod unum praecipue desiderat, habeat; unde & de alia muliere non habente filium recte servus Elizabeth ad Dominum suum qui ab illa petebat muliere quid vellet sibi fieri, *Ne quaras*, inquit servus, *filium enim non habet*; Quasi diceret, hoc praecipue vellet habere, filium; cum sit praecipuus conjugum finis.

Is. 27. Sed quidquid sit de opere ipso missi ad nos Filij, non minori dignus est admiratione Finis propter quem mittitur & qui hac voce exprimitur: Verebuntur, nempe Agricola, nempe omnes homines pro quibus mittitur, Verebuntur Dei filij, Id est, pro reverentia quae tali debetur Personae, reddent fructum petenti Domino, cessabunt à peccatis. Iste est enim omnis fructus ut auferatur peccatum, sicut dixit Isaias, & hic proprius effectus est talis reverentiae ut qui verebuntur eum non audeant id perpetrare quod perpetrassent nisi essent reverenti talem Personam, ut mox dicitur plenius: Unde vix ulla posset aprior ad veram proximi perpendi Veritas quam quae hic proponitur. Si quis adhuc peccare non veretur, non veretur filium Dei; quidquid dicat, quidquid sibi fiat de pio sensu quem erga illum habet, non veretur filium Dei qui negat ei fructum quem ab eo praesertim exigit, & propter quem exigendum praecipue venit. Cum enim inter plures qui de uno & eodem opere possint haberi fines, unus esse soleat Operantis praecipuus & primarius quidam finis, a quo vel caeteri pendent, vel ad quem omnes referuntur, profecto quidquid aliud obtineat, nihil se obtinere eredit qui operatur, nisi finem illum propter quem praecipue operatur attingat Da mihi liberos, alioquin moriar, dicebat Rachel marito suo Jacob, quia fructus & finis conjugij praecipuus hic est, habere liberos, quantumcunque pulchra sit Rachel, quantumcunque cara sit suo viro quantumcunque dives & honorata, nihil se habere putabit, nisi quod unum praecipue desiderat, habeat; unde & de alia muliere non habente filium recte servus Elizabeth ad Dominum suum qui ab illa petebat muliere quid vellet sibi fieri, Ne quaras, inquit servus, filium enim non habet; Quasi diceret, hoc praecipue vellet habere, filium; cum sit praecipuus conjugum finis.

Gen. 30. Sic superbus ille Aman cum tam multa possideat quanta ipse narrat, nil se habere putat quam diu viderit Mardochaeum sedentem & non sibi accidentem sicut caeteros, quia hoc unum praesertim in mente habebat ut sibi omnes cultum exhiberent, ex quibus si vel unus extimator, nihil alij omnes conferent ad ipsius foelicitatem, quia

4. Reg. 4. *Esther. 5.* nulla foelicitas nisi sine quem intendis adeptus, O quam proinde expedit rectum sibi finem proponere, ne si estes in fine, cuncta in errorem trahantur! O quam proinde juverit recte intueti quem sibi finem Christus praecipue proposuerit, ne si ab illo sine deeremus, ab ipso longe Christo procul retrahamur! Certe dubitari non potest, quod si quem Christus praecipuum habuerit finem, aut si quem maxime fructum à nobis ipse requirat, quin sit illi tam integrè concedendus, ut quisquis illi hunc neget fructum, neget se illum revereri, quia hoc est illum revereri hunc illi dare fructum quem requirit. Unde ipse Dominus postquam dixit ex fructibus arborem esse agnoscendam, statim intulit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine intrabit in regnum caelorum*. Vel ut habet sanctus Lucas: *Quid vocatus me, Domine, Domine, & non factus qua dico? quali diceret Dominus, neque mihi neque vobis id proderit, quia non; ideo praesertim veni ut me vocaretis Domine, Domine, sed ut faceretis quae dico; Hic est factus unde arbor cognosceretur an sit bona vel mala, prout quis scilicet perfectus quae dico facit: & hic est fructus quem requiro quem quisquis mihi negaverit, non me verebitur.*

II. PUNCTUM.

SED qui peccare non veretur, negat hunc Christo fructum quem requirit.

Nam ut iam ex Propheta dictum est, *Iste est fructus ejus ut auferatur peccatum*, Id est, potillimus & primarius quo habito sequuntur vel supplentur caetera quae desiderari possent; & quo non habito nihil profuit alia: quemadmodum fuisse demonstratum est in hac 4. parte, Dominica decima octava de Paralytico, cujus cum peteretur sanitas, Christus ante omnia remissionem ei peccatorum impertivit. *Homo confide. Fili remittuntur tibi peccata tua.* Unde haec ubi proponitur Veritas:

Nulla nisi primaria satis esse potest cura de peccatis evitandis.

Quia scilicet nulla est cura nisi quae suo modo respondeat curae quam Christus Dominus habet de his expellendis: Cura ejus autem est primaria, unde & talem necesse est esse nostram concluditur.

deinde

Deinde verò, cum in hac parabola nostra paterfamilias mittens filium ad agricolas expressis dicit verbis, *Verebuntur filium meum*, profecto sic evidenter exprimit primarium hunc esse finem suum ut expellatur peccatum. Nam perinde est ac si diceret, hoc est quod primum intendo ut *vereantur filium meum*; Quid est autem *vereantur* nisi ut quod odit & vetat, caveant pro eo quem illi deferant cultu; vel certe si non caveant, quantumcunque aliud illi præsent officium, non illum vereantur; Hoc est enim propriè revereri aliquem, nec erat ulla vox aptior qua finis iste de peccato primum expellendo declarari posset.

Nam hoc est maximè quod peccati malitiæ opponitur, & quod veræ virtutis bonitatem ac meritum indicat manifestius. In hoc enim malitiæ peccati est non tantum ut semel aut iterum offendat Deum, sed toties offendat quoties peccato libuerit, nullo legum aut juris respectu habito; *Sit fortitudo nostra, lex justitiae*, Dixerunt hoc inter alia peccatores, inquit Sapiens, *cogitantes apud se non rectè*. Unde & alius Sapiens qui dictus est Ecclesiasticus singulariter rogabat Dominum: *Anima irreverenti & infirmitate ne tradas me*. Id est, ne permittas ita mihi peccatum dominari, ut velut omni pudore excusso, nihil verear, nihil me à peccando retardet; Quæ peccati sive peccantium perverfitas cum ab ipsa mundi origine viguerit, tum senescenti mundo futuram graviorem prædicens. *1. Tim. 3.* Apostolus, *Hoc autem scito*, inquebat, *quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt homines seipso amantes, cupidi, elati, superbi, proditores, protervi, tumidi & voluptatum magis amatores quam Dei*, hoc est impudenter, inverecondi.

Quamobrem quid erat aptius quod contra opponeretur nisi quod dicitur, *Verebuntur filium meum*: discent à filio meo, timere me: Unde & filius dictus est *plenus Spiritu timoris Dei*, Quasi hoc unum præ cæteris inspirare deberet. Nempe hic excellens timor est qui dicitur reverentialis quo, ut ait expressè S. Thomas, *voluntur à filiorum more Deum reveremur & nos ipsi subducerer fugimus*.

ATQUE hinc alterum quod præmiseramus de verâ & perfectâ virtute patet, nempe hoc filiali timore continetur quidquid perfectius & efficacius de verâ praxi virtutum dici potest; Nam timor sine amore nimis servus est & captivus: amor autem sine timore, nimis liber est & solutus. Quod utrumque extremum ita temperat

reverentialis iste timor, ut quod esse potest vel in solo timore, vel in solo amore vitiosum, plane resecet; atque inde duntaxat quod est optimum in duobus simul junctis ita retineat, ut fiat ille timor Dei qui *super omnia se superposuit*, super omnia mala quæ fugiat, super omnia bona quæ perficiat.

Videsne quantæ virtutis sit vox illa, *Verebuntur*? Nec dicas, nullam tamen aut modicam vim habuisse, cum nec Judæi nec alii peccatores qui propè sunt numero infiniti, Filium Dei magis vereantur quàm si non venisset. Respondet enim S. Chrysostomus, sic dictum esse, *verebuntur*, quasi dicere ur, *habebunt homines quem vereantur; habebunt homines quo discant vereari Deum*; Liberum illis quidem erit vereri aut non revereri, unde & unus Evangelista sic refert: *Forstian cum hunc viderint, verebuntur; Ut liberare servetur voluntas*, inquit S. Hieronymus: sed tamen nihil illa libertas obstat quominus habeant quod vereantur, nec quod minus vereri debeant. *Luc. 20.*

Nec rursus intes, id quidem verè dici posse de Judæis qui cum præsentem Christum haberent, ejus præsentiam revereri poterant & ita contineri: Non ita verò de nobis qui absentem Christum non ceramus nec proinde illum quem ejus præsentia produceret sentire affectum reverentiæ possumus, nec à peccato coërceri. Falleris, longè falleris qui hæc sentis, Nam *Jesus Christus heri & hodie, ipse & in secula*, inquit Apostolus. Hoc habet Fides si vera de Christo fides est, hoc habet maximè proprium ut quantum ad affectum & effectum de quo hic potissimum agimus, nempe odium & fugam peccati, tam præsentem nobis Christum subjiciat, quàm dum ageret inter vivos, sive quod idem est, tam reverendum nobis, tam timendum & diligendum faciat quàm si præsens adesset ipsis subjectus oculis. *Est enim fides, sperandarum sive absentium substantia rerum*, græcè *ἀπιστοσύνη* substantia, quasi quæ res subsistere faciat velut præsentis, unde in sacro textu sequitur, *argumentum non apparentium, ἀπίστος* demonstratio, convictio, firma persuasio, at longè certior ac nobilior quàm quæ ex sensibus ex opinione, vel scientia de prout possit. Sic aperit S. Leo, ubi agit de Ascensione Domini: *Tunc, inquit, Filius hominis, Dei filius excellens sacratius que innovuit, & ineffabili modo capit esse divinitate præsentior qui factus est humanitate longinquior.*

Hebr. 13.

Hebr. 13.

ibid. 11.

Serm. 2. de Ascen.

Sic

Ecc. 25.

Luc. 20.

Hebr. 13.

ibid. 11.

Serm. 2. de Ascen.

Sic

1.1.7.
1.1.6.

1. Tim. 3.

Ecc. 23.

1. Tim. 3.

1.1.7.

1.1.

1.2 q. 15.

1.1.9.

Sic dicitur, quod fide Moses invisibilem tanquam videns sustinuit. Sic denique sanctus Apostolus ex hac sibi proposita per fidem praesentia Christi Domini, docet examinandam uniuscujusque fidem, an vera sit & probata: Vosmetipsos, inquit, tentate, si estis in fide, ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est, nisi forte reprobi estis? Quasi diceret, haec est certa fidei vestrae probatio, si de Christo ita sentitis sicut si praesens esset, sicut revera praesens in vobis est per suam sanctificantem gratiam, quam omnes habent qui extra peccati mortalis statum vivunt. Unde & Idem alibi postquam dixit, Haec sentite in vobis quod est in Christo Iesu, & quae multa prosequitur, tandem concludit, Itaque Charissimi mei, sicut semper obedistis, non ut in praesentia mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea: cum metu & tremore vestram salutem operamini. Nam si & ipsi Dominis carnalibus vult servos obedite cum timore & tremore, in simplicitate cordis sicut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servos Christi facientes voluntatem Dei ex animo: quanto magis ipsi Christo semper servendum, tantum praesenti? Si nimis indignum & abjectum est Christiano servo servire ad oculum Domino suo, id est, quia tantum praesens est, quanto magis indignum, ita servire Christo?

Quapropter quod dictum est, verebuntur filium meum, tam verè dictum est de consequentibus futuris saeculis, quam de illo ipso tempore quo praesens aderat Dominus; cum vel maxime, quod est valde notandum, reverentia illa quam adhibendam Filio Pater praedicat, non sit tantum veneratio quaedam exterior, nec in eternis animi cultus qui solo in affectu sistat, sed in effectum & in opus transeat necesse est, atque ita in praxi Christum vereamur sicut Deo dicebat Job: Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.

Hoc est enim verè Christum vereri quando in occurso peccati admittendi, peccatum admittentes nisi vereretur illum offendere qui se tibi tot nominibus astridum voluit; aut quando per illius vitam & mortem agnoscis quam sit grave peccatum, & quam gravis futura sit peccatoris poena; si tam graviter ipse Christus pro nostris peccatis passus est: atque in particulari etiam quam sit execranda superbia, quam sint cavenda murmura in nostris humiliationibus, quam sit ipsa humilitas, patientia, mansuetudo, cetera-

que virtutes amplexandae, atque eorum opposita vitia detestabilia; cum in Christo luculenter videamus quid fugere quid amplecti expediat.

Hic est germanus verborum sensus, Verebuntur filium meum; Verebuntur delicias & divitias quaerere, aspicientes ejus asperissimam paupertatem: Verebuntur honores ambire, considerantes ejus humilitatem; continebunt se in adversis, nec audebunt murmurare, contemplantes quanta sit ipse filius Dei passus. Sic olim cuidam conquerenti dicebat Deus: Ego quos adificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evullo. Et tu quavis tibi grandia; noli quaerere. Et paulò post: Ecce quibus non erat iudicium ut calicem biberent, bibentes bibent: Et tu quasi innocens relinqueris? Non eras innocens: sed bibens bibes. Nonne hic veritus esset murmurare in adversis quando ita loquentem Dominum audivisset? At quando magis illo viso quem Pater ita percussit propter scelus populi sui. Nonne propterea dicebat Christus: quia sicut viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Quasi diceret, si ego tam sanctus, tam innocens, & tam longè positus à culpa & à poena, tamen sic patior, quid peccatoribus fiet? Nunquid est quod vereantur & paveant? Primò quidem ne peccent; tum si peccaverint, ut quibuscumque poenis peccatum expient, & ad meliorem frugem redeant. Hic est itaque fructus quem quaerebat Christus, & quem ipsi negat qui peccare non veretur.

III. PUNCTUM.

EX quibus manifestè concluditur quod nec fraudat sibi debitum & quaesito fructu, unde quasi nil aliud sibi redditum reputaret, Is apud Prophetam conqueritur, In vacuum laboravi, sine causa, & vanè fortis sudorem meum consumpsi; ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo. Quasi diceret ego quod meum fuit, feci: quam grave malum esset, peccare, sat evidenter docui; quatenam essent peccati radices & quanto essent evellendae studio, non cessavi verbo & exemplo demonstrare. Jam verò cur inde tam pauci proficiant, cur tam multi adhuc peccatores, adhuc superbi, adhuc impudici & avari, Deus videat & iudicet, an sit meum vel peccatoris vitium? an mea id culpa fiat an hominum, qui me nolunt aspicere tanquam exemplar suae vitae.

Quod ipsum expressius in Evangelio dixit: Ego non iudico quemquam Ego non quero gloriam meam,

meam, est qui querat & iudicet. Nempe ille qui quondam agens de mittendo filio sic se denuntiabat futurum eorum iudicem, qui debitum inde fructum non redderet: *Poenam*, inquit, *verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quae praecepero illi. Qui autem verba ejus qualo- quatur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam.* Quibus & planè sunt illa conformia quae rursus Dominus dixit: *qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum; sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in no- vissimo die. Quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum de- dit, quid dicam, aut quid loquar. Et scio quia mandata ejus, vita aeterna est. Quae ergo ego lo- quor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor.*

Ex quibus verbis tria possunt ad rem nostram apud derivari. Primum est, quanti sint faciendae ea omnia quae Christus dixit, quae non temerè, non fortuito, sed antè pridem in ipso SS. Trini- tatis concilio sunt praeconcepita. Secundum, quale in illis observandis exemplum nobis Christus dederit, càm ipse totus in eis ex certa quadam obedientia, servandis & docendis fue- rit, nihilque prorsus aliud quàm quod Pater de- derae in mandatis, loqui voluerit.

Tertium denique, quàm multorum sit cri- minum reus qui se illis Christi Domini verbis non conformavit, nam praeter certam peccatum quod unicuique ditorum opponitur, contem- ptus quidam est Christi Domini, ex quo con-

temptu iudicium peccatoris extremum magis formabitur, quàm ex ipso peccato per quod Christus contemnitur. Tam grave est illud quod Christus venerit, neque ejus adventu & cultu à peccatis homo destiterit; ut quasi nihil aliud peccatum esset, aut quasi nullum esset cæ- teroquin peccatum, nihil quodammodo in exa- men, in iudicium, & in condemnationem advo- cetur, quàm quod homines non fuerint reveriti Filium Dei: quàm quod peccare non desierint, postquam ille venit & postquam locutus est quae à peccatis eos revocarent. *Si non venissem,* inquit, *& locutus fuissim eis, peccatum non ha- berent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Nimis hoc scilicet inverecundum est non eum revereri, quem ille qui non fallitur affirmavit talem esse quem vel ipsi proditores & homicidæ vererentur. Vide in 2. p. Feria 5. primæ Hebdom. in Quadrag. Et in hac 4. parte, Sabbato Hebdom. 19. ubi hæc demonstratur Veritas:

Si cum nostris vitiis nostræ virtutes comparentur, plus nostris vitiis in- honoratur Dominus, quàm nostris virtutibus honoretur.

TERTIA pars propositæ parabolæ conside- rari potest in his quæ Judæi responderunt Chris- to interroganti:

Cum venerit Dominus vinea, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Ma- los male perdet, & vineam suam locabit agricolis qui reddant ei fru- ctum temporibus suis; Vnde hæc esse possit

VERITAS PRACTICA.

Malos quidem omnes perdet Deus; sed non malè omnes, nisi qui benè perdi nolint,

Tam porrò bonum est malis, benè per- di, quàm malè perdi malum est.

AD declarationem utriusque sententiæ, præ- supponendum est quid sit perdi, quid benè vel malè perdi. De primo, nihil hic aliud est per- di quàm puniri, quodcumq; sit genus pœnæ quo puniuntur qui dicuntur perdi. De secundo benè

Haynesius Pars quarta.

perdi est, ex pœna bonum elicere seu pœnam bene & feliciter cedere; malè autem perdi, malum ex malo derivare, seu pœnam malè & infeliciter cedere.

Quibus ita præsuppositis, sensus prioris sen- tentiæ est, sic malos omnes à Deo puniri ut nul- lis malè cedat pœna nisi qui nolint eam bene sibi cedere. Quod perinde est atque illud Divi Chrysolomi, *Nemo laeditur nisi à seipso.*

Ratio est, quia nemo laeditur nec ulli malè co- dit pœna, nisi qui peccat in pœna.

Sed nemo peccat in pœna nisi à seipso, nisi vo- lens & lubens.

Vt

Ergo

boni vel mali patiuntur, nam utriusque patiuntur in hoc mundo; sed illi ex poenis suis meliores evadunt, alii autem peiores. Qua in re boni Deum, & mali demonem imitantur, nam hoc est maximè proprium Dei, ex malis bona facere: contra vero demonis hoc est opus, ex bonis mala & ex malis peiora semper efficere, imitantur illum qui sunt ex parte illius, inquit Sapiens.

Quamobrem cave ne despondeas, aut animum nimis abicias non tantum in poenis quas sustines, sed neque in peccatis quae commisisti, dummodo velis resipiscere, sic enim peccitentem decet loqui sicut loquitur S. Bernardus: *malè quidem est, sed factum est, & jam non potest non fieri. Quis scis si hoc mihi Deus expedire providerit, & de malo meo ipse qui est bonus, bonum mihi operari voluerit. Malum ergo puniat quod ego feci; bonum autem maneat quod ipse providerit. Nostri quippe inordinatis seu voluntatibus seu actionibus ne vis bonitas Dei uti, semper quidem rectè in sui ordinis pulchritudinem: sapè autem pèdè nostram utilitatem. Itèmq;e alibi: Non mentitur Apostolus asserens scire se quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt Sancti. Verumtamen solertè attende quod non ad libitum famulari sed cooperari dicit ad bonum. Neque enim ad voluntatem servantur, sed ad utilitatem: non ad voluptatem, sed ad salutem: non ad votum, sed ad commodum nostrum. Vique adeo siquidem in hunc modum omnia nobis cooperantur in bonum, ut inter haec omnia, etiam ea quae nihil sunt, numerentur: Molestia, morbus & ipsa mors, etiam & peccatum, quae quidem constat naturas non esse, sed naturae corruptiones. An vero et peccata ipsa non cooperantur in bonum qui ex eis humilior, ferventior, sollicitior, timorator, & castior invenitur?*

Sic apud S. Gregorium ubi de malis agit hominibus quos ad bonorum utilitatem sinit Deus; quorum, inquit, vitam Dominus tolerat quia eos ad iustorum suorum probationem servat. *Et cum ad versariis nostris Diabolus tentare nos nititur, eorum moribus quasi suis contra nos armis utitur. Per ipsos quippe nos saeviens cruciat, sed nesciens purgat. Peccatis namque nostris ipsi flagella sicut de quorum tali vita illam percussimur, ab aeterna morte liberamur. Unde agitur ut Electorum vita proficiat, etiam perditam vitam reproborum, & utilitati nostrae dum illorum perditio militat, mira dispensatione fiat, quatenus Electis Dei non percat etiam omne quod perit.*

Contra vero quod malis omnia in pejus ruant, & à poenis ad poenas transeat, idem S. Doctor sic priùs dixerat: *Duobus modis in hac vita hominem Deus iudicat, quia aut per mala praesentia irrogare jam tormenta sequentia incipit, aut tormenta sequentia flagellis praesentibus extinguit. Nisi enim delictis exigentibus justus iudex & nunc & postmodum quosdam percuteret, Iudas Apostolus minimè dixisset, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Et de iniquis Psalmista non diceret, Induuntur sicut diploide, confusione sua. Diploidem quippe, duplum vestimentum dicimus: Confusione ergo sicut diploide indui sunt, qui iuxta reatus sui meritum, & temporali & perpetua animadversione feriuntur. Solus quippe poena à supplicio liberat, quos immutat. Nam quos praesentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt.*

Sed quid aptius & opportunius ad hoc ipsum demonstrandum quam quod ipse Dominus in hac nostra parabola cum in Judaeos retorfit quae ipsi dixerant de malis male perendis: *Ideo dico vobis quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur Genti facienti fructus ejus. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum.* In quibus verbis duo genera poenarum sic manifestè declarantur ut postremum quod est conterit sit gravius quam primum quod est confringi. Nam ut ait S. Joannes Chrysostomus, *de eo quod confringitur, aliquid manet: quod autem comminuitur sive conteritur, quasi in pulverem vertitur. Quod utrumque poenae genus Judaeis accidit, nam primò in captivitate Hierosolymitana confacti sunt; Deinde vero contriti & comminuti velut pulvis, quando per totum orbem sparsi sunt & ventilati ut ab arca palaea, sicut ait Theophylactus.*

Beda vero ad peccatores hanc duplicem transferens poenam sic ex sanctis Hieronymo & Joanne Chrysostomo rem illustrat: *Peccator credens Christo, cadit super lapidem & conquassatur, sive confringitur: reservatur enim per patientiam ad salutem Cui vero lapis irruit, id est, qui ipsum negat comminuitur, ut nec testa remaneat in qua hauriatur pusillum aquae. Vel sic interpretare. Qui modò illum contempnunt, non penitus intereunt sed conquassantur. At quibus supervenit, in iudicio, comminuentur, & proficiuntur tanquam pulvis à facie terrae.*

Vide in 1. p. Fer. 4. 5. & 6. Hebd. 5. post Epiph. Et in 3. p. Fer. 13. ubi haec Veritas explicatur.

V u 2 Res

Ergo *Et nemo laeditur nisi à seipso, nec ulli male cedit poena nisi qui nolit eam bene sibi cedere, non peccando in poena. Quod certe est non parum effi-
cax ad bonum poenarum usum,*

PRIMA propositio satis alioquin per se clara, clarius tamen dilucidabitur si tria quædam di-
stinctè perpendantur. Primum est non esse hoc in poena lædi quando plus emolumenti capitur ex poena quam detrimenti; Nam lædi propriè ni-
hil aliud est quam detrimentum capere sive fan-
nitatis sive honoris, sive pecuniæ, sive cuiuslibet
similis boni temporalis vel etiam spiritualis: unde manifestè sequitur quod si quis nulla in re detri-
mentum caperet, non læderetur: Non est au-
tem detrimentum capere quando ex alia parte plus emolumenti accedit quam quid detrimenti
capiatur sicut nec censetur emolumentum ca-
pi quando plus erit aliunde detrimenti.

Secundum est, quod licet in poenis non nihil
detrimenti capiatur pro qualitate poenæ, si ta-
men detrimentum illud tanquam à Deo missum
religiosè seu Christianè capiatur, maximum inde
lucrum & emolumentum provenire. Sive ad
eluidas præteritæ vitæ noxas; sive ad
præsentis cuiuslibet necessitatis subsidium pro-
moverendum; sive ad futuram comparandam glo-
riam, nihil efficacius quàm tribulatio qua pati-
entiam operatur, patientia spem, spes autem non
confundit.

Tertium est, quod quæ multa dici possent ad
detrimentum seu malum aliquod Christianè fe-
rendum tum eo maxime recidunt, ut ne tum
pecces, ne tum murmures, ne tum impatientiam
tristitiam, diffidentiam, ædium, abjectionem a-
nimi, acediam, incuriam vel nimiam sollicitu-
dinem, aut aliam denique pravum sive inordi-
natum affectum admittas, propter Deum quem
vereris offendere & cui te velis submittere. Hoc
est unum quo cætera omnia comprehendantur,
& quod de Jobo viro illo ad omnis exemplar
patientiæ nobis exhibitio commemoratur: *In
omnibus his, nempe immissis à Deo detrimentis
non peccavit Job labiis suis.* Sic itaque clarius pri-
ma patet propositio, quod nemo læditur nec ulli
male cedit poena nisi qui peccet in poena, quia
quantum ex una parte lædatur, si ex alia
tantum emolumentum capiat, non dicitur
lædi.

Sed, quæ secunda est propositio, *nemo peccat
in poena nisi à seipso, nisi volens Et lubens.* Licet
enim poena repugnet sentiri, nec nisi repugnan-

ter capiatur, ac proinde in impatientiam, in mur-
mura & in alios supra relatos animi sive corpo-
ris inordinatos motus & affectus inducat homi-
nem, potest tamen homo cum gratia sic illam
sentire & sustinere repugnantiam ut non peccet
id est, ut ne quid corde vel ore vel opere volun-
tarium edat quod offendar Deum vel proximi-
um. Nam sicut solum est peccatum quod est
voluntariū sic solum est voluntariū quod à libe-
ra voluntate procedit, & solum libera dici potest
voluntas sive libertate necessitatis, sive coactio-
nis ut vocant, quando quis de seipso se movet ad
volendum, ad cogitandum, vel loquendum vel
agendum: *habens potestatem sua voluntatis,* in-
quit Apostolus, qua de re pleni Codices, & Vide
in 1. parte, Fer. 4. Hebdom. 2. post Epiphaniam. In
secunda penultima, ubi de Passione Domini &
patientia.

Ex quibus ita delibatis satis evidenter con-
cluditur proposita Veritas, quod malos quidem
omnes perdet Deus sed non male omnes nisi
qui bene perdi nolint; Nam licet omnes punian-
tur, non omnes tamen in poenis peccant, non
enim peccant nisi qui volunt, qui volunt autem
peccare in poenis, nolunt bene perdi, nolunt
quod possent emolumentum ex poenis capere.
Fœlix esset & optanda perditio si quid in poenis
perderent quod ingenti poenarum lucro redi-
meretur: Unde Sapiens, *Est qui multa redimat
modico pretio, Et restituens eam septuplum,* sed
cum in poenis peccant, suo se lucro privant, &
poenis poenas accumulunt dum inde rursus puni-
entur quod in poenis peccaverint, *Impij autem
corrueunt in malum.* At nonne est potens incita-
mentum ad sustinendas sustentationes Dei?

Vide praxim accuratè descriptam ex D. Au-
gustino in 2. parte Feria 3. Hebdom. 1. in Quadrage-
sima, contra excusantes humanam infirmita-
tem.

Tam porro bonum est malis, bene perdi,
quàm malè perdi, malum est.

Hæc est altera Veritatis propositæ sententia
cujus Ratio ex dictis manifestè liquet? Nam
cum bene vel malè perdi nil sit aliud quam
bene vel malè uti poenis, profectò tam bo-
num est malis hominibus bene uti suis poenis,
quàm malum est infestum non bene illis uti.
Hæc omnia Sanctis in bona, inquit Ecclesiasticus,
*sic Et impijs Et peccatoribus in mala convertun-
tur.* Hæc est scilicet differentia poenarum quas
boni

Rom. 5.

Job. 1.

sup. 2.

Ep. 87.

Serm. d.
fallacia
proferre
vix.
Rom. 8.

Eccles. 10.

Pr. 24.

Eccles. 1.

L. 39.
Mar. 4. 1

Eccles. 10.

Res adversæ non possent quemquam deicere, nisi se his prius vellet subjicere.

QUARTA denique Pars Parabolæ conficitur ex his quæ in fine dicuntur:

Et cum audissent Principes Sacerdotum & Pharizæi parabolæ ejus, cognoverunt quid de ipsis diceret, Unde hæc eruitur satis opportuna Veritas:

Tam facile est malis in aliena se persona nosse, quàm in sua difficile.

Ratio est, quia id facile est malis se nosse quando non obest amor proprius, quàm difficile est se nosse quando talis amor obest.

Sed in aliena persona quæ malos repræsentet non obest illi amor proprius; obest verò in sua propria.

Ergo tam facile est illis in aliena se persona nosse, quàm in sua difficile. Ac prout ut se agnoscant, se modo videant in Judæis divinæ gratiæ perditis, sicut Judæi se agnoverunt in repræsentatis illis Agriculis, quos ipsi male perditos & puniendos judicaverunt.

TOTUS discursus facilis aut si quæ desiderari possent ad eum declarandum, satis obvia quæque occurrunt apud Authores qui de propria sui cognitione tractant. Ut tamen ordinate procedant omnia, sic prima propositio videtur explananda: Quando rei alicujus explorandæ vel excolendæ difficultas in uno sinit obice, tunc si obicem tollas, tollis & difficultatem. Quid clarius & apertius? Si argentum sola obscuret rubigo, nonne si tollas rubiginem, tollis obscuritatem? Nonne sic Sapiens; *Aufer, inquit, rubiginem de argento. & egredietur vas purissimum.* Nonne sic Apostolus in morali sensu, *Si quis emunda veris se ab istis, erit vas in honorem, sanctificatum & utile Domino.*

Solum autem sui noscendi obicem ab amore proprio provenire dicunt Docti omnes, omnes autem indodæ sentiunt. *Difficillimum est, inquit Aristoteles, seipsum cognoscere, quilibet amore sui impeditur, ne rectè de se judicet.* Ex sacris vero documentis, celebris est illa Divi Basilij sententia: *Firmissimum illud tenendum, rem omnium esse.*

InConstitit difficillimam seipsum cognoscere & curare, propterea quod natura alicui seipsum quis amat, & quilibet propterea, quod in seipsum propensum est, in veritate suo iudicio falluntur. Porro ab alio cognosci curari que facile est, cum vis qui ceteros judicant nequaquam obest amor sui ipsorum.

Ex quibus sancti Doctoris verbis non habetur solum quod difficultas sui noscendi proveniat ex amore proprio, sed cur etiam inde talis difficultas proveniat, nempe quod Judicium veritatis impediatur, qua de re videri debet in prima parte Dominica 2. Adventus, ubi dictum illud Apostoli, *Veritas enim in injustitia detinetur*, explicatur appositè ad rem hanc nostram. Quo refer etiam admirandum illud Domini semel & iterum ad Judæos dictum: *Judicium meum iustum est, quia non quero voluntatem meam sed voluntatem ejus qui misit me.* Quali diceret, si quæretem meam voluntatem, iudicium meum vobis foret suspectum videretur, quia voluntas humana sic solet in suis iudicium iustum corrumpere. Ac rursum paulò post: *Judicium meum verum est quia solus non sum: sed ego & qui misit me Pater.* Ac si diceret, qui solus de te judicet, suspectus ille est tui Judæi. Quod expressè veritate declaratum habetur in 3 p. Fer. 3. Hebd. 14.

Nemo sui boni vel mali bonus Judex. Ad secundam vero propositiorem quasi dicitur, *in aliena persona quæ malos repræsentet non obesse amorem proprium, qui obest in sua propria.* Primò explicari posset plenius quid sit in aliena persona nos repræsentari, quando scilicet vel ficta quædam persona supponitur quasi fecerit quod narratur, vel si vera est persona, factum ejus aliquid nobis exhibetur quod habet talè similitudinem cum vita nostra, vel cù ab qua vita nostræ parte & actione, ut in illa persona facile nos adumbratos possimus agnoscere. Sic illi agricolæ seu vinitores de quibus est Parabolæ, dū negatis vineæ fructibus dicuntur occidisse servos & filium Domini sui, dumque propterea puniuntur, aptè repræsentant Judæos, qui ex rã multis quas à Deo acceperant Gratijs nullo fructu reddito Prophetas ad se missos acipitum etiam Dei filium occiderunt, & ipsi miserè perierunt. Sic illi et agricolæ & Judæi nobis in sua persona ficta & vera, nos singularim exhibent & repræsentant dum quis gratis acceptis non pro-

profecerit, & Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia consumuliam fecerit, nihil aliud expectare potest quam infidelitatis suae poenas.

Hoc est in aliena persona representari: Sed quod deinde propositio continet, praecipuum est quod expendatur, dum illae scilicet nobis spectandae proponuntur personae, in quibus nos agnoscamus, non inest ille obex, non ille occurrit amor depravatus qui nostri cognitionem ex nobis ortat: in suam car & pervertit. Non enim ita naturali affectu circa illas personas ac circa nos ipsos permovemur, non illis amamus bonum aut timeamus malum sensibile sicut nobis: non de illorum honore vel dedecore sic certamus sicut de nostro: quamobrem statim ac audimus illorum factum impium, detestamur, & condemnamus. Statim ac audivit David quod nefas perpetrarat circa pauperis unius ovem parvulam, nequam ille dives quem Propheta Nathan finxerat, statim, inquam, iratus indignatione David ad verbum hominem illum nimis, dixit ad Nathan, Virus Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc: ovem reddet in quadruplum. At tu es ille vir, tu qui tam facile virum ovem occisorem condemnas, quid est quod post multos occisores hominis menses temetipsum non iudicas & condemnas? quia videlicet in illo ficto viro non occurrit Davidi quod in Davide occurrisset, si se sibi David in sua propria representasset persona.

Quod egi egit admodum declaratur in varia quam vari Evangelistae referunt narratione nostrae parabolae: Nam ad interrogationem Domini querentis, quid ergo Dominus vineae veniens aditus sit agricolis illis. Si Matthaeus dicit Scribas & Sacerdotes tum praesentes respondisse, malos male perdet, & vineam suam locabit aliis. Sancti autem Marcus & Lucas rem ita narant ut Dominus ipse dixerit, veniet & perdet colonos illos, & vineam suam dabit aliis, quod multo dixerunt Scribae & alii, absit. Nonne haec varia narratio eiplam videtur destituere? quid magis oppositum quam de eisdem dicere quod unum & idem affirmant & negant? nonne hoc est affirmare quando Christo interroganti responderant malos male perdet: Et nonne hoc est ipsum idem negare quando dicent: Christo perdet colonos istos, clamant, absit. Sed utrumque tamen apte sibi connectitur, & quod proban-

dum hic habetur, valde confirmat. Nam ut scribit D. Chrysostomus, primo quidem dum de solis agricolis egi Dominus, responderunt statim Judaei quod reteret S. Matthaeus, malos male perdet, ignorabant scilicet se proferte contra se ipsos sententiam; Deinde vero Dominus hoc ipsum repetit quod illi dixerunt confirmando & approbando eorum sententiam: sed ita repetit & ita protulit ut ex verbis & gestu ipsius intellexerint illud contra se dictum, & tum responderint quod habet S. Lucas: Absit. Nempe ubi se clarius vident, de se negant quod de aliis non verentur affirmare, quia non ille obstat in aliena persona proprius sui amor qui occurrit in propria privataque persona. Cum tamen postea pluribus illos urgeret Christus & manifeste ostenderet illos esse agricolas qui nullum Domino suo fructum redderent, ac proinde illos etiam esse perdetos, tunc plane nihil habuerunt quod opponerent, & suo ipsi exemplo demonstrarunt, quod tam facile est malis in aliena persona se nosse, quam in sua difficile.

Quamobrem quantum ad praxim, vide quid censes de Judaeis, nonne tu illos recte à Christo condemnatos credis, quod nullum fructum retulerint? Curigitur pari sententia temetipsum non condemnas, aut te condemnatum cur non vides quinon majorem fructum refers? An putas quod Judaei haberent in fictis agricolis quod se agnoscerent: & non putabitis hoc ipsum habere in Judaeis? Fictum erat quod proponebatur Judaeis, nec ulli fuerunt unquam tales agricolae, & tamen tuo ipsius iudicio satis erat efficax quo se Judaei possent agnoscere. At verum omnino est quod tibi modo proponitur, nam verè Judaei puniti sunt: & poena eorum gravior ea fuit quam Christus illis expressit verbis, Auferetur à vobis regnum Dei; transferetur à vobis in alios gratia quam neglexistis. Nonne hoc putas tibi timendum? Nonne praesumere est, nisi hoc putes, nisi hoc timeas? Nonne hoc denique est quod tam susce ac graviter premit & urget Apostolus: Tu fide suas, noli alium sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non peperit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & severitatem Dei: In eos quidem qui ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem Dei si permanseris in bonitate, alioquin tu excideris. Formidanda sane verba.

Rom. 11.

FERIA QUINTA.
NON QUID MALE FACIANT, SED QUID
BENE DOCEANT SUPERIORES
ATTENDENDUM.

*Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei; omnia ergo quaecunque
dixerint vobis; servate, & facite: secundum opera vero eorum,
nolite facere. Dicunt enim & non faciunt.*

Matth. 23.

VERITAS PRACTICA.

Si non facis quod doceris, quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas, quàm verè illi à Domino accusantur.

RATIO EST Quia tam falsò te excusas quàm falsa illa est ratio quam excusationi tuae prærendis.

Sed tam falsa est illa ratio quam prærendis quàm verè illi à Domino accusantur qui dicunt & non faciunt.

Ergo si quod doceris non facis quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas, quàm verè illi à Domino accusantur, Quia ex Veritate attentius considerata, non modò qui docentes audiunt, sed & qui docent, admonentur sui officii.

I. PUNCTUM.

QUAE vigesimo secundo capite refert S. Matthæus, magnam habent affinitatem materiæ cum præcedenti, & jam variis in locis considerata occurrerunt, quapropter his omissis, transitur ad vigesimum tertium caput ubi Dominus graviter arguit Doctores legis, seu Scribas & Phariseos qui alia profus docerent ac facerent.

Ne tamen illorum doctrinæ & authoritati videretur quidquam detrahere, prius monet turbas & discipulos suos, & illos audiant & auditis obediant, dum in cathedra Moysi sedent, id est, dum Scripturam sacram interpretantur, aut ex scripturis petitos mores docent, Quòd autem malè agunt, nihil ad Scripturam aut Moysen id spectare, & idcirco nihil inde in motes transferendum. Neque propterea se à faci-

endis his quæ docentur, quisquam excuset: Nam si non facis quod doceris quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas quàm verè illi à Domino accusantur.

Hæc modò Veritas ex multis quæ proponi possent videtur considerata, quòd docentes simul & audientes ita spectet, ut utrisque sua subministrantur monita quibus quod suum est fideliter agant.

Primò quidem sanè deceret eos omnes qui docent, nonnisi sanam docere doctrinam, neque nisi conformes doctrinæ mores exhibere, ut exemplo confirmarent quod verbo docent: si tamen ista morum desit conformitas, neque facta dictis respondeant, non habent Auditores propterea quod excusent si non id faciant quod docentur: Habent quidem quod arripiant & quod prætendant suæ vel negligentiae vel concupiscentiæ, quæ eum repugnet auditus S. Scripturæ verbis, vellet se inde posse tuto eximere, cumque aliud nihil occurrat facilius quàm illa morum & doctrinæ dissonantia quæ apparet in his qui alios docent, libenter hoc assumit, & quàm depravata est concupiscentia tam pravè accipit quod docetur, si pravus ipse est qui Doctoris officio fungitur.

Sed frustra, sed falsò, sed perperam se inde quisquam excuset. Tam falsa est enim excusatio quàm falsa est ratio quam prætendit, qui se idcirco excusat. Quærit nempe rationem qui rationi repugnat, nam eum rationi non repugnet nisi ut liberius & jucundius vivat, non sic autem jucundum vivere contra rationem, quid agat qui rationi vivendo repugnat nisi ut rationem ratione pellat? In his quidem qui se ad omnem libidinem projecerunt sola libido illis pro ratione prætenditur, transferunt in concupiscentiam

Es. 7.

tiis, & in affectum cordis. Sic totus eorum intellectus, tota mens, & tota in hoc unum eorum ratio conversa est, ut quod pravè concupiscunt, rationabile censeatur. Sed non omnes è demeritiæ deventuræ, non omnes ita omnem exerunt pudorem ut pudeat non esse impudentes. Contrà prorsus puderet illos suæ libidinis, si sola libido esset, nec adjunctam haberet rationem. Moveret libido conscientiam, & conscientia libidinem accusaret, nisi Ratio intercederet & nisi excusando libidinem, pacaret conscientia.

lyrum. & cum fuerit factus, facitis eum filium gehenna duplè quam vos. Quia depravatus malo exemplo redit ad vomitum; & melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ quàm post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.

2. Pet. 2.

Nunc itaque quæro abs te, qui à perveris Doctorum exemplis tuæ perveritatis excusatione quæris, an rectè, an legitime Doctores illi à Domino arguantur, quod perveris suis exemplis te pervertant? Dices profectò legitime, ne blasphemare cogaris, Dominum arguendo. Sed aucta, si legitime propterea Dominus illos arguit, nonne & te simul accusat qui pro ratione id assumas quod ille tanquam vitiosum iudicat & condemnat? Nonne hoc ipso quo verè accusat prava Doctorum exempla, manifestè significat rationem ab ipsis pravæ exemplis petitam, nullam esse posse, cum prava illa exempla rationi repugnent & idcirco condemnentur? Nonne hoc ipsum est quod dicebat Dominus, si cæcus cæcum ducat ambo in foveam cadunt? Nonne idcirco toties & qui scandalizant & qui se scandalizati sinunt; id est, in peccatum induci, pariter arguuntur, quod non minus aliorum prava exempla fugere quam non aliis dare teneamur? Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententia ut à vero devies. VIDE TE, ne & vos

Matt. 23.

similes efficiamini factis alienis, DISCEDE ab iniquitate tua, & desine mala ab te, Non te reputes in multitudine iniquitatorum, Id est, non te propterea iustum putes quod alij multi te cum peccent non enim facit multitudo peccantium ut peccatum non sic peccatum, licet qui peccent sint docti, sint primores, sint seniores, sint quavis insignes dignitate, licet ad peccatum excitent, licet minentur, licet blandiantur, Nonne hic mundus est, nonne ex tribus unus est hostis cui non minus est resistendum quàm carni vel Dæmoni? Quod præsertim locum habet in nostra hypothesi cum ipse ille mundus qui peccat, peccatum semper doceat esse vitandum, ac propterea se peccantem condemnet sicut & alios. Unde fit ut quantumcunque te excuses, semper agnosces, aut certe habeas quo agnoscas te non minus peccare illis peccantibus quàm si solus peccares: Quod vel ex eo patet evidentissimè, quod tu ipse non ignores nec distiteris illos peccare qui quod docent non faciunt, Nec temerarium est illos iudicare & condemnare quando se ipsi palam iudicandos & condemnandos exhibent.

Ex. 23.

Bar. 6.

Ecl. 7.

Ibid.

Deni-

1. Cor. 6.

Sed qua participatio iustitiæ cum iniquitate? aut qua societas luci ad tenebras? quid commune libidini cum ratione? Quid vitio cum virtute? Nihil plane quidem si vera ratio, veraque virtus quæreretur: sed adumbrata sed falsa quædam supponitur, fingunt sibi quod volunt & fictum pro vero affingunt, unde & jam supra notatum est, quod in vulgata legitur, transferunt in affectum cordis, alij legunt in fictionem sive in picturem cordis, quasi diceretur, sed fingunt & colorant nescio quid aliud quàm affectum cordis, quo se in suo affectu tegant honestius. Sicut quondam Gentiles humanos suos affectus faciebant Deos, ut sic affectus colerent religiosius & liberius: sic eisdem modò affectus emento quædam Virtutum & rationabilium animi motuum vestitus nomine, quo illis facilius indulgeamus & rationis excusatione vitium obtegamus.

At contrà maneat illud firmum & constans, quod nulla est excusatio si nulla est ratio quam excusationi prætextimus. Mentira est iniquitas sibi, non Deo, non hominibus qui fallaciam detegunt, sed sibi uni, suamque prorsus in perniciem.

II. PUNCTUM.

SED quam rationem affertur cur non facias quod doceris, quia ipsi qui hoc docent non faciunt, ita falsam & nullam esse patet quam verè illi à Domino accensantur.

Nam, quod est valde notandum, non tantum accensantur à Domino quod malè faciant, sed quod malè faciendo pervertant quod bene docent, & pravæ suæ exemplis destruant quod verbis edificaverant, id est, abducant à bono suos auditores, & in malum inducant? Hoc est enim primum quod illis obijciit: Pa vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia clauditis regnum celorum ante homines; Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare. Et paulò post, Pa vobis, quia circumstitis mare & aridam ut faciatis unum profe-

17

Rom. 2.

Denique, nonne in te retorquetur quod contra illos urget Apostolus: In quo iudicas alterum, te ipsum condemnas: eadem enim agis qua iudicatus. Primum quidem, ut dixi, contra bene docentes & male agentes dictum illud iatorquetur, quia qui predicat non furendum, & furatur, se sua predicatione condemnat; sed deinde etiam illud ipsum tibi quadrat qui rationem excusari peccati tui, trahis ex peccato docentis, quia iudicando docentem, tu te ipsum condemnas qui eadem agis quae iudicatus.

Matt. 22.

Non argueris quod cum iudices qui se iudicandum palam exponit, sed quod illum iudicando, tu idem agas, & te tamen excusas quasi minus peccares. Ex verbis tuis condemnaberis.

III. PUNCTUM.

Rom. 3.

QUAMOBREM aperta est Veritas, quod si non facis qua doceris, quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas quàm verè illi à Domino accusantur, Nam dum verè à Domino accusantur, patet eos peccare, & dum patet eos peccare, patet nullam esse rationem qua te excuses. Nam excusare peccatum ex manifesto alterius peccato, se potius accusare est, cum ex eo ipso quod manifestum esset alterius peccatum, tu ignorare non poteris, & quanto erat magis manifestum, tanto erat manifestius evitandum: qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte; & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

Magna quidem peccandi est illecebra, pravam illorum exemplum qui secus agunt quàm docent, sed quis nescit ab his illecebris esse cavendum? Quis nescit quod ait Sapiens: Ne

accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam, mendacium. Et rursum, ne ponas animam tuam scandalum. Et ne accipias personam ut delinquas. Aut si hæc forte ignorentur, quis nescit dictum Domini, Cavete ab hominibus: scandalizabuntur multi & invicem tradent. Quis nescit, oculum scandalizantem esse erucendum, aut quis ignorat tali oculo designari Doctorem & ducem qui cavenda videt nec tamen cavet, qui foveam aperit, & in eam incidit atque alios secum trahit. Erue hunc oculum, erue: Id est, longè procul inde disjungere: & quantumvis videretur prudentis esse, alioquin insignium facta sequi, cave hanc prudentiam, dum eorum facta repugnant ipsorum dictis. Memento quod scribit Divus Hieronymus adversus Pelagianos: Vicina sunt virtutibus, ut si paululum declinaveris, aut errandum tibi sit, aut in præceps cadendum. Quantum inter se distans pertinacia, & perseverantia: Parsimonia & frugalitas: Liberalitas & profusio: Prudentia & calliditas: Fortitudo & temeritas: Cautela & timiditas, quorum alia ad bona, alia referuntur ad mala? Non est prudentis sed callidi hoc in Doctore imitari quod Doctor improbat; sic enim callidè vis factò approbati quod verbo improbat: sic enim callidè vis ut appareat ratione fieri, quod contra rationem facias.

FERIA SEXTA.

DE PRUDENTI ZELO IN ARGVENDIS ALIIS:
NE QUI ALIOS ARGUIT, DE IPSIS
DETRAHAT.*Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio Gehennæ?*
Matth. 23.

VERITAS PRACTICA.

In arguendis aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas, serpentis virus exhibebis.

SENSUS & RATIO EST, Quod in arguendis aliis nisi prudentiam & cautionem magnam adhibeas, de ipsis imprudenter detrahes. Sed detrahere imprudenter de aliis, perinde est ac serpentis virus exhibere.

Ergo & patet Veritas, & patet quàm sit damnosum de aliis detrahere. Ac proinde quàm necessarium in arguendis aliis prudentiam adhibere, qualem Christus adhibuit in arguendis Phariseis, qui contra totum ut serpentes virulentissimi erant cum Christo & Apostolos arguerent.

I. PUNCTUM.

EX multis quæ contra Phariseos hic Christus Dominus accumulatur, hæc visa est potissimum sententia feligenda quæ materiam nondum tractatam continet, & quæ tamen sæpè tractanda potest occurrere. Dum enim dicuntur Pharisei serpentes & genimina Viperarum, arguuntur maxime vitii quod detractione dicitur, simulque indicatur quàm grave sit & damnosum hoc vitium: quod & apertius significatur cum ab illis queritur, *quomodo fugietis à iudicio gehennæ*, id est, iudicium quod mittitur in gehennam. Id est, quomodo poteritis hoc iudicium effugere & salvari, cum tot ut serpentes ac viperae toti suis in effundendo malignæ vestrae linguæ virus in me ac meos discipulos; quod sanè vitium tam capitale est ut infernum & gehennam præ cæteris certo accersat. Nonne hoc est quod merito pa. id. atten. ius expendatur? Quia verò nobis non solum id incumbit ne detrahamus, sed ut detrahentes & a-

Hayneusue Pars quarta.

lios peccantes arguamus, nonne periculosum est ne dum alios arguas, tu ipse de illis detrahas? Et nisi discreto ac prudenti zelo movearis, nonne etiam prochie est ut in patrociniis tuæ temeritatis adducas exemplum Christi, qui Phariseos acriter & aculeatè arguit? Quamobrem cautio non levis est adhibenda; quæ ut concilietur facilis sic est concepta Veritas: Quod in arguendis aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas serpentis virus exhibebis. Id est, de aliis imprudenter detrahes, quod est virus more serpentis effundere, & quod ita damnosum est ut ejus consideratione damni, discas & velis cum gratia non nisi prudenter & caute de aliis loqui.

Quod hic potèd primò occurrit explanandum, nullam habet difficultatem, cum & sacris Scripturæ testimoniis & ipsa satis sit notum experientia, quod nisi prudentiam & cautionem magnam adhibeas in loquendo de aliis, dum præsertim arguuntur; tu de ipsis detrahas, id est, perperam de his loqueris, id est, aliud aut aliter aut alio sine quàm loqui debuisses. Nonne sic aperitè Apostolus: *sermo vester semper in gratia salo sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere*, quando scilicet vobis objicietur aliquid gravius, vel quando quid de aliis inquitur; cavete prudenter quid respondeatis, nam nisi hanc prudentiam & cautionem adhibueritis, excidet aliquod vobis verbum quo vel præsentem qui nobiscum loquitur offendatis, vel absentem de quo est sermo.

Tanta est humanæ linguæ ad vitium proclivitas ut nisi cum divina gratia diligenter cohibeatur, vix de alio sermonem habeat, quin sermo ille sit vitiosus, vel imponens aliquid vitiosi quod non est; vel si quod forte est, illud amplificans: vel quod occultum est manifestans: vel quod in bonum sensum verti posset, in malum vertens: vel negando rectè facta & dotes: vel ea diminuendo: vel tacendo cum

XX

bene

Coloss. 4.

bene loquendum esset, vel annuendo detrahentibus, vel tam remisse laudando, ut laus illa sit potius vituperium. Tot enim modis fieri potest Detractio, qui partim affirmativi seu directi sunt circa malum alterius quod detrahendo manifestatur; partim negativi sive indirecti sunt circa bonum quod tacetur: & his duobus versiculis continentur:

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens.

Qui negat, aut minuit, tacuit, laudatque remisit.

Sic Pharizæi de Christo Domino; at non sic Christus de illis, nam quantum illi de Christo imprudenter, ne dicam impie detrahebant, tam prudenter & pie Christus illos arguebat. Sunt enim inter utrosque multa quæ multum inter se discrepant & unde prudens ab imprudenti locutio quæ de aliis habetur, discerni possit. Primum est Autoritas; Nempe Christus cum summus sit omnium Dominus, Magister, Pontifex, Pastor, Judex, & promissus in lege Prophetarum qui Judæos erudiret, poterat pro sua scilicet Autoritate quos vellet, arguere, increpare, corripere, judicare, condemnare: *Pater omne judicium dedit filio. ERAT docens eos sicut potestatem habens: & non sicut Scriba eorum & Pharizæi;* qui cum modicam in alios haberent potestatem, certe nullam in Christum. Secundum est, manifesta Veritas, nihil enim Christus de Pharizæis dicebat quod non esset manifeste arguendum: Non ita verò quod Pharizæi de Christo murmurabant. Nam vel erat falsum, vel pravè acceptum, vel nullo prorsus modo arguendum: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Tertium, Finis seu Intentio, quod enim argueret Pharizæos Dominus eo tantum spectabat ut vel ipsi corrigerentur, vel ne ipsorum exemplo ceteri depravarentur: *Intuemini & cavete de sermone Pharizæorum & Sadducæorum.* Hi autem Christi hostes non alio fine Christum insectabantur, quam ut illum perderent, quam ut ejus doctrinæ obsisterent, quam ut bonum quod construerebat destruerent, & malum quod destruebat construereat. Quartum animus seu Affectus quo quis de alio loquitur, nam Christi animus sola Charitate movebatur, unde sua cõcludens Monita sic universis materno plandè affectuloquebatur: *Jerusalem Jerusalem qua occidas prophetas & la-*

Joan. 5.
Mat. 7.

Joan. 8.

Mat. 16.

Mat. 23.

pidas eos qui ad te missi sunt, quoties voluit congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit; At Pharizæi contra non nisi ex æmulatione & contentione, non nisi per invidiam & superbiam, non nisi ex illo vecordi odio quo Christus dicit mundum se odisse. *Quia inquit, ego testimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala sint. Et viduerunt, & odorunt & me, & Patrem meum: ut impletur sermo qui in lege eorum scriptus est quia odio habuerunt me Gratia.*

Quando itaque sit ex odio, vel invidia, vel maligno quocvis affectu miscetur sermo de aliis quem non libenter audirent, & quem de te nolles haberi, qui nec prodest loquenti vel audienti vel illi de quo est sermo, tunc est detractio, tunc est improdenda & nociva locutio, tunc est vitium in quod labi proclive est, nisi cautionem adhibueris & nisi cum Sapiente sollicitus de restanda lingua dixeris, *quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum: ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me!*

II. PUNCTUM.

SIC autem lingua perdit detrahentem: dum perdit eam de quo detrahitur, & eum qui detractionem audit, nec quantum potest impedit.

Quæ ut triplex perditio melius intelligatur, comparatur Detractor cum serpente, & hoc esse detrahente affirmatur perinde ac serpentis aut viperæ virus exhibere. Sic aperte Sapiens: *si mordent serpentes in silentio, nihil eorum minus habet qui occultè detrahit.* Et Psalter regius: *Acuerunt linguas suas sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eorum.* Aptè sub labiis, inquit S. Augustinus: *Ve aliud sub labiis, aliud in labiis advertamus.* Sic & sanctus Hieronymus: *Serpens & detractor æqualis sunt, ut ille occultè mordens venenum inserit, sic iste clam detrahens, peccatoris sui virus infundit.* Atque ut serpentis lingua dicitur esse trisulca quod quasi tres aculeos sive cuspides habeat quibus venenum suum spargit, ita detractor ut dictum est, & se & præsentem & absentem suam lingua lædit quæ propterea dicitur *inquietum malum & plena veneno mortifero.* Id est, tam noxio & insanabili, ut mortem præsentem afferat.

Sicut autem triplex Genus est vitæ, sic triplicem mortem afferit detractio, cujus vix ullum est

13. 27

13. 13

11.

13.

10. 19.

Gal. 5.

14. 3.

est remedium. Prima dicitur vita civilis quæ in fama consistit quam si quis perderet, diceretur infamis & civiliter quodammodo mortuus, id est privatus bono nomine & bona fama quæ altera reputatur vita, quatenus alioquin vivit inter homines vivat qui est infamatus. Hanc porro vitam detractor tollit ab illis de quibus detrahit, tollit eorum famam, tollit bonum eorum nomen. *Directe*, inquit D. Thomas, *decrementum infert fama, in quantum huiusmodi verba occulta profert, quantum in ipso est, eos qui audiunt facit malam opinionem habere de eo contra quem loquitur* Quod cum sic grave malum, hinc aliud genus mortis quod in ea vitæ privatione ponitur quæ vita gratiæ dicitur, vita interior animæ, vita qua Deus vivit in anima, & anima in Deo suo; vita quæ per se solum illud peccatum tollitur quod propterea mortale dicitur quia mortem animæ affert, juxta illud Prophetæ, *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur*. Hæc est detractoris anima, hæc est ejus mors animæ, hoc est ejus peccatum, peccatum mortale, peccatum grave & damnosum. Nam ut ait expressis verbis Idem Divus Thomas, *Auferre alicui famam valde grave est, quia inter res temporales videtur fama esse pretiosior, per cuius defectum impeditur homini a multis bene agendis, propter quod dicitur Ecclesiastici quadragesimo primo, Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi: quam mille: hauri magni & pretiosi*. Et ideo detractio per se loquendo, est peccatum mortale. Et paulo post, comparans illud peccatum cum furto, ait gravius esse detrahere quam furari, quia, inquit, *fama præeminet divitiis, eo quod propinquior est spiritualibus bonis; unde dicitur Proverbiorum vigesimo secundo, melius est nomen bonum quam divitiæ multa*. Et ideo Detractio secundum suum genus est majus peccatum quam furtum. Addunt etiam aliqui quàm homicidium, cum sint multi qui famam seu vitam civilem naturali præferant vitæ, & longè malint non vivere quam fama sublata vivere. Quidam comparant detractores Antropophagus, id est, barbaris qui humanas carnes comedunt, sic detractor dentibus quodammodo lacerat eos de quibus detrahit unde dicebat Beatus Job, *quare persequimini me, & carnis meæ saturamini*: Et propheta Plaltes, *Appropian: super me nocentes, ut edant carnis meæ*. Sic & Sanctus Apostolus: *sinuicem mordetis & comeditis, idete ne ab invicem*

consumamini. Barbarum porro vitium & ab humano sensu longè remotum, hoc enim omnes sentimus in nobis quàm grave nobis sit, maledici, detrahi, male audire, & vel levem famam injuriam pati! Nonne hunc igitur humanitatis sensum exuisse videatur, qui quod sibi tam grave sentit, tam leve ducat in aliis?

Sed quod mali pestilentiam auget, tertium est vitæ genus seu mortis oppositæ quam sibi detractor infert, nempe illius mortis quæ *mors seculæ* dicitur, mors æterna consequens eternam animæ. Nam hoc ipso vel maxime viperæ um virus est detractiq, quod detrahentem ita pervadat, ita inficiat, ita penetret ut vix unquam eo liberari possit, vix unquam sanari & salvari, sed æternæ reus pœnæ, iudicium illud gehennæ subeat de quo expressè Dominus, *serpentes gentium viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Nam si nunquam peccatum dimittitur, nonne manet semper luendum? Si verò sublata famam & damna inde consequentia cum posset & deberet detractor restituere non restituit, quomodo peccatum dimittetur? Quam raram denique, quod sublata famam restituat! Ac proinde quam irrequens & ordinarium, ut peccati veniam non consequatur & sic pereat in æternum! O quam præclare propterea Sapientis: *qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat*. Et rursum: *quæ videtur oculi tui, ne profueris in iurgio tuo: ne postea emendare non possis, cum de bono fueris amicum tuum*.

Apea. 20.

Prov. 13. Ibid. 25.

III. PUNCTUM.

QVAMOBREM aperte patet quod in arguendo aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas, virus serpentis exhibebis. Non argues vitia sed de vitiosis detrahes; non sanabis morbum sed augebis; nulli proderis, & tibi multum nocebis. *Sagittæ parvulorum facta sunt plaga eorum*. Id est, verba quæ proferuntur contra proximum non servatis debitis circumstantiis, sunt velut sagittæ quas parvuli infantes volunt ex arcu emittere; partimque lædunt quos petunt, partim in ipsos recidunt sagittarios, partim in circumstantes detorquentur, non sine gravi omnium vulnere, non sine variis ac multiplicibus singulorum detrimentis; unde tam crebra in scripturis monita de cavenda non tantum detractio, sed & ipsi detractoribus fugiendis, *quoniam repente, inquit sapiens, consurget perditio*

P/63.

Prov. 24

corum; & ruinam utriusque quis novit? Id est, detractoris & auditoris; quasi diceretur, tam reptantina, tam multiplex, & tam gravis est utriusque ruina; ut nemo satis eam noverit. Vel sic interpretare: Tam multi sunt detractores & detractorum loci; tam verò pauci qui ruinas eorum cogitent, ut meritò queri possit, *ruinam utriusque quis novit?* Si enim noverent non ita faciles essent in carpendis aliis; Vel cum ita sint faciles, damna sua non cogitant.

Hinc apud S. Hieronymum: *Nulli unquam omnino detrahas: Et si aliorum vituperatione te laudabilem videri velis, magis tuam vitam ornare disce, quam alienam carpere; ac semper memor esto scripturae dicentis, noli diligere detractorem, ne eradiceris. Pauci etenim sunt qui huic vitio renunciant; rarumque invenies qui irreprehensibilem vitam exhibere velint, ut is non libenter reprehendat alienam; tantaque huius mali libido mentes hominum invasit, ut etiam qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen quasi in extraneum laqueum diaboli incidant. Jam verò vide num sit illa opus singulari cautione ac prudentia quam requirit proposita Veritas in eo declinando vitio cuius lapsus est valde facilis, difficilis admodum regressus, & mora damnosissima.*

S A B B A T O.

DE TEMPLI DESTRUCTIONE QVAM PRÆDICIT DOMINUS.

Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruat. Matth. 24.

VERITAS PRACTICA

Chara Deo anima si chara esse desinit, tantò evadit vilior, quanto erat charior.

RATIO EST, Quia si chara Deo anima, chara esse desinit, oportuit gravem intercessisse causam, oportuit eam fuisse multum infidelem & ingrati.

Sed anima sic infidelis & ingrata, tantò evadit vilior quanto erat charior.

Ergo & certa Veritas, & certe multum pavenda.

Insignis est ad omnem memoriã poena inflicta Mariæ forori Moylis, quòd de fratre suo paulò liberius detraxisset, nam & statim leprosa facta est & separata septem diebus ab humano consortio, & nisi frater ejus orasset, graviora forsitan passa esset, quæ certè indicant quàm verè dixerit Apostolus, *Detractores Deo odibiles.*

Illustris est etiam ille psalmodium locus ubi detrahentem de futuro supplicio monet Dominus, ut inde sibi prospiciat. *Sedans ad verus fratrem tuum loqueris, & ad verus filium matris tue ponebas scandalum: hæc fecisti, & tacui. Existimasti inique quod ero tui similis, arguam te & statuat contra faciem tuam. Id est, non ito similis tui: de te loquens in occulto sicut de aliis loqueris, sed palam, sed manifestè coram omnibus te arguam; & illud ipsum probum quod intulisti proximis, in faciem tuam Ego ipse Judex tuus aliquando refundam; & hoc velim omnes intelligant, ne pari culpa peccent, ne pari poena puniantur.*

Vide in hac 4. parte, Feria 3. Hebdom. 16. de Correptione fraterna. Et Fer. 2. Hebdom. 19. ubi multa de aliis non temerè acculandis.

I. PUNCTUM.

ET egressus Iesus de templis, ibat. Et accurrunt discipuli ejus, ut ostenderent ei ædificationes templi. Ise autem respondens dixit illis: *Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruat. Tum secedens longius in montem Oliveti, denuntiavit eis diversã calamitatum genera quæ ventura essent in universũ orbem. Primum quidem contra Judæos qui prius exterminandi erant. Deinde contra ipsos discipulos qui variis erant cruciandi tormentis. Ac denique contra totũ quæ latè patet mundũ, regnante Antichristo, & redeunte ad judicãdos homines Christo Dom. Judice vivorum ac mortuorum,*

quæ

quem multa & horrenda signa præcedent, de quibus crastinum occurret Evangelium. Nunc quod Templi tam augusti destructionem & tam charæ civitatis everisionem spectat, paulo attentius consideremus. Satis enim admirari nemo queat quomodo illa quæ præ cæteris totius universi partibus Deo chara erant, vel deserta fuerint, vel nunquam restitui potuerint, quantumque vis humana, collatis pene omnium Christianorum Regum viribus in id contenderit.

Quomodo sedes sola Civitas, plena populo! facta est quasi vidua, Domina Gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo! Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum. Compluvium Dominus furorem suum, effudit iram indignationis sue, & succendit ignem in Sion & deoravit fundamenta eius. Hæc & plura Jeremias quæ modo possunt dolentius deplorari non solum de destructis & nunquam restitutis sacris illis Locis, sed multo magis de tam multis animabus quæ cum in primis charæ Deo essent, sic esse desierunt ex primis & charioribus, ut quanto erant chariores, tanto evaserunt viliores. Hoc est enim quod evictio postremum templo nec unquam deinceps restitutum figuratur: hoc est expressum & ad posterum omnestransmissum exemplar infidelis & ingrati animæ castigatæ: sic plerumque destruitur, ut nunquam reparetur, sic discedit ut non redeat: sic cadit ut non resurgat, sic peccat ut non resipiscat, sic vilis & exosa redditur, ut quanto erat charior, tanto evadat vilior. Nonne hoc stupendum, nonne hoc perpendendum?

Quod ut solidius & fructuosius fiat, tria sunt primo declaranda ex quibus Ratio consistat qua proposita Veritas magis illustratur. Primum est, hoc esse maxime proprium divinæ charitati qua Deo chara est anima; ut quantum in se esse nunquam excedat, sicut ait Apostolus, Id est, ita sibi Deus quam charam habet animam, uniat & unitam conservet, ut nisi se inde anima volens & lubens separet, nunquam de Deo illam dijungat. In Charitate perpetua dilexi te. Nam cum ille amat & delectat, qui singulariter ait: Ego Dominus & non mutator: Nec illa charitas esse mutabilis dici potest quæ est vinculum perfectionis.

Secundum quod inde sequitur est, ut cum variis sine charitatis gradus, quanto quis in sublimiori existat, & magis charus Deo fuerit, tanto etiam acutius illi unitus est, & strictiori vinculo

quodammodo colligatus, unde licet semper pro sua libertate possit se homo separare difficilius tamen hæc separatio fiat propter vim unitam quam vocant & constrictivam charitatis. Quis nos separabit à Charitate Christi? L. A. E. V. A. eius sub capite meo, & dextera illius amplectabitur me. pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio? dura sicut Infernus & mulatio? Lampades ejus, lampades ignis atque flammarum. Aqua multa non poterunt extinguere Charitatem, nec flumina obruent illam. Quæ sunt omnia firmitatis & constantiæ symbola.

Tertium denique est, quod si proinde anima Deo chara se à Deo separet & chara esse desinat, oportet intervenisse non vulgarem aliquam causam: oportet primò illud quod causa peccati & recessus à Deo fuerit, fuerit admodum grave ac vehemens. Deinde verò licet peccarit? cur non statim resurgat, cur non gratia statim peccatorem ad se revocet, vel cur peccator gratiæ non oblectander, mirum id certe in tali anima, cum de ipsis quibuscunque peccatoribus mirari videatur Deus, & per Prophetas querat, Num quid qui cadit non resurgit? & qui aversus est non revertetur? quare ergo aversus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosa? Quare ergo illa tam chara Deo anima quæ cecidit non resurgit, & quæ aversa est, non statim revertitur, cum statim sponsus ad se illam revocet, Revertere, revertere Sulemmitis, revertere, revertere ut intueamur te? aut certe si non ita revocetur, oportet sponsum esse valde offensum: oportet causam offensionis esse valde gravem.

Sic planè est quidquid illa mortale peccarit anima non potest non esse admodum grave, propter acceptas majores gratias quibus erat præ cæteris Deo charior: unde inquit Divus Thomas: Licet alia minus chara idem specie peccaverit, non idem tamen gravitate peccasset, quia non esset tam infidelis & ingrata, quia non tanta receperat beneficia, quorum ratione magis aut minus infidelis & ingrata dicitur peccatrix anima.

Quomam si inimicus meus malè dixisset mihi, Es. 54. sustinuissem utique. Et si qui paterat me, super me, magna locutus fuisset, abscondissem me forsitim ab eo. Tu vero homo unanimes dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulavimus cum consensu. Quasi diceret, ut inter precatur sanctus Augustinus, unde ergo dissensio? qui intus erat, foris factus est. Ambulavit mecum in domo Dei cum consensu.

Rom. 8.
Cant. 8.

Jer. 8.

Cant. 6.

1 Cor. 13.

1 Pet. 3.
Mat. 3.

2. 2. 9. 10.

a. 10.

Es. 54.

aliam dignum erexit contra domum Dei. Quare illa relictā est ubi ambulavimus eī cōsensu? quare illa desertā est, ubi dulces simul capiebamus cibos? Non potest certe nō id ingratiſſimum recesseri.

II. PUNCTUM.

SED anima sic infidelis & ingrata, tanto evadit vilior quanto erat charior.

Ita enim Deo displicet ingratitude, ut quanto anima est ingrator, tanto magis displiceat: quanto autem erat charior, tanto est ingrator si per suam culpam chara esse desinit, unde necesse est ut tanto etiam magis displiceat & vilior fiat, sicut expressè dicitur quā vilis facta est nimis, iterans vias tuas. Id est, non revertens à peccato; Id est, in eo statu quo esse chara desinit, Id est, quanto magis procedis in illo ingrati tudinis statu, tanto magis mihi vilescis, & sic tandem fiet ut nimis, id est, valde vilis fias. Unde

Ier. 2.

Thren. 1.

& ipsa post si quando respiciat, Vide, inquit, Domine & considera, quoniam facta sum vilis. Quasi diceret, sentio quā sim vilis, sentio quā sit mihi damnosum, sic esse vilem; aut quia sic vilis sum coram Deo, inde provocor ad resurgendum, inde ipsum provoco Deum ut me in novam recipiat gratiam.

Sed rarum istud est & valde difficile, nam hoc habet annexum ista vilitas ut majoribus sublati gratiis, rariores conferantur; & qui ambulare noluerunt in lumine, in tenebris ambulent: qui lucentem sibi solis ardorem neglexerunt, tabescant frigore. Ingrati enim spes, inquit Sapiens, tamquam hybernalis glacies tabescit, & disperiet tamquam aqua super vacua.

Sap. 16.

Quod præclare admodum & fuscè prosequitur S. Bernardus Sermone contra pessimum vitium ingrati tudinis: postquam enim commemoravit acceptas à Relig.olis divinas gratias: Sed jam, inquit, omnino monet fratres mei, quid sibi velit, quod minus erga nos, liberalis nunc divina clementia videatur, ut quibus tanta contulit non rogantibus, non disiderantibus: imo & fruisse recusantibus nunc orantibus, obsecrantibus postulantibus sepiſſimè, imo continue, videatur multa minora negare? Quid enim putamus, charissimi? Abbreviata est manus Domini, an forte thesauri gratia defecerunt: Quid inquam, putamus, utrum voluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrū sane de eo estimare licet: neutrū fas est credere de omnipotenti & immutabili majestate. Quid sibi igitur ergo quod in-

cessanter orantes, obsecrantes, postulantes non exaudit, quibus tantam & tam gratiam misericordiam prae rogavit? Tum verò id declarans ex Ingratitudine fieri sic pergit demonstrare quanta inde in ruinam detrimenta importentur: quam multos enim videmus & plangimus, fratres; qui dum modo maneat habitus & saeva, salva sibi omnia arbitrantur, non considerantes miseri quā admodum Ingratitudine vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corricem quem videt transire dissimulat, ne forte recogitent & erubescant, ipsaque verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumptae est interiora uni versa praesumit, ut non vereatur ad ea quoque quae foris apparent venenatum ducere caput: nisi foris quos videmus manifestè apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paucitatem defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt.

Potestne cogitari quid illa vilis anima, quid illa vilitate deterius? De illo autem figurate cui comparata est Ingratitudo sic Idem sanctus Abbas non minus opportunè: Hoc frigus si semel animum, anima quidem, ut affolet, in curia, spiritus dormitante pervaserit, ac nemine deinde, quod ab sit, inhibente, ad interiora ejus pervenerit, descendit in viscera cordis & sinum mentis, concesserit affectiones, occupaverit consilij semitas, perturbaverit iudicij lumen, libertatem addiderit spiritus; mox, ut in corpore solet evenire febricitantibus, subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur Gratia, protrahitur longitudo vitae, sopitur ratio, spiritus exinguitur, deserit non vitius fervor, inerat vescit tepor fastidiosus, refrigerat fraternitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proferbitur, deelinquitur timor Domini. Vanus postremò impudenter manus, praesumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia, & confusione salus de excelsis in abyssum de pavimento in stragulum, de solio in cloaca, de caelo in caenam, de claustrum in saeculum, de paradiso in infernum.

Eccē quò tandem ille miserandus tendit status! ecce quam sit vilis in oculis Dei, ecce quid sit ita esse vilem in ejus oculis, neque ut jacentem in eo statu animam oculi Domini plane

ad averferentur! Quod & alia similitudine valde apta Dominus ipse, ut jam alibi diximus repræsentat, cum sit ingrato cuidam: *Quia tepidus es, incipiam te vomere ex ore meo. Nec immerito inquit Abbas Daniel apud Cassianum, eos Dominus quos jam in visceribus receperat Charitatis, noxie tepescit cum quadam convulsione pectoris sui vomendos esse pronuntiat, qui cum salutarem quodammodo ei posuissent præbere substantiam, avelli ab eius visceribus maluerunt, tanto deteriora effici: illis qui nunquam ori Dominico illata sunt, quando id quod nausea compellente projecimus, odibilis deest. Et post pauca: quod semel vitio perniciosè reporis abjectum est, non dicam labris admovere, sed etiam minus intueri, sine ingenti horrore non possumus. Et quæ plura ibi habentur ad hanc animæ vitiatam & extremam vitiatæ perniciem demonstrandam.*

Vide supra in hac parte, Dominica vigesima prima, ubi de servo quæquam à quo repetit Dominus quæcumque remiserat, quia non remisit uni ex conservis suis, eandem petenti gratiam, quod servitium Dominus cum velut ingratitude interpretatus esset, sic illam unam sibi displicere significavit, quanta displicerent illa omnia quæ jam remiserat: Non enim proprie revocavit remissa & condonata, sed ingrati diem tali poena multavit, qualem illa multa & gravia mererentur peccata quæ condonaverat.

Unicuique appositè S. Bernardus: *Dico ego vobis quod omnia pro meo sapere, nihil ita displicet Deo, præsertim in filiis gratia, in hominibus conversionis, quemadmodum ingratiudo. Vias enim obstruit gratia. Et ubi fuerit illa, jam gratia accessum non invenit, locum non habet. Vindemur: me ut locutus est Dominus in die ira furoris sui.*

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet Veritas: quod chara Deo anima si chara esse desinat, tanto evadit vilior, quanto erat charior: Et tanto difficilius redit ad gratiam unde exiit, quanto ei erat facilius, non excideret si stare voluisset. Sic thesauri bonitatis & gratiarum transeunt in thesauros iræ & suppliciorum: utrobique thesauri sed longè variè & diversè. Sic ubi abundavit delictum abundat gratia: & ubi abundavit gratia, illic abundat delictum, sive culpam sive poenam

respicias. Quid melle dulcius? Sed si perperam & indiscretè sumatur, tanto evadit amarior, quanto erat dulcius. Nihil magis decet Regem quam clementia, sed irritata Regis clementia transit in iram quæ leonina dicitur, id est, in humanis gravissima malacia seu tranquillitas maris quo est diuturnior seu quietior, eo severiorem cogit tempestatem. Vidistine fratres, aut con sanguineos aut affines inter se dissidentes? nihil illis reconciliandis difficilius, quia cum illi nativo essent conjuncti amoris vinculo, non facilis causa fuit cur tale vinculum dissolveretur, nec de facili etiam, iterum ligabitur.

Hoc & humanis accidit corporibus quæ quo firmiter sana & valida constituntur, eo periculosior morbus est quo de repente corripuntur, quia tam valida corpora morbus non nisi gravis & pestifer posset invadere, sitque facillimè ut diuturnior sanitas, morborum ac mortis causas damnosius nutriat. *Ascendunt*, inquit David, *usque ad caelos, & descendunt usque ad abyssos.* Dicitur fieri pondus ab ascensu, ut quo est ascensus sublimior, eo sit descensus rapidior & depressior. Denique ut unde sermo est totus, illic concludatur. Vide Jeremiam in lamentationibus destructæ & destruendæ civitatis Jerusalem, ubi beatores evadunt miseres, dis cursu quodam facto per omne miseriarum genus quod facile est animæ peccatrici applicare. *Qui vescebantur voluptuosè, inierunt in vias, qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.* Et major effecta est iniquitas filia populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento, & non caperunt in ea manus, id est, vix ulla fuit distantia temporis à quo incepta est & finita vastatio civitatis, adeo repentina & cumulata fuit, Candidiores Nazarae eius nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores, denigrata est super carbones facies eorum, & non sumi cogniti in plateis. Tantum scilicet à seipsis mutati, ut in aperto etiam & patenti loco, qui magis fuerant in civitate clari, magis essent obseuri.

Vide in 1. p. Die 5. Januarii. In 2. parte, Fer. 5. Hebd. 4. post Pascha. In 3. p. Sabbato Hebdomadæ 2. ubi hæc tractatur Veritas valde his opportuna:

Agni vel maximè formidanda ira.

DOMI-

DOMINICA XXVIII

ET POSTREMA POST PENTECOSTEN.

Quæ & potest esse xxvii. xxvi. xxv. xxiv. aut etiam xxiii.
secundum regulam supra datam.

DE SIGNIS DESTRVENDÆ CIVITATIS ET EXTREMI APPROPINQUANTIS JUDICII.

*Cum videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Prophe-
ta, stantem in loco sancto. Matth. 24.*

VERITAS PRACTICA.

Quidquid abominandum desolatione civitati ac-
ciderit, nulla tam gravis abominatio deso-
lationis quam lethale peccatum.

*RATIO EST. Quia nulla tam gravis abo-
minatio desolationis est quam quod est gravius
malum.*

*Sed nullum est gravius lethali peccato malum.
Ergo nec ulla tam gravis abominatio desolationis
est.*

AD primam propositionem declarandam
tria breviter recenseri possunt. Primum quid sit
abominatio desolationis, nempe aliquid abomi-
nandum propter quod desolata sit civitas; vel
ipsa tam gravis desolatio, vastitas, solitudo &
expilatio civitatis ut abominationem sui exci-
tet, hoc est enim proprie desolatio, expilatio &
ita suis expolari bonis nihil ut super sit quam
solitudo & vastitas.

Secundo, quid illud fuerit abominandum in
loco sancto propter quod diceretur esse talis de-
solatio, vel quomodo fuerit ita desolatum tem-
plum & in solitudinem ac vastitatem redactum.
Varia est interpretum opinio. Alii enim refe-
runt ad Antichristum qui se velut Deum in tem-
plo volet adorari; sed minus literalis est ista
interpretatio. Alii ad exercitum Romanorum
incenia civitatis obsidentem, vel ipsum tem-
plum, & tum suas aquilas, aliave signa bellica
præferentem quæ Judæi abominabatur. Alii

dicunt esse imaginem Cæsaris quam iussit Pila-
tus in templo vel in ipsis etiam Sanctis Sancto-
rum collocari. Alii potius interpretantur de sta-
tua Adriani Imperatoris quam ipse in loco tem-
pli erexit. Sunt qui probabilis referant ad se-
ditionem illam de qua Josephus l. 6. de bello
Judaico c. 1. quando scilicet quidam e Judæis
Zelotæ d. i. ob nimium legis Judaicæ zelum,
se in templum receperunt, ut dum illud ac pa-
triæ leges contra Romanos tueri voluit, illud
potius contaminarent. Alii denique non aliam
volunt esse abominationem desolationis in lo-
co sancto quam ipsam templi eversionem, ac u-
niversam illam stragem quæ tota civitas in abo-
minandam solitudinem, vastitatem & desolati-
onem versa est de qua, die præcedenti.

Quidquid sit, certum est intelligi gravissi-
mum aliquod malum quo præ cæteris desola-
rentur Judæi & quod præsertim abominari di-
cerentur. Unde illud tertium superest iatis per-
spicuum quod habet propositio, quod nulla est
tam gravis abominatio desolationis quam quod
est gravius malum sive in se, sive in personis
quarum est malum, sive in quos alios redunda-
re possit. Nam si universim dicatur abominan-
dum quod desolet & vastet; certe quanto quid
magis desolabit & vastabit, tanto magis aut
gravius dicitur abominandum, aut ipsa gravi-
or abominatio desolationis. Sic Propheta Eze-
chiel ait se à Domino ductum ut videret in tem-
plo quas Judæi committerent abominationes,
primo quidem magas, deinde verò majores
ac majores prout gravius malum Deo iudice
conti-

continebant. Divino nempe iudicio res pendere debent, seu rerum major aut minor gravitas aestimari.

AD SECUNDAM vero propositionem:

Sed nullum est gravius lethali peccato malum.

Sive illud in se consideres, prout æquus divini iudicii lance pendendum est; sive in bonis quibus animam privas, & in miserandam solitudinem, vastitatem, ac desolationem adigis: sive in damnis temporalibus & æternis quæ seculum infert: Vide in appendice ad Missiones in 3. p. post Hebdomadam undecimam, capite decimo tertio; ubi hæc fusius exponuntur: unde Veritas evidenter patet, quod quicquid abomi-

nandum desolata civitate acciderit, nulla tam gravis abominatio desolationis quam lethale peccatum. Mala simul omnia conferantur, nihil tale est malum quam offensa Dei. Vide & pro veniali peccato in 2. p. Fer. 6. Hebdom. 1. post octavas Paschæ. Et ibid. Sabbato Hebdom. 3. Praxis vero est illud sentire & dicere quod Phaltes regius, *Iniquitas odio habui & abominatus sum. Omnem viam iniquitatis odio habui.* Quemadmodum aliquod, inquit S. Augustinus immanissimum marini itineris saxum declinabit, ubi tam pretiosarum rerum necesse est pati naufragium. Quod ut non contingat, longe inde velificat qui in ligno crucis cum mandatorum divinarum oneribus navigat.

Pf. 118.

Qui legit intelligat.

VERITAS PRACTICA.

Qui quod legit intelligere negligit, negligentia suæ poenas legit.

SENSUS & RATIO EST. Quod qui legit observanda, nec habet animum observandi quæ legit, peccat peccato negligentia & peccati sui debitas poenas legit.

Sed qui negligit intelligere quod legit, non habet animum observandi ea quæ legit.

Ergo & peccat & negligentia sua poenas legit, quas ut evitet, audiat Christum admonentem, Qui legit, intelligat.

CUM Christus Dominus de futura loquens abominatione desolationis dixisset eam esse quæ à Daniele Propheta quondam prædicta est, statim addidit, qui legit intelligat, quia subobscurum erat quid illa significarent Prophetæ verba, idcirco admonet ne leviter & præpropere ut solet fieri, legantur, sed studiosè, diligenter, & tam accuratè ut intelligantur, & inde fructus colligatur. Quod sanè monitum ad alia quæ legimus vel ex sacris libris vel ex aliis quos spirituales vocamus, transferri potest, & inde contra solitam plurimorum negligentiam qui transeunt omnia legunt, saluberrima Veritas elici, *Ut qui quod legit, negligit intelligere, timeat ne perire sui poenas legat.*

Scelus est autem præcipuè de his quæ præcepta morum continent & quæ ira veniunt in praxim & in observationem, ut eorum prætermissio possit esse culpabilis; tunc planè Veritas *Hayneusius Pars quarta,*

locum habet, & sic aperte ac breviter declaratur, quia qui legit sibi observanda, nec habet animum ea observandi, peccat vel peccato particulari quod his opponitur quæ tum legit, vel peccato generali quod dicitur negligentia, quæ negligimus quæ sunt nostræ salutis & perfectionis, cujus si studiosi essemus ut par est, statim atque cognoscimus quid ad illam spectet, tota mente atque ambabus ut dici solet ulnis amplecteremur. Quod præclare admodum significavit Ecclesiasticus cum dixit, *Verbum sapiens Eccl. 21. quo locumque audierit, scelus laudabit & ad se adiciet; audivit luxuriosus & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.* Quod etiam referri potest illud Ecclesiasticæ, *qui timor Dei, Eccl. 7. nihil negligit.* Atque illud etiam Apocalypsis, *Apo. 3. In mente habe, qualiter acciperis, & audieris, & serva.* Quamobrem hinc illud evidens est quod qui hunc animum in legendo non habet, planè negligens habeatur.

Et quod aliud habet propositio, non minus evidenter sequitur quod suæ negligentia poenas legit, quas nempe passim Scripturæ denunciant, ut cum in Proverbiis dicitur, *qui negligit Prov. 19. viam suam mortificabitur:* Et manifestè Apoc. Hebr. 2. *stolus, propterea, inquit, abundantius oportet observare nos ea quæ audivimus, ne fortè perfluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis pravariatio & inobedientia accipit justam retributionem, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem?*

SED, quæ est altera & præcipua propositio, qui quod legit, negligit intelligere, non habet animum observandi ea quæ legit. Habet enim

animum planè oppositum; Nam hoc ipso quo negligit intelligere, non vult observare, cum ad observationem sit ita opus intelligentia, ut qui observanda non intelligat non observet; & qui nolit ea intelligere, nolit ea observare. Sicut enim intelligentia medium quoddam est ad observantiam, ita negligentia sive ignorantia quæ ex negligentia provenit, obex quidam est ne observetur quod legitur. Qui ponit autem obicem observandi aliquid, planè non habet animum illud observandi. Unde illa sunt tam frequenter repetita ex Scripturis: Noliut intelligere ut bene ageret. Qui dixerunt Deo, recede à nobis & scientiam viarum tuarum nolumus. Quod autem non excusetur talis ignorantia quæ est voluntaria, & eorum quæ sciti debent & possunt, habes fusè alibi demonstratum. Vide in 2. p. die 25. Martii, ad verba illa Beatæ Virginis, quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco, ubi hæc exhibetur Veritas:

Frustra Beatam Virginem oras, si non quæris sicut illa quod ignoras.

Ex quibus patet Veritas, & diligenter indagandum quàm multa sint in Evangelio quæ occurrunt in singulos penè legenda dies, quæ vix adhuc intelligis, & quoties ea legisti, toties ea intelligere neglexisti. Adhuc & vos sine intellectu estis? An satis probè hæc capis? Quod altum est hominibus, abominatio est ante Deum, NISI efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum. Qui non est mecum, contra me est. Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum. Cum enim tam aperte his & similibus vitæ contadicis, non aliunde provenit quàm quod nolis te illis conformare, vel non intelligas quomodo aliter te his conformare possis.

Matth. 15.
Luc. 16.
Matth. 18.
Luc. 11.

Matth. 5.

2. Tim. 2.

Pf. 118.

Job. 5.

L. 6. Mor.

e. 5.

Intellige qua dico, inquit Apostolus, dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum, quasi hoc tibi diceretur, intellige quæ dico ad te ipsum cognoscendum quàm longè erres ab his quæ legis & audis ex verbis Domini. Tum verò, si quod est, fatearis & velis respicere ac te magis Evangelio conformare, dabit tibi Dominus in omnibus intellectum, ut quod leges intelligas: Super senes intellexi, quia mandata tua quæsi vi.

Quod eleganter admodum prolequitur S. Gregorius ad illa verba Job: Bibent sitientes divitias ejus. SÆPE stultus habet interni liquoris fontem, sed non bibit, quia ingenium quidem

intelligentia accipit, sed tamen Veritatis sententias cognoscere legendo contemnit; scit, quia intelligere studendo praveat, sed ab omni doctrina studio fastidians cessat. Divitia quoque mentis, sunt verba sacra locutionis: sed his divitiis stultus oculus aspiciit, & in ornamento sui usum minimè assumit, quia verba legis audiens, magna quidem esse considerat: sed ad comprehendenda hæc nullo studio amoris elaborat. At contra alius suum habet, ingenium non habet; amor ergo hunc ad meditantium pertrahit, sensus hebetudo contradicit, & sape hoc in divina legis eruditione, quandoque studendo intelligit, quod per negligentiam ingeniosus nescit. Hujus ergo stulti divitias sitientes bibunt, dum præcepta Dei qua ingeniosi fastidientes nesciunt, hebetes amantes assurguntur. In his nimirum tenebras hebetudinis illustrat oculus amoris: Nam hoc tardioribus suis aperit, quod velocioribus fastidium claudit.

Vide in 2. p. Fer. 2. Pentecostes, ad hanc Veritatem tibi expositam:

Quod intellectus confert actioni, hoc actio refert intellectui.

Ne tamen curiosus in aliis speculativis & quæ non ita ducunt ad praxim, velis immorari; præsto est in eadem parte proposita Veritas:

Non est prius intelligendum ut credas, sed primò credendum est ut post intelligas.

Fr. 2.
Hic. 4.
post 1.
John.

Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes.

Ut saluti suæ scilicet consulant, tutiora sunt enim montana loca quàm plana & campestria.

Et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua.

Habebant Judæi tecta plana in quibus versari, operari & quilibet agere soliti erant; Momentum verò ne inde descendant in inferiorem domum sed aliunde foras sese proripiant, ut quàm maturè fieri poterit, sibi fuga propiciant.

Et

Et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.

In 1. parte, Die 5. Januarii.

Ne videlicet retardetur, sed rectâ fugam in-
eat.

Quò longius differes, difficultatem
difficilius tolles.

Va autem pregnantibus in diebus illis.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4. post Epiphaniam.

Quia impediuntur à fuga, cum uterum ge-
runt mulieres, aut infantulos sinu portant, qui-
bus lac præbent.

Periculum in mora.

In 1. parte, Die 6. Decembris. Et in 4. parte, Dominica 23.

Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme vel Sabbato.

si tentatorem permiseris ingredi, non
se permittet egredi.
Facilius excluditur, quam ejicitur.

Quia hyeme tempus est incommodum fu-
gæ, propter dies breviores, aërem siigidiorum
& iter magis lalentum. Non licebat autem
Sabbato longum iter agere.

In 2. parte, Dominica 1. Quadragesima.

Si dum adest occasio, virtus abest; vix
unquam virtus aderit.

Quorum omnium verborum sensus & finis
est ut quando Romani adventabunt obsessuri
civitatem Jerusalem, statim sine mora fugiant si
se salvos velint, quia tanta erit obsessæ urbis ve-
xatio, ut nullis tunc sit securum in ea permane-
re.

*In 2. parte, Feria 2. Hebdom. 2. in Quadra-
gesima.*

Præcipitatio animi in statu vitæ deli-
gendo, præcipitium est anima.

Quæ in moralem sensum traducta, planè si-
gnificant, maturandam esse vitiorum fugam,
non differendam poenitentiam, seu conversio-
nem in melius, seu bonorum desideriorum exe-
cutionem propter instantes undequaque hos-
tes, quibus si permittat Deus animum obsideri
ut sæpè fit, tum miserandum in modum vexa-
bitur, nec erit saluti tutum præsidium in poe-
nam dilationis.

Non evitat præcipitium sed mutat, qui
ne nimis sit præceps, nimis est len-
tus.

*In 2. parte, in fine, Consideratione 1. & 2. de
sensibus.*

Quò referuntur hæ Veritates, jam alibi decla-
rata:

Quò minus potes reddere quæcunque
debes, eò magis ac celerius debes
reddere quæcunque potes.

In 3. p. Feria 2. Hebdomada 1.

Quidquid offerendum Deo sciet vera
Devotio, differre nesciet.

Affectum probat effectus.

In 1. p. Feria 2. Hebdom. 4. in Adventu.

In 3. parte, Feria 2. Hebd. 5.

Sicut discursum nostri intellectus sta-
tim sequi debet affectus voluntatis:
ita & affectum effectus seu execu-
tio.

Quod videris tibi velle, velles quidem,
sed verè non vis.

In 3. p. Feria 2. Hebdom. 12.

In 1. parte, die 29. Decembris.

Dum lucet ambulandum, ne tenebræ
fiant.

Erit tunc tribulatio magna, qualis
non fuit ab initio mundi, &c.

Ecce prædixi vobis.

Yy 2

Quan.

Quantum obest adversitas improvisa,
tantum praevisa prodest.

In 2. p. Fer. 6. Sexagesima.

Quae viventi res fuit gratior, haec fiet

morienti gravior.

In 2. p. Fer. 4. Cinerum. Et vide in hac parte, sequentem Hebdomadam, ubi de preparatione ad mortem, seu de vigilantia contra hostes animae.

Statim post tribulationem dierum illorum Sol obscurabitur, &c.

Cum dies illi quorum hic tribulatio describitur non sint tantum dies Antichristi qui paulo ante secundum Christi adventum Christianos persequetur, sed dies illi sint, ut plures ajunt interpretes, quibus eversa Hierosolymorum civitate & dispersis hinc inde per universum terrarum orbem Judaeis, tanta illorum exiit tribulatio quanta unquam fuerit maxima; quid est quod Dominus ait, *statim post tribulationem dierum illorum signa futuri iudicii proditura*, cum jam ab illis diebus supra mille sexcenti & plures anni effluerint, neque dum tamen signa illa prodierint? Mirum id sane & scitu dignum. Duplex affertur ratio. Prima quod ita suos omnes Christus velit vivere quasi jam jam mortuos & iudicandos, quod tota sequente Hebdomada, ex ipsius Domini verbis patebit evidenter.

Secunda, quod quantumcunque spatiosum videatur hoc tempus, tam breve tamen & tam modicum est si coram Deo spectetur & cum aeternitate comparetur, ut recte à Christo dicatur, *statim post tribulationem dierum illorum* qui jam à multis annis elapsi sunt, futurum illud quod adhuc expectamus iudicium. Sic S. Petrus, *unū hoc*, inquit, *non lateat vos, charissimi, quod unus*

dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus. Sic & S. Joannes, *filioli novissima hora est*, Et ne quis dubitet, iterum repetens, *scimus, inquit, quia novissima hora est*, hoc totum scilicet tempus quod nondum finitum est sed quod tandem finiet, & quod ubi finitum est, tam cito pertransisse cognoscitur ut qui vixerunt clament: *nos nati continuo desimus esse.*

Denique dum verba illa Domini explicarentur in 2. parte. Domin. 3. post Pascha: *Modicum & non videbitis me & iterum modicum & videbitis me.* Sic Divum Augustinum de futuro iudicio, jam audimus esse interpretatum ut diceret, *Modicum est hoc totum spatium quo praesens pervolat saeculum.* Quamobrem quae illic habentur Veritates huc apte referri possunt contra eos qui diuturnitate vitae longioris, nullo venturi iudicii metu moventur.

Nil tam modice creditur, quam modicum vitae tempus, cum nil tamen sit tam credibile.

Ex modico illo quo vivis tempore, plus etiam vitae perdis, quam vivas.

Tunc parebit signum filii hominis in caelo, & tunc plangent omnes tribus terrae.

Hoc signum, signum esse Crucis quod obscuratis Sole & Luna parebit in caelo splendide; sic interpretantur omnes Patres ut universa id profiteatur Ecclesia: *Hoc signum Crucis erit in caelo, cum Dominus ad iudicandum venerit.* Cur autem plangent omnes dum hoc parebit signum, manifestari potest hanc Veritate proposita:

Quam aperte parebit signum crucis in iudicio, tam aperte patebit cur plangent iudicandi.

RATIO EST. Quia tam aperte patebit cur plangent iudicandi quam apertum illud erit propter quod se videbunt iudicandos.

Sed quam aperte parebit signum Crucis, tam apertum illud erit propter quod se videbant iudicandos.

Ergo & cur plangent patebit; Quod modo tamen nihil si vellent, plangerent.

PRIMA propositio difficultatem non habet; ad plenioram tamen ejus intelligentiam, tria possent breviter declarari. Primum, licet de

omni-

omnibus judicandis sive bonis sive malis dicatur quod viso Crucis signo plangent, tamen longe diversus erit alterutroꝝ plangens. Plangent boni, sicut tremunt in celo Angeli, ex quodam divinæ majestatis tremendo cultu. Plangent vero mali, sicut tremunt demones ex quodam imminens suæ poenæ metu. O quanta plangens diversitas!

Secundum, de hoc malorum plangens præsertim intelligendam esse Veritatem propositam, sic enim ad fructum uberior erit discursus.

Tertium, sic manifestum esse quod habet propositio, tunc patere cur plangent judicandi & condemnandi quando id aperte patet propter quod se videbunt condemnandos. Nam si causa eorum plangens est poena imminens, certe quando hæc futura poena patebit apertius, aut quam propius subeunda timebitur, tanto & cur plangent, apertius esse dicetur. *Et plangent terra, familia & familia, forsum,* inquit Propheta. Id est, unusquisque separatim, vel aliqui simul forsum ab aliis, prout quique videbunt apertius propter quod sint judicandi. O quis tum singulorum & omnium plangens!

SECUNDA vero propositio sensum hunc habet, quod viso Crucis signo videbunt mali propter quod sint judicandi, quod ut facilius & fructuosius expendatur, tria sunt etiam quæ observentur. Primum est, quod licet immediata & proxima causa cur mali condemnentur sint eorum peccata sive commissionis ut vocant sive omissionis; tamen ipsa peccatorum causa spectanda est, & tum maxime spectabitur in tremendo illo iudicio sive a Judice ut æquitatem sui Iudicii manifestorem faciat, sive a judicandis ut se magis agnoscant reos & condemnandos. *Deducam eos in vallem tesaphat, & discipabo eum eis ibi.* O qualis discipatio. O homo tu quis es qui respondeas Deo!

Secundum est, universalem & magis spectandam peccatorum omnium causam esse concupiscentiam non repressam & domitam. Hæc lata porta, & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem; Unde hoc sacrum est monitum quod de continendis peccatis cætera continet, *Post concupiscentiam tuam non eas, & à voluntate tua avertere. Si præstet anima tua concupiscentias ejus, faciat te in gaudium inimicis tuis.*

Tertium denique est, quod ad reprimentam & damnandam concupiscentiam Christus Dominus Crucem subire voluit, & tanquam vexil-

lum hujus sacre militiæ Crucem exaltavit, unde quod dicebat ad se venientibus ut se abnegarent & crucem ferrent hoc unum erat ut suam concupiscentiam reprimerent, unde & Apostolus, veterem nostrum hominem cum Christo esse crucifixum asseruit, hoc sensu ut intelligeremus sic nos debere moveri exemplo Christi ad illum veterem hominem, id est, corruptum & depravatum, qualem ex Adamo accipimus, continentem; Quod & alibi sæpius, de se & aliis, *Christo confixus sum cruci.* *Qui cum Christo, carnem suam crucifixorum cum vitiis & concupiscentiis.* Atque hinc fit ut sicut in hac vita Crucis aspectus erat vehementius incentivum ad illam concupiscentiam reprimentam, ita & in altera post mortem & in Iudicio, cum parebit signum hoc crucis, signum illud erit quo intelligent mali & judicandi se præsertim malos & judicandos esse, quod crucem oderint, quod crucem suam non tulerint, quod se suasque concupiscentias non represserint; Nam si eas repressissent, non peccassent, aut illos peccati poenitisset & judicandi non essent. Adde, quod cum ex Christo propterea crucifixus, tantum haberet subsidii, motivi, & exemplaris, idem ut suo modo præstaret; cum se videbunt nihil fecius Crucem tulisse, quam si de Cruce Christus nihil unquam egisset: o verè tunc illud videbunt propter quod judicandi erunt. Hoc unum illis exprobrabitur, hoc illis ipsa Crux quæ parebit, objiciet; hoc eras signum in quo pugnandum & vincendum erat, quod cum neglexeritis, hoc est modo signum in quo judicandi estis.

Nonne hoc aperte Christus Dominus cum proximè Crucem aditurus esset, *Nunc iudicium est mundi, Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras. Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent, id est, excusari quodam modo possent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo, quia quam solent omnes excusationem à concupiscentia sua petere, nullam præstus esse declarat exemplum Crucis seu Christi crucifixi. Nimis enim potens erat hoc exemplum, ut qui eo se permoveri & attrahi noluerint, sibi omne detraxerint præsidium, sibi omnem excusationis viam præcluserint. Hoc signum cui contradicentur, & hoc signum cui contradicentes se condemnatos intelligent. Quamobrè hic postquàm dictum est, *Tunc parebit signum filii hominis,* aptè subjungitur, *E-**

Y 3

nunc

Gal. 2.
 Iud. 5.

Joan. 12.
 Jo. 15.

Luce. 12.

Mat. 3.

Mat. 9.

Mat. 7.
 Luc. 18.

tunc plangent omnes tribus terra. Quia scilicet tunc videbunt quid plangent, tunc videbunt quid sit quam obrem in iudicium a iuocentur: tunc videbunt quam se longè à Cruce, dum vivebant traxerint, quam se longè à salute moriendo distinxerint, tunc videbunt quam se gravibus inde poenis addixerint, quibus emergendi iam nulla pateat via.

Nonne hoc pavendum omnibus, nonne hoc plangendum & ex imo descendum peccatore! Sed

Et mittet Angelos suos cum tuba & voce magnâ, & congregabunt electos ejus à quatuor ventis.

NON est dubium quin congregentur cum Electis simul & reprobis, cum aperte Dominus dixerit, Omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei. Et rursum: mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de regno ejus omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis. Hic autem solum Electos memorat quia primò & directè Dominus intendit beatificare homines, cum hic sit finis ad quem creati sunt; Secundariò verò & indirectè tantùm eos punire, quatenus scilicet peccaverint & se indignos æterna felicitate reddiderint, unde Matt. 25. & dicit beatus: Venite benedicti Patri mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Reprobis autem: Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis ejus, quasi diceret, qui non erat vobis paratus nisi vos et peccando destinassetis.

Sicut autem multum accrescet Electorum splendor ex comparatione miserandi status reproborum, sic deplorandus horum status multò deploratior apparebit ex illorum conspectu què videntes turbabuntur timore horribili, & horrendis illis agitantur moribus, qui suscitoto capite quinto libri Sapientie describuntur, ex quibus quod spectat ad confusionem, acentius est perpendendum contra perversum illum naturalem metum, quo quis facilius peccat & difficilius peccata confitetur, ne scilicet confundatur. At contra potius,

VERITAS PRACTICA.

Nemo magis confundetur quam qui peccat ne confundatur.

fructu tunc plangent omnes, sed ferius, sed luctuosius! Nunc peccator, nunc fructuosè signum hoc Crucis spectandum esset, nunc ibi deploranda præterita, corrigenda præsentia, præcavenda futura. Nunc ibi discendum est quale de rebus iudicium ferri debeat; quale de peccatis iudicium repetatur; quale de divina Justitia sit statutum exemplum. Quia si in vidi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

Perge ulterius, quantum cum gratia se pius prodest affectus.

RATIO est manifesta, quia nemo magis confundetur, quam qui extremo illo in iudicio coram omnibus confundetur.

Sed qui peccat ne confundatur, is inter omnes extremo illo in iudicio coram omnibus confundatur.

Certa est igitur Veritas, & ejus fructuosa praxis dum minor quaedam confusio majori metu confusionis auferetur.

AD PRIMAM PROPOSITIONEM triplex posset declarari confusio quam in extremo illo iudicio peccator sentiet. Prima est à seipso, vix enim dici potest quam sit omne peccatum ipsi peccatori pudendum quando videtur in sua foeditate, nec ullis excusationum integumentis vetatur. Deus meus confundor, & erubescere faciem meam ad te.

Secunda est ab aliis hominibus ibi tum congregatis, quibus quod latebat & quod latere sepe peccator voluerat, tum apparebit, minus quanto pudore suffundat peccatorem, sicut sentitur ex hac vita quando vel uni homini nostrum patet crimen. Quomodo confunditur sur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes & sacerdotes. Id est, quique securiores.

Tertia est à Christo Domino qui se coram Patre suo & Angelis ejus affirmat confusurum eos qui metu confusionis peccaverint! O qualis tum confusio! Describi debet & perpedi solius.

AD SECUNDAM PROPOSITIONEM, triplex offertur ratio cur qui peccat ne confundatur, is inter omnes extremo illo in iudicio coram omnibus confundetur.

Prima

Prima est, quod Scriptura potissimum dicant, id in iudicio manifestum in quod latere volebant peccatores. Revelabunt oculi iniquitatem eius, & terra consurget adversus eum qui necipie in tenebris se obtigit, ut iesu praecedente describitur: *Qui sanctificabantur & mundos se putabant, simul confundentur dicit Dominus: Ego autem opera eorum & cogitationes eorum veni ut congregem cum omnibus gentibus & linguis. Id est, ut omnibus patefaciam quod latebat. Iuxta est dies Domini magnus, dies ira, dies illa, dies tribulationis & angustia, dies calamitatis & miseria, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulae & turbidinis, dies tubae & clangoris super civitates munitas & super angulos excelsos. Quid enim per civitates munitas exprimitur, inquit sanctus Gregorius, nisi suspecta mentes & fallaci semper defensione circumdata, qua quoties earum culpa corripitur, Veritatis ad se iacula non admittunt? Et quid per excelsos angulos nisi duplicitas in dura mentis intelligitur: Duplex quippe semper est in angulis paries. Quid per angulos parietis nisi impura corda signantur? quae dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad se in se ipsa quodammodo duplicitatis per veritate replicantur. Et quod est deterius, apud cogitationes suas in fastu prudentia ex ipsa se culpa impunitatis excollunt. Dies igitur Domini vindictae atque animadversionis plena super civitates munitas & super excelsos angulos venit, quia ira extremi iudicii humana corda & defensionibus contra Veritatem elausa destruit, & duplicitatibus involuta dissolvit. Tunc enim munita civitates cadunt quia mentes Deo suspecta damnantur. Donec excelsi anguli corrumpunt quia corda quae sepe impunitatis prudentiam erigunt, per iustitiam sententiam prosternuntur. Sic & Apostolus, in die cum iudicabit Deus occulta hominum, quasi diceret, in illa die quae praefertim destinata est ad occulta hominum iudicanda.*

Secunda ratio est, quod sic videtur equum postulare ut qui peccator celare putavit Deum, Deus illa revelet manifestum: *Et sciant omnes Ecclesia, inquit, quia ego sum scrutans renes & corda, & dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Tu fecisti absconditum, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis. REVELABITUR IGNOMINIA TUA, & videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non resistet mihi homo.*

Tertia denique ratio, quia sic etiam convenienter humanae prospicitur fragilitas; cum videlicet tam gravis denuntiatur confusio peccatoribus qui ne confundantur peccent liberius; habent certe quo libertatem illam coercere audientes seram & gravius confundendos quanto hic minus confundi voluerint. *Timentur & Is. 10. confundentur, inquit Propheta, Timebunt scilicet maiorem confusionem, & confundentur si res ita postulet, vel in humanis respectibus contemnendis, vel in profitendis religiose virtutum omnium actibus, vel in peccatis fideliter consistendis: ne si alioquin confundi metuant, & metu confusionis peccent, magis inde confundantur, in celeberrimo illo totius universi theatro, ubi confundi quid terribus? quid ignominiosius? quid ad omnem aeternitatis memoriam dedecorosius?*

O quam proinde sapienter dictum de his qui timent hic confundi: *Confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum quod nunquam delebitur! Tota praxis si ve totus Veritatis huius practicae finis & effectus, his Ecclesiastici continetur sententia: Non contradicam verbo veritatis ullo modo, & de mendacio in eruditionista confundere. Non confundaris confiteri peccata tua; & ne subicias te omni homini pro peccato. Id est, ne quemquam ita timeas ut ne ab illo forte confundaris, pecces in eius gratiam. Quo etiam referri possunt haec Veritates:*

Qui nimis humana timet iudicia, non latius reveretur divina.

In 1. p. Fer. 4. Hebdom. 6. post Epiph.

Quae in malo bona est confusio, in bono mala est.

In 2. p. Fer. 6. prima Hebdom. in Quadragesima.

Humanus respectus, inhumanus Christi despectus.

In 2. parte, Sabbato Hebdom. 4. in Quadragesima.

Ab arbore ficī discite parabolam.

VERITAS PRACTICA.

Non tantum quod sit Iudicium, ab arbore ficī discendum est, sed quod sit valde tremendum.

RATIO EST; Quod ab arbore ficī discimus accuratam eorum omnium qua accepimus rationem esse reddendam.

Sed hinc valde, hinc precipue tremendum est extremum illud iudicium.

Hoc est igitur quod ab arbore ficī discendū est; Atque hic est totus hodierni Evangelij fructus.

PRIMA propositio sic breviter dilucidēque exponitur. Idcirco ficus inter ceteras arbores adventantem certō astatem prænuntiat, quod sole per verum tempus incalcescente flores seu gemmas florentes proferat. Quod autem sic suos tempestivē flores ad æquē incalcescenti soli solum quoddam est fidelitatis reddendæ gratijs. quæ fidelitas in eo maximē sita est ut quā fieri possit ex æquo virtutes & actiones nostræ respondeant acceptis gratijs. quæ velut sol, lumen & ardorem animis nostris infundunt.

Atque hoc est quod in Iudicio potissimum agitur. Hoc est quamobrem dicitur, *Mane, Teceel, Pharez. Numeravit Deus regnum tuum. & complevit illud. Appensus es in statera & inventus es minus habens. Divisum est regnum tuum.* Vide quæto Danielis. Hoc est quod ait Villico Domini, *Redde rationem villicationis tuæ.* Hoc est quod ipse Iudex sæpe denuntiat his & similibus verbis, *Ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit. & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognovit & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multi datum est, multum quæretur ab eo. & cui commendantur multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendantur?*

Nonne hæc accuratam significant rationem reddendam? nonne in iudicio Iudici ratio hæc vitæ redditur? Nonne idcirco ficus quæ non respondit curis coloni sui, iubetur succidi & extra vineam exportari? Nonne hæc sæpius jam audivisti?

SED, quæ Secunda est propositio declaratæ Veritatis, hinc maximē tremendum est illud ju-

dicium: Nam maximē tremendum est unicuique ne multas in vanum gratias acceperit, ne dissiparit bona Domini sui, ne sit minus habens, ne talentum infoderit, ne fructum denique convenientem culturæ non fecerit. Hæc dicit qui habet septem spiritus Dei, & septem stellas; Id est, numeratas gratias quas iudicatio Iudex representat ut inde fiat examen vitæ ac Iudicium conforme statuatur. Hæc sunt autem quæ dicit nondum quidem extremum ferens iudicium, sed iudicandum præmonens quid in illo iudicio sit dicturus & facturus: Scio opera tua quia nomen habes quod vivas & mortuus es. Est o vigilans & confirma cetera quæ mortura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis & audieris & serva, & penitentiam age. Si ergo non vigileris, veniam ad te sicut aquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.

In quibus verbis sicut magna & multum colenda est Bonitas Iudicis sic præmonendo Iudicandos, sic magna prorsus erit & multum tremenda eius Iustitia, quando sic unumquemque iudicabit ut ex æquo singula exigat prout quisquis acceperit.

Hoc est ergo discendum ex ficī arbore, hoc est discendum ex Evangelio, discendum ex Apostolis, ex sanctis Patribus, & ipsa ratione quæ tale futurum credat aliquando Iudicium.

Omnes nos, inquit Apostolus, manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum. Sciens ergo, Timorem Domini hominibus suademus. Ac unde Timor potissimum? Audi ut apte nobis exprimit: Voluntate peccatis nobis post acceptam notitiam Veritatis, jam non volinguitur pro peccatis hostia, terribilis autem quædam expectatio Iudicij, & ignis amulatio quæ consumptura est adversarios.

Iustorum mens, inquit S. Gregorius, semper sollicita venturo examini intendit, omne enim quod agunt metunt, dum cavē considerant ante quantum Iudicem stabunt. Enumerant mala proprii operis, & contra hæc exaggerant bona Gratia Conditoris. Quomodo sint autem exaggeranda docet S. Augustinus, dum sic loquentem inducit Christum Iudicem, Ego te, o homo, de limo manus meis feci, ego terrenis artibus insudi spiritum temp. ego tibi imaginem nostram, similitudinemque confer-

conferte dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocavi, tu vitalia mandata contemnis, deceptor em sequi quam Deum maluisti? Cum expulsus de paradiso iure peccati, mortis vinculis tenereris, virginalem uterum sine dispendio virginitatis pariendus introivi, in praesepio expositus & pannis obvolutus jacui, infantia contumelias humanosque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet ut te mihi similem facerem, pertuli: iridentium pulvis & spina suscepi, acutum cum felle bibe flagellis caesus, vesperibus coronatus, cruce affixus, vulnere perfoctus, ut tu eripereris morti, animam in tormentis dimissi. En clavorum vestigia quibus affixus pependi! En perfoctum vulnerebus lacus! Suscepi dolores tuos, ut tibi gloriam darerem: suscepi mortem tuam, ut in aeternum vivares. Conditus jacui in sepulchro, ut tu regnares in caelo. Cur quod pro te pertuli perdidisti? Cur ingratus, redditionis tua munerem remissisti? Non te ego de morte mea quaero, redde mihi vitam tuam pro qua meum dedi. Redde mihi vitam tuam, quam vulnerebus peccatorum indefinenter occidis. Cur habitaculum quod mihi in te sacraveram, luxuria sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudinis maculasti? Cur me graviore criminum tuorum cruce quam illam qua quondam perenderam, affixisti? Gravior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua invidus perdeo, quam illam quam tu miserus mortem tuam occisurus ascendi. Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum: sed tu despectum homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in iudice veniam

in cruce vitam, in supplicii medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta poenitentiae confingere noluisti, ab auditi mala non mereris liberari. Qui tunc erit stridor dentium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati populus in profundum tartari sine ulla miserationis ac veniae spe demersus, excludi se tenebris suis a beata sanctorum luce videbit, & in profundum sinum sine fine descendens, urgente os suum puteo, aeterna supplicia & perpetuam mortem non moriturus aspexerit.

Denique quam sit periculosum tanto in periculo non timere Sanctus idem Doctor paucis de tempore, sed sane terrificis declarat verbis: Irremediabile periculum est sic aliquem vitis & cupiditatibus frangere laxare, ut serationem Deo non meminerit redditurum. Puto quia magna sciam peccati poena metum ac memoriam futuri perdidisse iudicii.

Vide in 3. p. Dominica 8. de villico iniquitatis, ubi haec inter alias opportune proponuntur Veritates:

Qui ne terreatur, non cogitat reddendam rationem, magis terrendus est quia illam non cogitat,

Qui se interrogat ante Iudicium, interrogatus in iudicio facilius respondebit.

Sic nempe Sapiens: Ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem. Ecclesiastes 16.

Caelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Id est, potius pereant, quam quid ex verbis meis excidat; Neque enim peribunt Caeli nec astra quantum ad substantiam, nam statuit ea in aeternum & in saeculum saeculi. Sed peribunt quantum ad accidentia quaedam, & eorum nempe motum & effectus, quo sensu & sanctus Petrus dixit, *Adveniet dies Domini sicut fur in quo caeli magno impetu transibunt*. Id est, & edabunt ad illo motu impetu quo rapiuntur, & agere in inferiora desinent. Quidquid sit, certum est ex omnibus creaturis caelos esse firmissimos, quamobrem cum illis potissimum sua verba Christus comparat ut tam certi sciamus eventurum quod dixit quam quid est in rerum natura certissimum. Atque ideo vult nos istud intelligere ut in sancto timore Divini Iudicii confirmemur, ne

Haynesius Pars quarta.

que inde ullis humanis promissis aut comminationibus avocemur, qui a nil tam certum in humanis verbis quam in divinis.

Hinc postrema haec quae caeteras in se continet

VERITAS PRACTICA.

Humana verba quam sunt incerta tam certa sunt & timenda Divina.

id est.

Qua ratio incerta esse hominum verba demonstratur, eadem protus patet certa esse quae Christus dixit.

Zz RATIO

RATIO hac positur ex certis quibusdam conditionibus seu qualitatibus quas requiruntur ad verborum certitudinem, ut quam incerta vel certa fuerint in loquente, tam incerta vel certa sunt ejus verba.

Sed haec conditiones prorsus incerta sunt in hominibus, & prorsus certa in Christo Domino.

Qua igitur ratione incerta esse hominum verba demonstratur, eadem prorsus patet certa esse quae Christus dixit, Unde simul discas quam parum humana, quam verò multum timenda sint divina verba.

AD PRIMAM PROPOSITIONEM; multae quidem in loquendo requiruntur conditiones, sed hic tantum exiguntur quae verborum in loquente certitudinem faciunt, & quae quatuor numero recensentur.

Prima est, *Sapientia seu scientia* qua quisquis loquitur probe sciat quid loquatur, probe sciat quam sit illud certum & verum. Quomodo enim id affirmabit aut negabit quod nesciat.

Secunda est, *Veritas seu veracitas* qua id velit verè loqui prout verè norit; quam sunt enim multi mendaces qui contra mentem loquuntur!

Tertia est, *Potestas* in his maxime quae quis loquendo promittit aut minatur. Nam si revera non potest exequi quod denuntiat, quantumcumque se putet vera dicere, revera tamen non erunt quae dicit, defectu potestatis.

Quarta est, *Constantia & firmitas* qua quis loquitur, Idem semper permaneat, Idem semper velit & possit, nam si mutatur, nihil fiet.

Haec sunt itaque conditiones quae simul ita in loquente requiruntur ad ejus verborum certitudinem, ut quam in eo fuerint vel incertae vel certae, tam in certa vel certa dici debeant ejus verba. Si vel una desit conditio nil profunt ceterae, nam simul omnes ad certitudinem certò debent adesse, valentque plane hic divina illa effata: *Bonum ex integra causa, malum ex quovis defectu. VERITAS indivisibilis, aut tota simul ruat, aut tota perdet.*

SED quae secunda est propositio, quam sunt incerta quatuor haec conditiones in hominibus, tam certa sunt in Christo Domino. Nam primò de sapientia seu scientia qua quis scire debet quod loquitur, in ipsa Sapientia quid sentiat de hominibus, in ipse hominum Sapientior, quid de se ac de ceteris sit sentiendū, proficitur. *Quis hominū*

Sap. 9,

poterit scire consilium Dei aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Cogitationes enim mortaliū timide, & **INCERTAE PROVIDENTIAE NOSTRAE.** Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile est firmamus qua in terra sunt, & qua in prospectu sunt, invenimus cum labore: qua autem in calis sunt, quis investigabit? Qui si diceret, non modò caelestia parum certò scimus, sed nec ipsa terrena; si que unum ex alio, ut parum norimus caelestia quia plus nimò terrenis cognoscendis vacamus. Et quia nihil in teris certum ac verum est nisi quantum in caelis, & nisi quantum in Deo fuerit certum ac verum, hinc sit etiam ut ignorantes quae Dei sunt, ignoremus & alia.

Non ita verò Christus, at contra potius cum quae sunt Dei, plane nosset, plane & quaecumque alia noverat. Pater enim diligit filium, & omnia et demonstrat quaecumque fecit. Hic est vivus sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & perstringens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus.

Secundò de Veritate, paucis rem attingit totam Apostolus: *Est autem Deus verax, omnium autem homo mendax, alioquin quomodo judicabit Deus hunc mundum?*

Tertio de Potestate, quid est homo, & quae est gratia illius? Quid est bonum, aut quid nequam illius? A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus stercore & vermine est: hodie extollitur & cras non invenietur; quia conversus est in terram suam, & cogitatio ejus perit. *ET quis est Deus qui eripiet vos de manu mea,* dicebat Nabuchodonozor tribus illis factis notis viris qui confidenter responderunt: *Ecces Deus nos ter quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, orex liberare.* Quod & ita factum est, & rex ipse supremum Dei Numen agnoscens: *potestas ejus,* inquit, *in generationem, & generationem, id est, nunquam deficiens sicut potestas hominum.*

De quarta denique, quam esse diximus Constantiam & firmitatem, quid apertius & quid aptius quam quod scriptum est: *Non est Deus quasi homo ut mentiat, nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo, & non faciet? Locutus est, & non implebit?* Quo illud refert S. Augustinus quod

Joan. 1.
Hebr. 4.

Rom. 1.

Ecd. 1.

1. Mau. 1.

Dan. 3.

Num. 1.

Mat. 1.

quod scriptum est, lingua mea calamus scriba; *PLA*, inquit, quod lingua dicitur, sonat & transit: quod scribitur, manet. Cum ergo dicat Deus verbum, & verbum quod dicitur, non sonet & transeat, sed & dicatur & maneat: scriptis hoc maluit Deus comparare quam sonis.

Quamobrem patet aperte Veritas de utroque quod continet, nempe Humana verba quam sunt incerta & fluxa, tam sunt certa & fixa divina quae sacris in Codicibus exhibentur: Vnde ne lo a unum aut unus apex unquam desit quin omnia profus fieri. Non enim cogitationes mea, cogitationes vestrae; neque via vestra, via mea, dicit Dominus. Quia sicut exaltantur caeli à terra, sic exaltata sunt via mea à viis vestris, & cogitationes mea à cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber, & nix de caelo & illuc ultra non revertitur, sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet quaecumque volui, & prosperabitur in his ad qua misi illud. Nempe illud prosperari est quando fit illud quod intenditur. Sic autem semper fit quod intenditur verbo Dei: nam vel ipsum verbum recipitur & in effectum venit, ac mercedem suam confert, vel si negligitur, poenam infert, serius ocyus. Vnde est alibi declarata haec Veritas:

In 1. Ep. ad Hebr. 8. Verbum Dei non redit vacuum: aut proficit necesse est recipienti, vel obsit.

Apertè autem dictum nobis fuit à Domino, Non enim cogitationes mea, cogitationes vestrae; neque via vestra via mea. Quod enim cogitant homines de divinis verbis, hoc in vis suis demonstrant: quod verò demonstrant in vis suis tam alienum à Deo est quam à terra caelum; Nam quae sunt viae hominum nisi vivendi ratio; Quae porro vivendi ratio nisi plane opposita divinis verbis, divinis cogitationibus & divinis viis; Nonne haec communis omnibus vivendi ratio ut superbiant, ut superiora semper ambiant, ut cupiditate quantum possunt satisfaciant, aut si minus possunt quam velint, plura quam possint emittantur, nec aliter gaudeant & doleant, nec aliter se beatos aut miseros putent quam si cupiditates expletæ fuerint vel vacuae; Quid autem Scripturae, quid Evangelio, quid Verbis Domini magis aduersatur? Quid verò cogitas dum sic divinis verbis aduersaris? quid cogitas quando audis, Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum

caelorum? Cogitasne tibi hanc parvitatem tam esse necessariam quam verè tibi denuntiatur; Cogitasne te alioquin non intraturum in regnum caelorum? Nihil horum plane cogitas, nam & que tibi ullo modo provides iam infantiam, & que propterea times illo excludi regno.

Quid ergo restat te cogitare nisi quod verba illa id sint certa non sint fixa & fixa, non ita futurum sit ut verba sonant; Neque hoc etiam forte expressè à mente cogitas; sed quales sunt viae tuae ut dixi, tales sunt cogitationes tuae, cum autem ita vivas quasi verba Dei putares non habitura suum effectum, hoc ipsum cogitare dicendus es. Et haec sunt cogitationes tuae quas dicit Dominus longè à suis esse positas, nam ille sua verba rata fixaque profus habet, & quantum ipse est sapiens, quantum verax, quantum potens & immobilis, tam certa sunt omnia quaecumque dixit; Aut si quid certum non esset, oporteret profecto ipsum in horum uno aliquo defecisse; Oportet aut nescivisse quid diceret, aut contra mentem dixisse, aut non posse quod dixit se facturum, aut sententiam suam invertisse, & aliud Evangelium praedicasse.

Quid horum dices illi obvenisse? an divisus, an mutatus Christus? An Angelus descendit de caelo qui aliud evang. lizit praeterquam quod evangelizatum est tibi? hoc si vel diceres, anathemate feriendus esset ille Angelus, nec alius esset Angelus quam qui se transfiguravit in Angelum lucis? Nam non potest solvi scriptura. Quidquid contra dicat caro, mundus & daemon, non potest solvi. Mutentur tempora, mores, & dicta hominum, non potest solvi, semper quod dixit, verum erit, & semper fiet, Semper verum erit quod nisi conversi fuerint mundani homines & efficiantur sicut parvuli, non intrabunt in regnum caelorum. Quidquid dicant aut faciant, nunquam potest hoc solvi. Aut sit mundanis infantia, necesse est; aut nullum illis sit caelorum regnum. Itane Deus ut vitio faveat, Scripturam solvat, & oppositas damnat virtutes? Si cuius gratia de scripturis aliquid remittendum esset, profecto in Christi gratiam tam graves illae scripturae quae passionem ac mortem eius denuntiabant, videbantur mitigandae. Sed absit, reconde Petre gladium in vaginam, nec te opponas passuro Christo ne te simul opponas scripturis quae passurum illum praedicant, quomodo

Matt. 26. ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet fieri? Si de se ita Christus, nonne id de singulis ita sentiet, & ita iudicabit? Quomodo implebuntur

buntur Scripturæ nisi convertaris & efficiaris sicut infans & parvulus, aut nisi Regno cœlorum excludaris? hoc ipse iudicandus ab hominibus tibi Christus proposuit, hoc ipse iudicaturus homines sibi proponet; sicut audio, inquit, iudico, Et dum resurgens mortui, vidit Joannes apertos libros, & iudicatos mortuos ex his quæ scriptæ erant in libris, secundum opera ipsorum. Id est, prout ipsorum opera respondebant & congruebant his quæ scripta erant: quasi ex libris iudicium seu talis iudicii sententia produceretur, ut qui conformes libris scriptis reperirentur, promissam ibi mercedem reciperent; & qui dissentaneam egissent vitam, poenis illic recensitis subijcerentur. Adeo verum est non posse solvi Scripturam, & cœlum potius desitutum quod tamen nunquam desinet, quàm ullum ex Christi verbis frustra dictum.

Quod aptè refertur possit volumen illud volans quod vidit Zaccharias, cuius longitudo viginti cubitorum, & latitudo ejus decem cubitorum. Et dictum illi fuit: *Hæc est maledictio quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur sicut ibi scriptum est, iudicabitur; & omnis jurans ex hoc similiter iudicabitur.*

Nempe volumen istud, sacra est Scriptura quæ poenas peccatoribus denuntiatur continet. Volare dicitur non quiescere, quia pro certo illa infligentur poenæ. Longitudo ejus duplo major est quàm latitudo, quia cum sint æternæ poenæ, gravior est illa poenarum æternitas quàm

illarum sensus licet acutissimus. *Hæc esse maledictio* dicitur, id est, condemnatio inde petita seu damnatio cuius hæc forma exprimitur: *Ita Maledicti, &c.* sic porro fur damnabitur ut ibi scriptum est, sic maledicetur, hæc est quisquis in proximum positivè, ut dicitur, vel negativè peccaverit, vel abripiendo bona ejus, vel negando illi necessaria ut infra dicitur, Sabbato sequentis Hebdomadæ: Sic & omnis jurans. Id est, omnis in Deum peccans, omnis perjurus, impius & superbus, inde iudicium, inde suam referet damnationem. Vide in 3. parte, Feria 5. Hebdom. 12. ubi hæc habetur Veritas:

Superbo maximè formidandum divini Tribunalis Judicii.

Quod & expressius fuit demonstrandum in 1. parte, Dominica prima Adventus.

HÆC HEBDOMADA, quod superest considerandum ex verbis & factis Domini, ad ejusque passionem, totum refertur ad Vigilantiam in nobis excitandam, seu quâ parati simus ad mortem, seu quâ resistamus inimicis & temptationibus, seu quâ recipiamus gratias, & his tam fideliter uti discamus quàm necessarium est ad earum rationem reddendam in extremo Judicio, vel in extremo vitæ die.

FERIA

FERIA SECUNDA.

COMMENDATIO VIGILANTIÆ CHRISTI
VERBIS, RATIONE CONFIRMATIS.*Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.*

Matth. 24.

Videte, vigilate, & orate. Nescitis enim quando tempus sit.

Marci 15.

VERITAS PRACTICA.

Si sola seorsum Ratio; vel si solus Christus sufficeret, quanto magis simul, Christus & Ratio?

SENSVS EST, Quod licet ad commendationem vigilantia sufficeret sola Christi vel sola Rationis auctoritas, cum tamen simul unumtur Christus & Ratio, ad illam commendandam, multo magis ad id valent; & commendatio nobis esse debet vehementior; & nisi vigilemus, culpa est gravior.

RATIO EST Quia generatim loquendo, illa duo simul juncta magis valent ad suum producendum effectum, quorum unum suppletur si quid forte desiderari possit in altero seorsum sumpto.

Sed ita se habent Christus & Ratio ad Vigilantiam commendandam, ut quod in alterutro separato, desiderari possit, suppletur in utroque simul juncto.

Ergo simul juncta magis valent ad hunc effectum; Ac proinde simul proponenda nobis est Christi & Rationis auctoritas, ut quam fieri potest vehementer sacra illa in nobis excitari possit Vigilantia.

I. PUNCTUM.

INCHOATUM in monte Oliveti sermonem producens Dominus, antequam traderetur Judæis, penè totum absolvit in Vigilantia nobis commendanda. Nam quod de hoc argumento dicebat suis, expressè addidit, quod vobis dico, omnibus dico; Vigilate. Tam multis autem & tam gravibus illam commenda-

dat verbis, ut sola ejus verba, sola ejus loquentis auctoritas sufficeret ad eam nobis commendandam, sive ad nos excitandos in hujus virtutis cultum & studium. Et verd etiam, quod mireris, tam exquisitis & multiplicatis rationibus dicta sua Christus confirmat, ut si solæ rationes separatim à dicentis auctoritate perpendereantur, multum sanè valerent ad hanc eandem virtutis praxim in nobis operandam. At quanto magis putas valere possunt cum ita nobis hodie proponuntur simul & conjunctim, ut neque sola ratio sine loquente Christo proferatur, neque solus loquatur Christus sine rationis testimonio? *Vigilate ergo, inquit, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.* Et expressius apud S. Marcum, *Videte, vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit.* Quasi diceret, non frustra id vobis dico; ne mihi soli dicenti credatis velim; ratio est valida & efficax cur ita vobis commendem. Vos ipsi judicate, num sit æquum & consultum quod commendo. Commendanda certe Christi bonitas & sapientia sic utrumque simul conjungentis incentivum ne quid omnino nobis deesset ad tantæ rei dignitatem & necessitatem agnoscendam.

Quamobrem ut quantum valeant hæc armorum inter se unitas & consensus manifestius intueamur, proponenda hæc Veritas fuit, & ad eam declarandam, hoc præmittendum, quod licet ex duobus unum duntaxat sufficeret ad aliquem finem assequendum, vel effectum producendum, si tamen in horum alterutro sit aliquid minus quod augeri possit & suppleri ex altero, longè efficacius illum fore finem vel effectum producendum quando simul illa duo conjunguntur quam si seorsum & separatim agerent.

Z z 3

Suffi.

Tob. 5.

Sufficiebat nobis nostra paupertas, Id est, exiguum illud quod habebamus ad alendam familiam, inquit mater Tobia Junioris, Sed cum accessit aliud quod ex Gabelo retulit filius, certe commodius illa familiam suam aluit. Sufficiebat & isti Tobia filio ad iter peragendum in regionem Medorum quò à patre mittebatur, ut sciret viam & haberet chirographum quo debita Patri pecunia redderetur, sed cum se illi Archangelus Raphaël adjunxit via contem, nonne facilius res expedita est? Nonne & ipse Raphael sufficiebat & satis erat potens ad compescendum dæmonium quo Saræ Raguelis filia Conjuges vexabantur, Et tamen hic Angelus adhibendam censuit illam assam cordis particulam quam ex occiso pisce sibi reservarat ad huncipsum finem. Liceat etiam dicere, quod sufficiebat Tobia si cum ignoras divit regionis Medorum, haberet via contem Angelum, nam in reditu poterat à socero Raguele comitatum habere quo iuum iter remitteretur & se parentibus suis sisteret. At non ita visum est Angelo qui non prius deseruit Tobiam filium quin eum patri salvum & in columem reddidisset.

Sic vel in una vides historia, quantis demonstrari possit modis, quod licet ex duobus unum sufficiat, plus tamen duo simul valent. Certe ad vitam sustentandam sufficeret panis & aqua:

Eccl. 29. unde Sapiens, *initium*, inquit, *vita hominis aqua & panis*, sic victitabant primi homines. At diuina providit Bonitas alia esculenta quibus humana vita commodius nutriretur. Arescit in stomacho solus panis: sola sine pane vix decoquantur esculenta: Sine proinde singul, quæ sola quidem sufficerent, sed quæ sola non ita valerent, sicut alij cum pane cibi, ut cibos panis decoquat & panem cibi condiant: Sic in spiritualibus, quæ diuina est Munificentia, *super abundanter quam petimus aut intell. igimus omnia nobis ministrantur.*

Ephes. 3.

II. PUNCTUM.

SED ita se habent Christus & Ratio ad Vigilantiam commendandam, ut quod in altero separato desiderari possit, suppleatur in utroque simul juncto.

Nihil quidem est mancum & imperfectum in Christo, quia Christus est, & quantum in se solo est; sed ex parte nostra, seu qua ex parte inducendi sumus ad illam observandam Vigilantiam, si sola Christi loquentis proponeretur authori-

tas, dicerent forte aliqui, non esse Christi præceptum, sed perfectioris vitæ quoddam consilium; Dicerent alij hoc Pastoribus animarum magis competere: dicerent vero pastores satis esse vel in periculis, vel in gravioribus negotiis vel certis quibusdam temporibus vigilare sicut de oratione dicitur, quæ non minus quam vigilantia commendatur, & putatur tamen satis esse si quibusdam horis oretur. Nonne hoc ipsum de Vigilantia putabitur, si nihil aliud quam Christi commendatio proponatur? Non est tamen non est illa mens Christi ut aliquoties tantum vigilet, sed omni tempore, sed omni hora, sed incessanter. At quomodo mens illa Christi capietur? ò Divinam Christi sapientiam in suis dictis declarandis! En dictis rationem subjicit qua quid velit quid intendat demonstrat evidentiissime: *Nescitis enim*, inquit, *quando tempus sit.* Et seipsum clarius explicans: *sicut homo qui peregrinatus reliquit domum suam, & dedit servis suis possessionem cuiusque operis & Lanitori præcepit ut vigilet. Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane: ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes.* Quasi diceret: Non dubitatis quin servis illis esset omni tempore vigilandum qui omni tempore suum expectarent Dominum. At vos illi estis servi qui venturum habetis Dominum sive ad gratias conferendas, sive ad collatas examinandas an profecerint, sive ad vitam terminandam, & particulare iudicium excedendum. sive ad aliquid quod à vobis velit expressius indicandum, & nescitis quo tempore quæve hora veniat Dominus. Ergo vobis est vigilandum. Nonne id concludit Ratio? & nonne id concludens Ratio multum valet ad id quod commendat, si præsertim consideretur ab Eo data qui pro sua poterat autoritate præcipere, qui pro sua noverat sapientia quantum quæque valeat ratio, & qui pro sua bonitate lumen infundit quo illorum mentes illustret quibus seum loquitur?

Servate mihi puerum Absalom, dicebat suis 2. Reg. 20. David qui contra erant pugnaturi, tum verò paulò post, cum miles diceret se perfidum illum Absolonem vidisse pendentem de quercu, & argueretur à Ioabo quod eum non occidisset, & sibi amplam hoc facinore eonciliolet mercedem atque famam: *Si appenderes*, inquit, *in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: Audientibus enim nobis præcepit rex tibi dicens: Custodite mihi*

mihī puerum Absolom. Sed & si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc Regem latere potuisset, & tu stares ex aduerso. Quasi diceret: Et dictum Regis & d. Si ratio me contumuit, nam præterquam quod Rex vetuit ne Absolom occideretur, rationem Rex ipse addidit quia filius eius esset: quæ sola quidem ratio sufficeret ne occideretur: at cum ei accesserit mandatum Regis, nefas prorsus duxi & Regi simul & rationi repugnare.

denia, non est consilium contra Dominum. Neque quod ait Ecclesiastes: nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos quò tu properas: Nam illi omnes, vel inuiti fuerint, & quòd in malignitate sua consumpti sint; quia scilicet sibi quantum erat opus non vigilarunt. Rata est enim hæc Veritas:

Sap. 5.

III. PUNCTUM.

SIC planè nobis est sentiendum, sic loquendum, sic respondendum omnibus qui nos fortè arguerent quod nobis attentius invigilemus, quasi tristiores agamus vitam, quasi periculum valetudinis incurramus: Sed audiant quod audientibus nobis præcepit Dominus ut vigilemus ne alioquin ab ipso Domino non vigilantes deprehendamus: Audiant quantum valere in seruum debeat quod commendat ei Dominus, & quod ratione confirmat commendatum. Considerent qualis sit ille Dominus cuius imperium nemo detrectare possit, & qualis sit ea ratio quam sensus ipse communis & quotidiana probat experientia.

1. Venite & arguite me, dicit Dominus, quasi diceret, nisi rationem habuero qua id æquum ostendero quod à vobis exigo, nolim credari: aut si quæ est cuiusdam ratio quam dictis meis opponat, veniat, & rationem proponat. Reduc me, inquit, in memoriam & iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccauit: & interpretes sui prauaricati sunt in me. Hoc est, idcirco pater tuus primus peccauit, quòd rationem meis dictis oppositam audire & sequi voluerit: & illi ipsi mundani qui se dictis opponunt meis, aliud quàm dicunt sentiunt, neque enim ignorant quod est in factis & verbis: Non est sapientia, non est prou. 27.

Quod quantum cuique est vigilantia, tantum est virtutis & meriti.

Vide in 1. p. In Communi de sanctis Confessoribus non Pontificibus.

Super custodiam meam stabo, & sicut gradum super munitionem: & contemplantor ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Et respondit mihi Dominus, & dixit, scribe visum & explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eam. Quia aethus visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur. Si moram fecerit expecta illum, quia veniens veniet & non tardabit.

Hab. 2.

Mira certè Prophetæ visio: cum vigilaret attentius ut quid à se Deus vellet, audiret & annuntiaret, hoc responsum accepit, ut scriberet quod omnes legerent, & diceret quod audirent omnes, sic esse omnibus semper vigilandum sicut ipse Propheta vigilabat, sic esse semper expectandum Dominum qui licet moram faciat, veniet tamen, & quasi jam jam venturus sic est semper expectandus. Ecco venio cito, & merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Apoc. 22.

FERIA

FERIA TERTIA.

EXPRESSIOR PARABOLA DE SERVO EXPECTANTE DOMINUM SUUM.

Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum. Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

Qui non est semper paratus, nunquam est paratus.

RATIO EST, Quia nunquam est paratus, qui non est paratus eo tempore quo praesertim paratum esse oportet.

Sed qui non est semper paratus, non est paratus eo tempore, quo praesertim paratum esse oportet.

Ergo nunquam est paratus. Quae certe consideratio diligenter expendi multum valere potest ad persuadendam unicuique, ut semper sit paratus.

I. PUNCTUM.

QUAM sanctus Marcus parabolam de servo expectare iussit Dominum suum, breviter narrat, alii duo Evangelistae fusius commemorant. Et quidem S. Lucas iam pridem ipsam eandem retulit alio loco & tempore à Christo Domino pronuntiatam, longe hunc ante sermonem quem ipse Dominus postremum habuit de Vigilantia: sive quod Christus pluries eam repetierit, sive quod Evangelista tempore rationem in ea referenda non servavit, quod est sacris Scripturis satis familiare.

Haec est autem insignis parabola de qua in prima parte cum de sanctis Confessoribus in communi ageretur, instituta est consideratio, frequentissime recurrit in celebranda Sanctorum memoria.

Sicut lumbi vestri praecincti; more scilicet Orientalium qui cum vestes talares nunquam depoparent, illas colligebant & praecingebant quando ad iter se comparabant, vel ad aliquod ministerium exercendum.

Et lucernae ardentes in manibus vestris, quasi qui de nocte redeuntem domum, expectetis Dominum vestrum. Sed mirum prorsus & in-

auditum cur ita in expectando Domino iubeantur haberi ardentes in manibus faces vel lucernae. Nonne satis erat eas habere paratas ut cum adventaret Dominus, illas accenderent, & tum manu gestarent ad lucem praefendam? Nonne sic ordinariè fieri solet à servis, qui cum de nocte suos comitantur Dominos, tum quidem gerunt suas faces lucentes & accensas, sed dum illos domi expectant, non lucentes manu gestant, sed extinctas in procinctu habent, & ad manum ut quando se opportunitas dederit, eas accendant?

At verò Christus Dominus aliquid amplius à suis exigit; Non modò sic paratas ad manum vulchaberi lucernas, ut cum venerit, mox accendantur; sed cum etiam abest & expectatur, tum paratos vult habere servos, tum ardentes vult haberi faces perinde prorsus ac si praesens adesset. Nam ejus adventus ita est repentinus, ita subitaneus & improvisus, & quando praesens aderit ita vult servos suos expeditos ad sibi obsequendum ut nisi dum abest sint ita semper parati, non erunt satis parati dum aderit.

Unde quod addit postea: *Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum quando revertatur à nuptiis, ut cum revertit, & pulsaverit, confestim aperiant ei,* hunc habet scilicet, ut sint ita vigiles, sic attenti & attentae, quasi qui praestolentur jamiam adveniantem, quasi qui praesto sint ad eum recipiendum, quasi qui ipse non adit, quasi qui auscultent num pulset.

Quibus verbis, quae similitudine quid expressius, quid significantius ad exprimendum parabolae finem & scopum qui eò spectat, ut discamus sic invigilare nobis quasi jam iam esse morituri; discamus eo in statu vivere, in quo vellemus mori; discamus sic semper abstinere malis, & bonis facere, sicut vellemus in stante morte. Hoc est enim praecinctos habere lumbos, si caeremus vitiiis, hoc est habere lucernas ardentes, si lucemus virtutibus, si ardemus Chari-

Luc. 12.
Matth. 24.

Charitate. Hoc est Dominum venire ad servos, quando servi sunt morituri, quando mortui sunt iudicandi, Hoc est denique paratos inveniri servos quando sic suis erunt purgati vitii, & præscriptis ornati virtutibus, ut statim à morte transferantur in beatitudinem: Hoc est quod optaret Dominus, sic invenire suos ut ex mortali vita migrantes statim in æternam demigrarent: Hoc est quamobrem illos tam multis instruit; Hoc est quod illis præcipue vigilantem commendat sollicitudinem quam si observent, beati erunt: quam si negligant, actum est de illorum salute. Sic enim ait, sic affirmat, sic definit: *Beati servi illi quos cum venerit Dominus, in venerit vigilantes, amen dico vobis quod præcinget se, & facies illos discumbere, & transiens ministrabit illis.* Brevis quædam est descriptio beatitudinis, quasi diceret, tam beati sunt servi illi, ut quia fideliter Domino suo servierunt, Dominus vicissim illis serviat, Id est, omnia subministrat quæ desiderare possint, quasi mensæ accumberent quibus ipse Dominus omne ciborum genus inferret: Tanta est videlicet beatitudo ut ad beatorum voluntatem abundè omnia suppetant.

Luc. 12. Matth. 24. **E** contra verò de servo non vigilanti, audi quid pronuntiet: *Veniet Dominus servi illius in die qua non sperat, & in hora qua nescit & dividet eum; parietque eum cum infidelibus, & cum hypocritis ponet: ibi erit fletus & stridor dentium.* Id est, sera erit poenitentia de male instituta vitæ sive de imparata morte; Nec aliud addit gravius quo describantur vel declarentur illa inferiorum supplicia, Nam quod gravius in illis est, hoc est non fuisse vigilantem, hoc est non emisse tam modico pretio tantam beatitudinem; hoc est tam leviter excidisse beata illa felicitate. Satis inde alia significantur supplicia, neque ad æternam metum supplicij tantum valet poenæ gravitatem describere, quam demonstrare periculum eius incurrendæ. Satis itaque dictum fuit ad terrorem de non vigilanti servo, quod poenam infidelium & hypocritarum subiret: Tum verò si velit cogitet quanam sit illorum poena, seu potius si sapit edgret de illa evitanda, & discat non alium esse modum quam ut vigilet, quam ut ita vivat & ita semper paratus sit sicut aliquando vellet esse paratus. Nam pro certo ac constanti habere debet, quod nisi semper sit paratus, numquam erit paratus, & male omnino peribit.

Hoc est quod breviter cætera omnia comple-
Haynesius Pars quarta,

ctitur; hoc est quod præsertim ex dictis eliciendum & expendendum est; hoc est quod aperta ratione probatur, quia numquam ille paratus dici debet, qui non est paratus eo præsertim tempore quo paratum esse convenit, sive propter quod tota exigitur præparatio. Redeamus ad similitudinem servi expectantis Dominum suum, Quomodo illum expectat? Vigilando, Cur autem ita vigilando? Ut cum Dominus venerit, sit paratus. En finis ille quem sibi statuit qui expectat & vigilat, ut illo scilicet tempore sit paratus quo Dominus veniet. Jam verò, quod est præcipue considerandum, si servus ille quovis alio tempore semper paratus esset & numquam illo quo Dominus venit, nonne de illo diceretur servo, quod numquam esset paratus? Cur porro id diceretur, nisi quia non esset illo paratus tempore quo præcipue paratum esse debebat, nempe illo quo venit Dominus, cum propterea tantum, ut supponimus, paratum esse oporteret, ut venientem Dominum servus quo decet modo exciperet. Esto expectarit, esto vigilarit, esto semper paratus fuerit alio tempore, præterquam isto præcisè ac determinatè; nihil profecit, nihil egit, quia tempus istud erat propter quod tota instituta erat præparatio.

Sic si miles ense semper accinctus & semper paratus sit præterquam pugnæ tempore; numquam esse paratus hic diceretur, & ignaviæ poenam subibit, quia pugnæ tempus, tempus est singulare quo esse paratum oporteret. Sic dicuntur omnia tempus habere, & sui spatia transire universa sub caelo. Sic esse omnis negotio tempus, & opportunitas ita esse dicitur ut nisi ad sit tempus & opportunitas vice nullum fiat negotium. Hæc est valde opportuna Veritas superius demonstrata in hac parte, Feria 4. Hebdomadæ decimæ octavæ, ubi quæ desiderari possent hic fusius, habentur declarata, Vide & hoc esse tempus opportunam agnosce quo has intelligas Veritates.

Ecc. 3. Ecclesi. 3.

II. P U N C T U M.

SED qui non est semper paratus, non est paratus eo tempore, quo præsertim paratum esse oportet.

Quodnam est enim tempus, quo præsertim paratum esse oportet? Nonne est tempus mortis? Nonne est tempus quo venit Dominus ad particulare iudicium? Nonne est tempus quo

III. PUNCTUM.

si paratus non sison sis paratus eo tēpore quo te præfertim paratum esse oportet. Jam vi rōsi- sic. audi, vide, & quidquid est virium animi collige, ut semel aliquando plene intelligas te mortis tempore non paratum fore nisi semper paratus sis: quia scilicet nisi semper paratus sis, tempus mortis erit dies illa qua non speras, & illa erit hora qua nescies tibi esse moriendum; Sic enim expressis & disertis verbis Dominus; sic minatur futurum illi servo qui non omni hora vigilaverit. Ipse est Dominus qui expectatur Judex, & qui venturus est ad te iudicandum qui hoc affirmat. Ipse est qui consulō & deliberatō tale hoc tempus eligit quo veniat & quo te iudicet. Ipse est qui probē scit quid sit facturus & diciturus: qui nec errare potest dicendo quid faciet, nec faciendo quod dixit. Nonne credis hoc dixisse Christum, & hoc esse verum & futurum quod Christus dixit?

Quod si autem tempus tuæ mortis, tempus sit illud quo te mori nescies, nonne tempus erit quo non eris paratus? Nam licet de Justo dicatur quod si præoccupatus morte fuerit, in refrigerio erit; tamen quis se iustum ita potest abitari, ut non periculosum sibi putet tempus mortis quo mori nesciet? Nonne iusti quique orant cum Ecclesia, ut à subitanea & improvisa morte liberentur? Quod vel maximè timendum est cum mors illa improvisa in pœnam datur negligentiae seu negligentiae vigilantiae, talis enim mors est ut qui moritur non modò nesciat se moriturum; sed contra sciat, aut sibi fingat scire se nō moriturum sic enim expressē Dominus. *in die qua non sperat.* Id est, qua sperat se non mori: & quia sic sibi persuadet, contra quā expressē voluit Dominus, ideo sic punitur ut illa die qua non sperat moriatur; & quia sic punitur in sperata illa morte, verendum magnopere est ne mortis illud tempus, tempus sit quo non eris paratus; quia in hoc præcipue pœna est respondens culpæ, ut qui neglexerit tempus parandæ mortis, negligatur & punitur imparata morte. *Et qui sperat, nonne & spernetur.*

Quod vel ex eo maxime confirmatur, quod tali morte mortuus dicatur dē detruendi quō infideles & hypocritæ coniecti sunt in pœnas se licet sempiternas, quia sic imparati mori perinde est acque in peccato mori, perinde est ac mori nō a confessum, non contritum, non absolutum. O verè Mors talium pessima!

PATET itaque quā sit verum quod qui non est semper paratus, numquam erit paratus: quia cum agatur de præparatione ad mortem, quisquis eo tempore quo moriendum est non est paratus merito dici debet nunquam paratus, nō erit autem paratus quo tempore moriendum est qui non est semper paratus, quia sic ille dixit qui *habet claves mortis & Inferni? Ille qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit.* De cetero ius verbis sicut nemo dubitare potest, sic neque ullam cōstat d. biam quia imparatus decedat qui non est semper paratus. Nam si quod restaret dubium, peccet vel ex verbis Christi subobscuris, vel ex eius mente non intellecta, Sed neutrum horum dici potest; Nam verba sunt tam plana, tam aperta, tam multis in locis, & tam multis loquendi modis declarata, ut nihil in toto Evangelio planius & explicatius reperiat. Addo & in Canonicis Apostolorum epistolis quæ sunt quædam Evangelij declarationes, hoc unum plane & idem, quod Christus de postremo vitæ die, reperies ut sequenti crastina die commodius videri poterit.

De mente verò Christi loquentis, non est ambigendi locus quin hoc verè intenderit quod verba sonant & significant. Nam cum vellet nos esse semper paratos, atque inter alia quibus utebatur ad hanc præparationem persuadendam, hoc unum crebrius proponeret, nos alioquin imparatos morituros, profectō nisi constaret hoc ab eo ita esse intentum, & ita verè futurum, nullam vim profus haberet eius suffragio, dicerentque omnes quod impij tantum audent apud Prophetam: *mānda remanda, expecta re- expecta, modicum tibi, modicum tibi:* quasi diceretur, hoc unum decantant Scripturæ ut citò venturum dicant quod minantur, nec tamen venit. Sed frustra id dicent, nam & ipse Dominus has omnes præoccupavit elusiones cum dixit cœlum potius petiturum quam quid ex verbis suis.

Atque ita omnes Sancti Patres eius mentem interpretantur, ut non alia de causa incertum mortis nostræ diem, & suspensam sui adventus expectant orem fecisse dicant quā ut omni tempore ac singulis observaretur momentis, sicut qui singulis venturus esset. *Paratos igitur esse nos convenit, inquit S. Hilarius, quia dies ignota: so intentam sollicitudinem susper- sa expectatione exagitet.* Sic & Sanctus saepe Augustinus *in Epist. de seculi qua hora veniat, semper vigila, ut quod*

nescis quando veniat, paratum te inveniat cum venerit: & ad hoc foris nescis quando inveniat ut semper paratus sis. Et rursum: Vigilare debet omnis Christianus ne cum imparatum inveniat Domini adventus: Imparatum autem inveniet dies ille, quem imparatum inveniet sua vita ultimis dies. Sanctus autem Gregorius tam frequens & tam multus est in istis commendandis, ut quia tam multus est, pateat omnibus obvius. & vix ullam eorum quæ scripsit paginam volvas quin hæc aut sim illa legas: *hæc enim ultimam idcirco Dominus noster nobis voluit esse incognitam ut semper possit esse suspecta: ut dum illam prævidere non possumus, ad illam sine inmissione properemus. Id est, illam præ oculis & in mente semper habeamus.*

Nec dicas, raras esse mortes repentinas & improvisas, cum tamen multi sint qui se non semper paratos teneant. Responderetur enim improvisam mortem non eam tantum dici quæ repentina est & subitanea, sed quæ quocumque modo adveniat, in præparato advenit, quo sensu diximus cum qui moritur sperare se non moriturum, sicque suis rebus æternis non satis caute ac diligenter provisurum. Vel enim morbus lentus est, vel violentus: Si lentus est, non multum movetur æger, & facile sperat se melius habiturum: Si violentus est morbus, non vacat ægro multum cogitare de anima, speratque morbum de violentia remissurum, ac tum, inquit ille, sereno mentem inspiciet, & interim moritur: & tu negabis hanc improvisam esse mortem vel hæc morte non multos interire?

Neque rursus objicias, sentiendum melius de Dei bonitate qui non punit bis in idipsum; cum enim jam morte naturali puniat, credibile est aliam pœnam spiritualem cohibere, nec proinde timendum ne imparatus discedat qui non semper est paratus. Falleris, omnino falleris

quisquis ita discurrens. Nam primo iam dictum est non hic agi de morte corporis immatura & casu aliquo repentino illata; sit mortuus quantumvis senex, aut naturali cursu delapsus in extremum suum diem; hic est de quo agitur, hic est qui dicitur imparatus mori, hic est qui dicitur punitus & castigatus non morte naturali sed spirituali, quatenus his privatur gratia quas habuisset si se semper paratum reddidisset, & quibus illo mortis suæ tempore dum privatur, imparatus moritur. Neque ut vides propterea bis punitur in idipsum, quia non duplex sed una tantum mors est in pœnam neglectæ præparationis animi.

Deinde verò nihil de bonitate Dei detrahitur, dum divina Justitia exercetur; Nam ut præclare *Ecclesi. 16.* Sapiens, omnis misericordia facit locum unicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius. Jam non erit locus bonitatis sed justitiæ. Bonitas fuit te præmonere, bonitas fuit, te differentem expectare: bonitas fuit te contemnentem sustinere! bonitas fuit te hæc etiam hora provocare ad præcavendum; bonitas etiam est tibi præterita condonare si verè respueris; Numquid fat multa hæc sunt unde tu de bonitate Dei sentias? At verò si hæc multa pergas contemnere, nonne quantum major illa sit bonitas, tantò erit major tua culpa, & tantò majori pœna dignior? *Ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognovit & fecit digna plaga, vapulabit paucis.* *Luc. 12.* Sic Christus Dominus præsentem concludens parabolam: Unde tu qui omnium maxime voluntatem Christivolis de habendo animo semper parato ad mortem obeundam, quid expectare debes nisi hanc voluntatem adimpleas?

FERIA QVARTA.

PARABOLA DE PATREFAMILIAS, VIGILANTE OB METUM FURIS.

Hoc autem scitote, quoniam si sciret Paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Luc. 12. Matth. 24.

VERITAS PRACTICA

Qui non observat furem, observatur à fure & capitur.

Sicut à fure sic à fine vitæ timendum est. Vel omni hora vigilandum, vel nulla vigilatur.

RATIO postrema partiu ad quam dua priores referuntur. haec est inter alias, quod cum Ingenium furis tale sit ut ipse observet horam furii facienti qua non observatur, idcirco contra vel omni hora vigilandum est vel nulla vigilatur.

Sed finis vitæ qui & adventus Christi dicitur sic veniet tamquam fur qua non expectatur hora, si non omni hora expectetur.

Ergo vel omni hora vigilandum est, ad hunc vitæ finem observandum, vel nulla vigilatur; Et non minus inde anima quam à fure domni, damnium inferitur.

I. PUNCTUM.

CUM praesentis Parabola sit idem Finis & scopus qui praecedentis ac sequenti, de habenda perpetua Vigilantia circa finem vitæ praesentis, eo discursus etiam fuit dirigendus, & tota mentis acies nunc intendenda, ut cum divina gratia pio bene intelligatur exallata furis similitudine quam sit omni hora vigilandum, vel nulla vigiletur, & sic locus furis ac damnii inde sequentibus detur, quod est diligenter cavendum.

Sic autem explananda breviter videtur similitudo: Cum de nocte fur venturus timetur, ita timetur, ut omni noctis hora caveatur; aut nisi omni hora observetur & caveatur, non satis cautè timeatur, nec possit dici quod ulla cavea-

tur hora: quia scilicet talis est furum industria & genius, ut toti sint in observanda hora qua non observantur, ut sic tutius fures agant, cum aliquin se in manifestum vitæ periculum conjicerent. Nonne res patet? Nonne sic Scriptura toties in nos id retorquet: Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticisses? nonne furvati essent sufficientia sibi? si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? quomodo serutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius? Id est, quo te modo gereres circa fures & latrones qui te interdiu vel de nocte invaderent? Nonne omni modo caveres ne tibi damnium inferrent? Cur non igitur pari cura invigilas contra tuos animæ hostes vel ut eos antevertas, vel ut accedentes arceas & prohibeas? An putas minus illi damnium animæ inferent quam alij bonis tuis temporalibus? Certè fures aliquid domitelinquant, at hostes animæ cuncta diripiunt.

II. PUNCTUM.

Sed finis vitæ qui & adventus Christi dicitur sic veniet tamquam fur, diripitur omnia, qua non hora expectatur, nisi omni hora expectetur.

Primo, finis vitæ dicitur adventus Christi, si ve quia Christustunc venit ad iudicium particulare morituri, juxta illud Apostoli, statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium sive quia impeno eius vita finitur; Vita in voluntate eius. Dedit ei Pater, potestatem omnium carnis.

Deinde verò finis vitæ sive adventus Christi sic venire dicitur tamquam fur, quia sic iocutos revera intercipit & bona omnia diripit, sive temporalia quæ deferuntur, sive spiritualia quæ jam partim amissa erant per peccatum, & quæ

restant, ut Fides & Spes, per iudicium & damnationem auferuntur; ac denique beata illa & æterna bona quibus fruendis creata erat anima, penitus pereunt. Nonne hoc est furem esse? Nonne hoc est quod omnes post Christum dicunt Apostoli, sive de extremo sive de particulari iudicio: sive de postremo sine omnium hominum: sive de cuiusquam singulari; *Non tardat Dominus promissionem suam*, inquit sanctus Petrus, Id est, verbum quod dixit de adventu suo, *Adveniet autem dies Domini ut fur*. Quales oportet vos esse in sanctis conversationibus & pietatibus, expectantes & properantes in adventum dñi Domini! Quasi diceret, quales esse velletis illo die, tales omnino vos esse oportet omni die propter eius incertitudinem.

1. Pet. 3.

1. Thess. 5.

Mat. 5.

Apoc. 3.

Sic & sanctus Paulus: *Ipsi diligenter scitis quia dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet*; Cum enim dixerint, *pax & securitas*, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, & non effugienti. Quo & illud sancti Jacobi referas: *Patientes estote usque ad adventum Domini*: Patientes estote, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit. Ecce iudex ante januam assistit. Sanctus denique Joannes, sive per Joannem Dominus; *Si non vigilaveris, inquit, veniam ad te, tamquam fur*: & nescies quā hora veniam ad te. Possentne restare dubium post tot testimonia, de tui veritate?

III. PUNCTUM.

Ergo vel omni hora vigilandum est ad hunc vitam finem observandum, vel nulla vigilatur. Nam si fateris ita esse Vigilandum ad furem præcavendum, si quis forte domui pareat insidias, cur non idem fateberis ad hunc postremum diem & hunc adventum Domini observandum, qui non aliter Furis nomen habet quam quia non vigilantes occupat? Sic enim aperit Apostolus quod est valde notandum: *Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos dies illa tamquam fur comprehendat*, Quasi diceret, solis illis verè fur dici debet qui non eum cavent ut furem; nam quibus est fur ut observetur, non est fur ut furetur: illa enim observatio, velut quedam lux est & dies, quam fures ita fugiunt ut quam diu lux est, fures non sint.

1. Thess. 5.

Quod certè non poterit non esse valde gratum Christo Domino, cui non potest non esse

invisum fatale furis nomen, Putasne libens hoc sibi nomen assumat? Etiam planè, dum tibi profit ad salutem; dum tibi profit ad cautelam; sed satis alioquin tibi significat quam longè sit ab hoc infami nomine, cum te toties monet & urget ut caveas. Non ita latro nocturnus qui verè velit domum diripere: Non ita dæmon qui nihil nisi perniciem tuam concupiscit, non se ita palam producit tamquam furem, cum alioquin se proderet, & prædam ipse sibi subriperet: Sed Christus qui bona potius dare quam auferre cupit, se aperit furem pronuntiat ne furem agat, *Dedisti metuonibus te significationem, Ps. 59. ut fugiant à facie arcus, ut liberentur dilecti sui.*

Vide in 2. p. Fer. 4. Cinèrum,

Ut vita mortem ordinat, sic mors vitam.

POSSET & similitudo hæc furis accommodari diabolo, juxta illud Divi Hilari dicentis de Domino quod in hac parabola furem esse ostendit Zabulum ad detrahenda ex nobis spolia per vigilam, & corporum nostrorum domibus insidiantem; ut ea incuriosis notis & somno deditis, consiliorum suorum atque illecebrarum jaculo perforat. Neque mirum videatur si de duobus tam diversis quales sunt Christus & diabolus, unum & idem dicatur, cum id diversis etiam dicatur rationibus. Sic enim Deus & dæmon dicuntur tentare homines, sed quàm longè aliis & modis & finibus? Hinc autem Vigilantiæ perpetuæ motivum satis efficax elicietur, si attentè consideretur quàm sit totus dæmon in observando tempore quo non observatur ut furem agat. Cum enim dolis & cuniculis potius agat quàm apertis viribus; in hoc vel maxime suos ponit dolos ut incautos invadat. Hoc est nempe quod ait Apostolus, *ut non circumveniamur à Satana, non enim ignoramus cogitationes eius*. Idcirco & vocatur coluber seu serpens tortuosus, qui se videlicet varios in flexus torquet & flectit ut faciliorem in mentes nostras aditum tenet.

Aptè contra hos dolos David: *illumina Domine oculos meos ne unquam obdormiam in motem, ne dicat inimicus meus, prævalui adversus eum*. Egregiè vero S. Chrysostomus in hunc Psalmi versiculum: *Pape! quanta est stultitia, quanti stupor, adversariis adversus seipos ferre auxilium, & ut i qui animam excruciant & affligunt, latentur & exultent! Vide quā absurda,*

2. Cor. 2.

1. Cor. 26.

1. Is. 27.

Ps. 12.

absurda, cum inimicum vincere oporteret, vincimur: nec id solum sed etiam validum & potentem reddimus, nec eo usque sistit extrema amenitas & summus morbus noster, sed qua eis etiam lasciviam & exultationem afferant, comparamus.

Huc spectant multae Veritates passim expositae:

Nemo periculosè magis tentatur, quàm qui se non putat tentatum.

In 1. p. Die 15. Ianuarii.

Nisi quod monet sapiens: omni custodia serves cor tuum, non omnino servas.

In 1. p. Fer. 4. Hebdomadae. 4. post Epiphaniam.

Qua facilitate vincimur, eadem vincere possumus.

In 3. parte, Fer. 5. Hebdomadae. 7.

Quod monet Sapiens: Eris eruditus in omnibus, aut eris contra demonem rudis in omnibus.

In 4. parte, Fer. 4. Hebdomadae. 15.

FERIA QUINTA. PARABOLA DE DECEM VIRGINIBVS.

Tunc simile erit Regnum caelorum decem virginibus qua accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso & sponsa. Matth. 25.

VERITAS PRACTICA.

Perpetua est quaedam mentis Virginitas, perpetua vigilantia.

RATIO EST. Quia virginitas quaedam mentis est, eius incorruptio & puritas ab omni affectu inordinato.

Sed illa incorruptio praecipue conservatur & quodammodo perpetuatur per vigilantiam perpetuam.

Ergo & perpetua quaedam est mentis virginitas hac perpetua vigilantia, Proindeque plurimum commendanda, cum quidem omnibus, tum his vel maxime qui virginitatem corporis colunt.

I. PUNCTUM.

CUM frequenter occurrat hujus Parabolae de decem Virginibus commemoratio, non est cur eam fusius hic enarremus. Jam supra etiam in prima parte, ubi de Communi Virginum agitur, instituta est ejus consideratio qua ostenditur quamlibet virginem non posse dici prudentem sed futurum nisi tantum adrigilet ad ceteras omnes virtutes suo tempore exercendas, quantum ad virginitatem

custodiam. Nunc pergentes cum Christo de vigilantia cogitare & loqui, observemus ad faciliorem intelligentiam parabolae, morem hunc apud Judaeos fuisse, ut virgines serò cum lampadibus sponsum & sponsam deducerent domum, ad nuptiales epulas.

Antequam verò paratus esset sponsum deducendus, expectabant eum parato in loco virgines, quò ante simul omnes convenisse oportebat. Et quia dubium ac incertum erat quamdiu se sponsum pararet, quae se hora sisteret exiturus, tamdiu praestolabantur & vigilabant virgines, saepe ad mediam usque noctem, unde fiebat ut oleum semel effusum in lampades, diuturnitate temporis consumeretur, ac proinde ne deficeret, prudenter vasa quaedam oleo plena secum deferrebant, aut certe nisi deferrent, insipienter agerent: nam deficiebat oleum, deficiebat tempus, deficiebat ornatus nuptialis, deficiebant ipsae sibi, cum alioquin comitari sponsum non possent extinctis lampadibus, & dum illis accendis oleum sibi conquirent, sponsalis interim celebritas perageretur, & nuptiale convivium clausis januis celebraretur, quòd certe durum & infame ducebat. Sed ipsarum erat culpa, sed ipsarum erat impudentia & mera fatuitas quòd non vigilassent, quòd non sibi necessaria providissent, quòd

quod sumptibus pepercissent vel labori; Unde tandem illarum exemplo concluditur, quod nisi vigilemus quantum satis est ad Christi sponsi adventum sic excludemur caelesti convivio, nec quidquam proderit ipsa corporalis Virginitas quae non habuerit comitem Vigilantiam, ad Virginitatem mentis & ad carceres comparandas Virtus es perdonem. Amen dico vobis, Nescio vos; Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam.

Hæc est perpetuæ Vigilantiæ ratio quæ hæc nobis proposita fuit; Nunc vero aliam addimus qua non tantummodo malum evitatur, sed bonum insigne comparatur quod est Virginitas quadam mentis, quæ ex perpetua Vigilantiâ perpetuari dicitur, & sic apertè demonstratur. Nam quid est virginitas mentis, nisi mentis incorrupta puritas, quantum quidem haberi potest in corpore quod corruptitur & quod aggravat animam multa cogitantem? Sic sanctus Ambrosius ad Virgines, ut quantum possint Beatam Virginitatem imitentur quæ Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente, qua nullo doli ambitu sincerum adulterare affectum. Sic & sanctus Cyprianus de disciplina Virginum, ut quæ à carnali concupiscentia recedentes, inquit, tam carne quam mente se Deo reverent, consumunt opus suum magno premio destinatum, nec ornari jam aut placere cuiquam nisi Domino suo studeant à quo & mercedem Virginitatis expectant: Unde aptè S. Chrysostomus de quinque fatuis Virginitibus quarum est mentio in nostra parabola, dicit eas cum fornicatoribus ejici, quod pecuniarum cupiditas qua detenta, oleum sibi non emerunt sit quadam mentis corruptela, ut quæ adeo licet corpore Virgines fuerint, mente tamen corrupta sint; quia videlicet sua est mentis virginitas, cum mentis puritas sic custoditur ut nulla pravitate affectus contumparatur. Hinc beatus ille qui inventus est sine macula qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris, quibus est hic & laudabilis animus?

II. PUNCTUM.

SED per Vigilantiâ perpetuâ illa præcipue puritas custoditur & quodammodo perpetuatur. Nam hic ejus primus est & magis commendatus affectus, ut ab omni modo peccato vigilantem prætervet, sed à levi etiam affectu qui mentem ejus posse corrumpere. Ad quid enim anima vigilare nisi ad sui custodiam? at in quo

est animæ custodia nisi à peccato, quod est ejus perditio? Si enim petimus à Domino ne nos inducat in tentationem, Dominus etiam à nobis petit, Vigilate & orate ut non intretis in tentationem, id est, ne succumbatis, & peccetis, hoc enim est proprium Vigilantiæ munus & officium, quod quidem ita perfecte defungitur, ut quo parte homo est debilior ad resistendum hostibus, illinc evadat fortior quia ibi vigilantia est acrior. Quod præclare sanctus Gregorius, Unde se, inquit, pertimescit graviter cadere, inde accipit fortiter stare; non solum vires à quo accipiat desit, sed quanta eas vigilantia servet intelligit, ad insidias providendus & vigilat, ut hostem se in certamine caustus accingat. Et alibi: Et si aliquando usque ad delectationem tentata mens rapitur, ipsa tamen citius subreptionem suam delectationis evadescunt, & foris censura redarguant quidquid intra se exurgere carnale deprehendunt.

Sic fuit sanctus Bernardus, ubi agit de Consideratione quæ est ipsa hæc nostra Vigilantia: Primam quidem, ipsum fontem suum, id est, mentem de qua oritur, purificat Consideratio. Deinde veget affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat & ordinat. Et quæ plura præcipue quirit: Unde aptè à postolus, Evigilate iusti, & nolite peccare; Quasi diceret: ad hoc præsertim evigilate ne peccare velitis, ne peccetis ex affectu, non tantum ex affectu peccati, sed ne cuiusquam rei affectu inordinato qui peccatum generat, & peccatum quod præcipue cavet qui vigilat.

III. PUNCTUM.

EST igitur perpetua quadam mentis Virginitas perpetua Vigilantia, quæ puritatem mentis tam diu perpetuat quam diu perpetua est; cum ad hoc unum præcipue vigilet, ut nulla peccati labe mens nostra corruptatur. Fiat cor meum immaculatum in suis justificationibus, ut non confundar. Hæc est lapa semper accensa in sapientibus illis Virginitibus quæ idcirco ad nuptias sunt introductæ. E: certe quam essent sapientes in hoc præcipue ostenderunt, quod essent constantes in perpetua Vigilantia. Nam quid est sapientem esse nisi tenere constantem media quæ proposito fini magis conveniunt? Quis est autem primus finis noster, nisi purum esse ab omni peccato, ut sic aliquando Deum videamus? Quodnam est pondus medium ad illam puritatem nisi perpetua Vigilantia? Unde quid sequitur nisi veram

Matth. 26.

2. Cor. 10.

3. Cor. 18.

1. de Consideratione.

1. Cor. 15.

P/118.

In ea sola esse sapientiam, quæ sic suaviter & fortiter finem suum attingit.

Collat. 1.
c. 4.

Sic præclare Cassianus: Finis quidem nostra professionis, ut diximus, regnum Dei seu regnum caelorum est; destinatio verò nostra, id est scopus, Puritas est cordis, sine qua ad illum finem impossibile est quempiam pervenire. In hac ergo destinatione desigentes nostra directioni obtutus, velut ad certam lineam, cursum rectissimum dirigamus: Ac si paululum quid ab hac cogitatio nostra deflexerit, ad contemplationem eius illico recurrentes, rursus eam velut ad quandam normam rectissime corrigamus: qua semper omnes conatus nostros ad unum hoc revocans signum, arguet statim si à proposito directione mens nostra vel paululum devia verit. Et paulo post: quidquid ergo nos ad hunc scopum, id est puritatem cordis potest dirigere, tota virtute spectandum est; quidquid autem ab hac retrahit, ut perniciosum ac noxium devitandum. Pro hac enim universa toleramus & agimus. Pro hac parentes, patria, dignitates, divitiæ, delicia mundi hujus, & voluptas universa contemnuntur, ut scilicet puritas cordis perpetua retineatur. Hac itaque nobis destinatione proposita, semper actus nostri & cogitationes ad eam obtinendam rectissime diriguntur. Quæ si præ oculu nostru jugiter statuta non fuerit, non solum cunctos labores nostros vacuos pariter atque instabiles reddens, incassum eos ac sine ullo emolumento compellet effundi, sed etiam cogitationes omnes diversas sibi que contrarias suscitabit. Necessè est enim mentem quò recurrat cuius principaliter inhaerens non habentem, per singulas horas atque momenta pro incursum variotato mutari, atque ex his qua extrinsecus accidunt, in illum statum consuetudine transformari qui sibi primus occurrerit.

Cap. 6.

Hinc namque est, quidam nonnullos mundi hu-

jus maximas facultates, & non solum multa aurum atque argenti talenta, verum etiam prædiorum magnificentiam contemnentem, post hæc vidimus pro scapello, pro graphio, pro calamo commoveri. Quis contemplationem cordis in Deum fixam tenerent, numquam usque pro parvis rebus admitterent, quod ne pro magnis ac pretiosis incurrerent opibus, easdem penitus abicere maluerunt. Nam & plerumque nonnulli tanto zelo codicem servant, ut eum ne leniter legi quidem, vel contingi ab alio quo patiantur, & inas occasiones impatientia ac mortis incurrunt, unde monentur stipendia patientia & Charitatis acquirere. Cumque omnes divitiæ suas pro Christi amore disperserint, pristinum tamen cordis affectum in rebus minimis retinentes, & pro ipsis nonnumquam mobiliter irascunt, veluti qui non habeant apostolicam Charitatem, ex omnibus infructuosi sterilesque redduntur.

Atque idcirco sanctus Chrysostomus sapienter advertit, rectissime fatuas illas esse Virgines dictas, quæ cum iam multa jam fecissent pro spone, quem expectabant, in illo tamen modico defectu olei, bonu omnibus exciderunt. O quam verè Sapiens: qui in uno peccaverit, multa bona perdat!

Vide in I. parte, In Communi Sanctorum non Pontificum, ubi hæc Veritas exponitur.

Quantum cuique est Vigilantiæ, tantum Virtutis & Meriti.

* * *

FERIA SEXTA.

PARABOLA DE TALENTIS.

Sicut homo peregrè proficiscens, vocavit servos suos, & tradidit illis bonas suas & uni dedit quinque talenta; alij autem duo: alij verò unum; unicuique secundum propriam virtutem; & profectus est statim. Matth. 25.

VERITAS PRACTICA.

Temperamenti regendi parata Ratio, parata ratio est reddendi Deo talenti.

SENSVS EST, Quod prout quisque cum gratia vigilabit naturali suo temperamento rationaliter temperando, tam aptus & paratus erit ad multiplicandum talentum; & reddendam de illo rationem.

RATIO EST, Quia paratum esse ad reddendam de talento rationem nihil aliud est quam quod quisque talentum acceperit rectè impenderit.

Sed prout quisque cum gratia vigilare naturali suo temperamento rectè & rationaliter temperando, tam rectè quod accepit talentum impenderit.

Ergo & ita paratus erit ad reddendam de talento rationem; Et sic temperamenti regendi parata Ratio, parata ratio est reddendi Deo talenti; Quod sanè plurimum valere potest ad curam & vigilantiam adhibendam circa temperamentum naturale rationaliter & Christianè temperandum.

I. PUNCTUM.

COMMENDATÆ jam multoties Vigilantiæ vera & solida praxis nunc aperius exprimitur, cum in naturali temperamento, ratione & gratia temperando ponitur. Ponitur autem cum de distributis talentis Parabola proponitur, cuius hæc summa est: Tribus servis pecunia quæ Talentum dicitur inæqualiter prout cuiusque vires ferebant à suo Domino ad negociandum conceditur Duo primi quorum unus quinque acceperat, & alter duo, rem feliciter confecerunt, sua duplicata retulerunt talenta, & hanc uterque à Domino suo promeruit compensationem: *Euge serve bone & fidelis, quia super paucis fuisli fidelis, supra multa te constituam.* Tertius verò qui unum

Haynesius par. quarta.

duntaxat talentum acceperat, nihil ex eo fructus retulit, sed vano quodam metu deterritus pecuniam suam otiosam & infrugiferam in terra detinuit: quodcum resecivisset Dominus servum inutilem vehementer objurgavit & malè multatū iussit in tenebrosissimum detrueri carcerem,

Nunc verò quid tota significet Parabola, quid sit talentum multiplicare, & utris horum trium similiores simus ut constet planius, proponitur hæc valde consideranda Veritas ad proxim Vigilantiæ magis ac magis declarandam, Quod prout quisque suo naturali temperamento, ratione & gratia temperando vigilaret, tam feliciter aut infeliciter cum illo de talento agatur: tam paratam aut imparatam de accepto & reddendo rationem habere dicendus erit, Quid est enim talentum? Quid multiplicatum talentum? Et quid eius reddendi paratam aut imparatam habere rationem? Tria sunt hæc nobis particulatim enucleanda.

De primo, sic sanctus Joannes Chrysostomus: *Talenta hic pro eo quod unusquisque facere potest accipimus, sive autoritate protegere, sive pecuniis juvare, sive doctrina admonere: sive alia quapiam re, proximis prodesse queas.* Sic conformiter Glossa in hanc parabolam; *Nota, inquit, quod quicquid datur in rebus mundanis vel spiritualibus pro talento impuatur, de quo est reddenda ratio.* Sic S. denique Gregorius: *Talenti nomine cuiuslibet reputabitur quod vel minimum acceperit, quo nempe bene uti possit in suam & proximorum utilitatem.*

Jam verò, quid est multiplicare talentum nisi hoc ipsum quod accepisti proximo impendendum sic rectè ac fideliter impendere ut acceptæ gratiæ respondeat vel effectus æqualis vel talis cura producendi effectus, ut peses te non stete *LUC. 19.* rit quin fructuosus fuerit labor tuus. *Curam illius habe,* dicebat Samaritanus stabulario cui vulneratum à latronibus hominem commendabat, ubi cura non curatio memoratur.

Bbb

Denique

Denique quid paratam aut imparatam habere reddendi rationem talenti, nisi sic paratam esse ad osam bene merendi de aliis occasionem, ut non minus diligenter, non minus fideliter, circa omnes, omni loco & tempore te impendas & superimpendas quam si tum es moriturus, & Christorationem redditurus. Sic loquimini & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Agit hic manifeste sanctus Jacobus de Charitate proximi sive de operibus in proximorum utilitatem exercendis, monetque sic verbo & opere beneficiendum esse proximo, sicut lex Evangelica precipit quæ lex est libertatis, id est, quæ liberè precipit omnibus vel quæ precipit omnibus ut liberè & liberaliter agant, non more servorum qui metu tantum moventur, & qui non plura quam exigantur faciunt, sed amore filiorum qui plura vellent quam præstent si plura possent, qui nulla re propria detinentur quo minus liberi sint ad agendum, qui tam liberi sunt & expediti ad agenda omnia ut quidquid agunt non oneri sed honori vertant, qui denique sic amore, sic liberè, sic non coactè moventur ad beneficiendum proximis, ut tamen tam sedulo, tam religiosè, tam efficaciter benefaciant quam si peccarent non faciendo quod liberè faciunt, & quam si proximè iudicandi essent de peccato, & iudicandi secundum exactiorem Evangelicæ legis normam: quasi iam inciperent iudicari & condemnari si quod possunt non facerent.

Hoc est paratam habere talenti rationem; hoc est quod illi duo boni & fideles servi fecerant; hoc est quod servus inutilis non præstitit; hoc est quod istum servum magis imitatis quam duos alios.

II. PUNCTUM

SED hæc omnia sic procedunt & pendunt à naturali temperamento rectè temperando, ut prout quisquis in hoc invigilaverit, tam certò proximis omni virtute sua curam omnem impendet, vel negabit.

Tria hic etiam sigillatim expendi possent. Primo quid temperamentum. Deinde quid temperatum temperamentum. Ac tertio, quomodo inde talenti valor & ratio.

De primo, Temperamentum est naturalis illa quæ vulgò dicitur Complexio, sive sanguinea, sive biliosa, sive melancholica, sive phlegmatica, sive sic mixta & temperata ex his quatuor quos vocant humoribus ut vix ullus emineat, sive sit aliquis eminentior & prædominans aliis,

Unde formatur Indoles & nativa quædam propensio in amorem & latitiam potius quam tristitiam, vel è contra; unde & alij conformes facilius in uno quam in alio excitantur affectus; Quæ de re sic egregie Philo Judæus: *Isdem quidam delectantur, quidam offendantur, nam quæ his probantur alij displicent; quæ hi ultro accersunt ut domestica, alij procul in malam rem profligant ut alienissima. Equidem fortè fortuna theatrum ingressus, aliquos animadversi ad unum carmen tragætorum citbaræ odorumque in scenâ certantium, alios sic demulseri, ut non temperarent sibi quin assurgentes acclamarent & applauderent alios non magis movent hoc, quam illes ipsos gradus saxos quibus insisterent; alios irritantur offendi, ut è theatro se proriperent utraque manu compressis auriculis, ne quid ex se sono reliquum molestiam crearet fastidiosis animis.*

Hinc etiam tam diversæ ingenij qualitates, aptitudines & capacitates, ut unus in speculativo scientiis plurimum valeat, alius in humanioribus studiis, alius in mathematicis, alius in mechanicis, alius urbanam, alius agriculturam magis colat vitam; alius loquendo, alius scribendo excellat; alius ad gubernandum aptus, & alius ad inferiora quædam excolenda modestia magis idoneus, quibus variis ingenij dotibus accedunt mores etiam valde discrepantes, quales in illis duobus geminis Jacob & Esau sancti Patres observant.

Cum sit autem in libero cuiusque arbitrio ad potestatem cum divina gratia quæ nunquam tota deest suos praves mores corrigere, ac temperare hinc sit quod secundo loco proponitur Temperamentum, non naturaliter ut supra dictum est quantum ad humores, sed moraliter quoad mores, qui si nimis propendant in aliquem naturalem affectum, retorquentur in oppositum, vel ad auream mediocritatem in qua consistit Virtus revocantur. *Id. vasa illos durè,* inquit Apostolus, sed valde mirum quod id Titò commendat quod verbatim Timotheo, quia scilicet in quo unus deficiebat, alter excedebat, & sic utriusque temperamentum temperabat, cum uterque sibi suo studio comparare niteretur quod natura non dederat.

Atque hinc tertium & præcipuum quod expendas, hinc scilicet prout rectè ac fideliter suum quisque temperamentum temperavit, cotrexit, gubernavit, tam rectè ac fideliter suum talentum exercebit; sive id naturaliter, sive id supernaturaliter ita fiat, Naturaliter quidem, quatenus ipsi tempe-

semper mento naturali talentum inhaeret suo modo, velut insirus arbori succulus; Unde & naturam temperamentum necesse est ut induat & sapiat: si verbi gratia qui concionatur aut qui gubernat fuerit cholericus aut melancholicus, ipsa eius concio, ipsa eius gubernatio cholera aut melancholica sapiet, & ad tantum detrimentum capiet quantum erit excessus vel defectus naturalis quem non satis temperat.

L. 9. Ep. 43. ad Thimotheum Abbatem.
Sic factus Gregorius scribens ad Abbatem qui multum laborabat in suis regendis subditis, quod ex nulla, inquit, alia re evenire valuit, nisi quia tua dilectio in regimine tuo inordinata est, nec cum gravitate aliquid valet disponere; sed modo sicut peccantibus leniter blandire: modo inordinate, & extra modum nimium irasci. Nam si jamet ipsam in mentis sua ratione posuisset, ipsa eius maturitas haberi in reverentia potuit. & disciplinae ordo servari.

Apoc. 3.
Et etiam supernaturaliter & divinitus ita fit, ita permittente vel agente Deo, ut in penam vel in praemium minoris aut majoris operae positae in regendo temperamento, minores aut majores gratias conferat ad talentum exercendum, & uberiores inde fructum colligendum. Qui vicarius faciam eum columnam in templo Dei mei. Qui vicerit suos scilicet hostes domesticos, suos naturales motus & impetus rationi repugantes, faciam eum columnam, nempe firmum & effiacem in operando quicquid operetur. Hinc apte Apostolus, postquam dixit, semper mortificamur in corpore nostro circumferentes, ut & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris, tum paulo post subdit & concludit; Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis, quasi diceret, morte nostra vobis vitam operamur, nos mortificati vos vivificamus. Quod Christus de se ac de suis expressit dixerat, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum afferet. Ac rursum, Ego super vultu vobis, & Pater meus agricola est: omnem palmis em in me non ferentem fructum, tollat eum: & omnem qui ferit fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Quid est, purgabit eum, nisi temperamentum eius temperabit? Quid porro, fructum plus afferat, nisi quod talentum fructuosius inde reddetur.

1. Cor. 4.
Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum afferet. Ac rursum, Ego super vultu vobis, & Pater meus agricola est: omnem palmis em in me non ferentem fructum, tollat eum: & omnem qui ferit fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Quid est, purgabit eum, nisi temperamentum eius temperabit? Quid porro, fructum plus afferat, nisi quod talentum fructuosius inde reddetur.

1. Cor. 12.
Ibid. 15.

III. PUNCTUM.

PATET igitur quantum conferat ad rationem de talento reddendam, temperamenti ratio, non solum ut talentum non remaneat otiosum, non

solum ut actu & frequenter exerceatur, sed ut fructuose ac laudabiliter ad Dei gloriam, ad proximorum utilitatem, & aeternam Operantis mercedem impendatur: cum alioquin nisi quis seipsum in ea praesertim parte animi qua magis inordinatus est prius ordinet & componat, vix aptus umquam erit ad opem alii conferendam, quantumcumque praestanti excellat ingenio; nam in illud quod alii conferet, semper redundabit aliquid ex illa sua pravitate quam non correxit, ex quo fiet ut totum opus depravetur vel in substantia, vel in modo, vel in fine, nec quidquam aliud inde resuletur quam *as sonans aut cymbalum tinniens.*

Unde enim putas tam modicus in Ecclesia fructus & profectus in omni hominum statu, cum abundant Viri excellentes qui praesint, qui loquantur, qui converentur; unde inquam tam modicus tam excellentium virorum fructus, nisi quia non manent in eo qui dixit *sine merito peccatum facere*; non manent autem quia suis in affectibus non satis recte compositis avertuntur, non quod vellet Christus docent, non quo vellet modo vel fine, sed pro suo quique ingenio, vident vana & divinam mandacium, dissentit, ait Dominus, cum Dominus non miseris eos, & perseveraverunt confirmare sermonem.

Hi nempe sunt quibus Dominus per Prophetam: *Vae Prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum & nihil vident, quasi vulpes in deserto.* Id est, dolosi & latentes quando quid contra spiritum suum pro Dei gloria loquendum esset & agendum, unde & pergit Dominus: *Non ascendisti ex adverso neque opposuisti murum pro domo Israel ut siatis in praesidio, in die Domini.* Et paulo post: *Ed quod de eperit populum meum dicentes, Pax, & non est pax: Et ego adificabas parietem, illi autem timebant eum luto absque paleis.* Dic ad eos qui leniunt absque temperantia quod casurus sit. Et quae plura ibi prolequitur contra eos qui consunt pulvillus sub omni cubito manui: & faciunt cervicalia sub capite univere atati ad capiendas animas. Qui quidem viri sic adulantes & palpantes suis auditoribus vocantur ibi filiae seu foeminae, quae leviter qui suis vanis affectibus sicut foeminae moveantur, quos tamquam viri fortiter repressisse debuerant, ut fructum facerent.

Quamobrem recte Sapiens: *Praparatorum operum tuum, & diligenter exerce agrum tuum ut possis adifices domum tuam* quasi diceret, non aliter tuos domesticos ales ac nutries, nisi prius quod te anxia

Spestat excoleris & ordinaveris. Sic sanctus
ad officij Ambrosius: *Vnusquisque suum ingenium nove-*
 94 *rit, ut ad id se applicet quod sibi aptum elegerit. Non*
solum noverit bona sua, sed etiam vitia cognoscat,
aqualemque se iudicem sui praebeat ut bona inten-
dat, vitia declinet. Quasi diceret, non aliter bo-
na intendet erga proximos, nisi sua declinet vi-
tia. Nam alioquin eum sua vitia declinabunt ne
in proximos bonum intendat, atque idcirco æ-
qualem se sui iudicem, praebeat, id est, æquali-
ter in utrumque semper invigilet ut & sua vitia
refectet, & sua conferat aliis bona.

Quod ita verum est & fixum ratum in praxi
 ad operam suam alius conferendam, ut propte-
 rea non solum suis se oporteat quibus exiete cu-
 piditatibus, sed piis etiam quibuscumque
 privatis affectibus qui alioquin retardare
 possent aut quoquo modo sacrum Operatum
 impedire, ne quantum necesse est aliis vacet.

Serm. 51. in Sic de se sanctus Bernardus, *Charitas*, inquit, *qua*
Canticum. *non quaerit qua sua sunt, id mihi jam dudum fa-*
cilo persumsi, nihil desiderabilem eorum vestru
praeferre utilitatibus: orare, legere scribere, medita-
ri: & si qua sunt alia spiritualis studij lucra, hac
arbitratus sum propter vos detrimenta: ne si vi-
delicet hæc quantumvis pia quæ temperamen-
to suo congruebant temperaret, non æquè pos-
set talentum, & debitum Charitati fraternæ sti-
pendium reddere, nec suo satis fideliter defun-
gi officio. Tanti refert propterea seipsum prius
tegere ut rectè regantur alij.

Quod postremo videre est evidenter in miso-
 ro illo servo qui talentum infodit & otiosum
 reddidit. Cur enim ita languit & defecit? quia
 scilicet cum naturæ timidioris esse, naturale hoc
 temperamentum non temperavit, timiditatem
 suam non satis acriter expugnavit, sicque factum
 est ut cum timeret talentum perdere si forte illud
 exponeret non exponendo perdidit. *Timens,*
inquit, abij, & abscondi talentum tuum in terra. Sed ò
serve male & piger, expugnanda erat illa timidi-
tas quæ si exuisset, talentum non infodisset. Un-
de apud Divus Hieronymus: quod pro excusatio-
ne dixit, in culpam vertitur. Nec omittenda
hic Glossa quæ pecuniam in sudario abscondi-
tam sic interpretatur: In sudario pecuniam repo-
nis qui ad prædicandum idoneus, amore purita-
tu conscientia officium prædicationis suscipere re-
nuvit, vel susceptum non bene gerit. Stupenda
certe verba! Nam si amor ipse puritatis tempe-
randus, quanto magis amor impuritatis? si pu-
ritatis amator punitur operarius ille qui opera-
ri renuit ne quidquam suæ officeret puritati: vel
qui puritatis amorem non ita temperaverit ut
nihil inde à talento exercendo dimoveretur;
quanto magis impurus punietur si suam pro-
pterea impuritatem non castigaverit? Ab im-
mundo quid mundabitur? Et à mendace quid ve-
rum dicetur? *Eccl. 14.*

S A B B A T O.

DE POSTREMA EXTREMI JUDICII SENTENTIA.

Tunc dicet Rex his qui à dextris eius erunt: Venite Benedicti Patris mei:
Possidetè paratum vobis regnum à constitutione mundi: Esurivi enim
& dedistis mihi manducare, &c.

Tunc dicet & his qui à sinistris erunt: discedite à me maledicti in ignem
æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius: Esurivi enim &
non dedistis mihi manducare, &c.

Et ibunt hi in supplicium æternum: Iusti autem in vitam æter-
nam. Matth. 25.

VERI.

VERITATES PRACTICÆ.

QUÆ multe possunt ex proposita de promi materia, designantur in 2. parte, Feria 2. Hebdomadæ primæ in Quadragesima, quibus hæ sequentes adduntur, servato narrationis Evangelicæ textu.

Cum venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ.

In regia Christi Maiestate nihil majus quam Rex ipse Christus.

Vide in 1. parte, Die 6. Januarii, in die Epiphania Domini.

Lethale quod vis peccatum, crimen est læsæ maiestatis.

Vide in 1. p. post Hebdomadam decimam in Appendice ad Messones, Capito 13. ubi fusè ostenditur quale sit malum Christi, peccatum.

Et congregabuntur ante Eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem sicut Pastor segregat oves ab hædis.

Qui nunc Pastorem tuum non agnoscis Christum, tunc te Christus suam non agnosceat ovem.

Ratio quæ te potissimum spectat declarando quod nunc in praxi Pastorem tuum non agnoscis Christum, ac proinde tunc non agnosceas à Christo tamquam suam ovem, hæc est inter alias, quod qui se non sinit pasci à Christo juxta suum ordinem, prout alibi demonstratur, non agnoscit Christum ut Pastorem suum, nec à Christo agnosceatur tamquam ovem suam.

Sed si te nosti, agnosces quod non te sinit pasci à Christo juxta ordinem tuum.

Ergo nec ab illo tunc cognosceas tamquam suam ovem, sed velut hædus segregaberis ab ovili.

Vide in hac 4. parte, Feria 3. & sequentibus Hebdomada vigesima prima.

Et statuet oves quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris.

Qui nunc à dextris volunt statui, tunc à sinistris statuentur.

Qui nunc primi esse volunt, tunc erunt infimi.

Quo quis interior est in ordine hominum, eo superior est in Christi ordine

Vide in 2. parte, Feria 3. Hebdom. 4. in Quadragesima, & explana fusius quod habetur Genesio Quadragesimo octavo, de duobus filiis Joseph Ephraim & Manasse, quorum ille minor primò positus erat ad sinistram Jacob, & alter major ad dextram: Post verò conversis & cancellatis à Jacob manibus, inventus est minor in dextra Jacob, major autem in sinistra, Sic plane qui se modo statui volunt ad dextram tamquam majores & priores, tunc statuentur ad sinistram, pudendo certè dedecore.

Vide & supra vigesima octava Dominica, ubi multa hæc spectantia.

Tunc dicit Rex his qui à dextris eius erunt: Venite Benedicti Patris mei, Possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

Inter Benedictos hic incipit benedicti non cui melius omnia, sed qui ex omnibus melior.

Vide in 2. parte, Die 21. Martij.

Quantam in te vim habet desiderium Regni cælestis, tantam tibi vim facies.

Sic dignum est cælum nostris desideriis ut nisi cælum desideres, cælo sis indignus.

Vide in 2. parte, Feria 2. & 6. Hebdomada Ascensionis Christi.

Esurivi enim & dedistis mihi manducare: sitiivi & dedistis mihi bibere.

Et quæ sequuntur, videnda in textu, ubi sex genera misericordiarum corporalis recensentur, septimum verò in libro Tobie designatur, quod est sepelire mortuos.

In parvis, major est servi Dei fidelitas.

In 1. p. Fer. 6. Hebdom. 6. post Epiphania.

Cura rerum minimarum, rem procurat omnium maximam.

In 3. p. Sabbato Hebdom. 4.

Ars omnium artium quætuosissima, est Eleemosyna.

Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes.

In 3. p. Dominica sexta post Pentecosten. Vide & Dominicam octavam.

Hoc amanti cælum paupertas est vel Eleemosyna, quod amanti terram divitiæ.

Aut cælum perit divitiis, aut emitur.

In 4. p. Fer. 3. & 5. Hebdom. 17. ubi & multa alia quæ huc commodè referri possunt.

Amen, dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

Quò minus potes Christo reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes.

In 3. p. Fer. 2. Hebdom. 1. Quibus hæc adde pro his declarandis quæ potes circa proximum, & quæ proinde debes reddere.

Primum est, quidquid agas interius vel exterius, positivè vel negativè, totum id præstes propter Christum qui hoc à te pro suo jure postulat. Nonne hoc potes cum eius gratia? Nonne hoc debes? Sic autem fiet ut quoties in paupere Christum respicias sicut ipse ordinat, tres illas insigniores virtutes quæ Theologicæ dicuntur, exciteas: nempe Fidem, dum credis Christum in paupere pati, & foveri. Deinde Spem, dum speras quod ille promittit futurum in Judicio. Denique Charitatem, dum Christum in paupere diligis, & in Christo pauperem, & in paupere Christum, Deum ac hominem simul diligendo amplectens. Ex quibus vides quam multa possis.

Secundò quid pecuniæ, quid facultatum possis elargiri, potes conferre cum Directore qui perpeulis omnibus candidè doceat quid ex obligatione, quidve ex consilio debeas.

Tertio potes abstinere contumeliis, probris, & verbis asperis quibus sæpe pauperes impetuntur.

Quarto, potes omnibus compati, omnibus bene velle, gaudere bono quod illis præstat ab aliis, & si ve concedas si ve neges quod petitur, Charitatem & benevolum animum temperare, juxta illam Veritatem quæ in 2. parte asseritur.

Si quid charitas negat, tam benigna negando est, quàm concedendo.

In 2. parte, Feria 3. Hebdom. 1. post Octavam Pasche.

Tunc dicit & hu qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis eius. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c.

Verendum, ne quod tibi deest ad perfectionem, desit etiam ad salutem.

In hac 4. parte, Feria 2. Hebdom. 17.

Non tam spectatur quid dones pro Divinis, quam quid non dones.

In 3. p. Fer. 6. Heb. 8.

Quò magis oculata est concupiscentia, magis est cæca.

In 3. p. Sabbato Heb. 9. Ubi quæ de oculata dicuntur concupiscentia, referri debent ad illas ratiunculas quas dum quisque sibi proponit, ne bene ac faciat pauperibus, magis cæcitat non videndo periculum damnationis in quod se conijcit.

Dum te à dando excusas, magis excusas.

Ratio est valde consideranda, vel seorsum in privato discursu, vel conjunctim cum alio, nempe cum te à dando excusas, hoc unum pene objicis, quod nil dandum habeas. Sed hoc dicendo, te magis excusas, & mendacio ac fraude cum Deo agis.

Multis id quidem modis. Primò sæpe mentiris. Secundò, vel agnoscis apertum mendacium, vel non agnoscis nec cogitas. Si agnoscis, aperta malitia est, quæ sæpius transit in peccatum obstinationis & in peccatum contra Spiritum sanctum, quod vix unquam remittitur, ut demonstratum est in 2. parte in die Pentecostes. Quod si non agnoscis nec cogitas esse mendacium malitia quædam est perniciosior, nam illa est voluntaria & affectata ignorantia quam Scriptura condemnat, *notui intelligere ut bene agerem, & quam damnati præteritum gemunt, Ergo Sapientiam non habetis, quia non cognovistis lumen, quia non luxistis nobis, & quæ plura deplorant ab ignorantia sua.*

Tertio te aperti convincunt mendacij, superflue illæ quibus abundis impensæ vestium, suppellectilis, exquisitorum dapum, equorum, curium, & similibus in omni splendoris genere domesticarum rerum. Nihilne habes in istis expendendis? Nihilne superest quod in illis augendis

as vel conservandis reserves? Et cum est assis dandus pauperi, audebis negare te quidquam habere quod dones, nec timebis comparere Iudici qui tam severe de his te monuit, nec timebis illam sententiam: *Discede à me malefactor, discede in ignem aeternum, Esurivi enim & non dedisti mihi manducare.* O mi frater, numquid ferreæ sunt carnes nostræ ut non contremiscent? Et quæ plura sanctus Augustinus in 1. parte. Dominica 1. Adventus.

Et ibunt hi in supplicium aeternum, Iusti autem in vitam aeternam.

Quod ageres iudicatus si posses, hoc ipsum debes agere iudicandus.

Ratio est, quia ubi est par aliquid agendi ratio, hoc pariter est agendum. Sed par est ratio tibi, ut iudicandus id agas quod ageres iudicatus; Quænam enim est ratio cur iudicatus aliquid ageret nisi ut se à pœnis redimeret? At nunc iudicandus perinde est ut se à pœnis redimat ac iudicatus? Imo est aliquid amplius quod iudicandum premit & urgeat. Primum nempe facultas agendi eum gratia quam habet iudicandus & nondum iudicatus. Deinde voluntas Dei quam probè se iudicandus ut interim dum iudicetur, aliquid agat. Ac tertio Divinus amor quo moveri potest iudicandus, cum iudicatus solo pœnatum metu moveretur.

Videsne quam multò magis iudicandus debeas agere quam ageres iudicatus? Videsne verò quam longè minus agas? An si posses dare pauperi iudicatus, negares id quod posses? Et tamen toties negas, cum sis iudicandus de illa negata quæ dare poteras pecunia! Dubitasne futurum quod dixit Christus? *Credidne compensandū qui dederit, & non puniendum qui negavit? Quid est quod illud credas, & non illud? An alius Christus est qui benedictus dixit: Venite possidete paratum vobis regnum: & alius qui maledictus dixit: Discede à me in ignem aeternum? An alia causa est primæ sententiæ quam quod esurivit & passus est? & alia causa secundæ quam quod esurientis non passus est? Cur ergo qui non pavit esurientem non æquè timeat, ac alter speret qui pavit? Nec dicas te multis dare, hec non omnibus, nam si cuiquam negas cui possis & debeas, ille est in quo Christus erat pascendus. Ille est de quo dicit: *Esurivi & non dedisti mihi manducare.**

Ne vero renitens & invitus dones quidquid dones, audi subjectam Veritatem,

Si re et affectus esses, quo affectu esses vel in æternam vitam, vel in æternum supplicium, hoc ipso dare gauderes vel non date timeas quod dandum est.

Ratio est, quia medium ex divina ordinatione constitutum ad finem aliquem seu ad bonum aliquod obtinendum, vel malum evitandum, tali effectus est prosequendum quo ipse finis.

Sed dare pauperi quod dandum est, est medium ex divina ordinatione constitutum ad æternam vitam obtinendam, vel æternum supplicium evitandum.

Ergo est evidens Conclusio quæ fuscè declaratur in 2. parte; Fer. 5. Hebdom. secunda in Quadrag. ubi consimilis proponitur Veritas.

Quo in cælis Corona gloriæ sumetur vultu, hoc in teris Calix sumendus est.

DENIQUE cum hæc Anni Ecclesiastici postrema sit dies, & hoc sit hodie postremum eorum omnium quæ à nobis dicenda de Christo Domino suscepta sunt: opportune videtur hæc Sapientis Ecclesiastæ Clavula posse huc derivari. *Finem loquendi pariter omnes audiamus: Escl. 12. Deum time, & mandata eius observa: hoc est enim omnis homo: & cuncta quæ sunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum illud sit.*

In quibus verbis illud præsertim expendendum esset quod ait *hoc esse omnem hominem ut Deum timeat & mandata eius observet.* Quasi diceret, hoc eius esse bonum, hunc eius esse finem, & hanc eius esse Moralem quam vocant essentiam, sicut naturalis eius est ut sit corpus situs ex anima & corpore. Nam quod forma est in physicis & naturalibus, hoc est finis in moralibus. Sicut forma dat esse rei, sic & finis. Sicut forma dat esse physicum, sic finis dat morale. Sicut anima quæ est forma corporis dat esse physicum homini, sic Timor Dei qui finis est hominis dat illi esse morale. Creatus est quippe homo ad hunc finem ut Deum suum timeat & reveretur, ac tandem observatis eius mandatis salvus fiat ipsum videndo & amando in æterna felicitate. Sicut itaque diceretur de homine quod habere animam & corpus hoc est esse omnem hominem naturaliter & physicè sumptum, sic planè Deum timere & eius mandata observare, hoc est omnis homo moraliter consideratus. Et sicut

finis

sine anima quæ est naturalis forma hominis. non esset homo ut naturaliter homo dicitur, sic planè sine timore Dei non esset homo ut moraliter homo esse dicendus est. Sic expressè sanctus Bernardus, *hoc est omnis homo sine quo nullus est homo.*

Ecclesi. 25. Et sicut esse Morale præfertur naturali quod propter Morale est, sic timor Domini cæteris omniibus naturæ donibus; Unde aptè Sapiens, *Quam magnus qui invenit sapientiam & scientiam! Sed non est super sumentem Dominum. Timor Dei super omnia se superposuit: Beatus homo cui donatum est habere timorem Dei; qui tenet illum cruci assimilabitur?* Vide in 2. parte, Dominica 4. post Pascha, ubi ex verbis Domini, Vado ad Eum qui misit me, deducitur & declaratur hæc Veritas,

Sicut à Deo, sic ad Deum.

Sicut Deus est principium à quo sumus, sic est Finis ad quem nos & omnia nostra sunt referenda. Nulla profus in Veritate, sive quod ajunt in speculatione, differentia est, sed in praxi hoc interest quod Deus ita est principium nostrum, ut obistere non possimus quin sit tale nostrum

principium: At verò non ita est de fine, nam pro naturali nostra libertate, possumus ab illo fine deviare in alios quos nobis vanè proponimus, unde & vanitas homo *& universa vanitas Ps. 38.* dicitur, quia dum aberrat à fine suo, desinit esse homo moraliter ut dictum est: & quod in illo remanet naturale, vanitas est; Id est, vacuitas vitæ moralis, sicut in mortuo corpore, vacuitas est vitæ naturalis. Quia verò cæteris Creaturis utendo, pravè illas detorquet ad suum pravum finem, sic illas etiam vanas & cassas suo fine facit. Unde & dicitur *Vanitas Vanitatum*, id est, causa est cur vana sint alia,

Quamobrem ne sic erres vel ignorantia vel imprudentia sive inadvertentia, memento esse judicium, memento quod cuncta quæ sunt adducet Deus in judicium pro omni errato, Id est, sive voluntario sive involuntario, sive excusabili sive inexcusabili. Quod enim prætendunt in suis erratis homines ut se excusent, hoc ipsum adducetur in judicium, hoc ipsum discutietur, an excusationem mereatur, an verò damnandum sit. Interim verò, qui temet Deum, nihil negligit., Et hæc est nota ceterior verè timentis Deum.

FINIS CONSIDERATIONVM ET VERITATVM
 QVARTÆ PARTIS DE VITA DOMINI
 J E S V.

VERITA-

VERITATES PRACTICÆ.

AD DIES FESTOS SANCTORVM,
QVI INCIPIUNT IN HANC
QUARTAM PARTEM,
IN NATIVITATE BEATÆ
MARIÆ VIRGINIS.

Qua est ista qua progreditur quasi Aurora consurgens? Cant. 6.

VERITAS PRACTICA

Quam sit nobis colenda, nascens Virgo, plus una monstrat Angelorum admiratio, quam multa eorum ratio.

RATIO EST Quia quam sit nobis solenda nascens Virgo, plus illa res monstrat qua magis monstrat qualis illa sit qua nascitur.

Sed plus una monstrat Angelorum admiratio qualis illa sit qua nascitur, quam multa eorum ratio.

Ergo et magis monstrat quam sit nobis colenda et quomodo, quod certe Cultor Beatae Virginis libenter audiat.

I. PUNCTUM.

HODIERNÆ nascens Beatae Virginis Dies habet multa quidem insignia quibus si sola essent iure merito nobis hæc dies colenda esset; Sed quod in aliis etiam Personis illustribus fieri solet ut dum

eorum nativitas celebratur, non solum ille primus colatur natalis dies, sed totus vitæ consequentis simul spectetur cursus; hoc præsertim

Haynesius Pars quarta.

in nascente Beata Virgine nobis servandum est, cum præsertim quæcumque sint eius nascentis insignia sic dependeant à consequentibus eius vitæ partibus, ut non ita spectetur quid sit modo dum nascitur, quam quæ futura sit dum Mater Dei fieri, & dum in caelos supra creaturas omnes evehetur. Sic sancta ipsa Ecclesia dum solenniter hunc celebrat diem, nihil habet illustrius quod de nascente proponat Virgine quam quod ait Evangelista Matthæus, *de qua natus est Iesus qui vocatur Christus.* Hinc enim & quæ in illa præcedunt, & quæ sequuntur, totius vitæ partes quidquid habent insignis, in se derivant.

Matth. 2.

Si nascitur ex sterili matre, si cum rationis usu nascitur, si tam multis repleta est gratiis ut ea una plures habeat quæ cæteræ simul omnes creaturæ; hoc totum inde est quod sit futura Dei Mater, & quod Dei Matrem hæc insignia deceant.

Hinc profecto factum est ut cum prædem hunc celeberrimum nascituræ Virginis diem prospicerent & celebrarent Angeli, non hunc solum diem, non hanc solum Nativitatis gratiam suis modularentur canticis; sed quidquid in consequentes annos eximium & divinum in illa esset, complecterentur. *Qua est ista, inquit, qua progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?*

Cant. 6.

Ccc

Totum

Die 8.
Septembris

Totum videlicet simul effundunt quo tota simul agnoscat & totam simul voluit agnosci, ut totus qui debetur illi cultus, nobis demonstratur, & excusetur.

Sed nec quidem sententia quidquid dicant, quidquid proponant, non ita cultum illum loquendo demonstrant quam quo loquuntur modo: Non ita rationem efficiunt quam admiratione, non ita persuadent affirmando quam quærendo, quæ sit illa? plus una valet eorum admiratio quam multaratio.

Quod ut modo seu quosè perpendatur, præmittendum est quod nihil æquè facit ad cultum Beate Virginis promovendum, quam quod facit ad maiorem eius in animis nostris illustandam notitiam, ut qualis sit agnoscamus. Cum enim maior aut minor cultus personæ debeat quod persona maior aut minor est, profecto si maiorem Beate Virgini me voles adhibere cultum, fac ut maiorem illam agnoscam. Si me voles illam supra ceteros omnes Sanctos colere, si cultum hyperdulce reddere, si unum infra Deum, sanctam illam venerari Virginem, fac ut intelligam quod ceteris omnibus sic præstet & præcellat. Nonne hoc est quod intendunt sancti Patres cum illam suis extollunt laudibus?

1. Reg. 1.

Expende aliquas, Mons, inquit sanctus Gregorius, mons illa fuit qua omnem electa creatura altitudinem electionis sue dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, qua ut ad conceptionem æterni Verbis peringeret, meritorum virtutem supra omnes Angelorum choros, quæ ad J. Iam Deitatis accessit?

L. 1. de Virginitate.

Quæ Dignitas Dei mater? Quid splendidius? Eam quam splendet elegit? Quid castius? qua corpus sine corpori contagione generavit. Sic fuit S. Ambr.

Brevius verò nec minus excellenter S. Hieronymus: Si diligenter attendas, nihil est virtutum, nihil splendorum, nihil gratiarum, nihil candoris quod non resplendat in Virgine gloriosa. Quod sic S. Recem, sigillatim profertur ad illa sapientiarum verba, in plenitudine Sanctorum detentio: **MARIA** in plenitudine Sanctorum detentio Virginitatis Maria, cui non desunt Eius Patriarcharum, Sicut Prophetarum, Zelus Apostolorum, Constantia Martyrum, Sobrietas Confessorum, Castitas Virginitatis, Fecunditas Coniugatorum, sed nec ipsa Puritas Angelorum. Nonne hæc sunt quæ tanto magis cultum B. Virginis promovent, quanto eam maiorem & digniorem prædicant?

Ecclesi. 2.

II. PUNCTUM.

SED plura una monstrat Angelorum admiratio, quæ illa sit qua nascitur, quæ multa eorum ratio.

Primo videri debet quænam sit eorum & quæ multaratio qua cognosci possit illa quæ nascitur. Nec longè à proposito discedetur, nam in illis ipsis verbis quæ usurpant Angeli quatuor continentur symbola, quibus in quocumque spectetur statu Beata Virgo, sive in quocumque, ut vocant, effendi genere, non obicitur profecto nec invenit, qualis illa sit, nobis demonstrant.

Quod ut apertius pateat, revocetur in mentem quintuplex effendi genus circa quod quæri potest de Beata Virgine, *quæ est ista?* Nec melius agnosci queat, quid sit, quam verbis illis Symbolicis, sive rebus ibi contentis.

Primum genus est quod *Idææ* dicunt, id est, in divinis ideis seu in divina mente quæ rerum omnium creatorum ideam & formam quandam præfert. In quo effendi statu commune habet cum cæteris creaturis Beata Virgo ut ab æterno fuerit ordinata: Sed hoc habet singulare præ cæteris ut ordinata & prædestinata fuerit ad quatuor insignes honorum gradus. Primus est Materitas Dei, quæ per *ANOTAM* aptissime designatur, nam sic ut à sole aurora est, & Sol ab aurora, sic planè Beata Virgo & à Deo est tamquam a matre filius. Secundus honorum gradus est, plenitudo gratiæ, unde est animæ pulchritudo quæ per *LUNAM*, non nisi aliena luce lucente, luculentè exprimitur. Tertius est Electio ad singularem illam gloriam quæ in suo gradu una & sola, velut unius in mundo Sol, plus illa una beatitudinis ac gloriæ possidet quam cætera beate mentes, sicut lumen solis majus ac illustrius est quam reliquorum omnium quæ lucet in cælo siderum. Quartus denique est amplissima illa potestas qua in res omnes creatas, quæ in ipsum etiam Deum quem sibi subditum habuit, tam potens est ut significantius declarari non potuerit quæ eum dicta est, *terribilis ut castrorum acies ordinata*. O qualis infans illa quæ natus!

Secundum effendi genus est naturale seu naturæ humanæ quod proprius spectat hodiernam Beate Virginis Nativitatem. Nam quando nata est sic etiam nata est quatuor insignes corporis & animæ dotēs secum advexerit. Primum enim velut aurora consurgens cum usura rationis omnia est, ut cum S. Bernardino multi probant Theologi, quorum rationes infra producentur. Deinde ut quam pulchra est luna, tota illa corpore atque *Hæc ipsa* animo sic pota fuit nulla ut labe, nullo defectu die *Veni* inficeretur. Tertio Solis instat lucens flamma, sic *quærit* intellectu ac voluntate lucebat simul & ardebat, ut quam naturaliter fieri potest Deum à creatura.

ra cognosci & amari, Deum illa perfecte cognosceret & ex æquo amaret. Quarto denique sicut nihil ordinatius quam Acies bene ordinata quæ tamen constat partibus multum in se diversis, sic planè totis in Personæ ac vitæ suæ partibus, quanta quanta Virga illa fuit, sic ordinata fuit, ut quæ pars inferior dicitur, Superiori prorsus esset subiecta, nec appetitus Rationi, nec ratio repugnaret umquam Deo. Nulla quippe repugnantis naturæ causa inerat, nulla rebellantis animinum rixa carnis. O quis inde non cognoscat quàm excellens, quàm celestis & tota si fas est loqui tota divina sit quæ mundum hodie suo Natali crearet!

Tertium essendi genus est Spirituale seu divinæ gratiæ, quo in statu Beata Virgo sic à primo suæ ortu jam incepit lucere, ut si ad cæteras ipsorum etiam Beatorum mentes conferretur, Sol esset splendidissimus: sed sibi comparata dum pergit vivere ac vivendo semper progredi, non nisi aurora est. Tum verò tamquam Luna tacitis & rapidis semper proficiens motibus: & velut ipse Sol sic perfecte ardens fuit, numquam ut deficeret, nec minus fortis & constans in spiritualis vitæ insituro esset, quàm acies ordinata quæ nulla vi hostium frangitur. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio eius non commovebitur, Adhucabit eam Deus manè diluculo.* Sic eius vitæ Spirituales initium, progressus, perfectio & firmitas mirè adumbrantur.

Quartum sequitur essendi genus magis adhuc ecclesie ac gloriosum, quale in cælo & in æterna vivitur gloria; quo de statu Beatæ Virginis quid aptius dici potest quam quod velut aurora prius eius anima separata à corpore gloriosam incepit vitam. Post verò Corpus eius assumptum & ex gloriosis animæ dotibus velut Luna reluxerit. Ac tandem unita simul anima & corpore coronata fuerit in throno gloriæ, sicut jam dictum est, cum de eius electione ad gloriam ageretur. Et quia cæteros omnes Angelorum ac Beatorum diversos ordines illa una in se complectitur, nonne est velut acies ordinata? & nonne est unde illa cognoscatur?

Restat quintum genus quod relativum ad alios dicitur, unde sanctus Bernardus de Saera nostra Virgine, *Omibus, inquit, omnia facta est ut de plebsitudine eius accipiant universi.* Sic pueris & peccatoribus aut meliorem inchoantibus vitam tanquam Aurora est, sic se illis accommodat, quia nondum splendidius ferre lumen possunt. Sæcularibus verò personis, id est, in sæ-

culo quod nocti comparatur, temporalia sua negotia gerentibus velut quadam Luna est quæ sic terrena eorum moderatur ut ad æterna dirigat, meritoque postsequi vis è mundo de illa dicere quod est apud Jobum, *ad lumen eius arbutabam in nocte.* Perfectis autem & majorum capacibus luminum velut Sol irradiat, & de divinis tantos infundit splendores, quantum cuiusque status ac gradus perfectionis exigit. Ac tandem, quia nobis omnibus militandum est in hac vita quæ *militia dicitur super terram,* facta est hostibus nostris terribilis tamquam acies ordinata, contra quos vel uoum Mariæ nomen invocatum sufficiat, vel sola eius recordatio religiose suscepta. Nonne hæc sunt quæ satis aperte significet quæ & qualis illa sit quæ hodie nascitur & ex qua paulò post nascetur Dei filius?

SED quod est aliud & præcipuum declarandæ propositionis Caput, licet tam multa sit & tam varia cognitio quam de illa nobis exhibent Angeli, plus tamen monstrant qualis quantaque sit dum admittentes quærent *Qua est ista,* nec nisi admirando monstrant quid sit, quàm si affirmando definirent & concluderent. Nam quantumcumque sublime sit illud quod ab eis d. Quam audivimus, si tamen ita esset dictum quasi definitum & suis constitutum terminis, sane minus esset quàm quod indeterminate quærent *qua est ista?* Et licet addant sibi eam videri tamquam auroram, aut velut lunam & solem & aciem ordinatam? Non sic tamen istius eius magnitudinem designant Symbolis, quasi eam tam brevibus constringerent spatiis; sed potius inde suam augment admirationem, inde hauriunt & colligunt esse in illa longè amplius aliquid quàm in singulis excellentioribus creaturis. Nam illa una cæteras omnes continet, illa simul cælum & terra est, illa simul quidquid in terra est magnificentius, nempe homines, & quidquid inter homines terribilius est & potentius, nempe aciem ordinatam representat & continet. Illa simul quidquid in cælo est splendidius & ordinatius complectitur, nempe simul aurora est, simul Luna, simul & Sol. Illa illa infans quæ corporali magnitudine non excedit aliorum molem infantis, ita tamen excedat totius amplitudinem universi, ut quidquid ex mundo sit erutum cui comparatur, restet semper aliquid quod supra mundum in illa reperiant, quod mirentur, quod ignorent, quod suspiciant, quod stupeant: certè hoc est aliquid sublimius dicere quam quod dicunt. Hoc est profiteri se ne-

nescire quod spectant? hoc est palam testari
majorem illam suo esse intellectu & sua, quam-
cumque magnam habeant, cognoscendi scientia
Stupent attoniti quod nesciunt: & hoc in
creatis unum mirantur quod ignorant, & cujus
sublimitatem cogitando penetrare non possint.
Quod certe est evidentius significare quam sit
Illa excellens, cum supra tantam facultatem co-
gnoscendi, qualis est in Angelis, in Thronis, in
Cherubinis & Seraphinis excellat. Quod & alias
sæpe repetunt, & quoties de illa cogitant aut lo-
quuntur, non aliis utuntur terminis quam qui
stuporem eorum indicent: *Qua est ista qua a-
scendit per desertum sicut virgula fumi ex aroma-
tibus myrrha, & thuris, & universi pulveru pig-
mentarii? Quæ est ista qua ascendit de deserto
delicium affluens innixa super dilectum suum? Qua-
si rursum dicerent, quocumque eam in statu
contemplemur, ita nobis stupenda videtur &
admirabilis ut hoc unum inter nos de illa confe-
ramus, qua est ista? quam est ista excellens & sub-
limis ut nostram omnium excedat cognoscendi
& dicendi facultatem?*

III. PUNCTUM.

SIC ergo quam sit nobis colenda nascens Virgo
& qua potissimum ratione cultus, pius unus
monstrat Angelorum admiratio, quam multa
eorum ratio; Cum illi nempe nascentem admi-
rantes magis doceant quid illa sit, quam si doce-
rent exprellius, Ad quorum imitationem sacri
nostr. Patres quo illam prosequerentur nomine
non invenire sacratius & aptius quam miraculi,
prodigij, spectaculi vel simillimæ cuiuspiam
appellationis, quæ nos à communi vocatione & re-
rum intelligentia transferret in aliquid singula-
re, *Magnam revera miraculum, inquit sanctus
Chryostomus, fuit beata semper virgo Maria.
Quidnamque illa majus aut illustrius ullo um-
quam tempore inventum est seu aliquando inventi-
ri poterit? Hac sola Cælum ac terram amplitudi-
ne superat. Quidnam illa sanctius? Non Propheta,
non Apostoli, non Martyres, non Patriarchæ, non
Angeli, non Throni, non Dominationes, non Sera-
phim, non Cherubim, non denique aliud quidpiam
inter creatas res visibiles aut invisibiles majus
aut excellentius inveniri potest.*

Sanctus autem Joannes Damascenus vocat
eam *miraculum miraculorum*, quasi diceret ma-
gis mirandum, magisque singulare, vel potius
quia cum multa in se contineret miracula, mira-
culorum Ipsa suorum omnium majus esset mi-
raculum, quæ se omnium creaturarum infimam

sentiret & prædicaret. A fine his est quod S. Epi-
phanius ait eam esse *Cæli terraque mysterium*.
Id est; quidquid cælo terraque continetur, in illa
Sacrum fieri ac divinum; Vel quidquid illa con-
tinet, & quidquid illa est, totum esse cælo ter-
raque Sacrum ac omni veneratione colendum.
Quo etiam spectare videbatur sanctus Ignatius
cum illam appellaret *cælesti prodigium*, & Sa-
cratissimum *specaculum*, in quo scilicet colle-
ctum spectaretur quidquid ubique sparsim sa-
crum ac sanctum reperitur.

Quamobrem discere hinc Admirationis cul-
tum; Obluere ad tantam dignitatem simul &
humilitatem; ad tantam gratiam ex parte Dei
& tantam simul industriam ex parte Vir-
ginis, ut gratiæ responderet & tantam ig-
norum divinarum copiam ut omnibus abun-
daret donis celestibus, & tantam rerum
temporalium inopiam, ut inter oves in præsep-
sicut ait sanctus Damascenus nasceretur; inter
tantum Nativitatis eius splendorem ut Angeli
miris eam essent præconis, & tantam eius ob-
scuritatem, ut vix de illa loquantur homines. Nil
parvum de illa ducas; nil magnum aibi spectes
quod non in illa magis mireris. Sic admiratio
non stupida, non sicca, non iners & languida; sed
religiosa, sed devota, sed lucida plena & medullæ
pietatis, qualem optabat sanctus Bernardus his
verbis: *Alius ergo invenimus quanto devotionis
affectu eam à nobis voluerit honorari, qui totius
boni plenitudinem possit in Maria; Et paulo post;
Totus ergo medulla cordium, totus præcordiorum af-
fectibus & votu omnibus Mariam hanc venera-
mur quia sic est voluntas eius qui totum nos habe-
re voluit per Mariam.*

Hinc nempe fuit & scopus omnium quæ de
Illa dicuntur, ut eam veneremur, at non quali-
cumque modo sed totis, inquit, *medulla cordium
& totu præcordiorum affectibus*, Id est, quæ tam
omnino possis; idq; ob triplicem quam ex dictis
infert causam. Prima est, insigne eius meritum;
Secunda deinde est, ipsius Dei voluntas qui tam
multis eam propterea meritis insignivit. Tertia
denique, nostrer inde proventus, nostra utilitas,
imo & necessitas cum totum nos habere volue-
rit Deus per Mariam, sicut terra totum habet per
Solem & per Lunam, Non ad unum autem aut
aliquot tantum dies terra pendet à Sole & à Lu-
na, sed per continuâ temporum spatia: sic planè,
sic nobis Illa colenda est, ut quemadmodum di-
diceris hodie nobis singulariter esse colendam,
sic eam singulis colas diebus.

EODEM

Cant. 3.

Ibid. 8.

Apud Mo-
saphr.

Orat. de
Nativ.
Maria.

In form. de
laudib.
Deipara.
In Epist.
ad Ioan.

In Nativ.
B. Mariæ
Virg.

E O D E M D I E.

DE DOMINIO BEATÆ VIRGINIS: ET DE
NOSTRA ERGA ILLAM SERVITUTE.
EX NOMINE Mariæ QVOD DOMINAM
SIGNIFICAT.

Dominare nostræ, Tu & Filius tuus. Judicium 8.

VERITAS PRACTICA.

Non est servus qui Domino suo plus debeat, & minus reddat, quam Tu Christo & Virgini Matri.

Vel sic.

Non est servus qui Domino suo magis servare debeat, & minus serviat quam Tu Mariæ Matri.

RATIO quoad primam partem de debito servituti, hæc est, quod non sit servus qui Domino suo magis servare debeat, quam qui servare debeat ex pluribus vel alioribus vel strictioribus titulis.

Sed non est servus qui Domino suo servare debeat ex pluribus vel alioribus vel strictioribus titulis, quam Tu Mariæ Matri.

Argo non est servus qui magis Domino suo servare debeat quam Tu illi.

QVOD nec sit autem qui minus serviat, facile tibi erit advertere, nec non inde ad debitum esse persolvendum vehementius excitari.

I. P U N C T U M.

CUM ex omnium communi more gentium recens natis imponi nomina soleant, aut licet paulo tardius apud Hebræos suum puellis nomen daretur, deestimo scilicet ut quidam voluist à natalitatis die, dubitari non potest quin circa hoc tempus, Sacrum Mariæ nomen illi Puellæ fuerit impertitum cujus Nativitas hodie celebratur, Atque ita satis opportuna de hoc Nomine seu de nominis significatione consideratio potest institui.

Quam sint verò diversa eius significata pro diversitate linguarum quibus usurpatur, nemo melius & omnibus satis est obvium; Nos unum

modò quod est notius & excellentius nempe quo significatur Domina seu magistra, nobis proponimus expendendum.

Sic enim sanctus Joannes Damascenus qui præter cæteros Patres de Nativitate Virginis expressius scripsit, præter cæteras etiam nominis notiones hanc præsertim exponit & profectò appositè dum ait: *Itaque Gratia, nam hoc sonat Anna vocabulum, Dominam parit, id enim Mariæ nomine significatur. Verè etiam rerum omnium conditricem Domina facta est, cum Creatorum mater extitit.*

L. A. de fide 6. 15.

Sed quid prodest illam scire nostram esse Dominam, nisi nos eius etiam servos profiteamur? Aut quid est nos eius esse servos, nisi verè quantum se occasio dederit, illi ex animo serviamus? Hoc est in primis hoc est vel maximè nobis spectandum ut quàm multum ei debeamus, & quàm parum ei reddamus, innotescat. Quod sane si diligenter expendere, probrosum illud & pudendum invenies quod habet proposita Veritas! Non est servus qui Domino suo magis servare debeat & minus serviat quam Tu Virgini Matri. Sed non erit infructuosum illud probrum, neque illiberalis pudor cum inde plurimùm, favente gratia, possimus excitari ad acuendam nostram servitutem & eius debita fidelius persolvenda.

Cum autem proposita Veritatis duæ sint partes & duæ velut quæstiones, una Juris, & altera Facti? prius illam quæ Juris est accuratius indagemus, tum deinde altera quæ Facti est facilis exponetur.

Sicut non est servus qui non sit alicujus Domini servus, sic non est legitimus Dominus qui non sit ex aliquo Titulo vel Jure Dominus. Cur enim alter alteri dominetur nisi jus habeat? aut si nullum jus habeat, quis non contra reclamet? Triplex autem communiter Jus esse dicitur, naturale aut quasi naturale, acquisitum, & donatum. Naturale jus habent Creator in creaturam, Vir in uxorem, & Parentes in filios; aut quasi naturale

naturale jus est in adoptivos filios quos qui sibi adoptant, in omnia parentum jura per leges & per ipsum quodammodo jus naturæ intrant, nec minus sibi subditos faciunt adoptatos quàm Genitor generatos. Jus acquisitum est cum quis vel bello vel fundatione, vel successione, vel emptione, vel pactione aliqua sibi jus in aliquos acquisivit, quale est Dominorum in servos, Ducum in milites, & Potestatum sublimiorum in subditos, de quibus Apostoli, ut sæpe alias diximus: *Omnia anima potestatibus sublimioribus subdita sit. S. B. I. E. C. T. I.* estote omnes humane Creaturae propter Deum, sive Regi quasi præcellentis, sive Ducibus tamquam ab eo missis. Donatum dehiçque jus est quando vel Deus qui est supremus omnium Dominus dat cui volent imperium in aliquos ut Sauli, Davidi, Jeroboamo in Israelitis: Vel quando quis ultio se in servum dederit alteri, ut cum Rex eligitur, cum se tali Viro mulier in uxorem tradit, cum religiosum institutum assumitur, licet usitate Religiosi non dicantur Superiorum servi, sunt tamen subditi & eorum obedientia servitus quædam est, sed voluntaria sed libera.

Possumt his verò titulis seu juribus alia quædam addi ex Legibus seu Consuetudinibus, ex Gratitude, Religione, & aliis quæ usu satis agnoscuntur, ex quibus illud tandem asseritur quod quando plures accedunt Tituli seu quando plura simul junguntur jura quibus alter alterius est Dominus tunc debet servus tantò magis servire Domino quanto jura illa vel plura sunt vel altiora, ut si quis filius, Patri offensus reus esset à quo vitam plures vel insigniora recepisset beneficia, quis dubitat quin ei strictius obligatus esset & quin ei magis quam alius Patri filius, servire teneretur? Nonne sic Divus Augustinus sanctam Monicam duplici nomine Matrem suam agnoscebat: *Qua me, inquit, pariturus est carne, ut in hanc temporalem; & corde ut in æternam lucem renasceret.*

II. P U N C T U M

SED non est servus qui suo Domino servire debeat ex pluribus vel altioribus Titulis quàm Tu Virgini Matri.

Quia scilicet omnibus illis simul titulis Dominium in te habet, quibus particularem alij dominari possunt suis servis.

Primus qui naturalis aut quasi naturalis dictus est quo Mater dominatur filiis, quo filij servire debent Matri, quo sanctus Augustinus suam duplici nomine, quod jam audivimus, agnoscebat Matrem. Hic inquam maternitatis titulus,

primus dici posset Titulus quo Beata Christi Mater, nostra est Domina, quia nostra est etiam Mater. Primò quidem quia Mater est Christi in quo nos omnes continemur, & in quo gignendo genuisse dicitur omnes electos. Cur enim Eva dicatur Mater viventium: Cur de Sara dicatur Gen. 3. Judæis, attendite ad Saram qua peperit vos. Et cur 1. 51. Rebecca d. scum fuit, dua gentes sunt in utero Gen. 25. Nisi quia Jacob & Esau duo fratres erant uterini Rebecca filij, qui cæteros omnes consequentes genituri erant & eos representabant? At nonne sic Christus primogenitus dicitur in multis fratribus quasi nos in illo tamquam fratres secundò geniti censeamus? Nonne propterea Beata Virgini dicitur in Canticis Canticorum, *Venter tuus sicut acerbus tritici, vallatus liliis.* Id est, ut ait S. Ambrosius, *totius a. æ. v. mater quia totius filiorum vel fratrum Christi acerbus in utero eius fuit contentus.* Dicitur autè vallatus liliis ob candorem puritatis qua Virgo Mater fuerit fuit.

Deinde verò si mater illa est quæ dedit vitam, aut si propterea mater est Domina filiorum quia dedit eis vitam, quid est quod Beata Virgo non dicatur Mater & Domina nostra, cum nobis toties vitam dederit non solum in Christo filio qui vita nostra est, sed in nobis ipsis qui non nisi per eam accepimus spiritualem vitam, id est, gratiam qua per peccatum excideramus, & quæ nunquam forte nobis restituta fuisset nisi nobis eam suis meritis promeruisset, ut fuscè in 2. parte declaratum est in Festo Annuntiationis, ubi hæc Veritas exhibetur.

Non tam sibi quam nobis Christus elegit Matrem.

Unde quantum naturali vitæ præstat hæc vita spiritualis & æterna quam inde spectamus in celo possidendo, tantum certe præstat ille maternitatis titulus quo nostra est mater & Domina, cū præsertim non semel aut iterum sed multoties gratias illas, atque adeo spiritualem & æternam vitam ab illa recepimus.

Petpende hoc etiam atque etiam quod si pro una fragili, caduca, exigua, & miseris omnibus exposita vita semel tantum data, tantum obrinet juris Mater in filium, ut filius sit pars Matris; quale tandem in filios jus & dominatum illa meretur Mater quæ duas illas simul vitas tam nobiles tam excellēs, tam optandas & tam multis modis ac vicibus repetitis impertit.

Sufficiebat hoc unum quod esset mater Creatoris ut simul esset omnium domina rerum creatarum, ut jam ex S. Joanne Damasceno audimus.

Rom. 15.
1. Pet. 2.

L. 9. Conf.
c. 8.

mus, Aut si ad eius in nos dominationem requiritur quod sit etiam Mater nostra, sufficiebat quod esset mater Christi, ut nostra etiam diceretur; at quantum magis id verum est cum ab ipsa vita salutem hauriamus, prout illa & ipsa pronuntiat: *Qui me invenerit, invenit vitam. Et hauriat salutem a Domino?* Nonne hęc cetera que satis superque demonstrant quam sit mater tuum illius in te jus ac proinde quam sit naturale ac sanctum?

Sed quia forte loquor repetitam etiam materitate, aut nonnisi mystico sensu ibi accommodatam obijceres, en tibi aliud à proximo & certo naturę principio petitum argumentum, & quod nascenti etiam Virgini sit propius opportunum unde liquidò pateat quanto consensu Gratia simul & Natura conveniant, ut naturalem Marię Dominatum in omnes creaturas concederent. Non est dubium quin illa sit omnium excellentissima Creaturarum quę pura dicitur creaturę, qualis non erat Christus qui Creator simul & Creatura est, & quales sunt reliquę prorsus res omnes creatę. Certum est, inquam, tantò illas omnes excellentius inter vallo naturę superare, quanto ille Status divinę Maternitatis ad quem evecta est, excedit omnem alium dignitate statum. At pro certo etiam & constanti habetur apud omnes, quod quicquid excellit aliis, naturaliter inter illa quę sunt eiusdem generis principatum tenet idque ex eo apparet, inquit Philosophus, quod homines cum aliquam corporis formam excellentem vident, eum dicere solent dignum esse imperio; Et addit, quod si in corporibus verum est, multo magis in animis, sed corporis pulchritudinem facile videri, non autem animi. A quibus hinc fit: cum homo duabus constet partibus anima & corpore: quatum illa quę spiritualis est sit excellentior, idcirco naturale in corpus habet imperium; Et cum humanum etiam corpus divetas habeat partes, quarum precipuę sunt Cor & Caput, propterea etiam in illis naturale est quoddam regimen & dominatium in reliquo corpore, ac vicissim consuevando cordi ac capiti sic adlaborant ceterę corporis partes ut potius pereant quam peccent sinant. Cor vel Caput suum.

Quod si supra vel infra hominem quę spectantur creaturę velis intueri, nonne hoc ipsum unum verum naturali jure servatur, ut quę sunt superiora dominantur inferioribus, cęelum terrę, cęlis primum mobile, vel sua cęlis quam vocant Intellectiva: quin & ipsos inter Angelos, qui sunt supremi ordinis, supremi sunt etiam potestate. Quod & videre est in ipsis animantibus

bellis cum inter feras Leo, inter volucres Aquila, inter serpentes Basiliscus, & Delphis inter pisces ea ipsa qua ceteris congeneribus suis excellunt eminentia, simul & dominatione quadam emineant. Quamobrem quis dubitet quin pari jure præstantissima Creaturarum omnium cunctis autoritate præstet, cum vel illa dicatur *in terra steti, & in omni gente primatum habui* & ipsum Marię Nomen significet etiam *Excellentem*, quasi prænosceretur quod idcirco Domina esset quod præ ceteris esset excellens.

Quod si secundum illud spectemus Caput quo quis in alios jus & potestatem acquirit, certe non impar hac in parte sibi erit Beata Virgo cum tripliciter dici possit suis meritis jus illud acquisivisse, ut re ac nomine Maria esset & Domina.

Primo quidem cum meruit esse mater Christi, quo sensu docet Divus Thomas, quia scilicet *meruit ex gratia sibi data illum purissimę & sanctitatis gradum, ut congruè posset esse Mater Dei*: Sunt ipsi S. Doctoris verba ex quibus facile est jus dominationis acquisitum agnoscere; Nam si, ut dictum est, hoc ipso quo fuit Mater Christi, fuit hominum Mater & Domina, profecto dum meruit esse Mater, meruit & esse Domina. Deinde verò singulariter illo actu quo se ancillam Domini & postremam omnium sese professa est, sic meruit supra omnes eminere, ut quod ait sanctus Bernardus constanter omnes recipient, merito facta est novissima prima, qua prima cum esset, omnium sese novissimam faciebat. Merito facta est omnium Domina qua se omnium faciebat signum matris ancillam. Tertio denique, dum in cęlum assumpti meruit & super ipsos Angelorum Choros exaltari, quid est nisi meruisse jus illud & imperium quod inde sequitur in eos omnes quibus gloria & honore præcellit? Quod præclare Divus Bonaventura exponit cum ait naturam Angelicam & humanam esse ad Beatam Virginem velut illas duas ancillas quę Reginam Esther honoris gratia comitabantur, eique ministrabant.

Restat tertium quod diximus Donatione fieri jus & potestatem in alios quo jure tam certum est Beatam Virginem nobis præesse ac dominari, quam certo creditur datam illi gratiarum omnium dispensationem ut, sicut ait Divus Bernardus cui vellet, quando vellet & quantum vellet tum de celestibus, illa tibi servare effunderet, jureque dicat, necum sunt divitia & gloria & justitia, in visu justitia ambulat, in medio sanctarum judicij.

Prov. 8.

Prov. 8.

3. p. q. 2. a. 11. ad 3.

Serm. de Verb. Apoc. Ita est omnium Domina qua se omnium faciebat signum matris ancillam.

Esth. 13.

Prov. 8.

NE

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ut ditem diligenter me, & thesauros aorum ro-
pleam. Quasi diceret, non tantum ad salutem sed
etiam ad perfectionem: non tantum quod est
necessarium subministro, sed quod etiam abun-
det ad maiorem Sanctitatem. In me gratia omnia
Eccl. 2. 4. via & Veritas: In me omnia Spes vita & vir-
tutu. Transite ad me omnes qui concupiscit me,
& à generationibus meis implentur. Quid illu-
strius simul & suavius?

III. PUNCTUM.

NON est igitur servus qui Domino suo magis
servire debeat, quam tu Virgini Matri, Quia
non est Dominus qui tam multo, tam arcto &
tam alto jure suis dominari possit, quam illa ti-
bi, quæ quàm revera est Christi Mater, ut alios
omitam titulos, tam verè ac propriè mater est
& Dominata, cui proinde servire debeas tot
debitorum generibus quæ illius juri respondeat.
Dico verè ac propriè, ne forte putes mysticè, si-
guratoque sensu id dici; Neque id tamquam
meum dico & affirmo, sed hoc ipsum est in ter-
minis quod magnus ille Athanasius, acerrimus
ille fidei ac sinceræ religionis assertor, scriptum
reliquit, cujus hæc verba referuntur; Quando-
quidem ipse Rex est qui natus est de Virgine, Idem-
que Dominus & Deus: Eapropter & Mater qua
eum genuit, & Regina & Domina PROPRIE ET
VERE censetur; quasi diceret, à verè & propriè
illi convenit quàm verè & propriè Mater est
Christi, aut quàm verè ac propriè Christus est
Deus & Dominus. Nam mater ita participiat
hanc filij dominationem, ut simul ac mater est
Domini, sit consequenter eorum Domina quo-
rum ipse est Dominus, sive ex naturali consecu-
tione id proveniat, sive ex filij donatione, sive
ex matris merito, sive quod verius est, ex tribus
illis simul junctis & aliis pluribus titulis, de qui-
bus in 3. p. In die Assumpt. onis B. Virginis, un-
de illa nos affectu planè materno compellans,
Nunc ergo, inquit, filij audite me, Quasi diceret,
quandoquidem sum vestra Mater, vos estis filij
mei: & quandoquidem sum vestra Domina, vos
me audite, vos mihi obedire debetis. Quid re-
spondes? Nonne id æquum? Nonne id debi-
tū? Audisne verò quod illa imperat? Putasne por-
rò tibi faciendum quod imperatū audieris? Fa-
cisne tandè quod factū esse opus ab illo noveris.

Hæc tria si accuratè discussisset, non obscure
perspicies quàm sit verum & nefandum quod e-
rat alterum propositæ Veritatis membrum: Non

est scilicet servum qui minus suo serviat Domino
quàm tu Virgini Matri. Non est enim servus,
non est qui Domino imperanti nec autem præ-
bere velit? Quis enim Dominus hunc ferret ser-
vum? at tu serve nequam, fateere quod est, nonne
tu ille es servus qui nec aurè aliquo imperan-
ti Mariæ præbueris? Dic fodes, quid illa impe-
rat? narra siquid audieris? Surdo liquor, sed sur-
do impio, surdo voluntario qui nec intelligat
quid sit Mariam loqui, vel quid loquenter audi-
re, cum ipsa tamen clamare non cesseret, Nunc ergo
filij audite me.

Quod si verò quæ illa pergit loqui, audieris,
ut profecto negare non potestè audire, Beati
qui custodiunt vias meas; audite disciplinam, &
estote sapientes, & nolite abijcere eam, id est, Vide-
te quomodo ambulaverim, quomodo vixerim,
quàm pauper, quàm pudica, quàm parum cupen-
do cognita, quàm arctè vivendi disciplinæ sub-
missa, sic me imitami, sic vitam instituite quæ
meos mores referat sicut decet filios non esse de-
generes neque discipulos indociles, nec servos
desides: Tu quid censes de his dictis & auditis?
Putasne quod illa petite posse vias eius custo-
dire, te posse virtutes eius imitari? Nonne hoc
tamquam sublimius aliquid adversaris, aut pot-
tius tamquam inferius aliquid tuo statu esset, sic
humilem & abjectam vitam ducere, quidquid
de illius vita moribus exprimenda proponitur,
abjicis; & in claustra religiosa detrudis, quasi
quod illis esset proprium, alienum à te esset? Est-
ne verò servus qui quod videt Dominum facien-
tem ita repudiet: aut si facturum se neget, non
vicissim à Domino repudietur?

Quod si, ut plerumque fit, tibi distinctus &
particularis explicetur, quid sit illam imitari,
quid illa de suis moribus à te velit, quid de suis
virtutibus in tuo vitæ statu: satisque modo in-
telligas hoc illam unum præsertim à te velle, ut
quod salutis tuæ præsertim obest, auferas: nec ip-
se dubites id ita tibi præstantum & ita velis ali-
quando: sed non modo, sed nondum tempus.
Nonne sic eludis eius imperia? Nonne sic differis
in futuros & nunquā forte futuros annos, quod
non ignoras tibi esse agendum ad salutis nego-
tium peragendum; Nonne quam in te nosti su-
perbiam, libidinem, & pravam quamque cupi-
ditatē vis aliquando projicere? Quando verò?
Quando scilicet allubebit. Estne verò servus qui
sic imparata sibi à Domino lud. ficetur; qui
nil agat nisi quod lubeat, nisi quando velit, & ra-
rò velit, & vix unquam cum imperatur, velit? At

se servus appello, nonne tu ille es servus qui ne- dum incepisti superbiam tuam comprimere, quin potius in dies magis ac magis crescit, licet jam multoties audieris & satis probe intelligas id à te tam certo quæri à Virgine quam certo illam oras de salute tua, cum aliter salvare te non possit nisi superbiam aut simile aliud vitium tuum quanto cyus discas comprimere? Nec enim illa superbos aurimpudicos severt, quasi si quoquomodo illam colant, salva sunt eis omnia. *Non se impiis, non se;* Hoc postremum audite quod loquitur, *Arrogantiam & superbiam & viam pravam, & os bilingue detestor.* Os illius bilingue detestor qui me suam vocat Dominam & se meum servum, qui me tamen non audit: Os bilingue quo quis se jactet velle mihi obsequi, sed non quibus obsequiis velim: Os bilingue, quo se facturum semper dicat, & nunquam faciat: Os bilingue, quo me supra omnes Dominos potestate colendam dicat, & me infra omnes pro innata sua libidine, colat aut ne vix colat. Vide in 2. p. In die Assumptionis, quarta ibi Veritate proposita: Et conclude aliquid deinceps efficacius refecandum ex vitiis quod colendæ Beatæ Virgini, salutique tuæ magis obest.

Hunc in finem proderit etiam sequens Veritas, vel præcedenti conjuncta, vel separatim proponenda:

Tam proprium **MARIÆ** dicitur, superbiam detestari, quam proprium illi est Mariæ nomen, seu quam propriè Maria dicitur Domina.

RATIO EST, Quia tam proprium Maria dicitur nos regere quam propriè Maria dicitur Domina.

Sed quam proprium Maria dicitur nos regere, tam propriè dici debet superbiam detestari, Ergo illi hoc esse dicitur tam proprium quam nostra propriè Domina dicitur; Unde profectò patebit quod quantum ab illa regi volumus, tantum cum illa necesse sit superbiam & alia qua recensentur vitia detestari.

PRIMA propositio clara est in terminis. Quid est enim propriè dici & esse Dominam nisi dominari his, vel quod idem est, nisi eos regere quorum sit Domina? Nam sicut in 3. parte dictum est Reginam esse sine regno quæ nullos

Haynesius Pars quarta.

habeat quos verè regat, vel quæ non regat quos regendos habet; sic profectò Domina dici debet sine dominio, quantum saltem adulum, & sine nominis sui significatione propria, quæ multos habeat quibus dominaretur si essent subditi, & nullos habeat quibus recipia dominetur quod nolint esse subditi, Velle ne sic vacuum & inane reddere sacrum Mariæ nomen?

SED, quæ secunda est propositio; quam proprium Mariæ dicitur nos regere, tam proprium dici debet, superbiam detestari, non tantum in se, sed in illis quos regit; quia videlicet ejus regimen valde turbat regendorum superbia. Primò enim cum ejus regimen sicut & Christi filii sit spirituale & animorum magis quam corporum, atq; ad vitam magis æternam quam temporalem, nihil habet commendatius quod in animis nostris operetur quam vitium illud excicare, quod salutem nostram plurimum obest, quale est vitium arrogantiae & superbiæ, quod est initium omnis peccati.

Deinde verò, cum alias virtutes velit animis nostris inserere, sitque virtutum omnium pestis superbia, necesse omnino est hoc pestilens eradicare germen, ne quidquid virtutis Virgo insereret, hæc interiret; nec sitque superbo virtus in interitum potius quam in salutem. Nam cum omnia vitia in malè factis timenda sint, inquit S. Augustinus superbia in bene factis potius metuenda est.

Adde, quod cum animæ significatio, virtutumque actus sine multis gratiarum donis effici nequeant, nihil verò magis pugnet cum gratiis quam superbia; quid ageret in superbo Maria quæ nihil sine gratiis agit in homine, & quas homo superbus gratias non sinit in se agere.

Deniq; quis nesciat quam perfecte Virgo Mater cum Filio suo consentiat, qui singulari superbiam odio detestatur, sicq; omnibus suis filiis sacra Parens testatum voluit, se pari omnino affectu id odisse quod Filius oderit, intelligatq; omnes non aliam esse mentem Matris ac Filii, ne qui forte timet à Filio malè haberi, speret à Matre aliquid, nisi superbiæ prius deponat.

QUAMOBREM, manifesta est Veritas, quod tam proprium Mariæ dicitur & revera est: superbiam detestari, quam propriè Maria dicitur Domina seu dominatrix eorum, quorum est Domina. Quod vel ex eo præsertim confirmatur, quod hæc sub nomine sapientiæ de S. Virgine Scripturæ referant, quasi diceretur, quod sicut Sapientiæ proprium est regere animas, ita

D d d & Bea

In Ps. 66.

& Beatae Virgini; & sicut Sapientia proficitur ad regendas animas se superbiam detestari, sic & Beata Virgo. Quod & roboratur verbis frequentibus, *superbiam & viam pravam, & os bilingue detestor*; Nam cum nostri regimen in his tribus consistat, nempe cogitationibus, verbis & operibus moderandis, tria quaedam his tribus opposita memorantur, nempe cogitationibus *superbia*, verbis *os bilingue*, atque operibus *viam pravam*. Nec proinde mirum si quantum Virgo Deipara est Sapientia aut ipsa creata Sapientia, superbiam, & viam pravam, & os bilingue detestetur, quia haec sunt scilicet quae agnoscit se opponere suo nomini, suo dominio, suoque operi. Nos vero de solahic superbia considerationem institimus, quia primum & principale est ex quo caetera procedunt, & quo subacta corrumpunt: Satisque iam nobis sit ad renovandam huius vitii detestationem hoc audire & prode intelligere, quod de nobis regendis ait sapientissima nostra Domina: *superbiam ego detestor*. Quasi diceret, quidquid sit de aliis vitis, hoc ego praesertim odi, hoc unum praesertim insequor, & quisquis velit à me regi, hoc mecum velim in primis insequetur, quia caeteris curandis malis vel procurandis bonis oppositis se opponit damnosissus. Si libido curanda est, superbiam detestor quae vestes & alia quatit mollia quibus libido fovetur. Si coeunda iracundia est, superbiam ego detestor quae iram praecipue solet incendere. Si de gula temperanda negotium mihi est, superbiam detestor quae ad fa-

stum exquisitas parat mensas. Si timorem Dei cuiquam incutio, superbiam ego detestor quae praesumptionem & vanam creat fiduciam. Si Pietatem, si Devotionem, si Virtutes & Veritates Evangelicas persuadere aggredior, superbiam ego detestor, quia *Mundum* illa statim objicit eorum animis quibuscum ago, sicque fit, ut cum aliud quodlibet expugnatur vitium, cum nōo tanquam homine pugna sit: at cum debellatur superbiam, tunc simul cum toto mundo sive cum totis simul hominibus certamen sit habendum. Nam superbiam toto se mundo regit, totum sibi mundum habet foderatum, toti sunt simul debellandi homines quos in sui defensione advocat, quatenus qui superbus est, placere semper hominibus appetit, aut semper displicere timet: atque ita priusquam Veritati consentiat, prius inquit quid sentiat mundus, quid mandari de illa Veritate loquantur homines, nec prius Veritas in eius mente persuadetur, quam totus fuerit persuasus mundus.

O quam verè propterea superbo dictum est: *Arrogantia tua decepsit te, & superbia cordis tui* *1er. 49.* Visne sic semper decipi, sic deceptus vivere, sic viveas mori? Nihil est quod minus velimus quam ab aliis decipi; nihil tamen est quod agamus frequentius quam nos ipsos decipere, Quasi minus esset à se quam ab aliis decipi! Deplora hanc ameniam, & disce à sacra Virgine quid, & quomodo sit plorandum, Sequens id docet Veritas,

DE ALIA NOMINIS MARIE SIGNIFICATIONE,

Qua MARE AMARUM dicitur.

VERITAS PRACTICA

Plorat Maria nascens sicut caeteri: sed non quem obrem caeteri.

Si quam obrem ploret Maria nascens quae sit, plus illa caeteris omnibus plorasse reperitur.

RATIO EST, Quia quem videbat miserandum mundi statum reperitur deplorasse.

Sed qui miserandum mundi statum videat & deploret, plus aliis omnibus ploret.

Ergo ita plus caeteris Maria nascens ploravit; unde de meritis mare amarum dicta est, & quod fieri potissimum debeamus, evidenter edocumur.

I. PUNCTUM

MIRUM certe videri posset, in uno nomine tam varia reperiri significata: Quis enim non videat quam sint illa diversa, Dominam esse, sive Excellentem, sicut ante audimus ex sacro Mariae nomine: nunc autem *mare amarum* eodem nomine designari? Sed quatenus magis mirum in eadem Virginis mente res tam diversas simul convenire, quae sub illis latent significatis? Certe quod idem nomen tam varia significet, hoc à diversitate linguarum quae in sacras concursant Scripturas provenit, quae pro-

ut Hebraicè, vel Chaldaicè, vel Syriacè legitur, tam multa, tamque varia denotat: Vnde verò & quomodo res diversæ sub eodem nomine significatæ simul conveniant in eadem Sacra Mente, Mysteriorum sublimis est, quod nostræ modo Considerationi subjicitur, investigandum. Sic itaque sacræ lingue interpretes Mariæ Nomen *mare amarum* vertunt, quæ significatio quàm rectè quadret in Virgine Matrem satis est evidens cogitanti, quam amarum hauerit calicem iuxta Crucem, dum Filio patienti Mater dolentissima compateretur. Sed huius maris amari origo conquirenda videtur aliùs & ab ipsis virginitatis exordis repetenda: unde hæc statuitur Veritas, *Quod si quamobrem pleret Maria nascens, plus ceteris omnibus plorasse reperitur*. Non enim plorabat solum quàm sentiebat humanam miseriam, sitis, famem, dolores, & alia corporis incommoda, quæ quique solent Infantes gemere, quod de seipso dicebat Sapiens: *Primum vocem similes omnibus emisit plorans*. Sed Christus Dominus, ac Beata eius parens Virgo, longè alia desistere mala? longè amarius & diuturnius fuit quod plorarunt. Neque enim tempus vitæ fuit quod non fuerit amaræ vitæ. Si soli quidem fuissent, nihil erat illis pacatius, nihil quietius, nihil à seipso mortuos: Sed cum miserandum spectarent mundi statum? nihil erat illis miserius, nihil flebilis, nihil deploratius. Quod ut melius intelligatur de nostra præteritæ nascente Domina: cogitari distinctè tria debent. Primum, quod eo tempore quo nata est, universi penè homines alieni essent à via Domini, vixque aliud curarent aut cogitarent quàm quod Caro & Sanguis illis suggereret. Vix erat alibi notus quàm in Iudæa Deus, & in ipsa Iudæa tam pauci erant qui Deum verè colerent & saluti suæ vacarent, tam multi contra qui se suis manciparent cupiditatibus, ut qui videbantur religiosiores, Pharisei & Scribæ, toti essent in vitio, neque nisi serpentes & gemina viperarum dicerentur à Christo Domino & Sancto Eius præcuratore Baptista. *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat*. Accusant scilicet apud Dominum aliquando sanctiores illi viri mulierem in adulterio deprehensam, & quasi scelus detestarentur condemnandam eam ex lege volebant & lapidibus obruendam. Tum verò Dominus, *qui sine peccato est vestrum*, inquit, *primus in eam lapidem mittat*. Nec ullus unus fuit ex tot multis

qui aderant, nullus inquam fuit qui divino quodam lumine collustratus non se statim agnovit tot peccatis obnoxium, ut coram stare diutius & apparere non posset. Nemo quidem ita iustus & innocens ut sine aliquo levi saltém peccato viveret, sed non erant hæc eorum peccata levia quos ita sui pudebat ut humanum omnino fugientes conspectum, vix seiplos ferrent, & se à seipso vellet absconditos. Erant itaque pene omnes in tam miserando vitæ statu ut qui se minus miseros & minus peccatores agnoscerent, ipsi peius haberent, quod se non nossent. *Cæci sunt & aures cacorum* DIMITTE *mortuos sepelire mortuos suos*, Quasi omnes essent animæ mortui sicut hic corpore de quo tum agebat Dominus.

Secundum inde considerandum est, quod inter excellentes eas quibus Virgo nascens dotata est, Gratiæ, illa recentetur qua usum Rationis & libertatis habuit, nihilque prorsus infantile præter Corpus ex utero matris in lucem attulerit; cætera sancta prodidit sapientem, discernentem à malo bonum, & de cunctis prudenter iudicantem. Sic inter alios Franciscus Suarez non levis certe Auctor, nec leves coniecturæ quæ id probent; Nam si concessum id fuit aliquibus creaturis ut simul ac creatæ sūt Creatæ sic cū illis Ratio seu libera ratiocinandi facultas, sicut patet in Angelis & Protoplastis sive primis nostris parentibus Adamo & Eva, cur non illi concedatur quæ creaturarum omnium dignitate prima est & præstantissima? cum præteritæ sanctus Bernardus dicat & verè dicat: *Quod vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas cerè non est suspicari, tanta Virgini esse negatum, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam*. Nec dicas non id ita fuisse infantili conforme statui sic Rationis usum habere sicut virili & maturo, qualis eorum erat Mortalium status, qui producti sunt in exemplum: Nam neque Sanctificatio, nec tam multæ quæ illam comitantur Gratiæ, magis sunt conformes infantili statui quam Rationis usus? Quis neget tamen Beatam Virginem natam esse cum sanctificante gratia, cæterisque donis celestibus quæ cum illa sociantur? Cur non æquè de usu rationis ac divinis gratiis liceat dicere quod docet Divus Thomas: *Rationabiliter creditur Beatam Virginem Mariam quæ genuit Unigenitum à Patre plenum gratia & veritate, majora omnibus gratia privilegia accepisse, atq; fuisse in utero sanctificatam*. Qui est, quod de illa Beata Virgine non liceat dicere, quod sapienter dixit Divus Ambrosius de S. Ioanne Baptista

Bapulta: Tempus siletur infantia, ad quod infantia impedimenta nesciuit. Neque enim ullam infantia sensu aciem quae supra naturam, supra aetatem in uero positus Matris, in mensura capis aetatis plenitudinis Christi. Potesne plus concessum seruo quæro Matri? Potesne quod si Praecursoris dignitas id exigebat, non id magis exigeret Materne Dignitatis Majestas? Audi quid Idem Diuus Ambrosius de eodem Sancto iuliano dicat cum de matre agit quo Beata Virgo maolus apud Zachariam. *Quantum inquit, putamus infantis temporis Sancta Maria addidisse praesentiam? Ingeburat inquit, quæ quasi bonus athleta exercebatur in utero matris propheta; amplissimo enim virtute; us certamine parabatur, Quasi diceret, idcirco ex ipsa infantia sic debuit exerceri, sic excoli ut sic se pararet ad sublimè illud officium quod gesturus erat, & ad amplexa illa certamina quæ in suo subiturus erat officio. At quanto id verius de Deipara Virgine pronuntiandum est? Cum enim paranda & disponenda esset uerdigna Dei Mater efficeretur, nonne id æquius ut ab eius infantia sumeretur hujus praeparationis Initium, quam ut Joannes esset praecursor aut Bapulta? Si autem non solis Gratiis quibus praeventa Maria est, sed suis etiam meritis se dignam debuit exhibere Matrem, cur non ab infantia diceretur inchoasse hoc mereri, cum tantò majus erit ejus meritum, quanto maturius ac celerius inceperit, nec consequenter de fiteri? Cur tam multos annos velut otiosa transessisset quos oportune poterat in se ad tantum munus paranda & colenda ponere? Si Maritæ nomen etiam significat Illuminatam & illuminantem, cur non Ratiomac nomen habet, non haberet vim & effectum nominis? cur vacuum nomen gerere? cur illuminata diceretur quæ jaeceret in tenebris cur amicta Sole quæ omni privata esset lumine? Sed quod multum ad rem facit, si maternam decuit Dignitatem ut Virgo esset, ut Virginitatis votum faceret, ut tertio aetatis anno id faceret cum se Deo scilicet triensis praesentavit, quod nullus orthodoxus in dubium vocat, Quid est quod ei tum deaegetur Rationis usus, cum sine tali usu nesciret quid Virginitas, quid Virginitatis votum quid Praesentatio?*

Denique, cum talem habuisse Rationis usum non parva sit laus & commendatio Virginis, cur Eam illa laude laudemus quæ est omni laude dignissima? Cui nemo neget id potuisse fieri, cur ne gemus factum quod fieri potuit, quandoqui-

dem id magis redundat in Filij simul & Matris gloriam? Si euiquam id liceat salva fide non credere, cur non mihi magis licebit credere quod mihi dignitatem exhibebat Dei Matrem? Si res in dubium vertitur, cur non id credam potius quod creditum nihil nocet & multum prodest & quod non creditum nihil prodest, & multum nocet: multum nempe detrahit de merito Beatae Virginis, multum detrahit de multis inde gratiis quas sanctus Bernardinus & alij pietate insignes collatas ajunt nascenti Virgini, quæ omnes praesupponunt hunc Rationis usum. Cur non his magis credam & probatissimis Doctoribus hoc idem sentientibus quam quibus non id placet?

O si possem ad laudes tuas aliquid addere, Virgo maximè prædicanda! Sed quod possum saltem id faciam, ne quid de Tibi datis laudibus velim unquam detrahere.

Tertium quod hic restaret expendere satis evidenter colligitur, & patebit etiam manifestius ex sequenti Puncto, nempe cum infans Maria ratiocinari posset, videre simul poterat qui essent mores hominum, quam alieni à Ratione, & ab illo fine ad quem creati essent homines, quam graviter inde Deus offenderetur, quam lata esset via quæ ad perditionem duceret, & quam multi per eam incederent, quam angusta & arcta quæ ad vitam, & quam pauci essent qui vellet eam sectari. Hoc aperte videbat suis illis illustrata Luminibus quibus jam agnoscebat quid Lex divina esset, quid contra hanc peccare legem, & quanta inde damna, quanta pericula, quanta excidia non corporum modo sed animarum; Hoc videbat Maria quantum vigeat Ratio, quantum Fides & dona Intellectus quibus hæc patent manifestè, neque hoc videre poterat quin doleat quin gemeret, quin totam in gemitibus funderet vitam. *Ne vocetis me Noemi, id est, pulchram, sed vocate me maria, id est, amaram, quia amaritudinis valde replevit me Omnipotens. Sic Noemi Socrus Ruthæ: Sic Maria Mater Christi.*

II. PUNCTUM.

Sed ulterius procedit Veritas, cum luctuosum illum mundi statum Maria gemeret, plus ceteris gemitat infantibus qui sanctorum & humanis corporum plorant misarias.

Quod est enim luctuosius lachrymarum objectum, quod cerere fundi debent profusiores lachrymæ, cui præ-

de Testib.
B. P. 62.

lib. 3.

1. Reg. 1.
2. b. 10.

Ruth. 1.

Eccl. 3.
Rom. 9.

praesertim in fundendis lachrymis quoddam est
opera pretium quale hic reperitur, nempe mul-
tarum actus virtutum, Misericordiae, Zeli Divini
Charitatis, Poenitentiae, quibus peccata diluuntur
& plurimorum salus comparatur.

Repraesentatibi Nefoeonium ingens, am-
plum, & plenum undequaque terris & horrendum
in modum aegris jacentibus. Illuc forte vel
confusio quis ad miserationem valde pronus in-
grediatur, unoque omnes obrutu videat apertis-
sime quam doleant, quam dolenter gemant! Hic
cholicam, ille calculum, alius podagram, & alius
incessivum laticiniam. Quid tibi putas animi,
quid sensus habiturum illum quem natura seu
Gratia finxit ad Misericordiam? Hoc idem senti
de Beata Virgine Matre de qua con minus dici
potest quam qui de se hoc dixit: *Ab infantia mea
crevit mecum misratio: & de utero Matris mea
egressus est mecum.*

Scilla quando nascens mundum ingreditur,
Nefoeonium ingreditur in quo non horren-
di morbis sed vitis cuncti jacebant homines, quo-
rum aspectus eum tantum ellet tetrior quanto erat
illi nota lues animarum perniciosior, quibus non
illa gemitibus tantam prosequabatur perniciem
eum aliud praecipue non haberet quo tantae pos-
set opitulari miseriae, multum autem posset suis
gemitibus vel accelerando promissi adventum
Messiae, vel divinas eliciendo gratias quibus ali-
qui tandem resipiscerent, & sanarentur.

Tres sunt viae quibus investigetur quaesti,
quam aceris, quam acerbi esse poterint illi sin-
gulus ac gemitus. Prima, si comparentur cum
his quos homines edunt in temporalibus suis ja-
cturis, si filius Patrem extinctum videat si Pater
aut Mater filium: *Fili mi Absalom! HEV heu me fili
mi, ut quid te misimus peregrinari?* At longe acer-
bior erat Maris maeor, quia jactura quam plo-
rabat erat gravior.

Secundo, si considerentur eorum gemitus &
intermi dolores qui pari de causa doluerunt, qui
talem animarum jacturam deplorarunt, qui de
libro vitae proprietate petierunt deleri, qui ana-
thema esse a Christo, id est, qui tanta miseratione
perditionis eorum quos deplorabant, move-
bantur, ut si fieri potuisset, morte & damnatione
sua mortem & damnationem illorum redem-
issent. Hic nempe Moysis & Pauli dolor fuit.
Sed longe major Maris Matris acerbitas, quia
longe major eius Virtus, major Dei offensa cog-
nita major eius Zelus & Charitas.

Tertio, si secum ipsa comparetur Virgo Dei-
para si cum dolore dolor si cum gemitu gemitus
Non est dubium quin peracerbis fuerit cruciata
doloribus eum juxta Crucem morientis Filij
staret, expende quam tum vere Maria mare a-
marum fuerit quam tum de illa verè dictum,
*Thy. 3.
Luc. 2.
magna velut mare contritio tua. Et tuam ipsius
animam pertransibit gladius.*

Et tamen cum gerneret Dei offensam, cum
sempiternum animarum interitum deploraret,
dolebat illa dolentius, sicut expressè probatum
habet in r. parte, In die Purificationis: ubi haec
Veritas declaratur:

Doloris gladium animae Virginis acer-
borem infert vita peccatoris, quam
mors Filij.

III. PUNCTUM.

SIC igitur manifestè patet ex ipso primo nas-
centis Virginis die quam aptè Maria dicta sit,
quam aptè Maria mare amarum significet, quam
verè totam Norminis significationem impleve-
rit, quam longè supra ceteros omnes Infantes
doluerit, quae longè aliam dolendi causam sibi
proponebat, nempe totius mundi quem specta-
bat deplorandum statum, deplorandum omni-
um pene animarum interitum! O quantum illi
debes quae sic miseras tuas doluit. *Gemitus Ma-
tris tuae ne obliviscaris. MEMOR esse debes quae
quanta passa sit propter te.*

Hic est primus consideratae Veritatis fructus.
Deinde verò, nonne sicut Illa posses gemere?
Nonne sicut Illa videre posses eandem gemitus
causam? Nonne satis evidens est, quam multi et-
jam nunc pereant, quam pauci sint qui salventur
Nonne nunc omnes tanta cupiditate volunt esse
divites, quanta unquam voluerint? At nonne
omnes qui volunt esse divites pereunt? Nonne
hoc pridem denuntiavit Apostolus? Nonne a-
pertam protulit causam? Nonne jam sapius au-
divisti? *Daedae quasi torrentem lachrymas, per die
& noctem: non des requiem tibi, neque taceat pu-
pilla oculi tui Effunde sicut aquam cor tuum an-
te conspectum Domini.*

Denique quidquid sit de aliis, te ipsum non
negligas. Vide quam luctuosam egerit vitam Bea-
ta Virgo! Vide quam longè ab his abiecit sensu,
quam longè procul erres, qui vel jucunda sem-
per appetis, vel nihil aliud gemis quam terrena

Ddd 3 que

lib. 31.

1. Reg. 16.
2. Reg. 10.

Exod. 32.
Rom. 9.

Ecc. 7.
Job. 4.

1. Tim. 6.

1. Cor. 3.

quædam & humana incommoda; quam vel sis nimius in mala quadam tristitia, vel in falso quodam mentis gaudio; quam parùm serves quod habet Veritas in 1. parte, Die 9. Januarii;

Amaritudo in pace, & pax in amaritudine.

Ne desperes salutem aut perfectionem tam multis irroratus lachrymis, quas pro te MARIA fudit; sed ne præsumas cave diligenter, & propterea sequentem audi Veritatem:

Sic est Maria refugium peccatorum, ut quo passu ad illam peccatores confugiant, à peccatis refugiant.

SENSUS & RATIO EST. Quod sic Maria refugium est peccatorum, ut qui alioquin divina exigente iustitia punirentur & perirent, sic amen ad illam confugiant, divina iustitia liberentur, & salvi fiant.

Sed non aliter liberantur & salvi fiunt, nisi quo passu ad illam confugiant, à peccatis suis refugiant.

Ergo nec aliter refugium est peccatorum, unde nec ullus quantumvis gravium sibi conscius peccatorum desperare debet; nec ullus quantumvis leviter reus potest præsumere qui peccatum nolit deponere.

I. PUNCTUM.

SICUT nullum est malum, cui curando divina Providentia non provident, sic nullum est bonum hominibus à divina Bonitate concessum quo non abutantur homines, & in perniciem suam trahant quod illis erat datum in salutem. Quid peccato damnosius quo solo damnantur homines? At ecce peccati remedium in Christo & Maria. Quid hoc remedio utilius? Quid beatius? Sed tale vellent peccatores peccati remedium ut peccati poenam non culpam fugerent; & dum sibi promittunt impunitatem peccandi, libertiores fiunt in peccando, quod est plinè abuti remedio. Quamobrem opportunè hæc Veritas potest alius adjungi; Quod sic Maria refugium est peccatorum, ut quo passu ad illam peccatores confugiant, à peccatis refugiant; aut nullum in ea sperent refugium, nam in ea nullum trahent subsistunt.

Ratio est evidens, & sæpe aliàs agitata: Quod enim dicitur Maria refugium peccatorum, hoc sensu dicitur ut qui peccatores moles & gravitate suorum oppressi peccatorum non audent ad Christum accedere; vel qui revera sic merentur puniri ut quam resurgendi à peccatis gratiam accepissent nisi tot se peccatis obstinxissent, non accipiant, sicque in peccatis sint morituri, nisi ad Beatam Virginem, tanquam ad civitatem refugii, tanquam ad aram & portum salutis confugiant; & sic liberentur ut declaratum est in 1. p. Feria 6. primæ Hebdomadæ. Et in 2. parte, in die Annuntiationis, hæc potissimum Veritate quæ dicitur, non tam Christo, quam nobis dactam esse in Matrem, in 3. p. in die Assumptionis. Et in hac 4. parte, Sabbato Hebdomadæ 26. quibus adde quod peccatoribus ex S. Bernardo magnos addere debet animos ut ad ipsam confugiant. Hoc enim præsertim illum nomine laudat & prædicat, Tu, inquit, peccatorem quantumlibet fatidum non horres, non despicis, si ad te suspiraveris, tuumque interventum poenitentis corde flagitaveris, Tu illum à desperationis barathro pia manu retrahis, spei medicamen aspiras, fortis, non despicis, quousque horrendo ludici miserum reconcilies. Famosum huius sua benignitatis testimonium est, per te Theophilus restauratus gratia. Et quæ plura prosequitur.

II. PUNCTUM.

SED non aliter liberantur & salvi fiunt nisi quo passu ad illam confugiant, à peccatis refugiant.

Nam ut supra dictum est, & locis citatis fufius demonstra-ur, non aliter liberantur peccatores ejus auxilio, quam quod recipiunt resurgendi à peccato gratiam, quam non recepissent nisi pro ipsis orasset, nisi quod orabat impetrasset, nisi quod impetraverat, peccatoribus obtulisset; & nisi quod offerebat recepissent peccatores. Quid est verò talem obtinere & recipere gratiam quæ resurgas à peccato, nisi à peccatis resurgere? Nonne voluntas non peccandi semper includitur in voluntate resurgendi, aut non est vera illa resurgendi voluntas, nec verè unquam à peccato quis resurgat, nisi simul velit à peccato ad gratiam refugere? Nonne hæc sunt aperta Tridentini Concilii verba dum Sess. 14. quid sit Contritio explicat, cum proposito, inquit, 4. non peccandi de cætero.

Neque

let. 8.

Ex. 18.

Mat. 24.

Neque ulla prorsus aliter poenitentia concipi, nedum peragi potest nisi hoc formato proposito de quo vide in 1. p. Dominica 4. Adventus, ubi defectu hujus propositi declaratur quam verum sit quod ait Propheta, Nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo. Sicut itaque sine poenitentia nullum Virgo liberat, nullum salvat; ita plane nullum nisi velit a peccato resurgere: cum alioquin ut dictum est sine tali virtute nulla sit poenitentia, nulla resipiscencia, nulla contritio, nulla confessio. Proscite a vobis omnes iniquitates vestras in quibus pravavistis estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum. Hoc ipsum Beata Virgo quod Deus exigit, neque potestas ejus est ut sine contritione salveris, aut sine gratia conteraris; sed ut gratiam obtineas qua & conteraris, & salveris. In electis meis misit radices; dixit ei qui creavit eam.

III. PUNCTUM.

Sic estigitur Maria refugium peccatorum ut quo passu ad illam confugiant, a suis peccatis refugiant; Nam nisi a peccatis resurgerent, in peccato semper viverent & morentur, quo in statu quisquis vivit & moritur, non a divina Justitia liberatur, sed tantò magis punitur, quanto favente Virgine poterat non puniri si poenitere voluisset.

Recordate Theophili de quo supra S. Ber.

nardus: Se miser ille daemone dederat & deditiois chirographum tenebat hostis: condita jam aderat pactiois dies; jam jam prope hora quo dedititium suum ex pacto daemone raperet. At ecce inclamata Virgo jubet reddi syngrapham; paret jubenti daemone, & liberatur Theophilus. An putas verò quod liberatus esset nisi profanam revocasset pactioem? Sic plane quisquis peccat, peccati sui literas, inquit Origenes, scribit; Et S. Augustinus; Unusquisque peccando, diabolo animam suam vendit, accepto tanquam pretio dulcedine temporalis voluptatis. S. quoque Ambrosius: Neminem jugo servitutis astrictum possidet nisi se ei prius peccatorum are vendiderit: Atque ita prorsus ad salutem obtinendam, revocanda est ista scriptio, solum verò revocatur dum a peccato refugitur, unde vides quam sit istud necessarium, & nisi hoc velis dum ad Virginem confugis, perinde est ac si Theophilus ab ea peteret sibi damnationis suae syngrapham reddi, quam tamen nollet irritam, aut quam paulò post vellet ratam haberi. Nonne totus ad ista perhorrescit animus! Audi hoc tandem indurate peccator; Minus colis Beatam Virginem quam ipse daemone; Nam illi jubenti paruit, reddendo chirographum; Tu toties jubenti ut peccatum deseras, nondum paruisti! Hæc obedientia daemone tuam condemnat inobedientiam.

Vide in 3. parte, Fer. 4. Hebdom. 9.

In Ep. ad Rom.

L. de beata vita.

Die 14. Septemb.

IN FESTO EXALTATIONIS SANCTÆ CRUCIS.

Hæc dicit Dominus Deus: Ad populos exaltabo signum meum. II. 49.

HOC EST SIGNVM CRVCIS.

VERITAS PRACTICA.

Dicenti Domino se Crucem suam exaltaturum tam contradicit Superbus quam se exaltat.

RATIO EST; Quia in Domino tam contradicit, quam dicit Dominus contrarium volens facit.

Sed quam Superbus se exaltat, tam contrarium volens facit dicitis Domini quibus ait se Crucem suam exaltaturum.

Ergo & tam illi contradicit & se illi opponit in re

admodum gravi; Quod certe est ad retundendam nostram superbiam efficax.

I. PUNCTUM.

In hodierno Evangelio quod ex duodecimo Joannis capite sumitur, Nunc judicium est mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum: In his inquam & aliis sequentibus, non desunt quæ apte Festo conveniant & fructuose confiderentur: Sed egregium illud est & insigne quod refert

Ista

Isaias in quo & ipsum totum quod legitur Evangelium continetur, ut infra patebit. Quamobrem jam in ipso primo. Considerationis aditu ac lumine, loquentem audi Prophetam, seu potius Christum Dominum: *Hac dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad Gentes manum meam: Id est, aliquid grande efficiam: dignum mea manu opus, & dignum quod attentè spectetur. Quid tandem illud? Ad populos, inquit, exaltabo signum meum.* Hoc est sine dubio signum Sanctæ Crucis cujus est hodie Exaltatio seu exaltationis memoria. Sed dubitari potest an illa exaltatio quam se facturum dicit Dominus, sit illa quæ celebratur hodie: dubitari potest quomodo & quando à Christo facta fuerit: dubitari potest quomodo à nobis digne celebretur: dubitari potest quod præ cæteris omnibus præsertim intelligendum est, quod quidquid dicit Dominus se facturum de exaltando signo suo, contradicit superbus, qui se exaltat & se exaltans ita Christo se opponit, ut non magis opponatur Humilitati superbia, quam exaltandæ à Christo Crucis, superbus.

Luc. 11.
Matt. 16.
Hebr. 10.
1. Joan. 4.

Putaresne superbe, seu quisquis te nimium effers & exaltas, Putaresne tuâ elatione eo se impietatis provehere, ut quod insignis factum patrare Christus velle, illa obstat illa impedit, illa destruat? Audi & contremisce, Nonne qui dicitis & facitis Christi contraria volens facit, dicenti & facienti Christo se opponit? Nonne propterea dicebat Christus, *qui non est mecum, contra me est. & qui non colligit mecum, dispergit?* Nonne propterea Satanam vocabat Petrum, Id est, adversarium quod se dicitis & facitis eius opponeret Nonne idcirco Apostolus, vocat eos qui à Christo non se rotos quidem sed ex parte subtrahunt *filios subtractionis in perditionem* Nonne illud est formidandum quod dilectus ait Discipulus, *omnis Spiritus qui solvit Jesum, Antichristus est.* Quid est qui solvit nisi qui non servat integritate & incorrupte quod dixit Iesus? Quid potro Antichristus nisi Christo contrarius? Nonne vel ipsum nomen horrorem incutit?

II. PUNCTUM.

SED quàm se exaltat superbus, tam contrarium volens facit dicitis Domini quibus ait se Crucem suam exaltaturum.

Quenâ sit illa Crux Christi & qualis eius exaltatio, prius dicendum est: deinde verò quantum superbus adyeretur.

Quod ad primû spectat, iam supra dictum est in 2. parte cum de Inventione Crucis ageretur, triplicem esse Crucem, cuius Inventio vel Exaltatio fieret. Prima illa est in qua Christus nostræ salutis causa pependit, Secunda est, quodcumque signum Crucis quod formatur in memoria & imaginem illius primæ vel ipsius Christi pendens. Tertia est quæcumque carnis vel spiritus humiliatio seu mortificatio quæ ad Imitationem Christi crucifixi libenter suscipitur, de qua frequenter Apostolus: *Christo confixus sum Crucis. Mihi absit gloriari nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi.* Dicitur & nostra Crux, quia nempe à nobis portatur iuxta illud Domini, *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam & sequatur me.*

Potest autem quodlibet horum genus Crucis dici signum illud quod se ait Dominus exaltaturum, quasi diceretur signum & trophæum victoriz reportatæ: vel signum iusti fœderis & fœdæ reconciliationis inter Deum & hominem vel signum militariæ & vexillum sub quo est nobis militandum, vel quasi signum illud esset de quo Simeon senex in signum cui contradicetur, *id est, scopus quod infideles & mundani sua maledicentiæ jacula dirigerent; vel quasi portentum esset, & novum aliquid atque insolitum mundo apparetis quod se singulariter spectandum daret; vel quasi Signum & Sacramentum quod aliquid non vulgare significaret aut portenderet; vel denique quasi signum & tessera quæ Fideles & Electos præsignaret ad salutem: Quale illud de quo apud Ezechielem, *Signa Egipti super frontes virorum gementium.**

Pro diversa verò significatione Crucis, diversa est eius exaltatio, & tam multis modis fumentum istud quod ait Dominus, *exaltabo signum meum* quàm sunt multi & varij modi quibus illud exaltavit, Nam primam illam Crucem in qua pependit, hoc ipso exaltavit quod in ea pependit, quod in ea pendens & moriens hostes suos & nostros devicerit, Mundum Deo reconciliavit, & humanæ salutis negotium in ea cumulatè perfecerit, Exaltavit præterea cum latente in terra per trecentos annos, in lucem protulit sub Constantino magno, cum ad eius cultum multa sunt parata miracula, cum ad eius cultum & venerationem Loca Sancta Dies Festos, & Sacros Ritus institui voluit, quorum religioni multû accessit ex prædicto illo quod pontifianum hodie celebratur factio Imperatoris Heraclij, qui subactis Peris Sacrosanctam Crucem, qua-

quatuordecim annis postquam in eorum potestatem venerat, triumphans recepit, & solemnitate suis humeris retulit in eum montem quod eam Saluator tulerat, & in eodem Calvarie loco undecim sportata fuerat, restituit hac ipsa die quae jam pridem Exaltationi Sanctae Crucis dicata erat, sed multo deinceps illustrior facta est ob ejus rei memoriam.

At vero cum a barbaris iterum capta esset Hierosolyma, Sacrumque Crucis signum in varias relictum partes per universum pene terrarum orbem frustatim transferretur, non defuit tamen suo promisso Divina Veritas, non defuit suo apud populos exaltando Signo, non defuit sua Cruci gloria, quin inde potius multum amplificata est, cum quae in uno duntaxat adorabatur loco, tum ubique, tum universum ab omnibus colebatur, tantoque in pretio vel ejus exiguum aliquod frustulum haberetur, ut nihil eo sacratius, nihil augustius, nihil religiosius sibi recondere servarentque Christiani Principes; aut ullo quo vis ornatu se magnificentius decoratos gloriarentur, unde illa sunt egregia sancti Augustini, *Attende gloriam Crucis, in fronte Regum Crux illa fixa est cui inimici insultaverunt.*

Quod non tantum de vera quam vocant Cruce in qua verè Christus pependit, intelligendum est, sed de illa etiam quam secundo loco diximus Crucem, nempe a nobis aut arte aut manu factam, verè dici potest, *Attende gloriam Crucis, in fronte Regum Crux illa fixa est cui inimici insultaverunt.* Id est, quod apud homines erat probrosius, nunc factum est gloriosius; Sic enim & hoc aliud Crucis genus exaltavit Dominus ut nihil Sacrum Sanctumque fiat in Ecclesia, nihil foriter in Romano geratur imperio nisi quod Crucis Signo consecratur & muniatur, *Quod signum, inquit sanctus idem Augustinus, nisi adhibeatur sive frontibus credentium, sive ipsi aqua ex qua regenerantur, sive oleo quo crismato unguuntur, sive sacrificio quo aluntur, nihil eorum ritè perficitur.*

Quod quidem si mirum est in sacris rebus, quanto magis in profanis, in politicis, in militaribus ubi hoc signum Crucis non minus valere Dominus voluit. Sic enim Constanti: o magno ut fuscè refert Eusebius, & visum in caelo signum & auditum *IN HOC VINCES* & imperatum ut signi quod viderat exemplar fabricari juberet, eoque tanquam praesidio in praesiliis uteretur.

Haynesius Pars quarta.

Quod quidè statim accesseris artificibus praestitit & vexillum hoc instar Crucis fabricatum, post Romani Labarum appellarunt, de quo sic pergit Author: *Isto igitur salutari signo Imperator tanquam hostilis ejusque infesta violentia propugnaculo semper usus est. Cujus expressè similitudines mandavit ut universum exercitum persequi antecederent: Et in urbe media Roma scilicet ingens istud trophaeum contra hostes erexit, & hoc salutare signum charactoribus qui nullo modo deleri poterant in eo insculptis, Romanorum, aliorumque omnium imperio subditorum propugnaculum esse demonstravit, palamque omnibus proposuit ad intueendum, & ad perpetuam memoriam hac incudi Latino Sermone verba mandavit: **HOC SALUTARI SIGNO, VERO FORTITUDINIS INDICIO CIVITATEM VESTRAM TYRANNIDIS JUGO LIBERAVIT S. P. Q. R. (ID EST, SENATUM POPULUMQUE ROMANUM) IN LIBERTATEM VINDICANS PRISTINAE AMPLITUDINI ET SPLENDORI RESTITUIT.***

Nonne hoc est exaltare signum suum? Addi possit quod certè his omnibus longè magnificentius & gloriosius judicari debet, cum in extremo nempe Judicio judicandi omnes resurgent homines, cum Judex ipse magnifico, regio angelico apparatu conspiciendum se omnibus dabit, *Tunc parabit signum filij hominis in caelo, Matt. 24.* Tunc plangent omnes in tribus terra, quae suum scilicet ibi judicium tam manifestè agnoscent, quàm aperte videbunt se conformem Cruci vitam non egisse. Vide in hac parte, Dominica 28. ubi de his expressè & fuscè agitur.

Restat tertium Crucis Genus de quo praesertim, & de quo minustamen dicendum quam de ceteris cum apertius pateat, quam sublimiter & gloriosè Dominus illud exaltavit. Quodnam est enim Genus illud Crucis nisi miseria, nisi depressio, nisi humilitas? Quænam est autem ejus exaltatio nisi ut quantum quis se humiliaverit tantum in caelo exaltetur? Quid porro est gloriosius quam sic ex humili & abjecto tam gloriosum & sublimem fieri ut quàm quis fuerit voluntate humilis & abjectus, tam sit verè sublimis gloria. Hoc est autem hoc est quod sua Christus humilitate perfecit; Primum quidem in se, cum non nisi per Crucem & humilitatem intrare voluerit in gloriam suam, & mensuram seu magnitudinem suae gloriae a mensura suae parvitas voluerit sumere, sicut passim Apostolus, *Quod ascendis quid est nisi quia descendis, primum in inferioribus*

Ecc

fiores

Hebr. 2. fortiores partes terra. Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes caelos. Et alibi: *Videmus lesurum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.* Deinde verò in nobis omnibus cum hanc velut fundamentalem legem sui statuerit, ut qui fuerit minor, erit major, seu quantum quis se humiliaverit tantum exalietur. Unde est illa Veritas, in 2. parte, die 2. Aprilis ubi de sancto Francisco de Paula, Minimorum Fundatore:

Qui verè est minimus, verè est maximus.

Et rursum:

Quò quis infertor in ordine hominum, eò superior in Christi ordine.

Atque hinc præcipuum illud caput quod propositio continet sic evidentissimum, nempe quòd superbus qui se exaltat, contrarium volens facit dictis Domini quibus se suam Crucem aiebat exaltaturum. Nam ut omittam dicere quòd superbis non placet Crucem primo & secundo sensu acceptam, tanta veneratione colere quantam ei fideles & humiles exhibent; ut præteream quòd superbus id nimis simplicitati & anili cuidam superstitioni solet referre, quidquid in hoc pietatis genere frequens usurpat devotio: ut sciam quòd superbos plerumque pudet coram aliis se signare signo Crucis, quasi aliquid sua dignitate inferius agerent, quasi se nimis abjicerent, quasi se ridendos exponerent; Ne inquam, in istis imitiorer, & quòd est tertium Crucis genus magis commendatum, magis spectemus, quid est magis contrarium facere dictis Domini quam præponere quòd ille ponit posterius, & posterius habere quòd ille prius habet? Nonne hoc est totum plantè pervertere? At nonne hoc est quòd superbus facit dum se exaltat? En Christus ait, *exaltabo signum meum, exaltabo Crucem meam, exaltabo meam & meorum humilitatem*: Superbus verò contrà, quòd tu exaltas, humiliabo: & quòd humilias, exaltabo. Non hoc verbis dicit sed factis, nam dum superbis, humilitatem quam Christus exaltat detestatur, abjicit & suo modo humiliat

Ecc. 13. juxta illud Sapientis, *abominatio est superbo humilitas*: Dum verò se exaltat, superbiam quam Christus humiliat, ipse contra magnificat & exaltat: sive quòd idem est, se per illam exaltat: *Job 11.* *Vir vanus in superbiam erigitur, ut per eam se lupra ceteros erigat: superbia cordis sui emulit*

te, non virtus tua, non humilitas, non humilitatio, non via quam Christus aperuit ad exaltationem, sed potius oppositum dicitur iter; Unde illi aptè dicatur quòd Balaamo, *per versa est via tua mihi que contraria*. Vel quòd mago Bariesu, *ò plene omni dolo & fallacia, non desine subvertere vias Domini rectas?*

Num. 22. Act. 3.

Licet enim non desinat verum esse in aliis quòd Christus dixit, *exaltabo signum meum*, licet inquam in aliis non desinat exaltare patientiam & humilitatem; quia tamen in superbo non id facit superbus Christi dictis se opponit, quatenus scilicet se opponit quo minus id in se faciat quòd faceret nisi superbus esset, & nisi se ipse per superbiam suam mallet extollere, quam se per humilitatem sinere à Christo extolledum. Et certè, si superbus etiam posset in aliis quòd in se facit, non minus Christo se opponeret extra se univèrsim quam intra se totum; vellet enim funditus exterminatam humilitatem, vellet illam penitus evertam angustam portam aut obrutam arctam viam quam Christus prædicavit. Sicut qui Crucem non coleret aut qui sacras nollet imagines venerari, vellet nullam esse Crucem, nullam imaginem, Nonne hoc volebant Iconoclastæ? Nonne hoc vellet heretici? Sic plene vellet superbus non esse Crucis, humiliações, non esse Christi virtutum imagines, non prædicari Crucifixum immandum; *contrarius est*, inquit, *operibus nostris. Sicut est nobis in traditionem cogitationum nostrarum.* Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita ejus. Tanquam *unguaces assumat sumas ab illo.* Hoc factis superbi dicunt, & sic sibi contrarium agnoscent ille Christum, & se Christo contrarios.

Vide in 1. p. Dominica 3. Adventus, & Fest. 4. Hebdom. 4. ubi hæc exponuntur Veritates:

Quam bene de Christo humilis, tam malè meretur arrogans.

Quanto se humilis minorem facit, tanto magis magnificat Deum.

III. PUNCTUM.

SIC igitur dicens Domino se Crucem suam exaltaturum contradicit superbus qui se exaltat: Nam neque Crucem Christi pariter exaltari, nec se per eam exaltandum: vult quidè exaltari sed non quo Christus modo, non qua deest via. Sicut ille qui apud Jobum dicitur

Reo

10. 41. Rex super universos filios superbia, qui aliquando gratiosus, nunc infensus Christi & hominum hostis diabolus, sic superbit, sic superbiendo se exaltare voluit, sic se exaltando inicie perit, sic sibi onerosos superbos perdit. *Quomodo cecidisti de caelo Lucifer? Non idcirco praecise cecidisti quod gloriam appeteter, nam & illi Deus gloriam offerebat, sed quod indebito modo appeteret, non quo veller Deus modo, non qua flava via, non se dimittendo & humiliando sicut volebat Deus, sed se in seipso nimis effereudo & exaltando quod Deus avertatur.*

6. 5. Hinc Christus Judaeos arguebat non quod gloriam simpliciter quaerere, sed gloriam qua ab hominibus est & gloriam qua à solo Deo est non quaerere. Quod spectabat illud etiam quod supra ex hodierno Evangelio relatum est, cum Christus diceret, *nunc iudicium est mundi, nunc princeps mundi iudicatus est, nempe per Crucem & per humilitatem suam qua superbos quosque iudicat, & condemnat, dum exemplo suo docet viam exaltationis & gloriae non esse superbiam quam execratur, sed humilitatem quam omni modo laetatur. Sic enim simul dicit se exaltatum in Cruce, dum ibi fuit humiliatus: quia nunc inde exaltandus erat dum gloriosus resurrexit & dum suos sibi similes in humilitate, similes facit in gloria. Et ego si exaltatus fuero, inquit, omnia erabam ad me ipsum, hoc erit exemplum peridoneum quo trahantur omnes ad me imitandum, aut certe hoc exemplo tanquam iudicio trahentur ad eorum supplicia quocum imitari maluerunt superbiam. Rata est enim Veritas, & in 2. parte, Feria 4. primae Hebdomadae comprobata:*

Qui se Christi exemplo non humiliat, exemplo demonis humiliabitur.

Quantum itaque voles Crucem Christi exaltare, tantum te deprime; aut quantum te inanimiter exaltabis, Crucem & Christum deprimes, quocumque sensu Crucem accipias. Nam eodem tandem ipse etiam quidquid in illa Christus gessit, ut in humilitate vestra patientiam habeamus. Vellesne Crucem collo pendentem abicere? Vellesne oblatam despere, vel occurrentem

conculcare? At quid putas esse superbiam quid in superbiarum impatientiam, nisi abiectionem & repudiatam Crucem? Nonne levis illud, quod patendum est, esse Crucem, esse Christi Crucem, esse Crucis Christi similitudinem, finem & effectum? Nonne ergo si hoc abicis, tu Crucem abicis?

Vide in 2. parte, die 3. Maii, in die Inventio- nis S. Crucis ubi haec exhibetur Veritas:

Si quid forte asperius inveniatur de quo conquereris, de inventa cruce conquereris.

Inventa Cruci tantum quis detrahit, quantum in poenis miratur.

Humilia valde spiritum tuum. DEPRIME Eccles. 7. Cor tuum & sustine, sustine sustentationes Dei. Ibid. 10.

Ad hoc plurimum valet exemplum Heraclii qui cum ferret Christi Crucem auro & gemmis ornatus, ultra Calvariae portam progredi non potuit, quod advertens Antistes, *Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu in Cruce ferenda, parum Iesu Christi paupertatem & humilitatem imiteris.* Tum Heraclius abiectione tali ornatu, ac plebeio amictu indutus reliquum viae facile confecit. Tibi hoc verò dictum puta: Vide ne tuo fastu sive corporis sive animi, sive verborum, sive factorum, parum Iesu Christi humilitatem secteris. Extende hoc ad singulos quosque superbiae motus & actus. Ne longius differas quod iam pridem factum esse oportebat: Audi Christum in Evangelio: *Adhuc modicum lumen in vobis est, ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant.*

Dum lucet, ambulandum, ne tenebrae fiant.

Vide in 1. parte, die 5. Januarii.

Die 21.
Septemb.IN FESTO SANCTI MATTHÆI
APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

Cum transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.

Matth. 9.

Similitudo vultus eorum, facies hominis, &c. Ezech. 1.

VERITAS PRACTICA.

In Matthæo facies hominis.

Quis sit homo novus & Evangelicus, ex Matthæo cognoscitur, velut homo ex facie.

RATIO EST, Quia ex Matthæo cognoscitur quo sit modo sequendus Christus.

Sed hoc est novum & Evangelicum esse hominem, sic sequi Christum, quo agnoscitur esse modo sequendus.

Ergo ex Matthæo velut ex facie, & nato exemplari agnoscitur quis sit homo novus & Evangelicus; Quæ certè laus est non exigua sancti huius Apostoli & Evangelistæ, nec parva duccendum quod inde proponitur documentum.

I. PUNCTUM.

TANTA est eorum quæ de S. Matthæo dici possunt cum Veritate propoſita cõnexio, ut vix de Sancto aliquid expro-matur, quin simul attingatur illa Veritas quæ partim ex veteri, partim ex novo Testamento depromitur. Ex veteri, revocanda in memoriam admiranda illa visio quam fusè narrat Propheta Ezechiel de quatuor animalibus quæ quatuor Evangelistas adumbrant, quorum primus qui scripsit S. Matthæus illa figura representatur, quæ faciem hominis exhibebat; quia de Christo ut homine frequentius loquitur, & ab humana ejus generatione suum Evangelium exorditur, ut ajunt Sancti Hieronymus & Gregorius.

*Hom. 4.
in Ezech.*

Ex novo autem Testamento, audiendus est ipse sanctus Evangelista quid dicat de sua per Christum admirabili ad Apostolorum vocatio-ne: Tum ex his simul conjunctis & adunatis consideretur quàm aptè & opportunè Præctica

hæc Veritas eliciatur; In Matthæo, facies homi-nis, hominis scilicet qui per excellentiam homo absolute & simpliciter dicitur, vel ad distinctio-nem veteris & corrupti, homo novus & Evan-gelicus nuncupatur, huius inquam hominis facies & imago sic in Matthæo relucet, ut inde quis qualis veſit novus iste homo tam facile ag-noscat, quam ex facie quis homo cognosci-tur. Nonne hoc mirum & stupendum? Nonne hoc plurimum ad Sancti gloriam & nostrum si-mul profectum redundare potest, si benè expendatur? Non potest veidè melius homo cognoſci-tur, in quo quis sit homo novus continetur.

Vide quàm promptè quàm integè; quàm hil-lariter Christum vocantem sequatur. Tria hæc sunt præcipue observanda. Primum quàm præ-pitè; nam statim atque dixit illi Dominus, *sequere me*, tum nulla interposita mora surrexit & se-cutus est eum; Quod certè mirum in tali viro qui multis erat implicatissimus negotiis, qui su-is erat addictissimus lucris, qui variis domesti-corum præerat ministeriis; quæ sanè omnia poterant vel eum omnino retinere, vel tantisper saltem suspendere, donec attentius provi-deret quid ageret, quid expediret, quid factu-esset opus. Nonne sic alii omnes etiam à Chri-sto vocati vel reouerunt sequi, vel procrastina-runt, vel nullis aut exiguis detinebantur obsta-culis? Adolescens ille qui à pueris totum ob-servarat decalogum, qui amore suæ salutis ip-sum convenerat Dominum, ipsum interroga-rat quid ageret ut vitam æternam possideret, qui à Christo singulariter dilectus fuisse dicitur, qui tam familiari tam amica, tam suavi Salvatoris voce invitatur ad se sequendum, quod si faciat, certo speret ingentè in celo sibi thesauru re-po-sitū; nec tamen facit; nec tamen sequitur, sed abit illicò quo suæ illum divitiæ revocabant.

Alius

Matth. 8. Alius vocatus, sepeliendum prius petit Patrem; Alius ordinandis suis rebus tempus postulat. Alius villam emit, alius juga bouum, alius uxorem ducit, & sic rogant se haberi exequatos. Alii quidē Apostoli statim etiā ac vocati secuti sunt Dominum, sed quibus affixi essent vinculis non habebant sicut Matthæus, nec tantum suis illi retibus irretiri poterant, quān̄ suis iste divitiis.

Secundum est, quān̄ iatēgrē simul ac promptē Matthæus secutus est Dominum; Non sic alii Apostoli qui primum vocati à Domino sic illum secuti sunt, ut sua tamen minimē tum deseruerint, sed secundo tantum postquam totā noctē laborantes nihil ceperunt, & in verbo Domini laxato rete ceperunt piscium multitudinem copiosam, tum de illis dicitur *quod relinquitis omnia secuti sunt eum*. At hoc ipsum, hęc prorsus ipsum de Matthæo primum vocato dicitur, *Et relinquitis omnia secutus est eum*. Non est secutus eum suis domi retentis; sicut enim à suis retineri noluit quis sequeretur Dominum, sic nec sua retinere voluit dum eum sequeretur. Non mediam verō vel aliquā duntaxat reliquit partem, sed prorsus omnia, patri quo Dominum sequitur gradu, uxorem, liberos, affines, domum, pecuniam, prædās, dignitates, & quod hæc omnia superat, spem amplioris fortune, nihil fortunatius sibi credit, quān̄ fortunis omnibus cedere, ut pauperem pauper sequatur. Hęc mutatio dextere Altissimi, ut qui aliena rapiebat, jam sua omnia sponte deserat.

2. Cor. 9. Tertium est hilariter, nam *hilarē dorem diligit Deus, non ex tristitia aut necessitate*; non metu, non elanculum, sed palam, gloriosē, lætanter quasi ob tæcheem eventum publica facta lætitia, quasi parca de hostibus victoria, quasi acto triumpho, sic Matthæus convocatis suis contribulibus exquisitum instrui curat convivium quo luculenter proficitur se tam libenter ac jucundē Christum sequi quān̄ quidquid jucundē agit.

O quale discrimen sequentis & non sequentis Dominum! Res prorsus mira! Miser ille adolescentens qui sequi Dominum noluit, non nisi tristis abiit, licet ad suas rediret divitias, licet ad illas non rediret nisi ut magis lætaretur, licet à Christo non abiret, nisi ut tristitiam quam timebat, effugeret. Et tamen non nisi tristis abiit, non nisi tristis sua revisit, non nisi tristis sua possidet? E contra verō Matthæus qui suas divitias, suas reputabat delicias, dum divitias si-

mal & delicias relinquit, dum pauperem simul & arctam Christi viam ingreditur non nisi lætus ac hilis ingreditur, & manifestē confirmat quod habet ante pridem declarata hæc Veritas:

Quæ à Christo est tristitia magis jucunda est, quān̄ quæ à mundo jucunditas. Vide in 2. parte, Domin. 3. post Pascha.

II. PUNCTUM.

SED hoc est novum & Evangelicum esse hominem, sic sequi Christum quo in Matthæo agnoscitur esse modo sequendus.

Cum enim dicitur homo novus & Evangelicus perinde est ac si diceretur homo supra-humanos affectus sese ad divina Christo juvante permoveans; homo contra naturales veteris hominis propensiones ad ea quæ sunt spiritus & internæ perfectionis aspirans: homo non transitorius sed æternis rationibus de quovis occurrenti negotio judicans. Hoc est nempe hoc est quod Evangelium annuntiat, hoc est quod in animis nova lex gratiæ primum operatur: Hoc est ad idem esse in Christo, sicut est Veritas in Teste, inquit Apostollus; *deponere vos secundam pristinam conversationem, veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris: renovari autem spiritu mentis vestræ, Et induere novum hominem qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate Veritatis*. Et rursum: *expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, Et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem, secundam imaginem ejus qui creavit illum*. Hoc est quod sæpè alias ex D. Gregorio dictum est: *vetusta vita proximus usus mutatur si anima superno spiritu afflata, Et in summis appetat quod contempserat, Et contemnat in infimis quæ appetebat*. Hoc est denique si multa paucis complecti placet, quod S. præcursor Johannes dicebat de Domino: *iam securis ad radicem arborum posita est, sive quod Dominus de Joanne dicebat, à diebus Joannis Baptista usque nunc Regnum caelorum vim patitur, Et violenti rapiunt illud*. Id est, ex quo tempore cepit Christus & Evangelium prædicari, hoc in primis prædicatum est & denunciatum, quod aspiranti ad Regnum caelorum & æternam beatitudinem sibi vis facienda esset, reprimendi essent naturales affectus, ad radicem malorum omnium, nempe ad concupiscentiam mortificatio tanquā securis inferenda esset, folique demum violenti

Ecc 3

ecclie-

pro neglecto & deserto sollicitè revocando, quod postremum quia frequentius est & minus tamen frequenter agitatam, urgeri potest hæc præcipue Veritas:

Revocanti hominem Deo ab errore via suæ non obsequi, pejus est, quam

primò vocantem ne erraret, non sequi.

Videnda ibidem quæ postrema proponitur Veritas, ubi multa de relinquendis omnibus, & quæ huc spectant ex hac 4. parte suggeruntur tota Hebdomada 17.

Die 29. Septemb.

IN FESTO SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

Quis Deus similis tui? Mich. 7.

VERITAS PRACTICA.

Quis ut Deus?

Qui expugnando demoni Michaelis est gladius, noster est, si nostra hæc verba facimus, *Quis ut Deus?*

Vel sic brevius:

Quo Michael gladio demonem vicit, hoc eum ipso vincimus, si volumus.

RATIO EST, Quia gladius quo Michael demonem expugnavit & vicit, hæc verba sunt qua contrahunt rebellantem angelum protulisse dicitur; *Quis ut Deus?*

Sed hæc etiam verba si probe intelligimus & religiosè proferimus, tantum apud nos valere possunt cum gratia, ut nos impugnantem demonem sic vincamus.

Ergo & ipso Michaelis gladio demonem vincimus, si ut ille fortiter, nos ita velimus hoc uti gladio. Quem in usum & finem opportunè hæc in hodierno leguntur Evangelio: *si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum. & projice abis te. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum & projice abis te. Quæ ad rem nostram seu ad Veritatem elucidandam ita exponitur, ut elucidatâ Veritas patri sensu cedat in gloriam sancti hujus Archangeli, ac in nostrum profectum.*

I. PUNCTUM.

TANTA est angelicæ naturæ dignitas, & inter angelos, tantus semper Archangelo Michaeli honor est habitus, ut

quæ ab errore infidelium non omnino, sed ex parte tantum ad fidem Christianam converterentur, aut qui ab illa defecissent, cum audirent tam mira de hoc divini exercitus Principe prædicari, putarent illum & cohererent velut quendam Deum ex illis quos vocabant Minores sive Minorum gentium Deos & Genios. Hæc causa fuit cur Apostolus scribens ad Colossenses, gravibus eos moneret verbis, caverent diligenter, ne se seduci paterentur in humilitate & religione Angelorum, id est, in humili quodam latræ cultu, quem nonnulli deferrebant angelis velut quibusdam Diis. Quod certè non erat illis cultum deferre, sed auferre, non erat S. Michaelem celebrare sic divinis honoribus illum colendo, sed ejus potius celebritatem nominis deprimere & obscurare, cum nihil æquè celebrem & illustrem eum fecerit, quam pro Dei unitate pugnam suscipere, pro incomparabili ejus dignitate, pro summa & incommunicabili creaturæ divinitate præhari & vincere.

Coloss. 2.

Hoc est enim quod ei nomen Michaelis comparavit, hoc est quod ei gladium velut honoris insignem promeruit, hoc est quod omnibus retro sæculis notum fieri voluit, *Quis ut Deus? Quis similis tui Domine? Quis ausit se Deo similem facere? Non sine causa gladium portat, liceat mihi hoc Apostolicum usurpare, Dei enim minister est, non Deus, sed Dei minister. Divinitatis patrociniū ita suscipiens contra perduelles socios, ut quo illos prostravit gladio, nos eodem instruxerit expugnandos & vincendos.*

Rom. 13.

Res à primo exortu narranda est, & narratio petenda ex his Apocalypsis verbis: *Et factum est prælium magnum in caelo: Michael & Angeli ejus præliabantur cum dracone, & dracono pugna-*

locus angelus eius: Non valuerunt, neque loca inuentus est eorum amplius in caelo. Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus qui vocatur diabolus & Satanas qui seducit uniuersum orbem, & projectus est in terram, & angeli eius cum illo missi sunt. Sic S. Iohannes Apocalypicus scriptor. Hoc autem praelium angelicum referri potest ad triplex tempus, nempe praeteritum, quo ipso die creati sunt angeli; praesens quo mortalis haec vita transigitur, quae militia est super terram; & futurum quod erit Antichristi, de quo postremo nihil nobis modo agendum est, sed de aliis duntaxat duobus, quorum primum hoc primo puncto, alterum sequenti exponetur.

Ut vero dilucidius fiat expositio, distinguenda sunt breuiter certa quaedam capita, quorum primum est, sic creatos esse angelos in caelo Empyreo, ut non tamen viderent Deum, nec beati essent quem admodum vulgus putat; nullus enim a beatitudine potest excidere, cum ad eius statum spectet firmitas sine metu cadendi. Creati sunt itaque viatores non comprehensores; creati sunt in gratia, non in gloria; creati sunt in statu mutabili, non immobili; creati sunt ut deiti essent si vellent: vel si nolent, infortices & damnati essent; creati sunt ut aliquo liberae voluntatis actu cum gratia mererentur beatitudinem, non ut illam solum gratis possiderent.

Ad hoc meritum sibi comparandum, propositus & praecipuus illis fuit a Deo quidam actus humilitatis, vel quo agnoscerent se a Deo in beatitudine consequenda dependere, vel quo se Dei filio incarnando subicerent: vel quo deum alio submissionis suae solverent debitum, quo certe nil erat iustius.

Noluerunt vero quidam eorum se huic praecipuo subicere, sed satis se beatos reputarunt sua naturali beatitudine, vel se satis fortes & potentes, ut ad supernaturalem suam ascenderent virtutibus sine tali demissionis actu, quo inter qui primus erat omnium, & qui ob insignem formam dictus est Lucifer, arrogantius insurrexit in Deum, dixitque provocans alios ad eandem audaciam: *Ascendam, similis ero Altissimo*. Id est, sicut Deus ex seipso beatus est, ita ego, ita nos omnes possumus beatos facere, sicque tertiam angelorum partem in suam trahit rebellionem.

Alii contra se libenter praecipuo submiserunt, de quibus eminentior qui postea dictus est Michael, ita exardere cepit in rebelles illos qui Dei similitudinem affectabant, ut contenta voce clamarent quod supra dictum est, *Quis ut*

Deus? Quis quantumcumque sit excelsus se audeat comparare Deo, qui sicut unus est, ita nullum habet sibi similem? Quis hoc audeat nisi vecors, nisi temerarius, & impius? Quis nostrum sibi tantum ardeat, quin multo plura quae nos vere beatos faciant, in Deo esse cogitet? Sic pugnasse dicitur, quando sic aliis angelis suos vere pios exposuit affectus & conceptus.

Ex his autem verbis sic prolatis duo illa contigerunt, quae iam praebata sunt, sed quae uberius debent enarrari. Primum est, quod qui ea protulit, cum proprium nomen quo a caeteris dignosceretur non haberet, tunc ab aliis angelis dictus est Michael, conflatis scilicet in hoc unum vocabulum tribus illis verbulis, quae usurparat, *quis est Deus?*

Sicut asserunt quidam auctores Judam filium Mathathae, dictum esse Macchabaeum, quod dum pugnaret contra Regem Antiochum, suis militibus velut belli tesseram dederit haec Moyses verba, *Quis sicut tu in fortibus Domini?* Quae verba sic Hebraice legerentur, *Mi Chamocha Baelim Jehova?* Quia vero tantum initials verborum literas suis vexillis inscribi iusserat, videlicet M. C. B. J. sicut Romanis solum erat haec verba. Senatus populusque Romanus sic contrahere, S. P. Q. R. hinc tandem factum est, ut compacto ex illis literis nomine Macchabi seu Macchabaeus Judas diceretur. Sic plane, si Hebraice velis haec verba reddere, *Quis ut Deus?* dicendum erit *Mi Cha El*, si vero verba in unum nomen simul compingere, nomen hoc erit *MICHAEL*.

Alterum autem quod inde contigit, cum hic Archangelus his ipsis verbis expugnare visus sit eum qui dicebatur Lucifer, & qui post dictus est draco & diabolus & Satanas, tum instar cuiusdam gladii quo tale praelium praeliatur, habita sunt haec ipsa verba: & quaecumque jam figura & forma pingatur aut celebretur Michaelis gladius, nihil aliud revera praeter ipsum nomen, aut praeter illa verba quae contra rebelles protulit, & quibus eos velut quodam impugnavit gladio, debeat intelligi. Sic Apostolus gladium quo nos armat, vocat *gladium spiritus*, de quo post dicitur, & ipse Deus, *si acuro ut fulgur gladium meum*. Sed pergamus: Non tardum habuit res tanta exitum, sicut statim aeterna beatitudine donati sunt qui fideles angeli permanserunt, sic perduelles alii, nulla mora interiecta, rebellionis suae dederunt poenas, cum ut ait S. Petrus, *rudoribus inferni detrahitur in tartarum* Deus

ff. 14.

ff. 14.

Ex.

Exed. 15.

Dan.

Apoc. 11.

ibid.

Ephes. 6.

Deut. 32.

1. Pet. 5.

Deus

reservari: quos scilicet gravius etiā in eos animadvertatur. Et S. Iudas, Angelos, inquit, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni dno, vinculu æternu sub caligine reſervavit.

De ſactionis autem Duce ſic eleganter Iſaias in perſona Regis Babylonis: *Quomodo cecidiſti de caelo Lucifer, qui mane oriebaris?* Id eſt, ſtatim atque exiit co. *Que dicebas in corde tuo. In celum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolum meum. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altitudo. Verum tamen ad infernum detraberis, in profundum Laci.*

Nec 10. Propheta Ezechiel in figura Regis Tyri: *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus Sapientia, & perfectus decore, in deliciis Paradysi Dei fuiſti, omnis lapis pretioſus operimentum tuum: Sardius, topaſius, Et quæ plura proſequitur, quibus inſignes eius detribuaturæ dotes, Vnde tandem concludit: perfectus in via tua in die condictionis tue, non invenientia eſt iniquitas in te. Et peccavi, & projecisti de monte Dei Et elevatum eſt cor tuum in decore tuo, perdidisti Sapientiam tuam in decore tuo. Divina plane verba quæ luculenter eum totum expriment.*

Denique, tali ex prælio factum creditur, ut in locum Luciferi qui ſummus erat omnium, ſucceſſerit merito ſuo Michael, quod illi certe eſt in omnem æternitatem honorificentius, quàm ſi primo talis creatus eſſet. Hoc autem ex Scripturis colligitur ubi *Principi magnus qui ſtat pro filio populi*, hoc eſt univerſæ Præpolitus iſtaogogæ prædicatur tantæ que conſtat eſſe auctoritatis, ut cum duo Angeli prædicarent inter ſe de reditu Iudæorum in Palaſtinam, diſceptationis palmam iſt retulerit, cuius ſe partibus Michael junxit.

Nec reſert quod in ſacris Scripturis vocetur Archangelus, quali ex eorum eſſet numero, qui novem inter Angelorum ordines, penultimi recenſentur. Nam hoc nomen Archangeli ſeu Angeli non eſt naturæ, ſed officij. Id eſt, non ita certo euidam ordini aſſixum eſt, quin aliis omnibus attribui & applicari poſſit. Qui quis enim e ſuperis illis Spiritibus ad homines mittitur, hoc ipſo quo mittitur, non iaturus aliquid, Angelus dicitur. Cum vero illud opus quod nunciat vel quod exequitur, maioris eſt momenti, dicitur Archangelus: ac prout ſicut ex quolibet ordine poſſunt aſſumi qui mittantur, ut patet ex illo qui ad Iſaiam miſus eſt & qui ex Seraphim unus dicitur, ita poſſunt dici omnes

Hayneſue Pars quarta.

Archangeli, ex officio ſcilicet quod illis creditum fuerit, licet non omnes ſint ex illo ſingulari ordine, cui hoc nomen Archangeli magis proprie convenit.

Quod ergo Michael dicatur Archangelus, non magis ob eſt quin ſit unus vel etiā Primus ex Seraphim qui ſunt inter omnes primi, quam ob eſſe nil poſſit, quin alius ex iſtis Seraphim dici poſſit Archangelus vel Angelus. Quod valde confirmatur, quantum maximè ſpectat ad S. Michaelem, ex his quæ reſert Apoſtolus, cum ſecundum Chriſti adventum deſcribens ait Theſſalonicenſibus: *Iſte Dominus in juſſu & in voce Archangeli & in tuba Dei deſcendet de caelo.* Quid eſt in voce Archangeli? & quis eſt ille Archangelus in cuius voce deſcendet Dominus? Ad primum reſpondet ſanctus Chryſoſtomus eſſe Archangelum qui Angelis vel quis imperet, qui quali voce Chriſti loquatur, aut quali eius voce Chriſtus loqueretur, omnes ut conveniant ſuſcitaturi mortuos & Iudicem præceſſuri: ſic enim ipſe Chriſtus de ſe dixerat, *mittet Angelos ſuos cum tuba & voce magna*, Deinde vero ad ſecundum diſerte reſpondet Divus Thomas hunc Archangelum eſſe Michaelem qui toti præſit Eccleſiæ. Ex quo utriuſque Patris reſponſo, qui non videat quàm hæc duo præclare ſimul in illo conveniant, & eſſe Archangelum, & eſſe primum & ſummum Angelorum? Nam quis alius quam primus & ſummus magis convenienter & ordinate cæteris omnibus imperet? Quis alius quàm Primus omnium, primus omnes excitet & præcedat, ad magnificentum illud Miniſterium, quod omnes Angeli Chriſto venturo ſunt delaturi? Quis alius Chriſto adſit proximus, quam qui ſummus eſt inter alios? Si minori Tobie unus ex ſeptem qui adſtant ante Dominum comes datur hono-

Matt. 24.

Tob. 12.

ris & officij gratia, qualiſnam Chriſto debetur concepi datus, quo tempore ſummus illi ab omnibus deferendus eſt honor, niſi ſummus & primus, qui quo certe illuſtrior fuerit, in majorem Chriſti gloriam redundabit?

Sic univerſalis Eccleſia non aliis Eum colit Nominibus & Titulis, quam qui primatum inter omnes delignant. *Præpoſitus*, inquit, *paradyſi quem honorificant Angelorum cives, Primus cæleſtis exercitus: Princeps militia cæleſtis: Præpoſitus animarum, Signifer ſanctus*, Quæ non recens uſa ſunt nomina, ſed ex antiquis prædem ſanctorum Patrum monumentis expreſſa: ſic enim Divus Baſilius illum orare & cõpellare ſo-

ff

litus

ius erat; Tibi o Michael Duci superiorum spirituum qui dignitate & honoribus prelatas es ceteris omnibus spiritibus supernis, Tibi inquam, supplico. Quae idcirco à nobis commemorantur, tum ut debitum ei deferamus cultum, tum ut quanti sit nominis cum didicerimus, quantum inde praesidium & quanta ex eius nomine pugnandi contra hostes industria nobis proponatur, facilius agnoscamus.

II. PUNCTUM.

SIC enim est, sic universos animae hostes, sic Carnem, Mundum & Dæmonem uno ictu expugnamus & vincimus, si quod significat Michael, **QVIS VI DEVS?** tam animose & opportune quam hic Archangelus, usurpamus. Quod ut manifestius fiat, procedamus discurrendo pedetentim.

Primo sciendum est Dæmonem in ea semper esse mente ut se similem esse Deo contendat, neque enim facile deponit ex animo quod semel indidit, quin potius cum videat hominem sibi substitutum in beatitudine consequenda quam amisit, invidia simul & superbia velut alis duabus circumquaque movetur, ut & Dei cultum ab homine, & hominis beatitudinem à Deo dandam impediatur. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Satis quidem videt se non eo posse modo quo tentatur, Dei similitudinem attingere, sed eam novis affectat modis. Sicut Deus colitur ab homine sic ille se colendum hominibus dabit. Sicut homines colendo Deum beatitudinem consequuntur, sic homines colendo Dæmonem beati esse desinent. Servata per Gratiam lege colitur Deus: neglecta per peccatum lege coletur Dæmon, Contra Deum pugnat in homine, contra hominem pugnat in Deo per peccatum offenso. Deum non potest in se impetere, impeter eum in homine quem inducet ad divinam offensam, inducet autem facile hominem per ipsum hominem.

Quod verat Deus homini tanquam malum animae, hoc Dæmon proponet homini tanquam corporis bonum, ut sic in veritum sub specie boni tendat. Quod iubet homini bonum Deus, hoc tanquam malum homini Dæmon representabit, ut quam homo averfaret malum, tam averfetur quod jubet Deus. Nonne hinc illud va mundo sive hominibus intentatum? *Va qui dicitio malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Hinc plane omnis origo perditionis, nam sicut perditio est à

peccato, ita peccatib hac falsa boni & mali apprehensione. Non enim peccamus nisi voluntate, voluntas non peccat nisi dum se à bono convertit ad malum, non se ita convertit nisi ab intellectu mota, non ita movetur ab intellectu nisi ipse intellectus erret, non errat intellectus nisi per sensus corruptur, non corrumpitur nisi tentatus, non tentatur nisi à concupiscentia, concupiscentiam inflamat Dæmon, cum illa contra nos convenit, illa nos circumvenit, aggreditur, obsidet, occubat & suos efficit. *Explorat adversarius nostras armis, & acie sua tela, inquit S. Ambrosius. Vnū & idem est praelium Carnis, Mundi & Dæmonis, unum in hoc uno est positum quod caro concupiscat adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Hoc est quod facit mundum, si contra spiritum carni adheremus, hoc est quod unum tentat, vel quo uno nos tentat Dæmon, ut carnem spiritui praeferamus, si carnem vincimus, Mundum & Dæmonem superamus. Non enim tentat Diabolus vel Angelus, inquit sanctus Augustinus, nisi quod in te carnaliter dominatur, Nam quomodo vincimus illos hostes quos non videmus, nisi quia carnales interiores motus nostros sentimus? Illos confitemur, illos percucimus, & illos percucimus. In amore pecunia dominatur avaritia, dominante tibi avaritia, Diabolus fornicator lucrum cum fraude proponit, Et quae plura pergit in hunc sensum, saepe quae alibi, nec non ceteri quique Patres; neque in eam aperta diutius immorandum, sed eorum res revocanda ut tanquam indubitatum praesupponas, quod quidquid in nobis contra Deum & contra nos molitur Dæmon, sub specie boni vel mali sensibilis illud proponat. Unde ad illud expugnandum nihil aptius, quam ut majus bonum bono quod offert, & maius malum malo quod praesentat, opponamus.*

Hoc est autem quod fit per illa verba, *quis ut Deus?* proponit mihi Dæmon voluptatem, vel divitias vel honorem quibus exciter ad peccandum: At quis ut Deus? quae major voluptas quam in Deo: vel quam Deus dare potest? Quae majores divitiae, quae major gloria quam sequi Deum, quam possidere quod pollicetur caelum? Quidquid homo promittat, Quis ut Deus? quis tam fidelis & potens ut quod dicit, velit: quod velit, possit sicut Deus? Minatur mihi poenas mundus vel Dæmon; Quis ut Deus? quis graviores inferre potest poenas quam Deus? *Ego autem ad Dominum aspiciam, inquit Propheta, quasi diceret, aspiciunt homines ad eum mundi*

Pl. 73.

Ifr. 5.

mundi quæ sunt suis objecta oculis, ut bonum inde quod proficiuntur, vel in illam quod fugi- aut haurire possint: Ego autem ad Dominum aspiciam, in quo verum bonum aut verum ma- lum disco verius quàm in cæteris quibusve crea- turis.

Sic ipse Dominus in Evangelio cum suadet oculum qui nos scandalizat esse erudendum, vel abscindendam manum, vel amputandum pe- dem, quid aliud suadet quàm triplicem illam ex- pugnandam concupiscentiam, quæ tribus hisce corporis partibus, oculo, manu & pede adun- bratur? ut in 3. parte demonstratum est; Quo id autem modo suadet nisi proponendo majus bo- num aut majus malum quod istis opponatur sensibilibus bonis aut malis? Quasi diceret, bo- num est inquires, duos habere oculos quibus vi- denda videas, At Ego longe melius esse si Deum videas, licet careas oculis. Malum est inquires, esse cæcum vel claudum, At Ego; quantò est gravius æternas pati tenebras? Quis ut Deus cui vel oculus vel pes, vel manus cõparetur, si fru- endum Deo vel oculo vel re quavis carissima, quis ut Deus, quo magis frui quàm oculo sit optabilius Si carendum Deo vel oculo, quis ut Deus quo ca- rere quàm oculo sit formidabilis?

Sic susce & præclare admodum sanctus Au- gustinus cujus nonnulla spatium jam ante relata sunt, sed hic totus est audiendus. Omnia pecca- ta duces faciunt in homine, CUPIDITAS ET TI- MOR. Cogitate, discite, interrogate corda ve- stra, perscrutaminis conscientias, videte utrum pos- sint esse peccata, nisi aut cupiendo aut timendo: proponitur tibi præmium, ut pecces, id est, quod te delectet, facis propter quod cupis: sed forte non in- ducere donis; terretis minus, facis propter quod times. Corruptere te vult aliquis, ut dicas, verbi gratia, falsum testimonium, innumerabilia sunt, sed plura propono, de quibus cætera conji- cis. Attendisti tu Deum, & dixisti in animo tuo, quid prodest homini si totum mundum lucre- tur, anima autem sua detrimentum patiarur? Non adducor præmio ut perdam animam meam pro lucro pecunie. Convertit ille se ad inveniendum metum, qui præmio corruptere non valuit, inci- pit minari damnum, & exultationem, cadit, fortas- sis mortem. Ibi jam si cupiditas non valuit, fortè timor valebit ut pecces. Porro autem si de Scri- pturis contra cupiditatem venit tibi in mentem, quid prodest homini si totum mundum lucretur, anima autem sua detrimentum patiarur? Veniat

etiam contra timorem in mentem, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non pos- sunt occidere, Quicumque te vult occidere, usque ad corpus ei licet, usque ad animam non licet. Anima tua non morietur, nisi tu eam volueris oc- cidere. Perimat aliam inquit as carnem tuam, dū servet Veritas animam tuam. Si autem à Veritate resiliens, quid tibi amplius facturus est inimi- cus, quàm tu tibi ipse facis? Inimicus sapiens car- nem potest occidere, tu autem dicendo falsum te- stimonium, animam occidis. Audi Scripturam, Os quod mentitur occidit animam. Itaque fratres mei ad omne rectè factum amor & timor ducit. Pe- facias bene, amas Deum & times Deum: Ut au- tem facias male, amas mundum, & times mun- dum. Hac duo convertentur ad bonum. Amabne terram, ama vitam æternam; timebas mortem, si- me gehennam. Quidquid tibi iniquo promiserit mundus, nunquã potest dare quantum dabit ju- sto Deus? Quidquid tibi iusto minatus fuerit mundus, nunquid potest facere quod facit iniquo Deus? Vis audire quid daturus est Deus, si iusto vixeris? Venite benedicti Patrie mei, percipite re- gnum quod vobis paratum est ab origine mundi, Vis audire quid facturus est impiis? Ite iniquem æ- ternum qui paratus est Diabolo & Angelis ejus. Bene quidem tibi nihil aliud vis, quàm ut bene tibi sit: Nam in eo quod amas, vis ut bene tibi sit: & in eo quod times, non vis ut male tibi sit: sed non in ea regione quaris, in qua quaerendum est. Festinare Nam & sine indigentia vis esse, sine molestia? Bo- num est quod vis, sed tolera quod non vis, ut as- sequaris quod vis.

III. PUNCTUM.

QUAMOBREM aperte vides quid sit, quod in praxi proponitur, & quàm sit affine illi quod gessit Michael dum expugnavit Dæmo- nem; simulque vides quàm esse possit efficax, si opportune & religiose illa usurpes verba, qui- bus bonum melius bono inferiori, & malum gravius malo leviori opponatur: Quid est igitur quod non illa usurpes? Accipe gladium 2. Mach. Sanctum, dicebat Jeremias Judæ Machabæo, 15. munus à Deo, in quo desicies ad versus populi mei Israel. Quod & revera contigit, Accipe & tu gladium in quo tuos desicies ad versus. Acci- Ephes. 6. pite armaturam Dei, clamabat Apostolus, ut pos- sis resistere in die malo, & in omnibus perfectè stare. Quamã autè hæc armatura nisi quæ ipse in- ducat

Sap. x.

Matt. 25.

Ibid.

2. Mach.

15.

Ephes. 6.

duerat & induendam omnibus proponebat; *Nihil horum vereor, nempe malum quae proponebantur, Nec facio animam meam pretiosorem quam me.* Id est, nec bonum ullum est in hac vita quod tanti faciam, quam bonum aeternum.

2. Cor. 4. *Non contemplantibus nobis quae videntur, sed quae non videntur. Quae enim videntur temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna sunt.* Sic Hebraeus congratulans; *rapinam*, inquit, *honorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem & manentem substantiam.*

In hoc multum erras quando se mala quaedam offerunt patienda, vel bona quaedam scabilia persfruenda, Tu quod praesens est solum cogitas, non quod futurum. Times malum praesens & fugis, sed non vides te fugiendo istud praesens malum, incidere in gravius; quod certe impudens est & incauti. *Qui timeat praesentem, irruat super illos inimicos, quae peritura est gravius.*

Vide in 2. parte, Dominica Sexagesimae. In 3. parte, die 21. Junii. In hac 4. parte tota Hebdomada, ubi de paupertate & divitiis. *Nate nate, memento aeterna vita, caelum suspice & ibi regnare inuere: tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius.* Sic mater Symphoriani Martyris puerum filium in tormentis patientem confirmabat: sic filius a matre confirmatus patienter & laetè martyrium consummavit.

Dices fortè, quod si de fide ageretur, ita te gereres. Sed cur ita potè, nisi quia vel Dei gloria, vel tua salus, te mouerent ad agendum? At quoties de vitando peccato agitur, quod sepe fit in isto conflictu cum carne & daemone; nonne & Dei gloria, nonne & tua salus in apertum satis discrimen adducuntur, nisi pro illis dimices, & oblato adversarium imperas gladio? Parum illi est ante fide vel castitate violata impugnet dum te expugnet, Unum hoc cogita in cuiusvis peccati periculo, te pugnare cum daemone. Non minus peccatum horreas quam ipsum Satanam. Sic utrumque Apol-

lus eodem nomine comprehendens: *Deus*, inquit, *pacis conterat Satanam sub pedibus vestris velociter.* Quid est conterat Satanam, nisi peccatum obtinendo, nisi conferendo gratiam qua tu cum illo peccatum, & in peccato Satanam sub tuis pedibus conteras? O te felicem si sic tuis substratum pedibus Satanam habebas, si sic gladium exercitum geras quo illum tibi substernas? Nonne sic Michaellem exhibebis, nonne sicut ceteri angeli cum illo contra draconem pugnabis? E contra verò nisi pugnes, nisi vincas, quid nisi sub Satanam pedibus jaceas? *A quo animi quis superatus est, huius & seruus est.* Ita ne verò possis id ferre? *Quasi à facie colubri*, dicebat Sapiens, *fuge peccata*, non cum solum intelligens colubum qui sensibilem sui horrorem injicit, sed eum etiam quem nisi cogitando & credendo exhorretare possis; quasi diceret tanquam à facie daemone fuge peccatum. nam reuera facies daemone, non est alia quam peccati facies, cum nisi à peccato habeat quod sic ita deformis ut pingitur. Jam enim supra dictum est, tolle peccatum à daemone, nec minus erit decorus quam Michael; pone in Michael peccatum, nec minus erit indecorus quam ipse daemone. Solo peccato seu gratia opposita distinguuntur illi duo. Vides quanta intervallo distinguantur? Hoc est intervallum status gratiae & peccati, hoc est intervallum boni & mali pro quo dimicas, quando contra daemone, quando contra carnem, quando contra peccatum dimicas. Aut Michaellem te oportet esse aut Satanam. Hoc agitur in hoc certamine quo de peccato agitur.

Vide in 3. parte, post Hebdom. 10. ubi de Missionibus c. 15.

✠

Die 1. O-
ctobris.

DE S. ANGELO CVSTODE.

Ecce ego mitto Angelum meum qui precedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem paravi. Observa eum, nec contemnendum putes, quia non dimittet eum peccaveris, & est nomen meum in illo. Exodi 23.

VERITAS PRACTICA

Non est minus observandus à nobis Angelus, quam servandi sumus ab Angelo.

Nisi autem diligenter advertas, tunc minus illum observas, cum magis esset observandus.

RATIO postrema pars qua priorem completitur hæc est, quod tunc minus observas Angelum, cum tentationi succumbis.

Sed tunc magis esset observandus.

Ergo tunc minus illum observas, cum magis illum omni cultu & officio deberes observare. Quod certe est injuriosum Angelo, & tibi valde damnosum.

I. PUNCTUM.

OBSERVANDUM esse à nobis nostrum Custodem Angelum sic evidens est ipso naturali lumine, ut non sit tam perspicuum esse custodes singulorum hominum angelos, quam sit evidens illos esse à nobis colendos & observandos. Certum quidem est & indubitatum ex fide, singulis animabus suum esse à Deo constitutum angelum quem vocamus tutelarem & Custodem, nam id Christus Dominus manifestè docet eum in hodierno Evangelio ratione hanc asserat de pueris non offendendis, Quia, inquit, Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, apud quem scilicet expostulent & conquerantur de offensa suis illata: Unde D. Hieronymus, Magna dignitas animarum, ut unaquaque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui, Angelum delegatum. Et in libro Actuum Apostolorum de sancti Petri Custode Angelo fit expressa mentio cum dicitur: Angelus ejus est. Sed quæ sunt ex fide, licet sint certa, non sunt tamen evidentiæ: quæ sunt autem ex fide simul & ratione præter certitudinem quam habent ex fide, habent evidentiæ ex ratione, quale est istud quod dicimus, illos nostros angelos esse observandos;

Hoc enim & Deus jubet, observa eum, hoc & Ratio persuadet, eum qui naturalis est sublimioris, eum qui se ad nos tam libenter dimittit, eum qui de nobis tam multis modis meretur, ut colamus ut observemus, ut cum illo rectè conveniamus, cum præsertim nos servare & custodire non possit, nisi nos illum sic observemus ut ejus ductum sequamur. Quis tam hebes ut hoc non videat, quis tam patum cultus ut hoc nolit? Non est itaque fusior habendus sermo, ut hunc deferendum angelo cultum tam evidenter debitum urgeamus.

Sed quod mirum, & quod nunquam satis exagitatam est, ita tamen deficiamus in hoc reddendo debito, ut quibus locis & temporibus nosse hic præsertim Custos Angelus à nobis esset observandus, tunc illum minus, aut omnino non observemus. Nonne hoc expavendum, nonne arguendum, nonne corrigendum?

Sic itaque breviter & dilucidè declaratur: Tunc minus observamus nostrum Custodem Angelum cum cuius oblatæ tentationi succumbimus. Quid est enim observare aliquem nisi vel illum colere, vel sic illi attendere, ut ad ejus nutum te componas, vel illius denique ductum sequi? Quid verò est tentationi succumbere, nisi aliter prorsus & opposito modo se gerere circa tuum illum Custodem Angelum? Nam si vel illum tantisper coleres, auderesne in ejus conspectu fœdam illam, exempli gr. cogitationem vel actionem suscipere, de qua erat in mente tua, contentio seu tentatio? Si tuo illi castissimo Comiti attendisses, si consilium, si ductum ejus esses secutus, eone te flagitii miserè projecisses? eone te ille impellebat, an potius nonne hinc te rotum avertebat? Audes illo præsentem, illo contuente, illo avertente id facere quod me præsentem non auderes, ait S. Bernardus, Et dices te illum observare! Ne dixeris, ne fortè addas contemptum contemptui. Nam sic turpiter labi contra retrahentem Angelum, nihil aliud est quàm illum contemnere; Et simul

E ff 3

velle

Matt. 18.

Act. 12.

In Ps. Qui
habitat.

*Nom. 20.
in c. 25.
Num.*

velle profiteri te illum observare, hoc est contemptum addere, quasi nescires quid agas, quasi tuo facinori consentiret. O probrum! ò infamiam! Quàm præclare hic Origenes; Quod si Princeps meus, Angelum dico, qui est mihi consignatus, commonescit de bonis, et in corde meo, sed ego contemptus ejus monitus & spreto conscientia retinaculo, præceptis in peccatum corvui: duplicabitur mihi pœna, vel pro contemptu monitoris, vel pro facinore commisso.

II. PUNCTUM.

SED illo præsertim tempore quo te urgebat tentatio, tuus ille Angelus erat observandus.

Nam tum maxime præsens aderat, tum præcipue te monebat, tum præsertim te sibi volebat obsequentem, tum pro te contra hostem attentius decertabat, tum universa denique pietatis suæ conferebat officia, quæ si aliquando cultum merentur & observantiam, tum certe deferendum erat quod debebas, cum præsertim tua res ageretur vel maxima, cum ipsum Dei negotium esset quod ipseerat Angelo credendum, cum de summo bono vel malo disceptaretur.

Pf. 90.

Hoc nempe est quod mandavit Deus angelis suis ut custodiant te in omnibus viis tuis. Hoc est quod Sancti qui que agnoscebant, dum se aliquo peccandi periculo videbant erutos; *Vivit Dominus*, inquit illa Judith fortissima, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem.

Judith 13.

Sic de tribus illis in fornacem coniectis viris dicitur: *Benedictus Deus eorum qui misit Angelum suum, & eruit servos qui crediderunt in eum.*

Dan. 3.

Pretiosum depositum nobis commiserat, inquit sanctus Bernardus, *fructum crucis suæ, pretium sanguinis sui. Non est contemptus custodia hæc tam parum tuta, tam parum utilis, tam fragili, tam insufficienti. Super muros tuos Jerusalem constitui custodes. Nempe etiam ipsi qui videntur muri, aut in muro ipso columen, his custodibus egent.*

Serm. 12.

in Pf.

Qui hab.

Adiunt igitur, & adsumt tibi non modo tecum, sed etiam pro te, adsumt ut prosequant, adsumt ut proficiant. Nunc enim filii Dei sumus, etsi nondum appareat quid erimus, eo quod adhuc parvuli sub eorum oculis & actoribus sumus, tanquam nihil interrim differentes à servis. Caterum etsi tam parvuli sumus, & tam magna nobis & tam periculosa via visitat, quid tamen sub tantis custodibus tædicamus? Nec superari, nec seduci, minus autem seducere possunt qui custodiunt nos in omni-

bus viis nostris. Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhaeremus eis, & in protectione Dei cæli commoremur. Vide enim quàm necessaria sit ista protectio, ista custodia in viis tuis. In manibus, inquit, portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Partem tibi videtur, quid non sit lapis offensionis in via? Considera quæ sequuntur: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concubabis leonem & draconem. Quàm necessarius pedagogus, imò etiam bajulus præsertim parvulo inter hæc gradienti? In manibus, inquit, portabunt te. In tuis quidem viis custodient te, & deducunt parvulum quæ potest parvulus ambulare. Caterum non te patientur tentari supra quàm sustinere potes, sed in manibus tollent, ut pertranseas offendiculum.

Atque hæc, ex parte Angelis nunc ex nostra quid præstandum esset, sic paucis pergit sanctus Abbas. Quoties ergo gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca Custodem tuum, Doctorem tuum, Adjectorem tuum, in opportunitatibus, in tribulatione. *Inclama eum & dic: Domine salva nos, perimus. Non dormit, neque dormitat, etsi ad tempus quandoque dormulet.*

Quibus ita, expositis, Potesne dubitare, quin eo tempore, quo tibi beneficentius ab angelo consultatur, quo tibi plura & majora confert obsequia, magis esset observandus? magis esset audiendus? magis esset sequendus?

III. PUNCTUM.

CUM verò tempus illud, tempus sit tentationis, cui dum succumbis, minus illum observas; Nonne patet evidenter quod habet Veritas, & quod ratio non potest non execrari, te nunquam minus quàm cum magis tam insignem deberes agnoscere & observare benefactorem? Quid potest esse ingratitude nisi hoc sit, cum expressè dicatur gratitudinem eo vel maxime reddendam esse tempore quo benefactor velit? Quod certe verius est in nostris apud Angelos reddendis obsequiis & muneribus, quam apud homines: nam quocunque tandem tempore beneficias homini, beneficium illi semper & proprium potest esse munus: Sed Angelis quid nostra profunt munera? Pleni sunt & nostris prorsus non egent. Hoc unum potius spectant in suis beneficiis ut nobis proficiat, hoc unum sibi à nobis reddi velent, ut acceptis rectè

2. 2. 94.
107. 4. 1.

ateremur donis; Hoc si unum reddas, quidquid aliud negaveris, abundè sibi à te satisfactum profitebuntur. Hoc si unum neges, quidquid aliud effusè dederis, nihil sibi à te redditum conquirentur.

Gen. 19. *Salva animam tuam*, quidquid sit de cunctis aliis, salva animam tuam, hoc unum à te quod à Lotho petebant angeli, *festina & salva*, de manifesto scilicet in quo versaris peccandi periculo. Quid dixisses de Tobia si post tam multa quæ à suo Comite Raphael Archangelo beneficia receperat, ingratus extitisset? Certè S. scribit Ambrosius idcirco divinitus factum esse, ut domesticus canis illum toto comitaretur itinere, ut ab illo animali quod gratitudinis exhibendæ signum refert & symbolum, Tobias disceret non ingratus esse. Didicit profecto, didicit sive à cane sive à seipso, sive à Deo potius, tantamque suo Comiti refundere voluit gratiam, quanta patet in eo factò qui Tobia liber dicitur.

Sed quid tandem ab illo recepit Angelus? Unum hoc quod volebat, ut se sineret duci & dirigi. N. Ipropterea aliud ex omnibus sibi oblatis ac ne quidem ex verbis & productis effusè affectibus. Unde tu cum hoc præsertim neges, quid nisi merè ingratus audias? Sed si mera solum esset ingratitude, vitium quidem esset, at vitium quoquo modo ferendum: sed vide rursus, qualis ingratitude, quam invisâ sancto Angelo qui sic te contemnitur, ut magis dæmonem quam ipsum audias & observes, quam tibi perniciofa cui nihil propterea prosit Angelus, cum sine te nihil possit, & tu sine illo nihil nisi percas!

O quam divinum erât illud monitum de observando Angelo. *Nec contempnendum putes!* Noverat enim divina Sapiens, noverat quid esset non observare Angelum! Noverat quam parvi duceremus non illum observare, quem nollemus tamen contemnere! Quamobrem dum nos monet illum observandum, monet simul non contempnendum, ut quantum nollemus illum contemnere, tantum velimus illum observare. Nam qui non illum observat, contemnit: & qui nolit illum contemnere, præsertim observet necesse est.

Egria est Tobia praxis cum aplice teneretur: tuam enim statim ad Angelum, *Domine invadit me*, sic agitur quocunque vitio; clama, ne cesses, donec ipsa cesset vel agitatio, vel ne potius inde vitium comitetur.

Et verò non esset leviter prætereunda verba illa quæ præcedunt in eadem Dei sententia, *Eccc ego mitto Angelum meum qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem paravi*; Sed vel conjunctim cum præcedenti Veritate, vel separatim urgenda sunt in huic semper finem & scopum ut inde magis observetur angelus & ausi ulterius.

Si separatim tractentur, formari possent veritatis Veritates, quales sunt istæ;

Frustra præcedit angelus nisi sequaris.

RATIO est aperta, nam frustra præcedit, nisi te adjuvet & ab inimicis liberet, cum sit propterea tibi datus. Sed nisi sequaris, non te adjuvat, aut frustra te adjuvat, quia de tuo conferre debes ad illos hostes tuos debellandos. *Nunquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis?*

Amos 3.

Sicut est certus locus in quem te introducat angelus, ita & via per quam introducat.

Nisi viam cum illo tenueris, nec te custodiet in via; nec in locum paratum te introducet.

RATIO postremæ partis quæ priorem comprehendit hæc est, quod sicut certus tibi locus paratus est ex ordinatione divina, sic & certa via seu certa quædam media quibus ad locum illum introducearis.

Sed nisi teneas media quæ sunt à Deo præstituta, & ordinata ad finem aliquem, non pervenies ad illum finem. Ergo & certa Veritas; ad cuius primam propositionem, distinctè declarandum est, quomodo sit unicuique suus præscriptus ordo, suus certus gloriæ gradus & gratiæ per quam eò perveniatur. Sic enim de unoquoque Sanctorum dicitur, *Non est inventus similis illi. VNUS QVISQUE proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic. Vnusquisque in suo ordine. Alia claritas Solis, alia claritas Lune, & alia claritas stellarum. Stella enim differt à stella in claritate. sic & resurrectio mortuorum. Certorum autem finium certa sunt & propria sua media, sicut videmus certa dari gratias ad certos fines: & certa etiam Sacramenta ad illas certas gratias. Non enim omnia omnibus expediunt.*

Eccl. 44.
I. Cor. 7.
Ibid. 15.

Eccl. 37.

Hinc autem secunda etiam propositio facilis demonstratur, quandoquidem tanta est

solli-

colligatio mediolorum cum fine, ut nisi media teneas, finem non attingas. Nisi baptizeris, non eluas originalem noxiam: nisi baptizeris aqua & cum forma præstituta, non baptizeris. Sic de aliis Sacramentis sentiendum, ut videre est in z. p. Sabbato post Cincres, ubi hæc Veritas explicatur:

Si ordinatis ad salutem mediis non uteris, mediator Christe abuteris.

Hoc est præsumere vel desperare, si quid præter divinum ordinem in his quæ spectant ad salutem, tentaveris: ut expressè habet D. Thomas. 2. 2. q. 21. & q. 130.

Ser. 11. in Ps. Qui habitat.

Nihilque aliud vehementius dæmon circa nos agit, quàm ut extrarectam viam in illa extrema præsumptionis vel desperationis, in quibus ipse perit, nos coniciat. Quod fusè & præclare sic prosequitur S. Bernardus: Videamus & demonum vias, videamus & caveamus, videamus & fugiamus eas. Siquidem via illorum præsumptio & obstinatio. Scire vultis unde id seriam? Considerate eorum principem, qualis ille est, tales & domestici ejus. Considerate viarum ipsius principia, si non manifestè in immanissimam statim præsumptionem profilierit, dicens, Sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis, similis ero Altissimo. Quàm temeraria, quamque horrenda præsumptio! Nunquid non illic ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem? expulsi sunt

nec poterunt stare. Propter præsumptionem stare non poterunt: Propter obstinationem qui ceciderit non adjiciet ut resurgat. Ex hac namque spiritus vadens, ex illa non rediens est. Quam perverso & everso sunt corde filii hominum qui cumque sectantur vestigia demonum? Hæc enim tota adversum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est, ut nos seducant, ut nos inducant in vias suas, ut de lucant in eis, & perducant ad destinationem finem qui paratus est eis. Fuge homo præsumptionem, ne gaudeat de te inimicus tuus, Nempe in his maxime vitiis gaudet, in seipso expertus quam difficile possit ab hac tanta voragine respirare.

Quæ quidem omnia brevius Sapiens: *Va hi qui perdidit sustinentiam, & qui dereliquerint vias rectas, & diverterint in vias pravas. Et quid facient cum inspicere coeperit Dominus?* Eccles. 7.

Denique, quanta est viatoris ignari viarum cura ne à suo discedat duce, ne fortè deviet & pereat, tam profectio nobis esse debet cum nostro Custode Angelo, quandoquidem peregrinifumus & advena sicut Patres nostri. Quò apic S. Gregorius: *In præfenti vita quasi in via sumus qua ad patriam pergimus. Maligni autem spiritus iter nostrum quasi quidam latrone obfident. Quis hic audeat sine co-mite peregrinari? Via stulti recta in oculis ejus: Qui autè sapiens est, audit consilia, interna scilicet & externa.* I. Par. 19. Hom. 20. in Evang. Prov. 11.

Die 4. Octobris.

IN FESTO SERAPHICI SANCTI FRANCISCI CONFESSORIS, DE SACRIS EJUS STIGMATIBUS.

VERITAS PRACTICA.
RESPONDENS HIS PROPHETÆ VERBIS:

Quid sunt plage istæ in medio manuum tuarum. Tacch. 13.

Sunt certa signa, quibus in S. Francisco agnoscas, & in te exprimas veram sanctitatem, seu Evangelicam perfectionem.

RATIO EST. Quia vera sanctitatis seu Evangelicæ perfectionis tunc certa dici debent signa, cum ex illis agnoscat triplex via perfectionis, Purgativa, Illuminativa, & Unitive, secundum exemplar quod in Cruce Christi monstratum est.

Sed plage seu stigmata quæ in corpore S. Francisci divinitus impressa sunt, sic considerari possunt, ut ex illis agnoscat in Sancto triplex ista via perfectionis.

Ergo & certa signa sunt quibus in Sancto Francisco agnoscamus, & in nobis exprimatam veram sanctitatem, seu Evangelicam perfectionem. Quæ certè veritas sic Sancto erit gloriosior, quæ nobis erit utilis.

L. PUN.

I. PUNCTUM.

Rom. 1.

QUOD universum ait Apostolus: *Invisibilia Dei à creatura mundi per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur*, hoc particulatim de sancto Francisco licet usurpare, sive ut dicamus Eum esse velut visibilem quendam Gratiarum Mundum per quod Invisibilia Dei atterbuta cognoscantur; sive ut consideremus impressas eius corpori Plagas tamquam visibile signum, quo invisibiles & in eius animo latentes illa Gratiae splendidius toti mundo lucerent. Et sicut universus hic mundus, aut quae in illo singulae visuntur partes, dicuntur sunt Sacramenta Dei; quatenus signa sunt quaedam visibilia quibus Invisibilis Dei Virtus velut sub specie quadam tegitur; & velut in figura demonstratur. Unde Sapiens de impiis, qui hanc Dei virtutem in creaturis noluerunt agnoscere, *proferunt*, inquit, *Sacramenta Dei*: Sic profecto sanctus ipse Franciscus vel lacrae ipsius plagae non alicui quam ut Sacramentum Dei, nobis colende sunt, cum sint visibilia, manifesta, & certa signa quibus invisibilis eius Sanctitas & perfectio nobis innotescat.

Sap. 2.

C 13.

Sic eius vitae Scriptor Divus Bonaventura, cum de his sacris plagis sermonem instituit, hoc expresse verbum usurpans ex libro Tobiae: *Quoniam inquit, Sacramentum regis Seraphicus vir abscondere bonum esse optime norat, secreti regalis conscius, signacula illa sacra pro viribus occultabat. Verum quia Dei est ad gloriam suam magna revelare qua facit, Dominus ipse qui signacula illa secreta impresserat, miracula quaedam aperte per ipsa monstravit, ut illorum occulta & mira via stigmatum manifesta pateret claritate signorum.* Quasi diceret, cum propter Sacras illas Plagas S. Franciscus maximam omnium haberet admirationem, pro sua quidem modestia quantum in ipso erat occultas eas esse voluisset, nisi aliter Deo visum esset qui eas patere voluit & miraculis illustravit, ut divinum esse opus magis etiam constaret, & nemo deinceps dubitaret quin esset signum visibile sic à Deo institutum, quo invisibiles Sancti Gratiae signarentur, & manifestae fierent.

Quod ut etiam firmiter atque ex omni parte ratum ac fixum haberetur, sic divina providentia factum est, ut ipse Pontifex Maximus qui tum regebat Ecclesiam Alexander quartus suis lustrare oculis voluerit quod audierat, & palam pro concione testatus est, ipso audiente Bonaventura qui haec refert, quod illas in corpore Francisci distincte vidisset quinque Plagas, quales in Christi

Haynesius pars quarta.

si cernuntur corpore. Sic & ceteri consequentes Pontifices in ea Bulla quam vocant Canonizationis hoc ipsum ediderunt, & miris extulerunt laudibus; ac tandem ut universis id notius esset Ecclesiae, voluerunt tanti miraculi Memoriam anniversaria solemnitate celebrari, & omnibus proponi fidelibus tamquam certum Evangelicam perfectionis in Francisco acquisitae, & in nobis acquirendae Signum & exemplar, quod pro suo quique gradu exprimerent.

Die 7. Sept.

Sicut itaque de S. Francisci plagis quaeri potest & quod de Christo quaerebat Propheta, *Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum, in medio pedum, & in ipso corporis medio?* Sic responderi potest, esse certa signa quibus vera eius Sanctitas agnosceretur & proponatur ad imitandum. Quia scilicet aptè designat tres illas Vias perfectionis quae sunt notae certissimae veri profectus spiritualis.

Quod ut melius intelligatur, Praesupponendum primum est hic agi de Sanctitate non ea tantum quae sit per Gratiam quam dicunt habitualem, & Sanctificantem, sed de illa quae Virtutes simul omnes infusas & acquisitas earumque perfectos actus complectitur, & de qua dicitur Sancti estote, quia ego sanctus sum; *SANCTIFICATI* eos in veritate. *IN SANCTITATE* veritatis dicitur & Evangelica perfectio, quam scilicet Christus in Evangelio docuit, & exemplo suo vivens ac moriens confirmavit, habetque hoc proprium ut sit libera, integra & pura. Libera, id est, voluntaria, libens volens non coacta, sed tamen ita fidelis & constans, quasi esset necessaria, quasi non esset libera. Deinde est integra, id est, non ex parte, sed totum Deo consecrans, qui se totum nobis dedit. Denique pura nihil sensuale aut naturae corruptae admittens, sed tam pure ad Deum cuncta referens, quam pure ex Deo cuncta recipias: quod est in Spiritu & veritate Deum adorare & colere.

Levit. 11.

1. Pet. 1.

Ioan. 17.

Ioan. 4.

Secundum hic praesupponendum est, quod cum agitur in Scripturis de hac Sanctitate & perfectione non frustra dicitur in Veritate, quia falsa est quaedam Sanctitas in qua facile est decipi, & in qua decipi tam periculosum est, quam quod opponitur optimo non potest non esse pessimum. *Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium.*

Ephes. 4.

Matth. 7.

Tertio, propterea dari certa quaedam signa quibus vera Sanctitas à falsa dignoscatur, à fratribus eorum cognoscatur eos.

Ibid.

Quarto, inter illa signa certius id esse semper habitum, quo designetur progressus ab uno

G g g

Ratu

statu in alium per media convenientia, nempe à statu imperfecto ad perfectum per penitentiam & virtutes quæ cum divina gratia disponunt ad perfectos Charitatis actus. Nisi enim quis extirpat vitia, non plantabit virtutes: nec nisi ex plantatis virtutibus bonus esse poterit fructus.

Ioan. 12.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsa solum manet. Vltro terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Quæ singula manifeste designant quem hic dicimus ab imperfecto ad imperfectum spirituales progressum.

Marci 4.

Quod & Dominus multis alijs symbolis & varijs loquendi modis designavit, ut cum suos vocavit Apostolos, primum *saterra*, purgandis scilicet animis; deinde *lucem mundi* purgatis illuminandis, & tertio *Civitatem supra montem positam*, ad evadendos secum omnes, & ad pacificam unionem cum Deo & proximo sic coniungendos, ut sicut Civitas ex pluribus & diversis statibus dicitur Civium unitas, ita omnes licet statu diversos, una tamen uniet Fides, Religio & Charitas, fietque cor unum & anima una.

Luc. 13.

Quo & illa spectabant: *sunt tumbi vestri prae cunctis & lucerna ardens in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum.* Ac rursum, similitudo bellum gerentis, tum consequentem domum ædificantis, in qua una similitudine constituendi ædificij res tota penitus illustratur. Nam nisi murus sit solidus, nonne rectum periclitabitur? Nisi autem fundamentum sit firmum, quomodo solidus erit murus? si denique fundamentum in arenam potius quàm in fixum lapidem jaciatur, nonne illud eveniet

Ibid. 14.

quod ait Dominus; *descendit pluvia, veniunt flumina, & staverunt venti & irruerunt in domum illam & cecidit, & fuit ruina domus illius magna.* Sic plane qui se putet habere perfectam Charitatem non acquisitis virtutibus, non extirpatis vitiis, non stabili timore Domini, non adepto contemptu rerum, non honoris jactura proposita, non ipsius vitæ temperato affectu. Veniet enim de repente à dextris aut à sinistris qui vel eum laudet vel vituperet, unde vel effretur laude vel opprimetur vituperio, quod perinde ad casum & ruinam est; & putabitur ille Sanctus qui ut arundo sic agitabitur! Interpretare nomen *Sanctus*, & intellige quod firmitatem significet, quæ nulla tamen est nisi purgetur anima vitis, nisi virtutibus roboretur.

Matth. 7.

Nec dicas, hæc simul omnia præstare Charitatem si vera sit, quia hoc est quod quaeritur an

sit vera, signum quaeritur quo à falsa dignoscatur vera: & respondetur non esse aliud certius quàm si primo vacetur quantum satis est extirpandis pravis habitibus, tum probis inferendis. Hæc est prima Charitas, hic primus Charitatis actus & effectus à quo qui non incipit, nihil agit quidquid aliud agere vel pati videatur. Scio opera tua, inquit Dominus, & laborem, & patientiam tuam; sed habeo adversum te quod Charitatem tuam primam reliquisti. Quid certius? quid evidentius?

Apo. 2. 1

Si quid verò restat dubij, vide in 1. p. 10. a Hebd. 4. ubi in sanato Paralytico totus hic vitæ spiritualis progressus exponitur, maxime vero Festus, ubi quæ D. Thomas de hac re docet, referuntur. Et in 3. p. Fer. 5. Hebd. 4. ubi ex sanctis Gregorio & Bernardo fuse probatur hæc Veritas.

Qui non gradatim procedit in via Virtutis, non in via Virtutis incedit, sed vitij.

Ad id porro quod in propositione additur, *secundum exemplar quod in Cruce monstratum est*, videri potest Cassianus l. 4. Institutionum c. 34. Et S. Bernardus Sermone 7. in Quadragesima, qui summam perfectionis Evangelicæ in Christo esse Crucifixum declarat, quod per se satis patet, atque ideo pridem dictum fuit: *Inspice, & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.*

Exodi 27.

I. L. P. U. N. C. T. U. M.

SED Plaga seu stigmata quæ in corpore S. Francisci divinitus impressa sunt, sic considerari possunt, ut ex illis agnoscat in Sancto triplex ista via perfectionis.

Agnoscat certe ex eius factis, sed facta eius roborantur & velut sigillo quodam regio per istas Plagas muniuntur, nemo ut dubitet quæ quod egit sit præclare actum. Tam multa enim tam nova, tum inulicata, tam ardua & admiranda potius quam imitanda faciebat & facienda suis proponebat, ut jam ex illis primis fundati ordinis exordis multi ambigerent, an illa rationabilis esset vita & regula quæ supra rationem tota esset. Sed ne dubitent, primò quidè delapsa cœlitus voce testatum est de qua inferius suo loco dicitur, tum verò post ad maiorem etiam firmitatem, & perpetuam memoriam, in eius corpore, divina hæc sigilla imprimuntur, quasi cœlestis diploma esset, quo eius vivendi ratio probaretur, fuleiretur, commendaretur: Quasi epistola cœlitus ad nos missa & annulo signata regio; Quasi

Ioan. 6. 4

de S. Francisco dicitur quod de se Christus: *Hinc*

Ratoy

Pater signavit Deum: Id est, signo quodam visibili nosum fecit & discretit ab aliis.

Sed videamus singula per tres illas vias. Prima quæ purgativa dicitur triplicem habet concupiscentiam honorum scilicet temporalium, voluptatum, & honorum expurgandam, Sic autem S. Franciscus his plane solutus & purgatus fuit concupiscentiis, ut quod spectat ad bona temporalia, nemo pauperior umquam extitit, nemo re ipsa & affectu magis omnibus bonis nudatus, nemo egentior cum nihil plane suum haberet. Erant illi omnino quatuor ad vitam sustentandam & religiose transigendam necessaria, victus, vestis, habitaculum, & libellus precum. Victus erat paucissimus & mendicatus; vestis vilissima, nec nisi precario sumpta, quod præsertim in extremo deficientis vitæ momento patuit, cum nudus humi jacens vestem qua moriens tegeretur, humiliter petiit à suo quem vocabat Guardiano. Si quis porro de eius textu vel libello tamquam de propria ipsius suppellectile loqueretur, at quandoquidem dicit esse meum inquit, jam non erit meus, & illo amandato, si quid esset quo carere non posset, postulabat illud elemosinæ nomine seu in nomine Domini.

Hoc est esse pauperem, pauperem spiritu, pauperem Evangelicum, pauperem perfectissimum, affectu & effectu. Hoc est esse purgatum animo: Hoc est esse beatum illum virum quem olim quærebatur Sapiens. *Beatus vir qui inventus est sine macula, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris. Quis est hic & laudabimus eum?* Profecto Franciscus est: & hoc etiam nomine sic ab Angelis, sic ab Ecclesia triumphante & militante laudatur: *Franciscus pauper & humilis cælum diruus ingreditur, hymnis cælestibus honoratur.*

Quid de concupiscentia carnis seu voluptatis expurgata, & penitus extirpata dicam, cum corpus suum tot jejuniis tot suppliciis, tot crucibus toto vitæ tractasset tempore, ut prope instanti morte veniam ab eo postularit, si forte austerior in illud extitisset. Petierat aliquando veniam, quod dum ægrotaret, atque omne cibi genus fastidiret, nescio quid esculenti postulaverat quod tantisper recrearetur, nempe hujus innoxie petitionis tantopere paulo post illum poenituit, ut propatulum & eminentius totius civitatis compitum adiens, convocata illuc plebe palam professus sit se non illum esse quem putabant, non abstinentem, non sobrium sed edacissimum & gulæ addictissimum, ut qui petierit aliquid sibi comedendum dari! Propterea verò cum multa

etiam negasset corpori, non minus ab eo voluit sibi condonari si quid contra ipsum peccasset, quam dum illi fuisset ut putabat indulgentior, quia scilicet Vir sagacissimus optime noverat Virtutē in medio consistere, cavenda esse quævis extrema, vix ullū esse qui se his perfecte temperet, aut qui horum alterutro non aliquoties aberraret! Unum hoc superesse remedium, ut poenitentia reparetur, quod excessu vel defectu peccatum fuerit. Quia in re quid mirer magis nescio, an eius Temperantiæ, an Humilitatem, Hoc est enim esse temperantem simul & humilem sic se in omni naturæ appetitu continere, ut neque nimis aliquid aut minus agas: & postquam medium inter hæc duo pro virili parte constanter tenueris peccasse tamen metuas, & de peccato potius expiatio cogites, quæ de virtutis præmio postulatio.

Hæc est tertia concupiscentia quæ circa propriam excellentiā, & humanos honores versatur, quam ita S. Franciscus expressit, ut inter bonos se postremum, & inter malos primum sentiret, diceret, prædicaret, & ab omnibus credi vellet. Nulli enim inquebat, nulli alteri quas agnoscebat in se divinitus datas gratias si dedisset Deus, quin eis fructuosus usus esset. Nullus vero tam impius quem non impietate superaret, si divina gratia destitutus esset.

Tria sibi representabat quæ honorem magis conciliant & quæ nulla in se videbat, nempe nobilitatem, scientiam, & virtutem. Filium se Bertiniani Mercatoris passim profitebatur, Scientiam non contemnebat sed ob eius defectum se contemptibilem affirmabat. Virtutē denique si quæ haberet non esse suā, sed Dei à quo est omne datum optimum & omne donum perfectū; Cujus est judicare de homine, hominis autem in ignorantia divini iudicii sic parum de se sentire, ut si quis supra quemvis alium se efferret, divinam contra se provocaret iudicium, Quo in humili sensu S. Franciscus sic se semper continuit, ut aumquam Sacerdos fieri voluerit, quod certe est abjectionis propriæ certissimum argumentum, cum alioquin facis operari perijucundum illi fuisset.

Sed non quod jucundum, non quod utile, non quod sibi proprium attendebat, ut posset cum Apostolo dicere, *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratum sum propter Christum detrimenta: Verum tamē existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, propter quam omnia detrimenta feci & arbitror ut stercora ut Christi lucrifaciā.* Hæc est scilicet eminentes Scientia, in qua qui magis eminent, minus aliis eminere volunt ut declaratum habetur in 2. p.

Belesi. 31.

Phil. 3.

- Per 3. Pen. sic.* Unde & rursus illud Apostoli frequentissimum illi erat in ore & in corde, *Mibi autem absti gloria nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Quod certe non dixisset, nisi hoc in se ita sensisset; non ita verò sensisset, nisi quibus purgandis omnibus vita illa deservit quæ purgativa dicitur, plene purgatus esset quod qui effecerit, quid aliud quam Crucifixo similis intus efficitur? Quid aliud clamat Apostolus cum ait *vetere nostram hominem cum Christo crucifixum*? Quid est vetus homo nisi triplex illa concupiscentia de qua nunc sermo est? Quid est illam habere subactam sicut sanctum Franciscum vidimus habuisse, nisi habuisse crucifixam, nisi hoc ipsum quod idem agebat Apostolus, *qui sunt Christi carnem suam crucifixarunt cum vitiis & concupiscentiis*?
- Gal. 5.* Hoc est autem, hoc est quod significant illæ Plagæ quibus insignitum eius Corpus fuit. Tres plagatæ Corporis partes in similitudinem Crucifixi, crucifixam exhibent triplicem Concupiscentiam, Sacramentum quoddam est, ut dicebatur initio, signum visibile est quo invisibilis gratia signaretur, nempe illa Gratia de qua S. Apostolus: *Quæ me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum D. N.* Sicut enim analogia quædam est & affinitas inter visibile signum & rem invisibilem seu virtutem Sacramenti, nempe inter aquam & virtutem Baptismi ad eluendum originale peccatum; inter panem & Eucharistiæ virtutem nutrientem; inter oleum & extreme unctionis virtutem roborantem; sic inter istas Plagas, & mortificatam concupiscentiam hæc manifesta intercedit similitudo, ut sicut plagæ fixæ sunt in his corporis partibus quæ Crucifixum representant, ita Caro Francisci penitus crucifixa sit cum concupiscentiis, sicque viam illam quæ Purgativa dicitur tam sancte pertransierit, ut quod optabat Apostolus, *se mundaverit ab omni inquinamento carnis & spiritus.*
- Rom. 6.*
- Rom. 7.*
- 2. Cor. 7.* Nunc de illuminativa pergamus quæ in positivis Virtutum actibus præsertim sita est: dico positivos, nam negativi quorum est declinare malum, magis spectant ad præcedentem viam quæ suis animum perpurgat vitiis, unde restat positivos qui faciunt suum tam circa Deum, quam circa proximum, ad hanc secundam pertinere viam. Non est autem nobis in S. Francisci Virtutibus aut positivis virtutum eius actibus recensendis, tam immorandum, quam in declarando virtutum signo quod dicimus in plagis eius extare. Quis enim nescit quantæ fuerit virtutis, qui totus erat in naturæ motibus rationi

& gratiæ subigendis? Quantæ mansuetudinis, qui vel ipsas feras sua suavitate cicurabat? Quantæ devotionis, qui numquam nisi aperto capite & fixis pedibus etiam dum iter faceret, Deum orabat? Quantæ Fortitudinis, qui ut Martyrium subire posset ad Infideles ipse se contulit? Quantæ Fidei & Fiduciæ, qui ut nostram apud Solimannū probaret fidem, ultro se obtulit per medios transiturum ignes, atque inde salvum & incolumem evasurum? Quantæ simplicitatis & prudentiæ simul junctæ, qui paucis quæ scripsit verbis, regulare institutum ad Evangelicam perfectionem conformavit tam sublime, tam variū, tam diffusum, tam fructuosum, tam multis illustre nominibus, & præclare factis commendandum? Quis hoc inquam nesciat, quis non videat & ipsis palpet sensibus? Sed quomodo tantarum virtutum signa sint Plagæ, non omnes ita forte vident, quam obrem hoc est quod exponendum nobis incumbit. Sic autem tripliciter & concise demonstratur.

Primò, sicut in negativis Virtutū actibus quos ad purgantem viam pertinere diximus, homo Virtutis studiosus, Sculptoris partes agit, qui non nisi scalpens & detrahendo suum elaborat opus, ita in positivis Pictorem agere dicendus est, qui colore colore addens non nisi apponendo perficit quod suscepit: Sic præclare sanctus Gregorius Nyssenus, *sua quisque vita pictor est, artifex huius operis est voluntas, colores sunt Virtutes, exemplar Christus.* Ep. 2.

Cum itaque totus esset S. Franciscus in illa idea quam è Christo præcipue Crucifixo in se exprimebat contemplanda, sic in seipso Crucifixum pinxit & formavit, ut interior formæ species etiam foras erumperet. Hæc est enim vis imaginationis nostræ quando firma & fixa est, ut in corpus aliquo modo transfundat quam formæ rei speciem, Aut certe si non ipsa semper apparet in corpore species, quando radicitus & penitus infixæ est animo, tam multis extræ signis, tam multis naturæ seu corporis motibus se representat ut sicut anima dicitur forma corporis, ita & corpus sit quædam animæ forma, prout fortis spectandum id exhibet, quod latebat intus in anima. Quapropter, licet studiosè ac diligenter Franciscus se contineret, nec quid eorum quæ pretiosa & illustria gerebat animæ, exponeret humanis oculis, noluit tamen Deus hunc in illo latere thesaurum, & quam intus Crucifixi formarat speciem, dum eius se virtutes tamquam pictor ab exemplari suo deprompsit patere voluit

sunt per illas quinque Plagas, quas alio etiam modo, ut dicitur in eius depinxit corpore.

Deinde vero, cum acquirendarum aut exercendarum Virtutum is sit principus Finis, ut Virtutis cultor sit fidelis Christi Cultor, nec Virtuti seruiat, nisi quia sic Christo seruitur, nisi quia sic servum Christi oportet esse mitem, devotum, humilem & aliis excultum Virtutibus, quas qui faciles habet cum apertus Christi est servus, & quisquis verè servus Christi esse dicitur, hoc ipso Virtutes omnes habere credendus est; *Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei simile in terra, homo simplex & rectus ac timens Deum? Quod si diceret quod non sit alius qui Virtutes tam evidenter habeat quæ servum Dei deceant. Quamobrem ut toti mundo notificaret Christus quale iudicium de Francisci Virtutibus ac meritis faceret, eum insigniter & singulariter indicare voluit suum esse servum. Nempe sicut antiquis tum factis, tum profanis Mos erat servus illos, quos Domini vellent ex mutuo consensu sibi retinere in perpetuum impositis quibusdam notis in corpore quasi suos sic designare, ut patet Exodi capite vigesimo primo: Sic plane Christus sic Franciscum esse suum palam testatum voluit imponendo illi suas Plagas tamquam notas certissimas, quibus esse Christi perpetuus & præcipue commendatus agnosceretur.*

Sic sanctus Bonaventura cum sermonem inchoat de his Plagarum notis, *fidelis revera*, inquit, *famulus & minister Franciscus*, quasi diceret, revera patuit quam fidelis esset Christi servus cum fidelitatis suæ luculentas ab ipso Christo notas accepit. Sic olim dicebat Deus de quodam inter Judæos Nobili, Zorobabele dicitur, *Assumam te Zorobabel serve meus, & ponam te quasi signaculum, quia elegi te.* Id est, ponam in te signum, quo pateat omnibus te in illud opus à me designatum & electum esse. Sic prorsus Francisco dictum à Domino, *Vade Francisce & repara domum meam*, non saxeam non inanimem, non artefactam, sed rationalem sed spiritualem simul & visibilem, quæ ipsa est universalis Ecclesia, quam corrupti mores labefactant; Vade in hoc grande opus ad quod te assumo & eligo tamquam fidelem servum meum; Et ne in dubium veniat talis electio, ponam in te signaculum quo meus esse insigniter agnosceris.

Sic magnus ille Paulus, se singulariter servum Christi profitebatur, quia videlicet suæ servitutis impressas gerebat notas, unde audacter ait

Paulus servum Iesu Christi. At nonne Judæus es, nonne ad pedes Gamalielis edoctus Moysen & Prophetas? Nonne sic Moyses aut Samuelis aut Eliæ vel Elizæi servus? Respondet, & notanda valde est eius responsio, *Nemo mihi molestus sit, ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto*, Germanus hic nempe est horum sensus verborum: Nemo mihi deinceps tale facessat negotium, inquirendo cuius sum servus, an Moyses, an Christi, an utriusque simul: Pater enim evidenter in corpore meo, cuius sum servus. Cujus enim stigmata sive impressas porto notas, hujus & servus sum, Ego autem non Moyses aut Samuelis sed Christi Iesu stigmata in corpore meo porto. Id est, cicatrices & plagas quas pro Christo accepit. Ergo & eius servus sum. Dicimus & nos, ergo & Franciscus singulariter servus Christi est, quia stigmata Domini Iesu in Corpore suo portat.

Et quemadmodum cicatrices & Plaga Paulum esse Christi servum, non tam vere ac proprie denotabant, quam Patientia, Mansuetudo, Charitas, cæteræque Virtutes quas in Plagis acceptandis exercuerat, & quarum Plagæ erant signa, sic plane non tam in Plagis sancti Francisci significandum est, quam in eius Virtutibus per Plagas designatis, non enim plaga, non poena, non flagella servum Christi faciunt, sed Virtus in ferendis plagis. Virtus Francisci est, quæ Franciscum fecit Christi servum, servitutis autem & Virtutis Signa sunt Plagæ.

Quod & tertio demonstratur; Cum enim ardentissimo patendi & moriendi desiderio pro salute proximi tenetur, ut supra dictum est, nec nisi obita morte, ac tolerato extremo supplicio sibi unquam satisfecisse videretur, tentaretque omnes quas licite poterat, moriendi pro Fide ac salvandis animabus vias, non ita visum est Deo, nec tamen visum est etiam servum suum suo penitus desiderio defraudare, nam illi quidem Martyrium concessit subeundum, sed non quale optabat, non Martyrium à tyranno inferendum, non Martyrium quo vita tolleretur, non Martyrium quo Fides tantum probaretur, Sed Martyrium Charitatis, Martyrium Humilitatis, Martyrium Pietatis, Martyrium totius Virtutis vel jam exercitæ, vel deinceps perfectius etiam exercendæ signum certissimum; Sic enim expresse, sacer eius vitæ Author, ubi de Spiritu Seraphico in specie Crucifixi apparente & Plagas Francisci manibus, cordi & pedibus inferente sic ait: *Intellexit nempe Franciscus, illo docente interiori, qui & apparabat exteriori, quod licet passio in firmitate cum*

Iob, 1.

Agg, 2.

immortalitate Spiritus Seraphici nullatenus conveniret: ideo tamen huiusmodi visio sua fuerat presentata conspectibus, ut amicus ipse Christi praenoscere, se non per Martyrium carnis, sed per incendium mentis, totum in Christi Iesu Crucifixi expressam similitudinem transformandum.

Ex quibus postremis Sancti Doctoris verbis, quod postremum erat explicandum, de Vita unitiva manifeste patet: Sicut enim vita illa consistit in expressa perfecte Christi crucifixi similitudine ut dicitur, ita plane qui totus in illam similitudinem transformatus fuerit, in illa vita est. Cum vero ex illis constet Plagas sic Franciscum totum in illam expressam similitudinem transformatum esse, quid restat quin hae Plagae certa sint signa perfectae illius Sanctitatis, & Evangelicae perfectionis? Nec enim frustra sanctus Doctor addidit totum; Nam perinde est ac si diceret interius & exterius; Est enim duplex Christi crucifixi similitudo, nempe interior & exterior, sive dupliciter considerari potest in cruce Christus: Primo quidem quantum ad externam illam speciem qua pendet cruci affixus & quinque Plagis praecipuis male affectus, Deinde vero, quantum ad internam mentis Crucem quae in eo sita erat ut amore langueret: Quantus enim amor, tantus languor, quantum Dei & hominum amor in Christi pectore, tantus ibi dolor offenso Deo, & de puniendis hominibus. Sic Christus propterea dicitur *Liber scriptus intus & foris*, Prius quidem intus, nam inde est quicquid foris aspicitur. Sic itaque dupliciter considerati Christi crucifixi duplex eius in nobis est similitudo respondens externae & internae cruci; quapropter, ut dicebamus, cum sanctus Bonaventura dixit totum Franciscum in expressam Christi similitudinem transformatum esse, perinde est ac si dixisset, in internam ac externam similitudinem. Et sicut externa crux Christi ab interna pendebat & internae signum erat, quatenus ex illo amore & dolore quem iatus sentiebat, voluit pati quod extra in corpore passus est, ita similitudo Christi exterior in Francisco ducebatur ab interna, id est, quod Franciscus extra in corpore quinque Plagas haberet sicut Christus in cruce, proveniebat ex eo, quod Franciscus ita intus amaret Deum & homines, ut inde langueret seu vehementer doleret sicut Christus amore languebat & dolebat. Haec erat prima Christi similitudo inquam Franciscus transformatus est: deinde cum alia exterior sequuta est, tum totus in Christi similitudinem, intus & extra transformatus fuit.

Hoc itaque probe nobis intelligendum est quod suo more luculenter exposuit Illustrissimus & de re tota spirituali ac praefectim de divino amore optime meritus Episcopus Gebennensis; Cum nempe S. Franciscus ardentissimo Dei & Christi Domini flagrare amore, atque intima perfectissimae Charitatis unione cum ipso conjunctus esset, ita compatiebatur eius doloribus, ita condolebat peccatis alienis, ita conspirabat cum Christo ad divinam placandam Justitiam & promerendam in peccatores misericordiam, ut ex illius vi & virtute unionis sentiret in animo & corpore quicquid sentiebat intus & foris in cruce Christus, gaudebatque se ita dolere & cum illo pati ob eisdem fines propter quos ipse est passus. Producebat igitur hanc utramque similitudinem hae Christi & Francisci cordium Unio: & sicut sigillum cerae impositum figuram suam exprimit, sic Christus crucifixus contemplatione & amore Franciscus unitus & quodammodo applicitus & impositus, expressam sui similitudinem ibi formabat, prius quidem intus, quia ibi primus amoris ortus est, deinde foris ex abundantia, & singulari quadam communicatione omnium qualis inter amantissimos esse solet.

Sic David & Jonathas cum simul ardentissimo conglutinati essent effectu dedit Davidi Jonathas suam vestem, sicque David Jonathae similis extra fuit, sed prius illi similis intus erat, unde illud exterius emanavit. Vide in vultu corporis bene sani & affecti, ut purpureus in illo splendet rubor, non à rubore est sanitas, sed à sanitate rubor: non ipse splendidus rubor ita est sanitas, quam signum sanitatis. Sic plane divinus ille & sanguineus rubor qui splendet in corpore sancti Francisci, non tam ipsa est divina unio, quam signum unionis. O quale signum! o qualis unio! Qualis Christi & Francisci similitudo! Pone Francisci vestem in Crucifixo, quem dixeris Christum nisi Franciscum? Tum vero Franciscum nudum respice, quem illum dixeris nisi Christum?

III. PUNCTUM.

Si quis igitur queras ex Propheta de Seraphico sancto Francisco, quid sunt Plaga ista in manibus tuarum? responde non dubites: Sunt certa signa quibus in sancto Francisco agnoscamus, & in nobis exprimamus veram Sanctitatem, & Evangelicam perfectionem. Sunt enim signa quibus liquet cum per vias rectas esse deductum à Domino,

Tract. de amore Dei l. 6. c. 35.

1. Reg. 13.

Domino, nec in primis cum defuisse quin ad
suprema pervenerit; nec ad supra perven-
nisse quin à primis inciperit, & per media co-
hærentia progressus fuerit. Paris namque peri-
culi, vel etiam majoris damni est supremum si-
ne infimo, ac sine supremo infimum. Non est
quidem satis à malo declinare, nisi bonum facias:
sed bonum non facies, nisi à malo declinaveris.
Si sanctus Franciscus in una comprimenda
concupiscentia totus fuisset, non crederetur,
quod divinas illas Christi Plagas accepisset; aut
certe quantumcumque diceretur his esse plagas
in domo Domini, non diceretur Plagas illas
certa esse Sanctitatis signa, nisi edomitas eius
concupiscentias mihi repræsentarent.

Cum Saulus ille acerrimus Christianorum
persecutor repente factus esset prædicator, vix
credebant alij Apostolicam modico temporis
intervallo ab uno extremo in aliud potuisse ho-
minem pertinere; vix se illi audebant jangere,
vix eius miraculis credere, vix in Ecclesiam il-
lum admittere. Quid hic agat ille à Christo sin-
gulariter vocatus Apostolus, quibus certis suam
Signis vocatione significet suam certam faciat
conversionem? Audite & erudimini, Continuo,
inquit, non acquiescevi carni & sanguini. Quasi dice-
ret; ne sit vobis suspecta vel dubia tam repentina
mea vocatio, certas eius notas vobis produco;
statim atque vocatus sum, sensi me à carne &
sanguine revocatum. Hoc est scilicet, hoc est fir-
mum fundamentum quo vera nititur Sanctitas,
Miremur facias Francisci Plagas quantum volen-
tis, admiremur tantam à Christo communicatam
gratiam: Proclamemus illud Assueri Regis de
Mardochæo, sic honorabitur quemcumque Rex
voluerit honorare; Nulli eedere vellem in tali Vi-
ro celebrando; sed quod magis celebrare vellem
non est quod magis mirum & singulare vide-
tur, non illa est Seraphici apparitio, non est illa
Plagarum impositio, non est illa exterior cum
Christo similitudo; Verùm quod illis Plagis sig-
nificatur, hoc est quod veneror, hoc est quod co-
lo, nempe Sanctitas, honorum contemptus, sul-
despicientia, Paupertas, Mansuetudo, Patientia,
cæteræque Virtutes quibus tota eius vita con-
texta est; Hoc est inquam quod in illo magis ve-
lim celebrandum, quia hoc est quod veram San-
ctitatem indicat, hoc est quo alia promeruit ad-
miranda. Et certe laudabilius est, esse honore di-
gnum quam honorari; longe id magis est hono-
rificum quod honorem conciliat, quam ipse ho-
nor solutus. Ad cuius mira in Sanctus Deus ope-

ratur, non quod mira Sanctitatem faciant, neque
sint illi Sanctiores qui mira ipsa operantur: Sed
quod illa mira qui spectant vel audiunt excitantur
ad cultum & venerationem Sanctitatis &
Virtutis quæ per illa Signa demonstrantur. Sicut
cum aliqua in cælo vel in aere portenta nobis,
apparent quibus intuendis provocati conquiramus
quid illa significant aut portendant, & si
quod forte malum impendat, illud avertemus;
Sic Christus, sic Franciscus, sic eius fideliores a-
lumni velut quoddam signum & portentum ap-
parent in mundo ut mundani hoc excitati. Spe-
taculo proveentur ad querendum, Quinam
illi? Quorsum ita? Quid sunt Plagæ istæ in me-
dio manuum tuarum, Sic de se Christus ac de
suis, Ecce Ego & pueri mei quos dedit mihi Do-
minus in signum & in portentum in Israel. Sic de se
ac de suis Apostolus: spectaculum facti sumus
mundo & Angelis & hominibus. Id est, unicui-
que Creaturæ quæ in illis Virtutibus habet aliquid
quod suo modo spectet & miretur videndū tam
infirmos homines, tam potentes, factos, ut nul-
lum adeo sublime & arduum vivendi genus sit
quod non aggrediantur & superent.

Hoc est scilicet, hoc est vel maxime quod re-
ferre debemus ex illo Sanctitatis spectaculo
quod nobis hodie proponitur, nullam ut de-
inceps in Virtutibus exercendis causemur diffi-
cultatem, aut in difficultatibus impotentiam. Sic
ab ipso Christo pronuntiatum, cum in favorem
sue familiae Franciscus has à cælo accepit voces:
Francisco nihil hic tuum, mea sunt omnia; regu-
lam volo servare ad literam; scio Vires humanas
& quid eis conferre possim, abiant præcui qui ve-
lunt aliter vivere. Tum verò ille, Auditu, audi-
tu: vultu iterum repeti quod audivisti. Nos au-
tem, Lector sive Auditor, hos hoc ipsum ita vi-
demus factum in illis religiosis Hominibus, ut
quantò visus est efficacior ad persuadendum
quàm auditus, tantò nobis ex illorum factis po-
tentius excitemur ad agendum in nostro
statu, quod in suo verbis nos illi
docent & exemplis.

Die 6.
Octobris.

IN FESTO S. BRVNONIS CARTHVSIIENSIVM FVNDATORIS,

Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine. Ps. 54.

VERITAS PRACTICA.

Quo magis inter homines, eò minor homo,
Quo minus inter homines fueris, eo ma-
jor homo evades.

RATIO EST Quia maiorem aut minorem fi-
ri hominem est, magis aut minus constanter ve-
ra & Christiana ratione constare.

Sed quò magis inter homines fueris, eò minus con-
stanter vera & Christiana ratione constabis;
Vt eò contra quo minus inter homines versaberis,
eò constanter in illa Christiana ratione persi-
stes.

Ergo eò utrimque certissima Veritas; Vnde quàm
magnus fuerit S. Bruno, eò quàm sollicite nobis
sit cavendum ab hominibus, facile colligetur.

I P U N C T U M.

VIX dum puer esse desierat sanctus Bru-
no, cum Vir esse cæpit, Jam enim inde
ab ipsis prope incunabulis dicitur in-
fantiam deposuisse, ac virili quadam
maturitate animi, non modo suos superasse co-
ætanos, sed multos etiam tum proventus ætate
viros. Nec dubium quia procedente tempore,
procederet etiam Ratio, & accedentibus omnis
literaturæ studiis, simul accederet quidquid su-
periore illam animi partem ornare potest ac
perficere. Quod vel ex eo patuit, quod cum di-
gnitatem quandam Ecclesiasticam multi ambi-
rent, illius dignitati ac meritis ultrò delata est,
& suum ipse munus magis honorificavit, quam
à suo munere fuerit illustratus.

At verò cum stupendum illud religiose vitæ
genus suscepit, cum egressus mundo, asperissimos
illos & ab omni hominum congressu remotissimos
montes qui apud Gallos in Delphinatu Car-
thusiæ nuncupantur, incoluit: cum ibi tam soli-
tariam vitam instituit, in Silentio & Solitudine
vita ipsa surdaretur, nutrireretur, ac conservaretur
tum profectò tum Vir supra viros, tum supra

Matth. 11. cæteros homines Homo major esse dicendus est,
& prope illi similis, quo major inter natos mulie-
rum non surrexerit. Hoc est enim naturæ seu Gra-

tiaæ perpetuum quoddam miraculum, ut cum
naturæ rationali nihil magis videatur proprium
quam socialis hominum vita, conversatio, collo-
quia; nihilque magis alienum & abhorrens
quam solitudo & silentium; sic tamen Ratio de-
ficiat ex mutua hominum consuetudine ac col-
loquiis; contra vero perficiatur ex solitudine &
silentio, ut quò quis frequentius inter homines
fuerit, eò minor homo redeat; & quò quis
minus hominibus assueverit, major homo eva-
dat.

Hoc pridem ex antiquis Philosophis Ille ag-
novit de quo sic Thomas à Kempis: Dixit L. 1. de mit-
quidam: quoties inter homines sit, minor homo re-
atij, & addit; Hoc sepius experimur, quando diu
Chr. c. 29.
confabulamur. Mirum sane quod profanum &
stoicum illum authorem tam pius Scriptor pro-
tulerit, & vix in toto de Imitatione Christi ope-
re reperias aliud ex profanis relatum. Sed tam
vera, tam solida & memoranda illi visa est hæc
Sententia, ut minime dubitavit eam scriptis suis
inferere, & Christianam quodammodo reddere.
Quod autem scriptis Authores prodiderunt, hoc
sanctus Bruno demonstravit; nec iam ut vetus
dictum, sed ut recens & præsens factum quod in
Charthusiana persistat familia, licet nobis con-
templari & quærare quid sit quamobrem, quan-
to quis magis inter homines fuerit, tanto u minor
homo; Vel quanto quis minus homines frequenta-
rit, tanto major homo evadat?

Hic autem inter alias occurrit Ratio, quod
scilicet Christiano, majorem aut minorem esse
hominem, nihil aliud sit quàm magis aut minus
constanter vera & Christiana ratione constare.
Licet enim, si homo consideretur in illa quam
dicunt substantia quæ non recipit magis & mi-
nus, non sit unus magis homo quàm alius: si ta-
men attendatur ut ratio ne constet, tamquàm essen-
tiali differentia, qua in se constituitur & ab alijs
differt creaturis, potest & debet homo dici tanto
major aut minor homo quanto magis constiterit
de vera ratione participabit. Dico de vera, & con-
stanter, nam humana ratio nisi diligenter cavea-
tur, tam multis infuseatur tenebris, tam varijs im-
plicatur erroribus, & humanis ipsis affectibus tam
diverse movetur, ut multi distinguenda sint, vera
vel

falsa Ratio, certa vel incerta, mundana denique vel Christiana quæ sola vera est, quia sola primæ Rationi respondet, congruit, & coheret; tanquam quæ discriminis interest inter humanam ipsam rationem, & hanc nostram Christianam, quantum inter stultitiam & Sapientiam: neque naturalis stultitia magis differt ab humana Sapientia, quam hæc humana sapientia differat à Divina, quod fusè probatū habes in 2. parte, in die Fesio Pentecostes; Unde id liquet quod habet Propositio, tunc illum esse dicendum majorem hominem qui de Christiana ratione magis constantiter participaverit, quia hæc est sola vera Ratio cujus major participatio tam verè facit majorem hominem, quàm simplex ejus capacitas simpliciter constituit hominem.

Matth. 13.

Adicitur vero, *constantiter*, quo uno totum constat; nam Temporales repudiatur à Christo Domino, qui eos comparat terræ lapideæ non ferenti fructum, de quibus dictum est variis in locis, & ubi præsertim hæc explanatur Veritas:

Qui ad tempus credunt nullo credunt tempore.

Qui temporales sunt, nullius sunt temporis.

In 2. parte, Dominica Sexagesimæ; Quamobrem oportet esse tam constantes in hac participanda ratione, quam in ipsa possidenda, quia non est vera possessio nisi sit ita firma, constans & inconcussa, nullis ut cedat oppositis. Quod sapienter intellexit Ecclesia dum sic Deum orat: *Deus qui mirabiliter creasti hominem, & mirabilis redemisti, da nobis quaesumus contra oblectamenta peccati, mentis ratione persistere, ut mereamur ad æternæ gaudia pervenire.* Retursum: *Præsta quaesumus omnipotens Deus, ut semper rationabiliter meditantes, qua tibi sunt placita, & dictis exequamur, & factis. Ubi hæc voces persistere & semper, sunt præsertim expendendæ.*

Sabbato Sancto.

Dom. 6. post Epiph.

II. PUNCTUM.

SED quo magis inter homines fueris, eo minus constantiter vera illa & Christiana Ratione constabis; Vt contra, quo minus inter hominibus versaberis, eo constantius in illa persistere poteris.

Nam cum illa Ratio potissimum consistat in Veritatibus Evangelicis quæ totæ à mundo sive à mundanis hominibus expugnantur,

Haynesive Pars IV.

nisi quis diligentissimè sibi caveat, statim ut audit univeros homines suo modo ac more contratio loquentes & sentientes, simul ita loquetur & sentiet, cum præsertim à natura corrupta tam suaviter eò moveatur, ut vix motum percipiat, nisi forte cum illi resistendum esset, quod valde paucorum est, valde rarum; & valde modicum, quia de honore tum agitur, quia tum à mundo irridetur, qui se mundo non conformat; Nemo autem libenter irridetur, sicque fit ut desistat profiteri & sentire & credere quod alioquin pro certo crederet, nisi se contra mundus opponeret. Propter verbum, inquit Dominus, *continuo scandalizantur: Credunt ad tempus & in tempore sentationis recedunt, non à mundo, sed à Veritate quam oppugnat mundus & quam ideo deserunt, ne & ipsi à mundo simul oppugnentur.*

Matth. 13.

Nonne hoc est quod tam sæpe audivisti ex Psalte Regio: *diminutas esse Veritates à filiis hominum*, quia scilicet, *vana loquitur unusquisque ad proximum suum*, id est, se se mutuis colloquiis avertunt à Veritatibus: nam quid aliud loquuntur inter se quam beatos esse divites, miseros esse pauperes, miseros mites, & alia quæ totam pervertunt Evangelicam & moralem Christi Doctrinam: Nonne hoc est quod fateantur & deplorant illi omnes qui nondum se ad omnem projecerunt peccandi libidinem, qui nondum stimulos Conscientiæ retulerunt, nonne hoc unum præsertim dolent quod aliter vivant ac sentiunt, aut aliter etiam sentire cogantur quam vellent? Sed quid agerent, inquit, sic convivendum mundo, sic leges mundi ferunt, secedendum potius à mundo esset, quam à mundanis legibus: *Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitia & aliis quæ commemorat Apostolus vitis, quasi diceret, ideo se ita libidini tradunt, quia desperant se aliter in mundo posse vivere.*

Psal. 11.

Ephes. 4.

*Va mundo à scandalis. Va va va habitantibus in terra. Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, & 11. neni se adjungit Mundo & Carni contra Rationem illam quæ hominem vere rationalem, & vere hominem reddit. Pugnandum esset, vincendum esset, persistendum esset, & numquam à pugna cessandum, quandoquidem, *militia & tentatio est vita hominis super terram.* Sed malunt homines cadere quam pugnare, malunt malam pacem quam bo-*

Matth. 18. Apoc. 8. & 11.

Iob 7.

Hhh NUM

Rom. 1. num bellum: Malunt Veritatem in iustitia detinere, quã se iustis teneri veritatis legibus: Malunt denique quod iuhoarant probata vitæ institutum deferere, quã à mundana vita deferri; Sicque omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad præliũ, OMNES declinarunt simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum.

Pf. 13. & 32. Vide à primo mundi exortu ad hæc uique nostra tempora, quã varius ubique locorũ fuerit vivendi status, quã parum constans & firmus! Primi creantur in cœlo Angeli, multis dotati gratis; At ecce illicò penè omnes deficiunt, & in infernum detruduntur. Formãtur deinde in paradyso Progenitores nostri, tam fœlices & beati, ut in vidiã Dæmonis in se cõcitant; sed mox à suo statu excidũt. Natus inde Abel Deum coluit, & signatum super nos Lumen divini vultus, id est, iusticia nostris mētibus Lex naturæ, sacros religionis cultus instituit; At quã paucis vel personis vel temporibus constiterint, docent hæc Scripturæ verba, quæ de ipsis mundi proferuntur iniitiis: *Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum quod hominem fecisset in terra.*

Pf. 4. Tùm vero pòst sibi selectũ Dominus populum fecit, quem certis exudiret legibus, bearet præmiis, & puniret pœnis. Nihil ille tamen inconstantius populo; & quantumcumq; revocaretur ad meliorẽ à Deo statum, cito sece-
Gen. 6. runt, inquit David, obliiti sunt operũ eius, & non sustinuerunt consilium eius. Ipsi Deorum fabricatores inanium longe constantiores erant in falsitate sua, quam veri Dei Cultores in veritate obsequii quo se illi astrinxerant; Unde ad illos in suæ probrui perfidiæ, mittuntur & audiunt à Propheta: *Transite ad insulas Cethim & videte: in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factũ est huiusmodi: si mutavit gens Deos suos; Et certe ipsi non sunt Dii: populus vero meus mutavit gloriã suã in idolum!*

Pf. 106. At vero etiam in religione Christiana, quæ ad sumandã constantiam tam multis sustentatur præsidiiis, quis nescit quãrus esset in primis ejus exordiis feror & Zelus? Quis verò ignorat quã parum duraverit, quã multũ intepuit, quã pene rotus abjerit? Et ne lógum faciam, percurte si lubet, cõsequentium annales seculorũ: revolve animo quã multũ, quã diversi, quã præclare instituti di-

Tanm. 2.

verforum ordinum status, sive quos vocant Ecclesiasticos, sive Regulares, sive Clericos, sive Mendicãtes; quã fœde omnes ante ducentos annos à primaria sua forma desciverint! Quã prave omnes in laxatos soluti mores defecerint; Cum inter illos tamen soli Carthusiani constantes & sibi semper similes in primo suo perstiterint statu, & decore. Nõ illos longitudo temporum, nõ disciplinæ asperitas, non naturæ infirmitas, non aliorum exemplum à nativo suo proposito ne latum quidem unguem revocarũt. Idem hodie post sexcentos fere annos qui primo die habitus, idem victus, idem vultus, idem est animus. Idem omnes quasi unus Bruno, quasi jam nunc inciperet, quod per tam multa & varia propagatum miramur læcula.

Unde porro ista est firmitas, unde talis Cõstantia? Ecce, inquit, *alongavi fugiens & mansi in solitudine!* Solitudo & silentium cum divina gratia, singulare hoc opus effecerunt: opus sane tam mirandum, quã est singulare: tam porro singulare quam caste & sincere custodita fuit illis solitudo & taciturnitas.

Oppositorum eadem prorsus in sua est oppositione rario. Sicut nimia hominum inter sese consuetudo & familiaritas causa est Inconstantia religionis seu Christianæ & religiosæ pietatis, sic solitudo & silentium causa est constantis in Evangelica Veritate animi; veræque Rationis statu firmiter retinendo, *Propter quod exiit de medio eorum & separavit se, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis.*

1. Cor. 6.

III. P U N C T U M.

Hinc igitur pater quã sit ex utraque sua parte certa Veritas, *Quò magis inter homines, eò minor homo: Et quo minus inter homines fueris, eò maior homo evades.* Quia scilicet inde major & constantior pendet illa Ratio, qua qui magis aut minus abundat, major aut minor homo dicens est: Unde est illud Propheta: *Sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se.* Quod sic quidã videntur clarius redere cum dicunt: *quia sedebit solitarius & tacebit, idcirco seipsum levavit super se.* Id est, major seipso & major homo factus est. Alii tamen adherentes Scripturæ prout jacet; hunc afferunt duplicem sensum sanè opportunũ. Primò: *sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se.* Id est, quisquis se solitudini & silentio

Th. 3.

sentio dederit, signum est jam magnum esse hominem, & supra quam solet fieri, nam pauci hoc faciunt. Deinde vero postquam sic solitarius & taciturnus extiterit, major adhuc evadet, & tanto fieri seipso major manens in solitudine, quanto erat aliis eminentior cum solitudinem petiit.

Beate 5. 4.

In quem pari modo sensum, Sapientis illud adducas: *Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam. Esto firmus in via Domini & in Veritate sensus tui, & scientia. Quasi diceretur, si firmus in via Domini fueris, non ventilabis te in omnem ventum: Vel potius, si te non ventiles in omnem ventum, sive te turbis non immisces, si te domi religiosè contines, nec multum extra divageris, tunc firmus eris in via Domini, & in Veritate sensus tui, quia videlicet illa sensus tui Veritas periret foris, quæ domi conservabitur; Nimis enim verum est quod Ilijas deploravit: quia corruit in platea Veritas: unde & illud quod ibidem sequitur apud Prophetam, discursum nostrum valde confirmat, sic enim pergit: *Et vidit Dominus, & malum apparuit in oculis eius quia non est Iudicium, & vidit quia non est Vir.* Sicut qui intellectu vel iudicio naturali penitus careret, quales sunt fatui & amentes, non diceretur vir, aut diceretur quasi non vir, quasi non homo, quia cum Iudicium pars illa sit hominis quæ homini magis convenit, quisquis parte illa deficit, deficit ab homine. Sic coram Deo, Iudicium sanum & rectum, quale solum est illud quod secundum Veritates æternas de rebus iudicat, pars illa est in homine qua quantum quisque fuerit præditus, talis tantusque vir sive homo censetur. Et quia in plateis, sive in conferta hominum turba tale iudicium corruit, sic nullus vir inter eos qui turbas illas nimis frequentaret, esse dicitur: aut quanto magis aut minus illas frequentes, tanto major aut minor homo fueris.*

Is. 59.

At dices, nonne ad necessarios vitæ usus, nonne ad civilem cultum, atque communem vivendi morem frequentandi sunt homines, & illa interdum etiã adeunda trivium & compita, quæ frequentia hominum celebrantur?

Responderi multa possunt. Primo, sapientes & beatos illos esse qui se inde subtraxerunt, & quibus tamen nihil deest ad vitam transigentem, nam optimam illi partem elegerunt.

Secundo, qui necessitate suæ Conditionis eò rediguntur, ut turbas frequentent, necessi-

tati solum serviant, non curiositati, non vanitati, non cupiditati, non libidini, nec aliis humanis affectibus qui plurimum ibi exardescunt: sic utentur hoc mundo, tamquam non utantur, de quibus apte S. Gregorius: *Sunt nonnulli qui ut fruantur Deo, dispensatorid utuntur hoc saeculo, Et sunt nonnulli, qui ut fruantur hoc saeculo, transitorid uti volunt Deo.* Et alibi: *Sandti viri nequaquam illas occupationes appetunt, sed occulto ordine sibi superimpositas gemunt, & quamvis illas per meliorem intentionem fugiant, tamen per subditam mentem portant, quas quidem summopere si licent, vitare festinant, sed timentes occultas Dei dispensationes venient quod fugiunt, & exercent quod vitant.*

1. Mor. 5.

L. 18. Mor. c. 25.

Tertio, Laudabiles illi plane sunt qui ut sæcularè illud pulverè excutiant se aliquoties in anno à solitis retrahunt negotiis, aut sæpius etiam in mense, vel in hebdomada, salutari se dedunt otio quo sua melius conficiant negotia, sicut supra passim ex multis Veritatibus patuit, atque in primis ista quæ habetur in 2. p. Dominica Septuagesimæ.

Sicut nemo otiosus operatur in vinea Domini, sic nemo bene operatur, nisi otiosus. Et Feria 2. in fra octavas Ascensionis:

Nulli magis necessario secedendum, quam qui minus necessarij sibi putat secessum.

Quartò denique, solitudo quædam est mentis, quæ in mediis turbis & negotiis servari potest & debet, ut docent sancti Patres:

Imò & quo est magis necessarium frequentare homines, magis necessaria est talis solitudo:

Quæ certe Veritas seorsum aut conjunctim cum alia proponi posset, & sic declarati: *Quo est magis necessarium frequentare homines, magis est periculum contrahenda multa macula, qua puritas anima non parit insusetur: Quid enim in animos non efficit necessitatis prætextus? Quos non affectus excitat? Quos non sollicitat curas? Quos non timores commover? Quantum his devotio læditur, Charitas, Malsuetudo, Benignitas, cæteraque Virtutes? Difficile exiit negotians à negligentia, ut ait Sapiens.*

Eccles. 26.

Sed quando tale periculum imminet, tunc illa mentis solitudo magis est necessaria, qua se homo scilicet ab illis humanis affectibus sevo-

H h h 2

cet

et & contineat: qui sine cura in medijs ver-
fetur curis: qui sine metu inordinato caveat
quidquid cavendum est: qui nihil eorum
negligat quæ sibi agenda sunt, quæ scilicet à
se pendent; & nihil eorum aggrediatur quæ
sibi Deus soli reservat; qui res suas ut res Dei
vel res Dei tamquàm suas suscipiat; aut ut uno
verbo dicantur omnia, qui ex multis nego-
tiis, unum tantum existimet, quod est divinã
exequi voluntatem. Tunc suo modo sedebit
solitarius & ræcabit, aut quantumcumque
eum alii ambulet & loquatur, solus erit in in-
terna illa solitudine quæ mundo & munda-
nis curis animum solvit, & quæ ita suo modo
Magnos etiam ex parvis efficit Viros, ut con-
tra, ex magnis parvi fiant si se rebus humanis
subdant & premi sinant.

Audi rursus sanctum Gregorium, ad illa
verba Iob: Cui dedit in solitudine domum. **QVID**
Iob 39. *prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cor-*
L. 30. *dis: Quo enim corpore remotus vivit, sed tumul-*
e. 12.

Die 15.
Octobris.

IN FESTO S. TERESIAE CARMELITARVM DISCALCEATORVM FVNDATRICEIS.

Vna Mulier Hebraea confusionem fecit in domo Regis Nabuchodonozor. Iudith. 14.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Aur pati aut mori, vel confundi.
Aut pati aut mori cum sancta Teresia, vel
confundi ab ea, quod nolis pati.
Quam confusionem Iuditha fecit in domo
Nabuchodonozor, hanc Teresia fecit in
universo mundo qui nil volebat pati.

RATIO postrema partis qua alias complectitur
hac est, quod idcirco Iuditha confusionem fecit
in domo Regis Nabuchodonozor, quia cum es-
set mulier sexu infirma, Ducem potentissimi
prostravit exercitus, quod est valde probro-
sum & pudendum.

Sed sancta Teresia sic universum suo modo pro-
stravit mundum qui nil volebat pati.

Ergo eandem confusionem in mundo fecit; Ergo
confundatur & erubescat quisquis adhuc ita
de mundo fuerit ut nolit pati quod patiendum
est: & tali confusione percussus respiciat &
pati discat.

uantibus conversationis humana terrenorum
desideriorum cogitationibus se inserit, non est in
solitudine. Si vero prematur aliquis corporaliter
popularibus turbis, & tamen nullos curarum sa-
cularium tumultus in corde patitur, non est in
urbe. Itaque vere conversantibus primùm soli-
tudo mentis tribuitur, ut exurgentem intrinsecus
strepitum terrenorum desideriorum premant, &
ebullientes ab infimis curis cordis per superni
gratiam restringant amoris, omneque motus
importunè se efferentium levium cogitationum
quasi quasdam circumvolantes muscas ab oculis
mentis abigant manu gravitatis, & quoddam
sibi cum Domino intra se secretum quarant, ubi
cum illo exteriori cessante strepitu, per interna
desideria silenter loquantur:

Vide in 1. p. Die 14. Ianuarii, ubi hæc Veri-
tas exhibetur:

Nemo secure apparet, nisi qui libentes latet.
Nemo secure loquitur, nisi qui libenter tacet.

QUANDO dixit Apostolus, voluntatem
Dei esse Sanctificationem nostrã, non
hoc sensu tantum dixit, quod Deus
vellet nos esse Sanctos, sed quod nostra
potissimum Sanctitas in eo esset perfectè adim-
plendo, quod à nobis singulariter vellet
Deus. Neque enim omnia pari vult modo ab
omnibus, cum unusquisque proprium donum
& ordinem suum habeat quo sibi perfectam
videre possit Dei voluntatem, & in quo pro-
inde uno excolendo, tota eiusque Sanctitas
& perfectio sita est. *Virum voluntatis meae, sic*
vocat Deus Sanctum, quasi qui desponderit
certam Dei voluntatem velut sponsam cui
totus adhæreat, & quem illa totum possideat;
ut sicut sponsus & sponsa iam non sunt duo
sed unum, sic Vir sanctus & divina vo-
luntas cuius se fecit virum.

Atque hinc fit, ut qui dignas Sancto Viro
laudes agnoscat, meditari & prædicare velit.

203

non aliunde opportuniſſe poſſit eas depro-
mere, quàm ex illo ſingulari Sanctitatis gra-
du quò vocatus eſt, & ubi Sanctificatus eſt.
In quo certe multi errant, qui ex Sanctorum
factis ea magis ſeligunt prædicanda, nõ qui-
bus Sancti facti ſunt, ſed quibus magis mira-
biles, ut & ipſi qui eos prædicant, admirationi-
nis quandam partem ſibi concilient non
Sanctitatem.

Quòd præcipue cavendũ eſt in hac noſtra
celebranda Sancta, quæ cum tota ſit mirabi-
lis, tota ſublimis, tota Seraphica, niſi diligen-
ter caveatur, ſic totus abibit diſcurſus in illis
mirabilibus commendandis, ut quod Sancti-
tatis eius Caput eſt deleatur. Habet enim illa
ſuum donum proprium, ſuam divinæ Virtu-
tis certam notam & Sanctitatis reſſeram quæ
veræ laudes eius continentur. Non ſunt por-
ro ecclæſiæ, non raptus, non volatus, non quid-
quid huiusmodi magnificentiſſe decarari po-
reſt, non iſtis ſancta Tereſia ſanctificata eſt,
nõ iſtis proprium eius donum conſiſtit. Sunt
illa quidem ſtupenda & omni veneratione
digna, ſed ſunt aliis ſanctis communia. Quòd
illa propriũ & ſingulare habet, hoc eſt *Mulie-
re eſſe fortem* quam invenit ſic valde rarum.

Prov. 31.

Supra.

Inventa eſt aliquando Iuditha, quæ cum
aliquot hoſtes ſuæ patriæ ſublato corũ duce
fugaſſet, hanc Nominiſi ſui celebratam retu-
lit, ut de illa diceretur: *Una mulier fecit con-
fuſionem in domo Regis Nabuchodonozor!* Inſigne
profecto fortitudinis ad omnem memoriam
facinus: ſed quid Rex ille Nabuchodonozor,
aut quæ domus eius præ toto Mundo, quem
una Tereſia ſuſcepit impugnandũ & expug-
navit? Noane tãto fortior dicenda eſt, quan-
to eius hoſtis erat potentior? Nonne pati ſal-
tẽ jure de illa dici debet. Una mulier fecit cõ-
fuſionẽ in univerſo quem vicit mũdo? Quid
potentius? Quid nobilius? Quid comẽnda-
tius? Hoc eſt autem, hoc eſt proprium & ſin-
gulare donum Tereſiæ, quo & eximia ſuam
Sanctitatem conſecuta eſt, & unde potiſſimũ
peti debet quidquid de illa rectius dici de-
bet. Hoc eſt quod modo proponitur expen-
dendum, quàm illa fortiter mundum univer-
ſum expugnavit, quàm merito inde mundus
confundi debeat, & quàm prudenter ex hac
cõfuſione diſcat ſibi proſpicere, ſeq; in trium-
phum Victricis ſuæ libenter dare, quo & victi
vincant, & triumphari triumphabunt.

Quamobrem cum Finis practicus iſte ſit,
ut quiſquis de mundo eſt, ex facto ſanctæ

Tereſiæ confundatur & reſpiceat. Vidẽdum
primo eſt ex facto Iudithæ, quid ſit cõfundi,
quid ſit quod in domo Regis Aſſyriorum di-
catur inde orta confuſio. Tribus id modis ex-
plicari poteſt. Primus eſt confundi: hoc idem
eſt quod exterius permixti, turbati, perver-
ti, ſicut confuſus exercitus, confuſa turba di-
citur, cum ſuum quiſque deterit ordinem, &
confuſe progreditur.

Secundò in animum id transfertur, cum
qui confunduntur exterius, inde ſunt confi-
ſi inopes, ſtupefacti & incerti quid agant,
hoc eſt ruſum confundi.

Tertiò deniq; cum exterius & interius illi
ipſi conſequenter pudeſcunt & erubescunt
quod ſuam ibi perire famam animadvertant,
pudor iſte confuſio dicitur, quo in ſenſu hie
potiſſimum debet intelligi. Nam licet aliis
duobus modis confuſi fuerint Aſſyrii, licet
turbata & diſſipata fuerint eorum caſtra, licet
ipſi mente perturbati quaqua verſum ſe fugæ
dederint, tamen quod illos pejus affecit, hoc
unum fuit, quod viderint vel audierint
manu fœminæ ſuum Ducem trunca-
tum, & ſeita deluſos ac proſtratos; quod
certe Vitæ eſt pudendum, & bellicoſis
hominibus tolerari difficile. Quòd ſen-
ſit ille quoadam Abimelech, qui gravi per-
cuſſus à fœmina vulnere, provocavit armi-
gerum ſuum ut ſe interficeret, *Ne dicatur, in-
quit, quod à fœmina interfectus ſim.* Sic ipſa
Iudith in Cantico ſuo, dum de parva victoria
gratias Deo redderet, ſic illudens Holoferni
ſe occiſo dicebat: *Dominus tradidit eum in
manus fœminæ: nõ Filii Titan percufferunt eum,
nec Gigantes, ſed Iudith filia Merari in ſpectu ſa-
cti ſui.* Quòd & divino conſilio ſic factũ eſt,
ut qui contra populum Dei ſuis confidentes
armis pugnare præſumebant, ſic magis vin-
cerentur dum confunderentur, magis autem
confunderentur, dum à fœmina vincerentur.
Sicut quando à muſcis & locuſtis Pharaõ ve-
xatus eſt, & Davidis fũda proſtratus Goliath:
ſic infirma mundi Deus eligit ut confundat
fortia, & diſcant confuſi fortes fortiorem ſe
agnoscere, non contra obniti; ſed potius ſeſe
illi ſubmittere ac proſtrari, quod humiliatus
ille Antiochus tandem agnovit: *Inſtum eſt
ſubditum eſſe Deo.* Confundantur, revereantur,
& revertantur ad Dominum. Hic finis quærit
à confuſis peccatoribus intendit Deus, ut pu-
dore victi faciliſ & ultro revertantur.

Iudic 9.

1. Cor. 7.

2. Macch. 9.

H h h 7

H. PUN-

II. PUNCTUM.

SED sancta Teresa velut altera Iudith, aut Seriam illa maior, sic uniuersum prostravit mundum.

Primo explicandus quis sit ille Mundus, tum deinde quomodo prostratus fuerit. Cum autem varia Mundus significet, tum hic præsertim sumitur pro malis aut imperfectis hominibus qui se Bonis opponunt, aut qui meliori bono aduersantur, siue id fiat aperta vi, siue oppositis moribus, siue suppositis rationibus, siue illatis probis, aut faceris dictis, siue id tandem quocumque fiat modo, dum virtuti & perfectioni se opponunt, ac modus ipse quo se opponunt quicumque profus illi fuerint, Mundus dicuntur. Mundus qui non cognovit saltem in praxi, Deinum; Mundus qui cum carne ac Dæmone conspirat in animatum perniciem: Mundus, qui quo est blandior, eo est perniciosior: Mundus qui quod clandestinè machinatur Dæmon, aut tacite Caro, palam & aperte proficitur ac prædicat: Mundus qui fidem Evangelio non omnino abrogat, sed quidquid est austerius in Religiosorum claustra procul amandat: Mundus qui se his etiam religiosi infinuans claustris, ad Novitios remittit, quæ sunt primi fervoris, & perfectioris instituti: Mundus qui plus deferens carni quam spiritali, plus tempori quam æternitati, cævet diligenter ne quid admittat quod vitæ obsit vel sanitati: Mundus qui nimiam difficultatem in his quæ non placent causatur, & qui nimiam difficultatem velut impossibilitatem interpretatur: Mundus qui Conscientiæ pacem, & vitæ laxitatem se vellet simul conjungere, ut dum laxius viveret, Conscientiæ pacem seruariet: Mundus qui naturæ corruptionem pro Naturæ lege statuit, & qui talem naturæ legem, legi Gratiæ præponit: Mundus qui quod in aliis bonum ædificat, in se imprudenter destruit, & quod in aliis destruit malum, in se lateenter ædificat. Mundus denique qui virtutes humilitatem, patientiam & alias satis commendat, sed qui nollet humiliari nec pati, nec alias virtutum tenere vias.

Hic est Mundus, hi sunt homines, hæc est vivendi ratio quæ tum præsertim in toto terrarum orbe vigeat cum Teresa viveret, pro-

xime scilicet præcedenti sæculo circa salutis annum quingentesimum & tricimum supra millesimum. Nunc videamus quomodo hunc devicerit mundum.

Multis id modis dici posset. Primum cum adhuc duodecenis legisset vitam Sanctorum & quæ passi erant Martyres pro fide Christiana propaganda, jam ex illa ætate tantum exarsit in amorem Dei, ut relicta domo paterna se in viam una cum fratre dederit, qua Mauros, Turcas, Saraceos, & alios fidei hostes peteret, ut ab illis vel in servitutem redigeretur, vel necaretur. Hoc est certe mirum & planè novum. Nam quod alii multis fuerint Martyres, & nonnullæ etiam puellæ, ratio erat evidens, quod inter Inimicos Christiani nominis versarentur, vel ab istis ita quærentur ad necem ut vel moriendum esset, vel fides abjuranda. Sed nihil hic tale est, nulli hostes, nulla persecutio, nullum periculum, nulla occasio: domi resideat, templum adeat, ibi oret, ibi Sacramenta frequentet, nonne illi ætati satis erat ad colendam pietatem? Erat certe satis euicumque alteri, sed non Teresa, quæ jam aliquid grandius ad mundum superandum ex illa prima ætate meditabatur. Nempe hæc est Victoria qua vincit mundum, fides nostra. Verum cum ex illo itinere revocata in domum fuerit & suis reddita parentibus, non immoremur diutius in illa prima Mundi Victoria.

Secundo itaque dici posset quod Mundum vicit, quando non longè post illum suum reditum à quærendo martyrio, religiosum ingressa est institutum. Hoc est quod vulgò dicimus Mundum deserere, & cum multa sint in mûdo quæ hoc divinum opus impugnent & impediant, quando illa superantur obstacula, tunc dicitur vincit mundum, sicut & vincuntur Dæmon & Caro quando eis resistitur, *Gratias Deo*, ait Apostolus, *qui dedit nobis victoriam per Iesum Christum*, nempe illorum victoriam qui se opponebant piis nostriis conatibus. Erant porro tria in mundo quæ singulariter Teresiam retardare poterant; Primum, tenera & infirma valde complexio; robustos namque ac validos requirit religiosa professio. Secundum, sublimis quædam & generosa indoles quæ nihil infimum & servile sapit, sed sursum semper emineat, nil nisi dominari appetit, quæ certe naturalis constitutio multum adhorret à claustrali vitæ for-

1. Ioh. 1.

1. Cor. 15.

tæ for

re forma quæ tota est in humili obedientia, quæ tota est in elatione deprimenda. Tertium denique, quod aliis erat gravior, mutus erat parentum amor, qui utrimque filialem animum non mediocriter impetebant: Quæ enim parte diligebatur à suis, ò quæ vincula! Quæ retinacula! Et qua parte suos diligebat, ò qui sensus! ò quæ certamina! Vicis tamen, vicis hæc omnia religiosus animus, & naturæ infirmitatem, & indolis appetitum, & parentum affectum: & se in Sacram Carmelitarum familiam admittit petit, urget & impetrat. Quæ certe mundi victoria non potuit non esse gloriosa sed potuit esse communis aliis, & est aliquid in Teresa singularius, quo Mundum vicisse dicenda est.

Erat illa Carmelitarum Religio religiosa quidem & quantum ferebant illa tempora, suis astricta regulis: sed non ferebant tempora multum distinctas regulas. Remiserat non nihil à primævo Institutu fervore ac rigore status domesticus: Victus, vestitus, sermo, congressus, non ita parvus, non ita durus, non ita gravis: Molliora permittentur plurima: mitius agebatur cum corpore: mirigatum erat vitæ genus: sic toleratum, sic permittum, sic passim ab omnibus usitatum. Vixit totos annos in hoc vivendi genere Teresa posuit, sed non plures. Audivit, legit, consideravit quæ præca fuerat Primorum ordinis forma: Quid sanctus Albertus ante quadringentos annos stricte ac sanctè constituerit, quid consequentibus post sæculis religiose servatum fuerit, revocavit in mentem, & alte penitus in animam injecit suum, quo cepit ipsa in se ingredi, ratiocinari, circumspicere omnia, conferre præterita cum præsentibus, mirari disparitatem, & de relaxatis, suspirare ad illa quæ fuerunt, au dere aliquid in se privata, tum uni aut alteri sororum familiarium id ipsum communicare, ac denique totam quam habitabat domum, totum quem profitebatur ordinem, ac ipsum universum si posset mundum, incipit velle in melius restituere, reformare, redintegrare.

Quale opus, Deus immortalis, quale hoc opus, ut una tam multos convertat, una tam multos viros mulier, indocta doctos, infirma fortes, egena divites! Sapientia Teresa cum de aliis, cum de Viris, cum de Superioribus cum de toto cogitas Ordine suam in pristinam restitanda disciplinam? Quid dices, quid

facies quod illi Viti non statim refellant & repudient? Præsum institutum allegabis: At dicent esse præsum, & jam aliud in usu esse. Tu revocandum illud urgebis? At illi causam cur non revocetur hanc eandem adhuc esse quæ aliquando fuit ut mutaretur. Tu causam sciscitaberis? Et illi protinus, naturæ infirmitatem, debiliores corporis vires, & iniquiora esse tempora quam ut strictius servetur regula, respondebunt, probabunt, confirmabunt. Tu quid dices? Nonne tu ipsa sentis quàm sis infirma, quàm sis invalida? Negabisne quod ipso sensu magis in dies expereris? Non negabo, inquit, infirmitatem meam, sed sed simul tamen audebo cum Apostolo dicere: *Cum infirmior, tunc potens sum.* Date mihi hanc veniam si libentius loquar, dum vires nostras nimis deprimitis, vires ipsas humanas nimis extollitis, quasi possimus aliquid ex nobis tamquam ex nobis, quasi possemus ex nostris viribus si robustiores esent, perfectionem attingere. Quasi à nobis alii fuerint, qui primi nostrum fundarunt institutum.

Non est istud negotium, non est humanis merendum viribus, sed divinis sustentandum consiliis ac præfidiis. Qui dedit velle, dabit posse ac perficere. Dedit vero velle quidquid perfectius est, qui dedit velle pari. Non posse prætendimus, sed nolle in causa est. Causa est inquam torius laxitatis disciplinæ, nolle jugum Christi ferre, nimis amare vitam, nimis timere mortem. Non possumus quidem non pati, neque ad hoc promittitur gratia ut non patiamur nec moriamur, sed possumus velle pati ac velle mori, atque hoc est quod nostræ nobis confert Vocationis Gratia. Hoc est quod ipsa sentio, pari sensu cum infirmitatibus meis. Continuus mihi dolor est capitis; hunc dolorem volo & dolor mihi suavis est. Languentem pene semper stomachum gero, sed languor iste placet & vivo scilicet quam si non languerem. Instantem mihi mortem intentant quotidiana cordis deliquia, sed mortem illa tam lubens volo, & adeo non eius pericula metuo, quin mihi potius hoc unum in votis est, AUT PATI AUT MORI. Si vivo, mihi patiendum est: aut nisi patiar, mihi moriendum: adeo pari sua ve est volenti, ut vita ipsa sit insuavis, nisi vivendo patiar.

Timeo mihi à tam infirmo corpore ne diutius vivam? ego vero ut viam longe aliam mihi quaero quæ patiar. Date mihi uni totum illud

2. Cor. 12.

illud simul collectum quod singulis seorsum aliis divisum est, hoc ego quero quod patiar, neque cessabo querere, donec omne genus tolerantiae mihi concilia verim & mecum fecerim, jejunia, nuditatem pedum, flagella, cilicia, silentium solitudinem, contemptum, platione, correctiones, humiliaiones & quidquid rerum est huiusmodi, res illae meae sunt, & in illis ferendis tam arcte velim constungi, ut quoties major aderit Dei gloria, singulari voto me obligare decernam, ne ulla in parte penitus mihi laxari & indulgeri possit.

Quid his rursu opponeret Mundus dictis, videri potest fustus in eius coëscripta vita; sed vide etiam quam constanter contra obstiterit, quam fideliter cuncta quae dixit se posse & velle in Domino, sic exequuta, quam feliciter suum Ordinem in pristinum aeternis vitae statum revocavit; quam fortiter idcirco adversa quaeque obstantia petulerit, & tandem ad optatum finem perduxerit. Vide haec attentius & agnosce, num sit hoc Mundum illum vincere quem ante descripsimus, cum vincere mundum in scripturis nihil sit aliud quam contra mundanos sensus & sermones sic pugnare ut à malo ad bonum, ut à bono ad melius quo te divina vocat gratia te convertas & alios qui te vident & audiunt. *In mundo pressuram habebitis, sed confidite quia vici mundum, quasi diceret Christus suis, sicut vici mundum, sic vos oportet vincere: sic autem vici dum pressuras eius lubenter tuli, & propterea non deerunt vobis pressuram ne vincendi desit occasio. Confidite porro in adversis, quia sic semel in me vici mundum, ut semper in vobis vincam; Quod illud sancti Ioannis refer, Major est qui in vobis est, quam qui in mundo, nempe ipse Christus in nobis vincens.*

Ioan. 16.

Ioan. 4.

III. PUNCTUM:

Hinc igitur ad praxim concludendum, aut pati aut mori, quo sensu id dicebat sancta Teresa; vel confundi, quo sensu dictum est de Iuditha quod confusum fecerit in domo Regis Nabuchodonozor. Quo enim sensu id dictum est, nisi quia pudendum est viros alioquin bellicosos à foemina vinci? At nonne hoc idem patet ex Teresa? Nonne illi homines ab ea superantur qui negabant tanta posse homines pati, quanta religio sus ordo si arcte servaretur, patienda complectitur? Quid est in hoc

certandi genere superari, nisi convinci falsitatis aut pudendae ignaviae?

Nonne porro sic convincuntur quando Haec totum id praestat & exequitur, quod illi negat se posse? Nonne sic funditus, nonne sic à fundamentis quodammodo subvertuntur, quando Quae est inter illos infirmior id libenter & perfecte agit, quod illi dicunt praehumana infirmitate non posse agi?

Hoc enim unum est ut jam dictum fuit, hoc unum in quo fundant & statuunt suam laxitatem, nempe humana infirmitas; Et ecce illa ipsa humana infirmitas longe fractior & debilior in invalido illo Teresa corpore, quam in viris aetate & robore sumis & validis; nec tamen impedit quo minus arcta vivit in disciplina, quid sequitur nisi quod ergo conviçantur aperta falsitatis, & probrotae cuiusdam ignaviae, quae tantam menti confusionem & pudorem ingerat, ut sui proflus poeniteat, sic curat Propheta, *Confundimini & erubescite super viis vestris*, ut vel inde demigrent ad strictiores, vel saltem non acculeant in viis suis humanam infirmitatem, nec se idcirco excusent.

Ex. 36.

Quod certe Christo Domino ac sanctae Teresa gloriosum, & nobis perutile sic confundi & converti, Christo quidem, quia sic eius Virtus Gratia manifestius apparet; sic eius Incarnationis consilium apertius manifestatur, quo nempe decrevit infirmis firma confundere; sic ejus exemplum infirmitatis validius roboratur; cur enim ita infirmus in horto Ierusalem fuerit ut tremere ut pavere, hoc ipsum est quod infirmam fecit Teresiam, ut ex utroque simul constaret non esse malum aut probrosum quod infirmos se sentirent homines, sed quod infirmitate cederet.

Sanctae haec etiam Teresa perhonorificum fuit sic servite Divinae gloriae, sic mundum vincere, sic illum Evangelio subijcere. Quid enim amplius sancti praestant Doctores quam rectas Dei docere vias, quas Illa verbo & exemplo demonstravit? Quid ipsi Martyres fructuosius ad Evangelium contulerunt, quam ut essent Testes ejusdem Veritatis Evangelicae quam Teresa palam professsa est contra quosvis impugnantes? Quid denique magis Apostolicum & Divinum, quam sic cooperari Christo in reducendis ad eum animis?

Si Deborae gloriosum fuit in pugnā se dare contra hostes Dei cum vix ulli auderent vixi contra ire, cur non Teresa quae hoc sacrū

cetera-

certamen suscepit quod memoratum est? Cur non de illa hoc ipsum dicatur quod Scriptura refert: *Cessaverunt fortes in Israel & quæverunt donec surgeret Debora, surgeret Mater in Israel. Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit.*

Jud. 5.

Judith. 15.

Cur non Idem ac de Juditha: *Tu gloria Ierusalem, tu latitudo Israel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum?*

Adde quod ex hoc uno quod magis pati appeteret quam vivere, tot eius perfectissimæ Charitatis actuum licet exempla colligere, quor vitæ actus edidit. Nam quod est purior Charitas ab omni eo quod non est Charitas, cō est major & perfectior: tunc autem est perfectio purior Charitas, quod se suaque quis minus querit; Minus se vero querit qui pati appetit, nam solus patiendi timor nos nobis retinet: unde vides quo usque prochi perfectionis potuerit, & quam apte propterea dictum à sancto Iacobo, *Patientia opus perfectum habet.*

Iac. 1.

Deniq; nostra inde utilitas effusè profuit; Primo quidem quod ab illa sanctissimum habemus ordinem cum Virorum, tum Virginū, cuius non solum exemplo moveamur, sed etiam precibus & meritis singulariter adjuvamus. Hoc enim S. Teresia singulare voluit in hac sua tota Familia, ut non magis sibi, quam toti mundo laborarent, eò sua referrent omnia, quod ipse Christus ad æternam animarum salutem: Nec sibi aliter persuadeat soror vocationi suæ satisfacere, nisi dimidium vitæ det peccatoribus convertendis. O quale beneficium tam perverso mundo collatum! Nescis peccator unde aliquando tam boni motus respicientiæ tuam occupent animum! Carmelitani ordinis hic labor, hoc opus est. Et vos o felices animarum Zelatores, qui plures quam sciat in æternam provehitis beatitudinem, hoc ipso feliciores quo minus hoc scitis.

Deinde verò, nos in partem datæ confusio- nis venimus, noster est iste pudor, nostra hæc

verecundia, qui nil minus quā pati volumus, & nil magis quam infirmitatem præcedimus. Detecta, detecta est hodie malignantis naturæ dolositas, quæ se fingit non posse quod nō vult; quia nolle non ita excusatur, licet non posse. Sed factum est & suppositum illud non posse: posses si velles, hoc te docet Teresia, nec magis deinceps excusaris dicendo te non posse, quā si te nolle diceres; potes amice Lector, potes pati si velis: qui vult autem libenter pati, potest id omne quod ait se non posse qui nō vult pati. Solus hic defectus est quod nolis pati, defectus autem est non potestatis sed voluntatis. Hinc omne vitium ab impatientia sicut paulò ante dicebatur, omnem esse virtutis perfectionem à patientia. Quod gravis Auctor aperte pridem docuit: *Matrix impatientia in omne delictum diffundens de suo fonte varias criminum venas. Omne peccatum impatientie ascribendum. Malum impatientia est boni. Nemo impudicus non impatiens pudicitia, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quieti.* Id est, cum sit opus pati ad virtutem exercendam: qui non vult pati, non vult virtutem, & vult oppositum vitium; Unde hic triplex voluntatis defectus est, nolle pati, nolle virtutem, & malle vitium.

Tertull. de patientia.

At cum primus horum defectuum sit nolle pati, reliquos sustulit qui primum auferat, & qui libenter velit pati.

O quantum debet Mundus Teresie quæ tam brevem salutis ac totius perfectionis viā aperuit, aut apertam monstravit! o quantum illa mundo exprobrabit, quod tam brevem & apertam salutis viam non introjerit!

Vide in 2. p. Fer. 3. Dominica 1. in Quadragesima. Fer. 4. Paschæ. Et Feria 5. Pentecostes. Ubi hæc seorsum Veritates demonstrantur.

Ab imitando Christo excusantis humanam infirmitatem infirma est & nulla excusatio. In infirmitate virtus: In impotentia potentia. Qui non satis audet in magnis, nimis audet in parvis.

IN FESTO S. LVCAE EVANGELISTÆ.

Die 18.
Octobris.

Cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias. 2. Cor. 8.

Haynaufruo pars IV.

lii

VERI-

VERITAS PRACTICA.

Quæ laus Sanctorum est in Evangelio maxima: laus est Sancto Lucae maxime propria.

RATIO EST, Quia laus Sanctorum qua in Evangelio maxima recensetur, est continua Crucis mortificatio.

Atqui hæc est Sancti Lucae laus maxime propria. Ergo & qua est in Evangelio maxima, illi maxime & proprie convenit: Quæ cum sit simul valde practica, non minus erit Consideranti utilis, quam Sancto gloriosa.

I. PUNCTUM.

QUON de Christo Domino ac S. Joanne Baptista dicitur qui mutuam de se testimonium perhibuerunt, hoc ipsum de sanctis Paulo & Luca dici quodammodo potest qui de se invicem sic suis scriptis testantur, ut quemadmodum Lucas Paulum in illo quem de actis Apostolorum scripsit libro luculente celebrat, sic Paulus Lucam passim in epistolis egregè prædicat; atq; in illa præsertim quam ad Corinthios secundam scripsit, ubi paucis multa complectitur: *Misimus, inquit, fratrem cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias: non solum autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ, in hanc gratiam quæ ministratur à nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram;* Quæ postrema verba quam sint insignia parebit clarius, si prima illa prius expendimus, *Cuius laus est in Evangelio:* Non enim solum Apostolus Evangelistam laudat quod scripsit Evangelium valde accuratum & omni laude dignum, sed quod Evangelio conformem vitam ageret, seu quod ita laudabilem se præberet, ut quæ laus Sanctorum est in Evangelio præcipua & maxima, laus hæc illius esset. Quod certe est consideratione dignissimum, sive ut intelligatur attentius quamnam vitæ dependæ laus sit in Evangelio maxima, sive ut agnoscarur appetius quam verè sancto Lucae conveniat, indeque nobis ad praxim quid conferri possit.

If. 10.
Rom. 9.

De primo, jam supra dictum est Christum Dominum Sacri Authorem Evangelii dici à Prophetis abbreviatum Verbum simul & abbrevians, quæ in Evangelio tota vetus Scrip-

tura sic esset abbreviata, ut ipse etiam Christus Evangelium abbreviavit, cum dixit: *Crucem unicuique suam quotidie ferendam esse. Ecce in Cruce totum constat, & in moriendo totum jacet, & non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem nisi via sanctæ Crucis, & quotidiana mortificationis.* Hoc signum Christiani, hæc Evangelii tessera, hic electorum Liber scriptus intus & foris. *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis,* hæc illi nota designantur. Hoc in ipso primo ad Christum introitu, deuneriatur, cum in baptismo vetus homo cruci affigitur, quam baptizatus numquam deponat ut possit cum Apostolo dicere: *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur, propter Iesum: ut & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali.* Unde & concludit, *Ergo mors operatur in nobis.* Id est, ergo hinc concludendum quod si quid operatur laude dignum, hoc totum in Cruce & Morte est: hæc est Crucis mortificatio, quæ eum Christo totum in nobis operatur. Nihil enim ad cuius rei perfectionem aptius, quàm quod ei primum esse contulit: Unde cum à Christi Cruce & morte vita nostra spiritualis effluerit, in una cruce propterea perfectius promovetur, & quidquid in toto laudabilius Evangelio prædicatur, hoc à Cruce ferenda totum depromitur. *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus,* ait Dominus: quasi diceret, nihil habet quo à me meoque Evangelio commendetur, quasi diceret, qui autem accipit Crucem suam hic est me dignus, hic est quem singulariter meum agnosco, hic est quem commendo & prædico.

II. PUNCTUM.

ATQVI hæc est Sancto Lucae laus maxime propria.

Sic enim expressis de illo verbis Ecclesia, dum eius interventionem à Deo postulat: *Inter veniat pro nobis, quæ sumus Domine, Sanctus tuus Lucas Evangelista, qui Crucis mortificationem jugiter in suo corpore pro tui nominis honore portavit.* Observa illud, *jugiter,* quasi hoc ipsum esset quod vox Evangelica quotidie quam usurpat Dominus ubi de Cruce ferenda sermonem habet: quasi hæc ipsa esset nostra Propositio, quod talis omnino fuerit sanctus Lucas, quale

Luc. 9.

qualem vult Dominus in Evangelio. Quod profecto sic expresse de illo non diceret Ecclesia, nisi singulari hac laude commendaretur; Nam orando Deum ut apud Ipsum interveniat pro nobis sanctus Lucas, hanc rationem adjicit velut motivum quo nitatur oratio, qui Crucis mortificationem jugiter in suo corpore pro tui nominis honore portavit; Quod nisi esset verum, destrueret potius orationem quam firmaret.

Confirmatur vero egregie postremis illis Apostoli verbis quae hic declaranda remisimus, Non solum autem, inquit, laus eius est in Evangelio per omnes Ecclesias, sed & ordinatus est ab Ecclesiis Comes peregrinationis nostrae, quasi diceret, sic omnium iudicio mortificandae carni & ferendae cruci studebat, ut dum passim quaerere peregrinationis meae Comitem qui tam multa pericula, quibus quotidie peregrinando exponor, mecum ferret, oblati ille sit & constitutus quasi aptissimus omnium iudicaretur, quod satis innotesceret quam jugiter in suo corpore Crucis mortificationem portaret.

Quod si porro talis esset dum Paulo datus est comes, qualem putas exiitisse dum Apostolum peregrinando comitatur? Nostine Paulum Apostolum? Audisti in quas ille peregrinationes per universum mundum susceperit, & quae tum pericula subjerit? In laboribus, inquit, plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A ludis quinquies quadragenas, una minus accipi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in numeribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore & erumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate: Praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.

At Paule, nullumne habes comitem peregrinationis tuae? Nullumne qui te tantis in periculis comitetur? Habeo, inquit habeo fratrem illum cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias, quem & Timotheo nominatim designans, Lucas est, inquit, mecum solus.

Certe hoc mirum, non jam quod Lucas sit comes Pauli, sed quod solus sit comes, quasi duo illi soli pares essent tot ferendis periculis;

quasi duo illi velut boves Evangelici juncti essent eidem iugo, sicque simul universum peragrarent & excolerent terrarum orbem.

O mira certe nostri laus Evangelica! Numquid propterea bovis similitudo praecaeeris illi convenit ex illo mystico Prophetae curru qui a quatuor animalibus trahitur? Non improbandum quod ait sanctus Hieronymus de sacrificio Zacchariae Sacerdotis a quo suum Lucas Evangelium inchoat; Sed neque Is aberret qui dixerit bovis similitudinem Lucae praefertim competere, quod singulariter cum Apostolo, terras Infidelium peragrando, laborem suum contulerit: & per jugem illam Crucis mortificationem quam portabat in Corpore suo, suum Corpus exhibuerit velut sacrificium, velut hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, qualem ipse describit Apostolus, & qualem optat Dominus.

III. PUNCTUM.

Certa est igitur Veritas; quod qua laus Sanctorum est in Evangelio maxima, laus est sancto Luca maxime propria; Quia laus illa est quae illi per omnes Ecclesias hodie datur, quod Crucis mortificationem jugiter in suo corpore pro Dei honore portaret, & portandum doceret; & quod supremae laudis est, sic etiam apud Deum mereretur, ut singulariter pro nobis interveniret & gratiam obtineret ad eandem scilicet Crucis mortificationem nostro in statu portandam.

Opportune autem observat sanctus Augustinus in sententiis quod sicut duo sunt officio medicinae, unum quo sanatur infirmitas, aliud quo custoditur sanitas: ita sunt duo gratiae dona & mortificationis opera, unum quod auferit carnis cupiditatem, aliud quod facit animam perseverare virtutem. Quasi diceret, unum ad malum evitandum, & aliud ad bonum jugiter peragendum; Nam nisi carnem mortificaveritis, secundum carnem vivetis, si autem secundum carnem vixeritis, morieturini: mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram, ex quibus S. Apostoli & Augustini verbis aperte liquet, quod non minus sit necessaria vitae spirituali mortificatio, quam vitae corporali medicina. Quem in finem apte quod S. Lucas medicus fuerit, & comparandae nobis medicinae modum & praxim qua verbo & exemplo docuerit. Quod forte spectat illud Apostoli: Salutar vos Lu-

1. Cor. II.

1. Tim. 4.

Ex. 6.

Rom. 12.

Sent. 131.

Rom. 8.

Coloss. 3.

Coloss. 4.

cas medicus carissimus. Cur enim medici mentionem faceret, nisi ad aliquid medicinae spiritualis attenderet? Unde Divus Hieronymus: De medico corporum, inquit, in Medicum est versus animarum. Et de illius scriptis sic praefate: Si noverimus eorum Scriptorem esse Lucam medicum cuius laus est in Evangelio, animadvertemus pariter omnia verba illius, anima languentis esse medicinam.

Ex multis haec pauca quae Ille unus refert collige, quae sint tam familiaria & usitata, ut in mentem succurrant hoc ipso momento temporis quo aliqua trium cupiditatum, unde omnes animae profluunt infirmitates, te invaserint. Contra cupiditatem opum: *Va vobis divitiis, quia habetis consolationem vestram.* Contra cupiditatem laudis & gloriae: *Va cum benedixerint vobis homines: Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. Deus autem novit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Stupenda sane sententia. Contra cupiditatem carnis: *Attendite vobis ne forte*

Luc. 6.

Ibid.

Ibid. 16.

Ibid. 21.

graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vita: & superveniat in vos repentina dies illa: Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terra. Nonne haec sunt certa cupiditatum medicamentaeur non his uteris? cur excusas infirmitatem cum habeas praesentem medicinam? Nonne hinc potius argueris, quod praesente medico, torque salubribus praesentatis medicamentis nondum convalescas? Nonne toties audivisti quod vel semel audivisse sufficeret: *Numquid resina non est in Galad, aut Medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix?* Ratio in promptu est quia fanari non vis. Sed an putas, probat haec ratio?

Ierem. 8.

Vide in 1. p. Fer. 5. Hebd. 6. post Epiphaniam. In 3. p. Fer. 2. Hebd. 12. In 4. p. Fer. 15. Hebd. 18. ubi de defectu voluntatis nostrae circa sanitatem & salutem animae.

Videri etiam potest in 3. p. Hebd. 18. ad decima quae tota ex hodierno Evangelio de missis ad praedicandum Discipulis.

Die 21.
Octobris.

IN FESTO S. VRSULAE, ET SOCIARVM VIRGINVM AC MARTYRVM.

Multa filia congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas. Proverb. 31.

VERITAS PRACTICA.

Ad congregandas caeli divitias nihil aptius, quam aptum fieri ad congregandas caelo animas.

RATIO EST plana & obvia, nam ad congregandas caeli divitias nihil aptius quam multa & multum posse mereri.

Sed aptum fieri ad congregandas caelo animas, hoc est multa & multum posse mereri.

Argo ad congregandas caeli divitias, nihil aptius quam aptum fieri ad congregandas caelo animas; Quo in praestanti opere cum excelluerit sancta Vrsula, mirum quantas sibi congregarit divitias, & quantis sibi congregandis viam his aperuerit, quibus datum est eius exemplo congregare & nutrire caelo animas.

IN PUNCTUM.

SANCTUS ille Doctor qui ab ore aureo nomen accepit, & vulgo Chrysostomus dicitur, vix umquam purius & abundantius ex ore suo fundit aurum, quam cum de Virginitate & Virginibus sermonem habet; Nam praeterquam quod singulares de hoc argumento tractatus edidit, nulla se passim in totis quas explanat Scripturis offert occasio, quin tantae virtutis praestantiam profusiori prosequatur eloquio. Cum vero Parabolam de decem Virginibus, quarum erant quinque sapientes, & quinque fatuae de claradama aggreditur, quaerit studiosae ac sollicitae quid sit quamobrem Dominus hanc in persona Virginum instituerit; cum praesertim in ea videatur paulo indignius habere virgines quas & fatuas nominat, & expellit a nuptiis, & se necesse affirmat.

Respon-

Respondet ipse Sanctus Doctor tantum abesse, ut hinc aliquid de virginitatis dignitate detrahatur, quia potius illi multum inde accedat. Nam cum illius parabola sine ac seopu sibi praescriberet Dominus, Vigilantiam in bonis operibus, & praesertim in his quae ad iuvandos proximos conferuntur valde commendatam reddere, non judicavit id aptius & efficacius posse fieri quam ex alterius comparatione. Virtutis quae jam satis commendata censetur, cui tamen cum praesertim Vigilantiam, tanto inde altius Vigilantiae commendatio cresceret, quanto Virginitas quam illa excedebat esset alta & sublimis virtus.

Non dicit quidem Christus quam sit alta & sublimis, sed supponit jam ante dictum, aut per se satis patere, quo praesupposito sic evidētius quod intendebat concludit: maximam igitur & commendatissimam esse Vigilantiam, quae Virtuti tam magnae & tam multoties commendatae praesertetur. Quae certe Conclusio non valeret, nisi evidens esset quam magna & quam multum commendata esset Virginitas. Posita verò hac evidētia, multum sanè valet Conclusio quae ex duobus laudabilibus inter se comparatis inferitur magis esse laudabile quod est praestantius, & tanto id magis laudabile, quanto illud alterum cui comparatur & praesertetur, multa erat laude dignum.

Sic planè de S. Ursula nobis hoc hodie liceat usurpare: Liceat nobis inde agnoscere quantis sit digna praeconiis, ex aliarum comparatione Virginum quibus dignitate ac meritis longè praeminet: liceat primo admirari quam ex tot millibus nullae essent fatuae, nullae sine lampadibus nec sine oleo, nullae sine tali affectu puritatis & amore Dei, quo paratae omnes essent ad quaevis subeunda potius supplicia, quam vel levi puritatem exponere periculo: quam essent omnes denique sapientes, vigilantes & quales Sponsus ad sui proximum requirebat adventum; quibus tamen singulis & simul omnibus cum unam videamus praesertim Ursulam, nonne hinc est quod insigniter commendatur: & tanto certe insignius atque illustrius, quanto illae quibus comparatur & quibus antefertur, erant insignes & illustres?

Hoc est scilicet quod intendebat Sapiens cum fortem vellet Mulierem praedicare: confert illam cum multis aliis praedicandis, tum deinde praesertit, atque ita tantò magis commendandam ostendit, quanto aliae seu numero seu

merito poterunt commendari. *Multa, inquit, filiae congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas:* quo nomine divitiarum intelligi possunt quaeque dotes internae vel externae, temporales vel caelestes, quibus ornatu Mulier suam inde haurit & subministrat proponendam dignitatem: Quanam vero aptius multae simul considerari possent Filiae, quae nobiliores sibi congregarint divitias, quam multae illae quibus singulari providentia contigit ut Virginitatis gloriam Martyrii palma decorarent? Aut quanam Mulier fortior cui verius diceretur. *Tu supergressa es universas,* quam Illa quae se omnium Ducem, Magistram, & Horatorem fecit ad tam illustre facinus aggrediendum & glorioso exitu consummandum? Cum illae porro divitiae quas sibi sua Virginitate suoque martyrio factae filiae congregarunt sint spirituales, caelestes & divinae, tantaeque numero, quanta illa fuit Virginum & Martyrum multitudo, quis cogitando possit concipere, vel dicendo enarrare quibus quantisque divitiis, quantis gratiis, quantis donis ac meritis cumulata sit illa, quae supergressa est universas?

Id autem ut illustrius pateat, atque etiam ut fructuosior ad nos discursus derivetur, propositam prius exponamus Veritatem, & videamus quam sit universim verum, quod congregandis sibi caeli divitiis, id est, veris ac solidis bonis, id est, aeternae beatitudinis nihil aptius sit, quam aptum fieri ad congregandas caelo animas, id est, quam se exemplo sanctae Ursulae pro suo statu & gradu comparare, ac omnibus modis exhibere ad catecheses habendas, ad instruendos quosque obvios de Fidei nostrae mysteriis, de peccatis evitandis, de Virtutibus acquirendis, de salute operanda, de caelo denique possidendo. Hi sunt videlicet, hi sunt de quibus singulariter dicitur: *Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam eruditi multi quasi stella in perpetuum aeternitates.* Id est, praeter alios in caelo Beatis insigni quodam radiabunt fulgore beatitudinis, quasi ex abundantia gloriae, divitiarum, & deliciarum caelestium quibus illi perficiuntur.

Et ratio est evidens, ipsisque nota terminis. Nam sicut caelestes illae divitiae non dantur nisi meritis quae per Christi gratiam hic comparantur, sic profectò quanto quis vel plura numero merita, vel dignitate insigniora sibi suis laboribus comparavit, tanto in caelis plu-

Dan. 12.

Matt. 6.
Luc. 12.

res sibi divitiarum thesauros cumulat de quibus dicebat Dominus: *thesaurizare vobis thesauros in caelo*, *THESAURUM non deficientem in caelis*, id est, vestris id vobis comparate meritis, ut quam plures caeli divitias possideatis, quae non dantur nisi meritis hic acquisitis: *Qua enim seminat verit homo, haec & metet*. Vide quae plura passim obvia,

II. PUNCTUM.

SED aptum fieri quo sensu diximus ad congregandas caelo animas; hoc est multa & multum posse mereri: hoc est multa numero merita, & valore insignia sibi cum gratia comparare.

Nam opus istud, opus est eximiae Charitatis, ex qua quisquis operatur, multum omnino meretur. Deinde vero est plurius simul junctarum Virtutum, ex quarum actibus saepe frequentatis multa numero merita cumulantur. Sic enim Zelus, Humilitas, Mansuetudo, Patientia, Fortitudo, Temperantia, Pietas, multaeque aliae non semel aut transeuntim sicut in aliis Devotionis exercitationibus Virtutes exercentur, sed multoties, cumulatè, continuo, pene incessanter & importune, opportune qua se cumque via dederit occasio docenda plebis vel animarum revocanda à peccato in gratiam.

IOH. 10.

Quando vel de uno ageretur peccatore convertendo, quādo de una duntaxat anima, quale censeri debet hoc opus, sive Deum respicias, sive proximum, sive reipsum? Deo quidē quid gratius aut gloriosius, cum hoc unum desideret, & promoveat, cum hoc uno magis glorificetur, si magis agnosceatur & colatur, cum propterea Christus ipse se à Patre diligere dicat, quod ponat animam suam pro salvando peccatore? Non si mundum universum cum Deo Conditorē simul conderes; non si animas à corporibus separatas iterum ad corpora revocares; non si à morte corporali quosvis erueres, tantum mereris apud Deum inquit sanctus Chrysostomus, *quantum si à peccato vel unam retrahas animam*.

Quid Christo similis quam huic se operi totum dare, cui totam ipse Christus consecravit vitam? Quid Angelis nostri custodibus potest esse conformius & acceptius, quorum haec est praecipua sollicitudo, ut suorum procreent salutem? Quid potro peccatori beneficentius, cum à peccato ad gratiam, ab inferno

ad caelum, à demonis vitute ad Divinum cultum transferatur, quo beneficio, quore merito quid dignius fingi potest?

Quid tibi denique possit esse honoratius, vel delectabilius, vel utilius quam unam salvare posse animam? Possitne momentosius aliquid tibi procurare, quam peccatorum omnium remissionem? At ecce, *qui converti fecerit peccator em ab errore viae suae, salvabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum*, inquit S. Iacobus: quando vel hoc unum esset, quod tamen unum non est, sed multiplex ac varium opus. Nec enim peccatrix anima sic facile respiciat quantae operis patientiae, quantarum precum, lachrymarum, sollicitudinum, & earum omnium quas pia Charitas & ardens Zelus, curarum excitat! Solus ille novit qui peccatoris interiora cognoscit, quae concutienda sunt tandem: Et satis superque est ad meritum, ut ille solus cognoscat, qui meritum solus coronat. Quod si vel de uno peccatore tantum redundat meriti, quid de multis censendum est? Et quas illi vicissim tanti memores beneficii, quas non tibi procurabunt apud Deum gratias, sive dum hic per te vivunt in gratia, sive dum aeterna fruuntur gloria? *Qua est enim nostra spes, aut gaudium aut gloria gloria? Nonne vos ante D. N. Iesum Christum estis in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra & gaudium*.

Sic de suis Apostolus quos caelo preparaverat, parata sibi etiam gratulabatur merita, neque majus est meritum Apostolici muneris quam ex impensa salvandis animis opera. Videtne quod se usque meritum effecerat?

Videri etiam debet in tertia parte. Dominica 5. & Sabbatum undecimae hebdom. ubi haec praeter alias Veritates exhibentur.

Quod unius conversi peccatoris esse videtur, hoc est totius universi negotium.

Nempe toti universo, quod certe mirum est, bene vel male vertitur ex unius conversione peccatoris.

Rape ad Eum quos potes. Nam si potes & non rapis tot caelo perdis quot Christo lucrari poteris.

Vel è contra.

Si quos potes ad Christum rapis, Tot caelo lucraris animas, quot Christo perdidisses.

Addi

Luc. 10.

¶ Addi verò etiam potest, quod jam monuimus, tale hujus esse operis meritum, ut etiam si nullus inde fructus emergeret, etiam si nullus à te converteretur, tuo tamen non careres merito, cum satis sit suam in hoc opere navasse operam: Unde in Evangelio dicitur, *Curam illius habere, non curacionem, & hoc uno contentus est Apostolus, quid abundantius omnibus laboravit.*

Si tamen ex adhibita majori opera, vel ex particulari Divina fieret providentia, ut plures vel convertendi vel servandi ne perverterentur, occurrerent; tunc sine dubio meritum tanto magis augeti posset, quanto major esset adhibita opera, quove plures servati essent ne perirent. Quo in genere nostra se profecto multum commendat Heroïna, nostra inquam plurimum merito consecuta est Ursula, cujus opera sic Deo disponente factum est, ut tot millia Virginum Sanctitatem Martyrio consecratam & consummatam obtinuerint, & qua alioquin forte periissent, servatae caelo sint omnes.

Hoc enim illius sermonibus, hoc illius exemplis, hoc illius meritis datur, ut omnes cum illa contenserint in paratam sibi necem, ne paratam labem ullam contraherent. Sic poterit omnium animos sibi demeruit, ut omnium animas Christo servare meruerit. *Agedum*, inquit illis, dum ad barbarorum ferociam trepidarent, *agedum* filia carissima, venit hora quam multis nos desiderijs attrahere decussit, quanto magis oblatam recipere? Venit hora fidelitatis exhibenda, quam si negaverimus, negabit nos qui fatuas virgines à nuptijs repulit. Sponsum quaredebamus in terris, en caeli sitis & Divinus se nobis offert. *Ita patria nobis relicta est, quid superesse poterat nisi caelum, cui quo uno mutanda erat patria? Quod speramus in terris incertum est, quod se offeri in caelis, certum & fixum. Si de vita duntaxat temporaliter ageretur, Ego me unam pro vobis omnibus mactarem hostium; sed quandoquidem de caelo agitur, nostra omnium interest ne una nostrum desit coronanda. Ego prima in certamine illo, ego tela hostium toto respiciam pectore, ut pateat omnibus Virginem esse mori non corruptam.*

Tam primum nos praecesserunt Agnetes, Agatha, Lucia, quibus non erat tam facile solitariis mori, quam nobis simul congregatis. Nos consequentia spectant saecula, nostro in exemplo discant, non posse caelum nimis caro carere. De spectemus terram qua relinquuntur, sed caelum quod presentantur.

Non vita tollitur sed mutatur. Palma est in manibus nostris, nam in hac mori pugna, vincere est & triumphare. Si qua est infirmioris animi qua timeat, timeat velim & horreat, maiora scilicet sibi preparata supplicia, si hac leviter fugiat. Aut non amatur Christus aut non recusat pro Christo mori; nam hoc amare Christum est iam sibi esse mortuam, ut uni Christo vivat. Non effugietur poena, sed augetur fugiendo martyrium, nam gravior poena est negasse Christum, quam pro Christo necitiam esse.

Non nostra, filia, non nostra, sed Christi vita petitur. Christus in nobis vivit si morimur: Christus in nobis moritur si vivimus. Mors est vita Christi à vobis est. Vita nostra in manu est hostium, sed Christi vita in manu vestra est. Nos hostes Christi sumus, si hos timeamus hostes: Nos Christum trucidamus si trucidari pro Christo fugimus. Hoc unaquaque cogitet, hoc sibi omnes mutuo suggerant, Mors nostra, Christi vita est: & vita nostra mori Christi est. Aut Christo per nos iam moriendum est, aut vivendum. De vita Christi agitur. Ah millies moriar ut Christus vivat.

Sic fortiter repleta sapientia, & facinorea cogitationis masculinum animum injerens loquebatur, sicut de matre Macchabarorum dicitur. sui que verbis exemplum addens, hostili relictam viam fecit reliquis omnibus ad eundem qua patebat aeternam beatitudinis.

Quantum prodest subditis gnatum & peritum habere Ducem ac magistrum! o quantum prodest Ducibus & magistris fideles habere subditos! Ecce in sexu infirmo & fragili tantum potuit unius sermo ut quod est omnium terribilissimum mori & violenta morte mori maluerint omnes quam vivere.

Nonne hoc est quod aiebat Sapiens: *Lingua Eccles. 28. tentia multos commovet.* Prima quippe lingua est quod vocatur verbum mentis; Deinde, verbum est oris; ac tertio si exemplum addas, illa est lingua tertia quae plurimum apud omnes valet. Sed singulariter in Ursula patuit, quae velut Ursula suos informes catulos lingua sua formans & perficiens, sic illa verbis, sic exemplis, suas ita sibi conformavit Comites dixerim, an Sorores, an Filias, ut omnes paribus animis parem dispariter, sacri certaminis palmam adeptae sint.

Dico parem dispariter, quia licet omnes in hoc fuerint pares quod certamen subierint & victoriam reportarint; dispariter tamen decertarunt, & vicerunt. Nam aliae quidem aliis fortius ac generosius, Omnes fortiter

ter.

ter, sed non pari omnes fortitudine, vel Charitate, sicut nec pari omnes Gratia, quam meritorum divinitatem ille solus novit, qui dat singulis prout vult, & prout singuli primis coopeantur gratis.

Hoc unum affirmare possumus, quod illa quae ceteras verbo & exemplo praeiit ad certamen, & secum ad victoriam duxit, tanta fuit virtutis, tanta fortitudinis, tantique meriti, ut praeter suum illud singulare quod habebat, participaret totum illud simul collectum, quod partim & seorsum singulis divinum erat. Non est sublatum aliis quod illi traderetur. Sed quod aliis traditum fuit, tam multipliciter redundavit in illam honore, quam multae erant filiae quas ad certamen induxit. Illa certavit in omnibus, vicit in omnibus, & in omnibus singulariter meruit, quod omnes singulariter meruerunt.

Sicut magnum Cor Ursulae communicatum est ceteris omnibus, ita ex omnibus omnium cordibus factum est majus quoddam Cor Ursulae quod omnium Charitatem haberet, & Charitatem eodem usque provcheret, ut quos Sponsus describit perfectiores gradus, illa possideret. *Pone me, inquit, ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut Infernus amulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum; Aqua multa non potuerunt extinguere Charitatem, nec flumina obruere illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.*

Cant. 8.

L. 7. c. 4.

Ex quibus verbis, lex divini amoris gradus eliciunt sacri Scriptores, quos inter Thomas Mastutius in tractatu de coelesti conversatione de his fute agit, ex quo haec pauca.

Primus divini amoris gradus dicitur *assimilativus*, sicut res signata similis omnino est illo sigillo, cujus est mera expressio: sic vera Christi sponsa Sponso se similem & conformem omnino reddit; sic sancta Ursula se suafque omnes Divinae conformavit Voluntati, quae talem vitae cunctisque statum de se omnibus ordinabat.

Secundus dicitur *mortificativus* & fortiter separativus ab aliis, sicut mors separat animam a corpore, & corpus a sensibus. Sic sponsa ut Sponso adhæreat, reliqua protus abjicit. At nonne hoc ipsum est quod in se suisque facit Ursula, dum cuncta mundi pro Sponso silentius deserunt, quam carnales sponsae cuncta mundi appeterent.

Tertius est quem dicunt *destruivum* & *annihilativum*, sicut corpus mortuum recidit in sepulchro quod inferni nomine significatur cum dicitur: *dura sicut infernus annulatio*; Vel sicut in loco tormentorum anima cruciatur sine ulla spe libertatis, sic amor sponsae ad Sponsum non tantum separat animam a rebus mundi, sed a seipsa quodammodo, quam ita exinanit & evacuat, ut praeter Sponsum nil sibi umquam superesse velit. Quod quam egregie praestiterit Ursula, praestitit adumque suas docuerit quis non videt, cum in hoc mortis genere quod subjerunt, multa profecto esse possent, non quibus mortem averterent, sed mortis genus, non ita scilicet lentum sicut in ferendis sagittis; sic vitae tempus optate poterat paulo longius ad praeparandos animos, sic sepulturae locum paulo certiorum quam mare vel arena delicta, ubi se videat enecandas, & vel insulpulatas fore, vel aquis absorbendas. Sed nihil horum veteretur dum sibi Sponsum lucrentur, cetera pereant.

Quartus est *insatiabilis*. *LAMPADES eius lampades ignis atque flammarum*. Id est, sicut ignis accendit simul & accenditur, & nunquam dicit, *sufficit*, sic amor sponsae Sponsi amorem ita communicat ut nunquam sit multis aut satis vehementer se illum communicare patet. Et quantis alios inflammat incendiis, ipsa etiam tantis & velut reciprocantibus incendatur flammis. O quam excellens in hoc perfecti gradu amoris Ursula, cujus amor crevit ex omnium animis in quos ipsum amorem injiceret.

Quintus sequitur *insuperabilis* dicitur, quem scilicet aquae multae nec flumina possint extinguere, quia verus sponsae amor nullis adversis, nullis oppositis, quae cumque tandem illa sint vel à carne vel à mundo, vel à demone, nullis prorsus cedit supplicis, nullis molitur blanditiis. O quantas hostis Ursulae proposuit quae promissa, quas minas, quos cruciatus, antequam ad extrema veniretur? Sed frustra, nam superari non potest qui Christo adhæret, adhærebit autem Ursula quamdiu vivet, & postquam vixit.

Superest sextus qui ceteros suo coronans merito dicitur *inexhaustus*, qui postquam dederit omnem substantiam domus suae, quasi nihil dedisset, sic eam despicit, quasi nihil fecisset. Licet fecerit omnia, sic se servum dicit inutilem: & datis omnibus dum se nihil de-

diffe

1. Cor. 13.
Luc. 10.

disse credit, hæc ipso novum aliquid invenit quod exhauriri non potest, & quod incessanter dare queat. Hic profecto, hic erat Ursulæ animus dum prima se hostiam obtulit, quasi nihil dedisset, se ita sponso debitoricem semper credidit, ut in reliquis sequentis holocaustis perpetuum & inexhaustum fieret sacrificium, & holocausta potius, quam illa sacrificanda desiceret. O vere Charitas quæ non excidit! O vere pars optima quam elegit & quæ non auferetur ab ea.

III. PUNCTUM.

SIVE igitur de gratiæ vel de gloriæ divitiis intelligas, habes omnino quod Sanctæ gratuleris Ursulæ, dicaque confidenter: *Multa filia congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas*: quia dum aliis sibi meritorum divitiis congregandi modum ac viam patefecisti, Tu ipsa cunctarum merita tibi collegisti, & tantis universas supergressa es divitis, quantæ sunt plures simul ex omnibus congregatæ quàm in una singularum divisa parte. Cum autem gratiarum ac sanctitatis merito responderet gradus Gloriæ, quos Tu ipsa gradus, quoniam utque tuam pretendens gloriæ quis narrando explicet, cum tot una possideas, quot non illa modo Virgini millia quibus es comitata, sed quæ deinceps per cõsequentes annos in Sacris tibi Caribus & Collegiis terra marique collaborant animis ad pietatem excolèdis, quarum omnium Mater es, omnium Ductrix, omnium exhortatrix & exemplar ad salutem.

Sic perge cum illa congaudere ut tamen ad te redeas, hæc ipsum universim inferendo de his utriusque sexus qui se proximorum procurant, dæ salutem consecrant, nihil aptius ad multas in cælo sibi congregandas divitias, quam sic aptos in dies fieri ad congregandas & lucrandas cælo animas, quia ut dictum est ex ipso opere ac operis fructu tantum cuique conferitur meriti ac mercedis, quanta est Charitas qua in illud tendit opus, quàm multa sunt quæ propterea facit aut patitur, aut quam sunt multi quibus laborat. Nam si quis scandalum vel causam peccati præbuerit, peccatum idem ipsum contrahit, & tam gravibus pœnis subjacet, quantæ à Christo denuntiantur: cur non pari modo bonum ad se opus converteret, qui boni operis author extiterit? Cur non æquius de Christo sentias quod sacræ opus large com-

Haynesius Paris IV.

penferet, qui propensior est ad beneficia, quàm ad pœnas inferendas? Si vel uno servato cive Romano servatori corona singularis perquam honorifica tradebatur, quid puras tradendum ei qui non caducam, sed æternam vitam tam multis conservavit, quam multos à peccato revocavit, vel ne peccarent obstitit?

Cum S. Cyprianus quosdam Christianos carceri propter Fidem mancipatos scriptis ad eos literis hortatus esset ad Constantiam, Vide quas illi respondent grates, Vide quibus verbis illi respondent: *Reddet tibi Dominus pro ista tua Charitate mercedem, & huius tanti boni operis repræsentabit debitam frugem. Non minus enim corona mercede condignus est qui hortatus est, quàm qui & passus est, non minus laude dignus qui docuit, quàm qui & fecit: non minus honorandus est qui movuit, quàm qui amicavit, nisi quod nonnumquam magis gloria cumulus redundat ad eum qui instituit, quàm ad eum qui se docibilem discipulum subministravit: hic enim fortassis hoc quod exerceat non habuisset, nisi illo docuisset.*

Huc referri posset quod ait Sapiens: *De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis*: Id est, quantum loquendo aliis fructum fecerit, tantum ipse sibi fecit. Imo, ut diximus, etiã si fructum alii sua culpa non recepissent, non defraudabitur tamen suo fructu, sicut Christus discipulis de pace hospitiis danda dicebat, quam si digni non essent recipere, reverteretur ad ipsos.

Quamobrem in id opus tam pium, tam sanctum ac frugiferum diligenter incumbendū: nec fugienda est opera, licet operæ fructus nõ videatur respondere. Satis cuique sit fecisse quod suum est in Domino: sed nisi etiam fecerit, non se satisturum putet. Cum autem ex docendis Veritatibus Practicis hæc una sit præcipua, qua nocturnus ille difficultatum timor pellitur quas sibi fingunt homines in virtutum praxi, propterea frequens & familiare sit exemplum S. Ursulæ quæ cunctis proponatur velut illa nobilis & illustris Matrõna quæ Sancto quondam apparuit Augustino, suisque nutantem dictis plurimum confirmavit. Nec enim aptius in imagine repræsentari posset quod dixit & quod fecit Ursula, quam quod illa Matrõna dixisse fingitur: neque hoc ipsum quod fingitur, posset verius & reipsa magis confirmari, quam ex eo quod cum suis Ursula fecisse dicitur. Audi Sanctum ipsum

K k k

Augu-

L. 4. Epist.
26.

Luc. 10.

Math. 18.

L. 8. Confess. c. 11.

Augustinum & tibi tuisque crebrius apolices: Aperiatur ab ea parte, quâ intenderam faciem, & quo transire trepidabam, Cassia Dignitas Continentia, serena, & non dissoluta hilaris, honeste blandiens ut venirem, neque dubitarem, & extendens ad me suscipiendum & amplectendū suas manus, plenas gregibus honorum exemplorum. Ibi tot pueri & puella; ibi iuventus multa, & omni aetas, & graves vidua, & virgines anus; & in omnibus ipsa continentia, nequaquam sterilis, sed fecunda mater filiorum gaudiorum de marito te Domine. Et irridebat me irrisione exhortatoria,

quasi diceret: Tu non poteris, quod isti & ista? An vero isti & ista in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis. Quid in te stas, & non stas? Projice te in eum, noli metuere, non se subtrahet, ut cadas. Projice te securus, excipiet & sanabit te. Et erubescere nimis: quia illarum nugayum marmur adhuc audiebam, & cunctabundus pendebam. Et rursus illa, quasi diceret; Obsurdesce adversus immunda illa membra tua super terram, ut mortificentur. Narravi tibi delationes, sed non sicut lex Domini Dei tui.

Die 28. Octobris.

IN FESTO SS. APOSTOLORUM SIMONIS ET IUDÆ.

Ecce Simon frater vester, Scio quod Vir Consilii est, ipsum audite semper, Et ipse eris vobis Pater. Et Iudas fortis Viribus à Iuvenute sua, sic vobis princeps militum. Machabias. Lib. 1. Mach. cap. 2.

VERITAS PRACTICA.

Consilium & Fortitudo rebus bene agendis sic conveniunt, ut nisi simul conveniant, res nulla bene agatur.

Quæ simul juncta sejuvant, distincta se destruant.

SENSVS & RATIO EST, Quod nulla res bene agi possit, nisi prudenter suscipiatur, & constantiter ad exitum perducatur.

Sed nisi Consilium & Fortitudo simul conveniant ad res agendas, res neque prudenter suscipietur, neque ad exitum perducetur.

Ergo nec ulla res sine illis bene agetur, quin & ipsa duæ Virtutes quæ simul juncta se plurimum adjuvant, si disingantur se mutuo destruant. Quod ne accidat, diligenter cavendum, ut Consilium & Fortitudo rebus agendis semper adhibeantur, exemplo Sanctorum Simonis & Iudæ qui duobus in filiis Machabiaz, Viri quondam inter Iudeos illustrissimi, figurantur: sive quod eiusdem sunt Nominis, sive quod ejusdem fuerint Virtutis.

I. PUNCTUM.

Quæ de his duobus sanctis Apostolis selectiora & probatiora proponuntur ab Ecclesia, cum multa paucis comprehendant, videntur primo hic præmittenda: Simon Chananaeus qui & Zelotes; & Thadæus qui & Iudas Iacobi appellatur in Evangelio, unus ex Catholicis Epistolis Scriptor. Hic Mesopotamiam, Ille Ægyptum Evangelica prædicatione peragravit. Postea in Persidem convenientes, cum innumerabiles filios Christo peperissent, fidemque in vastissimis illis regionibus, & essetatis Gentibus disseminassent: doctrinâ & miraculis, ac denique glorioso martyrio, simul Sanctissimum Iesu Christi Nomen illustrarunt.

Pauca quidem hæc sunt pro tantorum Victorum meritis, sed in illis paucis tua possunt attentius considerari, quæ insignem illorum Virtutem & Gloriam aperte manifestent. Primum est, quod cum jam multos annos defunctim laborassent in diversis mundi partibus, convenerunt simul in Persidem, & vastissimas illas regiones in extrema sua senectute ac rerum omnium inopia tam prompte peragravit, ac si florente adhuc vigerent ætate, vel quasi abundarent omnibus ad iter necessariis. Nonne hoc mirum? Nec putes eos miraculis

usos

ufos ut se vel viatum incommodis, vel inopia difficultatibus liberarent; Non enim sibi, sed aliis gratias illas usurpabant, nec adversa declinabant sed ferebant, & tolerando superabant.

Secundū est, Gentem illam quam adierunt, id est, Perlas, Parthos, Medos ac finitimos alios, Gentem esse non excultam, non humanam, sed effertam, sed barbarem & immanem, quæ vix aliam nosset Deum quam Solē, vix aliam legem quam libidinem & naturam depravatam, ac proinde quibus admodum difficile esset hominem Crucifixum persuadere Deum esse ac omnium hominum Iudicem, longeque difficilius crucifigendam esse carnem cum vitis & concupiscentis. Et tamen hoc erat illis prædicandum, hoc persuadendum? O quantis omnium sanis & irrisionibus, quantis contumeliis, & verberibus se necesse erat exponere! Quis ex tam ingrato solo fructum speraret aliquem?

Tertium est, quod alia duo miratione superat, scillarum ubi que gentium fructuose laborarunt, sic Christianas Veritates de Christo & de virtutibus perfluferunt, ut eorum qui ad fidem conversi sunt tanta fuerit multitudo, numerari ut nunquam poterit, unde uno verbo de his dictum, *innumerabiles Christo filios pepererunt!* O divini verbi potentiam! O ubi modo hæc potentia! O quam mutare rerum vices! En duo soli prædicant, & convertunt innumerabiles: Nunc autem innumerabiles prædicant, & vix duo convertantur! Erant quidem Apostoli multis donis celestibus præditi quibus caremus, sed nostra est socordia, nostrum est probum quod his careamus, quæ vel erando vel laborando possemus facile consequi.

Sunt autem inter alia quæ cuicumque rei bene gerendæ potissimum convenient, duo dona insignia quæ, ut dixi, præluxerunt in duobus illis fratribus Simone & Juda quos Mathathias Pater moriens propterea commendavit, & quæ in duobus nostris Apostolis insigniter eminebant: **CONSILIUM** scilicet & **FORTITUDO**: Non illis alia deerant, nec utriusque hoc nominatim donum utriusque horum defuit; sed ut par omnium doni gradus non erat, plus uno alter eminebat, & plus alter alio. Præcallebat nimirum in S. Simone donum Consilii: in sancto autem Juda donum Fortitudinis; ut abunde patet ex superioribus eorum

actis apud sanctum Antoninum, Surium, & S. Ant. 1. p. alios sacros Historicos.

Hinc autem factum est sic cooperante Domino, ut eum simul convenissent in idē opus & in eandem arenā, tam feliciter ac fructuose laborarint ut dictum est, & tam gloriose rem Christianam promoverint; Nam se ita mutuo roborabant, se ita iunctis viribus, se ipsos potentiores faciebant. Quod opus Consilio suggererat, hoc alter fortitudine perficiebat, Principium rei dabat unus, dabat alter finem: & cum rei principium ac finis per illa dona celestia præclare convenirent, sic præclare res eorum omnis procedebat.

Sic frater qui adjuvatur à fratre quasi civitas firma, & iudicia quasi vides urbium, inquit Sapiens: Unde & alibi: Melius est ergo duos esse simul quam unum, habent enim emolumentum Societatis suæ. Si unus occiderit, ab altero suscitatur. Vt soli quia si ceciderit, non habet sublevantē se. Et quæ plura pergit in hunc finem ut agnoscat, quod quantum bene cedat his qui Consilio & Fortitudine muniantur, tantum male cedat si horum alterutro careant; Et quia duo hæc facilius reperiuntur in societate quam in solitudine, propterea solitudinem præferenda est multorum Societas recte in Domino conventium.

Sive autem multi, sive sint soli, totum negotium in quibusvis negotiis, & summa rei, rebus in omnibus, hæc est, ne quid sine Consilio facias, nec sine Fortitudine; Ne alterum unquam distinguas ab altero. Quæ simul enim iuncta plurimum valent, distincta plurimum nocent. Quæ se simul juvant si simul jungentur, se mutuo destruant si distinguantur. Expressa sunt S. Gregorii verba: *Vile est, inquit, Consilium currobur Fortitudinis deest, quia quod tractando invenit carens viribus usque ad perfectionem operis non perducit. Et valde fortitudo destruitur nisi per Consilium suscipiatur, quia quid plus se posse conficit, eo virtus sine rationis moderamine deterius in præceptis.*

Quæ Sancti Patris sententia, simulque Veritas quæ modò expendenda proponitur ut magis eluceant, & quibusvis applicentur rebus agendis, sic dirigenda est ejus declaratio per ipsas agendæ rei partes. Nulla res dici potest bene agi, nisi partibus ipsa suis totis constet & compleatur, nisi apto principio coherentem & sine consistat, nisi prudenter suscipiatur, & constanter usque ad exitum suum perducatur.

Kkk 2

Nonne

S. Ant. 1. p. Hist. tit. 6. c. 14.

Prov. 18.

Eccle. 4.

1. 1. Mor. c. 15.

Nonne hoc ita censes? Quale hoc putas esse opus, cuius si peruersum esset initium peruerteretur & finis, vel cuius si probatum esset principium, ibi desineret: nullo vel nisi peruerso sequenti fine? Nonne id monstro simile diceretur? Nonne is prauicacitatem ageret, qui quod edificasset, destrueret: vel quod edificare cepisset, non consummaret?

II. P U N C T U M.

SED nisi Consilium & Fortitudo simul conueniant ad res gerendas, res nulla recte suscipiuntur: aut si recte sit instituta, non recte sine concluduntur.

Sicut enim Consilium est rem inchoare, ita & fortitudinis illam perficere. Absit Consilium à fortitudine, quid erit fortitudo nisi temeritas & pernicacia? Desit autem Consilio robur & fortitudo quid erit illud Consilium nisi mol-

Prov. 18.

lis & dissolutus animus, qui frater est sua opera dissipantis? Egregium plane est exemplum infelicis huius exitus in illis Sacerdotibus, qui eum temere processissent ad bellum, turpiter fugati sunt, Quia, inquit Scriptura, non audierunt

2. Macch. 5

Iudam & fratres eius, existimantes fortiter se facituros. Et paulò post, ut tale animum firmius exemplum hateret, in die illa ceciderunt Sacerdotes in bello, dum uolunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in praelium. Quasi diceretur, huc tandem recidunt quæ sine consilio res geruntur, quantumcumque fortiter putentur geri, non est fortitudo nisi illud opus cuius initium non est consilium. At uero Saul, Salomon, Afa, Iehu, multique alii sapienter, & cum diuino ipso Consilio res privadas & publicas inchoauerunt, sed quia tali Consilio fortitudinem non adixerunt, parem cum illis habuerunt exitum qui suæ fortitudini Consilium non adhibuerant. Va dissolutis corde! Va his qui perdidit

Ecclesi. 2.

sustinentiam! O quam aptè propterea Bethulie

Judith. 10.

Cives, suæ Judithæ precabantur: Des tibi Deus gratiam & omne consilium cordis tui uirtute sua corroboret: Quasi dicerent, sicut à Deo est tuum consilium, ita & Deus addat fortitudinem, ne si à te diuinita fuerint Consilium & fortitudo, nihil à te præclare fiat.

Sap. 8.

Non aliter denique diuina Sapiencia dicitur operari, nisi quod attingat à fine usque ad finem fortiter, & disponat omnia suaviter, sic utrumque coniungens ut nihil ad finem ducat, nisi quod sapienter inchoatum fuerit, & quidquid

sapienter inchoarit, hoc ipsum fortiter ad finem ducat: Firmum fundamentum Dei sunt habens signaculum hoc. Cognovit Dominus qui sunt eius, inquit Apostolus, id est, sic opus esse Dei agnoscitur, quando sic constanter perficitur, neque aliud habet signaculum vel sigillum quo signetur Dei opus, quam ipsa perfecti operis consummatio: nec est illustrior alia qua suos Deus ab alienis nota designet, quam si fortiter perficiant, quod prudenter inchoauerunt.

2. Tim. 2.

III. P U N C T U M.

SIC igitur Consilium & Fortitudo rebus bene gerendis conueniunt, ut nisi sic simul conueniant, res nulla bene geri possit, Quia vel perpetam inchoabitur, vel perpetam finietur, quod certe est rem male geri: Quamobrem sic apte Sapiens de utriusque simul iunctis vel disiunctis: Loramentum, inquit, id est, alligamentum, ligneum colligatum in fundamento adificii non dissoluetur, sic & cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensus in omni tempore metu non deprauabitur. Sicut pali in excelsis & camenta sine impensa posita contra faciem venti non permanent, sic & cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Quæ sententia si quid lucis desideret, petenda est præcipue ab his uerbis, camenta sine impensa, quæ magnam habent emphasim: Sicut enim qui parcat impensis lapides impositos & rudes ac sine sufficienti calce projiciant in ædificium quod proinde male materiaturum est: & uentis flantibus non resistit, sic qui sine consilio ac fortitudine res suas gerunt, res casuras & primo aduersante impetu prosternendas gerunt. Quod & Propheta Ezechiel, seu Propheta Dominus graui stylo fusè prosequitur: Dic ad eos qui liniunt (parietem) absque temperatura, quod casura sit. Quid porro est temperatura, nisi duorum mixtio, sine qua quod linitur non stabit?

Ecclesi. 11.

Ezech. 17.

Apposita uero est Diuini Gregorii Admonitio circa hanc deficientem temperaturam in his qui suscepta consilia non roborant faris firma & constanti fortitudine: Admonendi sunt, inquit, qui inchoata bona minime consummant, ut cauta circumspeditione considerent, quia dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerant capta euellunt. Si enim quod uidetur gerendum, sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerit bene gestum decreuit. In hoc quippe mundo humana ani-

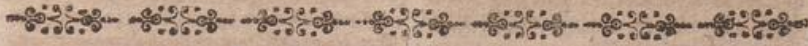
3. p. Psal. adu. 35.

17. 11.

ma quasi more navis est contra icum fluminis
sondecanis : Vno in loco nequaquam stare per-
mittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa
eonetur. Si ergo inchoata bona fortis Operantis
manus ad perfectionem non subleuat, ipsa operan-
di remisso contra hoc quod operatum est pugnat.
Et nonnullis interjectis: Hinc Sardi Ecclesia
Angelo dicitur, Ego vigilans & confirma qua
mortura erant, non enim in venio opera tua plena
coram Deo meo. Si enim quod mortuum in nobis
est ad vitam non accenditur, hoc etiam extingui-
tur, quod quasi adhuc vivum tenetur. Et quæ

ibi plura pergit, de quibus & sæpe alias, ubi de
fortitudine ac perseverantia.

Multis autem & præclaris documentis E-
vangelium hodiernum ex 15. cap. Joannis ab-
undat, quibus conformes aliunde Veritates e-
ruere non est magni negotii. Quæcumq; por-
ro Veritas exponatur, non omissenda hæc
Christi Domini Sententia, quæ certè est ve-
hemens ad affectum ex quacumque petra-
ctata materia concitandum: Si nõ venissem, &
loquutus fuisset eis, peccatum nõ haberent, nunc
autem excusationem non habent de peccato suo.

IN FESTO SANCTORVM OMNIVM.

Die 1. No-
vembri.

QUÆ multa & varia de hoc festo ex antè
jam dictis colligi vel nova formati possunt,
ad quadruplex Caput referuntur.

Primum est in quo de Sanctis universim a-
gatur, sive ut sunt colendi & invocandi, sive
imitandi: Quo spectant hæc subjectæ Verita-
tes.

Si forte times Mediatorem Christum, non il-
le timet alios Mediatore.

Tor ipse tibi exhibet adhibendos, quos habet
Sanctos.

In 4. parte, Sabbato Hebdomada 2. 6.

Quanta olim erat Sanctorum gloria, mún-
dum vincere: tanta modo est nostra igno-
minia, vinci à mundo.

In 2. p. Dominica 1. post Pascha.

Qui te à Sanctitate acquirenda excusas, ex a-
liis acquisitis bonis te condemnas.

In 2. p. Fer. 6. post Cineres.

Qua una te potissimum à divino cultu avoca-
mur, eadem potius ad Eum advocandi es-
semus: Nempè Libertate qua bene usi sunt
Sancti, & qua nos male vivimus. In 4. p. Sabb-
ato Hebdomada 1. 5.

Defecit Sanctus, quoniam diminutæ sunt Ve-
ritates Psalm. 11.

Vide in 1. p. præfationem.

Secundum Caput est de cælesti & æterna
Sanctorum fœlicitate quam speramus post
hanc vitam: & cuius Consideratio multum
valet ad Sanctos imitandos. Quo de argu-
mento fusè in 2. parte, tota Hebdomada s.
post Pascha, præsertim vero Fer. 2. 3. 6. & Sab-
bato, ubi hæc Veritates exponuntur.

Quantam in te vim habet desiderium regni
cælestis, tantam tibi vim facies.

Qua ratione terrena tantum & non cælestia
desideras, eadem necesse est ut cælestia
tantum, & non terrena desideres.

Sic dignum est Cælum nostris desideriis, ut
nisi cælum desideres, cælo sis indignus.

Spes cæli, cælum est.

His conformes addi possunt sequentes:

Qui terrena nimis desiderat, timet potius
quam revera desideret, ne adveniat regnum
Dei.

In 3. p. Fer. 3. Hebdomada 6.

Qui cælesti pane vivunt, cælestes fiunt: & ita
vivunt in suis corporibus, sicut cœlites in
suis assumptis.

Xkk 3

In 3. p.

In 3. p. Fer. 6. Hebdom. 13.

Sicut portavimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem Cœlestis.

In 4. p. Dominica 22.

Quam difficile est cogitare quid sit videre Deum, tam facile est cogitare quod sit magnum Bonum. Ex difficultate facilitas.

Isa. 64.
1. Cor. 1.

Ratio est, quia ideo difficile est cogitare quid sit videre Deum, quia nec oculus vidit, nec auris audivit; nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum. Quod autem tale est, profecto nec facile potest explicari nec cogitari.

Sed inde tamen oritur, ut sit facillimum cogitare quod sit magnum bonum. Nam quod omnem creatam cogitationem superet, oportet illud certe magnum esse bonum; Quid enim humanus vel Angelicus Intellectus non potest fingere? Quid si multi, quid si omnes quotquot sunt ingenio acutiores intelligentiæ simul conveniant ut fingendo exprimant magnum aliquod bonum: Nonne magnum illud erit quod fingent? At cum tamen longe sit impar & inferius eo bono quod dicitur Beatitudo, cum vix minimam ejus partem attingant, nonne facile est inde fateri & concludere, quod magnum igitur est illud bonum quod longe majus & superius illo est, in quo fingendo tam multa laborarunt ingenia?

Videndus esset S. Anselmus in libro de similitudinibus, ubi à capite quadragesimo septimo ad multa inde sequentia fuse ac distinctè per partes omnes quæ dici & fingi possunt ad beatam constituendam vitam progreditur, & ostendit in cœlo talem esse, quibus etsi luculenter enarratis, manet tamen quod ait S. Petrus, lætitiâ illam esse inenarrabilem, *exultabit*, inquit, *lætitiâ inenarrabili & glorificata*, quasi diceret, quæ inde magis glorificatur & innotescit quod sit inenarrabilis. Quamobrem ac quis se propterea putet excusatum si tanti Boni desiderio non moveatur ad eundem ad illud consequendum, quasi Bonum illud non posset cogitari? Nulla hæc proffus excusatio, quia hoc ipso quod cogitari non potest, satis cogitandum relinquitur quale sit Bonum, & quam potens ad inflectendos animos ad sui desiderium, & ea omnia libentissimè toleranda quæ nos eò ducunt.

Intoleranda certe res est, ibi difficultatè cau-

sari & excusare, ubi cætera omnes molliuntur difficultates. Quid magis oppositum Evangelicæ Gratiæ quæ ad superanda quævis ardua cælestè proponit præmium cogitandum, quid magis inquam oppositum quam si dicas hoc ipsum esse difficile cogitare quale sit istud præmium? Quale id quidem omnino in se sit nec est facile nec possibile cogitare, ut dictum est; sed quod revera sit magnum, eximium, omni quæ cogitatione majus Bonum tam facile est scire ac intelligere, quam quidquid aliud ex creatis & humanis quod ratiocinando potest intelligi.

Ratio hæc ad supradictam adjungitur; Quod facile est illud nosse, in cuius cognitionem ex aliis jam cognitis & ultrò concessis manifestè devenitur. Sic enim naturali & evidentè consequentia quasi manu ducti à notioribus ad minus cognita manifestè cognoscenda devenimus. Sic à visibilibus ad invisibilia, & à mobilibus ad Motorem, à creaturis ad Creatorem ascendimus. Hinc cognitio maturina & respertiva cum à causa descenditur ad cognitionem effectus, vel cum ab effectis ascenditur ad causæ cognitionem.

Sed quale sit bonum, Beatitudo, sic consequenter cognosci potest ex aliis evidentè notis, & ultrò concessis: Unde profectò concluditur, quod facile est ergo cogitari nosse quale sit bonum, & inde cum Gratiâ primo veri vehementius ad illud assequendum.

Quænam sint autem illa unde ad istud perveniri possit, ut commodius intelligas, gradatim procedendum est, & cum sponda dicendum: *Dixi, ascendam in palmam, & apprehendam fructum ejus.* Palma nomen est pugnæ, nomen victoriæ, nomen & triumphæ ac gloriæ, ut infra dicitur capite quarto. Ascenditur vero ad hanc gloriosam palmam hic intellectu apprehendendam per octo Gradus, de quibus Propheta Ezechiel ubi cælestè templum describit: *Et calata palma*, inquit, *sive ut paulò post habet: Et calatur a palmæ frons in fronte ejus hinc & inde, & in octo gradibus ascensus ejus.*

Primus gradus est à cognitione sui. Nonne sentis quàm multa desideres, quàm multa desiderabilia videas, quæ si haberes contentus esses: si autem contentus esses, te beatum putares, sicut putas multos esse contentos & beatos? nonne ita sentis? Et rectè quidem quod te putes fore beatum si contentus esses, sed male quod

Cant. 7.

C. 40.
N. 34.
N. 37.

quod putes te contentum fore, si quæ hic desideras, possideres; nam nullus hominum nisi solus omnia possideret, fuit contentus in his possidendis, cum metus amittendi hæc omnia tantò sit major, quanto est eorum affectus vehementior; & quo quis propterea videretur magis contentus quia majora possideret, minus esset contentus quia magis timeret, & magis doleret cum illa esset relicturus.

Cælum, cælum est unicus locus ubi omnia quæ desiderare possis, habebis: ubi plenè ac cum ularè contentus eris sine ullo metu amittendi quæ possides, sine ulla cupiditate plura possidendi, sine ulla invidia vel activa vel passiva, id est, nec aliis invidabis, nec tibi aliis invidebunt, sed in mutuo quique singulari ac omnium voluntatum complexu conquietent, quo fiet ut omnes suo particulari bono sint ita contenti, ut communi etiam gaudeant, & bonum unius sit bonum meum, & bonum meum sit alterius bonum, & ira omnes deniq; sint contenti nihil ut desiderent quod non habeant, nihil ut habeant quod non desiderent.

Jam vero dic, jam vero agnosce ex tuo sensu num sit facile cogitare quale id tantum sit Bonum, quo sic omnes contenti sint, ut non aliter contenti esse possint sine illo, & quo semel possessio non possint non esse contenti.

Psalm. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua.

Secundus gradus est à cognitione sensibili bonorum omnium quæ hic possidentur; Non fatiant quidem nec explent animum, quantum vis illa nobis abundent, imò & quo magis abundant & quo magis sentiretur animus his se velle satiare, tanto minus explerent, si animus tantisper religiosus & timoratus esset: Sed tamen consideremus quantum exultent gaudiis qui mundi possunt & volunt sentire gaudia: sic ea certe mundani estimant, ut licet in se multum exigua, licet exigui sint temporis, licet multis constent impensis, licet multa invehant incommoda & detrimenta, vellent tamen sic posse semper vivere, nec aliam sibi vellent feliciteriam.

At quæ se, quale inde argumentum cognoscenda cælestis Beatitudinis? Confer enim totam illam cælestem Beatitudinem, ubi est omne bonum sine ullo malo, cum illis exiguis gaudiis ubi vix ulla est bonum cum multis malis, & concludit quod si tale est bonum quod hic se contentos dicunt qui eo perfruuntur,

quale tandem illud esse oportet quod in cælo sentitur! Si tanta peccatoribus, blasphemis, ingratis & hostibus suis providit & utenda reliquit Deus, quanta suis fidelibus servis, amicis, & filiis reservavit, qui dum in ejus cultu viverent, nihil nisi morientem, & omnibus mundi pœnis obnoxiam vitam duxerunt?

Tertius hic gradus est quo in cognitionem magnitudinis gaudiorum cælestium possis ascendere: Si nempe consideres quàm multa, quàm gravia, quàm extrema Sancti quique sint passi pro divino cultu, quos tantum abest ut compensarit Deus, quin eos potius diis quibusque supplicis tamquam malefactores & reos omnium criminum exposuerit aut permiserit cruciandos. Et quod mirum est; Illi ipsi qui plura patiuntur se beatiore putant & clamant omnibus non esse *condignas passiones* *hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Die porro quantum inde necesse est colligere futuram illam gloriam quæ tam caro emittit à carioribus Christi amicis? & quæ ab illo emittit qui ne quidem aquæ potum suo nomine pauperi datum super suo carere premio?

Rom. 8.

Matth. 16

Quod si dicas Illos dum paterentur, tot interis abundasse deliciis, ut vix se sentirent pati. Erras si tibi hoc persuades commune multis ut suas non sentirent pœnas; sentiebant scilicet, sed se sentire ac pati gaudebant, & fateor ita inde gaudebant, ut nolissent non pati, & maluissent illas subire pœnas quibus cum deliciis spirituales sentiebant, quam privari suis pœnis ac suis privarentur deliciis. Sed te huc provoco, qui quale sit gaudium, Gaudium cæli cupis agnoscere.

En quartus gradus est quo id magis ac magis agnosceas. Nam si tale est gaudium ut hic in mediis suppliciorum cruciatibus non pleno gutture haustum, non ad satietatem potatum, non ad illam abundantiam, qua in cælo percipitur; sed primum tantum ut dicitur labris degustatum, ita tamen reficit ut quando quidem in tormentis sentitur, tormenta desiderentur ut cum simul sentiantur? Quid dicet ignare cæli, quid jam dicet de tali gaudio, cum ubertim in suo fonte quoscumque Sanctos inebriabit? An ignorare deinceps poteris quale quantumcumque sit illud Gaudium?

Sed quando quidem de Martyribus aut aliis qui pro Christo Sanctis tormenta passi sunt sermo injectus est, subeat animum ipsa Chri-

Christi patientis memoria; Contemplare quis, quid, & quo sine se patiatur; Hinc enim quintus construitur gradus quo pergas nosse clarius quale sit illud Bonum, cui nobis comparando Christum oportuit pati & mori. Christum pati & mori? Quid non meretur tale patientis & morientis meritum? Sed quid tandem nobis meretur? Quid sua morte intendit, quid assequetur, quid aobis obtinebit? Nonne illud est gaudium de quo hic agitur, nonne illud est quod dicebat: *Sic Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam aeternam?* Hic nempe finis omnium quae Christus egit & passus est. Itaque vero tanta sit Christus passus pro fine seu pro Bono quod non esset magnum, & ita magnum ut possideri non potuisset, nisi Christus esset passus ac mortuus? Quid tibi videtur de Christo? Cujus meriti, cujus dignitatis, & cujus excellentiae? Dic quid sentis? Et idem proflus de caelo sentias quod non minoris valet, quam ipse totus Christi Sanguis, quam ipse totus pro caelo tibi comparando Christus impensus. Non est tui tantum laboris merces quam speras, sed Christi; Christus est in te compenlandus, Christus in te totius sui meriti pretium & praemium est accepturus, quia se totum pro te tradidit. Possesne dubitare de propensa in Filium summi Patris dilectione? Nec minus dubita de propensa ejus in Sanctos omnes largae & effusae compenlandos voluntate, quia quod largitur Sanctis, suo largitur Filio; & quanta in Filium effusa Patris largitas, tanta est suo modo in Sanctos ejus, qui propterea suas illi coronas subjiciunt, quasi dicerent, tibi debemus quod sumus, & tibi sumus quod debemus.

Accedit quod in sextum gradum te provehatque inde in altiore eum rei quam investigamus causam & noticiam, Illic in Caelo Empyreo ubi exultant Sancti in gloria, locus & tempus est divinae exhibendae Magnificentiae, quo uno verbo satis facile comprehendes, quidquid esse potest eximium. Cogita enim quid sit esse magnificentum in magnis & summis illis Viris, in Salomone, in Asuero & aliis qui hoc nomine celebrantur. Nempe est exhibere suam potentiam, suas communicare divitias, suam in alios prosperam derivare fortunam, & quidquid sublimis possident hoc spectandum, hoc utendum & fruendum proponere. Quod tantum quidem sit magnifi-

centius, quantum qui velit haberi magnificus majorem habeat sapientiam, potentiam, & magnificentiam voluntatem. Nam oportet primo scire quid sit splendidum, quid decorum, quid magnum & quid magnificentum. Deinde vero id oportet posse, ac postremo velle; quorum trium si vel unum absit, ac nisi ex quo tria concurrant, deficiet Magnificentia; quae ratio est, cur inter homines sit tam rara & parca, quia qui possunt nolunt, & qui volunt non possunt aut nesciunt quid sit esse magnificentum.

At in Deo non dubitas tria illa inesse tam firmo nexu conjuncta, ut desineret esse Deus, nisi esset sapiens, potens, & bonus: Quomobrem illam omnem suam sapientiam in caelis explicat, ut quantum potest & velit tantum sciat esse magnificentus, & quantum id probe scit, tantum possit & velit esse: *Quia solummodo ubi magnificentus est Dominus noster, inquit Propheta, quasi diceret: etsi apparet in terris esse magnificentus, quam in caelo tamen exhibet magnificentiam tanta est, ut ibi solum esse magnificentus sit dicendus. Vel sic interpretare dictum Prophetae, quod solum & quod unum in caelis agit Deus, hoc est, esse magnificentum, in eo totus est, ut suis magnificentiam suam exhibeat, sua communique, & communicando laetificet. Qualem porro inde laetitiam oportet esse beatis omnibus, in qua communicanda totus est Deus, profecto facilius est concipere quam dicere.*

Nam si, quod septimum esse possit unde altius etiam progrediatis, si tanta est in Infernis poena, quantum oportet esse ad divinam Justitiam exhibendam, & quantum non dubitas a damnatis sustineri, nonne tantumdem senties de Domino in bonitate, ut ubi bonitatem & magnificentiam suam notificat, non minus saltem sit bonus in caelis Deus, quam in Inferno est justus? Quod ex ipsa graviori damnatorum poena quae damni dicitur, facile colliges. Nam illa tota est in privatione Beatitudinis, in privatione Dei qualis videtur & amatur in caelo a Beatis; quale autem oportet esse illud Bonum, cujus sola privatio poena est gravior, quam quidquid reliquum apud Inferos eruciet.

Denique quod octavum & postremum est, quia rem omnem conficit: Beatitudo caelestis, ipsa est Dei beatitudo. Non ignoras quam sit summus Deus beatus, & quale quantumque bonum sit illud gaudium quo est beatus. At

Ioan. 3.

Apo. 4.

I. a. 31.

ver.

verò idem est Beati cuiusque gaudium. Licet in Beatis sit varium, nec sit idem in omnibus, nullus tamen est beatus quin ipsa Dei beatitudine ac gaudio beatus sit, unde sermo duorum æque ac sermo quinque talentorum dicitur: *Intra in gaudium Domini tui*: quia revera ipso Dei gaudet gaudio quo ita totus possidet, ut in ipsum intrare dicatur. Sic & S. Joannes de quovis Beatorum affirmat: *Scimus, quoniam cum apparuerit, similes et erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. Sic videre Deum sicuti est, est esse similem Deo: sic autem similem esse Deo, est gaudere sicut gaudet, & beatum esse sicut beatus est.

An tibi vero hoc non satis magnum videatur? non satis potens ad agendum vel patientium quidquid propterea te oportet pati vel agere? Non est dubium, quin si in terris hoc idem patientium esset pro aliquo terrene premio libenter patereris: at pro cælo, at pro tali bono laborem detraheris, in frenabis & murmurabis! Plane cavendum est ne hoc idem sit eorum crimē, quorum pœna fuit terram promissam non ingredi, quibus à Domino dictum est: *Omnes qui murmurastis contra me, non intrabitis Terram super quam levavi manum meam, ut habitare vos facerem*! Expendi multam possent hæc postrema verba.

Num. 14. TERTIUM Caput est de octo Beatitudinibus in hodierno Evangelio recensitis, & in 3. parte, Hebdomada 3. & 4. sigillatim explicatis. Quò referri etiam possunt hæc cognatae Veritates:

Qui non servat consilia, quia non sunt præcepta, nec ipsa etiam præcepta servabit.
In 3. p. Fer. 2. Hebdom. 5.

Hoc amanti cœlum paupertas est seu contemptus tertenorum, quod amanti terram, divitiæ.
In 4. p. Fer. 3. Hebdom. 17.

Si quod futurum est in æterna vita, fieret in præfenti, nemo dubitaret pauperem esse divite ditiozem seu beatiorem.
In 4. p. Fer. 5. Hebdom. 17. Veritate 9. Vbi & videnda hæc quæ est numero duodecima.

Vix se ullus talem putat divitem, qualis in Evangelio improbat: Et vix tamen ullus est qui non sit talis.
Haynesove pars IV.

QUARTUM Caput d. ci potest mixtum ex tribus aliis, quod ea contineat consideranda, quæ eorum simul procuranda salutis opus comprehendunt, sicque uno contextu partim Sanctorum Imitationem seu Sanctitatem, & partim Cœlestem Beatitudinem aut ipsas Beatitudines Evangelicas, id est, laborem, certamen & proxima propriaque singulis suæ salutis & perfectionis Media complectuntur, quales sunt hæc Veritates:

Porrò, unum est necessarium:
Hæc est Veritas Veritatum.
In 4. p. Fer. 2. Hebdom. 23.

Salutis operi nullum par opus.
Nisi cum metu & tremore salutem opereris, non operaris.

Falsò excusas mundi negotia, cum sit nullum in mundo tale negotium.
In 3. p. post finem Hebdom. decima, ubi de Missionibus, Capite 3.

Multi quidē beati, sed multo plures damnati. Quæ causa est cur multo plures sint damnati, hæc forte causa est, quod sis ex illis pluribus.
Ibid. c. 5. & in 2. p. Dominica Septuagesima. Nec non in 3. p. Dominica 7.

Certa salutis præjudicia tuam faciunt valde incertam & dubiam.
Ibid. c. 4. Vbi de lata & arcta via.

Unde timorem minus, magis inde esset timor augendus:
Possisti firmamentū tuum, formidinem, ex Ps. 88
Ibid. c. 8. & in 2. p. Domin. Septuages. ad hæc verba: *An oculus tuus nequam est, quia Ego bonus sum?*

Verendum ne quod deesse putas ad perfectionem, desit ad salutem.
In 4. p. Fer. 2. Hebdom. 17.

Salutis animæ nulla est certior certitudo quā in certo Vocationis gradu attingendo.
In 1. p. Fer. 2. Hebdom. 5. post Epiph. Et in 4. p. Fer. 3. Hebdom. 21.

Nihil æstimatione speculativa nobis pretiosius animā nostrā, sed practica, nihil vilius.
In 2. p. Dominica 2. post Pascha.

Cur autem tam parvi faciamus in praxi quod tanti momenti est, cum in de solum proveniat quod praxis videatur difficilis seu quod difficultatem & laborem fugiamus, hinc omnimodo laborandum, si tibi & aliis consultum velis, ut laborem commendes, nec alia melior ejus commendandi via & ratio, quam ex necessitate quam vocant Medii & Præcepti. Sic enim est necessarius ad salutem labor, ut nulla sit sine labore salus, quia nulla salus sine virtute, sed nulla virtus sine labore. Nec ergo salus aliter. Quod diversis & multiplicibus aliis loquendi modis variari potest ex sacra Scriptura & Sanctis Patribus.

Apte occurrit illud ex epistola hodierna, quod Sanctus ait Joannes de Sanctis omnibus à se in cælo visis.

Apoc. 7.

Et palma in manibus eorum.

Nullus sine palma Sanctus. Nullus est qui non triumphet, nullus triumphus sine victoria, nulla victoria sine certamine, nullus certamen sine labore. Quo etiam spectat illud Apostoli:

2. Tim. 2.

Qui certat in agone, non coronatur nisi legitime certaverit.

Nam non coronatur nisi qui vicerit: at nemo vincat nisi qui certet; Ergo & non coronatur nisi post certamen & laborem. Sic currite ut comprehendatis. Non apprehendes nisi curras; sed non curre, nisi obstentia deviceris, & contra prius certaveris.

1. Cor. 9.

Opportunum etiam illud esset S. Augustini: Nos volumus gaudere cum Sanctis, & tribulationem mundi nolumus sustinere cum ipsis. Quasi diceret, ridiculi certe sumus, & in re tam gravi ac seria prope blasphemi & impii: Nam quod volumus, hoc ipsum nolumus. imò & quod magis videmur velle, hoc est, quod minus volumus. Quid enim magis volumus aut quid magis optandum, quam gaudere cum Sanctis? Nonne hoc velles? Sed quid est quod minus nolumus quam tribulationem mundi sustinere? Nam hæc est proprie tribulatio mundi, cum quid accidit quod nostræ adversatur voluntati, cum id accidit quod nolumus, vel cum id minime advenit quod volumus; Nonne hoc est quod minus velis? Et tamen hoc est quod sustinendum esset cum Sanctis ut gaudere posses cum illis: quia hoc est quod cum accidit, ita ordinatur à Deo tamquam mediū

ad salutem tuam, quod quidem salutis mediū si non vis acceptare, hoc ipso non vis ipsam salutem tuam, sicut qui necessariam sanitati seu vitæ conservandæ medicinam recusaret, recusaret sanitatem, renuntiaret vitæ; & quantumcumque diceret se velle vivere, nollet tamen, cum nollet, id quod ad vitam conservandum esset necessarium.

Hoc est pigrum illum esse qui vult & non vult, vult finem sed non media, nolle autem media necessaria, jam non est velle finem, non est velle absolute & efficaciter, non est verè velle, non est velle rationabiliter, non est velle sicut vult Deus, qui non aliter quam cum ipsis ordinatis mediis ordinavit finem.

Qua de re fufius in 3. p. Dom. 7. Fer. 2. Hebdom. 12. ubi expressa hæc Veritas declaratur:

Quod videris velle, velles quidem: sed revera non vis.

Jam vero nolle salutem, nolle beatum esse, nolle quod præ te fers magis velle, quid est hoc quam ridiculū esse, quam aut infidelem, aut desperatum? Velle sine hoc ita esse? Velle sine post peccatum numquam pœnitere? Putaresne te velle salutem tuam, si nolles pœnitentiam? Cur porro non putares, nisi quia pœnitentia sic est ordinatum medium ad peccati remissionem & salutem, ut sicut nulla est salus sine remisso prius peccato, sic nulla prorsus sit peccati remissio sine prævia pœnitentia? Cur verò non idem senties de tribulationibus mundi sustinendis, cum sint æque ordinata salutis media? Cur non idem concludes vel illas esse sustinendas vel renuntiandum salutem?

Nec dicas te peccare quidem quod illa nobis adversa quæ Deus ordinabat ad salutem, sed tamen non ita omnia esse desperata, cum ipsa supersit Pœnitentia qua peccatum illud eluatur. Ne id, inquam, dicas: nam quid esse putas pœnitere? nonne est voluntatem mutare circa illud cujuste pœnitet? Nonne si te peccati pœnitentia quod contraxisti tuis murmuribus, tuis in Deum & homines injuriis ac blasphemis, tuis naturæ repugnantis insultibus, nonne te oportet ab illa mente resipiscere? nonne te oportet hunc mutare animum? nonne te oportet velle quod nolebas, aut nolle quod volebas? nonne te oportet internam illam concupiscentiam, vel honoris, vel voluptatis, vel bonorum temporalium, quæ est omnium murmurum & rebellionum radix &

cau

causa velle reprimere, vel nō te proflus pœniterebit? Nam alioquin voluntatem nō mutares, & nisi mutes voluntatem, non respicies, non te convertes, non te peccati pœnitebit. Unde vides quōd quā ipsa est necessaria pœnitentia, tam est necessaria voluntas patiendi quidquid Deus voluerit, quod expresse dixit Apostolus: *Pœnitentia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.* Ac proinde nisi velis pati, hoc ipso nec pœnitere nec salvari velis.

Hebr. 10.

Ier. 3.

Undenā putas aliter tam raram esse pœnitentiam ut affirmet Scriptura: *nullum esse qui agat pœnitentiam*, id est, valde rarum & pene nullum? Licet multi confiteantur, licet multos sui pœnitere videatur; Rarum id tamen est & pene nullum, quia rarum omnino est homines, suis addictos concupiscentiis voluntatem suam mutare circa illud quod amant vel oderunt; atque ita dum idem semper volunt & nolunt, numquam mutantur, numquam convertuntur, numquam eos pœniter. Unde apud Sanctus Joannes: *Blasphema verunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas, neque egerunt pœnitentiam, ut darent illi gloriam.*

Apoc. 16.

Bar. 4.

O qui hæc sermo sicut res postulat, cogitaret & apprehenderet: *Convertere Jacob & apprehende.* Convertere ut apprehendas, & apprehende ut convertaris.

Nec dicas id esse difficile & arduum sic se in alium mutare hominem: Nam ipsa rei necessitas & magnitudo difficultatem omnem pertrumpit. Vide quid sit de quo agitur: De cœlo negotium est, de cœlorum vel inferorū aternitate comparanda: totumque negotium in hoc vertitur, ut rationi & gratiæ concupiscentiam subjicias, ut tantum laboris sumas, quantum est opus ad hanc necessariam subjectionem. Itane hoc arduum & operosum est opus quod Sancti omnes præstiterunt, quod inferno redimendo, & cœlo possidendo postularatur, ut te id redditurū neges, & malis jacturā tanti boni facere, quam quid damni propterea pati? Malis non gaudere cum Sanctis, quā leve aliquid sustinere cum ipsis; malis deniq; Sanctos omnes in te tuamque perniciem hodie provocare, quā illos tibi patronos adhibere?

Sic enim est si nolis pati, si difficilius id affirmas, quam ut possis sustinere:

Tot in te provocas hodie testes, quot Sanctos invocas.

Quæ veritas multum expendenda, ut alius

repetatur, propone tibi & aliis considerandū, quōd licet Christus pro summo suo Jure, vel pro aequitate ac sapiētia sua quam nihil proflus laet, posset quosvis peccatores judicare & condemnare, tamen pro sua bonitate & clementia vult servare quandam formam Judicii, nec nisi auditis quodammodo partibus, nec nisi ex allegatis, ut dicitur, & probatis quemquam judicare; Unde ipse Judex aiebat: *sicut audio, judico.* Audit Dæmonem acculantem: audit accusatū se excusantem, audit testes ad id provocatos; tūm ex auditis judicat.

Joan. 5.

Reduc me in mentem, & judicemur simul; narra si quid habes ut justificeris. Hoc Judex teo peccatori, hoc tibi modo Christus. En accusaris ignavia quod nolis sustinere adversa, quod nolis laborare in reprimendis cupiditatibus quæ nimis avide blanda cōsuetantur, & nimis odiosè contraria quæque averfantur. Hinc omnium origo peccatorū, hinc maxime peccatores acculantur. In id unum refundi debet eorum superbia, libido, avaritia, gula, ira, invidia cæteraque vitiōrum pestes, quod seipsos non reprimant, sive quod laborare nolint in seipsis reprimendis. Tu quid dicis, quid excusas, quid opponis? Negare certe non potes te superbum, te cupidum, te elatum, invidū, iracundum, murmuratorem, gulæ ac ventri deditum, injuriæ supra modum impatientem, & læsæ sapius Charitatis ac castitatis reum. Esto aliquid horum forte desit, satis est si unū ad sit ut accuseris; satis est si sis ira superbus, ut contra tuum nomen nil velis pati, nec tamen parcas alieno nomini. Negare hoc certe non audeas; Etiam tacente Dæmone, vita hoc tua nimis clamat & propalat.

Ij. 43.

Jam quid dicis? quid excusas? Audi, ore hominem ais fragilem, infirmum, sic à natura constitutum, ut nō possit ferre injuriam, quin parem referas? Nonne hoc dicis, nonne hoc cogitas? Et quidem ad te revincendum & mendacii condemnandum sufficeret ipsius Judicis certa scientia, sufficeret quod dixit Sapiens: *Si dixeris, Vires non suppetunt, qui consp-*

Prov. 24.

ctor est cordis ipse intelligit, & Servatorem anime tuae nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua. Nihil scilicet infirmitatis illum fallit aut ignaviæ tuæ. Non ignorat quam sis infirmus à natura tua, sed probè scit etiam quam sis potens à sua gratia. Sufficiebat inquam Judicaturō sua hæc accurata scientia, unde apud Jobum: *Ecce Deus magnus vincens Job. 36.*

Lll 2

scientiam

scientiam nostram. Sufficiebat & Exemplum ferendæ injuriæ tam luculenter ab ipso nobis datum. Sufficiebat ipsa ejus naturæ humanæ sensibilitas quam assumpsit, ut paritate sua totam everteret præsentæ causam excusationis tuæ, sic Ipse ait apud Prophetam: *Ego sum Index & testis.*

Jerem. 29.

Sed tamen, ut mitius & accommodatius tecum agat, meros ipsos producit homines qui dum viverent, injurias, calumnias, expilationes, & alia quæ vi passi sunt, ut testentur & dicant, an id fieri nequeat, an id tolerari sit ita difficile, ut vires omnes divina etiam roboratas gratia, superet & transcendat. Hos tu Ipse provocas testes, sive quod idem est, tu Judicem provocas ad eos exhibendos & audientes, quandoquidem si quod excusas verum esset, redundaret in Judicem; & excusatio tua, Ipsi esset accusatio: si nempe sic infirmus esses, ut revera non posses injuriam aut quid aliud sustinere, propter quod ignaviæ modò condemnaret: condemnaret enim innocentem. Quamobrem spectat ad ejus æquitatem judicii, ut non ipse tantum judicandus intelligat, sed universus plane mundus agnoscat quàm sit falsum, quod excusat superbus ab infirmitate naturæ: Prodeant & testentur quotquot palmas in cælo habent, an eorum infirmitas obtulerit, quò minus possent cum Gratia sustinere quidquid illis sustinendum fuit.

Dicant primò an fuerint alterius naturæ quàm humanæ? Prodeant deinde, num communes naturæ repugnantis infirmitates senserint; num viderint aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ? Testentur denique, num propterea tam difficile judicaverint sustinere ut non fuerit decertandum, & potius cedendum naturali vitæ, quam naturæ vitiosæ?

Rom. 7.

Hoc est peccator, hoc est superbe quod Sancti omnes suis testantur & præ se ferunt palmas: Non habent palmas in manibus, nisi quia vicerunt, non vicerunt, nisi quia decertarunt, nõ decertarunt, nisi quia sibi æmulum & adversarium haberent contra quem dimicarent, nõ habebant adversarium secum pugnantem nisi seipsum, nec seipsum habebant corruptam, infirmam & spiritui repugnantem, sicut tuam sentis. Non alii fuerunt a te quantum ad naturam & naturæ corruptelam, nec tu ab illis alius: unde clamat Apostolus: *Estote sicut ego, quia &*

Gal. 4.

ego sicut vos. Quod præterdis in te obstaculum, illi habebant: quod allegas in illis adjumentum, tu hoc ipsum habes, si uti velis. Idem omnium Dominus, eadem omnium Sacramenta, Leges, Libri, Doctores, auxilia verò & gratiæ torte plures, forte uberiores: *Non dixit per Deam abesse.* En omnes tui similes apud inferos confitentur: *In malignitate sua consumptos esse.*

Eccles. 15.

Sap. 5.

Nec dicas te non esse Sanctum sicut qui palmas habent, nec te propterea posse ita dimicare & vincere; Nam illi non dimicarunt quia palmas habebant, sed potius quia dimicarunt, idcirco palmas habent & Sancti facti sunt: *Sic dimicarunt,* inquit S. Chrylостomus, *adversus peccatum Sancti, sic & laborando fortiores, & moriendo victores effecti sunt.* Nullus athletæ sine certamine fortior dicitur, nullus sine victoria poterit coronari. Nemo miles sine prælio hostem subiecit, nemo sine bello Imperatorem promeruit. *Habes Christiane competenti arma quibus hostem expugnes, habes fortissima tela, quibus inimicum debelles.* Et alibi: *Si propterea Iustos fidelesq; diligimus, quod in ipsis justitiam suamque suscipimus, possumus nos quoque esse quod sumus, si faciamus quod ipsi faciunt.* Neq; enim difficile nobis est quod ab ipsis geritur, imitari. Et quæ plura pergit, ex quibus patet quam falso excusamur quasi non possimus; & quam merito arguamur quod nolimus.

Serm. 1. de Martyr.

Serm. quid sunt imitandi, aut non laudandi.

Par utrobq; potestas cum gratia, sed dispar utrorumq; voluntas. Poterant illi nolle sicut nos pro sua libertate voluntatis: sic & nos possumus velle sicut illi, cum æquè simus liberi. Libertas inter nos eadem, sed non idem libertatis usus. Libertatem illi suam adjugebant gratiæ, ut contra seipsum pugnant: nos vero nostram nobis ipsis, id est, cupiditatibus, adjuungimus libertatem, ut contra gratiam decertemus. Quod præclare D. Augustinus, vel ut alii volunt, S. Fulgentius insigniter declaravit exemplo Regum Pharaonis & Nabuchodonosoris, quorum vitæ ac morum paritatis longe dispar fuit exitus: *Quantum ad naturam, inquit, ambo homines erant: quantum ad dignitatem, ambo Reges: quantum ad culpam, ambo captivum populum Dei possidentes: quantum ad penam, ambo flagellis Dei clementer admoniti.* Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens, in recordatione propria infirmitatis ingemuit; alter libero contra misericordiam Dei Veritatem pugnavit arbitrio? Qua-

De prædestin. & gratia.

Hob

Quamobrem hoc unum restat, ne sic deinceps repugnes gratiæ quasi non possis tecum pugnare, & quasi tu inde exculeris: Nam testimonio Sanctorum omnium aperta convinceris falsitatis, jamque tot annorum reo decretoria lata esset sententia, nisi te singularis clementia Judicis in hunc usque diem refervasset quo tantis convictus testibus respicias, & ad seriam tecum ineundam pugnam vehementius accendaris.

Job. 10. Sic nobilis ille Athleta Jobus hunc inde stimulum ad suas generosius ferendas pœnas sentiebat tam vehementem, ut Domino diceret: *Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram ad verum me, & pœna militant in me:* Ubi S. Gregorius, testes, inquit, *juos contra nos Dominus instaurat, cum Electorum vitam pravitate nostra contrariam ad arguendos nos multiplicat.* Tum post multa: *Et pœna militant in me, id est, metus futuri Judicii, quasi diceret, efficius quidam in me est presentis pœnæ quâ patior, & futuræ quam mutuo. Præsens pœna sic corpus atterit ut ea vellem liberari, sed nisi libenter patiar exemplo confirmatus eorû qui totos vitæ annos in tolerandis difficultatibus posuerunt, pœna me futuri tettert judicii, sicque hæc futura pœna cum præfenti militant, ut dum nolo pœnam quam sentio, velim tamen quod nolo, dum futuram metuo gravio-*

Jacobi 5. Sicut autem Jobo veteres illi Patriarchæ Abrahamus, Isaacus, Jacob & pauci alii proponebantur in exemplum fortitudinis & in testimonium oppositæ laxitatis, sic ipse Job & consequentes Viri patientiæ, nobis in eundem exhibentur finem. *Ecce, inquit S. Jacobus, Ecce Judex ante januam assistit: Exemplum accipite fratres exitus mali, laboris, & patientiæ Prophetas qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Job audistis, Et nonnullis interjectis: Elias homo erat similis nobis passibilis, quasi diceretur, En suos Judex contra nos producit testes omni exceptione majores: Nam erant nobis similes, id est, ita infirmi & passibiles, ut nihil habeamus excusandum quod illi non haberent & quod tamen non opposuerunt ne paterentur; unde tandem concludens Apostolus, Ideoque, inquit, & nos tantam habentes impositam nubem testium, deponentes omne pondus & circumstantes nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Id est, libenter suscipiamus tale certamen quod est propositum, seu*

Hebr. 12. quod est necessarium ad expugnandas concupiscentias quæ sunt causa peccati, vel ad eas ita continendas ne peccetur. Currendum etiã dicit Apostolus quasi qui sequuntur currentes alios, quasi quibus est in mora periculû, quasi jam omnia sint deliberata, prævisa, constituta: neque aliud quid superfit quam certare. Qui sic enim non currit, vel seder otiosus, & nihil agit; vel si lentius & mollius pugnet tum repugnantem audit naturam & illi cedit quâ currendo facilius repulisset, aut ne quidê audivisset. *Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis?* Aprè illud Moïsi in ignavos detorqueatur; Aut ne ignavi sint, apertissima matris Machabæorum ad Filium natu minimum adhortatio: *Fili mi miserere mei, quate in utero novem mensibus portavi: & lac trienio dedi, & alui, & in statem istam perduxî. Peto nate ut aspicias in cœlum: ita fiet ut non timeas Carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effelus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.*

Sic suos hodie teneriores filios Ecclesia cohortatur proposito Cœlo & Sanctorû exemplo; Quæ duo certe sunt acerrimi ad certandû aculei. Nam si non aliter cœlum obtinetur quàm pugna, quis audeat cœlum sperare nisi pugnet? Quis audeat non pugnare, ne sperare cœlum non possit?

Cum talis itaque pugnandi secum necessitas tam manifeste probetur, ut vel desperandum sit cœlum, vel pugnandum, cavenda hic diligenter fallax naturæ nostræ indoles, quæ si non potest universim negare quod sit cœlo acquirendo laborandum, negat tamen, particulatim & recusat in quo vis occurrenti casu; quasi hoc in casu non sit ita necesse; sicque in singulis pene difficultatibus pugnam detestat. Non omnem quidem generatim, sed istâ particularem, vel quia videtur difficilior, vel non necessaria; vel quia quovis modo non placet.

In quo certe triplex & damnosa est illusio. Prima quidem, quod sic numquam pugnetur, cum semper pugna differtur. Secunda, quod qui differt non advertit periculum & damnosum statum in quo vivit; nam cum velit aliquando sibi vim facere, sibi facile persuasum habet hanc voluntatem sufficere, nec sibi cautius prospicit, Tertia denique, quod & differendo existimat se minus difficultatis experturum in se vincendo, cum ordinariè se-

cus eveniat, ut quo quis differt longius difficultatem tollere, tollat difficilius, ut fule declaratur in 1. parte, Fer. 2. Hebdom. 4. post Epiphaniam.

Quod quidem accidit naturaliter & supernaturaliter; nempe ex ipsa repugnante concupiscentia, quæ totius difficultatis est radix, & quæ in dies magis ac magis crescit: Tum vero etiam ex Permissione divina qua fit, ut crescente concupiscentia decreseat Gratia, minusque detur auxilium, cum majus esset magis opportunum, quo statu quid deploratius? Cum è contra quid feliciter cuiquam possit accedere, quam si decrecente concupiscentia crescat major ac major divina gratia, quod feliciter eventurum his qui se quamprimum expugnant & vincunt, hæc Christi verba satis denuntiant: *Qui vicerit, faciam illum Columnam in templo Dei mei*: Id est, ita firmum & robustum illum reddam ut si quibus tangatur concupiscentiæ moribus, nullis tamen moveatur aut quatatur.

Apo. 3.

De his dices comparatis ad alios, quod Scriptura refert de Davide & Saule: *David proficiens & semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie*. Quod refert etiam poster, quod de se David Sauli quondam narrabat cum peteret facultatem congregandi cum Gygante Goliatho: Nempe quod leonem & ursum interfecisset, Unde & concludebat; *Dominus qui erupuit me de manu Leonis, & de manu Ursi, ipse me liberabit de manu Philisthai hujus*: Quasi diceret, sic eos Deus facit fortes ac robustos qui se prius fideliter exercuerunt in quibusvis oppositis expugnandis: *Sic omni habenti dabitur & abundabit: ab eo autem qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo*.

2. Reg. 3.

1. Reg. 17.

Luc. 16.

Hinc apte Hugo Victorinus: *Alii stantes, alii nutantes, alii vagantes: Stantes confirmati, nutantes nondum radicati, vagantes dissipati: Stantes vicerunt, nutantes pugnant, vagantes victi sunt: Stantes in pace, nutantes in luctamine, vagantes in abalienatione*. Nempe illi vagantes sunt qui ut dicebatur, de labore vagantur in laborem, de præsentia ac certa certandi occasione vagantur in futuram & incertam sicque vix umquam certant, vix umquam figunt pedem ut certent, unde & dicuntur in Evangelio, *radicem non habere*, nec audito bene uti verbo; audiunt quidem satis libenter, & quo

Matth. 13.

Luc. 8.

id tempore audiunt, credunt, *Credunt ad tempus*, inquit Dominus, *sed in tempore tentationis*

recedunt; Id est, dum audiunt esse certandum & laborandum, id ita vident æquum esse, ut minime dubitent esse necessarium, sed cum actu & ipsa est laborandum, sic deficient animis & laborem fugiunt quasi non crederent esse certandum. Vagè credunt, nec determinatè nec fixe aliquid certi. Credunt extra certamen, esse certandum, sed non ipso credunt certamine, quod est recedere, quod est non credere, *Filii Ephrem intendentes & mittentes arcum, conversi sunt in die belli*. Quamobrem qua fide universim creditur esse certandum: eadem prorsus particulatim credendum est, de unoquoque certandi tempore; Quod ita verum est, & ita necessarium credere, ut quidquid Sancti decertarint, eorum fidei detur, quod ita certarint & vicerint, *Qui per fidem vicerunt regna, adepti sunt repromissiones*: Et quæ multa prosequitur Apostolus, Unde & apte S. Augustinus; *Si credis carves: si autem carves conaris: & conatum tuum novit Deus, & voluntatem tuam inspicit, & luctam cum carne considerat: & hortatur ut pugnes, & adjuvat ut vincas, & certantem inspicit, & deficientem sublevat, & vincentem coronat*.

Ps. 77.

Hebr. 11.

In Ps. 31.

Hoc est bonum certamen fidei quod suo timotheo consulebat certandum Apostolus, & quod ipse certans sibi certam inde speraret coronam gloriæ. *Bonum*, inquit, *certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi*, quasi diceret, in hoc esse bonum certamen certavisse, si cursum consummaveris: & tunc cursum consummavisse, si fidem in unoquoque certandi & currendi casu servaveris sicut dictum est, si nempe sic fideliter tum credas esse certandum & certes, quam universim credis esse aliquod certandi tempus. Unde & securus pergit: *In reliquo, reposita est mihi corona iustitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die, Iustus Index: non solum autem mihi, sed & his qui diligunt adventum eius*. Quasi diceret, tam secure id affirmo, quam certus sum Christum Dominum esse justum & fidelem, qui quod promisit dabit; promisit autem coronam certantibus; ergo etiam propterea fideliter omnibus est certandum. *Esto*, inquit, *fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Jam enim eam paratam habet, jam contextam & apud se repositam tuam coronam, quasi jam esset tua, quasi non esset justus aut fidelis, qui quod tuum est & quod promisit redditurum, vult reddere; Ne dubites quin omnino velit, nam id

1. Tim. 6.

2. Tim. 4.

Apo. 2.

Jam actum est, jam corona tibi reposita, tibi seorsum aservata, tibi proorsu secuta.

Quo in sensu vocis hujus, *Reposita*, non tantum inest accipiendæ certitudo corona, quæ multum certe potest ad certamen fideliter cõsummandum, sed & particularis certandi modus, quem quisque certado tenere debet. Hoc est enim aliquid uni esse repositum quasi lepositum, quasi ab aliis segregatum, quasi aliis non dandum, nisi consentiat & velit ille cuius id esse dicitur quod est repositum. Sic Samuel reponendam jussit partem illam ciborum quã Sauli reservabat. Sic Raphaël reponendum piscis jecur quod sibi servaret Tobias. Sic apte reposita dicitur esse à Christo nostra Corona, quod sit ita nostra ut nõ sit alterius, nisi quod nostrum est repudiamus, nec nisi nobis scientibus volentibus transferatur ad alios, unde illud Domini: *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam*; Non enim aliter acciperet nisi velis, & nisi tu ipse deponas quod habes. Id est, præsentem occasionem patiendi ac certam gratiam qua certes cum adversis sive cum illis cupiditatibus quæ adversis repugnant. Ex quibus ita declaratis tam proprius certandi modus unicuique nostrum indicatur, quam proprie & vere à Christo reponitur unicuique nostrum sua certa corona:

Quod & illustrius ab Ecclesia nobis proponitur cum Jesus esse dicitur CORONA SANCTORUM OMNIUM, Unde hæc formari potest Veritas Practica:

Quo singulariter modo Jesus esse dicitur Corona Sanctorum omnium, hic singularis modus est quo Sanctis omnibus certandum fuit.

RATIO jam indicata est, & patebit evidẽtius ex ipso singulari modo quo inter alios qui offeruntur, magis proprie dicitur Jesus esse Corona Sanctorum omnium. Quod cũ ad Christi Domini Sanctorumque gloriam & nostros inde acuendos ad certandum animos maxime faciat, non fuit amittendum; Nec leviter certe perpendendũ esset, tametsi brevius de unoque modo differitur, sed facile cuique est quod velit fusius explanare.

Cum sint autem varii modi quibus id dici possit, tum tres præcipui producantur qui spectant tres differentias temporis, *Præteritum, Præsens ac Futurum*: Præteritum scilicet, quo in terris vixerunt Sancti. Præsens quo

in cœlis vivunt: Et futurum quo simul anima & corpore post resurrectionem & generale Judicium vivent.

Primo quoad præteritum: Sicut Corona significat gloriosum rei complementum, quod & Coronis dicitur, id est, suprema & extrema pars operis feliciter adhibita: sic quando dicitur Jesus corona Sanctorum omnium, perinde est ac si diceretur, Sanctæ omnium vitæ quam egerunt in terris esse Author, Perfector & Consummator, qualem eum expressè vocat Apostolus: *Aspicientes in Authorem fidei & Consummatorem Jesum*, id est, ulque ad extremum vitæ finem fideles suos protegentem & perducentem. Quod & illa Scripturæ referat: *Scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos. Qui coronat te in misericordia & miserationibus*. Dicitur enim coronare & esse simul Corona, quia dum suos coronat, dum illis benefacit ulque ad mortem, sic eos quodammodo cingit & circumdat, velut corona Caput, sic eos protegit, sic seipsum illis communicat, sic se ipsis unit ut coronam capiti: *Cecidit corona capitis nostri, Va nobis*: sic Jeremias de mortuo Rege Josia qui corona luorum dicebatur, quia sanctè, constanter, gloriose ac fideliter eos regebat; At quanto magis Christus, dum sancto sine Sanctos suos consummat?

Sed quia dum sic Sancti consummantur in hac vita, corpus suum deponunt, nec nisi animã in cœlo, non corpore, beati sunt; Videtur certe nondum esse completa consummatio seu Beatitudo, donec Corpus illam participet, donec suo modo Corpus Deum videat & Beatum sit, sicut anima Deum videns Beata est. Quamobrem & hoc secundo sensu qui futurum respicit, Jesus est Corona Sanctorum omnium, id est, complementum æternæ ac Beatæ vitæ, quatenus se post resurrectionem Corporum corporeis Sanctorum oculis videndum dabit. Cum enim divina essentia videri non possit oculo corporeo, mansisset in omnem æternitatem privatum corpus hac sublimiori parte Beatitudinis quæ videndo Deo possideretur, nisi provisus esset à Christo, qui cũ ipse sit Deus & Corpus habeat gloriosum, ac visibile, sic proinde Corpus Sanctorum suis oculis videndo Christum, videbit Deum, & intrabit in partem gaudii Domini sui: Unde & Christus Corona fiet, Coronis erit & complementum totius Beatitudinis, atque illud adimplebitur quod ipse Dominus Patrem

orans,

1. Reg. 9.
Tob. 6.]

Apo. 3.

Hebr. 12.

Pf. 5.
Pf. 102.

Thren. 5.

Ioan. 17.

orans, optabat: *Pater quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum, ut videant Claritatem meam.* Quod sic præclare sanctus explanat Augustinus: *Ut totus sensus hominis in illo beatificaretur & reficeretur, oculus cordis in eius Divinitate, oculus corporis in eius humanitate, factus est Deus homo.* Id est, hic finis & extremum quod allumpta conferre a Verbo humanitas, ut in ea nempe videnda conquiescant Sactorum corpora, sicut in videnda divinitate reficiuntur illorum animæ. Nonne sic tandem Jesus verè est Corona Sanctorum omnium?

At vero cum nec præteritum nec futurum revera sint, sed præsens tantum quod durat tempus, dicaturque de hoc præsentis tempore quod Jesus sit Corona Sanctorum omnium, quocumque id sensu ac modo dicatur, verior hic videtur modus & magis considerandus qui ad præsens refertur. Sic autem facile declaratur, ut quemadmodum Corona quæ in præmiu, in gloriam & honorem bene merito datur, ita convenienter ipsius aptatur Capiti, ut neque sit laxior nec strictior: sic plane cœlestis Beatitudo, sic tamquam Corona gloriæ totum Beati animum circumquaque replet & possidet, ut sit ipsi commensurata, & ejus meritis omnino adæquata, neque major, neque minor: quam ejus merita ferant: Unde fit, ut quàm sint omnium Sanctorum diversa merita, tam sint diversa Coronæ quæ singulorum ex æquo respondeant meritis, velut Corona capiti: *Sicut stella differt à stella, & sicut alia claritas Luna & alia claritas Solis. Unusquisque autem in suo ordine,* inquit Apostolus.

1. Cor. 15.

Ephes. 4.

Ioan. 3.

Sap. 12.

Hic autem ordo totus à Christo est, *Secundum mensuram donationis Christi,* ait idem Apostolus; mensura primò est gratiarum & meriti, tum gloriæ ac Beatitudinis, de qua Christus tam vere ordinat & disponit quàm verè dixit: *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu eius. PATER omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent filium. PATER clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.* sicut dedisti ei potestatem omnem carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam, suo scilicet diverso modo possidendam. In quo quidem modo licet inferiores alii sint aliis, ita tamen omnes acquiescunt ut nolent alium beatitudinis gradum, quia magis in Christo ac Deo gaudent quàm in se, videntque omnia tam sapienter, tam juste, tam vere, in mensura & numero & pondere disposita, ut in hac una dispositione laudanda & aman-

da toti sint unanimes, & uno incessanter orè glorificantes Christum Dominum à quo habent quidquid habent. Unde quid evidentius & quid aptius, quàm quod sit Corona Sactorum omnium, sicut expresse Propheta denuntiavit: *In die illa, inquit, erit Dominus exercituum* Is. 28.

Corona Gloria & Sertum exultationis residuo populi sui. Quatenus scilicet de singulari omnium gloria, & singulari exultatione disponet. Hoc nempe Regnum ejus est & Imperium sic de cunctis disponere, prout suis dicebat Apostolis: *Ego dispono vobis sicut disposuit mihi* Luc. 22.
Pater meus regnum. Nec obstat quod eorum duobus respondeat. *Non est meum dare vobis:* Matt. 20.
Nam ut apte S. Hieronymus, *Non est tantum dantis hoc regnum, sed accipientis, non per se, sed vita paratum.* Petebant duo illi Discipuli rationem suæ duntaxat haberi portionæ, nõ meriti; At Christus, non est meum, inquit, sic dare vobis. Contendite intrare per angustam portam, certate, vincite, *Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in Throno meo, sicut & ego vici & sedi cum Patre meo in Throno eius: VENI, coronaberis de capite* Cant. 4.
Amara, de vertice Sani & Hermon de cubilibus Leonum, de montibus Pardorum. Id est, ex variis mundi difficultatibus quæ unicuique occurrunt, me ita disponente, in quibus expugnandis & superandis propriis & singularis certandi modus consistit.

Non enim minus disponit & ordinat Christus de his quæ vel casu occurrunt ad verba, vel statui nostro sunt annexa, vel temperamento naturali conjuncta, quam de ipsa corona gloriæ, quæ ut diversa sit in singulis, singulorum etiam debent esse diversa merita, ut dictum est, ac proinde etiam diversa Christus procurat omnibus agenda & patiendâ, ut sementi mæsis respondeat, labori præmium, & Corona Capiti. Sic unusquisque suam juberetur ferre Crucem, & non aliam; quæ merito ferri, unicuique suaderetur, inquit S. Leo, quia propriis modis atque mensuris ab unoquoque toleratur. Unde & apte S. Chrysostomus, *Exere vires, fortiter dimicæ, atrociter in prælio isto concerta. Cõsidera pactum, conditionem attende, militiam nosce: pactum quod spondidisti; conditionem qua accessisti; militiam cui nomen dedisti: Quæ non tantum Religioni Christianæ, sed unicuique vocationi & statui singulariter applicanda sunt, ut tantum quicquid norit & intelligat sibi certandum, quanti occurrent in illo suo statu certandi casus.*

Vide

Vide in 1. parte, Fer. 5. Hebd. 1. in Quadrag. Feria item 2. & 5. Hebd. Passionis, ubi hæc Veritates proponuntur:

Quo in cælis Corona gloriæ sumetur vultu, hoc in terris Calix sumendus est. Non quæsitæ Cruces, sunt magis exquisitæ. Quia a Cruce suas tollit dimensiones, tollit à

se suam Crucem, & suam gloriam. Quia facilitate vincimur, eadem vincere possumus.

In 3. p. Fer. 5. Hebd. 7.

Qui melius de pœnis sentiunt, hi minus pœnas sentiunt.

In 4. p. Fer. 3. Hebd. 15.

IN COMMEMORATIONE OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORUM.

Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me
Job. 19.

VERITAS PRACTICA.

Miserius est animæ neganti misericordiam quam poscenti.

RATIO EST, Quia miserius est illi anima que se in periculum miseria sempiterna præcipitat, quam temporali miseria laboranti.

Sed Anima que hic vivens negat defunctis misericordiam, se in periculum sempiterna miseria præcipitat, cum defunctus temporali tantum labore miseria.

Ergo miserius est anima negantis misericordiam quam poscentis, unde nisi se stultat aliena miseria, sine te tangit tuâ.

CUM autem una in toto hoc discursu posset esse difficultas de sempiterna miseria in quam se præcipitat anima que misericordiam negat, Vide in 3. p. Fer. 6. Hebdom. 3. ubi de 4. Beatitudine: *Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequuntur; unde concluditur miseris fore inimicis misericordiam, quoniam misericordiam non consequuntur, ut expressè Sanctus Jacobus: Iudicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.*

ALIA VERITAS.

Sicut à pœnis quas Boni patiuntur, cognoscuntur Beatorum gaudia? Sic à Beatorum gaudiis cognosci possent pœnæ quas Boni patiantur.

Hayne vsue Pars IV.

RATIO præsupponit unum, ut alterum inferat: Nam idcirco à pœnis quas Boni patiuntur, cognoscuntur Beatorum gaudia, quod cum sint pœnæ gravissimæ, coniciens est ut eorum etiam futura sint magna omnino gaudia; Neque enim divina Bonitas tam dura illos sineret pati: Aut si divina id exigit Justitia, non erit minor Bonitas in eis compensandis, quam puniendis. Ubi vides præsupponi, vel certe declaratur, quam sint illæ graves pœnæ quas in vita & post mortem in Purgatorio Boni patiuntur, quod erat argumentum hesternum.

Sed pari modo ex Beatorum gaudiis que supponenda vel exponenda sunt, cognoscuntur pœnæ quas patiantur boni: Nam ante disponendi sunt, purgandi sunt, parandi sunt tantis bonis perficiendis. Quo est autem nobilior forma in subjectum introducenda, eò & subjectum debet aptius reddi & disponi. Videsne quantam oportuerit esse Virginis puritatem, ac divinam Maternitatem? Videsne quantam Humanitatis à Verbo assumptæ sanctitatem, ut sic unita hæretet Verbo? Sic cogita, sic concludere de beatifica Visione, & unione animæ cum divina essentia. Nam hæc tria *Maternitatem Dei, Unionem Hypostaticam, & Visionem Beatificam* pari quodam modo prope infinita esse docet D. Thomas. Unde ad parandam tali bono animam tot terrenis inquinamentis infectam, quantis putas purgationum generibus Deum velle ut emunderet? Audi quid vel unus Scripturæ locus referat; ubi de ipso in terras venturo Deo loquitur: *Ipse enim quasi ignis consumens;*

M m m

flans;

Mat. 3.

flans, & quasi herba fullonum, & sedebit confans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. In quibus verbis tria sunt ad indicandam puritatem quam Deus optat maximam, valde consideranda. Primum est, quod multa simul conglobantur verba quæ unum & idem significant, ut tanto id scilicet apertius intelligatur. Secundum est, quod res per verba significata multum momenti addunt ad hoc ipsum exprimendum; quid enim purius quam quod igne confatur, quam quod confatorio purgatur, aut alio quovis modo colatur aurum & argentum? Tertium denique, quod verbis & rebus additur modus confandi & purgandi suos, non levis, non subitaneus, non præceps, non expeditus: sed lentus, gravis, cogitatus, *Sedebit*, inquit, *confans*, quasi qui meditatio rem agat, quasi qui tantum spatium sumat, tantumque ponat operæ, quantum res purganda exigit. Quod particulatim ad Purgatorium applicans S. Augustinus: *Quantum*, inquit, *exegerit culpa, tantum sibi ex homine vindicabit quædam rationabilis flamma disciplina: & quantum stultitia iniquitas suggererit, tantum sapiens flamma deficiat, Quæ cuncta facilius ex sequentibus intelligentur.*

l 50. Hom.
Hom. 10.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Incredulitatis est vel Crudulitatis nimia, non misereri petentium misericordiam animarum.

RATIO EST, Quia non credere qua sunt digna fide de gravi aliquorum miseria, vel nolle illis succurrere cum facile possis, Incredulitatis est, vel nimia Crudelitas.

Sed non misereri petentium misericordiam animarum hoc ipsum est non credere qua sunt digna fide de gravi & extrema ipsarum miseria: Vel nolle illis quod facile possis, succurrere. Ergo & Incredulitatis est vel Crudelitatis nimia non illarum misereri. Quod certe si diligenter expandatur: & annueris divina Bonitas, erit opera pretium.

I. P U N C T U M.

QUONIAM universum de Fidei nostræ Mysteries deplorabat Jeremias, hoc particulatim de animabus in purgatorio de-

terentis dici debet: *Nullus est qui recogitet corde.* Jerem. 11. Non est qui cogitet esse aliam vitam, esse cælum, esse infernum, esse alterutrum æternitatem aliquando nobis ad eundam. Nō est qui recogitet esse purgatorium, ibi esse animas in extremis suis pœnis inelamantes quod olim Jobus in suis: *Miseremini mei, miseremini mei vos saltem amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Nam si hoc vere cogitaretur ut vere est, quis amico, quis fratri, quis parentibus suam non ferret operam?

Videtur hodie quanti motus animorum omnium in hoc exhibendæ pietatis opus! quia videlicet ejus excitatur cogitatio, memoria revocatur, statim intellectus apprehendit quid sit rei, & quid factu sit opus, tum pari gressu voluntas movetur, & in omnes se inhectit partes, ut cum Gratia, tam iustum tam iuste debitum exolvat Religionis Officium.

O si diutius hæc duraret cogitatio! Si quod optabat David, nobis eveniret, *ut reliquia cogitationis diem festum agerent*, hoc unum sufficeret ad conferendam quam poscunt à nobis animæ misericordiam; hoc unum Scriptura exigit: *Sancta & salubris cogitatio pro defunctis exorare*, non dicit institutio festi, vel officii, vel alterius ordinandæ devotionis, sed sola cogitatio cum divina gratia subeat animum, satis erit ad flectendos animos nostros in id, quod poscunt à nobis animæ laborantes, omni loco & tempore fideliter impertendum.

Ad hanc autem firmius animis insigendam cogitationem, & crebrius frequentandam memoriam, crediderim id in primis opportunum, ut Mens gravi aliqua & vehementi percellatur ac imbuatur veritate, qua non modo quid sit boni cognoscat in hoc pietatis officio, sed quid mali esse possit jam ex hac vita, si suo desit muneri.

Vide nunc talis futura sit illa veritas, quæ idcirco præ cæteris paulo latius expédenda nobis modo proponitur. Experire num ita sit, vel quàm sit intolerandum si sentis ita esse, quod vel nimis incredulum; vel crudelem esse oportet si quam postulant animæ purgatorii misericordiam deneges. Quod ut clarius liquet, Perpende minutatim quid sit esse in presenti negotio vel Incredulum, vel Crudelē. Nonne is tibi videatur nimis incredulus qui digna fide, qui audita ex pluribus omni fide dignis supplicia quæ vel affinis vel amicus inter hostes patiat, & nolit credere? Vel si credat &

Jerem. 11.

Psal. 75.

2. Mac. 11.

dat & rogetur opem ferre quā facile posset si vellet, nolit tamen, & in suis eū jacere pœnis malit, quā ullo se movere loco; Nonne is tibi crudelis, nonne ferus ac barbarus censeatur?

1. Mach.
15.

Nonne propterea Simon Jonathæ frater voluit potius argenti talenta centum dare quæ fratri redimendo Thryphon petebat quam fratrem in vinculis relinquere, ne aut incredulus haberetur si non crederet licet homini vafro & fallaci, fratrem hac pecunia redimendum; vel si nollet redimere, crudelis & inhumanus audiret apud populum, indeque invidiam contraheret numquam eluendam?

Nonne lecus factum ab Imperatore Mauritio deplorant omnes Historici? Nonne id in illo arguunt, quod cum audisset Milites Christianos bello ab hostibus captos & male habitos, posse si vellet nonnulla data pecunia redimi, vel auditis non credidit, vel audita contempsit, & miseris misericordiam abnuvit, unde ipse paulo post à Phoca simul cum liberis est interfectus?

Ex quibus, atque ex ipso communi sensu satis patet quid sit incredulum aut crudelem esse: Faceret Deus, ne id etiam tam multis liqueret exemplis.

II. PUNCTUM.

SED non misereri petentium misericordiam animarum, hoc ipsum est, vel non credere quæ fide digna dicuntur de extrema ipsarum miseria; vel nolle illis quod facile possis, succurrere.

Pedentem hic incedendum; & primo non misereri censendus est, qui nihil de suo confert ad sublevandam animarum miseriam. Non quæ possunt conferri omnia, de quibus infra dicetur, non inquam requiruntur ab unoquoque conferenda; Satis est, si quod horum commodius possit, ita velit & agat: Sed nisi etiam aliquid suum agat aut patiatur, quantumcumque pium sentiat erga illas affectum, non potest dici misericors: Unde illud Sapientis præclare dictum: *Multi homines vocantur misericordes, virum autem fidelem quis inveniat?* Id est, solo nomine sunt misericordes non re ipsa, paucique tales sunt qui vim nominis impleant, quia pauci hoc agunt quod possint, in quo uno consistit fidelitas.

Pr. 20.

Deinde verò, quænam sit animarum in purgatorio detentarum miseria, quamque sit omni fide dignum quod de illa refertur, paulo at-

tentius investigandum; atque ex his quatuor circumstantiis breviter indicatis, fufius explanandum. Prima est, Gravitas pœnæ, quæ gravitate superat quidquid in hac vita pati possumus, ut expresse & luculenter ait S. Augustinus: *Non solum, inquit, de illo aeterno qui in aeternum cruciaturus est impius: sed etiam de illo qui emendabit eos, qui per ignem salvati erunt. Dicitur enim, ipse autem salvus eris, sic tamen quasi per ignem. Et quia dicitur, salvus eris, contemnitur ille ignis. Ita planè quamvis salvi per ignem: gravior tamen erit ille ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita. Et nostis quanta hic passi sunt mali, & possunt pati, tamen tanta passi sunt, quanta potuerunt pati & boni. Quid enim quisque maleficus, latro, adulter, sceleratus, sacrilegus periculis legibus, quod non periculis Martyr in confessione Christi? Ista ergo quæ hic sunt mala, multo faciliora sunt: & tamen videte quemadmodum ea homines ne patiantur, quidquid iusseris faciunt. Quanto melius faciunt quod jubet Deus, ne illa graviora patiantur!*

Secunda circumstantia est, pœnæ diuturnitas, quæ definiti quidem præcisè non potest, sed universim asseritur ad multos produci annos, nisi vivorum suffragiis contrahatur: Unde apte Origenes: *pro defunctis semper orandum, quia nescimus quamdiu cruciatus perduret. Et S. Bernardus, In purgabilibus, inquit, locis centupliciter quæ fuerint neglecta redduntur, usque ad novissimum quadranteum. Quibus si placet addere Cardinalem Bellarminum, hæc sunt ejus verba: Purgatorii pœnas ultra decem aut viginti annos extendi, & fortasse ultra centum propagari posse, non dubium est.*

In Ps. 37.

1. Cor. 3.

In Ep. ad Rom.

In obitu Humberti Monachi.

L. 2. de gemitu co-

lumba c. 9

lumba c. 9

lumba c. 9

lumba c. 9

lumba c. 9

lumba c. 9

Tertia circumstantia est, Impotentia sui juvandi; quidquid enim orent, quidquid agant aut patiantur, nihil ipsis confert ad pœnarum levamen aut subsidium, sunt enim extra viam meriti; possunt quidem suis pœnis contracta solvere debita, sed non possunt se per se ipsas à pœnis eximere. Quia nec opus, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos quod tu properas, inquit Sapiens, Inferorum nomen usurpans pro quocumque loco ex infernis extra viam & patriam.

Ecc. 9.

Quarta est, quo uno se solari posse videntur, hoc ipso magis affliguntur, spe scilicet futura beatitudinis; Nam spes illa est quæ cū differtur affligit animam, animam carne exutam, animam quæ valde apprehendit bonum quo privatur, animam quæ novit se sua culpa tan-

Prov. 13.

to privari bono, animam quæ Deum diligit & quæ à dilecto separata non potest vivere nisi cum ingenti dolore; animam quæ videt in se reatum pœnæ quod à videndo Deo & possidendo impeditur, animam quæ multos in vivis novit à quibus si vellent juvaretur, & quantocyus in divinos introduceretur amplexus: & tamen ab illis non auditur, negligitur, oblivioni datur! Satifne putas hoc esse miserum & miseratone dignum?

Nonne vero hæc sæpius audivisti? A quibus autem audivisti, nisi ab his ipsis à quibus accepisti quam profiteris Christianam & Catholicam fidem? Dic unde habes quod sit unus & trinus Deus, quod sit Christus Deus simul & homo: quod sit paradysus Beatorum & Infernus damnatorum? Nonne ab Ecclesia? Nonne ab Ecclesiasticis: Nonne ab Ecclesia Pastoribus aut approbatis Doctoribus, qui quod Ecclesia definiit, annuntiant? Et nonne id definitum, nonne id denuntiatum est, quod circa hunc articulum audivisti? Nam et si quædam particularia de pœnarum genere, de qualitate ignis, de diuturnitate mansionis non sint determinata, quod tamen spectat ipsam rei quæ vocant substantiam, non minus Ecclesia definiit, nec minus de fide divina est esse Purgatorium ubi animæ defunctorum per aliquod tempus cruciantur, quam quod sit Christus, quam quod sit cœlestis beatitudo vel æterna damnatio. Unde expresse Tridentinum Concilium quando agit de hoc articulo quantis fulciatur testimoniis, & quantum sit fidelitate docendus, præaudiendus his memorandis declarat verbis: *Cum Catholica Ecclesia, Spiritu sancto edocta ex sacris libris, & antiqua Patrum traditione, in Sacris Conciliis, & novissime in hac Oecumenica Synodo docuerit Purgatorium esse, animasque ibi detentas, fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris sacrificio juvari, præcipit sancta Synodus Episcopis, ut sanam de Purgatorio doctrinam à Sanctis Patribus & Sacris Conciliis traditam, à Christianis fidelibus credi, teneri, doceri & ubique predicari diligenter studeant. Et distinctius contra eos qui secus docerent aut crederent: Si quis, inquit, post acceptam Institutionis gratiam cuilibet peccatori penitenti ita culpam remitti & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exolvendæ, vel in hoc saculo vel in futuro, in purgatorio, antequam ad regnum cœlorum aditus patere possit anathema sit. Id est, maledi-*

Sess. 25. c. 1.

Sess. 4.
Can. 30.

tionem, condemnationem & damnationem æternam incurrant hi qui hoc non crediderint. Quare potro sic condemnati qui non crediderint, nisi quia quæ audiunt, fidem merentur? Nisi quia sic Ecclesia statuit, & quod statuit sic credendum est, sic Christus imperavit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus?* Et nos tales incredulos habemus pro hæreticis, aut non sumus vere Catholici.

Quod erat itaq; declarandum, vides quam sint hæc fide digna quæ de pœnis animarum audivisti, cum sint ipsius objecta divine fidei, quibus nihil certius, nihil firmius esse potest. Pergamus in aliis propositionum partibus evolvendis: Dicitur est quod animæ suæ in illa miseria miseri cordiam possent, Quis potro dubitet ita esse cura videant se à nobis juvari posse, cum certò sciant id esse gratum Deo ut à nobis juventur & liberentur, cum & intelligant id esse nobis facile, & adeo non damnosum quin potius valde utile & fructuosum? Hoc sequitur explicandum, & res ita est in aperto ac confesso apud omnes cuiuscumque sint status, ut qui diceret se non posse, hunc ego dicerem magis posse. Hoc ipsum nempe quod agimus, hoc ipsum quod nil aliud possumus, offeramus Deo pro ipsis, id acceptabit Deus, & tantum illis pœnæ relaxabit, quantum est oblationis nostræ meritum.

Sunt alia quidè aliis valore ac merito præstantiora: Sacrosanctum Missæ sacrificium pro defunctis oblatum primas meriti tenet partes, ut jam audivimus ex Tridentino. Deinde indulgentiarum lucra, & preces Ecclesiæ quas fundunt Sacerdotes, vel quas privatim quisque recitet; Tam Eleemosynæ, jejunia, macerationes corporis, & quidquid satisfaciendi pro peccatis vim habet, & in illam potes quibus volens applicare. Quod si nil horum habes nec potes, quod si tuo sit ita intentus operi, ut præter illud tuum opus tuamve paupertatem, tota die nil cogites; huc te appello, hic te expecto, quantumcumque sis pauper nil ut habeas quod in Eleemosynam largiaris, quantumcumque sis infimus, nihil ut possis de corporis detrahere necessitatibus, quantumcumque sis imphæatus negotiis vel ruo affixus operi, nil ut possis orare longius; bene habet, sola restet bona voluntas quam nullus à te auferre potest, & satis dives es satisque potens ad errendam à suis pœnis unoquoque die animam, vel etiam plures. Offer ut dicebam, illud opus

III. PUNCTUM.

opus tuum, illum laborem hodiernum, illam tuam paupertatem, infirmitatem, injuriam & quidquid patiaris, aut quidquid agas per singulas quantum distingui possunt dici partes; Offer inquam, Deo semel ea mente ut proficit animabus illis; & proderit suo modo ne dubites, peinde ac si orasses aut jejunasses in hunc ipsum finem.

Sicut enim pecuniam ex diurno tuo collectam penso si dares in solutionem alieni debiti, solveretur certe hoc debitum; sic plane tuus labor sine laboris tui meritum si velis, ad solvendas ex vinculis suis animas derivare, salvasti animam, vel ex toto, vel ex parte, pro aequata meritatione cum debito. Neque vero hinc tibi aliquid deperibit vel ex temporalis mercede, ut patet, vel ex spirituali lucro, ut constat ex ipso Charitatis quæ tum exerceatur valore ac pietio, quod tanti apud Deum est meriti, ut tanto majus in te lucrum retundatur, quanto minus tibi de tuo referaris.

Adde, quanto affectu illa per te donata celo Anima, quantum tibi necesse est apud Deum impetrabit & obtinebit gratiam, virtutum, & Beatitudinis: Certe hoc non minus certum quam Beatorum animas esse gratas & nemores honorum quæ acceperunt, ipsumque Deum esse bonum cum bonis, & cum sanctis sanctum, ut ait David, qui & factio suo rem valde illustrat & confirmat. Nam cum viri Jabes Galaad Saulis occisi caput religiose sepelissent, ita gratum hoc habuit, ut præter illam quam à Deo Charitatis mercedem acceperunt, se ipsis etiam regia munificentia gratiam redditurum promiserit: *Benedixit vos, inquit, à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelivistis eum. Et nunc retribuere vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, id quod fecistis verbum istud.*

Quibus ita declaratis, quid restat nisi ut evidenter intelligas quod habet Propositio. Non misereri scilicet peccentium misericordiam animarum, hoc est, vel non credere quæ fide digna dicuntur de extrema ipsarum miseria, vel nolle illis, quod facile possis, succurrere? Quid sit autem hoc ita non credere, vel hoc nolle, jam discet ex proposita Veritate, cuius certa & evidens inde Conclusio ducitur.

HOC nempe est nimia vel Incredulitatis, vel Crudelitatis ingenium.

Hoc est esse prius incredulum, non credere quæ audiuntur tali fide digna, quæ ipse deus creditur. Vel hoc plane est supra modum esse crudelem, non subvenire quibus possidem te rogant, dum te sollicitant, dum te adjurant extrema sua in misera, mediis in ignibus unde se non possunt eripere. Possunt vero per te tam facile eripi, quam tibi facile est id veile, volendo laboris tui partem aliquam sine ullo tuo detrimento impertiri. Et tu nolis: tu dissimules! tu negligas! tu alia omnia cogites! Dic quæso, quid sit esse inhumanum, immanem & feris ipsis ferociorem, nisi hoc sit?

Cum de fundendis ad convertendos peccatores precibus ageretur, in tertia parte, id tantum esse dictum est, ut impium esset non id præstare Officium propter miserandum nempe statum in quo jacet peccator, & quo potest oratione liberari. Miserandum certe peccati lethalis statum, & omni modo liberandum! Sed tamen attentè consideranti nonnulla occurrunt, quæ diuorem quandam impietatem arguant si neges Animæ quod à te petit, quam si peccatori non redderes.

Primum est quod peccator seipsum per Dei gratiam juvare potest, non autem animæ ut dictum est. Quid autem miserius, & quid ad flectendos in misericordiam animos potentius, quam impotentia miseris? Quid contradietius & crudelius, quam illa vita vel audita non omnino flecti?

Secundum est quod non ita possis quæ velis in peccatoris gratiam, sicut potes subsidium afferre animæ suis in pœnis destitutæ; Nam ipse sapientius tuis peccator obstitit monitis & precibus, & quam à deo peteres gratiam, ipse suis avertit flagitiis. Non sic autem anima, non sic unquam sibi aut tibi obstat, nec ullum ex terponit obicem tuis participandis benefactis.

Tertium est quod ipse Deus non ita plerumque velit se orari pro peccatoribus, sicut pro animabus; *Viquequò in lugas Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israel* Sic Samueli dictum à Domino; Et Prophetæ Jeremiæ: *Tu noli orare pro populo hoc; nec assumes pro eis laudem & orationem. & non obstitas mihi, quia nò*

M m 3

exau-

Psal. 17.

1. Reg. 2.

Fer. 2.

Hebd. 10.

1. Reg. 16.

Jerem. 7.

exaudiam te. At non ita de quacumque anima, quæcumque tandem illa sit, nulla una est pro qua non libenter orari velit Deus, nihilque habeat oprabilius, quam ut quoquo modo Justitiæ suæ satisfiat, & bonitatis thesauros aperiat, unde nihil dubites in defunctorum gratiam quidquid velis profundere. Nam si opus aliquid misericordiæ sic Deus diligit ut in extremo Judicio de solis his operibus videatur esse quæstio, nec salvandum ullum aut damnandum, nisi qui misericors aut immisericors fuerit: qualem putas futurum in eos Deum, qui patientes animas libenter sublevarint, cum in uno hoc opere cætera pene omnia quæ dicuntur opera misericordiæ contineantur? Hoc est enim esurientes pascere, seu sitientes potare, nam nullus mortalium tanta umquam siti premitur, quanta illæ animæ ut Deo perficiantur. Hoc est in carcere positos visitare, Hoc est, solam afflictos; Et longe est hoc amplius quam corpus mandare sepulture, vel peregrinum hospitem suscipere, cum in æterna illa tabernacula, quæ tantis petunt laboribus, promoveantur.

Adde quod sæpe naturalis est compassio quæ nos ad sublevandam miserorum miseri-

am trahit, quæ licet bona sit, tanto tamen minus est bona, quanto magis est naturalis. At vero in mortuos misericordia tota est ex auditu, tota ex fide, tota supernaturalis, & proinde majoris profecto meriti.

Denique, licet hæc ipsæ pro quibus oras animæ jam fruere gloriâ, tamen illud ita gratum habet Deus, ut numquam irritum esse finat, sed vel in alios, vel in teipsum multiplici refundat sænore. Cum e contra sit ita sævum & crudelem vivens præstitit in mortuos nulla ut in illos seclatis misericordia, sic permittere Deus, ut tibi mortuo par referatur lævitia: & cogaris aliquando sentire quod Rex ille crudelissimus Adonibécæc agnoscebat, dum cæcis summitatibus manum ac pedum suorum dicebat: *Septuaginta Reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. SICUT FELI, Ita REDDIDIT MIHI DEVS.* Iud. 7.

Vide in 3. p. Dominica 10. ubi de homine qui in latrones incidit quem Samaritanus curandum suscepit: *Si vis curari, cura. Quæ mensura mensus fueris, eadem & remetietur tibi.* Et Dom. 11. *Qui non audit, non audietur.*

Die 11.
Novem-
bris.

IN FESTO S. MARTINI CONFESSORIS PONTIFICIS.

Expoliavit se Ionathas tunica qua erat indutus, & dedit eam David. 4. Reg. 18.

VERITAS PRACTICA.

Momentum illud ex quo pendet æternitas, sæpe momentum tale est, quo se sua Martinus expoliavit tunica.

Sæpe momentum illud est, in quo petitur Eleemolyna.

Sæpe momentum illud est, in quo de uno Virtutis actu statim agendo agitur.

SENSVS & RATIO EST, Quod momentum illud ex quo pendet æternitas, sæpe momentum illud est, quo suos probare solet Deus.

Sed momentum quo se homines probare solet Deus, sæpe momentum illud est in quo petitur Eleemolyna, vel de uno quopiam Virtutis actu statim agendo agitur.

Ergo & momentum illud est ex quo pendet æternitas. Quod sane est diligenter exendendum, & in omnem bene agendi occasionem intendendum, exemplo sancti Martini.

I. PUNCTUM.

O Beatum Pontificem qui totis visceribus diligebat Christum Regem, & non formidabat imperii principatum!

Sic Ecclesia de S. Martino compendiosè Virtutes ejus quæ multæ sunt & insignes referens, ad singularem quæ in Christum ferebatur dilectionem, cujus evidentissimum dedit testimonium cum adhuc esset Catechumenus. Nam sicut Ionathas Saulis filius amore David raptus, quæ induebatur tunica Davidem

videm induit, sic Martinus militem agens in Gallia, cum esset Ambiani, ac nihil præter arma & vestimentum quo erat indutus haberet, pauperi nudo tum ab eo petenti ut Christi nomine sibi Eleemosynam tribueret, partem clamidis dedit: Quod factum Christus sic gratum habuit, ut sequenti nocte, dimidiata illa veste indutus ei apprensus dixerit: *Martinus Catechumenus hac me veste contexit.* Tum vero statim Miles relicta militia Christo se totum dedit, & factus Sacerdos, Episcopus, & Religiosus simul Cœnobitarum pater, tam multa, tam mira, & prope singularia cuiuscumque Virtutis exempla dedit, ut Sacerdotum, & Præsulum, & Religiosorum omnium perfectæ fuerit Exemplar vitæ.

Sic enim in omnibus temperate agebat, ut Virtutes ipsas mirum in modum temperaret, & quæ magis à se videntur dissita, simul in unum magis conjungeret. Quid nempe magis disjunctum videtur quam solitudo monastica, & sollicitudo Pastoralis: Utrumque tamen simul junxit Martinus. Quid magis Humilitati videtur oppositum, quam vel insignes honorum Tituli, vel insignium Virorum frequentia, vel morum tanta gravitas ac Majestas, ut ipsis Imperatoribus imperare videretur? Et tamen ita humilis simul & excelsus semper vixit. Nihil illo pauperius, nihil illo tamen magnificentius. Orabat ita frequenter, ut nihil agere præterea videretur: Tam multa vero agebat, ut orationi locus & tempus non apparent. Numquam otiosus, sed numquam etiam negotiosus. Sic omnibus mitis & facilis, ut nulli tamen indulgentior, & cunctis semper esset colendus. Sic amabat suos, ut paratus esset ab eis numquam digredi: Sic paratus erat ab eis digredi, quasi qui suos non amaret. Non de suis beneficiis præsumebat, & tamen viso humani generis hosti jamiam moriturus audacter dicebat: *Quid a feras cruenta bestia, nil in me funeste reperies. OVIRVM ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec vivere recusavit.* Plura hoc uno certe verbo dicuntur, cum *virum ineffabilem* tota Eum prædicat & demittitur Ecclesia, quam si longo illum sermone celebrandum susciperemus.

O quanti refert se semel totum Christo dare! O quanti res est momenti præcedentem sine mora sequi gratiam, & singula vitæ momenta sic diligenter cavere ac religiose reve-

teri, nullum ut sit quo rei bene gerendæ se debeat occasio, quo ei statim non acquiescas. Ecce qualis quantulusque fuerit S. Martinus dici non potest, quia supra nostram omnem dicendi facultatem Virtus ejus evecta est; Sed undetalis tantusque fuerit, dici potest, & dici debet, multumque ponderari, quia multum profecto facit ad salutem & perfectionem omnium.

Audisti pauperem à Martino petentem aliquid; Audisti quid Martinus dederit, Audisti quid Christus idcirco dixerit. En prima quam sciamus tantæ sanctitatis origo. Præcessit quidem Gratia, Ipse prior Deus dilexit nos, prius Ipse nobis donat quod possimus ei dare; sed prima illa præsupposita Gratia, quod prius consequenter à Martino Deus expetivit, fuit illa pars chlamidis quam dedit pauperi, fuit ille Charitatis actus quem in Christum exercuit, fuit ille promptus animus quo se impellentem Gratiâ sequutus est. Hinc inde series illa Gratiarum, quibus tota ejus vita contexta est. Ab illo sic incæpit momento salvus & Sanctus esse, ut si ab illo non ita incæpisset momento, numquam forte incæpisset, nec ita salvus ac Sanctus unquam fuisset. Quod vulgo dicitur, *EX MOMENTO ATERNITAS*, Momentum, illud Martino fuit quo pauper eleemosynam ab eo petiit, quo dandi talem eleemosynam injecta cœlitus Mens illi est, & mentem sequuta est actio sive actus Charitatis. En momentum ex quo Martini pendebat aternitas.

Et quod de illo dicimus, de unoquoque nostrum debet intelligi. Quod de illo Charitatis in pauperem opere pronuntiamus; hoc ipsum de quovis alio, vel agendo vel non agendo, prout aliquando nobis occurrit, dici fas est; Et in multis quæ hic possent expendi, primum & præcipuum est quod attente consideretur. Quid enim momentosius & pretiosius quàm quod summam illam aternitatem sic attingit, ut eam plauet & ædificet, aut evertat & destruat?

Ac primo vulgare dictum illud: *Ex momento aternitas*, paulò fufius declarandum. Tres sunt enim modi quibus ita dici potest. Primus est de tota hominis vita, quæ quam sit brevis & momento similis, explicatum habes in 2. p. Dominica 3. post Pascha; satis autem patet quam vere pendat ex tali momento aternitas.

Secundus est, cum multi ac varii sint vitæ casus & tam repentini, ut aliud profus cogitantes homines quam citissime abripiant, & abrepti transferantur illico in domum æternitatis, ut loquitur Sapiens, nonne tum etiam liquet, quam verè sit ex momento æternitas? Nempe in quali animæ statu mortem illam improvísam homo motietur, in eo permanebit ad omnem æternitatem. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit. Quod figurate dictum est a Sapiente de statu morientis; Nam ut paulò antè dixerat: *Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves in quo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo superveneris.*

Tertius denique modus is est quem indicavimus, quando scilicet suos Deus tentat & probat, propositis aut permisis quibusdam rerum eventis, quæ ad instar momenti petulant se, & de quibus in sequenti puncto commodius, cum hic sufficiat intelligere tales rerum casus licet fortuitos aut naturales, aut etiam si ex malitia Dæmonum vel hominum componantur, esse tentationes & probationes ex parte Dei ad faciendum nostri experimentum, quasi ut homo nobiscum ageret, quasi cum Herus data occasione servum expetitur an sit fidelis, Sic Deus tentasse Abraham dicitur: sic probasse populum suum ad aquas contradictionis: sic Tobie dictum: *Necessè fuit ut tentatio probaret te.* Sic sæpe Sapiens: *Tanquam aurum in fornace probavit illos.* Sic Judit paulò fustis: *Memores sint quia tentati sunt Patres nostri, ut probarentur si verè colerent Deum suum. Memores esse debent, quomodo Pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses.* Et quæ plura sequitur, quam & imitatus Apostolus longum eorum textit catalogum quos variis tentatos modis Scripturæ referunt.

Tunc verò, quod est præcipuum Propositionis Caput, tanti cujusquam nostrum interest fidelem esse, ut ex illo momento seu momentaneo tempore quo illius nostræ fidelitatis experimentum capitur, ex illo inquam momento, prout fideles aut infideles tum fuerimus, nostra pendeat æternitas sive cœli sive inferni: Totus salutis nostræ cardo tum plerumque vertitur, de rei summa tum sæpius agitur: *Argentum reprobum vocate eos,* Nempe

post factam probationem. Tremenda certe probatio, seu potius tremenda nostra dum sic probatur, infidelitas.

II. PUNCTUM.

SED momentum illud quo se homines probare solet Deus, sæpe momentum illud est in quo petitur Eleemo, quæ, vel de alio quovis virtutis actu statim agendo agitur.

Videtur eadem Propositio cum præcedenti, sed tamen diversa est, & magis determinatè deligat quoniam sint illi occurrentes casus & eventus quibus utitur Deus ad probationem hominum; Nempe illi vel quotidiani qui sæpe frequenter incurunt in communem vitæ usum, vel infrequentes alij, qui virtutis illius exercendæ quem vocant Heroicæ præbent ansam, de quibus nil planè certum dici potest, sive quoad objecti speciem, sive quoad modum, sive quoad tempus exercendæ virtutis, quia momenta sunt qua Pater posuit in sua potestate: Quod unum dici debet, hoc est, fieri posse, Inò & læpius fieri, quod tale probationis tempus sit valde subitaneum, sive in occurso, sive in duratione, atque in illis interdum verferur occasionibus quæ nos singulis pene momentis circumstant, ut sicut de mortis hora dicitur, tantò cautiore sumus, ne ut ait Sapiens: *Defraudemur à die bona, & particula boni doni non nos prætereat,* quantò magis sumus incerti de tempore; vel quantò magis quodlibet tempus & quodlibet momentum temporis: *Videte, vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit,* dicebat Dominus.

Vis autem nosse quàm parùm duret illud tempus, & quàm rectè momentum appelleretur, aut quàm frequenter unicuique possit ad probationem sui sic semel evenire ut vix aliud detur? Revolve præteritorum seriem sæculorum: Et ne multitudo te obruat, primos cujusque gentis repræsentat tibi: Duces, in quibus Deus constituit quid de cæteris inferioribus judicari possit. Considera primum illum Angelum qui de Lucifero factus est tenebrarum Princeps & Rector, quantum putas moræ ac durationis habuit quo probaretur ad cœlum vel ad infernum? Mirum certe dictu, sed tamen verum; Vix instans & momentum fluxit inter illum & illum, inter illum qui erat, & inter illum qui modò est.

Crea-

Creatus post Adamus, suum etiam probationis tempus habuit, paulo quod dem longius quam instanti Angeli, seu quantam putas illam fuisse longitudo inem? Quantum videlicet spatii positum est in uno aut altero verbo quod Eva protulit cum Adamo, cum illi pomum obtulit comedendum. Nonne hoc tibi satis brevè videtur ut momentum dici possit? Et nonne hoc momentum fuit, in quo Adami virtus probata fuit, & nulla inventa est?

Num. 10.

Sic Moyses celeberrimus ille populi Dux Israelitici, tot inter prosperos & adversos casus, unum praecipue habuit quo probaretur, in aqua scilicet ex petra populo danda; Tantisper hæsit, non satis Deo fidit, vix scitur quid peccavit; peccavit tamen, quia punitus est, sed peccati ac probationis mora tam momentanea fuit, ut nisi Deus revelasset, nemo illum peccasse diceret.

1. Reg. 13.

Primus Regum Saul, quo nemo melior in toto populo, probandus tamen fuit, an talis permaneret; Datur ei tempus, datur ei virtutis exercendæ occasio; Samuellem expectet ad aliquot dies. Expectat ad extremum usque diem, sed non extremam diem horam. Ecce in extrema hac hora tentatus probatur, & deficit.

Iob 7.

At verò quantum hoc dies funestum horæ tempus a si momentum? Et licet non ad extremam omnes perniciem deciderint quos in exemplum adductos vides; valent tamen ad exemplum rei propositæ: & evidenti sunt documento, quam sit momentaneum illud quod probandis suis tempus definit Deus: Unde & illi à Jobo dicitur: *Quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo, & subitò probas illum.*

III. PUNCTUM.

Apoc. 21.

PALET hoc igitur quod ore omnium usurpatur, **EX MOMENTO ÆTERNITAS**, non de momento tantum vita naturalis intelligi, sed de momento praesertim illo, quo in vita sapius accidit ut subitaneis & improvisis à Deo probentur homines casibus, utrum fideles, utrum humiles, utrum casti, utrum patientes, & subditi; Quo in occursum virtutis exercitæ vel omittæ præjudicata quodammodo salus & aeternitas dicitur, pro ut cujusque Virtus probata & improbata fuerit: *Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua.* Hæc ad unumquemque generatim; sed uni cuidam Hayneusve pars IV.

particulatim dictum à Domino perinde quasi ac Martino, quod certe satis frequenter aut ponderose nunquam satis expendi potest: *Quoniam, inquit, tu servasti verbum patientia mea, & ego servabo te ab hora tentationis quæ ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. Ecce venio cito, tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Hæc hora tentationis, ut alias forte dictum est, dira fuit persecutio, quam Trajanus movit contra Fidem. In hac persecutione decesserunt multi meritorum, quos inter ille de quo est sermo, miserandum in modum perisset, nisi singulariter à Domino servatus esset; Quod autem sic servatus fuerit, datur fidelitati ejus in servando verbo patientia, Id est, in continendo verbo quod ex impatientia protulisset, nisi per Dei gratiam verbum illud continuisset. Ecce igitur in uno verbo continendo continebatur hominis probatio, & in tali probatione vertebatur ejus aeternitas! Ecce igitur in tam exiguo tempore quo proferri verbum vel sileti potest, agebatur illud discrimen, quo vel homo Martyr Christi esset & Beatus: vel deceptor fidei & in sempiternos amandandus ignes. *Quis non sibi cavisset in illo proferendo verbo? in illo tam pretioso vitæ aut mortis æternæ dato momento?*

Apoc. 3.

At cum Lector, tale hoc momentum possit hoc ipsum esse quo hæc legis, nonne tibi commendandum est ne nimis transcursum legas, nec satis apprehendas, quanto in pretio sit unaquæque pars habenda Temporis? Vix fortè alias tale occurret argumētum quod legas; vix unquam forte talem hanc singulis tuis actionibus adhibendam cautionem & vigilantiam discas, nisi modo melius intelligas quid sit, & quanti referat eam adhibere.

Eccles. 4.

Hinc apte Sapiens: *Fili, conserva tempus, & evita à malo.* Tempus quodcumque sit, observandum est, ne forte quod non servaris, tempus sit quod maxime servandum erat ad exhibendam fidelitatem. Sic oportet habere semper cinctos lumbos, & lucernas ardentibus in manibus, & similes esse hominibus expectantibus Dominum suum, ut videre est in hac parte, Hebdomada ultima. Unde in Evangelio hodierno de lucerna corporis agitur quæ dicitur esse oculus, id est, attentæ sui consideratio, ne quid verbo vel opere perperam fiat.

Luc. 12.

Ibid. 11.

Cavenda præsertim est astuta quædam natura

N n n

turæ

turne corrupte fallacia, quæ in occurfu Virtutis exerceat. Virtutem quidem non abnegat, sed non talem quæ se offert, aut non talem ejus virtutis actum, quasi vel eundem vel alium aliàs possit exercere quando valet. At fallitur, nam etsi virtutem non videtur abuisse, tempus ejus tamen quod se offerebat abnuat, & cum huic forte tempori connexa esset Gratia quæ non alteri connectetur, quid ages illa destitutus gratia, sine qua non potes agere quod agendum erat illa præiente?

Fallitur verò etiam quod difficultatem præcedat ad excusandam inertiam vel dilationem operis: Nam in illa difficultate vertebatur probatio: difficultas illa probationem declarabat prout superata vel non superata esset: Actus virtutis heroicus qui occurrit ut dictum est, is inter alios merito censeri debet probationis index & testis: talis autem difficultatem involvit, ut inimicis parere, contemptum pati, non referre injuriam, silete verbum quod libenter effunderes, naturam deni-

que magis effraenem refrænare, & divinæ subicere Gratiæ.

Memorero Raab & Babylonis scientiam me, Psalm. 86.
Id est, eorum qui quo tempore magis in vitium inveniuntur se continent, & oppositam exercent virtutem. Unde in quibus magis vincimur, magis vincere debemus, nempe in istis difficilioribus in quibus certamen datur ut vincas, juxta illud Sapientiæ de Patriarcha Jacob, certamen forte dedit illi ut vinceret: atque illud etiam Apostoli: *Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem.*

Vide in 2. p. Fer. 2. Hebd. 2. In Quadragesima.

Si dum adest occasio virtus abest, vix unquam virtus adest.

Sic est omni negotio tempus & opportunitas, ut nisi adfit tempus & opportunitas, vix fiat ullum negotium.

In 4. p. Fer. 4. Hebd. 18.

Die 21.
Novembris.

IN FESTO PRÆSENTATIONIS B. Mariæ Virginis.

Adducentur Regi Virgines post Eam, proxima ejus afferentur tibi. Afferentur in lætitia & exultatione. Psalm. 44.

Ego autem sicut Oliva fructifera in Domo Dei. Psalm. 51.

DUO illi diversorum Versus Psalmorum, duo quædam nobis representant ad praxim & imitationem Beate Mariæ Virginis in Templo præsentate, præsertim consideranda. Primum est, ipsa multarum Virginum, & quarumlibet sponsarum Christi præsentatio seu oblatio, qualis sit vel per vota, votorumque renovationem: vel ex propria cujusque Devotione.

Secundum est, Earum Constantia, & firmitas in oblatione servanda, nec non progressus in virtutem & perfectionem, sicut Beata Virgo proficiebat & fructificabat tamquam oliva fructifera in domo Dei. Sic de illa expressit Sanctus Joannes Damascenus: *In lucem, inquit, editur, in domo probatica Joachims, atque ad Templum adducitur: ac deinde in domo Dei plantata, atque per Spiritum saginata, instar*

olive frugifera, virtutum omnium domicilium efficitur, ut quæ videlicet ab omni hujusce vitæ & carnis concupiscentia mentem abstraxisset, atque ita Virginem unâ cum corpore animam conservasset, ut Eam decebat quæ Deum sinu suo exceptura erat.

Circa hæc autem duo Capita tam multa se offerunt quæ perpendi possint Veritates, ut eas indicasse sufficiat.

Ad primum de oblatione sui ex proposito Psalmi versiculo,

Adducentur Regi Virgines post Eam.

Nemo est qui possit omni modo quod fecit Beata Virgo, facere: Sed nemo est qui non possit suo modo, quod Illa fecit.

Nemo est scilicet qui cum divina Gratia non possit se Deo præsentare & offerre quidquid

quid habet, quidquid potest, & quidquid est. Nec quemquam retardere debet, quod jam sæpius id fecerit sine fructu.

Licet enim non semper facias quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias.

Vide in hac 4. parte, Fer. 3. Hebdom. 27.

Proxima eius offerentur tibi.

Hoc ipso quo offeruntur & offeruntur Deo, proximæ sunt Beatæ Virginis.

Nam sic illi sunt singulati puritate & Sanctitate similes.

Affinitas verò Sanctitatis cum B. Virgine, magis æstimanda quam sanguinis.

In 2. p. Die 20. Martii, In Festo Sancti Joachimi.

Afferentur in lætitia & exultatione. Hilarem enim datorem diligit Deus.

Sic serviendum Domino in lætitia, ut nisi lætetur in Domino servus, non lætetur in servo Dominus.

In 4. p. Fer. 4. Hebdom. 22.

QUIA vero quod præcipuum, quod magis Deo carum est in hac oblatione sui, plures omittunt, qui sibi aliquid retinent, nec se totos tradunt, sicut se Beata Virgo tradidit, idcirco præcipue hoc urgendum, ut sequitur.

Non se præsentat cum præsentata Virgine, qui se magis in præsens offert, quam in futurum tempus.

Non se præsentat nempe cum Illa, qui se sicut Illa non præsentat: Illa autem non ad præsens aut aliquod duntaxat tempus, sed in perpetuum, immobiliter, integre, se tota penitus totam, sicut Deus nos sibi totos optat, unde & de nostris ait oblationibus: *Holocausta tua in conspectu meo sunt semper.* Semper te talem effectum volo, qualem te affectu vidi cum te offerres. Te observo an sis semper idem, an verbis facta respondeant: Rara enim & certa Veritas:

Psal. 49

Professus idem ac profiteus.

In 3. p. In fine ubi de Votis.

Aut nullam vitæ partem, aut totam Deo debes.

In 1. p. Die 4. Januarii.

Numquam melius sibi providet Dei servus, quam si nihil sibi retinens se suo Domino suaque omnia consecrat.

In 1. p. Die 6. Decembris.

Magis tenemur omnes affectu nostra relinquere, quam effectum Apostoli, vel quivis alii.

In 1. part. Fer. 3. Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Non tam spectatur quid Deo dones, cum te illi præsentas, quam quid non dones.

Quod præsertim spectat Deus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas.

In 3. part. Fer. 5. Hebdom. 8. Et Fer. 3. Hebdom. 13.

Non quantum, sed ex quanto.

Cupiditas non refrænata, rapina quædam est in holocausto, ac sacrilegium.

In Levi quidem cupiditate patris tantum cordis detrahitur: In gravi autem totum Cor Deo perit.

In 4. p. Dominica 17.

Plura dat Christo qui dat omnia licet pauca & vilia quam qui multa & pretiosa non datis omnibus.

In 4. p. Fer. 6. Hebdom. 17.

Nec timenda donatio, seu privatio libertatis post integram sui donationem:

Nam nemo liberior quam qui minus est liber.

In 2. part. Sabbato Sancto.

Hoc est esse Christi, solius esse Christi.

Numquam magis eris tuus, quam cum minus eris tuus, ut sis totus Christi.

In 4. p. Fer. 3. & 5. Hebdom. 24.

Vota non rectè renovas, nisi te Vota renovent.

In 3. part. In fine ubi de renuntiatione Votorum.

QUÆ verò spectant ad alterum Caput de Constantia & firmitate in promissis Deo factis, hæc sunt ex multis aliquæ Veritates:

Non 2. Quam

Quam in se attrahit Gratiā qui se Deo libens offert, hanc sibi detrahit, qui quod offert non reddit.

In 1. p. Fer. 3. Hebd. 1. in Adventu.

Dum lucet, ambulandum: ne tenebrae fiant.

In 1. p. Die 5. Januarii.

Quo minus potes reddere quaecumque debes, eò magis debes reddere quaecumque potes.

In 3. p. Fer. 2. Hebdom. 1.

Qui non servat consilia quia non sunt praecepta, nec ipsa etiam praecepta servat.

In 3. p. Fer. 2. Hebdom. 5.

Qua ratione fit ut plures dici possint malae quam bonae arbores, eadem profus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor.

In 3. p. Dominica 7.

Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratorem deberet reddere.

Quanto minus puniri timer Infructuosus, tanto jam magis punitus est.

In 3. p. ubi de Votorum renovatione, in fine.

Ceterae pugnant virtutes, sed vincit Perseverantia.

In 2. parte, Fer. 5. Hebdom. 3. in Quadragesima.

Quam pudendum tibi esset, si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis, si quod promittis Deo non exolvit.

In 4. p. Fer. 3. Hebdom. 27. Non in postremis haec habenda Veritas.

Vide in Feflo B. MARIAE Virginis, Et ubi de statibus ac de votis agitur, In fine secundae ac tertiae Partis, nec non Fer. 6. Hebdom. 25. hujus 4. partis.

Die 25.
Novembris.

IN FESTO S. CATHARINAE VIRGINIS ET MARTYRIS

Corona aurea expressa signo Sanctitatis: & gloria honoris: & opus virtutis, seu fortitudinis. Eccles. 45.

VERITATES Practicae commodius infra proponuntur post explicatum hunc Scripturae locum, qui triplex Coronae genus continet, quo cum insigniter decorata fuerit Sancta Virgo Catharina, triplex ei etiam Veritatum genus in totidem punctis aptabitur.

I. PUNCTUM.

PRAETER Coronam gloriae quae est conjuncta ipsi quam vocant essentiali Beatitudini, & qua proinde omnes Beati coronantur in caelo, ut supra in Feflo Sanctorum omnium latius dictum est, triplex aliud Coronae genus his Sanctis dari dicitur qui nobilius certamen certarunt dum viverent, cujus certaminis praemium & quoddam accidentale decus ac gaudium Corona illa est quae

Aureola dicitur, qualem in arca testamenti fuisse appositam Scriptura refert.

Exod. 25.

Quodnam vero sit nobilius istud certamen, seu quinam praeter ceteris illud certasse dicantur, hi sunt scilicet, qui notos illos aeternae salutis hostes, carnem, mundum, & Daemonem expugnarunt insignis, nempe Virgines, Martyres & Doctores. Carnem Virgines domuerunt: Martyres mundum, & Doctores daemonem; qui cum sit falsitatis auctor, non debellatur aptius quam ab his, qui errores contra fidem & bonos mores confutant, & Veritatem docent ac persuadent. Triplex istud porro Coronae genus videtur paucis illis Scripturae verbis comprehendi, quae supra ex Ecclesiastico retulimus, & quae huc remissimus explicanda, Nempe Corona Sanctitatis, aureola est Virginitatis quae Sanctimonia dicitur. Corona gloriae, &

Hebr. 13.

hono-

honoris, aureolam exhibet Doctoratus, qui singularē apud omnes meretur gloriam. Ac denique *Corona virtutis*, sive ut habet alia versio, *Fortitudinis*, manifesta est aureola Martyrii, quod totū ad Fortitudinem referri certum est.

Quibus ita breviter explicatis, quanta sint Sanctæ Catharinæ Merita, quam insignia, quam illustria licet inde colligere, cum illa simul triplex hoc certaminis & Coronæ genus promeruerit, triplici simul hoste debellato. Primo quidē Virgo fuit Alexandrina, tam insignis & omni laudum genere commendata, sive quæ à natalibus, sive quæ ab ingenio, sive quæ à forma petuntur corporis, ut omnibus admirationi esset; atque ipsi etiam Imperatori Maximino, qui blanditiis, qui muneribus, qui minis & quacumque posset illecebra nihil nõ tentavit, ut illam ad se pelliceret. Sed frustrā omnia; Perstat Virgo immobilis, immobilis inquam in servādo Virginitatis proposito, sed tam multa & varia locorum mutans & peragrans spatia, donec illic tuta posset consistere, ubi & nullum præter Sponsum suum Christum nosset, & à nullo nosceretur. Sic Baronius ex Eusebio, ad annum Christi trecentesimo septimum.

Quod aptè spectat illa Veritas quæ habetur in 1. p. Sabbato Hebdomadæ sextæ post Epiphaniam:

Hæc Sponsæ fides est, ut sicut neminem præter Sponsum velit diligere: sic velit à nullo diligi.

Videri hæc etiam posset in eadem 1. p. Fer. 6. hebdom. 4. in Adventu:

Securior est Castitatis victoria fugiendo, quam pugnando.

Er in hac 4. p. Fer. 5. hebdom. 28.

Perpetuata quædam est mentis Virginitas, perpetua Vigilantia.

II. PUNCTUM.

Quocumque pergeret Sacra Virgo ut Sacram Deo Virginitatē tutius conservaret, eodē Maximinus suos illico jubebat Emisarios currere, nec à cursu cessare, donec eā ad se adducerēt, cujus amoribus magis erat subiectus, quam subiectum sibi teneret imperium. Revocatur tandē & Imperatori sistitur; qui cum

blandē Virginē emollire tentaret, illa virilem & Christianum gerens animum, de fide, de salute, de Christo sermonē habet, Christianam se profiteri, paratam se potius quamvis subire necem, quam suæ fidei, vel integritatis minimam pati labeculam; Vesantum illum esse & profanum, qui victimas Dæmonibus immolaret; Crudelem vero & impium, qui tot suppliciiis veri Dei mactaret servos; cessaret aliquādo insanire & inciperet sapere: se fore magistrā ejus, se satis in Christo doctā & idoneā, quantum satis esset ut erudiretur. Sensit verbi aculeū Imperator, sed secū dissimulans & miratus Ingeniū Virginis ac generosos animos, jubet unde quaque quæri & quamprimū congregari quoscumque Scientia celebres & nominatos faceret, qui cum Catharina de religione disserterent, & ad idola traducerent.

Dicta certamini dies & palæstra fuit. Stans ex una parte, bene multi Philosophi; doctrina, ætate, moribus graves; ex alia vero, sola Virgo sola illis opponitur: Quos inter, prima movetur quæstio de unitate Dei, tum de Christi divinitate, ac sensim de inanum falsitate Deorum. Decertatur utrimque acriter, pugnant, repugnant quantum illi omnes dicendo possunt, sive unus omnium ore loquatur, sive suā quisque sententiam dixerit. Sic omnes tandem convincuntur, sic omnes silent & cedunt, ut hoc unū illis restet loqui, se hocipsū jam credere ac profiteri, quod Virgo suā ipsorum omnes magistrā agnosceret, se ipsius fore discipulos, se Christianis imbui velle præceptis & Sacramentis: se velle vivere, se velle mori Christianos. Quis tū animorū motus, quis Maximini quis Procerū, quis universæ clamor & plausus fuerit plebis, facilius est cogitando assequi, quam dicendo. Tantam certe novitatem vix credebant qui decant, adeo stupefacti omnes, ut ne quid gravius contra falsos Deos accideret, jussit illico Maximinus subduci Virginem, & vinculis mancipari, atque ad unum omnes illos Philosophos extemplo flammis addici. Factum est quod imperavit, & facti sunt Christianæ fidei Testes, qui facti fuerant accusatores.

Interea verò Carcerem Augusta Maximini Coniunx, cum Porphyrio belli Duce adeunt, inclusam in visum Virginem, alloquuntur, interrogāt de Christo, de Fide, de Salute, de quibus ita dilucide instruuntur, ut abdicato mox profano cultu, se vero Deo ac Christo Jesu dederint,

Sap. 8.

didertint, ac deditionem suam fuso propterea Sanguine confirmarint. Nonne hoc est Doctoris five Doctricis palmam præferre & coronam demereri? Sic Sapiens Sapientiã vocat *Doctricem disciplinã Dei*, quo certe nomine Catharina digna esset, si nomen in terris quæreret. Tota vero Ecclesia sic ejus Nominis & Memoriam celebritatem commendat, ut inter Sanctas Virgines sola una diem festum obri- neat; quia nempe singularem inter omnes Ecclesie ac Religioni navavit operam, cujus doctrina tam multi ac insignes Christianam fidem essent amplexi.

Quò referri possunt hæ Veritates :

Sic cavendum ne Scientia præferatur Virtuti, ut tamen Scientia non negligatur.

In 1. parte, De sanctis Doctribus, in fine.

Nemo magis sibi Christum servat, quam qui minus sibi soli servat.

In eadem 1. p. Die 18. Januarii.

Scientia sine Zelo, arma sine milite: Zelus sine scientia, miles sine armis.

In 2. parte, Fer. 2. Quinquagesima.

Ne lucere tantum, nec ardere: sed utrumque simul.

In 3. p. Die 4. Augusti.

Rape ad eum quos potes, Nam si potes, & non rapis, tot cælo perdis, quot Christo lucrari poteras.

In 3. p. Sabbato hebdom. 11.

Cos bonæ libertatis, mala libertas.

Id est, Tanto magis acui & excitari debemus ad verum liberè prædicandum, & bonum bene agendum, quanto alii liberiores sunt ad illud impugnandum.

Aut sis æquus dispensator, aut iniquus dissipator.

Quod de Gratiis quæ dicuntur gratis datæ, & quæ in alios dispensari debent, intelligitur.

In hæc 4. p. Fer. 5. & 6. hebdom. 20.

III. PUNCTUM.

Quo molliores alii reddebantur, eò ferocius sæviebat Maximinus, & converso in odium ac rabiem quo ferebatur amore in Vir-

ginem, jam non Pellaces advocat qui Catharina: pectus molliant, non Doctores qui animum muteant, sed Tyrannos qui corpus cruciant & nova suppliciorum architectentur instrumenta; Nulla quibus hærens in Christianos sævitum est satis sunt acerba & acuta, non nisi novis & insolitis concitati furor Imperatoris sedari posse videtur.

Ergo expeditur rota crebris & acutis præfixa gladiis, ut Virginis corpus tot diversis partibus & vicibus dilaniari possit, quod essent gladii, & quories illis affixa per rotam devolueretur: Quod erat proflus inauditum tormenti genus; sed Virgo accedit intrepida, plus gerens animi ad ferendam quam essent acuti gladii ad inferendam laniam. Se suumque certamen Christo suo commendat, & dum faciem illam attingit rotam, ecce in partes dissolvitur, quasi ferrum illud insensatum plus haberet sensus & humanitatis in Virginem, quam ipsi homines. Non declinandis tormentis tormenta mitigabat, sed magnificando Christo, cujus esset tanta virtus, ut si vellet suos protegere nullus eis nocere posset. Atque videatur quid in Christo suo possit & velit; pergant in se ferocius defævire, supplicia gemunt, flagella exacuunt, venas incidant, nervos atterant, totum effundant sanguinem, totum corpus dilanent, tot lucra reputabit quot detrimenta sentiet: tot animi sui sentiet gaudia, quot feret tormenta corporis. Quamobrem non defuit illi tormentis, sed illi tormenta defuerunt. Non est deterrita supplicii, sed supplicia sic deteruerunt Tyranni animum, ut ne Virgo viveret diutius, magis cogitavit, quam ut moreretur crudelius.

Sic itaque gloriosa Martyr ad tertiam sibi Coronam debitam evolavit, & quam in cælis illustris est hoc triplici diademate coronata, tam in terris insignis est ad exemplar fortitudinis & cuiuscumque virtutis exhibendæ potius, quam infringendæ, vel quoquo modo remittendæ fidelitatis in Christum Iesum. Quem in finem hæc possunt inferri Veritates:

Quot peccavit in Virginem Martyrem Tyrannus virtus, tot illam pluribus adauxit Martyrii & coronis.

Ratio est, quia Martyrem non poena sed causa facit: & quam multa possunt dici causa: propter quas Martyr Martyrium sustinet, tam multiplex potest ejus dici martyrium.

Sed

Sed quot vitii peccat Tyrannus in Martyrem, tam multa possunt dici causae propter quas Martyr Martyrium sustinet. Nempe in Exemplo nostro, peccabat Maximinus in sanctam Catharinam libidine, Impietate, & Injustitia: Et his tribus ex vitiiis tres causae factae sunt ejus Martyrii. Prima ex libidine qua deperibat Virginem, & quam cum Virgo contemneret, haec fuit causa quamobrem Imperator Martyrium Virgini decreverit.

Secunda ex Impietate contra Christianam Religionem quam Catharina profitebatur & quam Maximinus persequebatur, quae ratio cum à precedente sit diversa, diversam etiam constituit Martyrii causam.

Tertia ex Injustitia & ferocitate, quod nepe Virgo convertisset Philosophos, Imperatricem & Ducem belli, cum furens Maximinus injuste Virginem velut ream & noxiam condemnavit: quae causa cum sit etiam ab aliis distincta & diversa propter quam separatim quando illa sola fuisset, morte libens Catharina passa esset, profecto non desinit habere suum effectum & meritum, licet juncta sit aliis. Sicut enim Tyrannus Martyrium imperans ex triplici vitio, ter Tyrannus dici potest, sic profecto ter Martyr Catharina, propter triplicem ejus Virtutem oppositam tribus illis vitiiis, nempe Virginitatem, Fidem, & Fidei Zelum, quae sunt tria motiva, quorum ex uno separato parata Virgo erat mortem subire, sicut revera subit conjunctim cum aliis duobus motivis.

O quam proinde vera est illa Veritas qua dicitur.

Inimici nostri magis prodesse possunt odio, quam profuisse obsequio.

In 1. p. Die 28. Decembris.

Ne quemquam pudeat recedere ab errore, & cedere Veritati: non enim minus est saepe gloriosum in hoc certamine vinci, quam vincere.

Ratio est, quia vinci hoc in certamine nihil aliud est quam errorem suum agnoscere, ac oppositam Veritatem profiteri.

Sed non minus saepe est hoc gloriosum coram Deo quam vincere seu docere ac revocare ad Veritatem errantes: Ubi adverte parem in imparitate Victoriā. Nam victrix Catharina fuit non solum quia Philosophos vicit sed quod à Tyranno victa non fuit. Sic ipsi Phi-

losophi victores fuerunt, non tantum quia fuerunt Martyres, sed quia vicerunt Tyrannum: sed quia etiam à Catharina vicitur, cum sic vinci sit vincere.

Vide in 3. p. Fer. 2. Hebd. 7. ubi haec Veritas exhibetur:

Majoris est animi se divinae Fidei supponere, quam se illi opponere.

Videri et possent qua sequuntur:

Sicut martyrio vita naturalis, sic mortificatione vita sensualis.

Id est,

Sicut ne pereat fides, perdenda est martyrio vita naturalis, sic ne pereat fidelitas, perdenda est mortificatione vita sensualis.

In 1. p. De sanctis Martyribus.

Nemo cum Christo candidus, nisi sit simul rubicundus.

Id est, nisi sic amet candorem & puritatem Conscientiae, ut pro ea tuenda sit paratus mori.

In 2. p. Dominica Passionis.

In Infirmirate virtus; In Impotentia Potentia.

In 2. p. Fer. 4. Pascha.

Quanta olim erat fidelium gloria, mundum vincere, tanta modo est ignominia vinci à mundo.

In 2. p. Dom. 1. post Pascha, Haec est victoria qua vincit mundum, fides nostra.

Satius esset nullo die velle vivere, quam non omni die velle cum Christo mori.

In 3. p. Fer. 5. hebdom. 2.

Plus est quod Christus monet ne terreamur, quam quod movent inimici ut nos terreant.

In 3. p. Fer. 6. hebdom. 10.

Mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quam quid mortificationi detrahendum.

In 3. p. Die 24. Augusti.

Nisi diligenter advertas, ore facta Confessio, factis a te negatur.

In 4. parte, Fer. 2. hebdom. 15.

Quam

Quam gloriosa est victoria finiti certaminis, tam metuendum est ne certamen non sit finitum.

Victori saepe gravius à victoria certamen nascitur, quam dum certaret ut vinceret.

Ratio est, quia Victori à victoria saepe certamen nascitur contra vanam gloriam & complacentiam.

L. II. c. 7. Sed certamen istud saepe est gravius alio, quia minus hostis percipitur, minus expugnatur, & major inde pernicies. Quia quod victus hic hostis à se ipso victo & expugnato, novas in vincentem accipit & majores ad repugnandum vires. Superata vanitas vanitatem generat, & dum repellitur gloria, repulsa redit, quia repulsa fuit: *Omnia vitia superata marcescunt*, inquit Cassianus, & de vitia per singulos dies infirmiora redduntur: hoc vero dejectum acrius refurgit ad luctum, & cum putatur extinctum, sua morte viracius convalescit. Cetera genera vitiorum eos tantum impugnare solent, quos in certamine impugnavit, hoc vero c. 9. suos Victores acrius insectatur, quantoque fuerit validius elisum, tanto vehementius Victoria ipsius elatione congregitur. Et hac est subtilis inimici verjuria, ut militem Christi propriis faciat telis occumbere, quem hostilibus armis superare non potuit. Et paulo post: Postremo, inquit, cetera perturbationes à contrariis sibi virtutibus dissidentes, & ex aperto, tanquam die claro bellantes & superantur facilius & caventur: Hac autem

Virtutibus inserta & aciei permixta velut in nocte eadem dimicans, atrocius inopinatos decipit & vincit.

Quamobrem sicut Virginibus & Martyribus in primis commendatissimum erat, sancta Virgo & Martyr Catharina sui laudem certaminis & totius gloriam Victoriae Deo referens, sic tota Deo plena erat, ut oblita sui, Deum unum & Christum suum cogitaret, extolleretur, glorificaret & magnificeret, quasi hoc ipsum esset quod Deus suis promiserat: *Laude mea infranabote, ne intreas.* If. 48. L. de gr. & lib. arb. c. 6.

Hinc apte Divus Augustinus ad illud sancti Apostoli: *Bonum certamen certavi.* QUERRO qua virtute certaverit, utrum qua illi ex se metipso fuerit, an qua de super data sit? Sed absit ut tantus Doctor ignoraverit legem Dei, cuius vox est in Deuteronomio: *Ne dicas in corde tuo fortitudo mea & potentia manus mea fecit mihi virtutem magnam hanc, sed memoraberis Domini Dei tui quia Ipse tibi dat fortitudinem facere virtutem.* Quid autem prodest bonum certamen nisi sequatur victoria? Et quis dat victoriam nisi Ille de quo dicit Ipse: *Gratias Deo qui dat nobis victoriam per D. N. Iesum Christum.* Dan. 9.

Sic itaque finiendum quodvis opus, ut numquam sit finis dicendi Deo cum Propheta Daniele: *Tibi Domine iustitia: nobis autem confusio faciei. Domine nobis confusio faciei: Tibi autem Domino Deo nostro misericordia & propitiatio.*

De sancto Andrea, Vide in 1. p. in quam frequentius Dies eius Festus incurrit.

FINIS QUARTÆ PARTIS.

INDEX

INDEX

RERVM PRÆCIPVARVM

QVARTÆ PARTIS.

A.

A *Bnegatio* de hac fusè. pag. 12.
 Nil magis in ea rationale quam
 quod minus videtur rationale. *ibid.* abne-
 gatio intellectus. 141.
Actio. Actionum nostrarum bonitas à sine. 60.
 offerri possunt Deo pro defunctis 468.
Adolescens. Adolescenti mors frequentius co-
 gitanda quam leni. 1. quam sint illis ca-
 vendi mundani affectus & de utili eorum
 educatione. 129.
Adversitas. Prævisâ minus nocet, & hanc po-
 tentes mundi parum prævident. 124. Di-
 vine voluntati tunc nostra maximè con-
 formanda 137. qualis tum gratitudo red-
 ditur 144. Lætandum in adversis 217.
 quanta in adversis Dei gloria & nostra
 utilitas. 221. Adversitatis damnum à no-
 bis est. 684.
Adulator. Magis timendus quam Calumnia-
 tor 188.
Edificatio. Vide. Exemplum.
Eternitas. Ex momento.
Affectus. Quam sint omnes mortificandi. 15.
 quam sint periculosi ad salutem. 51. quam
 inquieti. 56. qui adhæret nimis creaturæ,
 duo mala facit &c. 92.
Amor Dei & Christi. Quis sit purus. 15. de hoc
 amore Dei, multæ simul propositæ veri-
 tates. 47. Amoris Christi motiva. 176. sex
 divini amoris gradus ex Canticis. 450.
Amor proximi. Quam diligenter fovendus.
 25.
*Amor parentum in filios ordinatus & inordi-
 natus.* 126.
Amor sui. Cavendus etiam in spiritualibus.
 14. quo in aliis videt clarius, in se obs-
 curius 103. impedit cognitionem sui.
 350.
Angelus. De his universim in festo S. Michaë-
 lis & particulatim de S. Angelo Custode.
 423.
Hayneusve pars IV.

Anima. Qui animam suam pro meâ Christus
 poiuit, tanti æstimabilem fecit animam
 meam, quanti suam. 176. quanta ejus ha-
 benda cura. 247. tanto evadit vilior,
 quanto erat Deo carior si cara esse desinit.
 358.
Appetitus. Quomodo subjiçatur rationi. 11.
 Quod sanati corpori seriatim iudicium, feste
 lectum, à qua ferebatur, hoc idem est, sa-
 nati animi si regit appetitum à quo traher-
 batur. 73. Mens incurvata per appetitum,
 mens instructuosa. 258.
Avarus. Quam sit iniquus. 61. non solum
 avarus, qui cupit aliena, sed qui cupit
 servat sua. 252.

B.

B *Beatitudo.* In solo est Deo. 93. De hac fusè,
 in festo Sanctorum omnium. 455.
S. Bruno. In ejus die festo. 434.

C.

C *Cœlum.* Vide Beatitudo.
Calliditas. Quam sit noxia. 185.
S. Catharina. In ejus die festo. 478.
Contemplum. De hoc fusè 69.
Certamen. Acce & perpetuum contra dæmo-
 nem. 17. subeundum pro Veritate. 147.
 pro Cœlesti gloria fusè in festo Sancto-
 rum omnium 455. & seq. pro fuganda va-
 na gloria 482.
Charitas. Aptè describitur ab Apostolo & ex-
 plicatur. 15. Quam sit subjecta simul &
 imperiosa. 21. Quanto studio fovenda.
 25. Non quantum sed ex quanto quaerit
 Deus. 47. quam sit ab omni cupiditate
 purganda. 48. quantum hæc pura Charit-
 tas conferat ad bonum opus. 79. quid
 Charitati fervor conferat. 80. Quomodo
 mitis & humilis. 227.
Christus. Nisi quis se apte Christo conformet,
 Ooo sibi

sibi Christum ineptè conformabit ubi multa de illius falsa cognitione quam habent homines. 7. De puro ejus amore. 15. quam sit illi peccator injuriosus. 19. fingunt sibi Christum mundani non verum colunt. 108. De Christi voce & imagine simul comparatis ad cultum. 181. sicut portavimus imaginem terreni, portemus & celestis. 93. in eandem imaginem transformemur. 200. quam merito toti ejus esse debeamus hebdom. 24. ferè tota. 292. Inventus etiam & cognitus semper est querendus. 311. Unus p̄æ cunctis mediator. 330. Corona Sanctorum omnium. 465.

Cognitio. Dei Christi & sui. 165. 174. 311. Tam facile est malis hominibus in aliena se persona nosse, quam in sua difficile. 350.

Communio. Non differenda. 96. quibus periculosa. 250.

Concupiscentia. Hydropisis quædam est animi. 27. Nulla superesse debet in converso, quin reprimatur. 321. quantum obstat charitati. 48. quam sit lethalis & mortifera. 115. exæcat intellectum. 350. causa est malorum omnium. 370. aspectu Crucis refrenatur. 371. His etiam verbis reprimatur. *Quis ut Deus?* 420. sententiæ quædam Evangelicæ contra illam. 445. crescit non repressa. 463.

Confusio. Quæ de peccato est, bona est. 194. Nemo magis confundatur, quam qui peccat, ne confundatur. 368. Confundi ex ignavia quam pudendum. 439.

Conferentia. Valde inquieta inordinatè affectis 56. nulla nisi primaria de peccatis evitandis, cura potest sufficere. 75. quam sit religiosè colenda. 247. secura mens, jube convivium. 262. ut veretur peccare. 345. Conferentiæ puritas finis omnium exercitationum spiritualium. 386.

Consideratio. Adhibenda in negotiis ad earum observandam opportunitatem. 82.

Consilium. Jungatur necesse est fortitudini. 452.

Contentio. Multum cavenda. 44.

Contentus. Qui dicit se reliquisse omnia, nec contentus vivit, mentitur aut mendacem facit Christum. 69.

Conversatio. Quantæ debeat esse ædificatio-

nis & boni odoris. 316. rara sit & prudens cum hominibus hujus sæculi. 434.

Conversio. Quæ sit vera declatur. 4. sit voluntatis simul & intellectus. 32. ad eam plurimum valent hæc verba: *Cujus est imago hæc.* 194. expressa ejus forma in prodigo. 272. valde difficilis in indurato peccatore. 294.

Corona. Jesus est Corona Sanctorum omnium. 465. De coronis quæ dicuntur aureolæ. 478.

Correctio. De activa & passiva fuse. 37. Multa huc spectantia, ubi de non accusandis aliis. 103. quinam arguendi & corripiendi. 159. Multa hic prudentia opus. 355.

Crudelitas. Genus quoddam crudelitatis non orare pro defunctis. 468.

Crux. Frænum est concupiscentiæ. 370. parebit in judicio. 367. de exaltatione S. Crucis. 409.

D.

Desiderium. In solo Deo completur. 91. & fuse in festo Sanctorum omnium.

Devotio. Quam sit grave malum. 356.

Deus. Summum est nostrum bonum. 91. quanta in adversis, ejus æquitas & justitia. 137. non iridetur. 134. *Quis ut Deus* Expenduntur hæc sacra verba. 417.

Devotio. Sensibilis quomodo cavenda. 15. Vera & solida ut procuranda. 282. Cor lingua & manus simul ad eam conspirare debent. 323.

Diabolus. Quanta sit opus armatura contra eum. 17. quænam sit apta. 420.

Didrachma. Solvit Christus, & tunc etiam solvendum à peccatore exigitur. 19.

Difficultas. Sola est à repugnantia voluntatis. 68. nulla in ferendo Christi jugo. 222. quanta in peccatore indurato, ut convertatur. 294.

Dilatio. quam cavenda. 152.

Discipulus. Hoc est esse Christi discipulum, solus esse Christi. 264.

Discretio. Quanta sit opus ad tentationes superandas. 16. quanta in virtutibus exercendis. 320.

Divitia. Divites. Malsa ex Christo D. contra divitiarum affectum. 58. 115. 254. de divite epulone. 274.

Doctrina. Doctor, Doctrina potius, quam vita docentis

docentis spectanda est. 352. quanti sit meritum docere alios scientiam salutis. 447.
 Doctorum aureola. 479.

E.

Eleemosyna. Quanta sit ejus faciendae obligatio. 255. quam vere Christo fiat, quae sit pauperi, & quale inde motivum. 392.

Excusatio. Undenam peti possit. 85. magis se excusat justus, quam excuset, quanto magis injustus. 104. praeceditur excusationi semper aliqua ratio. 353. factum esse, quod excusamus, restantur sancti. 461.

Exemplum. Quam sit nocivum, quod pravam est, praesertim parentum erga filios. 130. 133. nullis parcendum bonis, ut bono exemplo bonus odor Christi simus. 315. quae sint pravo exemplo, qui quod docent, non faciunt. 353. Lingua tertia est, quae multos commovet. 449. 452. & fusa in festo Sanctorum omnium, quorum exemplis accusamur, judicamur, condemnamur.

Fervor. Quod fervori tempus negat, hoc fervori affert tempori. 79.

Fides. Fidelitas. Confessio fidei ore facta, factis negatur. 8. Major est insania non credere Christo quam Christum. 131. fidelitas observanda in dispensandis donis caelestibus.

147. quantum praestet fides humanis nostris judiciis. 163. 166. Quanta sit fidelitas in observanda Christi voce. 182. facis est ad fidem quod semel locutus sit. *ibid.* in omnibus lumentes sentium fidei. 191. fides repraesentat res absentes. 325. fides de purgatorio quam certa. 470.

Fiducia. Multa in Deum habenda. 164. atque in Christum. 174.

Finis. Volitio finis, volitio mediorum. 54. finis lupenaturalis habendus in usu rerum omnium. 60. 260. primum & praecipuum est quod intenditur. 344.

Fortitudo. Quam simus fortes in Christo. 171. Fortitudo jungi debet consilio. 452.

S. Franciscus. In ejus die festo. 426.

G.

Gaudium. Pravam est quod a concupiscentia sentitur. 29. Nilus error, gaudium

deceptio. 213. de vero gaudio multa. 214. **Gloria.** Quomodo Deus quariat suam gloriam. 220. Quale certamen contra vanam gloriam. 482.

Gratia. Media, quibus gratiae conferuntur, observanda. 141. quam sine diversis gratiis, & unicuique sua diligenter observanda. 166.

Gratitudo. De hac fusa. 142. 318. ubi de fidelitate Christo.

H.

Homo. Interior & exterior inter se comparati. 140. 246. Deum time & mandata ejus observa hoc est omnis homo. Nocivus & Evangelicus cum veteri comparatus. 415. Quo magis inter homines, eo minor homo. 434.

Humilitas. Multae simul collectae veritates, quae ad hanc virtutem spectant. 30. Quo quis minor, eo major. 36. Initium, medium & summum est omnium virtutum. 42.

Iesus. Sic propterea dicitur quod a peccato salvet. 75. Corona est Sanctorum omnium. 465.

Ignorantia. Quae non excusat. 86. Ignorant Deum impij & mundani. 108. in ea moruntur ignorantia & pereunt. 111.

Imitatio. Christi D. portando imaginem celestis sicut portavimus imaginem terreni. 197. Sanctorum imitatio in reprimenda concupiscentia. 461.

Immortificatio. Valde perturbat animum. 56. valde nocet orationi. 282.

Inconstancia. Quanta sit omnium statuum. 435.

Indifferentia. Quae sunt illi opposita declarantur, & quam perversa sint. 309.

Insantia. Innocentia. Baptismalis quodammodo revocanda. 31. Non est aetas maturior infantia Christiana. 33.

Infernus. De hoc fusa. 278.

Ingratitudo. arguitur. 143. 169. aggravat peccatum. 171.

Inimici. Patienter tolerandi. 25. **Injuria.** Sunt omnes omnino condonandae. 39. quidquid profers, ne parcas aliis contra te profers ne parcas tibi Deus. 153.

Inordinatio. Quæcunque est animi cavenda est, 44. Semper inquieta, 56.
Intellectus. Qualis est intellectus, talis est tota intellectualis creatura, 134. Qui legit, intelligat.
Intentio. Quam sit pura habenda in usu rerum temporalium, 60. In obedientia quæ superioribus redditur, 207.
Invidia. Quam cavenda inter probos, 22. Quam patienter ferenda, 25.
S. Indas Apostolus. In ejus die Festo, 452.
Judicium. Judicia humana contemnenda, 6. 25. Varia honorum de Christo judicia. 7. Cum ex judicio quod sit de rebus resertimenter, magis estimanda sunt ex divino quam ex humano judicio, 36. 184. Nolite judicare secundum faciem, &c. quam sit tibi frequens tale judicium, 89. De particulari judicio post mortem, 287. De generali quam sit tremendum utrumque judicium. 370.

Labor, Necessarius est in hac vita, 78. Præstar nobis laborare, quam à labore eximi, 219. Cæli præmium, Sanctorum exempla, & virtutis necessitas ad laborem impellunt, 462.

Lazarus. Infernus, mortuus, suscitatus, Fer. 2 3. 4. Hebdom. 25. De paupere Lazaro, Fer. 6. hebdom. 24.

Luxuria. Cavenda 20. quomodo sibi eam procurent mundani, 109.

Leçtio. Qui quod legis, intelligere negligit, negligentia suæ pœnas negligit, 361.

Libertas. Subjicienda Christo, 20. Vera libertas relinquentis omnia, 68. Magis accusat peccantem quam exuset, 118. Cos bonæ libertatis, mala libertas id est, tanto liberius arguendum est malum, quanto liberius perpetratur, 146. Numquam magis eris tuus, quam cum minus eris tuus, ut sit totus Christi, 267.

S. Lucas. In ejus die Festo, 443.

M.

Manuetudo. Multum commendatur, 44
MARLA Virgo. De ejus Nativitate, & de aliis ad ejus cultum spectantibus, videndus index Veritatum, die 8. Septemb. & pro ejus Præsentatione die 21. Novemb.

S. Martinus. In ejus die Festo, 472.

Martyres. Datur illis aureola, 479. Multiplicata causa martyrii multiplicatus martyrii meritum, 480.

S. Mathaus. In ejus die Festo, 414.

Meritum. Magnum est à fervore, 80. Ex momento sæpe maximum, 474.

S. Michael. In ejus die Festo, 417.

Miseria. Nulla major quam ex peccato, 116. Ejus miseria est miserior ipso prodigo, 269 Nil vilius & miserius anima quæ a sanctitate deficit, 358.

Moderatio. Servanda religiose in suo statu, 167 In temperamento regendo, 389.

Momentum. Ex quo pendet æternitas, quomodo intelligendum, 473.

Mors. Quam frequenter cogitanda, 1. In peccato mori quibus coningat, & quam pavendum, 111. Quod gravius in morte est malum non ita effugies fugiendo mortem, quam acceptando, & de libera ejus acceptatione, 286. Qui non est semper paratus mori, nunquam est paratus, 378.

Mortificatio. Tota est in repugnantia voluntatis cum objecto, 10. Etiam in spiritualibus procuranda, 15. Mortificanda concupiscentia, 28. Non minus expedit ad salutem, ut vetus homo moriatur in nobis, quam ut novus homo moreretur pro nobis, 300. Quanta ejus commendatio in Evangelio, 444.

Mundus. Qui lucem mundi Christum profiteris, & mundum potius quam Christum sequeris, palpas in meridie, 105. Mundani Christum nesciunt, 108. Mundanis præcipue tremendum illud: *In peccato vestro moricimini*, 111. Accessus Christi, recessus mundi, 230. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, 248. Deplorandus mundi status cum Christus venit, 405. Ampla mundi, seu mundanorum descriptio, 440. Victoria quæ de mundo referatur, ibid.

N.

Necessitas. Non est tanta vitæ quanta putatur, 265. Porro, unum est necessarium, 243.

Negligentia. Maledictus qui facit opus Dei fraudulentem seu negligenter, 334.

O. Obedi-

- Obedientia.** Debetur voci Christi, 181. Non redditur Deo nisi reddatur hominibus, quibus debetur, 203. Non bene etiam redditur hominibus nisi propter Deum, 206. Quomodo indiscreta simul & discreta, 316. Non quid faciant sed quid dicant superiores attendendum, 352.
- Oblatio.** De suis omnibus relinquendis & offerendis ac præsertim se ipso, 67. Et in Festo Præsentationis B. Virginis 21. Novemb. is.
- Obstinatio.** Quam sit curati difficilis, 295.
- Occasio.** Quam sit omnis bene agendi occasio sollicite capienda, vide in Festo S. Martini.
- Officium.** Quam in eo nos excusent vel arguant, 35. Quantum obliget ad dispensanda sibi credita, 349. Qualis in eo exequendo jucunditas, 262.
- Oratio.** Unde defectus orationum nostrarum, 282. Oraandum sæpe pro defunctis, 469.
- P.**
- Parentes.** De parentum cura erga filios, 126.
- Passiones.** Videntur aliquando mortuæ, sed dormiunt, 237.
- Patientia.** Quam sit bonum pati, 10. Quantum debeamus divinæ patientiæ, & quantum inde nostra debeat excitari, 157. Qui non libenter patitur pro Dei gloria, & gravius patitur, & contra Dei gloriam, 284. Patientis malis bene utitur & in bona convertit, 349. Aut pati aut mori, 441. Ex defectu patientiæ deficiunt aliæ virtutes, 443. Quam sit necessaria patientia, 461.
- Paupertas.** Hoc amanti cælum paupertas est quod amanti terram divitiæ, 53. Non est tam certum ad salutem, servare sibi aliquid quod dones pauperibus, quam talem esse pauperem, qui nec sibi, nec aliis quidquam servet, 63.
- Pax.** Nulla est inordinatè affectis, 56. Certa est relinquenti omnia, 69. Pax facta mundanorum, 109. Pax in mansuetudine & humilitate, 226. Secura mens jube convivium, 261.
- Peccatum.** Fugatur cogitatione mortis, 2. Sicut à peccato sic à peccati reliquiis resurgendum, 3. peccator à Christo exigit tributum quoddam, 26. peccatum sub spe veniæ veniam non meretur. *ibid.* expellit charitatem, 50. Nulla nisi primariis satis esse potest cura de peccatis evitandis, 73. peccatum ad mortem, & in peccato motu, 114. de miserrima servitute peccati, 116. peccatum quodlibet etiam remissum, semper timendum, 161. imago Dei scidatur in peccato, 196. sunt quidam in peccato; qui non putant esse nec tamen excusantur, 242. peccator induratus difficile convertitur, 297. non veretur filium Dei, qui peccare non veretur, 343. abominatio desolationis, 362. Confugientes ad B. Virginem refugiant à peccatis, 409. quæ est differentia S. Michaelis & Dæmonis, ea est animæ existentis in gratia vel in peccato, 422.
- Perfectio.** In observandis omnibus, 25. Verendum ne quod deest ad perfectionem, deest ad salutem, 51. ad perfectionem oportet in eandem imaginem Christi transformari, 201. perfectionis tres viæ declarantur, 428.
- Perseverantia.** 454.
- Pœna, Pœnitentia.** Qui melius de pœnis sentiunt, hi minus pœnas sentiunt, 9. potentiores potenter tormenta patientur, 123. quæ sit necessaria & rara pœnitentia, 257. nemo læditur nisi à seipso, & de bono pœnarum usu, 347. quem pœnitet alicujus rei, tem illam debet nolle, 460.
- Præjudicium.** Ex affectu divitiarum, 276. ex prosperitate, 277. ex pravis affectibus, 299.
- Præsumptio.** Quam injurosa Christo D. 20. præsumptio & desperatio viæ dæmonum, 426.
- Prodigus.** Quanta ejus miseria, & quam inferior peccatoris, 268.
- Promissa.** Quæ sunt facta Deo non minus debentur quam quæ hominibus, 340.
- Propositum.** Licet non facias semper, quod proponis, semper tamen est proponendum quod facias, 338.
- Prosperitas.** Quam sit cavenda, 209.
- Providentia.** Colenda [maximè in adversis, 137. ubique semper, 162. 174. primus ordo divinæ providentiæ multum observandus, 291.
- Prudentia.** Jungenda simplicitati; nec decipi, nec decipere, 104.

Purgatorius. De hoc fusè in Commemoratione fidelium animarum, 469.

R.

R*atio.* Quomodo subiciat sibi appetitum, 11. Ratio & virtus quam præclare conueniant, 13. In infantia Christiana maximè viget, 34. Christo iuncta multum potest, 376.

Religio. Religiosus. Vt religioso non relinquenti omnia, 67. 68. Nos totos Deo reddit religio, 206.

Renovatio. Vide in] Festo Præsentationis B. Virginis.

Renuntiatio. Ut renuntiandum omni gustu spiritali & sensuali, 14. Multa simul proposita de perfecta renuntiatione, 66.

Resignatio. In aduersis, 112.

Respectus humani. Quam sint contemnendi, 248. Vide *Confusio iudicium.*

S.

S*alus saluus.* Verendum ne quod deest ad perfectionem, desit ad salutem, 51. Quam difficile saluentur divites, 59. Qui non magis amat salutem filii, quam sanitatem, non amat filium, 126. Quanti facienda salus animæ pro qua Christus suam tradidit animam, 176. Non minus expedit ad salutem, ut vetus homo moriatur in nobis, quam ut novus homo moreretur pro nobis, 300.

Sanctitas. Sancti. Operantis sanctitas multum confert ad opus, 79. Quomodo Sancti sunt mediatores nostri, 330. Quomodo etiam testes contra nos. 461. Vera sanctitas per tres vias progreditur, 428. Vide in Festo S. Francisci.

Sapientia. Maxima est infantia Christiana, 34.

Scandalum. Evitandum, 317. Quam damnosum ab his, qui quod docent non faciunt, 353.

Scientia. Nulla nobilior, quam quæ de Christo D. 313.

Scriptura Sacra. Quam sit certa, 371.

Sensualitas. Si cavenda in spiritualibus, quanto magis in carnalibus & humanis, 14.

Servus, servitus. Liber. Dei servitus, 21. Miserissima peccata servitus, 117.

Severitas. Ut cavenda 44. Non est bona, nisi cum mala esset suavitatis, 102.

S. Simon. In eius die Festo, 452.

Simplicitas. Valde commendatur in infantia Christiana, 34.

Solitus. Multiplex & eius bonum, 436.

Status. Suus unicuique est diligenter observandus, 166. Quomodo petendus a Deo status, 304.

Superbia. Contra hoc vitium multa simul expositæ veritates, 30. Qui in se, minor, 35. Signum reprobationis, 43. Hanc maximè deestatur B. Virgo, 403. Christo & Ciuci exaltandæ se opponit, 409.

T.

T*alentum.* Parabola de talentis, & de eorum reddenda ratione, 387.

Temperamentum. De hoc regendo fusè, 388.

Tempus. Nil magis nostrum, & nil minus nostrum, 77. Observandum in omni negotio, 81.

Tentatio. Quibus armis resistendum, 17. Prævalere non potest contra resistentem, 127. 171. In omnibus sumentes scutum fidei, 191. Quis ut Deus? aptum contra omnes tentationes remedium, 417. Tunc esset magis observandus Angelus custos, & tunc minus observatur, 423.

Trepiditas. Quanta sit vilitas animæ tepescentis, 359.

S. Theresia. In eius die Festo, 438.

Timor. Mundanus expellendus, 25. Ut bonus sit debet esse discretus, 96. De timore mortis à iudicio, 287. Timor qui dicitur reverentialis, 326. Magis timenda verba Dei, quam hominum, 371.

Transfiguratio. Medic. de hoc mysterio, 14.

Tristitia. Quenam bona & mala, 27. Quæ multa sunt de vero gaudio habendo malam tristitiam satis condemnant, 219.

V.

V*anitas.* Homo vanitas vanitatum, 394. *Verbum Dei.* Quam sit certum & inalterabile, 372.

Veritas. Ex ipsa iudicandum de rebus, non ut apparent, 90. Veritatibus Evangelicis multum excolendus intellectus, 135. Propugnanda contra impugnantes, 146. Error illi appositus, 213. Veritas veritatum, *Vnum est necessarium*, 243.

Vigilantia.

Vigilantia. Quanta sit opus contra daemones, 17. Et universim ad vitam recte infitucendam. Vide totam Hebdomadam vigesimam octavam. Magna in peccatis evitandis adhibenda, 119. Praefertur Virginitati, 447.

Vindicta. Quam sint omnes omnino condonanda injuria, 39.

Virginitas. Vigilantia perpetua, perpetuata est quaedam mentis virginitas, 384. Nihil obest laudi virginitatis major vigilantiae commendatio, 447. Virginibus aureola debita, 478.

Virtus. Cum ratione perficitur, 13. Non sunt merae nostrae virtutes, sicut mera sunt vicia, 121. Virtutis meritum, 124. Discretio adhibenda, 310. Vera virtus proponitur, 308.

Vita. Vitae praesentis aestimatio minuenda, 1. Tota debetur Deo, 77. Non est necessaria si quid ad eam conservandam desit, 164.

Vitia. Nostra magis inhonorant Christum, quam nostrae virtutes eum honorent, 120.

Vocatio. Vivendum conformiter, 166.

Voluntas Dei. Si non agis, quod velit Deus, hoc unum infame habes quod respondeas, Nolo, 84. Voluntati divinae in adversis subijciendus animus, 136. Coena magna est & jure convivium, sic semper facere voluntatem Dei, 261. Cæcus sit, qui suam potius, quam Dei voluntatem fieri velit, 308. Sanctificatio nostra est, 438.

Voluntas nostra & voluntas. Non est aliter bona voluntas, quam si divinae conformetur, 40. Malitia nostrae voluntatis se Deo opponentis, 87. Videmur velle, sed nolumus quando media nolumus, 460.

Vota. Vide promissa.

S. Ursula. In ejus die Festo die 21. Octobris, 446.

Z.

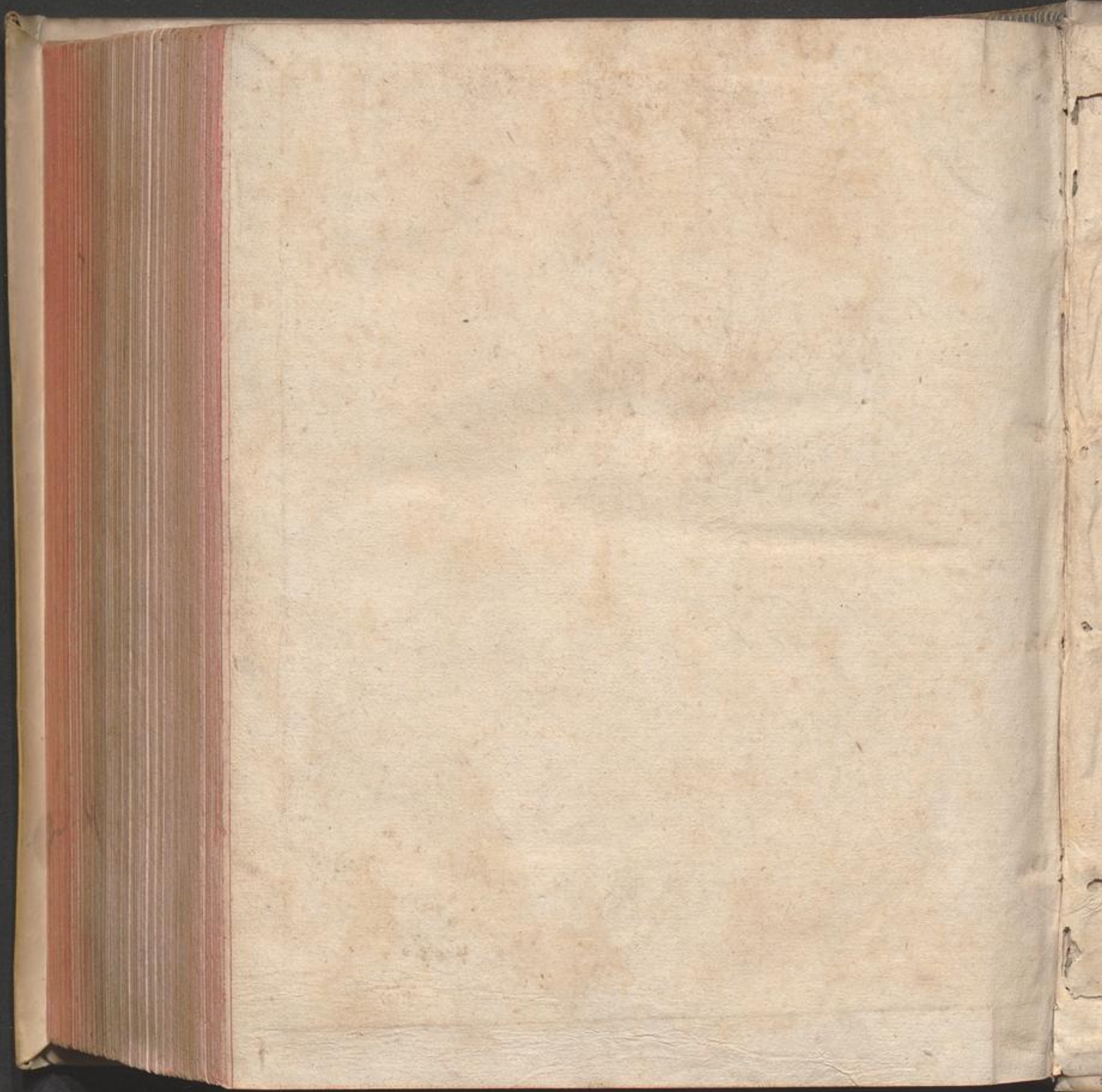
Zelus. Cavendus indiscretus, 44. Multa de zelo in arguendis aliis, 100. Meritum juvandi proximos excitat zelum juvandi, 147. Nullis parcendum bonis ut bonus Christi odor simus, 315. Mortificatio sui ex zelo juvandi proximos, 389.

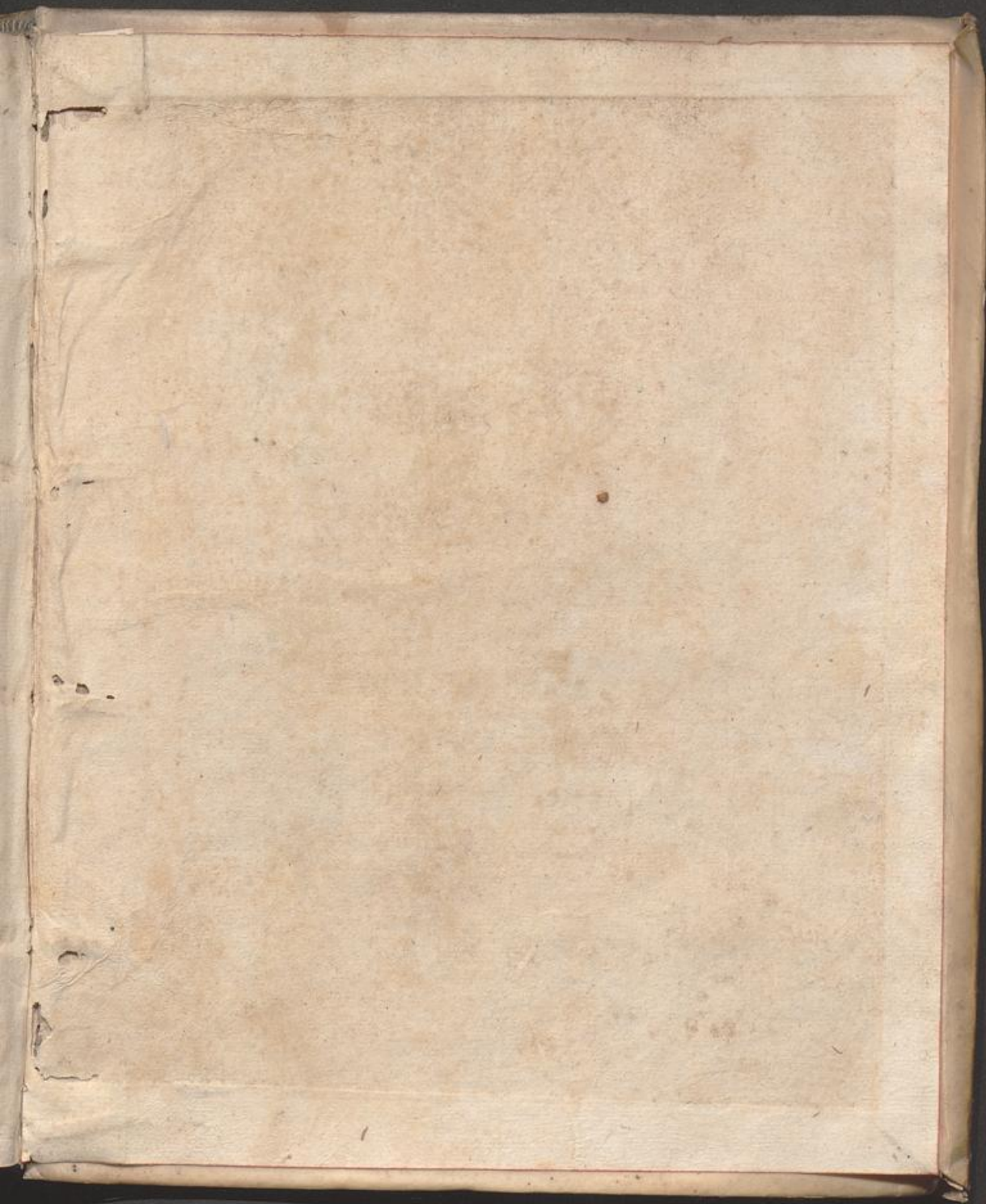
FINIS

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
Apud IOANNEM BVSÆVM Bibliopolam
Sub Monocroto, Anno M. DC. LXV.

Epiphanius
Concionatorum
Haynensis
Pars II. sive

II

Th II
2522